

Tii Pwicîri: Âmu Aamwari naa na cî

Paicî New Testament

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Mataio	4
Maréko	45
Luka	71
Ioane	115
Apostolo	146
Roma	184
1 Korénito	204
2 Korénito	224
Galatia	237
Éféso	245
Filipi	253
Kolosé.....	258
1 Tésalonika	264
2 Tésalonika	268
1 Timotéo	271
2 Timotéo	278
Tito	283
Philémon	287
Hébéru	289
Jacques	308
1 Pétéru.....	314
2 Pétéru.....	321
1 Ioane	325
2 Ioane	331
3 Ioane	333
Jude.....	335
Auinapàpari	338

Mataio

na é wii wà

Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Mataio, pwi *apostolo. Béaa kêra na é todèe wà Iésu, âna é pwi a *tò mwani wâripû ba kà tèpa *Roma. (Còo 9.9.) Naa na tii kêe, âna é wii pwina é còo na ia é pâra wiâ Iésu, â é popa mwara ê pwina é wii wà Maréko ma pâra jèkutâ goo Iésu na wii.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 60 ma 65 (wâmwünyabweri 30 naja gée na càuru pai bà kà Iésu).

É wii tâi?

Tà tèpa cèikî naa goo wà Iésu Kériso, na rà tèpa *Juif mwara. Munaa rà wâro gòroigé jii ê napô *Judée, â pwiri rà pwa grec, càcaa *hébèru. Ba é ina wà Mataio pâ nee tii gée na *Aamwari Béaa naa pairà.

Cina é wii?

É wii, ba na é paari pâ wà Iésu Kériso, âna é pwi *Mesia, pwi ukai me gée goo Pwiduee na rà tapacîê tèpa Juif gée na biu. Wâru pâ nee tii na é ina wà Mataio, ba na é paari pâ, nye wà Iésu kaa, na é pacoo pâ auinabéaa kà tèpa *péroféta naa na Aamwari Béaa. É wii ê nee tèpa jojooro Iésu, ba na é paari pâ é pwi gòobàra ukai *Davita, ma wà Abéraama, pwi jojooro diri tèpa Juif.

É pagòo tèpa cèikî naa goo Iésu, ba na rà cimwü wiàna rà pièpàrirà wà pâra tàpé, â na rà picémara ê *Picémara Wâdé kêe tà diri tèpa âboro (28.19–20).

É pagòojè ma ina tâjè pâ, o coo dâra gòiri ê Mwaciri kà Iésu, na ée mwa wâjué me còwâ (24.30; 25.31).

Dà ère ê tii bèeni?

Wà Iésu, âna é pwi ukai, êco na câé caa pwi ukai pwacèwii tèpa ukai naani gòropuu. Mwaciri kêe, âna wâ *napwéretòotù ma naa na pwâranüma tèpa âboro. Jè tò naawê goo ê cèikî kâjè naa gooé.

Wà Iésu, âna é tòpi jii Pwiduee diri ê pàtamee, wânidò napwéretòotù ma wâni gòropuu. (Còo 28.18.) Ê tàrù kêe na é pacâmuri tèpa âboro goro ê popai kà Pwiduee, âna maina jii nyamanya kà tèpa Juif. É pwa wâru ina pâ muru na pwacèwii ni: «Guwà jèe tère pâ...êco na wâgo, âna go ina tàwà pâ...» (Còo naporomee 5.)

Wâdé tà Mataio na é wii ê pâ ârapupûra kà Iésu. Wâru naa na tii kêe jii pâra tii—popai kà Iésu goro ê pai wârori âmu wâro kâjè, wâjè tèpa naîri Mwaciri (còo naporomee 5–7; 18); ma ucina goo ê Mwaciri (còo naporomee 13, 20). Jèe wii pâ popai na wâru na patère tèpa pitûâ kêra *Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif na càra caa tòpi Iésu (naporomee 23). Â jèe wii mwara pâ popai kà Iésu, na é mara ina béaa pâ muru na o mwa tèepaa, na é wâjué me còwâ, ba na é bàra pacoo Mwaciri kêe (naporomee 24–25).

Pai pitàgoo tii kà Mataio

Pitèpa Iésu, ma ipwabwàtié târa wakè kêe

É tapoo wakè kêe

É patùra tèpa âboro naa gòrojaa

Pai wârori wâro kà tèpa naîri Mwaciri

Paari pàtama pwi Mesia

É patùra tèpa câmu kêe â é cùrurà pâ

Rà tapoo cicaraé tèpa pitûâ

É pwa ucina tà tèpa âboro

É pacâmurirà goro Mwaciri
 É tubanabwé wakè kêe naa Galilée
 Inapàpari pâ é pwi Mesia na ée mwa picâri
 Popai kêe goro ipakîri ma ipwanauri èpà
 É too naa Iérusaléma
 Pwa tàrù kà pwi Mesia naawê
 Popai kêe goro è pwina o tèepaa na pwâadèrèè
 Pai bà ma wâro còwâ kêe

Tèpa jojooro Iésu Kériso

Luka 3.23–28

1 †Wà Iésu *Kériso, âna é té gée goo wà Davita, pwi gòobàra *Abéaraama. Â wàilà-ni diri tèpa jojooro Iésu:

² Abéaraama ††

Isaaka

Iakobo

*Juda (ma wà tèpa aéjii kêe) ‡

³ ††Pérès (ma wà aéjii kêe Zéra; nyaa kàru, âna wà Tamar)

Hesron

Ram

⁴ Aminadab

Nachon

Salma

⁵ ††Booz (nyaa kêe, âna wà Rahab)

Obed (nyaa kêe, âna wà Ruth)

Jessé

⁶ †††Davita.

Wà *Davita, âna é pwi ukai [naa *Isaraéla. Â gée na càùé, â wà tèpa jojooro Iésu, âna]:

*Solomona (nyaa kêe, âna tô wâdà Urie béaa)

⁷ Roboam

Abia

Asa

⁸ Josaphat

Joram

Ozias

⁹ Yotam

Akaz

Ézékias

¹⁰ Manassé

Amon

Josias

¹¹ †††Yekonia (ma wà tèpa aéjii kêe).

† 1.1 Genèse 22.18; 1 Chroniques 17.11 †† Abéaraama... Grec: Wà Abéaraama, âna é caa kà Isaaka. Â wà Isaaka, âna é caa kà Iakobo, etc. ‡ Juda ma wà tèpa aéjii kêe—Tèpa caa kà tèpa 12 wâao Isaraéla. †† 1.3 Genèse 38.29–30; Ruth 4.18–22 †† 1.5 Ruth 4.13–17 ††† 1.6 2 Samuel 12.24 ††† 1.11 2 Rois 24.14–15; 2 Chroniques 36.10; Jérémie 27.20

Â, na pàara-bà, âna pacòobé tèpa Isaraéla gée napô kàra, â rà pàra nau pwa karapuu naa napô *Babulona. ¹² §Â gée na càùé, [â wà tèpa jojooro Iésu, âna]:

Chéaltiel

Zorobabel

¹³ Abihou

Éliakim

Azor

¹⁴ Sadok

Akim

Élioud

¹⁵ Éléazar

Matthan

Iakobo

¹⁶ Ioséfa.

Wà tô wâdà Ioséfa, âna wà Maria, tô nyaa kà Iésu, na pitunee tée pâ Kériso.

¹⁷ Wàilà diri pwiri, è jéu tèpa jojooro Iésu Kériso. Tapoo gée goo Abéaraama, tèepaa naa goo Davita, âna po 14 naneeâboro. Â tapoo gée goo Davita, tèepaa naa goro pai còobé kàra è Ba Isaraéla gée Juda pâ naa Babulona, âna po 14 naneeâboro. Â géewê, â po 14 naneeâboro tèepaa naa goo pai pitèpa wà pwi *Mesia.

Pai pitèpa Iésu

Luka 2.1–7

¹⁸ ††Wàèni è jèkutâ goro pai pitèpa wà Iésu Kériso, pwi Mesia: Wà Maria, tô nyaa kêe, âna ru bwaa ipwa câbawâdé ^{†††} ma wà Ioséfa. Â béaari è pai piéa kàru, âna é jèe nyarana wà Maria, na é naigé mee è *Nyuâaê Pwicîri. ¹⁹ Â é niimiri wà Ioséfa pâ, na ée panuâ Maria. Éco na é pwi âboro na é pitòimiriè, êkaa na câe caa inapàpari, ba na câe caa kamu wà Maria na ara âboro. ²⁰ É dau pinünüma naa goo, â géewê, â é mwa còo naa na naurune pwi jè *angela kà Pwi Ukai, na é ina tée pâ: «Ioséfa, pwi gòobàra Davita, gà cibwaa piwâ na gà popa wà Maria. Ba napwa naa goo è èpo pao na wâgooé, âna é me gée goro è Nyuâaê Pwicîri. ²¹ ††Â naa mwa pitèpaé, â gà mwa pitunee tée pâ Iésu ^{†††}. Ba o mwa wâé kaa na upa è Ba kêe gée na tojii ^{††}.»

§ 1.12 Esdras 3.2 †† 1.18 Luka 1.27,35 ††† Ipwa câbawâdé—Wâjaa tèpa Juif, âna càcaa pai ina wèe pâ, ru ipuu naima. §† 1.21 Luka 1.31, 2.21 ††† Iésu—Pai ina wèe naa na hébéru pâ: Wà Pwi Ukai, âna é pa-udòjè. †† Gée na tojii—Grec: Gée na pâ èpà kêe (= kàra è Ba).

²² Â diri ê pâ muru bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwi Ukai, na é naigé mee pwi *péroféta kée, pâ: ²³ †*Ée mwa nyarana wà i tô èpo dopwa. Â ée mwa pitàmari pwi nari âboro èpo paa. Â o pitunee tée pâ Émanuéla, na pai ina wée pâ, wà Pwiduée, âna é wâjaajè.*

Ésaïe 7.14

²⁴ Ûna é tàcî wà Ioséfa, â é pacoo ê pwina é ina tée i pwi angela. Â é popa wà Maria ma é wâdèe. ²⁵ ††Éco na càru caa ipuu, tiagoro na wà Maria, âna é mwa pitàmari i pwi nari èpo. Â wà Ioséfa, âna é nama nee Iésu.

Rà ipwamainâ tèpa maagoi

2 Pitèpa Iésu naa Bétéléma wâ *Judée, na pàara kà ukai *Héroda †. Â wà pàra tèpa maagoi—tèpa tà-manga na rà câmu goro ìricò—âna rà me gée na é too wê i tòotù. Â rà tèepaa naa *Iéusaléma. ² ††Â rà pitawèeri tèpa âboro wê pâ: «É wâpà pwi nari èpo na pitèpaé, wà pwina ée mwa pâra nau pwi ukai kà tèpa *Juif? Ba bà còo é ìricò kée, na é tèepaa, câmu kâra pai pitèpaé. Êkaa na bà me nau pipwamainâ, [ma naa tée âraimeai kâbà].»

³ Â wà ukai Héroda, âna é tère é jèkutâ goro pai tèepaa me kà tèpa maagoi ma é pwina rà ina. Â gùmagù é pwâranümee. Â wà diri tàpé Iéusaléma, âna wâgotàra. ⁴ Â é papitiri diri tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò wà Héroda, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà.

Â é tawèerirà pâ: «Pwiri wâpà é ère na o pitèpa naawê i pwi *Mesia [na guwà tapacî?]

⁵ Â rà tòpi tée pâ: «Naa Bétéléma, wâ Judée. Ba wàeni é popai kà Pwiduée, na ia é jèe wii wà pwi *péroféta, pâ:

⁶ ††*Cidòri nyuâa
napô Bétéléma,
napô gée *Juda!
Pwamuru naa googà
jii pàra napô!
Ée còobé gée jaagà
pwi ukai na maina;
pwi a wéaari
é Ba Isaraéla,
pwi Ba na Ba kôo.» Michée 5.1*

⁷ Géewê, â é todà tèpa maagoi wà Héroda. Ûna wàillò co, â é ina tàra pâ: «Guwà ina tôo bwàti i pwi pàara na guwà tapoo còo na i ìricò.»

⁸ Ûna rà ina tée, â é panuârà pâ naa Bétéléma, ma ina tàra pâ: «Guwà pâ nau mudàra bwàti i pwi nari èpo. Â wiàna guwà pâmarîé, â guwà wâjué me còwâ, nau ina tôo. Ba nümoo mwara dàra pâra, nau ipwamainâ ma naa tée âraimeai kôo.»

⁹ Nabwé, â rà còpòo wà tèpa maagoi. Â rà jèu còo mwara i pwi ìricò, â é tòcia tàra é naigé. Â rà pâra wiâé,

† 1.23 *Ésaïe 7.14* †† 1.25 *Luka 2.21* † Héroda—Nee 'Héroda Maina', wàe pwi apâbéaa kà tèpa Héroda. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. †† 2.2 *Nombres 24.17* †† 2.6 *Michée 5.1; Ioane 7.42*

â na é tèepaa pâ, naa gòro i pwi wâ na tâa na i pwi nari èpo, â é coo. ¹⁰ Ûna rà còo pâ é coo wê i ìricò, â rà nye dau ipwàdée kaa. ¹¹ †††Â rà tò naa na i wâ, â rà pâmari i pwi nari èpo ma Maria, tô nyaa kée. Â rà tùu jùrurà ma ipwamainâ i pwi nari èpo. Â rà pwa ma èrù pâ ère atà kàra, â rà naa tée é jèpa âraimeai kàra, na dau maina wâri wée—mwani mii, ma *encens* [pâ dà na ùrea †† na jè cîri] ma é jawé ùrea na nee *myrrhe*.

¹² Gée na càùé, â é ina tàra wà Pwiduée naa na naurune pâ, na rà cibwaa wâjué còwâ naa jaa Héroda. Â rà pa cè naigé na ité, ba na rà wâjué còwâ naa napô kàra.

Rà uru jii Héroda

¹³ Ûna rà jèe wâjué còwâ wà tèpa maagoi, â é pwa naurune wà Ioséfa. Â é còo wà pwi *angela, na é ina tée pâ: «Gà wàcî! Gà cimadò, â gà popa i du duanaî, â gà uparu, pâ naa *Aigupito! Ba wà Héroda, âna é pwa na é mudàra i pwi nari èpo, ba na pòtàmwerèe. Â guwà tâa wê tiagoro tòotù na go mwa patùragà.»

¹⁴ Â é cimadò wà Ioséfa, â é popa i du duanaî, â rà pâra na ne, naa napô Aigupito. ¹⁵ ††Â rà tâa wê, tiagoro pai bà kà Héroda.

Diri pâ muru bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwi Ukai, na é naigé mee pwi péroféta kée, pâ: *Go jèe todà me pwi naîò, â go pacòobée gée Aigupito.*

Osée 11.1

É nama pòtàmwara tèpa nari èpo

¹⁶ Wà Héroda, âna é còo pâ rà ipwa tûa tée wà tèpa maagoi. Â é nye dau putàmù kaa. Â é nama pòtàmwara diri pâ nari èpo paa, na wâboo còwâ kâra ârailu naja, wâna diri Bétéléma, ma pâ napô goro jènereè. Ba é tâmogòori gée goo tèpa maagoi i pàara na é tèepaa na, i ìricò. ¹⁷ Â, na wàrapwiri, â é pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee wà péroféta Iéremia, pâ:

¹⁸ ††*Pwâra i ma pijinünü na Rama*†††
É imuru pâ èpo kée Rachel.
Pwacoé ma patâmarùé,
ba jèe tiàurà diri.Jérémie 31.15

Rà wâjué còwâ gée Aigupito

¹⁹ Gée na càuru é pai bà kà Héroda, â é pwa naurune wà Ioséfa na Aigupito. Â é còo pwi angela kà Pwi Ukai, ²⁰ na é ina tée pâ: «Gà cimadò, â gà popa i du duanaî, â gà wâjué còwâ paru pâ naa napô *Isaraéla. Ba rà jèe bà wà tàpé na ia nùmarà na rà pòtàmwara i nari èpo.»

²¹ Â é cimadò wà Ioséfa, â é poparu wâjué naa napô Isaraéla. ²² Éco na é tère pâ wà Arkélaos, pwina naî

††† 2.11 *Psaume 72.10-15; Ésaïe 60.6* ††† ùrea—Bon odeur.
§ 2.15 *Osée 11.1* †† 2.18 *Genèse 35.19; Jérémie 31.15* ††† Rama; Rachel—Rama, âna pwi village kâra é wâao kà Éfraïm na wâmwünyabweri Iéusaléma; Rachel, âna tô nyaa kà Ioséfa ma Benjamin, â wà Éfraïm, âna pwi naî Ioséfa. É popai bèeni na tii kà Iéremia, âna goro pai còobé kà tèpa Isaraéla gée napô kàra, ba na rà pwa karapuu naa napô Babulona. (Còo Jérémie 31.15.)

Héroda, âna é popa pwâra ukai naa Judée, gée na càuru pai bà kà caa kêe. Â wâgotêe na é wâjué cowa naawê. Â é ina tée mwara wà Pwi Ukai naa na naurune pâ, na rà pâra naa napô Galilée. ²³ †Â rà tâa na jè vil-lage na ina goo pâ Nazareth. Êkaa na pacoo ê pai jèe ina kà tèpa péroféta pâ, [wà pwi Mesia, âna] o pwi âboro gée Nazareth.

É patêre tèpa âboro Ioane

Maréko 1.1–8; Luka 3.1–18; Ioane 1.19–28

3 Gée na càuru pâ naja na wâru, â é cimadò wà pwi âboro na nee *Ioane Pwi a piupwaa. Â é tâa namaré wà *Judée, â é picémara târa pâ âboro na rà medarié. Â é ina târa pâ: ² ††«Guwà pinünüma ma guwà pitòotéri ê wâro kàwà! Ba jèe wâmwünyabwe ê *Mwaciri napwéretòotù!»

³ †Wà Ioane, âna wàe kaa, na ia é jèe picémaraê wà *péroféta Isaia, pâ:

*Pwa pwi âboro naa namaré
na é tomara too:
"Ée me Pwi Ukai.
Pwabwàti ê naigé!
Pwa ma bàracaari
pwi ére na ée pâ wê!" Ésaie 40.3*

⁴ ††Napwa naa goo Ioane, âna é coona ê ârabwée na pwa goro wàra kaamela ††. Â é piié goro karapuu parawére macii. Â é uti kòrée ma wâdo narapuutâ. ⁵ Â po dau wâru pâ âboro na rà nye tà medarié naa namaré—gée *Iérusaléma, ma diri ê napô Judée, ma ê pâ ére goro nairiwâ Ioridano. ⁶ Â rà inapàpari ê pâ èpà kàra, na ara ê pâ âboro diri. Â é *upwaarà naa nairiwâ Ioridano.

Guwà pwa cè tûâ cèna wâdé!

⁷ ††Wâru mwara tèpa âboro gée na du ditàra pwapwicîri kà tèpa *Juif, wà tèpa *Farasaio ma tèpa *Sadukaio, na rà medari Ioane, ba na é upwaarà.

Ûna é còora, â é ina târa pâ: «Guwà pâ tèpa nari dòa, ma tèpa pwâ! Wàilàpà na ina tàwà pâ, guwà o udò jii ê wârimuru, na ée mwa naa tàwà wà Pwiduée? ⁸ Bwa! Guwà mara pwa cè tûâ cèna wâdé, târa ma o paari pâ, jèe pitòotéri ê wâro kàwà! ⁹ ††É, gona guwà tà niimiri pâ, guwà udò, gée goo na wà *Abéraama, âna é pwi jooorowà? Bwa! Piticèmururu naa goo. Ba wiàna nùmee, â o pâri wà Pwiduée ma é bii ê pâ atù bèeni ma rà o tèpa gòobàra Abéraama!

¹⁰ †«É jèe tà pwabwàti ê gi kêe [wà Pwiduée]. Â ée mwa tégàgà naa na wàe diri ê pâ upwâra na càcaa wâdé ê pâ pwêe, ma cîri naa na ânye!»

† 2.23 Ésaie 11.1, 53.2; Luka 2.39; Ioane 1.45 †† 3.2 Mataio 4.17, 1.15 † 3.3 Ésaie 40.3 †† 3.4 2 Rois 1.8 †† Kaamela—Chameau. Còo note goo Mataio 19.24 ma Maréko 1.6. ††† 3.7 Mataio 12.34, 23.33 ††† 3.9 Ioane 8.33,39; Roma 4.12 † 3.10 Mataio 7.19; Luka 13.6–9

O pitèi tèpa âboro!

¹¹ ††«Wâgo, âna go upwaa wà goro jawé, târa ma o paari pâ guwà pitòotéri ê wâro kàwà. Êco na wà pwina ée mwa me pwicò kôo, âna ée mwa upwaa wà goro Nyuâaê Pwicîri ma ânye †††. Wàé, âna dau pwa pàtamee jiio ††, â càcaa pâriô ma go tipi ê otàpwe goro du wâraâe [ba é Pwi Ukai]. ¹² É jèe nye tà pwabwàtié, ba na é pitèi tèpa âboro. Â ée mwa naaitiri tàpé na rà wâdé jii tàpé na rà èpà, pwacèwii pai pinaaitiri ê pudòro upwâra ††† jii ê parawée. Â é tòimiri ê puddé, â é cîri parawée naa na ânye na ticé pwâadèrèe.»

Piupwaa Iésu

Maréko 1.9–11; Luka 3.21–22

¹³ Gée na càué, â é pâra wà Iésu gée napô Galilée, naa nairiwâ Ioridano. Â é pàdari wà Ioane, ba na é upwaaé.

¹⁴ Êco na càcaa nùma wà Ioane na é pwa, â é ina tà Iésu pâ: «Gona cina gà medario? Na càcaa pâri ma go upwaa gâ. Wâdé na gà upwaa o.»

¹⁵ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Nye wâdé ê pwina gà ina. Êco na, ni, âna wâdé na ju pacoo ê pwina *târù na ara Pwiduée.»

Êkaa na é upwaaé wà Ioane, wàra pai ina kêe. ¹⁶ ††Ûna é cimadò gée najawé wà Iésu, â nye tàpirié kaa ê napwéretòotù, â é còo ê Nyuâaê Pwicîri kà Pwiduée, na é gére boome naa gòe, pwacèwii ê déamu. ¹⁷ ††Â é tère ê pwâratùra me gée napwéretòotù na ina pâ: «Wà pwi bèepwiri, âna Pwina naîô [na caapwico] na go dau meaarié. Wàe kaa na go jèe nye pitòrigarié, ba dau wânümoo tée †††.»

É tacai Iésu wà Caatana

Maréko 1.12–13; Luka 4.1–13

4 †††Gée na càué, â é popa wà Iésu ê Nyuâaê Pwicîri kà Pwiduée naa namaré, ba na é tacaié wà *Caatana, pwi a cicarajè. ² †††Â câe caa ija wà Iésu naa na 40 tòotù, ba é *ipwanyà ¹⁸. Â é tapoo copwa.

³ Â é pàdarié wà Caatana, pwi a tacaijè, â é ina tée pâ: «Wiàna gà *Pwina naî Pwiduée, â gà bii ê pâ atù bèeni ma poloa!»

⁴ ¹⁹Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Câe caa wâro co goro poloa wà pwi âboro, â é nye wâro goro diri pâ popai na é ina wà Pwiduée.*»

Deutéronome 8.3

⁵ Â é popa Iésu pâ naa *Iérusaléma, ville na pwicîri. Â é popaé too naa gòro pûru *Wâra pwapwicîri. ⁶ ²⁰Â é

†† 3.11 Ioane 1.26–27,33; Apostolo 1.5 ††† Upwaa wà goro...ânye—Pwiri pitèimuru kà Pwiduée. Ée mwa naa Nyuâaê Pwicîri kèe tà pâra tàpé, â ée mwa naa wârimuru tà pâra tàpé. É, pwiri popai goro pai picèitiri ê èpà jijjè, tèpa naîé. ††† Dau pwa pàtamee jiio—é, Dau pwamuru naa gooé jiio. ††† Pudòro upwâra—Nara upwâra (graine); Parawée (é, pwùrué, pwirié)—coquille, extérieur. †† 3.16 Ioane 1.32 †† 3.17 Psaume 2.7; Ésaie 42.1; Mataio 12.18, 17.5; Luka 9.35 ††† Wânümoo tée—é, Wânümoo gooé. ††† 4.1 Hébéru 2.18, 4.15 ††† 4.2 Exode 34.28 18 Ipwanyà—jeûner. Còo Neeremuru (Vocabulaire). Rà ina mwara wà tè-

ina tée pà: «Wiàna gà Pwina naî Pwidueé, â gà êgò géeni! Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pà:

*Ée mwa tûâri
tà tèpa *angela kêe,
wà Pwi Ukai Pwidueé,
ba na rà wéaarigà.
Rà mwa tapigà.
O càcaa tanoori âgà
naa gòro atü.» Psaume 91.11–12*

⁷ †Â é tòpi tée wà Iésu pà: «Bwa. Ba jèe nye wii mwara naa na Tii Pwicîri pà: *Gà cibwaa pigàdà Pwi Ukai Pwidueé'gà.*»

Deutéronome 6.16

⁸ É popaé mwara wà Caatana naa gòro jèe jaa na dau wâdòiti. Â é paari tée diri è pà napô ma mwaciri gòropuu bau è pwényuâa kàra ma è neemururà. ⁹ Â é ina tée pà: «Wiàna gà tùu jùrugà arao ma gà ipwamainà, â go mwa naa tâgà diri è pà pwi bèepwiri.»

¹⁰ ††Â é ina tée wà Iésu pà: «Gà pâra jiio, co Caatana! Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri, pà: *Gà ipwamainà Pwi Ukai Pwidueé'gà, â nye wàè co, na gà ipwa âboro kîri kêe.*»

Deutéronome 6.13

¹¹ Nabwé, â é panuâ Iésu wà Caatana, â rà medari Iéu pà angela, â rà ipwa âboro kîri kêe.

É tapoo wakè kêe Iésu
Maréko 1.14–15; Luka 4.14–15

¹² †Gée na càué, â é tère wà Iésu pà, jèe tòpò wà *Ioane Pwi a piupwaa naa na karapuu. Â é pâra wà Iésu naa napô Galilée. ¹³ Â câe caa tâa Nazareth, â é pâra nau pitâa Capernaüm, bàra nawia Galilée, wâna ére Zabulon ma Neftali. ¹⁴ Êkaa na pacoo i pwi ia é ina wà Pwidueé, na é naigé mee *péroféta Isaia pà:

*¹⁵ ††Tère, co du napô
Zabulon ma Neftali—
gàu wâmwünyabweri nawia;
na ére gée còwâ
kâra Ioridano;
wâgàu na Galilée;
napô na piwâru Ba na,
na càra caa pwi Ba kôo.
¹⁶ Go ina târa pwi Ba kôo:
Ba kôo na tâa na bàutê
—bàutê na dau cikautê.
Té marié è tòotù;
èpâparié pwéelaa na pwâra.
É pawâroé còwâ wà Pwidueé!Ésaie 8.23–9.1*

¹⁷ ††Â nye tapoo kaa naawê, na wà Iésu, âna é picémara è popai târa pà âboro. Â é ina târa pà: «Guwà pinünü-

pa ijiao pà: Bicopwa. 19 4.4 Deutéronome 8.3 20 4.6 Psaume 91.11–12 † 4.7 Deutéronome 6.16 †† 4.10 Deutéronome 6.13 † 4.12 Mataio 14.3; Maréko 6.17; Luka 3.19–20 †† 4.15 Ésaie 8.23–9.1 †† 4.17 Mataio 3.2, 19.27

ma ma pitòotéri è wâro kàwà! Ba jèe wâmwünyabwe è *Mwaciri napwéretòotù!»

É todà tèpa tapoo câmu kêe
Maréko 1.16–20; Luka 5.1–11

¹⁸ Na jèe tòotù, â é pâra wii bàrawia Galilée wà Iésu. Â é còo tupédu âboro na tupédu a taa ârawéa—wà Simona na ina gooé pà Pétéru, ma wà André, pwi aejii kêe. Â ru gére tòpò puà kàru naa nawia.

¹⁹ Â é ina târu pà: «Gàu me wiâo, â go mwa nama gàu tupédu a pwapuâri âboro.»

²⁰ Â ru nye naaco kaa è puà kàru, â ru pâra wiâ Iésu.

²¹ Rà tàpo dau pipâra pà, â wà Iésu, âna é còo Jacques ma Ioane, tupédu naî Zébédée. Rà tàgére pwani puà gòro wànga ma wà caa kàru. Â é todàru wà Iésu, ²² â ru nye naaco kaa wà caa kàru, ma i wànga, â ru pâra wiâe.

É nama tiâu maagé kâra âboro
Maréko 1.35–39; Luka 4.42–44, 6.17–19

²³ ††É pâra pitiri napô Galilée wà Iésu, â é pacâmuri tèpa âboro naa na pà *wâra pitapitiri. Â é picémara è *Picémara Wâdé goro è Mwaciri [napwéretòotù]. Â é nama tiâu diri pà maagé ma aré kâra pà âboro. ²⁴ ††Â rà tère jèkutâ gooé pitiri na province Syrie. Â rà cia medarié wà tàpé na rà aré [§], ma è pà na jèpapara maagé—wà tàpé na tâa goorà è pà duée, ma wà tàpé na rà céca ^{§†} ma wà tàpé na rà pitâbwamwa. Â é cau nama tiâu maagé kâra wà Iésu. ²⁵ †††Wâru pà âboro, na rà pé gére pâra wiâ Iésu—âboro me gée Galilée, ma gée na ére goro Dix Villes ^{§†}. Â rà me mwara gée Iéruusaléma, ma diri è napô *Judée, ma gée na ére pà còwâ kâra nairiwâ Ioridano.

pai pwa pupûra naa gòrojaa

(Naporomee 5–7)

Luka 6.17–49, 12.22–34

⁵ Ûna é còo pà âboro na wâru wà Iésu, na rà gére me, â é too naa gòrojaa, â é tâaboo, ba na é pacâmurirà. Â rà me naa jaaé tàpé na rà pâra wiâe.

Cidòri nyuâa

² Â é ina târa pà:

³ †††«Cidòri nyuâa tàpé na rà ipakîrirà, ba o kàra è *Mwaciri napwéretòotù!

⁴ ††Cidòri nyuâa tàpé na rà i, ba ée mwa patâmarùrà wà Pwidueé!

⁵ ††Cidòri nyuâa tàpé na moo pwâranümarà, ba o mwa kàra è gòropuu diri!

††† 4.23 Mataio 9.35; Maréko 1.39; Apostolo 10.38 ††† 4.24 Maréko 6.55 § Tâpé na rà aré (é, tàpé na rà tâa na aré)—Ceux qui souffrent. §† Tâpé na rà céca—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pà: Tâpé na rà pinya. §†† 4.25 Maréko 3.7–8 §† Dix Villes—Nee mwara Décapole. 10 villes na caajurirà. §†† 5.3 Ésaie 57.15 §† 5.4 Ésaie 61.2–3; Auinapâpari 7.17 §† 5.5 Psaume 37.11

⁶ †Cidòri nyuâa tàpé na rà copwa dàra câbawâdé kà Pwiduée, ba ée mwa naa tàra diri pwina nùmarà goo!

⁷ Cidòri nyuâa tàpé na rà imeai, ba ée mwa imeairà wà Pwiduée!

⁸ Cidòri nyuâa tàpé na tâbawêe pwâranümarà naa goo Pwiduée, ba rà o mwa côô!

⁹ Cidòri nyuâa tàpé na rà pinaanapô bèepirà, ba ée mwa tunee tàra wà Pwiduée pâ, tèpa naifê!

¹⁰ ††Cidòri nyuâa tàpé na pièpàrirà gée goro pai pitère dàra kàra é popai kà Pwiduée. Ba o mwa kàra é Mwaciri napwéretòotù.

¹¹ †Cidòri nyuâawà, wiàna rà tobapwâwà ma pièpàri-wà, gée goro na guwà tèpa âboro kôo. ¹² ††Ba rà jèe nye wàrapwiri tà tèpa *péroféta na rà pâbéaa kàwà. À guwà ipwâdéee ma piégòtùru, ba o maina pumara waké kàwà naanidò *napwéretòotù!»

Guwà tèpa pwéelaa kàra gòropuu

¹³ ††«Guwà tèpa còo †† târa gòropuu. À wiàna é còo, âna tubatiàu é nùmee, â jè o wànau târa ma jè o pwa ma tèepaa còwà é nùmee? Bwa. O jèe piticèmururu naa goo. À o tũ naa gòroigé, â rà o mwa pâra gò pâ âboro.

¹⁴ ††«Guwà tèpa pwéelaa kàra gòropuu, pwacèwii é jè villo na é tâa gòrojaa, ba o pwacoé ma jè cîdaée. ¹⁵ ††À ipaiwà mwara naa goo é jè wâra ânye. Ba câjè caa nuri, ma jè mwa caa naapwàniri é pwéelaa kêe! Bwa! Jè nye tòpò dòiti. À é pwéelaa goo diri é pâ âboro, na rà tâa na é wâ. ¹⁶ ††À wâdé na wàrapwiri é pwéelaa kàwà! Wâdé na é tèepaa na ara diri tèpa âboro. À géewê, âna rà o còo é pâ muru na wâdé na guwà pwa. À rà o pwamainaa Pwiduée, Caa kàwà, na é wânidò napwéretòotù.»

Go tèepaa nau pacoo é Naèà

¹⁷ ††«Guwà cibwaa niimiri pâ, go tèepaa nau nama tiàu é *Naèà kà Moosé, ma é pâ auina kà tèpa péroféta. Bwa, go tèepaa, ba na go pacoo. ¹⁸ ††Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Ûna bwaa tâa é napwéretòotù ma gòropuu, â o càcaa cõtùra cè ji caapwi âmu gée goro é Naèà, tiagoro na pacoo diri é pâ namuru.

¹⁹ ††«Gée goo pwiri, â wà pwi âboro na é tajii é ji caapwi naèà na dau kîri, â é picòo tà pàra tàpé ma rà ipwacèwiié, âna wà pwiibà, âna ée dau kîri naa na Mwaciri napwéretòotù. À wà pwi âboro na é pâra wiàra bwàti é Naèà, ma picòo tà pàra tàpé ma rà

† 5.6 Ésaie 55.1-2 †† 5.10 1 Péturu 3.14 † 5.11 1 Péturu 4.14 †† 5.12 2 Chroniques 36.16; Apostolo 7.52 †† 5.13 Maréko 9.50; Luka 14.34-35 ††† Còo—Na pâara biu, âna càcaa po wâdé bwàti é pâ còo. Ba po dau wâru pâ tòri na tâa na. Na pâra pâara, âna jèe nye ticé nùmee, ba jèe pâra gòro jawé, â jèe nye po tâa co é pâ tòri na. Pwacèwii é nu na jè pwârù târa kuru, ba, na jè copwaa diri, â jèe ticé nùmee, â jè tũ târa ja. Waké kà còo mwara, âna na é cèitiri ma wéaari é utimuru. Ucina mwara goro é auipwataâboro kà Pwiduée na câ mwa caa tòotéri. (Còo Lévitique 2.13; Nombres 18.19.) ††† 5.14 Ioane 8.12, 9.5 † 5.15 Maréko 4.21; Luka 8.16, 11.33 †† 5.16 Éféso 5.8-9; 1 Péturu 2.12 ††† 5.17 Roma 3.31 †† 5.18 Luka 16.17, 21.33 ††† 5.19 Jacques 2.10

wàrapwiri, âna wà pwiibà, âna ée dau maina naa na Mwaciri napwéretòotù. ²⁰ Ûu, wâdé na guwà pitère dàra é câbawâdé kà Pwiduée, jii pai pwa kà tèpa *dotée goro é Naèà ma wà tèpa *Farasaio. Ba wiàna càcaa wàrapwiri, â o câguwà caa tò naa na Mwaciri napwéretòotù.»

Gà naaco putàmù

²¹ ††«Guwà tâmogòori bwàti pâ é jèe ina [wà Pwiduée] tà tèpa jojooorjè, pâ: *Gà cibwaa tètàmwara âboro.*

Exode 20.13

À wà pwina é tètàmwara pwi jèpwi, âna o popaé pâ-dari pwi a pitèimuru, ma é pwa wârimuru tée. ²² ††À wâgo, âna go ina pâ: Wiàna gà putàmù †† naa goo pwi a cèikî béegà, â gà o mwa coo ara Pwiduée, na ée mwa pitèigà. À wiàna gà ina tà pwi a cèikî béegà, pâ, “Gà pé pigù!” âna o popagà pâ naa na wâra pitèimuru kà Pwiduée. À wiàna gà piduri †† pwi a cèikî béegà, â gà tapacîri wârimuru na dau maina, naa na ére na jèe maagé ma tòina naawê.

²³ ††«Jè jèe còo cai ni: Gà pame é âraimeai'gà naa na wâra pwapwicîri. À tèepaa me naa na pwâranümagà é pwina wânabibiu kàu ma wà pwi a cèikî béegà. ²⁴ À, na wàrapwiri, wâdé na gà tàpo naaco naawê é âraimeai'gà. À gà wâjué còwà, ma gàu mara pinaanapô ma wà pwi aèjii'gà. À nabwé, â gà mwa wâjué còwà, ma gà mwa bàra naa i âraimeai'gà.

²⁵ «Wiàna é picipwâ googà wà pwi jèpwi, â gàu mara pinaanapô ma wâé, wiàna gàu bwaa gére wâ naigé pâ naa na aupitèimuru. Ba é péa panuâgà tà pwi a pitèimuru, na ée mwa panuâgà târa pwàliici ma tòpògà naa na karapuu. ²⁶ À go ina tàgà é âjupâra pâ: O câgà caa còobé gée na karapuu, wiàna ina pâ, bwaa câgà caa pé wâri diri é wârimuru'gà!»

Popai goro tapàgà piéa

²⁷ ††«Guwà tâmogòori bwàti pâ é jèe ina [wà Pwiduée] pâ: *Gà cibwaa toomura (gà cibwaa cîaa jii tô wâdàgà, é, wà pwi éagà).*

Exode 20.14

²⁸ «À wâgo, âna go ina pâ: Wiàna gà ucâri wâdà pwi jèpwi, â gà wâdéarié, â pwacèwii na gàu jèe pipuu. ²⁹ ††Ba wiàna majoroé é âraporomeegà, na gà pitanami goo, ma gà pwa na èpà, â gà èrù tâjii, â gà tûtâjii naaiti jiigà! Ba o wâdé ba kâgà wiàna tiàu jè ére naiigà, jii wiàna tâbawêe é naiigà, â tûgà naa na ére na gà pwa-maagé còo naawê ²⁰ † ³⁰ † ²¹ À wiàna majoroé é îgà étò na gà pwa na èpà, â gà tépàgà, â gà tûtâjii naaiti jiigà! Ba bwaa wâdé ba kâgà wiàna tiàu é jè ére naiigà, jii wiàna tâbawêe é naiigà, â gà pâra naa na ére na jè maagé ma tòina naawê!»

†† 5.21 Exode 20.13; Deutéronome 5.17 †† 5.22 1 Ioane 3.15 ††† Putàmù—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Putàmù na ticé âji majoroé. †††† Piduri—Insulter. †††† 5.23 Maréko 11.25 18 5.27 Exode 20.14; Deutéronome 5.18 19 5.29 Mataio 18.9; Maréko 9.47 20 Ucina co goo é pwina nama jè pwa na èpà. Ba wâdé na jè tûtâjii naaiti jii. 21 5.30 Mataio 18.8; Maréko 9.43

³¹ †«Jèe ina mwara pâ: Wà pwina é tũ târa é wâdèe, âna wâdè na é pwa cè tii târa ma pitapàgà piéa.

Deutéronome 24.1

³² Êco na wâgo, âna go ina pâ: Gà cibwaa tũ tà tò wâdàgà na càcaa tô a toomura †† (câé caa cîâa jiiigà). Ba gà péa panuâê, ba na é toomura, wiàna é jèu piéa ma cè pwi jèpwi. Â wà mwara pwi jè âboro na é popaé ma é wâdèe, âna é toomura ‡.»

Popai goro ipwataâboro

³³ ††«Guwà tâmogòori bwàti pâ é jèe ina wà Pwiduee tà tèpa jooorojè, pâ: Gà cibwaa pwâ goo é pai pwataâboro'gà. Wâdè na gà pacoo é *aupwataâboro'gà na ara Pwi Ukai.

Lévitique 19.12

³⁴ †††Â wâgo, âna go ina pâ: Wiàna gà *ipwataâboro, â gà cibwaa ina neere ére pwiçiri, ba na *paâjupâra é aupwataâboro'gà.

«Gà cibwaa ina "napwéretòotù" ba autâa pwiçiri kà Pwiduee; ³⁵ †††, "gòropuu" ba aucò kêe; é, "Iérusaléma" ba ville kêe, wàè na é Ukai maina kâjè. ³⁶ Â gà cibwaa ina mwara pâ: "Go ipwataâboro gòro pûruô" ba càcaa wâgà na gà tâmogòori nama pwaa, é, duu é caapwi wàrapûrugà. ³⁷ Wiàna nûmagà na gà üuri, â gà ina co pâ "üu". Â wiàna tàutâgà, â gà ina co pâ "bwa". Ba cè gòobèrèe, âna me gée jaa *Caatana, wà Pwi âboro èpà.»

Popai goro pitôowârimuru §

³⁸ ††«Guwà tâmogòori pâ jèe ina pâ: Âraporomee târa âraporomee, ma poropwâ târa poropwâ†††.

Exode 21.24

³⁹ «Êco na wâgo, âna go ina pâ: Wiàna é pwa na èpà tàgà wà pwi jè âboro, â gà cibwaa pitôowâri tée. Â wiàna é tamagéri é upwægà étò, â gà panuâ tée mwara jèpwi. ⁴⁰ Â wiàna é popagà pâ naa na wâra pitèimuru pwi jè âboro, ma é popa cimiici'gà, â gà naa tée mwara é palito'gà. ⁴¹ Â wiàna é tacoo googà wà pwi jè [coda roma] ma gà popa é atà kêe naa na caapwi kilomètre, â gà popa naa na ârailu kilomètres. ⁴² Wiàna é ilari jiiigà cè jè muru, wà pwi jè âboro, â gà naa tée. Â wiàna é ilari târa mwa pitôowâri, â gà cibwaa iauri jiié.»

† 5.31 Deutéronome 24.1-4; Maréko 10.4 †† Na càcaa tô atoomura—é, Êco wiàna tô ilàri na ia pwiçiri ma gàu piéa. ‡ Na pâara kà Iésu, âna maina kamu kâra ilàri na pitapàgà piéa. Ipaiwâ mwara wiàna nye ticè èpà na é pwa. Wiàna é piéa còwâ, â o càcaa dau wâdè é béârailu kâra pai pitâa kêe ma pwi jè âboro, gée goro é pwâra kamu kêe. Ê popai bèeni kà Iésu, âna pwiri pai ina wèe pâ, wâdè tà Pwiduee na càgàu caa tapàgà piéa. Êco na, wiàna ticè pai pwa wèe ma gàu pitânaima, â gà tòimiri é nee tô wâdàgà, â gà cibwaa nama é kamu wiàna ticè èpà na é pwa. †† 5.33 1 Korénito 7.10-11 †† 5.33 Exode 20.7; Lévitique 19.12; Nombres 30.3; Deutéronome 23.22 ††† 5.34 Ésaie 66.1; Mataio 23.22; Jacques 5.12 ††† 5.35 Psaume 48.3; Ésaie 66.1 § Pitôowârimuru—Vengeance. †† 5.38 Exode 21.24; Lévitique 24.20; Deutéronome 19.21 ††† Âraporomee târa âraporomee... Ba na rà cibwaa piwéna jii é pwina é pwa tàra wà pwi jèpwi.

Gà meari tèpa èpàrigà!

⁴³ ††«Guwà tâmogòori bwàti é auina bèeni: Gà meari tèpa jèneregà.

Lévitique 19.18

Â rà ina mwara [pàra tàpé] pâ: "Â gà èpàri tàpé na rà èpàrigà." ⁴⁴ †††Êco na wâgo, âna go ina pâ: Gà meari tàpé na rà èpàrigà ^{††}, â gà pwapwiciri ba kà tàpé na rà pwa tâgà na èpà. ⁴⁵ Â wiàna gà wàrapwiri, â gà pwi âji naî pwi Caa'gà, na é wânidò napwéretòotù. Ba é nye nama té é tòotù kêe, naa gò tàpé na rà wâdè, ma wà tàpé na rà èpà. Â é nye nama popaa, naa gò tàpé na rà papwicirié, ma wà tàpé na càra caa papwicirié.

⁴⁶ «Ba wiàna gà wâdèari co tàpé na rà wâdèarigà, â cina gà tapaciri cè câmagà ^{††} jii Pwiduee? Ba wà tèpa *tò mwani wâripû [na rà tèpa pwâ ma iau] âna rà nye pwa mwara é pwiibà. ⁴⁷ Â wiàna gà nye pwabwacu ma pacidòri co tèpa béegà, â pé dà cèna gà pwa cèna piwéna? Ba wà tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduee, âna rà nye pwa mwara é pwiibà! ⁴⁸ †††Â wâgà, âna wâdè na gà tâbawèe naa na pimeari kà Pwiduee. Â gà ipwacèwii pwi Caa'gà na é wânidò napwéretòotù, na é tâbawèe.»

Popai goro pai imeai

⁶ †††[É ina mwara wà Iésu pâ]: «Wâdè na gà pwa é câbawâdè kà Pwiduee ma pacoo é *Naèè ^{†††}. Êco na gà ipwacòco! Gà cibwaa pwa na ara pâ âboro, ma rà o pi-inagà ba wâdè. Ba wiàna wàrapwiri, â o càgà caa tòpi é câmagà naa jaa Caa, na é wânidò *napwéretòotù. ² Êkaa na, na gà naa mwani tà tàpé na ticè kàra, â gà cibwaa ipaarigà, pwacèwii tèpa 'pwàniri èpà'. Ba rà pwa naa na é pâ *wâra pitapitiri, ma é pâ autâa kâra âboro na pâ village. Ba rà imudàra, ba na rà ipwamainarà wà tèpa âboro. Â go ina âjupâra pâ: Rà jèe nye tòpi é câmarà!

³⁻⁴ «Â wâgà, âna gà cibwaa ipaarigà na gà pwa na wâdè. Na gà naa mwani tà tàpé na ticè kàra, goro îgà étò, â càcaa wâdè na é tâmogòori é îgà aèmwù! Â wà Pwiduee Caa'gà, na é wânidò napwéretòotù, na é còo diri pâ muru, âna ée mwa naa cè câmagà.»

Popai goro pai pwapwiciri

⁵ 18«Na guwà pwapwiciri, â guwà cibwaa pwacèwii tèpa 'pwàniri èpà'. Ba rà cima nau pwapwiciri, naa na pâ wâra pitapitiri ma autâa kà tèpa âboro na pâ ville. Ba wâdè tàra na rà o còorà pâ âboro. Â guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Rà jèe nye tòpi é câmarà. ⁶ Â wâgà, âna wiàna gà pwapwiciri, â gà tò naa na

†† 5.43 Lévitique 19.18 ††† 5.44 Exode 23.4-5; Luka 23.34; Apostolo 7.60; Roma 12.14,20 †† Gà meari tàpé na rà èpàrigà—Pàra Tii Pwiciri naa na grec, âna rà naagèe pâ popai bèeni: Â gà pwényunyuarì tàpé na rà pinajajaigà, â gà pwa na wâdè tà tàpé na rà mi-irigà. †† Càmà—Récompense. Pumara wakè. ††† 5.48 Lévitique 19.2; Deutéronome 18.13 ††† 6.1 Mataio 23.5 ††† Pacoo é Naèè—Pai imeai tàpé na ticè kàra, ma pai pwapwiciri, ma pai ipwanya (jeüner). Còo gòobàra naporomee 6. 18 6.5 Mataio 23.5; Luka 18.10-14

wâ'gà, wâna cè naditârâwâ. Â gà târi goropwârâwâ, â gà pwapwicîri tà Pwiduée Caa'gà, na câjè caa còoê. Â é còo é pwina gà pwa, naa na wâbinyiri, â ée mwa naa cè câmagà.

⁷ †«Â, na guwà pwapwicîri, â guwà cibwaa pwa nyakâra tûra, pwacèwii pàra tèpa âboro, na càra caa tâmogòori pwi âji Pwiduée na é caapwi co. Ba rà tà ni-imirì pà é têterà, gée goro pai wâru é pà pwina rà ina. ⁸ ††Â guwà cibwaa ipwacèwiirâ. Ba wà Pwiduée Caa kàwà, âna é tâmogòori é pwina nûmawà goo, béaari † é pai pi-ila kàwà.

⁹ ††«Â guwà o wàrani târa cè pai pwapwicîri kàwà:

“Pwi Caa kâbà na wânidò napwéretòotù;
Wâdé naa papwicîri é neegà.

¹⁰ ††Wâdé naa pacoo é Mwaciri'gà.

Wâdé naa pwa câbawâdé'gà naani gòropuu, ma pwacèwii naanidò napwéretòotù.

¹¹ Gà naa tâbà cè utimuru cèna pâribà na diri pâ tòotù.

¹² ††Gà pwanauri pâ èpà kâbà, pwacèwii na bà pwanauri târa é pà èpà kàra.

¹³ ††Gà cibwaa panuâbà târa tacai.

Gà upabà jii é èpà ⁵.

{Ba nye tâa tâgà é Mwaciri, ma pàtâmee, ma pwényuâa, dàra gòiri awé. Amen st.}”

¹⁴ ††«Ba go ina tàwà pâ: Na guwà pwanauri tà pàra tàpé é pà èpà na rà pwa, â é pwanauri tàwà mwara wà Pwiduée Caa kàwà nidò napwéretòotù. ¹⁵ Â wiàna câguwà caa pwanauri é èpà kà pàra tàpé, â wà pwi Caa kàwà, âna o câé caa pwanauri tàwà é èpà kàwà.»

Popai goro pai ipwanya

¹⁶ ††«Na gà *ipwanya (na gà panuâ ija'gà ba na gà pwapwicîri), â gà cibwaa ipaarigà, pwacèwii tèpa 'pwàniri èpà'. Ba rà paari naa na naporomeerâ pà rà ipwanya, ba na o còora diri é âboro! Êkaa na go ina âjupâra pâ: Rà jèe nye tòpi câmarâ. ¹⁷ Â wâgà, âna, na gà ipwanya, â gà nuwa naporomeegà, â gà tuti pûrugà st. ¹⁸ Â o càra caa còo pâ âboro pâ, gà ipwanya. Êco na wà Pwiduée Caa'gà, na câjè caa còoê, âna é còo é pwina gà pwa naa na wâbinyiri, â ée mwa naa cè câmagà.»

Âji wâdé naa jaa Pwiduée

¹⁹ ††«Gà cibwaa mudàra pâ wâdé gòropuu, ba péa mura jiigà, é, péa wai ma botére ma tiâu. ²⁰ ††Gà wéaari pâ wâdé'gà [naa jaa Pwiduée] naa napwéretòotù. Ba ticè madé na uti, ma ticè waaca st na iri. Â o càca wai

† 6.7 1 Rois 18.26–29 †† 6.8 Mataio 6.32 † Béaari—Béaa kâra (avant). †† 6.9–13 Luka 11.2–4 †† 6.10 Luka 22.42 ††† 6.12 Mataio 6.14–15, 18.21–35 ††† 6.13 Luka 22.40; Ioane 17.15; 2 Tésalonika 3.3; 2 Timotéo 4.18; Jacques 1.13 § Gà upabà jii é èpà—é, Gà upabà jii wà Pwi âboro èpà. † Amen—Wâdé na wàra. ††† 6.14 Maréko 11.25–26 †† 6.16 Ésaie 58.5–9 ††† Tuti pûrugà—Grec: Tâmi wàrapûrugà goro l'huile. †† 6.19 Jacques 5.1–3 †† 6.20 Mataio 19.21; Luka 18.22 ††† Madé...waaca—Grec: Mite.

ma botére, â ticè a mura wê. ²¹ Ba é pwâranûmagà, âna, é wâna é wée é wâdé'gà.

²² «Guwà tère, é âraporomeejè, âna é pwéelaa kâra naiijè. Â wiàna nye wâdé é âraporomeejè, â diri é naiijè, âna é tâa na pwéelaa. ²³ Â wiàna èpà é âraporomeejè, â diri é naiijè, âna é tâa na bàutê. Â wiàna é pwéelaa naa wâgoojè âna é pâra nau bàutê, â o mwa nye dau bàutê kaa!»

Gà picàwai st—mwani, é, Pwiduée

²⁴ «Nye ticè âboro cèna pâri ma é piênawéna st bwàti kâra ârailu ukai, gée na diri é pwâranûmee. Ba ée mwa tà piênawéna bwàti kà pwi jèpwi, â ée pwa-imudiri tà pwi jèpwi. Üu, o càca pâri ma guwà cau piênawéna kà Pwiduée ma é mwani!»

Mudàra béaa Mwaciri kèe

²⁵ ¹⁸«Wâépwi é majoroé ma go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa géaa goro é wâro kàwà, ma é naiiwà. Guwà cibwaa pitawèeri pâ: “Jè o mwa ija dà?” ma “Jè o mwa coona dà?” Ba é wâro kàwà, âna é âjimuru jii é utimuru; â é naiiwà, âna é âjimuru jii ârabwée!

²⁶ ¹⁹«Guwà jèe còo cai é pâ marü. Ba càra caa picâmi, ma piûnya ²⁰, ma càra caa tòpò cè bwà târa pâ tòotù. Êco na wà Pwiduée Caa kàwà nidò napwéretòotù, âna é nye pa-ijarâ. Â gona câguwà caa dau piwéna jii é pâ marü? Akaé! ²⁷ Càca gée goro pai géaa goro ija ma wâdo, na guwà o nama gòiri é wâro kàwà!

²⁸ «Â gorodâ na guwà géaa mwara goro cè ârabwée kàwà? Guwà jèe còo cai é pai cipu kâra pâ murubuké na-araé. Ba càra caa pàti, ma càra caa ta ârabwée.

²⁹ ²¹Â go ina tàwà pâ: Wà pwi ukai *Solomona, naa na diri é muugère kèe, âna é pâ ârabwée kèe, âna càca dau wâdé jii é pwi caapwi murubuké.

³⁰ «Â guwà jèe còo cai é pâ aramwatò: É cipu nabà, â o cîri widàuru naa gòro ânye. Â wà Pwiduée, âna é naa ârabwée kâra. Â gona o câé caa naa ârabwée kàwà na piwéna jii? Nye dau kîri kaa é cèikî kàwà!

³¹ «Üu, guwà cibwaa géaa ma guwà ina pâ: “Jè o ija dà?” ma “Jè o wâdo dà?” ma “Jè o coona cè dà?” ³² ²²Ba wà tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée, âna càra caa nao goro mudàra é pâ pwiibâ. Êco na wâguwà, âna wà Pwiduée Caa kàwà na é wânidò napwéretòotù, âna é nye tâmogòori é pwina nûmawà goo. ³³ ²³Guwà mudàra béaa é *Mwaciri napwéretòotù, â guwà pwa é pwina nûma Pwiduée goo, â ée mwa naa tàwà é pwina tiâu jiiwà. ³⁴ Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa géaa goro tòotù widàuru, ba é tòotù widàuru, âna ée mwa nye pwa wakè kèe. É géaa târa nabà, âna nye târa nabà!»

§§† Picàwai—Choisir. §§§ Piênawéna—Servir. 18 6.25 Filipi 4.6; 1 Timotéo 6.6–8; 1 Pétèru 5.7 19 6.26 Mataio 10.29–31; Luka 12.6–7 20 Piûnya—Récolte. 21 6.29 1 Rois 10.4–7; 2 Chroniques 9.3–6 22 6.32 Mataio 6.8 23 6.33 1 Rois 3.13–14; Psaume 37.4,25; Roma 14.17

Pàra pupûra kà Iésu naa gòrojaa

Luka 6.37-49, 11.9-13, 13.24-27

Guwà cibwaa pitèi pàra tàpé!

7 †[É ina mwara wà Iésu pâ]: «Gà cibwaa pitèi [ma pitòti] pàra tàpé, ba na o caé caa pitèigà wà Pwiduee. 2 ††Ba é pitèigà, pwacèwii é pai pitèi kâgà wà pàra tàpé, â ée mwa pwa tâgà é pwina gâ pwa târa! 3-4 Gà dau còo bwàti é mapûpûru na wâna âraporomee pwi aéjii'gâ. Â gà niâ jai é diopwaa kâra pàara upwâra na âraporomeegâ! Â gà wânau pai ina tà pwi aéjii'gâ pâ: "Nama go jèe patâjii i mapûpûru bèepwiri na âraporomeegâ"?

5 «Gà pwi a-ipwacôwârimuru! Gà mara patâjii béaa é diopwaa kâra pàara upwâra bèepwiri na âraporomeegâ! Â géewê, mwa bàra pwéelaa tâgà cè pai patâjii wâra é mapûpûru wâna âraporomee pwi aéjii'gâ!

6 «[Gà wéaari bwàti é pwina wâdé na me gée goo Pwiduee.] Ba câjè caa naa târa pâ akàna é pâ pwina wâdé, ba rà péa biirà dàjè còwâ, ma utijè. Â câjè caa tû târa puàkâ é pâ perle na dau maina wâri wèe. Ba rà péa còogai ‡.»

Guwà tà ila ma mudàra ma cùu!

7 †«Wâdé na guwà nye tà ilari taaci jii wà Pwiduee, ba ée mwa naa tàwâ. Â guwà nye tà mudàra taaci, ba guwà o mwa pâmarì. Â guwà nye cùu taaci é goropwârawâ, ba o mwa tàpiri tàwâ. 8 ††Ûu, ba wà pwina é ilari, âna o naa tée. Â wà pwina é mudàra, âna é pâmarì. Â wà pwina é cùu é goropwârawâ, âna o tàpiri tée.

9 «O wàilàapà nawà, na o naa cè atù târa èpo kée, wiàna é ilari jiié cè poloa? 10 O wàilàapà na o naa tée cè dòèa, wiàna é ilari cè ârawéà? 11 †††Ba wâguwâ, tèpa âboro èpà, âna guwà tâmogòori naa é pwina wâdé tà tèpa nari èpo kâwâ. Â wà Pwiduee Caa kâwâ nidò *napwéretòotù, na é wâdé, âna ée mwa naa pâ muru na dau wâdé awé tà tàpé na rà ilari jiié.»

Ère diri naèà

12 †††«Guwà pwa tà pàra tàpé é pâ muru na nùmawâ na rà pwa tàwâ. Wàé kaa pwiri, é ére é *Naèà kà Moosé, ma êdiri pâ tii kà tèpa *péroféta.»

Goropwârawâ na picu

13 §«Guwà tò na é goropwârawâ na é picu. Ba maina é goropwârawâ pâ naa na ére na tubatiàujè awé naawê. Â ticècoé é pai pâ naa pwi naigé-bâ. Â wâru tàpé na rà pâ na. 14 Â nye dau picu kaa é goropwârawâ pâ naa na

† 7.1 Roma 2.1; 1 Korénito 4.5; Jacques 4.11-12 †† 7.2 Maréko 4.24 ‡ Ba càcaa diri tèpa âboro na rà tòpi bwàti. †† 7.7 Maréko 11.24; Ioane 14.13, 15.7, 16.23-24 †† 7.8 1 Ioane 3.22, 5.14-15 ††† 7.11 Jacques 1.17 ††† 7.12 Mataio 22.39-40; Luka 6.31; Roma 13.8-10 § 7.13 Luka 13.24

é *âji wâro. Â pwacoé é pai pàra wii. Â càcaa wâru tàpé na rà pâmarì.»

Tèpa péroféta a pwâ

15 ††«Guwà ipwagorocôo tèpa péroféta a pwâ [na rà ina pâ, rà pame é popai kà Pwiduee!] Ba rà o pâmarì-wâ, âna rà pwacèwii mutô, èco na rà pâ tèpa macii a piuti. 16 †††Guwà o nye còoinarâ gée goro é pwâra wakè kâra. Ba câjè caa pétâ pwâra dipâa gée goro é upwâra aru! Â câjè caa pétâ pwâra î gée goro é upwâra na pwa daaé! 17-18 Ba é upwâra na wâdé, âna é nye tòpò pwèe na wâdé [târa uti] â pwacoé ma é tòpò pwèe na èpâ. Â é upwâra na èpâ, âna é nye tòpò pwèe na èpâ, â pwacoé ma é tòpò pwèe na wâdé. 19 †††Wâ wà pwi upwâra na caé caa naa cè pwèe cèna wâdé, âna o tépàgâé, â tûe naa gòro ânye.

20 †††«Â ipaiwâ naa goo tèpa péroféta a pwâ. Ba guwà o còoinarâ gée goo é pwâra wakè kâra.»

Gà ina â gà pwa

21 ††«Wiàna nùmaga na gà tèepaa naa na *Mwaciri napwéretòotù, â câgâ caa po ciburâ ina co pâ: "Pwi Ukai, Pwi Ukai!" Wâdé na gà pwa mwara câbawâdé kà Caa kôo na wânidò napwéretòotù! 22 Ba, na Tòotù na o mwa pitèi tèpa âboro, âna o wâru tàpé na rà o ina tóo pâ: "Pwi Ukai, Pwi Ukai, bà mu picémara, ma tû târa pâ duée naa na neegâ. Â wâru pâ wakè na bà pwa goro pàtamagâ!"

23 †††«Â go o mwa po ina târa gée pâ: Câgo caa mu tâmogòoriwâ. Guwà pàra jiiio, ba guwà tèpa pwa é pâ tûâ na èpâ! [Ba câguwâ mu caa ††† pwa é câbawâdé kôo.]»

Ucina goo du wâ

24 «Wâ pwina é tère diri pâ popai kôo bèeni ma pitère dàra, âna é pwacèwii pwi âboro na é tèi bwàti muru. Ba é bari é wâ kée naa gòro atü. 25 Â coo boo é popaa, ma ca i jèpé, â uu é pòu, â coo ma ti goro é wâ. Èco na caé caa tûu, ba bari naa gòro atü. 26 Â wà pwina é tère popai kôo, â caé caa pitère dàra, âna é pwacèwii pwi a pimwûru, na é pacima é wâ kée naa namarawâ. 27 Â coo boo i popaa, â ca i jèpé, â uu i pwéretòotù, â coo ma ti goro i wâ. Â é nye tûu kaa i wâ, â nye tònnoori diri kaa.»

Pwa tàrù kée ma é pacâmurirà

28 Ûna é ina diri pâ popai bèepwiri wà Iésu, â rà dau pò goro é pai pacâmurirà kée wà tèpa âboro. 29 †††Ba caé caa pwaduwa kà ††† tèpa *dotée goro é Naèà [na rà ina é pwina rà ina wà pàra tàpé]. Ba é nye tûra gée gooé.

† 7.15 Mataio 24.24; Apostolo 20.29; 2 Péteru 2.1 ††† 7.16 Galatia 5.19-22; Jacques 3.12 †† 7.19 Mataio 3.10; Luka 3.9; Ioane 15.6 ††† 7.20 Mataio 12.33 †† 7.21 Luka 6.46; Jacques 1.25 †† 7.23 Psaume 6.9; 2 Timotéo 2.19 ††† Câguwâ mu caa—Vous n'avez jamais... Wâ pàra tàpé, âna rà ina pâ: Câguwâ caa mu. ††† 7.29 Maréko 1.22; Luka 4.32 ††† Pwaduwa kâ—Faire comme.

É nama tiâu maagé kà pwi a pwa maga

Maréko 1.40–45; Luka 5.12–16

8 Géé na càùé, â é tàbàtù † boome géé gòrojaa wà Iésu, â rà pâra wiâê ê pâ âboro na dau wâru. 2 Â é me burèe pwi jè a pwa maga ††. Â é tùu jùrué ara Iésu, â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, wiàna nùmagà, â gà o nama tiâu maagé kôo!»

3 Â é tu pâ wà Iésu, â é tu naa gooé, â é ina tée pâ: «Ûu kaa, nùmoo na tiâu jiiigà maga'gà!»

Â é nye wâdé kaa.

4 †Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà cibwaa pwa jèkutâri! Êco na gà pâra nau ipaarigà tà pwi a pwa ârapwaaillò. Â gà naa [tà Pwiduée] i pwi *ârapwaaillò na ia é ina wà Moosé naa na *Naèà kèe. Ba na wàrapwiri, â rà o côo diri wà tèpa âboro pâ gà jèe wâdé.»

Pai cèikí kà pwi jè caa kâra coda

Luka 7.1–10

5 É paé wà Iésu, â ûna é tò naa Capernaüm, â é me marié wà pwi jè caa kâra coda kà tèpa *Roma. Â é tacoo gooé, ba na é pitu tée, 6 â é ina pâ: «Gà côo pwi ênawéna † kôo, âna é tà puu wâ pwârawâ, ba é nye dau maagé kaa, â é pitàbwamwa.»

7 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wâdé, paé ma ju pâra, ba go mwa nama tiâu maagé kèe.»

8 Â é tòpi tée pwini pâ: «Bwa, càcaa pâri naa goodè ma gà tèepaa naa pwârawâ kôo. Â gà nye po tûra co, â o tiâu maagé kà pwi ênawéna kôo. 9 Ba wâgo, âna go pitère dàra pwi a pitûâ kôo, â go caa pitûâ kà tèpa coda. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: “Gà pâra!” â é pâra. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: “Gà me!” â é me. Â, na go ina tà tèpa ênawéna kôo pâ: “Guwà pwa ni” â rà nye pwa.»

10 Â é dau pò wà Iésu, â é càdiri i pwi caa kâra coda. Â é ina tà tèpa gére pâra wiâê pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà ê âjupâra pâ: Câgo caa pâmari cè pwi âboro cèna maina cèikí kèe, pwacèwii pwini, tia na [mwara ê âji Ba kà Pwiduée] *Isaraéla. 11 ††Ûu, o wâru diri cè tàpé cèna rà o mwa me naa na *Mwaciri napwéretòotù, géé na diri gòropuu. Â rà o mwa tâa na é pi-ija na maina ma wà tèpa jooorojè *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo. 12 ††Â napwa naa goo wà pâra tèpa âji nari Mwaciri, âna càcaa pârirà ma rà tò. Â o mwa tûrà naa gòroigé, naa na bàutê, iti jii Pwiduée! Â rà o mwa i ma tòngûru ††† poropwârà [géé goro pai maagé kàra].»

13 Â nabwé, â é ina wà Iésu, tà i pwi caa kâra coda, pâ: «Gà wâjué còwâ naa pwârawâ'gà! Géé goo ê cèikí'gà, âna o tèepaa ê pwina gà ilari!»

Â, na ji pâara bèepwiri, âna nye tiâu kaa i maagé kà i pwi ênawéna.

† Tàbàtù—Descendre. Boo. †† Maga—Lèpre. Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa pwa maga. ‡ 8.4 Lévitique 14.1–32; Mataio 9.30; Luka 17.14 †† Ênawéna—Serveur. †† 8.11 Luka 13.29 ††† 8.12 Mataio 22.13, 25.30; Luka 13.28 ††† Tòngûru (é, tòngüngûru)—Grincer des dents. Piuti.

Pai tiâu maagé kà tèpa âboro

Maréko 1.29–34; Luka 4.38–41

14 É pâra naa pwârawâ kà Pétèru wà Iésu. Â é pâmari tô nyaa kà wâdà Pétèru na é gére puu, ba é pitòoka.

15 Â é tu naa goro îê wà Iésu, â nye tiâu jiié kaa i pai pitòoka kèe.

16 Na bàrane kèe, â cia medari Iésu ê pâ âboro na wâru, na pwa duée goorà. Â é tûari târa pâ duée, na rà còobé géé goorà. Â é nama tiâu diri mwara pâ maagé goo pâra tàpé. 17 †Ékaa na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee *péroféta Isaia, pâ:

É jèe popa jijjè

é aré kâjè.

É jèe tètâjii

é pâ maagé kâjè. Ésaie 53.4

Tàpé na nùmarà na rà pâra wiâ Iésu

Luka 9.57–62

18 Na jè tòotù, âna wâru pâ âboro na rà tâbèepi Iésu. Ûna é còora, â é ina tà tèpa *câmu † kèe pâ, na rà ca-pai géé, naa na ére géé còwâ kâra nawià.

19 Â géewê, â é medarié pwi jè *dotée goro ê Naèà, â é ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra ††, nùmoo na go pwi a câmu'gà, â go pâra wiâgà, naa na diri cè ére cèna gà o pâ wê.»

20 ††Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ê pâ macii a piugà, âna pwa aucârù kàra, â pâ marü, âna pwa na wânaîrà. Â napwa naa goodè, *Pwina naîri âboro, âna nye ticé au-nao kôo.»

21 ††Â ipaiwà naa goo pwi jè ârapàara tàpé na rà pâra wiâ Iésu, na é ina tée pâ: «Nye pâri ma go jèe mara pâra nau ipwàniri caa kôo?»

22 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Bwa, gà me wiâô. Â gà naaco tèpa bà, ma rà nye ipwànirirà còwâ!»

É pacoo pòu Iésu

Maréko 4.35–41; Luka 8.22–25

23 É nye tò kaa naa gòro i wànga wà Iésu, â rà pâra wiâê wà tèpa câmu kèe. 24 ††Â, na rà tèepaa naa nabibiu kâra nawià, â é nye nama tûê kaa i pwéretòotù. Â jèe tò naa na wànga ê pâ wià. Â napwa Iésu, âna é tàgère puu na wànga. 25 Â rà patacîe wà tèpa câmu kèe. Â rà ina tée pâ: «Pwi Ukai! Gà nama jè udò! Ba jè o mwü!» 26 ††Â é ina târa pâ: «Wànau? Cina wâgotàwà? Nye dau kîri kaa ê cèikí kàwà!»

Â é cimadò, â é pwa i pwéretòotù ma i nawià. Â é coo i napô, â nye po èaau kaa.

27 Â rà po pò, â rà pi-ina târa pâ: «Wàilàpà pwi âboro bèeni, na é pacoo ê pwéretòotù bau i wià?!»

§ 8.17 Ésaie 53.4 †† Câmu—é, Cému. ††† Pwi apwa pupûra—Celui qui porte une prédication ou exhortation. Hébéru: Rabbi, âna popai târa papwicîri pwi apwa pupûra. †† 8.20 2 Koréni-to 8.9 ††† 8.21 1 Rois 19.20 †† 8.24 Psaume 4.9 †† 8.26 Psaume 89.10; Mataio 14.31

É tü târa pâ duée gée goro ârailu âboro

Maréko 5.1–20; Luka 8.26–39

²⁸ Rà tèepaa wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe naa Gadara, wâna ére gée cõwâ kâra *nawiâ Galilée. Na napô bèepwiri, âna pwa tupédu ârailu âboro na pwa duée gooru. Â dau wâgo tà tèpa âboro gooru, ba ru tupédu âboro gòo ma tupédu a putâmu. Â càra caa mu piwédò na ére bèepwiri.

Ûna ru cõo Iésu, â ru nye còobé kaa gée nacârü, â ru boome caraé. ²⁹ †Â ru nye wiikau ma ina pâ: «*Pwina naî Pwiduée, dà cèna nûmagà na gà pwa tâbu? Nûmagà na gà pwa wârimuru tâbu, béaari kâra è pàara târa pwa wârimuru?»

³⁰⁻³¹ †Â rà tacoo gooé mwara wà tèpa duée, ma ina tée pâ: «Na gà tü tâbà, â gà nama bà gée naa goro è pâ puàkà nadòbà!»

Ba pwa è pé pubu puàkà na dau maina, na rà tàgére ija gée paé cõwâ ni.

³² †Â è tòpi târa pâ: «Îguwà!»

Â rà còobé gée goo i tupédu âboro, â rà tò naa na i pâ puàkà. Â rà nye tàbàtù kaa i pâ puàkà, gée goro i jaa, boo naaniboo nawiâ. Â rà cau mwü naawé.

³³ Wà tàpé na rà piwéaari i pâ puàkà, âna rà nye uru pâ kaa, naa na village. Â rà piwiâ diri è jèkutâ bèepwiri.

³⁴ Rà nye cau me diri kaa dari Iésu è pâ âboro gée na village. Ûna rà cõoê, â rà tacoo gooé pâ, na é pâra gée na napò kâra.

É nama wâdé cõwâ pwi a pitàbwamwa

Maréko 2.1–12; Luka 5.17–26

9 †É wâjué cõwâ wà Iésu gòro wànga naa na village [Capernaüm] wâna é pitâa wê. ² †Â wà pàra tèpa âboro na napô-bà, âna rà pitûri medarié naa na aupuu pwi âboro na é pitàbwamwa.

Ûna é cõo è cèikí kâra, â è ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: «Gà gòo, co pwi béèò! Ba jèe pwanauri è pâ èpà'gà!»

³ †Â wà pàra tèpa *dotée goro è Naèè na rà tâa wê, âna rà piniimiri pâ, 'Wà pwi âboro bèeni, âna é pi-ina ba èpà Pwiduée [ba é nama ipaiwàilu ma wàé!]

⁴ †É tà tâmogòori pwina rà niimiri wà Iésu, â è ina târa pâ: «Cina èpà è pwâranûmawà? ⁵ Piticècoé na go ina tée pâ: "Jèe pwanauri è pâ èpà'gà" jii na go ina tée pâ: "Cimadò, â gà pâra †!" ⁶ ††[Â wiàna pâri ma go nama é pâra, na arawâ diri] â guwà mwa tâmogòori pâ, pwa tàrù kà *Pwina naîri âboro, ma é pwanauri è pâ èpà kà tèpa âboro naani gòropuu.»

Â è ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: «Gà cimadò, â gà popa è aupuu'gà, â gà pâra naa jaagà.»

⁷ †Â è nye cimadò kaa i pwi âboro, â è pâra naa pwârawâ kêe. ⁸ Ûna rà cõo pwiri wà tèpa âboro, â wâ-

† 8.29 Maréko 1.24; Luka 4.41 †† 9.1 Mataio 4.13 † 9.4 Mataio 12.25; Luka 9.47; Ioane 2.25 †† Wiàna é ina tà pwi âboro pâ: «Jèe pwanauri è pâ èpà'gà», â wà tèpa âboro na rà tâa wê, âna o càra caa cõo, ba muru na wâbinyiri tà pwi âboro. Êco na, wiàna é ina tée pâ: «Gà cimadò, â gà pâra», â wà diri tàpé na rà tâa wê, âna rà o cõo wiàna pwa pàtâma Iésu târa ma é nama tiâu maagé kêe. †† 9.6 Ioane 17.2

gotàra. Â rà pwamaina Pwiduée, ba é naa è pàtamee na maina tà tèpa âboro!

É todà Mataio

Maréko 2.13–17; Luka 5.27–32

⁹ É pâra wà Iésu, â è cõo pwi âboro na nee Mataio, na é gére tâa na wâra *tò mwani wâripû ††. Â è ina tée wà Iésu pâ: «Gà me wiâô!»

Â è nye cimadò kaa, â è pâra wiâê.

¹⁰ Gée na càùé, â rà ija wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe, jaa Mataio. Â wâru pâ âboro na rà pi-ija ma wàilà—wà tèpa tò mwani, ma wà pâra tèpa âboro na èpà wâro kâra.

¹¹ ††Ûna rà cõo è pwiibà wà pàra tèpa *Farasaio, â rà ina tà tèpa câmu kà Iésu pâ: «Gorodà na wà pwi ukai kàwà, âna rà picaija ma pibéera ma tèpa tò mwani, ma wà tàpé na èpà wâro kâra?»

¹² †Â è tà térerà wà Iésu, â è ina pâ: «Càra caa bu dotée wà tàpé na rà wâdé. Â nye wàco tàpé na rà maagé. ¹³ †Wâdé na guwà tâmogòori è auina kà Pwiduée, pâ: Càcaa è *ârapwailò goro macii na wâdé tóo. Â nûmoo goo pimeaari.

Osée 6.6

«Wâgo, âna câgo caa me nau todà tàpé na rà niimiri pâ wâdé è wâro kâra. Go me nau todà tàpé na rà tâmogòori pâ èpà è wâro kâra.»

Ucina goro ipwanya

Maréko 2.18–22; Luka 5.33–39

¹⁴ ††Rà tèepaa medari wà Iésu, wà pàra tèpa câmu kà *Ioane Pwi a piupwaa. Â rà ina tée pâ: «Wàibà ma tèpa Farasaio, âna bà nye ciburà *ipwanya. [Bà panuâ è ija, ba na bà pwapwicíri tà Pwiduée.] Â gorodà na càra caa ipwanya wà tèpa câmu'gà?»

¹⁵ †Â è tòpi târa wà Iésu pâ: «Gona rà o pikíri wà tàpé na todàra naa goro piéa, wiàna é bwaa tâa jaarà wà pwi a piéa? Bwa! Êco na o mwa me è pàara, na ée mwa pâra jiiirà wà pwi a piéa. Â géewê, â rà o mwa bàra ipwanya.»

¹⁶ «Nye ticè jè âboro, cèna é popa è pâ noo kâra imwaano na càcaa pâji nuwa, ma é taiti naa goro è pwina jèe dòroé. Ba [wiàna jè nuwa i imwaano, â] o dàdàpa è gòobàra è imwaano na jèe dòroé. Â o mwa dau maina kaa è audàdàpa goo! ¹⁷ †Â guwà cõo è *wâra jawé na pwa goro parawére macii: Câjè caa popa è dipâa na bwaa âmuê, ma jè upwâwii è wâra jawé na jèe dòroé. Ba o taaò i wâra jawé, [ba pwacoé ma é tée] ††. Â ée joro wii napuu i dipâa, â jèe èpà i wâra jawé. Bwa! Wâdé na jè tòpò è dipâa na bwaa âmuê, naa na è wâra jawé na bwaa bwùu, ba na o wéaari bwàti i dipâa bau i wâra jawé.»

††† Wâra tò mwani wâripû—Bureau des impôts. ††† 9.11 Luka 15.2 § 9.13 Osée 6.6; Mataio 12.7 †† 9.14 Luka 18.12 ††† Pwacoé ma é tée—Cõo Zenote goo Maréko 2.22.

É nama wâdé cōwâ du ilàri

Maréko 5.21-43; Luka 8.40-56

¹⁸ Ûna é bwaa gére ina tàra pwiri wà Iésu, â é medar-
ié wà pwi jè âboro imaina kâra napô. Â é tùu jùrué ara
Iésu, â é ina tée pâ: «[Gà me wài!] Ba wà tô èpo kôo,
âna é mwa nye tàgére bà ni. Êco na, wiàna gà me nau
tòpò ìgà naa gòé, â ée wâro.»

¹⁹ Â rà cimadò wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â rà
pâra wiâ pwi âboro-bà.

Tô ilàri na 12 naja kêe goro maagé

²⁰ Na rà gére pâra wii naigé, â é tèepaa me tô ilàri na
jèe po 12 naja kêe goro maagé, ba, mu tèepaa me é
pàara na mu itàa domii gooé. Â é pwicò kàra, â é tu
naa goro gòobàra ârabwée kà Iésu. ²¹ †Ba é nye cèikî
pâ é nye po wàrapwiri co, â o jèe tiâu i maagé kêe.

²² Â é tabiié wà Iésu, â ùna é còoè, â é ina tée pâ: «Gà
gòo, co tòoni! Gà jèe wâdé cōwâ goo é cèikîgà!»

Â nye tiâu kaa i maagé kêe.

Tô èpo kà pwi âboro imaina

²³ Nabwé, â é tèepaa pâ wà Iésu, naa pwârawâ kà i
pwi âboro imaina. Â é pâmari pâ âboro na rà gére
cipacîri ipwàni, ma wà tèpa pwanyabi ††. Â nye dau
wâru kaa é pâ pwâratùra wé.

²⁴ Â é ina tàra pâ: «Guwà pâra! Ba wà tòoni, âna cêe
caa bà. Â é nye po puu.»

Êco na rà pitaurée gooé. ²⁵ Â é cau pacòobérà wà Ié-
su, â é tò naa na é naditàrawâ. Â é tu pâ naa goro îri i
èpo, â é nye cimadò kaa wà tòoni.

²⁶ Â rà nye piwiâ pitiri kaa na ére-bà, é jèkutâ goo.

É nama ru niâ tupédu a bwi

²⁷ †Géewê, â é pâra wà Iésu. Ûna é tèepaa naa na jè
ére, â ru gére pwicò kêe tupédu a bwi.

Â ru nye tà uu ma ina pâ: «*Pwina naî Davita, gà
meaaribu, ma pitu tâbu!»

²⁸ Ûna é tèepaa naa jaaé wà Iésu, â ru medarié
tupéeni. Â é ina tàru pâ: «Gona gàu nye cèikî kaa pâ,
pâri ma go nama tiâu i maagé kâu?»

Â ru tòpi tée pâ: «Ûu, co Pwi Ukai.»

²⁹ Â é tu naa goro i du âraporomeeru wà Iésu, â é ina
tàru pâ: «Wâdé na wàra é pwina gàu nye cèikî naa
goo!»

³⁰ ††Â ru nye niâ kaa. Â é ina ba gòo tàru pâ: «Gàu
pwacòoco! Gàu cibwaa pwa jèkutâ goo é pwina go pwa
tàu!»

³¹ Êco na, ùna ru còobé, â ru pwa jèkutâ goo Iésu
pitiri é napô-bà.

É nama é tùra pwi a kûukû

³² Ûna ru gére pâra jii Iésu wà tupéeni, â rà popa me
tée pwi âboro na é kûukû, ba pwa duée gooé. ³³ ††Â é
tù tàra i duée wà Iésu, â é nye tùra kaa i pwi a kûukû.

Â rà pò gooé diri pâ âboro na rà tâa wé, â rà pi-ina
pâ: «Câjè caa mu còo cèna wàrani, na napô kâjè *Is-
araéla!»

³⁴ ††Êco na rà ina tèpa Farasaio pâ: «É tù tàra é pâ
duée goro é pàtama *Caatana, pwi ukai kâra pâ
duée!»

É cùru tèpa 12 apostolo kêe

Maréko 6.7-13; Luka 9.1-6

Dau maina é ârapiûnya

³⁵ ††Wà Iésu, âna é pâra wii pâ ville ma village. Â é
pacâmuri pâ âboro, naa na pâ *wâra pitapitiri. Â é
picémara é *Picémara Wâdé goro é Mwaciri [nap-
wéretòtù]. Â é nama tiâu é pâ maagé ma aré, na
wâru pai pwa goo. ³⁶ ††Â é còo é pâ âboro na dau wâru,
â é dau meaarirà. Ba jèe oratàra, â rà pidumapiê,
pwacèwii pâ mutô, na ticè cèna wéaarirà.

³⁷ ††Â é ina tà tèpa câmu kêe pâ: «Dau maina é
ârapiûnya na o pwa. Êco na càcaa wâru awakè.

³⁸ Wâdé na guwà pwapwicîri ma ilari cai jii Pwi apooro
aupwanapô, ma é panuâ me mwara cè pàra tèpa
wakè, ba na rà pitu.»

Nee tèpa 12 apostolo

10 ††É todà tèpa câmu kêe wà Iésu na rà po 12, â é
naa tàra é tàrù, ba na rà tù tàra cè pâ duée, ma
rà o nama tiâu diri pâ maagé ma aré kâra pâ âboro.
² Wàeni é nee tèpa 12 *apostolo:

Simona, na ina gooé pâ Pétèru;

André, pwi aéjii kêe;

Jacques, pwina naî Zébédée;

Ioane, pwi aéjii kà Jacques;

³ Filipo;

Barthélemy;

Toma;

Mataio, pwi a mu *tò mwani wâripû;

Jacques, pwi naî Alphée;

Thaddée ††;

⁴ Simona, pwi Zélote††;

Judas Iscariote, wà pwina ée mwa ipwa tûâ tà Iésu.

É cùrurà pâ

⁵ Tèpa 12 apostolo bèepwiri, âna é cùrurà wà Iésu,
naa na pâ napô, â é tûâri tàra pâ: «Guwà cibwaa pâra

†† 9.33 Maréko 2.12 ††† 9.34 Mataio 12.24; Maréko 3.22; Luka
11.15 ††† 9.35 Mataio 4.23; Maréko 1.39 § 9.36 Nombres 27.17; 1
Rois 22.17; Zakarie 10.2; Mataio 14.14; Maréko 6.34 †† 9.37 Luka
10.2 ††† 10.1 Maréko 6.7; Luka 9.1 †† Thaddée—Nee mwara Jude.
Pwina naî Jacques. (Còo Luka 6.14-16, Ioane 14.22, Apostolo 1.13.)
§†† Zélote—Grec: Cananite. Pwi âji âboro Judée na nùmee na é
pâgò tèpa Roma gée napô kêe.

† 9.21 Mataio 14.36 †† Tèpa pwanyabi—Na rà pwàniri âboro bà
wà tèpa Juif, â pwa tèpa uu kuruò (flûte). † 9.27 Mataio 20.29-34
†† 9.30 Mataio 8.4

dari tèpa âboro na càra caa tèpa *Juif. Â guwà cibwaa tò mwara, naa na pâ village na napô *Samarìa. ⁶ †Â guwà nye pâra dari co tèpa âboro *Isaraéla, ba rà pwacèwii tèpa mutô na rà imwüru. ⁷ ††Â guwà picémara wii naigé, pâ: “Jèe wâmwünyabweriwà é *Mwaciri napwéretòotù.”

⁸ «Â guwà nama tiâu pâ maagé, â guwà pawâro tèpa bà, â guwà pwa ma rà wâdé tèpa pwa maga, â guwà tû târa pâ duée géé goro pâ âboro. Ba po muru naa tâwà, â wâdé mwara na guwà naa, naa goro piticèmu ru naa goo. ⁹ †Â, na guwà pâra, â guwà cibwaa pa mwani—wâpà wiàna mwani mii, é mwani pwaa, é cè jè mwani. ¹⁰ ††Â guwà cibwaa pa cè atà, ma cè wâraâwà, ma cè tâjò kàwà. Guwà nye coona co caapwi ârabwée. Ba wà pwi a wakè, âna wâdé na é tòpi é ârawakè kèe.

¹¹ «Wiàna guwà tò naa na cè jè village, â guwà mudàra cawi cè pwi âboro cèna nùmee na é tòpiwà. Â guwà tâa jaa pwiibà, tiagoro cè tòotù cèna guwà mwa pâra géé na ére-bà. ¹² ††Â, na guwà tò naa na i pwârawâ-bà, â guwà ilari jii Pwiduée é *aupwényunyuuari ma pinaanapô kèe, naa gò tàpé na rà tâa wè. ¹³ Â wiàna rà tòpiwà bwàti, â o mwa tâa târa é aupwényunyuuari. Â wiàna càra caa tòpiwà bwàti, â guwà pacôwâri é aupwényunyuuari kàwà.

¹⁴ ††«Â wiàna nye ticé caapwi âboro na é tòpiwà, ma tère é pwâratùra kàwà, naa na cè jè pwârawâ, ma naa na cè jè village, â guwà còobé géewè. Â guwà tauri é dàuru puu géé goro du âwà ††. ¹⁵ †Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Ée mwa pwa wârimuru târa wà Pwiduée, na Tòotù na ée mwa pitèi pâ âboro. Â o dau maina é wârimuru kàra, jii tàpé géé *Sodoma ma Gomora [na ia dau miiri é tûâ kàra].»

O tubaèpà tàwà

¹⁶ ††«Guwà tère! Go cùruwà pwacèwii pâ mutô naa nabibi kâra macii a piuti. Wâdé na guwà tèpa âboro na guwà moo, éco na wâdé na guwà tèpa ipwacôowà mwara ††. ¹⁷ ††Ba rà o tâjùruwà ma popawà pâ naa na wâra pitèimuru. Â rà o pâdiwà goro ubati naa na pâ *wâra pitapitiri. ¹⁸ Â rà o dàtiwà pâ na ara tèpa kupénoo ma wà tèpa ukai, ba na rà pitèiwà, géé goro na guwà tèpa âboro kôo. Â guwà o tèpa *paâjupâraô, na ararà, ma na ara mwara tàpé na càra caa tèpa Juif.

¹⁹ «Â, na diri pâ pàara na rà o mwa tâjùruwà, â guwà cibwaa pidumapié goro cè pai tòpirà. Ba wà Pwiduée, âna ée mwa naa tàwà cè pwina guwà ina na ji pàara bèepwiri. ²⁰ ††Ba o jèe càcaa wâguwà na o tûra, â o jèe é Nyuâaè Pwicîri kà Caa kàwà, na é tûra goowà.

²¹ ††«[Na pwi pàara bèepwiri] âna wà pwi jè âboro, âna ée panuâ pwi aéjii kèe, ba naa tètâmwereé. Â wà

† 10.6 Jérémie 50.6 †† 10.7 Mataio 3.2, 4.17; Luka 10.9,11 † 10.9 Luka 10.4 †† 10.10 Luka 10.7; 1 Korénito 9.14 †† 10.12 Luka 10.5-6 ††† 10.14 Luka 10.10-12; Apostolo 13.51 ††† Tauri é dàuru puu géé goro du âwà—Paari pâ, rà tètâjii tàpé na èpà pâ tûâ kàra. § 10.15 Mataio 11.24; Jude 1.7 †† 10.16 Luka 10.3; Roma 16.19 ††† Dernière phrase—Grec: Êkaa na guwà ipwacôowà pwacèwii dòèa, â guwà moo pwacèwii déamu. §† 10.17-20 Maréko 13.9-11; Luka 12.11-12, 21.12-15 ††† 10.20 Ioane 14.26 †† 10.21 Michée 7.6; Mataio 10.35; Maréko 13.12; Luka 21.16

pwi caa kâra èpo, âna é wârapwiri tà pwina naîê. Â wà tèpa èpo, âna rà o pipaa ma du nyaa ma caa kâra. Â rà o pwa ma rà pwa wârimuru, tiagoro pai pôtâmwara. ²² Â rà o miiriwà diri é pâ âboro, ba guwà tèpa âboro kôo. Éco na wà pwina é cimwü tia pwâadèrèe, âna ée mwa pa-udòé wà Pwiduée [ma naa tée é *wâro dàra gòiri jaaé].

²³ «Wiàna rà tubaèpà tàwà naa na cè jè village, â guwà uru naa na jèpwi. Â guwà pâpitiri é pâ village naa napô Isaraéla, â guwà picémara popai kôo. Â guwà tère, o bwaa câguwà caa pâji tubanabwé pwiri, béaari é pai o wâjué còwâ kôo. Ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wâgo *Pwina naîri âboro, âna go o mwa wâjué còwâ [naa na pwényuâa kà Pwiduée].»

O wârapwiri tàwà mwara

²⁴ ††«Go ina tàwà pâ: Wà pwi a *câmu, âna câé caa piwéna jii pwi a pacâmurié. Â wà pwi ênawéna, âna câé caa piwéna jii pwi ukai kèe. ²⁵ ††Ba wà pwi a câmu, âna wâdé na é pwacèwii pwi a pacâmurié. Â wà pwi ênawéna, âna wâdé na é pwacèwii pwi ukai kèe. Ba wiàna rà ina goo wà pwi apooro pwârawâ pâ *Caatana †††, â rà o nye dau ina ba èpà mwara tèpa tâa na pwârawâ bèepwiri.»

Guwà cibwaa nama wâgotàwà

²⁶ †††«Guwà cibwaa nama wâgotàwà goro pâ âboro. Diri pâ muru na tàbinyiri, âna o mwa paari. ²⁷ Â é muru na go ina tàwà pwàniri, âna guwà inapàpari naa na pwéelaa. Â é muru na pitànunuuri na pwâranjüruwà, âna guwà inapàpari naa na gomu kàwà. ²⁸ ††Uu, guwà cibwaa nama wâgotàwà goro pâ âboro. Ba wiàna pâri ma rà pôtâmwara naiiwà, â o càra caa tâmogòori ma rà tubatiâu awé é wâro naa wâgoowà. Wâdé na guwà nama wâgotàwà goo Pwiduée. Ba wàé co na pâri ma é tubatiâu é naiiwà, bau é wâro na wâgoowà, naa na ére na jè maagé ma tòina naawé.

²⁹ «Guwà jèe còo cai pâ marü na kîri: Jè icuri du ârailu marü, naa goro caapwi mwani. Éco na nye ticé géé goorà, cèna é tûuboo naa napuu, wiàna câé caa tâmogòori wà Pwiduée Caa kàwà. ³⁰ Â wâguwà, âna é nye cau tâmogòoriwà bamwara, tiagoro mwara jéuru wârapûruwà. ³¹ ††Ékaa na go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba dau pwamuru naa goowà na ara Pwiduée, jii é pâ marü na dau wâru!»

Cibwaa pitütôowâriô!

³² «Wiàna é inapàpari cè pwi jèpwi, na ara pâ âboro pâ, é pwi âboro kôo, â wâgo mwara, âna go o ina pâ, é pwi âboro kôo, na ara Caa na é wânidò *napwéretòotù. ³³ ††Â wiàna é ina cè pwi jèpwi, na ara pâ âboro pâ, câé caa pwi âboro kôo, â wâgo mwara, âna

§† 10.24 Luka 6.40; Ioane 13.16, 15.20 ††† 10.25 Mataio 9.34, 12.24; Maréko 3.22; Luka 11.15 ††† Caatana—Grec: Béelzébul. Còo Caatana naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. ††† 10.26 Maréko 4.22; Luka 8.17 18 10.28 Jacques 4.12 19 10.31 Mataio 6.26 20 10.33 Maréko 8.38; Luka 9.26; 2 Timotéo 2.12

go o ina pâ, câé caa pwi âboro kôo, na ara Caa na é wânidò napwéretòotù.»

Rà pitadàrùrà tèpa âboro goodò

³⁴ †«Guwà cibwaa niimiri pâ go tèepaa me naani gòropuu, ba na go pame pinaanapô. Bwa! Go me, ba na rà mwa pitadàrùrà tèpa âboro goodò. ³⁵ ††Ba go me nau *pinaaitiri tupé duanaî, ma du duanaî, ma du du-atâa*.³⁶ Â rà o pièpàrirà pa paénaî, ma pa paétâa, naa na pwârawâ kàra.»

Michée 7.6

Guwà panuâ wâro kàwà ba kôo

³⁷ «Wà pwina é dau wâdéari du nyaa ma caa kêe jiio, âna càcaa pâri ma é pwi a câmu kôo. Â wà pwina é dau wâdéari pwi naîê ma wà tô èpo kêe jiio, âna càcaa pâri ma é pwi a câmu kôo. ³⁸ *Wà pwina câé caa kâa é *kukurucé kêe, ma é me wiâô, âna wà pwiibà, âna càcaa pâri ma é pwi a câmu kôo. ³⁹ Â wà pwina nùmee na é wéaari é wâro kêe, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é panuâ é wâro kêe ba kôo, âna ée mwa pâmari é *âji wâro.»

Wà pwina é tòpiwà âna é tòpio

⁴⁰ ††«Wiàna é tòpiwà cè pwi jè âboro, âna é tòpio mwara. Â wà pwi âboro na é tòpio, âna é tòpi mwara wà Pwina é cùruo me. ⁴¹ Â wiàna é tòpi cè pwi *péroféta, géé goo na é pwi péroféta, â o mwa pwa cè câmaê, cèna wàra na naa tà tèpa péroféta. Â wiàna é tòpi cè pwi jè âboro cèna é *târù na ara Pwiduée, géé goo na é târù, â o mwa pwa cè câmaê, wàra na o naa tà pwina é târù. ⁴² Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Wiàna é naa cè wârado jawé moo, târa ji pwi ênawéna kôo bèepwiri, géé goo na é pwi a câmu kôo, â o pwa cè câmaê.»

11 Úna é ina diri é autûari kêe bèepwiri wà Iésu tà tèpa 12 a *câmu kêe, â rà cau pâra géewê, naa na pâ ville na pwi ére-bà. Â é pacâmuri tèpa âboro wà Iésu, ma picémara târa é *Picémara Wâdé.

É pwi Mesia na rà tapacîê

Luka 7.18–23

² Úna é tâa na karapuu wà *Ioane Pwi a piupwaa, â é tère é jèkutâ goo Kériso, ma é pâ pwina é pwa. Â é panuâ pâ pâra tèpa câmu kêe, ³ ba na rà tawèeri Iésu pâ: «Pwiri nye wâgà kaa pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò] na ée mwa tèepaa? É, na bà bwaa nye tapacîri cè pwi jèpwi?»

⁴ Â é tòpi târa wà Iésu pâ: «Guwà wâjué còwâ nau pi-wiâ tà Ioane é pwina guwà tère, ma é pwina guwà còo. ⁵ ††Ba wà tèpa bwi, âna rà jèe niâ; wà tàpé na rà bee, âna rà jèe pâra bwàti; wà tàpé na rà pwa maga, âna rà jèe wâdé; wà tèpa kee, âna rà jèe tèrejè; â wà tèpa bà, âna rà jèe wâro còwâ; â wà tàpé na ticè kàra, âna rà

† 10.34–36 Luka 12.51–53 †† 10.35 Michée 7.6 † 10.38–39 Mataio 16.24–25; Maréko 8.34–35; Luka 9.23–24, 17.33; Ioane 12.25 †† 10.40 Maréko 9.37; Luka 10.16; Ioane 13.20 †† 11.5 Ésaie 35.5–6, 61.1

jèe tòpi é Picémara Wâdé. ⁶ Cidòri nyuâa pwina é còinaô, ma cèikî naa goodò ††!»

É ina Ioane wà Iésu

Luka 7.24–35

⁷ Úna rà wâjué còwâ wà tèpa câmu kà Ioane, â é ina wà Iésu târa pâ âboro na rà gére tâa wê, pâ: «Na ia guwà pâra naa namaré [nau tère Ioane] â dà cèna guwà pâra nau ucâri?—[Pwi âboro na pipwaaé kèe na é pwacèwii] é bàra watü na pòbagù pwéretòotù? ⁸ Bwa! Â gona dà na guwà pâra nau còo?—Pwi jè âboro na é coona pâ ârabwée na po wâdé? Bwa! Wà tèpa âboro na wàrapwiri, âna rà tâa na é wâra ukai! ⁹ Nye dà cèna guwà pâra nau còo? Pwi jè *péroféta? Úu kaa, â go ina tàwà pâ: Wà pwiibà, âna é pwi péroféta maina! ¹⁰ ††Ba nye wà kaa Ioane, na é inaê wà Pwiduée, naa na *Tii Pwicîri, pâ:

Go mwa panuâ paé

pwi a pa popai kôo.

Ée mwa pâbéaa'gà

ma pwabwàti naigé'gà. Malachie 3.1

¹¹ «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Nye ticè pwi jè âboro gòropuu, cèna é piwéna jii Ioane Pwi a piupwaa. Éco na wà pwina ée dau kiriwi naa na *Mwaciri napwéretòotù, âna o [mwa tâa tée é pwina] piwéna jii Ioane. ¹² ††Tapoo na pâara na é tapoo picémara wà Ioane, tèepaa naa na pâara nabà, âna wà tèpa âboro gòo, âna rà mudàra ma rà tòpò goro nii kàra ^{††} naani gòropuu é Mwaciri napwéretòotù. ¹³ Ba béaa kà wà Ioane, âna é *Naèà kà Moosé, ma wà diri tèpa péroféta, âna rà picémara târa pâ âboro [pâ, ée jèe tòpò é Mwaciri kêe wà Pwiduée]. ¹⁴ †††Guwà cèikî naa goodò na go ina pâ: Úna wii [naa na Tii Pwicîri] pâ, ée mwa wâjué còwâ wà péroféta *Élia, âna tàgére inapà-pari é pai tèepaa kà Ioane.

¹⁵ «Wà pwi âboro na pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère!»

Rà picocooribu ma Ioane

¹⁶⁻¹⁷ «Go ina pâ, rà wànau tèpa âboro nabà? Rà pwacèwii pâ nari èpo na rà gére pipuburirà naa na aupitapitiri [â tàutàra dàra kòcò ma wà tèpa béerà, na rà pitakàna] ma ina târa pâ:

“Bà tòjò †† tàwà,
â tàutàwà dàra câbu.
Bà nyabiri tàwà
nyabi târa ipwàni,
â tàutàwà dàra i!”

«Â ipaiwà naa goo wà tèpa âboro nabà. ¹⁸ Ba é tèepaa me wà Ioane Pwi a piupwaa, â é tàpo panuâ ija na

††† Grec: Cidòri nyuâa pwina càcaa tanooriê goodò, é, ...na câé caa tètâjii. ††† 11.10 Malachie 3.1; Luka 1.76 § 11.12–13 Luka 16.16 †† Tòpò goro nii kàra—é, Tòpi, é, cicara. (Còo Luka 16.16.) ††† 11.14 Malachie 3.23; Mataio 17.10–13; Maréko 9.11–13 †† Tòjò—Grec: Upi kuruò.

pàra pàara, â câé caa wâdo dipâa, â rà ina tèpa âboro pà: “Pwa duée gooé!”

¹⁹ †«Ùna é tèepaa me, wà *Pwina naîri âboro, â é ija ma wâdo pwacèwii pàra tàpé. Â rà ina wà tèpa âboro pà: “Wà pwini, âna é dau pwi a wâdo ma pwi a-ija! Â é nye pabée tèpa tò mwani, ma wà pàra tèpa âboro epà.”

«Éco na [âjupâra é pwina jè mu ina pà]: “Ê tà manga †, âna jè cõo taaci naa na é pwâra wakè kèe.”»

Rà o pwa wârimuru tàpé na tàutàra na rà cèikí

Luka 10.13-15

²⁰ É tapoo tûra ba gòo târa é pâ âboro na pàra village wà Iésu. Ba wâru pâ wakè na é pwa naawé goro pàtamee, êco na càra caa pitòotéri é tûâ kàra.

²¹ †Â é ina târa pà: «Guwà ipwacôoco, wâguwà tèpa âboro na Korazine ma Bethsaïda! Ba o naa wârimuru tàwà! Go jèe pwa pâ muru na dau maina naa jaawà, â câguwà caa cèikí! Â wiàna rà cõo é pwina go pwa naa jaawà, wà tàpé géé Tyr ma Sidon, â pwiri jèe gòiri cè pai pitòotéri é wâro kàra, ma naaco é pâ tûâ kàra na dau epà. Â pwiri rà paari mwara naa na cè pai coona dodà kàra, ma pitâmirà goro dà †. ²² Â go ina tàwà é âjupâra pà: Na é Tòotù na ée mwa pitèi é pâ âboro wà Pwiduée, âna o dau maina é wârimuru kàwà, jii tàpé Tyr ma Sidon.

²³ †«Ipaìwà naa goowà, wâguwà tèpa âboro naa na village Capernaüm. Ba guwà niimiri pâ guwà pwacèwii Pwiduée ††. Éco na ée mwa naawà boo dari tèpa bà! Ba é pwa pâ muru na dau maina naa jaawà. Â wiàna é gére pwa pâ muru bèepwiri na *Sodoma, â pwiri é bwaa nye gére tâa nabà é ville-bà. ²⁴ ††Â go ina tàwà é âjupâra pà: Na é Tòotù na ée mwa pitèi é pâ âboro wà Pwiduée, âna o dau maina é wârimuru kàwà, jii tàpé Sodoma!»

Pwiduée Caa ma tèpa naîê

Luka 10.21-22

²⁵ †Pwa ji pàara géewê, â é ina wà Iésu pà: «Caa, gà Pwi Ukai kâra *napwéretòotù ma gòropuu! Â go ipwaoilé tâgà, ba gà naapwâniri pâ muru bèepwiri jii tèpa tâmogòorimuru ma wà tèpa tà manga, â gà paari tà tàpé na càra caa câmu †. ²⁶ Ba nye auniimiri'gà pâ, naa wârapwiri.»

²⁷ ††Â é ina wà Iésu tà pàra tàpé pà: «Édiri é pwina tâa tà Caa kôo, âna é jèe naa tîo. É jèe nye iparié tîo, ba na go tâmogòorié bwati. Nye wàé co na é tâmogòorio, wâgo Pwina naîê. Â nye ticé pwi jèpwi cèna é tâmogòorié, â nye wâgo co pwina Naîê. Â go paarié tà pàra tàpé, ba na rà tâmogòorié mwara.»

† 11.19 Mataio 9.14 †† Ê tà manga—Ê tà manga kà pwi âboro, é, é tà manga kà Pwiduée. † 11.21-22 Ésaie 23; Ézékiel 26-28; Joël 3.4-8; Amos 1.9-10; Zakarie 9.2-4 †† Coona dodà...pitâmirà—Pai pwa kà tèpa Juif na rà pinünüma, é, na rà pijinünü. †† 11.23 Genèse 19.24-28; Ésaie 14.13-15 ††† 2e phrase—Grec: Gona guwà too naa napwéretòotù? ††† 11.24 Mataio 10.15; Luka 10.12 § 11.25 1 Korénito 1.26-29 †† Tàpé na càra caa câmu—Grec: Tèpa nari epo. ††† 11.27 Mataio 28.18; Ioane 1.18, 3.35, 10.15, 17.2; Filipi 2.9

Go mwa nama guwà nao

²⁸ ††«Guwà medario, wâguwà na dau tòina é nakake kàwà, ma dau oratàwà. Ba go mwa nama guwà nao. ²⁹ Guwà pa nakake na go naa tàwà, â guwà pàra naa goo é autûâri kôo. Ba pwi a moo pwâratûra kôo, â go pwi a-ipakíriô. Â wiàna guwà me mariô, â guwà o pâ-mari âji nao. ³⁰ ††Uu, ba é nakake na go naa tàwà, âna o puràra cè pai popa wèe, â é autûâri kôo, âna ticècoé pai pàra wiàra.»

Pwi apooro tòotù pwicîri

Maréko 2.23-28; Luka 6.1-5

12 ††Na jè *tòotù pwicîri, â rà pàra wii é naigé na tapàgà na aupwanapô †† wà Iésu ma wà tèpa *câmu kèe. Â rà copwa wà tèpa câmu, â rà tàpo pétâ é pâ pwâra blé, â rà uti.

² †††Ùna rà cõora wà tèpa *Farasaio, â rà ina tà Iésu pà: «Gà cõo é pwina rà pwa tèpa câmu'gà! Âna muru na pwicîri, na é tòotù pwicîri!»

³ †††Â é tòpi târa wà Iésu pà: «Gona câguwà caa pûra naa na Tii Pwicîri, é pwina é pwa wà ukai *Davita? Ba, na jè tòotù, âna rà copwa, wàilà ma wà tèpa bée. ⁴ ††††Â é tò naa na wâra pwapwicîri pwa goro imwaano ¹⁸. Â é pa é poloa na naa kà Pwiduée, â rà ija ma wà tèpa bée. Â é poloa-bà, âna nye wàco wà tèpa pwa *ârapwaaìlò, na nye pwa tàrù kàra ma rà ija.

⁵ ¹⁹††Â guwà pûra mwara naa na é *Naèè kà Moosé pà: Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò, âna rà wakè naa na *Wâra pwapwicîri, na tòotù pwicîri. Ê tûâ-bà, âna rà còbèedari é pwi tòotù-bà. Éco na càcaa epà na ara Pwiduée! ⁶ ²⁰Ba go ina tàwà pà: É tà wâni é Pwina dau piwéna jii é Wâra pwapwicîri! ⁷ ²¹††Â é ina wà Pwiduée naa na *Tii Pwicîri pà: Càcaa é ârapwaaìlò goro macii na wâdé tîo. Â nûmoo goo pimeari.

Osée 6.6

«Â wâguwà, âna câguwà caa tâmogòori é ère popai-bà, ba guwà pitòti tèpa âboro bèeni, na càra caa pwa cèna epà na ara Pwiduée. ⁸ Â wà *Pwina naîri âboro, âna é pwi apooro é tòotù pwicîri.»

É nama tiàu maagé kà pwi âboro na tòotù pwicîri

Maréko 3.1-6; Luka 6.6-11

⁹ Géé na càué, â é tò naa na *wâra pitapitiri wà Iésu. ¹⁰ ²²É tâa wê mwara wà pwi âboro na bà é îê.

Â wà tèpa âboro, âna nûmarà na rà cõo cè pwina é pwa Iésu, ba na o cè pai pitòtié. Â rà pwa ma tawèirié

†† 11.28 Jérémie 31.25 ††† 11.30 1 Ioane 5.3 †† 12.1 Deutéronome 23.26 †† Aupwanapô—Pé aupwanapô na dau maina na câmi goro blé, é, pwâra mai (maïs), é, orge. Wiàra é naèè kà tèpa Juif, âna pwicîri na jè piünÿari diri é na aupwanapô. Wâdé na jè naaco nyi dàra arapwûru, ba na uti kà tèpa pârame, ma tàpé na ticè neemururà. (Cõo Lévitique 19.9-10, Deutéronome 24.19-21.) ††† 12.2 Exode 20.10 ††† 12.3 1 Samuel 21.2-7 ††† 12.4 Lévitique 24.5-9 18 Wâra pwapwicîri pwa goro imwaano—Grec: Wâ kà Pwiduée. Cõo Neeremuru (Vocabulaire). 19 12.5 Nombres 28.9-10 20 12.6 Mataio 12.41-42 21 12.7 Osée 6.6; Mataio 9.13 22 12.10 Luka 14.3

pâ: «Pwiri nye tàrù ma jè nama tiàù maagé kà pwi jèp-wi na tòotù pwiçiri?»

¹¹ †‡ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà jèe còo cai ni: Wiàna caap-wi co cè mutò'gà, na é tûu naa na pwêe, na tòotù pwiçiri, â gà o pwa dà? O cágà caa pâ nau dàgòtùé?

¹² †‡ Â napwa pwi âboro, âna é dau piâjimuru jii mutò! Gée goo pwiri, na o pwa cè tàrù kâjè, ma jè pwa pwina wâdé, na tòotù pwiçiri.»

¹³ †‡ Â é ina tà i pwi âboro pâ: «Gà patàrù è îgà!»

Â é patàrù îê, â nye wâdé kaa, wàra jè îê.

¹⁴ †‡ Wà tèpa Farasaio na rà tâa wê, âna rà còobé gée na wàra pitapitiri. Â rà pâra còwâ nau ipitiri, ba na rà mudàra cè pai o pòtâmwara Iésu.

Iésu âna é pwi ênawéna na é pitòrigarié Pwiduée

¹⁵ †‡ Úna é tère wà Iésu pâ, rà gère imudàra cè pai pwa tûa tée, â é pâra gée na ère-bà. Â wàru tàpé na rà pâra wiâé. Â é nama tiàù maagé kàra. ¹⁶ †‡ Â é tûari tàra pâ: «Guwà cibwaa inapàario!»

¹⁷ †‡ Â é pâ muru bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee *péroféta Isa-ia, pâ:

¹⁸ †‡ †‡ Wàéni pwi âboro,

pwi âboro kîri,

pwi ênawéna kôo.

Wàé na go tòpòé,

pitòrigarié ba kôo.

Dau wânümoò tée;

wâdé tóo wâé.

Go tòpò naa gooé

è Nyuâaè Pwiçiri.

Èe mwa pame è popai

goo pai udò kâra Ba

[naa na *âji wâro].

¹⁹ †‡ Èe pwi a tûra ba moo.

O càra caa tèreè

naa na auipitiri.

²⁰ †‡ O câé caa dàciò

bàra watù na ora.

O câé caa utàmwara

doromara ânye

na pâra naa píboo.

O câé caa tanoori

pâ âboro kîri

na ticè nii kàra.

O mwa piétò naa gooé

tàrù kôo, wâgo Pwiduée.

[O paari pâ wâé

na é *pwi a pa-udò.]

²¹ †‡ Rà mwa cèikî naa gooé

èdiri pâ Ba.Ésaie 42.1–4

Pwa tàrù kèe ma é tû târa pâ duée

Maréko 3.20–30; Luka 11.14–23

²² †‡ Rà cia medari Iésu pwi jè âboro na é bwi ma kûukû, ba pwa duée gooé. Â é nama é wâdé wà Iésu. Â é jèe tûra, â é jèe niâ.

²³ †‡ Â èdiri pâ âboro, âna rà pò goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Napwa pwini, âna pwiri Pwi gòobàra Davita na jè gère tapacîé?»

²⁴ †‡ †‡ Êco na wà tèpa Farasaio, âna rà ina pâ: «Bwa! Wà pwi âboro bèeni, âna é wakè goo è patàma *Caatana †‡, pwi ukai kà tèpa duée! Êkaa na é tû târa pâ duée.»

²⁵ †‡ Â é tâmogòori auniimiri kàra wà Iésu. Â é ina tàra pâ: «Wiàna é pipaa dèe còwâ è jè mwaciri, â o té-didirié. Â wiàna é picicaraé còwâ è caapwi ville, é, caapwi tâa, â o pwacoé ma é cimwü. ²⁶ †‡ Wiàna wà Caatana, pwi ukai kà tèpa duée, âna é tû târa pâ duée, â é pipaa dèe còwâ! Â o wànau târa cè pai cimwü wàra è mwaciri kèe?! ²⁷ †‡ Guwà ina pâ, wà Caatana na é naa tóo è patàmee ma go tû târa è pâ duée. Â gona wàilàapà, na naa tà tèpa béewâ è patàmee, ma rà tû târa pâ duée? Ba è pwina rà pwa, âna paari tàwà pâ guwà tàgère pitanami naa goodò.

²⁸ †‡ †‡ Â napwa wâgo, âna è Nyuâaè Pwiçiri kà Pwiduée, na é naa tóo è patàmee ma go tû târa è pâ duée. Â wiàna wàrapwiri, â jè cau còo bwàti pâ wà Pwiduée, âna é jèe mara tòpò è Mwaciri kèe naa jaawà!

²⁹ †‡ «Â wiàna nùmajè na jè tò naa na è wâ kà pwi âboro na pwa nii kèe, ma jè popa neemuruè, â wâdé na jè mara piié. Â géewé, â jè o mwa bàra pa è pâ muru na tâa na wâ kèe. ³⁰ †‡ Wà pwina câé caa wâjao, âna é ci-carao. Â wà pwina câé caa pitu tóo ma bu pipanaimari, âna é tédidiri.»

Popai na èpà naa goro Nyuâaè Pwiçiri

³¹ †‡ †‡ «Go ina tàwà pâ: O pâri ma pwanauri pâ âboro, na rà tûra ba èpà naa goo Pwiduée ma pwa na èpà tà tèpa béerà. Êco na wà pwina é tûra ba èpà naa goo è Nyuâaè Pwiçiri, âna o càcaa pwanauri è èpà kèe. ³² †‡ Â o pâri ma pwanauri wà pwina é tûra ba èpà naa goo Pwina naîri âboro. Êco na, wiàna é tûra ba èpà naa goro è Nyuâaè Pwiçiri, â o càcaa pâri ma pwanaurié, naa na wâro bèeni, ma naa na *wâro dàra gòiri awé.»

È upwâra bau è pwêe

³³ †‡ †‡ «È upwâra na wâdé, âna é nye tòpò pwêe na wâdé [târa uti]. Â è upwâra na èpà, âna é nye tòpò pwêe na èpà. Ba jè o tâmogòori è upwâra gée goo è pwêe. ³⁴ †‡ Wàrapwiri naa goowà. Ba guwà o wànau târa cè pai ina wàra cè muru cèna wâdé, na guwà tèpa nari dòèa ma tèpa pwâ? Ba è pwina tabawâbé è pwâranüma pwi âboro goo, âna wàèpwiri na o còobé pwêe, na é tûra. ³⁵ †‡ È pâ muru na wâdé, âna me gée

††† 12.24 Mataio 9.34, 10.25 ††† Caatana—Grec: Béalzébul. Còo Caatana naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. § 12.28 Apostolo 10.38; 1 Ioane 3.8 §† 12.30 Maréko 9.40; Luka 9.50 §†† 12.31 Hébéru 6.4–6 §† 12.32 Luka 12.10 §†† 12.33 Mataio 7.16–20 §† 12.34 Mataio 3.7, 15.18; Luka 3.7, 6.45

† 12.11–12 Luka 14.5 †† 12.14 Ioane 5.16 † 12.16 Mataio 8.4; Maréko 3.12 †† 12.18–21 Ésaie 42.1–4 †† 12.18 Mataio 3.17

goo pwi âboro na é wâdé, ba wâdé pwâranümee. Â é pâ muru na èpà, âna me gée goo wà pwi âboro na é èpà, ba èpà pwâranümee.

³⁶ «Ûu, nye âjupâra na go ina tàwà pâ: O mwa pwa é Tòotù na ée mwa pitèi é pâ âboro ni gòropuu wà Pwiduee. Â ée mwa jèpa pitèira goo é pâ popai'èpà na rà ina imudi. ³⁷ Nye gée goo kaa é pâ popai'gà, na ée mwa tûâri wà Pwiduee pâ pwiri gâ o pwa wârimuru, é, gâ o udò [ma tâa tâgà è âji wâro].»

Nümarà na rà còo cè câmu kâra pàtâmee

Maréko 8.11–12; Luka 11.24–32

³⁸ †Gée na càué, â wà pàra tèpa *dotée goro é Naèà ma wà pàra tèpa Farasaio, âna rà ina tà wà Iésu, pâ: «Pwi a pwa pupûra, paari tâbà cè *câmu kâra pàtâmee na wâgoogà ††.»

³⁹ †Â é tòpi tàra pâ: «Wâguwà tèpa âboro nabàni, âna guwà dau èpà, â [câguwà caa pitère dà wà Pwiduee. Gorodà na] guwà ciburà ilari jiié cè câmu kâra pàtâmee? O nye ticè câmu na guwà mwa caa còo mwara jii i pwi ia é tèepaa tà péroféta Iona biu. ⁴⁰ †Ba wà Iona, âna ia âracié tòotù ma âracié ne kée, nanaara i ârawéà. Â o ipaiwà mwara naa goo Pwina naîri âboro, ba o âracié tòotù ma âracié ne kée, nanaara napuu.

⁴¹ †«Â napwa naa goo wà Iona, âna é picémara é popai tà tàpé Ninive. Â rà nye pinünüma ma pitòotéri é wâro kâra. Â guwà còo, é wâni, pwi jè âboro na é dau piwéna jii Iona. Â o tèepaa è Tòotù na ée mwa pitèi tèpa âboro na wà Pwiduee. Â, na tòotù-bà, âna wà tàpé Ninive, âna rà o cimadò arawà, wâguwà tèpa âboro nabàni, â rà o piciapwà goowà!

⁴² ††«Wà tò ilàri ukai naa napò Saba na pàara biu, âna ia é me gée napò kée na dau wâiti, ba na é tère popai kà ukai *Solomona na tâbawée goro autâmogòori kée. Â guwà còo, é wâni jaawà pwi jè âboro na é dau piwéna jii Solomona. Â wâépwiri, na Tòotù na ée mwa pitèi é pâ âboro na, wà Pwiduee, âna wà tò ilàri ukai-bà, âna ée mwa cimadò na arawà, wâguwà tèpa âboro nabà. Â ée mwa piciapwà goowà. [Ba tàutàwà na guwà tère.]»

Pai pâra ma wâjué kà tèpa duée

⁴³ «[Guwà tère cai nij]: Wiàna pwa duée, goo pwi jè âboro; â wiàna é còobé gée gooé, â gona é pâ naapà? É paé ma me, na pâ ére na aupiticia. Ba é mudàra cè ére cèna é tâa wê. Éco na câe caa pâmari. ⁴⁴ Â é niimiri pâ, 'Go wâjué pâ còwâ, naa na i pwârawâ kòo.' Â é wâjué, â é pâmari i wâ, âna bwaa nye ticè cèna tâa na, âna nye po baléri bwàti, ma pitòimiri bwàti. ⁴⁵ ††Â é wâjué nau mudàra tèpa 7 duée bée, na rà dau èpà jiié. Â rà tò nau pitâa na i wâ. Â wà pwi âboro-bà, âna é mwa dau èpà kaa jii béaa! Â o wârapwiri, cèna o tèepaa medariwà, wâguwà tèpa âboro nabàni! Ba o dau èpà naa goowà nabàni jii béaa.»

† 12.38 Mataio 16.1; Luka 11.16; Ioane 6.30 †† Nümarà na rà paari pâ câe caa wakè goro pàtâma Pwiduee. † 12.39 Mataio 16.4; Maréko 8.12 †† 12.40 Jonas 2.1 †† 12.41 Jonas 3.5 ††† 12.42 1 Rois 10.1–10 ††† 12.45 2 Pétèru 2.20

Âji tâa kà Iésu

Maréko 3.31–35; Luka 8.19–21

⁴⁶ Ûna é bwaa gére patùra tèpa âboro wà Iésu, â rà tèepaa me wà nyaa kée ma wà tèpa jiié. Â rà coo boo gòroigé, â rà mudèe, ba na rà pitùra.

⁴⁷ Â é ina tée wà pwi jè âboro pâ: «Gà còo! Rà wâboo gòroigé wà nyaa'gà ma wà tèpa aèjii'gà. Â rà mudàgà §.»

⁴⁸ Â é tòpi tée pâ: «Wàilàapà cè nyaa kòo? Â wàilàapà cè tèpa aèjii kòo?»

⁴⁹ Â é tòcia tèpa câmu kée, â é ina pâ: «Guwà còo, wàilà-ni pa nyaa kòo ma tèpa aèjii kòo. ⁵⁰ †Ba wà pwina é pwa é câbawâdé kà Pwiduee Caa kòo na é wânidò *napwéretòotù, âna wàe kaa pwiri, é pwi aèjii kòo, ma tô naigé kòo, ma nyaa kòo.»

Ucina goo pwi a picâmi

Maréko 4.1–20; Luka 8.4–15

13 Na tòotù bèepwiri, âna é còobé gée na pwârawâ na é pitâa wê wà Iésu, â é boo naani-boo bàrawià. Â é tâaboo §†† ba na é pacâmuri pâ âboro. ² ††Â jèe pâra nau dau wâru é pâ âboro na rà medarié. Â gée goo pwiri, â é tò naa gòro è jè wànga [na tâa ni-boo najawé] â é tâaboo, ba na é patùrarà. Â wà tèpa âboro, âna rà tâa nidò bàrawià.

³ Â é pwa ucina wà Iésu na é pacâmurirà, goro é pâ muru na wâru. Â é ina tàra pâ: «Guwà tère! É mwa tâa wà pwi jè âboro, â é uri è arapwüru. [Â é uri, â é uri, â é uri...] ⁴ Â napwa è pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòro nyi nari naigé [na aupwanapò]. Â rà me pâ marü, â rà uti diri. ⁵ Â napwa è pàra pwi, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Â rà pò ma cipu, ba càcaa wâru puu wê. ⁶ Éco na, na é té è tòotù, â tò è pâ nari arapwüru, â rà marü, ba ticè wàawà kàra. ⁷ Â napwa è pàra pwi, âna rà tûu naa nabibi kâra pâ nari upwâra na pwa daarà. Â, na rà cipu i pâ nari upwâra bèepwiri, â rà câtâmwara i arapwüru. ⁸ Â napwa è pàra pwi, âna rà tûu naa na napuu na wâdé. Â rà tòpò pwârâ—pàra pwi, âna rà tòpò 100 pwêe; â pàra tàpé, na 60; â pàra tàpé, na 30.» ⁹ Â é pwa ma ina tàra wà Iésu pâ: «Wà pwina pwa pwâranyürué, âna wâdé na é tère!»

Cina gà mu pwa ucina tàra?

¹⁰ Wà tèpa *câmu kà Iésu, âna rà dau gée medarié, â rà tawèerié pâ: «Cina gà mu pwa ucina tà pàra tàpé, na gà patùrarà?»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Wà Pwiduee, âna é paari tàwà è âji pai pwa goo è Mwaciri kée. Éco na câe caa paari tàra diri è pâ âboro. ¹² ††Ba wà pwina jèe pwa tée [è autâmogòorimuru] âna o nye piâjagò tée còwâ. Â pwa tée muru na piédò ma piwéna. Â wà pwina kîri pwina tà tée, âna o nye dàgòtù jiié còwâ è ji dàramuru na tà tée. ¹³ Ékaa pwiri na go pwa ucina tàra na go patùrarà.

§ É nee tii bèepwiri, âna nye tiàu na pàra Tii Pwicîri naa na grec. †† 12.50 Roma 8.29 ††† É tâaboo—Pai pwa kà tèpa pwa pupûra naa jaa tèpa Juif. †† 13.2 Luka 5.1–3 ††† 13.12 Mataio 25.29; Maréko 4.25; Luka 8.18, 19.26

Ba rà ucâri †, êco na càra caa còoinari, â rà tère, â càra caa tèreinari. Ba nye âji ticè cèna rà tâmogòori. ¹⁴ †† Â wâépwiri na rà pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée naa goorà, na é naigé mee wà pwi *péroféta kêe, Isaia, pâ:

*Rà tère taaci,
â càra caa tèreina.
Ucâri taaci,
â càra caa còoina.*

¹⁵ *Go ina naa goorà—
goo pwi Ba kôo bèeni:
Pwâranümarà na gòo,
pwâranümarà na kee,
âraporomeerà na bwi.
Ba péa rà còo
ma còoina bwàti.
Â péa rà tère
ma tèreina diri.
Â péa rà biirà
ma medario còwâ.
Péa nama tiàu
pâ maagé kâra Ba.» Ésaïe 6.9–10*

¹⁶ †† [Â é ina tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ]: «Dau wâdé ba kàwà, ma cidòri nyuâawà, ba guwà còo goro du âraporomeewà, â guwà tère goro du pwâranüruwà. ¹⁷ Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Wâru tèpa péroféta ma tèpa âboro *târù na dau nûmarà na rà còo è muru na pwényuâa na guwà còo, êco na càra caa còo. Â nûmarà na rà tère è pâ popai na guwà tère, êco na càra caa tère.»

Êre i ucina goo pwi a picâmi

¹⁸ «Guwà tère cai è êre i ucina goro pwi a picâmi: ¹⁹ Ê pàra arapwüru na é tü, âna rà tûu naa gòro naigé. Ê naigé, âna é ipwacèwii naa goo pwi âboro, na é tère popai goro Mwaciri [napwéretòotù] â câé caa tâmogòori. Â é tèepaa me Pwi âboro èpà, wà *Caatana, â é tàu còwâ è popai na câmi naa na pwâranümee.

²⁰ «Â è pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Ê gòrotàrarà, âna pwi âboro na é tère è popai, â é nye nama tòpi naa na ipwàdée. ²¹ Êco na é pwi a tà còmàcò ††, â càcaa wàwà naa gooé, è popai na é tère. Â ûna tèepaa me marié è tacai, ma ûna pwa na èpà tée, majoroé [è pai pitère dâra kêe] è popai, â é nye nama panuâ cèikî.

²² †† «Â è pàra arapwüru, âna rà tûu naa na è pâ na nari upwâra na pwa daaé. Ê napuu bèepwiri, âna pwi âboro, na é tère è popai. Êco na é còmàcò ba é pidumapié, goro è pâ namuru, na tèepaa naa na pwi gòropuu bèeni. Â é itâa burâ è pâ neemuru gòropuu, na càcaa âji êkêe. Â câamwara è popai naa gooé, â o câé caa tòpò cè pwêe.

† Ucâri—Regarder fixement. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Còo cai. †† 13.14 Ésaïe 6.9–10; Ioane 12.40; Apostolo 28.26–27 † 13.16–17 Luka 10.23–24 †† Còmàcò—Inconstant. Na jè ciburâ pitòotéri auniimiri kâjè. †† 13.22 Luka 12.16–21; 1 Timotéo 6.9–10,17

²³ «Êco na, napwa naa goo pàra arapwüru, âna rà tûu naa na è napuu na wâdé. Ê pwi napuu bèepwiri, âna pwi âboro na é tère è popai, â é tâmogòori. Â pwa pwâra è popai naa gooé—Pàra pwi, âna rà tòpò 100 pwêe; pàra tàpé na 60; â pàra tàpé mwara na 30.»

Pàra ucina goro è Mwaciri napwéretòotù

Maréko 4.30–34; Luka 13.18–21

Arapwüru èpà

²⁴ Ê pwa mwara jè ucina târa pâ âboro wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Ê *Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii ni:

«Ê mwa tâa pwi jè âboro na é pwi a pwa napô. Â é mwa uri è arapwüru na wâdé, naa na i aupwanapô kêe. ²⁵ Êco na, na ne, ûna é puu, â wà pwi a èpàrié, âna é tèepaa me. Â é uri è arapwüru na èpà, naa nabibiui kâra arapwüru na wâdé. Â nabwé, â é pàra.

²⁶ «Â rà cipu pâ arapwüru na wâdé, â rà tòpò è pwâra. Â rà nye cipu mwara i arapwüru na èpà. ²⁷ Êna rà còo pwiri wà tèpa wakè goro aupwanapô, â rà ina tà pwi apooé pâ: “Gà còo, co pwi ukai, ia gà uri i arapwüru wâdé, naa na i aupwanapô’gà. Â gona me géepà, è pâ arapwüru na èpà na wâna?”

²⁸ «Â é tòpi tàra pâ: “Bwa, wà pwi a pièpàrio na pwa pwiri.”

«Â rà ina tée pâ: “O nye nûmagà na bà pâ nau tàu tâjii è pâ arapwüru na èpà?”

²⁹ «Â é tòpi tàra pâ: “Bwa! Ba wiàna guwà tàu è arapwüru na èpà, â guwà péa tàu mwara i arapwüru wâdé. ³⁰ Â guwà naarà ma rà picipu naima, tèepaa naa goro cè pai piûnya. Ba na pàara bèepwiri, âna go mwa ina tà tèpa wakè kôo pâ, na rà panaimari è arapwüru na èpà, ma cîri. Â rà tòpò è arapwüru wâdé, naa na wâra arapwüru kôo.” Nabwé.»

Pudòro moutarde

³¹ Ê pwa tàra mwara jè ucina wà Iésu, â é ina pâ: «Ê Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii ni:

«Ê mwa tâa pwi jè âboro. Ê mwa popa ji pudòro moutarde, â é câmi naa na aupwanapô kêe. ³² Nye ji pwi nara upwâra na dau kîri, jii diri è pâ naramuru na jè câmi. Êco na, na é cipu, â é jèe pâ nau dau maina jii diri pâ pwina jè câmi naa na aupwanapô. Â rà me pâ marü, na pwa wânaîrà ††† naa gò pâ na ditèe, ba é jèe pâ nau pé upwâra maina.»

Nyaa kâra poloa

³³ Ê pwa tàra mwara jè ucina wà Iésu, â é ina pâ: «Ê Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii mwara ni: Wà tò jè ilàri, âna é popa è nyaa kâra poloa †††, â é biinaimari bau 25 kilo goro dàuru poloa. Â é tü tiagoro na é tûu too i poloa!»

††† Wânaîrà (é, ònaîrà)—Nid. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bawâ. ††† Nyaa kâra poloa—Levain. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Otùu poloa, otèe poloa, otoo poloa, ère poloa.

Gorodà na é pwa ucina Iésu?

³⁴ Diri ê pâ pwiibà, âna é ina tàra goro pâ ucina, wà Iésu. Â é nye ciburà pwa ucina tàra naa nùmee na é patùrarà. ³⁵ †É wàrapwiri, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwidueé, na é naigé mee pwi péroféta kée, pâ:

*Go mwa pwa ucina
na go patùrarà.
Go mwa ina tàra
pâ muru na cârù
gée na autapoo
goro gòropuu. Psaume 78.2*

Êre ucina goro arapwüru na èpà

³⁶ Rà pâra jii tèpa âboro wà Iésu ma wà tèpa câmu kée, naa pwàrawâ. Â naawê, â rà ina tée pâ: «Gà ina tâbà cai ê ère i ucina na ia gà ina naa goro arapwüru na èpà.»

³⁷ Â é tòpi tàra pâ: «Wà pwina é câmi i arapwüru na wâdé, âna wâgo *Pwina naîri âboro. ³⁸ Ê aupwanapô, âna pé gòropuu. Napwa ê arapwüru na wâdé, âna wà tèpa naîri Mwaciri. Â wà pwi a pièpàri, âna wà Caatana, Pwi âboro èpà. Â é arapwüru na é câmi, âna wà tèpa naîfê. ³⁹ Â napwa naa goo é piûnya, âna pwâadàra gòropuu. Â wà tèpa wakè, âna wà tèpa *angela, tèpa ênawéna kà Pwidueé. ⁴⁰ ††Â rà mwa tòri arapwüru na èpà, â cîri naa gòro ânye. Â o wàrapwiri [pai pwa goo tèpa naî Caatana] naa pwâadàra gòropuu.

⁴¹ †«Ba wâgo Pwina naîri âboro, âna go mwa cùru me tèpa angela kôo. Â rà mwa patâjii gée na Mwaciri kôo, wà tàpé na rà pwa na èpà—ma diri tàpé na rà nama tubatiàu ê cèikî kà pàra tàpé. ⁴² ††Â rà o mwa tûrà naa na ânye na maina. Â naawê, âna rà o i ma tòngüru poropwàrà wà tàpéebà [gée goro pai maagé kàra].

⁴³ ††«Napwa naa goo wà tàpé na rà *tàrù na ara Pwidueé, âna rà o pwàra pwacèwii i tòotù ††, naa na Mwaciri kà Caa kàra. Wà pwi âboro na pwa pwàranyüruê, âna wâdé na é tère!»

Pâ wâdé na naapwàniri

⁴⁴ «Ê Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii naa goo pâ wâdé na pwàniri naa na jè aupwanapô. Â é pâmari pâ wâdé-bà wà pwi a wakè na aupwanapô. Â é dau ipwàdéé kaa. Â é jèu naapwàniri còwâ. Â é icuri diri ê pâ pwina tâa tée, ba na é wâri i aupwanapô-bà.»

Perle na dau wâdé

⁴⁵ «Ê Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii mwara é perle na dau wâdé awé, ma dau too wâri wèe. Â pwa pwi jè a pi-icu na é mudàra ê pâ perle. ⁴⁶ Â é pâmari i

† 13.35 Psaume 78.2 †† 13.40 Ioane 15.6 † 13.41 Mataio 24.31, 25.31; Maréko 13.27 †† 13.42 Mataio 8.12 †† 13.43 Daniel 12.3 ††† Rà o pwàra pwacèwii i tòotù—Pai ina wèe pâ, ée mwa dau pwényunyuâarirà ma pwamainarà wà Pwidueé. Â rà o tâa ma wàé naa na pai muugère kée.

perle-bà na dau wâdé. Â é nye icuri diri kaa é pwina tà tée, â é wâri i perle.»

Puà

⁴⁷ «Ê Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii mwara é puà, na tâa na, na jèpapara ârawéa. ⁴⁸ Â jè popa too naa namwari. Â jè tòri è ârawéa na wâdé, â jè tòpò naa na atà. Â jè tütâjii è ârawéa na èpà. ⁴⁹ Â o wàrapwiri naa na é pwâadàra gòropuu. Ba ée mwa cùru tèpa angela kée wà Pwidueé. Â rà o pinaaitiri tàpé na rà tàrù na araé, ma wà tàpé na càra caa pitère dèe. ⁵⁰ ††Â rà o mwa tû tàpé na càra caa pitère dèe, naa na ânye na maina. Â naawê, âna rà o i ma tòngüru poropwàrà [gée goro pai maagé kàra].»

Pâ na jèpapara wâdé

⁵¹ É tawèeri tèpa câmu kée wà Iésu, pâ: «Gona guwà nye tâmogòori è pâ ucina-bà?»

Â rà tòpi tée pâ: «Ûu.»

⁵² Â é ina tàra pâ: «Jè jèe còo cai ni: Pwiri wà pwi *dotée goro è Naèa, âna é pâ nau pwi âboro na Mwaciri napwéretòotù. Â wiàna wàrapwiri, â é pwacèwii pwi jè apooro pwàrawâ, na é còo è pâ na wâdé kée na bwaa âmuê, ma é pâ pwina jèe gòiri jaaé.»

Càra caa cèikî tàpé Nazareth

Maréko 6.1–6; Luka 4.16–30

⁵³ Ûna é ina diri pâ ucina bèepwiri wà Iésu, â é pâra gée na pwi ére-bà. ⁵⁴ †Â é pâra naa Nazareth, wâna na é maina naawê. Â é pacâmuri pâ âboro [goro è popai kà Pwidueé] wâna *wàra pitapitiri.

Â rà dau pò gooé, â rà [picocoorié ma] pi-ina tàra pâ: «Gona wàilàapà na pacâmurié? Wàilàapà na naa tée ma é pwa é pâ wakè goro pàtamee? ⁵⁵ ††Ba wàé pwina naî pwi a wakè goro upwàra †††, pé pwina naî wà Maria; pwi cià wà Jacques, ma José, ma Simona, ma Jude! ⁵⁶ Â wà pa naigé kée, âna wàilà-ni gére wâro jaajè! Â wàilàapà na naa tée è autâmogòori ma pàtamee bèepwiri?»

⁵⁷ ††Â tàutàra na rà cèikî naa gooé. Â é ina tàra pâ: «Wà pwi péroféta, âna càcaa pitòpié bwàti naa na napô kée.»

⁵⁸ Càcaa wâru pâ wakè goro pàtamee na é pwa wà Iésu na Nazareth, ba càra caa cèikî naa gooé.

Pai bà kà Ioane Pwi a piupwaa

Maréko 6.14–29; Luka 9.7–9

14 Na pàara-bà, âna wà *Héroda Antipas, pwi ukai naa Galilée, âna é pitère è jèkutâ goro [è pâ pwina é gére pwa ma ina wà] Iésu. ² Â é ina tà tèpa ênawéna kée pâ: «Wà pwi Iésu bèepwiri, âna wà *Ioane Pwi a piupwaa, â é wâro còwâ gée na aubà. Â

††† 13.50 Mataio 13.42; Luka 13.28 § 13.54 Ioane 7.15 †† 13.55 Ioane 6.42 ††† Pwi awakè goro upwàra—é, Pwi aba wâ. (É wakè goro atù mwara, ba wâru pâ pwàrawâ naa jaa tèpa Juif, âna bari goro atù.) §† 13.57 Ioane 4.44

wàè kaa pwiri è majoroé ma é pwa é pâ câmu bèepwiri kâra é pàtamee.»

³⁴ †Wàèni è jèkutâ goro majoro pai bà kà Ioane. Ba wà Héroda, âna ru piéa ma Hérodiade, tô wâdà Filipo, pwi aéjii kêe. Â é nye tà ciburà ina tà Héroda wà Ioane pâ: «Nye ticé tàrù'gà ma gà popa tô ilàri bèepwiri.»

Â é nama tâjùru wà Ioane wà Héroda, ma pié ma tòpòé naa na karapuu. ⁵ †Â nûma Héroda na é pòtâmwereê, êco na wâgotêe goro tèpa âboro, ba wâru gée goorà na rà niimiri pâ é pwi *péroféta [me gée goo Pwiduée].

⁶ [Êco na ticé pai pwa wèe.] Â, na pwi tòotù na rà pwamaina è pai pitèpa Héroda, âna wà tô èpo ilàri kà Hérodiade, âna é câbu ara pâ âboro.

Â po dau wâdé tà Héroda. ⁷ Â é *ipwataâboro tée pâ: «Go naa tâgà diri cè pwina gà o ilari jiio.»

⁸ Â wà tô nyaa kêe, âna é cètùué, ba na é ina tà ukai Héroda pâ: «Gà naa tô ni i pûru wà Ioane naa na cè jè ngapò.»

⁹⁻¹⁰ Â wà Héroda, âna é piwâ † ma pikîri. Êco na é jèe nye ipwataâboro na ara pâ âboro diri. Â é panuâ pwi jè coda naa na karapuu, ba na é tépàgà i nya wà Ioane, ¹¹ ma pame i pûrué, ma naa târa i èpo ilàri.

Â é popa wà tòoni, â é naa tà nyaa kêe. ¹² Gée na càùé, âna rà mwa caa me nau popa i naii wà Ioane wà tèpa *câmu kêe, ma rà pwànirié. Â rà pâ nau piwiâ tà Iésu è pwina tèepaa mari Ioane.

É pa-ija pâ âboro na wâru Iésu

Maréko 6.30-44; Luka 9.10-17; Ioane 6.1-15

¹³ Wà Iésu, âna é tère è pwina tèepaa mari Ioane. Â é pâra acari goro wànga naa na jè ére na wâiti, na ticia wê. Êco na, na rà nye pitère pâ âboro, â rà còobé gée na pâ village, â rà po pâra wiâé wii bàrawià. ¹⁴ Ûna é boo gée na wànga, â é còo i pâ âboro-bà, na dau wâru wàilà, â é po dau meaarirà. Â é pwa ma rà wâdé còwâ wà tàpé na rà maagé.

¹⁵ Jèe pwa na é duu i tòotù, â rà medarié wà tèpa câmu kêe, â rà ina tée pâ: «Ée jèe duu i tòotù, â na, aupiticia ni. Gà panuâ pâ è pâ âboro bèeni naa na pâ village na tàmwünyabwe, ba na rà o pa cè uti kàra.»

¹⁶ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Bwa, càcaa pâri ma rà pâra. Â guwà naa cè uti kàra.»

¹⁷ Â rà ina tée pâ: «Càcaa pâri, ba nye 5 poloa co ma ârailu ârawéà na wâjaabà!»

¹⁸ Â é ina tàra pâ, na rà pame tée.

¹⁹ †Â nabwé, â é ina târa pâ âboro pâ, na rà tâaboo naawé. Â é pa i 5 poloa ma i du ârawéà. Â é tagòtùé too naa napwéretòotù, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti i poloa, â é naa tà tèpa câmu kêe, â rà ipâdi târa pâ âboro. [Â é wàrapwiri tàra mwara i du ârawéà.] ²⁰ Â rà cau ija diri, tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. Â rà panaimari còwâ è dàra uti kàra, â rà pwaai 12 nakébò goo. ²¹ Êdiri jéu tèpa paa na rà ija, âna po 5 000 kaamwara, â càcaa pûra ilàri ma èpo kîri.

É pâra gòro parawére jawé

Maréko 6.45-52; Ioane 6.16-21

²² Gée na càùé, â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Guwà tò naa gò i wànga. Â guwà tàmara gée naanigée na ére gée còwâ.»

Ba é bwaa tà tâa, ba na é pawâjuéri còwâ è pâ âboro. ²³ †Ûna é picijiirà diri, â é too naa gòrojaa, ba na é pwapwicîri. Â tòpò ne gooé naawé.

²⁴ Napwa tèpa câmu kêe, na rà tâa gò i wànga, âna rà jèe wâiti jii napò. Â é pò me cararà è pwéretòotù, â jèe pwii wià, naa na i wànga.

²⁵ Na jèe gòropwaa, â é pâra darirà gòro parawére jawé wà Iésu. ²⁶ ††Â rà cau còoé, â rà kâa too, ba rà niimiri pâ pé duée, â po dau wâgotàra! ²⁷ Êco na é nama patùrarà wà Iésu, ma ina tàra pâ: «Tàpéeni, guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba wâgo! Guwà gòo!»

²⁸ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Pwi Ukai, wiàna wâgà, â gà tûâri tôo pâ go boopaé darigà naa gòro parawére jawé.»

²⁹ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Îgà, boome!»

Â é boo gée gòro wànga wà Pétèru, â é tapoo pâra cara Iésu gòro parawére jawé. ³⁰ Êco na wâgotêe goro i pwéretòotù ma i wià na maina, â é tapoo tàbàtù ma é cònumu boo i najawé. Â é uu ma ina pâ: «Pwi Ukai, gà dàgòtùo!»

³¹ †††Â é nye tu pâ kaa naa goro îè wà Iésu, â é ina tée pâ: «Nye dau kîri kaa è cèikî'gà! Gorodà na gà pidumapié?» ³² Ûna ru too naa gòro wànga, â é tûuboo i pwéretòotù.

³³ Â wà diri tàpé na rà wâgòro i wànga, âna rà tùu jùrurà â rà pwamaina Iésu, â rà ina pâ: «Âjupâra pâ wâgà *Pwina naî Pwiduée!»

É nama wâdé còwâ tèpa maagé wà Génésareth

Maréko 6.53-56

³⁴ Rà jèe tapàgà diri i nawià wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â rà tèepaa gée naa na ére na tàmwünyabwèri Génésareth. ³⁵ Â rà còoina Iésu wà tèpa âboro wê. Â rà pi-ina pai tèepaa kêe pitiri è ère-bà.

Â rà cau popa medarié diri tèpa maagé. ³⁶ †Â rà tacoo gooé, â rà ina tée pâ: «Pâri ma rà tu naa goo co è gòobàra ârabwée'gà?»

Â wà diri tàpé na rà tu naa goo, âna rà nye wâdé kaa.

Pai pitùra goo nyamanya kà tèpa Juif

Maréko 7.1-13

15 Gée na càùru pàra tòotù, â wà pàra tèpa *Farsaio ma pàra tèpa *dotée goro è Naèà, âna rà me gée *Iéruusaléma nau pâmari Iésu. Â rà ina tée pâ: ² «Wà tèpa *câmu'gà, âna càra caa pitère dàra è nyamanya kà tèpa nyimujè ma upàjè, ba càra caa nuwa è îrà béaari è pai ija, wàra naa na nyamanya kâjè. Âna gorodà, co pwini?»

³ Â é tòpi tàra pâ: «Wâguwà, âna câguwà caa pitère dàra câbawâdé kà Pwiduée gée goro è nyamanya

† 14.3-4 Lévitique 18.16, 20.21; Luka 13.19-20 †† 14.5 Mataio 21.26 ‡ Piwâ—Hésiter. †† 14.19 Mataio 15.35-39; Maréko 8.6-10

‡† 14.23 Luka 6.12, 9.28 ††† 14.26 Luka 24.37 ††† 14.31 Mataio 8.26; Maréko 4.39 § 14.36 Mataio 9.20-21

kàwà. Àna gorodà? ⁴†Ba é ina wà Pwiduée pà: *Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà.*

Exode 20.12

Â é ina mwara pà: *Wà pwi âboro na é ina ba èpà du nyaa ma caa kée, âna guwà nama é bà.*

Exode 21.17

⁵ «Éco na wâguwà, âna guwà nye ina tà tèpa âboro pà, nye wâdé na rà ina tà du nyaa ma caa kàra pà: “Nü-moo na go naa tàu cè jè muru târa pitu tàu; éco na cà-caa pâri. Ba é pwina nümo na go naa tàu, âna é âraimeai pwicîri tà Pwiduée.”

⁶ «Ékaa na, guwà pacâmurirà, ma càra caa papwicîri du nyaa ma caa kàra! Â, na wàrapwiri, na guwà còogai naa napuu é popai kà Pwiduée, goo é pà nyamanya kàwà! ⁷ Guwà tèpa âboro na câguwà caa *târù! É nye âjupâra wà *péroféta Isaia, na ia é naigé mara é popai kà Pwiduée naa goowà, pà:

⁸ ††Tèpa âboro bèepwiri,
âna rà po ipwamainàò co
goro pwârà ma pwâratùra.
Â wâiti jiio pwâranümarà.

⁹ Rà pwapwicîri tôo
ma pwa *ârapwaaìlò tôo,
â piticèmururu naa goo.
Rà pacâmuri pàra tàpé
ba na rà wârori é naèà.
Â càcaa naèà kôo.

Ba naèà kàra co.» Ésaie 29.13

É pwina é miiri goo, pwi âboro

Maréko 7.14-23

¹⁰ Gée na càué, â é todàra pà âboro wà Iésu, â é ina târa pà: «Tàpéebà! Guwà tàmaariò, â guwà tâmogòori cai é pwina go ina tàwà: ¹¹ *Càcaa pwina tò, naa pwâ pwi âboro, na o nama é miiri na ara Pwiduée. Ba éco pwina é còobé gée na pwêe, na é *miiri goo.»

¹² Â rà gée paé dà Iésu tèpa câmu kée, â rà ina tée pà: «Gà còo, é pà popai'gà, âna dau tanoori tèpa Farsaio, gà nye tâmogòori?»

¹³ Â é tòpi târa pà: «Tèpa Farsaio bèepwiri, âna rà pwacèwii é pà upwàra na câé caa câmi wà Caa kôo nidò *napwéretòtù. Â ée mwa dàtàu. ¹⁴ ††Guwà naarà! Ba rà tèpa bwi, na rà popa tèpa bwi. Âna rà o cau tûu naa na pwêe!»

¹⁵ Â é ina tà Iésu wà Pétèru pà: «Gà ina tâbà ère uci-naa goo é pwina é miiri goo, wà pwi âboro.»

¹⁶ Â é tòpi wà Iésu pà: «Gona wâguwà mwara, tèpa câmu kôo, âna bwaa càcaa pâji pâri ma guwà tâmogòori pwiri? ¹⁷ Guwà còo, diri é pwina tò pwâ pwi âboro, âna pà naa nanaaê, â gée na càué, â é còobé gée naiié. ¹⁸ Éco na é pà popai na còobé gée pwâ tèpa âboro, âna rà me gée na pwâranümarà, â ékaa pwiri na rà miiri goo— ¹⁹ é pà auniimirimuru, ma câbawâdé na èpà. Âna gée goo pwiri kaa, na rà pwa pà muru na èpà:

Rà tètâmwara âboro;
Rà toomura (rà cîaa jii wâdàra);
Rà ipuu ma tèpa âboro imudi;
Rà mura;
Rà ina pwina pwâ naa goo pàra tàpé;
Rà tûra ba èpà naa goorà.

²⁰ «Wàépwiri é pwina é nama jè miiri goo, na ara Pwiduée. Â câjè caa miiri goro é pai càcaa nuwa é îjè.»

É cèikî tô ilàri na câé caa tô Juive

Maréko 7.24-30

²¹ Gée na càué, â rà pâra gée na ère bèepwiri wà Iésu ma wà tèpa câmu kée, naa na ère goro jènere é du ville Tyr ma Sidon. ²² Â é medari Iésu wà tò jè ilàri gée na ère-bà, ba na é patùra Iésu. Wà tòoni, âna câé caa tô Juive, ba é tò gòobàra tèpa *Kanana, é pwi Ba na rà tèpa pièpàri tèpa *Juif. Â é tomara too pà: «Pwi Ukai, *Pwina naí Davita, gà meاريو ma pitu tóo! Ba i èpo kôo, âna pwa duée gooé, â é po dau maagé goo.»

²³ Éco na câé caa tòpi tée wà Iésu, goro cè caapwi pwâratùra.

Â rà gée paé dèe wà tèpa câmu kée, â rà tacoo gooé ma ina tée pà: «Gà nama é pâra pé tò ilàri bèepwiri! Ba é nye tà ciburà to ma nama pikòì na nyürujè!»

²⁴ ††Â é ina tée wà Iésu pà: «Wà Pwiduée, âna é nye panuâò me co tà tèpa âboro *Isaraéla, na rà pwacèwii é nari mutò na rà imwüru.»

²⁵ Éco na wà i tò ilàri, âna é po me nau tûu jürué ara Iésu, â é tacoo gooé ma ina tée pà: «Pwi Ukai, gà pitu tóo!»

²⁶ Â é tòpi tée wà Iésu pà: «Càcaa wâdé na jè popa é uti kêra nyi nari èpo ma jè tû târa é pà 'nari akàna' ††.»

²⁷ Â é ina wà tòoni pà: «Bwa, Pwi Ukai, gà nye âjupâra. Éco na wà tèpa nari akàna mwara, âna rà nye ija é muupàra é utimuru, na tûu gée gòro taapà kà pwi caa kàra.»

²⁸ Â é tòpi tée wà Iésu pà: «Tòoni, dau maina é cèikî'gà! Wâdé na wàra é pwina nümagà goo!»

Â nye tiàu kaa i maagé kêra i èpo kée!

É nama tiàu é maagé kà tàpé na wâru

²⁹ Gée na càué, â é pâra wà Iésu gée na ère bèepwiri. Â é pâra wii bàrawià Galilée. Â géewê, â é too naa gòrojaa, â é tâaboo naawê. ³⁰ Â rà medarié é pà âboro na rà dau wâru. Â rà pame tée tàpé na rà bee, wà tàpé na rà bwi, ma wà tèpa pitâbwamwa, ma wà tàpé na rà kûukû, â wâru mwara pàra maagé. Â rà cau naarà me na ara Iésu, â é cau nama tiàu é pà na jèpapara maagé kàra. ³¹ †††Â wà tèpa kûukû, âna rà jèe tûra. Â wà tèpa pitâbwamwa, âna rà jèe pâra. Â wà tèpa bee, âna jèe wâdé ârà. Â wà tèpa bwi, âna rà jèe niâ. Â rà po pò goo diri é pà âboro, â rà ipwamaina Pwiduée kà tèpa Isaraéla!

†† 15.24 Mataio 10.6 ††† 'Nari akàna'—Wà pàra tèpa Juif, âna rà ina goo wà tàpé na càra caa tèpa Juif pà 'akàna'. Éco na câé caa ina pwiri wà Iésu wiàna é gére miirirà. Pwacèwii pai tûra kâjè tà pa kòaa kâjè. ††† 15.31 Maréko 7.37

† 15.4 Exode 20.12, 21.17; Deutéronome 5.16 †† 15.8-9 Ésaie 29.13 † 15.11 Mataio 12.34 †† 15.14 Luka 6.39; Roma 2.19

É jèu pa-ija pàra âboro Iésu

Maréko 8.1–10

³² †É todà tèpa câmu kêe wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Go meari tèpa âboro bèeni! Ba jèe âracié tòotù kâjè ma wailà, â jèe ticè utimuru. Â càcaa pâri ma go pawâjuérirà, na càra caa ija. Ba péa tà ticè nii kàra wii naigé.»

³³ Â rà ina tée wà tèpa câmu kêe pâ: «Jè o wà nau cè pai naa uti kàra diri, naani na pé ére na auticia? Ba gà còo, rà po dau wàru awé!»

³⁴ Êco na é ina co pâ: «Gona âradipi poloa na wâ-jaawà?»

Â rà ina tée pâ: «7 poloa, â pàra nari ârawéà.»

³⁵ Nabwé, â é ina tà tèpa âboro pâ, na rà tâaboo. ³⁶ Â é popa i pâ 7 poloa bau i pâ ârawéà, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa tà tèpa câmu kêe. Â rà ipâ-di naa goo tèpa âboro. ³⁷ Â rà ija tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. Â géé na càué, â wà tèpa câmu, âna rà tòri é dàra bwà, â po 7 nakébò maina na wâbé! ³⁸ Po 4 000 paa na rà ija, â càcaa pûra ilàri ma èpo kîri!

³⁹ Â nabwé, â é ina tàra wà Iésu pâ, na rà wâjué còwâ naa jaarà. Â wà Iésu [ma wà tèpa câmu kêe] âna rà tò naa gò i wànga, â rà pâra naa na ére Magadane.

Rà ilari cè câmu wà tèpa pitûâ

Maréko 8.11–13; Luka 12.54–56

16 †Na jè tòotù, âna rà medari Iésu wà pàra tèpa *Farasaio ma *Sadukaio. Ba nûmarà na rà pitû-tûâ tée. Â rà ina tée pâ: «Paari tâbà é câmu kâra é pàtâmee na wâgoogà.»

[Ba nûmarà na rà paari pâ câe caa wakè goro pàtâ-ma Pwiduée.]

² Â é tòpi tàra pâ: «Na é mii napwéretòotù na auduu kâra i tòotù, â guwà ina pâ, o wâdé napô †.

³ «Â wiàna piduu i napô naa dàuru, â guwà ina pâ, o popaa. Ba guwà po dau tâmogòori naa wâdé napô, é, naa èpà napô. Êco na, na guwà còo é pâ muru na gére tèepaa nabà, â tàutàwà na guwà còoina [é âjupàra].

⁴ †Ba tàutàwà na guwà pitêre dà Pwiduée, ba guwà tèpa pwa na èpà! Wâguwà tèpa âboro nabà, âna guwà ciburà ilari jiié cè câmu kâra é pàtâmee. Êco na nye ticè câmu kêe na guwà mwa caa còo mwara jii i pwi ia é tèepaa tà *péroféta Iona.»

Â é pâra jiià wà Iésu.

'Nyaa kâra poloa' kà tèpa Farasaio ma Sadukaio

Maréko 8.14–21

⁵ Rà tapàgà *nawià Galilée wà tèpa *câmu. Ûna rà tèepaa pâ, â rà còo pâ rà ipwanauri na rà popa cè poloa.

⁶ †Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà ipwacòowà goro nyaa kâra poloa kà tèpa Farasaio ma tèpa Sadukaio!»

⁷ Â rà pi-ina tàra pâ: «Pwiri géé goro na câjè caa pa poloa?»

† 15.32 Mataio 14.14 †† 16.1 Mataio 12.38; Luka 11.16 † É du nee tii bèepwiri, âna nye tiàu na pàra Tii Pwicîri naa na grec. †† 16.4 Mataio 12.39; Luka 11.29 †† 16.6 Luka 12.1

⁸ Â é tère wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Nye dau kîri kaa é cèikî kàwà! Cina guwà pi-ina tàwà pâ, câguwà caa pa poloa? ⁹ ††Bwaa nye gére câguwà caa tâmogòori kaa? Gona câguwà caa niimiri i 5 poloa târa i 5 000 âboro? Ê tòotù-bà, âna ia guwà tòri còwâ âradipi nakébò? ¹⁰ ††Â napwa naa goo i 7 poloa kâra i 4 000 âboro, â é tòotù-bà, âna âradipi nakébò na ia guwà tòri còwâ?»

¹¹ «Go jèe nye ina tàwà pâ: Guwà ipwacòowà goro nyaa kâra poloa kà tèpa Farasaio ma tèpa Sadukaio. Êco na câgo caa ina tàwà poloa na jè ija! Â gona câguwà caa tâmogòori pwiibà?»

¹² Â rà mwa bàra tâmogòori tèpa câmu kêe pâ, é ina tàra pâ, na rà còoco é ârapupûra kà tèpa Farasaio ma Sadukaio.

É pwi Mesia wà Iésu

Maréko 8.27–9.1; Luka 9.18–27

¹³ Wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, âna rà tèepaa naa na ére géé goo é ville Césarée-Filipo. Â é tawèerirà pâ: «Wà tèpa âboro, âna rà ina pâ wâgo wàa, wâgo *Pwina naîri âboro?»

¹⁴ †Â rà tòpi tée pâ: «Wà pàra tàpé, âna rà ina pâ wâgà *Ioane Pwi a piupwaa. Â wà pàra tàpé, âna rà ina pâ wâgà péroféta *Élia. Â wà pàra tàpé, âna rà ina pâ wâgà Iéremia, é, pwi jè ârapàara tèpa péroféta biu.»

¹⁵ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Â gona wâguwà na? Guwà ina pâ wâgo wàa?»

¹⁶ ††Â é tòpi tée wà Simona Pétèru pâ: «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, *Pwina naî Pwiduée na é wâro ††.»

¹⁷ ††Â é ina tée wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâagà co Simona, pwina naî Iona ††. Ba càcaa pwi âboro na é na-ma gà tâmogòori é pwiibà, â nye wà Caa nidò *nap-wéretòotù. ¹⁸ ††Ékaa na go ina tâgà ni, pâ: Neegà Pétèru, pai ina wèe pâ 'Atù'. Â wâgòro é atù bèepwiri na go bari é wâra pwapwicîri †† kòo. Â é pàtàmara bàutê ††, âna ticè nii kêe naa goo. ¹⁹ ††É pwina gà papwicîri jii tèpa âboro naaniboo gòropuu, âna wà Pwiduée naa napwéretòotù, âna é papwicîri. Â é pwina gà panuâ ††, naani gòropuu, âna wà Pwiduée naa nap-wéretòotù, âna é panuâ.»

²⁰ Â é papwicîri ba gòo jii tèpa câmu kêe wà Iésu na rà ina tàra cè jè âboro pâ, wàé pwi Mesia.

Ée mwa bà ma wâro còwâ

²¹ Tapoo na pàara bèepwiri, na é gére inapàpari tà tèpa câmu kêe wà Iésu, pâ: «Wâdé na go pâra naa *Iérusaléma. Â rà o dau pwa-imudiri tóo ma nama go pwamaagé còo wà tèpa pitûâ ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaailò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà. Â

††† 16.9 Mataio 14.17–21 ††† 16.10 Mataio 15.34–38 § 16.14 Mataio 14.1–2; Maréko 6.14–15; Luka 9.7–8 †† 16.16 Ioane 6.69 ††† Pwiduée na é wâro—é, Pwiduée, wà Pwi anaa wâro. †† 16.17 Galatia 1.15–16 ††† Iona—é, Ioane. †† 16.18 Ioane 1.42; Éfésò 2.20 †† Wâra pwapwicîri—É picatâa kà diri tèpa cèikî naa goo Ié-su. ††† Pàtàmara bàutê—é, Pàtàmara é pwâra bà. ††† 16.19 Mataio 18.18; Ioane 20.23 ††† Pwapwicîri; Panuâ—Grec: Pii; Tipi.

rà o pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracié kâra tòotù gée na càùé, âna go o mwa wâro còwâ.»

²² Â é todà Iésu naa na jè ére wà Pétéru, â é pwaé ma ina tée pâ: «Bwa, co Pwi Ukai! O nye ticè cèna tèepaa marigà cèna wàrapwiri!»

²³ Â é tabiié Iésu naa goo Pétéru, â é ina pâ: «*Caatana, gà tùugà géeni arao! Gà tàgére pwa na gà tabii jii è câbawâdé kà Pwiduée, ba câgà caa niimiri pwacèwii Pwiduée, â gà niimiri pwacèwii tèpa âboro!»

Pai pâra wiâê

²⁴ †Â é ina tà tèpa câmu kée wà Iésu pâ: «Wiàna nūma cè pwi jè âboro na é me wiâô [ba na é pwi a câmu kôo] â é cibwaa mwa tà piniimiriê còwâ. Â wâdé na é kâa é *kurucé kée, â é me wiâô. ²⁵ ††Ba wà pwina nūmee na é ipwamuru è wâro kée, âna ée mwa tubatiàu. Â wà pwina é tubatiàu è wâro kée ba kôo, âna wà pwiibà, âna ée udò [ma tâa tée è *âji wâro]. ²⁶ †Â târa dà kà pwi âboro na é tòpi diri è pâ wâdé ni gòropuu wiàna é tubatiàu è nyuâaê? Gona dà cèna o pâri ma é icuri târa ma é pâmari còwâ è nyuâaê?

²⁷⁻²⁸ ††«Guwà tère bwàti: Go ina tàwà diri è pwiibà, ba go o mwa wâjué me còwâ naani gòropuu, nau tòpò è pwâra ukai kôo, wâgo Pwina naîri âboro. Â bà mwa me ma wà tèpa *angela kôo, naa na pàtâma Pwiduée ma pai maina ma muugère kée. Â go o mwa naa pumara wakè tà tèpa âboro wiâra jèpa wakè kâra. Â wà pàra tàpé gée goowà, âna rà o bwaa còo è pai tèepaa me kôo naa na pwâra ukai kôo, béaari cè pai bà kâra.»

Paari pai maina ma muugère kà Iésu naa gòrojaa

Maréko 9.2-13; Luka 9.28-36

17 Gée na càuru 6 tòotù, â wà Iésu, âna é popa wà Pétéru, ma wà tupédu aéjii Jacques ma Ioane. Â rà too naa gòrojaa. ² ††Géewê, â pitòotéri pai còo Iésu, na ararà. Ba è naporomee, âna pwâra pwacèwii tòotù, â è ârabwée kée, âna pwaa pwacèwii è dapàra tòotù. ³ Â rà nye còo kaa wà *Moosé ma wà Élia, [tupédu *péroféta béaa] na rà gére pitùra.

⁴ Â é ina tà Iésu wà Pétéru pâ: «Pwi Ukai, nye po dau wâdé tâbà, na bà gére tâa ni jaagà. Â wiàna nūmagà, â go pacima âracié wà imwaano naani, ba na kâgà jèpwi, â kà Moosé jèpwi, â kà Élia jèpwi.»

⁵ ††Na é bwaa gére tûra, â é tèepaa me è jè nee na é pwâra, â é cajipirà. Â rà tère è pwâratùra gée na i nee na ina pâ: «Wà pwini, âna wàé co kaa pwiri wà Pwina naîô [na caapwi co] na go dau mearié. Wàé kaa na go jèe nye pitòrigarié, ba dau wânūmoo tée. Â guwà pitère dè!»

⁶ Â wà tèpa *câmu, âna rà tùu jùrurà ma cigòboo goo pai wâgotàra.

⁷ Â é medarirà wà Iésu, â é tu naa goorà ma ina tàra pâ: «Guwà cimadò! Â guwà cibwaa nama wâgotàwà!»

† 16.24 Mataio 10.38; Luka 14.27 †† 16.25 Mataio 10.39; Luka 17.33; Ioane 12.25 † 16.26 Mataio 4.8-9 †† 16.27 Psaume 62.13; Proverbes 24.12; Mataio 25.31; Roma 2.6; Auinapàpàri 22.12 †† 17.2 2 Pétéru 1.16-18 ††† 17.5 Deutéronome 18.15; Psaume 2.7; Ésaie 42.1; Mataio 3.17; Maréko 1.11; Luka 3.22

⁸ Úna rà tagòtùrà wà tèpa câmu, â rà còo pâ jèe nye tà wàilà acari ma Iésu.

⁹ Úna rà tàbàtù boo còwâ gée gòrojaa, â é tûâri târa wà Iésu pâ: «Guwà cibwaa ina târa cè jè âboro è pwi na ia guwà còo, tiagoo è tòotù, na go mwa wâro còwâ gée na aubà wâgo *Pwina naîri âboro.»

¹⁰ †††Â rà tawèeri Iésu wà tèpa câmu pâ: «Rà ina tèpa *dotée goro è Naèà pâ, wà Élia, âna é pwi a mara pâbéaa [kà pwi *Mesia, *pwi a pa-udò]. Âna gorodà?»

¹¹ Â é tòpi târa Iésu pâ: «Úu, é mara pâbéaa me wà Élia, ba na é tòpò bwàti diri pâ muru, naa na pai tâa wê. ¹² ††Êco na go ina tàwà pâ: É jèe nye me wà Élia. Â càra caa còoinaè è pâ âboro, â rà nye pwa tée è pwina èpà na nūmarà goo. Â wàrapwiri mwara naa good, na go o mwa tà pwamaagé còo goorà, wâgo Pwina naîri âboro.»

¹³ †††Â rà pâra nau tâmogòori wà tèpa câmu pâ [na é ina tàra wà Élia] âna é ina wà *Ioane Pwi a piupwaa.

É nama wâdé còwâ pwi jè èpo na pwa duée gooé

Maréko 9.14-32; Luka 9.37-45

¹⁴ [Na rà boome còwâ gée gòrojaa] wà Iésu ma wà tèpa câmu kée, â rà tèepaa mari tèpa âboro.

Â é medari Iésu pwi jè âboro, â é tùu jùrué araa. ¹⁵ Â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, gà meari pwi naîô. Ba wâgooé duée na é nama é céca, â é po dau maagé goo. Na pàra pàara, âna é tûé naa na ânye ma najawé. ¹⁶ Â go jèe popaé me tà tèpa câmu'gà, â càcaa pâri ma rà na-ma é wâdé.»

¹⁷ Â é ina târa wà Iésu pâ: «[Go nyi meariwà] wâguwà tèpa âboro nabà! Ba bwaa câguwà caa cèikî, â guwà tèpa imwùru! Tiagoro wiidà na go o bwaa nye tà tâa jaawà, ma pidàpwicâriò naa goowà? Popa me cai naani i pwi nari âboro èpo!» ¹⁸ É pwa i duée wà Iésu, â é ina tée pâ: «Gà còobé!» Â é còobé, â é nye wâdé kaa i pwi nari âboro èpo.

¹⁹ †††Gée na càùé, na rà mwa nye tà tâa acari wà Iésu ma tèpa câmu kée, â rà me burée, â rà tawèerié pâ: «Cina càcaa pâri ma bà pwa ma é còobé i duée?»

²⁰ †††Â é tòpi târa pâ: «Wàrapwiri, ba dau kîri kaa cèikî kàwà. Â guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupàra pâ: Wiàna è cèikî kàwà, âna é dau kîri pwacèwii ji nari murunyabu †††, â o pâri ma guwà ina târa jaa bèeni pâ: “Gà pâra” â ée pâra! Â o nye ticè cèna mwa caa pwacoé tàwà. { ²¹ Nye gée goro co è pwapwicîri tà Pwiduée, ma ipwanya ††, na o pâri ma jè pacòobé è pwi pwâra duée bèepwiri.}

É ina mwara pai bà kée

²² †††Gée na càùé, â rà ipitiri naa napô Galilée wà Iésu ma wà tèpa câmu kée. Â é ina tàra wà Iésu pâ: «O mwa icurio tà tèpa âboro, wâgo Pwina naîri âboro. Â

††† 17.10 Malachie 3.23 † 17.12 Mataio 11.14 †† 17.13 Luka 1.17 ††† 17.19 Mataio 10.1 †† 17.20 Mataio 21.21; Maréko 11.23; Luka 17.6; 1 Korénito 13.2 ††† Murunyabu—Grec: Pudòro moutarde (sénevé). Muru na dau kîri awé, èco na, na é cipu, â é pâ nau maina. (Còo Mataio 13.32.) †† Ipwanya—Le jeûne. Còo Neere-muru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. †† 17.22 Mataio 16.21

rà mwa tâjùruo, ²³ â rà o mwa pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracîé kâra tòotù géé na càué, â go o mwa wâro còwâ géé na aubâ.»

Ûna rà tère pwiri, â rà nye dau pikîri kaa wà tèpa câmu kêe.

Wâripû goro Wâra pwapwicîri

²⁴ †Rà tèepaa pâ naa Capernaüm wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â wà tèpa *tò mwani wâripû goro *Wâra pwapwicîri, âna rà pâmarî Pétêru, â rà tawèerié pâ: «Gona wà pwi caa kàwà, âna é nye tòpò mwara é wâripû, târa Wâra pwapwicîri?»

²⁵ Â é tòpi tàra wà Pétêru pâ: «Wè! Ûu! É nye wâri mwara!»

Géé na càué, â é tò naa wâ [na é tâa wê wà Iésu]. Â é nye pò ma tùra wà Iésu, ma ina tée pâ: «Simona, dà cè pai còwâ? Wàilàapà cè pwina na é wâri é napuu ††? Wà pwi apooro napô, é, wà pwi pârame?»

²⁶ Â é tòpi tée wà Pétêru pâ: «Wà pwi pârame.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Ûu kaa, â wà pwi apooro napô, âna câe caa wâri †. ²⁷ Êco na ju cibwaa tanoorirà. Gà pâra nau pwa pwé. Â jè ârawèa na gà téri, âna gà cèbòaa pwé, â gà o pâmarî mwani †† naa na. Â gà popa ma wâripû kâju târa Wâra pwapwicîri.»

Popai goro ipakîri ma ipwanauri èpà

Maréko 9.33–50; Luka 9.46–48

Wà pwina é imaina naa na Mwaciri

18 ††Na pwi pâara-bà, âna rà medari Iésu wà tèpa *câmu kêe, â rà tawèerié pâ: «Gona wàilàapà cè pwi âboro na pwamuru naa gooé naa na *Mwaciri napwéretòotù?»

² Â é todà ji nari èpo, â é tòpòé boo naa nabibiu kàra, ³ ††â é ina tàra pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wiàna câgà caa ipakîrigà, ma gà wàra nyi nari èpo, â o câgà caa tò naa na Mwaciri napwéretòotù. ⁴ Â wiàna gà ipakîrigà pwacèwii ji nari èpo bèeni, â gà pwi âboro imaina naa na Mwaciri napwéretòotù. ⁵ ††Â wà pwina é tòpigà naa na neeò, âna é tòpio.»

Gà cibwaa tanoori cèikî kêe!

⁶ ††Gà cibwaa pwa ma gùmagù é cèikî †† kà pwi âboro kòo, na é pwacèwii nari èpo. Ba é wârimuru'gà, âna o pwacèwii na jè tòo naa goro nyagà cè pé atù cèna maina, â jè tûgà naa nanumwiri—â o dau maina jii pwiri! ⁷ O nye ciburà wâru pâ naigé mara èpà na o

† 17.24 Exode 30.13, 38.26 †† Wâri é napuu—Grec: Wâri é pâ jè-papara wâripû (impôts). Naa jaa tèpa Roma, âna wà tàpé na rà tâa na tii kàra (citoyens), âna càra caa wâri é mwani wâripû. Wàco tàpé na rà tubatiù naa goro paa. † É ina wà Iésu pâ, wàé, âna wàé pwi âji apooro é wâra pwapwicîri. †† Mwani—Wâri pwi caapwi âboro naa na ârapàpè tòotù. Pâri târa wâripû kà du ârailu âboro. †† 18.1 Luka 22.24 ††† 18.3 Mataio 19.14; Maréko 10.15; Luka 18.17 ††† 18.5 Mataio 10.40; Luka 10.16; Ioane 13.20 § 18.6–7 Luka 17.1–2 †† Pwa ma gùmagù é cèikî—é, Gà cibwaa nama é pwa na èpà. Grec: Nama é tûu.

paari tâjê naa na gòropuu bèeni. Êco na é tojii wà pwi âboro na é popa pwi jè bée naa na naigé bèepwiri!

⁸ ††«Êkaa na, wiàna majoroé é îgà, é, âgà, na gà pwa na èpà, â gà tapàgà, â gà tâjii naaiti jiigà. Ba o wâdé ba kâgà, wiàna gà tò naa na *âji wâro, pa caapwi îgà, ma caapwi âgà. Dau pwaée'gà wiàna gà wéaari é du îgà ma du âgà, â tûgà naa na ânye na ticè pwâadèrèè, â gà o pwamaagè còo naawê. ⁹ Â wiàna majoroé é âraporomeegà na gà pwa na èpà, â gà èrù tâjii. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na âji wâro, pa caapwi âraporomeegà. Dau pwaée'gà na gà wéaari é du âraporomeegà, â tûgà naa na ânye, naa na ère na gà pwamaagè còo naawê.»

¹⁰ ††«Guwà ipwacòowà pâ, guwà péa ipwatétéri imudi tà ji pwi a cèikî naa good! Ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà tèpa *angela na rà jèpa wéaarirà, âna rà nye ciburà tâa jaa Caa kòo naanidò napwéretòotù. { ¹¹ ††Ba wâgo *Pwina naîri âboro, âna go me nau pa-udò tàpé na jèe tiàurà, ma naa tàra é âji wâro. }

Ucina goro mutô na tiàué

¹² ††«Guwà jèe tère cai ni:

«Wà pwi jè âboro, âna pwa 100 mutô kêe. Â wiàna tiàu pwi caapwi géé goorà, â é pwa dà? É naaco i 99 mutô, â é pâ nau mudàra i mutô kêe na ia tiàué. ¹³ Â wiàna é pâmarîé, â na pwi tòotù-bà, âna é dau ipwàdée goo i caapwi mutô, jii é 99 na rà nye tà tâa. Êkaa na guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: ¹⁴ O ipaiwà naa goo wà Caa kàwà †† na wânidò napwéretòotù. Ba tàutèe na tiàu cè ji pwi caapwi a cèikî naa good.»

Pwi a cèikî béégà na é pwa na èpà

¹⁵ ††«Wiàna é pwa {tâgà} cèna èpà wà pwi a cèikî béégà, â gà pâra marié, â gàu mara pitùra bwàti, â gà paari tée é èpà kêe. Â wiàna é pitère dàgà, â jèe wâdé, ba gà jèe popaé còobé jii é èpà. ¹⁶ ††Â wiàna câe caa teregà, â [gà pwa é pwina wii naa na *Tii Pwicîri]: Gà popa cè caapwi, é, ârailu a cèikî, ma guwà pitùra ma wàé, ba ru mwa *paâjupâra é pwâra pitùra kàwà. ¹⁷ Â wiàna tàutèe na é tèrewà, â gà ina târa diri é picaatâa. Â nabwé, wiàna [é pitèi é picaatâa pâ gà âjupâra, â] bwaa tàutèe na é tère, â guwà cibwaa ipacè naa gooé, ba é pâ nau pwacèwii tàpé na càra caa cèikî, ma tèpa *tò mwani wâripû [na rà pwâ ma iau] ††.

¹⁸ ††«Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Diri é pâ muru na guwà papwicîri jii tèpa âboro naani gòropuu, âna wà Pwiduée, wà napwéretòotù, âna é papwicîri mwara. Â èdiri pâ muru na guwà panuâ

†† 18.8 Mataio 5.29–30 †† 18.10 Héberu 1.14 ††† 18.11 Luka 19.10 †† 18.12–14 Luka 15.4–7 †† Caa kàwà—é, Caa kòo. ††† 18.15 Luka 17.3; Galatia 6.1 ††† 18.16 Deutéronome 19.15; Ioane 8.17 ††† Pinaanapò nabibiu kà tèpa cèikî, âna muru na âjimuru. Wiàna wà pwi béèjè na é pwa na èpà, âna tàutèe na é bié, â âjupâra pâ, o càcaa tâbawée é pinaanapò nabibiu kâjè ma wàé. Êco na, napârajè na jè ciburà pwanaurié (còo nee tii 21). Â càcaa pâri ma jè pitèi (còo Mataio 7.1). 18 18.18 Mataio 16.19; Ioane 20.23

naani gòropuu, âna wà Pwiduee wâ napwéretòotù, âna é panuâ mwara.»

Guwà pwapwicîri naima!

19 †«Jèpwi mwara: Wiàna tupédu ârailu gée goowà, âna ru caapwi naa goro cè pwina ru pwapwicîri naa goo, â wà Caa kôo na é wânidò napwéretòotù, âna ée mwa naa tàru. 20 Ba wiàna ârailu ma âracié na rà papi-tirirà ma pitêrerà naa na neeô, â na go wânabibiù kàra.»

Pwi ênawéna na câe caa pwanauri pwi bée

21 É medari Iésu wà Pétéru, â é tawèerié pâ: «Pwi Ukai, wiàna é tà ciburà pwa na èpà tòo wà pwi a cèikî béeò, â go pwanaurié tiagoro wiidà? Tiagoro 7?»

22 ††Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Câgo caa ina tâgà pâ tiagoro 7, é, tiagoro 7 000 †. Gà nye tà pwanaurié taaci.

23 Ba é Mwiciri napwéretòotù, âna pwacèwii ni:

«É mwa tâa pwi jè ukai. Â, na jè tòotù, â nùmee na é tâmogòori é jèpa kéredi kà tèpa ênawéna kée jècaa.

24 Â é tapoo naa goo pwi jèpwi. Â rà cia me tée pwina jèe too naa goro miliò é kéredi kée, âna pâ miliò ††. 25 Â jèe càcaa pâri ma é pitôowâri.

«Â é tûâri wà pwi ukai pâ: “Icurié pwacèwii pwi âboro na ticè tàrù kée. Icuri mwara wâdèe, ma wà pa èpo kée, ma é pâ neemuruè! Icuri diri, ba na pai pitôowâri kée é kéredi kée!”

26 «Èco na wà pwini, âna é tùu jùrué ara pwi ukai, â é i, ma ina tée pâ: “Go ilagà pâ, gà tàpo dàpwicâarigà, ba go mwa nye pitôowâri tâgà diri!”

27 «Â wà pwi ukai, âna é dau mearié, â é câtùra tâjii i kéredi kée, â é panuâe ma é pâra.

28 «Â nabwé, â é pâra i pwi ênawéna, â ipitiru ma i pwi bée goro wakè na ia é pa jiié ji caapwi mwani atù †. Â é tâjùru pwiibà, â é cérunyee ma ina tée pâ: “Gà piawài, ma gà pitôowâri i mwani kôo!”

29 «Â é tùu jùrué wà pwiibà na araé, ma ina tée pâ: “Go ilagà pâ, gà tàpo pidàpwicâarigà, ba go mwa nye pitôowâri tâgà!”

30 «Èco na tàu tà wà pwini, â é pwa ma tûe naa na karapuu, tapacîri cè pai o mwa pitôowâri kée diri i kéredi.

31 «Â wà tèpa wakè béeru, âna rà pò goo, â dau èpà tàra ††. Â rà pâra nau piciapwà tà pwi ukai kàra.

32 «Â é todà i pwi ênawéna bèeni i pwi ukai, â é ina tée pâ: “Gà pé pwi ênawéna na piticèmururu naa googà! Ba ia go câtùra tâjii diri i kéredi'gà na po dau maina, ba ia gà me nau po i good! 33 Â wâgà mwara na pwiri gà nye gére meari pwi béegà, wàra pai mearigà kôo!”

34 ††«Â é po dau putàmu wà pwi ukai, â é nama tâjùru i pwi ênawéna, ma tòpòe naa na karapuu. Â é pwa wârimuru tée, tapacîri cè pai o mwa pitôowâri kée, diri é pâ kéredi kée.»

35 †[Â é tubanabwé é ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina pâ]: «O ipaiwà pwina é pwa tâgà wà Caa kôo nidò napwéretòotù, wiàna câgà caa pwanauri pwi a cèikî béegà, gée na âji pwâranümagà. Nabwé.»

Popai goro piéa ma tapàgà piéa

Maréko 10.1-12

19 Ûna é ina diri é pwiibà wà Iésu, â é pâra gée napô Galilée, naa na ére *Judée gée còwâ kâra nairiwâ Ioridano. 2 Â wâru pâ âboro na rà pâra wiâe. Â é pwa ma rà wâdèe còwâ wà tàpé gée goorà na rà maagé.

3 Â rà me burèe wà pâra tèpa *Farasaio, â pwa na rà pwa tûe tée. Â rà tawèerié pâ: «Gona pwa tàrù, kà pwi jè âboro, naa na é *Naèa, na é tû tà tò wâdèe? O dà cè majoroé ma é tû tée?»

4 ††Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Gona câguwà caa pûra é pwina wii naa na *Tii Pwicîri? Ba jèe wii pâ, naa na au-tapoo goo, âna é tòpò wà pwi paaò ma wà tò ilàri wà Pwiduee.

Genèse 1.27

5 †††Â é ina wà Pwiduee pâ: Â gée goo kaa pwiri, âna é panuâ du nyaa ma caa kée wà pwi paaò, ba na ru pitâa ma wà tò wâdèe. Â, na wàrapwiri, â wàllu âna ru pâra nau caapwi.

Genèse 2.24

6 «Â êkaa, na go ina tàwà pâ: Càcaa mwa caa ârailu âboro, â ru jèe pwacèwii caapwi âboro. Â guwà cibwaa tipi còwâ é pwina é jèe piinaimari wà Pwiduee!»

7 ††Â rà tòpi tée wà tèpa Farasaio pâ: «Wiàna wàrapwiri, â gorodà na é ina wà *Moosé pâ, pwa tàrù kà pwi âboro ma é panuâ còwâ tò wâdèe, wiàna é wii é tii bé-tapàgà piéa?»

8 Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «É naa tàrù tàwà wà Moosé, ba po dau gòo é pûruwà! Èco na, naa na au-tapoo goo, âna càcaa wàrapwiri. 9 †††Èkaa na go ina tàwà pâ: Gà cibwaa tû tà tò wâdàgà na càcaa tò a toomura †† (câe caa cîaa jiiigà). Ba wiàna gà tû tée, â wiàna gà jèu éa còwâ, â gà pâ nau toomura (ba gà cîaa jii tò wâdàgà béaa).»

Pwa pâra tàpé na càra caa éa

10 Rà ina tà Iésu wà tèpa *câmu kée pâ: «Wiàna wàrapwiri, â wâdèe na ticè piéa!»

11 Â é tòpi tàra pâ: «É pwi popai-bà, âna o càcaa wàrapwiri ba kâra diri pâ âboro ††. Èco na wà Pwiduee, âna é nama wàrapwiri co naa goo pâra tàpé. 12 Ba nye pwa pâra tàpé na càra caa éa, ba càcaa pâri, gée na

† 18.19 Maréko 11.24; Ioane 15.7 †† 18.22 Luka 17.4 † 7 000—Grec: 70 fois 7. Ucina co goro nimaro na dau maina. †† Pâ miliò—Grec: Dix mille talents. Caapwi talent, âna wâri pwi caapwi âboro naa na 20 naja. †† Ji caapwi mwani atù—Grec: 100 mwani pwa (deniers). Pai ina wèe pâ, dau kîri awé jii é kéredi kée (10 000 talents = 60 000 000 deniers). ††† Dau èpà tàra—É, Rà po dau pikîri.

††† 18.34 Mataio 5.25-26 § 18.35 Mataio 6.15; Maréko 11.25; Éféso 4.32; Kolosé 3.13 †† 19.4 Genèse 1.27, 5.2 ††† 19.5 Genèse 2.24; Éféso 5.31 †† 19.7 Deutéronome 24.1-4; Mataio 5.31 ††† 19.9 Mataio 5.32; 1 Korénito 7.10-11 †† Gà cibwaa tû tà tò wâdàgà... é, Gà cibwaa tû tà tò wâdàgà, èco wiàna tò ilàri na ia pwicîri ma gàu piéa. †† Grec: Càcaa êdiri pâ âboro na pâri ma rà tòpi é pwiibà.

aupitèparà. Â pwa pàra tàpé na càcaa pâri ma rà ipwé-naí, gée goro è pwina rà pwa naa na naiirà wà pàra tèpa âboro †. Â pwa pàra tàpé na càra caa éa goro *Mwaciri napwéretòotù. [Ba nùmarà na rà piênawéna bwàti kà Pwiduée.] Â wà pwina pâri târa ma é tòpi pwàratùra-bà, â wâdé na é tòpi!»

É pwényunyuâari nyi nari èpo

Maréko 10.13-16; Luka 18.15-17

¹³ Gée na càué, âna rà medari Iésu wà pàra tèpa âboro. Â rà cia me tée è nyi nari èpo kàra, ba na é tòpò îê naa gòrà ma pwapwicîri ba kàra. Êco na wà tèpa câmu kée, âna rà pwa i tèpa âboro, ma pacoora.

¹⁴ ††Êco na é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà naaco nyi tèpa nari èpo, ma rà medario! Guwà cibwaa pacoora! Ba napwa è Mwaciri napwéretòotù, âna o kàra è pâ âboro na rà wàra è nyi nari èpo.»

¹⁵ Â é tòpò îê Iésu naa gò nyi nari èpo, [â é *pwényunyuâarirâ]. Â gée na càué, â é pâra gée na ére bèepwiri.

Pwi âboro na po dau pwa neemuruê

Maréko 10.17-31; Luka 18.18-30

¹⁶ Ûna bwaa gére wàrapwiri, â é nye tèepaa kaa wà pwi jè âboro èpo dopwa, â é tawèeri Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, dà cèna go pwa cèna o wâdé, ba na o tâa tó è *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée?»

¹⁷ †Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gorodà na gà tawèerio goro è pwina wâdé? Nye caapwi co wà Pwina é wâdé. Â wiàna nùmagà na tâa tâgà è *âji wâro, â gà pitère dàra è pâ Naèà kée.»

¹⁸ ††Â é ina tée wà pwiibà, pâ: «Gona dà è pâ naèà kée?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ:

«Gà cibwaa tètâmwara âboro;

Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciâa jii tô wâdàgà, é, wà pwi éagà);

Gà cibwaa mura;

Gà cibwaa ina cè popai na pwâ, naa goo cè pàra âboro‡.

¹⁹ †††Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà;

Exode 20.12-16

Gà meaari tèpa âboro‡‡‡pwacèwii è pai pimeaarigà còwâ.»

Lévitique 19.18

²⁰ Â é tòpi tée wà pwiibà, pâ: «Êdiri pâ naèà-bà, âna go jèe pitère dàra kaa. Â o dà cèna go pwa mwara?»

²¹ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wiàna nùmagà na nye po wâdé bwàti è pâ tûâ'gà na ara Pwiduée, â gà pâra, â

† 2e phrase—Na nyamanya kà pàra tèpa âboro napwiri, âna wà tèpa âboro bèepwiri (na ina goorà pâ eunuque), âna pitòrigarirâ ba na rà piênawéna kà tô ilàri ukai. †† 19.14 Mataio 18.2-3 † 19.17 Lévitique 18.5; Luka 10.28 †† 19.18 Exode 20.12-16; Deutéronome 5.16-20 †† Gà cibwaa ina cè popai na pwâ... Pai ina wèe pâ, gà cibwaa wàrapwiri naa na aupitèmuru. ††† 19.19 Exode 20.12-16; Lévitique 19.18 ††† Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tàmwyunyabw-erigà, é, pwi jèneregà.

gà nye icuri kaa diri è neemurugà, â gà naa è mwani wâri wèe tà tàpé na ticé kàra. Ba na wàrapwiri, âna o pwa cè wâdé'gà § naa jaa Pwiduée. Â gà me wiâô.»

²² Â wà i pwi âboro, âna é po dau pikîri, ba po dau pwa neemuruê. Â é pâra.

Pai tò naa na Mwaciri

²³ Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kée pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Wà pwi âboro na dau pwa neemuruê, âna dau pwacoé târa ma é tò naa na Mwaciri napwéretòotù. ²⁴ Gona è kaamela §†, âna pâri ma é tò na è pwèe goro kaju §††? Bwa, pwacoé! Â go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na dau pwa neemuruê, âna mwa nye dau pwacoé tée awé, ma é tò naa na *Mwaciri kà Pwiduée.»

²⁵ Â rà nye po dau pò wà tèpa câmu kée, â rà ina pâ: «Â gona wàilàapà cè pwina o pâriè ma é udò [ma tâa tée è âji wâro]?»

²⁶ §††Â é niàrirà wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Naa goo wà tèpa âboro, âna càcaa pâri. Êco na, diri kaa è pâ muru, âna pâri wà Pwiduée.»

²⁷ Â é tòpi tée wà Pétèru pâ: «Gà còo! Wàibà, âna bà jèe nye po panuâ diri, ba na bà pâra wiâgà ma bà tèpa câmu'gà. Â gée goo pwiri, â o dà cèna bà tòpi?»

²⁸ §††Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wàépwiri. Â guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Êe mwa tòotéri ma âmuê diri è pâ namuru wà Pwiduée. Â, na pwi tòotù-bà, âna wâgo, *Pwina naîri âboro, âna go o mwa tâa gò è autâa kôo, naa na pai maina ma muugère kôo. Â wâguwà na pâra wiâô, âna guwà o tâa gò è pâ 12 autâa, ba na guwà pitûâ kàra è 12 wâao *Isaraéla.

²⁹ «[O mwa wâru pàra] tàpé na rà o panuâ pwàrawâ ma aupwanapò kàra, [ba na rà pâra wiâô. Â rà o cau panuâ] tèpa aéjii kàra, ma wà pa naigé kàra, ma du nyaa ma caa kàra, ma èpo kàra, good. [Â wà diri tàpé na rà wàrapwiri] âna rà o mwa cau tòpi cè muru na pi-wéna awé, na dau maina ma dau wâru! Â jèpwi mwara, âna wà Pwiduée, âna ée mwa naa tàra è wâro dàra gòiri jaaé. ³⁰ §†Wâru tàpé na rà pâbéaa nabà, na rà o mwa caa pwicò widàuru. Â wâru tàpé na rà pwicò nabà, na rà o mwa caa pâbéaa widàuru.»

Ucina goo tèpa wakè na ipaiwà pai wârirà

20 [É ina mwara wà Iésu pâ]: «É *Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii mwara è pwini:

«É mwa tâa wà pwi apooro nadipâa, âna é mwa còobé na bwaa dàuru naa na aupwa jèna, ba na é mudàra cè tèpa wakè kée. ² Â é pâmari pàra tàpé, â rà jèe pitèrerà pâ, na è wârirà, âna wâri wàra caapwi tòotù goro wakè §. Â é panuârà pâ naa na aupwanapò. ³ Wâpà gòro 9 ineretòotù dàuru, â è còobé mwara naa

§ Cè wâdé'gà—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Neapiâ'gà.

§† Kaamela—Chameau. Pai ina wèe ni pâ, è macii na po dau maina. §†† Kaju—Aiguille. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Do.

§† 19.26 Job 42.2 §†† 19.28 Mataio 25.31; Luka 22.30; Auinapàpari

3.21 §† 19.30 Mataio 20.16; Luka 13.30 §† Wâri wàra caapwi tòotù

goro wakè—Grec: Caapwi mwani pwaa (denier). Ipaiwà è mwani na é naa tàra naa na pâ nee tii 9,10,13.

na aupwa jèna. Â é côo † pàra tàpé na nye ticé na rà pwa. 4 Â é ina tàra pâ: “Tàpéebà! Guwà pàra mwara, nau wakè na i aupwanapô kôo, â go mwa nye naa cè wàriwà cèna pâri.”

5 «Â rà pàra. Â wà pwiibà, âna é còobé còwâ na po gopaé, â é popa me mwara pàra tèpa wakè. Â ipaiwà mwara na âracié ineretòotù na càuru ija.

6 «Â nabwé, â é còobé mwara, wâpâ gòro 5 ineretòotù, â é pâmari pàra tàpé mwara na rà nye tàgére pitabéaa cùu ††. Â é tawèerirà pâ: “Tàpéebà, go-na guwà nye tàgére pwa dà? Nye ticé cèna guwà pwa?”

7 «Â rà tòpi tée pâ: “Wàrapwiri, ba nye ticé cè pwina é popabà ma bà wakè.”

«Â é ina tàra pâ: “Wâguwà mwara, guwà pàra nau wakè na aupwanapô kôo.”

8 †«Â pâ nau bàrane, â é ina tà pwi caa kâra wakè kèe pâ: “Gà todà me tèpa wakè, â gà piwàrirà jècaa. Â gà mara wâri tàpé na ia rà pwicò goro wakè, â gà mwa tubanabwé naa goo tèpa mara wakè.”

9 «Â wà tàpé na ia rà mwa wakè pwicò, âna rà mara me. Â rà tòpi wàrirà—wâri wàra caapwi tòotù goro wakè. 10 Ûna rà côo pwiri wà tàpé na ia rà mara tapoo wakè, â rà tà niimiri pâ, ‘Wâdé, ba jè o tòpi cèna piwé-na!’

«Èco na rà nye tòpi mwara wàrirà, na wâri wàra caapwi tòotù goro wakè, pwacèwii tèpa wakè pwicò.

11 Â rà putàmu naa goro i pwi apooro aupwanapô, 12 â rà ina tée pâ: “Wà tàpéeni, âna rà mwa tèepaa pwicò, â caapwi ineretòotù co na rà wakè na, â gà nama ipaiwà é wàribà! Na wàibà, na bà wakè bamwara tòotù ma cîribà tòotù!”

13 «Â é tòpi tà pwi jè ârapàararà wà i pwi apooro aupwanapô. Â é ina tée pâ: “Pwi béeò, gà cibwaa niimiri pâ go piwâmigà ††. Ba ia ju jèe nye pitèreju naa goro i wârigà. 14 Gà popa mwani'gà, â gà pàra. Ba nùmoo na go naa tà tàpé na rà pwicò'gà, cèna ipaiwà ma wâgà.

15 Nye pwa tàrù kôo ma go pitûâ naa goro mwani kôo. Cina gà piboo na go pwa na wâdé tà pàra tàpé?”»

16 ††«Â é tubanabwé é ucina bèepwiri Iésu, â é ina pâ]: «Wà tàpé na rà pwicò, âna rà o mwa pâbéaa. Â wà tàpé na rà pâbéaa, âna rà o mwa pwicò. Nabwé.»

É jèu ina mwara pai bà ma wâro còwâ kèe

Maréko 10.32–34; Luka 18.31–34

17 Rà bwaa nye gére too naa *Iéusaléma wà Iésu ma wà tèpa 12 a *câmu kèe. Â, na rà gére pàra, â é poparà iti, â é ina tàra pâ: 18 ††«Guwà tère. Nabàni, âna jè too naa Iéusaléma. Â naawé, âna o panuâò, wâgo *Pwina naîri âboro, tà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà. Â rà o mwa tèio tiagoro na o tètàmwaraò. 19 Â rà o panuâò tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. Â wàilà, âna rà o piècaario. Â rà o pàdio

† Còo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Niâ gò. †† Pitabéaa cùu—Traîner, flâner, errer. † 20.8 Lévitique 19.13; Deutéronome 24.15 †† Piwâmi (é, ipawâmi, ipaûmi, ipaômi)—Tromper. †† 20.16 Mataio 19.30; Maréko 10.31; Luka 13.30 ††† 20.18 Mataio 16.21, 17.22–23

goro ubati, â rà o tanamiriô naa goro *kurucé, tiagoro pai bà kôo. Èco na, naa na béaracé kâra tòotù gée na càùé, âna go o mwa wâro còwâ gée na aubà.»

Wâdé na jè tèpa âboro kîri

Maréko 10.35–45

20 Gée na càuru pwiri, â rà medari Iésu wà tô wâdà Zébédée, ma wà tupédu naîf. Â é tùu jùrué araé wà tòoni, ma é ilari jiié jè muru.

21 ††«Â é ina tée wà Iésu pâ: «Dà cèna nùmagà goo?»

Â é tòpi tée pâ: «[Bà tâmogòori pâ] gà mwa tâa gòro autâa'gà, na Mwaciri'gà, ma pitûâ naa goo diri. Â wâdé na gà nama ru tâa goro du jèneregà wà tupédu naîf bèeni—pwi jèpwi naa gòro âji îgà, â pwi jèpwi naa gòro aèmwù'gà?»

22 ††«Â é ina tà i tupédu aéjii wà Iésu pâ: «Câgàu caa tâmogòori é pwina gàu ilari. Gona nùmau na gàu wâdo é na wârado na go o wâdo? [Pâri ma gàu tòpi mwara é pâ aré ma tòina kôo?]

Â ru tòpi tée pâ: «Akaé, o pâribu.»

23 Â é ina tàru pâ: «Ûu kaa, gàu o wâdo na wârado bèepwiri go wâdo. Èco na o càcaa wâgo na go pitûâ pâ, wàilàapà na o tâa gòro âji îf, ma gòro aèmwù kôo. Â nye wàco Caa kôo, na é jèe nye pwabwàti é autâa bèepwiri, ba kà pàra tàpé na é nye pitòrigarirà.»

24 Ûna rà tère é pwàratùra bèepwiri wà tèpa 10 a câmu béeru, â rà putàmu naa goo tupédu aéjii bèepwiri.

25 ††«Â é todàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà côo, naa jaa wà tàpé na càra caa tèpa âboro kà Pwiduée †††, âna wà tèpa ukai, âna rà pitûâ ††, ba na rà còogai tèpa âboro. Â wà tàpé na rà imaina, âna rà pwa kûu tàra. [Â rà niimiri pâ dau pwamuru naa goorà.] 26 †††«Â naa goowà, âna o càcaa wàrapwiri. Ba wà pwina nùmee na é pwi âboro imaina, â wâdé na é pâ nau piâboro kîri kâwà. 27 Â wà pwina nùmee na é pitûâ kâwà, âna wâdé na é piâboro kîri kâwà. 28 †††Wâdé na guwà pwacèwiio, wâgo Pwina naîri âboro. Ba câgo caa me, ba na guwà piâboro kîri kôo. Go me, nau piâboro kîri kâra pâ âboro. Â go me, ba na go panuâ é wâro kôo, ba na go wâri ma tipi pâ âboro na wâru.»

É nama ru niâ tupédu a bwi

Maréko 10.46–52; Luka 18.35–43

29 Rà còobé gée na càuru pai pàra kàra naa Iérikò wà Iésu ma wà tèpa câmu kèe. Â dau wâru tèpa âboro na rà pàra wiàrà.

30 Pwa tupédu a bwi na ru tâa bàra naigé, â ûna ru tère pâ é tèepaa wà Iésu, â ru nye tà tomara too pâ: «{Pwi Ukai,} *Pwina naî Davita, gà meaaribu, â gà pitu tâbu!»

31 Â rà kànariru é pâ âboro, ba na rà pacooru. Èco na ru mwa nye dau to too kaa burà ina pâ: «Pwi Ukai, Pwina naî Davita, gà meaaribu, â gà pitu tâbu!»

††† 20.21 Mataio 19.28; Luka 22.30 § 20.22 Mataio 26.39; Ioane 18.11 §† 20.25 Luka 22.25–26 §†† Naa jaa wà tàpé... Grec: Naa jaa pâ Ba. §† Pitûâ—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ipâdipopai. §†† 20.26 Mataio 23.11; Maréko 9.35 §† 20.28 Luka 22.27; Filipi 2.7

³² Â é têreru wà Iésu, â é coo, â é tomara too pâ: «Dà cèna pwina nūmau goo? Dà cèna pâri ma go pwa ba kàu?»

³³ Â ru tòpi tée pâ: «Pwi Ukai, na gà tàpiri du âraporomeebu ma bu niâ.» ³⁴ Â é dau meariru Iésu, â é tu naa goro i du âraporomeeru. Â ru jèe nye niâ kaa, wàra béaa. Â tapoo na tòotù bèepwiri, â ru nye pâra wiâ Iésu kaa.

É tò naa Iérusaléma wà Iésu

Maréko 11.1–24; Luka 19.28–48; Ioane 12.12–19

21 Rà bwaa gére pâra dâra *Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe. Â rà pâmwünyabweri Bethfagé, è village na wâmwünyabweri è gòrojaa Élaio †. Â é mara panuâ pâ du ârailu a câmu kêe wà Iésu.

² Â é ina târu pâ: «Gàu pâra naa na village bèepwiri na tâa béaa kâjè. Â gàu o pâmari naawê è jè buriko, na tòoe goro utâpwe, ma è naîê. Â gàu tipiru, â gàu poparu me tõe. ³ Â wiâna rà tawèeriu goro cèna gàu pwa, â gàu tòpi târa pâ, na gàu poparu pādari wà Pwi Ukai, â rà o panuârù.»

⁴ Ê pai pwa wèe bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee pwi péroféta kêe, pâ:

⁵ ††Gà ina târa ville Iérusaléma, pâ:
 “Gà cõo, co tô ilàri *Siona,
 é me dàgà wà Pwi Ukai'gà!
 Dau moo pwârânümee,
 ba é me na tàbwàti.
 É tâa gò buriko,
 ma nari buriko,
 macii na é pa nakake.”Ésaie 62.11; Zakarie 9.9

⁶ Â ru pâra i tupédu a câmu, â ru pwa diri è pwina é ina târu wà Iésu. ⁷ Â ru dàti me i nyaa kâra buriko bau i naîê, â ru tòpò pâ ârabwée kàru naa gòru. Â é mwa tâa gò [i nari buriko] wà Iésu, â é papâraê.

Rà pwamainâe tèpa âboro

⁸ Wâru è pâ âboro na rà pòpwara béaa kêe naa gòro naigé è pâ ârabwée kàra, [ba na rà pwamainâe]. Â wà pâra tàpé, âna rà tépàgà îri upwâra na bwùu, â rà tòpò wii naigé. ⁹ Â wâru pâ âboro na rà pâbéaa ma rà pwicò kà Iésu. Â rà cau tomara too pâ:

«Hosana ma ipwamaina
 tà *Pwina naî Davita!
 Cidòri nyuâa pwi âboro,
 na é me naa na nee Pwi Ukai!Psaume 118.26
 Hosana ma cidòri!
 Pwamaina Pwi Ukai
 na é wâdòiti awé!»

† Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers. †† 21.5 Zakarie 9.9 † 21.9 Psaume 118.25–26

¹⁰ Úna é tèepaa pâ naa Iérusaléma wà Iésu, â po dàpàgà târa diri è pâ âboro na ville, â rà pitawèerirâ pâ: «Wàilàapà pwi âboro bèeni?»

¹¹ Â rà tòpi târa pâ âboro na rà pâra wiâe, pâ: «Wà Ié-su, gée Nazareth wà Galilée. Wàe kaa i pwi *péroféta [na ia jè tapacîê].»

É pacòobé tèpa pi-icu

¹² †É tèepaa pâ naa na *Wâra pwapwicîri wà Iésu, â é pacòobé tèpa gére pwa jèna, gée na [gòroigé kâra] Wâra pwapwicîri. Â é pugòboori è pâ taapà naa goo tèpa pitòotéri mwani, ma è pâ autâa kà tàpé na rà pi-icu marü †. ¹³ ††Â é ina târa pâ: «É ina wà Pwiduée naa na *Tii Pwicîri, pâ: *O mwa ina goo è wâ kõe, pâ, wâ târa pwapwicîri.*

Ésaie 56.7

Éco na wâguwà, âna guwà gére pwa ma aucârû kà tèpa mura!»

¹⁴ Gée na càuru pwiri, â wâru tàpé gée goo tèpa bwi ma tèpa bee, na rà medari Iésu naa na Wâra pwapwicîri, â é nama tiâu maagé kàra. ¹⁵ Â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaailò, ma wà tèpa *dotée goro è Naèè, âna rà cõo è pâ muru bèepwiri na é pwa wà Ié-su—muru na wâdé, na jè pò goo. Â rà cõo mwara pâ èpo, na rà gére uu naa na Wâra pwapwicîri ma ina pâ: «Hosana! Pwamaina Pwina naî Davita!»

Â rà putâmu naa gooé wà tèpa pitûâ-bâ, ¹⁶ ††â rà ina tée pâ: «Pwiibâ, wânau, câgà caa tère è pwina rà gére ina pâ èpo bèeni?»

Â é tòpi târa pâ: «Akaé. Â câguwà caa mu pûra è auwii goo, na wâna Tii Pwicîri? Ba jèe wii pâ:

*Gà nama rà pwamainagà
 pâ èpo ma nari èpo.» Psaume 8.3*

¹⁷ Â é pâra jiiirà wà Iésu, â é còobé gée na ville ma é pâra naa na village Bétani. Â é mwa puu wê.

É pinajajai upwâra wâi

¹⁸ Na dàuru kêe, na bwaa dàuru, â é wâjué me naa na ville wà Iésu. Úna é pâmwünyabweri i ville, â é copwa. ¹⁹ Â é cõo jè *upwâra wâi naa bàra naigé. Â é pâra nau coo goo, èco na nye po dooé co §. Â é pinajajaié, ma ina pâ: «O câgà mwa caa pwâ dâra gòiri!»

Â é nye mwari kaa. ²⁰ Úna rà cõo i upwâra wà tèpa câmu kêe, â rà po dau pò, â rà ina tée pâ: «Gorodà na é nye awâi goro mwari kaa?»

²¹ ††Â é tòpi târa wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwâ è âjupâra pâ: Wiâna guwà cèikî, â wiâna câguwà caa pidumapiê, â o pâri ma guwà pwa è pwina

†† 21.12 Ioane 2.13–22 †† Tâpé na rà pi-icu marü—Wà tèpa Juif na rà wâro na è pâ napò na tâiti, âna rà mu me naa na Wâra pwapwicîri wà Iérusaléma. Â rà wâri è pâ macii târa pwa ârapwaaailò. Â rà tòotéri mwara è mwani târa bépitu, ba papwicîri naawê, è mwani kà tèpa Roma. Â wà tèpa pi-icu macii ma wà tèpa pitòotéri mwani, âna rà pa mwani goo pwiri. ††† 21.13 Ésaie 56.7; Jérémie 7.11 ††† 21.16 Psaume 8.3 § Po dooé co—Ité na ticè pwâra pwi wâi bèepwiri, ba du ârailu pâara na naja na rà tòpò pwêe pâ upwâra wâi. Pwiri ucina goo è Ba Isaraéla. Cõo Upwâra wâi naa na Neeremuru

go pwa târa i upwâra bèeni. Â pâri mwara ma guwà ina târa é jaa bèepwiri pâ: “Gà boo naa nawia!” Â o nye wâra.

²² †«Â wiàna guwà pwapwicîri târa ilari é jè muru, â na guwà cèikî naa goo, â ée mwa pacoo wà Pwiduée.»

É patêre tèpa pitûâ kà tèpa Juif

Maréko 11.27–12.12; Luka 20.1–19

²³ É tò naa na Wâra pwapwicîri wà Iésu, â é pacâmuri pâ âboro.

Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaîlò, ma wà tèpa pitûâ, âna rà me burée, â rà tawèerié pâ: «Wàilàapà na naa târù tâgà, ma gà pwa é pâ muru na gà pwa? Wàilàapà na cùrugà?»

²⁴ Â é tòpi târa pâ: «Wâgo mwara, âna go bwaa nama tawèeriwà goro ji caapwi muru. Â wiàna guwà tòpi tõe bwàti, â go mwa ina tàwà pwi a naa tõe târù ma go pwa. Wàeni: ²⁵ Wàilàapà na naa târù tà Ioane ma é *pi-upwaa? Wà Pwiduée, é, wà tèpa âboro?»

Â rà dau pitûra goo, â rà pi-ina târa pâ: «Wiàna jè tòpi pâ: “Târù gée jaa wà Pwiduée” â ée mwa ina tâjè pâ: “Â gorodà na câguwà caa cèikî naa goo é pwina é ina tàwà wà Ioane?” ²⁶ ††Â wiàna jè tòpi tõe pâ: “Târù gée jaa tèpa âboro co” â géewê, âna jè ipwacôjè goo tèpa âboro na rà cèikî naa goo Ioane!»

Ba rà cau cèikî ba gòo wà tèpa âboro pâ é pwi péroféta [na é pame é popai gée jaa wà Pwiduée].

²⁷ Â wà tèpa pitûâ, âna rà tòpi tà Iésu pâ: «Îi, câbà caa tâmogòori.»

Â é ina târa wà Iésu pâ: «Â wâgo mwara, âna o câgo caa ina tàwà pâ, wàilàapà na naa târù tõe ma go pwa é pwina go pwa.»

Ucina goro tupédu aéjii

²⁸ [É pwa ucina târa wà Iésu pâ]: «Guwà tère cai ni: «Rà mwa tâa wà pwi jè âboro ma tupédu naîê. Â é ina tà pwi jèpwi pâ: “Pwina naîô, gà pâ nau wakè na aupwanapô nabà.”

²⁹ «Â é tòpi tõe pwini pâ: “Tàutôo.”

«Éco na, gée na càué, âna é pinünüma naa goo i pai tòpi kée tée. Â é nye pâra nau wakè na aupwanapô.

³⁰ «Â é ina wà caa kàru tà pwi jèpwi pâ: “Pwina naîô, gà pâ nau wakè na aupwanapô nabà.”

«Â é tòpi tõe pâ: “Ûu, wâdé co caa. Go o jèe pâra.” Éco na câé caa pâra.

³¹ «Â wàilàapà na tupéebà, na pwa é câbawâdé kà caa kàru?»

Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaîlò ma wà tèpa pitûâ, âna rà tòpi tõe, pâ: «Wà pwi a pâbéaa.»

Â é ina târa wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: [Wà tàpé na guwà tétérirâ—] wà tèpa *tò mwani wâripû, ma wà pa ilàri gòronaigé, âna rà o tâa na autâa kàwà na *Mwaciri kà Pwiduée. ³² *Ba é medariwà wà *Ioane Pwi a piupwaa, ba na é paari târa é Ba *Isaraéla é naigé na *târù na ara Pwiduée. Â

(Vocabulaire) naa pwâadàra tii. † 21.21 Mataio 17.20; Luka 17.6; Ioane 14.12; 1 Korénito 13.2 † 21.22 Mataio 7.7–11, 18.19 †† 21.26 Mataio 14.5 † 21.32 Luka 3.12, 7.29–30

câguwà caa cèikî naa gooé. Éco na wà tèpa tò mwani wâripû, ma wà pa ilàri gòronaigé, âna rà nye cèikî naa gooé. Â, na guwà cõe pâ, rà cèikî, â câguwà caa pinünüma naa goo, ma guwà cèikî mwara naa gooé.»

Ucina goo tèpa wéaari nadipâa

³³ ††«Guwà tère jè ucina:

«É mwa tâa pwi apooro nadipâa †. Â é mwa câmi aupwanapô kée. Â é mwa bariwâri goro é auba, â é mwa îri pwêe, ba na aucòogai é pwâra dipâa. Â é mwa bari é wâ na dau gòri too, ba na aucibèri ††† wâra é nadipâa. Â nabwé, â [é niimiri pâ, na é pâra nau ipokâa naa jè napô, â] é wâri pâra tèpa âboro, ba na rà wéaari i na aupwanapô kée. Â é pâra.

³⁴ «[Paé pâ parui, paé, paé, paé...] tèepaa naa na pâara na o pétâ pwâra dipâa na. Â é panuâ pâ tèpa ênawéna kée, ba na rà tòpi jii tèpa wéaari nadipâa cè kée gée goro é piûnya. ³⁵ Éco na rà pâdi pwi jè ênawéna, â rà pôtâmwara pwi jèpwi, â rà èi pwi béaracié goro atü. ³⁶ Â dau wâru cè pâra tèpa ênawéna na é panuârà pâ mwara. Éco na nye ipaiwà pai pwa kàra târa. ³⁷ Â géewê, â é panuâ pâ pwi naîê, ba é niimiri pâ rà o papwicîriê.

³⁸ †††«Ûna rà cõe i pwi naîê na é tèepaa pâ, â rà pi-ina târa pâ: “Wàé kaa pwiri pwina ée mwa pwi apooro i na aupwanapô na cè jè tòtù! Wâdé na jè tètâmwereé cawi, ba na o mwa tà kâjè i na aupwanapô kée!” ³⁹ †††Â rà tâjûrué, â rà dàtié còobé jii aupwanapô, â rà tètâmwereé.»

⁴⁰ Â wà Iésu, âna é tawèeri tàpé na rà gére tère ucina bèepwiri pâ: «Â wiàna é tèepaa me i pwi apooro na aupwanapô, â o dà cèna ée pwa tà tèpa wakè bèepwiri?» ⁴¹ Â rà tòpi tà Iésu wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaîlò, ma wà tèpa pitûâ, pâ: «Ée mwa pwa na èpà tà tàpé na rà èpà, â ée pôtâmwararà. Â é naa tà pâra tàpé i aupwanapô, ma rà wéaari. Â, na cè pâara na pétâ pwâra nadipâa na, âna rà o mwa naa tée é pwina kée.»

⁴² †††Â é pwa ma ina târa mwara wà Iésu pâ: «Gona câguwà caa pûra é pwina wii naa na Tii Pwicîri? Ba jèe wii pâ:

*I pwi atü na rà tètâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wâé kaa pwiri,
i âji êkêe!*

*[Tàutàra goo
pwi ò kàra wâao!]
Ba nye autûâri kà Pwi Ukai.*

Jè pò goo pwényuâa kée. Psaume 118.22–23

⁴³⁻⁴⁴ «{Wiàna é tûu cè pwi jè âboro naa gòro pwi atü-bà, â o tadidiri é naiié. Â wiàna é tûu i pwi atü-bà naa gòro pwi jè âboro, â é câgagaié.} Wàèpwiri majoroé ma go

†† 21.33 Ésaie 5.1–2 †† Nadipâa—Vignoble. ††† Aucibèri—Tour de guet. (Cibèri—Surveiller d'en haut.) ††† 21.38 Mataio 27.18 † 21.39 Hébéru 13.12 †† 21.42 Psaume 118.22–23; Roma 9.33; 1 Péteru 2.6–8

ina tàwà pà: Wà Pwiduée, âna ée pa jiiwà [è aup-wényunyuâari kâra] Mwaciri kêe. Â ée naa târa cè jè Ba, cèna ée mwa naa cè pwâra wakè kà tèpa âji naîri Mwaciri.»

⁴⁵ Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaîlò, ma wà tèpa *Farasaio, âna rà tâmogòori pà é tàgére pwa ucina wà Iésu naa goorà. ⁴⁶ Â dau nûmarà na rà tâjûrué. Êco na wâgotàra goro pà âboro, ba dau wâru tàpé na rà ni-miri pà é pwi péroféta, [pwi a-îpa popai kà Pwiduée].

Ucina goro pi-îja maina goro piéa

Luka 14.15-24

22 Wà Iésu, âna é jèu ina còwâ [tà tèpa pitûâ kà tèpa *Juif] â é ina târa pà: ² «Go bwaa piucinari tàwà é *Mwaciri napwéretòtù:

«É mwa tâa pwi jè ukai. Â é mwa pwabwàti é jè pi-îja na dau maina goo pwina naîê, na é piéa. ³ Â é mwa cûru pà tèpa ênawéna kêe, ma rà todà me tàpé na rà o îja, êco na wà tàpéebà, âna tàutàra dàra me nau îja.

⁴ «Â é mwa cûru mwara pàra tèpa ênawéna nau ina mwara tà tàpéebà pà: “Go jèe pwabwàti diri. Ba go jèe nama taa é pà paaci ma macii kôo na patèera. Â guwà me ma jè pi-îja nyabutûru i piéa!”

⁵ «Êco na càra caa ipacè naa goorà wà tàpé na todàra. Â rà pâra nau pwa jèpa wakè kàra—é pâra naa na aupwanapò wà pwi jèpwi, â é còo mwagacâ kêe pwi jèpwi. ⁶ † Â wà pàra tàpé, âna rà tâjûru tèpa ênawéna, â rà tubaèpà târa, â rà pòtàmwararà. ⁷ Â é nye dau putàmku kaa i pwi ukai. Â é panuâ pà tèpa ipaa kêe ma rà pòtàmwara tèpa pòroca-bà, â rà cîri é napò kàra.

⁸ «Â é todà me pàra tèpa ênawéna kêe, â é ina târa pà: “Jèe nabwé i utimuru târa piéa, êco na wà i tàpé na ia mara todàra, âna càcaa pâri naa goorà, ba pà tèpa âboro èpà. ⁹ Guwà pâra diri naa é pà napò, â guwà todà me diri pà âboro na guwà pâmarirà.”

¹⁰ «Â rà pâra wii pà naigé wà tèpa ênawéna, â rà todà diri tèpa âboro na rà pâmarirà—tàpé na rà èpà, ma tàpé na rà wâdé. Â pâra nau po wâbé i wâra pi-îja.

¹¹ «Â é too wà pwi ukai ma é còo tàpé na rà gére îja. Â é còo pwi âboro na câé caa coona i ârabwée târa pi-îja. ¹² Â é ina tée pà: “Ico pwi béedò, gà wànau târa pai toome'gà naani, na nye ticè ârabwée'gà târa pi-îja?”

«Â câé caa tâmogòori wà pwini cè pai tòpi kêe.

¹³ †† «Â é ina tà tèpa ênawéna kêe wà pwi ukai pà: “Guwà pii du îê ma du âê, â guwà tûê còobé naa na bàutê. Â rà o i ma tòngûru poropwârà wà tèpa âboro [gée goro pai maagé kàra].”»

¹⁴ [Â é tubanabwé é ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina târa pà]: «Âjupâra pà é todàra pà âboro na wâru wà Pwiduée êco na o pwâco cè tèpa âboro na é pitòri-garirà. Nabwé.»

Wâripû kà tèpa Roma

Maréko 12.13-17; Luka 20.19-26

¹⁵ *Na jè tòotù, âna rà ipitiri wà pàra tèpa *Farasaio, ba na rà imudàra cè pai pwa wèe, ma rà tû tûâ tà Iésu. Â nûmarà na é pitanami goro é pai tòpi târa kêe.

¹⁶ Â rà panuâ pàdarié pàra tèpa *câmu kàra, ma wà pàra tàpé na tâa na ére kà *Héroda. Â rà ina tà Iésu pà: «Pwi a pwa pupûra, bà tâmogòori pà gà ina é âjupâra. Ba gà nye picémara ba *tàrù diri é pà muru, na nûma Pwiduée na jè pwa. Â nye ticè âboro cèna wâ-gotâgà gooé, â câgà caa pwaké goro âboro †. ¹⁷ Â êkaa, na nûmabà na bà tawèerigà pà: Pwiri wâdé † na jè wâripû tà pwi ukai kà tèpa Roma? É, o càcaa wâdé?»

¹⁸ Â wà Iésu, âna é jèe tâmogòori ji ipwa tûâ kàra, â é ina târa pà: «Tàpèeni, guwà tèpa pwâ! Gorodà na guwà ipawâmiô? ¹⁹ Paari tóo cai é mwani wâripû!»

Â rà naa tée jè mwani atù.

²⁰ Â é ina târa pà: «Naporomee î ma nee î, na wâgòro é mwani bèeni?»

²¹ †† Â rà tòpi tée pà: «Kà pwi ukai kà tèpa *Roma.»

Â é ina târa wà Iésu pà: «Â jèe wâdé, guwà pitòowâri tà pwi ukai kà tèpa Roma é pwina kêe, â guwà pitòowâri tà Pwiduée é kà Pwiduée.» ²² Â rà po dau pò wà tèpa tawèeré, â rà panuâê, â rà pâra.

Pai o wâro còwâ kà tèpa bà?

Maréko 12.18-27; Luka 20.27-38

²³ ††† Bwaa nye tòotù caapwi, â rà me mwara dari Iésu wà pàra tèpa *Sadukaio. Wàilà, âna jè ditàra pwapwicîri kà tèpa Juif na càra caa cèikî pà, rà o wâro còwâ wà tèpa bà.

[Â târa ma rà paari pà rà âjupâra] â rà tawèeri Iésu pà: ²⁴ † «Pwi a pwa pupûra, é jèe ina wà *Moosé naa na é *Naèà pà: *Wiàna é bà wà pwi âboro, na ticè èpo kêe, â wâdé na é popa tó dâpwà kêe wà pwi jiié, ma ru piéa.*

Deutéronome 25.5

Â, na wàrapwiri, â é naa cè gòobàra pwi a bà.

²⁵ «Â wâdé. Êco na gà jèe niimiri cai ni: Wâjaabà, âna pwa tèpa 7 aéjii. Â é piéa wà pwina ciàra, êco na é bà, â nye ticè èpo kêe. Â pwi a pà wê, âna ru piéa ma tó dâpwà. ²⁶ Â ipaiwà ma i pwi ciàra, â géé paé, naa goo pwi béaracié, â tèepaa naa goro diri tèpa aéjii na rà po 7. ²⁷ Â géé na càrù diri, â é mwa bàra bà, wà i tó ilàri. ²⁸ [Gà ina pà] rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà, na jè tòotù. Â wiàna wàrapwiri, â wàilàapà narà, na o pwi éa tó ilàri-bà, na tòotù bèepwiri? Ba rà nye cau tèpa éaé diri! Gà tòpi cai!»

²⁹⁻³¹ Â é tòpi târa wà Iésu pà: «Guwà pitanami, lapè! [Cina câguwà caa cèikî pà, rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà?] Ba câguwà caa tâmogòori é *Tii Pwicîri, â

† 22.15 Maréko 3.6 †† Wà Héroda, âna é wakè ba kà tèpa Roma, â wâdé târa ma tèpa âboro kêe é pai wâri mwani wâripû tà tèpa Roma. Napwa naa goo wà tèpa Farasaio, âna càcaa wâdé târa. Â rà todà tèpa âboro kà Héroda, ba na rà pwa pwârajé tà Iésu. †† Pwiri wâdé... é, Pwiri pwa tàrù kâjè. Pwiri ina é Naèà kàra Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif. ††† 22.21 Roma 13.7 ††† 22.23 Apostolo 23.8 § 22.24 Deutéronome 25.5

câguwà caa tàmogòori é pàtama Pwidueé! Ba wiàna rà wâro còwâ wà tèpa bà, â o càra mwa caa piéa còwâ. Ba rà o wâro pwacèwii tèpa *angela naa jaa Pwidueé. Gona câguwà caa pûra é pwina é ina tàwà goo, wà Pwidueé? Ba é ina pâ: ³² †Wâgo Pwidueé kà *Abérama, ma Isaaka, ma Iakobo.

Exode 3.6

[Pai ina wèe pâ rà nye cau tàgére wâro jaa Pwidueé!] Ba wà Pwidueé, âna câe caa Pwidueé kà tèpa bà, â é Pwidueé kà tàpé na rà wâro!]

³³ Â rà tère pwiri é pâ âboro na wâru, â rà dau pò goro é pai pacâmurirà kà Iésu.

Naèa na piwéna

Maréko 12.28–34; Luka 10.25–28

³⁴ Ûna rà tère wà tèpa Farasaio pâ é târi pwâ tèpa Sadukaio wà Iésu, â rà pitanaimarirà, ba na rà còo Ié-su.

³⁵ Â wà pwi jè ârapàrarà, pwi jè *dotée goro é Naèa, âna nùmee na é tú tûa tà Iésu, â é tawèrié pâ: ³⁶ «Pwi a pwa pupûra, gona dà é pwi naèa na é piwéna, naa na diri é pâ naèa?»

³⁷ ††Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wàeni: Wâdé na gà meaari Pwi Ukai Pwidueé'gà, géé na diri é pwâranü-magà ma wâro'gà, ma aunünüma'gà.

Deutéronome 6.5

³⁸ Wàèpwiri é pwi naèa na é dau piwéna naa na diri é pâ naèa. ³⁹ ††Â wàeni béarailu kâra naèa pwacèwii pwi pâbéaa: Gà meaari tèpa âboro^{††}pwacèwii é pai pimeaarigà còwâ.

Lévitique 19.18

⁴⁰ ††Diri é Naèa kà Moosé ma é auina ††† kà tèpa *péroféta, âna cau me géé goro du ârailu naèa bèep-wiri.»

Dau pwamuru naa goo pwi Mesia

Maréko 12.35–37; Luka 20.41–44

⁴¹ Wà Iésu, âna é ucâri wà tèpa Farasaio na ia rà tâa wê, â é tawèerirà pâ: ⁴² †††«Dà cè pai niimiri kàwà naa goo pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapacîê]? É pwi gòobàra î?»

Â rà tòpi tée pâ: «Ée pwi gòobàra *Davita, [pai ina wèe pâ, é pwi âboro kîri jiié].»

⁴³ Â é ina tàra pâ: «Guwà niimiri cai ni: Wà Davita, ûna dipitirié é Nyuâaê Pwicîri, âna é ina [goo pwi Mesia] pâ “Pwi Ukai kôo”. Âna gorodà? ⁴⁴ †Ba é ina pâ:

*Popai kà Pwi Ukai,
Pwi Ukai Pwidueé
na é patûra Pwi Ukai kôo:
“Gà me ma gà tâa ni.
Tâa ni gòro îô étò.
[Go naa tâgà é pitûâ.*

† 22.32 Exode 3.6; Mataio 8.11 †† 22.37 Deutéronome 6.5
‡ 22.39 Lévitique 19.18; Mataio 7.12 †† Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tàmwünyabwerigà, é, pwi jèneregà. †† 22.40 Roma 13.10; Galatia 5.14 ††† Auina—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ipamogòori. ††† 22.42 Ioane 7.42 † 22.44 Psaume 110.1; Mataio 26.64

*O pwamainagà awé.]
Go nama gà còogai
tèpa ipaa dàgà.”Psaume 110.1*

⁴⁵ «Ûna é ina pâ, Pwi Ukai kôo, âna é tàgére ina wà pwi Mesia. Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na guwà niimiri pâ wà pwi Mesia, âna é pwi âboro kîri jiié †? [Bwa, é paari wà Davita pâ wà pwi Mesia, âna é pwi âboro na é piwé-na jii diri pàra tàpé!]

⁴⁶ Â nye ticé na tòpi tée. Â géé na càùé, â jèe ipwacoé tà tèpa âboro na rà tawèeri wà Iésu goo cè pàra muru.

Cibwaa ipwacèwii tèpa Farasaio!

Maréko 12.38–40; Luka 11.43–46, 20.45–47

23 Géé na càùé, â wà Iésu, âna é patûra tèpa *câ-mu kée ma wà tèpa âboro na rà tâa wê. Â é ina tàra pâ: ² «Guwà còo, tèpa *dotée goro é Naèa, ma wà tèpa *Farasaio, âna waké kàra, na rà pacâmuri tèpa âboro goro é *Naèa kà Moosé.

³ ††«Â wâdé na guwà pitère dàra diri é pwina rà ina tàwà. Êco na guwà cibwaa ipwacèwii, ba càra caa pwa é pwina rà ina tàwà! ⁴ Ba pâ pitûâ kàra, âna pwacèwii pâ nakake na dau tòina, na rà nama rà kakeri tèpa âboro. Â tàutàra na rà tu naa goo, goro ji caapwi mangadairà.

⁵ ††«Êdiri pâ tûa kàra, âna rà pwa, ba na rà paari tà tèpa âboro [pâ rà pâra wiâra é pâ tûa kà Pwidueé]. Ba rà nama pimaina pâ nyi nari atà pwicîri †† na tâa gaadaarà, ma wâgoro îrà. Â rà nama gòri é pâ cûuru ârabwée kàra †. ⁶ Rà nye mudàra taaci é pâ autâa na tâa béaa, na *wâra pitapitiri ma naa na pâ na aupi-ija maina. ⁷ Â wâdé tàra, na rà pwamainarà wà tèpa âboro, ma ina tàra pâ ‘Pwi ukai’, na diri é pâ ére aupi-tapitiri na napô.

⁸ «Â wâguwà, âna guwà cibwaa nama rà pi-ina goowà pâ ‘Pwi ukai’, géé goro na nye caapwi co Pwi Ukai. Â wâguwà, âna guwà cau tèpa aéjii. ⁹ Â guwà cibwaa ina goo cè pwi jè âboro ni gòropuu pâ ‘Caa’ †, géé goo na nye caapwi co pwi Caa kàwà, na é wânidò *napwéretòotù. ¹⁰ Â guwà cibwaa nama rà pitunee tàwà pâ ‘Pwi a pitûâ’, géé goo na nye caapwi co Pwi a pitûâ, âna wà Kériso, pwi *Mesia. ¹¹ ††Ba wà pwi âboro imaina jaawà, âna wâdé na é piâboro kîri kàwà. ¹² ††Ba wà pwina é ipwamainâ, âna o naaê boo. Â wà pwina é ipakîriê, âna o naaê too.»

† Grec: Wà Davita kaa, na é ina gooé pâ ‘Ukai’, â gorodà na é pwina naîê? †† 23.3 Malachie 2.7–8 † 23.5 Exode 13.9; Nombres 15.38–39; Deutéronome 6.8; Mataio 6.1 †† Nyi nari atà pwicîri—Phylactères. Nari atà na pwa goro parawére macii. Â rà tòpò ji noo kâra imwaano na wii naa gò, é popai géé na Tii Pwicîri. Â rà pii naa gaadaarà, ma wâgoro îrà. Rà wàrapwiri, ba rà niimiri pâ rà pacooc é autûâri kà Pwidueé na Deutéronome 6.4–9. † Cûuru ârabwée kàra—Wà Pwidueé, âna é tûâri tà tèpa Isaraéla pâ, na rà coona ârabwée, na pwa pé cûuê, naa gòobèrèe, ba na rà pitaniimiri êdiri pâ autûâri kée. (Còo Nombres 15.37–41.) †† Cibwaa ina...‘Caa’—Câe caa papwicîri jijjè ma jè ina pwiri tà tèpa caa kâjè, é, ukai kâjè. Càcaa wâdé wiàna wà tèpa pitûâ naa na wâra pwapwicîri, âna rà tacoo gooje ma jè dau pwamainarà. †† 23.11 Mataio 20.26; Maréko 9.35; Luka 22.26 †† 23.12 Job 22.29; Proverbes 29.23; Luka 14.11, 18.14

É patêre tèpa Farasaio wà Iésu

¹³ É patùra tèpa Farasaio ma wà tèpa dotée goro ê Naèa wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacôoco, wâguwà tèpa dotée goro ê Naèa ma wâguwà tèpa Farasaio! O dau maina wârimuru kàwà! Ba guwà tèpa ipwacôwârimuru! Ba guwà târi goropwârawâ târa *Mwaciri napwéretòotù jii ê pâ âboro. Câguwà caa tò naa na, â guwà pacoo pàra tàpé na nùmarà na rà tò naa na.

{ ¹⁴ «O dau maina wârimuru kàwà! Ba guwà pwa ê pâ nyakâra pwapwicîri [ba na jè o niimiri pâ guwà tèpa âboro wâdé]. Êco na, ûna guwà gére wàrapwiri, â guwà popa diri jii ê pa dàpwà ê pâ muru na tâa tàra. Â géé goro kaa pwiri, âna mwa pwa tàwà ê wârimuru na dau maina jii ê wârimuru kà pàra tàpé.»}

¹⁵ «Guwà tèpa ipwacôwârimuru! Ba guwà itàa pitiri ni gòropuu, ma nawia, ba na guwà pâmari cè pwi caapwi âboro, na é tòpi ê pwapwicîri kàwà. Ûna guwà jèe popaé, â guwà pwa ma é pwi âboro na dau èpà jiiwà, na pâri ma é pwa wârimuru, dàra gòiri awé, pwacèwii-wà!

¹⁶ †«Guwà ipwacôoco! Guwà tèpa bwi, na guwà tòcia naigé tà tèpa bwi. [Ba guwà pitanami na guwà pacâmuri tèpa âboro goro ê pâ *aupwataâboro.] Ba guwà ina tàra pâ: “Wiàna gà *ipwataâboro co naa goro neere *Wâra pwapwicîri, â o piticèmururu naa goo, â o pâri ma gà pitanami. Êco na, wiàna gà ipwataâboro naa goro ‘mwani mii na tâa na Wâra pwapwicîri’, â wâdé na gà pwa ê pwina gà ipwataâboro naa goo.”

¹⁷ «Guwà tèpa piwârau, ma tèpa wâu! Dà cè pwina dau piâjimuru? Ê mwani mii, é, ê Wâra pwapwicîri? Go ina tàwà pâ: Nye ê Wâra pwapwicîri kaa, na é piâjimuru, ba ére na é tâa wê wà Pwiduée!

¹⁸ «Â ipaiwà mwara, wiàna guwà ina pâ: “Wiàna gà ipwataâboro co, naa goro ê aupwa ârapwaaillò, â o piticèmururu naa goo, â pâri ma gà pitanami. Êco na, wiàna gà ipwataâboro naa goro ê *ârapwaaillò na tâa gò, â wâdé na gà pacoo ê aupwataâboro bèepwiri.”

¹⁹ «Wà nau? Gona ticè cèna guwà tâmogòori? Dà ê pwina dau piâjimuru? Ê ârapwaaillò, é, ê aupwa ârapwaaillò, na é nama é pwicîri i ârapwaaillò? ²⁰ Guwà còo, wà pwina é ipwataâboro naa goro aupwa ârapwaaillò, âna é ipwataâboro naa goro diri ê pwina tòpò naa gò. ²¹ Â wà pwina é ipwataâboro naa goro neere Wâra pwapwicîri, âna é ipwataâboro naa goro nee Pwiduée, ba autâa kèe. ²² ††Â wà pwina é ipwataâboro naa goro neere napwéretòotù, âna é ipwataâboro naa goro autâa pwicîri kà Pwiduée, na é tâdòiti.»

Guwà tèpa pwàniri èpà!

²³ ††«Guwà naa tà Pwiduée ji caapwi géé goro 10, géé goro pâ jèpa arapwûru ††. [Â nye wâdé.] Guwà ip-

† 23.16 Mataio 15.14 †† 23.22 Ésaie 66.1; Mataio 5.34 † 23.23 Lévitique 27.30; Michée 6.8 †† Géé goro pâ jèpa arapwûru—Napéaati naa na grec pâ: Menthe ma aneth ma cumin. Pai ina wèe pâ, rà pûra tiagoro nyi nari doromuru, ba na rà paari pâ, rà pitère dàra ê Naèa.

wacôoco! Ba câguwà caa pâra wiâra ê pwina piâjimuru naa na ê Naèa—ê âji cèikî naa goo wà Pwiduée, bau ê pai tòimiri tèpa âboro, ma pai mearirâ ††. Wâdé na guwà pacoo diri pâ pwiibà, na maina, bau diri ê nyi nari naèa na kîri. ²⁴ Guwà tèpa bwi na guwà tòcia naigé tà tèpa bwi! Guwà dàgòtù è ji nari puutâ géé na i wârado, êco na guwà cîdaée ê kaamela ††† na guwà namiri.

²⁵ †††«Guwà nuwa bwàti gòroigé kâra wârado ma ngapò, â ê pwâranümawà, âna nye po wâbé kaa goro ê pwina èpà. Ba guwà tèpa iau, â guwà ciburà mudàra ê pwina wâdé ba kàwà. ²⁶ Guwà tèpa bwi! Guwà mara nuwa béaa nanaara ngapò, ma é pwéelaa. Â géewê, â ée pwéelaa diri ngapò.

²⁷ †††«Guwà pâ tèpa pwàniri èpà! Guwà pwacèwii ê pâ bwàmuru na tâmi ba pwaa gòroigé, â po wâdé pai còo kâjè. Êco na wânigée na, âna pwa duuru âboro ma é pâ muru na wai. ²⁸ ††Ba guwà tèpa gòmapwa ma guwà *târù na ara tèpa âboro. Êco na wânigée na wâbinyiri, âna guwà tèpa pwâ, ma âboro èpà.

Guwà tèpa taa tèpa péroféta!

²⁹ «O dau maina wârimuru kàwà, co tèpa dotée goro ê Naèa ma tèpa Farasaio! Nabani, âna guwà tòimiri ê bwàmuru kà tèpa péroféta ma wà tàpé na târù na ara Pwiduée. ³⁰ Â guwà pi-ina tàwà pâ: “Wiàna ina pâ, jè gére tâa na pàara kà tèpa jooorojè, â pwiri câjè caa pòtâmwara pâ péroféta!”

³¹ †††«Êco na, na guwà ina pwiri, â guwà còoina pâ, guwà nye tèpa âji naî tàpé na rà pòtâmwara! ³² Â wâdé, â guwà nye tubanabwé ê wakè na rà tapoo wà tèpa jooorowà! ³³ ††Guwà tèpa nari dòea! Wà Pwiduée, âna ée mwa pwa wârimuru tàwà dàra gòiri! Â o câguwà caa udò jii!

³⁴ «Guwà tère bwàti, ba go o panuâ tàwà cè tèpa péroféta, ma tèpa tàmanga, ma tèpa pacâmuriwà. Â guwà o tubaèpà tàra. Ba guwà o pâdi pàra tàpé goro ubati, naa na pâ wâra pitapitiri. Â guwà o ipwâri pàra tàpé wii ê pâ napô. Â guwà tanamiri pàra tàpé naa goro upwâra, â guwà pòtâmwara pàra tàpé goro cè jè pai pwa wèe.

³⁵ †††«Géé goo kaa pwiri, na ée mwa pitèiwà wà Pwiduée, goro ê pai pòtâmwara wàra diri tèpa âboro kèe naani gòropuu—tapoo naa goo Abéla, pwi âboro na é *târù; tiagoo Zakaria ††, pwina naî Barakie. Ba guwà †† pòtâmwara Zakaria, naa nabibiu kâra i aupwa ârapwaaillò, ma i ére na dau pwicîri! ³⁶ Â go nye ina tàwà pâ: Wà Pwiduée, âna ée mwa pwa wârimuru tàwà, wâguwà tèpa âboro nabani, goro diri ê pâ pwi-ibà, na rà pwa wà tèpa jooorowà.»

†† Pai tòimiri...ma pai mearirâ—La justice et la miséricorde.

††† Kaamela—Chameau. Pai ina wèe ni pâ, è macii na po dau maina. (Còo Mataio 19.24.) ††† 23.25 Maréko 7.4 § 23.27 Apostolo 23.3 †† 23.28 Luka 16.15 ††† 23.31 Apostolo 7.52 †† 23.33 Mataio 3.7, 12.34; Luka 3.7 ††† 23.35 Genèse 4.8; 2 Chroniques 24.20-21 †† Abéla—Còo Zenote goo Hébéru 12.24. Zakaria—Pwi Bénabwé âboro géé goo tàpé na pòtâmwara naa na Aamwari Béaa (l'Ancien Testament). †† Guwà—Pai ina wèe pâ, tèpa jooorowà.

Pimeari kà Iésu goo tàpé Iérusaléma

Luka 13.34–35

³⁷ [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Nyi wâriwà co tàpé *Iérusaléma! Guwà catàmwara tèpa péroféta na é cùrurà medariwà wà Pwiduee—guwà èi pàra tàpé goro atù, â guwà pòtàmwara pàra tàpé goro cè jè pai pwa wèe. Nye ciburà nùmoo na go panaimariwà, pwacèwii jè nyaa kâra ja na é panaimari nyi naîé na aranara itooé. Éco na tàutàwà. ³⁸ †Â guwà còo, [go o mwa pâra jiiwà, â] o jèe ticia na é Wâra pwapwicîri kàwà! ³⁹ ††Â go ina tàwà pâ: O jèe câguwà caa còoò tiagoro è tòtù na guwà o ina pâ: *Cidòri nyuâa pwi âboro na é me naa na nee Pwi Ukai!*»

Psaume 118.26

O mwa tédidiri Wâra pwapwicîri

Maréko 13.1–2; Luka 21.5–6

24 Gée na càùé, â é còobé gée na *Wâra pwapwicîri wà Iésu. Â napwa naa goo wà tèpa *câmu kèe, âna [rà gére picâdiri diri é auba, goo i pâ wâ, â] rà medarié, ba na rà paari tée.

² †Â é tòpi tàra pâ: «Guwà còo diri pâ auba bèeni? Âna go ina tàwà è âjupâra pâ: O mwa téura diri. Â o mwa ticè atù na o mwa pitâagòrà too wè.»

É pwina o tèepaa na pwâadèrèe

Maréko 13.3–37; Luka 21.7–30, 17.26–37

³ [Gée na càùé] â é tâaboo wà Iésu, naa gòrojaa Élaio. Â rà pâra darié tèpa câmu kèe, âna nye wàilà co ma wàé, â rà tawèerié pâ: «Gà ina tâbà pâ o wiidà cèna o tèepaa è pwina gà gére ina. Â o dà cè câmu kèe, ma bà o tâmogòori pâ, è pàara na gà o mwa wâjué còwâ na, ma è cè pwâadàra gòropuu?»

⁴ †Â é tòpi tàra pâ: «Guwà ipwacòowà, â guwà cibwaa pwa ma ipa-imwùruwà. ⁵ ††Ba o wâru tàpé na rà o tèepaa me, â rà o pa è need. Â rà o ina tàwà pâ: “Wâgo pwi *Mesia, [*pwi a pa-udòwà]”. Â rà o ipa-imwùru è pâ âboro na wâru.

⁶ «Â guwà o tère cè airi paa, na wâmwünyabwe, ma jèkutâ goro paa na wâiti. Â guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba o nye mara tèepaa è pâ pwiibà, èco na o càcaa pâji pwâadàra gòropuu. ⁷ ††[Â o wâru pâ ipaa pitiri gòropuu.] Ba è pwi jè Ba, âna ru pipaa ma pwi jè Ba. Â wà pwi jè ukai, âna ru pipaa ma pwi jè ukai. Â o pâ nau tèepaa è pâ copwa na maina, â o gù napuu ††, na pâ pàra ère gòropuu. ⁸ †Â è pâ na pai pwa wèe bèepwiri, âna o pwacèwii è pàbéaari maagé kâra pitèpa èpo.»

O tubaèpà tà tèpa cèikî

⁹ †††[Na pwi pàara bèepwiri, âna] rà o pièpàriwà good wà diri è pâ âboro naa gòropuu. Â rà o tâjùruwà,

† 23.38 1 Rois 9.7–8; Jérémie 22.5 †† 23.39 Psaume 118.26 ‡ 24.2 Luka 19.44 †† 24.5 Mataio 24.23–24; 1 Ioane 2.18 †† 24.7 Ésaie 19.2 ††† Gù napuu—Tremblement de terre. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Kakùrubwaanu. ††† 24.9 Mataio 10.22

ma tubaèpà tàwà, tiagoro cè pai pòtàmwarawà, gée goo na guwà tèpa âboro kòo.

¹⁰ «Â o wâru tàpé na rà o panuâ è cèikî kàra. Â rà o pièpàriwà còwâ wà tèpa ibéera, ma pi-icurirà còwâ. ¹¹ †O wâru cè tèpa *péroféta a pwâ, na rà o tèepaa me, â rà o ipa-imwùru pâ âboro na wâru. ¹² †Â è èpà, âna o dau pimaina too naa na gòropuu. Â gée goo pwiri, na o wâru cè tàpé na o moo è pimeari kàra. ¹³ †Éco na wà pwina é cimwü tia pwâadèrèe, âna ée mwa pa-udòé wà Pwiduee [ma naa tée è *wâro dàra gòiri jaaé]. ¹⁴ †††Â o mwa picémara pitiri è *Picémara Wádé goro è Mwaciri [napwéretòtù]. Â rà o tèreé èdiri pâ Ba naa gòropuu. Â gée na càuru pwiri, â o jèe pwâadàra gòropuu.»

O maina pai maagé kà tèpa âboro

¹⁵ †††«Guwà o pâ nau còo è capwi ††† na é tèepaa me—muru na jè miiri, ma jè pwùkùru goo—na ia é inapàparié béaa wà péroféta Daniéla. Â ée mwa tâa na Wâra pwapwicîri kà Pwiduee.»

(Â wà pwina é pûra ni, âna wâdé na é tâmogòori bwàti è pwini!) ¹⁶ «Â, na pàara bèepwiri, âna wâdé na rà uru naa gòro è pâ jaa, wà tàpé na rà tâa *Judée! ¹⁷ ††Â wà pwina é nao gòroigé jii wâ ††, âna é cibwaa tò còwâ, nau mudàra cè jè muru, wâna è wâ kèe. ¹⁸ †Â wà pwina é tâa na è na aupwanapô, âna é cibwaa wâjué còwâ naa jaaé, ma é popa cè ârabwée kèe. ¹⁹ Au, wârico! Ba, na è pâ tòtù bèepwiri, âna o po dau pwaée kâra pa ilàri na rà nyarana, ma pa ilàri mwara na rà pa-di è èpo kàra.

²⁰ «Guwà pwapwicîri tà Pwiduee pâ, na è pai uru kàwà, âna càcaa tèepaa na pàara na èpà napô, ma na *tòtù pwicîri †††. ²¹ †††Ba, na pàara bèepwiri, âna rà o dau maagé còo wà tèpa âboro. Ba bwaa nye ticè cè pwi jè âboro, cèna é jèe maagé còo wàrapwiri—tapoo gée na autapoo goo è gòropuu, tiagoro nabà. Â o jèe nye ticè cè pwi jè âboro, cèna ée mwa wàrapwiri còwâ cè pai maagé kèe.

²² «Wiàna cæe caa niimiri wà Pwiduee pâ é nama pi-boo è jéuru tòtù-bà, â pwiri o nye ticè cè pwi jè âboro cèna é upa wâro kèe! Éco na é nye niimiri na é nama pi-boo, wàrapwiri goo wà tàpé na é jèe pitòrigarirà.»

Tèpa 'mesia' na rà tèpa pwâ

²³ †††«Wiàna é ina tàwà cè pwi jè âboro pâ: “Guwà còo! É wâni wà pwi Mesia!” é géepà: “É wâna è ère bèepwiri!” â guwà cibwaa cèikî naa goo. ²⁴ ††Ba rà o mwa tèepaa me cè tèpa 'mesia' ma tèpa 'péroféta' na rà tèpa pwâ. Â rà o pwa è pâ wakè goro pàtamarà na rà o pò goo wà tèpa âboro, târa ma rà ipa-imwùrurà. Â rà

§ 24.11 Mataio 24.5,24; 1 Ioane 4.1 †† 24.13 Mataio 10.22

§†† 24.14 Mataio 28.19 †† 24.15 Daniel 9.27, 11.31, 12.11

§†† Capwi—Destructeur, désolation, mort. É pwina tubaèpà târa diri kaa è muru. †† 24.17 Luka 17.31 †† Nao gòroigé jii wâ—Grec: Tâa gòrowâ, ba pwa goro puu, â po bàracaari bwàti, â pâri ma jè pâra gò. Â rà mu nao wè. ††† Na tòtù pwicîri—Naa jaa tèpa Juif, âna pwicîri na rà po pâra na tòtù pwicîri. ††† 24.21 Daniel 12.1 ††† 24.23 Mataio 24.5 18 24.24 Deutéronome 13.2–4; 2 Tésalonika 2.8–9; Auinapàpàri 13.13–14

ipwadàrapwa mwara ma rà ipa-imwüru tàpé na é jèe pitòrigarirà wà Pwидуée. ²⁵ Â êkaa, na go jèe tàmara ina tàwà é pâ muru, na o mwa tèepaa!

²⁶ †«Â wiàna rà ina tàwà pâ: “Guwà còo, wà pwi Mesia, âna é wà namaré!” â guwà cibwaa pâra. Â wiàna rà ina tàwà pâ: “Guwà còo, é tà càrù ni!” â guwà cibwaa cèikî naa goo. ²⁷ ††Ba wiàna go tèepaa boome còwâ, wâgo *Pwina naîri âboro, â [èdiri pâ âboro, âna rà o còo! Ba] o pwacèwii é âra, na ée pwéelaa, na jè o còo pitiri gòropuu. ²⁸ †Ba [pwacèwii na jè mu ina pâ]: “Wâna é tâ tabéaa wê bwaoré, âna é wée é macii bà.”»

Pai wâjué me còwâ kà Iésu

²⁹ ††«Na pâ tòotù-bà, â rà o dau maagé còo é pâ âboro. Â géee na càuru pwiri, â o tèepaa i pwi ia é ina wà péroféta Isaia. Ba é tàmara ina pâ:

O cêé té i tòotù.

O bàutê i parui.

Rà tâu pâ ìricò.

Gùmagù pâ pàaé^{††}. Ésaie 13.10; 34.4

³⁰ †††«Â géewé, â tèepaa naanidò *napwéretòotù, é câmu kâra pai tèepaa kôo, wâgo Pwina naîri âboro. Â rà o kâa goro pai wâgotàra diri é Ba gòropuu. Ba rà o còo, na go tèepaa boome gòro nee, naa na é patà-moo, ma é pai maina ma muugère kôo. ³¹ †††Ūna é upi i tutu na maina wà pwi jè *angela, â go o mwa panuâ me tèpa angela kôo, ba na rà panaimari tàpé na go jèe pitòrigarirà pitiri é gòropuu.»

Câmu goro iri wâi

³² «Wâdé na guwà picòo bwâti, é câmu kâra é *iri wâi. Ba, na é tapoo ti, â guwà tâmogòori pâ, ée jèe tèepaa me é pâara na ucuu i napô.

³³ «Wàrapwiri na guwà còo pâ, géere tèepaa diri pâ câmu na go géere ina, â guwà o tâmogòori pâ, o jèe pacoò diri. ³⁴ ††Â go ina tàwà é âjupâra pâ: [O càcaa gòiri.] Wà pâra tèpa âboro nabà, âna rà o bwaa nye còo pwiri, béaari é pai o bà kàra. ³⁵ †††Ba o tiâu é napwéretòotù ma é gòropuu; â napwa é popai kôo, âna o càcaa tiâu.»

Guwà tà tàcî!

³⁶ ††«Ba nye ticé pwi âboro, cèna tâmogòori cè tòotù ma cè ineretòotù, cèna o tèepaa é pâ muru bèepwiri. Ba câbà caa tâmogòori mwara wâgo Pwina naî

Pwiduée, ma wà tèpa angela kêe. Â nye wàco Caa, na é tâmogòori.

³⁷⁻³⁹ †††«Â rà o pò goro pai wâjué còwâ kôo, pwacèwii tàpé na ia rà pò goro i jawé, na ia tûpwùturu gòropuu, na pâara kà Noa. Ba rà nye tà pi-ija ma wâdo; â rà piéa, ma paéari é pa èpo kàra. Â ticé cèna rà tâmogòori, tèepaa naa goro i tòotù, na é tò naa na i wànga kêe wà Noa. Â é nye tèepaa me kaa i jawé, â cau poparà diri [wàco Noa ma é tâa kêe].

«Â go ina tàwà pâ: O nye ipaiwà mwara, ma é pai tèepaa me còwâ kôo. ⁴⁰ Ba, na pwi tòotù-bà, âna o wà tupédu âboro, cèna ru wakè na aupwanapô. Âna o popa pwi jèpwi, â o naaco pwi jèpwi. ⁴¹ Â o du ârailu ilàri cèna ru tòbiti blé, âna o popa tò jèpwi, â é tà tâa tò jèpwi. ⁴² ††Guwà tà tàcî, ba o câguwà caa tâmogòori cè pâara, cèna ée tèepaa me còwâ wâna, wà Pwi Ukai kàwà! ⁴³ †††Guwà tâmogòori cai é pwini: Wà pwi apooro pwârawâ, âna câé caa tâmogòori cè ineretòotù na ée mwa tò naa na wâ kêe, wà pwi a mura, na é me naa ne. Ba wiàna é tâmogòori, â pwiri é pacoóé. ⁴⁴ Wàé kaa pwiri na go ina tàwà pâ: Guwà tà tàcî. Ba go o mwa tèepaa me còwâ, wâgo Pwina naîri âboro. Éco na o câguwà caa tâmogòori cè pâara cèna go o mwa tèepaa na.»

Pwi ênawéna pwi a pitère dàra

⁴⁵ «Wàilàapà cè pwi ênawéna pwi a pitère dàra ma pitòimiriê? Wàeni: I pwi ia é ina tée wà pwi ukai kêe pâ: “Go panuâ tâgà é wakè bèeni: Gà pa-ija pâra tèpa ênawéna, naa na pâara na o pâri.”

⁴⁶ «Â o dau wâdé ba kà pwi ênawéna bèepwiri wiàna é tèepaa me wà pwi ukai, âna é nye tàgéere wakè bwâti! ⁴⁷ ††Guwà còo, wà pwi ukai, âna ée naa tée é pitûa naa goo é pâ wâdé kêe. ⁴⁸ Éco na, wiàna wà pwi ênawéna, âna é pwi âboro èpà, â é piniimiri pâ, ‘O cêé caa nama tèepaa me wà wà pwi ukai.’ ⁴⁹ Â é tapoo èi tèpa bée goro wakè. Â é dau ija ma wâdo ma tèpa ipwiri. ⁵⁰ Â, na jè tòotù na câé caa tapaçî, â é nye wâjué me còwâ kaa wà pwi ukai. ⁵¹ Â ée mwa naa é wârimuru na dau gòo tà i pwi ênawéna bèepwiri, wàilà diri ma pâra tèpa ênawéna, na càra caa *tàrù. Â rà o i ma tònguru poropwâra [géee goro pai maagé kàra].»

Ucina goo pa 10 èpo ilàri

25 ¹⁻² †††[É ina mwara wà Iésu pâ]: «É *Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii ni:

«Rà mwa tâa 10 èpo ilàri. Â 5 géee goorà, âna rà tèi bwâti, â 5 géee goorà, âna rà tàpo imwüru. [Â mwa cau todàra diri naa na jè piéa.] Â rà mwa popa é wâra ânye kàra, ba na rà tapacî pwi a piéa. [Ba ée mwa tèepaa me naa bàrane ¹⁸.] ³⁴ Wà i pa èpo na ia rà tèi bwâti âna rà me pa i wâra ânye kàra, bau é bwà kàra jawé. Â wà i

‡†† 24.37 Genèse 6.5–8; Hébéru 11.7 †† 24.39 Genèse 7.21–23 †† 24.42 Mataio 25.13 ††† 24.43 Luka 12.39–40; Auinapàpari 16.15 ††† 24.47 Mataio 25.21,23 ††† 25.1 Luka 12.35; Auinapàpari 19.7 18 Naa jaa tèpa Juif biu, âna é tèepaa me na ne wà pwi apiéa, ba na é cia me tò wâdèe ma wà diri tèpa âboro na todàra, naa jaa pwi caa kêe, ba na ru piéa wê. Â rà cau popa pâ wâra ânye tèpa todàra.

† 24.26 Luka 17.23–24 †† 24.27 Mataio 24.37–39 †† 24.28 Job 39.30; Luka 17.37 †† 24.29 Ésaie 13.10, 34.4; Ézékiel 32.7; Joël 2.10, 3.4; 2 Péteru 3.10; Auinapàpari 6.12–13 †† Gùmagù pâ pàaé—Pai ina wèe pâ, o piaraégò pâ ìricò; é, o gùmagù pâ mwaciri ma tèpa ukai kàra; é, o gùmagù tèpa duée. ††† 24.30 Daniel 7.13; Zakarie 12.10; Auinapàpari 1.7 ††† 24.31 1 Korénito 15.52; 1 Tésalonika 4.16 † O jèe pacoò diri—Pwiri pai wâjué còwâ kà Iésu, é, pwiri pai tédidiri é ville Iéruusaléma, na pwa na naja 70. (Còo Maréko 13.29.) †† 24.34 Mataio 16.28 ††† 24.35 Mataio 5.18 ††† 24.36 Apostolo 1.7; 1 Tésalonika 5.1–2

pa èpo na ia rà tàpo imwüru, âna rà popa i wâra ânye kâra, êco na ticè jawé târa. ⁵ Â jèe bàrane, â rà cau tèepaa me, naa na pwârawâ kâ i tô a piéa, ba na rà tapacîri pwi a piéa. Êco na câe caa tèepaa me wâi, â rà cau puu diri. [Rà puu, rà puu, rà puu...]

⁶ «Â nabwé, â po nabibiu kâra ne, â rà nye tère kaa è pwâra uu, ma pwârâtûra, na ina pâ: "Pa èpo! Wàèni i pwi a piéa! Guwà còobé ma jè pâra caraé!"

⁷ «Â rà tàcî wâi i pa èpo, â rà pwabwâti i ânye kâra.

⁸ Â wâ i pa èpo na ia rà tàpo imwüru âna rà ina tà pa béerâ pâ: "Au, jèe ticè jawé târa ânye kâbâ! Guwà naa cè jawé, gée goro dâra jawé kâwâ."

⁹ «Â rà tòpi târa pâ: "Bwa! Pa èpo, jèe càcaa pâri. Guwà itâa wâi naa na pwi pwârawâ bèepwiri gée, ma guwà ilari cè jawé."

¹⁰ «Êco na, na pâara na rà tàgére pâra na, â é tèepaa me i pwi a piéa. Â rà cau pâra diri tēpa âboro ma wâ pwi a piéa, naa na wâra piéa. Â wâ i pa èpo ilari na rà tēi bwâti, âna rà pâra wiâé. Â nabwé, â é târi i gorop-wârawâ.

¹¹ †«Napwa naa goo pa èpo na rà tàpo imwüru, âna rà ipwâ. Â rà mwa itâa me. Â rà [cûu i goropwârawâ, ma] ina pâ: "Pwi ukai, tàpiri i goropwârawâ!"

¹² ††«Êco na é tòpi târa i pwi a piéa pâ: "Guwà pâra, ba câgo caa tâmogòoriwâ."»

¹³ †[Â é tubanabwé é ucina bèepwiri wâ Iésu, â é ina pâ: «Guwà tà tàcî, ba câguwâ caa tâmogòori cè tòtotù, ma cè ineretòtotù, na go o mwa tèepaa me còwâ. Nabwé.»

Ucina goo tēpa âracié ênawéna

Luka 19.11–27

¹⁴ [É ina mwara wâ Iésu pâ]: «É pai pwa goo é Mwaciri napwéretòtotù, âna o pwacèwii ni:

«É mwa tâa pwi jè âboro. Â mwa nūmee na é pâra nau ipokâa naa jè napô. Â é mwa todâ tēpa ênawéna kēe. Â é mwa panuâ târa é târù, naa goro diri é pâ neemuruê.

¹⁵ ††«Â é jēpa naa târa jēpa mwani kēe, ba na rà wakèri, wiâra pai tâmogòorirâ kēe. Â é naa tà pwi jēpwi 5 miliô mwani mii ††, â wâ pwi jēpwi ârailu miliô, â wâ pwi béaracié, caapwi miliô. Â nabwé, â é pâra jiiirâ.

¹⁶ Â wâ i pwi ia tòpi 5 miliô, âna é nye wakèri kaa i pwi ia naa tēe, â é pâmari 5 miliô mwani bèrèè. ¹⁷ Â wâ i pwi ia naa tēe ârailu miliô, âna é ipwacèwii mwara, â é pâmari mwara ârailu miliô bèrèè. ¹⁸ Â napwa naa goo i pwi ia naa tēe caapwi miliô, âna é nye tà pwàniri, â câe caa pawakèri. Â é câjipi naa napuu i mwani na ia naa tēe.»

Wâdé ba gà pwi a wakè bwâti!

¹⁹ «[Paé pâ parui, paé, paé, paé...] Jèe gòiri pai pâra kâ i pwi apooro i mwani. Â nabwé, â é pâ nau wâjué me còwâ naa pwârawâ kēe. Â é todâ tēpa ênawéna

† 25.11 Luka 13.25–27 †† 25.12 Mataio 7.23 † 25.13 Mataio 24.42 †† 25.15 Roma 12.6 †† 5 miliô mwani mii...2 miliô...1 miliô—Grec: 5 talents, 2 talents, 1 talent. Caapwi talent, âna pwacèwii wâri pwi caapwi âboro naa na 20 najja.

kēe, ma tawèerirâ goro i jēpa mwani, na ia é jēpa pâdi târa.

²⁰ «Â é tòpi tēe i pwi jè ênawéna pâ: "Pwi ukai, wàèni i 5 miliô mwani na ia gà naa tōo. Â wàèni 5 miliô mwani ârawakè †† kōo bèrèè."

²¹ ††«Â é ina tēe i pwi ukai pâ: "Po dau wâdé, ba gà pwi a wakè bwâti. Ba gà pitère dâra naa na nyi muru na kîri, â go mwa naa tâgâ cè muru cēna maina. Â gà tōme ma ju pi-ija, ma ipwâdée naima."

²² «Â é me wâ i pwi béarailu kâ tēpa ênawéna, â é ina tà pwi ukai kēe pâ: "Pwi ukai, wàèni i ârailu miliô mwani na ia gà naa tōo. Â wàèni ârailu miliô mwani na go naa dōme."

²³ «Â é ina tēe i pwi ukai pâ: "Po dau wâdé, ba gà pwi a wakè bwâti. Ba gà pitère dâra naa na nyi muru na kîri, â go mwa naa tâgâ cè muru cēna maina. Â gà tōme ma ju pi-ija, ma ipwâdée naima."

Gà pwi ênawéna na èpâ!

²⁴ «Â é me wâ pwi béaracié, [â wâgotêe] â é ina tēe pâ: "Au, pwi ukai, go nye tâmogòori pâ, gà pwi a putâmu naa goo tàpé na càra caa wakè bwâti. Ba gà pwi a piûnyari é ârawakè na câgâ caa câmi, â gà panaimari é pwina câgâ caa wakèri. ²⁵ Â wâgotôo, ba go péa tubatiâu i mwani'gâ. Â go nye tà naapwàniri. Â wàèni, â gà nye popa còwâ."

²⁶ «Â é tòpi tēe wâ i pwi ukai kēe pâ: "Gà pwi ênawéna na èpâ, â gà pwi a pwa ciritâu! Wâ nau? Gà nye tâmogòori pâ, go piûnyari é pwina câgo caa câmi, â go panaimari é pwina câgo caa wakèri. ²⁷ Üu kaa, â pwiri gà gére tòpò naa na cè wâra mwani i mwani kōo. Ba wiâna gà gére wârapwiri, â pwiri go o mwa gére pa, bau cè naîê, gée na wâra mwani!"

²⁸ «Â é ina tà tēpa pwâliici kēe pâ: "Popa jiié caapwi miliô mwani bèepwiri, â guwâ naa tà pwina wâru mwani kēe! ²⁹ †Ba wâ pwina jèe pwa tēe, âna o jèu âjagò tēe còwâ. Â o tà tēe muru na piédò ma piwéna ††. Â wâ pwina kîri é pwina tà tēe, âna o nye dàgòtù jiié còwâ é ji dâramuru na tà tēe. ³⁰ ††† Â wâ pwi ênawéna bèeni [na câe caa wakè] âna piticèmururu naa gooé. Â wâdé na tūê naa na bàutê! Â ée mwa i ma é tòngüru poropwêe [gée goro pai maagé còo kēe]." [Nabwé naawê!]"

O naaitiri mutô ma nani

³¹ ††† [É ina mwara wâ Iésu pâ]: «Go o mwa tèepaa me còwâ, wâgo *Pwina naîri âboro, wâna pàtâmoô ma pai maina ma muugère kōo, ma wâ diri tēpa *angela kōo. Â go o mwa tâa gòro autâa kōo [ba na go pitûâ].

³² ††† «Â o panaimari na arao diri é pâ Ba. Â go o mwa naaitiri é pâ âboro, pwacèwii pwi a wéaari macii na é naaitiri mutô ma nani ††. ³³ Â go o mwa tòpò tàpé na rà

††† Ârawakè (é, ère wakè)—Profit, résultat de son travail.
††† 25.21 Mataio 24.45–47; Luka 16.10 † 25.29 Mataio 13.12; Maréko 4.25; Luka 8.18 †† Piédò ma piwéna—En abondance.
††† 25.30 Mataio 8.12; Luka 13.28 †† 25.31 Mataio 16.27, 19.28
††† 25.32 Ézékiel 34.17; Auinapâpari 20.11–13 †† Mutô ma nani—Na pwaa, âna rà tâa naima pâ mutô ma nani. Â, na bàrane,

pwa ê câbawâdé kà Pwidueé naa gòro îò étò. Â wà pàra tàpé na càra caa pwa ê câbawâdé kêe, âna go o mwa tòpòrà naa gòro aèmwü kôo.

Cidòri nyuâawà ba guwà tòpio!

³⁴ «Â wâgo pwi ukai, âna go o mwa ina tà tàpé na rà tâa gòro îò étò pâ: “Cidòri nyuâawà, ba é *pwényunyuâariwà wà Pwidueé Caa! Tòme, naa na Mwaciri kà Caa. Â guwà tòpi [êdiri pâ aupwényunyuâari kêe, wâna] é Mwaciri, na é jèe pwabwàti ba kàwà, gée na autapoo wàra é gòropuu. ³⁵ †Gée goo na, na ia go copwa, â guwà naa uti kôo. Â na ia nümoo dàra wâdo, â guwà naa wâdoò. Â na ia go pwi pârame, â guwà tòpio. ³⁶ Â na ia piticè ârabwée kôo, â guwà naa ârabwée kôo. Â na ia go maagé, â guwà meario. Â na ia go tâa na karapuu, â guwà me nau caio.”

³⁷ «Â rà o mwa tà tòpi tóo, wà tàpé na rà *târù pâ: “Pwi Ukai, wiidà na bà cògà na gà copwa, â bà naa uti'gà? Ma wiidà na nümagà dàra wâdo, â bà naa wâdoogà? ³⁸ Â wiidà na gà pwi pârame, â bà tòpigà? Â wiidà na ticè ârabwée'gà, â bà naa ârabwée'gà? ³⁹ Â wiidà na gà maagé, â bà mearigà? Â na gà tâa na karapuu, â bà caigà? [Wiidà na bà pwa tâgà diri pâ pwiibà?]”

⁴⁰ ††«Â go o mwa tòpi tàra pâ: “Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Na diri pâ pàara na guwà pwa è pâ pwiibà tà tèpa aéjii kôo na rà kîri, âna wâgo na guwà pwa tóo.”

Pâra jiio ba câguwà caa tòpio!

⁴¹ ††«Â napwa naa goo tàpé na rà o tâa gòro aèmwü kôo, âna go o mwa ina tàra pâ: “Guwà pâra jiio, ba é tojiwà wà Pwidueé! Guwà pâra naa na ânye na é nye tà tóo awé, na é jèe ipwabwàti wà Pwidueé, ba kà *Caatana, wà pwi a cicarajè, ma wà tèpa duée kêe.

⁴² Gée goo na, na ia go copwa, â câguwà caa naa cè uti kôo. Â na ia nümoo dàra wâdo, â câguwà caa naa cè wâdoò. ⁴³ Â na ia go pwi pârame, â câguwà caa tòpio. Â na ia ticè ârabwée kôo, â câguwà caa naa ârabwée kôo. Â na ia go maagé, â câguwà caa meario. Â na ia go tâa na karapuu, â câguwà caa caio.”

⁴⁴ «Â rà o tòpi tóo pâ: “Pwi Ukai, wiidà na câbà caa pitu tâgà? Wiidà na gà copwa ma nümagà dàra wâdo, ma gà pwi pârame, ma na ticè ârabwée'gà? Â wiidà na gà maagé, ma gà tâa na karapuu?”

⁴⁵ «Â go o mwa ina tàra pâ: “Go ina tàwà è âjupâra pâ: Na diri è pâ pàara na tàutàwà na guwà pitu tà tèpa aéjii kôo na rà dau kîri, âna tàutàwà na guwà pitu tóo.”

⁴⁶ ††«Â wà tàpéebà, âna rà mwa bàra pâra jiio, nau pwa wârimuru dàra gòiri. Â wà tèpa âboro na rà tàrù, âna rà mwa bàra wârori è *wâro dàra gòiri jaa Pwiduee.»

âna naaitirirà, ba pâ nani, âna càra caa pidàpwicâarirà naa goro è moo. † 25.35 Ésaïe 58.7 †† 25.40 Proverbes 19.17; Mataio 10.42; Maréko 9.41 † 25.41 Mataio 7.23 †† 25.46 Daniel 12.2; Ioane 5.29

Rà mudàra ba na rà tètàmwereê

Maréko 14.1–2; Luka 22.1–2; Ioane 11.45–53

26 Ûna é ina diri è pâ pwiibà wà Iésu, â é ina tà tèpa *câmu kêe pâ: ² ††«Tàpéebà, guwà tâmogòori pâ, naa na ârailu tòotù, na o pwa tòotù *Paséka. Â go ina tàwà pâ: O icurio ma tanamiriô naa goro kurucé, wâgo *Pwina naîri âboro.»

³ Na pwi pàara na é ina pwiri wà Iésu, â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò, ma wà tèpa pitûâ kà tèpa *Juif, âna rà gére pitapitirirà naa jaa wà Caïphe, pwi ukai kàra. ⁴ Ba nùmarà na rà pòtàmwara Iésu. Â rà imudàra cè pai pwa wèe, ma rà pwa tûâ tée, ma tâjùrué pwàniri. ⁵ Ba rà pi-ina tàra pâ: «O po càcaa wâdé na jè tâjùrué na ara pâ âboro, na pàara na pwa i pi-ija maina na. Ba péa rà tà putàmù naa gooje.»

Tô jè ilàri na é wicèpwiri jawé ûrea naa gò Iésu

Maréko 14.3–9; Ioane 12.1–8

⁶ [Na pwi pàara bèepwiri, âna] é tâa Bétani wà Iésu, wâna pwârawà kà Simona, pwi a pwa maga. ⁷ ††Â, na rà gére ija, â é tèepaa me wà tô jè ilàri, bau è wâra jawé atü, na wâbé goro è jawé ûrea—pwi jawé na dau maina è wâri wèe. Â é wicèpwiri †† naa gòro pûru Iésu.

⁸ Ûna rà còoè wà tèpa câmu kêe, â po dau càcaa wâdé tàra. Â rà pi-ina tàra pâ: «Cina é po dau pwatari i jawé ûrea? ⁹ Po dau maina è wâri wèe! Gorodà na cêe caa icuri, ma é naa è wâri wèe tà tàpé na ticè kàra?»

¹⁰ Â é tâmogòori è auniimiri kàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Cina guwà nama é tòina tô ilàri bèeni? Ê pwina é pwa tóo, âna po dau wâdé. ¹¹ †Ba rà o nye tà ciburà wâjaawà wà tàpé na ticè kàra. Â napwa wâgo, âna o câgo caa tà ciburà tâa jaawà. ¹² Â wà tóoni, âna é wicèpwiri naa gò-o i jawé. Â wiàna wàrapwiri, â târa ma pwabwàti cawi è pai o boo kôo naa napwée. ¹³ Â go ina tàwà è âjupâra pâ: Na diri pâ ére, na o mwa inapàpari è *Picémara Wâdé naawê—naa na gòropuu diri—â o pi-wiâ mwara è jèkutâ goo è pwina é pwa wà tô ilàri bèeni. Â o nye tà ciburà niimiriê.»

É icuri Iésu wà Judas

Maréko 14.10–11; Luka 22.3–6

¹⁴ Wà pwi jè ârapàara tèpa 12 *apostolo na nee Judas Iscariote, âna é pâ nau còo tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò. ¹⁵ ††Â é ina tàra pâ: «Dà cèna guwà o naa tóo, wiàna go naa tàwà Iésu?»

Â rà naa tée 30 mwani pwaa ††. ¹⁶ Â tapoo na pàara bèepwiri, â é tapoo imudàra cè ji pàara cèna é icuri wà Iésu tàra na.

†† 26.2 Exode 12.1–27; Mataio 20.18 ††† 26.7 Luka 7.37–38 ††† Wicèpwiri (é, pwicèpwiri)—Verser. § 26.11 Deutéronome 15.11 §† 26.15 Zakarie 11.12; Ioane 11.57 §†† 30 mwani pwaa—Wiàra è naèà kà tèpa Juif, âna wàèpwiri mwani na naa tà pwi jè âboro, wiàna pwi ênawéna kîri (esclave) kêe, âna tòtàmwereê paaci. (Còo Exode 21.32.) Pai ina wèe pâ, càra caa nama pwamuru naa goo è wâro kà Iésu.

Pi-ija kà Pwi Ukai

Maréko 14.12-42; Luka 22.7-46; Ioane 13.21-38; 1 Korénito 11.23-25

¹⁷ †É jèe tèepaa ê bétafopo tòotù, kâra 'pi-ija poloa na ticè nyaa kêe'. Â rà medari Iésu wà tèpa câmu kêe, â rà ina tée pâ: «Bà o pâ nau pwabwâti ê utimuru târa Paséka. Â wâpà na nûmagà na jè pi-ija wê?»

¹⁸ Â é tòpi târa pâ: «Guwà pâra naa na ville, wâjaa pwi âboro bèeni, â guwà ina tée pâ: "É ina wà pwi a pwa pupûra kâbà pâ, o jèe tèepaa ê pàara kêe. Â bà mwa ija ê utimuru târa Paséka ma wàé, naa jaagà."»

¹⁹ Â rà pâra, â rà pwabwâti i utimuru târa Paséka.

O ipwa tûâ tûo

²⁰ Jèe bàrane, â rà tâa goro taapà wà Iésu ma wà tèpa 12 apostolo kêe. ²¹ Â é ina târa pâ: «Go ina tàwà ê âjupâra pâ: Pwa pwi jè ârapàarawà na ée mwa ipwa tûâ tûo.»

²² Â rà pikîri tèpa câmu kêe, â rà jèpa pitawèerié jè-caa pâ: «Gona pwiri càcaa wâgo, co Pwi Ukai?»

²³ †† Â é tòpi târa pâ: «Akaé, wà pwi jè ârapàarawà, âna wàé kaa na ée mwa pwa tûâ tûo—wà pwina bu capai tuboo, naa na i na ngapò ma wàé †.»

²⁴ «Wâgo Pwina naîri âboro, âna go o pâ nau bà, wàra na é jèe inapàpari ê *Tii Pwicîri. Â napwa naa goo wà pwi âboro na é pi-icurio, âna po dau pwaée kêe. Au, wârîco! Ba wà pwiibà, âna pwiri nye gére wâdé ba kêe, wiàna càcaa gére pitèpaé!»

²⁵ Wà Judas, wà pwina é icuri Iésu, âna é tawèerié pâ: «Gona pwiri càcaa wâgo, co pwi a pwa pupûra?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgére ina.»

I poloa ma dipâa

²⁶ †† †† Ûna rà pi-ija naima, â é popa ê poloa wà Iésu. Â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa jècaari tà tèpa câmu kêe, â é ina târa pâ: «Guwà popa, â guwà ija, ba êni naiio.»

²⁷ Â géé na càué, â é popa i wârado dipâa. Â é pwaolé tà Pwiduée, â é naa târa. Â é ina pâ: «Guwà cau wâdo.

²⁸ †† Ba domii kôo, na o jèe joro ba kà tèpa âboro, bép-wanauri ê pâ èpà kâra; domii na é pacoo ê *aup-wataâboro na é pwa wà Pwiduée [na é tòpò pinaanapò naa nabibi kàwà ma wàé].

²⁹ «Â go ina tàwà pâ: O câgo mwa caa wâdo cè dipâa [naani gòropuu]. Jè o mwa wâdo naima cè dipâa cèna bwaa âmué, naa na Mwiciri kà Caa kôo.»

Gà mwa pitûtôowâriô, co Pétéru

³⁰ ††† Â rà nyabiri ê pâ *salamo târa ê pwi *tòotù maina-bà, â géewê, â rà too naa gòrojaa Élaio.

³¹ ††† Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Naa na ne nabà, âna guwà o mwa po capai panuâo diri, [géé goo

† 26.17 Exode 12.14-20 †† 26.23 Psaume 41.10 † Wiàra ê pai pwa kà tèpa Juif, na rà ija naima, â wà tèpa âji béé, âna rà nye po tuboo goro îrà naa na i na ngapò na caapwi. †† 26.26-28 1 Korénito 11.23-25 †† 26.28 Exode 24.8; Jérémie 31.31-34; Zakarie 9.11; 1 Ko-

é pwina o mwa tèepaa medario]. Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

O mwa pôtâmwara

pwi a wéaari mutô.

O tadidiri pâ mutô. Zakarie 13.7

³² § «Éco na, wiàna go mwa wâro còwâ géé na aubà, â guwà o mwa pâmariô naa Galilée.»

³³ Â é ina tée wà Pétéru pâ: «Wà tàpèeni âna rà o panuâgà, â o càcaa wâgo!» ³⁴ †† Â é tòpi tée wà Iésu, pâ: «Go ina tâgà ê âjupâra pâ: Naa na ne nabà, béaari ê pai wailu to kâra ê ja, â wâgà, âna gà o wacié pitûtôowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.» ³⁵ Â é ina wà Pétéru pâ: «Bwa! Wiàna ina pâ, o tètâmwara, â câgo caa pitûtôowârigà!»

Â wàilà diri, âna nye caapwi ê pwina rà ina tée.

É po dau tòina Iésu

³⁶ Géewê, â rà pâra naa na jè ére [na câmi goro up-wâra] na ina goo wê pâ Gethsémané. Â é ina tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ: «Guwà tâaboo naani, ba go bwaa pâ nau pwapwicîri wâgéebâ.»

³⁷ Â é popa wiâé wà Pétéru ma wà tupédu naî Zébédée. Â é tapoo pikîri ma pidumapié wà Iésu. ³⁸ ††† Â é ina târa pâ: «Po dau tòina ma pikîri ê pwâranûmoo. Â guwà tàpo tâa ni, â jè cau tà tàcî naima. Guwà cibwaa puu!»

³⁹ Â é tàpo paé jiiirà, â é tùu jûrué ma cigòboo. Â é pwapwicîri tà Pwiduée, ma ina pâ: «Caa, wiàna pâri, â gà patâjii jioo ê pâ aré ma tòina bèeni! Éco na gà cibwaa pwa é pwina nûmoo goo, â gà nye pwa câbawâdé'gâ.»

⁴⁰ Â é wâjué me còwâ dari tèpa âracié a câmu kêe, â é côo pâ rà tà puu. Â é ina tà Pétéru pâ: «Gona càcaa pâri ma guwà tàpo tàcî naima ma wâgo, wâna ji caapwi ineretòotù?»

⁴¹ «Guwà tà tàcî, â guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kàwà, wiàna tacaiwà. Ba nûmawà na guwà pwa na wâdé, êco na ticè nii kàwà.»

⁴² É jèu pâra còwâ wà Iésu jiiirà, â é jèu pwapwicîri ma ina pâ: «Caa wée, wiàna càcaa pâri ma o popa jioo ê aré ma tòina bèeni, â go ilari jiiigà pâ, gà pitu tûo, ma go pitère dâra câbawâdé'gâ.»

⁴³ Ûna é wâjué me còwâ dari tèpa âracié a câmu kêe, â é pâmarirà mwara na rà gére puu. Ba nye po dau oratàra, â rà nye tà puucinga.

⁴⁴ Â é jèu pâra còwâ jiiirà, â é jèu pwapwicîri, â é ina còwâ é pwina é jèe ina.

⁴⁵ Ûna é wâjué me còwâ darirà, â é pâmarirà còwâ na rà tàgére puu. Â é ina târa pâ: «Wânau? Guwà bwaa nye gére nao ma puu mwara? Wâdé ba kàwà! Éco na wâgo, Pwina naîri âboro, âna o jèe panuâo ni tà tèpa pwa na èpà. [Ba rà tàgére mee ni, ba na rà tâjûruo.]

rénito 10.16 ††† 26.30 Luka 22.39; Ioane 18.1 ††† 26.31 Zakarie 13.7; Ioane 16.32 § 26.32 Mataio 28.7, 16 §† 26.34 Mataio 26.69-75 §†† 26.38 Ioane 12.27

⁴⁶ †Guwà cimadò! Ma jè pâra! Ba wà pwina é ipa popai goodò, âna jèè tà wàépwiri!»

Rà tâjùru Iésu

Maréko 14.43-50; Luka 22.47-53; Ioane 18.3-12

⁴⁷ Ûna é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â é po tèepaa me wà Judas, wà i pwi jè ârapàara tèpa 12 apostolo kèe. Â rà tèepaa me wiâê pâ âboro na wâru, na rà pa ê pâ tauwa ma gò upwâra. Ba rà panuârà me wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa pitûâ kâra é Ba kà tèpa Juif.

⁴⁸ Â wà Judas, wà pwina é icuri Iésu, âna é jèè inapà-pari tàra é câmu na ée mwa pwa tée: «Wà pwi âboro na go bwénüüê, âna nye wàé kaa. Â guwà tâjùrué.»

⁴⁹ Â rà tèepaa me, â é nye pâra dà Iésu kaa wà Judas, â é ina tée pâ: «Bwâcu'gà co pwi a pwa pupûra!» Â é bwénüüê.

⁵⁰ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Îgà, gà pwa é wakè'gà.»

Â rà nye pò ma tâjùru kaa wà Iésu wà tèpa âboro.

⁵¹ ††Éco na wà pwi jè a câmu na é tâa jaa Iésu, âna é pò ma càù é tauwa kèe, â é nye tûboo kaa naa gòro pûru pwi âboro kîri kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaailò. [Éco na] é tépàgà co é jè doronyûrué.

⁵² †Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà tùu boo còwâ i tauwa'gà naa na é wêe! Ba wà tàpé na rà paa goro tauwa, âna rà o nye bà goro tauwa.

⁵³ «Guwà tère, wiàna nûmoo, â go todà caa kôo, ba na é panuâ me tûo, jè wâra coda goro tèpa *angela ma rà pwamuruô, na rà dau wâru awé! ⁵⁴ Éco na, wiàna wârapwiri, â o càcaa pâri ma coo i pwi ia jèè wii naa na Tii Pwicîri. Bwa. Wâdé na wâra, ba na o nye pacoo i Tii Pwicîri.»

⁵⁵ †Â é ina tà tàpé na rà tâjùrué, pâ: «Wànau, guwà me nau popao, goro é pâ tauwa, ma é gò upwâra, pwacèwii na go pwi a pòtâmbara âboro! Êdiri na pâ tòotù, âna go tâa nabibiu kàwà. Â go pacâmuri tèpa âboro, naa na *Wâra pwapwicîri. Éco na câguwà caa tâjùruo!

⁵⁶ «Éco na, diri é pwi bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo é popai kà tèpa *péroféta wâna Tii Pwicîri.»

Â napwa naa goo diri tèpa câmu kèe, âna rà cau panuâê, â rà uru.

Wâra pitèimuru kà tèpa Juif

Maréko 14.53-65; Luka 22.54-71; Ioane 18.13-24

⁵⁷ Wà tàpé na rà tâjùru Iésu, âna rà popaé pàdari Caïphe, wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò. Ba rà ipi-tiri naa jaaé wà tèpa *dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif. ⁵⁸ Â napwa wà Pétèru, âna é picâwiâê géé iti. Â é tèepaa pâ naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò. Â é tâaboo naa na pé goroigé, naa jaa tèpa âboro kîri, tèpa wéaa. Ba nûmee na é còo cè pwina o tèepaa tà Iésu.

⁵⁹ Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma diri é pé wâra pitèimuru kà tèpa Juif, âna rà mudàra cè tèpa âboro, na rà tèpa pwâ, ma rà pitòti wà Iésu. Ba nû-

marà na rà pwa wârimuru tée ma é bà. ⁶⁰ Â wâru tèpa pwâ, na rà me nau pitòti Iésu, éco na càra caa pâmari é âji majoroé ma rà pòtâmwereé.

Â pâ nau pwâadara pitèimuru kâra, â ru tèepaa me tupédu ârailu âboro. ⁶¹ ††Â ru ina pâ: «É jì pwi âboro bèepwiri, âna é pi-ina kèe pâ, ée mwa tédidiri é Wâra pwapwicîri kà Pwiduée, â ée mwa pacima còwâ naa na âracié tòotù.»

⁶² Â é nye cimadò kaa i pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò, â é tawèeri Iésu pâ: «Gona ticè bètòpigà? Càngà caa tère é pwina rà gére pitòtigà goo?» ⁶³ ††Éco na cêé caa tòpi wà Iésu. Â é nye tawèeri còwâ i pwi ukai, pâ: «Naa goro nee Pwiduée na é wâro, â go ilagà pâ gà tòpi. Gona nye wâgà kaa pwi *Mesia, *Pwina naî Pwiduée?»

⁶⁴ ††Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèè nye tàgère ina. Â go ina tàwà pâ: Tapoo nabàni, âna guwà mwa còo wà Pwina naîri âboro, na é tâa gòro ètò kà Pwiduée na dau pwa pàtâmee, [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru]. Â guwà mwa còoê, wiàna é me naa gòro é pâ nee, géé napwéretòotù.»

Wâdé na é bà!

⁶⁵ §[Â po dau dàpàgà tà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò, â é nye dau putâmu kaa.] Â é nye tidàpa kaa é ârabwée kèe, â é ina tà tèpa pitèimuru bée pâ: «É tûra ba èpà naa goo Pwiduée [ba é nama ipaiwâilu ma wàé]! Jèè pâri! Naaco cè tèpa pitòtié, [ba é nye pitòtié còwâ]! Ba guwà jèè tère é pwina é ina. ⁶⁶ ††Â dà cèna guwà niimiri naa gooé?»

Â rà cau tòpi diri pâ: «Wâdé na é bà.»

⁶⁷ ††Â rà èduri é naporomee, â rà tòbitié goro îrà. Â wà pàra tàpé, âna rà tamagérie, ⁶⁸ † rà ina tée pâ: «Wàilàapà na èigà? Gà pinadàra cai, co pwi dòro 'Mesia', [wiàna gà pwi péroféta na gà tâmogòori diri]!»

É pitütôowâri Iésu wà Pétèru

Maréko 14.66-72; Luka 22.56-62; Ioane 18.16-27

⁶⁹ Napwa wà Pétèru, âna é nye tà tâaboo goroigé. Â é medari tô jè ênawéna, â é ina tée pâ: «Ée, wâgà kaa, âna gà pwi bée Iésu, géé Galilée!»

⁷⁰ Â é tòpi tée na ara diri tèpa âboro, ma ina pâ: «Bwa! Càngo caa tâmogòori é pwina gà ina!»

⁷¹ Â é nye pâra dàra kaa é goropwârawâ na aucòobé. Â é còoê tô jè ilàri awakè wê, â é ina tà tèpa tàgère tâa wê, pâ: «Wà pwini, âna pwi bée wà Iésu géé Nazareth!»

⁷² Â é ina mwara wà Pétèru pâ: «Bwa! Go ipwataâboro ba cângo caa tâmogòorié!»

⁷³ Géé na càùé, â wà tèpa tâa wê, âna rà medari wà Pétèru, â rà ina tée pâ: «Akaé! Gà pwi jè a câmu kèe! Ba bà tère naa na wéégère pwârâtùra'gà.»

⁷⁴ Â é nye pigòo kaa wà Pétèru ma ina pâ: «Guwà tère! Càngo caa tâmogòori wà pwiibà. Wâdé na é pwa

† 26.46 Ioane 14.31 †† 26.51 Ioane 18.26 ‡ 26.52 Genèse 9.6; Auinapàpari 13.10 †† 26.55 Luka 19.47, 21.37

‡‡ 26.61 Ioane 2.19-21 ††† 26.63 Ésaïe 53.7; Mataio 27.12
‡‡‡ 26.64 Psaume 110.1; Daniel 7.13; Mataio 24.30 § 26.65 Mataio 9.3; Ioane 10.33 §† 26.66 Lévitique 24.16; Ioane 19.7 §†† 26.67 Ésaïe 50.6, 53.5

wârimuru tôo wâ Pwiduée, wiàna go pwâ! Guwâ côo, go *ipwataâboro tàwâ pâ: Câgo caa tâmogòori wâ pwiibà!»

Ùna é bwaa gére ina pwiri, â é nye to kaa i ja. ⁷⁵ †Â é mwa niimiri i pwi ia é ina tée wâ Iésu pâ: «Béaari é pai to kêra i ja, âna gà o wacié pitûtôowâri pâ, câgâ caa tâmogòorio.»

Â é côobé naa gòroigé wâ Pétéru, â é dau i pijinünü.

Rà popa Iésu pâ naa jaa Pilato

Maréko 15.1; Luka 22.66–71

27 Ùna po dàuru moo, â rà pitapitirirâ naima wâ tèpa caa kâ tèpa pwa *ârapwaaillò, ma wâ tèpa pitûâ kêra é Ba kâ tèpa *Juif. Â rà pitêrerâ goro é pai o potâmwara Iésu. ² Â rà pwa ma piie, â rà popaé pâdari wâ *Pilato, pwi kupénoo kâ tèpa Roma.

Pai bà kâ Judas

Apostolo 1.18–19

³ Napwa wâ Judas, wâ i pwi ia icuri wâ Iésu, âna é côo pâ rà o jèe potâmwereê. Â é mwa tà pinünüma naa goo é pwina é pwa tà Iésu, â é dau pikîri goo. Â é wâjué còwâ naa jaa tèpa caa kâ tèpa pwa ârapwaaillò, ma wâ tèpa pitûâ. Â é naa tàra còwâ i 30 mwani atü na ia rà naa tée.

⁴ Â é ina tàra pâ: «Au, go pwa é pwina èpâ. Ba go icuri pwi jèe âboro na ticè èpâ kêe, ma é bà.»

Â rà tòpi tée pâ: «Ticè cèna bà côo naa goo!»

⁵ †Â é tûboo i mwani naa na Wâra pwapwicîri. Â é pâ nau pidàpuna.

⁶ Â wâ tèpa caa kâ tèpa pwa ârapwaaillò, âna rà tòri i mwani, â rà ina pâ: «Dà cèna jèe pwa goro i mwani bèeni? Jèe cibwaa tòpò naa jaa i âraimeai târa Wâra pwapwicîri, ba mwani wâri domii.»

⁷ Â rà pitêrerâ pâ, na rà wâri napuu na ina goo pâ 'Napuu kâ pwi a pwa ilò puu' ba na nacârü ba kâ tèpa pârame. ⁸ Êkaa pwiri, wâ tèpa âboro, âna rà ina goo é pwi ére-bâ pâ 'Napuu wâri domii'. Â rà bwaa nye ina pwiri tiagoro ni. ⁹ †Diri é pâ pwiibâ, âna tèepaa, ba na pacoo é pâ ucina na ia é pwa wâ *péroféta Iéremia †, naa na pâ auwii kêe. Rà popa i 30 mwani atü. Êkaa jéuê na rà niimiri é Ba *Isaraéla na rà wâri ba kêe. ¹⁰ Â rà wâri i napuu kâ pwi a pwa ilò puu. Ba wàépwiiri é cábawâdé kâ Pwi Ukai †.

É pitèi Iésu wâ Pilato

Maréko 15.2–20; Luka 23.1–25; Ioane 18.28–19.16

¹¹ Rà popa pâ Iésu na ara Pilato, wâ pwi kupénoo kâ tèpa *Roma. Â é tawèerié wâ Pilato pâ: «Gona nye wâgâ kaa, na gà pwi ukai kâ tèpa Juif?»

Â é tòpi tée wâ Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgére ina.»

† 26.75 Mataio 26.34 †† 27.5 Mataio 26.14–15; Apostolo 1.18–19 ‡ 27.9 Jérémie 32.6–15, 18.2, 19.1; Zakarie 11.12–13 †† Wâ péroféta Iéremia—Ê pâ popai naa na nee tii 9 ma 10, âna me gée goo tii kâ du péroféta Iéremia ma Zakaria (côo Zakarie 11.12–13), êco na wâ Mataio, âna é ina nee Iéremia, ba wàé pwi péroféta na dau maina nee. †† 2e phrase—é, Ba wàépwiiri é pwina é jèe nye ina tôo wâ Pwi Ukai pâ, na go mwa ina.

¹² ††Â nabwé, â rà pitòti Iésu wâ tèpa caa kâ tèpa pwa ârapwaaillò, ma wâ tèpa pitûâ kêra é Ba. Â câé caa tòpirâ.

¹³ Â é pwa ma ina tée wâ Pilato pâ: «Câgâ caa tère diri pâ pwina èpâ na rà ina naa googâ?»

¹⁴ Êco na câé caa tòpi goo cè jèe ji caapwi neeremuru wâ Iésu. Â é po dau pò gooé wâ i pwi kupénoo.

Nümarâ goo Barabbas

¹⁵ Napwa i pwi kupénoo, âna câmaajé tée, na diri pâ naja, na tòotù *Paséka, na é pacòobé gée na karapuu, cè pwi jèe âboro, na nüma é Ba gooé. ¹⁶ Â, na naja bèepwiri, â pwa pwi jèe a pwa karapuu na ina gooé pâ Barabbas ††, na rà dau tâmogòorie wâ tèpa âboro. ¹⁷ Â wâru tèpa âboro na rà tèepaa me naa jaa Pilato, â é ina tàra pâ: «Gona nümarâ na go panuâ còwâ wâ pwi ni Barabbas, é, wâ Iésu, na ina gooé pâ 'pwi *Mesia', [pwi ukai kâwâ]?» ¹⁸ †Ba é nye tâmogòori pâ, wâ tèpa caa kâ tèpa pwa ârapwaaillò, âna rà panuâ tée wâ Iésu, goro pai piboo kêra.

¹⁹ Â nabwé, â é tâa gò i aupitèimuru wâ Pilato, ba na é pitèi Iésu. Â, na ji pâara-bâ, âna é nye tèepaa me kaa, wâ pwi jèe âboro, na é pame tà Pilato é popai kâ tô wâdèe. Â é ina pâ: «Èruune, âna go pwa naurune naa goo pwi Iésu bèeni. Â go po dau càcaa wâdé goo. Gà panuâê, â gà cibwaa tu naa gooé, ba é pwi âboro pwicîri!»

²⁰⁻²¹ Â é jèu ina tà tèpa âboro wâ i pwi kupénoo pâ: «Go o mwa panuâ còwâ tàwâ pwi jèe a pwa karapuu. Wàilàapâ gée goo tupéeni na nümarâ gooé?»

Â rà tòpi tée pâ: «Barabbas!» Ba rà cètùurâ wâ tèpa caa kâ tèpa pwa ârapwaaillò ma wâ tèpa pitûâ ba na rà ina pwiri, ba na é bà wâ Iésu.

Tanamiriê naa goro kurucé!

²² Â é ina tàra wâ Pilato pâ: «Â dà cèna go o pwa tà Iésu, na ia ina gooé pâ 'Mesia'?»

Â rà tòpi tée pâ: «Nama tanamiriê naa goro *kurucé!»

²³ Â é jèu tawèerirâ mwara pâ: «Gona dà cèna é pwa cèna èpâ?»

Êco na rà tomara too pâ: «Nama tanamiriê naa goro kurucé!» ²⁴ ††Â é côo wâ Pilato pâ, càra caa tèreé, â jèe pâ nau dau maina é pai gù kêra. Â é popa é wâra jawé, â é nuwa îê, na ararâ diri, â é ina tàra pâ: «Câgo caa pwi majoro pai bà kâ pwi âboro bèeni. Â nye wâguwâ co!»

²⁵ ††Â rà cau tòpi tée diri, pâ: «Üu, nye wàibâ kaa tèpa majoroé, wàibâ ma wâ tèpa èpo kâbâ! Â wâdé kaa na é bà. Wiàna bà pwa na èpâ, â o wâdé na bà o tòpi urâ pai bà kêe.» ²⁶ Â wâ Pilato, âna é panuâ còwâ tàra wâ Barabbas. Â é pwa ma pâdi Iésu goro ubati. Â é

††† 27.12 Ésaie 53.7 ††† Barabbas—Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Iésu Barabbas. Naa jaa tèpa Juif, âna Iésu, âna neere tèpa âboro na wâru, pwacèwii Dui, Bwàé naa jaajé nabâ. § 27.18 Ioane 11.47–48, 12.19 †† 27.24 Deutéronome 21.6–9 ††† 27.25 Apostolo 5.28

panuâê tà tèpa coda, ba na rà tanamiriê naa goro kurucé.

Rà pitaurée gooé tèpa coda

²⁷ Wà tèpa coda, âna rà popa còobé wà Iésu, naa na gòroigé, kêra ê wà maina kà kupénoo. Â rà todàra diri ê wàra coda. ²⁸ †Â rà tòpwùtù ârabwée kêe, â rà naagée naa gooé jè ârabwée mii [pwacèwii ârabwée kà pwi âboro imaina] ba na rà piècaarié. ²⁹ Â rà pàti ê pé bwe korona †† kêe, goro ìri upwàra na pwa daaé, â rà tòpò boo naa gòro pûruê. Â rà naa naa na îê ètò ê jè bàra watù [pwacèwii ê tâjò kà pwi ukai]. Â rà tùu jùrurà araé, â rà ina tée pâ: «Cidòri nyuâgà, co 'Pwi Ukai kà tèpa Juif!'»

³⁰ †Â rà nye tà èdurié, â rà popa i bàra watù, â rà nye tà pàdi ê pûruê goo. ³¹ Ûna nabwé ê pai piècaarié kàra, â rà tòpwùtù gée gooé i ârabwée mii, â rà nye naagée còwâ naa gooé ê ârabwée kêe. Géewê, â rà popaé còobé naa gòroigé, ba na rà tanamiriê naa goro kurucé.

Rà tanamiriê naa goro kurucé

Maréko 15.21–32; Luka 23.26–43; Ioane 19.17–27

³² Ûna rà gére còobé gée na ville, â ipitirà ma pwi âboro gée na ville Cyrène, na nee Simona. Â rà tacoo gooé, ba na é kêa i kurucé kà Iésu. ³³ Â rà tèepaa naa na jè ti kêra jaa na ina goo wê pâ Golgota, âna pai ina wée pâ 'Goro pwiripûru †† âboro'. ³⁴ ††Â [wà pàra tàpé, âna] rà pinaanimari ê dipâa bau ê jawé na maga †††. Â rà naa tà Iésu, â é tàpo nari, êco na nye tàutêe goo.

³⁵ †††Nabwé, â rà tanamiriê naa goro i kurucé wà tèpa coda. Â rà pwa ma ipâdi naa goorà ê pâ ârabwée kêe. Â rà picàù noo kêra tii, ma rà o tâmogòori pâ o wàilàpà na o popa {i ârabwée gòri kêe} §. ³⁶ Â rà tâa-boo, ba na rà wéaarié.

³⁷ Rà wii naa goro jè ére upwàra, ê auwii na wàéni: *IE-SU, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.*

Wàé kaa pwiri ê majoro ê pai bà kêe. Â rà ténamiri dòiti kêra pûruê. ³⁸ ††Â rà tanamiri mwara tupédu a pwa na èpà naa goro jènere wà Iésu—wà pwi jèpwi naa gòro ètò kêe; â wà pwi jèpwi naa gòro aèmwù kêe.

³⁹ †††Wà tàpé na rà paé ma me na ére bèepwiri, âna rà còo Iésu, â rà ura ê pûrurà. ⁴⁰ †††Â rà tànyirié, â rà ina pâ: «Gona càcaa wâgà kaa, na gà o tédidiri i Wàra pwapwicîri, ma pagòtù còwâ naa na âracié tòotù? Â wâdé, ba wiàna gà *Pwina naî Pwiduée, â gà pa-udògà còwâ, ma gà boome gée goro i kurucé bèepwiri!»

⁴¹ Â wà mwara, tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaillò, ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà, ma wà tèpa pitûâ, âna rà

† 27.28 Luka 23.11 †† Bwe korona—Couronne. Bwe kà pwi ukai. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bwe câma. † 27.30 Ésaïe 50.6 †† Pwiripûru (é, pwùrupûru)—Crâne. †† 27.34 Psaume 69.22 ††† Jawé na maga—Pwiri pé wâi târa ma câjè caa tère ê maagé. ††† 27.35 Psaume 22.19 § Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Rà wàrapwiri ba na o pacoo é popai kà pwi péroféta, na ia é ina pâ: "Rà ipâdi naa goorà ê pâ ârabwée kòo. Â rà picàù noo kêra tii, naa goro i ârabwée gòri kòo." (Psaume 22.19) §† 27.38 Ésaïe 53.12 §†† 27.39 Psaume 22.8, 109.25 §† 27.40 Mataio 26.61; Ioane 2.19

pitaurée goo Iésu mwara. Â rà ina pâ: ⁴² «É [pi-ina gooe pâ é pwi Mesia] Pwi Ukai kâjè tèpa Isaraéla. Â é tâmogòori ma é pa-udò pàra tàpé, êco na câe caa tâmogòori ma é ipa-udòé còwâ! Wiàna é boo gée goro kurucé bèepwiri, â pwiri jè o mwa cèikî naa gooé!

⁴³ †††«É cèikî naa goo Pwiduée, â é ina pâ é Pwina naîê. Â wiàna nûma wà Pwiduée, â wâdé na é pa-udòé ni!» ⁴⁴ Â nye ipaiwà mwara naa goo tupédu a pwa na èpà na tanamiriru naa goro jènere Iésu. Ba ru nye pitaurée gooé mwara.

Maagé bà kà Iésu

Maréko 15.33–41; Luka 23.44–49; Ioane 19.28–30

⁴⁵ Ûna po gopaé bwàti, â nye po bàutê pitiri ê napô ††, tiagoro na âracié ineretòotù na càuru ija. ⁴⁶ †††Ùna po âracié ineretòotù, â é tomara ba maina wà Iésu pâ: *Éli, Éli, lama sabakthani?* Pai ina wée pâ: Pwiduée kòo, Pwiduée kòo, cina gà panuâô?

⁴⁷ [Â càra caa tèreê bwàti] wà pàra tàpé, â rà ina pâ: «Gà còo, é todà péroféta *Élia!»

⁴⁸ †††Â é nye itàtà kaa pwi jè ârapàararà, â é popa jè imwaano, â é nuwa naa na é dipâa na maga †††. Â é tòpò naa goro bàra upwàra, â é naa tà Iésu, ba na é wâdo.

⁴⁹ Â rà ina tée wà pàra tàpé pâ: «Tàpo tâa, co pwini, ba pwiri jè o còo wà *Élia, na é me, nau pa-udòé!»

⁵⁰ Êco na é uu mwara wà Iésu, â nye ègò kaa ôomaa kêe.

Wàru pâ câmu kêra pai bà kêe

⁵¹ †††Â é pé ciità maina, [na é târiwâri ê ére na dau pwicîri] naa na i Wàra pwapwicîri, âna nye tidàpa kaa, tapoo géenidò, tia niboo pwâadèrèe. Â é gu è napuu, â mabiti pâ atü. ⁵² Â nye cikòmaa kaa pâ auipwàni, â rà wâro còwâ gée na aubà, jè auwàru goo tèpa âboro kà Pwiduée. ⁵³ (Â, na pàara na é wâro còwâ Iésu gée na aubà, âna rà còobé gée na auipwàni. Â rà tò naa *Iérusaléma, pwi ville pwicîri, â rà ipaarirà târa pâ âboro. Â wàru tàpé na rà còorà.)

⁵⁴ Wà tèpa coda roma na rà wéaari Iésu, bau pwi caa kêra, âna rà pò goro ê pai gu wàra i napuu, ma êdiri pâ pwina tèepaa. Â nye dau maina kaa ê pai wâgotàra, â rà ina pâ: «Âjupâra, wà pwi âboro bèeni, âna é Pwina naî Pwiduée!»

⁵⁵⁻⁵⁶ ¹⁸Pwa pàra ilàri, na rà tà coo iti, â rà còo diri pwiri—wà Maria gée Magdala ma wà Maria, nyaa kà Jacques ma José ¹⁹, ma wà nyaa kà tupédu naî Zébédée. Â wàru mwara pa ilàri, na rà jèe pâra wiâê, gée napô Galilée, ba na rà o piâboro kîri kêe, âna rà tâa wê mwara.

††† 27.43 Psaume 22.9 †† Pitiri ê napô—é, Pitiri ê gòropuu. §† 27.46 Psaume 22.2 §†† 27.48 Psaume 69.22 §†† Dipâa na maga—Vinaigre naa na Tii Pwicîri na Popwaaalé: Dipâa na càcaa maina wâri wée, na pinaanimari bau ê jawé. §§§ 27.51 Exode 26.31–33; Hébéru 10.19–20 18 27.55 Luka 8.2–3 19 José—Grec: Joseph.

Tòpòé naa na auipwàni

Maréko 15.42–47; Luka 23.50–56; Ioane 19.38–42

⁵⁷ Na bàrane, âna é tèepaa me pwi jè âboro na nee Ioséfa, wà pwi âboro gée na village Arimathée, na dau pwa neemuruê. Wàé mwara, âna é pwi âboro na é mu pâra wiâ Iésu. ⁵⁸ †Â é pâra naa jaa ukai Pilato, â é ilari i naii Iésu. Â wà Pilato, âna é ina tà tèpa coda pâ, na rà naa tée.

⁵⁹ Â wà Ioséfa, âna é popa i naii Iésu. Â é cajipié goro jè ciità, na bwaa bwuu. ⁶⁰ ††Â é popaé pâ, â é tòpòé naa na é auipwàni na bwaa âmuê, pé pwêe na îri naa na pé atü, ba nye kée, wàé Ioséfa. Â é pwùru è jè pé atü maina, nau târiwâri i auipwàni. Â nabwé, â é pâra.

⁶¹ Napwa naa goo wà Maria gée Magdala ma wà tô jè Maria, âna ru tàgére tâaboo naawê, na ara i auipwàni.

Rà wéaari i auipwàni

⁶² [Diri è pâ pwi bèepwiri, âna pwa na papwicí, tòotù béaari è *tòotù pwicíri kà tèpa Juif. Na papwicí, â rà mu pwabwàti è pi-ija kâra tòotù pwicíri.] †

Â, na dàuru kée, na capàto, tòotù pwicíri, âna wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò ma wà tèpa *Farasaio, âna rà ipitiri naa jaa Pilato. ⁶³ ††Â rà ina tée pâ: «Gà còo, co pwi ukai, wà i pwi a pa-imwùru tèpa âboro bèepwiri, wà Iésu, âna é ina béaari è pai bà kée, pâ: “Naa na béaracié kâra tòotù gée na càuru pai bà kòo, âna go o mwa wâro còwâ gée na aubâ.”

⁶⁴ «Â wâdé na gà ina tà tèpa coda pâ, na rà wéaari bwàti i auipwàni naa na âracié tòotù. Ba rà péa mura i naiié wà tèpa *câmu kée, ma inapàpâri pâ, é jèe wâro còwâ gée na aubâ! Â wiàna wàrapwiri, â è pwi jèkutâ pwâ bèepwiri, âna o dau maina, jii è pwina pâbéaa!»

⁶⁵ Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Wâdé. Wàilà-ni pâra tèpa coda. Wiàna nùmawà, â guwà nama rà wéaari i auipwàni!»

⁶⁶ Â rà pâra, â rà pwabwàti è pai wéaari è auipwàni. Â rà pugabia †† bwàti i atü opumoori i auipwàni. Â rà tòpò tèpa coda, ba na rà tà wéaari.

É wâro còwâ gée na aubâ

Maréko 16.1–10; Luka 24.1–12; Ioane 20.1–10

28 Jèe nabwé è *tòotù pwicíri kà tèpa *Juif. Â, na pwapwicíri, na bwaa po dàuru ††, béaari è pai égòdò kâra i tòotù, â wà Maria gée Magdala, ma wà tô jè Maria, âna ru pâra naa na auipwàni. ² Ûna gére wàrapwiri, â é nye gù kaa i napuu. Ba é tàbàtù gée napwéretòotù jè *angela kà Pwi Ukai, â é pwùru i atü opumoori wàra i pwêe, â é tâaboo naa gò. ³ Âna é pwâra pwacèwii âra, â napwa ârabwée kée, âna po jajau. ⁴ Â uru nyuâa wà tèpa coda na rà wéaari auipwàni, â rà nye tûuboo kaa naa napuu, pwacèwii tèpa bà. Â rà céca goro pai wâgotàra.

† 27.58 Deutéronome 21.22–23 †† 27.60 Ésaïe 53.9 † Pwicíri na rà pwaailò na tòotù pwicíri. †† 27.63 Mataio 12.40, 16.21; Maréko 9.31, 10.33–34; Luka 9.22, 18.31–33; Ioane 2.19–21 †† Pu-gabia—Coincer par un objet dans le sol. ††† Na pwapwicíri, na bwaa po dàuru—é, Na ne. Munaa capàto na ne.

⁵ Â wà i pwi angela, âna é ina târa i du ilàri pâ: «Du èpo, gàu cibwaa nama wâgotàu. Ba go tâmogòori pâ gàu mudà Iésu, wà pwi ia tanamirié naa goro *kurucé. ⁶ †††Gàu tère, jèe tiàué ni! Ba é jèe wâro còwâ gée na aubâ, wàra na ia é jèe nye ina. Gàu me nau còo è ére, na ia tòpòé naawê. ⁷ Â gàu nama wâcì nau ina tà tèpa *câmu kée pâ: “É jèe wâro còwâ gée na aubâ wà Iésu, â é tà tapaciwâ wà Galilée. Â guwà mwa còoè naawê.” Â wàépwiri na go ina tàu.»

⁸ Â ru nye nama wâjué wà gée na auipwàni. Tàpo wâgotàru, èco na ru dau ipwadéee mwara. Â ru itàa nau ina jèkutâ na bwaa âmuê tà tèpa câmu kà Iésu. ⁹ Â wii naigé, â ru pò goo Iésu na ipitirâ ma wàé.

Â é ina tàru pâ: «Bwàcu kàu!»

Â ru gée paé, â ru tâaboo naa goro âé, ma ipwamainâé.

¹⁰ ††Â é ina tàru pâ: «Gàu cibwaa nama wâgotàu. Â gàu pâ nau ina tà tèpa béeo pâ rà pâra naa Galilée, ba rà o mwa còoè naawê.»

Jèkutâ na rà piwiâ tèpa coda

¹¹ Na pàara na ru gére pâra wii naigé i du ilàri, â rà itàa naa na ville wà pâra tèpa coda na ia rà piwéaari i auipwàni. Â rà pàdari tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, â rà piwiâ tàra diri pâ pwina tèepaa.

¹² Â wà tàpéebâ, âna rà todâ diri tèpa béera, ma wà tèpa pitûâ. Â rà ipitiri, ba na rà pitûra goro è jèkutâ bèepwiri. Â rà niimiri naima pâ, na rà naa jè mwani na dau maina, tà tèpa coda, [ma ina tàra pâ rà pwâ, goro è pwina tèepaa]. ¹³ Â rà ina tàra pâ: «Guwà o ina pâ, wà tèpa câmu kà Iésu, âna rà mura i naiié ††, na pàara na guwà tà puu. ¹⁴ Â wiàna é tère pwiri wà kupénoo, pwi ukai kàwâ, â wàibâ na bà mwa patûraé bwàti, ba na o câé caa putâmu naa goowâ.» ¹⁵ Â rà popa i mwani wà tèpa coda, â rà pwa pwina rà ina tàra. Â wàépwiri na é pâpitiri è jèkutâ-bâ. Â rà bwaa piwiâ wà tèpa Juif, tia-goo nabàni.

É ipaarié Iésu tà tèpa câmu kée

Maréko 16.14–18; Luka 24.36–49; Ioane 20.19–23; Apostolo 1.6–8

¹⁶ †††Rà pâra naa napô Galilée wà tèpa 11 a câmu kà Iésu. Â rà pâra naa gòro è jaa na ia é ina tàra Iésu pâ, na rà mwa pâra naawê. ¹⁷ Â é tèepaa marirà Iésu, â rà ipwamainâé. Èco na, napwa pâra tàpé ††, âna rà piwâ na rà cèikî pâ wàé.

¹⁸ †††Â é gée paé dàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Wà Pwiduée, âna é naa tôo diri è pàtamee, wânidò napwéretòotù ma wâni gòropuu. ¹⁹ ††Ékaa na go ina tàwâ pâ: Guwà pâra pitiri è gòropuu. Â guwà pwa ma rà cèikî naa goò ma pâra wiâô. Â guwà *upwaarâ naa goro nee Caa, ma Pwina naîé, ma è Nyuâaè Pwicíri. ²⁰ Â guwà pacâmurirà ma rà pitère dàra diri pâ pitûâ na go jèe naa tàwâ. Â go tà wâjaawâ, diri na pâ tòotù, tiagoro pwâadàra gòropuu.»

††† 28.6 Mataio 12.40, 16.21 § 28.10 Mataio 26.32 †† Naiié (é, tàpupèe, tēpupèe)—Cadavre. ††† 28.16 Mataio 26.32 †† Napwa pâra tàpé—é, Wàilà diri. ††† 28.18 Ioane 13.3; Éfeso 1.20–22 †† 28.19 Maréko 16.15–16; Apostolo 1.8

Maréko

na é wii wà

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Maréko, na jè nee mwara pâ Ioane, é, Ioane-Maréko. (Còo 13.5; 15.37–41.) Ru piwakè naima ma Pétéru, pwi jè *apostolo, na é piwiâ tée diri pâ namuru na é ina ma pwa wà Iésu. Â gée na càùé, â é mwa wii wà Maréko.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 55 ma 65 (wâmwünyabweri 25–30 naja gée na càuru ê pai bà kà Iésu). , âna pwi tii na tapoo wii naa na tèpa ârapapé tii , ma , ma , ma , na rà piwiâ ê wâro kà Iésu Kériso. Wâru popai na , âna tâa mwara na , ma .

É wii tâi?

Tà tèpa cèikî naa goo Iésu na càra caa tèpa *Juif, na rà wâro wâgòroigé jii Palestine (napô kà tèpa Juif). Wà Maréko, âna é napéaati pâ neere ére, ma pâ popai ma nyamanya kà tèpa Juif.

Cina é wii?

É inapàpari popai kà Iésu na é todàjè, ba na jè tèpa âboro kêe. Jè wàrapwiri wiàna jè tâa gooé na diri pâ tòotù, â càcaa gée goo wâro wiâra pâ naèà, é, nyamanya. Wiàna jè tèpa âji âboro kà Iésu, â jè o mwa picâri pwacèwi-
ié.

Dà ère ê tii bèeni?

É paari wà Maréko pâ wà Iésu Kériso, âna é *Pwina naî Pwiduée na dau pwa pàtamee, â jèpwi mwara, âna é pwi âboro pwacèwiijè. É medarijè naa na ipakîri, ba na é piâboro kîri kêjè. É tu pâ naa goro î tèpa âboro (1.31); é tâma nyi nari èpo â é *pwényunyuâarirà (9.36). É tère pai picâri kêra pâ âboro, â é meaarirà (1.41). Â wàé, âna é picâri ba kêjè, â é bà naa goro *kurucé ba kêjè diri âboro gòropuu.

É pwina é pwa wà Iésu, âna é pwina âjimuru tà Maréko. Wâru pâ wakè kà Iésu na é pwa goro pàtamee na wii naa na tii bèeni. É nama tiâu maagé kà tèpa âboro. É tü târa pâ duée. É nama rà wâro còwâ tàpé na rà bà. Maina pàtàmara pwâratùra kêe pwacèwii Caa kêe. Diri ê pwina é pwa wà Iésu, âna *paâjupâra ê auina kêe pâ: «É *Mwaciri kà Pwiduée, âna ée jèe wâmwünyabweriwà.»

Rà pò gooé wà tèpa âboro, â rà pitawèerirà pâ: «Wàilàapà pwi âboro bèeni?»

Pai tòpi kà Pétéru tà Iésu naa na Maréko 8.29 «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, pwi ukai na gà me gée goo Pwiduée», âna ère . Ba wà Iésu, âna é pwi ukai na é me gée goo Pwiduée, ba na é naa tâjè ê *âji wâro jaa Pwiduée tapoo nabà, â dàra gòiri.

Pai pitàgoo tii kà Maréko

Ipwabwàti Iésu târa wakè kêe
Wakè kà Iésu naa Galilée
É todà tèpa câmu kêe
É nama tiâu maagé kêra pâ âboro
É tü târa pâ duée; é pacoo pòu
É pwa ucina tà tèpa âboro
É pacâmuri tèpa câmu kêe
Rà còo pâ é pwi Mesia
Paari pai maina ma muugère kêe

É ina pai bà ma wâro cōwâ kêe
 É tò naa Iéruusaléma
 É pacâmuri tàpé na rà pâra wiâê
 É ina pwina o tèepaa na pwâadèrèè
 Pai bà ma wâro cōwâ kêe

Popai kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 3.1–12; Luka 3.1–18; Ioane 1.19–28

1 Tapoo naani ê *Picémara Wâdé goo Iésu *Kériso,
 *Pwina naî Pwiduée. 2 †Ba jèe wii naa na tii kà
 *péroféta Isaia [ê popai bèeni kà Pwiduée]:

*Go mwa panuâ paé
 pwi a pa popai kôo.
 Ée mwa pâbéaa'gà
 ma pwabwàti naigé'gà. Malachie 3.1
 3 ††Pwa pwi âboro naa namaré
 na é tomara too:
 "Ée me Pwi Ukai!
 Pwabwàti é naigé!
 Pwa ma bàracaari
 pwi ére na ée pâ wê!" Ésaie 40.3*

4 †Ékaa na wàrapwiri, na é tèepaa me wà *Ioane Pwi a
 piupwaa, naa namaré. Â é tomara too pâ: «Guwà
 pinùnùma ma guwà biiwà. Â guwà pwa ma *upwaawà,
 ba na paari pâ pitòotéri é wâro kàwà. Â, na wàrapwiri,
 â ée mwa pwanauri tàwà é pâ èpà kàwà wà Pwiduée.»

5 Â rà nye tà medari Ioane diri pâ âboro géee napô
 *Judée ma *Iéruusaléma. Â rà inapàpari é pâ èpà kàra,
 naa naporomara é pâ âboro diri. Â é upwaarà, naa
 nairiwâ Ioridano.

6 †É coona é ârabwée, na pwa goro wàra kaamela †.
 Â é piié goo karapuu parawére macii. Â é uti é pâ
 kòrée, â é wâdo é narapuutâ. 7 ††Â é inapàpari pâ: «Wà
 pwi âboro na ée mwa me pwicò kôo, âna dau pwa
 pàtamee jiio. Càcaa pâriô ma go cùuo boo, ma go tipi
 é otàpwe goro é du wâraâê †† [ba é Pwi Ukai]. 8 Â wâ-
 go, âna go upwaawà goro jawé, êco na wàé, âna ée
 mwa upwaawà goro é *Nyuâaê Pwicîri.»

Upwaa Iésu ma tacaié

Mataio 3.13–4.11; Luka 3.21–22, 4.1–13

É upwaa Iésu wà Ioane

9 Na pàara bèepwiri, â é tèepaa me wà Iésu, géee
 Nazareth wà Galilée. Â é upwaaé wà Ioane, naa nairi-
 wâ Ioridano. 10 Â, na é còobé géee najawé wà Iésu, â wà
 Ioane, âna é còo é napwéretòotù na tidàpa. Â é nye
 còo kaa é Nyuâaê Pwicîri, na é géere boome naa gò Ié-

† 1.2 Malachie 3.1 †† 1.3 Ésaie 40.3 † 1.4 Apostolo 13.24, 19.4
 †† 1.6 2 Rois 1.8; Mataio 11.8 †† Kaamela—Chameau. Na é coona
 é ârabwée bèepwiri wà Ioane, â é pwaduwa kà Élia, pwi péroféta biu,
 ma pwi âboro imaina kà tèpa Juif. ††† 1.7 Apostolo 13.25 ††† Tipi
 é otàpwe goro é du wâraâê—É waké kà tèpa ênawéna na dau kîri.

su pwacèwii é déamu. 11 †Â é tère é pwâratùra na me
 géee napwéretòotù, na ina tà Iésu pâ: «Gà Pwina naîô
 [na caapwi co] na go dau meaarigà. Wâgà kaa âna go
 jèe nye pitòrigarigà, ba dau wânùmoo googà.»

É tacai Iésu wà Caatana

12 Géee na càùé, â é pâra wà Iésu naa namaré, ba é
 popaé pâ naawé é Nyuâaê Pwicîri. 13 ††Â é tâa wé naa
 na é 40 tòotù. Â é tacaié wà *Caatana. Â é tâa jaa é pâ
 macii a piugà wà Iésu. Â, na pwi pàara-bà, âna rà ipwa
 âboro kîri kêe wà tèpa *angela.

É todà tèpa tapoo câmu kêe Iésu

Mataio 4.12–22; Luka 5.1–11

14 ††Na jèe tòotù, â rà tâjùru wà Ioane, â rà tòpòé naa
 na karapuu. Â é pâra wà Iésu naa napô Galilée. Â é in-
 apàpari é Picémara Wâdé goo Pwiduée. 15 ††Â é ina tàra
 pâ: «Jèe tèepaa é pàara, na é jèe pitòrigari wà
 Pwiduée. Ba é Mwaciri kêe, âna ée jèe wâmwünnyabw-
 eriwà! Guwà tòotéri é wâro kàwà, â guwà cèikî naa
 goo é Picémara Wâdé kêe!»

16 Â é pâra wii bàrawià Galilée wà Iésu. Â é còo wà Si-
 mona Pétèru ma André, tupédu aéjii, na ru tàgéere
 tòpò é puà naa najawé. Ba tupédu a taa ârawéa.

17 Â é ina tàru wà Iésu pâ: «Gàu me wiâô! Â go o mwa
 pwa ma gàu tupédu a pwapuàri âboro.»

18 Â nye géewé kaa, â ru naaco é puà kàru, â ru pâra
 wiâê. 19 Â rà tàpo dau paé, â wà Iésu, âna é còo
 Jacques ma wà pwi aéjii kêe, Ioane, tupédu naî
 Zébédée, na ru tàgéere pwani é puà gòro wànga kàru.
 20 Â é nye nama todàru kaa wà Iésu. Â ru panuâ caa
 kàru, naa gòro i wànga ma wà tèpa waké kàra. Â ru
 pâra wiâ Iésu.

É nama wâdé cōwâ pâ âboro na wâru

Mataio 8.1–4, 14–17; Luka 4.31–5.16

21 Rà tèepaa pâ wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe, naa
 na village Capernaüm. Â é tò naa na *wâra pitapitiri,
 na tapoo *tòotù pwicîri. Â é pacâmuri tèpa âboro
 [goro é popai kà Pwiduée]. 22 ††Â rà pò goo é pai tura
 kêe. Ba câé caa pwaduwa kà tèpa *dotée goro é Naèà,
 [na rà ina é pwina rà ina wà pàra tàpé]. Ba é nye tura
 géee gooe.

§ 1.11 Psaume 2.7; Ésaie 42.1; Mataio 12.18; Maréko 9.7 †† 1.13
 Psaume 91.11–13 ††† 1.14 Maréko 6.17 †† 1.15 Mataio 3.2
 ††† 1.22 Mataio 7.28–29

Pwi âboro na pwa duée gooé

²³ Nye po napwiri kaa, na é tò naa na wâra pitapitiri ê pwi âboro na pwa duée gooé. Â é wiikau burà ina pâ:

²⁴ †«Ée! Iésu géee Nazareth, nye ticè cèna gà pwa jaabà! Gà me na tubaèpà tâbà? Go tàgére còoinagà, ba wâgà pwi âboro, na é pitòrigarigà wà Pwiduée, â é panuâgà me!»

²⁵ Â é nye kànari kaa i pé duée, wà Iésu, ma ina tée pâ: «Gà târi pwâgà, â gà còobé géee goo pwi âboro bèepwiri!»

²⁶ ††Â é nye ngarü pwini kaa i duée, â é còobé burà uu géee gooé.

²⁷ Â nye po dàpàgà târa diri ê pâ âboro, â rà pitawèerirà jècaa, ma ina pâ: «Dà cèna é géere pwa? Wà pwi âboro bèeni, âna é pacâmurijèe goo jè pai pwa na bwaa âmuê. Ba napwa ê pwina é ina, âna pwa patâmee. Â é pitûâ kâra mwara pâ duée, â rà pitêre dèe!»

²⁸ ††Â nye pâra kaa ê jèkutâ goo Iésu, pitiri ê napô Galilée.

Tô nyaa kà wâdà Simona Pétèru

²⁹ Wà Iésu, âna é còobé géee na wâra pitapitiri. Â é nye nama pâra kaa naa jaa Simona ma wà André. Â ru pâra wiâe wà Jacques ma Ioane. ³⁰ Ûna rà tèepaa naawê, â rà nama ina tà Iésu wà tàpé na rà géere tâa wê, pâ, wà tô nyaa kà wâdà Simona, âna é géere puu, ba é pitòoka. ³¹ Â é medarié wà Iésu, â é tu pâ naa goro jê, â é dàgòtùe ma é tâa. Â nye tiâu kaa ê pitòoka kèe! Â é [cimadò â é] naa èrà.

Wâru mwara tèpa maagé

³² Na bàrane †, â rà popa medari Iésu diri tèpa maagé, â wà mwara tàpé na pwa duée goorà. ³³ Â rà pitanaimarirà naa goropwârawâ wà diri tèpa âboro na pwi village-bà. ³⁴ ††Â é nye pwa ma tiâu diri kaa ê pâ na jèpapara maagé wà Iésu. Â é tû târa mwara ê pâ duée na wâru. Êco na câe caa panuârà ma rà tûra, ba rà jèe tâmogòorié ††.

Wakè kà Iésu naa Galilée

³⁵ †††Na dàuru kèe, na bwaa ne, â é còobé wà Iésu. Â é pâra naa na jè ére na ticia wê. Â é pwapwicîri. ³⁶ Â rà pâra nau mudèe wà Simona ma wà tèpa bée. ³⁷ Â rà ina tée pâ: «Rà po mudàgà diri ê pâ âboro.»

³⁸ Â é tòpi târa wà Iésu pâ: «Guwà me, ma jè pâra géeni, naa na pâra village na tàpo wâmwünyabwerijè. Ba wâdé na go inapàpari mwara naawê ê Picémara Wâdé. Ba wâépwiri majoroé ma go boome [§].»

† 1.24 Maréko 5.7 †† 1.26 Maréko 9.26 † 1.28 Mataio 4.24
†† Na bàrane—Grec: Na bàrane, géee na càuru ê pai duu kâra ê tòotù. Jèe nabwé tòotù pwicîri kâra na capàto na bàrane. †† 1.34 Maréko 3.10–12 ††† Câe caa panuârà ma rà tûra... Ba cãca pãji pâra kèe, ma é pipaarié tà diri tèpa âboro. ††† 1.35 Mataio 14.23; Maréko 6.46 § Ma go boome—é, Ma go pâra géee Caper-naüm—Grec: Ma go tèepaa me.

³⁹ ††Â é pâra pitiri wà Galilée, â é picémara ê Picémara Wâdé, naa na pâ wâra pitapitiri. Â é tû târa ê pâ duée.

Pwi jè a pwa maga

⁴⁰ É me burà Iésu wà pwi jè a pwa maga ^{§††}. Â é tûu jûrué araé, â é ilari jiié pâ: «Au! Wiàna nye nûmagà, â gà o nama tiâu maagé kôo.»

⁴¹ Â é dau mearié wà Iésu ^{§†}. Â é tûu pâ jê, â é tu naa gooé, â é ina tée pâ: «Nûmoo! Wâdé na tiâu ê maagé'gà!»

⁴² Â nye tiâu jiié kaa ê maagé kèe, â é jèe wâdé.

⁴³ Â é ina ba gòo tée wà Iésu pâ: «Gà pâra, ⁴⁴ †††â gà pwacôoco, â gà cibwaa pwa jèkutâri! Êco na gà pâra nau ipaarigà tà pwi a pwa ârapwaaillò, â gà naa tà Pwiduée i pwi *ârapwaaillò na ia é ina wà *Moosé naa na *Naèà kèe. Ba na wârapwiri, â rà o còo diri wà tèpa âboro pâ gà jèe wâdé.»

⁴⁵ Â é pâra i pwi âboro, êco na [câe caa pwa i pwi ia é ina tée wà Iésu. Ba] é piwiâ târa diri ê pâ âboro ê pwina tèepaa mariê. Â wâépwiri ê pwi majoroé ma câe caa pipaarié wà Iésu, naa na pâ village. Â é tâa na pâ ére na aupiticia. Â rà nye tà me mariê naawê ê pâ âboro géee na diri ê pâ ére.

É nama wâdé còwâ pwi a pitàbwamwa

Mataio 9.1–8; Luka 5.17–26

2 Géee na càuru ê pâra tòotù, â é wâjué me còwâ naa na village Capernaüm wà Iésu. Â rà tère pâ é wâ pwârawâ. ² Â wâru pâ âboro na ipitirà naawê, â jèe ticè autâa kâra, tia goropwârawâ. Â é inapàpari târa ê popai kà Pwiduée. ³ Â rà tèepaa me ê pâra âboro, na rà popa me ê pwi âboro na é pitàbwamwa. Ârapapè tàpé géee goorà, na rà pitûriê me. ⁴ Êco na ticè pai pwa wèe ma rà tòpòe na ara Iésu, majoroé ê pai wâru wàra ê âboro. Â rà [tâmee too naa gòrowâ ^{§†}, â] rà dàgòtù ê jè ére gòrowâ, wâcicima wâna na é tâa wê wà Iésu. Â rà panuâ boo wà i pwi a pitàbwamwa, na é puu gòro ê aupuu kèe.

⁵ Â é pò goo ê cèikî kà tèpa âboro bèepwiri, wà Iésu, â é ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: «Pwina naîô, jèe pwanauri ê pâ èpà'gà.»

⁶ Rà tâa wê mwara ê pâra tèpa *dotée goro ê Naèà, â rà niimiri pâ, ⁷ 'Kaa! É tûra ba èpà naa goo Pwiduée wà pwi âboro bèeni [ba é nama ipaiwàilu ma wâé]! Wàilàpà na tâmogòori ma é pwanauri ê pâ èpà? Na nye wàco Pwiduée'!

⁸ Êco na é nye tâmogòori kaa ê pwina rà niimiri wà Iésu, â é ina târa pâ: «Gorodà na wârapwiri ê pâ pwâranûmawà? ⁹ Piticècoé na go ina tée pâ: "Jèe pwanauri ê pâ èpà'gà" jii na go ina tée pâ: "Cimadò, â gà pa é aupuu'gà, â gà pâra ^{§†}." ¹⁰ [Â wiàna pâri ma go nama é pâra na arawà diri] â guwà mwa tâmogòori

§† 1.39 Mataio 4.23, 9.35 §†† Maga—Lèpre. Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa pwa maga. §† Â é dau mearié wà Iésu—é, É dau putà-mu goo pwiri wà Iésu. Pwiri cãca wâdé tée, na nama inapàpari pâ, é pwi Mesia. §†† 1.44 Lévitique 14.1–32 §† Gòrowâ—Pwa goro puu, â po bàracaari bwàti, â pâri ma jè pâra gò. Còo Mataio 24.17. §† Còo note goo Mataio 9.5.

pâ, pwa tàrù kà *Pwina naîri âboro, ma é pwanauri é pâ èpà kà tèpa âboro naani gòropuu.»

Â é ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: ¹¹ «Go ina tâgà ni pâ: Gà cimadò, â gà popa é aupuu'gà, â gà pâra naa jaagà.»

¹² Â é nye cimadò kaa naa nabibiu kâra i pâ âboro, â é nye popa kaa é aupuu kêe, â é còobé.

Â rà pò wà tèpa âboro, â rà ina pâ: «Ée! Câjè caa mu caa còo cè muru cèna wàrani!» Â rà pwamaina Pwiduée.

É todà Lévi

Mataio 9.9–13; Luka 5.27–32

¹³ É wâjué còwâ naa bàrawià Galilée wà Iésu. Â wâru é pâ âboro na rà picàù wiàrà medarié. Â é pacâmurirà goro é Popai.

¹⁴ Ûna é pâra wii naigé, â é còo wà Lévi, pwina naî Alphée, na é gére tâa na é wâra *tò mwani wâripû †. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà me wiâô!»

Â é pò ma cimadò wà Lévi, â é pâra wiâê.

¹⁵ Géé na càùé, â rà pi-ija wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe naa jaa Lévi. Â wâru pâ âboro na rà pi-ija naima ma wàilà—wà tèpa tò mwani, ma wà pâra tàpé na èpà wâro kâra. Ba jèe pâ nau wâru âboro, na rà pâra wiâê.

¹⁶ †† Rà tâa wê mwara wà pâra tèpa dotée goro é Naèà, géé goo tèpa *Farasaio. Â rà còo pâ rà pi-ija naima wà Iésu, ma wà diri tèpa âboro bèepwiri. Â rà ina tà tèpa câmu kêe pâ: «Gorodà na wà pwi caa kàwà, âna rà pi-caaija ma pibéerà ma tàpé na èpà è wâro kâra, ma wà tèpa tò mwani?»

¹⁷ Â é tère wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Càra caa bu dotée wà tàpé na rà wâdé. Â nye wàco tàpé na rà maagé. Câgo caa me, nau todà tàpé na rà tà niimiri pâ wâdé è wâro kâra. Bwa! Go me nau todà tàpé na rà tà tàmogòori pâ èpà è wâro kâra.»

Ucina goro pipwanya

Mataio 9.14–17; Luka 5.33–39

¹⁸ Na jè tòotù, â wà tèpa câmu kà *Ioane Pwi a piupwaa ma wà tèpa Farasaio, âna rà gére pipwanya. [Rà panuâ è ija na jè ji pàara, ba na rà pwapwicîri tà Pwiduée.]

Â rà medari Iésu wà tèpa âboro, â rà ina tée pâ: «Rà tàgére pipwanya wà tèpa câmu kà Ioane, ma wà tèpa câmu kà tèpa Farasaio. Â gorodà na càra caa pipwanya wà tèpa câmu'gà?»

¹⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Gona rà o pipwanya, wà tàpé na jè todàra naa goro è piéa, na é bwaa tâa jaarà wà pwi a piéa? Bwa! Rà pi-ija ma wâdo. ²⁰ Éco na o mwa me è tòotù na ée mwa pâra jiiirà wà pwi a piéa. Â géewê, â rà o mwa bàra pipwanya.

²¹ «Â nye ticé jè âboro, cèna é popa è jè noo kâra imwaano na bwaa bwùu, ma é taiti naa goro è pwina jèe dòroé. Ba [wiàna é nuwa i imwaano, â] o dàdàpa è gòobàra è imwaano na jèe dòroé. Â o mwa dau maina kaa è aumadàpa goo.

† Wâra tò mwani wâripû—Bureau des impôts. †† 2.16 Mataio 11.19

²² «Guwà còo è *wâra jawé na pwa goro parawére macii †. Câjè caa popa è dipâa na bwaa âmué, ma jè upwâwii è wâra jawé na jèe dòroé. Ba o taaò i wâra jawé [ba pwacoé ma é tée] ††. Â o tubatiâu i dipâa bau i wâra jawé. Bwa! Wâdé na jè tòpò è dipâa na bwaa âmué, naa na è wâra jawé na bwaa bwùu!»

Pwi apooro tòotù pwiçîri

Mataio 12.1–8; Luka 6.1–5

²³ Na jè *tòotù pwiçîri, â rà pâra wii è naigé na tapàgà na aupwanapò wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â wii naigé, â rà tàpo pétâ pâ pwâra blé wà tèpa câmu.

²⁴ †† Â rà ina tà Iésu wà pâra tèpa Farasaio pâ: «Pwiini, gona cina rà pwa na wàrapwiri wà tèpa câmu'gà? Âna muru na papwicîri, na è tòotù pwiçîri!»

²⁵⁻²⁶ ††† Â é tòpi tàra pâ: «Gona bwaa câguwà caa pûra naa na tii è pwina é pwa wà pwi ukai *Davita, na pâara kà Abiatar, pwi caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò? Ba, na jè tòotù, â rà copwa, wàilà ma wà tèpa bée, â nye ticé cèna rà uti. Â é tò naa na i wâra pwapwicîri pwa goro imwaano †. Â é pa è poloa, na naa tà Pwiduée, â è ija. Â é pa, â é nama rà ija mwara wà tèpa bée. Éco na è poloa-bà, âna wàco wà tèpa pwa ârapwaaillò, na pwa tàrù kâra ma rà ija.»

²⁷ †† Â é ina mwara wà Iésu pâ: «É tòpò è tòotù pwiçîri wà Pwiduée, ba wàrapwiri goo wà pwi âboro. Â cáe caa tòpò wà pwi âboro, ba na kâra è tòotù pwiçîri!

²⁸ «Â wàépwiri è majoroé ma wà Pwina naîri âboro, âna é pwi apooro è tòotù pwiçîri mwara.»

É nama tiâu maagé kà pwi âboro na tòotù pwiçîri

Mataio 12.9–14; Luka 6.6–11

3 Géé na càùé, â é wâjué còwâ naa na *wâra pitapitiri wà Iésu. É tâa wê mwara wà pwi âboro na bà è iê. ² Â wà tàpé na rà tâa wê, âna rà còo bwàti wà Iésu pâ, pwiri é pwa ma é wâdé còwâ wà pwi âboro bèepwiri, na *tòotù pwiçîri? Ba rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà o mwa pitòtié.

³ Â é ina wà Iésu tà pwina bà i iê pâ: «Gà me naani.»

⁴ †† Â é ina tà tàpé na rà tâa wê pâ: «Wà nau? Pwa tàrù kâjè na tòotù pwiçîri, ma jè pwa na wâdé, é, ma jè pwa pwina èpà? Wâdé na jè pawâro pwi âboro, é, wâdé na jè panuâê ma é bà ††?»

Éco na càra caa tòpi tée. ⁵ Â é po niàrirà burà putàmù wà Iésu. É pikîri, ba bwaa dau gòo pûrurà. Â é ina tà pwi âboro bèeni pâ: «Gà patàrù è ìgà.»

Â é patàrù i iê, â é nye wâdé kaa.

⁶ ††† Â rà còobé géé na wâra pitapitiri wà tèpa *Farasaio. Â rà nye pitùra kaa ma tèpa âboro géé na ére kà *Héroda Antipas. [Càra caa mu pitèrerà béaa, èco na]

† Wâra jawé... Còo è ânuuru i wâra jawé na Mataio naporomee 9.

†† Pwacoé ma é tée—É biié i dipâa na bwaa âmué, â é pitoo è pwéretòotù. Â wiàna jèe dòroé i wâra jawé, â o taaò, ba pwacoé ma é tée i parawére macii, ba é jèe ìgé. †† 2.24 Deutéronome 23.26

††† 2.25 1 Samuel 21.1–6 ††† 2.26 Lévitique 24.5–9 † Wâra pwapwicîri pwa goro imwaano—Grec: Wâ kà Pwiduée. Còo Neeremuru (Vocabulaire). †† 2.27 Deutéronome 5.14 ††† 3.4 Luka 14.3

‡ Panuâê ma é bà—Grec: Tanoorié. ††† 3.6 Mataio 22.15–16

rà pimudàra naima cè pai pwa wèe ba na rà pòtàmwara Iésu.

Wâru âboro na rà medari Iésu

⁷ Rà pâra jiiirà wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe, dàra bàrawià Galilée. Â wâru è pâ âboro na rà pâra wiârà—âboro me gée pâ napô Galilée, ma *Judée, ⁸ ma Idumée. Â rà me mwara gée *Iéruusaléma, ma gée na ére gée còwâ kâra nairiwâ Ioridano, ma gée na ére wâgoro jènere du ville Tyr ma Sidon. Ba rà pitêre è jèkutâ goro è pâ muru na é pwa wà Iésu, â nùmarà na rà còoè.

⁹ Â é ina tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ: «Guwà pwab-wàti è jè nari wànga, ba na o càra caa igabiao † è pâ âboro bèeni.»

¹⁰ ††Ba rà gére itàa me dèe wà diri tèpa maagé, ba na rà tu naa gooé, ma rà o wâdé. Ba [rà tère pâ] é jèe pawâro è pâ âboro na wâru. ¹¹ †Â, na rà còoè è pâ duée [na tâa goo tèpa âboro] â rà tûuboo, â rà tûu jûrurà béaa kêe, â rà tomara too pâ: «Gà *Pwina naî Pwiduée!»

¹² ††Â é tûâri tàra wà Iésu pâ: «Guwà cibwaa inapà-pario!»

É pitòrigari tèpa 12 apostolo kêe

Mataio 10.1-4; Luka 6.12-16

¹³ Gée na càué, â wà Iésu, âna é too naa gòrojaa. Â é todà tèpa âboro na nùmee goorà, â rà medarié. ¹⁴ Â é mwa pitòrigari gée jaarà tèpa 12 âboro, ba na o tèpa bée {â é nama neerà pâ *apostolo}. Â é panuàrà, ba na rà picémara è *Mwaciri kà Pwiduée. ¹⁵ Â é naa tàra è tàrù ma pàtamee, ba na rà tû târa è pâ duée.

¹⁶ ††Wàilà-ni tèpa 12 apostolo:

Simona (é pitunee tée wà Iésu pâ Pétèru);

¹⁷ ††Jacques, pwina naî Zébédée;

Ioane, pwi aéjii kà Jacques (é pitunee tà tupédu aéjii-bà pâ Boanergès, na pai ina wèe pâ 'Tupédu a tòoka') ††;

¹⁸ André;

Filipo;

Barthélemy;

Mataio;

Toma;

Jacques, pwina naî Alphée;

Thaddée †;

Simona, pwi Zélote^{††};

¹⁹ Judas Iscariote, wà pwina ée mwa ipwa tûâ tà Iésu.

²⁰ É wâjué còwâ naa pwârawâ wà Iésu. Â wâru è pâ âboro na rà pitànaima mwara naawê. Â ticè pai pwa

† *Igabia—Être serré, pressé. Piti gée goo. †† 3.10 Mataio 14.36 † 3.11 Luka 4.41 †† 3.12 Mataio 12.16; Maréko 1.34 †† 3.16 Ioane 1.42 ††† 3.17 Luka 9.54 ††† 'Tupédu atòoka'—Grec: Tupédu naîri tikakara. Nee bèepwiri, âna pai ina wèe pâ, ru tupédu aputâmu wài. Càcaa teeru è tikakara. † Thaddée—Nee mwara Jude. Pwina naî Jacques. (Còo Ioane 14.22, Apostolo 1.13.) †† Zélote—Grec: Cananite. Pwi âji âboro Judée na nùmee na é paêgò tèpa Roma gée napô kêe.*

wèe ma rà ija wà Iésu ma wà tèpa apostolo kêe. ²¹ Â wà tèpa âboro gée na tâa kà Iésu, âna rà me nau popaé jiiirà, ba rà niimiri pâ é jèe piwârau.

É tòpi tà tèpa âboro Iésu

Mataio 12.22-50; Luka 11.14-23, 8.19-21

²² ††Pwa tèpa *dotée goro è Naèa, na rà boo gée Iéruusaléma. Â rà ina pâ: «É wâgoo wà Iésu wà Caatana ††, pwi caa kà tèpa duée. Ba wàé kaa, na é naa tée è pàtamee, ba na é tû târa è pâ duée.»

²³ Â é todàra wà Iésu, â é tawèerirà pâ: «Gona é wà-nau târa cè pai pitù tée còwâ wà Caatana?»

Â é ina tàra è pâ ucina bèeni: ²⁴ «Wiàna é pipaa dèe còwâ è jè mwaciri, â o pwacoé ma é cimwü. ²⁵ Â wiàna é picicaraé còwâ è caapwi tâa, â o càcaa cimwü. ²⁶ Â wiàna é pipaa dèe còwâ wà Caatana, é, wiàna câe caa pitêre dèe còwâ, â o jèe nye càcaa gòiri pâ è pàtamee. Â jèe nye êkaa è pai pitubatiâué. ²⁷ Â wiàna nùmajè na jè too gòro gòori naa na è wâ kà pwi jè âboro na é gòo, ma jè popa è pâ neemuruè, â wâdé na jè mara pi-ié. Â géewè, â jè mwa bàra pa è pâ neemuruè na tâa na wâ kêe.

Popai na èpà na o càcaa pwanauri

²⁸ ††«Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: O pâri ma pwanauri pwi âboro na é pwa na èpà, â wâpà, wiàna é piècaari Pwiduée. ²⁹ Êco na wà pwina é tûra ba èpà naa goo è Nyuâaè Pwicîri, âna o càcaa pwanauri. Ba o jèe nye tà tâa dàra gòiri awé.»

³⁰ É ina pwiri wà Iésu, ba kà tèpa dotée goro è Naèa. Ba rà ina pâ pwa duée gooé.

Âji tâa kà Iésu

³¹ ††Gée na càué, â rà tèepaa me wà nyaa kà Iésu, ma wà tèpa jiié. Â rà tâa boo naa pé gòroigé. Â rà panuà dò pwi jè âboro naa na i wâ, ba na é todèe.

³² Wâru è pâ âboro na rà tâbèepi Iésu, [naa na i wâ] â rà ina pâ: «Gà còo, rà wâboo gòroigé wà nyaa'gà ma wà tèpa aéjii'gà. Â rà mudàgà.»

³³ Â é tòpi tàra pâ: «Wàilàapà nyaa kôo? Ma wàilàapà cè tèpa aéjii kôo?»

³⁴ Â é po niâri tèpa âboro na rà gére tâbèepié, â é ina tàra pâ: «Guwà còo, wàilà-ni wà nyaa kôo, ma wà tèpa aéjii kôo. ³⁵ Ba wà pwina é pwa è câbawâdé kà Pwiduée, âna wàé kaa pwiri, è pwi aéjii kôo, ma tô naigé kôo, ma nyaa kôo.»

Ucina goo pwi a picâmi

Mataio 13.1-23; Luka 8.4-15

4 ††É jèu pacâmurirà mwara [goro è Popai] wà Iésu, na bàrawià Galilée. Â dau wâru è pâ âboro na rà medarié. Â gée goo pwiri, â é tò naa gòro è jè wànga na tâa niboo najawé, â é tâaboo, ba na é patûrarà. Â rà

††† 3.22 Mataio 9.34, 10.25 †† Caatana—Grec: Béelzébul. Còo mwara Caatana naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. ††† 3.28-29 Luka 12.10 †† 3.31 Maréko 6.3; Ioane 2.12; Apostolo 1.14 †† 4.1 Maréko 3.7-9; Luka 5.1-3

tâa nidò gòromwari ê pâ âboro. ²†Â é pwa ucina ma é pacâmurirà goro ê pâ muru na wâru. Â é ina tàra pâ:

³ «Guwà tère! É mwa tâa wà pwi jè âboro. É mwa pâra naa na aupwanapô kêe, â é uri é arapwüru. [Â é uri, â é uri, â é uri...] ⁴Â napwa é pâra arapwüru, âna rà tûu naa gòro nyi nari naigé [na aupwanapô]. Â rà me pâ marü, â rà uti diri.

⁵ «Â napwa é pâra pwi, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Â rà pò ma cipu, ba càcaa wâru puu wê. ⁶Éco na, na é té è tòotù, â tòo é pâ nari arapwüru, â rà marü, ba ticè wàawà kàra.

⁷ «Â napwa é pâra pwi, âna rà tûu naa nabibiu kâra pâ nari upwâra na pwa daarà. Â, na rà cipu i pâ nari upwâra bèepwiri, â rà câtâmwara i arapwüru, â nye ticè pwêe.

⁸ «Â napwa é pâra pwi, âna rà tûu naa na napuu na wâdé. Â rà cipu, â rà imaina too, â rà tòpò pwârà—pâra pwi, âna rà tòpò 30 pwêe; pâra tàpé, na 60; â pâra tàpé mwara, âna rà too tiagoro 100.»

⁹ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère!»

Gorodà na é ina ucina?

¹⁰ Ûna rà jèe tà tâa acari wà Iésu, ma wà tèpa 12 *apostolo kêe, ma wà tèpa béerà, â rà tawèerié pâ: «Gorodà na gà ina é pâ ucina bèepwiri?»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Wà Pwiduée, âna é paari tàwà è âji pai pwa goo é Mwachiri kêe. Â napwa diri é pâra âboro, âna rà nye po tère co é pâ ucina. ¹²†Ba:

*Rà côo taaci,
â càra caa côoina.
Rà tère taaci,
â càra caa tèreina.
Ba péa rà biirà;
péa tà pwanauri
pâ èpà na rà pwa.» Ésaie 6.9–10*

Êre i ucina goo pwi a picâmi

¹³ Géee na càué, â é ina tà tàpé na rà tâa wê, wà Iésu, pâ: «Gona câguwà caa tâmogòori é ucina goo pwi a picâmi? Â guwà o mwa wànau târa cè pai tâmogòori wàra êdiri pâra ucina goro é Mwachiri? ¹⁴ Wà pwi a picâmi, âna é câmi é Popai kà Pwiduée. ¹⁵ Â é pâra arapwüru, âna rà tûu naa gòro naigé. É naigé, âna wà tèpa âboro, na rà tère é popai, êco na é nye nama tèepaa me còwâ wà *Caatana. Â é pò ma dàgòtù còwâ é popai, na jèe câmi naa na é pwâranyümarà.

¹⁶ «Â é pâra arapwüru, âna rà tûu naa gòrotàrarà. É gòrotàrarà, âna wà tèpa âboro na rà tère é popai, â rà nye nama tòpi naa na ipwàdée. ¹⁷ Éco na rà tèpa còmacò, â càcaa wàawà naa goorà é popai na rà tère. Ûna tèepaa me marirà è tacai, é Ûna pwa na èpà tàra, majoroé [è pai pitère dàra kàra] é popai kà Pwiduée, â rà nama panuâ cèikî.

¹⁸ «Â é pâra arapwüru, âna rà tûu naa na é pâ na nari upwâra na pwa daarà. É napuu bèepwiri, âna wà tèpa âboro, na rà tère é popai, ¹⁹ †éco na rà pidumapié goro é pâ muru na tèepaa naa na gòropuu bèeni. Â rà itàa burà é pâ neemuru gòropuu—muru na càcaa âji êkêe. Â wâru mwara é pâ muru na rà wâdéari. Â câamwara é popai naa goorà, â o câé caa tòpò cè pwêe.

²⁰ «Éco na, napwa naa goo pâra arapwüru, âna rà tûu naa na é napuu na wâdé. É pwi napuu bèepwiri, âna wà tèpa âboro na rà tère é popai, â rà tòpi naa na pwâranyümarà, â pwa pwârà é popai naa goorà—pâra pwi, âna rà tòpò 30 pwêe; pâra tàpé na 60; â pâra tàpé mwara, âna rà too tiagoro 100.»

Pâra ucina kà Iésu

Mataio 13.31–32; Luka 8.16–18, 13.18–19

Wâra ânye

²¹ †É ina tàra mwara wà Iésu pâ: «Câjè caa nuri é wâra ânye, ma jè cajipi goro è jè cio, é wâpà wiàna jè tòpò na aranara aupuu! Bwa! Jè nye tòpò dòiti. ²² †Édiri pâ muru na jèe naapwàniri, âna o mwa paari naa na pwéelaa. [Â o pâri ma jè côo bwàti.] ²³ Wà pwina pwa é pwâranyüruê, âna wâdé na é tère!»

²⁴ ††Â é ina tàra mwara pâ: «Guwà pwacòoco bwàti é pwina guwà tère, [ba na pwa tàwà è autâmogòori goo]! Ba ée mwa pwa tàwà wà Pwiduée, é pwina guwà pwa tà pâra tàpé. Â ée mwa pwa cèna piwéna jii é pwina guwà pwa. ²⁵ ††Ba wà pwina jèe pwa tère [è autâmogòorimuru] âna o jèu âjagò tère còwâ. Â wà pwina kîri é pwina tà tère, â o dàgòtù jiiè còwâ è ji dàramuru na tà tère.»

Arapwüru na picipu acari

²⁶ É ina mwara wà Iésu pâ: «Napwa é *Mwachiri kà Pwiduée, âna é pwacèwii ni:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro. Na jè tòotù, âna é câmi é pâ arapwüru naa na aupwanapô kêe. ²⁷ Â géewê, â é tàpo nao. Â rà cipu i pâ arapwüru, â rà pimaina too. Éco na wà pwini, âna câé caa tâmogòori cè pai cipu kàra. Ba ticè na wakè goo [§], ²⁸ ba nye wakè kàra é napuu na é pacipu é pâ arapwüru. Â é nama rà pimaina too, tiagoro na rà pâra tòpò pwêe, ma pudòé ^{§†}. ²⁹ ††Ûna jèe gòo i aupwanapô, â wà pwi âboro bèepwiri, âna é mwa bàra pipwabwàtié târa piünya.»

Pudòro upwâra

³⁰ É ina mwara wà Iésu pâ: «Napwa é Mwachiri kà Pwiduée, âna é pwacèwii dà? Wàéni é pwi ucina, târa ma guwà tâmogòori:

^{31–32} «É pwacèwii è jè pudòro upwâra na dau kîri awé na jè câmi. Â, na é cipu, â é jèe pâ nau upwâra na dau

† 4.19 Mataio 19.23–24 †† 4.21 Mataio 5.15; Luka 11.33 †† 4.22 Mataio 10.26; Luka 12.2 ††† 4.24 Mataio 7.2 ††† 4.25 Mataio 13.12, 25.29; Luka 19.26 § Ba ticè na wakè goo—Grec: Wiàna é puu, é, wiàna é tàcî, â rà nye cipu naa ne ma pwa. §† Pudòé (é, pudòé)—Graine. §†† 4.29 Joël 4.13; Auinapàpari 14.15

† 4.2 Mataio 13.34; Maréko 4.33–34 †† 4.12 Ésaie 6.9–10; Apostolo 28.26–27

maina awé †. Â maina pâ ditèe, â pâri ma rà pwa wâ-naîrà naa gò è pâ marü.»

³³ Wâru pâ ucina na wârapwiri na é ina wà Iésu, ba na é inapâpari târa é pâ âboro é popai kà Pwiduee. É pwa é pai wiâ wèe, ma rà pa cè jèpa kàra gée goo.

³⁴ É ciburà pwa ucina târa. Êco na, naa mwa nye tà wàilà acari ma tèpa *câmu kèe, â é mwa napéaati târa diri.

É pacoo pòu Iésu

Mataio 8.23-27; Luka 8.22-25

³⁵ Na pwi bàrane kâra tootù-bà, â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kèe pâ: «jè gée naanigée, na ére gée còwâ.»

³⁶ Â rà popaé wà tèpa câmu kèe, naa gòro i wànga na rà tâa gò. Â rà còpòo jii tèpa âboro. Êco na rà tàpo pâra wiârà wà pâra tàpé, na pâ pâra wànga.

³⁷ Gée na càùé, â é tapoo uu i pwéretòotù, â jèe pi-maina too é pai uu kèe. Â jèe pimaina too wiâ, â jèe pwii naa na i wànga. ³⁸ Êco na wà Iésu, âna é tâa boobà pwâragòro i wànga, âna é jèe puu, â é pwa pàrapû ††.

Â rà patâcîe wà tèpa câmu kèe, â rà ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, jè o jèe mwü! Wànau, càcaa âjimuru tâgà?»

³⁹ Â é tàcî, â é kànari i pwéretòotù. Â é ina târa i naw-ia pâ: «Gà cool!»

Â é nye po tànana kaa i napô. Â é coo i pòu.

⁴⁰ Â é ina târa pâ: «Gorodà na wâgotàwà? Gona bwaa câguwà caa pâji cèikî kaa?»

⁴¹ Êco na po dau wâgotàra. Â rà pi-ina târa pâ: «Ée! Gona wàilàapà pwi âboro bèeni, na pitère dèe é pwéretòotù ma é nawia?»

É tũ tàra pâ duée gée goo 'Wâraduée'

Mataio 8.28-34; Luka 8.26-39

5 Rà tèepaa wà Iésu ma wà tèpa *câmu kèe, naa Gadara ‡, wâna ére gée còwâ kâra i *nawia Galilée. ² Â é boo gée gò i wànga wà Iésu. Â é nye còobé me kaa gée nacârü wà pwi jè âboro na pwa duée gooé, â é me cara Iésu. ³⁻⁴ Wà pwiibà âna é pwi a pitâa nacârü. Â nye ticè pai pwa wèe ma rà tâjürué, ma rà pwa ma pii é du îê ma du âê; ipaiwà mwara na toóe goro itùpaò. Ba rà nye ciburà piié goo, â é nye taaci pòpàgà kèe. Â nye ticè pwi âboro na pwa nii kèe târa cipaé ma é tàpo tâa. ⁵ Na diri é pàara, ûna ne ma pwaa, â é mu tamadò è pâ pwâra wiikau, wâna i nacârü, ma gòro pâ pûru jaa. Â é mu pièié còwâ goro è pâ atü.

⁶⁻⁸ ††Úna é còo wà Iésu gée iti, â é itàtà caraé. Â wà Iésu, âna pwa na é tũ târa é duée gée gooé. Â wà pwi âboro, âna é tũ jürué na araé, â é tomara too pâ: «Ié-

† Grec: É pwacèwii è pudòro moutarde. Na jèe câmi, âna ji pwi naramuru na dau kîri, jii diri è pâ naramuru ni gòropuu. ³² Â gée na càùé, â é cipu, â é jèe pâ nau dau maina jii diri è pâ muru na jèe câmi. Moutarde(sénevé), âna càcaa upwâra na dau maina, êco na é maina jii pâra muru na câmi naa na aupwanapô. Ucina na wâdè ba kâjè naani na Kalédoni, âna upwâra bwe, ba é dau maina, â è pudòé, âna dau kîri. †† É pwa pàrapû—Grec: É pwa pàrapû naa gò jè pàrap-pû. ‡ Gadara—Nee mwara Gérasène. †† 5.7 Maréko 1.24

su, *Pwina naî Pwiduee nidò *napwéretòotù, dà na nûmagà dàra pwa tóo? Go ilagà naa na nee Pwiduee pâ, gà cibwaa pwa tóo cèna èpà.»

⁹ Â é tawèerié wà Iésu pâ: «Gona dà neegà?»

Â é tòpi tée pâ: «Wâraduée ‡.»

[Â rà ina pâ duée wâgooé pâ: «Úu kaa] ba dau wâru wàibà!»

¹⁰ Â é ‡† tacoo goo wà Iésu, â é ina tée pâ: «[Na gà pacòobé pâ duée bèeni gée gooò, â] gà cibwaa tũ tàra géeni napô!»

¹¹⁻¹² Â wà tèpa duée mwara, âna rà tacoo gooé, â rà ina tée pâ: «Naabà pâ ma bà too naa na é pâ puàkà bèepwiri!»

Ba pwa é pé pubu puàkà na dau maina, na rà tàgére ija géeni gopaére jaa. ¹³ Â é naa târa é pwina rà ilari wà Iésu. Â rà còobé, gée goo i pwi âboro, â rà gée naa goo i pâ puàkà. Â rà nye itàtà kaa i pâ puàkà, géenidò gòro i jaa, boo naaniboo nawia, â rà mwü naawé. Â rà po wâmwünyabweri 2 000.

Pipâra i jèkutâ

¹⁴ Wà tèpa wéaari wàra i pâ puàkà, âna rà itàa pâ, nau wiâ è jèkutâ bèepwiri, naaniboo na village, ma pitiri è napô. Â rà me è pâ âboro, nau còo è pwina gére tèepaa. ¹⁵ Úna rà tèepaa mwünyabweri Iésu, â rà còo i pwi âboro na ia pwa duée gooé, na é tàgére tâaboo. Â é jèe coona è pâ ârabwée, âna é jèe po wâdè è pai tâa kèe. Â nye po dàpàgà târa, â dau maina è pai wâ-gotàra. ¹⁶ Â wà tàpé na rà po còo diri è pwina tèepaa, âna rà piwiâ tà pâra tàpé è jèkutâ goro i pwi âboro bèepwiri, ma i pâ puàkà. ¹⁷ Â wà tèpa âboro [gée na napô-bà] âna rà tacoo goo wà Iésu, â rà ina tée pâ: «Bà ilagà pâ, na gà pâra gée na napô kâbà.»

¹⁸ Â é tò naa gò i wànga wà Iésu. Â wà i pwi a tâa gooé i pâ duée, âna é ilaé pâ: «Nûmoo na go pâra wiâgà.»

¹⁹ Êco na é tòpi tée pâ: «Gà wâjué naa pwârawâ'gà naa jaa tèpa jèneregà. Â gà wiâ è pai mearigà kà Pwi Ukai, ma êdiri è pâ muru na é pwa ba kâgà.»

²⁰ Â é wâjué còwâ wà pwini. Â é wiâ naa na pwi ére, na ina goo wèe pâ Dix Villes ‡‡, è pâ muru na é pwa ba kèe wà Iésu. Â rà po dau pò wà diri tèpa âboro.

Pai wâdè còwâ kà du ilàri

Mataio 9.18-26; Luka 8.40-56

²¹ É tò naa gò i wànga wà Iésu, â é gée naa na ére gée còwâ. Â wâru è pâ âboro, na rà tâbèepié na bàrawia. ²² Â é tèepaa me wà pwi jè âboro na nee Jâirus, pwi jè caa kâra *wâra pitapitiri. Â é còo Iésu, â é pâra nau tũ jürué béaa kèe. ²³ Â é tacoo gooé, â é ina tée pâ: «[Gà me wài!] Ba wà tó nari èpo kòo, âna ée jèe pwa na é bà. Gà me nau tòpò è du îgà naa gòé, ba na tiâu è maagé kèe, ba na é wâdè còwâ.»

‡‡ É tòpi tée pâ: «Wâraduée»—é. Rà tòpi tée tèpa duée pâ: «Aupò goro duée». ‡‡† É—é, Rà (tèpa duée). ‡‡‡ Dix Villes—Nee mwara Décapole. 10 villes na rà caajurirâ.

²⁴ Â é pâra wiâê wà Iésu. Â géé goo na wâru ê pâ âboro na rà pâra mwara, â rà nye po cibèepié ma igabiarà naa gooé.

Tô ilàri na 12 naja kêe goro maagé

²⁵ É tâa nabibiu kà tèpa âboro bèepwiri, tô jè ilàri, na jèe po 12 naja kêe goro maagé, ba, mu tèepaa me ê pàara na mu itàa domii gooé. ²⁶ Jèe po dau wâru ê pâ dotée na é pâ nau còora, â rà mwa nye dau tuba-maagéé kaa. Â é jèe po tubatiàu ê mwani kêe, êco na câé caa wâdé; â é mwa nye dau èpà kaa.

²⁷ É tère ê jèkutâ goo Iésu wà tòoni. Â é mee ni, càù Iésu. Â é tu naa goo ê ârabwée kêe, ²⁸ ba é piniimiri pâ, 'Wiàna go tu naa goo co i ârabwée kêe, â o jèe tiàu acari i maagé kôo.' ²⁹ Ûna é pwa, â nye nama coo kaa é pai joro wàra ê domii gooé. Â é tère naa gooé pâ jèe tiàu ê maagé kêe.

³⁰ †Â wà Iésu, âna é tère pâ, pâra géé gooé ê jè jènere nii kêe. Â é tawèeri ê pâ âboro pâ: «Wàilàapà na tu naa goo i ârabwée kôo?»

³¹ Â rà tòpi tée wà tèpa câmu kêe pâ: «Gorodà na gà ina pwiri? Ba gà còo, po dau wâru pâ âboro ni, â rà cibèepijè, â rà cau igabiarà naa googà!»

³² Êco na é tà niâ bèepié wà Iésu, ba na é nye mudàra pâ wàilàapà na pwa pwiri. ³³ Â napwa i tô ilàri, âna é céca, ba wâgotée. Ba é tâmogòori ê pwina tàgère tèepaa tée. Â é me, â é tùu jùrué na ara Iésu, â é ina tée diri ê âjupàra.

³⁴ ††Â é ina tée wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâagà, co tòoni! Gà jèe wâdé còwâ goo ê cèikî'gà! Â gà pâra, â ée mwa tâa jaagà ê pinaanapô. Gà jèe piétò!»

Tô èpo kà Jairus

³⁵ Na é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â wà pàra tèpa âboro, âna rà tèepaa me, géé jaa Jaïrus—i pwi apooro i wàra pitapitiri. Â rà ina tà pwini pâ: «Au! É jèe bà i èpo'gà. Â gà cibwaa cèpo tà pi-iluuri wà pwi a pwa pupûra.»

³⁶ Êco na câé caa ipacè naa goo ê pâ pwâratùra bèepwiri wà Iésu, â é ina tà Jairus pâ: «Gà cibwaa pwa ma wâgotâgà! Â gà cèikî!»

³⁷ Nabwé, â é popa co wà Pétèru, ma wà tupédu aéjii—wà Jacques, ma wà Ioane. Ba càcaa nùmee na rà pâra wiâê cè pàra âboro. ³⁸ Rà tèepaa pâ naa pwârawâ kà Jaïrus. Â nye dau wâru kaa ê pâ pwâratùra wê. Â é còo wà Iésu, na rà gére i ma pijinùnù. ³⁹ Â é tò naa na i wâ, â é ina tàra pâ: «Cina guwà po dau wàrapwiri, è pai pikò kàwà? Â cina guwà i? Napwa tô nari èpo bèepwiri, âna câé caa bà, â é nye po puu.» ⁴⁰ Â rà pitaurée gooé.

Â é cau pacòobèrà diri wà Iésu, â é popa i du nyaa ma caa kàra i èpo, ma wà tèpa âracié a câmu kêe. Â rà tò naa na é naditàrawâ, na jèe tòpò i ji nari èpo naawê. ⁴¹ ††Â é tu pâ naa goro îê, â é ina tée pâ: «*Talitha, koumi*» (na pai ina wèe pâ: Èpo, cimadò, ba go ina tâgà).

† 5.30 Luka 6.19 †† 5.34 Maréko 10.52; Luka 7.50, 17.19 †† 5.41 Luka 7.14

⁴² Â é nye cimadò kaa i ji nari èpo, â é pâra! Â rà nye dau pò kaa wà tàpé na rà tâa wê. (Napwa naa goo wà tòoni, âna jèe 12 naja kêe.)

⁴³ Â é ina tàra wà Iésu pâ, na rà naa cè uti kêe. Â é pitûari tàra pâ: «Guwà cibwaa ina tàra cè âboro é pwina guwà còo.»

Càra caa cèikî tàpé Nazareth

Mataio 13.53–58; Luka 4.16–30

6 É còpòo géé na ére-bà wà Iésu, â é pâra naa Nazareth, wàna na é maina naawê. Â rà pâra wiâê wà tèpa *câmu kêe. ² ††Â, na *tòotù pwicîri, â é tò naa na *wàra pitapitiri. Â é pacâmuri tèpa âboro na wâru [goro ê popai kà Pwiduée].

Â rà dau pò gooé, â rà [picocoorié, ma] pi-ina tàra pâ: «Gona wàilàapà na pacâmuriê goo ê pâ pwina é ina? Muru me géepà ê autâmogòori kêe? Wàilàapà na naa tée ma é pwa ê pâ wakè goro pàtamee? ³ Ba wàé co pwi a wakè goro upwàra ††, pé pwina naî Maria, pwi cià wà Jacques, ma José, ma Jude, ma Simona! Â wà pa naigé kêe âna wàilà-ni gére wàro jaajè!»

Ba [rà piboo gooé] wà tàpé Nazareth, â tàutàra na rà cèikî naa gooé. ⁴ †††Â é ina tàra pâ: «Wà pwi *péroféta, âna càcaa pitòpié bwàti naa na napô kêe †††.»

⁵ Â nye ticé pai pwa wèe ma é pwa cè wakè goro pàtamee na Nazareth. (Êco na é tòpò ê îê naa gò pàra tèpa maagé, â rà wâdé còwâ.) ⁶ Â é dau pò, ba nye dau càra caa cèikî ê pâ âboro.

É cùru pâ tèpa 12 apostolo kêe

Mataio 10.5–15; Luka 9.1–6

Gée na càué, â é pâra wà Iésu nau picémara ê Popai, naa na diri ê pâ village, na tâbèepi wà Nazareth. ⁷ Â é todà tèpa 12 *apostolo kêe, â é pipanuàrà ba ârailu jè-caa. Â é naa tàra ê tàrù ba na rà tũ târa ê pâ duée. ⁸⁻⁹ ††Â é ina tàra pâ: «Guwà cibwaa pa cè muru wiàna guwà pâra—guwà cibwaa pa cè poloa ma cèna atà, ma cè mwani naa na wàra mwani kàwà. Guwà pa co cè tãjò kàwà, ma wàraâwà, ma caapwi ârabwée kàwà.»

¹⁰ Â é ina tàra mwara pâ: «Wiàna tòpiwà naa na cè jè pwârawâ, â wâdé na guwà tâa wê, tiagoro cè tòotù na guwà mwa pâra géé na napô-bà. ¹¹ ††Êco na, wiàna cà-caa nùma wà tèpa âboro na rà tòpiwà naa na cè jè ére, â wiàna tàutàra na rà tètewà, â guwà pâra géewê. Â guwà tauri ê dàuru puu goro du àwà, ba na guwà paari pâ càcaa wâdé ê pwina rà pwa.»

¹² Â rà pâra wà tèpa câmu, â rà inapàpari târa pâ âboro pâ: «Guwà pitòotéri ê wàro kàwà!»

¹³ †††Â rà tũ târa ê pâ duée. Â rà tòpò l'huile naa gò é pâ âboro na maagé, [â rà pwapwicîri kàra] â rà wâdé.

†† 6.2 Ioane 7.15 †† Pwi awakè goro upwàra—é, Pwi aba wâ. É wakè goro atù mwara, ba wâru pâ upwàra naa jaa tèpa Juif, âna bari goro atù. ††† 6.4 Ioane 4.44 ††† Naa na napô kêe—Grec: Naa napô kêe, ma naa jaa tèpa jènereê, ma naa pwârawâ kêe. † 6.8–11 Luka 10.4–11 †† 6.11 Apostolo 13.51 ††† 6.13 Jacques 5.14

Pai bà kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 14.1–12; Luka 9.7–9

¹⁴ Wà pwi ukai *Héroda Antipas âna é tère ê jèkutâ goo Iésu, ba jèe dau pipâra ê jèkutâ gooé. Ba rà ina gooé wà pàra tàpé pâ: «Wàé, âna wàé *Ioane Pwi a piupwaa na é wâro còwâ gée na aubâ. Â êkaa ê majoroé ma é pwa é pâ câmu bèepwiri kâra pàtâmee.»

¹⁵ Â wà pàra tàpé, âna rà ina pâ wà péroféta Élia †. Â wà pàra tàpé mwara, âna rà ina pâ: «Pé pwi jè péroféta pwacèwii pàra tèpa péroféta na jè pàara napô.»

¹⁶ Ûna é tère pwiri wà Héroda, â é ina pâ: «Ée! É wâro còwâ gée na aubâ wà Ioane Pwi a piupwaa, na ia go pwa ma tépàgà nyee!»

¹⁷⁻¹⁸ †Ba wàéni é jèkutâ goo ê pai bà kée: Wà Héroda Antipas, âna ru piéa ma Hérodiane, tô wâdâ Filipo, pwi aéjii kée.

Â é ina tà Héroda wà Ioane pâ: «Nye ticè tàrù'gà ma gà popa tô wâdâ pwina aéjii'gà!»

Â é nama tâjùru wà Ioane, ma piié, ma tòpòé naa na karapuu. ¹⁹⁻²⁰ Éco na é nye tà tâmogòori pâ é pwi âboro na é *tàrù ma pwicîri, â é papwicîriê †. Â wâdé tée na é tâmaarié, éco na, ûna é tère popai kée, â jèe caé caa tâmogòori cè pwina ée pwa.

Napwa naa goo wà ttoni Hérodiane, âna é èpàri wà Ioane. Â nùmee na é pwa ma é bà, éco na ticè naigé mee, ma é pwa, ba wà Héroda, âna é pwamurué.

Pacoo pai nùma Hérodiane

²¹ Na pwi tòotù na rà pwamaina é pai pitèpa wà ukai Héroda, âna nye pacoo pai nùma Hérodiane. Ba é pwa é jè pé pi-ija na maina wà Héroda. Â é todâ diri tèpa kupénoo, ma wà tèpa caa kâra coda, ma wà tèpa âboro imaina wâ napô Galilée. ²² Â wà tô èpo kà Hérodiane, âna é tò naa na é wâ bèepwiri, â é câbu.

Â rà nye dau ipwàdéé kaa wà pwini Héroda, ma wà tàpé na rà ija ma wàé. Â é ina tà i tô èpo wà ukai Héroda pâ: «Gà ilari jii cè pwina nùmagà goo, â go o naa tâgà.»

²³ Â é *ipwataâboro tée, â é ina tée pâ: «Go o nye naa tâgà cè pwina gà ilari jii, wiàna jè pàara gée goro mwaciri kôo.»

Naa tôo pûru Ioane

²⁴ É còobé i tô èpo bèeni, â é ina tà nyaa kée pâ: «Dâ cèna go ilari jii pwi ukai?»

Â é tòpi tée pâ: «Gà ilari jiié é pûru wà Ioane Pwi a piupwaa.»

²⁵ Â é nye piûri kaa goro itàtà wà tô èpo bèeni, â é pâmari ukai Héroda, â é ina tée pâ: «Nùmoo na gà naa tôo ni i pûru wà Ioane, naa na cè jè ngapò.»

²⁶ Â é dau pikîri wà Héroda. Éco na pwacéé tée ma é tajii é pwina é ina, ba é jèe ipwataâboro, na ara pâ

† 6.14 Mataio 16.14; Maréko 8.28; Luka 3.19–20 †† Élia—Pwi péroféta kà Pwiduée na é wâro 800 naja béaa kà Iésu Kériso. ‡ 6.18 Lévitique 18.16 †† Papwicîri—Respecter. Tôimiri.

âboro diri. ²⁷ Â é nye nama ina tà pwi jè coda pâ: «Gà pâra, â gà pame tôo é pûru wà Ioane.»

Â é pâra wà pwi coda naa na karapuu, â é tépàgà i nya Ioane. ²⁸ Â é pame i pûrué naa na é jè ngapò, â é naa tà i tô èpo ilàri. Â wà ttoni, âna é naa tà nyaa kée. ²⁹ Ûna rà tère pwiri wà tèpa câmu kà Ioane, â rà pâra nau popa i naiié. Â rà tòpòé naa na auipwàni.

É pa-ija 5 000 âboro Iésu

Mataio 14.13–21; Luka 9.10–17; Ioane 6.1–15

³⁰ ††Rà wâjué còwâ wà tèpa apostolo [na ia é cùrurà pâ wà Iésu] â rà pitapitirirà naa gooé. Â rà piwiâ tée diri é pâ namuru na rà pwa, bau é pwina rà picémara târa diri é pâ âboro.

³¹ Nabwé, â é ina tàra pâ: «Jè pâ naa na jè ére na ticia wê, ma guwà tàpo nao.» Ba jèe nye ticè pàara na rà ija na, ba wâru âboro na rà medarirà. ³² Â rà pâra acari gò jè wànga, naa na jè ére na ticia wê.

³³ Éco na wâru é pâ âboro, na rà còora na rà pâra, â rà còoinarà. Â rà itàa me gée na diri é pâ village, â rà tèepaa béaa kà Iésu ma tèpa câmu kée naanigée.

³⁴ ††Ûna é boo gée gòro i wànga wà Iésu, â é còo i pâ âboro-bà, na dau wâru wàilà, â é po dau meaarirà. Ba rà pwacèwii é pâ mutô na ticè pwi a wéaarirà. Â wàrapwiri, â é tapoo pacâmurirà goo é pâ muru na wâru.

³⁵ †††Nabwé, jèe pwa na é duu i tòotù, â rà medarié wà tèpa câmu kée, â rà ina tée pâ: «Ée jèe duu i tòotù, â na, aupiticia ni. ³⁶ Gà panuâ pâ é pâ âboro bèeni naa na pâ village na tâmwünyabwe, ba na rà o pa cè uti kâra.»

³⁷ Éco na é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Bwa, guwà naa cè uti kâra!»

Â rà tawèerié pâ: «Gona [gà pwa na gà cùrubà, ba na] wà wâri cè utimuru kâra? Auwa! Pwacéé! [Ba rà po dau wâru awé, â] o po dau maina awé é wâri wèe †!»

³⁸ Â é ina tàra pâ: «Gona âradipi poloa na wâjaawà? Pâra ma guwà còo cai.»

Â rà pitawèerirà, â rà ina tée pâ: «5 poloa, ma ârailu ârawéa.»

³⁹ Â é ina tàra pâ: «Guwà ina târa é pâ âboro bèeni, pâ rà pwa nari pubu, â rà tâaboo naawê.»

⁴⁰ Â rà tâaboo, â rà pwa pubu †† goro 100 ma 50. ⁴¹ Â é popa i 5 poloa ma i du ârawéa wà Iésu. Â é tagòtùé too napwéretòotù, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti é poloa, â é naa tà tèpa câmu kée, â rà pipâdi târa é pâ âboro. Â é wàrapwiri târa mwara i du ârawéa. ⁴² Â rà cau ija diri, tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. ⁴³ Â rà panaimari còwâ é dàra noo kâra poloa ma ârawéa. Â rà pwaai 12 nakébò goo. ⁴⁴ É jéú tèpa paa maina na rà ija, âna po 5 000 kaamwara!

†† 6.30 Luka 10.17 ††† 6.34 Nombres 27.17; Mataio 9.36

††† 6.35 Maréko 8.1–9 § O po dau maina awé é wâri wèe—Grec: Gona wâdé na bà wâri cè poloa goo 200 mwani pwa? 200 mwani pwa, âna pwacèwii wâri pwi caapwi âboro naa na 8 parui.

†† Pubu—Groupe.

É pâra gòro parawére jawé

Mataio 14.22-33; Ioane 6.16-21

⁴⁵ Gée na càùé, â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Guwà tò naa gò i wànga. Â guwà tàmarà gée naa Bethsaïda.»

Ba é bwaa tà tâa, ba na é pawâjuéri còwâ ê pâ âboro.
⁴⁶ †Úna é picijiirâ diri, â é too naa gòrojaa, ba na é pwapwicîri.

⁴⁷ Úna jèe ne, â rà jèe wânabibiu kâra i nawiâ wà tèpa câmu, naa gò i wànga. Â é tà tâa acari wânidò gòromwari wà Iésu. ⁴⁸ Â, na jèe gòropwaa, â é còo pâ pwacoé ê pai tapwauru kàra. Ba é po me cararâ i pwéretòotù. Â é pâra darirâ wà Iésu gòro parawére jawé. Â pwa na é paé jiiirâ.

⁴⁹⁻⁵⁰ ††Úna rà còoê, â rà kâa too goro pai dau wâ-gotàra, â rà ina pâ: «Ée! Uu! Pé duée!»

Éco na é nye nama patûrarâ wà Iésu, â é ina pâ: «Tâpéeni, guwà cibwaa nama wâgotàwà, ba wâgo! Guwà gòo!»

⁵¹ †Â é tò darirâ naa gòro i wànga. Â é coo i pwéretòotù. Â nye po dàpàgà tà tàpéeni. ⁵² Ba càra caa tâmogòori mwara i pwi ia tèepaa, naa goo i pâ poloa [ma du ârawéà]. Ba nye târiwâri ê pwâranümarâ.

É nama wâdé còwâ tèpa maagé wâ Génésareth

Mataio 14.34-36

⁵³ Rà jèe tapàgà diri i nawiâ wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â rà tèepaa gée naa na ére na tâmwünyabw-eri é village Génésareth. ⁵⁴ Úna rà êgò boo, â [rà tòo i wànga. Â] wà tèpa âboro wê, âna rà nama còoina Iésu. ⁵⁵ Â rà itàa pitiri i napò kàra, â rà pame tèpa maagé, naa gò ê pâ aupuu kàra.

⁵⁶ Â wâna diri ê pâ ére na é pâra naawê wà Iésu—wâna ê pâ ville, ma village, ma napò, ma aupwanapò—âna rà popa me tèpa maagé naa na pâ aupitâa kâra âboro diri. Â rà tacoo gooé, â rà ina tée pâ: «Pâri ma rà tu naa goo ârabwée'gà—wiàna êco é gòobèrèè?» Â wà diri tàpé na rà tu naa goo, âna rà nye wâdé kaa.

Pitùra goo nyamanya kà tèpa Juif

Mataio 15.1-9

7 Rà me gée *Iéusaléma wà pâra tèpa *Farasaio, ma pâra tèpa *dotée goro ê Naèè. Â rà pitanaïmarirâ naa goo Iésu. ² ††Â rà còo pâ wà pâra tèpa *câmu kêe, âna rà pâra nau ija, âna càra caa nuwa †† ê îrà pwacèwii ê pai pwa na é nyamanya kàra.

³ Ba wà tèpa *Juif, âna rà nye pâra naa goo ê tûâ kà tèpa nyimurâ ma upàra. Â wà tèpa Farasaio, âna rà bwaa dau déi goo. Rà mara nuwa bwàti ê du îrà, béaa kâra ê pai ija kàra. ⁴ †††Â, na rà wâjué me còwâ gée na pâ aupitâa kâra âboro diri, â rà nye ciburâ nuwa bwàti ê du îrà, wiàra ê nyamanya kàra béaa kâra cè pai ija

† 6.46 Luka 5.16 †† 6.49 Luka 24.37 † 6.51 Maréko 4.39 †† 7.2 Luka 11.38 †† Nuwa—Rà wàrapwiri, ba na rà wâdé na ara Pwiduée, wiàra ê pwapwicîri kàra. Còo mwara Pinuwa naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. ††† 7.4 Mataio 23.25

kàra. Â wâru ê pâ pâra nyamanya na rà pâra wiàra bwàti mwara—nyamanya na rà pame gée goo tèpa nyimurâ ma upàra—wàra ê pai nuwa wàra ê wârado, ma ê wàra jawé, ma ilò.

⁵ Êkaa na wà tèpa Farasaio, ma wà tèpa dotée goro ê Naèè, âna rà ina tà Iésu pâ: «Wà tèpa câmu'gà, âna càra caa wâro wiàra ê nyamanya kà tèpa nyimujè ma upàjè. Ba rà ija pa ê îrà na tòri. Âna gorodà, co pwini?»

⁶ †††Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà tèpa âboro na câguwà caa *târù! É nye âjupâra wà *péroféta Isaia, na é naigé mara ê popai kà Pwiduée naa goowà. Ba é wii pâ:

*Tèpa âboro bèepwiri,
âna rà po ipwamainâo co
goro pwâra ma pwâratùra.
Â wâiti jiiio pwâranümarâ.*

*⁷ Rà pwapwicîri tóo
ma pwa *ârapwaailò tóo,
â piticèmuru naa goo.*

*Rà pacâmuri pâra tàpé
ba na rà wârori ê naèè.*

Â càcaa naèè kôo.

Ba naèè kàra co.» Ésaïe 29.13

⁸ Â é ina tàra mwara wà Iésu pâ: «Guwà jèe panuâ ê aupitûâri kà Pwiduée. Â guwà jèe pâra naa goo ê aupitûâri kàwà, tèpa âboro. ⁹ Úu, guwà nye dau wâdé târa tûtâjii é autûâri kêe, â guwà mwa caa wéaari é pwina nye tûâ ma càrawà. ¹⁰ †Ba é jèe ina wà *Moosé pâ: *Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà.*

Exode 20.12

É jèe ina mwara pâ: *Wà pwi âboro na é ina ba èpà du nyaa ma caa kêe, âna guwà nama é bà.*

Exode 21.17

¹¹ «Éco na wâguwà, âna guwà nye ina tà tèpa âboro pâ, nye wâdé na rà ina tà du nyaa ma caa kàra pâ: “Nü-moo na go naa tàu cè jè muru târa pitu tàu, êco na cà-caa pâri. Ba é pwina nümoo na go naa tàu, âna é âraimeai pwicîri tà Pwiduée.”

¹² «Êkaa na, guwà pacâmurirâ, ma rà iau tà du nyaa ma caa kàra! ¹³ Guwà còogai naa napuu †† é popai kà Pwiduée, goo ê pâ nyamanya kàwà! Â wâru mwara ê pâ muru na wàrapwiri, na guwà pwa mwara.»

É pwina é nama miiri goo, pwi âboro

Mataio 15.10-20

¹⁴ Gée na càùé, â é todàra mwara ê pâ âboro wà Iésu. Â é ina tàra pâ: «Tâpéebà! Guwà tàmaariô, â guwà tâmogòori cai é pwina go ina tàwà: ¹⁵ †††Càcaa pwina tò pwâ pwi âboro, na o nama é *miiri na ara Pwiduée. Ba êco pwina é còobé gée na pwâranümee, na é miiri goo. { ¹⁶ Wà pwina pwa é pwâranüruê, âna wâdé na é tère!}»

¹⁷ Géewê, â é pâra jii tèpa âboro wà Iésu, â é pâra naa jaaé. Â rà tawèirié wà tèpa câmu kêe, goro é uci-

††† 7.6 Ésaïe 29.13 § 7.10 Exode 20.12, 21.17; Deutéronome 5.16 †† Còogai naa napuu—Grec: Nama tiâu. ††† 7.15 Apostolo 10.14-15

na na é gére wiâ diri. ¹⁸ Â é tòpi tàra pâ: «Wâguwà mwara, âna càcaa pâri ma guwà tâmogòori pwiri? Guwà còo, nye ticè jè muru na tòmè gée gòroigé, na o nama é miiri na ara Pwiduee cè pwi jè âboro. ¹⁹ Ba pâ muru bèepwiri, na me gée gòroigé, âna càra caa tò naa na pwâranümee. Ba rà tò naa nanaaê co, â gée na càùé, â rà còobé gée na naiié.»

É paari naawê wà Iésu pâ, é jèe nama pâri ma jè uti gée goo diri é pâ utimuru.

²⁰⁻²² Â é ina tàra mwara pâ: «Ê pwina còobé gée na pwâranümara pâ âboro, âna wàé kaa pwiri, é pwina rà miiri goo—ê pâ auniimirimuru, ma câbawâdé na èpà. Â gée goo pwiri, na rà pwa pâ muru na èpà:

Rà wâro imudi;
Rà toomura (rà cîâa jii wâdàra);
Rà ipuu ma tèpa âboro imudi;
Rà ciburà iari pâ muru na nùmarà goo;
Rà iboo;
Rà mura;
Rà ipwamainarà;
Rà tùra ba èpà naa goo pàra tàpé;
Rà pwâgàri pàra tàpé;
Rà pwa na èpà tàra;
Rà tètâmwara âboro.

«Wà tàpé na rà wàrapwiri, âna ticè cèna rà tâmogòori naa goo é pwina wâdé. ²³ Diri é pâ èpà bèepwiri, âna còobé gée na pwâranüma pwi âboro. Â wàé kaa pwiri é pwina nama é miiri goo.»

É cèikî tô ilàri na câé caa tô Juive

Mataio 15.21–28

²⁴ Gée na càùé, â é pâra gée na ére bèepwiri wà Iésu. Â é pâra naa na ére na tâmwünyabweri é ville Tyr. Â é tâa na é jè pwârawâ, â càcaa nümee na rà tâmogòori é pâ âboro pâ é wêe. Éco na pipâra é jèkutâ. ²⁵⁻²⁶ Â êkaa, na é pitêre é popai gooé wà tô jè ilàri. Wà tòoni âna câé caa tô Juive, ba tô gòobàra tèpa Phénicie wâ province Syrie. Â napwa wà tô èpo kèe âna pwa duée gooé. Â é medari Iésu i tô ilàri, â é tùu jùrué araé. Â é ina tée pâ: «Go ilagà pâ gà pacòobé é duée gée goo tô èpo kòo.»

²⁷ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Jèe nama rà ija béaa, tèpa nari èpo. Ba càcaa wâdé na jè pa é uti kàra, ma jè tütâjii târa é pâ 'nari akàna' †.»

²⁸ Â é tòpi tée wà tòoni pâ: «Bwa, gà nye âjupâra. Éco na wà tèpa nari akàna mwara, âna rà ija é muupàra é utimuru, na rà tubatûu é pâ nari èpo, gée goro taapà.»

²⁹ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gée goo é pai tòpi'gà, â pâri ma gà wâjué còwâ naa jaagà. Ba é jèe còobé i duée, gée goo i èpo'gà.»

³⁰ Â é wâjué còwâ naa pwârawâ kèe wà tòoni. Â é còo i èpo kèe, na é tàgère puu gò i aupuu. Ba é jèe wâdé!

É nama tiàu maagé kà pwi a kùukû ma kee

³¹ Géewê, â é pâra gée na ére Tyr wà Iésu, ba na é wâjué còwâ naa bàrawià Galilée. Éco na é bwaa tabiié naa pâ ére wà Sidon ma Dix Villes ††.

³² Â rà popa medarié é pwi âboro na é kùukû ma kee. Â rà tacoo goo wà Iésu, ma ilari jiié pâ: «Gà tòpò du îgà naa gòe, ba na é wâdé!»

³³ Â é popaé wà Iésu, â ru pâra iti jii é pâ âboro. Â é tùu gée é mangadaîé, naa na é pwâranüru wà pwini. Â é nama tii é mangadaîé, goro é oropwêe. Â é tu naa goo é ûmemee. ³⁴ Â é tagòtùé too naa napwéretòtù wà Iésu, â é ôomaa ba maina. Â é ina tà i pwi âboro pâ: «*Effata!*» (Pai ina wèe pâ: Gà tàpirigà!)

³⁵ Â é nye tàpirié kaa é du nanyürué; â é nye wâdé kaa i ûmemee, â jèe pâri ma é tùra bwati.

³⁶ †Â é ina wà Iésu tà tàpé [na rà còo pwiri] pâ: «Guwà cibwaa pwa jèkutâ goo!»

Éco na, ûna é gére ina pwiri tàra, â rà mwa nye dau pwa jèkutâ kaa goo, târa é pâ âboro diri é pwina é pwa. ³⁷ †Ba rà po dau pò, â rà cau ina pâ: «Guwà còo! Nye po dau wâdé kaa é pâ muru na é pwa! Ba é nama rà terejè wà tàpé na rà kee; â é nama rà tùra wà tàpé na rà kùukû!»

É pa-ija 4 000 âboro Iésu

Mataio 15.32–39

8 Na pwi pàara bèepwiri, âna rà pitapitirirà naa jaa wà Iésu é pâ âboro na wâru. Â jèe ticè uti kàra. Â é todà tèpa *câmu kèe wà Iésu, â é ina tàra pâ: ² ††«Au, meaari tèpa âboro bèeni! Ba jèe âracié tòotù kâjè ma wàilà, â jèe ticè utimuru. ³ Â wîana go pawâjuépirirà, â o ticè nii kàra wii naigé. Ba wâru tàpé na rà me gée iti.»

⁴ Â rà tòpi tée wà tèpa câmu kèe pâ: «A?! Jè o wànau cè pai naa uti kàra diri, naani na pé ére na auticia?»

⁵ Éco na é ina co pâ: «Gona âradipi poloa na wâ-jaawà?»

Â rà ina tée pâ: «7 poloa.»

⁶ Nabwé, â é ina târa pâ âboro pâ na rà tâaboo. Â é popa i pâ 7 poloa, â é pwaolé tà Pwiduee. Â é tubiti, â é naa tà tèpa câmu kèe. Â rà ipâdi naa goo tèpa âboro. ⁷ Nye pwa mwara é nyi pàra ârawèà kàra. Â é pwaolé tà Pwiduee. Â é ina tà tèpa câmu kèe pâ na rà ipâdi mwara. ⁸ Â rà ija tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. Â gée na càùé, â wà tèpa câmu, âna rà tòri é dèrèè, â po 7 nakébò maina na wâbé. ⁹ Po 4 000 âboro na rà ija!

Nabwé, â é ina tàra wà Iésu pâ, na rà wâjué còwâ naa jaarà. ¹⁰ Â wà Iésu ma wà tèpa câmu kèe, âna rà tò naa gò i wànga. Â rà pâra naa na ére Dalmanoutha.

É ina tèpa Farasaio wà Iésu

Mataio 16.1–12

¹¹ Rà tèepaa medari Iésu wà pàra tèpa *Farasaio, â rà tapoo pitòocia ma wàé. Ba nùmarà na rà pitù tûa tée.

† 'Nari akàna'—Ê pwina rà ina wà tèpa Juif goo pàra tàpé. (Còo note goo Mataio 15.26.)

†† Dix Villes—é, Décapole. ‡ 7.36 Maréko 1.43–45 †† 7.37 Ésaie 35.5 †† 8.2 Maréko 6.34–44

Â rà ina tée pâ: «Paari tâbà cè *câmu kêra pàtamee na wâgoogà. Â géewê, âna bà o tâmogòori pâ, wà Pwiduee na é panuâgà medaribà.»

¹² †Â é watau wà Iésu, â é ina pâ: «Gona gorodà na rà ciburà ilari cè câmu kêe wà tèpa âboro nabà? Â go ina tàwà è âjupâra pâ: O càra caa còo cè câmu kêra pàtamee wà tèpa âboro nabà!»

¹³ Â [é picijajai, â] é pâra jiià. Â é tò naa gò i wànga, â é gée naanigée na ére gée còwâ.

'Nyaa kêra poloa' na èpà

¹⁴ [Rà tèepaa pâ naa na ére gée còwâ. Â] wà tèpa câmu kêe, âna rà [còo pâ rà] tà ipwanauri na rà pa cè poloa. Â tà dàra caapwi co ji poloa kàra. ¹⁵ ††Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà ipwacòoco è nyaa kêra poloa kà tèpa Farasaio, ma è nyaa kêra poloa kà *Héroda.»

¹⁶ Â rà pi-ina tàra wà tèpa câmu pâ: «A! [Pwiri gée goro na] câjè caa pa poloa?»

¹⁷ †Â é tère, â é ina tàra pâ: «Cina guwà pi-ina tàwà pâ, guwà imwüru cè poloa? Gona bwaa câguwà caa còo ma tâmogòori? Wànau, bwaa gére picânauri tàwà?»

¹⁸ Pwa è âraporomeewà, â câguwà caa còo? Â pwa è pwâranyüruwà, â câguwà caa tère? ¹⁹ ††Gona câguwà caa niimiri i pwi tòotù na go ipâdi i pâ 5 poloa tà i pâ 5 000 âboro? Â âradipi nakébò na guwà pawâjué còwâ?»

Â rà ina tée pâ: «12 nakébò.»

²⁰ «Ûna go ipâdi i pâ 7 poloa tà tèpa 4 000 âboro, â âradipi jéüru nakébò na ia guwà popa wâjuéri?»

Â rà tòpi tée pâ: «7 nakébò.»

²¹ Â é ina tàra pâ: «Â bwaa câguwà caa pâ tâmogòori kaa?»

É nama é niâ còwâ pwi a bwi

²² Rà tèepaa pâ naa na village Bethsaïda. Â wà tèpa âboro wê, âna rà pame pwi jè a bwi. Â rà ila Iésu pâ na é tu naa gooé.

²³ Â é tu naa goro îê wà Iésu, â é popaé còobé jii i vil-lage. Â é tòpò è oropwêe naa gò du âraporomara pwi âboro bèepwiri. Â é tòpò è du îê naa gòé, â é tawèerié pâ: «Dà cè pwina gâ còo?»

²⁴ Â é tàpiri du âraporomee wà pwi a bwi, â é ina pâ: «Go còo pâ âboro, éco na rà pwacèwii è pâ upwâra na rà pâra.»

²⁵ Â é jèu tòpò mwara è du îê wà Iésu naa gòro âraporomee. Â é mwa bàra niâ bwàti wà pwini. Â é jèe wâdé, â é nye dau niâ tia-iti.

²⁶ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà wâjué naa jaagà, â gâ cibwaa tò naa na village.»

É pwi Mesia wà Iésu

Mataio 16.13–28; Luka 9.18–27

²⁷ Rà pâra wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, naa na pâ vil-lage na tàmwünyabweri wâ ville Césarée-Filipo. Ûna rà gére pâra wii naigé, â é tawèeri tèpa câmu kêe pâ:

† 8.12 Mataio 12.39; Luka 11.29 †† 8.15 Luka 12.1 ‡ 8.17 Maréko 6.52 †† 8.19 Maréko 6.41–44

«Gona dà cèna rà ina good wà tèpa âboro? Rà ina pâ wâgo wàa?»

²⁸ ††Â rà tòpi tée pâ: «Rà ina wà pâra pwi pâ wâgà *Ioane Pwi a piupwaa. Â rà ina wà pâra tàpé pâ wâgà *péroféta Élia. Â rà ina wà pâra tàpé mwara pâ gâ pwi jè ârapàara tèpa péroféta biu.»

²⁹ ††Â é tawèerirà wà Iésu pâ: «Â, na wâguwà na?»

Â é tòpi tée wà Pétèru pâ: «Wâgà, âna gâ pwi *Mesia, [pwi ukai na gâ me gée goo Pwiduee]!»

³⁰ Â é nye âji papwicîri jiià kaa na rà inapàpari pwiri.

Ée mwa bà ma wâro còwâ

³¹ Gée na càué, â é tapoo pacâmuri tèpa câmu kêe wà Iésu. Â é ina pâ: «O tèepaa è pâara, na go mwa dau pwa è maagé còo na, wâgo *Pwina naîri âboro. Ba wà tèpa pitûâ, ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaïlò, ma wà tèpa *dotée goro è Naèà, âna o nye tàutàra gooé. Â rà mwa pwa ma go bà. Éco na, naa na béaracié kêra tòotù gée na càué, âna go o mwa wâro còwâ.»

³² É ina ba pwéelaa tàra è popai bèepwiri. Éco na é todèe naa na jè ére wà Pétèru, â é pwaé.

³³ Â é niâri wà tèpa câmu kêe wà Iésu. Â é pwa Pétèru, â é ina tée pâ: «*Caatana, gâ tùugà géeni arao! Ba câgà caa niimiri pwacèwii Pwiduee; â gâ niimiri pwacèwii tèpa âboro!»

Pai pâra wiâê

³⁴ †††Géewê, â é todàra è pâ âboro ma wà tèpa câmu kêe wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Wiàna nûma cè pwi jè âboro na é me wiâô, â é cibwaa mwa tà piniimirié còwâ. Â wâdé na é kâa è *kurucé kêe, â é me wiâô.

³⁵ Ba wà pwina nûmee na é ipwamuru è wâro kêe, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é panuâ è wâro kêe ba kôo, ma è *Picémara Wâdé, âna wà pwiibà, âna ée udò [ma tâa tée è *âji wâro]. ³⁶ Â târa dà kà pwi âboro na é tòpi diri è pâ wâdé gòropuu, â wiàna é tubatiâu è nyuâaê ³⁷ Gona o dà cèna pâri ma é icuri ma é pâ-mari còwâ è nyuâaê?

³⁸ ††«Napwa wà tèpa âboro nabà, âna rà jèe tèpa pwa na èpà, â càra caa pitère dà Pwiduee. Wà pâra tàpé, âna rà kamu good ma è popai kôo na ara pâ âboro. Â, na wàrapwiri, â wâgo Pwina naîri âboro, âna go o mwa kamu goorà, wiàna bà mwa me, ma tèpa *angela kêe ^{†††}, [naa na pwi tòotù kôo. Na pwi tòotù-bà] â o paari è pai maina ma muugère ma pai pwicîri kà Pwi Caa kôo.»

9 ††«Go ina tàwà è âjupâra pâ: Wà Pwiduee, âna é gére tòpò naani è Mwiciri kêe, naa na diri è pàtamee. Â wà pâra tèpa gére wâni nabà, âna rà bwaa còo è pai tèepaa kêra i Mwiciri, béaa kêra cè pai bà kâra.»

‡‡ 8.28 Maréko 6.15 ‡‡† 8.29 Maréko 9.9; Ioane 6.68–69 ‡‡‡ 8.34 Mataio 10.38–39; Luka 14.27 † Nyuâaê—Âji wâro na wâ-gooé. †† 8.38 Mataio 10.33 ††† Tèpa angela kêe—Grec: Tèpa an-gela pwicîri. ††† 9.1 Maréko 13.30

Paari pai maina ma muugère kà Iésu naa gòrojaa

Mataio 17.1–13; Luka 9.28–36

² †Gée na càuru 6 tòotù, â wà Iésu, âna é popa wà Pétéru, ma Jacques ma Ioane. Â rà too, naa gò é pé jaa na maina. Â pitòotéri pai côo Iésu, na ararà. ³ Â pâra ma po dau pwaa ê pâ ârabwée kée, â é pwâra. Â nye ticè cè jè âboro wâni gòropuu na pâri ma é pwa cè ârabwée, cèna pwaa pwacèwii pwiri. ⁴ Â rà nye côo kaa wà Élia ma wà *Moosé, [tupédu *péroféta béaa] na rà tàgère pitùra ma wàé.

⁵⁻⁶ Â po dau wâgo tà wà Pétéru ma wà tupédu bée. Â é ina wà Pétéru tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, nye po dau wâdé tâbà, na bà gére tâa ni jaagà. Â wâdé na bà pacima cè tèpa âracié nacapè—ba kâgà jèpwi, â kà Élia jèpwi, â kà Moosé jèpwi.»

É ina pwiri, ba câé caa tâmogòori cèna é ina, goo pai wâgotée.

⁷ Â é tēepaa me ê jè nee, â é cajipirà. Â rà tēre ê pwâratùra gée na nee, na ina pâ: «Wà pwini, âna wàé co kaa pwiri, ê Pwina naîô [na caapwi co] na dau wânü-moo gooé. Â guwà pitère dèe.»

⁸ Â rà piniâ bēepirà wà tèpa *câmu, êco na jèe nye tà wàilà acari ma Iésu.

⁹ Ûna rà tàbàtù gée gòrojaa, â é ina ba gòò tàra wà Iésu pâ: «Guwà cibwaa ina târa âboro ê pwina guwà côo, tiagoro ê tòotù, na go mwa wâro còwâ gée na aubà, wâgo *Pwina naîri âboro.»

¹⁰ Â rà pitère dàra ê pwâratùra bēepwiri. Êco na rà pitawèerirà pâ: «Gona dà é pai ina wèe bēepwiri pâ, ée mwa wâro còwâ gée na aubà?»

Rà tawèerié goo Élia

¹¹ Gée na càué, â rà tawèeri Iésu pâ: «Wà tèpa *dotée goro ê Naèà, âna rà ina pâ: “Wà péroféta Élia, âna wàé pwi a mara pâbéaa [kà pwi *Mesia, *pwi a pa-udò].” Âna gorodà?»

¹²⁻¹³ †† Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Ûu kaa. É mara pâbéaa me wà Élia, ba na é tòpò bwàti diri pâ muru, naa na pai tâa wê. Â go ina tàwà pâ, é jèe nye me wà Élia ††. Êco na rà jèe pwa tēe ê pwina èpà na rà niimiri wà pàra tèpa âboro, pwacèwii na jèe wii naa na *Tii Pwicîri. Â jèe wii mwara goodò, wâgo Pwina naîri âboro pâ, na go o mwa maagé côo, â rà o mwa èpàrio wà tèpa âboro.»

É nama wâdé còwâ pwi jè èpo na pwa duée gooé

Mataio 17.14–21; Luka 9.37–43

¹⁴ [Na rà boome còwâ gée gòrojaa] wà Iésu ma wà tèpa âracié a câmu kée, â rà pàdari wà pàra tèpa câmu béerà. Â rà côo ê pâ âboro na rà dau wâru na rà tâbēepirà. Ba rà tàgère pitùra ma tèpa dotée goro ê Naèà. ¹⁵ Ûna rà côo Iésu wà tèpa âboro, â po dàpàgà tàra. Â rà itàa pàdarié, ba na rà pwabwàcu tēe. ¹⁶ Â é

† 9.2–7 Apostolo 3.22; 2 Pétéru 1.17–18 †† 9.12 Psaume 22.2–19; Ésaie 53.3; Malachie 3.23 † 9.13 Mataio 11.14 †† É jèe nye me wà Élia—Wà Iésu, âna é ina Ioane Pwi apiupwaa, ba waké kée, âna pwacèwii waké kà péroféta Élia. (Còo Luka 1.17.)

tawèeri tèpa câmu kée pâ: «Gona dà cèna guwà pi-ina ma wàilà?»

¹⁷ Â é tòpi tēe wà pwi jèpwi gée goo tèpa âboro bēepwiri, â é ina pâ: «Pwi a pwa pupûra, pwa na go popa me pwina naîô darigà. Ba pwa pé duée na wâ-gooé, na é pwa ma câé caa tùra. ¹⁸ Â é mu popaé, ma tūe boo naa napuu. Â wà pwina naîô, âna mu còobé é pâ oropwée, â é mu tòngüru ê poropwée. Â mu po gòò é naiié. Â go ila tèpa câmu'gà pâ, na rà tū tēe, êco na càcaa pâri naa goorà.»

Nye cau pâri diri tà pwi a cèikî!

¹⁹ É ina tàra wà Iésu pâ: «Au, [go nyi meariwà] wâguwà tèpa âboro nabà, ba bwaa câguwà caa cèikî! Tiagoro wiidà na go o bwaa nye tà tâa jaawà, ma pidàpwicâariô naa goowà? Popa me i pwi nari âboro èpo!»

²⁰ Â rà popaé me. Ûna é côo Iésu i duée, â é nye nama é po céca diri kaa. Â é tūu, â é biie naa napuu. Â còobé gée pwée ê pâ oropwée.

²¹ Â wà Iésu, âna é tawèeri pwi caa kée pâ: «Gona âradipi pàara, na pwa tēe ê pwini?»

Â é tòpi tēe pâ: «Nye tapoo gée na aukîri kée. ²² Ê pwi duée bēepwiri, âna é mu tūe naa na ânye, ma naa najawé, ba na é bà. Â gà mearibà, ma pitu tâbà, wiàna pâri ma gà pwa.»

²³ †† Â é tòpi tēe wà Iésu pâ: «Gorodà na gà ina tôo pâ: “Wiàna pâri ma gà pwa?” Nye cau pâri diri tà pwi a cèikî!»

²⁴ Â é nye tomara kaa wà pwiibà pâ: «Go cèikî! Êco na gà pitu tôo, ba càcaa po maina é pai cèikî kòo!»

²⁵ Â é côo wà Iésu pâ, wâru ê pâ âboro, na rà jèe tapoo me naa gooru. Â é nye pwa kaa i duée, â é ina tēe pâ: «Wâgà pwini, na gà pwa ma câé caa tùra ma tērejè, âna go ina tâgà pâ: Gà còobé gée goo pwi âboro èpo bēeni! Â gà cibwaa mwa caa tò còwâ naa gooé!»

²⁶ †† Â é pé wiikau i pé duée bēepwiri, â é nye nama é po céca diri i pwi âboro èpo, â é nye còobé kaa. Êco na, napwa i pwi âboro èpo, âna é pwacèwii na é jèe bà. Â wâru ê pâ âboro na rà ina pâ, é jèe maagé. ²⁷ Êco na é tuboo dèe wà Iésu, â é dàgòtùé [ba é jèe wâdé].

²⁸ Gée na càué, â é wâjué naa pwârawâ wà Iésu. Ûna rà pitàa acari ma tèpa câmu kée, â rà tawèerié pâ: «Cina càcaa pâri ma bà pwa ma é còobé i duée?»

²⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Nye gée goro co ê pwapwicîri tà Pwiduée, na o pâri ma jè pacòobé é pwi pwâra duée bēepwiri.»

É pacâmuri tèpa câmu kée

Mataio 17.22–18.9; Luka 9.44–50

³⁰ ††† Rà còobé gée na ére bēepwiri wà Iésu ma wà tèpa câmu kée, â rà pitapàgà wà napô Galilée. Â càcaa nūma wà Iésu na rà tâmogòori wà tèpa âboro, pâ é tâa wê. ³¹ †Ba é gére pacâmuri tèpa câmu kée [goro pai o bà kée].

†† 9.23 Mataio 21.21; Maréko 11.23 ††† 9.26 Maréko 1.26 ††† 9.30 Ioane 7.1 § 9.31 Maréko 8.31, 10.32–34

Go o mwa bà ma wâro còwâ

É ina tàra pâ: «O mwa icurio tà tèpa âboro, wâgo Pwina naîri âboro. Â rà o tâjûruo, â rà o pwa ma go bà. Êco na, naa na bêaracié kâra tòotù géé na càué, âna go mwa wâro còwâ géé na aubà.»

³² †Êco na càra caa tâmogòori é pwina é ina tàra. Â wâgotàra na rà tawèerié.

Wàilàapà wà pwina é imaina?

³³ Rà tèepaa pâ naa Capernaüm. Ûna rà tò naa na wâ, â é tawèeri tèpa câmu kêe wà Iésu pâ: «Gona dà cèna guwà pi-ina na ia jè gére me?»

³⁴ Êco na càra caa tòpi tée. Ba ûna rà gére me wii naigé, â rà pitawèerirâ pâ: «Gona wàilàapà cè pwina pwamuru naa gooé naa nabibiu kâjè?»

³⁵ ††Â é tâaboo wà Iésu, â é ina tàra pâ, na rà cibèepié, â é ina tàra pâ: «Wiàna nùmee na é imaina wà pwi jè âboro, â wâdé na é pwi a pwicò ma pwi a piâboro kîri kâra diri pâ âboro.»

³⁶ Â é popa ji nari èpo, â é tòpòé boo, naa nabibiu kâra. Â é bwénüüé, â é ina tàra pâ: ³⁷ †«Wà pwina é tòpi naa na neeò pwi jè nari èpo pwacèwii ni, âna é tòpio. Â wà pwina é tòpio, âna é tòpi mwara wà Pwina é cùruo me.»

Naaco pwina câé caa cicarajè

³⁸ É ina wà Ioane tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà còo pwi jè âboro, na é tû târa é pâ duée, naa na neegà. Â pwa na bà ina tée pâ, na é cibwaa pwa, ba câé caa pwi bééjè.»

³⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà cibwaa pacooé! Ba wà pwina é wakè goro pàtàmoo, âna o pwacoé ma é ina cè pwina èpà naa good. ⁴⁰ †Ba wà pwina câé caa cicarajè, âna é pwi bééjè. ⁴¹ ††Â go ina tàwà è âjupâra pâ: Wà pwina é naa tàwà cè jè wârado jawé moo, ba guwà tèpa bée Kériso, âna wà pwi bèepwiri, âna ée mwa tòpi pumee.»

Guwà pwacòoco!

⁴² [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Gà cibwaa pwa ma gùmagù è cèikî ††† kà [pwi âboro kòo, na é pwacèwii] ji pwi nari èpo. Ba wiàna wàrapwiri, â o è wârimuru'gà, âna o dau maina jii na jè tòo naa goro nyagà cè pé atù cèna maina, ma jè tûgà naaniboo najawé.

⁴³ †††«Wiàna majoroé è îgà, na gà pwa na èpà; â gà tapàgàé. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na *âji wâro, pa caapwi îgà. Dau pwaée'gà na gà wéaari è du îgà, â gà pâiti jii Pwiduée ††† Ba naa na ére bèepwiri, âna o nye tà ciburà tòogà è maagé còo, pwacèwii è na

ânye na càca ba. { ⁴⁴ Â pwa pâ ûne na uti naiiri âboro, âna càra caa bà naa na pwi ère-bà. }

⁴⁵ «Â wiàna majoroé è âgà, na gà pwa na èpà; â gà tapàgàé. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na âji wâro, pa caapwi âgà. Dau pwaée'gà na gà wéaari è du âgà, â tûgà naa na ére na gà pwamaagé còo naawé! { ⁴⁶ Ba é ânye na ère-bà, âna càca ba. Â pwa pâ ûne na rà uti è naiiri âboro, â càra caa bà naa na pwi ère-bà. }

⁴⁷ ††«Â wiàna majoroé è âraporomeegà, na gà pwa na èpà; â gà èrù tâjii. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na *Mwaciri kà Pwiduée, pa caapwi âraporomeegà. Dau pwaée'gà na gà wéaari è du âraporomeegà, â tûgà naa na ére na gà pwamaagé còo naawé! ⁴⁸ ††Â wè, âna càra caa bà è pâ ûne, na rà iri è napanawére âboro. Â jè maagé, pwacèwii na tòjè è ânye.

⁴⁹ «Diri è pâ âboro, âna o naa tàra è ânye ma còo †††, [tàra ma cèitiri èpà kâra]. ⁵⁰ †††Napwa è còo, âna jè muru na wâdé [tàra ma pwa nùmara è utimuru]. Êco na, wiàna tubatiâu è nùmee, â jè o wànau târa ma jè o pwa ma tèepaa còwâ è nùmee? Bwa, pwacoé! Wâdé na é tâa goowà è còo, â guwà wâro na tàbwàti ma pàra tèpa béewà.»

Popai goro piéa ma tapàgà piéa

Mataio 19.1-12; Luka 16.18

10 Géewê, â é pâra géé na ére bèepwiri wà Iésu. Â é tapàgà è napò *Judée. Â é pâra naa na ére géé còwâ kâra nairiwâ Ioridano. Â, na diri pâ ére na é tâa wè, âna rà me mwara tèpa âboro, â rà tâbèepié. Â é pacâmurirâ goro è Popai, wàra na nye câmaajé tée na é pwa.

² Â rà me burèe wà pàra tèpa *Farasaio, â pwa na rà pwa tûa tée. Ba rà tawèerié pâ: «Gona pwa tàrù kà pwi jè âboro, [naa na è *Naèà kà Moosé] ma é tû tà tò wâdèe?»

³ Â é tawèerirâ wà Iésu pâ: «Gona dà è popai, na é tûâri tàwà wà *Moosé?»

⁴ ††Â rà tòpi tée pâ: «Bwa, câé caa papwicîri wà Moosé tà pwi âboro na é pitapàgà piéa, wiàna é wii è tii, ba na é panuâ còwâ tò wâdèe.»

⁵ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà còo, é wii ba kàwà è naèà bèepwiri wà Moosé, ba po dau gòo è pûruwà! ⁶ †††Êco na, naa na autapoo goo, ûna é tòpò è gòropuu wà Pwiduée, âna: É tòpò wà pwi pao ma wà tò ilâri.

Genèse 1.27

⁷ †††Â géé goo kaa pwiri, âna é panuâ du nyaa ma caa kèe wà pwi pao, ba na ru pitâa ma wà tò wâdèe.⁸ Â, na wàrapwiri, â wàilu âna ru pâra nau caapwi.

Genèse 2.24

††† 9.47 Mataio 5.29 ††† 9.48 Ésaie 66.24 ††† ††† Anye ma còo—Naa na pwapwicîri kà tèpa Juif, âna rà tòpò còo naa gò pà ârapwaa ilò na tòo naa goro ânye. (Còo Lévitique 2.13.) É ânye, âna ucina goro pai cèitiri èpà kâjè, pwacèwii na jè cîri è mwani mii, ba na é dau pwéelaa. É còo, âna ucina goro napârajè na jè wârori è wâro na pwicîri, â na jè tèpa pinaanapò. (Còo nee tii 50.) Pwacèwii pai wéaari è noo kâra macii goro còo, ba na o càca wâbu. (Còo note goo Mataio 5.13.) ††† 9.50 Mataio 5.13; Luka 14.34 ††† 10.4 Deutéronome 24.1-4; Mataio 5.31 ††† 10.6 Genèse 1.27, 5.2 ††† 10.7-8 Genèse 2.24; Éfésò 5.31-33

† 9.32 Luka 9.45 †† 9.35 Mataio 20.25-27; Maréko 10.43-44; Luka 22.24 † 9.37 Mataio 10.40 †† 9.40 Mataio 12.30; Luka 11.23 †† 9.41 Mataio 10.42 ††† Pwa ma gùmagù è cèikî—é, Nama é pwa na èpà—Grec: Nama é tûu. ††† 9.43 Mataio 5.30 § Còo note goo Mataio 5.29-30. †† Gà pâiti jii Pwiduée... Grec: Gà pâ naa géhenne (l'enfer). Ipaiwà naa na pâ nee tii 45 ma 47.

«Â êkaa, [na go ina tàwà pâ] na jèe càcaa ârailu âboro, â ru jèe pwacèwii caapwi âboro. ⁹ Â guwà cib-waa tipi còwâ é pwina é jèe piinaimari wà Pwiduée!»

¹⁰ Â [rà pâra jiiirà] wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe. Ûna rà wâjué còwâ naa pwârawâ, â rà bwaa nye jèu tawèerié mwara, goro tapàgà piéa. ¹¹ †Â é ina tàra pâ: «Wiàna é tû tà wâdèe wà pwi jèe âboro, ma é jèu éa còwâ, â é jèe pâ nau toomura (é ciâa jii tô wâdèe béaa). ¹² Â wiàna é pâra jii pwi éaé wà tô ilàri, ma é jèu éa còwâ, â é jèe pâra nau toomura.»

É pwényunyuâari nyi nari èpo

Mataio 19.13–15; Luka 18.15–17

¹³ [Na jè tòotù, âna] rà medari Iésu wà tèpa âboro. Â rà pame tée é nyi nari èpo kàra, ba na é tu naa goorà, [ma é *pwényunyuâarirà]. Êco na wà tèpa câmu kêe, âna rà pwa tèpa âboro, ma pacoorà.

¹⁴ Ûna é còo pwiri wà Iésu, â càcaa wâdé tée, â é ina ba gòo tàra pâ: «Guwà naaco nyi tèpa nari èpo, ma rà medario! Guwà cibwaa pacoora! Ba é *Mwaciri kà Pwiduée, âna o kàra é pâ âboro, na rà wàra é nyi nari èpo. ¹⁵ ††Ûu, âjupâra é pwina go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na cêe caa tòpi é Mwaciri kà Pwiduée wàra ji nari èpo, âna o pwacoé tée ma é tò naa na.»

¹⁶ Â é nye popa kaa nyi nari èpo, â é tamarà. Â é tòpò îê naa gòrà, ba na é pwényunyuâarirà.

Pwi âboro na po dau pwa neemuruê

Mataio 19.16–30; Luka 18.18–30

¹⁷ Ûna é bwaa pwa na é pâra wà Iésu, â é itàa tèepaa me wà pwi jèe âboro. Â é pâ nau tùu jùrué araé. Â é tawèerié pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà nye dau pwi âboro wâdé kaa. O dà cèna go pwa, ma o tâa tôo é *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée?»

¹⁸ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gona cina gà ina good pâ, go pwi âboro wâdé? [Âjupâra pai ina'gà.] Ba nye ticé pwi âboro na wâdé; â nye caapwi co—wà Pwiduée.

¹⁹ †[Â napwa naa goo é pai tawèeri'gà, âna] gà tâ-mogòori bwàti é pâ Naèa:

Gà cibwaa tètâmwara âboro;

Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciâa jii tô wâdàgà, é, wà pwi éagà);

Gà cibwaa mura;

Gà cibwaa ina cè popai na pwâ††, naa goo cè pâra âboro;

Gà cibwaa pwa cè tûâ cèna èpà tà pâra tàpé;

Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà.»

Exode 20.12–16

²⁰ Â é ina tée wà pwi âboro pâ: «Pwi a pwa pupûra, go jèe pitère dâra kaa pâ pwiibà, géee na aukîri kôo.»

²¹ Â é niârié wà Iésu, â é po dau meaarié, â é ina tée pâ: «Gà tère, nye caapwi co jèe muru, na bwaa tiâu jiiigà. Wàeni: Gà pâra, â gà nye icuri kaa diri é pâ neemuru-

rugà, â gà naa é mwani wâri wèe tà tàpé na ticé kàra. Ba na wârapwiri, âna o pwa cè wâdé'gà naa jaa Pwiduée. Â gà me wiâô!»

²² Êco na é po dau pikîri wà pwini, ba po dau pwa neemuruê. Â é pâra.

Pai tò naa na Mwaciri

²³ Wà Iésu, âna é niâri tèpa câmu kêe na rà tâbèepié, â é ina tàra pâ: «Guwà còo, wà tàpé na dau pwa neemuruê, âna dau pwacoé tàra, ma rà tò naa na Mwaciri kà Pwiduée!»

²⁴ Â rà po dau pò goro é pwâra-tùra bèepwiri. Êco na é bwaa ina tàra còwâ pâ: «Tèpa béedò, akaé! Po dau pwacoé tà pwi jèe âboro na é tò naa na Mwaciri kà Pwiduée. ²⁵ Gona é kaamela ††, âna pâri ma é tò na é pwêe goro kaju? Bwa, pwacoé! Â go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na pwa neemuruê, âna mwa nye dau pwacoé tée awé, ma é tò naa na Mwaciri kà Pwiduée.»

²⁶ Â rà mwa nye dau pò kaa, tèpa câmu kêe, â rà nye pi-ina tàra còwâ pâ: «A? Â gona wàilàpà cè pwina o pârié ma é udò [ma tâa tée é *âji wâro]?»

²⁷ Â é niârirà wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Naa goo wà tèpa âboro, âna càcaa pâri. Êco na, diri kaa é pâ muru, âna nye pâri wà Pwiduée.»

²⁸ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Gà còo, wàibà, âna bà jèe nye po panuâ diri é pâ muru, ba na bà pâra wiâgà!»

²⁹ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wàépwiri. Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Â o mwa wâru pâra tàpé na rà o panuâ pwârawâ ma aupwanapô kàra, ba na rà pâra wiâô ma é *Picémara Wâdé. Â rà o cau panuâ tèpa aéjii kàra, ma pa èpo naigé kàra, ma du nyaa ma caa kàra, ma pâ èpo kàra.

«[Â go ina tàwà pâ]: ³⁰ Tapoo nabà, âna rà mwa tòpi cè muru cèna piwéna, na dau maina ma dau wâru. Ba o tâa tàra cè pwârawâ, ma cè aupwanapô kàra. Â o tâa tàra cè aéjii kàra, ma cè èpo naigé kàra, ma cè nyaa ma caa kàra, ma cè èpo kàra! Âjupâra pâ rà o maagé còo, [gée goo na rà tèpa âboro kôo]. Êco na, géee na càùé, â rà mwa tòpi é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée.

³¹ †††Wâru tàpé na rà pâbéaa nabà, na rà o mwa pwicò widàuru. Â wâru tàpé na rà pwicò nabà, na rà o mwa caa pâbéaa widàuru.»

É jèu ina pai bà ma wâro còwâ kêe

Mataio 20.17–19; Luka 18.31–34

³² †††É géee too naa *Iérusaléma wà Iésu. Â rà pwicò kêe wà tèpa 12 a câmu kêe, ma pâra âboro. Â rà pâ nau dumapié, â wâgotàra.

Â é popa itiri tèpa câmu kêe ba na rà pitùra. Â é in-apàpari tàra mwara é muru na o jèe tèepaa tée:

³³ «Guwà còo, nabàni, âna jèe too naa Iérusaléma. Â naawê, âna o jèe panuâô, wâgo *Pwina naîri âboro, tà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, ma tèpa *dotée goro é Naèa. Â rà o tèio tiagoro na o tètâmwaraô. Â rà

† 10.11 Mataio 5.32 †† 10.15 Mataio 18.3 †† 10.19 Exode 20.12–17; Deutéronome 5.16–20 †† †† Gà cibwaa ina cè popai na pwâ—Pai ina wèe pâ, gà cibwaa wârapwiri naa na aupitèimuru.

†† Kaamela—Chameau. Pai ina wèe ni pâ, é macii na po dau maina. (Còo Mataio 19.24.) ††† 10.31 Mataio 20.16; Luka 13.30 ††† 10.32–34 Maréko 8.31, 9.31

o panuâô tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. ³⁴ Â wà tàpée-bà, âna rà o pitaurée good, ma èdurio, ma padio goro ubati. Â rà o nama go bà. Êco na, naa na béâracié kâra tòotù gée na càué, âna go o mwa wâro còwâ gée na aubâ.»

Wâdé na jè tèpa âboro kîri

Mataio 20.20–28

³⁵ Gée na càué, âna ru medari Iésu wà Jacques ma wà Ioane, tupédu naí Zébédée, â ru ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, pwa jè muru na bu ilari jiigâ.»

³⁶ Â é ina tàru pâ: «Îgàu!»

³⁷ Â ru ina tée pâ: «[Bu tâmogòori pâ] gà mwa tâa gòro autâa'gà, na Mwaciri'gà, naa na muugère'gà, â o tâa tâgâ é pitûâ maina awé. Â bu ilari jiigâ pâ, na bu tâa goro du jèneregâ—pwi jèpwi naa gòro âji îgâ, â pwi jèpwi naa gòro aèmwû'gâ.»

³⁸ † Â é tòpi tàru pâ: «Câgàu caa tâmogòori é pwina gàu ilari! Gona nûmau na gàu wâdo é na wârado na go o wâdo? Pâri ma gàu tòpi mwara é pâ aré ma tòina kôo †?»

³⁹ † Â ru tòpi tée pâ: «Akaé, o pâribu!»

Â é ina tàru pâ: «Ûu kaa, gàu o wâdo é na wârado na go o wâdo, â gàu maagé ma tòina, pwacèwiio. ⁴⁰ Êco na càcaa wâgo, na go pitûâ pâ, wàilàapà na o tâa gòro âji îô ma tâa gòro aèmwû kôo. Ba nye wâco Pwiduée [Caa] na é jèe nye pwabwâti é autâa bèepwiri ba kâ tàpé na é nye pitòrigarirâ.»

⁴¹ Ûna rà tère é pwâratûra bèepwiri wà tèpa 10 a câmu béeru, â rà putâmu naa goo Ioane ma Jacques.

⁴² † Â é todàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwâ còo, naa jaa wà tàpé na càra caa tèpa âboro kâ Pwiduée †, âna wà tèpa ukai, âna rà pitûâ ba na rà còogai tèpa âboro. Â wà tàpé na rà imaina, âna rà pwa kûu tàra. [Â rà niimiri pâ dau pwamuru naa goorâ.] ⁴³ † Êco na, napwa naa goowâ, âna càcaa wârapwiri. Ba wà pwi jè ârapàarawâ, na nûmee na é pwi âboro imaina, âna wâdé na é ipakîriê jii tèpa ênawéna. ⁴⁴ Â wà pwina nûmee na é pâbéaa, âna wâdé na é pwi ênawéna kâra âboro diri. ⁴⁵ Ba wâgo, Pwina naîri âboro, âna câgo caa me, ba na guwâ pipwa âboro kîri tîo. Go me, nau pipwa âboro kîri kâra pâ âboro. Â go me, ba na go panuâ é wâro kôo, ba na go wâri ma tipi wà tèpa âboro na wâru [gée na èpâ kâra].»

Pai wâdé còwâ kâ pwi a bwi

Mataio 20.29–34; Luka 18.35–43

⁴⁶ [Râ bwaa nye gére pâra naa Iéusaléma] wà Iésu ma wà tèpa câmu kée. Â rà tèepaa pâ naa na village Iériko. Ûna rà còobé géewê, â po dau wâru pâ âboro na rà pâra wiârâ.

Â é nye tà tâa bàra naigé wà pwi a bwi, na nee Bartimée, pwi naí Timée. Wà pwiibâ, âna pwi a-ila, ba pwi

† 10.38 Maréko 14.36; Luka 12.50 †† Dernière phrase—Grec: Pâri ma upwaau pwacèwiio? Ucina goro é pai maagé ma tòina kâ Ié-su. Ipaivâ naa na nee tii 39. † 10.39 Apostolo 12.2; Auinapâpari 1.9 †† 10.42 Luka 22.25–26 †† Naa jaa wà tàpé... Grec: Naa na pé gòropuu bèeni. ††† 10.43 Mataio 23.11; Maréko 9.35

a ticè kée. ⁴⁷ Ûna é tère pâ, é tèepaa wà Iésu, pwi âboro gée Nazareth, â é nye tà tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naí Davita, gà meaario, â gà pitu tîo!»

⁴⁸ Wâru é pâ âboro, na rà kânariê, ba na rà pacoové.

Êco na é mwa nye dau to too kaa burâ ina pâ: «Pwina naí Davita, gà meaario, â gà pitu tîo!»

⁴⁹ Â é tàpo coo wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwâ todèe!»

Â rà todèe, â rà ina tée pâ: «Bwa, gà gòo! Â gà cimadò, ba é todàgâ!»

⁵⁰ Â é pò ma tètâjii é palito kée, â é nye pwairi cimadò kaa, â é pâra dari Iésu.

⁵¹ Â é tawèerié wà Iésu pâ: «Dà cè pwina nûmagâ goo? Dà cèna pâri ma go pwa ba kâgâ?»

Â é tòpi tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà pwa ma go niâ ma wâra béaa.»

⁵² †† Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà pâra, ba gà jèe wâdé còwâ, goo é cèikî'gâ!»

Â é jèe nye niâ kaa, wâra béaa. Â é pâra wiâ Iésu.

É tò naa Iéusaléma wà Iésu

Mataio 21.1–19; Luka 19.28–48; Ioane 12.12–19

11 Râ bwaa gére too dàra *Iéusaléma wà Iésu ma wà tèpa *câmu kée. Â rà tèepaa mwünyabweri Bétani, ma wà Bethfagé, du village na ru tâa goro jènere é gòrojaa Élaio ⁵.

Â é panuâ pâ é tupédu a câmu kée wà Iésu, ² â é ina tàru pâ: «Gàu pâra naa na village bèepwiri, tâa béaa kâjè. Â gàu o pâmari naawê, é ji nari buriko, na tòoé goro otâpwe, na bwaa nye ticè âboro cèna mu caa tâa gòé. Â gàu tipié, â gàu popaé me naani. ³ Â wiàna rà tawèeriu pâ: “Gorodà na gàu pwa pwiri?” â gàu tòpi tàra pâ, “Bu popaé pâdari Pwi Ukai, â é mwa panuâé me còwâ wâi.”»

⁴ Â ru pâra, â ru còo pwi nari buriko, naani bàra naigé, na tòoé mwünyabweri goropwârawâ goo jè wâ. Â ru tipié.

⁵ Â wà pâra tèpa tà tâa wê, âna rà tawèeriru pâ: «Dà na gàu pwa? Gorodà na gàu tipi é pwi nari buriko bèepwiri?»

⁶ Â ru tòpi tàra, goro i pwi ia é ina tàru wà Iésu, â rà panuâru. ⁷ Â ru popa me i nari buriko dari Iésu. Â ru tòpò pâ ârabwée, naa gòro càué, â é tâa gòé wà Iésu.

Râ pwamainâé tèpa âboro

⁸ Wâru é pâ âboro, na rà pòpwara béaa kée naa gòro naigé, é pâ ârabwée kâra, [ba na rà pwamainâé]. Â wà pâra tàpé, âna rà tòpò é pâ îri upwâra na bwûu, na rà tépàgâ pâ ni, na é pâ na aupwanapò.

⁹ †† Â wà tàpé na rà pâbéaa kâ Iésu, ma wà tàpé na rà pwicò kée, âna rà cau tomara too pâ:

«Hosana ma cidòri!

Ipwamaina Pwiduée!

Cidòri nyuâa pwi âboro

na é me na nee!Psaume 118.26

††† 10.52 Maréko 5.34 § Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers. †† 11.9 Psaume 118.25–26

¹⁰ *Pwényunyuâari é mwaciri,
na é bwaa âmu tèepaa—
pwâra ukai kà *Davita,
pwi jojoorojè!
Hosana ma cidòri!
Pwamaina Pwidueé
na é wâdòiti awé!»

¹¹ Ûna é tèepaa wà Iésu naa Iérusaléma, â é tò naa na é *Wâra pwapwicîri, â é côo bwàti [ê pwina rà gére pwa wà tàpé na rà tâa wê]. Â nabwé, â rà pâra naa Bétani ma wà tèpa ¹² *apostolo kêe, ba jèe bàrane.

É pinajajai upwâra wâi

¹² Na dàuru kêe, â ûna rà còobé gée Bétani, â é cop-wa wà Iésu. ¹³ †Â é côo gée iti ê jè *upwâra wâi, na po pwédoo. Na pwi pâara-bà, âna càcaa [wâru] pwâra wâi. Éco na é pâra nau mudàra cè pwêe. Â ûna é tèepaa pâ, â nye po dooé co. ¹⁴ Â é pinajajai i upwâra, ma ina pâ: «O nye ticé cè pwi jè âboro, cèna ée mwa caa uti cè pwâra wâi'gà, [ba gà o jèe bà]!»

Â rà tère pwiri wà tèpa câmu kêe.

É pacòobé tèpa pi-icu

¹⁵ Rà tèepaa pâ naa Iérusaléma, â é tò wà Iésu naa na Wâra pwapwicîri. Â é pacòobé tèpa gére pwa jèna ††, gée na [gòroigé † kâra] Wâra pwapwicîri. Â é pugò-boori é pâ taapà kà tàpé na rà gére pitòotéri mwani, ma é pâ autâa kà tàpé na rà pi-icu marü.

¹⁶ Â é ina pâ: «Guwà cibwaa pa dôme naani é pâ muru imudi! ¹⁷ ††Guwà jèe nye tâmogòori bwàti é pwina é ina wà Pwidueé naa na *Tii Pwicîri, pâ: *O mwa ina goo é wâ kôo pâ, wâ târa pwapwicîri, kâra diri é pâ Ba.*

Ésaïe 56.7

Éco na wâguwà, âna guwà gére pwa ma aucârü kà tèpa mura!»

¹⁸ ††Â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, âna rà tère é jèkutâ goro i pwi ia é pwa wà Iésu. Â rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà tètâmwereê. Ba wâgotàra gooé, ba jèe dau wâru pâ âboro na rà pâra naa gooé. Ba rà câdiri é pâ popai na é pacâmurirà goo.

¹⁹ Ûna bàrane, â rà còobé, gée na pwi ville-bà wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe.

Guwà cèikî naa goo Pwidueé

Mataio 21.21–22

²⁰ Na dàuru kêe, na rà pâra wii naigé, â rà côo i iri wâi, na ia é pinajajaié ††† wà Iésu, âna é jèe mwari awé, tia niboo goro wàé.

† 11.13 Luka 13.6 †† Còo note goo Mataio 21.12. † Gée na gòroigé—*De la cour extérieure. Wà tèpa pi-icu, âna rà tâa na gòroigé kâra Wâra pwapwicîri. Còo mwara Wâra pwapwicîri naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.* †† 11.17 Ésaïe 56.7; Jérémie 7.11 †† 11.18 Maréko 14.1 ††† Pinajajai (é, pinanyajai)—*Maudir.*

²¹ Â wà Pétéru, âna é niimiri, i pwi ia é ina wà Iésu. Â é ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà côo, i upwâra na ia gà pinajajaié géecaa, âna é jèe mwari.»

²² Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Wâdé na guwà cèikî naa goo Pwidueé! ²³ †††Ba go ina tàwà é âjupâra pâ: O pâri ma gà ina târa é jaa bëeni pâ: “Gà ègò naaniboo nawià!” Â wà Pwidueé âna é pwa! Éco na wâdé na gà cèikî pâ o tèepaa é pwina gà ina. Â gà cib-waa pidumapiê, naa na pwâranümagà! ²⁴ †Ékaa pwiri é majoroé ma go ina tàwà pâ: Wiàna guwà pwapwicîri târa ilari é jèe muru, â wâdé na guwà cèikî pâ guwà jèe tòpi. Â ée mwa pacoo wà Pwidueé.

²⁵ †††«Â wiàna guwà cimadò, ma guwà pwapwicîri, â wâdé na guwà pwanauri, tà tàpé na rà pwa tàwà na èpà. Â, na wârapwiri, â wà Caa kàwà, na é wânidò *napwéretòotù, âna é pwanauri tàwà é pâ tojii kàwà. { ²⁶ Éco na, wiàna câguwà caa pwanauri tà para tàpé, â wà pwi Caa kàwà, na é wânidò napwéretòotù, âna o cèe caa pwanauri tàwà mwara é pâ tojii kàwà.}»

Dà tàrù na é wakè goo wà Iésu?

Mataio 21.23–27; Luka 20.1–8

²⁷ Wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, âna rà tò còwâ naa Iérusaléma.

Ûna é gére pâra naa i Wâra pwapwicîri, â rà me burèe wà para tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaillò, ma wà tèpa dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitûâ.

²⁸ Â rà tawèerie pâ: «Pwiini, wàilàapà na naa tàrù tâgà, ma gà pwa é pâ muru bèepwiri? Wàilàapà na cùrugà? Â?»

²⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Go bwaa nama tawèeriwà, goro ji caapwi muru co. Â wiàna guwà tòpi tõe bwàti, â go mwa ina tàwà pwi a naa tõe tàrù ma go pwa. Wàéni: ³⁰ Wàilàapà na naa tàrù tà Ioane ma é *piupwaa? Wà Pwidueé, é, wà tèpa âboro?»

³¹ Â rà dau pitûra goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù gée jaa wà Pwidueé” â ée mwa ina tâjè pâ: “Â gorodà na câguwà caa cèikî naa goo é pwina é ina tàwà wà Ioane?” ³² Â wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù gée jaa tèpa âboro co” â dà [géewé cèna o tèepaa]?»

Ba wâgotàra goo tèpa âboro, na rà cau cèikî ba gòo pâ wà Ioane, âna é pwi *péroféta, [na é pame é popai gée jaa wà Pwidueé]. ³³ Â ékaa, na rà tòpi tà Iésu pâ: «Ëi, câbà caa tâmogòori.»

Â é ina tàra pâ: «Â wâgo mwara, âna o câgo caa ina tàwà, wàilàapà na naa tàrù tõe ma go pwa é pwina go pwa.»

Ucina naa goo tèpa wéaari nadipâa

Mataio 21.33–46; Luka 20.9–18

¹² †††Wà Iésu, âna é piwiâ tà tèpa âboro é pâ ucina. Â é ina tàra pâ:

«É mwa tâa pwi apooro nadipâa. Â é mwa câmi aupwanapô kêe. Â é mwa bariwâri goro é auba, â é mwa îri pwêe, ba na aucòogai é pwâra dipâa. Â é mwa bari

††† 11.23 Mataio 17.20 § 11.24 Mataio 7.7 †† 11.25 Mataio 6.14–15 ††† 12.1 Ésaïe 5.1–2

ê wâ na dau gòri too, ba na aucibèri † wâra ê nadipâa. Â nabwé, â [é niimiri pâ na é pâra nau ipokâa naa jè napô. Â] é wâri pâra tèpa âboro, ba na rà wéaari i na aupwanapô kêe. Â é pâra, â é tâa na jè napô.

² «[Paé pâ parui, paé, paé, paé...] tèepaa naa na pâara na o pétâ pwâra dipâa na. Â é panuâ pâ pwi jè âboro kîri kêe, ba na é tòpi jii tèpa wéaari nadipâa cè kêe géé goro é piûnya. ³ Êco na rà pâdié, â rà panuâê pâ còwâ, â nye ticè cèna rà naa tée. ⁴ Â géewê, â é panuâ me còwâ pwi jè âboro kîri kêe. Â rà pièié, â rà tanoori é pûrué, â rà pé pidurié.

⁵ «Â nabwé, â é panuâ pâ mwara é pwi béaracié kâra âboro kîri kêe, â rà catâmwereê... Wâru é pâra tèpa âboro kîri kêe na é panuârà mwara. Â rà pâdi pâra pwi, ma tètâmwara pâra tàpé.

⁶ «Nabwé, â jèe nye ticè âboro târa ma é panuârà—jè dàra wâco pwi âji naîé, na dau wânümee gooé. Â é panuâê pâ tà tèpa piwéaari wâra i nadipâa. Ba é nye tà niimiri pâ rà o tòmirié, ba wâ pwina naîé.

⁷ «Êco na wâ tèpa âboro èpâ bèepwiri, âna rà pitèr-erâ, â rà ina pâ: “Guwâ còo, wàé kaa ni wâ pwi ia ée mwa pwi apooro i na aupwanapô, na cè jè tòtù. Wâdé na jè tètâmwereê cawi, ba na o mwa tà kâjè i na aupwanapô!”

⁸ †† «Â rà tâjûrué, â rà tètâmwereê. Â rà popa i naiié, â rà tètâjii naaiti jii i na aupwanapô.»

⁹ Â wâ Iésu, âna é tawèeri tàpé na rà gére tèreê, pâ: «Â o dà cèna ée pwa wâ pwi apooro i nadipâa? Ée mwa po me wàé, â ée mwa nama tètâmwara i tèpa wéaari wâra i na aupwanapô. Â ée mwa caa naa é nadipâa bèepwiri tà pâra tàpé, ba na rà wéaari. ¹⁰ †Guwâ jèe nye gére pûra é popai bèepwiri, naa na *Tii Pwicîri, pâ:

*I pwi atû na rà tètâjii
wâ tèpa ba wâ,
âna nye wàé kaa pwiri,
i âji êkêe!
[Tàutàra goo
pwi ò kâra wâao!]*

¹¹ Ba nye autûâri kâ Pwi Ukai.

Jè pò goo pwényuâa kêe.» Psaume 118.22-23

¹² Napwa naa goo wâ tèpa caa kâ tèpa *Juif, âna rà tâmogòori pâ é tàgére pwa ucina naa goorâ. Â dau nûmarâ na rà tâjûrué. Êco na wâgotâra, géé goo na wâru tèpa âboro na rà wâdéarié, â rà naaé, â rà pâra.

Wâripû kâ tèpa Roma

Mataio 22.15-22; Luka 20.19-26

¹³ †† Wâ tèpa pitûâ kâ tèpa Juif, âna rà panuâ pâdari Iésu wâ pâra tèpa *Farasaio, ma wâ pâra tèpa tâa na ére kâ *Héroda, ba na rà tû tûâ tée. Ba rà bu naigé ma rà pitotié, géé goro cè pai mwa tòpi kêe târa.

¹⁴ Â rà ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà nye tâmogòori pâ, gà ina é âjupâra. Â nye ticè âboro cèna wâgotâgâ gooé, â câgâ caa ipwaké goro âboro. Ba gà

nye picémara ba *tàrû diri é pâ muru na nûma Pwiduée na bà pwa. Â ékaa, na nûmabâ na bà tawèerigâ pâ: Pwiri wâdé † na jè wâripû †† tà pwi ukai kâ tèpa *Roma? É, o càcaa wâdé?»

¹⁵ Êco na é tâmogòori wâ Iésu pâ, tèpa pwâ. Â é ina târa pâ: «Gorodâ na guwâ ipawâmiô? Paari tóo é jè mwani atû.»

¹⁶ Â rà pame tée. Â é ina târa pâ: «Naporomee î ma nee î, na wâgòro é mwani bèeni?»

Â rà tòpi tée pâ: «Kâ pwi ukai kâ tèpa Roma.»

¹⁷ †† Â é ina târa wâ Iésu pâ: «Â jèe wâdé, guwâ pitôowâri tà pwi ukai é pwina kêe; â guwâ pitôowâri tà Pwiduée é pwina kâ Pwiduée.»

Â rà po dau pò goo é pai tòpi kêe.

Pai o wâro còwâ kâ tèpa bà

Mataio 22.23-33; Luka 20.27-38

¹⁸ † Napwa naa goo wâ tèpa *Sadukaio, âna [jè ditàra pwapwicîri kâ tèpa Juif, na] càra caa cèikî pâ, rà o wâro còwâ wâ tèpa bà. Â wâ pâra tàpé géé goorâ, âna rà medari Iésu [ba nûmarâ na rà paari pâ rà âjupâra]. Â rà tawèerié pâ: ¹⁹ †† «Ico pwi a pwa pupûra, é jèe wii tâjè wâ *Moosé naa na é *Naèà pâ: *Wiàna é bà wâ pwi âboro, na ticè èpo kêe, â wâdé na é popa tô dàpwâ kêe wâ pwi jiié, ma ru piéa.*

Deutéronome 25.5

Â, na wârapwiri, â é naa cè goobàra pwi a bà.»

²⁰ «Â wâdé. Êco na gà jèe niimiri cai ni: Po 7 tèpa aéjii. Â é piéa wâ pwina ciàra, êco na é bà, â nye ticè èpo kêe. ²¹ Â pwi a pâ wê, âna ru piéa ma tô dàpwâ, êco na é bà mwara wâ pwini, â nye ticè èpo kâru. Â wâ pwi béaracié, âna ipaiwâ. ²² Â wârapwiri naa goo wâ tèpa 7 aéjii bèepwiri. Ba rà cau bà, â nye ticè èpo kâra. Â géé na càurâ diri, â é mwa bàra bà wâ i tô ilâri. ²³ [Gâ ina pâ] rà o mwa wâro còwâ wâ tèpa bà, na jè tòtù. Â wiàna wârapwiri, â wâilàapâ narâ, na o pwi éa tô ilâri-bâ, na tòtù bèepwiri? Ba rà nye cau tèpa éaé diri! Â?! [Gâ tòpi cai!]

²⁴ Â é tòpi târa wâ Iésu pâ: «Guwâ pitanami, làpé! [Cina câguwâ caa cèikî pâ, rà o mwa wâro còwâ wâ tèpa bà?] Ba câguwâ caa tâmogòori é Tii Pwicîri, â câguwâ caa tâmogòori é pàtâma Pwiduée! ²⁵⁻²⁶ †† Ba na pâara na rà wâro còwâ wâ tèpa bà, âna o càra mwa caa piéa còwâ. Ba rà wâro pwacèwii tèpa *angela, naa jaa Pwiduée.

«Â gona câguwâ caa tâmogòori é pwina é ina wâ Moosé? Ba é pwa jèkutâ naa na é tii kêe, goro i ji na nari upwâra, na ia tòo gò i ânye. Naawê, âna é ina tée wâ Pwiduée pâ: *Wâgo Pwiduée kâ *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo.*

Exode 3.6

²⁷ [Pai ina wèe pâ rà nye cau tàgére wâro jaa Pwiduée!] Ba wâ Pwiduée, âna câé caa Pwiduée kâ tèpa bà, â é Pwiduée kâ tàpé na rà wâro. Â jè còo naawê pâ, guwâ po dau pitanami awé!]

†† Pwiri wâdé... é, Pwiri pwa tàrû kâjè. Pwiri rà ina é Naèà kâra Wâra pwapwicîri kâ tèpa Juif. ††† Wâripû—Impôt. ††† 12.17 Roma 13.7 § 12.18 Apostolo 23.8 †† 12.19 Deutéronome 25.5 ††† 12.26 Exode 3.2,6

† Aucibèri—Tour de guet. (Cibèri—Surveiller d'en haut.) †† 12.8 Hébéru 13.12 † 12.10 Psaume 118.22-23 †† 12.13 Maréko 3.6

Naèa na piwéna

Mataio 22.34–40; Luka 10.25–28

²⁸ † Ûna rà gére pitùra, â é tàmaarirà wà pwi jè *dotée goro ê Naèa. Â é côo pâ é po dau tòpi bwàti tà tèpa Sadukaio wà Iésu. Â é me burée, â é tawèerié pâ: «Gona dà è pwi naèa na é piwéna, naa na diri ê pâ naèa?»

²⁹ †† Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wàéni: *Guwà tère, co tèpa *Isaraéla! Wà Pwi Ukai Pwiduée, âna wàè kaa pwiri ê pwi âji Ukai kâjè, na é caapwi co!*³⁰ Â wâdé na gà mearié géé na diri ê pwâranümagà, ma é wâro'gà, ma é aunünuma'gà, ma é nii'gà.

Deutéronome 6.4–5

³¹ †«Â wàéni é bêarailu kâra naèa: *Gà meari tèpa âboro*^{††} *pwacèwii é pai pimeaarigà còwâ.*

Lévitique 19.18

Â nye ticè cè jè naèa, cèna piwéna jii ê du naèa-bà.»

³² †† Â wà pwi dotée goro ê Naèa âna é ina tée pâ: «Ûu kaa! Po dau âjupâra co pwi a pwa pupûra, è pwina gà ina! Wà Pwi Ukai, âna nye wàé kaa è pwi âji Pwiduée kâjè! Â nye ticè pwi jèpwi! ³³ Â wâdé na jè mearié mwara, géé na diri ê pwâranümajè, ma é tà manga, ma é nii kâjè. Â wâdé mwara, na jè meari tèpa âboro, pwacèwii é pai mearijè còwâ. Nye dau piâjimuru pwiri jii ê pâ *ârapwaailò tà Pwiduée, ma é pâ para âraimeai.»

³⁴ Â é côo wà Iésu pâ, dau wâdé pai tòpi kée. Â é ina tée pâ: «Câgà caa wâiti jii è *Mwaciri kà Pwiduée.»

Â géé na càùé, â nye ticè âboro na tawèeri Iésu goo cè para muru.

Dau pwamuru naa goo pwi Mesia

Mataio 22.41–46; Luka 20.41–44

³⁵ Ûna é gére pacâmurirà goo ê Popai naa na *Wâra pwapwicîri, wà Iésu, â é ina tà tàpé na rà tàmaarié, pâ: «Wà tèpa dotée goro ê Naèa, âna rà pacâmuriwà pâ, wà pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapaçîê] âna é pwi âboro kîri jii wà *Davita, ba é pwi gòobèrèè co. Êco na rà pitanami ††. ³⁶ ††† Ba nye wà Davita kaa, ûna ia dipitirié è Nyuâaè Pwicîri, na é ina pâ:

*Popai kà Pwi Ukai,
Pwi Ukai Pwiduée
na é patùra Pwi Ukai kôo:
"Gà me ma gà tâa ni.
Tâa ni gòro îò étò.
[Go naa tâgà è pitûâ.
O pwamainagà awé.]
Go nama gà còogai
tèpa ipaa dàgà." Psaume 110.1*

³⁷ «Ûna é ina wà Davita pâ *Pwi Ukai kôo*, âna é tàgére ina wà pwi Mesia. Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na rà ina pâ, é pwi âboro kîri jii wà Davita ³⁸?! [Bwa, é paari

† 12.28 Luka 10.25–28 †† 12.29 Deutéronome 6.4–5 † 12.31 Lévitique 19.18 †† Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tàmwünyabw-erigà, é, pwi jèneregà. †† 12.32–33 Lévitique 19.18; Deutéronome 4.35, 6.4–5; 1 Samuel 15.22; Osée 6.6 ††† Grec: «Gorodà na rà ina pâ, wà pwi Mesia, âna é pwina naî Davita?» ††† 12.36 Psaume 110.1

wà Davita pâ wà pwi Mesia, âna é pwi âboro na é piwéna jii diri para tàpé!]

Tèpa dotée goro Naèa ma pa dàpwà

Mataio 23.1–12; Luka 20.45–21.4

Rà tàmaari Iésu è pâ âboro na wâru, â rà dau ip-wàdé. ³⁸ Â é pacâmurirà mwara, â é ina tàra pâ: «Guwà pwacôoco! Guwà cibwaa pwaduwa kà para tèpa dotée goro ê Naèa! Ba dau wâdé tàra, na rà pâra na è pâ ârabwée gòri ³⁹. Â wâdé tàra, na rà nye pwabwàcu tàra [ma pwamainarà] pâ âboro, naa na diri è pâ ére aupitapitiri. ³⁹ Rà nye mudàra taaci è pâ autâa na tâa béaa, na *wâra pitapitiri, ma naa na pâ na aupi-ija maina. ⁴⁰ Â rà pwa è pâ nyakâra pwapwicîri [ba na jè o niimiri pâ rà tèpa âboro na rà wâdé]. Êco na, ûna rà gére wàrapwiri, â rà popa diri jii è pa dàpwà è pâ muru na tà tàra. Â géé goro kaa pwiri, âna o mwa pwa tàra è wârimuru na dau maina jii è wârimuru kà para tàpé.»

Tô dàpwà na ticè neemurué

⁴¹ [Géewé, â é tò naa na wâra pwapwicîri wà Iésu.] Â é tâa béaa naa na pwi ére na jè tòpò mwani târa Wâra pwapwicîri naawé. Â é côo è pwina rà gére tòpò wà tèpa âboro. Â napwa wà tàpé na dau wâru neemururà, âna rà tòpò è mwani na dau wâru. ⁴² Â é tèepaa me tô jè dàpwà, na piticè neemurué. Â é naa ji du ârailu nari mwani atü.

⁴³ †† Â é todà tèpa *câmu kée wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Go ina tàwà è âjupâra pâ: Wà tô dàpwà bèeni na piticè neemurué, âna po dau wéna awé è pwina è tòpò, jii para tàpé. ⁴⁴ Ba rà tòpò upûuê ^{5†} (ba ji ére mwani géé goro aumaina goo wârirà). Âna wàé, âna jèe nye piticè neemurué kaa. Êco na é nye naa kaa diri è mwani na o pâri ma é wâro goo.»

O mwa tédidiri Wâra pwapwicîri

Mataio 24.1–2; Luka 21.5–6

13 Géé na càùé, â é còobé géé na *Wâra pwapwicîri wà Iésu. Â é ina tée wà pwi jè a *câmu kée pâ: «Pwi a pwa pupûra, côo è pâ atü goro è auba, goo è pé wà bèeni! Nye dau wâdé kaa! Â po dau pwa kaamwa ^{5††} kée!»

² †† Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà côo è pâ auba bèeni? Âna go ina tâgà pâ: O mwa téura diri. Â o mwa ticè atü na o mwa pitâgòrà too wê.»

É pwina o tèepaa na pwâadèrèè

Mataio 24.3–44; Luka 21.7–33

³ Rà tâa gòrojaa Élaio wà Iésu, ma wà Pétèru, ma Jacques, ma Ioane, ma wà André, wâcicima i Wâra pwapwicîri. Â rà tawèerié pâ: ⁴ «Gà ina tâbà pâ o wiidà cèna o tèepaa è pwina gà gére ina. Â o dà cè câmu kée

§ Grec: Nye wà Davita kaa, na é ina gooé pâ 'Ukai', â gorodà na é pwina naîê? †† Ârabwée gòri—Naa jaa tèpa Juif biu, âna câmu kà tèpa tà manga ma tèpa pipapwicîrirà. ††† 12.43 2 Korénito 8.12 †† Upûuê—Surplus. ††† Kaamwa—Magnificence. †† 13.2 Luka 19.44

ma bà o tàmogòori pâ, o jèe tèepaa me è pwi pàara-bà?»

⁵ Â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacòowà, â guwà cibwaa pwa ma ipa-imwüruwà. ⁶ Ba o wâru tàpé na rà o tèepaa me, â rà o pa è neeo. Â rà o ina tàwà pâ: “Wâgo pwi Mesia [na go me gée jaa Pwiduée, na guwà tapacîê]!” Â rà o ipa-imwüru è pâ âboro na wâru.

⁷ Guwà o tère cè airi paa, cèna wâmwünyabwe, ma jèkutâ goro paa na wâiti. Â guwà cibwaa nama wâ-gotàwà! Ba o nye mara tèepaa è pâ pwiibà, èco na o càcaa pâji pwàadàra gòropuu.

⁸ †«[Â o wâru pâ ipaa pitiri gòropuu]: Ba è pwi jè Ba, âna ru pipaa ma pwi jè Ba. Â wà pwi jè ukai, âna ru pipaa ma cè pwi jè ukai. Â o gù napuu, na pâ pàra ére gòropuu, â o pâ nau tèepaa è pâ copwa na maina. Ê pâ na pai pwa wèe bèepwiri, âna o pwacèwii è pâbéaari maagé kâra pitèpa èpo.»

O tubaèpà tà tèpa cèikí

⁹ †«Guwà tère bwàti è pwina o mwa tèepaa dariwà: Rà o mwa popawà pâ, naa na pâ wâra pitèimuru. Â rà o pâ nau èiwà, naa na pâ *wâra pitapitiri. Â o dàtiwà pâ, na ara tèpa kupénoo, ma wà tèpa ukai, gée goro na guwà tèpa âboro kôo. Â, na wàrapwiri, â guwà o tèpa *paâjupâraô, na ararà. ¹⁰ Ba wâdé na jèe mara inapàpari è Picémara Wâdé târa diri pâ Ba.

¹¹ †«Â, na diri è pâ pàara na rà o mwa tâjüruwà ma pitèiwà, â guwà cibwaa pidumapiê goro cè pai tòpi kàwà tàra. Ba guwà mwa ina co è popai na é naa tàwà wà Pwiduée, na pwi pàara-bà. Ba o è Nyuâaê Pwiciiri na ée tùra, â o càcaa wâguwà.

¹² †«[Na pwi pàara bèepwiri, âna] wà pwi jè âboro, âna é panuâ pwi aéjii kèe, ba na tètâmwereê. Â è wàrapwiri mwara wà pwi caa kâra èpo, tà pwina naîê. Â wà tèpa èpo, âna rà o mwa pipaa ma tèpa nyaa ma caa kàra. Â rà o pwa ma rà pwa wârimuru, tiagoro pai pòtâmwararà.

¹³ †«Êdiri pâ âboro, âna rà o pièpâriwà †† gooò. Êco na wà pwina é cimwü tia pwàadèrèe, âna ée mwa pa-udòè wà Pwiduée [ma naa tée è *wâro dâra gòiri jaaé].»

O maina pai maagé kà tèpa âboro

¹⁴ ††«Guwà o pâ nau côo è capwi na é tèepaa me naa na ére na càcaa autâa kèe—muru na jè miiri, ma jè pwùkùru goo.»

(Â wà pwina é pûra ni, âna wâdé na é tàmogòori bwàti è pwini!) «Â, na pàara bèepwiri, âna wâdé na rà uru naa gò pâ jaa, wà tàpé na rà tâa *Judée! ¹⁵ Â wà pwina é nao gòroigé jii wâ ††, âna é cibwaa wâjué còwâ, nau mudàra cè jè muru, wâna è wâ kèe. ¹⁶ Â wà pwina é tâa na è na aupwanapô, âna é cibwaa wâjué còwâ naa jaaé, ma é popa è ârabwée kèe. ¹⁷ ††Au! Wârico!

† 13.8 Ésaie 19.2 †† 13.9 Mataio 10.17–20 † 13.11 Luka 12.11–12 †† 13.12 Mataio 10.21 †† 13.13 Mataio 10.22; Ioane 15.21 ††† Pièpâri—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Miiri. ††† 13.14 Daniel 9.27, 11.31, 12.11 † 13.15 Luka 17.31 †† Nao gòroigé jii wâ—Grec: Tâa gòrowâ. Côo Mataio 24.17. ††† 13.17 Luka 23.29

Ba, na è pâ tòotù bèepwiri, âna o po dau pwaée kâra pa ilàri na rà nyarana, ma pa ilàri na rà pa-di è èpo kâra.

¹⁸ «Â guwà pwapwicîri tà Pwiduée pâ, na càcaa tèepaa mariwà, è pâ muru bèepwiri, na pàara na pièpâ napô na! ¹⁹ ††Ba, na pàara bèepwiri, âna rà o dau maagé côo wà tèpa âboro. Ba bwaa nye ticè cè pwi jè âboro, cèna ée jèe maagé côo wàrapwiri—tapoo gée na autapoo goo è gòropuu, ûna é nye tòpò diri è pâ muru wà Pwiduée—tiagoro nabà. Â o jèe nye ticè cè pwi jè âboro, cèna ée mwa wàrapwiri còwâ è pai maagé kèe.

²⁰ «Wiàna wà Pwiduée Pwi Ukai, âna càcaa nùmee na é nama piboo è pâ jéûru tòotù bèepwiri, â pwiri nye ticè cè pwi jè âboro cèna é piupa è wâro kèe. Êco na é niimiri pâ, na é nama piboo, wàrapwiri goo wà tàpé na é jèe pitòrigarirà.»

Tèpa ‘mesia’ na rà tèpa pwâ

²¹ «Â wiàna é ina tàwà è pwi jè âboro pâ: “Guwà côo! É wâni wà pwi *Mesia, [*pwi a pa-udòjè]!” è wâpâ wiàna é ina pâ: “É wâna è ére bèeni!” â guwà cibwaa cèikí naa gooé. ²² ††Ba rà o mwa tèepaa me cè tèpa ‘mesia’ ma tèpa ‘péroféta’ na rà tèpa pwâ. Â rà o pwa è pâ wakè goro pàtàmarà na rà mwa pò goo wà tèpa âboro, târa ma rà ipa-imwüruwà. Â rà ipwadârapwa mwara ma rà ipa-imwüruwà tàpé na é jèe pitòrigarirà wà Pwiduée. ²³ Â, na wàrapwiri, â wâguwà, âna guwà o ipwacòoco! Ba go jèe tàmarà ina tàwà è pâ muru na o mwa tèepaa!»

Pai wâjué me còwâ kà Iésu

²⁴ ††«Na pâ tòotù-bà, â rà o dau maagé côo è pâ âboro. Â gée na càuru pwiri:

O câé té i tòotù.

O bàutê i parui.

²⁵ Rà o tûu pâ îricò.

Gùmagù pâ pàaé††. Ésaie 13.10; 34.4

²⁶ †††«Â, na pàara bèepwiri, âna o côoô, wâgo *Pwina naîri âboro, wiàna go tèepaa me na nee, naa na è pàtàmoò, ma è pai maina ma muugère kôo. ²⁷ †††Â go o panuâ me tèpa *angela, ba na rà popa tàpé na go jèe pitòrigarirà. Â rà panaimarirà, pitiri è gòropuu.»

Câmu goro iri wâi

²⁸ «Wâdé na guwà picòo bwàti è câmu kâra è *iri wâi. Ba, na é bwaa tapoo ti, â guwà tàmogòori pâ, ée jèe tèepaa me è pàara na ucuu i napô. ²⁹ Wàrapwiri na guwà côo pâ, gére tèepaa è pàra câmu na go gére ina, â guwà o tàmogòori pâ, o jèe pacoo diri †††. ³⁰ Â go ina

†† 13.19 Daniel 12.1; Auinapàpari 7.14 ††† 13.22 Auinapàpari 13.13 †† 13.24–25 Ésaie 13.10; Joël 2.10, 3.4, 4.15; Auinapàpari 6.12–13 †† Gùmagù pâ pàaé—Pai ina wèe pâ, o piaraégò pâ îricò; é, o gùmagù pâ mwaciri ma tèpa ukai kâra; é, o gùmagù tèpa duée. ††† 13.26 Daniel 7.13 ††† 13.27 Mataio 13.41; Maréko 13.32 ††† O jèe pacoo diri—é, Go o jèe tèepaa. (Pai wâjué còwâ kà Iésu.)

tàwà é âjupâra pâ: [O càcaa gòiri.] Wà pàra tèpa âboro nabà, âna rà o bwaa nye còo pwiri, béaa kâra pai o bà kâra. ³¹ Ba o tiâu é napwéretòotù ma é gòropuu; â napwa é popai kôo, âna o càcaa tiâu.»

Guwà tà tàcî

³² «Nye ticè pwi âboro, cèna tâmogòori cè tòotù ma cè ineretòotù, cèna o tèepaa é pâ muru bèepwiri. Ba câbà caa tâmogòori mwara wâgo Pwina naî Pwiduée, ma wà tèpa angela kêe. Â nye wàco Caa, na é tâmogòori. ³³ Guwà pwacôoco, â guwà cibwaa tà puu! Ba câguwà caa tâmogòori cè pàara cèna o tèepaa na.

³⁴ «Ba ipwacèwii naa goo pwi âboro na é pâ nau ipokâa jii napô kêe. Â é naa tà tèpa wakè kêe é tàrù, naa goro diri é pâ neemuruê, tiagoro é pwârawâ kêe. Â é ipâdi naa goorà é jèpa wakè kâra. Â é pitûâri tà pwi a wéaari goropwârawâ pâ, na é tà tâa ma tàcî.

³⁵ †«Â [jipaiwà naa goowà]—wâdé na guwà tà tàcî! Ba o câguwà caa tâmogòori, cè pàara cèna ée tèepaa me còwâ na, wà pwi apooro pwârawâ. Ba pwiri o bàrane, é pwiri o nabibiu kâra ne, pwiri naa gòropwaa ††, pwiri gòro dàuru. ³⁶ Â wiàna é pwairi tèepaa me, â càcaa wâdé na é pâmariwà na guwà gére puu! ³⁷ É pwina go ina tàwà, âna popai tà diri tèpa âboro: Wâdé na guwà tà tàcî!»

Rà mudàra ba na rà tètãmwereê

Mataio 26.1–5; Luka 22.1–2; Ioane 11.45–53

14 Dàra ârailu tòotù, â o coo [ê du *tòotù maina kà tèpa Juif]—tòotù *Paséka jèpwi, bau tòotù maina kâra 'pi-ija poloa na ticè nyaa kêe'.

Â nûma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèa, na rà tètãmwara wà Iésu. Â rà imudàra cè pai pwa wèe, ma rà tû tûa tée ma tâjurué pwàniri. ² Ba rà pi-ina tàra pâ: «O po càcaa wâdé na jè tâjurué pàpári, na pàara na pwa i pi-ija maina wâna. Ba péa rà tà putàmu naa goojè é pâ âboro, ma gùmaguè napô.»

Wicèpwiri jawé ûrea naa gò Iésu

Mataio 26.6–13; Ioane 12.1–8

³ †[Na pwi pàara bèepwiri, âna] é tâa Bétani wà Iésu, wâna pwârawâ kà Simona, pwi a pwa maga. Â, na rà gére ija, â é tèepaa me é tô jè ilàri, bau é wâra jawé atû, na wâbé goro é jawé ûrea ††—pwi jawé na dau maina é wâri wèe. Â é tébiti i wâra jawé, â é wicèpwiri i jawé ûrea naa gòro pûru Iésu.

⁴ Ûna rà còoè wà pàra tàpé na rà gére tâa wê, â po dau càcaa wâdé tàra. Â rà pi-ina tàra pâ: «Kaa! Cina é po dau pwatari i jawé ûrea bèepwiri? ⁵ Ba é wâri wèe, âna pâ miliô ††! Gorodà na càcaa icuri, ma o naa é wâri

Naa naporomee bëeni, âna wà Iésu, âna é mara ina du ârailu pàara na o mwa tèepaa: jèpwi, âna, pai tubatiâu é ville Iérusaléma, gée na càuru pai bà kêe, na naja 70. Jèpwi, âna, pâ muru na o mwa tèepaa naa pwâadàra gòropuu, béaa kâra pai o wâjué me còwâ kêe. † 13.35 Luka 12.38 †† Naa gòropwaa—Grec: Na é to i ja. † 14.3 Luka 7.37–38 †† Jawé ûrea—Nee nard. †† Pâ miliô—Grec: 300 mwani pwaa (deniers). Wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi naja.

wèe, tà tàpé na ticè kâra?» Â rà gére dau putàmu naa gooé.

⁶ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà naaè! Gona cina guwà nama é tòina? É pwina é pwa wà tòoni, âna muru na po dau wâdé. ⁷ ††Ba rà o nye tà ciburà wâjaawà wà tàpé na ticè kâra, â o nye pâri ma guwà pwa tàra cè pwina wâdé wiàna âji nûmawà. Â napwa wâgo, âna o câgo caa tà ciburà tâa jaawà. ⁸ ††Â wà tòoni, âna é jèe pwa kaa é muru na pâri ma é pwa. Ba ûna é wicèpwiri naa gò-o i jawé ûrea, âna é jèe pwabwàti cawi béaa é pai o boo kôo naa napwêe. ⁹ Pwa na go ina tàwà é âjupâra pâ: Na diri pâ ére, na o mwa inapàpári é *Picé-mara Wâdé naawê—naa na gòropuu diri—â o piwiâ mwara é jèkutâ goo é pwina é pwa wà tô ilàri bëeni. Â o nye tà ciburà niimirié.»

É icuri Iésu wà Judas

Mataio 26.14–16; Luka 22.3–6

¹⁰ Wà Judas Iscariote—wà pwi ârapàara tèpa 12 *apostolo—âna é pâ nau còo tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò. Â é ina tàra pâ, na ée mwa panuâ Iésu tàra. ¹¹ Â rà nye dau ipwâdéee kaa, â rà ina pâ na rà o mwa naa cè mwani tée. Â tapoo na pàara bèepwiri, â é imudàra cè naigé, ma é icuri wà Iésu tàra.

Pi-ija kà Pwi Ukai

Mataio 26.17–35; Luka 22.7–34; Ioane 13.21–38

¹² †Jèe tèepaa é bétapoo tòotù kâra 'pi-ija poloa na ticè nyaa kêe'—tòotù na rà mu taa é nari mutô târa Paséka. Â rà ina tà Iésu wà tèpa *câmu kêe pâ: «Bà o pâ nau pwabwàti é utimuru târa Paséka. Â wâpà na nûmagà na jè pi-ija wê?»

¹³ Â é panuâ tupédu ârailu gée goorà, â é ina tàru pâ: «Gàu pâra naa na ville, â o ipitiwà ma pwi âboro, na é popa é wâra jawé. Â gàu pâra wiâe. ¹⁴ Â, na é tò naa na jè pwârawâ, â gàu ina tà pwi apooro wê pâ: “É tawèeri me wà pwi a pwa pupûra kâbà, pâ, o wâpà é na-ditàrawâ, na bà †† o ija naima é utimuru târa Paséka?”

¹⁵ «Â ée paari tàu é jè naditàra-wâ na wâdòiti—pwi naditàrawâ maina na jèe ipwabwàti. Â gàu pwabwàti i uti kâjè naawê.»

¹⁶ Â ru pâra naa na ville, â ru pâmari, wâra na é ina tàru wà Iésu. Â ru pwabwàti é utimuru târa Paséka.

O ipwa tûa tûo

¹⁷ Na bàrane, âna rà tèepaa naawê wà Iésu ma i tèpa 12 apostolo kêe. ¹⁸ ††Â rà tâaboo, â rà ija.

Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà pwi jè ârapàarawâ, âna ée mwa ipwa tûa tûo—pwina jè gére ija naima ma wàe.»

¹⁹ Â rà pikîri wà tèpa câmu kêe, â rà jèpa pitawèerié pâ: «Gona pwiri càcaa wâgo?»

²⁰ Â é ina tàra pâ: «Akaé, o wà pwi jè ârapàarawâ, wâguwà tèpa 12 apostolo—wà pwina bu capai tuboo naa na i na ngapò ma wàe ††. ²¹ Wâgo *Pwina naîri

††† 14.7 Deutéronome 15.11 ††† 14.8 Ioane 19.40 § 14.12 Ex-ode 12.6 †† Bà—Grec: Wâgo (Iésu) ma wà tèpa câmu kôo.

âboro, âna go o pâra nau bà, wàra na é jèe inapàpari é *Tii Pwicírri. Â napwa naa goo wà pwi âboro na é pi-icurio, âna po dau pwaée kêe. Au! Wârico! Ba wà pwiibà, âna pwiri nye gére wâdé ba kêe wiàna càcaa gére pitèpaé!»

I poloa ma i dipâa

²² †Ùna rà pi-ija naima, â é popa é poloa wà Iésu. Â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa jècaari tà tèpa câmu kêe, â é ina tàra pâ: «Guwà ija, ba êni, âna nai-
io.»

²³ Â gée na càuè, â é popa é wârado dipâa. Â é pwaolé tà Pwiduée, â é naa tàra. Â rà cau wâdo diri. ²⁴ ††Â é ina tàra pâ: «Êni, âna domii kôo, na o jèe joro ba kà tèpa âboro; domii na é pacoo é *auiPWATAâboro na é pwa wà Pwiduée, [bétòpò pinaanapò naa nabibiù kàwà ma wàé]. ²⁵ Â go ina tàwà è âjupâra pâ: O câgo mwa caa wâdo cè dipâa [naani gòropuu]. Go o mwa wâdo è dipâa na bwaa âmuè, naa na è *Mwaciri kà Pwiduée.»

Gà mwa pitütôowâriô, co Pétèru

²⁶ Rà nyabiri é pâ *salamo târa é pwi tòotù maina-bà, â géewê, â rà too naa gòrojaa Élaio.

²⁷ Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Guwà o mwa po capai panuâo diri. Ba jèe wii naa na Tii Pwicírri pâ:

*O mwa pôtâmwara
pwi a wéaari mutô.*

O tadidiri pâ mutô. Zakarie 13.7

²⁸ †«Éco na, wiàna go o mwa wâro còwâ gée na aubà, â go o mwa pâbéaa kàwà naa Galilée.»

²⁹ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Wà tàpèeni âna rà o panuâgà, â o càcaa wâgo!»

³⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Go ina tâgà è âjupâra pâ: Naa na ne nabà, béaa kâra é pai wailu to kâra é ja, âna wâgà, âna gà o wacié pitütôowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

³¹ ††Â é nye ciburà gòo wà Pétèru nau ina pâ: «Èkâ! Wiàna ina pâ tètâmwaraaju naima ma wâgà, â câgo caa pitütôowârigà!»

Â wailà diri, âna nye caapwi é pwina rà ina tée.

É pwapwicírri na Gethsémané

Mataio 26.36–40; Luka 22.39–46

³² ††Géewê, â rà pâra wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe naa na jè ére [na câmi goro upwâra] na ina goo wê pâ Gethsémané. Â é ina tàra pâ: «Guwà tâaboo naani, ba go bwaa pâra nau pwapwicírri.»

³³ Â é popa wiâe wà Pétèru, ma Jacques, ma Ioane. Â é tapoo po dau pidumapiè ma wâgotée. ³⁴ †††Â é ina

††† 14.18 Psaume 41.10 ††† Wâjaa tèpa Juif, âna wà tèpa âji bée, âna rà nye po tuboo goro îrà naa na i na ngapò na caapwi.

† 14.22–25 1 Korénito 11.23–25 †† 14.24 Exode 24.8; Jérémie 31.31–34; Zakarie 9.11; 1 Korénito 10.16; Hébéru 9.20 † 14.28 Mataio 28.16; Maréko 16.7 †† 14.31 Ioane 11.16 †† 14.32 Ioane 18.1 ††† 14.34 Ioane 12.27

tàra pâ: «Po dau tòina ma pikíri é pwâranümoo. Â guwà tàpo tâa ni, â guwà tà tàcî! Guwà cibwaa puu!»

³⁵ Â é tàpo paé jiiirà, â é tùu jùrué. Â é ilari jii Pwiduée pâ na é patâjii jiié è tòina kâra pwi pàara bèepwiri, wiàna pâri. ³⁶ †††Â é ina pâ: «Abba^s, Caa, pârigà diri é muru. Gà patâjii jiió è pâ aré ma tòina bèeni! Éco na gà cibwaa pwa é pwina nümoo goo, â gà nye pwa câbawâdé'gà.»

Rà puu tèpa câmu kêe

³⁷ É wâjué me còwâ dari tèpa âracié a câmu kêe, â é còo pâ rà tà puu. Â é ina tà Simona Pétèru pâ: «Simona, wànau, gà tà puu? Càcaa pâri ma gà tàpo tàcî, naa na ji caapwi ineretòotù? ³⁸ Guwà tà tàcî, â guwà pwapwicírri ba na o pwa cè nii ma gòo kàwà, wiàna tacaiwà. Ba nümawà na guwà pwa na wâdé, èco na ticè nii kàwà.»

³⁹ É jèu pâra còwâ wà Iésu jiiirà, â é jèu pwapwicírri, â é jèu ina mwara é pwina é jèe ina. ⁴⁰ Ùna é wâjué me còwâ darirà, â é pâmarirà mwara na rà gére puu. Ba nye po dau pwacoé tàra, ma rà tà tàcî. Â càra caa tâmogòori, cè otòpi kàra tée.

⁴¹ Â jèe béwacié mwara é pai pâra kêe jiiirà, â é wâjué còwâ. Â é ina tàra pâ: «Gona guwà bwaa gére nao ma puu? Pâri! Ba o jèe panuâo ni tà tèpa pwa na èpà, wâgo Pwina naîri âboro. [Ba rà tàgére mee ni, ba na rà tâjùruo.] ⁴² Guwà cimadó! Ma jè pâra! Ba wà pwina é ipa popai goodst, âna jèe tà wàeni!»

Rà tâjùru Iésu

Mataio 26.47–56; Luka 22.47–53; Ioane 18.3–12

⁴³ Ùna é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â é po tèepaa me wà Judas, wà i pwi jè ârapàara tèpa 12 apostolo kêe. Â rà tèepaa me wiâe pâ âboro na wâru, na rà pa è pâ tàuwa, ma gò upwâra. Ba rà panuârà me wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaillò, ma wà tèpa dotée goro è Naèa, ma wà tèpa pitûâ. ⁴⁴ Â wà Judas, wà pwina é picuri Iésu, âna é jèe inapàpari tàra è pwina ée pwa: «Wà pwi âboro na go bwénüuè, âna nye wàé kaa. Guwà tâjùrué, â guwà popaé pâ, â guwà wéaarié bwàti.»

⁴⁵ Â rà tèepaa me, â é nye pâra dà Iésu kaa wà Judas, â é ina tée pâ: «Bwàcu'gà co Pwi a pwa pupûra!» Â é bwénüuè. ⁴⁶ Â rà pò ma tâjùru Iésu. ⁴⁷ Â wà pwi âboro na é tâa jaa Iésu, âna é pò ma càù è tàuwa kêe, â é nye tûboo kaa naa gòro pûru pwi âboro kîri kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò. [Éco na] é tēpàgà co i doronyûru.

Gona go pwi a tètâmwara âboro?

⁴⁸ É ina wà Iésu tà tàpèeni pâ: «Wànau? Guwà me nau popao, goro è pâ tàuwa, ma è bàra upwâra, pwapwicírri na go pwi a pôtâmwara âboro! ⁴⁹ †††Diri pâ tòotù, âna go tâa nabibiù kàwà. Â go pacâmuri tèpa

††† 14.36 Maréko 10.38; Ioane 6.38 † Abba—Pai ina wèe pâ, caa kôo naa na araméen, pwâratùra kà Iésu. †† Ipa popai good—Me trahir. Icurio. ††† 14.49 Luka 19.47, 21.37; Ioane 18.20

âboro, naa na *Wâra pwapwicîri. Êco na câguwâ caa tâjûruo! Bwa, wâdé na wârapwiri. Ba nabàni, âna gére pacoo é pâ muru na jèe inapàpari, naa na Tii Pwicîri.»
⁵⁰ Â wà diri tèpa câmu kêe, âna rà panuâê, â rà uru.

É uru na é cicàpé pwi âboro èpo

⁵¹ Êco na pwa pwi jè âboro èpo †, âna é pâra wiâê. Â é pòpiié goo é jè ciità. Ûna rà pwa na rà tâjûrué wà pâra tàpé, ⁵² â rà tà cipa awé i ciità kêe, â é uru na é cicàpé.

Wâra pitèimuru kà tèpa Juif

Mataio 26.57–68; Luka 22.54–71; Ioane 18.19–24

⁵³ Rà popa pâ Iésu naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò. Ba rà ipitiri naa jaaé wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa pitûâ, ma wà tèpa dotée goro é Naèa. ⁵⁴ Napwa wà Pétèru, âna é picâwiâê géé iti, â é tò naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò. Â é tâaboo naa na pé gòroigé, naa jaa tèpa âboro kîri, tèpa wéaa, â é pwacârau.

⁵⁵ Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma diri é pé wâra pitèimuru kà tèpa Juif, âna rà mudâra cè âboro, târa na rà pitòti Iésu. Ba nûmarà na rà o pwa wârimuru tée ma é bà. Êco na càra caa pâmari. ⁵⁶ Ba wâru tèpa pitòtié na rà pwâ, êco na càra caa pitèrèra.

⁵⁷ Â nabwé, â rà cimadò pâra tàpé géé goorà, â rà ina pâ: ⁵⁸ ††«Bà jèe nye tèreê na é ina pâ: “Go o tédidiri é Wâra pwapwicîri bèeni na ia rà bari wà tèpa âboro. Â naa na âracié tòtòtù, âna go bari còwâ é jè Wâra pwapwicîri na càcaa bari goro na-araraîri âboro.”»

⁵⁹ Êco na wà tèpa pitòtié bèepwiri, âna càra caa pitèrèra mwara.

Pai tòpi kà Iésu

⁶⁰ É cimadò na ara diri tèpa pitûâ wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò, â é tawèeri Iésu pâ: «Gona nye ticé bétòpi'gà? Wànau? Càngà caa tère é pâ pwina rà gére pitòtigà goo?»

⁶¹ Êco na é nye tàpo tâa wà Iésu, â câé caa tòpi. Â é jèu tawèerié mwara wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò, pâ: «Gona nye âjupâra pâ wâgà, âna gà pwi *Mesia, *Pwina naî Pwiduée—wà Pwiduée na jè papwicîrié?»

⁶² †† Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ûu, âjupâra é pwina gà ina. Â guwà mwa còo wà Pwina naîri âboro, wiàna é tâa gòro étò kà Pwiduée na dau pwa pàtamee, [â ée mwa pitûâ]. Â guwà mwa còoê, wiàna é me na pâ nee, géé napwéretòtù.»

⁶³ [Â po dau dàpàgà tà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò, â é po dau putàmu.] Â é nye tidàpa kaa é ârabwée kêe ††, â é ina tà tèpa pitèimuru bée pâ: «Jèe pâri! Naaco cè tèpa pitòtié, [ba é jèe ipitòtié còwâ]! ⁶⁴ ††Ba guwà jèe tèreê, na é ina ba èpà Pwiduée [ba é nama ipaiwailu ma wàé]. Â dà cèna guwà niimiri naa gooé?»

Â rà cau tòpi diri pâ: «Wâdé na é bà!»

† Pwi jè âboro èpo—Munaa wà Maréko na é wii tii bèeni.

†† 14.58 Ioane 2.19–21 † 14.62 Psaupe 110.1; Daniel 7.13

†† Tidàpa...ârabwée kêe—Câmu kâra pai po dau dàpàgà tée, é, pwâra putàmu kêe. †† 14.64 Lévitique 24.16; Ioane 19.7

⁶⁵ Â wà pâra tàpé, âna rà èdurié, â rà târamiri é na-poromee, â rà tòbitié goro îrà. Â rà ina tée pâ: «Wàilàapà na èigà? Gà pinadâra cai, [wiàna gà pwi *péroféta na gà tâmogòori diri é muru]!»
 Â rà popaé wà tèpa wéaa, â rà pitagégéri pûruê.

É pitûtôowâri Iésu wà Pétèru

Mataio 26.69–75; Luka 22.56–65; Ioane 18.16–27

⁶⁶ Napwa wà Pétèru, âna é nye tà tâa niboo gòroigé. Â é tèepaa me tô jè âboro kîri kà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò. ⁶⁷ Â é còo Pétèru na é gére pwacârau. Â é ucârié, â é ina tée pâ: «Èe, wâgà kaa, âna gà pwi bée Iésu géé Nazareth!»

⁶⁸ Â é tòpi tée pâ: «Bwa! Càngo caa tâmogòorié, â câgo caa tâmogòori é pwina nûmagà na gà ina.»

Â géewê, â é pâra dàra é goropwârawâ goro i gòroigé. {Â, na wârapwiri, â é to i ja.} ⁶⁹ Â wà tòoni, âna é ucâri mwara wà Pétèru, â é jèu ina mwara târa pâ âboro na rà tâa wê, pâ: «Akaé! Wà pwini, âna pwi jè ârapàara tèpa câmu kà Iésu!»

⁷⁰ Â é ina mwara wà Pétèru pâ: «Bwa, bwa! Càngo caa tâmogòorié!»

Â géé na càué, â wà tèpa tâa wê, âna rà ina mwara tée pâ: «Akaé! Âjupâra pâ gà pwi jè a câmu kêe! Ba wâgà mwara, âna gà pwi a me géé Galilée ††!»

⁷¹ Â é nye pigòo kaa wà Pétèru ma ina pâ: «Kaa! Guwà tère, go *ipwataâboro tàwà pâ câgo caa tâmogòori wà pwiibà! Wâdé na é pwa wârimuru tôo wà Pwiduée, wiàna go pwâ!»

⁷² Ûna é bwaa gére ina pwiri, â é wailu to i ja. Â é mwa niimiri i pwi ia é ina tée wà Iésu pâ: «Béaa kâra é pai wailu to kâra i ja, âna gà o wacié pitûtôowâri pâ, cângà caa tâmogòorio.»

Â é i wà Pétèru.

Rà popa Iésu pâ naa jaa Pilato

Mataio 27.1–31; Luka 22.66–23.25; Ioane 18.28–19.16

15 ††† Ûna po dàuru moo, â rà pitapitirirà naima diri é wâra pitûâ kà tèpa *Juif—wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà tèpa pitûâ, ma tèpa *dotée goro é Naèa. Ba nûmarà na rà tâmogòori é pwina rà pwa tà Iésu. Â rà piié, â rà popaé pâdari *Pilato, [pwi kupénoo kà tèpa Roma]. ² Â é tawèerié wà Pilato pâ: «Gona nye wâgà kaa, na gà Pwi Ukai kà tèpa Juif?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgère ina.»

³ Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, âna wâru è pà muru na rà pinatòti Iésu goo. ⁴ Â é tawèerié mwara wà Pilato pâ: «Gona nye ticé cèna gà tòpi goo? Gà nye gére tère é pâ muru na èpà na rà ina naa googà?»

⁵ Êco na câé mwa caa tòpi wà Iésu, â é po dau pò gooé wà Pilato.

Nûmarà goo Barabbas

⁶ Napwa Pilato, âna câmaajé tée, na diri pâ naja, na tòtòtù *Paséka, na é pacòobé géé na karapuu cè pwi jè

††† Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Ba bà tère naa na wéégère pwâratûrà'gà. ††† 15.1 Luka 22.66 § 15.5 Ésaie 53.7; Maréko 14.61

âboro, na nûma ê Ba gooé. ⁷ Â, [na naja bèepwiri, â] pwa pwi jè âboro, na nee Barabbas, na rà pitànaima na karapuu, ma tèpa bée. Ba rà tètâmwarà âboro, na pàara na rà cicara tèpa Roma.

⁸ Â rà tèepaa me naa jaa Pilato pâ âboro na wâru, â rà ilari jiié pâ: «Gà pwa ba kâbà, ê muru na jèe nye câ-maajé tâgà na gà pwa.»

⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Gona nûmawà na go panuâ cõwâ Iésu, 'pwi ukai kà tèpa Juif'?»

¹⁰ Ba é nye tàmogòori bwàti pâ, wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, âna rà panuâ tõe Iésu, goro pai piboo kàra.

¹¹ Êco na wà tàpéebà, âna rà cètùu ê pâ âboro, ba na rà ina pâ: «Panuâ tâbà wà Barabbas!»

Tanamiri Iésu naa goro kurucé!

¹² É tawèerirà mwara wà Pilato pâ: «Â gona dà cèna go o pwa tà pwina guwà ina gooé pâ 'pwi ukai kà tèpa Juif'?»

¹³ Â rà uu ma tomara too pâ: «Tanamiriê naa goro *kurucé!»

¹⁴ Â é jèu tawèerirà mwara pâ: «Gona dà cèna é pwa cèna èpà?»

Êco na rà ina wiikauri pâ: «Tanamiriê naa goro kurucé!»

¹⁵ Â é panuâ tàra wà Barabbas wà Pilato, ba nûmee na rà wâdéarié ê pâ âboro. Â é pwa ma pâdi Iésu goro ubati. Â é panuâ tã tèpa coda, ba na rà tanamiriê naa goro kurucé.

Rà pitaurèe gooé tèpa coda

¹⁶ Wà tèpa coda, âna rà popa còobé Iésu, naa na gòroigé, kàra ê wâ maina kà kupénoo. Â rà todàra diri ê pé wàra coda. ¹⁷ Â rà piècaarié, â rà pwa ma é coona ê pé ârabwée na dau mii—[pwacèwii ârabwée kà pwi âboro imaina]. Â rà pàti é pé bwe korona ^{††} kèe, goro îri upwàra na pwa daaé, â rà tòpò boo naa gòro pûruê.

¹⁸ Â rà [cibèepié, â rà tànyirié, ma] ina tõe pâ: «Wée! Cidòri nyuâagà, co 'Pwi ukai kà tèpa Juif'!»

¹⁹ Â rà nye tà pâdi ê pûruê goro ê bàra watü. Â rà nye tà èdurié, â rà nye tà tùu jùrurà araé. ²⁰ Ûna nabwé é pai piècaarié kàra, â rà tòpwütù gée gooé i ârabwée mii, â rà naagée cõwâ naa gooé ê ârabwée kèe. Â géewê, â rà popaé còobé naa gòroigé, ba na rà tanamiriê naa goro i kurucé.

Rà tanamiriê naa goro kurucé

Mataio 27.32–44; Luka 23.26–43; Ioane 19.17–27

²¹ *Pwa pwi jè âboro gée na ville Cyrène na nee Simona, pwi caa kà Alexandre ma wà Rufus ^{††}, âna é me wê, ba é wâjué cõwâ gée na aupwanapò. Â rà tacoo gooé wà tèpa coda, ba na é kâa ê kurucé kà Iésu. ²² Â rà popa Iésu, pâ naa gòro jè ti kàra jaa na ina goo wê pâ Golgota, na pai ina wèe pâ 'Goro pwiripûru âboro'.

† 15.11 Apostolo 3.13–14 †† Bwe korona—COURONNE. Bwe kà pwi ukai. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bwe câma. ‡ 15.21 Roma 16.13 †† Alexandre ma wà Rufus—Pwiri tupédu âboro imaina naa na wàra pwapwicîri na ville Roma.

²³ Â [wà pàra tàpé, âna] rà pinaanaimari é dipâa bau é jawé na maga ^{††}. Â rà naa tà Iésu, êco na nye tàutèe na é wâdo.

^{24–25} ††† Na po 9 ineretòotù na dàuru, âna rà tanamiriê naa goro i *kurucé wà tèpa coda. Â rà càù noo kâra tii, ba na rà tàmogòori pâ, wailàapà na o popa é pâ ârabwée kèe, ba na rà o pipâdi naa goorà. ²⁶ Â rà popa é ére upwàra, â rà wii naa goo, ê majoro é pai bà kèe, pâ: IÉSÙ, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.

²⁷ Â rà tanamiri mwara tupédu a pwa na èpà naa goro jènere wà Iésu—wà pwi jèpwi naa gòro ètò kèe; â wà pwi jèpwi naa gòro aèmwü kèe. { ²⁸ ††† Êkaa na pa-coo i pwi ia mara wii naa na *Tii Pwicîri gooé, pâ: Rà naa wârimuru tõe; ba rà ina pâ, é pwi a pwa na èpà.

Ésaie 53.12

}

²⁹ Wà tàpé na rà paé ma me na ére bèepwiri, âna rà ura é pûrurà, â rà tànyiri Iésu, â rà ina pâ: «Pwiini, gona càcaa wâgà kaa, na gà o tédidiri i *Wàra pwapwicîri, â gà o pagòtù cõwâ naa na âracié tòotù? ³⁰ Â gà paudògà cõwâ, ma gà boome gée goro i kurucé bèepwiri!»

^{31–32} Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, ma wà tèpa dotée goro é Naèà, âna rà pitaurèe goo Iésu mwara. Â rà pi-ina tàra jècaâ pâ: «É pi-ina gooé pâ é Pwi Ukai kâjè tèpa *Isaraéla. Â é tàmogòori ma é paudò pàra tàpé, êco na câe caa tàmogòori ma é ipaudòè cõwâ! Wiàna é boo gée goro kurucé bèepwiri, â pwiri jè o mwa cèikî naa gooé!»

Â nye ipaiwà mwara naa goo tupé na tanamiruru naa goro kurucé, naa goro jènereê. Ba ru nye pitaurèe gooé mwara.

Maagé bà kà Iésu

Mataio 27.45–56; Luka 23.44–49; Ioane 19.28–30

³³ Ûna po gopaé bwàti, â nye po bàutê pitiri é napò ^{††} tiagoro na âracié ineretòotù na càuru ija. ³⁴ ††† Ûna po âracié ineretòotù, â é tomara ba maina wà Iésu pâ: Éloi, Éloi, lama sabakthani? Pai ina wèe pâ: Pwiduée kòo, Pwiduée kòo, cina gà panuâò?

³⁵ [Â càra caa tèreê bwàti] wà pàra tàpé na rà tâa wê, â rà ina pâ: «Guwà cõo, é todà *péroféta Élia!»

³⁶ ††† Â pwa pwi jè ârapàrarà, âna é itàtà, â é popa jè imwaano, â é nuwa naa na é dipâa na maga ^{†††}. Â é tòpò naa goro bàra upwàra, â é naa tà Iésu, ba na é wâdo. Â é ina [tà tèpa bée] pâ: «Tàpo tâa, ba pwiri jè o cõo wà Élia, na é me, nau naaê boo géenidò goro kurucé!»

³⁷ Êco na é dau uu too wà Iésu, â nye ègò kaa ôomaa kèe.

³⁸ Â é pé ciità maina, [na é târiwâri é ére na dau pwicîri] naa na i Wàra pwapwicîri, âna nye tidàpa kaa, tapoo géenidò, tia niboo pwâadèrèe.

†† Jawé na maga—Nee myrrhe. Pé wâi târa ma câjè caa tère é maagé. ††† 15.24 Psaume 22.19 ††† 15.28 Ésaie 53.12 § 15.29 Psaume 22.8, 109.25; Maréko 14.58 †† Pitiri é napò—é, Pitiri é gòropuu. ††† 15.34 Psaume 22.2 †† 15.36 Psaume 69.22 ††† Dipâa na maga—Dipâa na càcaa maina wâri wèe, na pinaanaimarié bau é jawé.

³⁹ Â wà pwi caa kêra coda roma na é coo ara Iésu, âna é cõo ê pai bà kêe, â é ina pâ: «Âjupâra, wà pwi âboro bèeni, âna é *Pwina naî Pwiduée!»

Rà cõoê wà pa ilàri

⁴⁰ †Pwa pàra ilàri, na rà tâa wê mwara, âna rà tà coo iti, â rà cõo pwiri—wàilà ma wà Maria gée Magdala, ma wà Salomé, ma wà Maria, nyaa kà tupédu aéjii José ma Jacques (wà pwina ina goocé pâ 'Pwi dopwa').
⁴¹ Wàilà kaa, na rà pâra wiâ Iésu, â na rà pitu tée, ûna é bwaa tâa napô Galilée. Â wâru é pa pàra ilàri, na rà tâa wê mwara, na rà too wiâê mwara, naa *Iérusaléma.

Tòpòe naa na auipwàni

Mataio 27.57–61; Luka 23.50–56; Ioane 19.38–42

⁴²⁻⁴³ Diri ê pâ namuru bèepwiri, âna paco na [papwicî] tòtù béaa kêra ê *tòtù pwicîri kà tèpa Juif. Na papwicî, âna rà pwabwàti ê pi-ija târa tòtù pwicîri.

Na bàrane, âna é tèepaa me wà Ioséfa, pwi âboro gée Arimathée. Wà pwiibà, âna pwi jè âboro imaina, naa na wâra pitèimuru kà tèpa Juif. Â é pwi a nye tà gòo goro tapacîri ê pai tèepaa me kêra ê *Mwaciri kà Pwiduée. Â é ipagòorié, ba na é pâra naa jaa ukai Pilato, ma ilari jiié i naii Iésu. Ba nùmee na é popa ê naiié béaa kêra ê pai tapoo kêra tòtù pwicîri.

⁴⁴ Ûna é tere wà Pilato pâ, é jèe bà wà Iésu, â é pò. Â é todà pwi caa kêra coda, â é tawèerié pâ: «Gona jèe gòiri cè pai bà kêe?»

⁴⁵ Â é piwiâ tée. Â wà Pilato, âna é naa tàrù tà Ioséfa, ba na é popa i naii Iésu. ⁴⁶ Â wà pwiibà, âna é tapwùtù i naii Iésu gée gòro i kurucé. Â é cajipié goro ê ciità na é wâri. Â é popaé, â é tòpòe naa na é auipwàni—pé pwêe na îri naa na pé atù. Â nabwé, â é pwùru ê jè pé atù maina, â é târiwâri i auipwàni. ⁴⁷ Â wà Maria gée Magdala, ma wà Maria nyaa kà José [ma Jacques] âna ru cõo é ére na tòpò Iésu naawê.

É wâro cõwâ gée na aubà

Mataio 28.1–8; Luka 24.1–12; Ioane 20.1–10

16 [Na capàto na bàrane] Ûna jèe nabwé ê *tòtù pwicîri [kà tèpa *Juif] â wà Maria gée Magdala, ma Salomé, ma wà Maria nyaa kà [José ma] Jacques, âna rà pâ nau wâri ê jawé úrea, ba na rà wicèpwiri naa gòro ê naii Iésu. ² Na pwapwicîri, na bwaa dàuru, na é gére êgòdò tòtù, â rà pâra naa na auipwàni. ³⁻⁴ Â wii naigé, âna rà gére pi-ina târa pâ: «Gona wàilàapà na o mwa pwùru i atù goro i pwêe? Ba po dau maina!»

Éco na, ûna rà tèepaa pâ, â rà cõo pâ jèe pwùru. ⁵ Â rà tò naa na i pwêe auipwàni. Â rà cõo pwi âboro èpo na é tâa gòro âji jìe, na é coona ê ârabwée gòri na pwaà ††. Â rà po dau pò, ma wâgotàra.

⁶ Éco na é ina târa pâ: «Guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba [go tâmogòori pâ] guwà me nau mudà Iésu gée Nazareth, wà pwi ia tanamiriê naa goro *kurucé. Guwà tère, jèe tiàué ni, ba é jèe tàcî gée na aubà,

† 15.40 Luka 8.2–3 †† Pwi âboro èpo na é... Pai ina wèe pâ, pwi angela. Cõo mwara Angela naa na Neeremuru (Voculaire) naa pwâadàra tii.

â é jèe wâro cõwâ! Ba wàeni é ére, na ia tòpòe naawê. ⁷ ††Guwà wâjué cõwâ wài, â guwà ina tà Pétèru ma tèpa *câmu kà Iésu pâ, é tapacîwà wà Galilée wà Iésu. Â guwà o mwa cõoê naawê, wàra na ia é jèe ina tàwà.»

⁸ Â rà còobé gée na i auipwàni i pa ilàri, â rà itàa pâ. Â po dau dàpàgà târa, â rà céca. Â càra caa ina târa âboro imudi, ba po dau wâgotàra.

É pipaarié tà tèpa âboro kêe

Mataio 28.9–20; Luka 24.13–53; Ioane 20.11–23; Apostolo 1.6–11

—Tà Maria gée Magdala

⁹ Na pwapwicîri na bwaa dàuru, âna é wâro cõwâ gée na aubà wà Iésu. Â é pipaarié béaa tà Maria gée Magdala, wà i tò ilàri, na ia é nama é wâdé na é tü târa ê pâ 7 duée gée goocé. ¹⁰ Â wà tōoni, âna é me, nau piwiâ tà tèpa bée Iésu, ê pwina é cõo.

Napwa wàilà, âna rà tàgère pijinünü imuru Iésu. ¹¹ Â é ina târa wà Maria pâ: «É jèe wâro cõwâ wà Iésu! Ba go cõoê!»

Éco na càra caa cèikî naa goocé.

—Tà tupédu a câmu kêe

¹² Pwa tupédu a câmu kà Iésu, âna ru pâra wii naigé, â ru còobé gée na ville. Â é cipàpariru wà Iésu, na jèe ité pai cõoê. ¹³ Â ru wâjué cõwâ, ba na ru piwiâ tà pàra tèpa câmu, êco na wàilà mwara, âna càra caa cèikî naa gooru!

—Tà tèpa 11 apostolo kêe

¹⁴ ††Â Bénabwé wèe, âna é pipaarié tà tèpa 11 *apostolo kêe, wà Iésu, na rà bwaa gére ija. Â é pwarà, â é ina târa pâ: «Po dau gòo ê pûruwà! Tàutàwà na guwà cèikî, na rà ina tàwà pâ, go jèe wâro cõwâ!»

¹⁵ ††Â é ina târa mwara pâ: «Guwà pâra pitiri ê gòropuu, â guwà inapàpari ê *Picémara Wâdé, târa diri ê pâ âboro. ¹⁶ †††Â wà pwina é cèikî naa goo, ma *upwaaé, âna ée mwa udò, [â o tâa tée ê *âji wâro]. Â wà pwina cáe caa cèikî, âna ée mwa pitèié wà Pwiduée, ma naa wârimuru tée. ¹⁷ †††Wàeni pâ câmu kêe naa goo tàpè na rà cèikî:

Rà o tü târa ê pâ duée, naa na need;

Rà o pwa ê pâ pwâratùra na pâ ité;

¹⁸ §Rà o cipa ê pâ dòea naa na îrà;

Rà o wâdo cè jawére bà ††, â o càra caa bà goo;

Rà o tòpò é du îrà naa gò tèpa maagé, â rà o wâdé cõwâ.»

¹⁹ †††Gée na càuru ê pai ina kêe târa pwiri, â dàgòtù too naa napwéretòtù, wà Pwi Ukai Iésu, â é tâa gòro étò kà Pwiduée [ba na é pitûa wê]. ²⁰ †††Â wà tèpa câmu

‡ 16.7 Mataio 26.32; Maréko 14.28 †† 16.14 1 Korénito 15.5 ††† 16.15 Apostolo 1.8 ††† 16.16 Apostolo 2.38 ††† 16.17 Apostolo 2.4, 8.7 § 16.18 Luka 10.19; Apostolo 28.3–6 §† †††Rà o cipa ê pâ dòea...Rà o wâdo cè jawére bà—Pai ina wèe pâ, wiàna rà wâdo... ba càcaa popai goro é pwina wâdé na jèe pwa. Popai goro é pwina pâri

kêe, âna rà pâpitiri pâ napô, ba na rà inapàpari ê Picé-
 mara Wâdé. Â é pitu tàra wà Pwi Ukai. Â é *paâjupâra ê Popai na rà inapàpari, ba é naa tàra ê pàtamee, ba
 na rà pwa ê pâ câmu, na rà pò goo wà tèpa âboro.

ma tèepaa tà para tèpa câmu kà Iésu. Jawére bà—Poison.

§†† 16.19 Apostolo 1.9-11, 2.33-34 §‡ 16.20 Apostolo 14.3;

Hébéru 2.3-4

Luka

na é wii wà

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Luka, pwi dotée (côo 4.14), na é pâra wiâ Paulo (côo 16.10 ma 4.11). É pwi *Grec. Munaa wàé co pwi âboro na wii naa na *Tii Pwicîri, na câé caa pwi *Juif. É mudàra diri ê pwina rà ina ma wii goo Iésu wà tèpa *paâjupâraê, â é wii târa tòimiri. (Côo Luka 1.1–3.) Pai wii tii kêe, âna paari pâ, é pwi âboro na é pwi a *câmu.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 60 ma 65, béaa kêra pai tanoori wàra ê ville Iérusaléma na ê naja 70.

É wii tâi?

Tà pwi jè âboro na nee Théophile, pwi âboro imaina naa jaa tèpa *Roma, na rà pitûâ naa napô naawê. É jèe pwi a cèikî naa goo wà Iésu *Kériso, â é jèe picòo ê pâ muru goro ê cèikî (1.4). É nee âna pai ina wèe pâ 'Wà pwina é meaari Pwiduée'. Pwiri ucina mwara goo diri tèpa cèikî na rà wâru, na càra caa tèpa Juif, â na rà wâro wâgòroigé jii napô *Judée.

Cina é wii?

É paari wà Luka pâ, ê pàara cèikî kêjè naa goo Iésu, âna muru na cimwü ma âjupâra.

Dà êre ê tii bèeni?

, âna tii na tâbawêe goro wâro kà Iésu, jii pàra tii. Wâru pâ nee tii naa naporomee 10–18, na nye tiâu na , ma . Wà Luka, âna é paari pâ, wà Iésu Kériso, âna é pwi âboro na é tâbawêe. É piwiâ ê pai tâa kà Iésu ma wà tèpa âboro, ma pimeaari kêe târa (4.18–19; 19.41).

Wà Iésu, âna é dau meaari tàpé na ticè nii kêra ma tàpé na pipwaée kêra:

- tèpa pwa maga (17.12–19);
- tàpé na ticè kêra (16.19–31);
- pa ilàri (7.43–48);
- pa ilàri dâpwà (7.11–17);
- tèpa tò mwani—tèpa âboro na rà èpàrirà tèpa jènererà (18.9–14);
- tàpé na èpà wâro kêra (7.36–50).

Na pàara kà Iésu, âna piticèmuru naa goo pa ilàri jii tèpa paa. Êco na jè côo naa na pâ, câé caa niimiri wàrap-wiri wà Iésu. À wà Luka, âna é wii nee pa ilàri na rà pâra wiâ Iésu (8.2–3; 24.10).

É piwiâ mwara wà Luka naa na tii bèeni ê pâ pwi bèepwiri:

- ê pwapwicîri, âna muru na dau maina naa na wâro kà Iésu (5.16);
- wakè kêra Nyuâaê Pwicîri naa na wâro kà Iésu (côo 1.80) ma tèpa âboro kà Pwiduée;
- wakè kà tèpa angela (naporomee 1, 2).

Pai pitàgoo tii kà Luka

Pitèpa Iésu ma pai maina too kêe
Ipwabwàtié târa wakè
Wakè kà Iésu naa Galilée
Autapoo goo

Rà tapoo cicaraé wà tèpa pitûâ
 É pacâmuri tèpa câmu kêe
 Wàilàapà pwi Iésu bèepwiri?
 É pwa ucina na é pacâmuri tèpa âboro
 Dau pwa pàtâma Iésu
 Pai tâa kàra ma tèpa 12 a câmu kêe
 É tapoo pâra dâra Iérusaléma
 É pacâmuri tèpa âboro kêe
 É patêre tèpa pitûâ na rà cicaraé
 É wacié inapàpari pai o bà kêe
 Wakè kêe naa Iérusaléma
 Pai bà ma wâro còwâ kêe

É inapàpari tii kêe wà Luka

1 ¹⁻³ †Bwàcu'gà, co pwi ukai Théophile. Go wii ê tii bèeni, ba na go piwiâ tâgà diri pâ muru na é jèe pwa wà Pwiduee naa jaabà, gée na càuru pai pitèpa wà Iésu ††. Wâru tèpa *paâjupâra na rà còo pâ muru bèepwiri, â rà inapàpari, â rà picémara ê *Picémara Wâdé. Â wà pâra tàpé, âna pwa na rà piwiâ naa na tii. Â wâgo mwara, âna go mudàra bwàti, ba na go wii tòimiri ê jèkutâ ba kâgà, goro diri pâ muru bèepwiri. ⁴ Ba na wàrapwiri, âna gà o mwa bàra còoina pâ âjupâra ê popai na ia gà tòpi.

Zakaria ma Élisabeth

⁵ Na pàara na é ukai naa *Judée wà Héroda ‡, âna pwa pwi jè âboro wê, na ina gooé pâ Zakaria. É pwi a pwa ârapwaailò, gée na pubu kà Abia. Â napwa tô wâdèe, Élisabeth, âna tô gòobàra *Arona. ⁶ Â cau wàilu, âna ru *târù na ara Pwi Ukai Pwiduee. Ba ru pitêre dâra diri pâ naèà, ma é pâ pitûâ kêe, â nye ticè cèna pâri ma pitèiru goo. ⁷ Éco na nye ticè èpo kàru, ba càcaa pâri ma é pièrù †† wà Élisabeth. Â jèe cau pwanümaru.

É cai Zakaria pwi jè angela

⁸ Na jè tòotù, â wà Zakaria, âna é pwa wakè kêe na *Wâra pwapwicîri kà Pwiduee. Ba nye tòotù na rà wakè na i pubu kêe. ⁹ ††Wâra ê pai pwa kà tèpa pwa *ârapwaailò, â rà picàù noo kâra tii, ba na rà pitòrigari pwi âboro gée goorà, na ée tò naa na ére na dau pwicîri, naa na Wâra pwapwicîri. Â naawê, âna é cîri *encens* [pâ dà na ûrea na jè cîri] ba na âraimeai tà Pwiduee.

Â, na tòotù bèepwiri, âna wâru noo kâra tii kà wà Zakaria. Â é too nau pwa é wakè kêe. ¹⁰ Â, na é gére cîri i *encens* [naa gò béreca] â dau wâru tèpa âboro ††† na rà gére pwapwicîri boo gòroigé. ¹¹ [Ûna é gére wàrapwiri

† 1.1 Apostolo 1.1 †† Gée na càuru pai pitèpa wà Iésu—Grec: Gée na autapoo goo. ‡ Héroda—Héroda na nee 'Héroda Maina'. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. †† Càcaa pâri ma é pièrù—Stérile. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ilàri mwari. ††† 1.9 Exode 30.7 ††† Wâru tèpa âboro—Grec: Diri ê Ba {kà Pwiduee}.

wà Zakaria] â é nye cipàparié kaa, wà pwi jè *angela kà Pwi Ukai, na é coo gòro ètò kâra i béreca. ¹² Â é pò wà Zakaria, â dau wâgotêe, [â é pwùkùru].

O pwa pwi èpo'gà

¹³ Éco na é ina têe wà pwi angela pâ: «Gà cibwaa na-ma wâgotâgà, co Zakaria! Ba é jèe têre ê pwâra pwapwicîri kàu wà Pwiduee. Â wà tô wâdàgà, âna [ée mwa nyarana, â] ée mwa pitâmari pwi èpo'gà, â gà mwa pitunee têe pâ Ioane. ¹⁴ Â gàu mwa puràra, ma ip-wàdée. Â o mwa wâru mwara tàpé na rà o ipwàdée goo. ¹⁵ †††Ba wà pwina naîgà, âna ée mwa pâ nau pwi âboro na dau imaina na ara Pwi Ukai. Â o pwicîri na é wâdo dipâa ma cè jawé gòo. Ba ée jèe nye dipitirié kaa é *Nyuâaê Pwicîri na é bwaa tâa nanaa nyaa kêe.

¹⁶ «Dau wâru tàpé gée na é Ba *Isaraéla, na ée mwa tòimiriâ, ba na rà wâjué còwâ dari Pwi Ukai, Pwiduee kâra. ¹⁷ †††tâa gooé ê pàtâmara ê Nyuâaê Pwicîri, pwacèwii *péroféta Élia biu. Â ée mwa tòimiri ma pwabwàti é Ba kêe, béaa kâra pai tèepaa kà Pwi Ukai. [Ba o càcaa gòiri, â ée jèe tèepaa.] Â gée goo pwina naîgà, âna wà tèpa caa, âna rà o naa nûmarà naa goo tèpa naîrà ††. Â wà tàpé na càra caa pitêre dà Pwiduee, âna rà o mwa pinünüma, pwacèwii tèpa âboro na rà *târù na ara Pwiduee.»

Go wànau târa pai cèikí kôo

¹⁸ É ina wà Zakaria tà pwi angela pâ: «Go wànau târa pai cèikí kôo, naa goo é pwina gà ina? Ba go jèe po dau ijiao, â wà mwara wâdòo, âna é jèe jiiâmü.»

¹⁹ †††Â é tòpi têe pâ: «Ico pwini! Wâgo, âna wâgo angela Gabriel, â go pwi a coo ara Pwiduee, ba na go piâboro kîri kêe. Â wàè na é cùruo me, ba na go inapà-pari tâgà é popai wâdé bèeni. ²⁰ Wâdé na gà tâ-mogòori pâ, diri ê pâ muru na go ina tâgà, âna o mwa tèepaa, na pàara na é jèe tòpò wà Pwiduee. Éco na wâgà, âna câgà caa cèikí naa goo! Â gà còo, gà o cîo, tiagoro é tòotù na o mwa coo diri ê pwina go ina tâgà!»

††† 1.15 Nombres 6.3 § 1.17 Malachie 3.1,24, 4.5-6; Mataio 17.11-13 †† 4e phrase—é, O pwa pinaanapò naa nabibiü kà pa nyaa ma caa, ma tèpa naîrà. ††† 1.19 Daniel 8.16, 9.21

²¹ Na pàara na ru gére pitùra na, wà Zakaria ma wà pwi angela, âna rà gére tapacîê wà tèpa âboro. Â rà pò [ma pitawèerirà] pâ, cina gòrié dò wâ. ²² Ûna é mwa bàra còobé [gée na ére na dau pwiçîri] âna é jèe cîô. Â é po pwa ineremuru tàra, goro îê. Â rà pâra na tâmogòori pâ pwa cè pwina é còo, cèna me gée goo Pwiduée. ²³ Nabwé, â é tubanabwé é wakè kèe wà Zakaria, naa na i Wâra pwapwicîri, â é pâra naa pwârawâ kèe.

É nyarana Élisabeth

²⁴ Gée na càùé, â wà tô wâdèe Élisabeth, âna é nyarana. Â é nye tà tâa pwârawâ naa na 5 parui. Â é nye tà niimiri pâ, ²⁵ É dau wâdé ba kôo wà Pwi Ukai. Ba ia go po dau kamu, ba nye tô a ticé èpo kôo. Â é meaario, â é jèe dàgòtù é pwâra kamu kôo.'

Inapàpari pai pitèpa Iésu

²⁶ É jèe nyarana wà Élisabeth naa na 6 parui. Â, na pàara bèepwiri, â wà Pwiduée, âna é panuâ wà pwi angela kèe, wà Gabriel, naa Nazareth wà Galilée, ²⁷ †naa jaa tô jè èpo ilàri, na nee Maria. Wà tòobâ, âna ru ipwa câbawâdé †† ma wà pwi âboro, na ina gooé pâ Ioséfa, pwi gòobàra pwi ukai *Davita.

²⁸ Â é piâpàparié ‡ pwi angela, â é ina tée pâ: «Cidòri nyuâagà, co Maria! Ba wà Pwi Ukai Pwiduée, âna é jèe *pwényunyuâarigà goro é pimeaari kèe, â é wâjaagà.»

²⁹ Â é pò wà Maria, ba cáé caa tâmogòori é pwina é ina tée. Â é pinünüma ma pitèi pâ: 'Cina é pacidòri nyuâaô wà Pwiduée?'

³⁰ Â é ina tée wà pwi angela pâ: «Gà cibwaa nama wâgotâgà, co tòoni! Ba é ipwâdéé googà wà Pwiduée, â é pitòrigarigà. ³¹ †† Â gà o nyarana, â gà o pitàmari pwi nari èpo paao, â gà mwa pitunee tée pâ Iésu ††. ³² ††† Wâé, âna wâé pwi âboro na dau imaina na ara Pwiduée. Â o pitunee tée pâ *Pwina naî Pwiduée na é dau wâdòiti'. Â wà Pwiduée, Pwi Ukai kèe, âna ée mwa naa tée é pwâra ukai kà Davita, pwi jojooróé. ³³ Â ée pwi ukai kâra Ba Isaraéla dàra gòiri awé. Â é pitûâ kèe, âna o nye ticé pwâadèrèe.»

³⁴ Â é ina wà Maria tà pwi angela pâ: «Gona èpwiri, âna o wànau târa cè pai tèepaa wèe?! Ba câbu caa pé ipuu ma pwi éao, ma cè pwi jè paao!»

O mwa wàrapwiri gée goro Nyuâaê Pwicîri

³⁵ É tòpi tée wà pwi angela pâ: «É Nyuâaê Pwicîri, âna ée mwa boome naa gògà, â é pàtâma Pwiduée na é dau wâdòiti, âna ée mwa wâjaagà †††. Â é pwi nari èpo na gà o mwa pitàmariê, âna wâé kaa na é pitòrigarié wà Pwiduée, â o mwa ina gooé pâ Pwina naî Pwiduée.

³⁶ «Gà còo, wà tô jèneregà, Élisabeth, na ia jèe mu ina naa gooé pâ: "O jèe càcaa pitàmari"! Éco na ée

mwa pitàmari pwi jè nari èpo. Ba é gére nyarana ni—jèe 6 parui kèe. ³⁷ †Ba nye ticé cèna pwacoé tà Pwiduée!»

³⁸ Â é tòpi tée wà Maria pâ: «Go tô ênawéna kà Pwi Ukai. Â go nye pwa co é câbawâdé kèe!»

Â, na wàrapwiri, â é còpòo jiié i pwi angela.

É cai Élisabeth wà Maria

³⁹⁻⁴⁰ Pàra tòotù gée na càùé, â é piwacî pâ wà Maria, nau cai wà Élisabeth. (È village kèe, âna é tâa gòrojaa na jè ère gée goo Judée.)

⁴¹ Ûna é tère pwâra pwabwàcu kà Maria wà Élisabeth, â é nye gù kaa i pwi èpo naa nanaaê. Â wà Élisabeth, âna nye dipitirié kaa é Nyuâaê Pwicîri, ⁴² â é tomara too pâ: «Wà Pwiduée, âna é dau pwényunyuâarigà jii diri pa èpo ilàri, â é pwényunyuâari mwara é èpo bèepwiri gére wâgoogà! ⁴³ Po dau muru na maina ba kôo! Ba gà me naa jaa, wâgà tô nyaa kà Pwi Ukai kôo!

⁴⁴ «Gà còo co tô béeò, ûna go tère pwâratùra'gà, â é ipwâdéé i pwi èpo kôo, â é gù ni nanaaô! ⁴⁵ Cidòri nyuâagà! Ba gà jèe cèikî pâ, ée mwa pacoo é pwina é ina tâgà, wà Pwi Ukai.»

Nyabi kà Maria

⁴⁶ †É ina wà Maria pâ:

«Ipwâdéé pwâranümo!

Go pwamaina Pwi Ukai!

⁴⁷ Puràra pwâranümo!

Ba é upao gée na èpà wà Pwiduée Caa.

⁴⁸ É câbapwamuru naa goodò,

tô ênawéna kèe,

na go po dau kîri.

Rà o cau ina pâ:

"Pwényunyuâari wà tòoni!"

⁴⁹ É paari nii kèe

wà Pwina é dau maina.

É pitu tòo goro îê étò,

wà Pwina é pwiçîri.

⁵⁰ ††† Maina pai wâdé kèe,

dàra gòiri awé,

ba kà tèpa âboro;

tà tàpé na rà papwicîriê.

⁵¹ ††É wakè goro pàtamee.

Tadidiri tèpa cuâcâda.

⁵² ††† Téura pwâra ukai,

kà tàpé na rà maina.

Caa pagòtù too

tàpé na rà kîri.

⁵³ ††É naa neemuru

tàpé na ticé kàra.

É pawâjuépiri

tàpé na pwa kàra,

ma ticé ère îrà.

† 1.27 Mataio 1.16,18 †† Ipwa câbawâdé—Wâjaa tèpa Juif, âna càcaa pai ina wèe pâ, ru ipuu naima. ‡ Piâpàparié—é, Pièpàparié. †† 1.31 Ésaie 7.14; Mataio 1.21–23 †† Iésu—Pai ina wèe naa na hébéru pâ, wà Pwi Ukai, âna é pa-udòjè. ††† 1.32–33 2 Samuel 7.12,13,16; Ésaie 9.6 ††† Ée mwa boome naa gògà... Grec: Ée mwa cajipigà pwacèwii é ânuuê.

§ 1.37 Genèse 18.14 §† 1.46 1 Samuel 2.1–10 §†† 1.50 Psaume 103.13,17 §† 1.51 2 Samuel 22.28 §†† 1.52 Job 12.19, 5.11; Psaume 147.6 §† 1.53 Psaume 34.11

⁵⁴ †É pitu târa Ba kêe,
 pwi Ba Isaraéla,
 pwi ênawéna kêe.
 É ciburà meaarié.
⁵⁵ †É ipwataâboro
 tà tèpa jojoojè,
 tà *Abéraama,
 ma tèpa gòobèrèè diri.
 É pacoo auina kêe,
 dâra gòiri awé. Nabwé!»

⁵⁶ Wà Maria, âna é tàpo tâa jaa Élisabeth, naa na âracié parui. Â géewê, â é wâjué naa jaaé.

Pai pitèpa Ioane Pwi a piupwaa

⁵⁷ Tèepaa naa na pàara na ée pitàmari † èpo na, wà Élisabeth, â é pitàmari pwi âboro èpo paao. ⁵⁸ Â wà tèpa tàmwünnyabwerié ma wà tèpa jènereè, âna rà tère pâ é pwényunyuaarié wà Pwi Ukai. Â rà capai ipwàdée diri, naima ma wàé. ⁵⁹ ††Â géee na càuru caapwi nadàpara pwapwicîri, â rà me, ba na rà pwa *kamaî tà i pwi nari èpo [wiâra é *Naèè kà Moosé]. Â nûmarà na rà naa tée i nee caa kêe, wà Zakaria, ⁶⁰ êco na é ina târa wà tô nyaa kêe, pâ: «Bwa, o pitunee tée pâ Ioane.»

⁶¹ Â rà ina tée pâ: «Gorodà? Nye ticè jèneregà, cèna é popa è neere âboro bèepwiri.»

⁶² Â rà po pwa ineremuru tà pwi caa kêe, Zakaria, ba na rà tawèerié pâ, o nûmee na é picipa nee.

Nee âna o Ioane

⁶³⁻⁶⁵ É pwa ineremuru târa wà Zakaria, ba na rà naa tée è noo kâra tii, ba na é pwa tii naa na. Â é wii pâ 'Ioane'. Â géewê, âna é nye tûra còwâ kaa, â é pwa-maina Pwiduée.

Â rà pò diri [tàpé na rà tèreè] â wâgotàra. Â rà piwiâ è jèkutâ goo, na diri pâ ére wâ gorojaa, wâ napô Judée. ⁶⁶ Â wà diri tàpé na rà tère è popai bèepwiri, âna rà dau pinünüma, â rà ina pâ: «Ée! O po dau maina awé è pwina ée mwa pwa, wà pwi nari èpo bèepwiri!» Ba wà Pwi Ukai, âna é wâjaaé.

É pwamaina Pwiduée wà Zakaria

⁶⁷ Wà Zakaria, pwi caa kà i pwi nari èpo, âna dipitirié è Nyuâaè Pwicîri, â é inapàpari è popai na é naa tée wà Pwiduée. Â é ina pâ:

⁶⁸ †«Pwamaina Pwi Ukai,
 Pwiduée kâra è Ba,
 è Ba Isaraéla.
 Ba é pa-udòjè,
 tipijè jii èpà kâjè.
⁶⁹ ††Dau pwa pàtàma
 wà pwi a-upajè,

† 1.54 Psaume 98.3 †† 1.55 Genèse 17.7; Michée 7.20 † Pità-mari—Accoucher, donner naissance à (enfant). †† 1.59 Genèse 17.12; Lévitique 12.3; Luka 2.21 †† 1.68 Psaume 72.18 ††† 1.69 Psaume 132.17

pwi gòobàra Davita,
 pwi ênawéna kêe.

⁷⁰ Jèe nye gòiri
 è pai ina kêe pwiri.

Ba rà inapàpari
 tèpa péroféta
 na é pitòrigarirà.

⁷¹ ††Ba é jèe ina pâ:
 “Go o mwa pa-udòwà
 jii tèpa pièpàriwà.”

⁷² †Maina pimeaari kêe
 tà tèpa jojoojè.

É nye pacoo diri kaa
 auipwataâboro kêe,

⁷³ ††na é naa tà Abéraama,
 wà pwi jojoojè,
 naa na pimeaari kêe.

É gére ina naa goojè, pâ:

⁷⁴ “Go upa tèpa naigà,
 jii tèpa pièpàriwà.

Rà o piênawéna kôo;
 o càcaa wâgotàra.

⁷⁵ ††Rà o wâdé na arao,
 â o tàrù pwâranûmarà,
 na diri pai wâro kâra
 wâni gòropuu.” Nabwé.»

⁷⁶ ††Â wà Zakaria, âna é pame è popai bèeni [goo wà pwina naîé, Ioane]: «Wâgà pwi nari âboro èpo bèeni, âna:

Gà o pwi Péroféta:

Gà o ipa popai
 kà Pwiduée Caa,
 na é tâdòiti.

Gà o pâbéaa
 kà wà Pwi Ukai;
 pwabwàti naigé kêe.

⁷⁷ ††Gà o ina târa Ba kêe:

Ée mwa pa-udòwà,
 [ba na guwà wâro].

Ée mwa pwanauri
 è pâ èpà kàwà.

⁷⁸ ††Maina pai wâdé kêe!

É tèepaa marijè;
 è pame è pwéelaa,
 pwacèwii pai tèepaa
 kâra dapàra tòotù.

⁷⁹ É èu mari tàpé
 na rà tâa na bàutè,
 bàutè kâra pwâra bà.

É tòcia târa naigé
 naa na pinaanapô.

Nabwé.»

††† 1.71 Psaume 106.10 § 1.72 Genèse 17.7; Psaume 105.8-9
 §† 1.73 Genèse 22.16-17 §†† 1.75 Tito 2.12-14 §† 1.76 Ésaie 40.3
 §†† 1.77 Jérémie 31.34 §† 1.78 Ésaie 60.1-2

É pimaina too Ioane

⁸⁰ Wà i pwi âboro èpo, Ioane, âna é pimaina too, â pimaina pâ é pàtàmara Nyuâaê Pwicîri naa gooé. Â é wâro namaré †, tèepaa naa goro i pwi tòotù, na ée mwa ipaarié târa pwi Ba Isaraéla.

Pai pitèpa Iésu

Mataio 1.18–25

² ¹⁻² Na pàara napô bèepwiri, âna é pwi kupénoo na Syrie wà Quirinius, â wà Auguste, âna é pwi ukai kà tèpa *Roma. Â é tûâri wà Auguste pâ, na pûra diri é jéûru âboro wâna diri pâ napô [na tâa na é pwâra ukai kêe]. (Â mwa nye piécè kaa na rà pwa pwi bèepwiri.)

³ Â diri é pâ âboro, âna rà jèpa ipiina naa na jèpa vil-lage ma ville kà tèpa jooororà, ba na rà wii é neerà.

⁴⁻⁵ Napwa naa goo wà Ioséfa, âna é còpòo géee Nazareth wà Galilée, ba na é pâra naa Bétéléma wà napô *Judée, nau wii é nee. Ba ia é pitèpa naawê wà ukai *Davita, wà pwi joooroé. Â é popa wiâe wà Maria, tô wâdèe, na é géere nyarana, ba é tapacî [pwi ciiri] èpo †† kêe.

⁶ Na ru tâa Bétéléma, â tèepaa me pàara, na ée jèe pitàmari èpo wà Maria. ⁷ Â é pitàmari pwi ciiri èpo kêe. Â é cajipié naa na pé kupétuu, â é papuúe naa na auna uti kâra macii, ba ticè autâa kàru † [ba po dau wâru âboro].

Tèpa wéaari mutô

⁸ Na pwi bàrane-bà, na pwi jè ére gòrojaa géewê, âna pwa tèpa âboro na rà wéaari pâ mutô kàra naawê.

⁹ Â é nye tèepaa me kaa, pwi jè *angela kà Pwi Ukai, â é coo ararà. Â nye pwéelaa bèepirà kaa é muugère kà Pwi Ukai. Â nye dau wâgotàra kaa.

¹⁰ Â é ina târa wà pwi angela pâ: «Guwà cibwaa nama wâgotàwà. Ba go pame tàwà é popai na wâdè; popai na rà o dau ipwàdée goo, wà diri tèpa âboro! ¹¹ Ba na pwi ne bëeni, âna pitèpa *pwi a pa-udòwà, naa na vil-lage kà Davita. Âna wà pwi *Mesia ††, Pwi Ukai [na ia guwà tapacîe géee na biu]. ¹² Wàéni câmu, ba na guwà o còoinaé: Guwà o pâmari é ji nari èpo na cajipié goro pé kupétuu, â papuúe naa na auna uti kâra macii.»

¹³ Na nye wàrapwiri kaa, â rà nye tèepaa boome kaa géee *napwéretòotù, pàra tèpa angela na rà dau wâru. Â rà cibèepi i pwi angela. Â rà nyabi ma ipwamaina Pwiduée:

¹⁴ ††«Ipwamaina Pwiduée,
nidò naa napwéretòotù!
Bèe ma dàrèbòo
naani gòropuu!
Moo ma awé
ba kà diri tàpé

† Namaré—Désert. Ére na aupiticia. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Naa gòromweedà. †† Ciiri èpo (é, ciàra èpo)—Premier-né.

‡ Ticè autâa kàru—Grec: Ticè autâa kàru wâna é wâ, na rà mu tâa wê wà tèpa pârame. †† Mesia—Kériso naa na pâ Tii Pwicîri naa na popwaalé. (Còo Ioane 1.41.) †† 2.14 Luka 19.38

na wâdè tée wàilà!»

Rà pâra nau cai i èpo

¹⁵ Géee na càué, â wà i tèpa angela, âna rà còpòo jii tèpa wéaari mutô, â rà wâjué too còwâ naa nap-wéretòotù. Â wà tèpa wéaari mutô, âna rà pi-ina târa pâ: «Jè pâra naa Bétéléma, ma jè jèe còo cai é pwina tèepaa, na é géere ina tâjè wà Pwi Ukai.»

¹⁶ Â rà nye piwàcî kaa, â rà pâmari wà Maria, ma wà Ioséfa, ma i ji pwi nari èpo na é géere puu na é auna uti kâra macii. ¹⁷ Úna rà còoê, â rà pâra nau piwiâ târa diri é pâ âboro, i pwi ia é ina târa wà i pwi angela. ¹⁸ Â wà diri tàpé na rà tère, âna rà dau pò goo.

¹⁹ ††Â wà Maria, âna é nye po tàmaari diri é pâ namuru bèepwiri, â é dau pinünüma naa goo.

²⁰ Nabwé, â wà i tèpa wéaari mutô, âna rà wâjué còwâ [dari é pubu macii kàra]. Â rà dau nyabi ma pwa-maina Pwiduée, goro diri é pâ muru na rà còo ma tère. Ba nye po cau coo diri, i pwi ia é ina târa wà i pwi angela.

Paari Iésu naa na Wâra pwapwicîri

²¹ ††Géee na càuru caapwi nadàpàra pwapwicîri, â wà Ioséfa ma Maria, âna ru popa pâ i pwi èpo kàru, ba na pwa *kamaî tée, [wiâra é *Naèa kà Moosé]. Â ru nama nee pâ Iésu, i pwi neere âboro na ia é jèe mara ina i pwi angela, béaa kâra é pai nyarana kà Maria.

Ru panuê tà Pwiduée

²²⁻²⁴ †Tèepaa me é pàara, na wà Maria, âna é pwa i *ârapwaailò târa pai pinuwa †† [géee na càuru pai pitàmari èpo kêe]. Ba jèe wii naa na Naèa kà Moosé pâ: *Wâdè na é naa du ârailu déamu, é, du ârailu déajée.*

Lévitique 12.8

Ékaa na ru pâ naa na *Wâra pwapwicîri na *Iéruusaléma wà Maria ma wà Ioséfa, ba na ru wàrapwiri. Â ru popa pâ wiâru mwara i èpo kàru, ba na ru naaê tà Pwi Ukai. Ba jèe wii mwara naa na é Naèa kà Pwi Ukai, pâ: *Wà pwi ciàra èpo paaò, âna kà Pwi Ukai.*

Exode 13.2

É pwamaina Pwiduée wà Siméon

²⁵ [Na pwi pàara bèepwiri] na Iéruusaléma, âna pwa pwi jè âboro na nee Siméon, pwi âboro na é târù, ma pitòimirié na ara Pwiduée, â tâa gòè é Nyuâaê Pwicîri. Â é nye tà tapacîri é pai tèepaa kà [pwi Mesia] pwi a pa-udò é Ba *Isaraéla.

²⁶ Â é ina tée é Nyuâaê Pwicîri pâ: «Gà tère co Siméon, gà o bwaa nye còo pai tèepaa kà pwi Mesia kà Pwi Ukai Pwiduée, béaa kâra pai bà'gà!» ²⁷ Â é cùrué pâ naa na i Wâra pwapwicîri. Â nye na ji pwi pàara bèepwiri kaa, na wà du nyaa ma caa kà Iésu, âna ru géere popa me i èpo kàru, [ba na ru paarié tà Pwi Ukai]

††† 2.19 Luka 2.51 ††† 2.21 Luka 1.31 § 2.22–24 Lévitique 12.1–8; Exode 13.2,12 †† †† Ârapwaailò târa pai pinuwa—Wiâra é pwapwicîri kà tèpa Juif, âna wâdè na é pwa ârapwaailò bèepwiri wà tô ilàri, 40 tòotù géee na càuru é pai pitàmari èpo kêe. Còo mwara Pinuwa naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

wiâra ê Naèà. ²⁸ Â wà Siméon, âna é tâma i pwi nari èpo, â é pwamaina Pwiduée, ma ina pâ:

²⁹ «Nabàni, co Pwi Ukai, âna [go ipwàdée] wâgo pwi ênawéna'gà! Gà popao naa jaagà naa na pinaanapô'gà. Ba gà jée pacoo auinabéaa'gà.

³⁰⁻³¹ †Gà cùrué me naa jaabà pwi a pa-udò diri ê pâ Ba; Â go jée côôê, wàé.

³² ††Pwi pwéelaa kêra ê gòropuu diri. Pwényuâa kêra ê Ba, ê Ba'gà, Isaraéla.»

³³ Wà du nyaa ma caa kêra i èpo, âna ru pò goo ê pwina é ina naa gooé wà Siméon.

³⁴ †Â nabwé, â é *pwényu-nyuâariru, â é ina tâ Maria, pâ: «Ê pwi èpo'gà, âna ée mwa pwi câmu kêra ê Ba Isaraéla. Â o wâru tàpé na rà o cicaraé, â rà o pâiti jii Pwiduée. Â o wâru mwara tàpé na rà o cimadò gée gooé ma rà o pâmari Pwiduée ††. ³⁵ Â o mwa pwéelaa goo ê pâ aunünüma na wâbinyiri kà tèpa âboro. Â napwa naa googà, co ttoni, âna gà o nye dau maagê côo gooé, pwacèwii na tótée pwâranümagà goro tauwa.»

É pwaolé tâ Pwiduée wà Anne

³⁶⁻³⁷ [Na pwi pàara bèepwiri, âna] é tâa na Wâra pwapwicîri wà tô jè ilàri *péroféta, na nee Anne, tô èpo kà Phanuel, gée na wâao kà Asser. (Wà ttoni, âna ru pitâa ma wà pwi éaé naa na 7 naja, â é bà jiié. Â é jée jiiâmu naa na ê pai dàpwà kêe. Â jée po 84 naja kêe nabà.) Â é mu nye tâ tâa na Wâra pwapwicîri, naa ne ma pwaa. Â é piênawéna tâ Pwiduée naa na *ip-wanya—é panuâ ija, ba na é pwapwicîri bwàti. ³⁸ Â é tèepaa me, na pwi pàara na rà tâa wê wà Siméon, [ma wà ji pwi nari èpo, ma wà du nyaa ma caa kêe]. Â é pwapwicîri wà Anne, ma pwaolé tâ Pwiduée. Â é pwa jèkutâ goo Iésu tâ diri tàpé na rà tapacîri ê pai tèepaa me kà pwi [Mesia, ba] na é upa Iérusaléma.

Rà wâjué côwâ naa Nazareth

³⁹ ††Wà du nyaa ma caa kà Iésu, âna ru pacoo ê pwina ina naa na Naèà kà Pwiduée—[muru na mu pwa naa tèepaa ê nari èpo]. Ūna ru gére pacoo diri, â ru wâjué côwâ naa jaaru, naa Nazareth wâ napô Galilée.

É pimaina too Iésu

⁴⁰ É pimaina too Iésu, i pwi nari èpo, naa na pai tâmogòrimuru, ma tàmannga. Â é *aupwényunyüârî kà Pwiduée, âna nye tâ wâjaéé.

† 2.30 Ésaie 52.10; Luka 3.6; Tito 2.11 †† 2.32 Ésaie 42.6, 49.6, 52.10 † 2.34 Ésaie 8.14; Mataio 21.42; 1 Pétèru 2.8 †† Â o wâru tàpé na rà o cicaraé... Grec: Ê wâni târa ê pai tûu, ma pai dàgòtù tàpé na wâru na Isaraéla. †† 2.39 Mataio 2.23

Iésu na 12 naja kêe

⁴¹⁻⁴² ††Nye câmaajé tâ du nyaa ma caa kà Iésu, na ru pâra naa Iérusaléma, na diri ê pâ naja, naa goro pwapwicîri, na tòtù *Paséka. Ūna 12 naja kà Iésu, â é pâra wiâru. ⁴³ Gée na càuru ê pwapwicîri, â ru jée wâjué côwâ, êco na, napwa naa goo Iésu, âna é tâ tâa Iérusaléma. Â tâ càru caa côo pâ tiàué, ⁴⁴ ba ru tâ ni-imiri pâ, é wâjaa pâra tèpa béera goro pâra wii naigé.

Êco na, gée na càuru caapwi tòtù, â [ru côo pâ tiàué. Â] ru tapoo mudèe, nabibiu kà tèpa jènereru ma tèpa béeru. ⁴⁵ Ūna càru caa pâmariê â ru wâjué côwâ naa Iérusaléma nau mudèe. ⁴⁶ Na béaracié kêra tòtù, â ru mwa pâmariê naa na Wâra pwapwicîri, na é gére tâaboo naa nabibiu kà tèpa pacâmu tèpa *Juif. Ba é gére térerà ma pitawiâra [goro ê *Tii Pwicîri]. ⁴⁷ Â wà diri tàpé na rà tèreê, âna rà po dau pò goo pai tàmannga kêe ma pai tòpi kêe.

Go wakèri neemuru Caa kôo

⁴⁸ Ūna ru côoê wà du nyaa ma caa kêe, â ru nye dau pò kaa gooé, â é ina tée nyaa kêe pâ: «Pwiini, gorodà na gà pwa tâbu na wârapwiri? Gà côo, wâibu ma caa'gà, âna dau wâgotâbu. Â [bu wâjué côwâ, ba na] bu mudàgà!»

⁴⁹ Â é tòpi tàru pâ: «Gorodà na gàu mudòo? Gona gàu ipwanauri pâ, wâdé na go wakèri ê pâ neemuru Caa kôo? Êkaa na go wâni na wâ kêe.»

⁵⁰ Êco na càru caa tâmogòori ê pwina é pwa na é ina tàru.

⁵¹ ††Gée na càué, â rà wâjué côwâ ma wàé naa Nazareth. Â é nye dau pitère dà du nyaa ma caa kêe. Â wà nyaa kêe, âna é nye tâ naa nümee naa goo diri ê pâ muru bèepwiri. ⁵² †Â é pimaina too wà Iésu, â imaina mwara ê autâmogòrimuru kêe. Â rà dau wâdéarié wà Pwiduée, ma wà mwara tèpa âboro.

Wakè kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 3.1-17; Maréko 1.1-11; Ioane 1.19-28

3 Jée 15 naja, na é pwi ukai kà tèpa *Roma wà Tibère. Â, na pwi pàara bèepwiri, âna wà Ioane, âna é tapoo inapàpari ê popai kà Pwiduée. Wàilà-ni tèpa kupénoo kà ukai Tibère napwiri:

Wà Ponce Pilato, kupénoo naa napô Judée;
Wà *Héroda Antipas, naa Galilée;
Wà Filipo (pwi aéjii kà Héroda Antipas) naa Iturée ma tia Traconite;
Wà Lysanias, naa Abilène.

² Â wà Hanne ma wà Caïphe, âna ru du *ukai kà tèpa pwa ârapwailò. Â naa na pàara bèepwiri, âna wà Ioane, pwina naî Zakaria, âna é tâa namaré. Â é patúraé wà Pwiduée, [ba na é inapàpari ê popai kêe].

††† 2.41 Exode 12.24-27, 23.14-17; Deutéronome 16.1-8
††† 2.51 Luka 2.19§ 2.52 1 Samuel 2.26; Proverbes 3.4

É picémara pai pinünüma

³ Wà Ioane, âna é pâ naa na diri é pâ ére gée goo nairiwâ Ioridano. Â é inapàpari tà tèpa âboro pâ: «Guwà pinünüma ma guwà biiwà. Â guwà pwa ma *upwaawà, ba na paari pâ pitòotéri é wâro kàwà. Â, na wàrapwiri, â ée mwa pwanauri é pâ èpà kàwà wà Pwiduée.» ⁴ Ba jèe wii naa na tii kà *péroféta Isaia pâ:

*Pwa pwi âboro naa namaré
na é tomara too:
"Ée me Pwi Ukai!
Pwabwàti é naigé!
Pwa ma bàracaari
pwi ére na ée pâ wê!
⁵ O pwaai pâ autâgòro;
tébapuu nyi autoo;
tébatàrù aucùu naigé;
tébabàracaari aupâra kée.
⁶ ††Rà o còo pâ âboro
pàtàma Pwi Ukai.
É me nau pa-udòjè,
wà Pwiduée Caa."Ésaïe 40.3–5*

O pitèi tèpa âboro!

⁷ Wâru pâ âboro na rà medari Ioane, ba na é upwaarà [naa nairiwâ]. Â é ina [tà pàra tàpé gée goorà] pâ: «Guwà tèpa nari dòèa, ma tèpa pwâ! Wàilàpà na ina tàwà pâ, guwà o udò jii é pitèimuru ma wârimuru, na ée mwa naa tàwà wà Pwiduée? ⁸ ††Bwa! Guwà mara pwa cè tûâ cèna wâdé, târa ma o paari pâ guwà jèe pitòotéri é wâro kàwà! Â gona guwà tà niimiri pâ, guwà udò, gée goo na wà *Abéraama, âna é pwi jo-joorowà? Bwa! [Piticèmururu naa goo.] Ba [wiàna nümee, â] o pâri wà Pwiduée ma é bii é pâ atù bèeni, ma rà o tèpa gòobàra Abéraama!

⁹ ††É jèe tà pwabwàti é gi kée [wà Pwiduée]. Â ée mwa tépàgà naa na wàè diri é pâ upwâra na càcaa wâdé é pâ pwèe, â ée mwa cîri naa na ânye!»

Guwà pwa cè tûâ cèna wâdé!

¹⁰ Ê auwâru gée goo tàpé na rà tère Ioane, âna rà tawèerié, pâ: «Dà cèna o pâri ma bà pwa, ma bà o pitòotéri é wâro kâbà?»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Wiàna ârailu ârabwée'gà, â gà naa jèpwi tà pwina ticé tée. Â wiàna pwa utimuru'gà, â gà naa tà pwina ticé tée.»

¹² ††Â pwa pàra tèpa *tò mwani wâripû, na rà me mwara, ba na é upwaarà wà Ioane. Â rà tawèerié pâ: «Pwi a pwa pupûra, dà cèna o pâri ma bà pwa?»

¹³ Â é tòpi tàra pâ: «Na guwà tò mwani wâripû [ba kà tèpa Roma] â guwà cibwaa popa [ba kàwà] cè mwani cèna piwéna jii é âji wâripû.»

¹⁴ Â wà mwara pàra tèpa coda, âna rà tawèeri Ioane pâ: «Â wàibà, âna o dà cèna bà o pwa?»

† 3.3 Apostolo 13.24 †† 3.6 Ésaïe 40.3–5 † 3.7 Mataio 12.34, 23.33 †† 3.8 Ioane 8.33,39 †† 3.9 Mataio 7.19 ††† 3.12 Luka 7.29

Â é tòpi tàra pâ: «[Guwà naaco pai pwa kàwà na èpà tà tèpa âboro.] Guwà cibwaa pwa kûu tàra, â guwà cibwaa tacoo goorà, ba na rà naa mwani tàwà. Wâdé na guwà ipwàdée co goro é wâriwà.»

É inapàpari pai tèepaa kà Iésu

¹⁵ Êdiri tèpa âboro, âna rà tapacîri naa na ipwàdée cè pwina o tèepaa, â rà pitawèerirà jècaa pâ: «Gona wà Ioane, âna pwiri nye wàè kaa pwi *Mesia [—wà *pwi a pa-udò na jè tapacîé gée na biu]?»

¹⁶ ††Â wà Ioane, âna é inapàpari tàra diri pâ: «Wâgo, âna go upwaawà goro jawé. Êco na wà pwina ée mwa me pwicò kòo, âna dau pwa pàtàmee jiio. Â càcaa pâriô, ma go tipi é otàpwe goro é du wâraâé [ba é Pwi Ukai]. Â wàè, âna ée mwa upwaawà goro é Nyuââé Pwicîri ma ânye [§]. ¹⁷ Â é jèe nye tà pwabwàtié, ba na é [pitèi tèpa âboro. Â ée mwa naaitiri tàpé na rà wâdé jii tàpé na rà èpà, pwacèwii pai] pinaaitiri é pudòro upwâra jii é parawée. Â é tòimiri é pudòé, â é cîri parawée naa na ânye na ticé pwâadèrèe.»

¹⁸ Wâru pai pwa kà Ioane na wàrapwiri, târa ma é patùra é Ba [kà tèpa *Juif] ma inapàpari tàra é *Picémara Wâdé.

Càcaa wâdé tà Héroda

¹⁹ ††Wà Ioane, âna é jèe ciburà ina tà kupénoo Héroda pâ, càcaa wâdé é tûâ kée. Ba ru ipâra ma Hérodade, tô wâdà pwi aéjii kée, â wâru mwara pàra muru na èpà na é pwa. ²⁰ Â [gée goo é pwina é ina wà Ioane, â] é tòpòé naa na karapuu wà Héroda. Â, na wàrapwiri, â wà Héroda, âna é âjagò mwara goro é pâ tûâ kée na dau èpà.

É upwaa Iésu wà Ioane

²¹ Na pàara na é upwaa wà tèpa âboro na wà Ioane, â wà mwara Iésu, âna upwaaé. Ûna é gére pwapwicîri, â nye tàpiri kaa é napwéretòotù, ²² ††â é nye boome kaa naa gòé é Nyuââé Pwicîri, pwacèwii é déamu. Â é tère é pwâratùra me gée napwéretòotù, na ina tée pâ: «Gà Pwina naîô [na caapwi co] na go dau meaarigà. Wâgà kaa âna go jèe nye pitòrigarigà, ba dau wânü-moo googà.»

Tèpa jojooro Iésu Kériso

Mataio 1.1–17

²³ ††Na é gére wâna 30 naja wà Iésu, â é tapoo inapàpari é Picémara Wâdé. Naa na auniimiri kà tèpa âboro, âna nye pwina naî Ioséfa. [Wàilà-ni tèpa jojooroé]:

Wà Ioséfa,
âna é pwina naî Héli,
²⁴ na é pwina naî Matat,
na é pwina naî Lévi,

††† 3.16 Apostolo 13.25 § Upwaawà goro...ânye—Pitèimuru kà Pwiduée, é, picèitiri é èpà jijjè. (Còo note goo Mataio 3.11.) †† 3.19 Mataio 14.3–4; Maréko 6.17–18 ††† 3.22 Ioane 1.32 †† 3.23 Luka 4.22; Ioane 6.42

na é pwina naî Melki,
 na é pwina naî Jannaï,
 na é pwina naî Ioséfa,
²⁵ na é pwina naî Matatias,
 na é pwina naî Amos,
 na é pwina naî Nahoum,
 na é pwina naî Esli,
 na é pwina naî Nagaï,
²⁶ na é pwina naî Mahath,
 na é pwina naî Matatias,
 na é pwina naî Sémeïn,
 na é pwina naî Yosec,
 na é pwina naî Yoda,
²⁷ na é pwina naî Yoanan,
 na é pwina naî Résa,
 na é pwina naî Zorobabel,
 na é pwina naî Chéaltiel,
 na é pwina naî Néri,
²⁸ na é pwina naî Melki,
 na é pwina naî Adi,
 na é pwina naî Kosam,
 na é pwina naî Elmadam,
 na é pwina naî Er,
²⁹ na é pwina naî Yéchoua,
 na é pwina naî Éliézer,
 na é pwina naî Yorim,
 na é pwina naî Matat,
 na é pwina naî Lévi,
³⁰ na é pwina naî Siméon,
 na é pwina naî *Juda,
 na é pwina naî Ioséfa,
 na é pwina naî Yonam,
 na é pwina naî Éliakim,
³¹ na é pwina naî Méléa,
 na é pwina naî Menna,
 na é pwina naî Matata,
 na é pwina naî Natan,
 na é pwina naî *Davita,
³² †na é pwina naî Jessé,
 na é pwina naî Obed,
 na é pwina naî Booz,
 na é pwina naî Sala,
 na é pwina naî Nachon,
³³ na é pwina naî Aminadab,
 na é pwina naî Admine,
 na é pwina naî Arni,
 na é pwina naî Hesron,
 na é pwina naî Pérès,
 na é pwina naî Juda,
³⁴ na é pwina naî Iakobo,
 na é pwina naî Isaaka,
 na é pwina naî Abéraama,
 na é pwina naî Téra,
 na é pwina naî Nahor,
³⁵ na é pwina naî Seroug,
 na é pwina naî Réou,
 na é pwina naî Péleg,

na é pwina naî Éber,
 na é pwina naî Chéla,
³⁶ †na é pwina naî Quénan,
 na é pwina naî Arpaxad,
 na é pwina naî Sem,
 na é pwina naî Noa,
 na é pwina naî Lémek,
³⁷ na é pwina naî Matusalem,
 na é pwina naî Hénok,
 na é pwina naî Yéred,
 na é pwina naî Malaléel,
 na é pwina naî Quénan,
³⁸ †na é pwina naî Énos,
 na é pwina naî Seth,
 na é pwina naî *Adamu,
 na é pwi jooro âboro, na é tòpò wà Pwiduee naani
 gòropuu ††.

É tacai Iésu wà Caatana

Mataio 4.1–11; Maréko 1.12–13

4 É wajúé còwà wà Iésu gée nairiwâ Ioridano. Â é Nyuâaê Pwicîri, âna é tâa gòé, â é popaé pâ naa namaré. ² Â é tâa wê wà Iésu naa na é 40 tòotù. Â é pwa ma tacaié naawê wà *Caatana, pwi a cicarajè. Â, na pwi pàara-bà, âna câé caa ija wà Iésu, â é dau cop-wa. ³ Â é pàdarié wà Caatana, â é ina tée pâ: «Wiàna gà *Pwina naî Pwiduee, â gà bii ê pwi atù bèeni, ma poloa!»

⁴ ††Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri, pâ: *Câé caa wâro co goro poloa wà pwi âboro.*»
 Deutéronome 8.3

⁵ Â é popaé too kaamwara naanidò [gòrojaa] wà Caatana. Â é nye paari tée kaa, na ji pàara bèepwiri, diri ê pâ napô ma mwaciri gòropuu. ⁶ Â é ina tée pâ: «Go o mwa naa tâgà ê muugère kâra diri pâ mwaciri bèeni, bau aupitûâri ††† naa goorà, ba jèe naa tóo. Â pâri ma go naa, wiâra câbawâdé kôo. ⁷ Â go mwa cau naa tâgà diri, wiàna gà tùu jùrugà arao ma gà ipwamainâo.»

⁸ †††Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Jèe nye wii naa na Tii Pwicîri, pâ: *Gà ipwamaina Pwi Ukai Pwiduee'gà, â nye wàè co, na gà ipwa âboro kîri kêe.*»

Deutéronome 6.13

⁹ Â é nye popa Iésu, pâ naa *Iéruusaléma. Â é popaé too naa gòro pûru *Wâra pwapwicîri. Â é ina tée pâ: «Wiàna gà Pwina naî Pwiduee, â gà ègò géeni! ¹⁰ §Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Ée mwa tûâri
 tà tèpa *angela kêe,
 wà Pwi Ukai Pwiduee,
 ba na rà wéaarigà.*

¹¹ Rà mwa tapigà.

O càcaa tanoori âgà

naa gòro atù.» Psaume 91.11–12

†† 3.36 Genèse 11.10–26 † 3.38 Genèse 4.25–26 †† Adamu...
 Grec: Adamu, na é pwina naî Pwiduee. †† 4.4 Deutéronome 8.3
 ††† Aupitûâri—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Aupâdipopai.
 ††† 4.8 Deutéronome 6.13–14 § 4.10 Psaume 91.11–12

† 3.32 Ruth 4.17–22

12 †[†] Á é tòpi tée wà Iésu pâ: «Bwa. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Gà cibwaa pigàdà††Pwi Ukai Pwiduée'gà.*»
Deutéronome 6.16

13 †[†] Una é jèe tacaié diri wà Caatana, â é pâra jiié. Á é tapacîri mwara cè jè tòotù.

É tapoo wakè kée Iésu

Mataio 4.12–17; Maréko 1.14–15

14 Wà Iésu, âna dipitirié è Nyuâaê Pwicîri, â é wājué còwà naa napô Galilée. À rà jèe tapoo pwa jèkutâ gooé naa na diri è pâ ére. 15 É pacâmuri tèpa âboro naa na pâ *wâra pitapitiri, â rà dau inaê ba wâdé ††.

É wājué me còwà naa na village kée

16 É wājué me còwà wà Iésu naa Nazareth, wâna ia é maina naawé. Á naa [na tapoo] *tòotù pwicîri, âna é tò naa na wâra pitapitiri, wâra na mu nye câmaajé tée. Á é cimadò, ba na é pûra è Tii Pwicîri. 17 ††^{††} Á é ilari jii pwi jè ênawéna †† è tii kà *péroféta Isaia. Á é pwara, â é pitòrigari è pâ popai, [na é pûra târa]:

18 *É wâgò-o Nyuâa Pwi Ukai.*

É pitòrigario†††;

é panuâo pâ[§],

ma go pame Popai Wâdé

tà tàpé na ticé kàra.

Go inapàpari è tàrù^{§†}

tà tèpa pwa karapuu;

pai niâ kà tèpa bwi;

pai tipi tàpé na piirâ.

19 *Wàéni è pâara kée*

na o inapàpari è pimeaari;

pai wâdé kà Pwi Ukai.Ésaie 61.1–2

20 É pipîri i tii wà Iésu, â é naa còwà tà i pwi ênawéna, â é tâaboo. Á rà gére po niârié diri è pâ âboro naa na i wâra pitapitiri. 21 Á é ina târa pâ: «Guwà jèe nye tère è auinapàpari kàra è Tii Pwicîri. Á nabàni, âna jèe pacoo [na arawà diri].»

Tàutàra gooé

22 ††^{††} Rà picagòtù Iésu ma pi-inaê ba wâdé, ba rà po dau pò goro è pâ pwâratùra kée na pwényuâa. [Éco na, géé na càué] â rà tapoo pi-ina târa pâ: «[Gorodà na wàrapwiri è pai tûra kée? Na nye pwi âboro pwacèwiji.] Ba nye pwina naî Ioséfa!»

† 4.12 Deutéronome 6.16; 1 Korénito 10.9 †† Pigàdà—Provoquer.
‡ 4.13 Hébéru 2.18, 4.15 †† Pi-inaê ba wâdé—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pinabawâdé. †† 4.17 Ésaie 61.1–2 ††† Á é ilari jii pwi jè ênawéna—Grec: Á naa tée. ††† Pitòrigari—Grec: Oint. (Oindre, âna wicèpwiri.) Rà wicèpwiri è l'huile naa gò è pûru pwi ukai, târa tòpò pwâra ukai kée, ba na é tòpi è aupwényunyuaari ma nii kà Pwiduée târa wakè kée. § É panuâo pâ—Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bëeni: Ma go nama wâdé còwà tàpé na tòina pwârânümarâ. †† Tàrù—Pai ina wèe naani pâ: Liberté (pai tipi). ††† 4.22–24 Mataio 13.54–57; Maréko 6.2–6 †† 4.22 Luka 3.23; Ioane 6.42

23 Á é tòpi târa pâ: «Guwà jèe nye tère è pâ namuru na go pwa na Capernaüm. Á nümawà na go pwa mwara cèna ipaiwà, naani napô koo.

«Pwiri guwà o ina tóo è ucina bëeni: “Ico pwi dotée, gà pinama tiâu è maagé'gà còwâ.”

24 ††^{††} «Éco na go ina tàwà pâ: “Wà pwi péroféta, âna càcaa pitòpié bwàti naa na napô kée.”

25 ††^{††} «Ájupâra, [ba ipaiwà] na pâara kà péroféta *Élia. Ba ia càcaa coo boo cè popaa, â pwa copwa na maina, naa na diri è napô, naa na âracié naja â gòobèrèè. Á po dau wâru è pa dâpwà na napô *Isaraéla, [na rà copwa]. 26 ††^{††} Éco na wà Pwiduée, âna câé caa panuâ Élia, ba na é pitu târa cè caapwi dâpwà, wà Isaraéla, [napô kée]. Á é nye panuâê pâ naa jaa tò jè dâpwà na village Sarepta, naa na jè ére goro Sidon.

27 ††^{††} «Á guwà jèe niimiri cai mwara wà péroféta Élisée. Ba é pwa ma tiâu maga kà Naaman co, pwi âboro gée Syrie. Éco na dau wâru wà tèpa pwa maga na Isaraéla.»

28 Úna rà tère pwiri, wà tèpa âboro naa na i wâra pitapitiri, â rà po dau putàmù naa goo Iésu. 29 Á rà nye cimadò kaa, â rà dàtié too, naanidò gòro i jaa, na tâa wê i village kàra ††. Á rà pwa na rà tûé tàbàtù niboo. 30 Éco na é nye pâ nabibiu kàra, â [câé caa ipacè naa goorâ. Á] é pâra jiiirà.

É pacâmuri tèpa âboro â é nama rà wâdé còwà

Mataio 8.14–17; Maréko 1.21–39

31 É tèepaa wà Iésu naa Capernaüm, village wà Galilée. Á é tò naa na wâra pitapitiri, na jè tòotù pwicîri. Á é pacâmuri tèpa âboro. 32 ††^{††} Á rà pò goo è pai tûra kée wà tàpé na rà gére tèreè. Ba pwa pàtamara è popai kée na é pacâmurirà goo.

É tû târa duée

33 [Na é gére tûra wà Iésu] â é tò naa na wâra pitapitiri è pwi âboro na pwa duée gooé. Á é wiikau burà ina pâ: 34 «Ée! Iésu gée Nazareth, nye ticé cèna gà pwa jaabà! Gà me na tubaèpà tâbà? Go tàgére còoinagà, ba wâgà pwi âboro, na é pitòrigarigà wà Pwiduée, â é panuâgà me!»

35 Á é nye kànari kaa i pé duée, wà Iésu, ma ina tée pâ: «Gà târi pwâgà, â gà còobé gée goo pwi âboro bëeni!»

Á i pwi duée, âna é tûboo i pwi âboro, na ara diri tàpé na rà tâa wê. Á é còobé gée gooé, â câé caa tubaèpà tée.

36 Á nye po dàpàgà târa diri è pâ âboro, â rà pitawèerirà jècaa, ma ina pâ: «Gà còo, wà pwi âboro bëeni, âna pwa pàtamara è pwina é ina. Á é pitûâ târa mwara pâ duée, â rà pitère dèe, â rà còobé!»

37 Á nye pâra kaa è jèkutâ goo Iésu, pitiri è napô bëepwiri.

††† 4.24 Ioane 4.44 †† 4.25 1 Rois 17.1,7 †† 4.26 1 Rois 17.8–16 ††† 4.27 2 Rois 5.1–14 ††† Naanidò gòro i jaa... Village na bari naa gòrojaa, goro jènere pé atù na dau catòpàgà. ††† 4.32 Mataio 7.28–29

É nama tiàu maagé kà tèpa âboro

³⁸ É còobé gée na wâra pitapitiri wà Iésu, â é pâra naa jaa Simona Pétéru. Â rà ina tée wà tàpé na rà gére tâa wê, pâ, wà tô nyaa kà wâdà Simona, âna é dau maagé, ba é pitòoka, â rà ilari jiié pâ, na é pitu tée. ³⁹ Â é medarié wà Iésu, â é cùué boo. Â é pacoo é maagé kée. Â nye tiàu jiié kaa é pitòoka! Â é cimaddò â é naa èrà.

⁴⁰ Na capàto na bàrane †, âna rà popa medari Iésu diri tèpa maagé. Â é tòpò îê naa gòrà diri, â nye tiàu kaa é pâ na jèpapara maagé kàra. ⁴¹ †† Â rà còobé mwara pâ duée gée goo tàpé na wâru. Â rà tomara too i pâ duée, ma ina pâ: «Wâgà Pwina naî Pwiduée.» Êco na é papwicîri jiièr ba gòo na rà tùra. Ba rà jèè tâ-mogòori pâ wàè, âna é pwi *Mesia, [wà *pwi a pa-udò na é cùru me wà Pwiduée].

É inapàpari Picémara Wâdé

⁴² Na dàuru kée, â é còobé gée na village wà Iésu, â é pâra naa na jè ére na ticia wê. Êco na rà pâra nau mudée wà tèpa âboro, ba na rà ilari jiié pâ, na é bwaa tàpo tâa jaarà.

⁴³ Êco na é tòpi tàra pâ: «Bwa. Ba wâdé na go inapà-pari è *Picémara Wâdé goro è Mwachiri kà Pwiduée, naa na pâra village. Ba wâépwiri majoroé ma go boome.»

⁴⁴ *Â é pâpitiri wâ *Judée ††, â é picémara è Picémara Wâdé, naa na pâ wâra pitapitiri.

É todà tèpa tapoo câmu kée

Mataio 4.18-22; Maréko 1.16-20

5 †† Na jè tòtotù, âna é tâa niboo bàrawià Galilée †† wà Iésu. Â é picémara è popai kà Pwiduée. Â wâru pâ âboro na rà cibèepié, ba na rà tèreè. ² Â é còo è du wànga, na ru gére tâa niboo najawé mwünyabweri bàrawià. Ba rà gére boo gée gò i tèpa pwa puà, â rà gére nuwa i puà kàra.

³ Â é too naa gò i jè wànga, wànga kà Simona Pétéru. Â é ina tà Simona [ma wà tèpa bée] pâ: «Guwà tàpo cètùu boopáè i wànga.»

Â é tâaboo, â é tapoo pacâmuri mwara tèpa âboro.

⁴ Úna é gére tùra diri, â é ina tà Simona [ma wà tèpa bée] pâ: «Guwà toome, ba na jè tàpo dau boo naa na numwiri. Â guwà mwa bàra panuâ i pâ puà kàwà.»

⁵ †† Â é tòpi tée wà Simona pâ: «Ico pwi a pwa pupûra, gâ còo: Bà jèè nye wakè kaa, diri na pé ne bèeni, â nye ticè cèna bà taa. Êco na, gée goro pai ina'gà tâbà, â go o pwa.»

⁶ Â [rà too naa gòro i wànga, â rà tàpo boopáè] â rà panuâ i pâ puà. Â nye dau wâru kaa è pâ ârawéa na rà coo na. Â pwa na tidàpa i pâ puà. ⁷ Â rà piara dà tèpa

† Na bàrane—Grec: Gée na càuru è pai duu kâra è tòtotù. Jèè nabwé tòtotù pwicîri kàra na capàto na bàrane. †† 4.41 Mataio 8.29; Maréko 3.11-12 † 4.44 Mataio 4.23 †† Judée—Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Galilée. †† 5.1 Mataio 13.1-2; Maréko 3.9-10 ††† Galilée—Grec: Gènesareth. Còo mwara Nawîà Galilée naa na Neeremuru (Vocabulaire). ††† 5.5 Ioane 21.3-8

béerà na rà tâa gòro i jè wànga, ba na rà pitu tàra. Â pwa na wâbè i du wànga goro ârawéa, â ru pwa na ru mwü.

⁸⁻¹⁰ Â po dau wâgo tà wà Simona ma wà diri tèpa bée—wà Jacques ma wà Ioane, tupédu naî wà Zébédée, ma wà pâra tàpé. Â é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu wà Simona, â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, gâ cibwaa coo jaa! [Ba gâ pwi âboro pwicîri] â wâgo, âna go pwi âboro na go èpà!»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gâ cibwaa nama wâgotâgâ. Ba tapoo nabàni, âna gâ o pwi a pwapuàri âboro.»

¹¹ †† Â rà [wâjué còwâ naa bàrawià, â] rà dàti too naa gòromwari i du wànga. Â gée na càué, â rà naaco diri, â rà pâra wiâ Iésu.

É nama tiàu maagé kà du 2 âboro

Mataio 8.1-4, 9.1-8; Maréko 1.40-2.12

Pwi a pwa maga

¹² Úna é tâa na jè village wà Iésu, â é tèepaa me wà pwi jè a pwa maga ††. Úna é còo Iésu, â é tùu jùrué ma cigòboo na araé, â é ilari jiié pâ: «Wîàna nye nûmagà, â gâ o nama tiàu maagé kòo.»

¹³ Â é tùu pâ îê, â é tu naa gooé, â é ina tée pâ: «Nû-moo! Wâdé na tiàu è maagé'gà!»

Â nye po tiàu jiié kaa è maagé kée, â é jèè wâdé.

¹⁴ †† Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gâ cibwaa pwa jèkutâri. Â gâ pâra nau ipaarigà tà pwi a pwa ârapwaaillò, â gâ naa [tà Pwiduée] i pwi *ârapwaaillò na ia é ina wà *Moosé naa na i *Naèa kée. Ba naa wârapwiri, â rà o còo diri wà tèpa âboro pâ gâ jèè wâdé.»

¹⁵ Êco na dau ipâra pâ è jèkutâ goo Iésu. Â mu dau wâru tàpé na rà mu me mariê, nau tèreè, ma ilari jiié pâ, na é nama tiàu è pâ maagé kàra. ¹⁶ Â é mu pâra acari, naa na pâ ére aupiticia, ba na é pwapwicîri.

Pwi a pitàbwamwa

¹⁷ Na jè tòtotù, âna é pacâmuri pâ âboro wà Iésu. Â wà pâra tèpa *Farasaio ma *dotée goro è Naèa, âna rà gére tèreè. Ba rà medarié, gée na pâ village gée Galilée ma *Judée, ma gée *Iérusaléma. Â è pàtama Pwi Ukai Pwiduée, âna é tâa gò Iésu, ba na é nama tiàu maagé kà tèpa âboro.

¹⁸ Â rà tèepaa me è pâra âboro, na rà pitûri me goro aupuu è pwi âboro na é pitàbwamwa. Ba nûmarà na rà popaé too naa na i wâ, ma tòpòè na ara Iésu. ¹⁹ Êco na ticè pai pwa wèè, majoroé è pai wâru wàra è âboro. Â rà tàmeè too naa gòrowâ ††, â rà dàgòtù è jè ére gòrowâ. Â rà panuâè boo gòro è aupuu kée, na ara Iésu, ma wà tèpa âboro na rà cibèepié.

²⁰ †† Â é pò goo è cèikî kà tèpa âboro bèèpwiri, wà Iésu, â é ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: «Pwiini, jèè pwanauri è pâ èpà'gà.»

§ 5.11 Mataio 19.27 †† Maga—Lèpre. Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa pwa maga. ††† 5.14 Lévitique 14.1-32 †† Gòrowâ—Pwa goro puu, â po bàracaari bwàti, â pâri ma jè pâra gò. Còo Mataio 24.17. ††† 5.20 Ésaie 43.25; Luka 7.48

²¹ Wà tèpa Farasaio ma tèpa dotée goro é Naèè, âna rà pi-ina tàra pà: «Kaa! Wàilàapà pwi âboro bèeni, na é [nama ipaiwàilu ma wà Pwidueé ma] pinabaèpà † é nee! Wàilàapà na tâmogòori ma é pwanauri é pà èpà? Na nye wàco Pwidueé!»

²² Éco na é nye tâmogòori wà Iésu é pwina rà niimiri, â é ina tàra pà: «Gorodà na wàrapwiri é pà pwàranü-mawà? ²³ Piticècoé na go ina tée pà: “Jèè pwanauri é pà èpà'gà” jii na go ina tée pà: “Gà cimadò, â gà pàra †!” ²⁴ †[À wiàna pàri ma go nama é pàra, na arawà diri] â guwà mwa tâmogòori pà, pwa tàrù kà *Pwina nañri âboro, ma é pwanauri é pà èpà naani gòropuu.»

Â é ina tà pwi a pitàbwamwa pà: «Go ina tâgà ni pà: Gà cimadò, â gà popa é aupuu'gà, â gà pàra naa jaagà.»

²⁵ Â é nye cimadò kaa, naa nabibiu kàra i pà âboro. Â é popa é aupuu kèe, â é pàra naa pwàrawà kèe, â é pwamaina Pwidueé.

²⁶ Â rà dau pò goo wà diri tàpé na rà còo pwiri. Â nye po dàpàgà tàra, â rà nye pi-ina cùuru pà: «É! Nye dau ité kaa é pà pwina jè còo nabà!»

Â rà pwamaina Pwidueé.

É todà Lévi (Mataio) wà Iésu

Mataio 9.9-13; Maréko 2.13-17

²⁷ Géee na càùé, ûna é pàra wii naigé wà Iésu, â é còo wà Lévi, pwi a *tò mwani wàripû, na é tâa na wàra waké kèe. Â é ina tée wà Iésu pà: «Gà me wiâô!»

²⁸ Â é pò ma cimadò wà Lévi, â é panuâ diri, â é pàra wiâé.

²⁹ Géee na càùé, â é pwa é pi-ija na maina wà Lévi, naa jaaé, ba na é pwamaina wà Iésu. [Â é todà Iésu ma wà tèpa *câmu kèe.] Â wàru pà âboro na rà pi-ija naima ma wàilà—wà tèpa tò mwani, ma wà pàra tàpé mwara.

³⁰ †Â rà tâa wê mwara wà pàra tèpa Farasaio. Â wà pàra tàpé géee goorà, âna rà tèpa dotée goro é Naèè. Â rà cau pikûuri tèpa câmu kèe, â rà ina tàra pà: «Kaa! Gorodà na guwà picaija ma pibéewà ma tàpé na èpà é wàro kàra, ma wà tèpa tò mwani?»

³¹ Â é ina tàra wà Iésu pà: «Càra caa bu dotée wà tàpé na rà wâdé. Â nye wàco tàpé na rà maagé. ³² Cã-go caa me, nau todà tàpé na rà niimiri pà wâdé é wàro kàra. Bwa! Go me nau todà tàpé na rà tâmogòori pà èpà é wàro kàra, ba na rà biirà, ma pitòotéri é wàro kàra.»

Popai goro ipwanya

Mataio 9.14-17; Maréko 2.18-22

³³ Rà tapoo patùra Iésu wà tèpa Farasaio, [goro é *ipwanya—pai panuâ ija na jè ji pàra, ba na jè pwapwicîri]. Â rà ina tée pà: «Wà tèpa câmu kà *Ioane Pwi a piupwaa, âna rà tàgèe ipwanya, ma pwapwicîri. Â ipai-wà naa goo tèpa câmu kâbà. Â wà tèpa câmu'gà, âna rà nye ija ma wâdo. [Gorodà na càra caa ipwanya?]

³⁴ †Â é tòpi tàra pà: «Gona rà o ipwanya, wà tàpé na jè todàra naa goro é piéa, na é bwaa tâa jaarà wà pwi

a piéa? Bwa! Na pàara na é bwaa tâa jaarà, â rà pi-ija ma wâdo. ³⁵ Éco na o mwa me é tòotù na ée mwa pàra jiiirà wà pwi a piéa. Â géewé, na rà o mwa bàra ipwanya.»

³⁶ Â é ina tàra mwara é ucina bèeni wà Iésu, pà: «Nye ticé jè âboro, cèna é dàdàpa é gòobàra é ârabwée na bwaa bwùu, ma é taiti naa goro é ârabwée na jèè doroé. Ba o jèè dànoori i ârabwée na bwùu, â o càcaa ipaiwà i du noo kàra imwaano, naa goro i ârabwée na jèè doroé.

³⁷ «Guwà còo é *wàra jawé na pwa goro parawére macii ††: Cãjè caa popa é dipàa na bwaa âmué, ma jè upwàwii é wàra jawé na jèè doroé. Ba o taad i wàra jawé, [ba pwacoé ma é tée] ††. Â o tubatiàu i dipàa bau i wàra jawé. ³⁸ Bwa! Wâdé na jè tòpò é dipàa na bwaa âmué, naa na é wàra jawé na bwaa bwùu. ³⁹ Éco na wà tàpé na rà mu wâdo é dipàa na jèè gòiri, âna tàutàra goro é dipàa na bwaa âmué. Ba rà ina pà: “Dau wâdé nùmara é dipàa na jèè gòiri †.”»

Pwi apooro tòotù pwicîri

Mataio 12.1-14; Maréko 2.23-3.6

6 ††Na jè *tòotù pwicîri, âna rà pàra wii é naigé na tapàgà na aupwanapò wà Iésu ma wà tèpa *câmu kèe. Â wii naigé, â rà tàpo pétâ pà pwàra blé wà tèpa câmu. Â rà iitiri naa na ìrà, â rà uti é pudòé.

² ††Wà pàra tèpa *Farasaio, âna rà [còora, â rà] ina tàra pà: «Tàpéebà, gona cina guwà pwa na wàrapwiri? Âna muru na papwicîri, na é tòotù pwicîri ††!»

³ ††Â é tòpi tàra wà Iésu pà: «Gona câguwà caa pûra naa na Tii Pwicîri é pwina é pwa wà pwi ukai *Davita? Ba, na jè tòotù, â rà copwa, wàilà ma wà tèpa bée, â nye ticé cèna rà uti. ⁴ ††Â é tò naa na wàra pwapwicîri pwa goro imwaano ††. Â é pa é poloa, na naa tà Pwidueé, â é ija. Â é pa, â é nama rà ija mwara wà tèpa bée. Éco na é poloa-bà, âna nye wàco wà tèpa pwa *ârapwaaillò, na pwa tàrù kàra ma rà ija.»

⁵ Â é ina mwara wà Iésu pà: «Wà *Pwina nañri âboro, âna é pwi apooro é tòotù pwicîri.»

É nama tiàu maagé na pwi tòotù-bà

⁶ Na jè tòotù pwicîri, â é tò naa na *wàra pitapitiri wà Iésu. Â é pacâmuri tèpa âboro. É tâa wê mwara wà pwi âboro na bà é îê.

⁷ Â wà tèpa *dotée goro é Naèè ma wà tèpa Farasaio, âna rà còo bwàti wà Iésu, pà, pwiri é pwa ma é wâdé còwà wà pwi âboro bèepwiri, na tòotù pwicîri? Ba rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà o mwa pitòtíe.

†† 5.34 Ioane 3.29 ††† Wàra jawé... Còo é ânuuru i wàra jawé na Mataio naporomee 9. ††† Pwacoé ma é tée—Còo note goo Maréko 2.22. † Muna ucina goo wà tèpa pitûa kà tèpa Juif na tàutàra goo é ârapupûra kà Iésu. †† 6.1 Deutéronome 23.26 ††† 6.2 Ioane 5.10 †† Muru na papwicîri... Dau pwicîri tà tèpa Juif na rà waké na tòotù pwicîri, â rà niimiri pà iitiri pwiri blé naa na ìrà, âna 'waké'. ††† 6.3 1 Samuel 21.1-6 †† 6.4 Lévitique 24.5-9 †† Wàra pwapwicîri pwa goro imwaano—Grec: Wà kà Pwidueé. Còo Neeremuru (Vocabulaire).

† Pinabaèpà (é, pi-ina ba èpà)—Dire du mal de. †† Còo note goo Mataio 9.5. † 5.24 Ioane 5.8 †† 5.30 Luka 15.1-2

⁸ É tãmogòori é auniimiri kàra, wà Iésu â é ina tà pwina bà i îê pâ: «Gà cimadò, â gà me naani, na ara diri pâ âboro.»

Â é cimadò wà pwiibà, [â é me naa jaa Iésu, na ara pâ âboro].

⁹ Â é ina wà Iésu tà tàpé na rà tâa wê pâ: «Wànau? É *târù na tòotù pwiçiri, na jè pwa pwina wâdé, é na jè pwa pwina èpà? Wâdé na jè pawâro pwi âboro, é, wâdé na jè panuâê ma é bà †?»

¹⁰ Â é po niârirà diri wà Iésu. Â é ina tà i pwi âboro pâ: «Gà patârù é îgà.»

Â é patârù i îê, â é nye wâdé kaa.

¹¹ Â rà nye dau putàmù kaa wà tèpa Farasaio ma wà tèpa dotée goro é Naèà. Â rà pitùra goro cè pwina rà o pwa tà Iésu.

É pitòrigari tèpa 12 apostolo kêe

Mataio 10.1-4; Maréko 3.13-19

¹² Na jè tòotù, âna é too wà Iésu, naa gòrojaa. Â é pwapwiçiri tà Pwiduée, tiagoro pwaa. ¹³ Ûna pwaa, â é todà diri tàpé na rà mu pâra wiâê. Â é mwa pitòrigari gée jaarà tèpa 12 âboro, na é nama neerà pâ *apostolo. ¹⁴ Wàilà-ni:

Simona—é pitunee tée wà Iésu pâ Pétèru;

André, wà pwi jiié;

Jacques;

Ioane;

Filipo;

Barthélemy;

¹⁵ Mataio;

Toma;

Jacques, pwina naî Alphée;

Simona, pwi Zélote††;

¹⁶ Jude, pwina naî pwi jè âboro na nee Jacques ‡;

Judas Iscariote, wà pwina ée mwa icuri †† Iésu.

Wâru âboro na rà medari Iésu

Mataio 4.23-25

¹⁷ Rà wâjué boo còwâ gée gòrojaa, wà Iésu ma tèpa 12 apostolo kêe. Â rà coo na ére na tàbwàti. Â dau wâru pâ âboro na rà medarirà—wà tàpé na rà mu pâra wiâ Iésu, ma pâra tèpa âboro gée Iéruusaléma ma gée na diri napô *Judée; ma gée na ére bàrawià wâgoro jènere du ville Tyr ma Sidon. ¹⁸ Ba rà cau me, ba na rà tère Iésu, â ba na é pwa ma tiàu maagé kàra. Â é tũ târa mwara pâ duée na wâru. ¹⁹ Â wâru tàpé na pwa na rà tu naa gooé. Ba pwa é pàtamee na tâa gooé, â nye cau tiàu maagé kàra.

Ipupûra kà Iésu

Mataio 5.1-12,43-48, 7.1-29

Cidòri nyuâa

²⁰ É tabiié wà Iésu dà tèpa câmu kée. Â é ina tàra pâ: «Cidòri nyuâawà, wâguwà na ticè kàwà, ba o mwa kàwà é *Mwaciri kà Pwiduée!

²¹ ††Cidòri nyuâawà, wâguwà na guwà copwa ni, ba guwà o mwa pwàro!

Cidòri nyuâawà, wâguwà na guwà i ni, ba guwà o mwa ipwàdée.

²² †††Cidòri nyuâawà wiàna rà pièpàriwà, ma tàutàra goowà, ma piècaariwà, ma tobpawàwà, gée goo [na guwà tèpa âboro kôo, wâgo] Pwina naîri âboro. ²³ Ba wà tèpa jooororà, âna rà nye wàrapwiri tà tèpa *péroféta. Â go ina tàwà pâ: Guwà ipwàdée ma piègòtùru, ba o maina pumara wakè ††† kàwà naanidò *napwéretòotù!»

O pwa aré ma tòina kà pâra tàpé

²⁴ «[Wàéni popai kôo naa goowà] wâguwà na pwa kàwà:

O pwa aré ma tòina kàwà. Ba jèe nye êkaa é ipwàdée kàwà é neemuruwà ni, â o jèe nye êkaa é jara ipwàdée kàwà.

²⁵ O pwa aré ma tòina kàwà, wâguwà na guwà pwàro. Ba guwà o mwa copwa.

O pwa aré ma tòina kàwà, wâguwà na guwà ipwàdée ni. Ba guwà o mwa i ma pijinünü.

²⁶ O pwa aré ma tòina kàwà, wâguwà na rà pi-inawà ba wâdé wà tèpa âboro. Ba [o dau maina é wârimuru kàwà jii] wà tèpa péroféta a pwâ, na ia rà nye dau pi-inarà ba maina wà tèpa âboro.»

Gà meari tèpa èpàrigà!

²⁷ «Guwà tàpo tàmaariô, [wiàna nümawà] na guwà tère: Gà meari tàpé na rà èpàrigà, â gà pwa na wâdé tà tàpé na rà miirigà. ²⁸ Â gà *pwényunyuâari tàpé na rà pinajajaigà. Â gà pwapwiçiri ba kà tàpé na rà pi-inabaèpàgà. ²⁹ Â wiàna é tamagéri jè upwægà wà pwi jè âboro, â gà panuâ tée mwara jèpwi. Â wiàna é popa cimiici'gà, â gà naa tée mwara é palito'gà. ³⁰ Wiàna é ilari jiiigà cè jè muru, wà pwi jè âboro, â gà naa tée. Â wiàna é popa é jè neemurugà, â gà cibwaa ilari pâ, na é pitòwâri. ³¹ †††Uu, go ina tàwà pâ: Gà pwa tà pâra tàpé é pâ muru na nümagà na rà pwa tâgà.»

³² Ba wiàna gà wâdéari co tàpé na rà wâdéariigà, â cina gà tapaciri cè câmagà [jii Pwiduée]? Ba wà tèpa âboro èpà, âna rà nye pwa mwara é pwiibà. ³³ Â wiàna gà pwa na wâdé tà tèpa béegà, â cina guwà tapaciri cè câmagà? Ba wà tèpa âboro èpà, âna rà nye pwa mwara é pwiibà! ³⁴ Â wiàna gà naa mwani co tà tàpé,

† Panuâê ma é bà—Grec: Tanooriê. †† Zélote—Pwi âji âboro Judée na nümee na é paègò tèpa Roma gée napô kêe. ‡ Jude... Nee mwara Thaddée. (Còo Mataio 10.3; Maréko 3.16-19.)

††† Icuri—Trahir. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ipwa tũ tée.

†† 6.21 Psaueme 126.5-6; Ésaie 61.3; Auinapàpàri 7.16-17 ††† 6.22 Ioane 15.19, 16.2; 1 Pétèru 4.14 ††† Pumara wakè—Récompense. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Càmaê. † 6.31 Mataio 7.12

na rà o mwa pitôowâri, â cina gà tapacîri cè câmagà? Ba wà tèpa âboro èpà, âna rà nye pwa mwara é pwi-ibà!

³⁵ «Guwà têre! Gà meari tàpé na rà èpàrigà, â gà pwa na wâdé târa, â gà naa tà tèpa âboro, naa goro piticèmururu naa goo †. Ba wiàna gà wàrapwiri, â o dau maina é câmagà na ée mwa naa tâgà wà Pwiduée, na é wà napwéretòtù. Ba [gà paari goro é càragà bèepwiri pâ] gà pwi âji nafê. Ba wàé, âna é meari tàpé na càra caa pwaolé tée, ma tàpé na rà pwa na èpà. ³⁶ Êkaa na wâdé na gà pimeari, pwacèwii pwi Caa'gà na é pwi a pimeari.»

Gà cibwaa pitèi pàra tàpé!

³⁷ ††«Gà cibwaa pitèi [ma pitòti] pàra tàpé, â o câé caa pitèigà wà Pwiduée. Â gà pwanaurirà, â wàé, âna ée mwa pwanaurigà. ³⁸ †Â gà naa, [naa goro piticèmururu naa goo] ba gà o tòpi. Ba o nye piâjagò tâgà còwâ. Â guwà o mwa tòpi pâ muru na piédò ma piwéna. Ba o naa tâgà, pwacèwii é pai naa kâgà tà pàra tàpé ††.»

³⁹ †É ina târa é ucina bèeni wà Iésu, pâ: «Gona wà pwi a bwi, âna pâri ma é popa pwi jè a bwi? Bwa! Ba ru o cau tûu naa na pwêe! ⁴⁰ ††Â go ina tàwà pâ: Wà pwi a câmu, âna câé caa piwéna jii pwi a pacâmurié. Êco na, wiàna é dau câmu bwàti, â ée pâ nau pwacèwii pwi a pacâmurié.

⁴¹⁻⁴² ††§«Gà dau còo bwàti é mapûpûru na wâna âraporomee pwi aèjii'gà. Â gà niâ jai é diopwaa kâra pàara upwâra na âraporomeegà! Â gà wànau pai ina tà pwi aèjii'gà pâ: "Nama go jèe patâjii i mapûpûru bèepwiri na âraporomeegà"?

«Gà pwi a-ipwacòwârimuru! Gà mara patâjii béaa é diopwaa kâra pàara upwâra bèepwiri na âraporomeegà! Â géewê, mwa bàra pwéelaa tâgà cè pai patâjii wàra é mapûpûru na âraporomee pwi aèjii'gà!»

É upwâra bau é pwêe

⁴³ ††«É upwâra na wâdé, âna [é nye tòpò pwêe na wâdé târa uti, â] pwacoé ma é tòpò pwêe na èpà. Â é upwâra na èpà, âna [é nye tòpò pwêe na èpà, â] pwacoé ma é tòpò pwêe na wâdé. ⁴⁴ Ba jè còoina i upwâra géé goro é pwêe. Ba câjè caa pétâ pwâra î géé goro cè upwâra aru! Â câjè caa pétâ pwâra dipâa géé goro é upwâra na pwa daaé! ⁴⁵ É pâ muru na wâdé, âna me géé goo pwi âboro na é wâdé, ba wâdé pwâranúmee. Â é pâ muru na èpà, âna me géé goo wà pwi âboro na é èpà, ba èpà pwâranúmee. Ba jè tûra, géé goo é pwina é tâa na pwâranúmajè.»

† Naa...naa goro piticèmururu naa goo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Naa imudi. †† 6.37 Mataio 6.14 † 6.38 Maréko 4.24
 †† Naa na grec, âna ucina goo é mai (maïs) na jè wâri géé na aup-wa jèna. Pwacèwii é mai na wicèpwiri piticèmururu naa goo, naa na pé cio, â géé na càué, âna jèe ngarù é cio, ba naa pwaaié bwàti, tiagoro na jèe ni pwêe i cio. †† 6.39 Mataio 15.14 ††† 6.40 Mataio 10.24-25 ††† 6.41 Mataio 7.3 § 6.42 Mataio 7.4-5 §† 6.43-45 Mataio 12.33-35

Ucina goo du wà

⁴⁶ ††«Gorodà na guwà po ciburà ina tòo pâ: "Pwi Ukai, Pwi Ukai!" â câguwà caa pitère dòo? ⁴⁷ [Guwà têre cai é ucina bèeni]:

«Wà pwi âboro na é têre diri pâ popai kôo, â é pitère dâra, ⁴⁸ âna é pwacèwii pwi âboro na é bari é wà kêe. Â é îri boo tiagòro atù, ba na é tòpò naawé é pàara wà. Ûna ca é jèpé, â é ti goro i wà, â câé caa taura, ba bari naa gòro atù. ⁴⁹ Â wà pwina é têre popai kôo, â câé caa pitère dâra, âna é pwacèwii pwi âboro, na é pacima é wà kêe, âna ticè pàaé. Â ca i jèpé, â é ti goro i wà, â é nye tûu kaa i wà, â nye tanoori diri kaa.»

Pai cèikí kà pwi coda roma

Mataio 8.5-13

7 Ûna é gére ina diri pwiri tà tèpa âboro wà Iésu, â é wâjué me còwâ naa Capernaüm. ²³ Â wà pwi jè caa kâra coda roma, na é tâa wê, âna é têre jèkutà goo Iésu. Â é panuâ pàdari Iésu pàra tèpa âboro imaina kà tèpa *Juif, ba na rà ilari jiié pâ, na é pwa ma tiâu maagé kà pwi ênawéna kêe. Ba é po dau maagé wà pwiibà, â é pwa na é bà. Â dau wànüma wà pwi caa kâra coda gooé.

⁴ Â rà pàdari Iésu wà tàpéebà, â rà tacoo gooé pâ, na é pitu tà i pwi caa kâra coda. Â rà ina tée pâ: «Gà còo, co pwi ukai, wà pwiibà, âna é pwi âboro na é dau wâdé. Â wâdé ma gà pitu tée. ⁵ Ba é meari é Ba kâjè [wàijè tèpa Juif] tiagoro na é bari é *wâra pitapitiri kâjè.»

⁶ Â é pâra wiàrà wà Iésu. Â ùna rà tèepaa mwünyabweri é pwârawâ kà i pwi caa kâra coda, â wà pwiibà, âna é panuâ pàdari Iésu pàra tèpa bée, ba na rà pame tée é popai bèeni: «Ico pwi ukai, càcaa pâri naa goodò ma gà tèepaa naa pwârawâ kôo. ⁷ Â càcaa pâri naa goodò mwara na go pàdarigà. Wâdé na gà nye po tûra co, â o tiâu maagé kà pwi ênawéna kôo. ⁸ Ba wâgo, âna go pitère dâra pwi a pitûa kôo, â go pitûa kà tèpa coda. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: "Gà pâra!" â é pâra. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: "Gà me!" â é me. Â, na go ina tà tèpa ênawéna kôo pâ: "Guwà pwa ni!" â rà nye pwa.»

⁹ Â wà Iésu, âna é [dau pò ma] picâdiri i pwi caa kâra coda. Â é tabèrèe, â é patûra tèpa âboro na wârû, na rà gére pâra wiâé. Â é ina târa pâ: «Guwà têre bwàti: Câgo caa pâmari cè pwi âboro cèna maina cèikí kêe, pwacèwii pwini, tia na [mwara é âji Ba kà Pwiduée] *Is-araéla.»

¹⁰ Ûna rà wâjué còwâ naa jaa i pwi coda wà tèpa bée, â rà pâmari i pwi ênawéna kêe, âna é jèe nye wâdé còwâ.

É nama é wâro còwâ pwi âboro

¹¹ Géé na càué, â é pâra wà Iésu naa na village na ina goo wê pâ Naïn. Â rà pâra wiâé wà tèpa *câmu kêe, ma pàra tèpa âboro na wârû. ¹² Ûna rà gére tèepaa pâ

§†† 6.46 Mataio 7.21

naa na goropwârawâ naa na i village, â rà pâmari tèpa âboro, na rà po cia pâ pwi jè a bà naa na auipwani. Nye wàé co tà nyaa kêe, â wâru âboro na pâra wiâ wâ tîobâ.

¹³ Ûna é côoê wâ Pwi Ukai, â po dau maina é pai mearié kêe, â é ina tée pâ: «Tòoni, gà cibwaa i.» ¹⁴ Â é gée paé, â é tu naa goo i bòkòci †. Â wâ i tèpa kâa wèe, âna rà coo. Â é ina tà i pwi a bà pâ: «Pwiibâ, gà tàcî. Ba go ina tâgâ.»

¹⁵ †† Â é nye cimadò nau tâa kaa ‡, â é tùra! Â é naaê boo wâ Iésu, ma naaê tà nyaa kêe.

¹⁶ †† Â dau wâgo tà diri tàpé na rà tâa wê, â rà picâdiri Pwidueé. Â rà pi-ina târa pâ: «É boome na wakè jaajé wâ Pwidueé! Ba é cùru me marijé wâ pwi jè *péroféta kêe na dau imaina.»

¹⁷ Â rà pijèkutâri é pwina é pwa wâ Iésu, naa na diri é pâ ére wâ *Judé ma wâbèepi.

É pwi Mesia na rà tapacîê

Mataio 11.1-6

¹⁸ Wâ tèpa câmu kâ *Ioane [Pwi a piupwaa] âna rà pi-wiâ tée diri é pâ pwina é pwa wâ Iésu. Â é todâ tupédu ârailu wâ Ioane, ¹⁹ †† â é panuâru pàdari Pwi Ukai, ba na ru tawèerié pâ: «Pwiri nye wâgâ kaa pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò] na ée mwa tèepaa? É, na bà bwaa nye tapacîri cè pwi jèpwi?»

²⁰⁻²¹ Â ru pâra, â na pwi pàara na ru pàdari Iésu na, â ru côo pâ é pwa ma tiâu maagé kâ tèpa âboro na wâru. Â é tû târa pâ duée, â é pwa ma rà niâ còwâ, wâ pàra tàpé na rà bwi. Â ru ina tée pâ: «É panuâbu medarigâ wâ Ioane, ba na bu tawèerigâ pâ: Pwiri nye wâgâ kaa pwi Mesia? É, na bà bwaa nye tapacîri cè pwi jèpwi?»

²² †† Â é tòpi tàru pâ: «Gàu wâjué còwâ nau piwiâ tà Ioane é pwina gàu côo, ma é pwina gàu tère. Ba wâ tèpa bwi, âna rà jèe niâ; wâ tàpé na rà bee, âna rà jèe pâra bwàti; wâ tàpé na rà pwa maga, âna rà jèe wâdé; wâ tèpa kee, âna rà jèe tèrejé; â wâ tèpa bà, âna rà jèe wâro còwâ; â wâ tàpé na ticè kàra, âna rà jèe tòpi é *Picémara Wâdé. ²³ Cidòri nyuâa pwina é côoinaò, ma cèikî naa good †††»

É ina Ioane wâ Iésu

Mataio 11.7-19

²⁴ Ûna ru jèe wâjué còwâ wâ tupédu a câmu kâ Ioane, â é ina wâ Iésu târa pâ âboro na rà gére tâa wê, pâ: «Na ia guwâ pâra naa namaré [nau tère Ioane] â dà cèna guwâ pâra nau ucâri? [Pwi âboro na ipwaeé kêe na é pwacèwii] é bàra watù na pòbagù pwéretòtù? ²⁵ Bwa! Â gona dà na guwâ pâra nau côo? Pwi jè âboro na é coona pâ ârabwée na po wâdé? Bwa! Wâ tèpa âboro na wârapwiri, âna rà tâa na é wâra ukai, â dau wâru neemururà! ²⁶ †† Nye dà cèna guwâ

pâra nau côo? Pwi jè péroféta? Ûu kaa, â go ina tàwâ pâ: Wâ pwiibâ, âna é pwi péroféta maina! ²⁷ †† Ba nye wâ kaa Ioane, na é inaê wâ Pwidueé, naa na *Tii Pwicîri, pâ:

*Go mwa panuâ paé
pwi a pa popai kôo.*

*Ée mwa pâbéaa'gâ
ma pwabwâti naigé'gâ. Malachie 3.1*

²⁸ «Guwâ tère bwàti: Nye ticè pwi jè âboro gòropuu, cèna é piwéna jii Ioane Pwi a piupwaa. Éco na go ina tàwâ pâ: Wâ pwina ée dau kiriwi naa na *Mwaciri kâ Pwidueé, âna o [tâa tée é pwina] mwa piwéna jii wâ Ioane.»

²⁹ †† Wâ tèpa âboro na rà tère pwiri, ma tèpa *tò mwani wâripû †, âna rà jèe cau côo pâ, é wâdé ma *tàrù wâ Pwidueé. Â rà pâra dari Ioane, ba na é *up-waarà ††. ³⁰ †† Éco na, napwa naa goo wâ tèpa *Farasaio ma wâ tèpa *dotée goro é Naèà, âna càra caa pitère dàra é cábawâdé kâ Pwidueé, ba tàutàra na rà pâra dari wâ Ioane ma é upwaarà.

Rà picocooribu ma Ioane

³¹ É ina mwara wâ Iésu pâ: «Go ipwacèwii naa goro dà é pâ âboro nabà? ³² Rà pwacèwii pâ nari èpo na rà gére ipuburirâ naa na aupitapitiri, â [tàutàra dàra kòcò ma wâ tèpa béerâ na rà pitakàna] ma ina tàra pâ:

“Bâ tòjò †† tàwâ,
â tàutàwâ dàra câbu.
Bâ nyabiri tàwâ
nyabi târa ipwani,
â tàutàwâ dàra i!”

³³ «Ba é tèepaa me wâ Ioane Pwi a piupwaa, â câé caa ija poloa, â câé caa wâdo dipâa, â guwâ ina pâ: “Pwa duée gooé!”

³⁴ †† «Ûna é jèe tèepaa me, wâ *Pwina naîri âboro, â é ija ma wâdo [pwacèwii pàra tàpé]. Â guwâ ina pâ: “Wâ pwini, âna é dau pwi a wâdo ma pwi a-ija! Â é pabée tèpa tò mwani, ma wâ pàra tèpa âboro èpà.”

³⁵ «Éco na [âjupâra é pwina jè mu ina pâ]: “É tàmanga ††, âna jèe côo taaci naa na pwâra wakè kêe.”»

Tò ilàri na é wicèpwiri jawé ûrea naa gò Iésu

³⁶ Na jè tòotù, âna é todâ Iésu wâ pwi jè Farasaio, ba na rà picaaija. Â rà tâaboo naa goro i taapà ††, â rà tapoo ija. ³⁷ †† Â é tèepaa me wâ tò jè ilàri gòronaigé ¹⁹, ba é jèe tère pâ é wêe wâ Iésu. Â é pame é wâra jawé

† 7.27 Malachie 3.1 †† 7.29 Luka 3.12 †† Tò mwani wâripû—Pai ina wèe pâ, tàpé na èpâ é wâro kàra. Côo Neeremuru (Vocabulaire). †† Nee tii 29 ma 30, âna muna popai kâ Luka, wâ pwi awii tii bèeni. Éco na, pwiri gòobàra popai kâ Iésu. †† 7.30 Mataio 21.32 †† Tòjò—Grec: Upi kuruò. †† 7.34 Luka 15.2 †† É tàmanga kâ pwi âboro—é, É tàmanga kâ Pwidueé. †† Tâaboo naa goro i taapà—Còo note goo Luka 14.15. 18 7.37 Mataio 26.7; Maréko 14.3; Ioane 12.3 19 Tò jè ilàri gòronaigé—Grec: Tò jè ilàri na èpâ é wâro kêe.

† Bòkòci (é, bòoci)—Cercueil. †† 7.15 1 Rois 17.23; 2 Rois 4.36 † Ticè târa bòkòci. †† 7.16 Luka 1.68 †† 7.19-20 Psaume 40.8; Malachie 3.1; Auinapàpari 1.8 †† 7.22 Ésaie 35.5-6, 61.1; Luka 4.18 †† Grec: Cidòri nyuâa pwina càca tanoorié good, é, ...na câé caa tètâjii. † 7.26 Luka 1.76

atù na dau wâdé, na wâbé goro ê jawé ûrea.³⁸ Â é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu, â é i. Â é pâ nûru i kêe, âna rà tûuboo naa gò du â Iésu. Â é cåtùra goro wàrapûruê, ma bwénûu é du âê, â é wicèpwiri i jawé ûrea naa gò du âê.

³⁹ Wà i pwi apooro pwârawâ, wà i pwi Farasaio, âna é còo pwiri, â dau èpà tée, â é niimiri pâ, 'Wiàna wà pwini, âna é pwi jè péroféta [na é cùrué me wà Pwiduée] â pwiri é tâmogòori pâ wà tô ilàri bèeni, âna é tô ilàri gòronaigé. Êco na é nama é tu naa gooé wà ttoni.'

⁴⁰ [Êco na é nye tâmogòori kaa é auniimiri kêe] wà Iésu, â é ina tée pâ: «Pwini Simona, gà tère, ba pwa pwina nûmoo na go ina tâgà.»

Â é tòpi tée wà pwini pâ: «Îgà.»

⁴¹ Â é ina tée wà Iésu [ê ucina bèeni]:

«É mwa tâa pwi jè âboro. Â ârailu tupédu âboro na ru pwa kéredi tée—pwi jèpwiri, âna 500 000, â wà pwi jèpwiri 50 000 †.

⁴² «Êco na càcaa pâri ma ru wâri wà tupéeni. Â é ina tàru pâ: "Jèe wâdé! Guwà naaco i kéredi kàu." Â é cau pwanauriru goo diri i mwani bèepwiri.»

[É tubanabwé i ucina kêe wà Iésu, â é tawèeri wà Simona, wà i pwi Farasaio, pâ]: «Wàilàapà gée goo tupéebà, na dau còoina é pai wâdé kà i pwi apooro i mwani ††? Gà niimiri pâ wàilàapà?»

⁴³ Â é tòpi tée wà Simona pâ: «Munaa wà i pwi a maina kéredi kêe.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà âjupâra.»

⁴⁴⁻⁴⁶ Â é tabiié wà Iésu dà i tô ilàri, â é ina tà Simona pâ: «Pwiini, na go tème naani pwârawâ'gà, â câgà caa pwabwàti tóo, [wiàra é nyamanya kâjè]. Ba câgà caa naa tôo cè jawé, ba na go nuwa du âô. Â câgà caa naa tôo é l'huile târa é pûruô. Â gà còo i tô ilàri bèeni, âna câe caa nao goro [pwa é pwina wâdé. Ba é] nuwa é du âô goro é nûru i kêe, â é cåtùra goro wàrapûruê. Â é wicèpwiri é jawé ûrea na dau maina wâri wèe, naa gòro é du âô. ⁴⁷ Ba dau maina é pimeari kêe, ba dau wâru é pâ èpà kêe na jèe pwanauri. Â gà tère, wà pwi âboro na càcaa pwanauri tée pâ èpà kêe na wâru, âna o càcaa maina é pimeari kêe.»

⁴⁸ Â é ina tà i tô ilàri pâ: «Ttoni, jèe pwanauri é pâ èpà'gà.»

⁴⁹ Â wà tàpé na rà gére picaatâa ma wàé goro taapà, âna rà pi-ina tàra pâ: «Wàilàapà pwi âboro bèeni, na pâri ma é pwanauri é pâ èpà?»

⁵⁰ †Â é ina tà i tô ilàri wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâgà co ttoni! Gà udò [ma tâa tâgà é *âji wâro] gée goo é cèikî'gà! Â gà pâra, â ée mwa tâa jaagà é pinaanapô.»

É pacâmuri pa âboro na rà pâra wiâê

Mataio 12.46–13.23; Maréko 3.31–4.25

8 ¹⁻² ††Gée na càùé, â rà pâra wà Iésu ma wà tèpa 12 a *câmu kêe, naa na pâ village. Â é picémara naawê ê *Picémara Wâdé goo ê *Mwaciri kà Pwiduée.

Pa ilàri na rà pâra wiâê

Pwa mwara pa ilàri na rà pâra wiârà—wà pa ilàri na ia é nama tiàu maagé kàra, ma tù târa pâ duée gée goorà:

Wà Maria gée Magdala na ia é tù târa pâ 7 duée gée gooé;

³ Wà Jeanne, tô wâdà Chuza, pwi caa kà tèpa ênawé-na kà ukai *Héroda;

Wà Suzanne;

Wâru mwara pâra ilàri na rà mu naa mwani ma neemururà, ba na rà pitu tà Iésu ma tèpa câmu kêe.

Ucina goo pwi a picâmi

⁴ Dau wâru é pâ âboro na rà medari Iésu, gée na pâ village. Â é ina tàra é ucina bèeni:

⁵ «É mwa tâa wà pwi jè âboro. Â é mwa còobé, na jè tòotù, ba na é uri é arapwûru. [Â é uri, â é uri, â é uri...]

Â napwa é pâra arapwûru, âna rà tûu naa gòro nyi nari naigé [na aupwanapô] â rà còogai tèpa âboro. Â rà me pâ marü, â rà uti diri. ⁶ Â napwa é pâra pwi, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Â rà pò ma cipu, êco na rà marü, ba ticè jawé wê. ⁷ Â napwa é pâra pwi, âna rà tûu naa nabibiu kâra pâ nari upwâra na pwa daarà. Â, na rà cipu i pâ nari upwâra bèepwiri, â rà cåtâmwara i arapwûru. ⁸ Â napwa é pâra pwi, âna rà tûu naa na napuu na wâdé. Â rà cipu, â rà imaina too, â rà tòpò pwârà na po dau wâru awé—tiagoro 100.»

[Â é tubanabwé é ucina bèepwiri wà Iésu] â é tomara too pâ: «Wà pwina pwa pwâranyûruê, âna wâdé na é tère!»

Tàpé na rà tère â càra caa pitère dâra

⁹ Wà tèpa câmu kêe, âna rà tawèeri Iésu goo é pai ina wàra é ucina bèepwiri.

¹⁰ †† Â é tòpi tàra pâ: «Wà Pwiduée, âna é paari tàwà é âji pai pwa goo é Mwaciri kêe. Êco na, napwa naa goo diri é pâra âboro, âna rà o nye po tère co é pâ ucina {ba na: *Rà còo taaci, â càra caa còoina; rà tère taaci, â càra caa tèreina*

Ésaie 6.9

}.»

Êre i ucina goo pwi a picâmi

¹¹ É ina tàra mwara wà Iésu, pâ: «Wàéni é pai ina wàra é ucina bèepwiri: Ê arapwûru, âna é Popai kà Pwiduée.

¹² «[Â é pâra arapwûru, âna rà tûu naa gòro naigé.] Ê naigé, âna é ipwacèwii naa goo wà tèpa âboro, na rà

†† 8.2 Mataio 27.55–56; Maréko 15.40–41; Luka 23.49 †† 8.10 Ésaie 6.9–10

† 500 000...50 000—Grec: 500 deniers...50 deniers. Caapwi denier, âna wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi tòotù. †† Còoina é pai wâdé kà i pwi apooro... Grec: Meaari i pwi apooro i mwani. † 7.50 Luka 8.48, 18.42

têre ê popai, êco na é tèepaa me cōwâ wâ *Caatana. Â é dàgòtù cōwâ ê popai, gée na é pwâranümarà. Ba péa rà tà cèikî naa goo, â rà udò [ma tâa tàra ê *âji wâro].

¹³ «[Â é pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòrotàrarà.] Ê gòrotàrarà, âna wâ tèpa âboro na rà tòpi ê popai naa na ipwadée, â rà tàpo cèikî na jè pàara. Êco na càcaa wàawà naa goorà ê popai na rà têre. Â ûna tèepaa me marirà ê tacai, â rà nama panuâ cèikî.

¹⁴ «Â é pàra arapwüru, âna rà tûu naa na é pà na nari upwâra na pwa daarà. [Ê napuu bèepwiri] âna wâ tèpa âboro na rà têre ê popai, êco na, ûna rà pâra, â rà tapoo pidumapiê goro ê pà namuru na tèepaa naa na gòropuu bèeni. Â rà itàa burà ê pà neemuru gòropuu, bau ê pà muru na rà wâdéari. Â cāmwarā ê popai naa goorà, â o càra caa tòpò cè pwée na târa.

¹⁵ «Êco na, napwa naa goo pàra arapwüru, âna rà tûu naa na é napuu na wâdé. [Â é pwi napuu bèepwiri] âna wâ tèpa âboro na rà *târù ma âjupâra, ma wâdé ê pwâranümarà. Â ûna rà têre ê popai, â rà tòpi, â rà pitêre dâra. Â rà pidàpwicâarirà, â pwa pwâra ê popai naa goorà.»

Ucina goro wâra ânye

¹⁶ †[Ê ina tàra mwara wâ Iésu pâ]: «Câjè caa nuri ê wâra ânye ††, ma jè cajipi goro ê jè cio, é wâpà wiàna jè tòpò na aranara aupuu! Bwa! Jè nye tòpò dòiti, ba na rà o cōo bwàti wâ tàpé na rà tò naawê. ¹⁷ †Êdiri pâ muru na jè naapwâniri, âna o mwa paari naa na pwéela. [Â o pâri ma jè cōo bwàti.] ¹⁸ †Guwà pwacôoco bwàti ê popai na guwà têre, [târa ma pimaina too ê pwina guwà tâmogòori!] Ba wâ pwina jèe pwa tée, âna o jèu âjagò tée cōwâ. Â wâ pwina kîri ê pwina tà tée, âna o dàgòtù jiié cōwâ ê ji dàramuru na tà tée.»

Âji tâa kà Iésu

¹⁹ Gée na càué, â rà tèepaa me wâ nyaa kà Iésu, ma wâ tèpa jiié, ba na rà cōoê. Êco na càcaa pâri ma rà medarié, gée goro ê pai wâru wâra pâ âboro na rà tâbèepié.

²⁰ Â é ina tà Iésu wâ pwi jè âboro, pâ: «Gà cōo, rà wâ-boo gòroigé wâ nyaa'gà ma wâ tèpa aéji'gà. Â rà mudàgà.»

²¹ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà têre, wâ tàpé na rà têre ê popai kà Pwidueé, â rà wârori, âna wàilà kaa pwiri tò nyaa kōo, ma wâ tèpa aéjii kōo.»

É pacoò pòu Iésu

Mataio 8.23–27; Maréko 4.35–41

²² Na jè tòtòtù, â rà tò naa gòro ê jè wànga wâ Iésu ma wâ tèpa câmu kée. Â é ina tàra pâ: «Jè gée naanigée, na ére gée cōwâ kâra nawia.» Â rà còpòo.

²³ Â, na rà pâra, â é puu wâ Iésu. Â é tapoo uu ba maina i pwéretòotù naa nawia. Â jèe pimaina too wià, â jèe pwii naa na i wànga.

²⁴ Â rà patâcî Iésu, â rà ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, jè o jèe mwü!»

Â é pwa i pwéretòotù bau i nawia. Â é nye coo kaa i pòu, â é nye po tànana kaa i napò. ²⁵ Â é ina tàra pâ: «Gona câguwà caa cèikî?»

Êco na dau wâgotàra. Â rà pò gooé, â rà pi-ina tàra pâ: «É! Gona wàilàapà pwi âboro bèeni, na é pitûâ kâra ê pwéretòotù ma ê nawia, â ru pitêre dèe?»

É tû tàra pâ duée gée goo 'Wâraduée'

Mataio 8.28–34; Maréko 5.1–20

²⁶ Rà tèepaa wâ Iésu ma wâ tèpa câmu kée, naa Gadara ††, wâna ére gée cōwâ kâra napò Galilée.

^{27–29} Na napò bèepwiri, âna pwa pwi jè âboro na pwa pâ duée gooé. Jèe gòiri na é pitâa nacârû, â é cicâpé. Â wâru pâ pàara, na rà ipa-imwürué ê pà duée, ma é pwa-imudirimuru. Â wâ tèpa âboro wê, âna rà pwa ma pii ê du iê ma du âê ma tòoé goro itûpaò. Êco na é nye taaci pòpàgà kée. Â rà cètùué pâ naa namaré i pâ duée.

Ûna é boo gée gò i wànga wâ Iésu [naa napò kà pwi âboro-bà] â wâ pwiibà, âna é nye tèepaa me caraé kaa. Â wâ Iésu, âna pwa na é tû târa pâ duée gée gooé.

Êco na é tûu jûrué ma cigòboo na araé wâ pwiibà, â é tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naî Pwidueé nidò *napwéretòotù! Dà na nûmagà dâra pwa tōo? Go ilari jiiigà pâ, gà cibwaa pwa tōo cè pwina èpà.»

³⁰ Â é tawèerié wâ Iésu pâ: «Gona dà neegà?»

Â é tòpi tée pâ: «Wâraduée †††.»

Ba rà dau wâru tèpa duée na wâgooé.

³¹ Â rà tacoo goo wâ Iésu, ma ina tée pâ: «Gà cibwaa tûbà naa na i Oolaa †††! ³² Êco na gà naabà pâ ma bà too naa na é pâ puàkà bèepwiri.» Ba pwa é pé pubu puàkà na dau maina, na rà tàgére ija géeni gopaéere jaa.

³³ Â é naa tàra ê pwina rà ilari wâ Iésu. Â rà còobé gée goo i pwi âboro, â rà gée naa goo i pâ puàkà. Â rà nye itàa kaa i pâ puàkà, géenidò gòro i jaa, boo naani-boo najawé, â rà mwü naawê.

Pipâra i jèkutâ

³⁴ Wâ tèpa wéaari wâra i pâ puàkà, âna rà itàa pâ, nau wià ê jèkutâ bèepwiri, naaniboo na village, ma pitiri ê napò. ³⁵ Â rà me ê pâ âboro, nau cōo ê pwina gére tèepaa. Ûna rà tèepaa mwünyabweri Iésu, â rà cōo i pwi âboro na ia pwa duée gooé, na é tàgére tâa-boo na ara Iésu. Â é jèe coona ê pâ ârabwée, âna jèe po wâdé ê pai tâa kée. Â nye po dàpàgà tàra, â dau maina ê pai wâgotàra. ³⁶ Â wâ tàpé na rà po cōo diri ê pwina tèepaa, âna rà piwiâ tà pàra tàpé, ê jèkutâ goro i pai wâdé cōwâ kée. ³⁷ Â wâgo tà tèpa âboro naa napò bèepwiri wâ Gadara. Â rà ina tà Iésu pâ, na é pâra jiiirà. Â é tò naa gò i wànga, ba na é wâjué cōwâ naa na ére gée cōwâ kâra nawia.

†† Gadara—Nee mwara Gérasène. ††† É tòpi tée pâ: «Wâraduée»—é, Rà tòpi tée tèpa duée pâ: «Aupò goro duée.»

††† Oolaa—Pwée na dau wâgòro ('Abîme'). Karapuu kâra pâ duée. (Cōo Auinapàpari naporomee 9.)

† 8.16 Mataio 5.15; Luka 11.33 †† Wâra ânye—Lampe, lumière.

‡ 8.17 Mataio 10.26; Luka 12.2 †† 8.18 Mataio 25.29; Luka 19.26

³⁸ [Pwa na é pâra] â i pwi âboro, âna é me nau ilari jii-
ié pâ, na é pâra wiâê. Êco na é tòpi tée pâ: ³⁹ «Bwa. Gà
wâjué naa pwârâwâ'gâ, â gà wiâ târa diri ê pâ muru,
na é pwa ba kâgâ wâ Pwiduée.»

Â é wâjué cōwâ wâ pwini. Â é wiâ pitiri naa na i vil-
lage, ê muru [na dau pwényuâa] na é pwa ba kêe wâ
Iésu.

Pai wâdé cōwâ kà du ilàri

Mataio 9.18-26; Maréko 5.21-43

⁴⁰ É tèepaa me wâ Iésu naa na ére gée cōwâ kâra
nawiâ. Â rà tòpié [naa na ipwâdée] wâ tèpa âboro wê,
ba rà tàgére tapacîê. ⁴¹ Â é tèepaa medarié pwi jè
âboro na nee Jaïrus, pwi jè caa kâra *wâra pitapitiri. Â
é tùu jûrué ma cigòboo na ara Iésu. Â é tacoo gooé pâ,
na é nama pâra wiâê, naa na pwârâwâ kêe. ⁴² Ba wâ tò
nari èpo kêe, âna ée jèe pwa na é bà. Jèe 12 naja kêe, â
nye wâé co tà du nyaa ma caa kêe. Â é pâra wiâê wâ
Iésu.

Tô ilàri na 12 naja kêe goro maagé

[Na é gére pâra wâ Iésu, â] wâru ê pâ âboro na rà po
cibèepié, â rà dau pi-igabiarâ. ⁴³ Â é tâa nabibiu kà tè-
pa âboro bèepwiri, tò jè ilàri, na jèe po 12 naja kêe
goro maagé, ba mu tèepaa me ê pàara na mu itâa
domii gooé. Â é jèe po tubatiâu ê mwani kêe † naa
goro pâ dotée, êco na càcaa pâri ma rà nama tiâu
maagé kêe. ⁴⁴ Â é mee ni càù Iésu, â é tu naa goro ê
gòobàra ârabwée kêe. Â nye nama coo kaa ê pai joro
wàra ê domii gooé.

⁴⁵ É ina wâ Iésu pâ: «Wàilàapà na tu naa goo i ârab-
wée kô?»

Â rà cau tòpi tée pâ: «Càcaa wàibà!» Â é ina tée wâ
Pétèru pâ: «Pwi a pwa pupûra, gorodâ na gà ina pwiri?
Ba gà cōo, po dau wâru pâ âboro ni, â rà cibèepijè, â
rà cau igabiarâ naa googà!»

⁴⁶ Êco na é ina mwara wâ Iésu pâ: «Bwa. Pwa pwi jè
âboro na é tu naa goo i ârabwée kô. Ba go tère pâ é
pâra gée good ê jè jènere nii kô.»

⁴⁷ Napwa naa goo wâ tò ilàri, âna é céca, goro pai
wâgotêe. Ba é cōo pâ é tâmogòori ê pwina tàgére
tèepaa wâ Iésu. Â é tùu jûrué ma cigòboo na araé. Â é
ina tée, na ara diri tèpa âboro, ê majoroé ma é tu naa
gooé, ma ê pai nama tiâu ê maagé kêe.

⁴⁸ †† Â é ina tée wâ Iésu pâ: «Cidòri nyuâagà, co tōoni!
Gà jèe wâdé cōwâ goo ê cèikî'gâ! Â gà pâra, â ée mwa
tâa jaagà ê pinaanapô.»

Tô èpo kà Jaïrus

⁴⁹ Na é bwaa gére ina pwiri wâ Iésu, â é tèepaa me
wâ pwi jè âboro, gée jaa Jaïrus, i pwi apooro i wâra
pitapitiri. Â é ina tà Jaïrus, pâ: «Au! É jèe bà i èpo'gâ. Â
gà cibwaa cèpo tà pi-iluuri wâ pwi a pwa pupûra.»

⁵⁰ Â é tère ê pâ pwâratûra bèepwiri wâ Iésu, â é ina tà
Jaïrus, pâ: «Gâ cibwaa pwa ma wâgotâgâ! Â gà cèikî, ba
ée mwa wâro!»

⁵¹ Úna rà tèepaa pâ naa pwârâwâ kà Jaïrus, â [pwa na
é tò wâ Iésu, nau cōo i tô nari èpo. Â] é papwicîri jii tè-
pa âboro na rà tò naa na i wâ; wâco Pétèru, ma wâ
Ioane, ma Jacques, bau du nyaa ma caa kâra i èpo.

⁵² Ba rà cau gére i ma pijinûnû goo wâ tô èpo.

Â é ina tère pâ: «Guwâ cibwaa i, ba cêe caa bà; â é
nye po puu.»

⁵³ Â rà pitaurée gooé, ba rà tâmogòori bwâti pâ é jèe
bâ.

⁵⁴ [Â é tò naa na i wâ.] Â é tu pâ naa goro î tô èpo, â é
ina too pâ: «Tōoni, gà cimadò!»

⁵⁵ Â é nye wâro cōwâ kaa, â é cimadò! Â é ina wâ Iésu
tà tèpa âboro pâ: «Guwâ naa cè uti kêe.»

⁵⁶ Â ru nye dau pò kaa wâ du nyaa ma caa kêe. Êco
na é ina tère wâ Iésu pâ, na ru cibwaa pwa jèkutâ goo
ê pwina tèepaa marirà.

É cùru pâ tèpa 12 apostolo kêe

Mataio 10.5-15; Maréko 6.7-13

9 ¹⁻² Wâ Iésu, âna é todâ tèpa 12 *apostolo kêe me
naa jaaé. Â é panuârâ pâ, ba na rà picémara târa
pâ âboro ê *Mwaciri kà Pwiduée. Â é naa tère ê tarù
ma pàtamee, ba na rà tù târa ê pâ duée, ma nama tiâu
maagé kà tèpa âboro. ³ † Â é ina tère pâ: «Guwâ cibwaa
pa cè muru wiàna guwâ pâra—wiàna cè tâjò, ma cè
atâ, ma cè poloa, ma cè mwani. Â guwâ nye coona co
caapwi ârabwée.

⁴ «Â wiàna tòpiwâ naa na cè jè pwârâwâ, â wâdé na
guwâ tâa wê, tiagoro cè tòotù cèna guwâ mwa pâra
[gée na napô-bâ]. ⁵ Â wiàna càcaa nûma tèpa âboro na
rà tòpiwâ naa na cè jè ére, â guwâ pâra géewê. Â guwâ
tauri ê dàuru puu goro âwâ, ba na guwâ paari pâ, cà-
caa wâdé ê pwina rà pwa.»

⁶ Â rà pâra wâ tèpa *câmu naa na pâ village, â rà
picémara ê *Picémara Wâdé, â rà nama tiâu maagé kà
tèpa âboro.

É tère jèkutâ gooé wâ Héroda

Mataio 14.1-12; Maréko 6.14-29

⁷⁻⁹ †† Wâ pwi ukai *Héroda Antipas âna é tère ê
jèkutâ [goro pâ *câmu kâra pàtamee na é pwa wâ Ié-
su].

Â é ina pâ: «Go pwa ma tépàgâ nya ††† Ioane Pwi a pi-
upwaa. Â wàilàapà pwi âboro bèeni, na go tère pâ
jèkutâ gooé?»

Â é tapoo dumapiê, ba rà ina gooé wâ pàra tàpé pâ:
«Wâé, âna wâé *Ioane Pwi a piupwaa na é wâro cōwâ
gée na aubâ.» Â wâ pàra tàpé, âna rà ina pâ wâ
*péroféta Élia †††, é, pwi jè péroféta na jè pàara napô,
na é wâro cōwâ.

Â wâ Héroda, âna pwa na é cōo mwara wâ Iésu.

† Â é jèe po tubatiâu ê mwani kêe—Pâ popai bèepwiri, âna nye
tiâu na pàra Tii Pwicîri naa na grec. †† 8.48 Luka 7.50

† 9.3-5 Luka 10.4-11 †† 9.7 Mataio 16.14; Maréko 8.28; Luka
9.19 †† 9.9 Luka 23.8 ††† Nya (é, nyiâ)—Cou. ††† Élia—Pwi
péroféta kà Pwiduée na é wâro 800 naja béaa kà Iésu Kériso.

É pa-ija 5 000 âboro Iésu

Mataio 14.13–21; Maréko 6.30–44; Ioane 6.1–15

¹⁰ Rà wâjué cōwâ wà tèpa apostolo [gée na pâ village, â rà pitapitirirà] naa jaa Iésu. Â rà piwiâ tée diri ê pâ namuru na rà pwa. Â é poparâ pâ naa na jè ére na wâmwünyabweri ê village Bethsaïda, ba na rà tâa acari wê. ¹¹ Êco na wâru ê pâ âboro, na rà tère pâ rà pâra naawê, â rà pâra wiârâ. Â é tòpirâ wà Iésu, â é pacâ-murirà goro ê Mwaciri kà Pwiduée, â é nama tiàu maagé kâra.

¹² Jèe pwa na é duu i tòotù, â rà medarié wà tèpa câmu kée, â rà ina tée pâ: «Gà panuâ pâ ê pâ âboro bèeni naa na pâ village ma pâ pwârâwâ na tâmwünyabwe, ba na rà o pa cè uti kâra, ma puu wê. Ba aupiticia ni.»

¹³ Â é tòpi târa pâ: «Bwa, guwà naa cè uti kâra!»

Â rà ina tée pâ: «Auwa! Nye 5 poloa co, ma ârailu ârawéa na wâjaabà! Gona nûmagà na bà pâra nau wâri cè utimuru ba kâra diri? Ba o nye êco kaa pwiri cè pai naa cè uti kâra!»

¹⁴ (Ba ê jéu tèpa paao maina na rà tâa wê, âna po 5 000 kaamwara.)

Â é ina târa wà Iésu pâ: «Bwa. Guwà ina târa ê pâ âboro bèeni pâ, rà pwa nari pubu goro 50 jècaa, â rà tâaboo.»

¹⁵ Â rà cau tâaboo tèpa âboro. ¹⁶ Â é popa i pâ 5 poloa ma i du ârawéa wà Iésu. Â é tagòtùé too *nap-wéretòotù, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti i poloa, â é naa tà tèpa câmu kée, â rà ipâdi târa ê pâ âboro. Â é wàrapwiri târa mwara i du ârawéa. ¹⁷ Â rà cau ija diri, tiagoro na rà jèe po cau pwâro diri. Â rà panaimari cōwâ ê dàra noo kâra poloa. Â é dèrèè, âna rà pwaai 12 nakébò goo.

É pwi Mesia wà Iésu

Mataio 16.13–28; Maréko 8.27–9.1

¹⁸ Na jè tòotù, â é pwapwicîri acari wà Iésu. [Ûna é nabwé] â é medari tèpa câmu kée, â é tawèerirà pâ: «Gona dà na rà ina goodò wà tèpa âboro? Rà ina pâ go na wâgo wàa?»

¹⁹ Â rà tòpi tée pâ: «Rà ina wà pàra pwi pâ wâgà Ioane Pwi a piupwaa. Â rà ina wà pàra tàpé pâ wâgà péroféta *Élia. Â rà ina wà pàra tàpé mwara pâ gà pwi jè ârapàara tèpa péroféta biu, na é wâro cōwâ gée na aubà.»

²⁰ †† Â é tawèerirà wà Iésu pâ: «Â, na wâguwà na?»

Â é tòpi tée wà Pétèru pâ: «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò] na gà me gée jaa Pwiduée!»

²¹ Êco na é nye âji papwicîri jirâ kaa na rà inapàpari pwiri.

É mwa bà ma wâro cōwâ

²² †É ina târa pâ: «O tèepaa ê pàara, na go mwa dau pwa ê maagé cōo na wâgo *Pwina naîri âboro. Ba wà

† 9.19 Luka 9.7–8 †† 9.20 Ioane 6.68–69 ‡ 9.22 Luka 9.44, 18.32–33

tèpa pitûâ; ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò; ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà, âna o nye tàutàra goodò. Â rà mwa pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracé kâra tòotù gée na càué, âna go mwa wâro cōwâ.»

Pai pâra wiâê

²³ †É ina tà diri tèpa âboro wà Iésu pâ: «Wiàna nûma cè pwi jè âboro na é me wiâô, â é cibwaa mwa tà pini-imirié cōwâ. Â, diri na pâ tòotù, âna wâdé na é kâa ê *kurucé kée, â é me wiâô. ²⁴ †† Ba wà pwina nûmee na é ipwamuru ê wâro kée, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é panuâ ê wâro kée ba kôo, âna wà pwiibà, âna ée udò [â o tâa tée ê *âji wâro]. ²⁵ Â târa dà kà pwi âboro na é tòpi diri ê pâ neemuru gòropuu, wiàna é tubatiâu ê nyuâaê?

²⁶ †† «Wà pàra tàpé, âna rà kamu goodò ma é popai kôo na ara pâ âboro. Â, na wàrapwiri, â wâgo, Pwina naîri âboro, âna go o mwa kamu goorà, wiàna go o mwa me, [naa na pwi tòotù kôo. Na pwi tòotù-bà] â o paari ê pai maina ma muugère ma pai pwicîri kâbà, ma Caa kôo ma wà tèpa *angela kée ††. ²⁷ Â go ina tàwà è âjupâra pâ: Wà pàra tèpa gére wâni nabà, âna rà bwaa cōo ê pai tèepaa kâra i Mwaciri kà Pwiduée, béaa kâra cè pai bà kâra.»

Paari pai maina ma muugère kà Iésu naa gòrojaa

Mataio 17.1–8; Maréko 9.2–8

²⁸ Wâpâ na 8 tòotù gée na càuru ê pai ina kà Iésu pwiri, â é popa wà Pétèru, ma Ioane, ma Jacques. Â rà too, naa gòrojaa, ba na rà pwapwicîri wê. ²⁹ Ûna é gére pwapwicîri wà Iésu, â pitòotéri pai cōo ê naporomee. Â pâra ma po dau pwaa ê pâ ârabwée kée, â é pwâra. ³⁰⁻³¹ § Â ru nye tèepaa kaa wà *Moosé ma wà Élia, [tupé-du péroféta béaa]. Â po dau maina awé ê muugère kà Pwiduée naa goorà. Â rà pitùra ma wà Iésu goro ê pai o bà kée na *Iérusaléma. Ba o wàrapwiri ê pai o pacoo [è auniimiri kà Pwiduée gée na biu].

³² †† Ûna rà gére wàrapwiri, âna rà tàgère puu wà Pétèru ma wà tupédu a câmu bée, goro pai oratàra. Ûna rà tàcî, â rà cōo ê pai muugère kà Iésu, â rà cōo wà tupédu péroféta, ³³ na pwa na ru pâra jirâ.

Â é nye ina kaa wà Pétèru pâ: «Pwi a pwa pupûra, nye po dau wâdé tâbà, na bà gére tâa ni jaagà. Â wâdé na bà pacima cè tèpa âracié nacapè—ba kâgà jèpwi, â kà Moosé jèpwi, â kà Élia jèpwi.»

É ina pwiri, ba câe caa tâmogòori cèna é ina, [goo pai dâpàgà tée].

³⁴ Na é bwaa gére tûra, â é nye tèepaa me kaa ê jè nee, â é cajipirà. Â po dau wâgotàra ma wà tupédu a câmu bée. ³⁵ †† Â rà tère ê pwârâtùra gée na nee, na ina pâ: «Wà pwini, âna wàé co kaa pwiri, wà Pwina naïò [na caapwi co] na go pitòrigarié. Â guwà pitère dèe.»

†† 9.23 Mataio 10.38; Luka 14.27 †† 9.24 Mataio 10.39; Luka 17.33; Ioane 12.25 ††† 9.26 Mataio 10.33; Luka 12.9 †††† Angela kée—Grec: Tèpa angela pwicîri. § 9.31 Luka 9.22 †† 9.32 2 Pétèru 1.16–18 ††† 9.35 Luka 3.22

³⁶ Ûna é nabwé i pwâratûra, â jèe nye tà wàilà acari ma wà Iésu. Â càra caa pwa jèkutâ goo, naa na pâ parui na wâru †.

É nama wâdé cõwâ pwi jè èpo na pwa duée gooé
Mataio 17.14–18; Maréko 9.14–27

³⁷ Na dàuru kêe, â rà boome cõwâ gée gòrojaa wà Iésu ma wà tèpa âracié a câmu kêe. Â rà medarirà pâ âboro na dau wâru.

³⁸ Â pwi jè ârapâararâ, âna é tomara too, ma ina tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, go ilari jii gâ pâ, gà pitu tà pwina naîô, na é caapwi co. ³⁹ Ba é mu popaé è duée, â é mu nama é uu, ma tûu ma põtata pâ napuu, â é nama còobé è pâ oropwêe. Â é mu po dau pwatarié, ma tubaèpà tée, béaa kâra pai còobé kêe gée gooé. ⁴⁰ Â go ilari jii tèpa câmu'gâ pâ, na rà tû târa i duée, èco na càcaa pâri naa goorâ.»

⁴¹ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Au, [go nyi meaariwâ] wâguwâ tèpa âboro nabà! Ba bwaa câguwâ caa cèikî, â guwâ tèpa imwûru! Tiagoro wiidâ na go o bwaa nye tà tâa jaawâ, ma pidâpwicâariô naa goowâ? Popa me cai naani i pwi nari âboro èpo!»

⁴² Ûna rà gére popaé me, â i duée, âna é tûê boo naa napuu, â é nama é céca. Â é nye pwa kaa i duée wà Iésu. Â é nye nama tiâu maagé kâ pwini, â é naaè tà caa kêe. ⁴³ Â rà po dau pò wà diri tèpa âboro, na rà cõo è câmu bèepwiri kâra è pàtâma Pwiduée na dau maina.

Pàra popai kâ Iésu tà tèpa câmu kêe
Mataio 17.22–18.6; Maréko 9.30–41

Rà o pwa ma go bà

Wà tèpa âboro, âna rà picâdiri diri è pwina é pwa wà Iésu. Â é ina tà tèpa câmu kêe pâ: ⁴⁴ ††«Guwâ tère bwàti, ma tà niimiri è pwina go ina tàwâ: O mwa icurio tà tèpa âboro, wâgo Pwina naîri âboro. Â rà o tâjûruo, â rà o pwa ma go bà.»

⁴⁵ †Éco na càra caa tâmogòori è pwina é ina. Ba cârû tàra è pai ina wèe. Â wâgotâra na rà tawèerié goo.

Wà pwina é imaina naa na Mwaciri

⁴⁶ ††Gée na càué, â rà tapoo pitòocia wà tèpa câmu. Rà pitawèerirà pâ, o wàilàpâ gée goorâ cè pwina pwamuru naa gooé.

⁴⁷ Éco na é tâmogòori è pwâra-nûmarâ wà Iésu. Â é popa ji nari èpo, â è tòpòé boo naa goro jènereê. ⁴⁸ ††Â é ina tàra pâ: «Wà pwina é tòpi naa na neeô pwi jè nari èpo pwacèwii pwini, âna é tòpio. Â wà pwina é tòpio, âna é tòpi mwara Pwina é cùruo me. Ba wà pwina é dau ipakîrié, naa nabibiu kâwâ, âna wàè kaa pwiri, wà pwi âboro na é imaina.»

Naaco pwina câé caa cicarajè

⁴⁹ É ina wà Ioane tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà cõo pwi jè âboro, na é tû târa è pâ duée, naa na neegâ.

† Naa na pâ parui na wâru—Grec: Na pâ tòotù-bâ. †† 9.44 Luka 9.22 † 9.45 Luka 18.34 †† 9.46 Luka 22.24 †† 9.48 Mataio 10.40

Â pwa na bà ina tée pâ, na é cibwaa pwa, ba câé caa pwi béejè.»

⁵⁰ ††Â é tòpi tàra pâ: «Guwâ cibwaa pacooé! Ba wà pwina câé caa cicarajè, âna é pwi béejè.»

Tàutàra gooé naa Samaria

⁵¹ O jèe tèepaa è pàara na o mwa dàgòtù cõwâ wà Iésu naa napwéretòotù. Â é nye ipagòorié, ba na é pâra naa Iérusaléma. ⁵² Â é cùru béaa tèpa ipa popai kêe pâ, na rà pâra naa na jè village na napô *Samaria, ba na rà o pwabwàti è pai o tèepaa pâ kêe. ⁵³ Éco na wà tèpa âboro wê, âna tàutàra gooé ††. Ba [rà tère pâ] ée mwa caa pâra géewê naa Iérusaléma, [ville wà napô *Judée].

⁵⁴ ††Ûna ru tère è pwiibâ wà tupédu a câmu kêe, wà Jacques, ma wà Ioane, â ru ina tée pâ: «Kaa! Pwi Ukai, jè mwa ilari è ânye napwéretòotù, ba na cîri tàpéeni!»

⁵⁵ Â é tabiié Iésu, â é nye pwaru kaa: «{Câgâ caa tâmogòori pâ po dau èpâ pwâranûmau! ⁵⁶ Ba wâgo Pwina naîri âboro, âna câgo caa me, ba na rà bà wà tèpa âboro. Â go me, ba na rà udò.}»

Â rà pâra naa na jè village.

Tàpé na nûmarâ na rà pâra wiâ Iésu
Mataio 8.19–22

⁵⁷ Na rà pâra wii naigé, â è medari Iésu wà pwi jè âboro, â é ina tée pâ: «[Nûmoo na go pwi a câmu'gâ] â go o pâra wiâgâ, naa na diri cè ére cèna gà o pâ wê.»

⁵⁸ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ê pâ macii a piugâ, âna pwa aucârû kâra, â pâ marü, âna pwa na wânâirâ. Â napwa naa good, Pwina naîri âboro, âna nye ticè au-nao kôo.»

⁵⁹ Â ipaiwâ naa goo pwi jè âboro. Ba é ina tée wà Iésu pâ: «Gâ me wiâô.» Éco na é ina tée wà pwini pâ: «Tâpo coo. Ma go jèe mara pâra nau ipwàniri caa kôo.»

⁶⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Bwa, gà naaco tèpa bà, ma rà nye ipwànirirà cõwâ! Â wâgâ, âna gà pâra, â gà inapâpari è Mwaciri kâ Pwiduée.»

⁶¹ ††Napwa naa goo pwi jè âboro, âna é ina tà Iésu pâ: «Ûu, co Pwi Ukai, go o mwa pâra wiâgâ. Éco na gà naaô ma go mara picijii è tâa kôo.»

⁶² Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wà pwina é tòpò îê naa goro è béû, â è ciburâ niâ wâjué cõwâ, âna wà pwiibâ, âna o càcaa pâri ma é tò naa na Mwaciri kâ Pwiduée.»

É cùru pâ tèpa 70 âboro Iésu
Mataio 11.20–24, 13.16–17

10 †††Wà Pwi Ukai, âna é pitòrigari 70 †† âboro, â é ipanuârâ ba ârailu, béaa kêe, naa na pâ village ma pâ ére na é niimiri pâ é pâra naawé. ² †††Â é ina tàra pâ: «Dau maina è ârapiûnya na o pwa ††. Éco na càcaa wâru a wakè. Guwâ pwapwicîri ma ilari cai jii pwi

††† 9.50 Mataio 12.30; Luka 11.23 ††† ††† Dau càra caa pitèrerâ wà tèpa Samaria ma wà tèpa Judée. § 9.54 2 Rois 1.9–16 †† 9.61 1 Rois 19.20 ††† 10.1 Maréko 6.7 †† 70—é, 72 na pàra Tii Pwicîri naa na grec. ††† 10.2 Mataio 9.37–38; Ioane 4.35 †† ††† Dau maina è ârapiûnya na o pwa—Pai ina wèe pâ, dau wâru tàpé na càra caa tère è Picémara Wâdé.

apooro aupwanapô, ma é panuâ me mwara cè pàra tèpa wakè, ba na rà o pitu. ³ †Guwà pàra, [â guwà ipwacôoco]! Ba go cùruwà pwacèwii é pâ nari mutô naa nabibiu kâra macii a piuti. ⁴ ††Â, na guwà pàra, â guwà cibwaa pa cè mwani, ma cè atà. Â guwà popa co du wâraâwà. Â guwà cibwaa tà pwa jèkutâ † ma cè jè âboro wii naigé.»

⁵ «Â, na guwà tò naa na jè pwârawâ, â guwà ilari jii Pwiduee é [aupwényunyuaari ma] pinaanapô kêe, naa gò tàpé na rà tâa wê. ⁶ Â wiàna rà tèpa âboro na rà jèe tâa na è pinaanapô, â o mwa tâa tàra è aupwényunyuaari. Â wiàna càcaa wârapwiri, â o nye wâjué còwâ naa gòwà è aupwényunyuaari kàwà. ⁷ ††Na guwà tâa na cè jè village, â wâdé na guwà tâa na caapwi pwârawâ. Â guwà cibwaa piwâ na guwà tòpi jirâ è utimuru, ba wà pwi a wakè, âna wâdé na é tòpi è uti kêe.

⁸ †«Wiàna rà tòpiwà wà tèpa âboro naa na village, â guwà tòpi è utimuru na rà naa tàwà. ⁹ Â guwà nama tiâu è maagé kà tèpa âboro wê. Â guwà ina tàra jècaa pâ: “É tàgére tòpò è Mwaciri kêe wà Pwiduee, â gà jèe tàmwünyabwerié!”»

Tàpé na tàutàra goro popai

¹⁰ «Wiàna càra caa tòpiwà naa na jè village, â guwà pàra naa na aupitapitiri kà tèpa âboro, â guwà inapâ-pari tàra pâ: ¹¹ †††Bà càtùra è dàuru puu kâra è napô kàwà, gée goo âbà, [ba naa câmu kâra è pitèimuru kà Pwiduee]! Â guwà ipwacôoco, ba jèe tàmwünyabweri è Mwaciri kêe!”

¹² †††«Â go ina tàwà è âjupâra pâ: Ée mwa pwa wârimuru tàra wà Pwiduee, na Tòotù na ée mwa pitèi pâ âboro. Â o dau maina è wârimuru kàra, jii tàpé gée *Sodoma.

¹³ «Guwà ipwacôoco, wâguwà tèpa âboro wâ Korazine ma Bethsaïda †! Ba o naa wârimuru tàwà! Ba go jèe pwa pâ muru na dau maina naa jaawà, â câguwà caa cèikî! Niimiri cai du ville Tyr ma Sidon biu, [âna dau èpà è tûâ kà tèpa âboro wê]. Éco na, wiàna rà còo è pwina go pwa naa jaawà, â pwiri jèe gòiri cè pai pitòotéri è wâro kàra. Â pwiri rà paari naa goro cè pai coona dodà kàra, ma pitâmirà goro dà ††† ¹⁴ Â o dau maina è wârimuru kàwà, jii tàpé Tyr ma Sidon.

¹⁵ «Â ipaiwà naa goowà, wâguwà tèpa âboro naa na village Capernaüm. Ba guwà niimiri pâ pwamuru naa goowà, â guwà pwacèwii Pwiduee ††. Bwa! [Nye piticè-muru naa goowà, â ée] mwa naawà boo dari tèpa bà!»

¹⁶ ††Â é ina mwara wà Iésu tà tèpa âboro kêe pâ: «Wiàna é pitêre dâwà cè pwi jè âboro, âna wâgo na é pitêre dòo. Â wiàna câe caa tòpiwà cè pwi jè âboro,

† 10.3 Mataio 10.16 †† 10.4 Mataio 10.7–14; Maréko 6.8–11; Luka 9.3–5 † Tà pwa jèkutâ—Grec: Ipwabwâcu. Ba péa o gòrirâ, â càra caa pwa è wakè na é cùruwà goo. †† 10.7 Lévitique 19.13; 1 Korénito 9.6–14; 1 Timotéo 5.18 †† 10.8 1 Korénito 10.27 ††† 10.11 Apostolo 13.51, 18.6 ††† 10.12 Genèse 19.24–25; Mataio 10.15, 11.24 † Korazine ma Bethsaïda—Du ville na wâmwünyabweri è nawia Galilée. † Coona dodà...pitâmirâ—Pai pwa kà tèpa Juif na rà pinünüma, é, na rà pijinünü. ††† 2e phrase—Grec: Gona guwà too naa napwéretòotù? †† 10.16 Mataio 10.40; Luka 9.48; Ioane 5.23

âna wâgo na câe caa tòpio. Â wiàna câe caa tòpio, âna câe caa tòpi Pwina é cùruo me.»

[Â rà pàra pâ wà tèpa 70 ††.]

Rà wâjué me còwâ

¹⁷ Ūna rà wâjué me còwâ, âna po dau maina pai ipwàdée kàra, â rà ina pâ: «Pwi Ukai, gà còo, wà mwara tèpa duée, âna rà pitêre dàbà, na bà tû tàra † naa na neegà!»

¹⁸ ††Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère! Go còo wà *Caatana, na é tûuboo gée napwéretòotù pwacèwii è âra! ¹⁹ †††Â go jèe naa tàwà è tàrù ma pàtamee, naa gò Caatana. Â guwà o pàra gòro cè dòèa, ma cè keecii †††, â o nye ticè cèna còwâriwà. ²⁰ †††Éco na guwà cibwaa ipwàdée co, gée goro na rà pitêre dàwà è pâ duée! Â wâdé na guwà dau ipwàdée, gée goro na é jèe wii è neewà wà Pwiduee, naa na Tii kêe, naa *napwéretòotù.»

É pwaolé tà Pwiduee wà Iésu

²¹ Ūna é ina pwiri wà Iésu, â é nye dau ipwàdée kaa goro è Nyuâaè Pwicîri. Â é ina tà Pwiduee pâ: «Go ipwaolé tâgà, co Caa, wâgà na gà Pwi Ukai kâra napwéretòotù ma gòropuu! Ba gà naapwâniri pâ muru bèepwiri, jii tèpa tâmogòorimuru ma wà tèpa tàman-ga, â gà paari tà tàpé na càra caa câmu ¹⁸. Ba nye wiàra è câbawâdé'gà.»

²² ††[Â é ina tà tàpé na rà tère è pâ]: «Édiri è pwina tâa tà Caa kòo, âna é jèe naa tòo. Nye wàè co na é tâmogòorio, wâgo Pwina naîe. Â nye wâgo co na go tâmogòorie. Â go paarié tà pàra tàpé, ba na rà tâmogòorie mwara.»

²³ Ūna rà tâa acari ma wà tèpa *câmu kêe, â é ina tàra wà Iésu pâ: «Dau wâdé ba kàwà, ma cidòri nyuâawà, ba wâguwà na guwà còo pâ muru [na dau pwényuâa]! ²⁴ Ba go ina tàwà pâ: Wâru tèpa *péroféta ma tèpa ukai na dau nûmarà na rà còo è pwina guwà còo, éco na càra caa còo. Â nûmarà na rà tère è pâ popai na guwà tère, éco na càra caa tère.»

É pimeari âna é Naèa na piwéna

²⁵ ††[Na jè tòotù, âna] é tèepaa medari Iésu wà pwi jè *dotée goro è Naèa. Ba nûmee na é tacaié. Â é tawèerié pâ: «Pwi a pwa pupûra, dà cèna go pwa, ma o tâa tòo è *wâro dàra gòiri jaa Pwiduee?»

²⁶ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Dà cèna wii naa na è *Naèa? Dà cè pai tâmogòori'gà?»

²⁷ ††Â é ina tée i pwi âboro pâ: «Wâdé na gà meaari Pwi Ukai Pwiduee'gà, gée na diri è pwâranûmagà, ma è wâro'gà, ma è nii'gà, ma è pai tâmogòori'gà.

Deutéronome 6.5

††† 70—é, 72 na pàra Tii Pwicîri naa na grec. †† Tû tàra—Grec: Patùrarâ. †† 10.18 Ioane 12.31; Auinapàpàri 12.8–9 ††† 10.19 Psaume 91.13; Maréko 16.18 ††† Keecii—Scorpion. Gòowaa. ††† 10.20 Filipi 4.3; Auinapàpàri 3.5 18 Tàpé na càra caa câmu—Grec: Tèpa nari èpo. 19 10.22 Ioane 3.35, 10.15 20 10.25 Mataio 22.35–40; Luka 18.18 21 10.27 Lévitique 19.18; Deutéronome 6.5

Â gà meari tẹpa âboro[†]pwacèwii ê pai pimeaarigà cōwâ.»

Lévitique 19.18

²⁸ †† Â é tòpi tẹe wà Iésu pâ: «Üu kaa. Gà po tòpi bwàti. Â gà wàrapwiri cè pai pwa'gà, ba na o taa tâgà é *âji wâro.»

²⁹ Êco na wà i pwi âboro, âna nūmee na é paari pâ é *târù. Â é tawèrié mwara pâ: «Â gona wàilàpà pwi âboro, na wâdé na go mearié?»

³⁰ [Â é pwa ucina wà Iésu, ba na bétòpi tẹe.]

Ucina goro pwi Samaria

É ina pâ: «É mwa tâa wà pwi jè âboro, [pwi jè jènere-jè, tẹpa *Juif. Â, na jè tòotù] â é mwa boo géé *Iérusaléma naa Iériko. Â, na é pâra wii naigé, â rà èié ma pwatarié wà tẹpa mura. Â rà popa diri pâ mwani kée ma pâ ârabwée kée. Â rà panuâe na pwa na é jèe bà.

³¹ «Â nabwé, â é me wii naigé [wà pwi jè jènerejè] wà pwi jè a pwa *ârapwaaailò. Ûna é pâmari i pwi âboro, â é nye pàgà kaa gooé, â é nye pâra wii naigé kée. ³² Â é tèepaa me wà pwi jè ênawéna kâra *Wâra pwawicîri †. Â é nye pwacèwii pwi a pâbéaa, â é nye wiâ naigé kée.

³³ «Â nabwé, â é tèepaa me pwi jè ârapàara tàpé *Samaria—[wàilà na guwà pièpà ma wàilà]. Â é cōo i pwi âboro, â nye dau maina kaa pai mearié kée. ³⁴ Â é tuboo naa gooé, â é wicèpwiri é wâi ††, naa goro pâ aurumuru kée, â é târamiri. Â é tàmee too naa goro i buriko kée. Â é popaé pâ naa na wâ kà tẹpa pârame, â é wéaarié naawê.

³⁵ «Na dàuru kée, âna [é ipwa-bwàtié, ba na é wiâ cōwâ é naigé kée. Â] é naa mwani †† târa i pwi apooro i pwàrawâ ma ina tẹe pâ: “Gà wéaari bwàti wà pwini. Â wiàna càcaa pâri é mwani bèeni, â go mwa wâri cè dèrèe, wiàna go wâjué me cōwâ.”

«Â nabwé, â é pâra wii naigé kée.»

³⁶ [Â é tubanabwé é ucina bëepwiri wà Iésu, â é tawèri pwi dotée goro é Naèà pâ]: «Wàilàpà, géé goo tẹpa âracié âboro bëepwiri, [na é âji meari wà i pwi âboro na pwatarié? Wàilàpà] na é pwi âji jènereé? Dà cè auniimiri'gà?»

³⁷ Â é tòpi i pwi dotée goro é Naèà pâ: «Wà pwi na ia é pwa na wâdé tẹe ma pitu tẹe.»

Â é ina tẹe Iésu pâ: «Gà pâra, â gà ipwacèwiié!»

Ru tòpi Iésu wà Marthe ma Maria

³⁸ Rà pâra wii naigé [dàra Iérusaléma] wà Iésu ma tẹpa câmu kée. Â rà tèepaa naa na jè village, na é tâa wé tô ilari na nee Marthe. Â é tòpirà na pwàrawâ kée.

³⁹ ††† Â pwa tô jiié, na nee Maria, na é tâaboo naa jaa Iésu, ba na é tâmaari diri é popai kée.

† Tẹpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tàmwünyabwerigà, é, pwi jèneregà. †† 10.28 Lévitique 18.5 ‡ Ênawéna kâra Wâra pwawicîri—Grec: Lévi. Wakè kâra é wâao kà Lévi. †† Wâi—L'huile ma dipâa. †† Mwani—Grec: Ârailu mwani pwa (deniers), pwacèwii wâri pwi caapwi âboro naa na ârailu tòotù. ††† 10.39 Ioane 11.1, 12.2-3

⁴⁰ Â wà Marthe, âna é nye gére pâracùu goro pwaailò, â é putamu naa goo tô jiié, â é ina tà Iésu pâ: «Pwi Ukai, wà tô jiio, âna é nye tà panuâo ma go wakè acari! Â pwiri nye wâdé ba kâgà? Gà ina tẹe pâ é me, ma é pitu tōo!»

⁴¹ Â é ina tẹe wà Pwi Ukai pâ: «Au, tōoni, gà po dau géaa nabà, goro pâ muru [na piticèmururu naa goo].

⁴² ††† Â gà cōo, nye caapwi co ji muru na pwamuru naa goo. Â wà Maria, âna é jèe pâmari. Â o câ mwa caa pa jiié.»

Popai goro pai pwawicîri

Mataio 6.9-13, 7.7-11

11 Na jè tòotù, â é pwawicîri na jè ére wà Iésu. Â géé na càué, â wà pwi jè ârapàara tẹpa *câmu kée, âna é ina tẹe pâ: «Pwi Ukai, gà pacâmuribà goro pwawicîri, ba é wàrapwiri wà *Ioane Pwi a piupwaa tà tẹpa câmu kée.»

Pwi Caa kâbà...

² É tòpi tẹe pâ: «Wàèni cè pai pwawicîri kàwà:

“Pwi Caa kâbà,
Wâdé naa papwicîri é neegà.
Wâdé naa coo é Mwaciri'gà.

³ Gà naa tâbà cè utimuru cèna pâribà diri na pâ tòotù.

⁴ Gà pwanauri pâ èpà kâbà, pwacèwii na bà pwanauri tàra è pâ èpà na rà pwa tâbà.

Gà cibwaa panuâbà naa na tacai.”»

Ucina goro pai pwawicîri

⁵⁶ Wà Iésu, âna [é pacâmuri mwara tẹpa câmu kée goro é pai pwawicîri] â é ina tàra é ucina bèeni: «Guwà jèe niimiri cai ni: É tèepaa me wà pwi jè âboro naa jaagà, na po nabibiu kâra ne. Â ticè utimuru wà pwàrawâ'gà. Â gà itaa naa jaa pwi jè béegà, â gà ilari jii é âracié poloa.

⁷ «Êco na é jèe puu wà pwini, â câé caa còobé naa googà, â é po ina boo co pâ: “Naaô! Bà jèe cau puu ma tẹpa nari èpo kôo. Â jèe kiiri i goropwàrawâ, â tàutôo dàra còobé!”»

⁸ [Â é ina wà Iésu pâ]: «Pwiri o câé caa pitu tâgà géé goo na é pwi béegà. Êco na ée mwa pitu tâgà, [wiàna gà tà cùu taaci. Â] géé goo pai pidàpwicâarigà ma wàraake'gà †, â ée mwa naa tâgà é pwina nūmagà goo.

Guwà ilari jii Caa â o naa tàwà

⁹ «Êkaa na go ina tàwà pâ: Wâdé na guwà nye tà ilari taaci [jii wà Pwiduée] ba ée mwa naa tàwà. Â guwà nye tà mudàra taaci, ba guwà o mwa pâmari. Â guwà nye tà cùu taaci é goropwàrawâ, ba o mwa tàpiri tàwà.

¹⁰ Üu, ba wà pwina é ilari, âna o naa tẹe. Â wà pwina é mudàra, âna é pâmari. Â wà pwina é cùu é goropwàrawâ, âna o tàpiri tẹe.

††† 10.42 Mataio 6.33 § Wàraake (é, wàraake)—Insistance, obstination.

¹¹ «{Â o wailàapà nawà, na o naa cè atù târa cè èpo kèe, wiàna é ilari jiié cè poloa?} O wailàapà na o naa cè dòèa, târa cè èpo kèe, wiàna é ilari cè ârawéa? ¹² Â o wailàapà na o naa tée cè wâramiida † wiàna é ilari cè narija? ¹³ Ba wâguwà, tèpa âboro èpà, âna guwà tâmogòori naa é pwina wâdé tà tèpa nari èpo kàwà. Â wà Pwiduée Caa kàwà nidò napwéretòotù, na é wâdé, âna ée mwa naa, [naa goro piticèmuru naa goo] é Nyuâaê Pwicîri, tà tàpé na rà ilari jiié.»

É cicara Caatana ma tèpa duée

Mataio 12.22–30,43–45; Maréko 3.22–27

¹⁴ Na jè tòotù, â wà Iésu, âna é tû târa é duée gée goo pwi âboro na é kûukû. Ûna é còobé i duée, â é nye tûra kaa i pwi a kûukû. Â rà pò gooé diri pâ âboro na rà tâa wê.

¹⁵ ††Ëco na wà pàra tàpé gée goorà, âna rà ina pâ: «É tû târa é pâ duée goro é pàtâma *Caatana ‡, pwi ukai kà tèpa duée!»

¹⁶ ††Wà pàra tàpé, âna nûmarà na rà pitù tûâ tée. Â rà ina tée pâ: «Paari tâbà é *câmu kâra pàtâma Pwiduée na wâgoogà.» [Ba nûmarà na rà paari pâ cêe caa waké goro pàtâma Pwiduée.]

Go waké goro pàtâma Pwiduée

¹⁷ Â é tâmogòori auniimiri kâra wà Iésu. Â é ina tàra pâ: «Wiàna é ipaa dèe còwâ é jè mwaciri, â o tédidirié ‡. ¹⁸ Wiàna é ipaa dèe còwâ wà Caatana, â o wànau târa cè pai cimwù wàra é mwaciri kèe?! Guwà ina pâ, go tû târa pâ duée goro é pàtâma Caatana. ¹⁹ Êco na, wiàna wàrapwiri, â wailàapà, na naa tà tèpa béewà é pàtamee, ma rà tû târa pâ duée? Bwa! Ê pwina rà pwa, âna paari tàwà pâ guwà tàgère pitanami naa good. ²⁰ Ba wâgo, âna go tû târa pâ duée, goro é pàtâma Pwiduée. Â wiàna wàrapwiri, â [jè cau còo bwàti pâ] é jèe mara tòpò é Mwaciri kèe naa jaawà!

²¹ «Â guwà jèe niimiri cai ni: Wà pwi âboro na pwa nii kèe, âna pwa gò ma da kèe, â o pâri ma é wéaari é wà kèe ma neemuruê. ²² ††Â càcaa wâgotêe, ba é pûra naa goo pâ neemuru paa kèe. Êco na, wiàna é me nau ipaa dèe pwi jè âboro na dau pwa nii kèe, â ée piétò jiié. Â ée mwa popa jiié diri pâ neemuru paa kèe, bau diri pâ muru na tâa na wà kèe.

²³ †††«Guwà tère, wà pwina cêe caa wâjao, âna é cicarao. Â wà pwina cêe caa pitu tôo ma bu panaimari, âna é tédidiri.»

Pai pâra ma wâjué kà tèpa duée

²⁴ «[Guwà tère cai ni]: Wiàna pwa duée, goo pwi jè âboro; â wiàna é còobé gée gooé, â gona é pâ naapà? É paé ma me, na pâ ére na aupiticia. Ba é mudàra cè ére cèna é tâa wê. Êco na cêe caa pâmari. Â é niimiri pâ, 'Go wâjué pâ còwâ, naa na i pwârawâ kôo.'

† Wâramiida—Grec: Keecii (scorpion). †† 11.15 Mataio 9.34, 10.25 ‡ Caatana—Grec: Béelzébül. Còo mwara Caatana naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. ††† 11.16 Mataio 12.38 ††† Tédidiri—Casser en morceaux. Grec: Â o mwa tûu naa gòrà é pà wà kèe. †††† 11.22 Kolosé 2.15 †††† 11.23 Luka 9.50

²⁵ «Â é wâjué, â é pâmari i wà, âna nye po baléri bwàti, ma pitòimiri bwàti. ²⁶ Â é wâjué nau mudàra tèpa 7 duée bée, na rà dau èpà jiié. Â rà tò nau pitâa na i wâ. Â wà pwi âboro-bà, âna é mwa dau èpà kaa jii béaa!»

Pàra pai tòpi kà Iésu târa pâ âboro

Mataio 12.38–42

²⁷ †Ùna é gère tûra wà Iésu, â é nye tomara too kaa tó jè ilàri—tò jè ârapàara tèpa âboro na rà tâmaari Iésu. Â é ina pâ: «Cidòri nyuâa tó ilàri na é pitâmarigà, ma pa-digà!»

²⁸ Â é tòpi wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâa tàpé na rà tère é popai kà Pwiduée, ma pitère dâra!»

Cibwaa mudàra cè jè câmu kèe

²⁹ ††Wâru tèpa âboro na rà pâmari wà Iésu, [ba na rà tâmaariê] â rà tapoo igabiarà naa gooé.

Â é ina tàra mwara pâ: «Wà tèpa âboro nabà, âna rà dau èpà, ba [càra caa pitère dà wà Pwiduée. Â] rà ciburà ilari jiié cè câmu kâra pàtamee. O nye ticé câmu na rà mwa caa còo mwara, jii i pwi ia é tèepaa tà *péroféta Iona ††. ³⁰ Ba wâépwiri é câmu kèe tà tèpa âboro wà Ninive [pâ, nye wà Pwiduée na ia é cùrué pâ-darirâ]. Â wàrapwiri [é pwina o tèepaa tó] *Pwina nañri âboro, na o câmu tà tèpa âboro nabà.»

³¹⁻³² ††††«Wà tèpa âboro wà Ninive, âna rà tère é pupûra kà péroféta Iona, â rà nye pinünüma ma pitòotéri é càrarà. Â guwà còo, é wâni, pwi jè âboro na é dau piwéna jii Iona. Â o tèepaa é Tòotù na ée mwa pitèi tèpa âboro na wà Pwiduée. Â, na tòotù-bà, âna wà tàpé Ninive, âna rà o cimadò na arawà, wâguwà tèpa âboro nabàni, â rà o piciapwâ goowà. [Ba tàutàwà na guwà tère.]

«Â guwà jèe niimiri cai wà tó ilàri ukai naa napô Saba †† na pàara biu, âna ia é me gée napô kèe na dau wâiti, ba na é tère pwâratùra kà ukai *Solomona na tâbawêe goro autâmogòori kèe. Â guwà còo, é tà wâni jaawà pwi jè âboro na é dau piwéna jii Solomona. Â, na Tòotù na ée mwa pitèi é pâ âboro na, wà Pwiduée, â wà tó ilàri ukai-bà, âna ée mwa cimadò na arawà, wâguwà tèpa âboro nabà, â ée mwa piciapwâ goowà. [Ba tàutàwà na guwà pinünüma ma guwà biiwà!]

Guwà wâro na pwéelaa

Mataio 5.15, 6.22–23

³³ †††«Câjè caa nuri é wâra ânye, ma jè cajipi goro é jè cio, é wâpà wiàna jè naapwàniiri naa na jè ére! Bwa! Jè nye tòpò dòiti, ba na rà o còo bwàti wà tàpé na rà tò naa wâ. ³⁴ Guwà tère, é âraporomeejè, âna é pwéelaa kâra naiijè. Â wiàna nye wâdé é âraporomeejè, â diri é naiijè, âna é tâa na pwéelaa. Â wiàna èpà é âra-

§ 11.27 Luka 1.28,42,48 †† 11.29 Mataio 16.4 †††† Iona—Péroféta na pàara biu, âna ia âracié tòotù ma âracié ne kèe, nanaara i ârawéa (Mataio 12.40). Ucina goo pai tâa na aubâ kà Iésu, béaa kâra pai wâro còwâ kèe. †††† 11.31 1 Rois 10.1–10 †††† 11.32 Jonas 3.5–10 †††† Naa napô Saba—Grec: Du sud. †††† 11.33 Maréko 4.21; Luka 8.16

poromeejè, à diri é naijè, àna é tâa na bàutè. ³⁵ Guwà ipwacòoco, ba péa é pwéelaa naa wâgoowà, àna é péa pâra nau bàutè. ³⁶ Wiàna é tâa googà é pwéelaa, à o ticè jè ére gée googà cèna o tâa na bàutè. Ba é pwacèwii é ànye na é èurugà goro é pwéelaa kèe.»

É patêre tèpa Farasaio wà Iésu

Mataio 23.1–36; Maréko 12.38–40

³⁷ É tubanabwé é pupûra bèepwiri wà Iésu. À é me wà pwi jè *Farasaio, à é todà Iésu, ba na rà pi-ija na pwârawâ kèe [ma wà tèpa Farasaio bée]. À rà tèepaa naa pwârawâ, à rà tâaboo naa goro taapà. ³⁸ À wà Iésu, àna câe caa nuwa é du îê béaa kêra é pai ija [wàra naa na nyamanya kà tèpa *Juif]. À é pò wà pwi Farasaio [à càcaa wâdé tée].

³⁹ À é ina tée wà Pwi Ukai Iésu pâ: «Wâguwà tèpa Farasaio, àna guwà nuwa bwàti gòroigé kêra wârado ma ngapò. Éco na é pwâranümawà, àna nye po wâbé kaa goro é pwina èpà, à guwà tèpa iau ma pwa kûu!

⁴⁰ Guwà tèpa imwûru! Ba gona câguwà caa tâmogòori pâ, wà Pwiduée na é pwa é gòrocàuru ngapò, àna nye wâé kaa mwara, na é pwa é nanaara ngapò? ⁴¹ Wâdé na guwà naa tà tàpé na ticè kêra é pwina tâa na pâ ngapò ma wârado kàwà. Ba na wàrapwiri, à o po pwéelaa bwàti é du îwà bau é pwâranümawà!»

⁴² «Guwà naa tà Pwiduée ji caapwi gée goro 10, gée goro pâ jèpa arapwûru †. [À nye wâdé.] Guwà ipwacòoco, làpè! Ba câguwà caa pâra wiàra [é pwina piâjimuru naa na é *Naèà]—é pai tòimiri tèpa âboro, ma pai meaarirà wiàra é câbawâdé kà Pwiduée ††. Wâdé na guwà pacoò diri pâ pwiibà, na maina, bau diri é nyi nari naèà na kîri.

⁴³ «O dau maina wârimuru kàwà, wâguwà tèpa Farasaio! Ba guwà nye mudàra é pâ autâa na tâa béaa, na pâ *wâra pitapitiri. À dau wâdé tàwà, na rà nye pwabwâcu tàwà, ma pwamainawà, na ara diri tèpa âboro.

⁴⁴ «Guwà pwacèwii é pâ bwàmumu na càcaa tòimiri †. Ba, na jè pâra naa gò, à câjè caa tâmogòori pâ jè gére pâra gò cè bwàmumu.»

⁴⁵ Wà pwi jè *dotée goro é Naèà, àna [é tère é popai kà Iésu bèepwiri, goo wà tèpa Farasaio. À] é ina tée pâ: «Pwi Ukai, na gà ina pwiri, à gà pi-inabà ba èpà mwara, wàibà tèpa dotée goro é Naèà!»

⁴⁶ À é tòpi tée pâ: «Ipaivà naa goowà mwara! Guwà ipwacòowà, co tèpa dotée goro é Naèà! Ba o dau maina mwara é wârimuru kàwà. Ba pâ pitûâ kàwà, àna pwacèwii pâ nakake na dau tòina, na guwà nama rà kakeri wà tèpa âboro. À tàutàwà na guwà tu naa goo, goro ji caapwi mangadâwà!

⁴⁷⁻⁴⁸ «Üu! O dau maina wârimuru kàwà. Ba wà tèpa jooorowà, àna rà pòtàmwarà tèpa péroféta [kà Pwiduée]. À nabàni, àna guwà bari é bwàmumu kà tàpé na rà pòtàmwararà! À, na wàrapwiri, à guwà paari pâ,

† Gée goro pâ jèpa arapwûru—Napéaati naa na grec pâ: *Menthe ma rue ma diri pâra doromuru*. †† É pai tòimiri...wiàra é câbawâdé kà Pwiduée—Grec: *É tàrù ma pimeari kà Pwiduée. É tàrù (justice), àna, na jè pitòimiri jè ma pacoò é napàrajè tà pâra tàpé, ma naa tàra é pwina wâdé.* † Bwàmumu na càcaa tòimiri—é, Bwàmumu na câjè caa côoé.

guwà wâgoo é pwina rà pwa wà tèpa nyimuwà ma up-àwà! ⁴⁹ Ba wàèni é pwina é ina goowà wà Pwiduée, wà Pwina é tâmogòori diri: “Go o mwa panuâ pâ tàwà tèpa péroféta kôo, ma tèpa *apostolo kôo. À guwà o tubaèpà tàra, tiagoo na guwà o tètàmwarà pâra tàpé.”

⁵⁰ «À ée mwa pitèiwà wà Pwiduée, goro é pai pòtàmwarà diri tèpa péroféta kèe, gée na autapoo goro gòropuu— ⁵¹ tapoo naa goo Abéla, tiagoo Zakaria ††, pwina naî Barakie. Ba wàè na ia rà pòtàmwareè, naa nabibiu kêra i aupwa *ârapwaaillò, ma i ére na dau pwicîri! À go ina tàwà pâ: O wâguwà, tèpa âboro nabà, na o pitèiwà goo ††!

⁵² «Wâguwà tèpa dotée goro é Naèà, àna napàrawà ma guwà tàpiri tà tèpa âboro é autàmogòorimuru naa na *Tii Pwicîri. Éco na guwà naapwàniri jiiirâ ††! Tàutàwà na guwà tò naa na *Mwaciri kà Pwiduée. À guwà pacoò pâra tàpé, na nùmarà na rà tò naa na. Ékaa na go ina tàwà pâ: O dau maina wârimuru kàwà!»

⁵³ [É tubanabwé é pwina é ina wà Iésu, à] é còobé gée na wà [kà i pwi Farasaio]. À rà nye dau putàmumu kaa, wà tèpa Farasaio ma wà tèpa dotée goro é Naèà. À tapoo gée goo é pwi pâara-bà, àna rà ciburà tacaié, ba na rà tère cè pwina é ina. ⁵⁴ Ba rà bu naigé ma rà pitòtié gée goro cè pai mwa tòpi kèe.

É pagòo tèpa câmu kèe wà Iésu

Mataio 10.19–33

12 Na pâara na é gére patùra tèpa *Farasaio wà Iésu, àna jèe pâra na dau piwâru too é pâ âboro, na rà me [nau tèreè]. À rà tapoo pi-igabiarà.

À béaa kêra é pai patûrarà kèe, àna é pacâmuri tèpa *câmu kèe.

É pwina cârû àna o inapàpari

É ina tàra pâ: «Guwà ipwacòoco é ‘nyaa kêra poloa’ kà tèpa Farasaio—ba rà paari é pwina wâdé, à rà pwàniri é èpà kêra. ² ††Ba diri é pwina jèe naapwàniri nabà, àna o mwa paari naa na pwéelaa widàuru. À o pâri ma jè còo bwàti! ³ À é muru na guwà ina pwàniri naa na bàutè, àna o inapàpari naa na pwéelaa. À é muru na guwà pitànunuuri, naa na naditàrawâ, àna o mwa tomara too, naa na gomu kêra âboro.»

Dau pwamuru naa goowà

⁴ «À guwà cibwaa nama wâgotàwà goro pâ âboro, co tèpa béeò. Ba wiàna rà pòtàmwarà naiiwà, à o nye ticè jè muru, cèna o piwéna mwara jii pwiri. ⁵ Éco na guwà ipwacòowà. Wâdé na guwà nama wâgotàwà goo Pwiduée! Ba wâé na pâri ma é pòtàmwarà é naiiwà, ma tûwà naa na ére, na o maagé ma tòina naawé é nyuâawà.

†† Zakaria—Pwi bénabwé âboro gée goo tàpé na pòtàmwararà naa na Aamwari Béaa (*l'Ancien Testament*). †† É ina wà Iésu pâ, ipaiwà naa goorà, ba rà o jèe pòtàmwareè, àna é pwi péroféta mwara. ††† Napàrawà ma guwà tàpiri... Grec: *Guwà patâjii é kii tàra autàmogòorimuru*. ††† 12.2 Luka 8.17

⁶ «Guwà jèe còo cai pâ marü na kîri: Jè icuri 5 marü naa goro ârailu mwani. Êco na nye ticé géé goorà cèna é imwüru jiié wà Pwiduée. ⁷ †Â wâguwà, âna é nye cau tâmogòoriwà bamwara, tiagoro mwara jéuru wàrapûruwà. Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba dau pwamuru naa goowà na ara Pwiduée, jii é pâ marü na dau wâru!»

Guwà gòo â guwà inapàpario

⁸ «Go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na é ina pâ, é pwi âboro kôo, na ara pâ âboro, â wâgo mwara, âna go o ina pâ, é pwi âboro kôo, na ara tèpa angela kà Pwiduée. ⁹ Â wà pwi âboro na é pitütôowâriô, na ara pâ âboro, â wâgo mwara, âna go o pitütôowârié, na ara tèpa angela kà Pwiduée. ¹⁰ ††Â o pwanauri diri tàpé na rà tùra ba èpà naa goo *Pwina naîri âboro. Êco na wà pwi âboro na é tùra ba èpà naa goro é Nyuâaé Pwicîri, âna o càcaa pâri ma pwanaurié.

Ée pitu tàwà Nyuâaé Pwicîri

¹¹ †«Guwà tère, rà o mwa tâjûruwà, ba na rà pitèiwà naa na *wâra pitapitiri, ma na ara tèpa ukai, ma tèpa kupénoo. Â, na diri pâ pàara bèepwiri, â guwà cibwaa pidumapié goro cè pai tòpi kàwà tàra. ¹² Ba é Nyuâaé Pwicîri, âna ée mwa paari tàwà, cè pwina guwà mwa ina na guwà coo ararà.»

Popai goro mwani ma neemurujè

Mataio 6.19–34

¹³ É ina tà Iésu wà pwi jè ârapàara tàpé na rà tà bèepié, pâ: «Pwi a pwa pupûra, é jèe bà wà pwi caa kôo jii é neemurué. Â câé caa ipâdi naa goobu wà pwi ciòo. Gà ina tée pâ é naa tôo pwina kôo!»

¹⁴ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Pwiini, wàilàapà na nama go pwi a pitèi ma ipâdi é neemuru-u?»

¹⁵ ††Â é ina târa pâ âboro pâ: «Guwà ipwacôowà, ma guwà cibwaa ciburà mudàra ma wâru tàwà é pâ muru! Ba é *âji wâro kà pwi âboro, âna càcaa géé goro é pâ muru na tâa tée.»

Ucina goo neemurujè

¹⁶ É piwiâ tàra é ucina bèeni:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro na dau pwa neemurué. Dau wâru tée é arapwüru na é piûnyari géé na napuu kée. ¹⁷ Â é mwa pitawèeri pâ: “O dà cèna go o pwa? Ba o càcaa pâri i napié kôo, ma go tòpò i ârawakè kôo.”

¹⁸ «Â é pi-ina tée pâ: “Wâdé na go tédàpa i na autòpò arapwüru na wâdòiti, â go o tapoo còwà cè jèpwi cèna maina. Â go o tòpò naawé diri é pâ ârawakè kôo, ma êdiri pâ neemuruô. ¹⁹ Â géé na càùé, â o mwa tâa tôo pâ utimuru ma neemuruô na wâru, târa pâ naja na wâru. Â go o mwa tàpo nao, ma ija, ma wâdo, ma ip-wàdéé.”

† 12.7 Luka 12.24; Apostolo 27.34 †† 12.10 Mataio 12.32; Maréko 3.28–29 † 12.11 Maréko 13.11; Luka 21.12–15 †† 12.15 1 Timotéo 6.9–10

²⁰ «Êco na é ina tée wà Pwiduée pâ: “Gà piwârau †† Na ne nabà, âna go o pacôwâri jiigà é wâro'gà. Â diri é pâ neemurugà na gà iauri, âna o mwa kâi?”»

²¹ ††Â é ina tà tèpa âboro wà Iésu pâ: «Guwà ip-wacôoco! Ba wâépwiri é pwina o tèepaa mari diri tàpé na rà iauri pâ wâdé kàra naani gòropuu. Ba nye ticé âji wâdé kàra naa jaa Pwiduée!»

É pwina âjimuru jii neemurujè

²² É tabiié wà Iésu naa goo tèpa câmu kée, â é ina tàra pâ: «Wâépwiri é majoroé ma go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa géaa goro é wâro kàwà, ma é naiiwà. Guwà cibwaa pitawèeri pâ: “Jè o mwa ija dà?” ma “Jè o mwa coona dà?” ²³ Ba é wâro kàwà, âna é âjimuru jii é utimuru; â é naiiwà, âna é âjimuru jii ârabwée! ²⁴ Guwà jèe còo cai é pâ marü. Ba càra caa picâmi ma piûnya, ma càra caa tòpò cè bwà târa pâ tòotù. Êco na wà Pwiduée, âna é nye pa-ijarà. Â gona câguwà caa dau piwéna jii é pâ marü? Akaé! ²⁵ Càcaa géé goro pai géaa goro ija ma wâdo, ma picoona ârabwée, na guwà tàpo nama gòri é wâro kàwà! ²⁶ É pidumapié kàwà, âna o pwacoé ma é tòotéri é ji caapwi muru. Êkaa na guwà cibwaa pidumapié!

²⁷ «Guwà jèe còo cai pâ murubuké na-araé. Ba rà cipu, â càra caa pàti, ma càra caa ta ârabwée. Â go ina tàwà pâ: Wà pwi ukai *Solomona, naa na diri é muugère kée, âna é pâ ârabwée kée, âna càcaa dau wâdé jii é pwi caapwi murubuké. ²⁸ Â guwà jèe còo cai é aramwatò: É cipu nabà, â o cîri widàuru naa gòro ânye. Â wà Pwiduée, âna é naa ârabwée kàra. Â gona o câé caa naa ârabwée kàwà na piwéna jii? Nye dau kîri kaa é cèikî kàwà!

²⁹ «Üu kaa, go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa dumapié ma géaa, goro cè pwina guwà o ija ma wâdo! ³⁰ Ba wà tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée, âna càra caa nao goro mudàra é pâ pwiibà. Êco na wâguwà, âna wà Pwiduée Caa kàwà, âna é nye tâmogòori é pwina nü-mawà goo. ³¹ Guwà mudàra béaa é Mwaciri kée Â ée mwa âjagò tàwà mwara goro diri pâ pàra muru bèep-wiri.»

Âji wâdé naa napwéretòotù

³² «Guwà cibwaa nama wâgotàwà, co tèpa âji bééò, wâguwà na guwà pubu âboro kôo. Ba é jèe pacoo wà Caa kàwà pâ, na ée naa tàwà é Mwaciri kée! ³³ ††Guwà icuri pâ wâdé kàwà, â guwà naa tà tàpé na ticé kàra. Â, na wàrapwiri, â guwà o wéaari é pâ âji wâdé na rà wâ *napwéretòotù, na o tà tâa awé. Ba ticé a mura wê, na ée popa. Â ticé madé na uti, ma ticé waaca [§] na iri. Â o càcaa wai ma botére. ³⁴ Ba é pwâranümagà, âna é wâna é wêe é wâdé'gà.»

†† Piwârau—Fou. ††† 12.21 Mataio 6.19–20 ††† 12.33 Luka 18.22 § Madé...waaca—Grec: Mite.

Popai goro pai tà tàcî ma pitêre dâra

Mataio 24.45–51; Maréko 13.33–37

³⁵⁻³⁶ †[É ina mwara tà tèpa câmu kêe wâ Iésu pâ]: «Guwà tà tàcî, pwacèwii tèpa ênawéna, na rà tapacîri ê pai wâjué còwâ kâ pwi ukai kâra. Ba rà o ipwabwàtirà, â rà coona bwàti pâ ârabwée na wâdé, â rà popa ê wâra ânye kâra. Â wiàna ée wâjué còwâ gée goro pwa-ija goro piéa, â ée mwa cùu goropwârawâ. Â rà o pò ma tàpiri tée. ³⁷ Â o dau wâdé ba kâ tàpé na é pâ-marirà, wiàna rà tà tàcî ma tapacîê.

«Go ina tàwà è âjupâra pâ: Wâ i pwi ukai, âna ée mwa coona è ârabwée kâra ênawéna. Â ée mwa patâaboòirà naa goro taapà, â ée mwa naa èrà. ³⁸ Ûu, [na pàara na rà tapacîê, âna càra caa tâmogòori wiidà na ée mwa tèepaa me]—wiàna naa nabibiù kâra ne, é, wiàna too i tòotù. [Éco na] o cidòri nyuâarà, wiàna é tèepaa me, âna é pâmarirà na rà tà tàcî ma ipwab-wàtirà!

³⁹ †«Guwà jèe niimiri cai è pwini: Wâ pwi apoòro pwârawâ, âna câe caa tâmogòori cè ineretòotù na ée mwa tò naa na wâ kêe, wâ pwi a mura na é me naa ne. Ba wiàna é tâmogòori, â pwiri é pacoóé. ⁴⁰ Wâé kaa pwiri na go ina tàwà pâ: Guwà tà tàcî. Ba go o mwa tèepaa me còwâ, wâgo Pwina naîri âboro. Éco na o câguwà caa tâmogòori cè pàara cèna go o mwa tèepaa na.»

Pwi ênawéna pwi a pitêre dâra

⁴¹ É tawèeri Iésu wâ Pétèru pâ: «Pwi Ukai, gona è uci-na bèepwiri na gà ina, âna ba kâbà co [wàibà tèpa câmu'gà] é, kâra diri pâ âboro?»

⁴² Â é tòpi tée wâ Pwi Ukai pâ: «[Kâra diri] tèpa ênawéna na rà pitêre dâra ma pitòimirà. Â wàilàpà pwi ênawéna bèepwiri? Wàéni: I pwi ia é ina tée wâ pwi ukai kêe pâ: “Go panuâ tâgà è wakè bèeni: Gà pa-ija pàra tèpa ênawéna, naa na pàara na o pâri.”

⁴³ «Â o dau wâdé ba kâ pwi ênawéna bèepwiri, wiàna é tèepaa me wâ pwi ukai, âna é nye tàgèré wakè bwàti! ⁴⁴ †Guwà còo, wâ pwi ukai, âna ée naa tée è pitûâ naa goo è pâ wâdé kêe. ⁴⁵ Éco na, wiàna wâ i pwi ênawéna, âna [é pwi âboro èpà, â] é piniimiri pâ, ‘O câe caa nama tèepaa me wâi wâ pwi ukai.’ Â è tapoo èi tèpa bée goro wakè. Â é dau ija ma wâdo ma ipwirié. ⁴⁶ Â, na jè tòotù na é tàpilée †, â é nye wâjué me còwâ kaa wâ pwi ukai. Â ée mwa naa è wârimuru na dau gòo tà i pwi ênawéna bèepwiri, wàilà diri ma pàra tèpa ênawéna, na càra caa pitêre dâra.

⁴⁷ †«Ûu, o dau maina è wârimuru kêe, gée goo na é tâmogòori è câbawâdé kâ pwi ukai kêe, â câe caa pacoò, â ticè na é pwabwàti ba kêe. ⁴⁸ Éco na o càcaa dau maina è wârimuru kâ tàpé na càra caa tâmogòori pâ èpà è pwina rà pwa. Ba wâ pwina naa tée ba wâru, âna

o ilari jiiè na wâru. Â wâ pwina jèu âjagò tée còwâ, âna o jèu ilari jiiè mwara.»

Rà pitadàrùrà pâ âboro good

⁴⁹ «Guwà tère, go tèepaa me, ba na go pame è ânye naa gòropuu. Â po dau nùmoo na jèe tubanabwé è wakè bèepwiri ††! ⁵⁰ ††Ba o upwaaò goro pwi *piupwaa [goro maagè còo na dau maina]. Â go bwaa nye tàgèré tapacîri naa na picâri. ⁵¹ †Guwà cibwaa niimiri pâ go tèepaa me naani gòropuu, ba na go pame pinaanapô. Èkâ! Ba rà mwa pitadàrùrà è pâ âboro good. ⁵² Tapoo nabà, âna rà o pitadàrùrà pâ pwârawâ. Ba pwiri o ârailu âboro gée goorà na ru wâgoò, â âracié na rà o cicarao ††, é, pwiri o âracié na rà wâgoò, â o ârailu na ru cicarao. ⁵³ ††Â o pitadàrùrà wâ tupédu aénaï, ma du dua-naï, ma du duatâa.»

Côoinari pwina tàrù, â guwà pwa!

⁵⁴ †É ina mwara wâ Iésu târa pâ âboro na wâru, pâ: «Wiàna guwà còo pâ nee na dau duu, na rà me gée nawià ††, â guwà nye nama ina pâ, “O popaa” â nye popaa kaa. ⁵⁵ Â wiàna é cima è dàré ††, â guwà ina pâ, “O wâdé napô” â nye wâra. ⁵⁶⁻⁵⁷ Ûu, guwà po dau tâmogòori ina naa wâdé napô, é, naa èpà napô. Â gorodà na câguwà caa côoinari è âjupâra, naa na pâ muru na gère tèepaa nabà? Guwà tèpa gòmapwa! [Ba wiàna guwà gère côoinari, â pwiri guwà tâmogòori è pwina tàrù ma guwà pwa. Éco na tàutàwâ.

⁵⁸ ††«Wàéni è pwina tàrù: Wiàna é picipwâ googà wâ pwi jèpwii, â gàu mara pinaanapô ma wâé, wiàna gàu bwaa gère wâ naigé pâ naa na aupitèimuru. Ba é péa panuâgà tà pwi a pitèimuru, na ée mwa panuâgà târa pwàliici ma tòpògà naa na karapuu. ⁵⁹ Â go ina tâgà è âjupâra pâ: O câgà caa còobé gée na karapuu, wiàna ina pâ, bwaa câgà caa pé wâri diri è wârimuru'gà!»

Guwà tòotéri wâro kàwà!

13 Na pàara bèepwiri, âna rà medari Iésu wâ pàra tèpa âboro, â rà ina tée pâ: «Wâ ukai *Pilato, âna é nama tètâmwara pàra tèpa âboro gée Galilée, na pàara na rà pwa *ârapwaaillò tà Pwiduée, naa na *Wâra pwapwicîri wâ *Iérusaléma.»

² ††Â é tòpi tàra wâ Iésu pâ: «Gona guwà niimiri pâ, rà bà, ba rà dau tèpa pwa na èpà, jii pàra tàpé? ³ Bwa! Â go ina tàwà pâ: Guwà ipwacòowâ, â guwà biiwâ ma pitòotéri è wâro kàwà. Ba câguwà caa tâmogòori cè pwi pàara na guwà o bà na †††! ⁴ Â guwà jèe niimiri cai wâ tèpa 18 âboro, na ia tûu naa gòrà i auba na Siloé, â caagairà. Gona rà dau tèpa âboro èpà jii pàra tèpa âboro Iérusaléma? ⁵ Bwa! Â go ina tàwà mwara pâ:

††† Jèe tubanabwé è wakè bèepwiri—Grec: Jèe udàrù i ânye. ††† 12.50 Maréko 10.38–39 § 12.51–53 Mataio 10.34–36 †† Na ru wâgoò, â âracié na rà o cicarao—Grec: Na ru cicara âracié gée goorà. ††† 12.53 Michée 7.6 †† 12.54–57 Mataio 16.2–3 ††† Gée nawià—Grec: Gée na auduu kâra tòotù. †† Dàré—Grec: Vent du sud. †† 12.58–59 Mataio 5.25–26 ††† 13.2 Ioane 9.2 ††† Dernière phrase—Grec: Ba guwà péa tà cau bà pwacèwiirà.

† 12.35 Mataio 25.1–13 †† 12.39 Mataio 24.43–44; 1 Tésalonika 5.2 †† 12.44 Mataio 25.21,23 †† Na jè tòotù na é tàpilée—Grec: Na tòotù na câe caa tapacîê na, ma na ineretòotù na câe caa tâmogòori. †† 12.47 Jacques 4.17

Wâdé na guwà pinünüma ma guwà biiwà. Ba guwà péa tà cau bà wài, pwacèwiirà!»

Upwâra wâi na ticè pwêe

⁶ É ina tàra ê ucina bèeni wà Iésu:
«É mwa tâa wà pwi jè âboro. Â é mwa [pwa wâru] pâra naa na aupwanapô kêe, ba na é côo ê *upwâra wâi kêe, ma pwa ma mudàra cè pwêe. Êco na mu nye ticè.

⁷ †«Â é pwa ma ina tà pwi a wakè kêe pâ: “Gà côo! Po âracié naja na go me nau mudàra cè pwêe, â nye ticè. Tépàgàè tâjii! Ba càcaa wâdé na é cèpo tà pi cipu naa goro piticèmururu naa goo, naa ticè pwêe!”

⁸ ††«Â é tòpi tée i pwi a wakè kêe pâ: “Pwi ukai, tàpo naaê, ba na go bwaa pwabwàti goo. Go o mwa îri tabéaa gooé, ma naa wai kâra upwâra ma pwa puu naa goo. Â ju mwa côo na naja noowê †. ⁹ Â wiàna pwa pwêe, â nye wâdé. Â wiàna ticè, â gà o mwa bàra tépàgàè.”»

É nama tiàu maagé kà tô ilâri na tòotù pwicîri

¹⁰ Na jè *tòotù pwicîri, âna é tâa na *wâra pitapitiri wà Iésu. Â é gére pacâmuri tèpa âboro. ¹¹ Â é tâa wê mwara tô jè ilâri, na é maagé naa na 18 naja. Ba tâa gooé ê duée, â too ê càùé, â càcaa pâri ma é citàrù.

¹² Â é todèe wà Iésu, â é ina tée pâ: «Tôoni, é jèe tiàu ni i maagé'gà!»

¹³ Â é tòpò îe naa gòé. Â é nye citàrù kaa, â é dau ipwamaina Pwiduée!

¹⁴ ††Êco na é po dau putàmu wà pwi a pitûâ kâra na wâra pitapitiri, géé goo na tòotù pwicîri. Â é pwa tèpa âboro, ma ina tàra pâ: «Kaa! Tàpéeni, 6 tòotù na jè wakè na. Wiàna nûmawà na tiàu maagé kàwà, â guwà me naa nadàpara pwapwicîri! Â guwà naaco é tòotù pwicîri!»

¹⁵ ††Â é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ: «Wàéco! Gà ina, â gà tère còwâ! Gona câguwà caa tipi ê macii kàwà ma pawâdoorà, na tòotù pwicîri? Â? ¹⁶ Â wà tô ilâri bèeni, âna é tô gòobàra *Abéraama, pwi jooorojè. Â é piié wà *Caatana naa na 18 naja. Â wànau, o nye ticè tàrù kôo ma go tipi ê maagé kêe na tòotù pwicîri?»

¹⁷ Â rà kamu diri tàpé na rà cicara Iésu. Êco na é auwâru géé goo tèpa âboro, âna rà dau ipwàdée goro pâ muru na muugère na é pwa.

Du nari ucina goro Mwiciri

Mataio 13.31–33; Maréko 4.30–32

¹⁸ É ina mwara wà Iésu pâ: «Napwa é *Mwiciri kà Pwiduée, âna é pwacèwii dà? Wàéni é pwi ucina, târa ma guwà tâmogòori:

Pudòro moutarde

¹⁹ «Ê Mwiciri kà Pwiduée, âna é pwacèwii ê jè pudòro moutarde [na dau kîri]. Wà pwi jè âboro, âna é câmi, â

é cipu. Â é jèe pâ nau dau maina. Â pâri ma rà pwa wâ-naîrà, naa gò pâ ditèe, é pâ marü.»

Nyaa kâra poloa

²⁰ «Ê Mwiciri, âna o pwacèwii mwara ni: ²¹ Wà tô jè ilâri, âna é popa é nyaa kâra poloa, â é biinaimari bau 25 kilo goro dàuru poloa. Â é tü tiagoro na é tüu too †† i poloa!»

Goropwârawâ na picu

Mataio 7.13–14, 21–23

²² É gére pâra dàra Iérusaléma wà Iésu. Â é pwa ma pacâmuri tèpa âboro naa na pâ village ma napô, wii naigé.

²³ Â é tawèerié wà pwi jè âboro pâ: «Pwi Ukai, gona o dau pwâco wà tàpé na rà o udò [ba na tâa tàra é *âji wâro]?»

Â é ina tà tèpa âboro wà Iésu pâ: ²⁴ «Guwà côo, nye dau picu kaa é goropwârawâ, [pâ naa na é âji wâro]. Â guwà ipwadàrapwa cai ma guwà tò naa na. Ba wâru tàpé na nûmarà na rà tò, êco na o pwacòé tàra. ²⁵ ††Ba, na ée târi ma kiiri é goropwârawâ, wà pwi apooro pwârawâ, â o càcaa pâri ma guwà tò. Guwà o tà coo boo gòroigé, ma cùu taaci i goropwârawâ, ma ina tée pâ: “Pwi ukai, gà tàpiri tâbâ!”

«Â ée mwa tòpi tàwà pâ: “Bwa. Guwà pâra, ba câgo caa tâmogòoriwà.”

²⁶ «Â guwà o mwa ina tée pâ: “Bwa. Nye wàibà kaa, na ia jè mu pi-ija ma wâdo ma wâgà. Â wàibà na ia gà mu pacâmuri pâ ni jaabâ!”

²⁷ ††«Â ée mwa po ina tàwà géé pâ: “Bwa! Câgo caa tâmogòoriwà! [Guwà tèpa còobé géepà?] Guwà pâra jiio, ba guwà tèpa pwa é pâ tûâ na èpà! [Ba câguwà mu caa pwa é câbawâdé kôo.]”

²⁸ ††«Â o mwa tüwà naa gòroigé. Â guwà o mwa i ma tòngüru poropwâwà, [goro pai tòina kàwà]. Ba guwà mwa côo [tèpa jooorowà]—wà *Abéraama, ma Isaa-ka, ma Iakobo—ma wà diri tèpa *péroféta, na rà cau tâa diri na é Mwiciri kà Pwiduée. ²⁹ †††Â o mwa wâru diri cè tàpé cèna rà o mwa me, géé na diri é gòropuu ††. Â o pwa autâa kâra, na é pi-ija maina, naanidò na Mwiciri kà Pwiduée. ³⁰ †††Â guwà côo, wâru tàpé na rà pwicò nabà, na rà o mwa caa pâbéaa na pwi pàara-bà. Â wâru tàpé na rà pâbéaa nabà, na rà o mwa caa pwicò.»

Pimeari kà Iésu goo tàpé Iérusaléma

Mataio 23.37–39

³¹ Úna é gére ina pwiri wà Iésu, â rà nye tèepaa me kaa wà para tèpa *Farasaio, â rà ina tée pâ: «Pwiini, bà tère pâ, ée pwa na é tètâmwaragà wà ukai *Héroda Antipas! Â wâdé na gà uru géeni!»

³² Â é tòpi tàra pâ: «Guwà ina tà pwi macii a piugà bèepwiri pâ, nabà ma widàuru, âna [go o bwaa mara

† 13.7 Luka 3.9 †† 13.8 2 Péteru 3.9, 15 † Noowê—Na wâwê.
†† 13.14 Exode 20.9–10; Deutéronome 5.13–14 †† 13.15 Luka 14.5

††† Tüu too—Gonfler. Pâ nau maina. ††† 13.25 Mataio 25.10–12 § 13.27 Psaume 6.9 † 13.28 Mataio 8.11–12 ††† 13.29 Psaume 107.3 †† Géé na diri é gòropuu—Grec: De l'est, de l'ouest, du nord et du sud. ††† 13.30 Mataio 19.30

pwa é wakè kôo ni—ba] go o bwaa tû târa pâ duée, â go o bwaa nama tiâu maagé kà tèpa âboro. Â naa na béaracié kâra tòotù gée na càué, âna go mwa tuban-abwé diri. ³³ Êco na go o mwa coo gòobàra é naigé kôo [pâ naa Iérusaléma]. Ba o càcaa wâdé wiàna o tètâmwara pwi jè péroféta [kà Pwiduée] wâgòroigé jii Iérusaléma [é ville pwicîri kêe]!

³⁴ «Au! Nyi wâriwà co tàpé Iérusaléma! Guwà catâmwara tèpa péroféta na é cùrurà medariwà wà Pwiduée, ba guwà èi pàra tàpé goro atù, â guwà pòtâmwara pàra tàpé goro cè jè pai pwa wée. Nye ciburà nûmoo na go panaimariwà, pwacèwii jè nyaa kâra ja, na é panaimari nyi naifê, na aranara itooé. Êco na tàutàwà. ³⁵ Â guwà còo, [go o mwa pâra jiiwà, â] o jèe ticia na é Wâra pwapwicîri kàwà! Â go ina tàwà pâ: O jèe câguwà caa còo, tiagoro é tòotù na guwà o ina pâ: *Cidòri nyuâa pwi âboro na é me naa na nee Pwi Ukai!*»

Psaume 118.26

É patêre tèpa Farasaio wà Iésu

Mataio 22.1-14

14 ¹⁻² Na jè *tòotù pwicîri, âna rà pi-ija wà Iésu, na pwârawâ kà pwi jè *Farasaio. Â é tâa wê mwara wà pwi jè âboro, na é maagé, ba tèe naparawée. Â wà diri tèpa âboro, âna rà tà wéaa goo Iésu, [ba na rà còo pâ pwiri é nama tiâu maagé kêe].

³ †Â é tawèeri tèpa *dotée goro é Naèà ma wà tèpa Farasaio pâ: «Gona muru pwicîri, é, nye pwa tàrù ma jè nama tiâu maagé kà pwi jè âboro, na tòotù pwicîri?»

⁴ Â càra caa tòpi tée. Â é tabiié pâ dàra i pwi a maagé, â é nama tiâu i maagé kêe, â é ina tée pâ, na é wâjué còwâ naa jaaé.

⁵ †Â é tawèeri diri pàra âboro pâ: «Wiàna é tûu naa na pwârajawé wà pwi naigà, é wiàna macii'gà, na tòotù pwicîri, â gà o pwa dà? Gona o câgà caa pò ma dâtié dò wài gée na pwêe?»

⁶ Â càcaa pâri ma rà tòpi tée.

Gà cibwaa ipwamainagà

⁷ Wà pàra tàpé na todàra naa na pi-ija, âna rà pwa na rà pitòri é autâa na tâa béaa. Ûna é còo pwiri wà Iésu, â é ina tàra pâ: ⁸ *«Guwà ipwacòoco! Ba wiàna todàgà naa goro cè jè pi-ija goro piéa, â gà cibwaa pâra nau tâa gòro autâa kà tèpa âboro imaina. Ba é péa tà todà cè pwi âboro cèna é piwéna jiiigà ⁹ wà i pwi apooro pi-ija! Â é péa tà ina tâgà pâ: “[Gà cimadò, â] gà pâra gée na autâa bèepwiri.” Â o maina kamu'gà na gà pâra na mudàra cè autâa'gà.

¹⁰ «Bwa! Wâdé na gà tâa boobà càuru tâa. Â ée mwa ina tâgà wà pwina é todàgà, pâ: “Pwi béeò, gà me, â gà tâa gò autâa kà tèpa âboro imaina.” Â rà o còo naawé é pai ipwamainagà kà pwi apooro pi-ija, na ara diri tèpa âboro! ¹¹ †Ba wà pwina é ipwamainae, âna o naaé boo. Â wà pwina é ipakîrié, âna o naaé too.»

† 14.3 Luka 6.9 †† 14.5 Mataio 12.11; Luka 13.15 † 14.8 Proverbes 25.6-7 †† 14.11 Mataio 23.12; Luka 18.14

Gà todà tàpé na ticè kàra

¹² Géewê, â é ina wà Iésu tà pwina é todèe pâ: «Wiàna gà ipwabwàti cè jè pi-ija [na wàrani] â gà cibwaa todà co tàpé na rà o pitòowâri tâgà—wiàna wà tèpa béegà, ma tèpa jènerégà, ma wà tàpé na dau pwa neemururà.

¹³ «Bwa! Wâdé na gà todà tàpé na ticè neemururà, ma wà tèpa maagé, ma wà tèpa bee, ma wà tèpa bwi. ¹⁴ †† o cidòri nyuâagà, ba wàilà diri, âna càcaa pâri ma rà pitòowâri tâgà. Â wà Pwiduée, âna ée mwa naa tâgà é pumara wakè'gà, naa na é tòotù na ée mwa pawâro còwâ gée na aubà, wà tàpé na rà pwa na wâdé. Â o dau maina é aupwényunyûâri na ée mwa naa tâgà.»

Tàutàra goro pi-ija kà Pwi Ukai

¹⁵ ††Pwa pwi jè âboro na ru tâa goro taapà †† ma wà Iésu, â ûna é tère é pai pwa pupûra kêe, â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, o po dau cidòri nyuâa tàpé na rà tâa na pwi pi-ija maina naa na *Mwaciri kà Pwiduée!»

¹⁶ Â é pwa ucina wà Iésu, tâa ma é tòpi tée. Â é ina pâ:

«É mwa tâa pwi jè âboro. Â é mwa pwabwàti é jè pi-ija na dau maina. Â é mwa todà tàpé na dau wâru, ma rà ija. ¹⁷ Â nabwé, â po coo i tòotù kâra pi-ija. Â é cùru pâ pwi ênawéna kêe, ma é todà me tàpé na rà o pi-ija ma wàé.

¹⁸ «Â é tèepaa naa goo pwi jè ârapàararà. Êco na é tòpi tée wà pwini pâ: “Au, gà ina tà pwi ukai pâ, na é pwanaurio, ba càcaa pâri ma go me nau pi-ija. Ba go me gée auwâri é aupwanapô, â wâdé na go bwaa pâra nau cai.”

¹⁹ «Â nabwé, â é pâmari pwi béarailu kà tàpé na todàra. Â é tòpi tée wà pwini pâ: “Au! Gà ina tà pwi ukai pâ, na é pwanaurio, ba càcaa pâriò ma go me. Ba go me gée auwâri é 10 paaci târa û, â wâdé na go nama tacairà jècaa.”

²⁰ ††«Â nabwé, â é pâmari é pwi béaracié kà tèpa âboro. Â é tòpi tée pâ: “Go pwi a bwaa tàgère piéa, â càcaa pâri ma go me. [Au! Gà ina tà pwi ukai pâ é pwanaurio.]”

«Cau tàutàra diri na rà me, ba rà cau ina pâ, pwa wakè kàra ††.»

É todà pàra tàpé

²¹ «Â é wâjué còwâ wà pwi ênawéna, â é wià tà pwi ukai kêe é pai tòpi kà tèpa âboro bèepwiri.

«Â é nye dau putàmu kaa wà pwi ukai, â é ina tée pâ: “Gà pâra wài, pitiri pâ napô, â gà todà me tàpé na ticè kàra, ma wà tèpa bee, ma wà tèpa pitàbwamwa, ma wà tèpa bwi.”

†† 14.14 Ioane 5.29 ††† 14.15 Luka 13.29 ††† Tâa goro taapà—Càra caa tâaboo naa goro taapà pwacèwiié. Rà tàpo puu gòro jènererà. † 14.20 1 Korénito 7.33 †† Dernière phrase—Popai gée na nee tii 18.

²² «[Â é pâra i pwi ênawéna.] Ûna é wâjué me cõwâ, â é ina tà pwi ukai kêe pâ: “Go jèe todàra diri, pwacèwii pai ina'gà tõi, êco na bwaa nye pwa dàra autâa.”

²³ «Â é tòpi tõe pâ: “Gà pâra naa na pâ ére na tàpo wâiti jii ni, â gà todà tèpa âboro na gà pâmariâ, ba na o wâbé i wâra pi-ija! ²⁴ Â napwa naa goo wà tàpé na ia go mara todàra, âna o càra mwa caa ija cè ji noo kâra utimuru, gée gòro taapà kôo.” [Nabwé naawê!]

Pai pâra wiâ Iésu

Mataio 10.37–38

²⁵ Na pwi pàara bèepwiri, â wâru pâ âboro na rà gére pâra wiâ Iésu.

Â é tabiié naa goorà, â ina tàra pâ: ²⁶ †«Wà pwina nùmee na é me wiâô, âna wâdé na é meario, jii du nyaa ma caa kêe, ma wà wâdèe, ma pâ èpo kêe, ma tèpa aéjii kêe, ma wà pa naigé kêe, tiagoro é wâro kêe, wàé cõwâ. Ba, na càcaa wàrapwiri, â càcaa pâri ma é pwi a *câmu kôo. ²⁷ Wà pwina câe caa kâa é *kurucé kêe, ma é me wiâô, âna wà pwiibà, âna càcaa pârié ma é pwi a câmu kôo.»

Guwà mara nünümari bwàti

²⁸ «[Â wâdé na é mara nünümari bwàti naa goo é pwina ée mwa pwa.] Ba wà pwi jèe âboro na é niimiri na é pacima é wâ na maina, â é mara pwa kilo naa goo cè wâri wèe, wiâra é mwani na wâjaaé, pâ, pwiri o pâri.

²⁹ «Ba é péa tòpò è pàara wâ, â càcaa pâri [è mwani kêe] ma é tubanabwé.

«Â rà picocoorié, ³⁰ ma ina pâ: “Gà cõo wà pwi-ibà—nye wàé kaa, na é tapoo bari i wâ, â câe caa tubamwara!”

³¹ «Â jèpwi mwara, âna guwà jèe niimiri cai pwi jèe ukai, na po 10 000 coda kêe, na ée pwa paa ma pwi jèe ukai, na po 20 000 coda kêe. Ba wâdé na é mara nünümari bwàti béaa kâra cè pai paa kêe!

³² «Ba wiàna càcaa pârié, â wâdé na é cùru pâ cè pwi a-ipa popai kêe, dari pwi jèe ukai, na é bwaa wâiti, ba na é ilari jiié è pinaanapô.»

³³ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «Êkaa na go ina pâ: Wiàna nùmagà na gà pwi a câmu kôo, â wâdé na gà mara panuâ diri pâ muru ba kôo.

Còo na ticè nùmee

³⁴ ††«Guwà jèe niimiri cai è còo ‡, âna muru na wâdé, [tàra ma pwa nùmara è utimuru]. Êco na, wiàna tubatiâu è nùmee, â jèe o wànau tàra ma jèe o pwa ma tèepaa cõwâ è nùmee? Bwa, pwacoé! ³⁵ Â càcaa mwa caa wâdé tàra utimuru, â càcaa wâdé tàra tòpò naa na aupwanapô mwara. Â jèe o tâjii naa gòroigé. Wà pwina pwa pwâranyürué, âna wâdé na é tère!»

É meari tèpa âboro na èpà

Mataio 18.12–14

15 Wâru tèpa âboro na èpà è wâro kâra—wà tèpa *tò mwani wâripû, ma wà pâra tàpé—na rà medari Iésu, ba na rà tère è pai pwa pupûra kêe.

² ††Â dau càcaa wâdé tà tèpa *Farasaio ma wà tèpa *dotée goro è Naèè. Â rà picocoorié, ma pi-ina tàra pâ: «Kaa! Wà pwini, âna rà picaatâa ma tàpé na èpà è wâro kâra, tiagoro na rà picaaija ma wàé!»

Ucina goro mutô na tiâué

³ É ina tàra wà Iésu è ucina bèeni:

⁴ ††«Guwà jèe tère cai è pwini: Wà pwi jèe ârapàarawà, âna pwa 100 mutô kêe. Â wiàna tiâu naa namwatò è pwi caapwi gée goorà, â ée pwa dà? Ée naaco i 99 mutô, â é pâ nau mudàra i mutô kêe na ia tiâué. ⁵ Â wiàna é pâmarié, â ée dau ipwàdée, â ée mwa kâaé [ma popaé me cõwâ, mari i pubu mutô].

⁶ «Â wiàna é tèepaa me naa pwârâwâ, â ée todà tèpa bée, â é ina tàra pâ: “Tàpéebà, guwà me, ba na jèe ipwàdée naima! Ba go jèe pâmari i mutô na ia tiâué!”»

⁷ Â é tubanabwé è ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina pâ: «Â guwà cõo, o ipaiwà naanidò *napwéretòtù. Ba [wà Pwiduée ma wà tèpa âboro kêe, âna rà] o dau ipwàdée, goo ji pwi caapwi âboro èpà, na é pitòotéri è wâro kêe, jii è pâ 99 na [rà niimiri pâ] wâdé è wâro kâra.»

Ucina goro mwani na pâmari cõwâ

⁸ [É pwa jèe ucina wà Iésu, â é ina tàra pâ]:

«É mwa tâa wà tô ilàri, na pwa 10 mwani atü ††† kêe. Â, na jèe tòotù, â é tubatiâu caapwi gée goo. Â é mwa nuri wâra ânye, â é dau baléri è wâ, â é mudàra bwàti i mwani kêe. [Â é mudàra, mudàra, mudàra...] tiagoro na é pâmari!

⁹ «Â é todà tèpa bée, â é ina tàra pâ: “Guwà me, ma jèe ipwàdée ma wâgo! Ba go jèe pâmari cõwâ i mwani atü kôo!”

¹⁰ «Â go ina tàwà pâ: O po dau maina è ipwàdée kà tèpa *angela kà Pwiduée, goo è pwi caapwi âboro na è èpà, na é pitòotéri è wâro kêe.»

Ucina goo pwi âboro èpo dopwa na é wâjué cõwâ naa jaa caa kêe

¹¹ É wiâ tàra mwara è jèe ucina wà Iésu:

«Rà mwa tâa wà paénaí. ¹² Â wà pwi pwèedi, âna é ina tà caa kàru pâ: “Gà naa tõi è wâdé kôo, gée goro è neemurugà †††.”

«Â wà pwi caa kàru, âna é nye naa tõe.

¹³ «Nabwé, â wà pwini, âna é popa diri è wâdé kêe, â é icuri. Â é popa i mwani goo, â é pâra naa na jèe napô

†† 15.2 Luka 5.30 ††† 15.4 Ézékiel 34.11,16; Luka 19.10 †††† 10 mwani atü—Caapwi mwani atü (denier), âna wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi tòotù. †††† Ilari è neemuru caa kêe, béaa kâra pai bà kêe, âna càcaa muru apwa, naa na nyamanya kà tèpa Juif. Paari pâ, é pwi acuâcâda ma iau wà pwi pwèedi.

† 14.26 Luka 9.23 †† 14.34–35 Mataio 5.13; Maréko 9.50

‡ Còo—Cõo note goo Mataio 5.13.

na wâiti. Â é mudàra ê wâro na wâdé tée, â é ipwa-imudiri i mwani kée. ¹⁴ [Paé pâ parui, paé, paé, paé...] Â é pâra na po tubatiâu diri i mwani kée. Â tèepaa é copwa na dau maina naa na i napô bèepwiri. Â é dau copwa. ¹⁵ Â é mudàra cè wakè kée, ba na é ija. Â é pâ nau wéaari pâ puàkà † kà pwi jè âboro naa napô bèepwiri. ¹⁶ Êco na é jèe dau copwa tiagoro na dau nūmee na é ija géé goro i uti kâra i pâ puàkà. Ba nye ticè âboro wê, cèna é naa cè uti kée.

É niimiri pâ ée mwa wâjué cōwâ

¹⁷ «Â tèepaa naa na jè pàara, â é pinūnūma, ma niimiri pâ, 'Wâjaa caa, âna dau pwa utimuru, ba kà diri tèpa âboro, tiagoo tèpa ênawéna kée na rà dau kîri. Â pwa ma nye wâru mwara jii! Â wâgo, naani, âna go bātiri copwa! ¹⁸ †† jèe pâri! Go wâjué cōwâ dari caa, â go ina tée pâ: Caa, gà pwanaurio, ba go pitanami, na ara Pwiduee ma na aragà. ¹⁹ Jèe càcaa pâri ma go pwi naîgà. Â gà pwa ma go pwacèwii pwi jè ênawéna'gà.' ²⁰ Â é cimadò, â é pâra.»

É dau mearié caa kée

«Ûna é gére me wii naigé, â é côoinaê wà caa kée, â é dau mearié. Â é itàa caraé, â é ta-imwüê ma bwénüüê. ²¹ Â é ina tà caa kée pâ: "Caa, gà pwanaurio, ba go pitanami, na ara Pwiduee ma na aragà. Jèe càcaa pâri ma gà ina good pâ go pwina naîgà..."

²² «Êco na [câe caa pâji tûra diri] â é jèe ina caa kée tà tèpa ênawéna kée pâ: "Guwà wàcî! Guwà pame jè ârabwée na dau wâdé, ma é coona wà pwina naîô. Â guwà naagée naa goro îê jè pwiâ, â é du wâraâ naa goro âê. ²³ Â guwà taa i nari paaci na ia jè gére pa-ijaê bwāti târa jè tòotù. Ba nabà, âna jè o pi-ija naima ma ipwàdée! ²⁴ †Ba guwà cōo, wà pwi naîô bèeni, âna pwacèwii na é jèe pwi a bà, â é jèe wâro cōwâ. Â jèe pwi a tiâué, â jè pâmarié cōwâ!"

«Â rà tapoo é pi-ija kâra.»

É putàm pwi cièe

²⁵ «Na rà gére wàrapwiri, â wà pwi cièe, âna é tà wakè na aupwanapô. Ûna é wâjué me cōwâ naa pwârawâ, â é tère é pwâra nyabi ma airi câbu. ²⁶ Â é todà pwi jè ênawéna, â é ina tée pâ: "Wànau? [Cina guwà po dau ipwàdée?]"

²⁷ «Â é tòpi tée pâ: "Gà cōo, é jèe wâjué cōwâ i pwi jii-gà. Â é nye dau ipwàdée kaa wà caa kàu na é piégòtùru. Â é nama bà taa i paaci, [ba na jè pi-ija ma ipwàdée]!"

²⁸ «Êco na é putàm wà pwi cièe, â tàutèe na é tò naa pwârawâ. Â é còobé wà caa kée, â é tacoo gooé pâ, na é tò darirà.

²⁹ «Êco na é tòpi tée pâ: "Gà tère, co caa, jèe wâru é pâ naja na go po dau wakè'gà. Â câgo caa pâji pwa cir-

† Wéaari pâ puàkà—Wiàra é auniimiri kà tèpa Juif, âna é pa-ija puàkà, âna pwi wakè na dau miiri, ba rà niimiri pâ é puàkà, âna macii na dau miiri, â càra caa uti. †† 15.18 Psaume 51.6 ‡ 15.24 Éfésò 2.1,5

itàu, ma tàutôo na go pitère dâgà. Â câgà caa pâji naa tōo cè ji nari nani ma bà ipwa-ija ma tèpa béeò! ³⁰ Â wà pwi bèepwiri, âna é jèe tubatiâu é mwani'gà naa goro pa ilàri gòronaigé. Ûna é wâjué me cōwâ, â gà nye na-ma taa é paaci na dau tée, ba kée!"»

Jè ipwàdée ba jè pâmarié cōwâ

³¹ «Â é tòpi tée wà caa kée pâ: "Gà tère, co pwina naîô, [nye dau wânūmoo mwara googà! Go ipwàdée na] gà nye tà ciburà tâa jaa, ba diri é pwina kôo, âna kâgà. ³² Êco na wâdé na jè pwa pi-ija nabà, ma ipwàdée. Ba wà pwi naîô bèeni, âna pwacèwii na é jèe pwi a bà, â é jèe wâro cōwâ. Â jèe pwi a tiâué, â jè pâmarié cōwâ." [Nabwé naawê!]"

Ucina goo pwi ênawéna na é pwi a-ipwacôê

16 É pacâmuri tèpa *câmu kée wà Iésu, â é ina tàra é ucina bèeni:

«É mwa tâa wà pwi ênawéna kà pwi jè âboro na pwa neemuruê. Ba é pwi a piwéaari é mwani kée ma neemuruê.

«Â na jè tòotù, âna wà pàra tèpa âboro, âna rà me na piciapwâ tà pwi ukai kée, â rà ina tée pâ: "Wà pwi ênawéna'gà, âna é po pwa-imudiri é mwani'gà."

² «Â é todèe wà pwi ukai, â é ina tée pâ: "Pwiini! Rà piciapwâ tōo googà! Nabàni, âna o câgà mwa caa pwi a wakè kôo. Êco na gà inapàpari tōo cai cè pwina gà pwa goro i mwani ma neemuruô. Ba o câgà mwa caa tà wéaari!"

³ «Â é pi-ina tée cōwâ wà i pwi ênawéna pâ: "[Go po nabwé diri!] Â go o pwa dà? Jèe ticè nii kôo ma go wakè napuu. Â go kamu na go ila."

⁴ «Â é nye niimiri kaa é pwina ée pwa, ba na o wâru cè tèpa bée na rà o pitu tée †, wiàna ticè wakè kée.

⁵ «Â é pitodà jècaa tàpé na pwa kéredi kâra, jaa pwi ukai kée. Â é tawèeri pwi a pâbéaa pâ: "Âradipi kéredi'gà?"

⁶ «Â é tòpi tée pâ: "100 pwirijawé goro l'huile."

«Â é ina tée i pwi ênawéna pâ: "Bwa. Gà pitôowâri co 50, co pwi béeò. Wàéni noo kâra tii bépaâjupâra wée. Â jèe nabwé awé é kéredi'gà."

⁷ «Â nabwé, â é todà pwi jèpwi, â é tawèerié pâ: "Â wâgà, co pwini, âna âradipi kéredi'gà?"

«Â é tòpi tée pâ: "Auwa! Po 100 baikè blé."

«Â é ina tée i pwi ênawéna pâ: "Bwa. Wâdé. Wàéni noo kâra tii'gà, â gà tàpo wii co 80, [â jèe nabwé awé é kéredi'gà]."

⁸ «Â nabwé, â [Ûna é tère pwiri] wà pwi ukai, â é pò, â é picâdiri i pwi âboro bèeni goo é pai ipwacôê, wiàna nye âjupâra pâ, é pwi a pwa tûâ.»

[Â é tubanabwé é ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina pâ]: «Guwà cōo, wà tèpa âboro ni gòropuu, âna rà dau tâmogòori ipwacôora, jii tèpa âboro kà Pwiduee na *tàru ma âjupâra é pâ tûâ kâra †. ⁹ Â go ina tàwà pâ: É mwani, âna pwi a-ipa-imwürujè! Â wâdé na gà popa

†† Pitu tée—Grec: Tòpi tée naa na pwârawâ kâra. ‡‡ Tèpa âboro kà Pwiduee... Grec: Tèpa nari pwéelaa.

mwani'gà †, ba na gà pitu tà pàra tàpé goo, naani gòropuu, ba na o pwa béegà. Ba géé na càué, na gà jèe pàra jii é mwani, â wà Pwidueé, âna é nye tòpigà bwàti naa na pwàrawâ kèe, [naa *napwéretòotù] dàra gòiri awé!»

Pàra popai kà Iésu naa goro mwani

10 ††É patùrarà mwara wà Iésu goro mwani, â é ina pâ]: «Wiàna gà tâmogòori tòimiri ji muru na kîri, â gà o nye tâmogòori tòimiri é pâ muru na maina mwara. Â wiàna câgà caa tâmogòori tòimiri ji muru na kîri, â o câgà caa tâmogòori tòimiri é pâ muru na maina.

11-12 Üu, wiàna câgà caa tâmogòori tòimiri é pâ muru imudi naani gòropuu, â gorodà na gà niimiri pâ [wà Pwidueé, âna ée] mwa naa tâgà, ba na gà wakèri é pâ wâdé na dau âjimuru [wâ napwéretòotù]? Â gorodà na gà niimiri pâ, ée mwa naa tâgà é pwina é wéaari ba kâgà?

13 †«Nye ticè âboro cèna pâri ma é piênawéna bwàti kâra ârailu ukai. Ba ée mwa tà piênawéna bwàti kà pwi jèpwi, â ée pwa-imudiri tà pwi jèpwi. Üu, o càcaa pâri ma guwà cau piênawéna kà Pwidueé ma é mwani!»

14 Wà pàra tèpa Farasaio, âna rà tère é popai bèepwiri. Â rà ipwàèrea gooé, ba rà wâdéari mwani.

15 ††Â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacôoco, làpé! Guwà tèpa ipaariwà na ara tèpa âboro, êco na é tâmogòori pwàranümawà wà Pwidueé. Ê pwina rà pwamaina wà tèpa âboro, âna muru na miiri na ara Pwidueé.»

Pàra popai goro Naèà ma Mwaciri

16 ††É pacâmuri tèpa âboro wà Iésu goro pàra popai. Â é ina tàra pâ]: «Ê *Naèà kà Moosé, ma é pâ popai kà tèpa *péroféta, âna [rà pitûâ kâjè] tiagoo [na é tapoo pwa pupûra] wà *Ioane Pwi a piupwaa. Êco na nabàni, âna [go tàgére] picémara é *Picémara Wâdé goro é *Mwaciri kà Pwidueé. Â dau wâru tèpa âboro na rà dau ipwadàra ††, ma rà tò naa na, [ba na rà tèpa âboro kà Pwidueé]. 17 ††Êco na, ûna bwaa tâa é napwéretòotù ma gòropuu, â o nye ticè cè ji caapwi âmu na o câtùra géé goro é Naèà.

18 «Êkaa na go ina pâ: Wiàna gà tú tà tò wâdàgà, ma gà jèu éa còwâ, â gà jèe pâ nau toomura §, ba gà cîaa jii tò wâdàgà béaa. Â ipaiwà wiàna gàu piéa ma wà tò jè ilàri na ia é jèe tapàgà piéa béaa.»

Pwi a pwa neemurué ma Lacaro

19 É ina wà Iésu é ucina bèeni:

«[Ru mwa tâa wà tupédu ârailu âboro.] Wà pwi jèpwi, âna pwi âboro na dau pwa neemurué. Â é mwa coona pâ ârabwée na dau wâdé ma dau too wâri wèe. Diri tòotù, âna é pwa é pwina wâdé tée, â é pwa pâ pi-ija na dau maina.»

† Mwani'gà—é, Mwani na gà tòpi goro ipwa tûâ. †† 16.10 Luka 19.17-26 † 16.13 Mataio 6.24 †† 16.15 Mataio 23.28; Luka 18.9-14 †† 16.16 Mataio 11.12-13 ††† Rà dau ipwadàra—é, Rà mudàra ma rà tòpò é Mwaciri goro nii kàra. Grec: Rà tò goro nii. ††† 16.17 Mataio 5.18 § Toomura—Adultère.

20-21 «Â wà Lacaro, âna ticè neemurué, â é pwi diibére ††, ma pwi a-ila. Â dau wâru aurumuru kèe, ba é pwa tonga, â rà dipi aurumuru kèe é pâ akàna. É nye tà puu goropwàrawâ goro i babé goro wâ kà pwi a pwa neemurué. Â dau nùmee na é ija é dàra utimuru, na é tâjii géé gòro taapà kèe wà pwi a pwa neemurué.

22 «Â nabwé, â ru jèe bà wà i tupédu âboro bèepwiri. Â rà me wà tèpa *angela, â rà popa wà Lacaro pàdari *Abéaraama, [naa napwéretòotù]. Â napwa naa goo i pwi a pwa neemurué, 23 âna popaé boo naa jaa tèpa bà. Â é dau maagé ma picâri naawé.

«Â é tagòtùé too, â é còo wà Lacaro ma wà Abéaraama na ru dau wâiti jiié. 24 Â é tomara too tà Abéaraama, pâ: "Au, caa wée, gà meaario! Gà panuú boome Lacaro, ba na é pitu tóo. Wâdé na é tûu boo naa na jawé ji gòobàra mangadaîe co, ma é tòpò naa gòro ûmemeeô. Ba go po dau tòoka goro ânye."

25 «Â é tòpi tée wà Abéaraama pâ: "Pwina naîô, gà nye niimiri na pàara na gà bwaa wâro [wâ gòropuu]. Âna nye ticè cèna tiâu tâgà, â gà wâro na ipwàdé. Â wà Lacaro, âna ia é tâa na aré ma tòina. Â gà còo, nabà, âna é ipwàdé, â wâgà, âna gà tâa na aré ma tòina.

26 Jèpwi mwara, âna pwa pé pwèe na dau maina awé, na é wânabibi kâjè. Â pwacóé ma bu boopaé géeni dariwà, â pwacóé ma gà toome géé pwiri, daribà."

27 «Â wà i pwi a pwa neemurué, âna é tòpi tée pâ: "Na wàrapwiri, co caa. Â go ilagà pâ, gà cùru pâ wà Lacaro naa pwàrawâ kà caa kôo. 28 Ba rà wèe tèpa 5 aéjii kôo, â wâdé na é patùrarà goro é pwi ére bèeni, na go tâa na. Ba rà péa boome naani, naa na aré ma tòina."

29 «Â é tòpi tée wà Abéaraama pâ: "Bwa! Ba jèe nye wâjaara é popai kà Moosé ma tèpa péroféta. Â wâdé co na rà nye pitère dàra!"

30 «Â é ina tée wà pwiibà pâ: "Caa, bwa. Ba o dau wâdé na é wâjué còwâ géé na aubà wà pwi jè âboro, ma é patùrarà, ba na rà o pinünüma ma rà biirà."

31 «Êco na é tòpi tée wà Abéaraama pâ: "Na càra caa pitère dà Moosé ma wà tèpa péroféta, â o càra caa pitère dà pwi âboro na é wâjué còwâ géé na aubà!" [Nabwé naawé!]"

Pàra popai kà Iésu tà tèpa câmu kèe

Mataio 18.6-7, 21-22; Maréko 9.42

17 [Na jè tòotù, â] é ina tà tèpa *câmu kèe wà Iésu pâ: «O nye ciburà wâru pâ naigé mara èpà na o paari tâjè [naa na gòropuu bèeni]. Êco na é tojii, âna é tatée pwi âboro na é popa pwi jè bée, naa na naigé bèepwiri!»

Gà cibwaa ténoori cèikí kèe!

2 «Gà ipwacôoco. Gà cibwaa pwa ma gùmagù é cèikí †† kà [pwi jè âboro kôo, na é pwacèwii] ji pwi nari èpò. Ba é wàrimuru'gà, âna o dau maina jii na jè tòo naa goro nyagà cè pé atù cèna maina, ma jè tûgà naa na-jawé! 3 ††Â gà tère, wiàna é pwa cèna èpà [tâgà] wà pwi

†† Diibére—Indigent, mendiant. Pwi âboro na pwi a-ila, ba ticè neemurué, â ticè tâa kèe. ††† Gùmagù é cèikí—é, Nama é pwa na èpà. Grec: Nama é tûu. †† 17.3 Mataio 18.15

a cèikî béegà, â gàu mara pitùra bwàti, â gà paari tée è èpà kée. Â wiàna é pinünüma ma é biié, â gà pwanaurié. ⁴ Â wiàna é tà ciburà pwa na èpà tâgà, na diri pâ tòotù †, â wiàna é biié ma picigòboo tâgà taaci, â gà pwanaurié taaci.»

Pâri naa goo ji cèikî na dau kîri

⁵ [Na jè tòotù, â] rà ina tà Iésu wà tèpa câmu kée, pâ: «Gà naa tâbà cèikî na dau maina.»

⁶ †† Â é tòpi tàra pâ: «Wiàna é cèikî kàwà, âna dau kîri pwacèwii ji nari murunyabu ‡, â o pâri ma guwà ina târa é upwàra bèeni pâ: “Càùgà ma câmigà naa naw-ia!” â o nye wàra!»

Guwà wakè naa na ipakîri

⁷ [É pacâmurirà mwara wà Iésu, â é ina tàra pâ]: «Guwà jèe còo cai pwi ênawéna na é ûmwari aupwanapô, é, é wéaari macii. Wiàna é wâjué còwâ géé na aupwanapô, âna câe caa tâaboo wài naa goro taapà, ba na é mara ija, béaa kà pwi ukai kée! ⁸ Bwa! É pitòotéri wài ârabwée kée, ba na é mara piênawéna kà pwi ukai. Â é pwabwàti é utimuru kée, â é tòpò tée naa goro taapà. ⁹ Â càcaa pâri ma é pwaolé tée wà pwi ukai, ba é pwina é pwa, âna nye wakè kée.

¹⁰ «[Paiwà naa goowà. Ba wiàna guwà pwa diri wakè na é naa tàwà wà Pwiduée, â wâdé na guwà ina tée pâ: “Bà tèpa ênawéna'gà na piticèmururu naa goobà. Â bà nye pwa co é wakè na gà naa tâbà.”»

É nama tiàu maagé kà tèpa 10 a pwa maga

¹¹ É gére pâra géé napô Galilée dàra *Iéruusaléma wà Iésu, â é tèepaa naa na ére na wâmwünyabweri é napô *Samaria. ¹² Â é pàgà naa na jè village.

Úna é tèepaa pâ, â pwa na rà pime marié tèpa 10 âboro na rà pwa maga. ¹³ †† Úna rà bwaa wâiti jiié ‡, â rà uu too ma ina pâ: «Pwi Ukai Iésu, gà mearibà [ma pwa ma tiàu maagé kâbà]!»

¹⁴ ††† Â é ucârirà wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà pâra nau ipaariwà tà tèpa pwa *ârapwaaailò.»

Úna rà bwaa gére pâra, â nye tiàu kaa i pai maga kàra. ¹⁵ Â é còo wà pwi jè ârapàararà pâ, jèe tiàu i maga kée. Â é nye itàa wâjué me còwâ kaa, â é tomara naa na pai ipwàdé kée, pâ: «Pwamaina Pwiduée!»

¹⁶ Â é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu, ba na é pwaolé tée. Napwa naa goo wà pwi âboro bèepwiri, âna pwi âboro géé Samaria †††.

¹⁷ Â é ina tée wà Iésu pâ: «[Co pwini, wâpà tèpa 9 béegà? ¹⁸ Gorodà na câguwà caa capai wâjué còwâ ma

guwà pwamaina Pwiduée? Â wàco wâgà, na gà pwi a pârame! ¹⁹ Gà cimadò, â gà pâra, ba gà jèe wâdé còwâ goo é cèikî'gà.»

Pai tèepaa kà Pwina naîri âboro ma Mwachiri kée

Mataio 24.23–28,37–41

²⁰ [Na jè tòotù] â wà pàra tèpa *Farasaio, âna rà tawèeri Iésu pâ: «Wiàna cèna ée mwa tòpò è Mwachiri kée wà Pwiduée?»

Mwachiri âna é jèe wâni

Â é tòpi tàra pâ: «Càcaa muru na guwà o còo goro âraporomeewà! Â o càcaa pâri ma [guwà tà tapacîri é câmu kée, ²¹ ba na] guwà o pi-ina tàwà pâ: “É wâni” é, “É wâpwiri”. Ba é *Mwachiri kà Pwiduée, âna é jèe wân-abibiu kàwà †!»

Rà mwa cau còo pai wâjué kòo

²² Géé na càùé, â [ûna rà tâa acari] wà Iésu ma wà tèpa câmu kée, â é ina tàra mwara pâ: «O mwa tèepaa é pàara na o dau nûmawà na guwà còo é pai wâjué còwâ kòo, ma jè o piwâro naima, wiàna na ji caapwi tòotù †. Éco na o càcaa pâri. ²³ ††† Â [guwà ipwacòowà, ba pwiri] rà o ina tàwà pâ, go tâa ni, é, go tâa na jè ére. Â guwà cibwaa cèikî naa goorà, â guwà cibwaa pâra nau mudòo wê. ²⁴ Ba wiàna go tèepaa boome còwâ, wâgo *Pwina naîri âboro, â [o ticé âboro cèna é cî-daée! Ba] o pwacèwii é âra na ée pwéelaa, na jè o còo pitiri gòropuu. ²⁵ Éco na, béaa kâra é pwiibà, âna wâdé na go dau pwamaagé còo, â wâdé na rà tûtâjii o wà tèpa âboro nabà.

O tabapò tèpa âboro

²⁶⁻²⁷ ††† Â go ina tàwà pâ: Rà o pò goro pai wâjué còwâ kòo wà tèpa âboro, pwacèwii tàpé na ia rà pò goro i jawé, na ia tûpwüturu gòropuu, na pàara kà Noa †††. Ba rà nye tà pi-ija ma wâdo; â rà piéa, ma paéari é pa èpo kàra. Â ticé cèna rà tâmogòori, tèepaa naa goro i tòotù, na é tò naa na i wânga kée wà Noa. Â é nye tèepaa me kaa i jawé, â cau tubatiàurà diri [wàco Noa ma é tâa kée na rà wâro].

²⁸ ††† Â ipaiwà mwara bau i pwi ia tèepaa [naa *Sodoma] na pàara kà Lota ††. Ba rà tà pi-ija ma wâdo, â rà pi-icu ma wâri, â rà pwa napô, ma ba wâ. ²⁹ [Â ticé cèna rà tâmogòori, tèepaa naa goro] i tòotù, na é uru jii é ville kàra wà Lota. Â é nye tèepaa me kaa é ânye ma dà na tò †††, na é tùu naa gòrà géé napwéretòotù, [pwacèwii é popaa]. Â cau tubatiàurà diri †††. ³⁰ Â o nye

† Wiàna é tà ciburà pwa na èpà tâgà... Grec: Wiàna é pwa 7 pwa na èpà tâgà naa na caapwi tòotù. †† 17.6 Mataio 17.20, 21.21

‡ Murunyabu—Grec: Pudòro moutarde (é, sénevé). Muru na dau kîri awé, éco na, na é cipu, â é pâ nau maina. (Còo Luka 13.19.)

†† 17.13 Lévitique 13.45–46 †† Úna rà bwaa wâiti jiié—Wà tèpa pwa maga, âna pwiçiri ma rà dau me burà pàra tèpa âboro.

††† 17.14 Lévitique 14.2–3; Ioane 3.3, 18.36 ††† Samaria—Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa Samaria, ba càra caa niimiri pâ, rà tèpa âji âboro kà Pwiduée pwacèwii. Còo mwara Samaria naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

§ É jèe wânabibiu kàwà—é, É jèe wâgoowà jècaa. Ba é tâa jaarà wà Iésu, â wàé na é pame è Mwachiri kà Pwiduée. † Guwà còo é pai wâjué còwâ kòo... Grec: Guwà còo Pwina naîri âboro. ††† 17.23 Maréko 13.21; Luka 21.8 †† 17.26–27 Hébéru 11.7 ††† Rà o pò goro pai wâjué còwâ kòo... Grec: É pwina ia tèepaa na pàara kà Noa, âna o tèepaa na tòotù kà Pwina naîri âboro. †† 17.28 Genèse 18.20, 19.25 †† Lota—Pwi niaa goo wà Abéaama na ia é pâra wiâé naa napô na ia é naa tà Abéaama wà Pwiduée. (Còo Genèse naporomee 18 ma 19.) ††† Dà na tò—Soufre. ††† Cau tubatiàurà diri—Wàco Lota ma du èpo ilàri kée, na rà wâro.

ipaiwà mwara, naa goo ê pai tèepaa me còwâ kôo, wâ-go Pwina naîri âboro. [Ba o tabapò wà tèpa âboro.]»

O popa pwi jèpwi

³¹ †«Na pwi tòotù-bà, â wà pwina é nao gòroigé jii wâ ††, âna o càcaa pâri ma é tò naa na wâ, nau popa cè jè muru. Â wà pwina é wakè na é na aupwanapô, âna o càcaa pâri ma é bwaa wâjué còwâ naa jaaé. ³² Â guwà niimiri ê pwina é tèepaa naa goo wâdà Lota, [na ia é niâ wâjué còwâ. Ba ia tiàué ma wà tàpé Sodoma].

³³ †«Ba wà pwina nùmee na é wéaari ê wâro kêe, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é panuâ ê wâro kêe, âna wà pwiibà, âna ée udò [â o tâa tée ê *âji wâro]. ³⁴ Na go o mwa wâjué còwâ, [â go mwa popa tèpa âboro kôo]. Ba géee goo wà tupédu âboro cèna ru puu na caapwi naditârawâ, âna o popa pwi jèpwi, â o naaco pwi jèpwi. ³⁵ Â géee goo du ilâri cèna ru tòbiti blé naima, âna o popa tô jèpwi, â é tà tâa tô jèpwi.

{ ³⁶ «Â géee goo wà tupédu âboro cèna ru wakè na aupwanapô, âna o popa pwi jèpwi, â é tà tâa pwi jèpwi.» }

³⁷ [Ùna rà tère ê popai bèepwiri] wà tèpa câmu kêe, â rà tawèerié pâ: «Gona wiidà na o mwa tèepaa pwiri, co Pwi Ukai?»

Â é tòpi tàra pâ: «[Guwà tàcî, â guwà còo pâ câmu kêe. Ba pwacèwii na jè mu ina pâ]: “Wâna é tâ tabéaa wê bwaooré ††, âna é wêe ê macii bà.”»

Tò dâpwà na é tà ila taaci

18 †É ina é ucina bèeni wà Iésu tà tèpa *câmu kêe, ba na é paari tàra pâ, wâdé na jè ciburà pwapwicîri, â jè cibwaa nama oratâjè. ²⁻³ Â é ina tàra pâ:

«É mwa tâa wà tô jè dâpwà †† [na ticè kêe]. Â, na jè tòotù, â é pâra dari pwi jè a pitèimuru, [pwi âboro na dau imaina] nau ilari jiié pâ, na é tèi pwi jè âboro na ia é pwa na èpà tée. Â é ina tée wà tòoni pâ: “Pwi ukai, gà pitu tòi!”

«Éco na wà pwi a pitèimuru, âna câe caa pwi a papwicîri wà Pwiduee, â câe caa papwicîri tèpa âboro mwara. ⁴⁵ Â tàutée, â é pawâjuépiri wà tò dâpwà ††. Éco na é ciburà medarié diri pâ tòotù wà tòoni, tiagoro na ée mwa tèreê.

«Â nabwé, â é pi-ina tée wà pwi a pitèimuru pâ: “Auwa! Po dau oratòo goo wà tòoni! Ticè cèna go còo naa goo Pwiduee. Â ticè cèna go còo naa goo tèpa nari âboro na pwacèwii tòoni. Éco na go o jèe naa tée tàrù, ba na o câe mwa caa me nau ciburà iluurio.”»

⁶ Â é ina mwara wà Pwi Ukai Iésu pâ: «Guwà jèe còo cai é pwina tèepaa! ⁷ É pitu tée wà pwi a pitèimuru bèepwiri na é èpà. Â gona wà Pwiduee, âna o câe caa tère tèpa âboro kêe, ma pitu tàra, wiàna rà todèe ùna ne ma pwaa? ⁸ Akaé! É nye nama tère dàra wài. Éco na,

† 17.31 Mataio 24.17-18 †† Nao gòroigé jii wâ—Grec: Tâa gòrowâ. Còo Mataio 24.17. † 17.33 Luka 9.24 †† Bwaooré (é, bwaawàré)—Aigle pêcheur (ici pour aigle). †† 18.1 Kolosé 4.2; 1 Tésalonika 5.17 ††† É mwa tâa wà tô jè dâpwà... Grec: Pwa pwi jè apitèimuru...Pwa mwara tò jè dâpwà. ††† 1re phrase—Grec: Jèe gòiri na tàutée.

ùna go o mwa wâjué còwâ [naani gòropuu] wâgo *Pwina naîri âboro, â gona go bwaa pâmari tèpa âboro na rà cèikî?»

Pwi Farasaio ma pwi a tò mwani wâripû

⁹ Pwa pâra tèpa âboro na rà niimiri pâ rà *tàrù na ara Pwiduee, â rà pitaurée goo wà pâra tàpé. É ina jè ucina wà Iésu, ba kàra:

¹⁰ «Ru mwa tâa wà tupédu ârailu âboro. É pwi *Farasaio pwi jèpwi—[pwi a ciburà pwapwicîri tà Pwiduee]. Â é pwi a *tò mwani wâripû pwi jèpwi—[pwi a pwa tûa goro é mwani wâripû]. Â, na jè tòotù, â ru pâra nau pwapwicîri na *Wâra pwapwicîri.

¹¹ «Â é cimadò wà pwi Farasaio, â é ina naa na pwâranùmee pâ: “Pwiduee kôo, go ipwoolé tâgà, ba câgo caa wàra pâra tàpé, na èpà é wâro kàra. Ba càra caa *tàrù, â rà tèpa mura, â rà tèpa piwâmi pa wâdàra. Â câgo caa wàrapwiri! Â go ipwoolé tâgà, ba câgo caa wàra pwi a tò mwani wâripû bèeni. ¹² ⁵Â [go pâra wiàra bwàti é naèà kàra pwapwicîri. Ba] go mu naaco é utimuru na jè ji pàara, ba na go pwapwicîri tâgà st, naa na ârailu tòotù, naa na nadàpàra pwapwicîri. Â go tòpò tâgà caapwi ére géee goro 10, géee goro é ârawakè kôo.”

¹³ st«Â napwa naa goo wà i pwi a tò mwani wâripû, âna càcaa pâri ma é tagòtùè dò naa napwéretòotù, na é pwapwicîri. Â é cùu é nawâaè ba é ipakîriè, â é ina tà Pwiduee pâ: “Pwiduee wée, gà meاريو! Ba go pwi âboro èpà.”»

¹⁴ st«Â é ina wà Iésu pâ: «Gona wàilàapà géee goo tupédu âboro bèepwiri, na é nama wâdé pwâranùmee wà Pwiduee? Wàilàapà na é tàrù na araé? Nye wàco pwi a tò mwani wâripû, â càcaa wà pwi Farasaio. Ba wà pwina é ipwamainâe, âna o naaè boo. Â wà pwina é ipakîriè, âna o naaè too.»

É pwényunyuâari nyi nari èpo

Mataio 19.13-15; Maréko 10.13-16

¹⁵ [Na jè tòotù, âna] rà medari Iésu wà pâra tèpa âboro. Â rà pame tée é nyi nari èpo kàra, ba na é tu naa goorà, [ma é *pwényunyuâarirâ]. Éco na wà tèpa câmu kêe, âna rà pwa tèpa âboro, ma pacoorà.

¹⁶ Éco na é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà naaco nyi tèpa nari èpo, ma rà medario! Guwà cibwaa pacoorà! Ba é *Mwaciri kà Pwiduee, âna o kàra é pâ âboro na rà wàra é nyi nari èpo. ¹⁷ st«Ùu, âjupâra é pwina go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na câe caa tòpi é Mwaciri kà Pwiduee pwacèwii é nari èpo, âna wà pwiibà, âna o pwacoé tée ma é tò naa na.»

Pwi âboro na po dau pwa neemurué

Mataio 19.16-30; Maréko 10.17-31

¹⁸ st«Wà pwi jè a pitûa [kàra é pwapwicîri] kà tèpa *Juif, âna é tawèeri Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà nye dau

§ 18.12 Ésaie 58.2-3; Mataio 23.23 st Go mu naaco é utimuru... Go ipwanya (jeûner). st† 18.13 Psaume 51.3 st† 18.14 Mataio 23.12 st† 18.17 Mataio 18.3 st† 18.18 Luka 10.25

pwi âboro wâdé kaa. O dà cèna go pwa, ma o tâa tôo é *wâro dâra gòiri jaa Pwidueé?»

¹⁹ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gona cina gà ina good pà, go pwi âboro wâdé? [Âjupâra pai ina'gà.] Ba nye ticè pwi âboro na wâdé; â nye caapwi co—wà Pwidueé.

²⁰ †[Â napwa naa goo é pai tawèeri'gà, âna] gà tâ-mogòori bwàti é pà *Naèà:

Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciâa jii tô wâdàgà, é, wà pwi éagà);

Gà cibwaa tètâmwara âboro;

Gà cibwaa mura;

Gà cibwaa ina cè popai na pwâ, naa goo cè pàra âboro††;

Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà.»

Exode 20.12–16

²¹ Â é tòpi tée wà pwi âboro-bà pâ: «Ûu kaa, go jèe pitère dâra kaa pà pwiibà géé na aukîri kôo.»

²² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà tère, nye caapwi co jèe muru, na bwaa tiâu jii gâ. Wàèni: Gà pâra, â gà nye icuri kaa diri é pà neemurugà, â gà naa é mwani wâri wèe tà tàpé na ticè kâra. Ba na wàrapwiri, âna o pwa cè wâdé'gà naa jaa Pwidueé. Â gà me wiâô!»

²³ Êco na é po dau pikîri wà pwini, ba po dau pwa neemuruê.

²⁴ Â é niâ wiâê wà Iésu, [na é gére pâra]. Â é ina tà tèpa câmu kée pâ: «Guwà côo, wà tàpé na dau pwa neemururà, âna dau pwacoé târa, na rà tò naa na Mwaciri kà Pwidueé!

²⁵ «Gona é kaamela ‡, âna pâri ma é tò na é pwêe goro kaju? Bwa, pwacoé! Â go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na pwa neemuruê, âna mwa nye dau pwacoé tée awé, ma é tò naa na Mwaciri kà Pwidueé.»

²⁶ Â rà mwa nye dau pò kaa, tàpé na rà tèreê, â rà nye ina pâ: «A? Â gona wàilàpà cè pwina o pâriê ma é udò [ma tâa tée é *âji wâro]?»

²⁷ Â é tòpi târa pâ: «Ê pwina pwacoé tà pwi âboro na é pwa, âna pâri wà Pwidueé.»

²⁸ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Gà côo, wàibà, âna bà jèe nye po panuâ diri, ba na bà pâra wiâgà!»

²⁹ Â é ina târa wà Iésu pâ: «Wàépwiri. Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Wâru tàpé na rà o mwa panuâ é pwârawâ kâra ††, ba na rà piênawéna kâra é Mwaciri kà Pwidueé. Â rà o panuâ pâ wâdâra ma pâ èpo kâra, ma du nyaa ma caa kâra ma wà tèpa aéjii kâra, [ba na rà pâra wiâô. Êco na go ina pâ: Wà tàpé na rà wàrapwiri] ³⁰ âna rà mwa tòpi tapoo nabà, cè muru na piwéna, na dau maina ma dau wâru. Â géé na càué, â rà mwa tòpi é wâro dâra gòiri jaa Pwidueé.»

† 18.20 Exode 20.12–16; Deutéronome 5.17–20 †† Gà cibwaa ina cè popai na pwâ... Pai ina wèe pâ, gà cibwaa wàrapwiri naa na aupitèimuru. ‡ Kaamela—Chameau. Pai ina wèe ni pâ, é macii na po dau maina. (Còo Mataio 19.24.) †† Wâru tàpé na rà o mwa panuâ é pwârawâ kâra... Grec: Wiâna pwi jèe âboro...

É jèu ina pai bà ma wâro côwâ kée

Mataio 20.17–19; Maréko 10.32–34

³¹ †Càcaa gòiri é pai tèepaa dò naa *Iéruusaléma kà Iésu ma wà tèpa câmu kée. Â é poparà iti, ba na é patûrarà goro pâ muru na o jèe tèepaa tée. Â é ina târa pâ: «Wà tèpa *péroféta biu, âna wâru pâ popai na rà wii naa good, wâgo Pwina naîri âboro. Â guwà côo, naa Iéruusaléma, âna o jèe cau coo diri.

³² ††«Ba o jèe panuâô tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â rà o pitaurèe good, ma tubaèpà tôo, ma èdurio, ³³ ma pâdio goro ubati. Â rà o nama go bà. Â, naa na béaracîé kâra tòotù géé na càué, âna go o mwa wâro côwâ géé na aubà.»

³⁴ †††Êco na càra caa tâmogòori é pwina é ina wà tèpa câmu kée—wiâna ji caapwi popai. Ba naapwàniri jii rà é pai ina wèe ma autâmogòori goo.

É nama wâdé côwâ pwi a bwi

Mataio 20.29–34; Maréko 10.46–52

³⁵ [Rà bwaa nye gére pâra naa Iéruusaléma wà Iésu ma wà tèpa câmu kée.] Â rà tèepaa pâ naa Iérikò. Â [wâru mwara tèpa âboro na rà gére pâra wiâê. Â naa na autò goro é pwi village-bà, âna] pwa pwi jè a bwi, na é tà tâa bàra naigé, âna é gére ila, ba pwi a ticè kée.

³⁶ Ûna é tère é pwâratûra kâra diri pâ âboro na rà pâra wiâ Iésu, â é ina târa pâ: «Wànau, co tàpéebà?»

³⁷ Â rà tòpi tée pâ é gére paé wà Iésu, pwi âboro géé Nazareth.

³⁸ Â é nye tà tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naî Davita, gà meاريو, â gà pitu tôo!»

³⁹ Wà tàpé na rà pâbéaa kà Iésu, âna rà kànariê, ba na rà pacoóe.

Êco na é mwa nye dau to too kaa burà ina pâ: «Pwina naî Davita, gà meاريو, â gà pitu tôo!»

⁴⁰ Â é tàpo coo wà Iésu, â é ina târa pâ, na rà popaé medarié. Â é ina tée pâ: ⁴¹ «Dà cè pwina nûmagà goo? Dà cèna pâri ma go pwa ba kâgà?»

Â é tòpi tée pâ: «Gà pwa ma go niâ ma wâra béaa, co Pwi Ukai.»

⁴² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà niâ côwâ! Gà jèe wâdé côwâ, goo é cèikî'gà!»

⁴³ Â é jèe nye niâ kaa, wâra béaa. Â é pâra wiâ Iésu, âna é gére pwamaina Pwidueé. Â wà mwara diri tàpé na rà côo pwiri, âna rà cau pwamaina Pwidueé goo!

Iésu ma Zakaio

¹⁹ É tèepaa pâ naa Iérikò wà Iésu, â é gére tapàgà i village-bà. ² É tâa wê wà pwi âboro na nee Zakaio, na é pwi caa kà tèpa *tò mwani wâripû. É pwi âboro imaina, â dau pwa mwani kée. ³ Â é imudâra cè pai côo kée wà Iésu, êco na càcaa pâri, ba ji pwi âboro ûgé. Â po dau wâru pâ âboro na rà cibéaa kée, [ba na rà me nau côo wà Iésu]. ⁴ Â é itàa béaa kâra é pâ

†† 18.31 Luka 24.44 ††† 18.32 Luka 9.22,44 ††† 18.34 Maréko 9.32

âboro, â é too wii jè upwâra, ba na é côo Iésu wiàna é me niboo aranaê.

Nabà âna ju pi-ija naima jaagà

⁵ Ûna é tèepaa pâ naa jaaé wà Iésu, â é tagòtùé too, â é ina tée pâ: «Pwi ukai Zakaio, gà boo wài géé gò é upwâra bèepwiri. Â gà wàcì! Ba nabà, âna pâri ma ju pi-ija naima jaagà.»

⁶ Â é dau ipwàdée wà pwini Zakaio, â é nye tàbàtù boo kaa, â é popa Iésu pâ naa jaaé.

⁷ †Â wà tèpa âboro, âna rà putàmu, â rà ina pâ: «Kaa! Po èpà na é pâra naa jaa pwi âboro èpà †† bèepwiri!»

⁸ ††Èco na é coo ara Iésu wà Zakaio, â é ina tée pâ: «Tère co Pwi Ukai, go o mwa naa tà tèpa ticè kàra jè ére mwani kôo. Â wiàna go popa ba kôo cè mwani cèna piwéna [jii é âji wàripû] â go pitòowâri tà pwi âboro cè pwina go mura jiié. Â go o mwa naa tée cèna dau piwéna ††.»

⁹ ††Â é tòpi tée, na ara tèpa âboro, wà Iésu pâ: «Wà Pwiduee, âna é pa-udògà †††, bau é pwàrawâ'gà! Ba [gà paari pâ] gà pwi âji gòobàra *Abéraama! ¹⁰ †††Ba é cùruo me wà Pwiduee, wâgo *Pwina naîri âboro, ba na go mudà tàpé na rà imwûru pwacèwiigà. Â go mwa pa-udòrà, [ma naa tàra é *âji wâro].»

Ucina goo tèpa âracié ênawéna

Mataio 25.14-30

¹¹ Wâru pâ âboro na rà gére tàmaari é pwàratùra kà Iésu. Â é ina tàra é ucina, [ba na rà tâmogòori é âji pai pwa goo é pai tèepaa kâra *Mwaciri kà Pwiduee]. Ba é tàmwünyabweri *Iérusaléma, â rà niimiri pâ pwiri ée jèe tòpò é Mwaciri, ûna é tò naa na ville. ¹² Â é ina tàra pâ:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro géé na jè wâao na imaina. [Â rà mwa todèe, ba na ée pwi ukai naa napô kèe.] Â é mwa pwabwàti pai pâra kèe, naa na jè napô na wâiti, ba na é [côo pwi ukai maina naawê, ma] tòpi pwâra ukai kèe. ¹³ Â é todà tèpa 10 ênawéna kèe. Â é jèpa ipâdi tàra jèpa mwani na wâru [§], â é ina tàra pâ: “Guwà wakèri i mwani kàwà ba na o piwâru too—guwà wakèri tiagoro cè tòotù na go mwa wâjué me còwâ!” ¹⁴ [Â nabwé, â é pâra, ba na é tòpi pwâra ukai kèe.]

«Èco na wâru tàpé naa napô kèe na rà èpàrié, â rà cùru tèpa âboro wiâe, naa na napô na é pâra naawê, ba na rà ina [tà pwi ukai maina] pâ: “Tàutâbà goo pwi âboro bèeni! Tàutâbà na é pwi ukai kâbà.”

† 19.7 Luka 15.2 †† Pwi âboro èpà—Wà tèpa tò mwani, âna wâru pâ mwani na rà mura jii tèpa jènererà. Côo mwara Tò mwani naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. † 19.8 Exode 21.37; Nombres 5.6-7 †† Cèna dau piwéna—Grec: 4 fois. †† 19.9 Luka 13.16; Apostolo 16.31 ††† Pa-udògà—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pa-udòwà géé goo na rà wâru (wàé ma pwàrawâ kèe). ††† 19.10 Luka 15.4; Ioane 3.17; 1 Timotéo 1.15 § Mwani na wâru—Grec: 10 mines. Pai ina wèe pâ, caapwi mine jècaa. Caapwi mine, âna wâri pwi caapwi âboro naa na 3-4 parui.

Wâdé ba gà pwi a wakè bwàti!

¹⁵ «É jèe nye nama é pwi ukai. Â nabwé, â é jèe nye wâjué còwâ. Â é todà me tèpa ênawéna kèe, na ia é pâdi tàra i mwani kèe, ba na é côo cè pwina piwéna géé goo. ¹⁶ Â wà pwi jèpwi géé goorà, âna é tòpi tée pâ: “Pwi ukai, wàéni i caapwi miliô mwani ^{§†} na gà naa tóo. Â wàéni mwara 10 miliô na go naa dòmè!”

¹⁷ §††«Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Po dau wâdé, ba gà pwi a wakè bwàti. Ba gà pitère dàra, naa na nyi muru na kîri, â [go mwa naa tâgà é pumara wakè'gà. Wàéni]: Gà mwa pwi kupénoo kôo, naa na pâ 10 ville!”

¹⁸ «Â é me wà pwi jè ênawéna, â é ina tà pwi ukai kèe pâ: “Pwi ukai, wàéni i caapwi miliô na gà naa tóo. Â wàéni mwara 5 miliô na go naa dòmè!”

¹⁹ «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Wâdé! [Wàéni é pumara wakè'gà]: Gà mwa pwi kupénoo kôo naa na pâ 5 ville!”»

Gà pwi ênawéna na èpà!

²⁰ «Â nabwé, â é me wà pwi jèpwi, â é ina tée pâ: “Au, pwi ukai, gà popa còwâ i mwani'gà. Â [nye ticè mwani na go naa dòmè, ba] go nye tà naapwàniri, ²¹ ba wâgotôo [na go tubatiâu]. Ba [go nye tâmogòori pâ] gà pwi a putàmu [naa goo tàpé na càra caa wakè bwàti]. Ba gà pwi a piûnyari é ârawakè na cágà caa câmi, â gà panaimari é pwina cágà caa wakèri.”

²² «Â é tòpi tée wà i pwi ukai kèe pâ: “Ò! Pwiini! Gà pwi ênawéna èpà! Gà pitòtigà còwâ goro é pwina gà ina! Wànau, [gà ina pâ] gà tâmogòori pâ, go pwi a putàmu naa goo tàpé na càra caa wakè bwàti? Â gà tâmogòori pâ, go piûnyari é pwina cágò caa câmi, â go panaimari é pwina cágò caa wakèri? ²³ Â gorodà na cágà caa tòpò naa na cè wâra mwani i mwani kôo?! Ba wiàna gà gére wàrapwiri, â pwiri go o mwa gére pa còwâ géé na wâra mwani, bau cè naîé ^{§††}”

²⁴ «Â é ina tà tèpa pwàliici kèe ^{§††}, wà i pwi ukai pâ: “Papa jiié i mwani bèepwiri, â guwà naa tà pwi ênawéna na ia wâru mwani kèe!”

O jèu âjagò còwâ tà pwi a wakè bwàti

²⁵ «Èco na rà tòpi tée pâ: “Jèe po dau pâra na wâru mwani kà pwiibà!”

²⁶ §††«Â é ina tàra wà pwi ukai pâ: “Guwà côo, [é wakèri bwàti i pwi ia naa tée, ba na pwa cè naîé.] Â wà pwina jèe pwa tée, âna o jèu âjagò tée còwâ. Â wà pwina kîri é pwina tà tée, âna o nye dàgòtù jiié còwâ é ji dàramuru na tà tée. ²⁷ Â ni, na wâpà tèpa âboro na rà cicarao, â tàutàra na go pwi ukai kàra? Guwà tâjùrurà, â guwà poparà me naani. Â guwà tètàmwararà na arao!” [Nabwé naawê!]

§† Caapwi miliô mwani—Grec: Caapwi mine. Ipaiwà naa na nee tii 18. (Còo note goo nee tii 13.) §†† 19.17 Luka 16.10 §† Mwani; Naîé—L'argent; Son intérêt. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Mwani bèere. §†† Tèpa pwàliici kèe—Grec: Tàpé na rà tâa wê. §† 19.26 Mataio 13.12; Luka 8.18

É tò naa Iérusaléma wà Iésu

Mataio 21.1–17; Maréko 11.1–19; Ioane 12.12–19

²⁸ Ûna é ina diri é ucina bèepwiri wà Iésu, â é tabiié, â é coo gòobàra é naigé kêe pâ naa Iérusaléma. Â rà pwicò kêe wà tèpa *câmu kêe. ²⁹ Â rà tèepaa mwünyabweri Bétani, ma wâ Bethfagé, du village na ru tâa goro jènere é gòrojaa Élaio †.

Â é panuâ pâ é tupédu a câmu kêe wà Iésu, ³⁰ â é ina tàru pâ: «Gàu pâra naa na village bèepwiri, tâa béaa kâjê. Â gàu o pâmari naawê, é ji nari buriko, na tòoé goro otâpwe, na bwaa nye ticé âboro cèna mu caa tâa gòé. Â gàu tipié, â gàu popaé me naani. ³¹ Â wiàna rà tawèeriu pâ: “Gorodà na gàu tipié?” â gàu tòpi tàra pâ, “Bu popaé pàdari Pwi Ukai.”»

³² Â ru pâra, â ru pâmari i nari buriko, pwacèwii na ia é ina tàru.

³³ Ûna ru gére tipié, â wà tèpa apooé, âna rà ina tàru pâ: «Gorodà na gàu tipi é pwi nari buriko bèepwiri?»

³⁴ Â ru tòpi tàra pâ: «É ina tâbu pwi ukai pâ, na bu popaé pàdarié, ba pwa wakè kêe.»

³⁵ Â ru popa me i nari buriko dari Iésu. Â ru tòpò pâ ârabwée, naa gòro càué, â rà nama é tâa gòé wà Iésu.

Rà pwamainâ tèpa âboro

³⁶ É tâa gò pâ i buriko, [naa Iérusaléma] wà Iésu. Â wâru é pâ âboro, na rà pòpwara béaa kêe naa gòro naigé é pâ ârabwée kàra, [ba na rà pwamainâ]. ³⁷ Â rà tèepaa naa na pwi ére, na i naigé, âna é tapoo boo géé gò i gòrojaa Élaio, â é boo dàra Iérusaléma. Â wà diri tèpa âboro na rà gére pâra wiâ Iésu, âna rà tapoo uu too ma pwamainâ Pwiduée. Â rà picàdirié géé goro diri é pâ câmu kâra pàtamee, na dau muugère, na ia rà jèe còo na é pwa. ³⁸ †† Â rà cau tomara too pâ:

«Cidòri nyuâa Pwi Ukai bèeni!
É me na nee Pwiduée,
nee Pwi Ukai maina!
Pinaanapô ma ipwamainâ
wânidò napwéretòtù;
Cidòri ma tòbuari
naa na autâa kêe!»

³⁹ Êco na wà pâra tèpa *Farasaio na rà tâa wê, âna rà pwa Iésu, â rà ina tée pâ: «Pwiini, [dau càcaa wâdé é pwina rà ina wà tèpa béégà bèeni. Â] gâ ina tàra pâ rà târi pwâra!»

⁴⁰ Â é tòpi tàra pâ: «Wiàna pâri ma târi pwâra, â rà o pwamainâ Pwiduée é pâ atù bèeni!»

É imuru Iérusaléma

⁴¹ É pâmwünyabweri Iérusaléma wà Iésu, â ûna é còo i ville na coo béaa kêe, â é imurué. ⁴² Â é ina pâ: «Au! Wârico! Ico Iérusaléma, dau nümoo na wâgâ mwara, âna gâ pâmari é pinaanapô nabà. Êco na tàutâgâ, â o càcaa mwa caa pâri ma tèepaa nabàni!

† Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers. †† 19.38 Psaume 118.26; Luka 2.14

⁴³ Ba o càcaa gòiri, â rà o mwa tèepaa medarigà tèpa pièpàrigà. Â rà o cibèepigà ma cuwârigà, naa na diri é pâ ére. Rà o pwa bèepigà pâ auba wâragu ‡, â rà o ipaa dàgà. ⁴⁴ †† Â [rà o tédidiri é auba babé wâri'gà, â] o mwa ticé atù na o mwa pitâagòrà too wê. Â rà o còogaiwâ, ma édiri tèpa âboro'gà. Wàrapwiri ba câgà caa còoinari é pwi pâara na é medarigà na, wà Pwiduée, ba na é pa-udògà.»

É pacòobé tèpa pi-icu

⁴⁵ [Rà tèepaa pâ naa Iérusaléma, â] é tò wà Iésu naa na *Wâra pwapwicîri. Â é pacòobé tèpa gére pwa jèna ‡, géé na [gòroigé kâra] Wâra pwapwicîri.

⁴⁶ Â é ina tàra pâ: «É ina wà Pwiduée naa na *Tii Pwicîri, pâ: *O mwa ina goo é wâ kòo pâ, wâ târa pwapwicîri.*

Ésaie 56.7

Êco na wâguwâ, âna guwâ gére pwa ma aucârû kà tèpa mura!»

⁴⁷ †† Géé na càué, â wà Iésu, âna é pacâmuri tèpa âboro, naa na Wâra pwapwicîri, na diri pâ tòotù. Napwa naa goo wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitûâ [kà tèpa Juif] âna rà tapoo mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà tètâmwereé. ⁴⁸ Êco na càra caa pâmari, ba po dau wâru tèpa âboro, na rà càdiri é pâ popai na é pacâmurirâ goo.

Dà tàrù na é wakè goo wà Iésu?

Mataio 21.23–27; Maréko 11.27–33

20 Wà Iésu, âna é pacâmuri tèpa âboro naa na *Wâra pwapwicîri, â é picémara tàra é *Picémara Wâdé.

Na jè tòotù, ûna é gére wàrapwiri, â rà me burèe wà pâra tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitûâ.

² Â rà tawèeré pâ: «Pwiini, wàilàpà na naa tàrù tâgà, ma gâ pwa é pâ muru bèepwiri? Wàilàpà na cùrugâ?»

³ Â é ina tàra pâ: «Go bwaa nama tawèeriwâ, goro ji caapwi muru. Wàéni: ⁴ Wàilàpà na naa tàrù tà Ioane ma é *piupwaa? Wà Pwiduée, é, wà tèpa âboro?»

⁵ Â rà dau pitùra goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù géé jaa wà Pwiduée” â ée mwa ina tâjè pâ: “Â gorodà na câguwâ caa cèikî naa goo é pwina é ina tàwà wà Ioane?” ⁶ Â wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù géé jaa tèpa âboro” â rà o péa èijè goro atù wà tèpa âboro. Ba rà cau cèikî ba gòo pâ wà Ioane âna é pwi *péroféta, [na é pame é popai géé jaa wà Pwiduée].»

⁷ Â êkaa, na rà tòpi tà Iésu pâ: «Îi, câbà caa tâmogòori.»

⁸ Â é ina tàra pâ: «Â wâgo mwara, âna o câgo caa ina tàwà, wàilàpà na naa tàrù tòo ma go pwa é pwina go pwa.»

‡ Wâragu—Refuge. †† 19.44 Luka 21.6 †† Còo note goo Mataio 21.12. ††† 19.47 Luka 21.37

Ucina naa goo tèpa wéaari nadipâa

Mataio 21.33-46; Maréko 12.1-12

⁹ †Wà Iésu, âna é piwiâ tà tèpa âboro ê ucina bëeni: «É mwa tâa wà pwi jè âboro. É mwa câmi jè nadipâa. Â nabwé, â [é niimiri pâ é pâra nau ipokâa naa jè napô. Â] é wâri pâra tèpa âboro, ba na rà wéaari i na aupwanapô kée. Â é pâra, â tàpo gòiri pai tâa kée naa napô bèepwiri. ¹⁰ [Paé pâ parui, paé, paé, paé...] tèepaa naa na pàara na jè pétâ pwâra dipâa na. Â é panuâ pâ pwi jè âboro kîri kée, ba na é tòpi jii tèpa wéaari nadipâa cè kée gée goro é piûnya. Éco na rà pàdié, â rà panuâê pâ còwâ, â nye ticè cèna rà naa tée. ¹¹ «Â géewê, â é panuâ me còwâ pwi jè âboro kîri kée. Â rà èié mwara, â rà pé pidurié. Â rà panuâê pâ còwâ, â nye ticè cèna rà naa tée. ¹² Â nabwé, â é panuâ pâ mwara é pwi béaracié kà tèpa âboro kîri kée, â rà tanoorié, â rà tû tée. ¹³ «Â nabwé, â é pi-ina tée wà pwi apooro nadipâa pâ: “Dà cèna go o mwa pwa? Go o mwa panuâ pâ pwi âji naîô, na dau wânümoò gooé. Ba pwiri rà o mwa tòmirié.”

¹⁴ «Éco na, ûna rà còoê wà tèpa âboro èpà bèepwiri, â rà pitêrerà, â rà ina pâ: “Guwà còo, wàé kaa ni wà pwi ia ée mwa pwi apooro i na aupwanapô, na cè jè tòotù. Wâdé na jè tètâmwerèê cawi, ba na o mwa tà kâjè i na aupwanapô!”

¹⁵ «Â rà dàtié còobé jii i na aupwanapô. Â rà tètâmwerèê.»
 Â wà Iésu, âna é tawèeri tàpé na rà gére tèreê, pâ: «Â o dà cèna ée pwa wà pwi apooro i nadipâa? ¹⁶ Ée mwa po me wàé, â ée mwa nama tètâmwara i tèpa wéaari wàra i na aupwanapô. Â ée mwa caa naa é nadipâa bèepwiri tà pâra tàpé, ba na rà wéaari. Nabwé!»

Éco na wà tàpé na rà gére tère ê ucina bèepwiri, âna rà pò, â rà ina pâ: «Bwa! Pwacoé! O càcaa wàrapwiri!»

¹⁷ Â é niârirà wà Iésu, â é tòpi tàra pâ: «Guwà jèe niimiri cai i pwi ia wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*I pwi atü na rà tètâjii
 wà tèpa ba wâ,
 âna nye wàé kaa pwiri,
 i âji êkêe!*

*[Tàutàra goo
 pwi ò kâra wâao!]* Psaume 118.22

¹⁸ ††«Wiàna é tûu cè pwi jè âboro naa gòro pwi atü-bà, â o tadidiri é naiié. Â wiàna é tûu i pwi atü-bà naa gòro pwi jè âboro, â é câgagaié.»

Wâripû kà tèpa Roma

Mataio 22.15-22; Maréko 12.13-17

¹⁹⁻²⁰ †Wà tèpa dotée goro é Naèà, ma wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, âna rà tâmogòori pâ é tàgére pwa ucina wà Iésu naa goorà. Â dau nûmarà na rà tâjûrué wài, ba na rà icurié tà pwi kupénoo kà tèpa

*Roma. Éco na wâgotàra, gée goo na wâru tèpa âboro na rà wâdéarié, â rà naaé. Â rà gére piwéaa gooé.

Na jè tòotù, â rà panuâ pàdarié tèpa âboro, ba na rà tawèerié goo pâra muru. Â wàilà, âna rà ina tée pâ, nûmarà na rà tâmogòori é âjupâra. Éco na rà mudàra cè pai pitòtié, naa na pai tòpi kée tàra.

²¹ Wàeni pwâra pitûra kàra ma wàé: «Pwi a pwa pupûra, bà nye tâmogòori pâ, gà ina é âjupâra, â câgà caa ipwaké goro âboro. Ba gà nye picémara ba tàrù diri é pâ muru na nûma Pwiduée na bà pwa. ²² Â êkaa, na nûmabà na bà tawèerigà pâ: Pwiri wâdé †† na jè wâripû †† tà pwi ukai kà tèpa Roma? É, o càcaa wâdé?»

²³ Éco na é tâmogòori ji ipwa tûâ kàra wà Iésu. Â é ina tàra pâ: ²⁴ «Paari tòo é jè mwani atü. Naporomee î ma nee î, na wâgòro é mwani bëeni?»

Â rà tòpi tée pâ: «Kà pwi ukai kà tèpa Roma.»

²⁵ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Â jèe wâdé, guwà pitòowâri tà pwi ukai é pwina kée; â guwà pitòowâri tà Pwiduée é pwina kà Pwiduée.»

²⁶ Â rà po dau pò goo é pai tòpi kée, ba càcaa pâri ma rà pwa tûâ tée na ara tèpa âboro. Â nye ticè cèna rà tòpi tée goo.

Pai o wâro còwâ kà tèpa bà

Mataio 22.23-33; Maréko 12.18-27

²⁷ Napwa naa goo wà tèpa *Sadukaio, [jè ditàra pwapwicîri kà tèpa *Juif] âna càra caa cèikî pâ, rà o wâro còwâ wà tèpa bà. Â wà pâra tàpé gée goorà, âna rà medari Iésu. [Â târa ma rà paari pâ rà âjupâra] â rà tawèerié pâ: ²⁸ «Ico pwi a pwa pupûra, é jèe wii tâjè wà *Moosé naa na é *Naèà pâ: *Wiàna é bà wà pwi âboro, na ticè èpo kée, â wâdé na é popa tó dâpwà kée wà pwi jiié, ma ru piéa.*

Deutéronome 25.5

Â, na wàrapwiri, â é naa cè gòobàra pwi a bà.

²⁹ «Â wâdé. Éco na gà jèe niimiri cai ni: Pwa tèpa 7 aéjii. Â é piéa wà pwina ciàra, èco na é bà, â nye ticè èpo kée. ³⁰ Â pwi a pâ wê, âna ru piéa ma tó dâpwà, èco na é bà mwara wà pwini, â nye ticè èpo kàru. ³¹ Â wà pwi béaracié, âna ipaiwà. Â wàrapwiri naa goo wà tèpa 7 aéjii bèepwiri. Ba rà cau bà, â nye ticè èpo kàra. ³² Â gée na càurà diri, â é mwa bàra bà wà i tó ilàri. ³³ [Gà ina pâ] rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà, na jè tòotù. Â wiàna wàrapwiri, â wàilàapà narà, na o pwi éa tó ilàri-bà, na tòotù bèepwiri? Ba rà nye cau tèpa éaé diri! Â?! Gà tòpi cai!»

Pai tòpi kà Iésu

³⁴ É tòpi tàra wà Iésu pâ: «[Guwà pitanami.] Ba jè piéa co naa na pàara bëeni na jè bwaa wâro naa gòropuu. ³⁵⁻³⁶ Â o càcaa wàrapwiri naa na pàara noowê. Ba wà Pwiduée, âna ée mwa pitòrigari tèpa naîé—tàpé na é niimiri pâ pâri ma rà picaatâa ma wàé. Â nye wàilà kaa na ée mwa pawârorà còwâ gée na aubà, â rà o pwacèwii tèpa *angela kée. Ba o càra mwa caa bà còwâ. Â o càra mwa caa piéa còwâ.

†† Pwiri wâdé... é, Pwiri pwa tàrù kâjè. Pwiri rà ina é Naèà kâra Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif. †† Wâripû—Impôt.

³⁷ «[Guwà tawèerio] naa goo ê pai wâro còwâ gée na aubà. Â gona câguwà caa tâmogòori ê pwina é ina wà Moosé? Ba é pwa jèkutâ [naa na é tii kêe] goro i ji na nari upwâra, na ia tòo gò i ânye. Ba é ina goo Pwi Ukai Pwiduee pâ, é Pwiduee kà *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo.

Exode 3.6

³⁸ [Pai ina wèe pâ] rà nye cau tàgére *wâro jaa Pwiduee! Ba wà Pwiduee, âna câe caa Pwiduee kà tèpa bà, â é Pwiduee kà tàpé na rà wâro.»

Pai tòpi kêe tà tèpa dotée goro Naèa

Mataio 22.41–23.12; Maréko 12.35–40

³⁹ Wà pàra tèpa dotée goro ê Naèa, âna rà tère é pwina é ina wà Iésu tà tèpa Sadukaio, â rà ina tée pâ: «Aipaa! Nye dau wâdé kaa é pai tòpi'gà, co pwi a pwa pupûra!» ⁴⁰ Ba ipwacoé tàra, na rà tawèeri wà Iésu goo cè pàra muru.

⁴¹ Â é ina tàra pâ: «Gorodà na rà ina wà tèpa âboro pâ, wà pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapacîê] âna é pwi âboro kîri jii *Davita, gée goo na é pwi gòobèrèe co †?»

Dau pwamuru naa goo pwi Mesia

⁴²⁻⁴³ ††«Bwa, càcaa wàrapwiri, ba nye wà Davita kaa, na é ina naa na tii Salamo, pâ:

Popai kà Pwi Ukai,

Pwi Ukai Pwiduee

na é patûra Pwi Ukai kôo:

“Gà me ma gà tâa ni.

Tâa ni gòro îò étò.

[Go naa tâgà é pitûa.

O pwamainagà awé.]

Go nama gà còogai

tèpa ipaa dàgà.”Psaume 110.1

⁴⁴ «Ba ûna é ina pâ, *Pwi Ukai kôo*, âna é tàgére ina wà pwi Mesia. Â é paari pâ, wà pwi Mesia, âna pwi âboro na é piwéna jii diri pàra tàpé †!»

Cibwaa ipwacèwii tèpa dotée-bà!

⁴⁵ Wâru pâ âboro na rà gère tàmaari é pwina é ina wà Iésu. Â, na ararà diri, â é ina tà tèpa *câmu kêe pâ:

⁴⁶ «Guwà pwacòoco! Guwà cibwaa pwaduwa kà pàra tèpa dotée goro ê Naèa! Ba dau wâdé tàra, na rà pâra na é pâ ârabwée gòri ††. Â wâdé tàra, na rà nye pwab-wàcu tàra, ma pwamainarà pâ âboro, naa na diri é pâ ére aupitapitiri. Â rà nye mudàra taaci é pâ autâa na tâa béaa, na *wâra pitapitiri, ma naa na pâ na aupi-ija maina. ⁴⁷ Â rà pwa é pâ nyakâra pwapwicîri [ba na jè o niimiri pâ rà tèpa âboro na rà wâdé]. Êco na, ûna rà gère wàrapwiri, â rà popa diri jii é pa dàpwà é pâ muru na tà tàra. Â gée goro kaa pwiri, âna o mwa pwa tàra é

† Grec: «Gorodà na rà ina pâ, wà pwi Mesia, âna é pwina naî Davita?» †† 20.42 Psaume 110.1 † Grec: Wà Davita kaa, na é ina gooé pâ 'Ukai', â gorodà na é pwina naîê? †† Ârabwée gòri—Naa jaa tèpa Juif biu, âna câmu kà tèpa tà manga ma tèpa pipapwicîrira.

wârimuru na dau maina jii é wârimuru kà pàra tàpé.»

Iésu naa na Wâra pwapwicîri

Mataio 24.1–2; Maréko 12.41–13.2

Tô dàpwà na ticè neemuruê

21 É tâa na *Wâra pwapwicîri wà Iésu. Â é gère còo tèpa âboro na dau pwa neemururà na rà tòpò mwani tàra Wâra pwapwicîri. ² Â é tèepaa me tô jè dàpwà, na piticè neemuruê. Â é naa ji du ârailu nari mwani atü. ³ ††Â é ina wà Iésu tà tèpa *câmu kêe pâ: «Go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà tô dàpwà bèeni na piticè neemuruê, âna po dau wéna awé é pwina é tòpò, jii pàra tàpé. ⁴ Ba rà tòpò upûuê (ba ji ére mwani gée goro aumaina goo wârirà). Â, na wâé, âna jèe nye piticè neemuruê kaa. Êco na é nye naa kaa diri é mwani na o pàri ma é wâro goo.»

O mwa tédidiri Wâra pwapwicîri

⁵ Gée na càuê, â rà picâdiri i Wâra pwapwicîri wà pàra tèpa âboro, pâ: «Nye dau wâdé kaa é pâ atü goro é au-ba, goo é pé wâ bèeni! Po dau pwa kaamwa kêe. Â dau muugère pâ cûuê ††† na rà naa tèpa âboro, ba na urâpâra tà Pwiduee!»

⁶ †††Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà còo diri pâ pwiibà? Âna go ina tàwà pâ: O mwa tèepaa é tòotù na o téura diri. Â o mwa ticè atü na o mwa pitâagòrà too wê.»

Ê pwina o tèepaa na pwâadèrèe

Mataio 24.3–35; Maréko 13.3–31

⁷ Rà tawèeri Iésu wà tèpa câmu kêe pâ: «Ico pwi a pwa pupûra, gà ina tâbà pâ o wiidà cèna o tèepaa é pwina gà gère ina. Â o dà cè câmu kêe ma bà o tâ-mogòori pâ, o jèe tèepaa me é pwi pàara-bà?»

⁸ Â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacòowà, â guwà cibwaa pwa ma ipa-imwûruwà. Ba o wâru tàpé na rà o tèepaa me, â rà o pa é need. Â rà o ina tàwà pâ: “Wâgo pwi Mesia [na go me gée jaa Pwiduee, na guwà tapacîê]!” â “Jèe wâni é pàara kôo.” Êco na guwà cibwaa pàra wiârà! ⁹ Wiàna guwà tère jèkutâ goro pâ paa, ma pâ pai èpà wèe é gòropuu, â guwà cibwaa nama wâ-gotàwà! Ba o nye mara tèepaa é pâ pwiibà, êco na o càcaa pâji pwâadàra gòropuu.»

¹⁰ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «[Na pwi pàara-bà, â o wâru pâ ipaa pitiri gòropuu: Ba] é pwi jè Ba, âna ru ipaa ma pwi jè Ba. Â wà pwi jè ukai, âna ru pipaa ma cè pwi jè ukai. ¹¹ Â o gù napuu, na pâ pàra ére gòropuu, â o pâ nau tèepaa é pâ copwa na maina, ma pâ pwécapa ⁵. Â o wâru pâ muru na jè pwùkùru goo, â o wâru pâ câmu kêe, naanidò napwéretòotù.»

O tubaèpà tà tèpa cèikî

¹² «Béaa kâra diri pâ pwiibà, âna o dau tubaèpà tàwà, wâguwà tèpa câmu kôo. Ba rà o tâjûruwà, â rà o mwa popawà pâ, naa na pâ *wâra pitapitiri, ma naa na pâ

†† 21.3.2 Korénito 8.12 ††† Cûuê—Décoration. ††† 21.6 Luka 19.44 § Pwécapa—Épidémie. Pâ maagé na pâpitiri napô.

wâra karapuu. Â rà o dàtiwà na ara tèpa kupénoo, ma wà tèpa ukai, gée goro na guwà tèpa âboro kôo. ¹³ Â, na pwi pàara-bà, âna o naa tàwà, ba na guwà o tèpa *paâjupâraô, na ararà. ¹⁴ †Â guwà cibwaa dau nünüma ma pidumapié goro pai tòpi kàwà tàra. ¹⁵ ††Ba go o mwa naa tàwà è pâ popai na guwà o ina, bau è autâ-mogòrimuru. Â o càcaa pâri ma rà tòpi tàwà wà tèpa pièpàriwà!

¹⁶ †«Rà o icuriwà wà du nyaa ma caa kàwà, ma wà tèpa aéjii kàwà, ma wà tèpa jènerewà, ma wà tèpa béewà, tiagoro na o tètâmwara pàra tàpé gée goowà. ¹⁷ Â rà o pièpàriwà gooò diri è pâ âboro. ¹⁸⁻¹⁹ Êco na wà pwina é cimwü, âna ée mwa udò, â o tà tée è *âji wâro. Â o nye ticé na rà pwa, na o tigée goro è wâro bèepwiri na wâgoowà ††.»

O dau pwaée kà tàpé Iéruusaléma

²⁰ «Na guwà côo pâ pwâra paa †† na rà cibèepi *Iéruusaléma, â wàè kaa pwiri na guwà o tâmogòori pâ o jèe tédidiri i auba. ²¹ Wà tàpé na rà wâgòroigé jii i ville, âna rà cibwaa tò naa na! Â wà tàpé na rà tâa na i ville, âna rà uru wài! Üu, wâdé na rà cau uru wài naa gò pâ jaa, wà diri tàpé na rà tâa napô *Judée! ²²⁻²³ ††Au! Wârico! Ba, naa na pâ tòotù bèepwiri, âna po dau pwaée kâra pa ilâri na rà nyarana, ma pa ilâri na rà pa-di è èpo kâra. Ba wàépwiri è pàara na wà Pwiduee, âna ée mwa naa wârimuru târa è Ba kêe, [wà tèpa *Juif]. Êkaa na wârapwiri cè pai pacoo diri pâ popai kà tèpa *péroféta wâna *Tii Pwicîri.

«Â o po dau maina è pwâra putâmu kêe, â rà o dau pwamaagé côo tèpa âboro wê, na pwi pàara-bà. ²⁴ ††Â o dau wâru tàpé na o tètâmwara goro è tauwa. Â o wâru mwara tàpé na o piirâ ma poparâ pâ, naa na pâ napô na wâru, ba na rà tèpa *ênawéna kîri kà tèpa âboro wê. Ba è pwi pàara bèepwiri, âna o pàara kà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â rà o pwatari diri Iéruusaléma. Â rà o mwa còogai è napuu kêe bau è Ba kêe, tiagoro è tòotù na ée mwa pacoo pwiri [wà Pwiduee].»

Pai wâjué me còwâ kà Iésu

²⁵⁻²⁶ §«[Gée na càuru pwiri] â o pwa pâ câmu na ité naa na i tòotù, ma è parui, ma è pâ îricò. Ba o gûmagù è pàara napwéretòotù. Â [o nye ité mwara i nawià, â] o pwa pâ diopwaa kâra pâri wià §†, â o dau maina airà. Â wà tèpa âboro gòropuu, âna rà o pò goo diri pwiri, â o dau wâgotàra, â rà o pwükûru. Ba rà o côo pâ, o jèe tèepaa è pàara na po dau èpà awé naa gòropuu. ²⁷ †††Â nabwé, â rà o mwa bàra còoô, wâgo *Pwina naîri âboro, wiàna go tèepaa me na nee, naa na è pàtâmo, ma è pai maina ma muugère kôo. ²⁸ Êkaa na go ina tàwà pâ: Wiàna guwà côo pâ, jèe tapoo coo è pâ muru

† 21.14 Luka 12.11-12 †† 21.15 Apostolo 6.10 † 21.16 Mataio 10.21-22 †† Â o nye ticé... Grec: Â o nye ticé ji caapwi wârapûruê na o tiâu. †† Pwâra paa—Armée. ††† 21.22 Jérémie 5.29, 46.10; Osée 9.7 ††† 21.24 Psaume 79.1; Auinapàpâri 11.2 § 21.25 Ésaie 13.10; Ézékiel 32.7; Joël 3.4; Auinapàpâri 6.12-13 §† Pâri wià—Les grands brisants. §†† 21.27 Daniel 7.13; Mataio 26.64; Auinapàpâri 1.7

bèepwiri, â guwà gòo ma ipwàdéé! Ba o jèe càcaa gòiri è tòotù, â ée mwa pa-udòwà wà Pwiduee!»

Câmu goro iri wâi

²⁹ Wà Iésu, âna [é patûrarâ mwara goro è pwina o tèepaa. Â] è ina tàra è ucina bèeni pâ: «Guwà côo è *iri wâi, é, pwi jè upwâra. ³⁰ Ba, na é tapoo ti, â guwà tâ-mogòori pâ, ée jèe tèepaa me è pàara na ucuu i napô. ³¹ Wârapwiri na guwà côo pâ, gére tèepaa è pâ pwi bèepwiri, na ia go ina, â guwà o tâmogòori pâ, ée jèe tapoo tòpò è Mwaciri kêe wà Pwiduee. ³² Â go ina tàwà è âjupâra pâ: [O càcaa gòiri.] Ba wà pàra tèpa âboro nabâ, âna rà o bwaa nye côo pwiri, béaa kâra pai o bà kâra. ³³ Ba o tiâu è napwéretòotù ma è gòropuu; â napwa è popai kôo, âna o càcaa tiâu.»

Guwà tà tàcî!

³⁴ «Guwà ipwacòoco! Guwà cibwaa wârori è wâro imudi; guwà cibwaa dau wâdo ma ija! Â guwà cibwaa géaa goo è pâ muru [na o tubatiâu wà naa goo] naani gòropuu. Ba wiàna guwà tà èrà goo pâ muru bèepwiri, â péa guwà mwa tà pò, ma piticé càrawà, na go tèepaa me còwâ, ³⁵ pwacèwii diri pàra âboro gòropuu. Ba go o mwa cau papòrà diri, pwacèwii [pwi a pwa puà, na é tü] puà kêe naa gòro è pu ârawéa. ³⁶ Êkaa na guwà tà tàcî! Â wâdé na guwà pwapwicîri tà Pwiduee, ma ilari jiié pâ, na é wéariwà jii diri pâ muru na èpà na o mwa tèepaa. Â [go o mwa ipwàdéé goowà] wâgo Pwina naîri âboro, na guwà cima arao. Nabwé!»

³⁷⁻³⁸ [Na pàara na é tâa Iéruusaléma na wà Iésu] â è tò naa na Wâra pwapwicîri na diri pâ tòotù, ba na é pacâ-muri tèpa âboro. Ba mu ipitirirâ naawê, naa diri pâ dàuru, ba na rà tèreê. Â, na bàrane, â é mu wâjué còwâ naa gòrojâa Élaio, â é tâa wê naa ne.

É icuri Iésu wà Judas

Mataio 26.1-16; Maréko 14.1-2; Ioane 11.45-53

22 Jèe pâmwünyabweri è *tòotù maina kà tèpa *Juif, na ina goo pâ tòotù Paséka—pwi tòotù na rà ija poloa na ticé nyaa kêe. ² Â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò, ma wà tèpa *dotée goro è Naèà, âna rà imudàra cè pai pwa wèe, ba na rà tètâmwara wà Iésu. Êco na wâgotàra goo wà tèpa âboro. [Ba dau wâru tàpé na rà wâgoo Iésu.]

³ ††Â, na pwi pàara bèepwiri, âna wà *Caatana, âna é nye too kaa naa goo wà Judas Iscariote, wà pwi jèe ârapàara tèpa 12 *apostolo kà Iésu. ⁴ Â è pâra wà Judas, nau côo tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaillò, ma wà tèpa caa kà tèpa wéaari è *Wâra pwapwicîri. Â è ina tàra pâ, na ée mwa panuâ Iésu tàra. ⁵ Â rà nye dau ipwàdéé kaa, â rà ina tée pâ, na rà o mwa naa cè mwani tée. ⁶ Â gée na càué, âna é imudàra cè naigé, ba na é icuri pwàniri tàra wà Iésu.

§† 22.3 Ioane 13.2,27

Pi-ija kà Pwi Ukai

Mataio 26.17–30; Maréko 14.12–26; 1 Korénito 11.23–25

⁷ †É jèe tèepaa ê bétapoo tòotù kâra ‘pi-ija poloa na ticé nyaa kêê’—tòotù na rà mu taa ê nari mutô târa Paséka.

⁸ Â wà Iésu, âna é panuâ pâ naa *Iérusaléma wà Pétéru ma Ioane, â é ina tàru pâ: «Gàu pâra béaa naa na ville, â gàu pwabwàti ê utimuru kâjè, târa ê tòotù Paséka.»

⁹ Â ru tawèerié pâ: «Wâpà na nümagà na jè pi-ija wê?»

¹⁰ Â é tòpi tàru pâ: «Na gàu tò naa na ville, â o ipitiwà ma pwi âboro, na é popa é wâra jawé. Â gàu pâra wiâé. Â, na é tò naa na jè pwârawâ, ¹¹ â gàu ina tà pwi apooro wê pâ: “É tawèeri me wà pwi a pwa pupûra kâbâ pâ, o wâpà ê nadiârâwâ, na bà o ija naima é utimuru târa Paséka?”

¹² «Â ée paari tàu ê jè nadiârâwâ na wâdòiti—pwi nadiârâwâ maina na jèe ipwabwàti. Â gàu pwabwàti i uti kâjè naawê.»

¹³ Â nabwé, â ru pâra wà Ioane ma Pétéru, â ru pâ-mari wàra na é ina tàru wà Iésu. Â ru pwabwàti ê utimuru târa Paséka.

I poloa ma i dipâa

¹⁴ Na bàrane, ûna jèe tèepaa ê pàara na rà pi-ija na, â rà tâa goro taapà wà Iésu ma i tèpa 12 apostolo kêe.

¹⁵ Â é ina tàra pâ: «Jèe gòiri na go tapacîri ê ji pwi pàara bèeni, na jè pi-ija naima é utimuru târa Paséka, béaa kâra pai picâri kôo. ¹⁶ Ba go ina tàwà pâ: O câgo mwa caa ija ê utimuru bèeni ma wâguwà, [naani gòropuu]. Go o mwa ija còwâ na go o mwa bàra tubanabwé ê waké [kâra âji Paséka] na pàara na é tòpò Mwaciri kêe wà Pwiduée ††.»

¹⁷ Â é popa é wârado dipâa. Â é pwaolé tà Pwiduée, â é ina tàra pâ: «Guwà popa, â guwà cau wâdo jècaa.

¹⁸ Ba go ina tàwà ê âjupâra pâ: O câgo mwa caa wâdo cè dipâa [naani gòropuu]. Go o mwa wâdo ê dipâa na bwaa âmuê, naa na pàara na é tòpò Mwaciri kêe wà Pwiduée.»

¹⁹ Â é popa é poloa, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa tàra, â é ina tàra pâ: «Êni, âna naiio, na go panuâ ba kàwà. Â, na wàrapwiri, â guwà o mwa nye tà pitaniimiri ê pwina go pwa tàwà.»

²⁰ Géee na càuru ê pi-ija, â é pa i wârado dipâa †, â é ina tàra mwara pâ: «Êni, âna *câmu kâra *aup-wataâboro na bwaa âmuê, na é pwa wà Pwiduée goro ê domii kôo na o jèe joro. [Ba o wàrapwiri pai tòpò pinaanapô naa nabibiu kàwà ma wàé.]]»

É patùrarà mwara na rà pi-ija

Mataio 26.20–35; Maréko 14.17–31; Ioane 13.21–38

²¹⁻²² ††É ina tàra mwara pâ: «Wâdé na go bà, wâgo *Pwina naîri âboro, ba na pacoo é auniimiri kà Pwiduée géee na biu. Êco na, napwa naa goo wà pwi âboro na é pi-icurio, âna po dau pwaée kêe. Â guwà còo, co tèpa béeeò, é tâa jaajè ni, wà i pwi âboro bèepwiri, ba jè géee ija ma wàé.»

²³ Â wà tèpa câmu kêe, âna [rà pò goo pâ popai bèepwiri, â] rà pitànunuu, â rà pitawèerirâ pâ: «Wàilàapà na o pwa pwiri?»

Guwà ipakîriwà pwacèwii

²⁴ ††Rà tapoo pitòocia wà tèpa câmu. Ba rà imudàra cè pwi âboro na é imaina naa jaarà.

²⁵ ††Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà còo, naa jaa wà tàpé na càra caa tèpa âboro kà Pwiduée ††, âna wà tèpa ukai ma wà tèpa pitûâ, âna rà còogai tèpa âboro. Â nûmarà na jè tà pwamainarà ma pwaolé tàra taaci †. ²⁶ ††Â wâguwà, âna guwà cibwaa pwacèwiirâ! Ba wà pwi âboro imaina nabibiu kàwà, âna wâdé na é pwacèwii pwi nari èpo. Â wà pwi a pitûâ, âna wâdé na é pwacèwii pwi ênawéna.

²⁷ ††«Ba [naa jaa tèpa âboro gòropuu, âna] wà pwi ukai, âna é tâa goro taapà; â wà tèpa ênawéna kêe, âna rà naa èe. Â guwà còo, nye càcaa wàrapwiri naa nabibiu kâjè. Ba go jèe pâ nau pwi ênawéna kàwà.

²⁸ «Â wâguwà, na guwà tâa jaao na go tâa na aré ma tòina, ²⁹ âna go mwa naa tàwà [é autâa na] é Mwaciri, na é jèe naa tôo wà Caa kôo. ³⁰ ††Â jè o mwa pi-ija naima ma wâgo. Â guwà o mwa tâaboo naa gòro autâa kà tèpa ukai, ba guwà o pitûâ kà tèpa 12 wâao *Isaraéla.»

Gà mwa pitûtôowâriô, co Pétéru

³¹ Wà Iésu, âna é tabiié naa goo Simona Pétéru, â é ina pâ: «Tère! Wà Caatana, âna é ilari pâ, na é jèpa tacaiwà. Â ée mwa nama gùmagù è pwâranümawà, naa na jè ji pàara ††. ³² ††[Â ée mwa dau tacaigà co Simona, pwi âji béeeò! Au, meaarigà! Ba gà o mwa tûu.] Êco na go jèe pwapwicîri ba kâgà, ba na gà mwa cimadò còwâ. Â wiàna gà o mwa wâjué me còwâ dario, â [pâragà, na] gà pagòo tèpa aéjii'gà bèeni.»

³³ Â é tòpi tée wà Pétéru pâ: «Bwa! Bwa, co Pwi Ukai! Nye pâriô mwara ma go picâri pwacèwiigà, wiàna naa na karapuu, é ju capai bà!»

³⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Bwa, go ina tâgà è âjupâra, co pwini, pâ: Naa na ne nabà, âna béaa kâra cè pai to kâra i ja, âna gà o wacié pitûtôowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

† 22.7 Exode 12.1–27 †† Dernière phrase—Grec: Tiagoro na o pacoo, naa na Mwaciri kà Pwiduée. † É pa i wârado dipâa—Munaa é wàrapwiri na é naa tàra è wârado na caapwi (nee tii 17), é, munaa é wàrapwiri géee na càué, ba wiàra è nyamanya kà tèpa Juif, âna rà wacié wâdo i wârado dipâa, na tòotù Paséka.

†† 22.21 Psaume 41.10; Ioane 13.21–22 †† 22.24 Luka 9.46 ††† 22.25 Mataio 20.25–27; Maréko 10.42–45 ††† Naa jaa wà tàpé... Grec: Naa jaa pâ Ba. † Dernière phrase—Grec: Â rà nama jè ina goorâ pâ 'Tèpa pwa na wâdé'. †† 22.26 Mataio 23.11; Maréko 9.35 ††† 22.27 Ioane 13.12–15 ††† 22.30 Mataio 19.28 ††† Pwa ucina naa na grec goo è pai ura pwâra blé târa ma pinaaitiri è pudòro blé ma è parawée. †† 22.32 Ioane 17.15

Guwà ipwabwàtiwà târa ipaa!

³⁵ †É ina mwara wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Na ia, âna go cûruwà [ba na guwà Picémara ê *Picémara Wâdé] âna ticé mwani, ma atà, ma wâraâwà na guwà popa wiâwà. Â wànau, gona nye tiàu jiiwà cè muru?»

Â rà tòpi tée pâ: «Bwa.»

³⁶ Â é ina târa pâ: «Éco na nabàni, âna go ina tàwà pâ, wâdé na guwà popa cè mwani ma atà kàwà! Â wià-na ticé tàuwa kàwà, â wâdé na guwà icuri ârabwée kàwà, ba na o wâri wèe. ³⁷ ††[Ba rà o jèe tubaèpà tôo pwacèwii na go pwi âboro èpà.] Ba pwa jèe popai goodò, na wii naa na *Tii Pwicîri, pâ: *Rà naa wârimuru tée; ba rà ina pâ, é pwi a pwa na èpà.*

Ésaïe 53.12

Â o jèe nye coo ê popai bèepwiri.»

³⁸ Â rà ina tée wà tèpa câmu kêe pâ: «Wàéni ê du ârailu tàuwa, co Pwi Ukai!»

Â é tòpi târa pâ: «Jèe pâri †!»

É pwapwicîri wâ gòrojaa Élaio

Mataio 26.36–46; Maréko 14.32–42

³⁹ Rà còobé gée na wâ wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â rà pâra naa gòrojaa Élaio. Ba mu nye câmaajé târa [na rà puu wê].

⁴⁰ Úna rà tèepaa naawê, â é ina târa pâ: «Guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kàwà, wiàna tacaiwà.»

⁴¹ Â é tàpo paé jiià, â é tùu jùrué, â é pwapwicîri tà Pwiduée. ⁴² Â é ina pâ: «Caa, wiàna nûmagà, â gà patâjii jiio ê pâ aré ma tòina bèeni. Éco na gà cibwaa pwa ê pwina nûmoo goo, â gà nye pwa câbawâdé'gà.»

⁴³ Â é nye tèepaa kaa pwi jèe *angela, me gée *nap-wéretòotù, â é pagòoé. ⁴⁴ Â é nye pwapwicîri mwara wà Iésu, â jèe po dau maina ê aré ma tòina kêe. Â é wétàu kêe, âna jèe pâra nau domii, â joro naa napuu pwacèwii ê pwâra jawé.

⁴⁵ Â nabwé, â é cimadò, â é wâjué me còwâ dari tèpa câmu kêe. Éco na é còo pâ rà puu. Ba dau oratàra gée goo pai pikîri kàra. ⁴⁶ Â é ina târa pâ: «Cina guwà puu? Guwà tà tàcî, â guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kàwà, wiàna tacaiwà.»

Rà tâjùru Iésu

Mataio 26.47–56; Maréko 14.43–52; Ioane 18.3–12

⁴⁷ Úna é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â é po tèepaa me wà Judas, wà i pwi jèe ârapàara tèpa 12 apostolo kêe. Â rà tèepaa me wiâé pâ âboro na wâru, [ba na rà tâjùru Iésu]. Â é nye pâra dà Iésu kaa wà Judas, â é pwabwàcu tée, ma bwénüüé.

⁴⁸ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Wànau, co Judas? Gà wàrapwiri târa pai pi-icurio, wâgo Pwina naîri âboro, goro é pai bwénüüô'gà?»

⁴⁹ Wà tèpa câmu kà Iésu, âna rà còo pâ rà o jèe tâjùrué wà tèpa âboro. Â rà pò ma ina tée pâ: «Wâdé co Pwi Ukai, na jèe piokée! Wàéni tàuwa!»

† 22.35 Luka 9.3, 10.4 †† 22.37 Ésaïe 53.12 ‡ Jèe pâri—Munaa pai ina wèe pâ: Jèe nabwé na jèe tùra.

⁵⁰ Â wà pwi jèe ârapàararà, âna é nye túboo kaa ê tàuwa kêe naa gòro pûru pwi âboro kîri kà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò. [Éco na] é tépàgà co i doronyürué.

⁵¹ Â é ina târa wà Iésu pâ: «Bwa! Jèe pâri! Guwà cib-waa cicararà!»

Â é tu naa goo i doronyürué, â nye wâdé còwâ kaa.

⁵² Â é patùra tèpa pitûâ kà tàpé na rà me nau tâjùrué—tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaillò, ma wà tèpa caa kà tèpa wéaari ê Wâra pwapwicîri. Â é ina târa pâ: «Wànau? Guwà me nau popao, goro é pâ tàuwa, ma ê bàra upwâra, pwacèwii na go pwi a pòtâmwara âboro! ⁵³ Diri ê pâ tòotù, âna go tâa nabibiu kàwà, naa na Wâra pwapwicîri, èco na câguwà caa tâjùruo! Bwa, wâdé na wàrapwiri. Ba ni, âna jèe pâara kàwà—pàara na é pitûâ ê pàtâmara ê bàutê.»

⁵⁴ †† Â rà tâjùru Iésu.

É pitütôowâri Iésu wà Pétéru

Mataio 26.69–75; Maréko 14.66–72; Ioane 18.16–27

Rà popa pâ Iésu naa pwârawâ kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò. Napwa wà Pétéru, âna é picâwiâé gée iti. ⁵⁵ Â é pâmari pâra tèpa wéaa, naa na gòroigé kâra pwârawâ. Ba rà pwa é pé na ânye, â rà pwacârau. Â é coo burà pwacârau jaarà wà Pétéru.

⁵⁶ Â wà tô jèe ênawéna, âna é còoé naa na pwéelaa kâra ânye. Â é ciburà ucâriê, â é còoinaé, â é ina [tà tèpa âboro na rà tâa wê] pâ: «É! Wà pwini, âna é pwi jèe bée Iésu gée Nazareth!»

⁵⁷ Éco na é pitütôowâri wà Pétéru, â é ina tée pâ: «Bwa! Câgo caa tâmogòorié, co ttoni.»

⁵⁸ Â gée na càuru ê ji pâara bèepwiri, â wà pwi jèe âboro, âna é còoinaé mwara, â é ina tée pâ: «Pwiini, gona câgà caa pwi jèe bée Iésu?»

Â é tòpi tée wà Pétéru, pâ: «Bwa!»

⁵⁹ Â wâna caapwi ineretòotù, â wà pwi jèe âboro, âna é nye gòo goro ina tà tèpa bée pâ: «Akaé! Âjupâra pâ é pwi jèe bée! Ba wàé mwara, âna é pwi a me gée Galilée!»

⁶⁰ Â é tòpi tée wà Pétéru pâ: «Kaa! Gà tère, co pwini! Câgo caa tâmogòorié ê pwina nûmagà na gà ina!»

Úna é bwaa gére ina pwiri, â é to i ja. ⁶¹ Â wà Pwi Ukai Iésu [na rà tàgére pitèié naa na jèe ére gòroigé] âna é nye tabiié kaa, â é ucâri wà Pétéru. Â é nye niimiri kaa wà Pétéru i pwi ia é ina tée wà Iésu pâ: «Béaa kâra é pai to kâra i ja, âna gà o wacié pitütôowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

⁶² Â é còobé naa gòroigé wà Pétéru, â é dau i pi-jinünü.

Rà tubaèpà tà Iésu ma pitèié

Mataio 26.63–27.2; Maréko 14.53–15.1; Ioane 18.13–14,19–24

⁶³ Wà tèpa âboro na rà wéaari Iésu, âna rà pitaurée gooé, â rà iéi. ⁶⁴ Â rà târamiri ê naporomee, â úna rà tòbitié, â rà ina tée pâ: «Wàilàpà na èigà? Gà pinadàra cai, [wiàna gà pwi *péroféta na gà tâmogòori diri é muru!]

†† 22.54 Psaume 31.12

⁶⁵ Â rà dau tànyiriê, ma ina tée pâ muru na po dau epà.

Wâra pitèimuru kà tèpa Juif

⁶⁶ Ûna po dàuru moo, â rà pitapitirirà naima diri ê wâra pitûâ kà tèpa Juif—wà tèpa caa kà tèpa pwa ârap-waailò, ma wà tèpa pitûâ, ma tèpa dotée goro ê Naèà. Â rà ina [tà tèpa wéaa] pâ, na rà popa me Iésu na ararà.

⁶⁷ †Â rà ina tée pâ: «Wiàna wâgà wà pwi *Mesia, â gà ina tâbà!»

Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wiàna go ina tàwà ê âjupâra, â o câguwà caa cèikî naa goodò.

⁶⁸ «Â wiàna go tawèeriwà goro cè jè muru, â o câguwà caa tòpi tîo. ⁶⁹ ††Éco na o jèe tèepaa ê pàara, na wà Pwina naîri âboro, âna ée mwa tâa gòro étò kà Pwiduee na dau pwa pàtamee, [â ée mwa pitûâ].»

⁷⁰ [Ûna rà tère pwiri, â rà nye dau putàmu kaa] â rà ina pâ: «Ico pwini! Gona gà ina pâ wâgà, âna gà *Pwina naî Pwiduee?»

Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà jèe nye tàgère ina!»

⁷¹ Â rà pi-ina pâ: «Jèe pâri! Guwà nye tère ê pwina é ina. Naaco cè tèpa pitòtié, [ba é jèe ipitòtié còwâ]!»

Iésu na ara Pilato ma Héroda

Mataio 27.11–26; Maréko 15.2–15; Ioane 18.28–19.16

23 Rà cau cimadò diri tèpa *wâratûâ kà tèpa Juif, â rà cia Iésu dari wà *Pilato, [pwi kupénoo kà tèpa Roma]. ² Â rà pitòti Iésu, ma ina pâ: «Wà pwi âboro bèeni, âna é pitoo naa na pûru é Ba kâbà [tèpa Juif] ba na rà cicara César, pwi ukai. Ba é ticia jirà, na rà wâri mwani wâripû tée, â é ina pâ wàè pwi *Mesia, pwi jè ukai maina.»

³ Â é tawèeri Iésu wà Pilato pâ: «Gona nye wâgà kaa, na gà Pwi Ukai kà tèpa Juif?»

É tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgère ina.»

Ticè pwina é pwa na èpà!

⁴ É tabiié wà Pilato naa goo tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà pàra tèpa âboro na rà tâa wê. Â é ina tàra pâ: «Câgo caa pâmari cè majoro wârimuru kée.»

⁵ Éco na rà ina ba gòo tée pâ: «Bwa! Gà còo, é nama gûmagù napô pitiri, goro é pai pwa pupûra kée—tapoo na Galilée, tia ni *Iérusaléma!»

⁶ Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Wànau? Guwà ina pâ, é pwi âboro géé Galilée?»

⁷ †Ûna rà tòpi tée pâ «Ûu», â é panuâ pâ Iésu naa jaa *Héroda Antipas. Ba wàè na é pwi kupénoo na Galilée. Â, na pwi pàara-bà, âna é tàgère tâa Iérusaléma.

É coo ara Héroda Antipas

⁸ É nye dau ipwàdée kaa wà Héroda na é còo Iésu, ba jèe nye dau gòiri pai tère kée ê jèkutâ gooé. Â nye dau nùmee na é còo cè jè *câmu kâra pàtamee cèna é

† 22.67 Ioane 3.12 †† 22.69 Psaume 110.1; Apostolo 7.56
‡ 23.7 Luka 3.1

pwa. ⁹ Â é tawèerié mwara goro pâ muru na wâru. Éco na câe caa tòpi tée wà Iésu. ¹⁰ Â [naa na diri é pàara na ru gére wârapwiri, â] wà tèpa caa kà tèpa pwa ârap-waailò ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà, âna rà tàgère tâa wê, â rà dau tûra too ma pitòtié. ¹¹ [Jèe pâ nau ora tà Héroda gooé] â rà tànyirié ma piècaarié, wàè ma wà tèpa coda kée. Â rà pwa ma é coona é pé ârabwée kâra ukai. Â rà panuâê còwâ pâdari Pilato.

¹² Tapoo na pwi tòotù-bà, âna ru pitèreru wà Héroda ma Pilato. Ba béaa, âna nye tupédu a pièpà.

É coo còwâ ara Pilato

¹³ Wà Pilato, âna é panaimari ê napô, bau tèpa pitûâ kâra, ma tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò. ¹⁴ Â é ina tàra pâ: «Guwà pame pwi âboro bèeni, na guwà gére ina pâ: “É pitoo naa na pûru tèpa âboro, ba naa gûmagù é napô.” Â go tawèerié goo, na arawà. Éco na câgo caa pâmari cèna èpà na pâri ma pwa wârimuru tée goo.

¹⁵ «Â wà ukai Héroda Antipas mwara, âna câe caa pâ-mari cè èpà cèna é pwa, â é panuâê còwâ me naani. Â nye ticè majoroé ma naa wârimuru tée, ma é bà. ¹⁶ Na wârapwiri, â go o nye pwa ma pâdié co, â go o nye panuâê còwâ.» { ¹⁷ Ba pàra Pilato na é pacòobé é pwi jè âboro géé na karapuu, na diri pâ naja, na tòotù *Paséka. }

Nûmarà goo Barabbas

¹⁸ [Ûna é ina pwiri wà Pilato] â rà nye cau wiikau too kaa é pâ âboro, ma ina pâ: «Nama é bà wà pwi âboro bèepwiri! Gà panuâ wà Barabbas!»

¹⁹ (Wà pwini Barabbas, âna é tâa na karapuu, ba é pwi a tètâmwara âboro. Â é pwi jè ârapàara mwara tàpé na pwa na rà cicara tèpa *Roma, naa Iérusaléma.)

Tanamirié naa goro kurucé!

²⁰ Wà Pilato, âna nùmee na é panuâ Iésu, â pwa na é patûra tèpa âboro, [ba na é pacoora]. ²¹ Éco na rà mwa nye dau uu ma tomara too kaa pâ: «Tanamirié! Tanamirié naa goro *kurucé!»

²² É bwaa wacié tawèerirà wà Pilato pâ: «Dà cè èpà cèna é pwa pwi âboro bèeni? Na nye ticè majoroé ma é bà. Go o nye nama pâdié co, ma panuâê còwâ.»

²³ Éco na rà mwa nye dau pwatàngürurà †† ma uu too ma ina pâ: «Tanamirié!»

²⁴ Â é nye niimiri bamwara wà Pilato pâ, na é pwa é pwina nûmarà goo. ²⁵ Â é panuâ wà Barabbas, wà i pwi pòroca †, â é panuâ wà Iésu tà tèpa coda kée, ba na rà tètâmwereê ††.

Rà popa pâ Iésu ma rà nama é bà

Mataio 27.32–34; Maréko 15.21–24; Ioane 19.17

²⁶ Wà tèpa coda roma, âna rà popa pâ Iésu, [âna é kâa i kurucé kée]. Â ipitirà ma pwi jè âboro géé na ville

†† Pwatàngürurà—*Se révolter, se débattre.* †† Pwi pòroca—*Meurtrier.* ††† Ba na rà tètâmwereê—*Grec: Ba na rà pwa tée ê pwina nûma tèpa âboro goo.*

Cyrène, na nee Simona, na é wâjué me gée na aupwanapô. Â rà tacoo gooé, ba na é kâa pwicô i kurucé kâ Iésu.

²⁷ Â dau wâru pâ âboro na rà pâra wiâ Iésu. Â wà pa ilàri, âna rà imuruê ma pijinünü.

²⁸ Â é tabiié Iésu naa goorâ, â é ina tàra pâ: «Pa èpo gée Iéusaléma, guwâ cibwaa imuruô! Guwâ imuruwâ cowa, ma pâ èpo kâwâ. ²⁹ †Ba o jèe tèepaa è pâara na [o dau gòo. Ba] o mwa ina pâ: “Rà ipwâdée pa ilàri na càcaa pâri ma rà ipièrù, ma wailà na càra caa pâji pità-mari èpo, ma wailà na càra caa pâji pa-di èpo!”

³⁰ ††«Â [o dau maina è pai picâri kâ tèpa âboro, tiagoro na] o nûmarâ na tûu naa gòrà è pâ jaa †, ba na naapwânirirâ [jii è pé tòina bèepwiri]!

³¹ «Ba “Wiàna rà cîri i upwâra na bwaa bwûu ††, â rà o mwa wânau târa è upwâra na jèe mwari?” [Ba rà tubaèpâ tóo nabâ, â rà o mwa tubaèpâ tàwâ gée na càùé.]»

³² Â wà tèpa coda, âna rà capai popa Iésu ma wà tupédu a pwa na èpâ, ma capai tanamirirâ.

Rà tanamiriê naa goro kurucé

Mataio 27.35–44; Maréko 15.25–32; Ioane 19.18–27

³³ Rà popa Iésu pâ, tèepaa naa na ére na ina goo pâ ‘Napwiripûru âboro’. Â rà tanamiriê naa goro *kurucé. Â rà tanamiri mwara i tupédu a pwa na èpâ; pwi jèpwi naa gòro étò kêe, â pwi jèpwi naa gòro aèmwû.

³⁴ ††Â wà Iésu, âna é ina tà Pwiduée pâ: «Caa, gà pwanaurirâ, ba càra caa tâmogòori è pwina rà pwa.»

Â wà tèpa coda, âna rà picàù noo kâra tii, naa goro è ârabée kêe.

³⁵ ††Wâru pâ âboro na rà coo wê, â rà gére ucâri diri è pwina tèepaa. Â wà tèpa pitûâ kâ tèpa Juif, âna rà pitaurée goo Iésu, â rà ina pâ: «É pi-ina gooé pâ è pwi Mesia, [*pwi a pa-udò na é cûrúe me wà Pwiduée]! Â è tâmogòori ma è pa-udò pâra tàpé, êco na câe caa tâmogòori ma è ipa-udòé cowa!»

³⁶⁻³⁷ ††Wà tèpa coda, âna rà pitaurée mwara gooé. Ba rà nye tà pame darié dipâa na maga, â rà nye tà ina tée pâ: «É! Pwini, wiàna gà pwi ukai kâ tèpa Juif, â gà nye ipa-udògâ cowa!»

³⁸ Â rà ténamiri dòiti kâra pûruê jè ére upwâra na wii naa goo è aupwa tii na ina pâ: *IÉSU, PWI UKAI KÂ TÈPA JUIF.*

³⁹ Â wà i pwi jè bâadi na ia tanamiriê naa goro jè jènere Iésu, âna é dau tànyiriê, â é ina tée pâ: «A! Wâ-nau co pwini? Gà ina pâ, wâgâ pé pwi Mesia. Â gà up-agâ ni, â gà cau upajè naima!»

⁴⁰ Êco na é tòpi tée wà pwi bée, na ia é tâa goro jè jènere Iésu, ma ina tée pâ: «Pwiibâ, gorodâ na càcaa wâgotâgâ goo Pwiduée, wâgâ na gà o jèe tàpo bà §, [â gà o mwa coo araé]? ⁴¹ Gà còo, nye *târù è pai pwa

wârimuru kâju, ba ju dau tupédu a pwa na èpâ. Â nap-wa wâé, âna nye ticè èpâ na é pwa!»

⁴² Â é ina tà Iésu pâ: «Au, Iésu, gà nyi niimiriô, wiàna gà mwa tâa na è Mwaciri'gâ.»

⁴³ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Go ina tâgâ è âjupâra pâ: Nabàni, âna gà o tâa jaa, naa napô kôo na tâa wê pinaanapô §†.»

Maagé bà kâ Iésu

Mataio 27.45–56; Maréko 15.33–41; Ioane 19.28–30

⁴⁴⁻⁴⁵ §††Una po gopaé bwâti, â câe mwa caa té i tòtù, â nye po bàutê pitiri è napô §† tiagoro na âracié ineretòtù na càuru ija. Â è pé ciità maina, [na é târi-wâri è ére na dau pwicîri] naa na i *Wâra pwapwicîri, âna nye tidâpa kaa. ⁴⁶ Â é tomara ba maina wà Iésu pâ: *Caa, go panuâ tâgâ cowa è nyuâaô!*

Psaume 31.6

Â nye êgò kaa ôomaa kêe.

⁴⁷ Ūna é còo pai bà kêe, wà pwi caa kâra coda roma, â é pwamaina Pwiduée, â é ina pâ: «Nye âjupâra pâ, wà pwi âboro bèeni, âna nye ticè èpâ na é pwa!»

⁴⁸ Â wà diri tèpa âboro na ia rà tâa wê, âna rà wâjué cowa naa jaarâ, â dau tòina pwâranûmarâ. ⁴⁹ Napwa naa goo wà tèpa bée Iésu, ma wà mwara pa ilàri na ia rà pâra wiâé gée Galilée, âna rà tà coo iti ma còo pwiri.

Tòpòé naa na auipwâni

Mataio 27.57–61; Maréko 15.42–47; Ioane 19.38–42

⁵⁰⁻⁵¹ Pwa pwi jè âboro na nee Ioséfa, pwi âboro gée Arimathée wà napô *Judée. É pwi âboro na é pitòimiriê, ma è pwi âboro na é *târù na ara Pwiduée. Â è pwi a nye tà gòo goro tapacîri è pai tèepaa me kâra è *Mwaciri kâ Pwiduée. Â è pwi jè a tâa na wâratûâ kâ tèpa Juif, êco na dau càcaa wâdé tée è pwina rà pwa tà Iésu wà tèpa wâratûâ bée.

⁵² Â wà pwiibâ, âna é pâra naa jaa ukai Pilato, â é ilari jii i naii Iésu, [â é naa târù tée wà Pilato]. ⁵³ Â è tap-wùtù i naii Iésu gée gòro i *kurucé. Â è târamiri goro imwaano na gòri. Â è popaé, â è tòpòé naa na è auip-wâni na bwaa âmuê, pé pwêe na îri naa na pé atü, na bwaa nye ticè âboro bà na tòpòé naa na. ⁵⁴ Diri è pâ namuru bèepwiri, âna pacoo na papwicî, tòtù béaa kâra è *tòtù pwicîri kâ tèpa Juif. (Na papwicî, âna rà pwabwâti è pi-ija târa tòtù pwicîri.)

⁵⁵ [Ūna é gére popa i naii Iésu gée goro kurucé wà Ioséfa, â] wà i pa ilàri gée Galilée, âna rà còoê, â rà pâra wiâé. Â rà còo i auipwâni, na tòpòé Iésu naawê.

⁵⁶ §††Â nabwé, â rà wâjué cowa naa pwârawâ, â rà pwabwâti è pâ wâi ma jawé ûrea, ba na rà wicèpwiri naa gòro è naii Iésu. Êco na, [Ūna bàrane, â] rà tàpo coo, ba jèe tapoo i tòtù pwicîri. Â pwicîri na rà wakè na pwi tòtù-bâ.

† 23.29 Luka 21.23 †† 23.30 Osée 10.8; Auinapàpâri 6.16 † O nûmarâ na tûu naa gòrà è pâ jaa—Grec: Rà o ina tà tèpa jaa: Guwâ câjipibâ! Rà mwa ina târa nari jaa: Guwâ tûu naa gòbâ. (Còo Osée 10.8.) †† Wiàna rà cîri i upwâra... Pai ina wèe pâ, wiàna è picâri wà Iésu, wâé, na câe mu caa pwa na èpâ, â rà o mwa dau picâri kaa wà tèpa jènereê, tèpa Juif, na rà pwa na èpâ. †† 23.34 Psaume 22.19; Ésaie 53.12 ††† 23.35 Psaume 22.8–9 ††† 23.36 Psaume 69.22

§ Wâgâ na gà o jèe tàpo bà—Grec: Wâgâ na ipaiwâ è wârimuru kâu. §† Napô kôo na tâa wê pinaanapô—Grec: Paradis. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Paradaiso. §†† 23.45 Luka 8.2–3 §† Pitiri è napô—é, Pitiri è gòropuu. §†† 23.56 Exode 20.10; Deutéronome 5.14

É wâro cōwâ gée na aubà

Mataio 28.1–10; Maréko 16.1–8; Ioane 20.1–10

24 Na pwapwicîri, [na dâuru kêra *tòotù pwicîri kàra] na bwaa gòropwaa, â rà pâra naa na auip-wàni wà i pa ilàri. Â rà popa pâ i jawé ûrea na ia rà pwabwàti. ² Â rà cōo i atù, bécamoori i pwêe, âna jèe pwùru tâjii. ³⁻⁴ Â rà tò, â rà dau pò, ba càra caa pâmari i nài Iésu. Na rà gére pitawèerirà goro ê pwina gére tèepaa, â ru nye piâpâparirà kaa tupédu âboro, na ru coona ê ârabwée na dau pwaa, ma pwâra †. ⁵ Â rà cigò-boo i pa ilàri, ba po dau wâgotàra.

Éco na ru ina tàra pâ: «Gorodà na guwà mudàra nacârù, pwi âboro na é jèe wâro [cōwâ]? ⁶ †Jèe tiàù Ié-su ni! Ba é jèe wâro cōwâ gée na aubà †! Gona câguwà caa niimiri i pwi ia é ina tàwà, na guwà bwaa tâa ma wàé na Galilée? ⁷ Ba ia é ina pâ, o mwa panuâê tà tèpa âboro èpà, wàé *Pwina naîri âboro. Â rà o mwa tanamiriê naa goro *kurucé. Â, naa na béaracié kêra tòotù gée na càué, âna ée mwa wâro cōwâ gée na aubà.»

⁸ Â wà i pa ilàri, âna rà nye niimiri kaa pâ, ia é jèe nye ina pwiri tàra wà Iésu. ⁹ Â rà nye itàa kaa gée na auip-wàni, ba na rà piwiâ tà tèpa *câmu kêe, ma êdiri pâra tèpa âboro ê pwina tèepaa marirà. ¹⁰ Napwa naa goo wà pa ilàri bèepwiri, âna wà Maria gée Magdala, ma Jeanne, ma Maria tô nyaa kà Jacques, ma wà pâra ilàri mwara.

Â rà pwa jèkutâ tà tèpa *apostolo. ¹¹ Éco na càra caa cèikî naa goorà, ba rà niimiri pâ rà piwâmirà. ¹² Éco na wà Pétèru, âna é cimadò, â é itàa naa na auipwàni, [ba na é cōo. Â câé caa tò] â é nye po cùué boo co, â é niâ dò naadò wà, â é pò na é cōo ê pâ imwaano co na gére tâaboo naani napuu. Â é wâjué cōwâ naa pwârawâ, â é dau pinûnûma naa goro ê pwina gére tèepaa.

É ipaarié naa gòro naigé Emmaüs

Maréko 16.12–13

¹³ Na tòotù bèepwiri, âna ru pâra wà tupédu ârailu bée Iésu, naa Emmaüs, pwi village, wâpà na 11 kilo-mètres gée *Iérusaléma.

¹⁴⁻¹⁵ Â wii naigé, âna ru gére pwa jèkutâ goro ê pâ pwina gére tèepaa. Â é pâmwünyabweriru wà pwi jè âboro, â rà picaapâra. Nye wà Iésu kaa, ¹⁶ éco na càru caa cōoinaê.

¹⁷ Â é tawèeriru pâ: «Dà é pwina gàu gére pwa jèkutâ goo, co tupéeni?»

Â ru coo, na ru nye dau pikîri. ¹⁸ Â wà pwi jèpwi (na nee Cléopas), âna é tòpi tée pâ: «Wànau, co pwini? Gona câgà caa tâmogòori ê pwina gére tèepaa na pâ tòotù bëeni? Diri ê pâ âboro wà Iérusaléma, âna rà nye tâmogòori, â nye wâgà co?»

¹⁹ Â é tòpi tàru pâ: «Gona dà?»

† Tupédu âboro... Pai ina wée pâ, tupédu angela. Cōo mwara Angela naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. †† 24.6 Luka 9.22 ‡ Jèe tiàù Iésu... Pâ popai bèepwiri, âna nye tiàù na pâra Tii Pwicîri naa na grec.

Â ru ina tée pâ: «É pwina tèepaa dari Iésu gée Nazareth, pwi *péroféta na é piwéna! Ba dau pwa pàtamara é pwâratùra kêe, ma é pwina é pwa. Â é dau wàdé na ara Pwiduée, â wâru tèpa âboro mwara na rà picâdirié. ²⁰ Â wà tèpa pitùâ kâjè, ma tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaailò, âna rà tâjùrué, ma panuâê [tà tèpa *Roma] ba na rà pwa wârimuru tée, ma é bà. Â rà na-ma tanamiriê naa goro *kurucé. ²¹ †† [wàibà-ni, âna bà nye po dau pikîri kaa] ba bà nye tà wâari pâ, wàé kaa [pwi *Mesia, na é] *pwi a pa-udò é Ba kâjè *Is-araéla. Â ni, âna jèe âracié tòotù gée na càuru pai bà kêe.

²² «Â èri, âna wà pâra ilàri gée jaabà, âna rà dau pa-pòbà kaa [goro jèkutâ kàra]. Ba, na bwaa po dâuru, âna rà pâra naa na auipwàni. ²³ Â càra caa pâmari i nai-ié, â rà ina pâ rà cōo du *angela, na ru ina tàra pâ, é jèe wâro cōwâ wà Iésu! ²⁴ †† wà pâra tèpa paaoo gée goobà, âna rà itàa pâ naa na auipwàni, ba na rà cōo, â nye âjupâra pâ, tiàù nài Iésu! [Nye dau ité kaa!]

É tòpi tàru

²⁵ É ina tàru wà pwini pâ: «Au, meaariwà! Ba nye ticé cèna guwà tâmogòori! Po dau ipwâ ma guwà cèikî naa goro ê pâ pwi ia rà wii wà tèpa péroféta biu! ²⁶ †† Ba rà ina pâ: Wàdé na é pwamaagé cōo wà pwi Mesia naa na pai pwa wée bèepwiri, béaa kêra pai o paari ê pai maina ma muugère kêe.»

²⁷ †† [na rà gére pâra wii naigé, â] é napéaati tàru wà pwini, êdiri pâ jèkutâ gooé na wii naa na *Tii Pwicîri—tapoo naa goro pâ tii kà *Moosé, tèepaa naa goro pâ tii kà tèpa péroféta.

²⁸ Â nabwé, â rà tèepaa pâ naa na village na ru pâra naawé wà tupédu âboro. Â wà pwiibà, âna pwa na é pâra jiiru. ²⁹ Éco na ru tacoo gooé, â ru ina tée pâ: «Bwa, gà tàpo tâa jaabu [§], ba jèe bàrane.»

Â rà pàgà naa pwârawâ, â rà tâa wê.

Ru cōoinaê na é tubiti poloa

³⁰ Nabwé, ûna rà tâa goro taapà, â é popa é poloa wà pwini, â é pwaolé tà Pwiduée, â é tubiti i poloa, â é ipâ-di tàru. ³¹ Úna wàrapwiri, â ru nye cōoina kaa pâ wà Ié-su, éco na, na ji pâara bèepwiri, âna é nye pò ma tiàué jiiru kaa. ³² Â ru pi-ina naa gooru pâ: «Nye dau ité kaa é pé ipwadée, na tâa na pwâranûmajù, na ia é tàgère patùraju me wii naigé, goro ê Tii Pwicîri!»

³³ Ru cimadò, â ru wâjué cōwâ wài naa Iérusaléma, ba na ru ina tà tèpa 11 a câmu na rà gére caatâa wê, ma pâra tèpa bée Iésu. ³⁴ †† Éco na rà mara ina tàru pâ: «Nye âjupâra kaa pâ, é jèe wâro gée na aubà wà Pwi Ukai! Ba é cōoè wà Simona Pétèru!»

³⁵ Â wà i tupédu âboro, âna ru piwiâ é pwina tèepaa mariru wii naigé. Â ru ina mwara pâ: «Bu nye cōoinaê kaa, na é tubiti é poloa.»

†† 24.21 Luka 19.11; Apostolo 1.6 †† 24.24 Ioane 20.3–10 ††† 24.26 Luka 9.22 ††† 24.27 Psaume 22.2–22; Ésaie 53 § Gà tàpo tâa jaabu—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: jè jèe tâa ma wàibu. †† 24.34 1 Korénito 15.4–5

É ipaarié tà tèpa câmu kêe

Mataio 28.16–20; Maréko 16.14–18; Apostolo 1.6–8

³⁶ Wà tèpa câmu kà Iésu ma wà tèpa béerà, âna rà pwa jèkutâ [goro pai wâro cowa kêe gée na aubà]. Na rà bwaa gére pi-ina pwiri, â é nye coo kaa nabibiu kàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Bwàcu kàwà! Cidòri nyuâawà!»

³⁷ † Â rà cau pò ma po dau wâgotàra, ba rà niimiri pâ pé duée. ³⁸ Êco na é ina tàra wà Iésu pâ: «Cina wâgotàwà ma gûmagù pwâranümawà? Gorodà na câguwà caa cèikî pâ wâgo?»

³⁹⁻⁴⁰ Â é paari tàra ê du îê ma i du âê, â é ina tàra pâ: «Guwà còo ê du îê, ma ê du âê. Nye wâgo kaa! Guwà còo naiio, â guwà tu naa goo! Ba é duée, âna nye ticè naiié!»

⁴¹ Â rà po dau pò wà tèpa câmu kêe. Â rà ipwàdée, [ba nûmarà na rà cèikî] êco na rà piwâ, ba càra caa pâji cèikî bwàti. Â é pwa ma tawèerirà Iésu pâ: «Nye pwa cè uti kâjè?»

⁴² Â rà naa tée jè noo kàra ârawèa na cîri, ⁴³ â é uti na ararà.

É tàpiri pai còoina kàra ê Tii Pwicîri

⁴⁴ † † É pwa ma ina tàra pâ: «Guwà niimiri, na jè bwaa tâa ma wâgo, â ia go ina tàwà pâ: O mwa coo diri ê pâ pwina rà wii naa goodò, wà Moosé, ma wà tèpa pérofèta, ma naa na tii *Salamo.»

† 24.37 Mataio 14.26 †† 24.44 Luka 9.22

⁴⁵ Â é tàpiri pai còoina kàra ma pai tâmogòori kàra ê Tii Pwicîri. ⁴⁶ † Ba é ina pâ: «Jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ, wà pwi Mesia, âna wâdé na é pwamaagé còo, ma bà. Â naa na béaracié kàra tòotù ††, â ée mwa wâro cowa gée na aubà.

⁴⁷ «Â [go panuâwà, ba na guwà] picémara târa diri ê Ba, tapoo na Iérusaléma, ê popai goro pai pinünüma. [Â guwà ina tàra] naa na neeô pâ: “Guwà biiwà ma pitòotéri ê wâro kàwà, â ée mwa pwanauri tàwà ê pâ èpà kàwà wà Pwiduée!”

⁴⁸ † † Ba nye wâguwà, na guwà tèpa *paâjupâra ê pwi-ibà! ⁴⁹ † † Êco na guwà bwaa tàpo tâa ni, na ville, tapacîri cè pai tòpi kàwà ê pàtâma Pwiduée. Ba go o mwa panuâ me tàwà ê [Nyuâaê Pwicîri] âraimeai na ia é ina béaa wà Caa.»

É too jiià naa napwéretòotù

Maréko 16.19–20; Apostolo 1.9–11

⁵⁰ Wà Iésu, âna é popa tèpa câmu kêe, naa na jè ére na wâmwünyabweri Bétani. Â é tòpò naa gòrà ê du îê, â é *pwényunyuâarirà. ⁵¹ Ûna é gére wàrapwiri, â dàgòtùé too jiià naa napwéretòotù. ⁵² Â rà dau pwa-mainaê. Â nabwé, â rà wâjué cowa naa Iérusaléma, â nye dau maina kaa ê ipwàdée kàra. ⁵³ Â rà gòo goro picâdiri Pwiduée taaci naa na *Wâra pwapwicîri.

‡ 24.46 Psaume 16.10; Ésaie 49.6, 53.10–11 †† Naa na béaracié kàra tòotù—É bà wà Iésu na papwicî, â é wâro cowa na pwapwicîri. Nabà, âna jè ina pâ, ârailu tòotù gée na càùé. Êco na wiâra ê pai pûra tòotù kà tèpa Juif, âna papwicî, âna pwi pâbéaa kàra tòotù; â capàto, âna pwi béârailu kêe; â pwapwicîri, âna pwi béaracié kêe.

†† 24.48 Ioane 15.27; Apostolo 1.8 ††† 24.49 Ioane 14.16, 15.26; Apostolo 1.4

Ioane

na é wii wà

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Ioane, pwi *apostolo. Êco na câé caa ina ê nee naa na ê tii bèeni. Â nye po ina co pâ 'pwi jè a *câmu', ma 'wà pwi na ia dau wânüma Iésu gooé'. (Còo 13.23; 19.26; 21.24.)

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 70 ma 100 (munaa 80–85), na pàara na wà Ioane, âna é tâa na province Asia (naa napô Turquie nabà). É wii gée na càù wà Mataio, ma Maréko ma Luka.

É wii tâi?

Tà diri tàpé na rà mudàra ê naigé, ma ê âjupàra, ma ê wâro (14.6).

Cina é wii?

Nüma wà Ioane na é popa me tèpa âboro na rà tère ê popai, ba na rà tâmogòori pâ wà Iésu, âna é pwi *Mesia, wà *Pwina naî Pwidueé, na ia rà jèe inapàpari biu wà tèpa *péroféta.

Dà ère ê tii bèeni?

Câé caa ipaiwà pai wiâ kà Ioane bau ê pai wiâ kà Mataio, ma Maréko, ma Luka. Ba câé caa wiâ diri ê pâ popai ma wakè kà Iésu. Â é inapàpari co ê pâ muru, na tâa na wâbinyiri, wâna ê pâ popai ma wakè kà Iésu. Wàéni ère ê tii: Wà Iésu Kériso, âna é pwi Popai na é wâjaa Pwidueé, béaa kêra pai tapoo diri pâ muru. Â é biie ma é âboro, â é wâro nabibiu kêjè naani gòropuu. Wàé, âna wàé ê âji pwéelaa; wàé na é pwi naigé, ma ê gorop-wârawâ târa ê *âji wâro jaa Pwidueé. Â wàé mwara 'pwi a wéaari mutô', na é popajè tèpa âboro pàdari wà Caa.

7 câmu ma 7 pai ina wèe naa na Tii kà Ioane

Wà Ioane, âna é popa ê nimaro 7 (na câmu kêe goo ê pwina tâbawêe) ba na é paari pâ wà Iésu, âna é Pwina naî Pwidueé:

7 câmu kêra pàtâma Iésu

É bii jawé ba na dipâa (2.1–12)
 É nama tiâu maagé kà pwi âboro (4.43–54)
 É pwa ma é wâdé pwi a pitâbwamwa na tòotù pwicîri (5.1–18)
 É pa-ija pâ âboro na wâru (6.1–15)
 É pâra gòro parawére jawé (6.16–21)
 É nama é niâ pwi a bwi (9.1–7)
 É nama é wâro còwâ Lacaro (11.1–44)

7 ucina còwâ naa gooé na é ina wà Iésu

É ina wà Iésu pâ: , âna go:
 Poloa târa wâro (6.35,51)
 Pwéelaa kêra gòropuu (8.12)
 Goropwârawâ kêra ê pâ mutô (10.7,9)

A piwéaari ê pâ mutô (10.11,14)

Pwina é naa é wâro, ma pawâro cōwâ tēpa âboro gée na aubà (11.25)

Naigé, ma , ma Wâro (14.6)

Âji majoro vigne (15.1,5)

Jè wàrani târa pai wii wèe «» ba târa paari pâ, wà Iésu, âna é popa é nee Pwiduee, « pwi a tâa napwiri, nabà, â dâra gòiri awé.» (Còo naporomee 8 ma 13, ma 3.14.) É wàrapwiri ba na é paari tâjè pâ, câe caa pwi âboro co, ba é me gée goo Pwiduee Caa.

Pai pitàgoo tii kà Ioane

Iésu, âna é pwi Popai na me gée goo Pwiduee

Opaâjupâra ma ipwabwâti

Wakè kée naa jaa tēpa âboro

Wakè kée naa Judée ma Samaria

Rà tapoo cicaraé wà tēpa pitûâ

Wakè kée naa Iérusaléma

Ipicijii ma ipagòo kée tēpa câmu

Bénabwé pi-ija

Bénabwé ipagòo

Bénabwé pwâra pwapwicîri

Pai bà ma wâro cōwâ kée

Rà tâjûrué ma nama é bà

É wâro cōwâ gée na aubà

Pwi Popai na é tâa jaa Pwiduee

1 †É jèe nye tâa é Popai
naa na autapoo goo
[ê gòropuu].

É tâa jaa Pwiduee.

Ba nye tàgére wàé

Pwiduee.

²É nye wâjaa Pwiduee

naa na autapoo goo.

³††É nama é pwa diri

pâ namuru wà Pwiduee.

Diri é pâ muru,

âna wàé na pwa.

⁴†É wâjaaé *âji wâro,

na nama rà wâro

na pwéelaa pâ âboro.

⁵††É pwéelaa, âna é èu

naa nanaara é bàutê.

Â é bàutê, âna câe caa

câtâmwereê ††.

Pai paâjupâra pwéelaa

⁶†††Wà Pwiduee, âna é cùru me pwi jè âboro na nee Ioane. ⁷É pwi a *paâjupâra é pwéelaa, ba na é pwi naigé mara é cèikí kà tēpa âboro diri. ⁸Càcaa wàé é pwéelaa, â é tèepaa, ba na é *paâjupâra é pwéelaa.

⁹†††Wàépwiri é âji pwéelaa, na é tèepaa naa gòropuu, ba na é nama pwéelaa goo tēpa âboro diri.

¹⁰É jèe nye tâa gòropuu é Popai, â é tòpò é gòropuu wà Pwiduee goo é Popai. Éco na càra caa câmogòorié wà tēpa âboro gòropuu §. ¹¹É jèe tèepaa [naa napô kée] naa jaa tēpa bée; â càra caa tòpié wà tēpa jènerèe. ¹²Éco na wà tàpé na rà tòpié ma cèikí naa gooé, âna é nama rà tēpa naí Pwiduee. ¹³††Wà tēpa naíê, âna càra caa tèepaa gée goro é câbawâdé kâra âboro. Ba rà nye tèepaa gée goro é câbawâdé kà Pwiduee.

É pa naiiri âboro é Popai

¹⁴É pa naiiri âboro é Popai, â é wâro nabibiu kâjè. Po tâbawèe naa gooé é *pimeaari imudi, ma é *ÂJUPÂRA. Â bà jèe còo é pai maina ma muugère kà Pwina naíê, na é caapwi co, na é tòpi jii Caa.

¹⁵É tomara too wà Ioane, ba na é pamogòorié tà tēpa âboro, â é ina pâ: «Wàé kaa pwiri i pwi âboro na ia go jèe picémaraé tàwà, na ia go ina pâ, é bwaa pwicò kòo wà pwi âboro na dau pwamuru naa gooé jiio, ba é jèe nye wâro béaario †††.»

¹⁶Jè pitòpi naa gò é pâ wâdé ma *aupwényunyuâari, gée goo pimeaari imudi kée. ¹⁷††Béaa, âna é pinaigé mara é *Naèà wà *Moosé. Â nabàni, âna é pinaigé mara é pimeaari imudi ma *ÂJUPÂRA, wà Iésu *Kériso. ¹⁸†††Nye ticé pwi jè âboro cèna é mu jèe còo Pwiduee. Éco na wà Pwina naíê na caapwi co, âna wàé kaa na

† 1.1 Ioane 17.5; 1 Ioane 1.1-2; Auinapàpari 19.13 †† 1.3 1 Korénito 8.6; Kolosé 1.16-17; Hébéru 1.2 † 1.4 Ioane 5.26 †† 1.5 Ioane 3.19 †† Caa caa câtâmwereê—é, Caa caa tâmogòorié, é, caa caa tòpié. ††† 1.6 Mataio 3.1; Luka 1.13-17,76

††† 1.9 Ioane 8.12 § Tēpa âboro gòropuu—Grec: Gòropuu. Wà Ioane (pwi awii tii bèeni), âna é ina diri tēpa âboro na tàutàra goo wà Pwiduee, â na rà cicara Iésu ma wà tàpé na rà pâra wiâê. †† 1.13 Ioane 2.11, 3.3-6; Filipi 2.7; 1 Péteru 1.23

pamogòorié tâjè. Ba é nye tà tâa jaa Pwidueé, â nye tàgére wàè còwâ mwara Pwidueé.

Opaâjupâra kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 3.1–12; Maréko 1.1–8; Luka 3.1–18

¹⁹⁻²⁰ Wà tèpa caa kà tèpa *Juif † gée *Iéruusaléma, âna rà panuâ pâ pàra tèpa ênawéna kâra Wâra pwapwicîri ††, ma pàra tèpa pwa *ârapwailò dari Ioane. Â rà tawèerié pâ: «Wâgà wàa?»

Â nye ticè na é naapwàniri goorà, ba é ina ba pwéela-tàra pâ: «Càcaa wâgo pwi *Mesia, [na ée mwa pa-udò è Ba].»

²¹ †† Â rà tawèerié pâ: «Â gona wâgà wàa? Gona càcaa wâgà Élia, pwi *péroféta [na ée mwa pâbéaa kêe]?»

«Bwa †.»

«Â gona câgà caa i pwi Péroféta [na é inaê wà Moosé] †?»

«Bwa.»

²² «Â gona wâgà wàa? Gà ina tâbà, ba na bà ina tà tàpè na rà panuâbà me.»

²³ †† Â é tòpi tàra pâ: «Wâgo wà pwi âboro na ia é inaò wà Isaia, pwi péroféta, na ia é wii pâ:

Pwi âboro naa namaré

na é tomara too:

“Ée me Pwi Ukai!

Patàrù naigé kêe!” Ésaie 40.3

²⁴ Rà tâa nabibiu kà tèpa âboro bèepwiri cùrurà, pàra tèpa *Farasaio. ²⁵ Â rà tawèerié mwara pâ: «Wiàna cà-caa wâgà pwi Mesia, é, Élia, é, pwi Péroféta, â gorodà na gà *piupwaa?»

²⁶ Â é tòpi tàra wà Ioane pâ: «Wâgo, âna go piupwaa goro jawé. Êco na é wânabibiu kàwà, è pwi âboro na câguwà caa câmogòorié. ²⁷ †† Wàé, âna ée mwa pwicò kôo. Êco na po dau càcaa pâriò, ma go tipi è otâpwe goro du wâraâê †, [ba é Pwi Ukai].»

²⁸ Ê pwâra pitùra kàra bèepwiri, âna rà pwa na Bé-tani, pwi village na wâdò còwâ kâra nairiwâ Ioridano, wâna na é piupwaa naawê wà Ioane.

†† Béario—Béaa kôo. † 1.17 Exode 34.28; Roma 6.14
 †† 1.18 Exode 33.20; Ioane 6.46; 1 Timotéo 6.16 † Tèpa caa kà tèpa Juif—Wà Ioane, âna é pwa wâru wii pâ, tèpa Juif, naa na tii bëeni, âna pai ina wèè pâ, tèpa pitùâ kà tèpa Juif. É, na pàra pwi, âna pai ina wèè pâ, diri tèpa âboro na rà gére tàmaari Iésu (par ex. naa na pâ nee tii 6.41, ma 8.22, ma 12.9). Â bà wii pâ, tèpa âboro naawê.
 †† Ênawéna kâra Wâra pwapwicîri—Lévite. Pwi âboro gée na wâao kà Lévi na é pitu tà tèpa pwa ârapwailò. † 1.21 Deutéronome 18.15, 18; Malachie 3.23; Mataio 11.14 †† Câé caa pâji tâmogòori wà Ioane è pai maina kâra è wakè kêe. Ba é ina wà Iésu naa na Mataio 11.14 pâ, nye wà Ioane kaa, na é pwa è wakè kà Élia. Còo mwara Mesia ma Élia naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. †† Pwi Péroféta na é inaê wà Moosé—Pwi Péroféta na dau imaina, na ée mwa pwi apa popai nabibiu kà Pwidueé ma tèpa âboro. Càra caa tâmogòori wà tèpa Juif pâ, wà pwi âboro bèepwiri, âna wàè kaa pwi Mesia na rà tapacîè. Â càra caa tâmogòori pâ, tàgére wà Iésu Kériso. Còo Péroféta naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. †† 1.23 Ésaie 40.3 †† 1.27 Ioane 1.15 † Tipi è otâpwe goro du wâraâê—Ê wakè kà tèpa ênawéna na dau kîri.

É Pwina naî Pwidueé wà Iésu

²⁹ †† Na dàuru kêe, â é còo Iésu wà Ioane, na é me burèe, â é ina pâ: «Wàéni i *Pwi nari mutò kà Pwidueé! Wàè na é patâjii è èpà kâra pâ âboro gòropuu! ³⁰ †† Wà i pwi âboro, na ia go inaê tàwà napwiri pâ: É bwaa pwicò kôo wà pwi âboro, na dau pwamuru naa gooé jio, ba é jèe nye wâro béario.

³¹ «Béaa, âna câgo caa câmogòori †† pâ wàilàapà pwi âboro na ia go picémaraê tàwà. Â go me nau piupwaa goro jawé, ba na rà o câmogòorié wà tàpè *Isaraéla.»

³² †† Â é paâjupâra mwara wà Ioane pâ: «Go còo è *Nyuâaê Pwicîri, na é boo gée napwéretòotù, wàra déamu, â é boo naa gòé. ³³ Béaa, âna bwaa câgo caa pâji câmogòori pâ pwiri wàilàapà. Êco na wà Pwidueé, na é cùruo me, nau piupwaa goro jawé, âna é jèe ina tòo béaa pâ: “Gà mwa còo è Nyuâaê Pwicîri, na boo naa gò pwi jè è âboro, â é mwa tâa gooé. Âna wàè kaa, pwi âboro na ée mwa piupwaa goro Nyuâaê Pwicîri.”

³⁴ †† «Â wàè kaa pwiri è pwina go còo, â go nye paâjupâra pâ, wà pwi âboro bèepwiri, âna Pwina naî Pwidueé.»

É tapoo todà tèpa câmu

³⁵ Na dàuru kêe, âna rà tâa wè còwâ wà Ioane ma tupédu âboro ârailu a *câmu kêe. ³⁶ †† Â é còo Iésu na é paé, â é ina pâ: «Wàéni i Pwi nari mutò kà Pwidueé!»

³⁷ Â ru tèreê, â ru pàra wiâ Iésu. ³⁸ Â é tabèrèè wà Iésu, â é còoru, na ru gére pàra wiâè, â é ina tàru pâ: «Gàu mudà î?»

Â ru tòpi tée pâ: «Gà pitâa pâ, co pwi Rabbi?» (Ê popai *Rabbi*, âna pai ina wèè pâ ‘Pwi a pwa pupûra’.)

³⁹ Â é ina tàru pâ: «Gàu me, ba na gàu o còo.»

Jèe ârapapè ineretòotù na càuru ija. Â rà pàra naima, nau còo na é pitâa wè, â rà jèe tà burà tâa wè.

⁴⁰ †† Wà pwi jèpwi gée gooru, âna wà André, pwi aéjii kà Simona Pétèru. ⁴¹ Â é pò ma pâmari pwi aéjii kêe, â é ina tée pâ: «Bu jèe pâmari pwi Mesia!» (Ê popai ‘Mesia’, âna pai ina wèè pâ ‘Kériso’.)

⁴² †† Â é popaé pâdari Iésu. Â é còo wà Simona wà Iésu, â é ina tée pâ: «Wâgà Simona, pwina naî Iona ††. O mwa pituneegà pâ Céphas ¹⁸, é, Pétèru.» (Ê pwi neere âboro bëeni, âna pai ina wèè pâ ‘Atú’.)

É todà Filippo ma Natanaël

⁴³⁻⁴⁴ Na dàuru kêe, â nùma Iésu na é wâjué còwâ naa napò Galilée. Ûna é pàra, â ipitiru ma Filippo, pwi âboro gée Bethsaïda, village kà André ma Pétèru. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Me wiâò!»

⁴⁵ ¹⁹ Â wà Filippo, âna ipitiru ma Natanaël ²⁰, â é ina tée pâ: «Gà còo, bà jèe còo pwi âboro, na ia é inaê wà Moosé naa na i Naèa kêe—wà pwi âboro na ia rà picé-

† 1.29 Ésaie 53.6–7; 1 Pétèru 1.18–19 †† 1.30 Ioane 1.15 †† Câmogòori—Reconnaître (cf tâmogòori, còoina). †† 1.32 Mataio 3.16 †† 1.34 Mataio 3.17 †† 1.36 Ioane 1.29 †† 1.40 Mataio 4.18–20 †† 1.42 Mataio 16.18 †† Iona—é, Ioane.

¹⁸ Céphas—Nee naa na araméen, Pétèru naa na grec. ¹⁹ 1.45 Deutéronome 18.18; Ésaie 7.14, 9.5; Jérémie 23.5; Ézékiel 34.23

maraê mwara wà pàra tèpa péroféta. Wà pwiibà, âna wà Iésu, pwi âboro gée Nazareth, pwina naí Ioséfa.»

⁴⁶ Â é ina tée wà Natanaël pà: «Gona nye pâri ma me gée Nazareth, cè jè muru cèna wâdé? Auwa!»

Â é tòpi tée wà Filipino pà: «Me, ma gà còo!»

⁴⁷ Ûna é gére medari Iésu wà Natanaël, â é còoè wà Iésu, â é ina pà: «Wàèni é pwi âji Isaraéla, ba é pwi âboro na é *târù ma âjupâra!»

⁴⁸ Â [é pò wà pwiibà, â] é ina tée pà: «Gà tâmogòorio géepà?»

Â é ina tée wà Iésu pà: «Béaari é pai todàgà kà Filipino, âna go jèè tà còogà na aranara i *upwâra wâi.»

⁴⁹ Â é ina tée wà Natanaël pà: «Pwi a pwa pupûra, wâgà Pwina naí Pwidueé, â gà Pwi Ukai naa Isaraéla!»

⁵⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pà: «Gona gà cèikî, gée goo na go ina tâgà pà, go còogà na aranara i upwâra wâi? Tàpo coo, ba gà o mwa còo é pà namuru na dau maina jii pwiri!»

⁵¹ †Â é ina [târa diri] pà: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pà: Guwà o mwa còo è napwéretòotù, wiàna tàpirié. Â guwà o mwa còo wà tèpa *angela kà Pwidueé, na rà too ma tàbàtù, wâgò-o *Pwina naíri âboro.»

É tâa goro piéa na Kana wà Iésu

2 Gée na càuru ârailu tòotù, âna pwa jè piéa na Kana, jè village gée Galilée. Â é tâa goo wà nyaa kà Iésu. ² Â rà todà mwara Iésu ma tèpa *câmu kèe, naa goro piéa.

³ [Bwaa càcaa pâji pwâadàra i tòotù, â] jèè pà nau ticè dipâa †. Â é todà Iésu wà nyaa kèe, â é ina tée pà: «Au, meaarirà, ba jèè ticè dipâa kàra.»

⁴ †Â é ina tée wà Iésu pà: «Naa càcaa wâgà, na pitûâri tóo, cè pwina go o pwa †. Ba bwaa càcaa pâji tèepaa me é pàara kôo ††.»

⁵ Â é ina wà nyaa kèe tà tèpa ênawéna pà: «Guwà pwa diri é pwina ée mwa ina tàwà.»

⁶ Â tâa wè è tèpa wâra jawé atù na po 6, na piwâpâ na 100 litres. Wà tèpa *Juif, âna rà mu pa è jawé gée na, târa è 'pwapwicîri târa pai *pinuwa', wiàra è nya-manyà kàra. ⁷ Â é ina tà tèpa ênawéna wà Iésu pà: «Pwaa ma wâbé tèpa wâra jawé bèepwiri, goro jawé.»

Â rà pwaai ma wâbé diri.

⁸ Â é pwa ma ina târa còwâ pà: «Guwà cia còwâ, â guwà popa pàdari wà pwi apooro pi-ija.»

Â rà cia pàdarié. ⁹ Nabwé, â é nacai i jawé wà pwini [â é pò, ba] jèè pâra nau dipâa. Â câe caa tâmogòori wâna na me géewê, i dipâa bèepwiri. (Éco na wà tèpa ênawéna, âna rà nye tâmogòori.) Â é todà pwi a piéa, ¹⁰ â é ina tée pà: «Naa na è pai pwa kâjè, âna jè ipâdi béaa è dipâa na dau wâdé. Ûna rà jèè dau wâdo, â jè mwa pâdi è dipâa na câe caa po dau wâdé. Éco na

²⁰ Natanaël—Nee Barthélemy naa na pà tii kà Mataio, Maréko ma Luka. † 1.49 Mataio 14.33, 16.16; Maréko 3.11 †† 1.51 Genèse 28.12 † Ticè dipâa—Dau maina kamu kà tèpa apooro è tòotù.

†† 2.4 Ioane 7.30, 8.20 †† Naa càcaa wâgà, na pitûâri tóo... é, Dà cèna pwina nûmagà goo? Grec: Târa dà'gà è pwina kôo? ††† Pàara kôo—È pàara na o mwa paari è pai muugère ma maina kà Iésu.

wâgà, âna gà nye tàgère wéaari dipâa na wâdé, tiagoo ni!»

¹¹ Wàé kaa pwiri tapoo pàtamara wakè, na é tapoo wà Iésu na Kana wà Galilée. Ba é câmu bèepwiri, âna é paari é pai maina ma muugère kèe. Â rà cèikî naa gooré wà tèpa câmu kèe.

¹² †††Gée na càué, â é boo naa Capernaüm wà Iésu, wailà ma wà nyaa kèe, ma tèpa aéjii kèe, ma wà tèpa câmu kèe. Â càcaa wâru pà tòotù na rà tâa wè na.

É tû tà tèpa pi-icu gée na Wâra pwapwicîri

Mataio 21.12; Maréko 11.15; Luka 19.45

¹³ †Jèè tàpo wâmwünyabwe è tòotù *Paséka, tòotù maina kà tèpa Juif. Â é too naa *Iéusaléma wà Iésu †. ¹⁴ Â ùna é tò naa na [gòroigè kâra] è *Wâra pwapwicîri, â é pàdari è pà âboro, na rà gére pi-icu paaci ma mutò ma déa, â é còo mwara tèpa pitòotéri mwani ††, na rà tâaboo naa goro taapà kàra. ¹⁵ Â é bàpi è otâpwe, ba na ubati, â é cau tütürà †† gée na Wâra pwapwicîri—cau wailà mara pà mutò ma paaci kàra. Â é tawicèpwiri tâjii è pà mwani atù kà tèpa pitòotéri mwani, ma pugòboori è pà taapà kàra. ¹⁶ Â é tûârè tà tèpa pi-icu marù, pà: «Guwà patâjii géeni è pà muru bëeni! Â guwà nabwé na guwà pwa ma wâra pi-icu è wà kà Caa kôo!»

¹⁷ †††Â wà tèpa câmu kèe, âna rà mwa niimiri è jè auwii naa na *Tii Pwicîri, pà: *Dau maina è pwâranü-moo goo è Wâra pwapwicîri'gà.*

Psaume 69.10

Ucina goo pai wâro còwâ kèe

¹⁸ Rà ina tée wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif pà: «Dà cè câmu kèe, na gà pwa, târa paari tâbà pà è pwina gà pwa, âna muru me gée jaa Pwidueé?»

¹⁹ ††Â é ina târa pà: «Téura tâjii è wâra pwapwicîri bëeni, â go mwa pacima còwâ naa na âracié tòotù!»

²⁰ Â rà ina tée pà: «A?! Po 46 naja goro pai bari wâra è Wâra pwapwicîri bëeni! Â wâna? Wâgà, âna gà ina pà gà o pacima còwâ naa na âracié tòotù?»

²¹ ††Éco na è 'wâra pwapwicîri' na é ina wà Iésu, âna é ina è naiié. ²² †††Ûna ée mwa wâro còwâ gée na aubà, â rà mwa niimiri wà tèpa câmu kèe, pà, é mu jèè nye [pwa wâru] ina târa è pwi bèepwiri. Â rà cèikî naa goo è Tii Pwicîri, ma pà pwina é jèè nabwé ina wà Iésu.

É tâmogòori pwâranümarà âboro

²³ †††Ûna é bwaa tâa Iéusaléma wà Iésu, na tòotù Paséka, â dau wâru âboro na rà cèikî naa gooré. Ba rà jèè còo pà câmu kâra pàtâma Pwidueé na é pwa. ²⁴ Éco na câe caa po cèikî naa goorà, ba é jèè nye cau câ-

††† 2.12 Mataio 4.13 § 2.13 Exode 12.1-27 †† Muna wà Iésu, âna é wailu pacòobé tèpa pi-icu gée na Wâra pwapwicîri—naa na pai tapoo tâa kèe na Iéusaléma, na wii ni na Ioane 2.13-22; ma naa na béaracé kâra pai tâa kèe wè, na wii na Mataio 21, ma Maréko 11, ma Luka 19. ††† Pitòotéri mwani—Còo note goo Mataio 21.12. †† Tütürà—Tü târa. ††† 2.17 Psaume 69.10 †† 2.19 Mataio 26.61, 27.40 †† 2.21 1 Korénito 6.19 ††† 2.22 Luka 24.6-8; Ioane 12.16 ††† 2.23 Ioane 7.31

mogòorirà diri. ²⁵ Ba càcaa àjimuru tée, wiàna ina tée è pai pwa kàra àborò, ba é nye tàmogòori pwàranü-marà.

Pitùra kà Iésu ma Nicodème

3 [†]Pwa pwi jè àborò na nee Nicodème, pwi jè àrapàara [tèpa pwapwicîri gée jaa] tèpa *Farasaio. Â é pwi àborò imaina kà tèpa *Juif. ² Â é pâra dari Iésu na jè ne, â é ina tée pâ: «Pwi ukai, bà jèe tàmogòori pâ, gà pwi a pwa pupûra na gà me gée goo Pwiduee. Ba nye ticè pwi àborò, na pâri ma é pwa è pâ *câmu kàra pàtâma Pwiduee na gà pwa, wiàna câe caa wâjâae wà Pwiduee.»

Wâdé na jèu pitèpawà còwâ

³ ^{††}É tòpi tée pâ: «Gà tère bwàti, ba go ina tâgà è àjupâra pâ: Wiàna càcaa jèu pitèpa còwâ [‡] wà pwi àborò, â o càcaa pâri ma é còo è *Mwaciri kà Pwiduee.»

⁴ Â é ina tée wà Nicodème pâ: «A? É wànau târa cè pai pitèpaé còwâ, wà pwi jè àborò na é jèe maina? Go-na nye pâri ma é tò còwâ naa nanaa nyaa kèe, ma o mwa jèu pitèpaé còwâ?»

⁵ ^{††}Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Go ina tâgà è àjupâra pâ: Wiàna càcaa jèu pitèpa còwâ wà pwi àborò, goro jawé ma è Nyuâaè Pwicîri, â o càcaa pâri ma é tò naa na Mwaciri kà Pwiduee. ⁶ ^{††}Wà pwina pitèpaé gée goro àborò, âna nye pwi àborò. Â wà pwina pitèpaé gée goo è Nyuâaè Pwicîri, âna nye pwi àborò kà Pwiduee. ⁷ Gà cibwaa pò, na go gére ina tâgà pâ, wâdé na jèu pitèpawà còwâ. ⁸ Gà còo, è pwéretòotù, âna é nye pâ naa, na nye nùmee na é pâ wê. Â gà tère aié, â câgà caa tâmogòori na é me géewê, ma wâna é pâ naawê. É wàrapwiri mwara naa goo pwi àborò na pitèpaé naa na è Nyuâaè Pwicîri.»

O cipa too wà Pwina naîri àborò

⁹ É ina tée wà Nicodème pâ: «[É 'pitèpa bèeni naa na è Nyuâaè Pwicîri' na gà ina, âna] o wànau târa cè pai pwa wèe?»

¹⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà pwi *dotée goro è Naèa, â gà pwi àborò imaina na *Isaraéla. Â gona câgà caa tàmogòori è pâ pwi bèepwiri? ¹¹ Go ina tâgà è àjupâra pâ: Bà ^{†††} ina pâ pwina bà tàmogòori, â bà *paâjupâra è pwina bà còo. Â câguwà caa tòpi è pwina bà paâjupâra. ¹² Na go ina tàwà pwina tèepaa naa na gòropuu, â câguwà caa cèikî naa goo. Â guwà mwa wànau târa cè pai cèikî kàwà, wiàna go ina tàwà è pâ muru na wânidò *napwéretòotù? ¹³ Nye ticè pwi jè àborò cèna é too naa napwéretòotù; â wâdé co wâgo *Pwina naîri àborò ^{†††}, na go boome gée napwéretòotù.

† 3.1 Ioane 7.50, 19.39†† 3.3 Mataio 18.3; 1 Pétèru 1.23 ‡ Pitèpa còwâ—é, Pitèpa gée goo Pwiduee na é wânidò. †† 3.5 Ézékiel 36.25–27†† 3.6 Ioane 1.13††† Bà—Munaa wà Ioane, âna é popa è popai kà Iésu, ba na popai kàra diri è wàra pwapwicîri. ††† Pwina naîri àborò—Pwina naîri àborò na é wânidò napwéretòotù na pàra Tii Pwicîri naa na grec.

¹⁴ [§]«[Gà pitaniimiri è pai pwa kà] *Moosé, naa namaré. Ba é cipa too naa goro è bàra upwàra, è dòea na pwa goro paò. Â o wàrapwiri è pai cipa too wà *Pwina naîri àborò ^{§†}, ¹⁵ ^{§††}ba na wà pwina é cèikî naa gooé, âna o tà tée è *wâro dâra gòiri jaa Pwiduee.

Dau wânüma Pwiduee goojè

¹⁶ ^{§†}«Ba po dau wânüma Pwiduee goo è pâ àborò gòropuu, ékaa na é panuâ me wà Pwina naîe na é caapwi co, ba na wà pwina é cèikî naa gooé, âna câe caa bà, êco na o tà tée è wâro dâra gòiri. ¹⁷ ^{§††}Ba câe caa cùru me Pwina naîe, wà Pwiduee, ba na é pitèi tèpa àborò gòropuu. Â é cùrué me, ba na rà udò è pâ àborò gée gooé, [ma tâa tàra è *âji wâro jaaé]. ¹⁸ ^{§†}Wà pwina é cèikî naa goo wà Pwina naîe, âna càcaa pitèié; â wà pwina câe caa cèikî naa gooé, âna jèe pitèié. Wàrapwiri, ba câe caa cèikî naa goro *Pwina naî Pwiduee, na é caapwi co.

¹⁹ ^{§†}«Â è aupitèi bèepwiri, âna èni: É jèe tèepaa me è pwéelaa naa gòropuu, êco na wà tèpa àborò, âna wâdé tàra è bàutè jii è pwéelaa. Ba è pâ càrara ma tûâ kàra, âna nye taaci èpà. ²⁰ Ba wà pwina é pwa taaci na èpà, âna é èpàri è pwéelaa. Â câe caa me naa na pwéelaa. Ba péa o còo è pâ tûâ kèe na èpà. ²¹ Â wà pwi àborò na é wakè na *ÂJUPÂRA, âna é me naa na è pwéelaa, ba na inapàpari diri pâ wakè kèe, na me gée goo Pwiduee.»

É inapàpari Iésu wà Ioane

²² ^{§††}Gée na càùé, â rà pâra wà Iésu ma wà tèpa *câmu kèe, naa napò *Judée. Â rà tàpo tâa wê, â è *upwaa tèpa àborò. ²³ Â wà Ioane mwara, âna é *piupwaa naa na ére wà Énon, wâmwünyabweri Salim, gée goro na wâru najawé wê. Â rà pâra wiâe è pâ àborò, ba na é upwaarà naawê. ²⁴ (Ba bwaa câe caa pâ pwa karapuu, na pàara bèepwiri.)

²⁵ Na jè tòotù, âna wà pwi jè Juif, âna é tapoo pitùra ma wà tèpa câmu kà Ioane. Â rà pâ nau pitòcia goro è 'pwapwicîri târa *pinuwa' wiâra è nyamanya kàra.

²⁶ Â rà pàdari Ioane, â rà ina tée pâ: «Pwi ukai, gà niimiri i pwi àborò na ia gà paâjupâraè, na ia gàu caatâa na ére gée còwâ kàra Ioridano? Â gà còo, nabàni, âna é jèe gére piupwaa! Â jèe po dau wâru è pâ àborò na rà gére pâra darié!»

²⁷ Â é tòpi tàra wà Ioane pâ: «Nye ticè jè muru cèna é tòpi wà pwi àborò, wiàna câe caa naa tée wà Pwiduee.

²⁸ ^{§§†}Ba wâguwà kaa, âna guwà jèe nye tèreò, na go ina pâ, càcaa wâgo *Mesia [na ée mwa pa-udò è Ba]. Ba wâgo, âna cùruo me, ba na go pàbéaa kèe.

²⁹ «Guwà còo, wà pwina é tâa jaa wà tô a piéa, âna wà pwi a piéa. Â napwa naa goo wà pwi bée pwi a piéa; âna é tà coo goro jènereè, â é tàmaarié. Â é dau ipwàdée goro è pwàratùra kèe. Â ipaiwà naa goodò, ba

§ 3.14 Nombres 21.9; Ioane 8.28, 12.32 §† Pwiri popai kà Iésu, é, pwiri popai kà Ioane. §†† 3.15 Ioane 20.31 §† 3.16 Ioane 3.36, 10.28; Roma 5.8, 8.32; 1 Ioane 4.9–10 §†† 3.17 Luka 19.10 §† 3.18 Ioane 5.24 §† 3.19 Ioane 1.5,9, 8.12 §†† 3.22 Ioane 4.1–2 §§† 3.28 Mataio 11.10; Ioane 1.20

nye tâbawêe nabà é ipwadée kôo. ³⁰ Â wâdé na é pimaïna too; â go pikîri boo.»

Wà Pwina é me géenidò napwéretòotù

³¹ †Wà pwi âboro gée gòropuu, âna é nye gée gòropuu. Â é nye tûra pwacéwii pwi âboro gée gòropuu. Êco na wà pwina é me géenidò napwéretòotù, âna é nye wâjajîè diri. Ûu, é wâjajîè diri kaa ††. ³² †Â é nye paâjupâra é pâ muru na é jèe còo ma tère. Â nye ticé âboro cèna é tòpi é pâ muru na é ina. ³³ Â wà pwi âboro na é tòpi é pipaâjupâra kèe, âna é inapàpari pâ, wà Pwiduee, âna é ina é âjupâra. ³⁴ Ba wà pwi âboro na é cùrué wà Pwiduee, âna é ina é popai kà Pwiduee. Â wà Pwiduee, âna é naa bamwara tère é Nyuâaé Pwicîri.

³⁵ ††Wà Pwiduee Caa, âna wânümeé goo Pwina naîê, â é naa tère pitûa naa gòro diri pâ muru. ³⁶ ††Wà pwi âboro na é cèikî naa goo Pwina naîê, âna tà tère é wâro dâra gòiri jaa Pwiduee. Â wà pwi âboro na tàutêe na é cèikî, âna o câe caa wâro. Â é pwâra putàmù kà Pwiduee, âna o nye tà tâa gooé.

Pwâra pwa jèkutâ kà Iésu ma tô jè ilàri gée Samaria

4 ¹⁻³ ††Rà tère wà tèpa *Farasaio pâ, wâru é pâ âboro na é todàra wà Iésu, ma *upwara, jii wà Ioane. (Êco na câe caa *piupwaa wà Iésu; â wà tèpa *câmu kèe co na piupwaa.) Ûna é tère pwiri wà Iésu, â é pâra gée napô *Judée, naa Galilée. ⁴ Â é pitapàgà pâ napô *Samaria.

⁵ ††Â é tèepaa naawê, â é pâra naa na pwi jè village, na nee Sikar, na é wâmwünyabweri é napuu, na ia é jèe naa wà Iakobo ⁵ tà pwina naîê Ioséfa, [na pàara biu]. ⁶ É tâa wê é pwârajawé kà Iakobo ^{5†}. Â é tàpo tâa-boo naawê wà Iésu, ba dau oratêe, goro é pai pâra kèe, â jèe gopaé.

Pwârajawé târa wâro

⁷⁻⁸ Wà tèpa câmu kèe, âna rà pâra naa na village nau wâri cè èrà. É tèepaa naa goro pwârajawé wà tô jè ilàri gée Samaria, nau cia jawé. Â é ina tère wà Iésu pâ: «Tòoni, go ilagà na gà naa cè wâdoò.»

⁹ ††Â é tòpi tère i tò ilàri pâ: «Ée! Cina gà ila jawé jii, wâgà pwi *Juif? Ba wâgo, âna go tô Samaria.» (Ba càra caa piwâdé wà tèpa Juif ma tèpa Samaria ^{5†}.)

¹⁰ ††Â é tòpi tère pâ: «Câgà caa câmogòorio, wâgo pwi a gère ila jawé jiigà. Â câgà caa câmogòorio mwara é urâpâra kà Pwiduee. Ba wiàna gà còoinari, â pwiri gère

wâgà na ila jawé jii; â pwiri go gère naa tâgà cè jawé târa wâro!»

¹¹ Â é ina tère wà tòobà pâ: «Gà o wânau târa cè pai pa wâra i jawé târa wâro, na gà gère ina? Ba nye ticé wâra cia, â é po dau tâgòro i pwârajawé. ¹² ^{5†}Wânau? Gà piwéna jii Iakobo, pwi caa kâbà ^{5†}? Ba wâé na naa tâbà i pwârajawé bèeni. Â rà wâdo ni, ma tèpa naîê, ma é pâ macii kèe diri.»

¹³ Â é tòpi tère wà Iésu pâ: «É pâ âboro na rà wâdo na pwârajawé bèeni, âna o bwaa nye tà nûmarà dâra wâdo còwâ. ¹⁴ ^{5†}Êco na wà pwi âboro na é wâdo é jawé na go naa tère, âna o càcaa mwa caa nûmee dâra wâdo. Ba é jawé na go o mwa naa tère, âna ée mwa pâra nau pwârapò gooé—pwi pwârapò na ée mwa tà ciburà pò, tia naa na é wâro dâra gòiri jaa Pwiduee!»

¹⁵ Â é ina tère wà tòoni pâ: «Naa tère é jawé bèepwiri! Naa tère, ba na o câ mwa caa nûmoo dâra wâdo còwâ! Â o cãgo mwa caa me còwâ nau cia jawé wâni!»

Wâgo pwi Mesia na patùragà

¹⁶ É tòpi tère pâ: «Pâra nau todà pwi éagà; â gàu me naani.»

¹⁷ «Nye ticé éao.»

«Nye âjupâra é pai ina'gà pâ nye ticé éagà. ¹⁸ Ba jèe po 5 éagà. Â wà pwina gàu gère pitâa ma wâeni, âna càcaa pwi éagà mwara. Ûu, nye âjupâra kaa é pai tòpi'gà!»

¹⁹ Â é ina tère wà tô ilàri pâ: «Go còo pâ gà pwi *péroféta, [na gà pame é popai me gée jaa wà Pwiduee]! ²⁰ ^{5†}Wà tèpa ijiao kâbà, âna rà pwamaina Pwiduee gòro é jaa bèeni. Â napwa naa goowà tèpa Juif, âna guwà ina pâ é ére na jèe pwamainâe naawê, âna wà *Iéruusaléma.»

²¹ Â é ina tère wà Iésu pâ: «Tòoni, gà cèikî naa gooò, na go ina pâ: O mwa tèepaa me é pwi pàara, na o jèe nabwé na pwamaina Caa, naa gò pwi jaa bèeni, ma wà Iéruusaléma mwara. ²² ^{5†}Ba wâguwà tèpa Samaria, âna câguwà caa tâmogòori wà Pwina guwà pwamainâe.

Wâdé wâibà tèpa Juif, ba bà nye tâmogòorie. Ba é pai udò kà tèpa âboro, âna me gée goo tèpa Juif. ²³ Êco na o mwa tèepaa é pwi pàara, â jèe wâé kaa ni, na rà o mwa pwamaina wà Caa wà tèpa âboro, naa na nyuâa ¹⁸ ma na *ÂJUPÂRA. Ba wâé kaa pwiri é pai pwamaina, na é ilari wà Caa. ²⁴ ¹⁹Ba wà Pwiduee, âna é nyuâa. Â wâdé na wà tèpa âboro na rà pwamainâe, âna rà pwamainâe naa na nyuâa ma na *ÂJUPÂRA.»

²⁵ Â é ina tère wà tô ilàri pâ: «Go tâmogòori pâ ée mwa tèepaa wà pwi *Mesia, jèe nee mwara Kériso. Â wiàna ée mwa tèepaa, â ée mwa inapàpari tâjè diri é pâ muru.»

²⁶ ²⁰Â é ina tère wà Iésu pâ: «*WÂGO pwini na tàgère patùragà!»

† 3.31 Ioane 8.23 †† Pwiri popai kà Ioane Pwi apiupwaa, é pwiri Iésu, é pwiri Ioane pwi awii é tii bèeni. † 3.32 Ioane 3.11 †† 3.35 Mataio 11.27; Ioane 5.20 †† 3.36 Ioane 3.16-18; 1 Ioane 5.12 ††† 4.1 Ioane 3.22 ††† 4.5 Genèse 33.19; Josué 24.32

§ Iakobo—Pwi jooro diri tèpa Juif. Còo mwara Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. §† Pwârajawé kà Iakobo—É dau tâgòro, â jèe panuâ boo é cio na tòo goro otàpwe, târa cia jawé. §†† 4.9 Esdras 4.1-5 §† Ba càra caa piwâdé... é, Wà tèpa Juif, âna càra caa ija ma wâdo na é ngapò ma wârado na rà jèe ija na, tèpa Samaria. §†† 4.10 Ioane 7.37-38; Auinapàpari 21.6

§† 4.12 Ioane 8.53 §† Kâbà—é, Kâjè. Ba wà Iakobo, âna é pwi jooro Iésu ma diri tèpa Juif. Êco na wà i tò ilàri, âna nûmee na é pinadârù é nyamanya kà tèpa Samaria, jii é nyamanya kà tèpa Juif. §†† 4.14 Ioane 6.35 §†† 4.20 Deutéronome 12.5-14; Psaume 122.1-5 §†† 4.22 2 Rois 17.29-41; Ésaïe 2.3; Roma 9.4-5 ¹⁸ Nyuâa—Pai ina wèe pâ, é Nyuâaé Pwicîri. ¹⁹ 4.24 Roma 12.1; 2 Korénito 3.17; Filipi 3.3 ²⁰ 4.26 Maréko 14.61-62

É inaê tà pàra tàpé wà tô ilàri

²⁷ Ûna ru bwaa gére pitùra, â rà tèepaa me còwâ wà tèpa câmu kêe. Â rà dau pò, na rà còoê na ru ipwa jèkutâ ma tô jè ilàri. Êco na nye ticè gée goorâ cèna tawèeri tô ilàri pà: «Dà cè pwina na gà ina tà pwini?» Â ticè na tawèeri Iésu pà: «Cina gà pwa jèkutâ ma wà tôoni?»

²⁸ Â é panuâ naawê i wâra cia jawé kêe wà tô ilàri. Â é pâra còwâ naa na village, â é ina târa ê pà âboro pà: ²⁹ «Êe! Guwà me nau còo pwi âboro na é cau inapàpari tôo diri ê pà muru na go pwa! [Pwiri wàilàpà?] Pwiri wà Mesia?»

³⁰ Â rà cau pàra diri nau còo Iésu.

Âji utimuru âna pai pitêre dà Caa

³¹ Na pwi pàara-bà, â rà tàgére tacoo goo wà Iésu wà tèpa câmu kêe pà, na é pa cè uti kêe: «Pwi Ukai, gà jèe tàpo ija!»

³² Êco na é ina târa pà: «Wâgo, na pwa é uti kôo, na câguwà caa tâmogòori.»

³³ Â rà pitawèerirâ pà: «Pwiri jèe pwa cè âboro cèna pame cè uti kêe?»

³⁴ †Â é tòpi târa pà: «Ê uti kôo, âna, na go pwa é câbawâdé kà Pwina é cùruo me, â go tubanabwé diri ê pà wakè †† na é naa tôo.

³⁵ †«Guwà [tâmogòori é auina na] ina pà: “Bwaa dàra ârapàpé parui târa piûnya.” Êco na go ina tàwà pà: Còo bwàti é pà aupwanapò, ba jèe pàara târa piûnya ††!

³⁶ «Ê tàgére tòpi é wâriê wà pwina é piûnya, ba é piûnya dàra é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. Êkaa na ru cau ipwâdé, wà pwina é câmi, ma wà pwina é piûnya. ³⁷ Â êna âjupâra é pai ina wèe pà: “Jè âboro, âna é câmi, â jèpwi, âna é piûnya.”

³⁸ «Wâgo na go cùruwà nau piûnya é pwina câguwà caa câmi. Ba wà pàra tàpé, âna rà wakèri, â wâguwà, âna guwà mwa caa piûnya.»

Wâru tàpé na rà cèikî naa gooé

³⁹ Wâru tèpa Samaria gée na village Sikar, na rà cèikî naa goo Iésu, gée goo jèkutâ kà tô ilàri, na ia é ina târa pà: «Ê po cau ina tôo diri ê pà muru na go pwa.»

⁴⁰ Â rà pâmari Iésu, â rà tacoo gooé pà, na é bwaa tàpo tâa jaarà. Â é tâa jaarà naa na ârailu tòotù.

⁴¹ Mwa dau wâru âboro còwâ, na rà cèikî naa goo Iésu, gée goro é pai tura kêe. ⁴² ††Â rà ina tà tô ilàri pà: «Câbà caa cèikî gée goro é jèkutâ'gà co. Ba nabàni, âna bà jèe tèreê. Â bà tâmogòori pà wàé kaa, âna é *pwi a pa-udò pà âboro gòropuu!»

É nama tiâu maagé kà pwi naî pwi jè âboro imaina

⁴³ Gée na càuru du tòotù bèepwiri [na napò Samaria] â é wâjué còwâ wà Iésu naa Galilée. ⁴⁴ ††É nye tàmara

† 4.34 Ioane 6.38 †† Wakè—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pà: Pwàranyere. † 4.35 Luka 10.2 †† Aupwanapò; Piûnya—Pai ina wèe pà, êdiri pà âboro na jè naarâ too naa na Mwaciri kà Pwiduée. †† 4.42 1 Ioane 4.14 ††† 4.44 Mataio 13.57

ina béaa pà: «Wà pwi péroféta, âna càra caa pap-wicirîe, naa na é âji napò kêe.»

⁴⁵ ††Êco na, ûna é tèepaa naa Galilée, â rà tòpié bwàti. Ba rà jèe còo é pà muru na é pwa na Iérusaléma, na rà tâa wê ma wàé naa goro i *Paséka.

⁴⁶ †Â é wâjué còwâ naa Kana, i pwi village gée Galilée, wà na ia é bii i jawé ma dipâa. É tâa wê é pwi jè âboro imaina kà ukai *Héroda, na é maagé é pwi naîe, naa na village Capernaüm. ⁴⁷ ††Â é tère pà é jèe tèepaa wà Iésu naa Galilée, me gée Judée. Â é pàdarié, â é tacoo gooé, ma é boo naa Capernaüm, nau pwa ma é wâdé pwina naîe. Ba jèe tòina maagé kêe. ⁴⁸ †††Â é ina wà Iésu [tà tàpé na rà tâa wê] pà: «Wiàna câguwà caa còo é pà *câmu kâra pàtâma Pwiduée naa good na guwà pò goo, â o câguwà caa cèikî!»

⁴⁹ Â é ina tée wà pwi âboro pà: «Gà wàcî, co Pwi Ukai, â gà me naa jaa, ba ée jèe pwa na é bà wà pwi naîo!» ⁵⁰ ††Â é ina tée wà Iésu pà: «Gà wâjué còwâ, ba é jèe wâdé i pwi naîgà.»

Â é cèikî wà pwiibà naa goro i popai kà Iésu, â é pâra.

É jèe wâdé còwâ pwina naîe

⁵¹ Ûna é bwaa gére pâra, â ipitirà ma tèpa ênawéna kêe, â rà ina tée pà, é jèe wâdé i pwi naîe.

⁵² Â é tawèerirâ goro é ineretòotù na tiâu i maagé kêe na. Â rà ina tée pà: «Tiâu é pai pitòoka kêe, géecaa na caapwi ineretòotù na càuru ija.»

⁵³ Â é còo pà, wàé kaa pwiri i pwi ineretòotù na ia é ina tée wà Iésu pà: «Ê jèe wâdé ni i pwi naîgà.» Â rà cèikî naa goo Iésu, wàilà ma êdiri pwârawâ kêe.

⁵⁴ †††Wâépwiri é béârailu kâra câmu kâra pàtâma Pwiduée, na é pwa wà Iésu naa napò Galilée, na é me gée Judée.

É nama é wâdé pwi a pitâbwamwa na tòotù pwicirî

5 Gée na càué, â rà pwa é pi-ija na *Iérusaléma wà tèpa *Juif. Â é too naawê wà Iésu.

² Â, naa Iérusaléma, âna pwa é jè na auipitoo, na nee Béthesda †† naa na *hébèru. Â é wâmwünyabweri é pwi jè goropwârawâ goro é ville, na rà ina goo pà Goropwârawâ kâra mutò. Â naa goo é pwi auipitoo-bà, âna pwa 5 goropwârawâ. Â naa na jèpa goropwârawâ, âna jè pâra nabibiu kâra du nee âra wâ. ³ Â po dau wâru tèpa maagé na rà tà puu wê na curuu—wà tèpa bwi, ma wà tèpa bee, ma tèpa pitâbwamwa. {Ba rà tà tapaciri é pai gù kâra i jawé. ⁴ Ba é boome na pàra pàara é jè *angela kà Pwi Ukai, nau gù na i jawé. Â wà pwi âboro maagé na é ègò boo béaa naa na auipitoo, gée na càuru pai gù kâra jawé, âna jèe tiâu é maagé kêe.}

⁵ É tâa wê wà pwi jè âboro, na jèe po 38 naja kêe goro maagé. ⁶ Â é còoê wà Iésu, na é gére puu. Â é jèe tâmogòori pà jèe po dau gòiri é pai maagé kêe. Â é ina tée pà: «Nûmagà na tiâu é maagé'gà?»

††† 4.45 Ioane 2.23 § 4.46 Ioane 2.1-11 †† 4.47 Mataio 8.5-6 ††† 4.48 Ioane 2.18; 1 Korénito 1.22 †† 4.50 Mataio 8.13 ††† 4.54 Ioane 2.11 †† Béthesda—é, Bethzatha.

⁷ Â é tòpi tée pâ: «Üu kaa! Êco na ticé âboro cèna tũo boo naa najawé, na é bwaa gére gù! Ba ùna go pwa ma go ègò boo, â é jèe ègò béaario wà pwi jèpwi.»

⁸ †Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà cimadò, â gà pa aupuu'gà, â gà pâra!»

⁹ É nye wâdé kaa. Â é pa é aupuu kée, â é pâra.

Càcaa wâdé tà tèpa pitûâ

Napwa tòotù bèepwiri, âna *tòotù pwiçiri [kà tèpa Juif]. ¹⁰ ††Â rà ina tée wà tèpa caa kà tèpa Juif pâ: «É! Tòotù pwiçiri nabà, â [wiâra é *Naèà] âna pwiçiri na gà pa aupuu'gà!»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Bwa, wà pwina é pwa ma go wâdé, âna é ina tõe pâ, na go popa aupuu kõe, ma go pâra.»

¹² Â rà ina pâ: «Kaa! Wàilàapà cè pwi a gére ina tâgà pwiri?»

¹³ Êco na câé caa tâmogòori pâ pwiri wàilàapà. Â cà-caa pâri ma é paari tàra Iésu, naa nabibiu kâra pâ âboro, ba rà po dau wâru †.

¹⁴ Mwa géé na càùé, â wà Iésu, âna é cõe wà pwi âboro-bà naa na *Wâra pwapwiçiri, â é ina tée pâ: «Gà cõe, jèe tiâu é maagé'gà. Gà cibwaa pwa cõwâ é pwina èpà. Ba o péa tèepaa darigà cè pwina o po dau èpà na dau maina.»

¹⁵ Â é wâjué cõwâ wà pwiibà dari tèpa caa kà tèpa Juif, â é ina tàra pâ wà Iésu na é pwa ma é wâdé. ¹⁶ Â gééwê, â rà mudàra ma rà tubaèpà tà Iésu, géé goro é pai pwa ma tiâu é maagé, na tòotù pwiçiri.

¹⁷ Êco na é ina tàra pâ: «Wà Caa kõe, âna é nye tà ciburà wakè. Tèepaa naa goro tòotù nabà, â o câé caa coo. Â go nye wàrapwiri mwara wâgo.»

¹⁸ ††Â géé goo é pai ina kée pwiri, âna rà nye dau pibu naigé kaa ma rà põtãmwereê. Càcaa géé goro co pai ègòjai é tòotù pwiçiri, â géé goo mwara é pai ina kée pâ, wà Pwiduée, âna é pwi âji Caa kée. Ba ùna é wàrapwiri pai ina kée, â é nama ipaiwàilu ma Pwiduée.

É tòpi tà tèpa pitòtié wà Iésu

Pwiduée na é naa tée tàrù

¹⁹ ††É ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Go cõe é pwina é pwa wà Caa kõe, â go pwa, ba càcaa pâri ma go pwa jè muru géé good. Üu, è pâ muru na é pwa wà Caa, âna go pwa mwara wâgo, Pwina naîê. ²⁰ Ba wânüma Caa good, â é paari tõe diri pâ muru na é pwa ††. Â ée mwa paari tõe mwara è pâ pâra muru na dau maina, na go o mwa pwa. Â o dau dàpàgà tàwà wiàna guwà mwa cõe. ²¹ Ba wà Caa, âna é pacimadò cõwâ wà tàpé na rà jèe bà, ma pawârorà cõwâ. Â go wàrapwiri mwara, wâgo Pwina naîê, ba go naa è *âji wâro tà tàpé na nümoo na go pawârorà.

† 5.8 Mataio 9.6 †† 5.10 Néhémie 13.19; Jérémie 17.21 † Rà po dau wâru—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Rà dau wâru wàilà. †† 5.18 Mataio 26.4; Ioane 7.1, 10.30 †† 5.19 Ioane 5.30 ††† Mu-ru na é pwa—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pwâranyere.

²² †††«Napwa wà Caa, âna câé caa pitèi tèpa âboro. Â é nye naa tõe, Pwina naîê, diri è tàrù ma go pitèirà.

²³ ††Â, na wàrapwiri, â rà o cau pwamainao diri è pâ âboro wàra è pai pwamainà kâra wà Caa. Ba wà pwina câé caa ipwamainao, Pwina naîê, âna câé caa ipwamainà mwara wà Caa na é cùruo me.

²⁴ †††«Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Wà pwi âboro na é pitère dàra è popai kõe, â é cèikì naa goo wà Pwina é cùruo me, âna é jèe tòpi è *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. Â o jèe càcaa pwa wârimuru tée, ba é jèe pâra géé na bà, naa na wâro.

Rà o pitère dòo wà tèpa bà

²⁵ «Go ina tàwà è âjupâra pâ: O mwa tèepaa è jè tòotù, â jèe wàéni kaa, na rà tère è pwàràtura kõe, wâgo *Pwina naî Pwiduée, wà tàpé na rà bwaa bà. Â wà tàpé na rà pitère dòo, âna o tâa tàra è âji wâro. ²⁶ Ba wà Caa, âna tà tée è pàtãma târa ma é naa wâro, â é naa tõe mwara, wâgo Pwina naîê. ²⁷ Â é naa tõe mwara è tàrù, ba na go pwi a pitèimuru, géé goo na go Pwina naîri âboro. ²⁸ Guwà cibwaa pò na go ina tàwà pâ: O mwa me è tòotù, na rà o tère è pwàràtura kõe wà diri tàpé na rà jèe bà. ²⁹ †††Â rà o cau wâro cõwâ géé na aubà. Â wà tàpé na rà pwa na wâdé, âna rà o cimadò cõwâ naa na âji wâro. Â wà tàpé na rà pwa na èpà, âna rà o cimadò cõwâ nau pwa wârimuru.»

Tèpa paâjupâra Pwina naîri âboro

³⁰ †††[É ina tàra mwara wà Iésu pâ]: «Càcaa pâri ma go pwa cè jè muru géé good. Â go pitèi wiàra na é ina tõe wà Caa. Â napwa pitèimuru kõe, âna *tàrù. Ba cãgo caa mudàra ma go pwa è câbawâdé kõe. Â go pwa è câbawâdé kà Pwina é cùruo me.

³¹ «Wiàna wâgo na go pipa-âjupârao cõwâ, â o ticè-muru naa goo è pwina go ina. ³² Êco na nye pwa mwara Pwi jèpwi na é *paâjupârao †††. Â go tâmogòori pâ nye âjupâra è pwina é ina naa good.

Ioane

³³ «Guwà cùru pâ tèpa âboro dari *Ioane Pwi a piup-waa, â è jèkutã good na é wiã tàwà, âna âjupâra.

³⁴ «Wâgo, âna càcaa âjimuru tõe è pai paâjupâra kà pwi âboro. Êco na go ina tàwà è pâ muru bèepwiri, ba na guwà udò, [ma tâa tàwà è âji wâro]. ³⁵ Ba wà Ioane, âna é wàra è ânye na udàrù, â pwa pwéelaa kée. Â guwà ipwàdéé naa na pwéelaa kâra è pâ popai kée, naa na jè ji pàara na càcaa gòiri.»

Wakè kà Iésu

³⁶ †††«Êco na pwa è bépaâjupârao, na piwéna jii Ioane. Ba è pâ namuru na é nama go pwa wà Caa, âna rà paâjupârao, â rà paari pâ é cùruo me.»

††† 5.22 Ioane 5.27; Apostolo 10.42 § 5.23 Filipi 2.10–11; 1 Ioane 2.23 †† 5.24 Ioane 3.15–18 ††† 5.29 Daniel 12.2; Mataio 16.27; Apostolo 24.15 §† 5.30 Ioane 5.19, 6.38 ††† Paâjupâra—Témoigner, attester. Cõe mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. †† 5.36 Ioane 3.2, 14.11

Pwiduée Caa

³⁷ †«Wà Caa, na é cùruo me, âna é jèe paâjupâraô diri. Â câguwà caa pâji tère è pwâratùra kèe, ma côo mwara è naporomee. ³⁸ Â câguwà caa tòpi è popai kèe naa na pwâranümawà. Ba câguwà caa cèikî naa goodò, wâgo na é cùruo me.

Tii Pwicîri

³⁹ ††«Guwà mudàra na è *Tii Pwicîri, ba guwà niimiri pâ, guwà o pâmari è wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. Â êkaa pâ popai bèepwiri, na rà paâjupâraô! ⁴⁰ Êco na tàutawà na guwà me mariô, ma guwà tòpi è âji wâro!

⁴¹ «Câgo caa mudàra ma rà pwamainàô wà tèpa âboro. ⁴² Â go nye tâmogòori pâ, nye càcaa wânü-mawà goo Pwiduée. ⁴³ Go jèe me na nee Caa kôo, â câguwà caa tòpio. Êco na, wiàna é tèepaa cè pwi jèe âboro na é nye me na nee, wàé pwi âboro, â guwà nye tòpié! ⁴⁴ Guwà ipwamainawà gée goowà còwâ, wâguwà tèpa âboro. Â câguwà caa mudàra è âji ipwamainà, na me gée goo Pwiduée na é caapwi co. Guwà mwa wànau târa cè pai cèikî kàwà? ⁴⁵ Êco na guwà cibwaa niimiri pâ go o mwa pitòtiwà †, na ara wà Caa. Bwa, càcaa wâgo, â nye wà *Moosé, wà pwina guwà wâari pâ ée mwa pitu tàwà!

⁴⁶ ††«Wiàna âjupâra pâ, guwà cèikî naa gooé, â pwiri guwà gére cèikî naa goodò mwara! Ba é wii è popai goodò naa na è pâ tii kèe. ⁴⁷ Â wàra na jèe câguwà caa cèikî naa goo è auwii kèe, â guwà o mwa wànau târa pai cèikî kàwà, naa goo è pâ popai kôo?»

É pa-ija pâ âboro na wâru

Mataio 14.13–21; Maréko 6.30–44; Luka 9.10–17

6 Tàpo pwa ji pàara, â gée na càùé, â rà tapàgà è *nawià Galilée, wà Iésu [ma wà tèpa *câmu kèe]. (È nawià bèepwiri, âna jèe nee mwara Tibériade.) ² Â rà nye tà pâra wiâé è pâ âboro na wâru, ba rà côo *câmu kâra pàtâma Pwiduée naa gooé na é nama tiâu maagè kà tèpa âboro. ³ Â rà too naa gòrojaa wà Iésu ma wà tèpa câmu kèe, â rà tâaboo. ⁴⁻⁵ Â ûna é tagòtùé wà Iésu, â é côo diri tèpa âboro bèepwiri na rà gére me burée. [É tâmogòori pâ] jèe tàpo wâmwünyabwe è *Paséka, tòotù kâra pi-ija kà tèpa *Juif. Â é ina tà Filipino pâ: «Jè o mwa wâri géepà cè poloa, târa ma jè pa-ijarà diri?»

⁶ (É ina pwiri, ba na é tère cè pwina é ina wà Filipino. Ba wà Iésu, âna é jèe nye tà tâmogòori è pwina ée pwa.)

⁷ Â é tòpi tée wà Filipino pâ: «Wiàna pwa tâjè pâ miliô ††, ma jè wâri poloa goo, â o càcaa pâri ma jè naa tàra diri cè nyi nari noo kâra poloa!»

⁸ Êco na é medari Iésu wà pwi jè a câmu kèe, wà André, pwi aéjii kà Simona Pétèru. Â é ina tée pâ: ⁹ «É wâni pwi nari âboro èpo, na wâjaaé 5 poloa †††, ma

† 5.37 Mataio 3.17; Ioane 5.32, 8.18 †† 5.39 Luka 24.27 † Pitòti (é, pitòtiri, tòti)—Accuser. †† 5.46 Apostolo 3.22 †† Pâ miliô—Grec: 200 mwani pwa (deniers). Wâri pwi caapwi âboro naa na 8 parui. ††† Poloa—Poloa na pwa goro orge. (Orge, âna pwacèwii è pwâra mai.)

ârailu ârawéà. Êco na o târa dà, naa goro pé jéuru âboro bèeni?»

É patâaboorirà â é pa-ijarà

¹⁰ É ina wà Iésu pâ: «Guwà patâaboorirà.»

Â rà tâaboo wà tèpa âboro naa gòro nuruga. Â é jéu tèpa pao maina na rà ija, âna wâmwünyabweri 5 000. ¹¹ Â é popa i pâ poloa wà Iésu, â é pwaolé tà Pwiduée goo. Â é pwa ma rà ipâdi, târa diri è pâ âboro na rà tâaboo. Â é wàrapwiri naa goo i du ârawéà mwara. [Â é pâdi naa goorà diri, â rà nye ija] tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri.

¹² Â nabwé, â é ina tà tèpa câmu kèe pâ: «Guwà panaimari è dàra utimuru, ba na o nye ticè cèna tà pwatèreri târa.»

¹³ Â rà panaimari è pâ dàra uti kâra. Â rà pwaai è 12 nakébò goro è dàra noo kâra i tèpa 5 poloa!

¹⁴ Ûna rà côo è pàtâma Pwiduée naa goo Iésu, â rà ina pâ: «Âjupâra pâ wàé kaa i pwi Péroféta, na ia [ina pâ] ée mwa tèepaa me naani gòropuu!»

¹⁵ ††† É jèe tà tâmogòori wà Iésu pâ, rà o me nau popaé, ba na rà pacimaé ma é pwi ukai kâra. Êkaa na é pâra còwâ acari naa gòrojaa.

É pâra gòro parawére jawé

Mataio 14.22–33; Maréko 6.45–52

¹⁶ Na bàrane, â rà boo naa bàrawià wà tèpa câmu kà Iésu. ¹⁷ Â rà pa wànga, â rà tapàgà i nawià, â rà pâra cima Capernaüm, na ére gée còwâ. Ûna ne, â bwaa câé caa tèepaa darirà wà Iésu. ¹⁸ Â é uu ba maina è pwéretòtù, â maina wià. ¹⁹ Ûna rà tapwauru naa na 5 é 6 kilomètrés, â rà côo Iésu, na é câwiàrà na é po pâra gòro parawére jawé. Â é pâmwünyabweri i wànga. Â po dau wâgotàra.

²⁰ Êco na é ina tàra pâ: «Guwà cibwaa pwa ma wâgotàwà, ba *WÁGO!»

²¹ Â pwa na rà nama é too darirà naa gòro wànga. Êco na rà jèe pò ma tèepaa gée, wâna na rà gée naawé.

Iésu âna poloa târa wâro

²²⁻²⁴ Napwa naa goo wà tèpa âboro na ia é pa-ijarà wà Iésu, âna rà nye tà tâa bàrawià, na ére gée còwâ kâra nawià. Na dàuru kèe, âna rà pò na tiâu Iésu jaarà §. Ba rà tâmogòori pâ, câé caa pâra wiâ tèpa câmu kèe gòro i pwi wànga. Â, [na rà gére mudèe, â] rà tèepaa me pâra wànga na rà me gée na ville Tibériade, â rà tâdò §† naawé. Â wà tèpa âboro, âna rà tò naa gò, ba na rà pâ naa Capernaüm, nau mudà Iésu naawé.

Mudàra poloa na tâa cawi

²⁵ Rà pâmari Iésu wà tèpa âboro, na ére nawià gée còwâ. Â rà ina tée pâ: «Pwi ukai, gà tèepaa naani wi-idà?»

††† 6.15 Ioane 18.36 § Na dàuru kèe... Ina mwara naa na grec pâ: Rà côo pâ, nye caapwi co wànga. §† Tâdò—Accoster (bateau).

²⁶ Â é tòpi tàrà pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è àjupâra pâ: Câguwà caa mudòo, gée goo i pwina go pwa [goro è pàtâma Pwidueé]. Bwa. Guwà medario ba ia go naa èwà na ia guwà copwa! ²⁷ †Éco na go ina tàwà pâ, guwà cibwaa wakè târa utimuru na o wai tiâu. Wâdé na guwà wakè dâra è utimuru na tâa cawi—utimuru na é naa è *wâro dâra gòiri jaa Pwidueé. Â nye wâgo, *Pwina naîri âboro, na go naa tàwà è utimuru bèepwiri. Ba é naa tîo è tàrù kée ma pàtâmee wà Pwidueé Caa.»

²⁸ Â rà ina tée pâ: «Dà cè pâ wakè na bà pwa, ba na bà pacoò è câbawâdé kà Pwidueé?»

²⁹ ††Â é tòpi tàrà pâ: «Wâéni co è wakè na nùmee na guwà pwa: Na guwà cèikî naa goo pwina é cùrué me.»

Poloa târa wâro gée goo Caa

³⁰ †Rà tawèerié mwara pâ: «Dà cè câmu kée, cèna gà o pwa, ma bà còo è pàtâma Pwidueé naa googà, â na bà o cèikî naa googà? ³¹ ††Napwa wà tèpa jooorojè, âna rà ija *manne*‡ naa namaré. Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ: *É naa tàrà poloa me gée napwéretòotù, ba na rà ija.*»

Psaume 78.24

³² Â é tòpi tàrà pâ: «Go ina tàwà è àjupâra pâ: Càcaa wà *Moosé na é naa tàwà è poloa na me gée napwéretòotù. Â wà Caa kôo. ³³ Ba è âji poloa kà Pwidueé, âna wà Pwina é boome gée *napwéretòotù. Â é naa è *âji wâro tà diri tèpa âboro gòropuu.»

³⁴ Â rà ina tée pâ: «Pwi Ukai, gà ciburà naa tâbà è poloa bèepwiri!»

Wâgo âna go pwi poloa

³⁵ ††É tòpi tàrà wà Iésu pâ: «*WÂGO âna go pwi poloa târa wâro! Wà pwi âboro na é medario ma cèikî naa good, âna o câ mwa caa nùmee dâra ija ma wâdo.

³⁶ Éco na, ia go jèe nabwé ina tàwà pâ: Guwà jèe còoò, èco na câguwà caa cèikî naa good. ³⁷ Â rà o medario diri è pâ âboro na é naa tîo wà Caa, â câgo caa naa còobé wà pwina é medario.

³⁸ «Ba go boome gée napwéretòotù, nau pwa è câbawâdé kà Pwina é cùruo me, â càcaa è câbawâdé kôo. ³⁹ †††Â wâéni è câbawâdé kée: Na go cibwaa caa tubatiâu cè pwi jèpwi, gée goo tàpé na é jèe naara tîo; â na go mwa pawâroé còwâ gée na aubà na Tòotù pwicò §. ⁴⁰ Â wâéni è câbawâdé kà Caa kôo: Wà pwi âboro na é còoò, wâgo *Pwina naî Pwidueé, ma cèikî naa good, âna ée mwa tòpi è wâro dâra gòiri jaa Pwidueé. Â go mwa pawâroé gée na aubà na Tòotù pwicò.»

† 6.27 Ioane 6.48–58 †† 6.29 1 Ioane 3.23 ‡ 6.30 Mataio 16.1; Ioane 2.18 †† 6.31 Exode 16.14–15; Nombres 11.7–9; Psaume 78.24 ‡‡ Manne—Utimuru na pwacèwii nyi nara mwünyaté, na é naa wà Pwidueé tà tèpa Juif naa namaré. ††† 6.35 Ioane 4.14 ††† 6.39 Ioane 10.28–29, 17.12 § Tòotù pwicò—Tòotù na ée mwa wâjué còwâ wà Iésu Kériso. (Còo note goo 1 Pétèru 1.5.)

Càcaa wâdé tà tèpa pitûa

⁴¹ Wà tèpa âboro, âna rà jèe tapoo picocoori Iésu, gée goro è pai ina kée pâ: «Wâgo è pwi poloa na é boome gée napwéretòotù.» ⁴² ††Â rà bwaa nye tà pi-ina tàrà pâ: «Kaa! Gona câé caa wà Iésu, pwina naî Ioséfa? Ba jèe tàgére tâmogòori du nyaa ma caa kée! Â gorodà na é ina pâ é boome gée napwéretòotù?»

⁴³ Â é ina tàrà wà Iésu pâ: «Tâpéeni, guwà cibwaa ipicocoo. ⁴⁴ ††Nye ticè pwi jèe âboro cèna é medario, wiàna câé caa todèe me wà Caa, wà pwi a cùruo me. Â go mwa pawâroé còwâ gée na aubà na Tòotù pwicò. ⁴⁵ †††Â jèe wii naa na tii kà pwi jèe *péroféta pâ: *Rà o cau picòo jii Pwidueé.*

Ésaie 54.13

Â èdiri pâ âboro na rà tòpi è pwina é ina tàrà wà Caa, âna rà cau medario. ⁴⁶ ††Nye ticè pwi âboro cèna é mu còo wà Caa; wàco wà Pwina é me gée jaa Pwidueé.»

Wà pwina é cèikî âna tà tée wâro

⁴⁷ ††«Go ina tàwà è àjupâra pâ: Wà pwi âboro na é cèikî naa good, âna o mwa tà tée è wâro dâra gòiri jaa Pwidueé. ⁴⁸ ††WÂGO è poloa târa wâro. ⁴⁹ Rà ija *manne* wà tèpa jooorowà, naa namaré. Éco na rà jèe bà. ⁵⁰ Â napwa è poloa na é boome gée napwéretòotù, âna wiàna é ija pwi jèe âboro, â o câé caa bà. ⁵¹ WÂGO è pwi poloa târa wâro, na go boome gée napwéretòotù. Wiàna é ija poloa bèepwiri wà pwi jèe âboro, â é wâro dâra gòiri awé. Â è poloa na go mwa naa, âna é naiio, na go naa tà tèpa âboro gòropuu, ba na rà wâro.»

Naiio âna âji utimuru

⁵² Géewê, âna rà pitòocia wà tèpa pitûa kà tèpa Juif, â rà pi-ina tàrà pâ: «Wà pwini, âna é wânau târa cè pai naa tâjè è naiié, ma jèe ija?»

⁵³ Â é ina tàrà wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti: Wiàna câguwà caa ija è naii Pwina naîri âboro, ma wâdo è domii kée, â o nye ticè âji wâro wâgoowà. ⁵⁴ Â wà pwina é ija è naiio, ma wâdo è domii kôo, âna o mwa tà tée è wâro dâra gòiri jaa Pwidueé. Â go mwa pawâroé còwâ gée na aubà na Tòotù pwicò. ⁵⁵ Ba è naiio, âna è âji utimuru; â è domii kôo, âna è âji jawé. ⁵⁶ Â wà pwi âboro na é ija è naiio, ma wâdo è domii kôo, âna é wâro good, â go wâro goodé.

⁵⁷ †††«Wà Caa na é cùruo me, âna é wâro, [â wâé, âna é Pwina é naa è wâro]. Â wâgo, âna go wâro gée goodé. Â wâra mwara pwina é ija naiio, âna é wâro gée good. ⁵⁸ Wâéni è pwi poloa na é boome gée napwéretòotù. Càcaa wâra è poloa na ia rà ija wà tèpa jooorowà—ba rà cau bà. Â wà pwi âboro na é ija è pwi poloa bèeni, âna é wâro dâra gòiri awé.»

⁵⁹ É ina è pâ popai bèepwiri wà Iésu, na é pwa pupûra naa na *wâra pitapitiri wà Capernaüm.

† 6.42 Mataio 13.55 †† 6.44 Ioane 6.65 † 6.45 Ésaie 54.13 †† 6.46 Ioane 1.18 †† 6.47 Ioane 3.15–16 † 6.48 Ioane 6.32,58 †† 6.57 1 Ioane 3.24

Pàra tàpé âna rà pâra jii Iésu

⁶⁰ Ûna rà tère ê pwina é ina wà Iésu, â é auwâru gée goo tàpé na rà mu ciburà pâra wiâê, âna rà pi-ina pâ: «Auwa! Po dau gòo é popai bèepwiri! O wailàapà cèna pâriê ma é tòpi?»

⁶¹ Â é tère naa gooé pâ, rà tàgère picocoorié goo, â é ina tàra pâ: «Wànau? Po dau tanooriwà é popai bèepwiri? ⁶² Â wiàna guwà còôô, wâgo Pwina naîri âboro, na go too còwâ naa na autâa kòo béaa, â o dà cè pwina guwà niimiri? ⁶³ Ba nye êkaa gée goo pâ popai kòo, na é me é Nyuâê Pwicîri, wàé na é naa wâro. Ba napwa [pâ wakè kà] tèpa âboro, âna càcaa pâri [ma rà naa wâro]. ⁶⁴ †Éco na rà wânabibiu kàwà pàra tèpa âboro na càra caa cèikî naa goo é pâ popai kòo.»

Ba é nye tâmogòori wà Iésu, gée na autapoo tàpé na càra caa cèikî, ma wà pwina é ipwa tûê tée.

⁶⁵ †† Â é ina tàra mwara pâ: «Wàépwiri é majoroé ma go jèe ina tàwà pâ: Nye ticè pwi jè âboro cèna é me wiâô, wiàna câé caa todèe medario wà Caa.»

⁶⁶ Â tapoo napwiri, âna wâru pàra tèpa âboro kèe âna rà coo jiié, â jèe càra caa pâra còwâ wiâê.

Rà tà cimwü wà tèpa apostolo

⁶⁷ É ina wà Iésu tà tèpa 12 a câmu kèe, pâ: «Â wâguwà, âna nûmawà mwara na guwà wâjué còwâ?»

⁶⁸ † Â é tòpi tée wà Simona Pétèru pâ: «Pwi Ukai, na bà pâra wiâ î? Ba nye wâjaagà é pâ popai târa wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. ⁶⁹ Ba bà nye còoina pâ, wâgà Kériso, wà Pwina é jèe pitòrigarigà ma cùrugà me wà Pwiduée. Â bà jèe cèikî naa googà.»

⁷⁰ Â é ina tàra pâ: «Wâgo na ia pitòrigariwà, wâguwà tèpa 12 a câmu kòo. Éco na pwi jè ârapàarawà, âna pé pwi naî *Caatana †!»

⁷¹ É ina pwiri naa goo wà Judas, pwina naî Simona Iscariote. Ba wàé, gée goo tèpa 12 *apostolo, âna ée mwa ipwa tûê tà Iésu.

É too naa goro tòotù maina naa Iérusaléma

7 †† Gée na càué, â é pâpitiri napô Galilée wà Iésu. Ba nye càcaa nûmee dâra pâpitiri wâ *Judée. Ba rà pibu naigé wà tèpa caa kà tèpa *Juif, ba na rà pòtâmwereé.

² †† Jèe pâmwünyabwe é *tòotù maina kà tèpa Juif. Â, na pâ tòotù bèepwiri, âna rà tâa nacapè ††. ³ Â wà tèpa aéjii kà Iésu, âna rà ina tée pâ: «Gà pâra géeni naa Judée, [ba na gà too naa goro i tòotù maina]. Ba wâde na rà còo mwara é pâ muru na gà pwa wà tèpa âboro'gà [na tâa Judée]. ⁴ Ba nye ticè pwi âboro cèna é naapwàniri é pwina é pwa, wiàna nûmee na picagòtùé. Â wiàna gà pwa é pâ muru bèepwiri [goro é pàtâma Pwiduée] â gà ipaarigà, ba na rà còogà wà tèpa âboro.»

† 6.64 Ioane 13.11 †† 6.65 Ioane 6.44 † 6.68-69 Mataio 16.16 †† Pwi naî Caatana—Grec: Pé duée. †† 7.1 Ioane 5.18 ††† 7.2 Lévitique 23.34 ††† Rà tâa nacapè—Fête des huttes. Còo mwara Tòotù maina naa na Neeremuru (Vocabulaire).

⁵ † Ba wà tèpa aéjii kèe, wailà mwara, âna bwaa càra caa pâji cèikî naa gooé.

Càcaa pâji pàara kòo

⁶ É tòpi tàra pâ: «Wâdé naa goowà, ba nye pâri ma guwà nye tà pâra imudi. Â napwa naa good, âna càcaa pâji pàara kòo. ⁷ Ba tèpa âboro gòropuu, âna ticè pai pwa wèe ma rà èpàriwà. Â napwa naa good, âna rà nye èpàrio, ba go inapàpari é pâ tûê kàra na èpà. ⁸ Bwa, guwà too naa goro pi-ija, wâguwà. Â wâgo, âna câgo caa too, ba càcaa pâji tèepaa é pàara kòo.»

⁹ Ûna é jèe ina pwiri tàra, â é bwaa tàpo tâa Galilée.

¹⁰ Éco na, ùna rà jèe too naa goro tòotù maina, â ée mwa tà pwicò kàra, â câé caa pipaarié.

Rà mudèe tèpa caa kà tèpa Juif

¹¹ Napwa wà tèpa caa kà tèpa Juif, âna rà imudà Iésu na aupwa-ija. Â rà pitawèeri pâ: «Wâpèe?» ¹² Â rà dau pwa jèkutâ gooé wà tèpa âboro. Ba rà ina pàra pwi pâ: «É pwi âboro wâdé.»

Â rà ina pàra tàpé pâ: «Bwa, é pwi a pwa ma rà imwüru tèpa âboro.» ¹³ Éco na nye ticè âboro cèna inapàparié, ba wâgotàra goo tèpa pitûê kàra.

É ipaarié â é pwa pupûra

¹⁴ Na po nabibiu kàra pwa-ija, â é too naa na *Wâra pwapwicîri wà Iésu, â é tapoo ipupûra tà tèpa âboro wê.

¹⁵ †† Â rà dau pò gooé wà tèpa Juif, â rà pi-ina tàra pâ: «É tâmogòori géepà é pâ *Naèà wà pwini, na nye ticè caa kàra câmu kèe?»

É cùruo wà Pwiduée

¹⁶ †† É ina tàra pâ: «É pwina go ina tàwà, âna càcaa muru me gée good, â gée goo Pwiduée na é cùruo me. ¹⁷ Ba wiàna nûmawà na guwà pwa é câbawâdé kà Pwiduée, â guwà mwa tâmogòori pâ, wiàna é pwina go ina, âna me gée jaa Pwiduée, é, me gée good.

¹⁸ †† Wà pwina é ina é pwina é nye niimiri wàé, âna é mudàra pai pwa wèe ma picâdirié. Â wà pwina é imudàra ma é ipwamaina pwina é cùrué me, âna é *târù, ba é nye ina co pwina âjupâra.

Wâdé na guwà tèi wiâra tàrù!

¹⁹ †† «Gona câé caa naa tàwà é Naèà wà *Moosé? Â nye ticè pwi jè âboro cèna é pâra wiâra! Cina nûmawà na guwà pòtâmwaraô?»

²⁰ †† Â rà ina tée pâ: «Kaa! Pwa duée wâgoogà! Wailàapà na mudàra ma pòtâmwaragà?»

²¹ Â é tòpi tàra pâ: «Nye caapwi co ji muru na go pwa [goro pàtâma Pwiduée na *tòotù pwicîri] â guwà dau pò goo. ²² †† Éco na wâguwà mwara, âna [guwà wakè] na tòotù pwicîri, na guwà pwa *kamaî tà pwi nari èpo.

§ 7.5 Apostolo 1.14 §† 7.15 Mataio 13.54; Luka 2.47 §†† 7.16 Ioane 12.49, 14.10 §† 7.18 Ioane 8.50 §†† 7.19 Apostolo 7.53; Roma 2.21-24 §† 7.20 Ioane 8.48, 10.20 §† 7.22 Genèse 17.9-13; Lévitique 12.3

Ba [guwà ina pâ] ê pwa kamaî, âna me géé goo wà Moosé. (Êco na càcaa me géé gooé, â wà tèpa jojooro-jè béaa kée, na rà pwa.)²³ †Ûu, guwà pwa kamaî na tòotù pwicîri, ba na câguwà caa êgòjai ê Naèà kà Moosé. Â wâgo, âna go pwa ma tiàu awé maagé kà pwi jè âboro, na tòotù pwicîri. Â cina guwà putàmu naa gooò? ²⁴ Guwà cibwaa tèi wiàra ê pai còo kàwà. Wádé na guwà tèi wiàra tàrù!»

Pwiri é pwi Mesia wà Iésu?

²⁵ Rà ina pàra âboro géé *Iéruusaléma pâ: «Gona cà-caa wà i pwi ia rà mudàra ma rà pòtàmwereê? ²⁶ Guwà còo! Cêe caa picârü, â rà nye tàgére pitùra ma pàra tàpé, â nye gére ticè na rà ina tée wà tèpa pitûâ! Gona pwiri rà còoinaê pâ wàé pwi *Mesia, [pwi ukai na jè tapacîê]? ²⁷ †Êco na, wà pwi Iésu bèeni, âna jè tâ-mogòori wâna na é me géewê. Â napwa wà pwi Mesia, âna nye ticè jè âboro cèna o tâmogòori wâna na ée me géewê †.»

²⁸ †Ûna é bwaa gére pwa pupûra wà Iésu, naa na Wâra pwapwicîri, â é tomara too pâ: «Gona guwà nye niimiri kaa pâ guwà jèe tâmogòorio? Â guwà tâ-mogòori wâna na go me géewê? Bwa! Ba câgo caa me géé gooò. Â wà Pwi a cùruo me, âna pwina pâriê ma guwà tòpò naa gooé ê cèikî kàwà. Êco na guwà nye âji càcaa tâmogòorié. ²⁹ Â wâgo, âna go nye tâmogòorié, ba go me jiié, â wàé na é cùruo me.»

³⁰ †Û wà tèpa âboro, âna rà imudàra cè naigé ma rà tâjùrué, êco na nye ticè pai pwa wèe. Ba bwaa càcaa pâji tèepaa ê pàara.

³¹ Êco na rà jèe dau wâru géé goo tàpé na rà tereê, na rà cèikî naa gooé. Â rà ina pâ: «[Munaa wàé pwi Mesia. Ba] nye dau wâru kaa pâ câmu kâra pàtâma Pwiduée na é pwa. Â wiàna càcaa wàé pwi Mesia, â pwiri càcaa wàrapwiri †.»

Rà bu naigé ba na rà tâjùrué

³² Wà pàra tèpa *Farasaio, âna rà tereê ê pai picocoo naa goo Iésu. Â rà pitèrerà ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò, ba na rà cùru wà tèpa wéaari Wâra pwapwicîri nau tâjùrué.

³³ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «O càcaa gòrio jaawà, â go o mwa pàra còwâ naa jaa Pwina é cùruo me. ³⁴ †Û guwà o mwa pimudòo, â o câguwà caa pàdario, ba cà-caa pâri ma guwà pàra naa na, na go pâ naawê.»

³⁵ Â rà pi-ina tàra pâ: «Gona wâpà na, na é pàra naawê, ma o càcaa pâri ma jè o pâmarié? Wànau? Gona é còobé jii é napô kâjè, tàra ma é pacâmuri tèpa jènerèjè, na rà wâro naa nabibiu kà tàpé na càra caa tèpa Juif? ³⁶ Dà é pwina é pwa na é ina tâjè, na é gére ina pâ: “Guwà o mwa pimudòo, â o câguwà caa pâ-

dario, ba càcaa pâri ma guwà pàra naa, na go pâ naawê?”»

Go naa tàwà jawé târa wâro

³⁷ †Jèe pwi bénabwé tòotù kâra pi-ija kà tèpa Juif, pwi tòotù na dau pwamuru naa goo. Â é cimadò wà Iésu, na ara diri ê pâ âboro. Â é tomara too pâ: «Wiàna pwa cè pwi âboro na nümee dàra wâdo, â wâdé na é medario ma é wâdo! ³⁸ †Ba wà pwina é cèikî naa gooò, âna o mwa pò géé gooé ê pwârajawé târa wâro, wàra ê pai ina naa na *Tii Pwicîri.»

³⁹ †Û ina pwiri goo é Nyuâaê Pwicîri, na rà o mwa tòpi é pâ âboro na rà o mwa cèikî naa gooé. Êco na, na pwi pàara-bà, âna càcaa pâji naa é Nyuâaê Pwicîri, ba bwaa cêe caa pâ too naa na muugère kée wà Iésu.

Càra caa pitèrerà gooé

⁴⁰ †Ûna rà tereê ê pâ popai bèepwiri, â wâru é pâ âboro na rà ina pâ: «Âjupâra pâ wà pwini, âna nye wàé kaa i Pwi Péroféta na jè tapacîê!»

⁴¹ †Û rà ina wà pàra tàpé pâ: «Wàé kaa wà pwi Mesia!»

Êco na rà ina wà pàra tàpé pâ: «Gona ée mwa me géé Galilée wà pwi Mesia? Bwa! ⁴² †Ba jèe wii naa na é Tii Pwicîri pâ, ée mwa tèepaa wà pwi Mesia géé na wâao kà pwi ukai *Davita. Â ée mwa me géé Bétéléma, village kà Davita †.»

⁴³ Êkaa na rà pitadàrùrà goo Iésu. ⁴⁴ Â nūma pàra tàpé na rà tâjùrué, êco na nye ticè pai pwa wèe.

Càra caa cèikî tèpa pitûâ

⁴⁵ Napwa wà tèpa wéaari Wâra pwapwicîri [na ia cùrurà pâ, ba na rà tâjùrué] âna rà wâjué còwâ. Â rà tèepaa dari tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaillò ma tèpa Farasaio. Â wà tàpéebà, âna rà tawèerirà pâ: «Gorodà na câguwà caa popa me Iésu?»

⁴⁶ †Û rà tòpi tàra pâ: «Nye ticè âboro cèna mu tura bwàti pwacèwiié!»

⁴⁷ Â rà ina tàra wà tèpa Farasaio pâ: «Wànau, é ipa-imwüruwà mwara? ⁴⁸ †Nye ticè pwi jè ârapàarajè, wà-jè tèpa pitûâ ma tèpa Farasaio, na cèikî naa gooé. ⁴⁹ Â napwa diri é nyi tèpa âboro bèeni na rà cèikî naa gooé, âna càra caa tâmogòori é Naèà kà Moosé. Â jèe toji-irà!»

⁵⁰ †Û Êco na wà Nicodème, pwi jè béerà—wà i pwi a pâmari Iésu [na ne]—âna é ina tàra pâ: ⁵¹ «Pwicîri naa na é Naèà kâjè, na jè pwa wârimuru tà wà pwi âboro, béaari ê pai [pitèié. Wádé na jè mara] tàmaari ê pwina é ina târa ipwamuruê.»

⁵² 18Â [rà tapàgà tée, â] rà ina pâ: «Kaa! Gà pwi âboro me géé Galilée, wâgà mwara? Mudàra cai na é Tii

† 7.23 Ioane 5.8-10,16 †† 7.27 Ioane 7.41, 9.29 † Rà pitanami wà tèpa âboro-bà, ba ia é inapàpari wà Michée, pwi péroféta, pâ, wà pwi Mesia, âna ée mwa me géé na village Bétéléma. (Còo nee tii 42 ma Michée 5.1 ma Mataio 2.6.) ††† 7.28 Mataio 11.27; Ioane 8.55 †† 7.30 Ioane 7.44 ††† Dernière phrase—Grec: «Wiàna ée mwa tèepaa cè pwi Mesia, â pwiri ée mwa pwa cè pâ câmu kâra pàtâmee na wâru, jii é pâ pwina é pwa wà pwini?» ††† 7.34 Ioane 8.21, 13.36

§ 7.37 Lévitique 23.36; Ésaie 55.1; Ioane 4.14 §† 7.38 Ésaie 58.11 §†† 7.39 Ioane 16.7, 20.22; Apostolo 2.4 §† 7.40 Ioane 6.14 §†† 7.41 Ioane 1.46 §† 7.42 2 Samuel 7.12; Psaume 89.4-5; Michée 5.1-2 §† Càra caa tâmogòori pâ, wà Iésu, âna pitèpaé naa Bétéléma. §†† 7.46 Maréko 1.22 §†† 7.48 Ioane 12.42 §†† 7.50 Ioane 3.1-2 18 7.52 Ioane 7.41-42

Pwicîri, â gà o pâ nau côo pâ, nye ticè *péroféta cèna me géé Galilée!»

{⁵³ Â nabwé, â rà jèpa ipiina naa na jèpa pwârawâ kàra.}

Tô a mura pao

8 Â é pâra wà Iésu, naa gòrojaa Élaio †. ² Â, na dàu-ru kèe, na bwaa dau dàuuru, â é wâjué còwâ naa na *Wâra pwapwicîri. Â rà medarié, è pâ âboro na wâru. Â é tâaboo ††, â é tapoo pacâmurirâ. ³ Â wà pàra tèpa *dotée goro è Naèà, ma wà pàra tèpa *Farasaio, âna rà dâti medarié è tô jè ilàri. Ba rà pâmarié, na ru gére ipuu ma pwina càcaa pwi éaé. Â rà popaé me, na ara diri è pâ âboro. ⁴ Â rà ina tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, wà ttoni, âna tâjûrué na é bwaa gére mura pao. ⁵ †jèe wii naa na è *Naèà kà Moosé, pâ, o caamwara goro atü è tô ilàri na é wàrapwiri. Â wâgà, âna dà cèna gà ina naa goo?»

⁶ Rà ina pwiri tée, ba na rà tacaié. Ba nûmarà na rà pa è pai tòpi kèe, ma bépiciapwâ gooé. Éco na é cùué boo wà Iésu, â é pwa tii goro è mangadaîé, naa napuu.

Wàilàpà pwina ticè èpà kèe?

⁷ ††Una rà nye tà ciburà tawèerié, â é cimadò, â é ina tàra pâ: «Wâdé na wà pwi âboro, na mu nye ticè èpà na é pwa, âna é tapoo èié goro atü.»

⁸ Â é jèu cùué boo còwâ, ma pwa tii na napuu. ⁹ Â rà jèpa ipiina, tapoo géé goo tèpa ijiao, tèepaa naa goo tèpa âboro kîri. Â ru mwa tà tâa acari, wà Iésu ma wà îlari.

¹⁰ Â é tagòtùé wà Iésu, â é ina tée pâ: «Ttoni, rà wâpà, tàpé na ia rà pitòtigà? Gona nye ticè âboro cèna è tâa, ma é naa cè wârimuru tâgà?»

¹¹ ††Â é tòpi tée pâ: «Nye ticè.» Â é ina tée wà Iésu pâ: «Â wâgo mwara, âna câgo caa naa cè wârimuru tâgà. Gà pâra, â gà cibwaa pwa còwâ cè tûâ cèna èpà!»

Iésu âna é pwi pwéelaa kâra gòropuu

¹² ††É ina mwara tà tèpa âboro wà Iésu pâ: «*WÂGO kaa è pwéelaa kâra gòropuu. Â wà pwi âboro na é me wiâò, âna o mwa pwa è pwéelaa na wâgooé na naa tée è âji wâro. Â o câé mwa caa pâ naa è bàutê.»

¹³ Â rà ina tée wà tèpa Farasaio pâ: «Nye piticèmururu naa goo è pwina gà ina, ba gà nye pipaâjupâragà còwâ ††!»

¹⁴ ††Â é tòpi tàra pâ: «Bwa. Wiàna go nye pipaâjupâraò còwâ, â nye âjupâra è pai pipaâjupâraò kôo. Ba go tâmogòori wâna na go me géewê, ma wâna na go pâra naawê. Â napwa wâguwà, âna câguwà caa tâmogòori wâna na go me géewê, ma wâna na go pâra naawê.»

† Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers. †† Â é tâaboo—Naa jaa wà tèpa Juif, âna rà tâaboo wà tèpa pwa pupûra na rà pacâmuri âboro. † 8.5 Lévitique 20.10; Deutéronome 22.22–24 †† 8.7 Deutéronome 17.7 †† 8.11 Ioane 5.14 ††† 8.12 Ésaie 49.6; Ioane 1.4–9, 9.5, 12.46 ††† Pipaâjupâragà còwâ—Rendre témoignage de toi-même. Còo mwara Paâjupâra naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. § 8.14 Ioane 5.31–32, 7.28

¹⁵ ††Ba guwà pitèi wiâra è tûâ kà tèpa âboro. Â wâgo, âna nye ticè pwina go tèié. ¹⁶ ††Éco na, wiàna go nye tèi, â o nye âjupâra è pai tèi kôo. Ba càcaa wâgo co, â nye wàibu naima ma Pwiduée Caa, na é cùruo me.

¹⁷ ††Ba ia wii naa na è Naèà kàwà pâ, è aupaâjupâra kâra ârailu âboro, âna nye âjupâra kaa. ¹⁸ †††Â *WÂGO, âna go nye *paâjupâraò, â é nye paâjupâraò mwara wà Caa, Pwina é cùruo me.»

¹⁹ Â rà tawèerié pâ: «Gona wâpà Caa'gà?»

Â é tòpi tàra pâ: «Câguwà caa tâmogòoribu ma Caa kôo. Ba wiàna guwà gére tâmogòorio, â pwiri guwà gére tâmogòori mwara wà Caa kôo.»

²⁰ ††É ina è pâ popai bèepwiri wà Iésu, ûna é bwaa gére pwa pupûra wâna Wâra pwapwicîri, wâna autòpò âraimeai tà Pwiduée. Â nye ticè jè âboro cèna é tâjûrué, ba bwaa càcaa tèepaa è pàara kèe.

É inapàpari pai còpòo kèe dari Caa

²¹ ††É ina mwara wà Iésu pâ: «Go o jèe pâra, â guwà o mwa mudòo. Â guwà o bà naa na èpà kàwà. Ba wâna na go pâra naawê, âna o càcaa pâri ma guwà pâra naawê.»

²² Â rà pi-ina tàra wà tèpa âboro pâ: «[Dà pai ina wèe ni?] Pwiri ée mwa pipòtâmwereé còwâ? Ba é ina pâ càcaa pâri ma jèe pâra naa na é pâra naawê.»

²³ †††Â é tòpi tàra pâ: «Wâguwà âna guwà tèpa âboro géeniboo, â wâgo, âna go me géenidò. Ba guwà tèpa âboro gòropuu, â câgo caa pwi âboro géeni gòropuu.

²⁴ Géé goro pwiri, na ia go ina tàwà pâ, guwà o bà naa na èpà kàwà, wiàna câguwà caa cèikî pâ, '*WÂGO [na go napwiri, nabà, â dâra gòiri awé].»

²⁵ Â rà ina tée pâ: «Gona wâgà wàa?»

Â é tòpi pâ: «I pwi ia go jèe ina tàwà, géé na autapoo goo †††. ²⁶ Â wâru pâ muru na pâri ma go ina naa goowà, ma pitèiwà goo. Éco na go inapàpari [tàwà co] è pwina go tère jii wà Pwina é cùruo me naa jaawà. Ba wàe na é ina è âjupâra.»

²⁷ Éco na càra caa tèreina pâ é pwa jèkutâ goo [wà Pwiduée] Caa. ²⁸ †††Â é ina tàra pâ: «Wiàna guwà mwa naaò too naanidò ¹⁸, wâgo *Pwina naîri âboro, â guwà o mwa côoinari pâ, 'WÂGO [na go napwiri, nabà, â dâra gòiri awé]. Â guwà o mwa côoina mwara pâ, câgo caa po pwa cè jè muru géé good. Ba go ina co è pwina é ina tóo wà Caa. ²⁹ Â wà Pwina é panuâò me, âna é nye tà wâjaaò, â càcaa mu nama tà wâgo acari. Ba go pwa taaci è pâ muru na wâdé tée.»

³⁰ Úna é wàrapwiri pai tûra kèe tàra, â wâru tàpé na rà cèikî naa gooé.

† 8.15 Ioane 12.47 ††† 8.16 Ioane 5.30, 8.29 †† 8.17 Deutéronome 19.15 ††† 8.18 1 Ioane 5.9 †† 8.20 Ioane 7.30 †† 8.21 Ioane 7.34, 13.33 ††† 8.23 Ioane 3.31 ††† I pwi ia go jèe ina tàwà, géé na autapoo goo—é, Gorodà na go tòpi tàwà? ††† 8.28 Ioane 3.14 18 Naaò too naanidò—É ina wà Iésu goro è pai ténamirîé naa goro satauro, â goro è pai wâjué còwâ kèe naa jaa wà Pwiduée naa napwéretòtù.

ÂJUPÂRA âna ée mwa tipiwà!

³¹ É ina wà Iésu tà tèpa Juif na rà cèikí naa gooé, pâ: «Guwà tèpa âji a *câmu kôo, wiàna guwà tà cimwú goo ê popai kôo. ³² Â géewê, na guwà mwa tâmogòori è *ÂJUPÂRA, â è ÂJUPÂRA âna ée mwa tipiwà.»

³³ †Â rà ina tée [wà pàra tàpé] pâ: «Cina gà ina pâ, o mwa tipibà? Ba wàibà, âna bà tèpa gòobàra *Abérama, â nye ticè pwi âboro cèna é mu caa nama bà tèpa *ênawéna kîri kê!»

³⁴ ††Â é tòpi tàra pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Wà pwi âboro na é pipanuê târa èpà, âna é pwi ênawéna kîri kâra èpà. ³⁵ Â wà pwi ênawéna kîri, âna càcaa pwâraé naa na tâa kà pwi a pitûa kêe. Â wâdé co naa goo ê pwi èpo naa pwârawâ. ³⁶ Â wiàna go tipiwà, wâgo Pwina naîri âboro, â o nye ticè kaa cèna câguwà mwa caa èrà goo. ³⁷ Go tâmogòori pâ guwà tèpa gòobàra Abérama. Êco na guwà pimudàra ma guwà pòtâmwaraô, ba câguwà caa tòpi è popai kôo. ³⁸ Go ina è pâ muru na go còo naa jaa wà Caa kôo. Â wâguwà, âna guwà nye pwa è pwina guwà tère jii pwi caa kàwà.»

³⁹ †Â rà tòpi tée pâ: «Nye pwi âji caa kâbà, âna wà Abérama!»

Â é ina pâ: «Wiàna guwà tèpa âji naîé, â pwiri guwà gére pwa pâ wakè na ia é pwa. ⁴⁰ Â nabà, âna guwà pimudàra ba na guwà pòtâmwaraô, wâgo na go ina tàwà è âjupâra na go tère jii Pwiduée! Wà Abérama âna câe caa mu pwa na wàrapwiri! ⁴¹ †Bwa, guwà nye pwa è pâ wakè kà pwi caa kàwà.»

Â rà ina tée pâ: «Câbà caa tèpa èbwi! Ba nye caapwi co pwi caa kâbà, âna wà Pwiduée!»

Câguwà caa tèpa naî Pwiduée

⁴² É tòpi tàra pâ: «Wiàna é pwi caa kàwà wà Pwiduée, â pwiri gére wânûmawà good. Ba go me géee jaa Pwiduée, â go wâni géee gooé. Ba câgo caa me imudi, â é cùruo me. ⁴³ Gorodà na câguwà caa tâmogòori è pwina go ina tàwà? Ba nye tàutàwà na guwà tòpi è popai kôo.

⁴⁴ ††«Bwa, wà pwi caa kàwà, âna wà *Caatana, wà Pwi âboro èpà! Êkaa na nye nûmawà na guwà pwa è câbawâdé kêe. Wà pwiibà, âna é pwi a pòtâmwara âboro, géee na autapoo goo. Â câe caa tâa na ÂJUPÂRA, ba nye ticè ÂJUPÂRA gooé. Ba é nye tà pwâ, ba é nye pwi a wàrapwiri, ba é pwi caa kà tèpa pwâ.

⁴⁵ «Â wâgo, âna go ina è âjupâra, êkaa na câguwà caa cèikí naa goo. ⁴⁶ †††Wàilàpà géee goowà cèna ée paari pâ pwa cè èpà na go pwa? Â wiàna go ina tàwà è âjupâra, â cina câguwà caa cèikí naa good? ⁴⁷ †††Wà tèpa âboro na rà me géee goo Pwiduée, âna rà tère è popai kà Pwiduée. Êco na câguwà caa tère è popai kêe, ba câguwà caa me géee goo Pwiduée.»

Iésu ma Abérama

⁴⁸ §Rà ina tà Iésu wà pàra tèpa Juif pâ: «Bà nye âjupâra pâ gà pé pwi *Samaria, â pé pwi a pwa duée googà!»

⁴⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Bwa, càcaa pwa duée good! Êco na go pitòimiri Caa kôo, â wâguwà, âna câguwà caa pitòimiriô. ⁵⁰ Câgo caa pimudàra cè pai pwamainâo. Êco na pwa Pwi a pitèimuru, na é pwi a-imudàra ba kôo. ⁵¹ ††Go ina tàwà è âjupâra pâ: Wà pwi âboro na é pitère dàra è popai kôo, âna o càcaa pâri ma é bà [dàra gòiri].»

⁵² Â rà ina tée pâ: «Bà jèe tâmogòori ni, pâ, gà pé wâra duée! Ba é jèe bà wà Abérama, â rà jèe bà mwara wà tèpa *péroféta. Â wâgà âna gà ina pâ: “Wà pwi âboro na é pitère dàra bwàti è popai kôo, âna o câe caa bà.”

⁵³ «Pwiini, wâgà ilàapà?! Gona gà maina jii Abérama, pwi caa kâbà? Wàé na é jèe bà, â rà jèe bà mwara wà tèpa péroféta!»

Go mara tâa béaa kà Abérama

⁵⁴ É tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wiàna go ipwamainâo, â napwa è pâ popai kôo, âna piticèmuru naa goo. Êco na wà Caa kôo, âna é nye ipwamainâo ma paari è pai muugère kôo. Wàé na guwà ina gooé pâ é Pwiduée kàwà! ⁵⁵ Êco na câguwà caa tâmogòorié, â wâgo, âna go tâmogòorié. Ba wiàna go ina tàwà pâ câgo caa tâmogòorié, â go pwi a pwâ, pwacèwiwâ. Êco na go nye tâmogòorié, êkaa na go pâra wiâra è popai kêe. ⁵⁶ Wà Abérama, pwi caa kàwà, âna é jèe tâmara còo è pwi pàara kôo, â é dau ipwâdéee, goo pai mwa tèepaa me kôo.»

⁵⁷ Â rà ina pâ: «A? Bwaa càcaa pâ 50 naja'gà, â gà jèe còo Abérama?!»

⁵⁸ ††Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Na bwaa nye tiâu Abérama, âna go jèe tâa, ba 'WÂGO [na go napwiri, nabà, â dàra gòiri awé].»

⁵⁹ Â ûna rà tère [pâ, é nama ipaiwâilu ma wà Pwiduée] â rà nye tòri kaa pâ atû, ba na rà èié goo. Êco na é picârû goorà, â é còobé géee na Wâra pwapwicîri.

É nama é niâ pwi a bwi

9 Úna é pâra wii naigé wà Iésu, â é còo pwi jèe âboro, na é pwi a bwi géee na aukîri kêe §†.

² †††Â rà tawèerié wà tèpa *câmu kêe pâ: «Pwi ukai, cina é bwi wà pwini? Pwiri géee goro cè èpà kêe, é, géee goro cè èpà kà du nyaa ma caa kêe?»

³ †††Â é tòpi tàra pâ: «Bwa, càcaa géee goro èpà kêe, â càcaa géee goro cè èpà kà du nyaa ma caa kêe. Ê pai bwi kêe, âna pwa, ba na paari è pàtâma Pwiduée naa gooé. ⁴ Ba, na pàara naa bwaa pwaa, âna wâdé na jèe paco é pâ wakè kà Pwina é cùruo me. Ba é

† 8.33 Mataio 3.9 †† 8.34 Roma 6.16,20 † 8.39 Mataio 3.9 †† 8.41 Ésaie 63.16 †† 8.44 1 Ioane 3.8 ††† 8.46 2 Korénito 5.21; 1 Pétèru 2.22 ††† 8.47 1 Ioane 4.6

§ 8.48 Maréko 3.21–22 † 8.51 Ioane 5.24 ††† 8.58 Ioane 1.1 †† Aukîri kêe—Sa naissance. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pai pitèpâe. ††† 9.2 Ézékiel 18.20; Luka 13.2,4 †† 9.3 Ioane 11.4

wâmwünyabwe ê bàutê, â o jèe nye ticè âboro na pâri ma é wakè na bàutê. ⁵ †Ba, na go bwaa wâni gòropuu, âna go pwéelaa kâra ê gòropuu.»

⁶ ††Â é èdu boo naa napuu, â é biinaimari ê nûru èdu kèe ma puu. Â é tâmi ê du parawére âraporomee i pwi a bwi. ⁷ Â é ina tée pâ: «Gà pâra nau nuwagà naa najawé Siloé.» (Siloé, âna pai ina wèe pâ 'Cùrué'.)

Â é pwa wà pwini, â ûna é wâjué me còwâ [naa pwârawâ] â é jèe nye niâ!

Rà pò gooé tèpa âboro

⁸ Wà tèpa âboro na rà wâro goro jènereê, ma wà tàpé na rà mu còoê na é mu ila, âna rà pò ma pi-ina tàra pâ: «Gona càcaa wà i pwi âboro na ia é mu nye tà tâaboo burà ila?»

⁹ Â rà ina wà pàra tàpé pâ: «Akaé.» Êco na rà ina wà pàra tàpé mwara pâ: «Bwa! Pwacèwii naa wàé.»

Â wà pwiibà, âna é tòpi tàra pâ: «Bwa, nye wâgo kaa.»

¹⁰ Â rà tawèerié pâ: «Ico pwini, gà wànau târa ê pai pwa wèe ma gà còojè?»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Wà pwi jè âboro na nee Iésu, âna é pwa ma go còojè. Ba é bii ê puu, â é tâmi ê du parawére âraporomeeô goo. Â é ina tòo pâ, na go nuwao naa najawé Siloé. Ûna go wàrapwiri, â go nye niâ kaa!»

¹² Â rà ina tée pâ: «Â é wâpà wà pwi âboro-bà?»

Â é tòpi pâ: «Ïi, cãgo caa tâmogòori.»

Rà tawèerié tèpa Farasaio

¹³ Rà popa wà i pwi a bwi, pàdari tèpa *Farasaio. ¹⁴ Ba napwa é tòotù bèepwiri ia é bii i puu na [†] wà Iésu, ma é pwa ma é niâ, âna tòotù pwiçîri. ¹⁵ Â rà tawèerié mwara wà tèpa Farasaio, goro ê pai niâ kèe.

Â é tòpi tàra pâ: «É tâmi i du parawére âraporomeeô goro dùuru, â go nuwa, êkaa na go niâ.»

¹⁶ Â jèe pâra nau pitadàrù ê pai tâa kàra. Ba rà ina wà pàra tàpé pâ: «Wà pwi âboro na é pwa pwiri, âna cãe caa me gée goo Pwiduée! Ba cãe caa papwiciîri ê *tòotù pwiçîri!»

Â rà ina wà pàra tàpé pâ: «Bwa, wiàna é pwi âboro èpà, â pwiri càcaa pâri ma é pwa ê pâ *cãmu kâra pàtãma Pwiduée.»

¹⁷ ††Â rà tawèerié mwara i pwi âboro a bwi pâ: «Dà cè pai niimiri'gà naa gooé, na é nama gà niâ?»

Â é tòpi tàra pâ: «É pwi *péroféta [na é me gée goo wà Pwiduée].»

Rà todà du nyaa ma caa kèe

¹⁸ Wà tèpa pitûa kà tèpa *Juif, âna càcaa nûmarà na rà cèikî pâ, wà pwiibà, âna pwi a bwi béaa. Â rà bwaa nye pwa mwara ma ru me, wà du nyaa ma caa kèe.

¹⁹ Â rà tawèeriru pâ: «Pwi naïu wà pwini? Â âjupâra pâ é bwi gée na aupitèpaé? Â gorodà na é niâ nabà?»

²⁰ Â ru tòpi tàra pâ: «Ûu kaa, é pwi naïbu. Â é pwi a bwi gée na aupitèpaé. ²¹ Â é jèe niâ nabà, êco na câbu caa tâmogòori cè majoroé. Â câbu caa tâmogòori mwara cè pwi âboro, cèna é nama wâdé ê du âraporomee. Wâdé na guwà nye tawèerié cai, ba jèe nye pwi âboro maina, â jèe nye pâri ma é ina tàwà!»

²² Ru ina pwiri, ba wâgotàru goo tèpa pitûa kà tèpa Juif. Ba rà jèe pitèrerà pâ na rà o pacoo gée na *wâra pitapitiri kàra, êdiri pâ âboro na rà ina pâ wà Iésu, âna é pwi *Mesia [na é me nau pa-udò è Ba]. ²³ Wàèpwiri é majoroé ma ru ina wà du nyaa ma caa kèe pâ: «Guwà jèe nye tawèerié cai, ba jèe nye pwi âboro maina.»

Rà jèu tawèeri pwi a bwi

²⁴ Rà jèu todà còwâ wà i pwi a bwi wà tèpa Farasaio. Â rà ina tée pâ: «Gà ina é âjupâra na ara Pwiduée! Ba bà tâmogòori pâ wà pwi âboro na é nama gà wâdé, âna é pwi âboro èpà.»

²⁵ Â é tòpi tàra pâ: «Cãgo caa tâmogòori pâ, pwiri pwi âboro èpà. Â caapwi co ê pwina go tâmogòori, âna, béaa, âna go pwi a bwi, â nabàni, âna go jèe niâ.»

²⁶ Â rà ina tée mwara pâ: «Gona dà na é pwa tâgà? É wànau târa ê pai pwa wèe, ma gà niâ?»

²⁷ Â é tòpi tàra pâ: «Ia go jèe ina tàwà, â tàutàwà na guwà tère! Â gorodà na guwà bwaa jèu tawèeri mwara? Pwiri nûmawà na guwà tèpa âboro kèe mwara?»

²⁸ Â rà pwaé, ma ina tée pâ: «É! Pwiini! Nye wâgà na gà pwi âboro kèe! Ba wàibà, âna bà tèpa pâra naa goo wà *Moosé! ²⁹ Bà nye tâmogòori pâ é patùra Moosé wà Pwiduée. Â wà pwiibà, âna ji pwi a me géepà?»

É paâjupâra tàra pàtãma Iésu

³⁰ É ina tàra wà pwiibà pâ: «Nye ité, ba é nama go niâ, êco na wâguwà, âna câguwà caa tâmogòori na é me géewé! ³¹ ††Â jè jèe cau tâmogòori pâ, cãe caa tère tèpa âboro èpà wà Pwiduée. Â é tère tàpé na rà papwiciîriê, â na rà pwa ê câbawâdé kèe. ³² Mu nye ticè âboro na é nama é niâ cè pwi jè âboro, na é bwi gée na aupitèpaé! ³³ Â wiàna cãe caa me jii Pwiduée wà pwi âboro bèepwiri, â pwiri càcaa pâriê ma é pwa cèna wàrapwiri.»

³⁴ †††Â rà putàmuriê wà tèpa Farasaio ma ina tée pâ: «Pwiini! Gà pwa na gà pacàmuribà, wâgà na gà pé pwi a pwa na èpà, gée na aupitèpagà?»

Â rà tû tée ††† gée na wâra pitapitiri.

É cèikî naa goo Iésu

³⁵ É tère wà Iésu pâ rà tû tà i pwi ia é bwi, â é pâmar-iê. Â é ina tée pâ: «Gà nye cèikî naa goo wà *Pwina naïri âboro?»

³⁶ «Pwi ukai, wàilàapà pwiri, ba na go cèikî naa gooé?»

³⁷ «Gà jèe tàgére còoê, ba wàe na é tàgére patùragà!»

† 9.5 Mataia 5.14; Ioane 8.12 †† 9.6 Maréko 8.23 † É tòotù...ia é bii i puu na—Rà ina pâ, pai bii ê puu, âna 'wakè', â pwiçîri na tòotù pwiçîri. †† 9.17 Ioane 4.19

†† 9.31 Psaume 34.16 ††† 9.34 Psaume 51.7 ††† Tû tée—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Tûtüê.

³⁸ «Üu, co Pwi Ukai, go cèikî naa googà!»
 Â é cigòboo ma tùu jùrué na ara Iésu.

Tàpé na tàutàra na rà còo

³⁹ É ina wà Iésu pâ: «Go tèepaa me naani gòropuu, na pinaaitiri tèpa âboro—ba na rà niâ tèpa âboro na rà bwi; â na rà bwi tèpa âboro na rà niâ.»

⁴⁰ †Na rà tère pwiri wà pàra tèpa Farasaio, na rà gére tâa wê, â rà ina tée pâ: «Wànau? Wàibà mwara âna bà tèpa bwi?»

⁴¹ Â é tòpi tàra pâ: «Wiàna guwà gére tèpa bwi, â pwiri nye gére ticé èpà kàwà. Êco na guwà ina pâ guwà niâ. Êkaa na guwà tà tâa na è èpà kàwà.»

Iésu âna é pwi âji a wéaari mutô

10 É ina tàra mwara wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra: Wà pwi âboro na é too wii iti jii è goropwiinawâ goo nababé kâra mutô, âna é pé pwi a mura, ma pé pwi bâadi. Ba câe caa tò naa è goropwârawâ. ² Â napwa wà pwina é tò naa è goropwârawâ, âna wàè na é pwi âji a piwéaari mutô. ³ [Â, naa dàuru, âna] wà pwi âboro na é wéaari goropwârawâ [naa ne] âna é tàpiri tée. Â wà diri tèpa mutô kée, âna rà nye tèreina è pwâratùra kà pwi âji a piwéaari mutô ††. Â é ina jèpa neerà, â è pacòobérà naa gòroigé. ⁴ Ünà é cau pacòobérà diri, â è pàbéaa kàra. Â rà nye cau pwicò kée, ba rà tèreina è pwâratùra kée. ⁵ Pwacoé ma rà pàra wiàra cè pwi jèpwi. Ba càra caa tèreina pwâratùra kée. Â rà o upié.»

⁶ Êco na wà tàpé na rà tère è ucina bèepwiri kà Iésu, âna càra caa tâmogòori è pai ina wèe.

Go pwi goropwârawâ

⁷ É ina tàra mwara pâ: «Go ina tàwà è âjupâra pâ: *WÁGO pwi goropwârawâ kâra è pâ mutô. ⁸ *Wâru tàpé na rà tèepaa me béaario, na rà tèpa mura, ma tèpa bâadi. Â wà tèpa mutô âna càra caa pitère dàra. ⁹ *WÁGO pwi goropwârawâ. Wà pwi âboro na é tòme goodò, âna ée udò, [â o tâa tée è *âji wâro]. Â o pâri ma é pàra naa na nùmee goo wê ††, â ée mwa tà pàdari uti kée.

¹⁰ «Napwa wà pwi a mura, âna é nye tèepaa co, ba na é mura, ma pòtâmwara, ma ténoori. Â wâgo, âna go me, ba na rà wâro wà tèpa âboro, wàilà tèpa mutô kôo. Â o tà tàra è âji wâro na tâbawê.»

Go pwi âji a wéaari mutô

¹¹ ††«WÁGO, âna go pwi âji a piwéaari è pâ mutô. Â wà pwi âji a piwéaari è mutô, âna é panuâ è wâro kée ba kâra. ¹² ††Â wà pwi âboro na é nye po wakè co târa mwani, âna câe caa pwi âji a piwéaari mutô. Ba wiàna é còo è *loup* na é tèepaa me, â è panuâ i pâ mutô, â è

† 9.40 Mataio 15.14 †† Tèpa mutô kée, âna rà nye tèreina... Naa jaa tèpa Juif, âna pâ mutô kà tèpa âboro na wâru, âna rà pitànaima naa na caapwi nababé naa ne. † 10.8 Jérémie 23.1–2; Ézékiel 34.2–3 †† É pàra naa na nùmee goo wê—Grec: É tà tò ma còobé. †† 10.11 Psaume 23.1; Auinapàpari 7.17 ††† 10.12 Apostolo 20.29

uru, ba càcaa mutô kée. Â o utirà ma tadidirirà. ¹³ Â é uru wà pwi âboro bèepwiri, ba é pwi a wakè târa mwani co, â càcaa wânümee goo è pâ mutô.»

Go panuâ wâro kôo ba kâra

¹⁴ «Üu, WÁGO, âna go pwi âji a piwéaari mutô. Â go nye tâmogòori è pâ mutô kôo, â rà nye tâmogòorio mwara. ¹⁵ †††Ipaivà naa goobu ma Caa. Ba wà Caa, âna é tâmogòorio, â wâgo, âna go tâmogòori wà Caa. Â go panuâ è wâro kôo, ba kâra è pâ mutô kôo. ¹⁶ †††Â bwaa pwa mwara è pàra mutô kôo ††, na càra caa pâ toome naa na è nababé bèeni. Â wâdé na go mudàra mwara. Â rà o mwa tère è pwâratùra kôo. Â o mwa caapwi pubu goorà diri, ma caapwi cè pwi a piwéaarirà.

¹⁷ †††«Dau wânüma Caa goodò, ba go panuâ è wâro kôo. Go panuâ, ba go o mwa nye tòpi còwâ. ¹⁸ Nye ticé pwi jè âboro cèna é popa jiio, â go nye naa, géee goodò. Ba pwa tàrù kôo ma go naa è wâro kôo, â nye pwa tàrù kôo ma go nye popa còwâ. Ba wàèpwiri è auitûari kà Caa kôo.»

Rà pitadàrùrà mwara gooé

¹⁹ Rà pitadàrùrà mwara wà tèpa *Juif, géee goro è pâ popai bèepwiri. ²⁰ Ba wâru géee goorà na rà ina pâ: «Pwa duée gooé, â è pigù! Cina guwà géere pitère dèe?!»

²¹ Êco na rà ina wà pàra tàpé pâ: «Bwa, ba càcaa wàrapwiri è pai tûra kà pwi âboro na pwa duée gooé! Ê duée, âna càcaa pâri ma é pwa ma rà niâ †† è pâ âboro na rà bwi!»

Tàutàra na rà cèikî naa goo Iésu

²² Pwa è pwi *tòotù maina na *Iérusaléma—pwi tòotù na pitaniimiri è pai tàpiri còwâ è *Wâra pwapwicîri, na pàara aumoo. ²³ Â é tâa goo wà Iésu, â é nye tàgéere ipokâa na i Wâra pwapwicîri, naa na 'Wâ kà *Solomona' †††, wà cikòmaa.

²⁴ Â rà tapitirirà naa gooé wà pàra tèpa Juif, â rà ina tée pâ: «Gà tà ciburà nama bà pibu âboro naa googà, tiagoro wiidà? Wiàna wâgà wà pwi *Mesia, [*pwi a paudò na bà tapacîê] â wâdé na gà inapàpari tâbà!»

²⁵ Â é tòpi tàra pâ: «Ia go jèe nye ina tàwà, â câguwà caa tòpi. Rà *paâjupâra è pâ muru, na ia go pwa naa na nee Caa kôo. ²⁶ Êco na tàutàwà na guwà cèikî naa goodò, ba câguwà caa tèpa mutô kôo.

Rà còoinaò tèpa mutô kôo

²⁷ «Ba rà nye tère è pwâratùra kôo wà tèpa mutô kôo, â go nye còoinarà, â rà nye pàra wiâò. ²⁸ †††Â go naa tàra è *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. Â o càra caa tâmogòori ma rà o bà. Â o nye ticé pwi jè âboro cèna o

††† 10.15 Mataio 11.27; 1 Ioane 3.16 § 10.16 Ésaie 56.8; Ézékiel 34.23 ††† Â bwaa pwa mwara è pàra mutô kôo—Tèpa cèikî na càra caa tèpa Juif. ††† 10.17 Filipi 2.8–9 ††† Pwa ma rà niâ—Rà ina mwara wà tèpa jiao pâ: Paniâ. ††† 'Wâ kà Solomona'—Pé wà cikòmaa na dau maina è pâ âê. (Còo note goo Apostolo 3.11.) ††† 10.28 Ioane 3.16, 6.39

pâriê ma é poparà géé na-araraîô †. 29 Ba wà Caa kôo na é panuârà tôo, âna é dau maina awé jii diri ê pâ muru. Â nye ticè pwi jè âboro cèna o pâriê ma é popa cè jè muru, géé na-araraî Caa. 30 Â napwa wàibu ma Caa, âna bu nye caapwi.»

Pwa na rà èié

31 [Ûna rà tère pwiri] wà tèpa âboro, â rà jèu tòri còwâ ê pâ atù, ba na rà catàmweeê goo. 32 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Dau wâru ê pâ muru na wâdé, na go pwa na arawà—muru na me géé goo wà Caa. Â gona dà cè pwina gére nùmawà dàra catàmwaraô goo?»

33 †† Â rà tòpi tée pâ: «Pwiini, càcaa goo cè wakè na wâdé na gà pwa. Nye géé goo co na gà inabaèpà wà Pwiduée. Ba gà nye pwi âboro, â nùmaga naa wâgà Pwiduée!»

Go wâgoo Caa â é wâgooò

34 †É ina tàra pâ: «Jèe wii naa na *Naèà kà Pwiduée pâ: *Guwà tèpa 'pwiduée'*††.

Psaume 82.6

35 Â é ina pwiri [tà tèpa jooorowà] na rà tòpi ê Naèà! Â jè tâmogòori diri pâ càcaa pâri ma catura è pwina jèe wii naa na ê Naèà. 36 Napwa wâgo, âna é pitòrigario wà Pwiduée Caa, â é cùruo me naa gòropuu, â go ina pâ, go Pwina naîê. [Â wiàna é ina wà Pwiduée Caa tà tèpa âboro pâ, rà tèpa 'pwiduée'] â cina guwà putàmu naa gooò ‡, wiàna go ina pâ wâgo Pwina naîê?

37 «Wiàna câgo caa pwa è pâ wakè kà Caa kôo, â guwà cibwaa cèikî naa gooò! 38 ††Éco na go nye tàgére pwa; â wâdé na guwà cèikî. Ba wiàna pwacoé tàwà ma guwà cèikî naa gooò; â guwà cèikî naa gooò géé goo è pâ muru na go pwa. Â, na wàrapwiri, â guwà tâmogòori bwàti pâ go wâgoo Caa, â é wâgooò.»

39 Géé goo pwiri, â rà pimudàra mwara cè naigé ba na rà tâjurué. Éco na é nye uru taaci.

40 ††Géewê, â é jèu pâra còwâ wà Iésu, naa na ére géé còwâ kâra nairiwà Ioridano, wâna na ia é *piupwaa béaa naawê wà Ioane. Â é tàpo tâa wê.

41 Â rà medarié pâ âboro na wâru, â rà pi-ina tàra pâ: «Wà Ioane, âna câé caa pwa cè jè *câmu kâra pàtâma Pwiduée, êco na po coo diri ê pâ popai, na ia é ina naa goo pwi âboro bèeni!»

42 Â dau wâru ê pâ âboro wê, na rà cèikî naa goo Iésu.

Pai bà kà Lacaro

11 1-2 § ††Pwa pwi jè âboro, na nee Lacaro. Â rà tâa Bétani ma du naigé kée, wà Maria ma Marthe. (Wà Maria, âna wà i tô ilàri na ia é wicèpwiri è jawé

† Na-araraî (é, na-araî)—Paume. †† 10.33 Lévitique 24.16
‡ 10.34 Psaume 82.6 †† Tèpa 'pwiduée'—Élohim naa na héberu. Du ârailu pai ina wàra pwi popai bèepwiri: Pwiduée, é, pwi apitèimuru. Naa na tii Salamo, âna popai goo wà tèpa pitèimuru kà tèpa Juif.
‡‡ Cina guwà putàmu naa gooò—Grec: Cina guwà ina pâ, go inaê ba èpà? ††† 10.38 Ioane 14.10-11 ††† 10.40 Ioane 1.28 § 11.1 Lu-ka 10.38-39 §† 11.2 Ioane 12.3

ûrea naa gòro â wà Pwi Ukai Iésu, â catura ††† goro wàrapûrué.)

É dau maagé wà Lacaro, 3 â wà du duajii ilàri, âna ru panuâ pâ pwi jè âboro dà Iésu, nau ina tée pâ: «Pwi Ukai, [gà me wài, ba] wà i pwi âji béegà, âna é maagé!»

Câé caa pò ma pâra

45 ††Wà Iésu, âna é dau wânümeé goo wà Marthe ma Maria, ma Lacaro. Éco na, ûna é tère è popai, [â câé caa pò ma pâra]. Â é ina pâ: «É maagé kà Lacaro, âna o câé caa bà goo. Géé goo pwiri, â o pwamaina Pwiduée, ma paari è pai muugère kée. Â o paari è pai muugère kôo mwara, Pwina naîê.» 6 Â é bwaa nye tâa wê, naa na ârailu tòotù mwara.

7 Géé na càùé, â é ina tà tèpa *câmu kée pâ: «Wâdé na jè pâra còwâ naa *Judée.»

8 Â rà tòpi tée pâ: «Pwi Ukai, bwaa càcaa pé gòiri, na rà pibu naigé wà pâra tèpa *Juif naa Judée, ba na rà catàmwaraô. Â nùmaga dàra wâjué còwâ naawê?»

9 Â é ina tàra pâ: «Wànau, càcaa 12 ineretòotù na é té na tòotù? Wà pwi âboro na é pâra na bwaa pwaa, âna o câé caa cigòtù âê, ba bwaa pwéelaa. 10 Éco na, wiàna é pâra na ne, â o cigòtù âê, ba bàutê.»

É maagé bà Lacaro

11 Géé na càùé, â é ina tàra pâ: «É jèe puu wà Lacaro, pwi béèjè, â go o pâra nau patàcîê.»

12 Â rà ina tée pâ: «Wâdé, co Pwi Ukai, ba wiàna é gére puu co, â ée nye wâdé!»

13 Ba càra caa tâmogòori pâ, é ina tàra pâ é bà wà Lacaro. Rà niimiri pâ é nye âji puu. 14 Â é inapàpàri tàra pâ: «Bwa, é jèe maagé. 15 Éco na go ipwadée goowà, na câgo caa tâa jaaé napwiri. Ba na wàrapwiri â guwà o mwa [côo è pwina go pwa, â guwà mwa] cèikî naa gooò. Guwà me! Ma jè pâra darié!»

16 ††Â é ina wà Toma (jè nee 'Bérepidu') tà tèpa câmu bée pâ: «Jè pâra mwara, ba na jè cau bà naima ma wà Pwi Ukai ††.»

Ru dau tòina du naigé kée

17 Ûna é pâmwünyabweri Bétani wà Iésu, â é tère pâ jèe ârapapé tòotù kà Lacaro na auipwàni. 18-19 Â ru imuru pwi bàraru wà Marthe ma Maria, â dau wâru tèpa âboro géé *Iéruusaléma, na rà medariru ba na rà patàmarù-ru. (Ba Bétani, village kàru, âna wâmwünyabweri Iéruusaléma, wâpâ na âracié kilomètres.)

20 É tère wà Marthe pâ é jèe tèepaa wà Iésu, â é cimadò, â é pâra caraé [naa gòro naigé]. Â wà Maria, âna é nye tà tâa wâ. 21 Â é ina tà Iésu wà Marthe pâ: «Au! Pwi Ukai, wiàna gà nye gére tâa ni, â pwiri câé caa gére bà wà pwi bàrao! 22 Éco na go tâmogòori pâ é nye naa tâgà wà Pwiduée édiri pâ muru na gà o mwa ilari jiié ni.»

††† Catura (é, catura)—Essuyer. §† 11.4 Ioane 9.3 §†† 11.16 Maréko 14.31 §† É tâmogòori wà Toma pâ, wiàna rà pâ naa Iéruusaléma, â péa rà catàmwara Iésu wà tèpa Juif.

Wâgo pwina é naa wâro

²³ É tòpi tée pâ: «Ée jèe wâro còwâ géee na aubà wà pwi bàragà.»

²⁴ †À é ina tée wà Marthe pâ: «Ûu, go cèikî pâ ée mwa wâro còwâ géee na aubà, na rà wâro còwâ wà tèpa bà, na pwi Tòotù pwicò.»

²⁵ À é ina tée wà Iésu pâ: «*WÂGO [pwina é naa] é wâro, ma pawâro còwâ tèpa âboro. Wà pwi âboro na é cèikî naa good, âna wiàna é bà, â ée mwa nye wâro còwâ. ²⁶ À wà pwi âboro na é wâro ma cèikî naa good, âna o câe mwa caa bà [dàra gòiri]. Gona gà nye cèikî naa goro é popai bèepwiri?»

²⁷ ††À é tòpi tée pâ: «Ûu kaa, co Pwi Ukai, go nye cèikî pâ, wâgà pwi *Mesia, wà *Pwina naí Pwiduée, na ée mwa tèepaa naani gòropuu.»

Ru pitùra ma Maria

²⁸ Nabwé, â wà Marthe, âna é pâra nau pitodà pwàniri Maria, tô jiié. À é ina tée pâ: «É jèe tèepaa wà pwi a pwa pupûra, â é todàgà.»

²⁹ À é nye cimadò kaa wà Maria, â é pàdari Iésu. ³⁰ Ba bwaa câe caa pâ tèepaa me naa na village, â é bwaa tâa, wâna na ipitiru naawê ma Marthe. ³¹ Wà tèpa Juif na rà tâa wâ, na rà patâmarù Maria, âna rà còoê na é piwàcî còobé. À rà pâra wiâê. Ba rà niimiri pâ é pâra nau i, nacârù.

³² Ûna é tèepaa medari Iésu wà Maria, â é cigòboo ma tùu jùrué na araé, â é ina tée pâ: «Au! Pwi Ukai, wiàna gà nye gére tâa ni, â pwiri câe caa gére bà wà pwi bàrao!»

É imuru pwi bée

³³ É còoê wà Iésu, na rà gére i ma tèpa Juif na rà pâra wiâê. À dau gùmagù pwâranümeé, â é watàu †. ³⁴ À é tawèerirà pâ: «Guwà pwànirié naapà?»

À rà ina tée pâ: «Pwi Ukai, me ma gà còo.»

³⁵ À é i wà Iésu. ³⁶ À rà ina wà tèpa Juif pâ: «Au! Guwà còo, é po dau niimiri wà Lacaro!»

³⁷ ††Éco na rà picocoorié wà pâra tàpé ma pi-ina tàra pâ: «Wà pwiibà, âna é pwi a nama é niâ wà pwi a bwi. À gona càcaa pârié ma é pwa ma câe caa bà wà Lacaro, pwi bée?»

É pawâroé còwâ géee na aubà

³⁸⁻³⁹ Dau gùmagù pwâra-nüma Iésu. À é pâra naa goo pé pwâramara-atü, wâna na ia ipwàniri wà Lacaro naawê. À é ina tàra pâ: «Pwùru tâjii é atü.» Ba i pwâramara-atü, âna târi goro atü.

Éco na é ina wà Marthe, wà tô naigé kà pwi a bà, pâ: «Ai! É jèe gére wâbu, co pwi ukai, ba jèe ârapapé tòotù kèe wê!»

† 11.24 Ioane 6.40 †† 11.27 Ioane 6.69 † Dau gùmagù pwâranümeé, â é watàu—Grec: É putâmu. Pwiri é putâmu goo wà tèpa Juif na tàutàra na rà cèikî (nee tii 37), é, pwiri é putâmu goo é pwâra bà na tatée tèpa âboro. †† 11.37 Ioane 9.6

⁴⁰ À é ina tée wà Iésu pâ: «Gona câgo caa ina tâgà pâ, wiàna gà cèikî, â gà o còo é pai maina ma muugère kà Pwiduée?»

⁴¹ À rà pwùru tâjii i atü. À é niâ too naa napwéretòotù wà Iésu, â é ina pâ: «Caa wée, go ipwaolé tâgà, ba gà tèreô! ⁴² Wâgo, âna go nye tâmogòori pâ gà nye tèreô taaci. À go ina pwiri, goo tàpé na rà cibèepio, ba na rà o cèikî pâ, wâgà pwi a cùruo me.»

⁴³ À é tomara too pâ: «Lacaro, còobé boome!»

⁴⁴ À é còobé wà i pwi a bà! À napwa é du îe ma du âê, âna pii târamiri goro noo kâra imwaano na gòri. À é naporomee, âna târamiri goro pwi jè imwaano. À wà Iésu, âna é ina tà tèpa âboro wê pâ: «Guwà tipié ma panuâê, ma é pâra.»

Rà pitêrerà ma rà pòtâmwereê

⁴⁵ ††Wà tèpa Juif na rà tèepaa dari Maria, âna rà còo é pwina é pwa wà Iésu. À wâru géee goorà na rà cèikî naa gooé.

⁴⁶ ††Éco na wà pâra tàpé, âna rà pàdari tèpa *Fara-saio, â rà piwiâ tàra é pwina é pwa. ⁴⁷ À wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò ma wà tèpa Farasaio, âna rà panaimari é *wâratûa maina, â rà pi-ina tàra pâ: «Jè o pwa dà? Gà còo, jèe po dau wâru é pâ *câmu kâra pàtâmee na é pwa wà pwini.

⁴⁸ «À wiàna jèe nye tà panuâê, â rà jèe nye po cèikî diri naa gooé é pâ âboro. À rà o tèepaa wà tèpa coda *roma, â rà o ténoori é *Wâra pwapwicîri kâjè, ma é Ba kâjè ††!»

Wâdé na é bà pwi caapwi âboro

⁴⁹ À é tapoo tùra wà pwi jè âboro géee goorà, na nee Caiphe. Wâé na é pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaailò na naja bèepwiri. À é ina tàra pâ: «Tâpéen! Po dau ticé na guwà tâmogòori! ⁵⁰ Wâna? Câguwà caa còoina é pwina é âjimuru ba kâjè? Wâdé na é bà pwi caapwi âboro, ba kâra é Ba, ba na o cibwaa ténoori diri é Ba kâjè!»

⁵¹ (Ûna é ina pwiri, âna [câe caa tâmogòori pâ] é nye tâmara ina béaa pâ, ée mwa bà wà Iésu ba kâra é Ba. Ba [nye wà Pwiduée kaa na é tùra gooé] géee goo na é pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò na naja bèepwiri. ⁵² ††À jèpwi mwara, âna é pai bà kà Iésu, âna càcaa ba kâra é Ba kà tèpa Juif co. É bà, ba na é dânaimari ma rà caapwi, êdiri wà tèpa naí Pwiduée, na rà jèpa tâa pâ.)

⁵³ ††Gée na càuru é ipitiri kâra bèepwiri, âna rà tapoo pibu naigé wà tèpa pitûa kà tèpa Juif, ba na rà pòtâmwara Iésu. ⁵⁴ À géewê, â é tàpo coo, goro pâra naa nabibiu kà tèpa âboro. À é pâra naa Éfraim, wâmwünyabweri namaré. À rà caatâa wê ma tèpa câmu kèe.

†† 11.45 Ioane 7.31 ††† 11.46 Luka 16.31 ††† Wà tèpa pitûa kà tèpa Juif, âna wâgotàra pâ wà tèpa cèikî naa goo wà Iésu, âna rà ci-cara tèpa Roma, wâilà na rà pitûa naa napô kâra. † 11.52 Ioane 10.16 †† 11.53 Ioane 5.18

Rà tapacîê naa Iérusaléma

⁵⁵ Ûna jèe wâmwünyabwe ê *Paséka, tòotù maina kà tèpa Juif, â dau wâru ê pâ âboro na rà me géé na pâ jèpa ére, naa Iérusaléma. Ba nûmarà na rà pwa ê pâ 'pwapwicîri târa pai *pinuwa', béaari i tòotù maina. ⁵⁶ Ûna rà tâa na Wâra pwapwicîri, â rà mudà Iésu, [éco na càra caa pâmarîê] â rà pi-ina târa pâ: «Dà cèna guwà niimiri? Gona ée mwa me naa goro i *tòotù maina, é...?»

⁵⁷ Ba wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò ma wà tèpa Farasaio, âna rà ina ba gòò tà diri tèpa âboro pâ: «Wiàna guwà còo na é wêe wà Iésu, â guwà nama inapàpari tâbà, ba na bà tâjûrué.»

É nuwa du â Iésu wà Maria

Mataio 26.6-13; Maréko 14.3-9

12 ¹Bwaa 6 tòotù béaari ê *Paséka, tòotù maina kà tèpa *Juif. Â é pâra wà Iésu naa Bétani. Bétani, âna village kà Lacaro, wà pwi ia é pawâroé còwâ géé na aubà wà Iésu. ² ^{††}Â rà ija wêe ma wà Lacaro, na é pwi bée tèpa tâa goro taapà. Â wà Marthe, âna é tô a picia èrà ma wâdoorà. ³ ^{††}Â napwa naa goo wà Maria, âna é popa jè wâra jawé, na pwaai goro jawé úrea ^{††}—pwi jawé na dau maina ê wâri wèe. Â é wicèpwiri naa gòò è du â Iésu, â é catura goro wàrapûruê. Â po dipitiri i wâ i úraaê.

⁴ Â càcaa wâdé tà Judas Iscariote, pwi jè ârapàara tèpa *câmu kà Iésu—wà pwina ée mwa ipwa tûâ tà Iésu. Â é ina pâ: ⁵ «Gorodà na càcaa icuri i jawé úrea bèeni, ma o naa é wâri wèe tà tàpé na ticè kàra? Ba wâri wèe, âna pâ miliò ^{††}!»

⁶ Caa caa ina pwiri géé goro cè pai meaari kèe tàpé na ticè kàra. Â é ina ba pé pwi a mura. Ba é pwi a tà pa wàra i wâra mwani kàra, â é mu nye tàpo pa géé goro è mwani na tòpò naa na.

⁷ Â é ina wà Iésu pâ: «Naaê! Ba é jèe tàmara pwa ê pwi bèepwiri, târa ê pwi tòotù na o ipwàniirîo na.

⁸ ^{†††}Guwà o nye tà ciburà tâa ma tàpé na ticè kàra, éco na wâgo, âna o cãgo caa tà ciburà tâa jaawà.»

Nûmarà na rà pòtãmwara Lacaro

⁹ Dau wâru tèpa âboro na rà tère pâ é tâa Bétani wà Iésu, â rà pâra naawê, ba nûmarà na rà còoê. Â rà pâra mwara ba na rà còo Lacaro, wà pwi ia é pawâroé còwâ géé na aubà. ¹⁰ Â rà pitûra wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ba na rà pwa ma pòtãmwara mwara wà Lacaro. ¹¹ ^{†††}Ba wàrapwiri gooé, â jèe dau wâru wà tèpa Juif, na rà pâra jiià, â rà cèikî naa goo Iésu.

Rà pwamaina Iésu na é tò naa Iérusaléma

Mataio 21.4-9; Maréko 11.7-10; Luka 19.38-38

¹² Na dàuru kèe, âna wà tèpa âboro na rà me naa *Iérusaléma naa goro ê pwapwicîri kâra Paséka, âna rà tère pâ wà Iésu âna é gére toome mwara. ¹³ [§]Â rà còobé jii é ville, â rà dàciò é pâ îri upwâra ^{§†} [ba na rà pwamainaê] â rà pâra caraé. Â rà uu ma ina pâ:

«Hosana ^{§††} ma cidòri!

Pwamaina Pwiduée!

Cidòri nyuâa pwi âboro,

na é me na neePsaume 118.26

—wà Pwi Ukai naa *Isaraéla!»

¹⁴ ^{§††}Â é popa é nari buriko wà Iésu, â é tâa gòé. Wàra na jèe wii naa na é *Tii Pwicîri pâ:

¹⁵ *Cibwaa nama wãgotãgã,*

*co tô èpo *Siona,*

[ville Iérusaléma]!

É tèepaa me wà Pwi Ukai'gã.

É tâa gò ji nari buriko. Zakarie 9.9

¹⁶ ^{§††}Ba diri ê pâ muru-bà, na rà pacoo [wà tèpa âboro] ba kà Iésu, âna jèe tàmara ina béaa naa na Tii Pwicîri. Êco na, na pwi tòotù-bà, âna càra caa tàmogòori wà tèpa câmu kèe. Â rà mwa nye tà tàmogòori géé na càué—na pàara na é wâro còwâ wà Iésu géé na aubà, ma paari é pai maina ma muugère kèe.

¹⁷⁻¹⁸ Dau wâru tèpa âboro na rà pâra marié [na pwi tòotù-bà]. Ba wà tàpé na rà còoê na ia é pawâroé còwâ wà Lacaro, âna rà nye dau pwa jèkutâ goo.

¹⁹ Napwa naa goo wà tèpa *Farasaio, âna rà pi-ina târa pâ: «Gà còo, o jèe nye ticè cè pwina pâri ma jè pwa. Ba rà jèe nye pâra wiâê diri ê pâ âboro!»

Pwi âji ênawéna kà Iésu

²⁰ Na Iérusaléma, âna pwa pâra tàpé na càra caa tèpa Juif, na rà jèe tòpi é pwapwicîri kà tèpa Juif. Â rà me nau pwamaina wà Pwiduée na pwi tòotù Paséka. ²¹ Â rà me burà wà Filipino, pwi âboro géé Bethsaïda, wà Galilée. Â rà ina tée pâ: «Pwi ukai, nûmabà na bà còo Iésu.»

²² Â é pâra wà Filipino, â é ina tà André, â ru pâra nau ina tà Iésu. ²³ ^{§††}Â é ina târa diri wà Iésu pâ: «O jèe tèepaa ê tòotù na ipwamaina *Pwina naîri âboro.

²⁴ ^{§†}Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: É pwi pwâra blé na é tûuboo naa napuu, âna wâdé na é wai, ba na é naa cè pwâra blé na wâru. Ba wiàna càcaa wai, â o nye tà wàè co.

§ 12.13 Psaume 118.25-26; Ioane 1.49 §† Îri upwâra—Îri upwâra na pwacèwii nu. Rà tòpò naa gòò naigé na ara Iésu wiâra pai pwa kàra na rà pwamaina é jè ukai kàra. (Còo Mataio 21.9.)
§†† Hosana—Popai naa na hébéru, na rà ina wà tèpa Juif na rà pwapwicîri. Wâni, âna pai ina wèe pâ: Jèe pwamaina Pwiduée!
§‡ 12.14 Zakarie 9.9 §†† 12.16 Ioane 2.22 §† 12.23 Ioane 13.31-32, 17.1 §‡ 12.24 1 Korénito 15.36

† 12.1 Ioane 11.1,43 †† 12.2 Luka 10.40 ‡ 12.3 Luka 7.37-38
†† Jawé úrea—Nee nard. ‡† Pâ miliò—Grec: 300 mwani pwa (deniers). Wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi naja. ††† 12.8
Deutéronome 15.11 ††† 12.11 Ioane 11.45

²⁵ †«Wà pwi âboro na wânümeê târa ê wâro kêe, âna é tubatiâu. Â wà pwi âboro na dau wânümeê goo Pwiduee, jii ê wâro kêe naani gòropuu, âna wà pwiibà, âna câe caa tubatiâu ê wâro kêe. Â o mwa tâa tée ê *wâro dâra gòiri jaa Pwiduee.

²⁶ «Wà pwi âboro na nûmeê na é piênawéna kôo, âna wâdé na é me wiâô. Â wâna na go tâa wê, âna bu caatâa wê ma wâé. Â ée mwa nye tòpi ê pumara wakè kêe jii Caa.»

É ina pai bà kêe wà Iésu

²⁷ ††É ina mwara wà Iésu pâ]: «É pikîri nabà é pwâranümo. Gona go mwa ina pâ: “Caa, upao jii ê picâri kêa é tòotù bèeni?” Bwa, ba go jèe tèepaa naani gòropuu, ba na go pacoo é pwi tòotù bèeni. ²⁸⁻²⁹ Caa, paari pâ wâgà Pwiduee na gà maina!»

Wà tàpé na rà tâa wê, âna rà tère é pwâratùra géé napwéretòotù na ina pâ: «Go jèe paari pâ, wâgo Pwiduee naa na pai maina ma muugère kôo. Â go bwaa nye tà wàrapwiri mwara.» Â rà niimiri wà pàra pwi pâ, é kûu i tikakara. Êco na rà ina pàra tàpé pâ: «Bwa! É patùraé è jèe *angela!»

³⁰ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «I pwâratùra bèepwiri, âna càcaa me ba kôo, â wàrapwiri goowà. ³¹ O jèe nabàni, na é pitèi pâ âboro gòropuu bèeni wà Pwiduee. Â é tû còobé naaboo gòroigé wà *Caatana, pwi ukai kêa gòropuu bèeni. ³² †Â wiàna naaô too géeni gòropuu, â go mwa dàti medario é pâ âboro diri.»

³³ ††Ùna é ina pwiri, â é jèe gére inapàpari tàra é pai pwa kàra tée, ma rà o nama é bà.

Tòpi pwéelaa

³⁴ ††Rà ina tée é pâ âboro pâ: «Ina naa na pâ tii goro *Naèa pâ wà pwi *Mesia, âna é nye tà wâro dâra gòiri awé. Â cina gà ina pâ, o wâdé naa naatoo géeni gòropuu wà Pwina naîri âboro? Â gére wàilàapà é Pwina naîri âboro bèepwiri?»

³⁵ ††Â é tòpi tàra pâ: «O jèe càcaa tà gòiri, na bwaa tà tâa jaawà i pwéelaa. Â wâdé na guwà pàra, ùna é bwaa tâa jaawà, ba na o câe caa papòwà †† è bàutê. Ba wà pwi âboro na é pàra na è bàutê, âna câe caa tâ-mogòori wâna na é pâ naawê. ³⁶ †Tòpi é pwéelaa, ùna é bwaa tâa jaawà, ba na guwà tèpa âboro kêa pwéelaa.»

Ùna é ina pwiri wà Iésu, â é pàra jiiirà, â é picârü goorà.

Càra caa cèikî naa gooé tèpa Juif

³⁷ Wâru pâ *câmu kêa pàtâma Pwiduee na é pwa wà Iésu, na ara tèpa Juif. Êco na càcaa wâru tàpé na rà cèikî naa gooé. ³⁸ ††Â jèe coo é popai na é ina biu wà Isaia, pwi *péroféta, pâ:

Pwi Ukai, Pwiduee,

† 12.25 Mataio 16.25 †† 12.27 Psaume 6.4, 42.6; Mataio 26.38 † 12.32 Ioane 3.14 †† 12.33 Ioane 19.6 †† 12.34 Psaume 110.4; Ésaie 9.6; Daniel 7.14 ††† 12.35 Ioane 8.12 ††† Papò (é, pa-pòri)—Surprendre. † 12.36 Éfeso 5.8 †† 12.38 Ésaie 53.1

*wàilàapà na cèikî
naa goo popai kâbà?
Gà paari tâi
pàtâma'gà ma nii'gà?Ésaie 53.1*

³⁹ Â o pwacoé mwara ma rà cèikî, ba é jèe nabwé ina wà Isaia, pâ:

*40 Âraporomeerà na bwi;
pwâranümarà na gòo.
Ba wakè kà Pwi Ukai
—Pwi Ukai Pwiduee
na nama rà wàrapwiri.
Ba péa rà biirà,
ma medarié còwâ.
Péa nama tiâu
pâ maagé kêa Ba.Ésaie 6.10*

⁴¹ ††É ina pwiri wà Isaia goo Iésu, ba é jèe tàmara côo é pai maina ma muugère kêe.

⁴² ††Êco na pwa pàra tàpé na rà cèikî naa gooé, tiagoo pàra tèpa pitûâ kà tèpa Juif mwara. Caapwi co na càra caa inapàparirà, ba wâgotàra goo tèpa Farasaio. Ba rà péa pacòobèrà géé na *wâra pitapitiri. ⁴³ ††Ba wâdé tàra, é pai pwamainarà kà tèpa âboro, jii é pai pwa-mainarà kà Pwiduee.

O pitèi tèpa âboro goro pâ popai kà Iésu

⁴⁴ É tomara too wà Iésu pâ: «Wà pwina é cèikî naa good, âna câe caa cèikî naa good co, â é cèikî mwara naa goo Pwina é cùruo me. ⁴⁵ ††Â wà pwi âboro na é côoô, âna é côo mwara Pwina é cùruo me. ⁴⁶ Wâgo, âna go pwi pwéelaa, na go me naa na gòropuu, ba na câe caa tâa na bàutê cè pwi jèpwi cèna é cèikî naa good.

⁴⁷ ††«O càcaa wâgo na go pwa wârimuru tà tàpé na rà tère é popai kôo, â càra caa pàra wiâra. Ba câgo caa me nau pwa wârimuru tâa pâ âboro gòropuu. Â go me nau pa-udòrà [ma naa tàra é *âji wâro].

⁴⁸ «Wà pwi âboro na tàutêe good, ma câe caa tòpi é pâ popai kôo, âna o pitèi na Bénabwé tòotù †††, géé goro é pâ popai na go ina. ⁴⁹ Ba câgo caa po ina géé good é pâ popai-bà. Â wà Caa na é cùruo me, âna é nye dàbaco ††† tóo pâ namuru, na go me nau ina ma picémara. ⁵⁰ Â go nye tâmogòori pâ é aupitûâri kêe, âna naa é wâro dâra gòiri jaaé. Ûu, é pâ popai na go ina, âna é pwina é ina tóo wà Caa.»

É nuwa â tèpa câmu kêe

13 ¹⁻² †††Jèe pwi bénabwé tòotù béaari é tòotù *Paséka. Â rà ija na bàrane wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe.

É jèe tâmogòori wà Iésu pâ, é jèe tèepaa é pàara na na é pàra na, géeni gòropuu naa jaa [wà Pwiduee]

††† 12.41 Ésaie 6.1 †† 12.42 Ioane 9.22 ††† 12.43 Ioane 5.44 †† 12.45 Ioane 14.9 †† 12.47 Ioane 3.17 ††† Bénabwé tòotù—Còo note goo 1 Pétèru 1.5. ††† Dàbaco—Décider, définir. ††† 13.2 Luka 22.3; Ioane 13.27

Caa. Â mu nye dau wânümeë goo pâ âboro kêe na rà tâa ni gòropuu. Ba nye tà wânümeë goorà tia pwâadèrèè.

Napwa naa goo wà Judas Iscariote, pwina naí Simona, âna wà *Caatana, âna é jèe nabwé tòpò naa na pwâranümeë jè auniimiri târa ma é pwa tûâ tà Iésu.

³ †Wà Iésu, âna é jèe nye tâmogòori pâ é nye me gée jaa Caa, â ée mwa wâjué còwâ naa jaaé. Â é tâmogòori mwara pâ é jèe tòpi jii Pwiduée é pitûâ naa goro diri é pâ muru. ⁴ Na rà bwaa gére ija, â é cimadò, â é tòp-wùtù é ârabwée kêe [na tâa géeme còwâ] â é pa é jè imwaano, â é piie goo. ⁵ Â é wicèpwiri é jawé naa na wâra jawé, â é pwa ma nuwa é â †† tèpa câmu kêe. Â é câbaigé goro i imwaano na ia é piie goo.

Go nuwa â pwina pwa kêe jaa

⁶ Ûna é tèepaa pâ naa jaa Simona Pétèru, â é ina tée wà Pétèru pâ: «Bwa, Pwi Ukai, càcaa pâri naa good na gà nuwa é du âô.»

⁷ Â é tòpi tée pâ: «Câgà caa tâmogòori nabà é pwina go pwa tâgà, êco na gà o mwa nye tà tâmogòori.»

⁸ «Bwa! O câgà mwa caa nuwa é du âô!»

«Wiàna câgo caa nuwa é du âgà, â o nye ticè kâgà jaa.»

⁹ «Wiàna wàrapwiri, co Pwi Ukai, â càcaa êco é du âô na gà nuwa, â wâdé mwara na é du îô, ma pûruô mwara!»

¹⁰ †Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wà pwi âboro na é jèe ipi-too, âna é jèe pwéelaa diri, â càcaa pâri ma jè nuwaé diri. Jè po nuwa co é du âê †. Â wâguwà âna guwà jèe pwéelaa diri. Êco na càcaa wâguwà diri.»

¹¹ Ba é jèe tâmogòori wà pwina ée mwa ipwa tûâ tée. Êkaa na é ina pâ: «Câguwà caa cau pwéelaa diri.»

Guwà piênawéna kàwà

¹² Ûna é jèe cau nuwa diri é pâ ârà, â é coona còwâ é ârabwée kêe, â é tâaboo còwâ naa goro taapà, â é ina tàra pâ: «Gona guwà nye câmogòori é pwina go pwa tàwà? ¹³ Ba guwà ina tóo pâ 'pwi a pwa pupûra' ma 'Pwi Ukai', â guwà nye âjupâra, ba nye wâgo kaa. ¹⁴ †† Wiàna go nuwa é âwà, wâgo Pwi Ukai ma pwi a pwa pupûra, â wâdé mwara na guwà mwa tà pinuwa é âwà jècaa. ¹⁵ †† Ba go naa tàwà nabà é câmu, ba na guwà ipwacéwii é pwina go paari tàwà. ¹⁶ †† Guwà tère bwàti: Wà pwi ênawéna âna cáe caa piwéna jii pwi ukai kêe. Â càcaa pwamuru naa goo wà pwi âboro na cùrué, jii wà pwi a cùrué.

¹⁷ «Â nabà, âna guwà jèe tâmogòori é pâ pwi bèepwiri. Â wâdé na guwà wârori, â guwà o ipwàdée.»

Càcaa cau wâguwà diri

¹⁸ †† Câgo caa ina pwiri naa goowà diri, ba go nye câmogòori tàpé na go nye càwairà †. Êco na wâdé na é

† 13.3 Ioane 3.35, 16.28 †† Nuwa é â—Wakè kâra ênawéna na dau kîri naa jaa wà tèpa juif. † 13.10 Ioane 6.64, 70–71, 15.3 †† Jè po nuwa co é du âê—Pâ popai bèepwiri, âna nye tiâu na para Tii Pwicîri naa na grec. †† 13.14 Mataio 20.28; Luka 22.27 ††† 13.15

coo é auwii naa na é Tii Pwicîri, pâ: *Wà pwina bu pi-ija naima ma wâé i poloa, âna wâé na é jèe cicarao*^{§††}.

Psaume 41.10

¹⁹ †† «Nabàni, âna go ina pwiri tàwà, na bwaa càcaa pâji tèepaa. Ba wiàna coo, âna guwà o cèikí pâ, '†WÀGO [na go napwiri, nabà, â dâra gòiri awé]'. ²⁰ †† Go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà pwina é tòpi pwi âboro na go cùrué, âna é tòpio mwara. Â wà pwina é tòpio, âna é tòpi mwara Pwina é cùruo me.»

É inapàpari pai icurié kà Judas

Mataio 26.20–25; Maréko 14.17–21; Luka 22.14–23

²¹ Ûna é ina diri pwiri wà Iésu, â dau gùmagù é pwâranümeë. Â é ina tàra pâ: «Guwà tère bwàti: Wà pwi jè ârapàarawà âna ée mwa pwa tûâ tóo.»

²² Â rà piucârirà wà tèpa câmu kêe, â rà pitawèerirà pâ wàilàapà na é inaé. ^{23–24} Â wà Simona Pétèru, âna é pwa ineremuru tà pwi a câmu na wânüma Iésu gooé †, ba na é tawèeri Iésu pâ, wàilàapà na é inaé. Ba wà pwiibà âna é tâa goro jènere Iésu, naa goro taapà. ²⁵ Â é tabiié pâ dà Iésu, wà pwi a câmu bèepwiri, â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, wàilàapà?»

²⁶ Â é tòpi tée pâ: «Wà pwi âboro na go o naa tée é noo kâra poloa na go nuwa.»

Â é pa i noo kâra poloa, â é nuwa, â é naa tà Judas, pwi naí Simona Iscariote. ²⁷ †† Ûna é pa i noo kâra poloa wà Judas, â é nye tò kaa naa gooé wà Caatana.

Â é ina tée wà Iésu pâ: «É pwina gà pwa, âna gà pwa wàilà!»

²⁸ Â nye ticè ârapàararà, cèna é tâmogòori pâ cina é ina wàrapwiri tà Judas. ²⁹ Ba rà niimiri wà para tàpé pâ é ina tée wà Iésu pâ: «Gà wâri cè muru cèna pârijè târa i *tòotù maina» é, «Gà pa é mwani, â gà naa tàpé na ticè kàra.» Ba wà Judas, âna pwi a tà pa wàra é wâra mwani kàra. ³⁰ Ûna é ija diri i noo kâra poloa na ia é naa tée wà Iésu, â é nye còobé kaa wà Judas, na jèe bàutè.

bénabwé ipagòo tèpa câmu kêe

(Naporomee 14–16)

^{31–32} ††† Ûna é còobé wà Judas, â é ina tàra wà Iésu pâ: «Nabàni, âna o jèe paari é pai maina ma muugère kôo, wâgo, *Pwina naíri âboro, â o còo naa good é pwényuâa ††† kà Pwiduée. Â wiàna wàrapwiri, â nye wà Pwiduée kaa, na ée mwa paari é pwényuâa kôo. Â ée jèe nye tapoo paari.»

Filipi 2.5; Kolosé 3.13; 1 Pétèru 2.21 ††† 13.16 Mataio 10.24 § 13.18 Psaume 41.10 †† Cawai—Choisir. Pitòrigari. ††† Ci-carao—Naa na héberu ma grec, âna ina pâ: É pagòtù é waraaé târa cicarao. †† 13.19 Ioane 14.29, 16.4 ††† 13.20 Mataio 10.40 †† Tà pwi acâmu na wânüma Iésu gooé—Munaa wà Ioane, pwi awii tii bèeni. (Còo mwara Ioane 19.26; 20.2; 21.7, 20.) †† 13.27 Ioane 13.2 ††† 13.31 Ioane 12.23 ††† 13.32 Ioane 17.5 ††† Pwényuâa—Gloire. Pai maina ma muugère.

Guwà pimeariwà

³³ †«Tèpa âji naîô, jèe càcaa gòiri ji pàara na go bwaa tâa jaawà. Â guwà o mudòo, êco na càcaa pâri ma guwà tèepaa pâ naa na go pâra naawê. Êkaa pwiri i pwi ia go jèe ina mwara tà tèpa *Juif. ³⁴ ††Go naa tàwà è naèa na bwaa âmuê, pâ, guwà pimeariwà, pwacèwii è pai mu meariwà kôo. ³⁵ Ba wiàna guwà pimeariwà, â rà mwa tâmogòori diri è pâ âboro pâ, guwà tèpa câmu kôo.»

Gà mwa pitütôowâriô, co Pétéru

³⁶ É ina tée wà Simona Pétéru pâ: «Pwi Ukai, gona gà pâ naapà?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wâna go pâra naawê, âna càcaa pâ pâri nabà, ma ju capai pâra naawê. Êco na gà mwa nye tà me wiâô na cè jè pàara.»

³⁷ Â é ina mwara wà Pétéru pâ: «Pwi Ukai, gorodà na càcaa pâri ma go pâra wiâgà nabàni? Ba o câgo caa pi-wâ na go panuâ wâro kôo ba kâgà.»

³⁸ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gona gà o panuâ wâro'gà ba kôo? Go ina tâgà è âjupâra pâ: Wiàna bwaa câe caa to è ja, âna gà o jèe wacié pigòo pâ, câgà caa tâmogòorio.»

Go pwabwàti cè autâa kàwà

14 É ina mwara wà Iésu tà tèpa *câmu kée pâ: «Guwà cibwaa nama gùmagù è pwâranümawà. Wâdé na guwà cèikî naa goo Pwiduée, â guwà cèikî naa goodò mwara. ² Ba dau wâru pâ wâ wânidò na pwârawâ kà Caa kôo. Â go pâ nau pwabwàti cè autâa kàwà. Ba wiàna càcaa gére âjupâra, â pwiri câgo caa gére ina tàwà.

³ †«Wiàna go jèe pwabwàti cè autâa kàwà, â go mwa me còwâ. Â go mwa popawà, ba na guwà caatâa ma wâgo, wâna na go tâa wê. ⁴ Â guwà jèe tâmogòori è naigé pâ naawê.»

Wâgo naigé, ÂJUPÂRA ma wâro

⁵ É ina wà Toma pâ: «Bwa, Pwi Ukai, câbà caa tâmogòori wâna, na gà pâra naawê. Â bà o wânau târa cè pai tâmogòori è naigé pâ naawê?»

⁶ †Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «*WÂGO è naigé, ma *ÂJUPÂRA, ma wâro. Â nye ticè pai pwa kà pwi âboro ma é pàdari wà Caa, wiàna câe caa me jao. ⁷ ††Wiàna guwà jèe câmogòorio, â guwà jèe câmogòori mwara wà Caa kôo. Â tapoo nabàni, âna guwà jèe tâmogòorié, â guwà jèe còoê.»

Wà pwina é còoô âna é còo Caa

⁸ É ina tée wà Filipo pâ: «Pwi Ukai, gà paari tâbà wà Caa, â bà o ipwàdée ††!»

⁹ ††Â é tòpi tée pâ: «Jèe nye gòrio kaa jaawà, â câgà caa pâji câmogòorio kaa, co Filipo? Â cina gà bwaa ina

† 13.33 Ioane 7.33-34 †† 13.34 Ioane 15.12,17; 1 Ioane 3.23; 2 Ioane 1.5 † 14.3 Ioane 12.26 †† 14.6 Ioane 11.25; Roma 5.1-2

pâ: «Nama bà còo wà Pwiduée Caa»? Ba wà pwi âboro na é còoô, âna é còo mwara wà Caa. ¹⁰ †Gona bwaa câgà caa cèikî pâ, go wâro goo Caa, â é wâro goodò? Napwa è pâ popai kôo, âna câgo caa ina gée goodò. Ba wà Caa na é wâgoodò, â wâé na é gére wakè. ¹¹ ††Cèikî naa goo è pwina go ina tàwà pâ go wâro wâni goo wà Caa, â é wâro wâni goodò wà Caa. Wiàna câguwà caa cèikî goo è pâ popai bèepwiri, â wâdé na guwà cèikî goo è pâ muru na go pwa.»

O dau maina pâ wakè kàwà

¹² ††«Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Wà pwi âboro na é cèikî naa goodò, âna ée mwa pwa è pâ wakè [goro è pàtama Pwiduée] na go pwa. Â jèpwi mwara, âna o mwa wâru † è pwina ée pwa, jii è pwina go pwa. Ba wâgo, âna go pâra dari wà Caa. ¹³ ††Â diri è pâ muru cèna guwà ilari naa na neèô, âna go mwa pwa, ba na go paari è pai maina ma muugère kà Caa, wâgo Pwina naîê. ¹⁴ Üu, wiàna guwà ilari cè muru naa na neèô, â go o pwa.»

O naa tàwà Nyuâaê Pwicîri

¹⁵ ††«Wiàna wânümawà goodò, â guwà o pâra wiâra è pâ aupitûâri na go ina tàwà. ¹⁶ ††Â go o mwa ilari jii Caa cè pwi Bépitu tàwà, ba na é tà tâa jaawà, diri na pâ tòotù, dâra gòiri kaamwara. ¹⁷ ††È pwi bépitu-bà, âna è Nyuâaê Pwicîri; wà pwi Nyuâaê na é paari è ÂJUPÂRA. Càra caa tâmogòori tòpié pâ âboro gòropuu, ba càra caa còoinaè ma tâmogòorié. Êco na wâguwà, âna guwà câmogòorié, ba é tâa jaawà, â é nye tà wâro awé wâgoowà.

É pitère dòo pwi âboro kôo

¹⁸ «Â o câgo caa nama tà wâguwà acari. Ba go o mwa me mariwà còwâ. ¹⁹ Càcaa gòiri, â o jèe càra mwa caa còoô wà tèpa âboro gòropuu. Êco na wâguwà, âna guwà mwa còoô na go mwa wâro [còwâ]. Â guwà o wâro mwara. ²⁰ ††Wiàna mwa tèepaa è pwi tòotù-bà, â guwà o mwa tâmogòori pâ go wâro goo wà Caa kôo. Â wâguwà âna guwà wâro goodò, â go wâro goowà mwara. ²¹ Wà pwi âboro na é tòpi è pâ aupitûâri kôo, ma pâra wiâra, âna wâé kaa pwiri pwina wânümee goodò. Â wà pwina é wânümee goodò, âna o mwa wânüma Caa kôo goodò. Â o mwa wânümoo goodò, â go o mwa ipaario tée.»

²² Â é tawèerié wà Jude †† (càcaa wà Judas Iscariote, â nye pwi jèpwi), â é ina pâ: «Pwi Ukai, wiàna gà o ipaarigà tâbà, â gorodà na càra caa còogà mwara, wà pàra tèpa âboro ¹⁸?»

†† 14.7 Ioane 8.19 ††† Bà o ipwàdée—é, O pâri. ††† 14.9 Ioane 12.45; Kolosé 1.15; Hébéru 1.3 † 14.10 Ioane 12.49 †† 14.11 Ioane 10.38 ††† 14.12 Maréko 16.19-20 †† O mwa wâru—é, O mwa maina. ††† 14.13 Mataio 7.7; Ioane 15.16 †† 14.15 Ioane 15.10; 1 Ioane 5.3 †† 14.16 Ioane 14.26, 15.26, 16.7 ††† 14.17 Ioane 16.13 ††† 14.20 Ioane 17.21-23 ††† Jude—Du nee Judas ma Jude, âna ipaiwà naa na grec. Pwi Jude bëni, âna munaa nee mwara Thad-dée. (Còo Luka 6.16.) ¹⁸ O càra caa còogà mwara, wà pàra tèpa âboro—Grec: Càcaa {ipaarigà} târa è gòropuu.

²³ Â é tòpi tée pâ: «Wà pwi âboro na wânümeé good, âna é pâra wiâra é pâ popai kôo. Â wânüma wà Caa gooé. Â bu mwa me mariê wàibu ma Caa. Â bu mwa pitâa jaaé. ²⁴ †Â wà pwi âboro na càcaa wânümeé good, âna câé caa pâra wiâra pâ popai kôo. Napwa é pwina na go ina tàwà, âna càcaa popai kôo; â popai me géé jaa Caa na é cùruo me.

Go naa tàwà pinaanapô

²⁵ «Go jèe nye tàmara ina tàwà pwiri, na go bwaa tâa jaawà. ²⁶ Â ée mwa cùru me é Nyuâaê Pwicîri wà Caa, ba na é pwa é wakè kôo ††. Â ée mwa pitu tàwà é Nyuâaê Pwicîri, â ée mwa pacâmuriwà goo diri pâ namuru. Â ée mwa taniimiri tàwà diri é pâ popai na ia go jèe ina tàwà.

²⁷ «Go tòpò naa jaawà é pinaa-napô; üu, go naa tàwà é pinaanapô kôo. Câgo caa naa pwacèwii é pai naa kà tèpa âboro gòropuu. Êkaa na guwà cibwaa pidumapiê ma wâgotàwà [goo cè pwina o tèepaa]. ²⁸ †Ba guwà jèe tère é pai ina kôo tàwà pâ: Go o jèe pâra, â go o mwa me mariwà còwâ.

«Wiàna âji wânümawà good, â guwà o dau ipwadée na go pâdari Caa. Ba [wàé, na ia é cùruo medariwà, ba] é dau maina jii. ²⁹ ††Nabàni, âna go ina pwiri tàwà, na bwaa càcaa pâji tèepaa, ba, wiàna coo, âna guwà o cèikî naa goo. ³⁰ O jèe càcaa wâru é pwina go ina tàwà. Ba ée jèe tèepaa me wà *Caatana, pwi ukai kâra gòropuu bèeni. Napwa wâgo, âna nye ticè pwina pâri ma é pwa tôo. ³¹ Êco na [é pwina tèepaa mariô, âna, naa] kâra pâ âboro gòropuu, ba na rà tâmogòori pâ, wânümoo goo Caa. Â é pwina go pwa, âna go pwa é pwina é tûâri tôo. Nabwé.

«Â ni, cimadò, ma jèe pâra géeni!»

Wâgo âji majoro vigne

15 [Gée na càué, âna é ina tàra wà Iésu pâ]: «*Wâgo é pwi âji majoro vigne, â wà pwina é pwabwàti é vigne, âna wà Caa kôo. ² ††Édiri pâ ditàra upwâra âna rà wâgood. Â wiàna câé caa pwâ é ditèe, â é tapàgà tâjii wà Caa kôo. Â wiàna é pwâ, â é tédità pàra ditèe wà Caa kôo, â é tòimiri pàra pwi, ba na o dau wâru é pwêe.

³ «Wâguwà, âna guwà pwacèwii pâ ditàra vigne na tòimiri, [ba jèe patâjii èpà géé na pwâranümawà] goro é pâ popai na go jèe ina tàwà. ⁴ Wâdé na guwà tà tâa good, pwacèwii na go tà tâa goowà. Ba pwacéé ma é pwâ é ditàra upwâra, wiàna câé caa tâa goo é majoroé. Â wàrapwiri mwara naa goowà, âna o nye ticè pwâra wakè kàwà ††, wiàna câguwà caa tà tâa good.

⁵ «*Wâgo, âji majoro vigne, â guwà pâ ditèe. Â wà pwi âboro na é tà tâa good, â go tà tâa gooé, âna o dau wâru pwêe. Ba càcaa pâri ma guwà pwa cè jèe muru, wiàna tiàuo jiiwà. ⁶ †††Wà pwina câé caa tâa good,

† 14.24 Ioane 7.16 †† Ba na é pwa wakè kôo—é, Géé goo na guwà tèpa âboro kôo, é, Géé goo na go ilari jii Caa. Grec: Naa na neeô. ‡ 14.28 Ioane 20.17 †† 14.29 Ioane 13.19 †† 15.2 Mataio 3.10 ††† Pwâra wakè kàwà—Résultat de votre travail, fruit de votre travail. ††† 15.6 Mataio 7.19, 13.42

âna o tûé còobé, pwacèwii pwi ditàra upwâra na tapàgà. Â é mwari, â jèe tòri, â jèe tûé naa na ânye, â tòo.»

Wâdé na guwà tâa good

⁷ «Wiàna guwà tâa good, â wiàna é pâ popai kôo âna tâa goowà, â guwà ilari diri cè pwina nümawà goo, â o naa tàwà. ⁸ †Wâdé na dau pwa pwâra wakè kàwà. Â wiàna wàrapwiri, â guwà paari pâ guwà tèpa *câmu kôo. Â guwà paari mwara é pai maina ma muugère kà Caa.

⁹ «Wânümoo goowà pwacèwii pai wânüma Caa good. Wâdé na guwà tà mwü naa na pimeari kôo. ¹⁰ ††Â wiàna guwà pitère dâra é pâ aupitûâri kôo, âna guwà tà mwü na pimeari kôo. Guwà pwacèwii, ba go pitère dâra é pâ popai kà Caa kôo. Â go tà mwü naa na pimeari kêe.

¹¹ «Go ina tàwà é pâ namuru bèepwiri, ba naa tâa goowà é ipwadée kôo, â na o tâbawêe é ipwadée kàwà.»

Guwà mwa tà pimeariwà

¹² ††«Wàéni é aupitûâri kôo: Guwà mwa tà pimeariwà, pwacèwii é pai jèe meariwà kôo. ¹³ †††Â wàéni é pimeari na dau imaina: Na é panuâ é wâro kêe wà pwi jèe âboro ba kà tèpa bée. ¹⁴ †††Guwà tèpa béeò, wiàna guwà pitère dâra pâ muru na go ina tàwà. ¹⁵ Â o câgo mwa caa ina goowà còwâ pâ guwà tèpa ênawéna kôo. Ba pwi ênawéna, âna câé caa tâmogòori é pwina é pwa wà pwi ukai kêe. Â go ina goowà nabà pâ, guwà tèpa béeò.

«Ba go jèe pwa ma guwà tâmogòori diri pâ muru na é ina tôo wà Caa kôo. ¹⁶ Ba càcaa wâguwà na pitòrigario. Â wâgo na pitòrigariwà. Â go cùruwà, ba na o pwa pwâra wakè kàwà—é pwâra wakè na o tà tâa. Êkaa na ée mwa naa tàwà wà Caa édiri pâ namuru na guwà ilari jiié, naa na neeô. ¹⁷ ††Wàéni é aupitûâri kôo tàwà: Na guwà pimeariwà.»

Rà o mwa èpàriwà géé good

¹⁸ «Wiàna rà èpàriwà tèpa âboro gòropuu, â wâdé na guwà mwa tà niimiri pâ, rà jèe mara èpàrio. ¹⁹ ††Ba wiàna guwà bwaa tâa jaarà, â rà nye wâdéariwà. Êco na câguwà caa tâa jaarà, ba go jèe pitòrigariwà jii é gòropuu. Êkaa na rà èpàriwà. ²⁰ †††Guwà pitaniimiri é popai na ia go jèe ina tàwà pâ: Wà pwi ênawéna âna càcaa piwéna jii pwi ukai kêe.

«Â wiàna rà tubaèpà tôo, â rà o nye tubaèpà tàwà mwara. Ba càra caa tòpi é popai kôo, â o càra caa tòpi mwara é popai kàwà.

²¹ «Rà o pwa tàwà é pâ muru [na èpà] ba wàrapwiri good, â wàrapwiri mwara ba càra caa tâmogòori wà Pwina é cùruo me. ²² Wiàna câgo caa gére ina tàra é pâ

§ 15.8 Mataio 5.16 †† 15.10 Ioane 14.15; 1 Ioane 2.5 ††† 15.12 Ioane 13.34 †† 15.13 Ioane 10.11; 1 Ioane 3.16 ††† 15.14 Mataio 12.50 †† 15.17 Ioane 13.34 †† 15.19 Ioane 17.14 ††† 15.20 Ioane 13.16

namuru bèepwiri, â pwiri nye gére ticè èpà kàra. Êco na go jèe me kaa, â go jèe ina tàra. Â gée goo kaa pwiri, â o ticè pai tòpi kàra, [na tòotù na o pitèirà] goro è muru na èpà na rà pwa.

²³ †«Wà tèpa âboro na rà èpàrio, âna rà nye èpàri mwara wà Caa kôo. ²⁴ Go pwa naa naporomeerà è pâ muru, na câe caa pâji pwa cè pwi jèpwi. Ba wiàna câgo caa pwa è pâ muru bèepwiri, â pwiri nye gére ticè èpà kàra. Êco na rà jèe còo, â rà èpàribu ma wà Caa kôo. ²⁵ ††Â rà wàrapwiri, ba na o coo è auwii naa na tii goro *Naèà kàra, pâ: *Rà èpàrio, âna nye ticè majoroé.*

Psaume 35.19

Go panuâ me pwi a pitu tàwà

²⁶ †«Napwa naa goowà, âna go o mwa panuâ me pwi a pitu tàwà na é me gée jaa wà Caa—âna è Nyuâaê Pwicîri, na é [paari è] Âjupâra. Ba, ûna é tèepaa medariwà, â ée mwa paâjupâraô. ²⁷ Â wâguwà mwara âna guwà o mwa paâjupâraô, ba guwà mu tèpa tâa jao gée na autapoo.»

Go ina tàwà ba na guwà cimwü

16 «Go jèe ina tàwà è pâ muru bèepwiri, târa ma guwà cibwaa pwa ma tiâu cèikî kàwà. ² †Ba o pa-coowà gée na pâ *wâra pitapitiri. Â o me cè pàara na rà o pòtàmwarawà tèpa âboro. Ba rà niimiri pâ rà piè-nawéna tà Pwiduée. ³ †Rà o wàrapwiri tàwà, ba càra caa câmogòribu ma Caa. ⁴ Â go ina tàwà è pâ muru bèepwiri, ba wiàna o mwa tèepaa è pwiibà, â guwà mwa tà niimiri, ba go jèe tàmara ina tàwà.»

Wâdé na go pâra jiiwà

«Câgo caa inapàpari tàwà è popai bèepwiri, na ia go tapoo todàwà, ba go bwaa tâa jaawà. ⁵ Â nabà, âna go o jèe pâra dari Pwina é cùruo me, â nye ticè pwi jè ârapàarawà cèna é [niimiriô na é] tawèerio pâ: “Gona gà pâ naapà?”

⁶ «Â po dau pikîri è pwâranümawà, gée goro è pwina go gére ina tàwà. ⁷ ††Êco na go ina tàwà è âjupâra pâ: Wâdé ba kàwà na go pâra. Ba wiàna câgo caa pâra, â o câe caa tèepaa medariwà wà pwi a pitu tàwà. Ba go pâra, â go o mwa cùrué medariwà.

Wakè kâra Nyuâaê Pwicîri

⁸ «Wiàna ée mwa tèepaa me, â ée mwa paari târa pâ âboro gòropuu pâ, rà pitanami [naa na pai tâmogòori kàra. Ba càra caa tâmogòori è pai pwa] goo è èpà ma è *tàrù ††, bau è pitèimuru kà Pwiduée [na o mwa tèepaa]. ⁹ Rà pitanami naa goo è èpà; ba è èpà kàra na dau maina, âna pai càcaa cèikî kàra naa good ⁵. ¹⁰ Â rà pitanami naa goo è tàrù; ba go o jèe pâra mari wà Caa, [wâgo è Tàrù]. Â o jèe câguwà mwa caa còoô

côwâ. ¹¹ ††Â rà pitanami mwara, naa goo è pitèimuru kà Pwiduée. Ba wà Pwiduée, âna ée jèe pitèi diri [wà *Caatana] pwi ukai kàra gòropuu bèeni.

¹² ††«Bwaa nye dau wâru è pâ muru na nümoo na go ina tàwà mwara. Êco na o bwaa dau tòina tàwà ^{5†} wià-na guwà tère ni. ¹³ Wiàna ée mwa tèepaa wà Nyuâaê Pwicîri ^{5††} na é [paari è] *ÂJUPÂRA, â ée mwa pwa ma guwà tâmogòori diri è ÂJUPÂRA. Ba o câe caa po ina cè pâ muru cèna me gée gooé, êco na ée mwa ina tàwà diri è pâ pwina é tère [jiiibu ma wà Caa]. Â ée mwa inapàpari tàwà è pâ muru na o mwa tèepaa. ¹⁴ Â ée mwa paari è pai maina bau è muugère kôo. Ba ée mwa inapàpari tàwà è pâ pwina go ina tée. ¹⁵ Ba diri è pâ pwina kà Caa âna kôo. Â wàé kaa pwiri na go ina pâ: Ê Nyuâaê Pwicîri âna ée mwa inapàpari tàwà diri è pâ pwina go ina tée ^{5†}.»

Ê pikîri âna o pâra nau ipwàdéé

¹⁶ ††«Càcaa tà gòiri, â o jèe câguwà caa còoô. Â càcaa gòiri mwara gée na càué, â guwà o mwa còoô côwâ ^{5††}.»

¹⁷⁻¹⁸ Â rà pi-ina tàra wà pàra tèpa *câmu kêe pâ: «Go-na cina é ina pwiri? Â cina é ina mwara pâ càcaa tà gòiri â o câjè caa còoé, â o càcaa gòiri côwâ gée na càué, â é pâra dari wà Caa kêe? Gona dà è pwina nümee na é ina tâjè, na é gére ina tâjè pâ: “Càcaa gòiri?”»

¹⁹⁻²⁰ Ê jèe tâmogòori wà Iésu pâ nùmarà na rà tawèerié, â é ina tàra pâ: «Tàpéebà, guwà gére pitawèeriwà goro è pwina go ina tàwà. [Guwà tère bwàti, ba] nye âjupâra pâ: Càcaa tà gòiri, â o jèe câguwà caa còoô. Â càcaa gòiri mwara gée na càué, â guwà o mwa còoô côwâ. Â guwà o i ma pijinünü, êco na pâ âboro gòropuu, âna rà mwa ipwàdéé. Â guwà o pikîri, êco na è pikîri kàwà âna o mwa pâra nau ipwàdéé.

²¹ «Wàra è jè ilàri na ée jèe picòo èpo. Ba ûna é tapaçiri è tòotù kêe, â é dau maagé. Â wiàna é jèe picòo èpo, â jèe câe caa niimiri côwâ è pai maagé kêe. Ba é jèe ipwàdéé goro è pai tèepaa kâra pwi nari èpo, naa gòropuu. ²² Â wàrapwiri, na guwà o bwaa pikîri nabà. Êco na go o mwa tèepaa me mariwà côwâ, â o mwa ipwàdéé è pwâranümawà. Â o nye ticè pwi jè âboro cèna é popa jiiwà è ipwàdéé kàwà.

Guwà ilari, ba guwà o tòpi

²³ ††«Na pwi tòotù bèepwiri, âna o jèe câguwà caa me nau tawèerio goo cè jè muru. [Ba è Nyuâaê Pwicîri, âna ée mwa pacâmuriwà]. Â go ina tàwà è âjupâra pâ: Diri è pâ muru na guwà o ilari naa na neô, âna é naa

† 16.11 Ioane 12.31 †† 16.12 1 Korénito 3.1-2 † O bwaa dau tòina tàwà—é, Ticè nii kàwà. †† Wà Nyuâaê Pwicîri—Wiàra è naèà goro è pai ina wèe naa na grec (la grammaire), âna wâdé na jè wii pâ è Nyuâaê Pwicîri. Êco na wà Ioane, âna é wii ni pâ, wà Nyuâaê Pwicîri, ba na é paari tâjè pâ è Nyuâaê Pwicîri, âna é pwacèwii Pwiduée, ma Iésu, â pwa pwâranüme. † Ê pâ pwina go ina tée—é, Ê pâ pwina tâa tòo. † 16.16 Ioane 14.19 †† Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagéé pâ popai bèeni: Ba go wâjue côwâ naa jaa Caa. †† 16.23 Mataio 7.7

† 15.23 Luka 10.16 †† 15.25 Psaume 35.19, 69.5 † 15.26 Ioane 14.26 †† 16.2 Mataio 24.9; Luka 6.22; Ioane 9.22 †† 16.3 Ioane 15.21 ††† 16.7 Ioane 14.16 ††† Tàrù—Justice. Còo mwara Neere-muru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. † Ê èpà kàra na dau maina, âna pai càcaa cèikî kàra naa good—Grec: Càra caa cèikî naa good.

tàwà wà Caa. ²⁴ Tiagoo ni, âna bwaa nye ticè jè muru cèna guwà ilari naa na need. Wâdé na guwà ilari, ba guwà o tòpi, â o tâbawêe è ipwàdéè kàwà.»

Go o jèe pâra còwâ dari Caa

²⁵ «Go mu pwa ucina tàwà na ia go patùrawà. Êco na o mwa tèepaa me è tòotù, na o câgo caa pwa ucina còwâ tàwà. Ba go o nye inapàpari tàwà è popai goo Caa. ²⁶ Na tòotù bèepwiri, âna guwà o pwapwicîri tà Caa naa na need.

«Câgo caa ina tàwà pâ go o pwapwicîri tà Caa ba kàwà. ²⁷ †Ba wà Caa âna dau wânümee goowà, gée goro è pai wânümawà good ma pai cèikî kàwà pâ go me jiié. ²⁸ Go nye me jii Caa, â go tèepaa me naani gòropuu. Â nabàni, âna go o jèe pâra còwâ géeni gòropuu, dari wà Caa.»

Go jèe piétò jii gòropuu!

²⁹ Rà ina tée wà tèpa câmu kée pâ: «Gà còo, gà jèe po inapàpari nabà, â jèe câgà caa pwa ucina. ³⁰ Nabà, âna bà jèe còoinari pâ, gà tâmogòori diri pâ muru. Â câgà caa tapacîri ma bà tawèerigà goo cè jè muru, [ba gà mara tâmogòori è auniimiri kâbà]. Êkaa na bà nye cèikî kaa pâ gà me jii wà Pwiduée.»

³¹ Â è tòpi tàra pâ: «Gona guwà cèikî ni? ³² ††Guwà còo, o mwa tèepaa è pàara, â è jèe tàgére tèepaa, na o mwa nama guwà jèpa ipiina jiio, â o mwa tà wâgo acari. Êco na càcaa wâgo acari, ba wàibu ma Caa. ³³ †Go ina tàwà pwiri, ba na tâa goowà è pinaanapô, wiàna guwà tà tâa good. Ba guwà mwa dau picâri naani gòropuu. Êco na guwà gòo, ba go jèe piétò jii è gòropuu.»

Pwâra pwapwicîri kà Iésu

17 Úna é nabwé ina pwiri wà Iésu, â è niâ too naa napwéretòtù, â è ina pâ: «Caa wée, jèe wàèni i pwi pàara kòo. Paari è pai maina ma muugère kòo, Pwina naigà, ba na go paari mwara è pai maina ma muugère'gà. ² Ba gà jèe naa tóo è pitûâ naa gò diri tèpa âboro. Êkaa na go naa è *wâro dàra gòiri, tà diri tàpé na gà panuârà tóo. ³ ††Wàèni è wâro: Na rà câmogòorigà, wâgà Pwiduée, na gà nye caapwi co; â na rà câmogòorio, wâgo Iésu Kériso, na gà cùruo me.

⁴ ††Go jèe paari è pai maina ma muugère'gà naani gòropuu. Ba go jèe tubamwara diri pâ wakè, na gà panuâ tóo ba na go pwa. ⁵ †††Èni, co Caa, âna gà naa tóo còwâ è pai maina ma muugère kòo, pwacèwii na nye tà tóo béaa na go bwaa wâjaagà béaari è pai tòpò è gòropuu ††.»

É pwapwicîri ba kà tèpa câmu kée

⁶ «Go jèe inapàparigà tà tèpa âboro—tà tàpé na ia gà pitòrigarirà gée na è gòropuu, â gà naarà tóo. Ba rà

† 16.27 Ioane 14.21,23 †† 16.32 Mataio 26.31,56 † 16.33 Ioane 14.27; Roma 5.1; 1 Ioane 5.4 †† 17.3 1 Ioane 5.20 †† 17.4 Ioane 4.34 ††† 17.5 Ioane 1.1 ††† Pai tòpò è gòropuu—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pai tòpò wàra è gòropuu.

nye tèpa âboro'gà, â gà jèe panuârà tóo. Â rà jèe pâra wiâra è pâ popai'gà. ⁷ Â rà jèe tâmogòori nabà pâ, èdiri pâ muru na tâa tóo, âna nye muru me gée jaagà. ⁸ Ba go naa tàra è pâ popai na gà naa tóo, â rà jèe cau tòpi. Â rà jèe nye câmogòorio bwàti pâ go nye me jiiègà, ba rà cèikî pâ wâgà na gà cùruo me.

⁹ «Go pwapwicîri ni ba kàra, â càcaa ba kà tèpa âboro gòropuu. Úu, go nye pwapwicîri ba kà tàpé na gà naarà tóo, ba rà nye tèpa âboro'gà. ¹⁰ Ba diri è pwina kâgà, âna kòo mwara. Â ipaiwà mwara naa goo è pwina kòo, âna kâgà. Â naa goorà, âna gére paari è pai maina ma muugère kòo.

¹¹ «Nabà, âna jèe câgo caa tâa na è gòropuu bèeni, ba go o jèe tòpaé darigà. Êco na wàilà, âna rà o tà tâa ni. Caa, wâgà na gà dau maina awé §, go ilari pâ gà wéaarirà, naa na è pàtamara neegà, i pwi neegà na gà naa tóo. Úu, gà wéaarirà, ba na rà o caapwi pwacèwiiju na ju caapwi. ¹² ††Na go bwaa tâa jaarà, â go wéaarirà, naa na i neegà na gà naa tóo. Â go jèe nye wéaarirà, â càcaa pwa cè pwi jèpwi cèna tiàué jiièr, èco, wà pwi âboro caapwi. Ba wàé, âna pitòrigarié †††, ba na o tiàué [dàra gòiri awé] ba na o coo è auwii naa na *Tii Pwicîri.»

Gà wéaarirà na rà tâa gòropuu

¹³ «Caa wée, go o jèe paé darigà. Â go ina è pâ popai bèeni, na go bwaa tâa ni gòropuu. Go ina pwiri, ba na tâa goorà è ipwàdéè kòo, pwi ipwàdéè na tâbawée.

¹⁴ Go jèe naa tàra è popai'gà.

«Wà tèpa âboro gòropuu, âna rà èpàrirà [ba càra caa pwacèwiirà]. Ba è gòropuu bèeni, âna càcaa âji napô kàra. Ba rà pwacèwii, ba câgo caa pwi âboro ni gòropuu. ¹⁵ ††Êco na câgo caa ilari jiiègà pâ, na gà poparà géeni gòropuu. Go ilari jiiègà pâ, na gà pi-wéaarirà jii wà Pwi âboro èpà, wà *Caatana. ¹⁶ Úu, ba càcaa tèpa âboro ni gòropuu, ba rà pwacèwii, na câgo caa pwi âboro ni.

¹⁷ «Pacâmurirà goro è popai'gà, ba na rà wâgoogà bwàti. Ba è popai'gà, âna è ÂJUPÂRA^{†††}.

¹⁸ ††«Go cùrurà pâ naa na gòropuu, pwacèwii na gà jèe cùruo me naa na gòropuu. ¹⁹ Â go nye ipanuâô tâgà bwàti, ba na rà tèpa âji âboro'gà mwara goro è popai'gà na âjupâra.»

É ila ba kà diri tàpé na rà o cèikî

²⁰ «Câgo caa pwapwicîri ba kàra co, â ba kâra mwara è pâ âboro na rà o mwa tà cèikî naa good, gée goro è popai kàra. ²¹ Wâdé na rà caapwi. Ba ju caapwi, co Caa, ba gà wâro good, â go wâro googà. Â go pi-ila ba kàra diri, pâ, wâdé na rà caapwi naa goojju. Êkaa na rà mwa cèikî pâ âboro gòropuu pâ, gà cùruo me naa jaarà.

²² ††«Go jèe naa tà tèpa âboro'gà è pai maina ma muugère na gà naa tóo. Êkaa na rà o caapwi, wàra pai

§ Caa, wâgà na gà dau maina awé—é, Caa na gà pwicîri.

†† 17.12 Ioane 6.39, 13.18 ††† Pitòrigarié—é, É pitòrigari naigé kée. †† 17.15 Mataio 6.13; 2 Tésalonika 3.3 ††† Grec: Pwapwicîri goro è ÂJUPÂRA; è popai'gà, âna è ÂJUPÂRA. †† 17.18 Ioane 20.21 †† 17.22 Apostolo 4.32

caapwi kâju—²³ wâgo naa goorà, ma wâgà naa good—ba na rà o caapwi bwàti. Â wà tèpa âboro gòropuu, âna rà mwa tâmogòori pâ gà cùruo me, â wânümagà goo tèpa âboro kôo, pwacèwii ê pai wânümagà good.

²⁴ «Caa, gà jèe naarà tōo. Â nūmoo na rà tâa na é pwi ére na go o tâa wê, ba na rà o cōo é pai maina ma muugère na gà naa tōo. Ba wânümagà good na bwaa càcaa tòpò è gòropuu. ²⁵ Caa, wâgà na gà *târù, âna càra caa câmogòorigà è pâ âboro gòropuu. Êco na wâgo âna go câmogòorigà. Â wà tèpa *câmu kôo, âna rà tâmogòori pâ gà cùruo me. ²⁶ Â go jèe inapàparigà tàra, â go bwaa inapàparigà tàra mwara. Wàépwiri, ba na o wâgoorà è pwi pimeari na gà mearioo goo, â go wâgoorà mwara.»

É popa tèpa coda wà Judas ba na rà tâjùru Iésu

Mataio 26.47–56; Maréko 14.43–52; Luka 22.47–53

18 Ûna é pwapwicîri diri wà Iésu, â rà tapàgà napwé Cédron, wàilà ma tèpa *câmu kèe. Â rà pâ naa na jè ére na câmi goro upwâra, â rà tò naawê. ² Â wà Judas, wà pwina ée mwa pwa tûâ tà Iésu, âna é nye tâmogòori bwàti è pwi ére-bà. Ba rà mu nye ciburà pâra naawê ma wà Iésu. ³ Â é popa me naawê è pâ coda na wâru, wàilà bau pâra tèpa wéari *Wâra pwapwicîri. Ba rà cùrurà wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaailò, ma tèpa *Farasaio. Â rà popa pâ è pâ wâra ânye, bau pâ uèù, bau pâ neemuru paa.

Wâgo Iésu gée Nazareth

⁴ Wà Iésu, âna é jèe nye tâmogòori diri è pâ muru, na o tèepaa mariê. Â é pâra cararà, â é ina tàra pâ:

«Wàilàapà na guwà mudèe?»

⁵ «Wà Iésu, pwi âboro gée Nazareth.»

«*WÂGO kaa.»

Â rà ti cōwâ †, ma tûuboo naa napuu. Napwa naa goo wà Judas, âna é bwaa tâa jaarà. ⁷ Â é tawèerirà mwara wà Iésu pâ:

«Wàilàapà na guwà mudèe?»

«Wà Iésu gée Nazareth.»

⁸ Â é tòpi tàra pâ: «Go jèe ina tàwà èri pâ wâgo kaa. Â wiàna nye wâgo kaa na guwà mudòo, â wâdé na guwà panuâ tàpèeni, ma rà pâra.»

⁹ †É ina pwiri, ba na pâ nau coo è popai, na ia é jèe tàmara ina pâ: «O càcaa tiàù cè pwi jè âboro gée goo tàpé na gà naarà tōo.»

¹⁰ Â wà Simona Pétèru, âna pwa è tàuwa kèe, â é càù dò gée na wêe. Â é pwa na é tūboo kaa naa gòro pûru Malkus, pwi ênawéna kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò. [Êco na] è tépàgà co i doronyüruê ètò.

¹¹ †Â é ina tà Pétèru wà Iésu pâ: «Gà tùu boo cōwâ i tàuwa'gà naa na i wêe! Gona gà niimiri pâ, o tàutōo na go wâdo è na wârado kâra maagé cōo, na é pwabwàti ba kôo wà Caa?»

Naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò

Mataio 26.57–75; Maréko 14.55–72; Luka 22.54–71

¹² Rà tâjùru Iésu wà tèpa coda—wà tèpa coda kà tèpa *Roma, ma wà pwi caa kâra; wàilà ma wà tèpa coda kà tèpa *Juif. Â rà piié goro è pâ utàpwe †. ¹³ Â rà popaé béaa pâdari Hanne, pwi caa kà wâdà Caiïphe. (Wà Caiïphe âna é pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò, na pwi naja-bà. ¹⁴ ††Â wàé kaa, na ia é ina tà tèpa Juif pâ: «Wâdé na é bà wà pwi caapwi âboro ba kâra è Ba.»)

Ru picâwiâ tupédu a câmu kèe

¹⁵ Ru picâwiâ Iésu wà Simona Pétèru, ma pwi jè a câmu mwara. Wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò, âna é tâmogòori bwàti wà pwi a câmu bèepwiri. Êkaa na, Ûna é tò wà Iésu, â é jèe nye tò mwara wà pwini naanidò gòroigé kà pwi ukai.

É pitütôowâriê Pétèru

¹⁶ Wà Pétèru âna é jèe tà coo boo gòroigé, goro goropwârawâ. Â é còobé cōwâ i pwi jèpwi. Â é patùra i tō ilàri na é piwéaari goropwârawâ, ba na é nama é tò mwara wà Pétèru.

¹⁷ Â é ina tà Pétèru wà tōoni pâ: «É! Pwiini, gà pwi jè bée Iésu?»

Â é ina pâ: «Bwa, bwa.»

¹⁸ Rà tà tâa wê wà pâra tèpa ênawéna, ma wà tèpa wéari Wâra pwapwicîri. Â rà pwa è pé na ânye, â rà pwacârau, ba dau maina kaa è moo. Â é tà coo burà pwacârau jaarà wà Pétèru.

É pitawiâ Iésu wà Hanne

¹⁹ Wà [Iésu, âna é coo ara Hanne] pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò [béaa. Â wà Hanne] âna é pitawiâ naa goo tèpa câmu kèe ma pai pwa pupûra kèe.

²⁰ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Go mu nye tûra na ara diri è pâ âboro. Â go mu ipupûra na è Wâra pwapwicîri, ma wâna è pâ *wâra pitapitiri. Â nye ticé jè popai cèna go pinaapwâniri. ²¹ Â gorodà na gà bwaa pitawiâ? Wâdé na gà tawèeri è pâ âboro na rà tère è popai kôo. Ba rà tâmogòori è pâ muru na go ina.»

²² Â é tamagérié wà pwi jè a wéari Wâra pwapwicîri, na é cimwünyabwerié, â é ina tée pâ: «Kaa! Gà wàrapwiri târa pai tòpi'gà tà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò?»

²³ Â é ina tà Hanne wà Iésu pâ: «Wiàna èpà cè pai tòpi kôo, â gà paari tōo cai cè popai èpà na go ina. Â wiàna *târù, â cina gà nama tamagério?»

²⁴ Â é panuâê pâ wà Hanne, dari wà Caiïphe, gée goo na é pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò, na pwi pâara-bà. Â bwaa nye tàgére pii wà Iésu.

†† Utàpwe—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Otàpwe. †† 18.14 Ioane 11.49–51

† Ti cōwâ—Recler. †† 18.9 Ioane 17.12 † 18.11 Mataio 26.39

É jèu pitütôowâriê Pétéru

²⁵ Na bwaa gére wàrapwiri, â rà tàgére pwacârau wà Simona Pétéru ma wà pàra tàpé. Â rà jèu ina tée pâ: «Pwiini, gâ pwi jè a câmu kâ Iésu mwara?»

Â é pitütôowâri wà Pétéru, â é ina pâ: «Bwa, [câgo caa tâmogdori pwiibà].»

²⁶ Â é tâa jaarà mwara wà pwi jè ârapàara tèpa ênawéna kâ pwi ukai kâ tèpa pwa ârapwaailò. Wà pwi ênawéna-bà, âna pijènereru ma wà i pwi ia é tépàgâ i doronyüruê wà Pétéru. Â é ina tée pâ: «Pwiini, akaé! Wâgâ kaa na go côogâ naa jaa wà Iésu, na i ére na câmi goro upwâra.»

²⁷ Â é pitütôowâri mwara wà Pétéru. Â é nye to kaa i ja.

Iésu naa jaa Pilato

Mataio 27.11–31; Maréko 15.2–20; Luka 23.1–25

²⁸ Bwaa nye dau dàuru kaa, â rà popa Iésu wà tèpa coda, jii wà Caiphe. Â rà dàtié pâ naa na pwârawâ kâ *Pilato, pwi kupénoo roma. Â wà tèpa caa kâ tèpa Juif, âna càra caa too naa na i pwârawâ; [wàrapwiri ba câé caa pwi Juif wà Pilato]. Ba péa rà tà piwâtâmurirâ †, [wiâra é naèè kâra pwawicîri kàra] â o càcaa pâri ma rà ija é utimuru pwicîri na tòotù *Paséka.

²⁹ Êkaa na é còobé cararà wà pwi kupénoo Pilato. Â é ina tàra pâ: «Gona dà cè pwina èpà cèna é pwa wà pwi âboro bèeni, na guwà me nau piciapwâ gooé?»

³⁰ Â rà ina tée pâ: «Wiàna ticè cè pwina é pwa na èpà, â gona gâ niimiri kaa pâ bà o popaé medarigâ?»

³¹ †Â é tòpi tàra wà Pilato pâ: «Guwà popaé còwâ, â guwà pitèié wiâra é naèè kàwâ.»

Â rà ina tée pâ: «Nye ticè tàrù kâbâ [wiâra é naèè kàwâ] ma bà pòtâmwara cè pwi jè âboro.»

³² †Tèepaa me é pâ bèepwiri, târa ma coo é popai na é jèe ina wà Iésu, na é inapàpari é pai o bà kèe ‡.

Càcaa wâni Mwiciri kôo

³³ É tò còwâ wà Pilato naa na i wâ. Â é todâ Iésu, â é tawèerié pâ: «Gona gâ pwi ukai kâ tèpa Juif?»

³⁴ Â é tòpi tée pâ: «Gâ ina géé googâ é popai bèepwiri, é, pwa cè jè âboro cèna é inaô tâgâ?»

³⁵ ††Â é ina tée wà Pilato pâ: «Gona go pwi Juif mwara, wâgo? Rà panuâgâ tôo wà tèpa jèneregâ, ma wà tèpa caa kâ tèpa pwa ârapwaailò. Ba dà cèna gâ pwa?»

³⁶ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Càcaa wâni gòropuu é Mwiciri kôo. Ba wiàna wâni gòropuu, â pwiri rà gére ipwamuruô wà tèpa ênawéna kôo, ma càcaa panuâô tà tèpa pitûâ kâ tèpa Juif. Bwa, càcaa wâni gòropuu é Mwiciri kôo.»

³⁷ Â é tawèerié mwara wà Pilato pâ: «Gona gâ pwi jè ukai?»

† 18.27 Ioane 13.38 †† Piwâtâmuri—Devenir impur. ‡ 18.31 Ioane 19.6–7 †† 18.32 Ioane 3.14, 12.33 †† Pai o bà kèe—Ténamirié naa goro satauro (kurucé), wiâra pai pòtâmwara âboro kâ tèpa Roma. ††† 18.35 Ioane 1.11

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Âjupâra é pai ina'gà! Ba go Pwi Ukai. Â go tèepaa naani gòropuu, ba na go picé-mara é *ÂJUPÂRA. Â wà diri tàpé na rà tâa na é ÂJUPÂRA, âna rà tâmaari é pâ popai kôo.»

³⁸ Â é ina wà Pilato pâ: «Â gona dà 'âjupâra?»

Nümarà goo Barabbas

É còobé còwâ wà Pilato, â é ina tà tèpa Juif pâ: «Câgo caa pâmari cè pwina pâri ma é pwa wârimuru goo, é pwi âboro bèeni. ³⁹ Nye câmaajé tâjè, na go panuâ còwâ tàwâ é pwi jè a pwa wârimuru, na tòotù Paséka. Â wânau, nümawâ na go panuâ còwâ Iésu, 'pwi ukai kâ tèpa Juif?»

⁴⁰ Â rà nye cau ina too kaa pâ: «Bwa! Càcaa wàè! Gà panuâ Barabbas!» (Napwa wà pwini Barabbas, âna pwi a mura †††.)

Rà tubaèpà tée

19 Wà *Pilato âna é panuâ Iésu ma pâdié goro ubati.

² †Â wà tèpa coda, âna [rà piècaarié]. Rà pàti é bwe goro é îri upwâra na dau pwa daaé. Â rà tòpò naa gòro pûru Iésu, wàra pé bwe korona [kâ pwi jè ukai]. Â rà pwa ma é coona é pé ârabwée na dau mii ^{st.} ³ Â rà pime burée, â rà pitaurée gooé ma ina tée pâ: «Wée! Cidòri nyuâagâ, co pwi ukai kâ tàpé Juif!» Â rà dau tam-agérié.

Ténamirié naa goro satauro!

⁴ É còobé còwâ wà Pilato, â é ina tà tèpa âboro pâ: «Guwà còo, go jèe panuâê tàwâ, ba na guwà tâmogdori pâ, nye ticè pwina é pwa na pâri ma é pwa wârimuru goo.»

⁵ Â é pacòobé wà Iésu, âna é bweri i bwe kèe na pwa daaé, â jèe wâgooé i ârabwée mii. Â wà Pilato, âna é ina tàra pâ: «Wâépwiri i ji pwi âboro.»

⁶ Ûna rà còoê wà tèpa pitûâ kâ tèpa Juif, â rà uu ma tomara too pâ: «Ténamirié naa goro *satauro! Ténamirié naa goro satauro!»

Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Tàpéebâ, [wiàna nümawâ na] guwà ténamirié, â guwà nye popaé còwâ. Ba wâgo, âna nye ticè èpà kèe cèna go còo.»

⁷ Éco na rà tòpi tée pâ: «É ina pâ é *Pwina naî Pwiduée, muru na dau pwicîri wiâra é naèè kâbâ. Â wâdé na é bà!»

É tawèerié mwara Pilato

⁸ Na é tère bèepwiri wà Pilato, â dau wâgotêe. ⁹ ††Â é too còwâ naa na i wâ, â é tawèerié Iésu pâ: «Gâ pwi a me géepà, co pwini?»

Éco na càé mwa caa tòpi tée wà Iésu. ¹⁰ Â é ina tée mwara wà Pilato pâ: «Pwini, câgâ caa tòpi tôo? Gona

††† Pwi amura—Pwiri wà Barabbas, âna é pwi apaa dà tèpa Roma (tèpa pârame na rà pwa kûu tà tèpa apooro napô). Êkaa na wâdé tà tèpa âboro-bà wàè. † 19.2 Luka 23.11 †† Ârabwée na dau mii—Na pàara bèepwiri, âna rà coona ârabwée mii wà tèpa ukai. ††† 19.9 Mataio 27.12

câgà caa tâmogòori pâ, tà tôo pitûâ ma go panuâgà, é, ma go pwa ma ténamirigà naa goro satauro?»

¹¹ †Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «O nye ticè tàrù'gà naa goodò, wiàna câé caa panuâ tâgà wà Pwiduée géenidò. Napwa naa goo wà pwi âboro na ia é icurio tâgà, âna é dau pwa na èpà jiiigà.»

Nümee na é panuâê còwâ

¹² ††Wà Pilato, âna é tàgére bu naigé ba na é panuâ Iésu còwâ. Êco na wà [tèpa pitûâ kà] tèpa Juif, âna rà ina tée pâ: «Wiàna gâ panuâ pwi âboro bèeni, â câgà caa pwi bée wà César, ukai'gà. Ba wà pwi âboro na é ina pâ é pwi ukai, âna é pwi a cicara César.»

¹³ †Â wà Pilato, âna é pacòobé wà Iésu naa gòroigé. Â é tâaboo naa gòro é autâa kà pwi a pitèimuru, naa na ji ére na ina goo pâ Gabbatha naa na *hébèru (pai ina wèe pâ 'Naigé na pwa goro atù').

¹⁴ Napwa é tòotù bèepwiri, âna tòotù na pibwéka târa tòotù *Paséka, â po gopaé. Â é ina wà Pilato tà tèpa âboro pâ: «Wàéni i pwi ukai kàwà!»

¹⁵ †Â rà tomara too pâ: «Caamwereê! Caamwereê! Ténamiriê naa goro satauro!»

†Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Gona nümawà na go pwa ma ténamiri wà pwi ukai kàwà?»

†Â rà tòpi tée wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò pâ: «Nye caapwi co, wà César, pwi ukai kâbà! Nye ticè pwi jèpwi mwara!»

¹⁶ †Â é panuâê târa ma ténamiriê naa goro satauro. †Â rà popa Iésu wà tèpa coda.

Rà ténamiriê naa goro satauro

Mataio 27.33–50; Maréko 15.22–37; Luka 23.33–46

¹⁷ Wà Iésu, âna é nye kâa i satauro kêe, â é còobé jii i ville. †Â é pâra dàra é pwi ti kâra jaa, na ina goo wê pâ Golgota naa na hébèru, âna pai ina wèe pâ 'Goro pwiripûru âboro'. ¹⁸ †Â rà ténamiriê † naa goro satauro naawê. †Â rà ténamiri mwara é tupédu ârailu âboro, naa goro du jènereê.

¹⁹ É nama rà wii é jè aupwa tii wà Pilato, â rà tòpò naa goro i satauro kà Iésu. †Â wàéni é pwina wii naa gò: *IE-SU, PWI ÂBORO GÉE NAZARETH, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.*

²⁰ †Âna wii goro pwa hébèru, ma roma, ma grec. Wâru tèpa âboro na rà pûra, ba é ére na rà ténamiri Iésu naawê, âna é tàmwünyabweri é ville.

²¹ Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, âna rà pwa ma ina tà Pilato pâ: «Gà cibwaa wii pâ: "Pwi ukai kà tèpa Juif". †Â gâ wii pâ: "É INA PÂ é pwi ukai kà tèpa Juif."»

²² Êco na é tòpi tàra wà Pilato pâ: «É pwina go wii, âna o jèe càcaa tòotéri.»

Rà ipâdi ârabwée kêe

²³ Wà tèpa ârapapé coda, na ia rà ténamiri Iésu, âna rà popa é pâ ârabwée kêe. †Â rà ipâdi naa goorà ma ipârirà. †Â rà popa mwara i ârabwée kêe na gòri, na nye ticè autaa †† na. ²⁴ ††Â rà pi-ina tàra pâ: «Jè cibwaa

† 19.11 Ioane 10.18; Apostolo 2.23; Roma 13.1 †† 19.12 Luka 23.2; Apostolo 17.7 †† Ténamiri (é, pònamiri, tanamiri)—Clouer.

pidàdàrù. Wâdé na jè picàù noo kâra tii naa goo, ba na jè tâmogòori cè pwina kêe.»

†Ekaa na jèe pâra nau coo é auina naa na *Tii Pwicîri, na ina pâ:

Rà ipâdi ârabwée kôo.

Rà picàù noo kâra tii

naa goro ârabwée gòri. Psaume 22.19

Ba wàèpwiri é tûâ kà tèpa coda.

Rà còoê pa âboro kêe

²⁵ ††Pwa ârapapé ilàri na rà cimwünyabweri i satauro—wà nyaa kà Iésu, ma tô ilàri aéjii kà nyaa kêe, ma wà Maria, tò wâdà Cléopas, ma wà Maria gée Magdala. ²⁶ ††Â é tâa wê mwara wà pwi jè a *câmu na dau wânüma Iésu gooé †. †Âna é coo goro jènere nyaa kà Iésu.

†Âna é còoru wà Iésu, â é ina tà nyaa kêe pâ: «Nyaa, wàèpwiri é pwina naigà.»

²⁷ †Â é ina mwara tà pwi a câmu kêe pâ: «Wàéni wà nyaa'gà.»

†Â tapoo napwiri, â é popaé pâ naa na pwârawâ kêe wà pwi a câmu kêe bèeni.

É maagé bà Iésu

²⁸ ††É tâmogòori wà Iésu pâ é jèe tubamwara diri é wakè kêe, â é ina pâ: «Nümoo dàra wâdo.» †Ekaa na pacoo é auina naa na Tii Pwicîri.

²⁹ †††Â tâa wê jè wâra jawé, na pwa dipâa na maga na. †Â wà tèpa coda, âna rà popa jè imwaano, â rà tòo naa goro pé bàra upwâra *hysope*. †Â rà tùu boo naa na i dipâa, â rà cipa too na pwâ Iésu. ³⁰ †Â é nacai.

†Â nabwé, â é ina pâ: «Go jèe po cau pacoo diri.»

†Â é cigòboo, â ègò ôomaa kêe.

É tòté jènereê pwi jè coda

³¹ ††Bwaa papwicî, tòotù béaa kâra é *tòotù pwicîri kà tèpa Juif. †Â rà ilari jii wà Pilato wà tèpa pitûâ kâra pâ na rà téciò é pâ duuru â tàpé na rà tâa goro i satauro [ba na o wâcî pai bà kâra]. Ba nûmarà na tapwûtùrà, ba na o càra caa tà utòtòro goro satauro †††, na tòotù pwicîri. Ba wà pwi tòotù pwicîri-bà, âna pwi tòotù na dau ipwamuru naa goo.

³² †Â [é cùru pâ pàra tèpa] coda, â rà téciò du duuru â wà tupédu ârailu âboro na ru tâa goro jènere Iésu.

³³ Êco na, †Âna rà tèepaa pâ naa goo wà Iésu, â rà còo pâ é jèe bà, â càra caa burà téciò âê. ³⁴ Êco na wà pwi jè coda, âna é tòté i jènereê ††, goro da, â nye joro kaa domii ma jawé. ³⁵ ††(Wâgo, [pwi a wii é tii bèeni] âna go

†† Ticè autaa na—Sans couture. †† 19.24 Psaume 22.19

††† 19.25 Mataio 27.55–56 ††† 19.26 Ioane 13.23 † Pwi jè acâmu na dau wânüma Iésu gooé—Munaa wà Ioane. (Còo note goo Ioane 13.23.) †† 19.28 Psaume 22.16 ††† 19.29 Psaume 69.22 †† 19.31 Deutéronome 21.22–23 ††† Utòtòro goro satauro—Muru na miiri wâra é naèà kà tèpa Juif. (Còo Deutéronome 21.22–23.)

Utòtòro—Accrocher. †† Jènereê—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Gòrowâaê. †† 19.35 Ioane 21.24

wiâ é pwina go cõo, â jèkutâ na âjupâra. Â go wiâ, ba na guwâ cèikî naa goo, wâguwâ mwara.)³⁶⁻³⁷ † † † jèe pâra nau tèepaa é pâ muru bèepwiri, ba na coo é du auina naa na Tii Pwicîri, pâ: *O nye ticè duué na o təcìò.*

Exode 12.46

Â: *Rà mwa cõo wà pwina rà tòtée goro da.*

Zakarie 12.10

Tòpòé naa na auipwàni

Mataio 27.57-61; Maréko 15.42-47; Luka 23.50-56

³⁸ Pwa pwi jè âboro na nee Ioséfa, pwi âboro gée Ari-mathée. Wà pwiibâ âna é wâgoo wà Iésu, êco na câé caa pâra wiâê pàpari, ba wâgotêe goo tèpa pitûâ kà tèpa Juif. Â é ilari jii wà Pilato i naii wà Iésu, â é naa târù tée wà Pilato. Â é pâra wà Ioséfa, ba na é popaé.

³⁹ † Â é pâra wiâê wà Nicodème, wà i pwi âboro na ia é pâra dari Iésu na ne. Â é pwa ma pame é jawé ûrea, na pwa goro *aloès* ma *myrrhe*, na wâna 30 kilo.

⁴⁰ Ru popa é naii Iésu, â ru târamiri goro imwaano na gòri. Â ru *upwaaé goro i jawé ûrea, wiâra é nya-manya kà tèpa Juif, na rà ipwàni. ⁴¹⁻⁴² Â ru popaé pâ naa na jè ére na câmi goro upwâra, na wâmwünyabw-eri i ére na ténamiri Iésu naawê. Â ru tòpòé naa na pé pwi diopwaa kâra pwâramara-atü, na bwaa nye ticè âboro bà na tòpòé naa na. Ru pwàniriê naawê, gée goo na, o jèe tapoo tòotù pwicîri [naa bàrane, â pwicîri na rà pwàniri âboro bà, na pwi tòotù-bà].

Jèe tiâu Iésu na auipwàni

Mataio 28.1-7; Maréko 16.1-8; Luka 24.1-12

20 Na pwapwicîri, [na dàuru kâra *tòotù pwicîri † kàra] na bwaa gòropwaa, âna é pâra naa na auipwàni wà Maria gée Magdala. Â é cõo i diopwaa kâra atü, bécamoori i pwêe, âna jèe pwùru tâjii. ² Â é itàa † wâjué cõwâ, nau pâmari Simona Pétèru, ma wà pwi jè a *câmu na dau wânüma Iésu gooé. Â é ina târu pâ: «Rà jèe popa wà Pwi Ukai gée na auipwàni, â câbâ caa tâmogòori cèna rà tòpòé naawê.»

³⁻⁴ Â ru pò ma pâra wà Pétèru ma pwi bée, â ru itàa naa na auipwàni. Â é dau awài wà pwini jii wà Pétèru, â é mara tèepaa pâ. ⁵ Â câé caa tò, â é nye po cùué boo, â é niâ dò naadò wâ, â é cõo é pâ imwaano co na gére tâaboo naani napuu. ⁶ Úna é tèepaa pâ wà Simona Pétèru, â é nye tò kaa naadò wâ na auipwàni. Â é cõo pâ imwaano na tàgére tâaboo naani napuu. ⁷ Napwa naa goo é imwaano bépii pûruê, âna càcaa pitànaima bau é pâ imwaano-bà. É nye pwa-ité tâa naa na jè ére, na nye cùu bwàti.

⁸ Â ée mwa caa pwicò kà Pétèru wà pwi bée. Â é cõo, â é cèikî [pâ wà Iésu, âna é jèe wâro cõwâ gée na aubà]. ⁹ † † † (Éco na càru caa pâji po tâmogòori bwàti é pâ auina naa na *Tii Pwicîri, naa goro pai wâro cõwâ kà Iésu.) ¹⁰ Nabwé, â ru pâra cõwâ wà tupéeni naa pwârawâ na ru pitâa na.

† 19.36 Exode 12.46; Nombres 9.12; Psaume 34.21 †† 19.37 Zakarie 12.10; Auinapàpari 1.7 † 19.39 Ioane 3.1-2 †† Tòotù pwicîri—Cõo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

‡ Itàa—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Itàa. ††† 20.9 Apostolo 2.24-32; 1 Korénito 15.4

É ipaarié wà Iésu tà tèpa âboro kèe

Mataio 28.9-10; Maréko 16.9-11; Luka 24.35-49

—Tà Maria gée Magdala

¹¹ Napwa naa goo wà Maria, âna é tà coo boo goo i pwâramara-atü, âna é nye tà i wê. Â é cùué boo, ba na é niâ dò naadò wâ. ¹² Â é nye cõo kaa du *angela, na ru coona ârabwée pwaa. Wà pwi jèpwi, âna é tâa na na ia tâa wê i pûru wà Iésu; â wà pwi jèpwi, âna é tâa na na ia tâa wê i du âê. ¹³ Â ru tawèerié pâ: «Tõoni, cina gà i?»

Â é ina târu pâ: «Go imuru Pwi Ukai kôo, ba rà jèe popaé, â câgo caa tâmogòori cèna rà tòpòé naawê.»

¹⁴ † † † ina pwiri, â é tabiié, â é cõo wà Iésu na é tàgére coo wê, êco na câé caa cõoinaê. ¹⁵ Â é ina tée pâ: «Tõobà, cina gà i? Gà mudà i?»

Éco na é tà niimiri wà Maria pâ, wà pwiibâ âna wà pwi âboro na é tòimiri i na upwâra. Â é ina tée pâ: «Wiàna wâgà pwi a popa [naii Pwi Ukai Iésu] â gà paari tõe na gà tòpòé naawê, ba na go pâ nau popaé.»

¹⁶ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Maria!»

Â é tabèrèe wà Maria, â é nye cõoinaê kaa, â é ina tée naa na pwâratùra *hébèru, pâ: «Au, *Rabbouni!*» (Pai ina wèe pâ 'Pwi a pwa pupûra'.)¹⁷ † Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà cibwaa tu naa gooò, ba bwaa câgo caa too dari Caa. Â gà pâra naa jaa tèpa béeò. Â gà ina tàra pâ, go o jèe too dari Caa kôo, wà pwi Caa kàwà mwara; wà Pwiduée kôo, ma wà pwi Pwiduée kàwà mwara.»

¹⁸ Â é pâra wà Maria, â é pàdari tèpa câmu. Â é ina tàra pâ: «Tàpèebà! Go jèe cõo wà Pwi Ukai!» Â é piwii tàra é pwâra pitùra kàru.

—Tà tèpa câmu kèe

¹⁹ Na bàrane kâra pwi pwapwicîri-bà, âna rà pitànaima na jèe pwârawâ wà tèpa câmu. Â rà kiiri é pâ goropwârawâ, ba wâgotàra goo tèpa pitûâ kà tèpa *Juif. Â é nye tèepaa kaa naa nabibiu kàra wà Iésu. Â é ina tàra pâ: «Cidòri nyuâawà!» ²⁰ † † Â é paari tàra du narararâfè ma é jènereê. Â rà nye dau ipwadée kaa na rà cõo wà Pwi Ukai.

²¹ Â é jèu ina tàra pâ: «Cidòri nyuâawà! É cùruo me wà Caa naa na gòropuu; â nabàni, âna go cùruwà pwacèwii pai pwa kèe tõe.»

²² Â é upirà, ma ina tàra pâ: «Guwâ tòpi é Nyuâaê Pwicîri! ²³ † † † Wiàna guwâ pwanauri é pâ èpà kâra é pâ âboro, â é pwanaurirà wà Pwiduée. Â wiàna câguwâ caa pwanaurirà, â é pâ èpà kàra âna o nye tà tâa.»

—Tà Toma

²⁴ Napwa naa goo wà Toma (pwi ârapàara tèpa 12 a câmu, jèe nee mwara 'Bérepidu'), âna tà tiâué jaarà na é pwi tòotù na é tèepaa marirà wà Iésu. ²⁵ Â rà mwa tà

‡ ‡ ‡ 20.14 Luka 24.16; Ioane 21.4 § 20.17 Roma 8.29; Hébéru 2.11-12 §† 20.20 Ioane 16.22; 1 Ioane 1.1 §†† 20.23 Mataio 16.19

ina tée wà pàra tèpa câmu pâ: «É cipàparibà wà Pwi Ukai.»

Éco na é tòpi tàra pâ: «Auwa! Pwacoé na go cèikî [pâ é wàro còwâ]! Wâdé co wiàna go còo é auru paò goro du na-araraîê. Â wiàna go tùu gée goo é mangadaîô naa na é auru paò, ma tòpò mwara é na-araraîô naa goo i jènereê!»

²⁶ Gée na càuru caapwi nadàpara pwapwicîri, â rà pitànaima mwara wà tèpa câmu naa na i wâ, â jèe wailà ma Toma. Â rà kiiri é pâ goropwârawâ, éco na é tèepaa marirà wà Iésu. Â é coo nabibiù kàra, â é ina tàra pâ: «Cidòri nyuâawà!»

²⁷ Â é ina tà Toma pâ: «Gà còo i du na-araraîô. Â gà tòpò i mangadaîgà naa na. Â gà pame i na-araraîgà, â gà tòpò naa goo i jènereê. Â gà cibwaa pidumapiê, â gà cèikî!»

²⁸ Â é tòpi tée wà Toma pâ: «Pwi Ukai kòo ma Pwiduée kòo!»

²⁹ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà mwa cèikî ba gà còoô. Cidòri nyuâa tèpa âboro na rà cèikî, na càra caa còoô.»

Gorodà na wii pwi tii bèeni?

³⁰ Dau wâru é pâ *câmu kâra pàtâma Pwiduée na é pwa wà Iésu, na ara tèpa câmu kée. Càcaa wii diri naa na é tii bèeni. ³¹ †Éco na é pâ popai bèeni gére wii, âna wii, ba na guwà cèikî pâ, wà Iésu âna é pwi *Mesia, *Pwina naî Pwiduée. Â wiàna guwà cèikî naa gooé, â o tà tàwà é *âji wâro na wâgooé.

Na bàrawià Galilée

21 Gée na càuru pàra tòotù, â é ipaarié mwara wà Iésu, tà tèpa *câmu kée, na bàrawià Galilée ‡. Â wàéni é pai ipaarié tàra:

² Rà picaatâa [wà pàra tèpa câmu kée]—wà Simona Pétèru, ma Toma (jè nee mwara 'Bérepidu'), ma Natanaél †† (pwi âboro gée Kana wâ Galilée), ma wà tupédu naî Zébédée, ma tupédu ârailu mwara.

³ †† Â é ina tàra wà Simona Pétèru pâ: «Go bwaa pâra nau pwa puà.»

Â rà ina tée pâ: «O wàijè.»

Â rà pâra, â rà too naa na i wànga, â rà pâra nau pwa puà. Éco na, na pwi ne-bà, âna nye ticè ârapokâa kàra.

⁴ Na pâra nau pwaa dòme, âna wà Iésu, âna é nye tà tâa nidò bàrawià. Éco na bwaa càra caa còoinaê. ⁵ Â é ina tàra pâ: «Ico tàpéeni, nye pwa cè ârawéà kàwà?»

Â rà tòpi tée pâ: «Auwa, nye âji ticè.»

Rà còoina Iésu

⁶ É ina tàra pâ: «Guwà tòpò i puà naa gòro étò kàwà, ma o pwa cè ârawéà kàwà!»

Â rà tòpò, â jèe càcaa pâri ma rà dàgòtù, ba dau tòina goro é pai wâru wàra pâ ârawéà. ⁷ ††† Â wà i pwi a câ-

mu na ia dau wânüma Iésu gooé, âna é ina tà Pétèru, pâ: «Ée! Wà Pwi Ukai pwiri!»

Â wà Pétèru, âna é nye nama pòpii i ârabwée kée goro opiie, â é nye êgò kaa naa nawià, [â é éoo too dari Iésu]. ⁸ Â rà gére me mariru wà pàra tèpa câmu bée gòro i wànga. Â rà jèe po tadàti i puà, goro é pai wâru wàra é ârawéà na. Ba rà jèe tà wâmwünyabweri é bàrawià ††. ⁹ Â rà tâdòo, â rà boo gée na i wànga, [â rà tòpaé]. Â rà pâmari é poloa bau é pâ ârawéà na tâa na dàuru ânye.

¹⁰ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Pame cè pàra ârawéà gée goro é pwina guwà bwaa taa.»

¹¹ †† Â wà Simona Pétèru, âna é wâjué còwâ naa na i wànga ba na é dàti dò naa gòromwari i puà. Â po 153 ârawéà maina na tâa na i puà, éco na càcaa madàpa i puà.

¹²⁻¹³ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Jè ija.» Â é popa i poloa ma i ârawéà, â é jèpa naa tàra jècaa.

Â nye ticè pwi jèpwi gée goorà, cèna é tawèerié pâ «Gona wâgà wàa?» Ba rà jèe nye tâmogòori pâ wà Pwi Ukai.

¹⁴ ††† Wàèpwiri béâracié kâra pai ipaarié kée tà tèpa câmu kée, gée na càuru é pai wâro còwâ kée gée na aubà.

Ru pitùra Iésu ma Pétèru

¹⁵ Gée na càuru é pai pi-ija kàra, â wà Iésu, âna é tawèerié Simona Pétèru pâ: «Simona, pwina naî Iona †††, gona dau pimaina é pwâranümagà gooò, jii é pwâranüma wà tàpéeni gooò?»

Â é tòpi tée wà Pétèru pâ: «Üu kaa, co Pwi Ukai, gà jèe nye tâmogòori pâ go pwi gòrobéegà.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà mwa tà pa-ija i pâ nari mutò kòo.»

¹⁶ ††† Â é wailu tawèerié pâ: «Simona, pwina naî Iona, gona dau wânümagà gooò?»

Â é tòpi tée mwara pâ: «Üu kaa, co Pwi Ukai, ba gà nye tâmogòori pâ go pwi gòrobéegà.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà mwa tà wéaari i pâ mutò kòo.»

¹⁷ Â é wacié tawèerié pâ: «Gona gà nye pwi gòrobéèò?»

Â é nye dau pikîri kaa wà Pétèru, gée goro na é jèe po wacié tawèerié.

Â é tòpi tée pâ: «Pwi Ukai, gà nye tâmogòori diri é pâ muru, â gà nye tâmogòori pâ go pwi gòrobéegà.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà mwa tà pa-ija i pâ mutò kòo. ¹⁸ Gà tère bwàti, ba go ina tâgà é âjupâra pâ: Na pàara na gà bwaa dopwa na, âna gà nye ipii acari é karapuu'gà. Â gà nye pâra naa na ére na gà câbawâdé. Éco na, wiàna gà mwa ijiao, â gà o mwa patàrù é du îgà, â ée mwa pii é karapuu'gà cè pwi jèpwi. Â ée mwa popagà pâ naa na ére na càcaa nümaga na gà pâ naawê.»

† 20.29 1 Pétèru 1.8 †† 20.31 Ioane 3.15; Roma 1.17; 1 Ioane 5.13 ‡ Galilée—Grec: Tibériade. Còo mwara Nawià Galilée naa na Neeremuru (Vocabulaire). †† Natanaél—Nee Barthélemy naa na pâ tii kà Mataio, Maréko ma Luka. ††† 21.3–6 Luka 5.4–7 ††† 21.7 Mataio 14.29; Ioane 13.23

††† Wâmwünyabweri... Napéaati naa na grec pâ: Wâpâ na 100 mètres. § 21.11 Luka 5.6 †† 21.14 Ioane 20.19,26 ††† Iona—é, Ioane. ††† 21.16 Apostolo 20.28

¹⁹ †(É ina pwiri, ba na é inapàpari ê pai o bà kà Pétéru ††, târa ma o pwamaina wà Pwiduée.)

Ôna é jèe ina pwiri, â é ina tée wà Iésu mwara pâ:
«Gà me wiâô!»

Wà pwina wânüma Iésu gooé

²⁰ †[Na gére wàrapwiri, â] wà pwi a câmu na ia dau wânüma Iésu gooé, âna é gére me wiâru. (Wà pwiibà, âna i pwi ia é tâa goro jènere wà Iésu, na i pwi Bénab-wé pi-ija kàra, na ia é ina tée pâ: «Pwi Ukai, wàilàapà na o ipwa tûâ tâgà?»)

Â é tabiié wà Pétéru ²¹ â é côoê, â é ina tà Iésu pâ:
«Pwi Ukai, âna wà pwini na?»

† 21.19 *Mataio 16.24–25; 2 Pétéru 1.14* †† *Pai o bà kà Pétéru—Pai ina wèe pâ, rà o tètàmwarà Pétéru wà tèpa cicaraé.*

‡ 21.20 *Ioane 13.23–25*

²² Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wiàna nümoo na caé caa bà, tiagoro cè pai wâjué kôo côwâ; â é pwiibà âna târa dà'gà? Wàéni ê pwina go ina tâgà: Gà me wiâô!»

²³ Gée goo pwiri, na ipâra é jèkutâ wânabibiu kà tèpa pâra wiâ Iésu, pâ, pwiri o caé caa bà wà pwi a câmu-bà. Caapwi co, na caé caa ina wà Iésu pâ, o caé caa bà. Â é nye po ina co pâ: «Wiàna nümoo na caé caa bà, tiagoro cè pai wâjué kôo côwâ, â târa dà'gà?»

²⁴ ††Napwa naa goo wà pwi a câmu-bà, âna wàé na é *paâjupâra ê pâ muru bèepwiri, ma wii naa na tii. Â bà jèe nye tâmogòori pâ âjupâra ê pai ina kée.

²⁵ ††Nye dau wâru awé ê pâra muru na é pwa wà Iésu. Êco na, wiàna jè cau wii diri, â go niimiri pâ, ê gòropuu âna é po dau kîri târa ma tâa na! Nabwé!

†† 21.24 *Ioane 19.35* †† 21.25 *Ioane 20.30*

Apostolo

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Nye wà Luka, wà pwina é wii ê . É tapoo pâra wiâ *apostolo Paulo naa nabibiu kêra béarailu kêra pai pâra kà Paulo. Tapoo géé goro nee tii 16.10, âna é wii pâ « pâra...»

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 61 ma 65, géé na càuru pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma. (Còo naporomee 27–28.)

É wii tâî?

Tà pwi jè âboro na nee Théophile, pwi jè âboro imaina naa jaa tèpa Roma. Còo naa na autapoo goo ê .

Cina é wii?

É tòobàra bétapoo tii kêe. Naa na , âna é piwiâ wâro kà Iésu, ma pai bà ma wâro còwâ kêe. Â naa na tii bèeni, tii , âna é piwiâ pâ, é pibwiari pâ, ê *Picémara Wâdé géé *Iérusaléma, tia diri napô Judée, ma Samaria, ma tia Roma, pwi ville na dau maina naa gòropuu na pwi pàara bèepwiri. Ba é tâa gò tèpa apostolo ê pàtàmara Nyuââ Pwicîri, ba na rà pwa i pwi ia é pwa wà Iésu.

Munaa nûma Luka na é paari mwara tà tèpa Roma (na rà tèpa pitûâ na pâ napô na wâru) pâ, wà tèpa cèikî naa goo Iésu, âna rà tèpa âboro na pitòimiri wâro kàra, â càcaa nûmarà na rà pagù é napô.

Dà ère é tii bèeni?

É tapoo goro pai boome kêra Nyuââ Pwicîri, naa gò tèpa apostolo (naporomee 2). Naa naporomee 3–12, âna é piwiâ wakè kà Pétèru ma pàra tèpa bée naa na ville Iérusaléma, ma napô *Judée, tiagoro napô na tàmwünyabwerié, wâ *Samaria.

Naa na autapoo goo, âna wà tèpa cèikî naa goo Iésu, âna rà cau tèpa *Juif. Â càcaa nûmarà na rà piwiâ popai tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Éco na wà Pwiduée, âna é paari tà Pétèru pâ, ê Popai Wâdé, âna kêra diri pâ Ba wâ gòropuu (naporomee 10–11, ma 15).

Jè pûra naa naporomee 9 é pai todà Paulo, pwi âboro na ia dau tubaèpà tà tèpa cèikî béaa. Â é biié, â é pâra wiâ Iésu. Naa naporomee 13–28, âna wà Luka, âna é piwiâ wakè kà Paulo, naa na âracié pai pâra kêe na pâ napô na wâru. É picémara é Picémara Wâdé, ma tapoo pâ wâra pwapwicîri, ma pagòo tèpa cèikî wê, tèepaa naa na ville Roma, naa naporomee 28, na é naja 62.

Ê pâ tii kà Paulo —, âna é wii tà tèpa cèikî na pâ ère-bà na ia é mara tâa wê. Êkaa na, é tii bèeni, , âna târa pitòobàra diri pâ tii bèepwiri. Na é naja 51, é, 52, âna é tâa Korénito naa napô Grèce . Â géé na càùé, na naja 53–55, âna é wii tii tà tèpa cèikî wê, na pàara na é tâa na ville Éféso. (Còo 19.8–10.) Â géé na càùé mwara, na é tâa Roma (piwiâ na naporomee 28), â é wii tà tàpé Éféso.

É piwiâ mwara wà Luka naa na tii bèeni é pâ pwi bèepwiri:

- Ê wâro na wâdé, ma é picaatâa ma pai pwapwicîri kà tèpa tapoo a cèikî;
- Ê pai tubaèpà tà tèpa cèikî naa Iérusaléma. Géé goo pwiri na rà ipiina ma picémara pitiri é popai;
- Ê pâ ipwa pupûra kà Pétèru, ma Paulo, ma Étienne.

Pai pitàgoo tii Apostolo

É cùru tèpa cèikî wà Iésu ba na rà paâjupâraê pitiri
Ipwabwàtirà
Rà tòpi Nyuââ Pwicîri

Paâjupâra Iésu naa Iérusaléma
 Pétéru
 Étienne
 Paâjupâra Iésu naa Judée ma Samaria
 Todà Paulo
 Paâjupâra Iésu tà tàpé na càra caa tèpa Juif
 Pétéru
 Tubaèpà tàra
 Pai pâra kà Paulo
 Paâjupâra Iésu tiagoo tèpa Roma
 Tâjùru Paulo
 Paulo naa Césarée ma Roma

Gée na càuru pai wâro còwâ kà Iésu

1 †Théophile ††, naa na ê tapoo tii kôo, âna go piwiâ tâgâ diri ê pwina é pwa wà Iésu, ma é pacâmuri gée na autapoo goo, 2 †tiagoro ê tòotù na dàgòtùé too naa *napwéretòotù. Béaa kâra ê pai too kêe, âna é naa tà tèpa âboro ê pâ naèa kêe, goro ê pàtàmara ê Nyuâaê Pwicîri. Wà tèpa âboro bèepwiri, âna é jèe pitòrigarirà, ba naa tèpa *apostolo kêe.

É ina pai me kâra Nyuâaê Pwicîri

3 †Gée na càuru ê pai bà kêe, â é piâpâparié tàra. Â wâru ê pâ muru na é pwa, ba na é paari tàra pâ é jèe wâro còwâ. Â é pipaarié tàra na pâra pâara naa na 40 tòotù, â é picémara ê *Mwaciri kà Pwiduée. 4 ††Una é bwaa tâa jaarà, â é ina tàra pâ: «Guwà cibwaa pâra gée *Iérusaléma, ba na guwà tapacîri i pwi, na ia é jèe ina béaa wà Caa, â ia go jèe ina tàwà mwara. 5 ††Ba wà Ioane, âna é *piupwaa goro jawé. Â napwa naa goowà, âna càcaa dàra wâru cè pâ tòotù, â o *up-waawà goro é Nyuâaê Pwicîri.»

É too naa napwéretòotù

6 ††Una rà caatâa wà tèpa apostolo ma wà Iésu, â rà tawèerié pâ: «Pwi Ukai, o napwiri na gà o tòpò còwâ é mwaciri wà *Isaraéla?»

7 ††Â é tòpi tàra pâ: «Càcaa wâguwà na, na guwà tâmogòori ê pâ pâara ma tòotù na é tòpò wà Caa wiâra ê câbawâdé kêe. 8 ††Éco na guwà o tòpi ê pàtàmara ê *Nyuâaê Pwicîri, na ée mwa me naa gòwà, ba na guwà o mwa tèpa *paâjupâraô na Iérusaléma, ma naa na diri ê pâ ére wâ napô *Judée ma Samaria, ma tia pwâadàra é gòropuu.»

9 Gée na càuru na é ina tàra pwiri, â càué too jiiirà naa napwéretòotù. Â tiàué naa na pé nee.

10 Una rà bwaa nye tàgére niâ too wiâé, â rà pò goo tupédu âboro na ru coona ârabwée pwaa ††, 11 ††â ru ina tàra pâ: «I tàpé Galilée, cina guwà tàgére coo awé?»

† 1.1 Luka 1.3 †† Théophile—É wii ê tii bèeni wà Luka tà pwi jèe âboro imaina na nee Théophile. † 1.2 Maréko 16.19; Luka 24.49–51 †† 1.3 Luka 24.36–49; Apostolo 10.41 †† 1.4 Luka 24.49; Ioane 14.16–17; Apostolo 2.33 ††† 1.5 Mataio 3.11 ††† 1.6 Luka 24.21 † 1.7 Maréko 13.32 †† 1.8 Mataio 28.19; Luka 24.48 ††† Tupédu

Cina guwà tàgére còo é napwéretòotù? Guwà nye còo é pai too kà Iésu bèeni naa napwéretòotù, â na o mwa wàrapwiri cè pai wâjué còwâ kêe ††.»

Pai tòotéri Judas

12 ††Wà tèpa apostolo, âna rà wâjué còwâ gée gòrojaa Élaio ††, pâ naa Iérusaléma, tàpo wâna caapwi kilomètre. 13 †††Una rà tèepaa pâ, â rà too naa na é pwi naditârawâ na tâdòiti wâna é pwârawâ na rà mu ciburà tâa wê. Wà tàpéebà, âna wà Pétéru, Ioane, Jacques ma André, Filipo ma Toma, Barthélemy ma Mataio, Jacques pwina naî Alphée, Simona pwi Zélote^{†††}, ma wà Jude pwina naî wà Jacques. 14 Â rà caajurirà, â rà nye tà pwapwicîri taaci, wàilà ma pa ilàri, ma wà Maria nyaa kà Iésu, ma wà tèpa jii Iésu.

É patùra tèpa cèikí wà Pétéru

15 Na pwi jèe tòotù, âna po 120 wàilà tèpa cèikí na rà picaatâa, â é cimadò gée nabibiu kâra wà Pétéru, â é ina tàra pâ: 16-17 †††«Tèpa aèjii kôo, wâdé na coo é auinapopai naa na Tii Pwicîri, na é pinaigé mee é Nyuâaê Pwicîri na ia é tura goo wà *Davita. Ba é jèe ina béaa pâ wà Judas—pwi jèe apostolo béebà—âna ée mwa pwi naigé mee, ma rà tâjùru wà Iésu.»

18 ††(Napwa naa goo wà Judas, âna é pa é napuu goo wâri wâra pai icuri kêe wà Iésu, â é tûu, â tabòaa é naaé, â tabaègò é pâ wâgooé. 19 Ê pwi jèkutâ bèepwiri, âna rà capai tâmogòori diri wà tèpa âboro na ville Iérusaléma, â rà pwa ma neere é pwi ére-bâ pâ Hakedama, na pai ina wèe naa na pairà pâ 'napuu na pwa domii na'.)

20 ††[Â é tòobàra pâ wà Pétéru, â é ina pâ]: «Ba jèe wii naa na tii Salamo pâ:

O ticia pwârawâ kêe.

O ticè cèna ée mwa tâa wê. Psaume 69.26

âboro... Pai ina wèe pâ, tupédu angela. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire). †† 1.11 Mataio 26.64; Luka 21.27 ††† Pai wâjué còwâ kêe—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pai wâjué kêe còwâ. †† 1.12 Luka 24.50–53 †† Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers. ††† 1.13 Mataio 10.2–4 ††† Zélote—Pwi âji âboro Judée na nùmee na é paègò tèpa Roma gée napô kêe. Còo mwara Judée, Roma naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. ††† 1.16 Psaume 41.10 18 1.18 Mataio 27.3–8 19 1.20 Psaume 69.26, 109.8

«Â jèe wii mwara pâ:
É tòotérié pwi jèpwi.
É popa wakè kèe.
Â wâdé na wàra. Psaume 109.8

21-22 † «Ékaa na wâdé na pwa cè pwi jè béebà, ba na pwi jè a *paâjupâra ê pai wâro còwâ kà Iésu. Wâdé na wà pwi âboro-bà, âna pwi jè ârapàara tàpé na rà mu nye ciburà pâra wiâjè, naa na pàara na é bwaa tâa jaajè wà Pwi Ukai kâjè—tapoo na é piupwaa wà Ioane; tiagoro ê pai too kà Iésu naa napwéretòotù.»

Rà pitòrigari Matthias

23 Rà pitòrigari tupédu ârailu—wà Ioséfa na nee Barsabbas, jè nee mwara Justus, ma wà Matthias. 24 Â rà capai pwapwicîri, â rà ina pâ: «Pwi Ukai, wâgà na gà tâmogòori ê pwâranûmara diri ê pâ âboro; gà paari tâbà cè pwi âboro na gà jèe pitòrigarié naa na tupédu âboro bëeni, 25 ma é pa wakè kèe kà Judas ma pwi apostolo. Ba é jèe panuâ ê wakè kèe wà Judas, â é jèe pâra naa na é pwi ére kèe. [Ba é jèe tòpi ê pumara wakè kèe na èpà.]»

26 Â rà càù noo kêra tii †† naa gooru, â wâru noo kêra tii kà wà Matthias, â rà naaê gée, ma pwi bée wà tèpa 11 apostolo.

É me Nyuââ Pwicîri naa gò tèpa cèikî

2 *Na tòotù kêra Pentecôte, [*tòotù maina kêra piûnya] âna rà pitànaima na jè ére wà tèpa cèikî. 2 Â rà nye tère kaa ê pwina é boome gée napwéretòotù na pwa aié na pwacèwii é airi pwéretòotù na dau maina. Â é nye pwaai kaa ê wâ na rà tâa na. 3 †† Â rà còo na tèepaa me é pâ pwina pwacèwii é doromara ânye, â jèpa ti gòrà jècaa. 4 †† Â é Nyuââ Pwicîri, âna é nye tûu kaa naa gòrà diri, â rà tûra na é na jèpapara pwâratûra, wiâra na é naa tàra ê Nyuââ Pwicîri.

Wâru tàpé na tère na jèpa pairà

5 Na pwi pàara bèepwiri, âna rà wâro wâ *Iéusaléma wà tèpa *Juif na dau wânûmarà tàra ê pwapwicîri, âna rà me gée na diri é gòropuu pitiri. 6 Â wà tàpéebà, âna rà cau itâa, ma caatâa naa, na rà tère pâ naawê i pwi airimuru. Â po tabaticè nûmarà, ba rà tère tèpa cèikî na rà tûra naa na jèpapara pwâratûra.

7 Po dàpàgà tàra, â rà pitawèerirà pâ: «Gona wà tèpa âboro bëeni na rà gére tûra, âna càcaa tèpa âboro diri gée Galilée? 8 Â gorodà na jè térerà, na rà gére tûra na jèpa paijè jècaa ††?»

9 Ba gée nabibiu kàra, âna pwa tèpa âboro na rà me gée napô *Judée. Â pwa pàra tàpé na rà me gée na pâ napô—gée Parthes, ma Médie, ma Élam ma Mé-

† 1.22 Mataio 16.19; Maréko 1.9; Ioane 15.27 †† Noo kêra tii—Tirage au sort. Wâni Kalédoni, âna jè pwa goro noo kêra tii, èco na wà tèpa ijiao kà tèpa Juif, âna rà pwa goro atù. † 2.1 Lévitique 23.15-21; Deutéronome 16.9-11 †† 2.3 Mataio 3.11 †† 2.4 Maréko 16.17; Apostolo 4.31, 10.44-46, 19.6 ††† Nee tii 9-11 naa na grec, âna gòobàra popai na rà ina wà tèpa âboro naa na nee tii 7 ma 8.

sopotamie. Â pwa pàra tàpé na rà me gée na jè province kà tèpa *Roma—Cappadoce, ma Pont, ma Asia, 10 â gée na ére mwara wâ Phrygie ma Pamphylie †††. Â wà pàra tàpé, âna rà me gée napô *Aigupito, â gée na nyi nari napô gée goo na ville Cyrène wâ Libye. Â wà pàra tàpé mwara, âna rà me gée Roma, 11 â gée gòropô wâ Crète; â gée napô Arabie. Â pwa pàra tàpé gée jaarà, âna rà nye tèpa âji Juif; ma wà tàpé na rà cèikî naa goro ê pwapwicîri kà tèpa Juif.

Â rà pitawèerirà pâ: «Gona dà majoroé ma jè tère wà tèpa âboro Galilée bèepwiri na rà gére ina naa na é jè-pa paijè ê pâ muru na maina na é pwa wà Pwiduée?»

12 Â rà dau pò diri, â càra caa tâmogòori cèna rà ni-imiri, â rà pi-ina tàra pâ: «Dà pai ina wèe ni?»

13 Éco na pwa pàra tàpé na rà piècaari tèpa cèikî, â rà ina pâ: «Bwa! Rà nye dau ipwirié kaa goro dipâa!»

É patûra ê Ba wà Pétèru

14 É cimadò wà Pétèru ma wà tèpa 11 *apostolo bée, â é mwa patûrarà, ba na rà tâmogòori bwàti. «Bwa; guwà tère, co tèpa jènereô §, ma wâguwà diri na guwà wâni Iéusaléma. Guwà tàpo tàmaa ma go ina bwàti tàwà ê pwina gére tèepaa. 15 Wà tèpa âboro bëeni, âna càra caa ipwirié pwacèwii ê pai niimiri kàwà, ba mwa nye gére 9h †† dàuru kaa. 16 Bwa! Wàéni kaa i popai kà [Pwiduée, na é naigé mee wà] *péroféta Joël:

17 ††† Go o mwa naa boopaé

ê Nyuââ kôo
naa gò tèpa Ba,
na tòotù pwicò.

Go o mwa naa popai kôo
tà pa èpo paaò
ma èpo kàwà.

Rà mwa tomara too
târa inapàpari.

Go o mwa paari
pâ muru na nyuââ
tà pa èpo dopwa kàwà.

Go o mwa patûra
tèpa ijiao kàwà
naa na naurune.

18 Go o naaboo Nyuââô,
na pwi pàara-bà,
naa goo pâ ênawéna kôo,
pa ilàri ma paaò.

Rà mwa picémara popai kôo.

19-20 Go o nama tèepaa
pâ muru na ité
na càcaa mu còo
naa gopaérenao
ma naa gòropuu.
Too ânye ma mu.

††† Cappadoce, Pont, Asia...Phrygie ma Pamphylie—Rà tâa napô na ina goo pâ Turquie nabà. § Tèpa jènereô—Tèpa Juif. †† 9h—Wà tèpa Juif, âna rà mwa ija ma wâdo na 10h dàuru gée na càuru pwapwicîri. ††† 2.17-21 Joël 3.1-5

O cãe caa té tòotù.
Ba é biié ma bàutê
O mii parui
pwacèwii domii.
O cau coo diri
béaa kâra pwi tòotù
—tòotù kà Pwi Ukai.
Nyamu ma pwényuâa
pwi tòotù kôo-bà.
21 Ée mwa udò awé
wà pwina ée mwa todòo
na pwi tòotù-bà!» Joël 3.1–5

É jèe wâro cõwâ Iésu

22 [É ina mwara wà Pétèru pâ]: «Tèpa âboro *Isaraéla, tàpo tàmaari é popai na go ina tàwà: Wà Iésu pwi âboro Nazareth, âna wà pwi âboro na é jèe tàmara pitòrigarié wà Pwiduée. Â wà Pwiduée, âna é jèe paar-
ié tàwà, ba é nama é pwa é pâ *câmu kâra pàtâmee naa nabibiu kàwà, na guwà pò goo. 23 Wà pwiibà, âna pinaaê tàwà, â guwà pwa ma é bà, ma guwà nama rà tanamirié naa goro *kurucé wà tèpa âboro èpà. Éco na é mara tâmogòori diri pwiibà wà Pwiduée, â nye câbawâdé kêe na wàrapwiri. 24 [Â gée na càuru é maagé cõo kà Iésu] â é upaé jii é pwâra bà, â é pawâroé cõwâ. Ba nye ticé pàtâmara é pwâra bà naa gooé. 25 †Ba é jèe tàmara picémaraé wà *Davita na é ina pâ:

Go nye tà cõo taaci
wà Pwi Ukai béaa kôo.
É tâa gòro âji îô,
â câgo caa gûmagù.
26 Go ipwàdéé ma picagòtùé!
Ba wiàna go bà,
â o nye tà wâdé naa good.
27 [Go ina tée pâ]:
Gà jèe pitòrigario
ma go pwi ênawéna'gà.
O câgà caa panuâ nyuâaô
ma é tâa na aubâ††.
O câgà caa panuâ naiio
ma o wai ma botére.
28 Gà jèe paari tôo
é naigé mara wâro.
Go o mwa ipwàdéé,
ba gà tà wâjao!» Psaume 16.8–11

29 †[É tòobàra pâ wà Pétèru, â é ina tàra pâ]: «Tèpa jènereô, câgo caa piwâ †† na go ina ba pwéelaa tàwà pâ: Wà pwi jooorojè Davita, âna é bà, â pwànirié, ba jè bwaa tà cõo nabàni é bwàmu kêe, naa jaajè. 30 ††Éco na é nye pwi péroféta, [ba é pame é popai gée jaa Pwiduée] â é nye tâmogòori é *aupwataâboro kà Pwiduée na é ina tée pâ:

Go o mwa pitòrigari
cè pwi âboro caapwi
gée goo wà tèpa gòobàragà.
Ée mwa tâa na autâ'gà.
Ba wâgo na go o mwa pwa.Psaume 132.11

31 ††«Ôna é ina pwiri wà Davita, â é mara ina wà pwi *Mesia na ée mwa me. Ôna é ina pâ, o cãe caa panuâe naa na aubà, â o càcaa wai ma botére é naiié, â é in-
apàpari é pai wâro cõwâ kà pwi Mesia. 32 Â wà pwi Iésu na go gère ina tàwà, âna wàé kaa pwiri, ba wà Pwiduée, âna é jèe pawâroé cõwâ gée na aubà. Â nye wàibà kaa tèpa *paâjupâraé diri.

33 ††«Â é naaé too wà Pwiduée Caa naa gòro âji îé [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru] â é naa tée é Nyuâaé Pwicîri, na é jèe nabwé ina béaa. Ékaa na naa boome naa gòbà é Nyuâaé Pwicîri, wàra na guwà gère cõo ma tère nabà. 34-35 †Ba wà Davita, âna cãe caa too naa nap-
wéretòotù, éco na é ina pâ:

Popai kà Pwi Ukai,
Pwi Ukai Pwiduée
na é patùra Pwi Ukai kôo:
“Gà me ma gà tâa ni.
Tâa ni gòro îô étò.
[Go naa tâgà é pitûâ.
O pwamainagà awé.]
Go nama gà còogai
tèpa ipaa dàgà.”Psaume 110.1

36 ††«Wâdé na wâguwà é Ba Isaraéla, âna guwà câbaâjupâra ††† pâ, wà i pwi Iésu na ia guwà tanamirié naa goro kurucé, âna é nama é pwi Mesia ma Pwi Ukai wà Pwiduée.»

Dau wâru tàpé na rà cèikî

37 Na rà tère é popai bèepwiri, â cau tatée ma tabagéaa diri é pwâranümarà, â rà ina tà Pétèru ma tèpa apostolo bée pâ: «Tèpa jènerebà, na bà pwa dà?»

38 Â é ina tàra wà Pétèru pâ: «Guwà pinünüma ma guwà biiwà. Â guwà nama *upwaa wà jècaa, naa na nee wà Iésu *Kériso, ba na o pwanauri é pâ èpà kàwà, â na guwà o tòpi é âraimeai, i Nyuâaé Pwicîri. 39 ††Ba é auinabéaa bèepwiri, âna kàwà ma tèpa naîwà ma diri é pâ âboro na rà wâiti awé ††† na ée mwa todàra wà Pwiduée, Pwi Ukai kâjè.»

40 Dau wâru mwara é pâ popai na é paâjupâra tàra ma pagòora goo wà Pétèru. Â é ina tàra mwara pâ: «Guwà upiri é pâ naneeâboro na èpà tûâ kàra, [ba na o tâa tàwà é *âji wâro].»

41 ††Nye wâpâ na 3 000 âboro kaa, na rà tòpi é popai kà Pétèru na pwi tòotù bèepwiri. Â rà cèikî naa goo wà Iésu, â *upwaa. Â mwa tèpa bée tàpé na rà cèikî béaa.

† 2.25 Psaume 16.8–11 †† Aubà—é, Napô kà tèpa bà. † 2.29 1 Rois 2.10 †† Piwâ—Hésiter. †† 2.30 2 Samuel 7.12; Psaume 89.4–5, 132.11

††† 2.31 Psaume 16.10 ††† 2.33 Apostolo 5.32, 7.55–56 § 2.34–35 Psaume 110.1 †† 2.36 Apostolo 5.30–31 ††† Cãbaâjupâra—Recon-
naître la vérité, être convaincu (cèikî, tòpi, tâmogòori). †† 2.39 Ésaie
57.19 ††† É pâ âboro na rà wâiti awé—Wàijè diri tèpa âboro na câjè
caa tèpa Juif. †† 2.41 Apostolo 2.47, 4.4

Pai wâro kà tèpa cèikî

⁴² †Wà tèpa cèikî, âna rà nye tà ciburà pitànaima ma tèpa apostolo, ba na rà tère bwàti è pupûra kàra. Â rà pitubiti naima è poloa ††, ma pwapwicîri naima.

⁴³ Wâru pâ câmu kàra pàtama Pwiduee na rà pwa wà tèpa apostolo. Â wà tèpa âboro, âna rà pò goo, â rà pitòimirà ma piaabòrirà.

⁴⁴ †Wà diri tèpa cèikî âna caapwi pwâranümarà, â rà pwa ma è jèpa neemururà, âna capai kàra. ⁴⁵ Rà icuri è pâ napuu kàra ma è pâ wâdé kàra, â rà ipâdi naa goorà è wâri wèe, wiâra è pwina tiâu jii. ⁴⁶ Na diri è pâ tòotù, âna rà capai pwapwicîri naima wâna *Wâra pwapwicîri. Â rà pi-ija naima naa na è pâ pwârawâ kàra, naa na ipwâdé ma ipakîri. ⁴⁷ †† Â rà pwamaina wà Pwiduee, â rà ipwâdé goorà wà tèpa âboro. Â wà Pwi Ukai, na diri è pâ tòotù, âna é nama piwâru too tàpé na rà udò.

Pai wâdé kà pwi a pitâbwamwa

3 Na pàara kàra pwapwicîri na, na âracié ineretootù na càuru ija, â ru too naa na *Wâra pwapwicîri wà Pétèru ma wà Ioane.

² Wâgoro è Wâra pwapwicîri bèepwiri, âna pwa pwina é pitâbwamwa gée na è pai pitèpaé. Â popaé me, na diri è pâ tòotù, â tòpòe naa goro è gorop-wârawâ, na ina goo pâ Goropwârawâ Wâdé. Â é ila mwani jii tèpa âboro na rà tò naadò wâ. ³ Úna é còo wà Pétèru ma Ioane na pwa na ru tò naa na Wâra pwapwicîri, â é ilaru.

⁴ †† Â ru nye po ucâriè kaa, â é ina tée wà Pétèru pâ: «Niâribu!»

⁵ Â é nye po niâriru kaa, tapacîri cè pwina ru naa tée.

Gà cimadò naa na nee Iésu!

⁶ †† Êco na é ina tée còwâ wà Pétèru pâ: «Ticè mwani mii ma mwani pwaa †† kòo, êco na è pwina tà tóo, âna go o naa tâgà. Naa na nee wà Iésu Kériso gée Nazareth, gà cimadò, â gà pâra!»

⁷ Â é tuboo naa goro îe étò wà Pétèru, â é dàgòtùé. Â nye wâdé kaa è du âê. ⁸ Â é too na coo, â é jèe pâra. Â rà tò ma wâé naa na Wâra pwapwicîri. Â é ipwâdé, â é êgò ma pwamaina Pwiduee. ⁹ Diri è pâ âboro na rà còoè na é pâra, âna rà ipwamaina Pwiduee. ¹⁰ Ba rà còoina pâ, wà i pwi ia é mu nye tà tâaboo goro Gorop-wârawâ Wâdé, ba na é ila mwani. Â cau dàpàgà tàra goo è pwina tèepaa marié.

Popai kà Pétèru tà tèpa Isaraéla

¹¹ Wà pwi âboro bèeni, âna é tàgère tâa goo wà Pétèru ma wà Ioane, â wà tèpa âboro na rà pò gooé,

† 2.42 Apostolo 20.7 †† Pitubiti naima è poloa—Pi-ija kà Pwi Ukai. Jè ina mwara nabà pâ Caanilo, é, Pa-utimuru (Sainte-Cène, eu-charistie). Pi-ija bèpitanimiri i bènabwé pi-ija kà Iésu ma wà tèpa 12 apostolo kée, béaa kàra è pai bà kée. (Còo Mataio 26.26–29.) † 2.44 Apostolo 4.32–35 †† 2.47 Apostolo 6.7, 11.21 †† 3.4 Apostolo 14.9 ††† 3.6 Apostolo 4.10, 16.18 ††† Mwani mii ma mwani pwaa—Or ma argent.

âna rà itàa medarirà naa na pwi wâ cikòmaa na ina goo pâ 'Wâ kà *Solomona' §. ¹² Úna é còo pwiri wà Pétèru, â é ina tàra pâ:

«I tàpé *Isaraéla, gorodà na guwà pò goo è pai wâdé kà pwini? Cina guwà gére còobu, pwacèwii na wàibu na pwa? Caa caa pâra wà pwi âboro bèeni, gée goo cè pàtâmabu, ma cè aupitòimiri kâbu!

¹³ †† «Wà Pwiduee kà *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo, wà Pwiduee kà tèpa jooorojè, âna é paari pâ é dau maina, â é dau muugère wà pwi ênawéna ††† kée, wà Iésu. Â wâguwà na guwà icuriè tà tèpa ukai kàwà, â guwà pitùtòowâriè na ara wà pwi kupénoo *Pilato. Wà Pilato, âna é jèe nye niimiri pâ, na é panuâé còwâ, ¹⁴ êco na tàutàwà na panuâ pwi âboro *tàrù na ia é pitòrigarié wà Pwiduee, â guwà mwa nye nama panuâ pwi a catâmwara âboro!

¹⁵ «Êkaa na guwà pwa ma é bà wà Pwi Ukai kàra wâro. Êco na wà Pwiduee, âna é pawâroé còwâ jii tàpé na rà jèe bà. Â wàibà kaa na *paâjupâra.

¹⁶ «Á nabàni, âna guwà cau còo è pwina tèepaa tà pwi a pitâbwamwa bèeni, pwi âboro na guwà tâ-mogòorié. Ba é jèe wâdé na arawà diri, goro è nee wà Iésu, ba bu cèikî naa gooé. [Úu, go ina tàwà pâ]: Ê cèikî naa goo wà Iésu na é nama é wâdé.

Guwà biiwà medari Pwiduee!

¹⁷ †† «Êco, co tèpa jènereô, na go tâmogòori pâ i pwi ia guwà pwa tà Iésu, wâguwà ma tèpa ukai kàwà, âna guwà pwa na câguwà caa tâmogòori. ¹⁸ Êco na wà Pwiduee, âna é pacoo wàrapwiri è auinabéaa kà tèpa *péroféta kée pâ, wà Pwi *Mesia, âna ée mwa wâro na è picâri.

¹⁹ ††† «Guwà pinünüma ma guwà biiwà medari Pwiduee, ba na o catura è pâ èpà kàwà. ²⁰ Ba ée mwa naa tàwà è pinaanapò kée, â ée mwa panuâ medariwà wà Iésu, pwi Mesia kée, na é jèe pitòrigarié béaa, ba kàwà.

²¹ «Êco na, ni, âna é bwaa wâ *napwéretòotù tiagoro è pàara na o tòpò còwâ diri è pâ namuru. Wà Pwiduee, âna é jèe cùru biu wà tèpa péroféta, ba na rà picémara pwiri. ²² †† Ba é ina wà *Moosé pâ: Wà Pwiduee ma Pwi Ukai kàwà, âna ée mwa pacima gée nabibiu kàwà cè pwi péroféta na é pwacèwii. Wâdé na guwà mwa tà pitère dèe naa na diri è pâ pwina é ina tàwà^{††}.

Deutéronome 18.15

²³ Wà pwina cêe caa pitère dàra pwi péroféta bèepwiri, âna o naaé còobé jii è Ba, â o catâmwereé.

Deutéronome 18.19

²⁴ «Wà diri tèpa péroféta na tapoo gée goo wà Samuéla, âna rà pitòoté goro inapàpari è pwina tèepaa nabàni.

§ 'Wâ kà Solomona'—Pé wâ cikòmaa na dau maina è pâ âê, â pwa naigé na, tàra ipokâa. Pwiri wà ukai Solomona na é nama bari è wâ bèepwiri. †† 3.13 Exode 3.6,15; Luka 23.13–25; Apostolo 2.23 ††† Ênawéna (kà Pwiduee)—Wà pwi Mesia. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. ††† 3.17 Luka 23.34; 1 Timotéo 1.13 ††† 3.19 Apostolo 2.38 †† 3.22 Deutéronome 18.15,18–19 †† Naa na diri è pâ pwina é ina tàwà—é, Wiâra è pwina é ina tàra wà Pwiduee.

²⁵ †«Guwà tèpa naî tèpa péroféta, â é pwi auina bèeni, âna kàwà mwara. Ba wà Pwidueé, âna é jèe pwa é *auiPWataâboro kèe tà tèpa caa kâjè, na é ina tà Abéraama pâ: *Gée goo tèpa gòobàragà, âna go mwa *pwényunyuâari diri é pâ wâao ma tâa, na wâna é gòropuu.*

Genèse 22.18

²⁶ ††«Ba nye mara kàwà béaa, na é panuâ me pwi ênawéna kèe wà Pwidueé. Ba nümee na é naa tàwà é *aupwényunyuâari, ma dàbiwà jècaa gée na é pâ èpà kàwà.»

Pétéru ma Ioane na ara wâratûâ kà tèpa Juif

4 Na ru gére patûra é pâ âboro bèepwiri wà Pétéru ma Ioane, â rà nye tèepaa me kaa wà pàra tèpa pwa *ârapwaaillò, ma wà pwi caa kà tèpa wéaari *Wâra pwapwicîri, ma pàra tèpa *Sadukaio. ² Â rà po dau putâmu, ba ru gére pacâmuri é pâ âboro pâ, é wâro còwâ wà Iésu. [Ba càra caa cèikî naa] goo é pai wâro còwâ.

³ Â rà nye tâjûruru kaa, â rà tòpòru naa na karapuu, tiagoro dàuru, ba jèe bàrane. ⁴ †Éco na dau wâru gée goo tèpa tère é popai na rà cèikî, â é jéu tèpa cèikî, âna é pitoo wâmwünyabweri 5 000 âboro.

⁵ Na dàuru kèe, âna wà tèpa *wâratûâ kà tèpa *Juif—wà tèpa ukai, ma tèpa ijiao, ma tèpa *dotée goro é *Naèà—âna rà pitapitirirâ na *Iéusaléma, ⁶ wàilà ma Hanne ††, pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò, ma diri tèpa âboro naa é tâa kèe—wà Caïphe, Jean, ma Alexandre, ma pàra tàpé mwara. ⁷ Â rà tòpò Pétéru ma Ioane naa nabibiu kàra, â rà tawèeriru pâ: «Gée goro patâma î, ma naa na nee î, na gàu pwa ma é wâdé còwâ wà pwi ia maagé?»

⁸ Â wà Pétéru, âna nye dipitiré kaa é Nyuâaê Pwicîri, â é ina tàra pâ: «Tèpa ukai ma tèpa ijiao kâra Ba *Is-araéla, ⁹ bu pwa na wâdé tà pwi âboro na é pitàb-wamwa, â nabàni, âna guwà gére tawèeribu goro é majoro é pai tiâu wâra é maagé kèe.

¹⁰ ††Wâdé na guwà cau tâmogòori, wâguwà é Ba Is-araéla, pâ: Wà pwi âboro bèeni na é jèe wâdé, âna é gére coo arawà gée goro é nee Iésu Kériso gée Nazareth, i pwi na ia guwà tanamirîé naa goro *kucurucé, éco na é mwa pawâroé còwâ wà Pwidueé. ¹¹ ††É ina naa na Tii Pwicîri pâ:

*I pwi atû na rà têtâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wàé kaa pwiri
i âji êkêe!*

*[Tâutàra goo
pwi ò kâra wâao!]* Psaume 118.22

«Wà pwi atû bèepwiri, âna wà Iésu. Â wâguwà tèpa ba wâ na têtâjiié. ¹² ††Éco na nye ticé cè pwi neere âboro wâni gòropuu, ma wânidò *napwéretòotù, cèna naa

† 3.25 Genèse 22.18 †† 3.26 Apostolo 13.46 † 4.4 Apostolo 2.41 †† Hanne; Caïphe—Wà Caïphe, âna pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò na pàra bèepwiri. Wà Hanne, âna pwi caa kà wâdâ Caïphe. Wà Hanne, âna é pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò béaa kèe.

tâjè tèpa âboro, ba na jè udò goo. Nye gée goo Iésu co, [na naa tâjè é *âji wâro].»

Ticé pai tòpi kàra

¹³ Ûna rà còo wà tèpa wâratûâ é pai cimwü kà Pétéru ma Ioane, â rà dau pò, ba rà tâmogòori pâ wàilu, âna tupédu âboro gée na é Ba, â càru caa dau câmu. Â rà còoinari pâ mu tupédu bée wà Iésu. ¹⁴ Éco na, Ûna rà còo naa jaaru i pwi âboro na ia é jèe wâdé, â jèe ticé pai tûra kàra.

¹⁵ Â rà nye ina tàru kaa pâ, na ru còobé jii é wâra pitûra, ba na rà bwaa pitûra. ¹⁶ Â rà pi-ina tàra pâ: «Dà cèna jèe pwa tà tupédu âboro bèeni? Ba jèe po dau tàpàpaa na ara tèpa âboro wà Iéusaléma é patâmara i pwi ia ru pwa. Â nye ticé pai pwa wèe ma jèe ina pâ pwâ. ¹⁷ Éco na càcaa wâdé na é dau ipâra pâ i jèkutâ gooru. Wâdé na jè papwicîri jiiru na ru pwa jèkutâ còwâ goo wà Iésu Kériso.»

¹⁸ †Â rà todàru còwâ, â rà ina ba gòò tàru pâ, na ru cibwaa mwa caa tûra goo é nee Iésu, ma pacâmuri tèpa âboro gooé.

¹⁹ †Éco na ru tòpi tàra pâ: «Guwà jèe pwadàra pitèi cai na ara Pwidueé pâ, pwiri *tàru na bu pitère dàwà, é, na bu pitère dèe? ²⁰ Ba wàibu, âna càcaa pâri ma câbu caa ina é muru na bu còo, ma é muru na bu tère.»

²¹ Â rà jèu pwaru còwâ, éco na rà panuâru, ba càra caa tâmogòori cè pai pwa ma ru pwa wârimuru, wârapwiri goo é Ba, ba rà capai pwamaina Pwidueé goo é pwina tèepaa. ²² Ba wà pwi âboro bèepwiri ia é wâdé, âna é jèe wâdò còwâ kâra 40 naja.

Pwapwicîri kà tèpa cèikî

²³ Panuâ Pétéru ma Ioane, â ru nama pâra dari tèpa béeru, â ru piwiâ tàra diri é pâ pwina rà ina tàru wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaillò ma wà tèpa ijiao.

²⁴ ††Â wà tèpa cèikî, âna rà capai pwamaina Pwidueé naa na é caapwi pwâranûma. Â rà ina pâ: «Pwi Ukai, wâgà na tòpò é napwéretòotù ma gòropuu, ma nawiâ, ma diri é pâ pwina wâna. ²⁵ ††Wâgà na cùru me é Nyuâaê Pwicîri, ma é tûra goo pwi caa kâbà, pwi ênawéna'gà *Davita pâ:

*Cina rà putâmu pâ Ba?
Gorodà na rà bu tûâ
na piticèmururu naa goo?*

²⁶ Rà paa dà Pwidueé
tèpa ukai maina;
rà caajurirâ
tèpa ukai kîri—
cicara Pwi Ukai

*ma pwi *Mesia^{††} kèe.* Psaume 2.1–2

†† 4.10 Apostolo 3.6,13–16 ††† 4.11 Psaume 118.22 ††† 4.12 Mataio 1.21 § 4.18 Apostolo 5.28 §† 4.19 Apostolo 5.29 §†† 4.24 Exode 20.11; Néhémie 9.6; Psaume 146.6 §† 4.25 Psaume 2.1–2 §†† Mesia—Grec: Oint. Pwina é pitòrigarié wà Pwidueé. (Còo note goo Luka 4.18.)

27 †«Âjupâra, ba wà ukai *Héroda Antipas ma wà kupénoo Ponce *Pilato, âna rà picinaima ma tèpa âboro, ma é pâ wâao Isaraéla, na napô bëeni. Â rà ci-cara pwi ênawéna, wà Iésu, na gà pitòrigarié, ba na é pwi Mesia. 28 ††Éco na, na wàrapwiri, â rà pacoo diri é pwina gà jèe tòpò béaa, wiâra é câbawâdé'gà ma pàtà-magà.

29 †«Â êni co Pwi Ukai, âna gà còo é pai pwa kûu kàra, â bà ilari jiiigà pâ, na gà nama bà gòo, wàibà tèpa ênawéna'gà, ba na o câba caa piwâ na bà ina é popai'gà. 30 Wâdé na gà naame é pàtàmagà, ba na rà wâdé tèpa maagé. Â gà pwa cè pâ *câmu kèe na rà o pò goo wà tèpa âboro; naa na nee Iésu, pwi ênawéna na gà pitòrigarié.»

31 Na rà pwapwicîri diri, â nye céca kaa é ére na rà tâa wê. Â é Nyuâaê Pwicîri, âna é nye tûu kaa naa gòrà, â jèe càra caa piwâ na rà picémara é popai kà Pwiduee.

Pimeaari kà tèpa cèikî

32 ††Nye êdiri kaa tèpa cèikî na caapwi pwâranümarà ma caapwi auniimiri kàra. Nye ticè pwi jè ârapàararà na é ina pâ, napwa é pâ wâdé kèe, âna nye kèe acari; â capai kàra diri. 33 Rà picémara ba gòo wà tèpa *apostolo ma *paâjupâra é pai wâro còwâ kà Ukai Iésu. Â é panuâ boo naa gòrà diri é *aupwényunyuâari kèe wà Pwiduee. 34 ††Nye ticè pwi jèpwi gée nabibiu kàra, na pwa cè pwina tiâu jiié. Ba wà diri tàpé na pwa na aupwanapô kàra, â pwa wâ kàra, âna rà icuri. Â rà pame mwani goo, 35 â rà naa tà tèpa apostolo, â rà mwa jèpa pâdi tàra, wiâra pwina tiâu jiièr.

36 Pwacèwii naa goo wà Ioséfa pwi Léwite †† na pitèpaé naa gòropô Chypre. Wà pwi âboro-bà, âna rà pitunee tée wà tèpa apostolo pâ, Barnabas, na pai ina wèe pâ 'Pwi a pagòojè'. 37 Wà pwiibà, âna é icuri na aupwanapô kèe, â é pame é mwani goo, â é naa tà tèpa apostolo.

Ru pwâ Ananias ma Saphira

5 Pwa du duadà na ru icuri é napuu kàru—wà pwi paa âna nee Ananias, â wà wâdèe âna nee Saphira. 2 ††Â ru niimiri pâ, na ru naa é mwani tà tèpa *apostolo. Éco na ru pitèreru pâ, na ru cégòtù è jè jènere mwani gée goo, [â càru caa tà inapàpari tàra].

3 †Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Ananias, cina gà pitèrè dà wà *Caatana ma gà pwâgàri é Nyuâaê Pwicîri? Cina gà cipa é jè ére gée goo é wâri wàra i napuu? 4 Béaa kâra é pai icuri'gà i napuu, âna, nye kâgà! Â gée na càuru é pai icuri'gà, âna bwaa nye kâgà mwara é mwani goo! Cina gà wàrapwiri é pai niimiri'gà? Ba cà-caa wà tèpa âboro na gà pwâgàrirà, â gà pwâgàri wà Pwiduee.»

5 Ûna é tère pâ na popai bèepwiri wà Ananias, â ègò é ôomaa kèe, â é tûuboo. Â nye dau maina kaa é pai wâgo tà tèpa tère wàra é pwi jèkutâ-bà. 6 Â rà me wà

† 4.27 Mataio 27.1-2; Luka 23.7-11; Apostolo 3.13 †† 4.28 Apostolo 2.23 † 4.29 Éfésò 6.19 †† 4.32 Apostolo 2.44 †† 4.34 Apostolo 2.45 ††† Léwite—Pwi âboro gée na wâao kà Léwi, na é pitu tà tèpa pwa ârapwaailò. ††† 5.2 Apostolo 4.34-35 § 5.3 Ioane 13.2

tèpa âboro èpo â rà târamirié, â rà pwa ma popaé còobé nau pwànirié.

Ipaiwà naa goo tô wâdèe

7 Wâpâ na âracié ineretòtù gée na càué, â é tèepaa me wà wâdà Ananias, â na nye ticè na é tâmogòori gée goo i pwi ia tàgère tèepaa.

8 Â é tawèerié wà Pétèru pâ: «Nye êkaa ni wâri wèe i napuu na gàu icuri?»

Â é tòpi tée pâ: «Ûu, nye êkaa.»

9 Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Gàu wànau târa é pai pitèreu, ma gàu bumuru goo é Nyuâaê Pwicîri kà Pwi Ukai? Gà còo, wà tàpé na rà me gée aupwàniri pwi éagà, âna wàilà-ni goropwârawâ, â rà o popagà mwara.»

10 Â nye ègò kaa é ôomaa kèe, â é nye tûuboo kaa naa goro â Pétèru. Rà toome i tèpa âboro èpo, â rà pâ-marié na é jèe bà. Â rà popaé pâ nau pwànirié naa jaa wà pwi éaé. 11 Nye dau maina kaa é pai wâgo tà tèpa cèikî, ma wà diri pàra tàpé na rà tère é jèkutâ bèepwiri.

Maina pàtama Pwiduee naa goo tèpa apostolo

12 ††Wâru é pâ *câmu kâra pàtama Pwiduee na rà pwa wà tèpa apostolo naa nabibiu kà tèpa âboro. Â rà pò goo é pwina rà còo. Napwa naa goo wà tèpa cèikî, âna rà pitànaima na wâ cikòmaa 'Wâ kà Solomona'.

13 Nye ticè gée jaa tàpé na càra caa cèikî, na nùmee na é pàdarirà. Éco na rà dau pwamainarà wà pàra tèpa âboro. 14 Â é nye tà pitoo pâ é jéú tèpa paa ma ilàri na rà cèikî naa goo Pwi Ukai, â rà pàdari wà tàpé na rà jèe cèikî.

15 Wà tèpa âboro [na Iérusaléma] âna rà popa me tèpa maagé naa gòro naigé, â tòpòrà naa gòro aupuu tâdòiti ma aupuu pipîri, ba wiàna é me wà Pétèru, â, na o tii goo cè pàararà é ànuuê. 16 Dau wâru mwara é pâ âboro na rà me gée pàra village, naa *Iérusaléma. Â rà popa me tàpé na rà maagé, ma pwa duée goorà. Â rà po capai wâdé diri.

Wà tèpa apostolo âna tâjùrurà

17 Na gère wàrapwiri, â wà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaailò ma wà tèpa bée (é gère pâra kà tèpa *Sadukaio), âna rà nye dau piboo goo tèpa apostolo, â rà cau cimadò. 18 Â rà nye tâjùrurà kaa, â rà türà dò naa na karapuu na ara diri é pâ âboro ††.

19 ††Éco na, na ne, âna wà pwi *angela kà Pwi Ukai, âna é tàpiri diri é pâ goropwârawâ kâra i na karapuu, â é pacòobérà. Â é ina tàra pâ: 20 «Guwà pâra nau tâa na *Wâra pwapwicîri, â guwà picémara êdiri pâ na popai goo é pwi *âji wâro bëeni.»

21-22 Â rà pò ma too naa na Wâra pwapwicîri na bwaa po dàuru, â rà pacâmuri tèpa âboro.

§† 5.12 Apostolo 2.43, 14.3 §†† Türà dò naa na karapuu na ara diri é pâ âboro—é, Türà dò naa na karapuu kâra napò. §† 5.19 Apostolo 12.7-10

Tiàurà naa na karapuu!

Na gére wàrapwiri, â wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaìlò ma tèpa bée, âna rà todà diri tèpa *wàratûâ, wà tèpa ijiao kâra Ba *Isaraéla, ba na rà ipitiri. Â rà panuâ pâ tèpa wéaa, ba na rà popa me tèpa apostolo, géee na karapuu.

Éco na, na rà tèepaa pâ naa na karapuu, â càra caa pâmarirà. Â rà wâjué còwâ, â rà ina târa wàratûâ pâ: ²³ «Bà pâmari i na karapuu, âna nye po târi bwàti è pâ goropwârawâ goo, â wà tèpa wéaari wèe, âna rà nye jèpa coo na è auwéaa kàra. Éco na, na bà tàpiri pâ goropwârawâ, âna jèe ticè âboro na!»

²⁴ Úna rà tère pwiri wà pwi caa kà tèpa wéaari Wâra pwapwicîri ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò, â càra caa tâmogòori cèna rà niimiri naa goo è pai tiâu tèpa apostolo, ma cè pwi cèna o tèepaa.

²⁵ Na bwaa gére wàrapwiri, â é tèepaa me pwi jè âboro na ina târa pâ: «Tâpéeni! Wà i tèpa âboro na ia guwà tòpòrà naa na karapuu, âna rà wâna Wâra pwapwicîri ni, â rà gére pacâmuri è pâ âboro!»

²⁶ Â rà nye pâra kaa naa na Wâra pwapwicîri wà tèpa wéaa ma wà pwi caa kàra, ba na rà tâjuru tèpa apostolo. Éco na rà nye poparà me bwàti, ba wâgotàra goo i Ba, ba é péa tà èirà goro atù.

Na ara wàratûâ kà tèpa Juif

²⁷ Rà popa me tèpa apostolo, â rà poparà pâdari è wàratûâ maina. Â é tawèerirà wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaìlò pâ: ²⁸ †«Tâpéeni! Gona ia câbâ caa dau papwicîri jiiwà na guwà pacâmuri naa na pwi neere âboro bèepwiri? Â còo, nabàni, âna guwà nama pâra pitiri Iéruusaléma è câmu kàwà! Â guwà inapàpari pâ nye wàibà kaa na bà tèpa majoro è pai bà kèe ††.»

Bà pitère dà Pwiduée co!

²⁹ †É tòpi târa wà Pétèru, na wàilà ma wà tèpa apostolo bée, pâ: «Bà pitère dà wà Pwiduée, â càcaa tèpa âboro! ³⁰ Wâguwà kaa na tètâmwara wà Iésu, ba guwà nama é utòtòro goro *kurucé. Éco na é pawâroé †† còwâ wà Pwiduée kà tèpa caa kâjè. ³¹ ††Â é naatoo Iésu naa gòro âji îê [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru]. Â é tòpòè ma é Pwi Ukai, ma é *pwi a pa-udò. É wàrapwiri, ba na é tâmogòori è Ba Isaraéla pâ, pâri ma é pinünüma ma o pwanauri è èpà kèe. ³² Â wàibà kaa tèpa *paâjupâra wàra diri è pâ namuru bèepwiri, wàibà ma è Nyuââ Pwicîri, na é naa wà Pwiduée tà tàpé na rà pitère dèe.»

³³ Úna rà tère pwiri wà tèpa wàratûâ, â rà dau putâmu, â rà pwa na rà tètâmwara wà tèpa apostolo.

É patère tèpa bée wà Gamaliel

³⁴ Éco na é cimadò géee nabibiu kàra è pwi *Farasaio na nee Gamaliel (na é pwi jè *dotée goro è Naèà mwara), na rà dau picâdirié diri è Ba. Â é ilari pâ, na rà tàpo pacòobé tèpa apostolo. ³⁵ Â é ina tà tèpa wàratûâ bée pâ: «Ico tèpa béeò Isaraéla, guwà ipwacòowâ bwàti goo cè pwina guwà niimiri pâ na guwà pwa tà tèpa âboro bèepwiri. ³⁶ ††Càcaa pâ gòiri è pàara na é tèepaa na wà Theudas, pwi âboro na é nye niimiri pâ dau pwamuru naa gooé. Â wâpâ goro 400 âboro na rà pâra wiâê. Éco na, ûna caamwereê, â rà jèe ipiina diri, â jèe ticè airà. ³⁷ Géee na càué, na pàara na pûra jéuru âboro na, â é cimadò wà Judas ††, wà pwi âboro me géee Galilée. Â wâru tèpa âboro na rà pâra wiâê. Éco na, na é bà, wàé mwara, â wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà jèpa ipiina mwara. ³⁸ Â nabàni, âna go ina tàwà pâ, na guwà cibwaa kairi tàpé bèepwiri. Bwa, guwà na ma rà pâra, ba wiàna è pwina rà pwa, âna me co géee jaa tèpa âboro, â o tiâu. ³⁹ Éco na, naa muru me géee jaa wà Pwiduée, â o càcaa pâri ma guwà pacoo. Guwà cibwaa ipwaji ma guwà cicara Pwiduée!»

Â wà tèpa pitûâ, âna rà pâra naa goo è pai ina kà wà Gamaliel. ⁴⁰ †Â rà todà còwâ tèpa apostolo, â rà nama pâdirà. Â rà panuârà, â rà tûâri târa pâ, na rà cibwaa mwa caa tûra na nee Iésu.

⁴¹ ††Wà tèpa apostolo, âna rà còobé jii è wàratûâ, â rà dau ipwàdée, ba wà Pwiduée, âna é tèi pâ, pâri ma pâdirà goo è nee Iésu. ⁴² Â èdiri na tòotù, naa na Wâra pwapwicîri, ma è pâ pwârawâ, âna rà nye taaci pacâmuri tèpa âboro. Â rà picémara è *Picémara Wâdé goo Iésu, pwi *Mesia, [pwi a pa-udòjè].

Tèpa pitu tà tèpa apostolo

6 ††Na pwi pàara-bà, âna jèe pitoo è jéu tèpa cèikî. Â wà tàpé na rà pwa grec ††, âna rà pikûuri wà tèpa âboro *Juif na rà pwa *hébèru. Ba wà pa dàpwà kàra, âna po dau càcaa wâdé pai pwa târa, naa na ipâdimuru na rà pwa na diri è pâ tòotù.

² Wà tèpa 12 *apostolo, âna rà todà diri tèpa cèikî, â rà ina târa pâ: «Càcaa wâdé na bà coo jii è picémara popai kà Pwiduée, ma bà pâdi è utimuru. ³ Èni co tèpa cèikî béeò, âna guwà pitòrigari cè tèpa 7 âboro géee jaawà, tèpa âboro na guwà còo pâ, nye wâdé kaa è càrarà ma tûâ kàra, na dipitirirà è Nyuââ Pwicîri ma autâmogòorimuru kà Pwiduée. Â bà o nama wakè kàra pwiri. ⁴ Ba wàibà, âna bà o jèe nye po tâa co kaa naa goo è pwapwicîri, ma picémara è popai.»

⁵ Â wâdé târa diri tèpa cèikî, â rà pitòrigari tèpa âboro bèeni:

Étienne (na dau maina è cèikî kèe, â dau tâa gòè è Nyuââ Pwicîri);

† 5.28 Mataio 27.25 †† Dernière phrase—Grec: «Nümawà na guwà nama tûu naa gòbâ è domii kà pwi âboro-bà?» † 5.29 Apostolo 4.19 †† Pawâro—Faire vivre. †† 5.31 Apostolo 2.33–34; Éfésu 1.20; Hébéru 2.10, 12.2

††† 5.36 Apostolo 21.38 ††† Judas—Càcaa wà Judas, pwi acâmu kà Iésu, na ia é icurié (1.16–18). § 5.40 Apostolo 4.18 §† 5.41 Mataio 5.10–12; 1 Pétèru 4.13 §†† 6.1 Apostolo 4.35 §† Tâpé na rà pwa grec—Tèpa cèikî na rà tèpa Juif, â na rà pitâa gòroigé jii napò Judée.

Filipo;
Procure;
Nicanor;
Timon;
Parménas;
Nicolas gée na ville Antioche. (Ia é biié naa goro pwapwicîri kà tèpa Juif.)

⁶ Â rà poparà medari tèpa apostolo, â rà pwapwicîri kàrà wà tèpa apostolo ma tòpò îrà naa gòrà.

⁷ †Â napwa é popai kà Pwidueé, âna nye pâra ba maina kaa, â é jèe dau pitoo é jéu tèpa cèikî na *Iéruusaléma. Â wâru tèpa pwa *ârapwaaïlò na rà cèikî.

Rà tâjûru Étienne

⁸ Wà Étienne, âna pwi âboro na dau maina naa gòè é *aupwényunyuâari kà Pwidueé. Â é pwa é pâ *câmu kâra pàtâma Pwidueé naa nabibiu kâra pâ âboro—muru na maina, na rà pò goo. ⁹ Êco na pwa pâra tèpa âboro na rà cicaraé—pàra tèpa Juif gée na du ville Cyrène ma Alexandrie na rà me gée na *wâra pitapitiri kà tèpa *ênawéna kîri na jèe tipirà còwâ. Â pwa mwara tèpa Juif gée na du province Cilicie ma Asia na rà cicara Étienne. Â rà pitûra ma wàè [ma pwaé]. ¹⁰ †Êco na ticè na rà wà tèe †, ba é tûra na autâmogòrimuru na é naa tèe é Nyuâaè Pwicîri.

¹¹ Wà tàpéebà, âna rà wâri tèpa âboro, ba na rà picipwâ gooé ma ina pâ: «Bà tère na é ina pâ popai na èpà naa goo wà *Moosé ma wà Pwidueé.» ¹² Â rà tubagûra nûma tèpa âboro ma wà tèpa pitûâ kàrà. Â rà ègò gée paé, â rà tâjûru wà Étienne, â rà popaé pâ naa na *wâratûâ maina.

¹³ Rà tòpò mwara tèpa âboro na rà pwâ, na rà ina pâ: «Wà pwi âboro bèeni, âna câé caa nao goro dàbaèpà é *Wâra pwapwicîri ma é *Naèà. ¹⁴ Â bà tère na é gére ina pâ, wà Iésu, é pé pwi Nazareth bèepwiri, âna ée mwa ténoori é Wâra pwapwicîri bèeni, â ée mwa tòotéri é pâ nyamanya na é naa tâjè wà Moosé!»

¹⁵ Wà diri tèpa wâratûâ, âna rà niâri pâ wà Étienne. Ba pé pwâra é naporomee, pwacèwii naporomara *angela.

Pai pupûra kà Étienne

7 É tawèeri wà Étienne wà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaïlò pâ: «Nye âjupâra kaa é pwina rà gére ina naa googà?»

É piwiâ jèkutâ goo tèpa Isaraéla —Abérama

² †Â é tòpi tèe pâ: «Tèpa jènereô ma tèpa caa, guwâ tère, wà Pwidueé na é maina ma muugère, âna é pièpàparié tà pwi caa kâjè *Abérama, na é bwaa tâa napô Mésopotamie, béaa kâra é pai pâra kèe nau tâa na ville Haran.

³ «Â é ina tèe wà Pwidueé pâ: Gà pâra jii é tâa'gà ma é napô'gà, â gà pâra naa na é pwi napô na go mwa tòcia tâgà.

Genèse 12.1

⁴ †«Â é còobé wà Abérama gée napô kà tèpa Kaldé, â é tâa Haran. Gée na càùé, â é bà wà caa kèe. Â wà Pwidueé, âna é popaé me, naa na é pwi napô bèeni, na jè gére tâa na nabà.

⁵ †«É tàmara ina tèe wà Pwidueé pâ: Go o mwa naa tâgà, ma wà tèpa gòobàragà, é pwi napô bèeni.

Genèse 17.8

Na pwi pâara bèepwiri, âna é bwaa càcaa pâ pipièrù wà Abérama! Â ticè caapwi ére na pwacèwii auduu goro pwùrujè, na é naa tà Abérama wà Pwidueé.

⁶ †«Â é ina tèe mwara wà Pwidueé pâ: Wà tèpa gòobàragà, âna rà o mwa pwa pârame naa na pwi jè napô, â rà o mwa piâboro kîri, â o mwa tubaèpà tàra naa na 400 naja.⁷ †Êco na go o mwa pwa wârimuru târa é pwi Ba, na é pwa ma rà tèpa piâboro kîri kèe. Â gée na càùé, â rà mwa còobé wà tèpa gòobàragà, â rà o mwa pwamainâ, naa na pwi ére bèeni.»

Genèse 15.13-14

Isaaka ma Iakobo

⁸ †«Gée na càùé, â wà Pwidueé, âna é pacoo é *ipwataâboro kàru ma Abérama. Â é nama câmu kèe—é pwa *kamaî. Â wà Abérama, âna é pwa kamaî tà pwi naîê Isaaka, na caapwi nadàpara pwapwicîri kèe. Â wà Isaaka, âna é pwa kamaî tà pwi naîê Iakobo, â wà Iakobo, âna é pwa tà tèpa 12 naîê, wà tàpé na rà mwa pâra nau tèpa jojooro 12 wâao *Isaraéla.»

Ioséfa

⁹ †«Wà tèpa aéjii-bà, âna rà piboo goo wà Ioséfa, pwi jè aéjii kàrà. Â rà icurié, â é pâra nau piâboro kîri wâ napô *Aigupito. Êco na é nye tà wâjaaé wà Pwidueé, ¹⁰ †â é nye popaé jii é pâ aré ma tòina. Â é naa tèe é autâmogòrimuru, â é nama é wâdéari wà Ioséfa wà Faraô, pwi ukai naa Aigupito. Wà Faraô, âna é pwa ma é pwi a pitûâ naa napô Aigupito, tèepaa naa goro é pwârawâ kèe.

¹¹ †«Tèepaa me é copwa na maina, naa na diri é napô Aigupito ma *Kanana †. Â dau pwaé kà tèpa âboro. Â wà tèpa caa kâjè, âna jèe ticè uti kàrà. ¹² Ūna é tâmogòori pâ, pwa utimuru wâ Aigupito wà Iakobo, â é tapoo panuâ boo [tèpa naîê] wà tèpa caa kâjè.

¹³ †«Naa na béwailu boo kàrà, â wà Ioséfa, âna é nama rà côoinaé wà tèpa cièe. Géewê, â wà Faraô, âna é mwa bàra tâmogòori é tâa kà Ioséfa. ¹⁴ †«Â wà Ioséfa, âna é nama popa me wà caa kèe Iakobo, ma diri é tâa kèe, na rà po 75 diri. ¹⁵ †«Â é boo naa Aigupito wà

†† 7.4 Genèse 11.31-12.5 ††† 7.5 Genèse 12.7, 15.18, 17.8
††† 7.6-7 Genèse 15.13-14; Exode 12.40 § 7.7 Exode 3.12 †† 7.8
Genèse 17.9-14, 21.4 ††† 7.9 Genèse 37.11,28, 39.2,21-23 †† 7.10
Genèse 41.37-44 ††† 7.11 Genèse 41.54, 42.1-2 †† Kanana—Napô
na ia é naa tà Abérama ma tèpa gòobèrèè wà Pwidueé. (Còo nee tii
4.) Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. †† 7.13
Genèse 45.1-4,16 ††† 7.14 Genèse 45.9-11, 46.27 ††† 7.15 Genèse
46.1-7, 49.33

† 6.7 Apostolo 2.41, 16.5 †† 6.10 Luka 21.15 † Ticè na rà wà tèe—Ils ne pouvaient rien faire contre lui. †† 7.2-7 Genèse 11.31, 12.1

Iakobo, â é mwa bà naawê, wailà ma tèpa caa kâjè.
¹⁶ †Â nye popa dò còwâ é napwùrudòrà naa na ville Sikem. Â tòpòrà naa na nacârù na é wâri goro mwani wà Abéraama târa é wâao kà Hamor.

¹⁷ ††«Â jèe pâmwünyabweri pwi pàara na o jèe coo i auinabéaa na é ina wà Pwiduée tà Abéraama. Ba wà tèpa Isaraéla, âna rà pimaina ma ipwénaï na Aigupito.
¹⁸ †Éco na é pâra nau cimaddò ê pwi jè ukai naa Aigupito, na é câbapiticémuru naa goo ê wakè kà Ioséfa.
¹⁹ Wà pwi ukai-bà, âna é ipwa tûâ târa i Ba kâjè, â é pwa ma tubaèpà târa. Â é tacoo goorà ma rà pâra jii é tèpa nari èpo kàra, ma panuârà, ba na rà bà.»

Moosé

²⁰ ††«Na pwi pàara-bà, âna pitèpa wà *Moosé, pwi nari èpo na dau wâdé pai còoê, â wâdé tà Pwiduée wâé. Â ipièrù gooé naa na âracié parui naa jaa du nyaa ma caa kêe. ²¹ ††Â ûna ru panuâê [wiâra é autûâri] â é pâmariê wà tô na naï wà ukai Faraô. Â é popaé ma pwi naïê. ²² Â rà pacâmuriê naa na diri é tàmanga kà tèpa Aigupito, â pwi a tûra bwàti, ma pwi a wakè bwàti.

²³ «Ûna 40 naja kêe, â me naa na pwâranümee pâ, na é cai wà tèpa aéjii kêe, é Ba Isaraéla. ²⁴ ††Â é pâmari pwi jè Aigupito na é gére èi pwi jè âboro Isaraéla. Â é pwamuruê jii pwi a éié, â é tétâmwara wà pwi Aigupito. ²⁵ É tà niimiri pâ wà tèpa aéjii kêe, âna rà o tâmogòori pâ, wà kaa Pwiduée na é cùrué pâ, ba na pwi a pa-udòrà, éco na càra caa tâmogòori.

²⁶ «Â, na pwi tòotù gée paé còwâ, âna é còo wà tupédu âboro Isaraéla na ru gére piokée. Â é picoo nadàparu, â é ina târu pâ: “Du âboro èpo, gàu tàgére tupédu aéjii, cina gàu pipwa tàu na èpà?” ²⁷ Éco na wà pwi âboro na é pwa na èpà tà pwi bée âna é cètùu wà Moosé. Â é ina tée pâ: *Wailàapà na pacimagà ma gà pwi ukai ma gà pwi a pitèimuru?*²⁸ *Wànau? Pwa na gà tétâmwaraô pwacèwii pai tétâmwaragà, géecaa, wà pwi Aigupito?*

Exode 2.14

²⁹ ††Ûna é tère pwiri wà Moosé, â é nye uru kaa. Â é pâra na pwa pârame naa na napô Madian. Â pitèpa naawê wà tupédu naïê.

³⁰ †«Gée na càuru 40 naja, â é tâa wà Moosé naa namaré, wâmwünyabweri gòrojaa Sinai. Â é còo é nari upwâra na tòo. Â wà pwi jè *angela, âna é nye cipàparié kaa na doromara ânye. ³¹ É nye dau pò kaa wà Moosé, â é me mwünyabweri, ba na é còo bwàti. Â é tère é pwâratùra kà Pwi Ukai, na é ina tée pâ: ³² *Wâgo Pwiduée kà tèpa caa'gà, wà Pwiduée kà *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo.*

Exode 3.6

Â é nye pwùkùru ^{§†} kaa wà Moosé goo é pai wâgotêe, â pwacoé tée ma é niâri.

³³ «Â é ina tée wà Pwi Ukai pâ: *Gà tòpwùtù du wâraâgà, ba napwa é pwi ére bèepwiri na gà gére coo*

† 7.16 Genèse 23.2–20, 33.19; Josué 24.32 †† 7.17–18 Exode 1.7 † 7.18–19 Exode 1.8–22 †† 7.20 Exode 2.2 †† 7.21 Exode 2.3–10 ††† 7.24 Exode 2.11–15 ††† 7.29 Exode 2.21–22, 18.3–4 § 7.30–35 Exode 3.1–10 §† Pwùkùru—Avoir la chair de poule, trembler de peur.

*wê, âna ére na pwicîri.*³⁴ *Go jèe còo i aré ma tòina kâra i Ba kôo Isaraéla, na Aigupito, â go tère é pwâra càwé kêe. Â go boome, ba na go pacòobée. Éni, âna gà pâra, ba go o mwa nama gà pâ naa Aigupito.*

Exode 3.5–10

³⁵ «[É naa tà Moosé é tàrù bèepwiri wà Pwiduée] éco na càra caa còoinaé wà tèpa jènereê, â rà ina pâ: *Wailàapà na pacimagà ma gà pwi ukai ma gà pwi a pitèimuru?*

Exode 2.14

Wàé kaa na é panuâê wà Pwiduée ma pwi a pitûâ, ma pwi a pipoparà ^{§††}. Ba wàé na ia é pitòrigarié wà pwi angela kà Pwiduée na é cipàparié naa na i na nari upwâra.

³⁶ ††«Â wà Moosé na é nama còobé é Ba kêe gée Aigupito. Naa na 40 naja, âna é pwa é pâ *câmu kâra pàtâma Pwiduée naa napô Aigupito, naa nawia Mii, ma naa namaré. Â rà pò goo wà tèpa âboro. ³⁷ Wà kaa pwi Moosé bèepwiri na é ina târa é Ba Isaraéla pâ: *Wà Pwiduée, âna ée mwa pacimaddò gée nabibiu kàwà cè pwi *péroféta na é pwacèwii.*

Deutéronome 18.15

³⁸ ††Nye wà mwara wà Moosé na é tâa jaa tèpa caa kâjè, na rà caatâa namaré. Â nye wàé mwara na ia é patùraé i pwi angela, naa gòrojaa Sinai, â na ia é naa tée é pâ popai târa wâro, ba na ée mwa naa tâjè.»

Tàutàra goo Moosé

³⁹ «Éco napwa wà tèpa caa kâjè, âna tàutàra na rà pitère dèe, â tàutàra gooé, â nùmarà dàra wâjué còwâ naa Aigupito. ⁴⁰ ††Â rà ina tà wà *Arona [pwi cièe] pâ: *Gà pwa cè pâ ânuuru duée kâjè cèna rà pâbéaa kâjè. Ba pé pwi Moosé bèepwiri, wà pwi a pacòobéjè gée napô Aigupito, âna câjè caa tâmogòori cèna gére tèepaa marié.*

Exode 32.1

⁴¹ ††Na tòotù-bà, âna rà pwa é pé nari paaci, ba na pé ânuuru duée kàra, â rà pwa ma pwa *ârapwaaillò tée. Â rà dau ipwàdée kaa goo pwina rà pwa. ⁴² †††Napwa naa goo Pwiduée, âna é panuârà ma rà pwapwicîri târa [é tòotù ma parui ma] é pâ îricò. Ba jèe wii naa na é tii kà tèpa péroféta, pâ:

*Tòpi tòo co, Isaraéla!
 Guwà pwapwicîri tâf
 na guwà tâa namaré?
 Guwà pwa ârapwaaillò tâf
 naa na 40 naja?
 43 Nye càcaa wâgo!
 Guwà popa wâ imwaano
 kâra duée Molok^{§§†}!
 Guwà popa é îricò
 kâra duée Réphan^{§§§}!
 Guwà ipwamainaru
 goro *ânuurumuru*

§†† Apipoparà—Leur dirigeant (a-pi-popa-rà). §† 7.36 Exode 7.3, 14.21; Nombres 14.33 §†† 7.38 Exode 19.3 §† 7.40 Exode 32.1 §† 7.41 Exode 32.2–6 §§† 7.42 Amos 5.25–27 §§† Molok—Pwi jè duée kà tèpa Kanana. §§§ Réphan—Pwi jè duée kà tèpa Babulona.

na ia guwà pwa goro îwà.
 Êkaa na guwà tère:
 Go nama guwà còobé awé
 jii napô kàwà.
 Guwà o pwa karapuu
 naa napô *Babulona.» Amos 5.25–27

Wâra pwapwicîri goro imwaano

⁴⁴ «Wà tèpa caa kâjè, âna rà pwa ê wâra pwapwicîri goro imwaano, ba na é wâjaarà wà Pwidueé. Rà pagòtù i wâ-bà wiâra ê pai câmuri kà Pwidueé, na ia é paari tà Moosé. ⁴⁵ †Gée na càurà, â wà tèpa naîrà, âna rà tòpi ê pwi wâra pwapwicîri-bà. Â rà popa wiâra na rà pâra wiâ wà Iosua. Â rà pa goro paa ê napô [Kanana] â rà tâaboo naawé. Ba wà Pwidueé, âna é pwâri tèpa Ba na rà tâa wê béaa kàra. Â i wâra pwapwicîri-bà, âna é tâa wê tiagoro ê pàara kà ukai *Davita. ⁴⁶ ††Â napwa wà Davita, âna wâdé tà Pwidueé wàé. Â é ilari jiié pâ, na é pacima cè Wâra pwapwicîri kâra ê Ba Isaraéla †. ⁴⁷ ††Â wà *Solomona na é mwa bari ê wâ kà Pwidueé.

⁴⁸ «Êco na wà Pwidueé na é tâjaijè, âna câé caa tâa na ê wâ na pwa goro na-araraîri âboro. Ba wàéni ê pwina é ina, na é naigé mee wà pwi péroféta kêe:

⁴⁹ Ê napwéretòotù,
 âna autâa kôo;
 Ê gòropuu diri,
 aucò kîri kôo.
 Wâpà cè wâ
 na guwà bari,
 na pâri ma go tâa na?
 Wâpà cè wâao
 cèna go tâa wê?
⁵⁰ Ba nye wâgo kaa,
 na go tòpò diri,
 goo du na-araîô.» Ésaie 66.1–2

Guwà tèpa cicara Pwidueé!

⁵¹ ††É ina mwara wà Étienne tà tèpa pitûâ pâ: «Po dau gòo ê pâ pûruwà! Ba tàutàwà na guwà tère ê popai kà Pwidueé! Guwà nye ciburà cicara ê Nyuâaê Pwicîri, pwacèwii wà tèpa caa kàwà. ⁵² †††Ba rà tubaèpà ma pòtâmwara tèpa péroféta diri, wàilà na rà tàmara ††† inapàpari ê pai tèepaa kà Pwina é *târù.

«[Wà pwiibà, âna é pitòrigarié wà Pwidueé] êco na guwà icurié, â guwà tèpa pòtâmwereé. ⁵³ Wâguwà tàpé na guwà tòpi ê Naèà kà Pwidueé na rà pinaigé mee tàwà ê pâ angela †, â câguwà caa pâra wiâra.»

Rà tètâmwara Étienne

⁵⁴ Na rà tère ê popai-bà wà tèpa pitûâ, â rà nye dau putâmu kaa, â rà pitôngûru poropwâra, naa goo wà Étienne.

† 7.45 Josué 3.14–17 †† 7.46 Exode 25.40; 2 Samuel 7.1–16
 ‡ Ba Isaraéla—Grec: Pwârawâ kà Iakobo. †† 7.47 1 Rois 6.1–38
 †† 7.51 Ésaie 63.10 ††† 7.52 Mataio 23.31 ††† Tâmara—En
 avance. Tâ-mara. † É pâ angela—Rà ina wà pâra tèpa Juif pâ, é
 Naèà, âna rà pinaigé mee wà tèpa angela.

⁵⁵ ††Éco na é boo naa gòé ê Nyuâaê Pwicîri, â é niâ too naanidò *napwéretòotù wà Étienne, â é còo ê muugère kà Pwidueé, â é còo wà Iésu na é coo gòro étò kà Pwidueé †††. ⁵⁶ †††Â é ina pâ: «Guwà tère! Go còo ê napwéretòotù na é tàpirié, â wà *Pwina naîri âboro na é coo gòro étò kà Pwidueé!»

⁵⁷ Â rà nye uu too kaa wà tèpa pitûâ, burà cémoori ê pwâranyürurà, â rà nye itâa me kaa naa gòé. ⁵⁸ Â rà bèerié boo naa gòroigé jii é ville, â rà tòpwütù ârab-wée kàra, ma tòpò naa goro majoro â é pwi âboro èpo, na nee Saulo. Â rà èi Étienne goro atù, ba na rà catâmwereé.

⁵⁹ Â é pwapwicîri burà ina pâ: «Pwi Ukai Iésu, gà tòpi é nyuâaô.»

⁶⁰ †††Â é tùu jùrué, â é tomara too pâ: «Pwi Ukai, gà cibwaa pitòwâri tàra é pwi èpà bëeni rà pwa tòo!» Â é bà.

8 Wà Saulo, âna é wâgòo ê pai tètâmwara wà Étienne.

É tubaèpà tà tèpa cèikî wà Saulo

Nye na kaa pwi tòotù-bà, na nye maina pâ kaa ê pai tubaèpà tà tèpa cèikî wà *Iéruusaléma. Â rà jèpa ipiina pâ naa pâ ére gée goo *Judée ma Samaria. Â wàco tèpa *apostolo na rà nye tà tâa Iéruusaléma. ² Wà tèpa âboro na rà dau pitòimirà naa goro ê pwapwicîri, âna rà pwàniri wà Étienne, â rà dau imurué ba maina.

³ ††Éco napwa naa goo wà Saulo, âna é nye dau tubaèpà kaa tà tèpa cèikî, â é tédidirirà. Â é ipâra wii pâ pwârawâ kàra, â é pwa ma dàti còobé ê pao ma ilâri, â naarà dò naa na karapuu.

Wakè kà Filipo na Samaria

⁴ Wà tèpa cèikî na ia rà ipiina, âna rà jèpa pâra naa é pâ napô, â rà picémara é *Picémara Wâdé. ⁵ É pâra wà Filipo †† naa na pwi ville gée goo Samaria, â é picémara tà tèpa âboro naawé [pâ, wà Iésu, âna é] pwi *Mesia, [pwi a pa-udòjè]. ⁶ Â rà nye po cau tàmaari bwàti é pwina é ina tàra, [na pâ tòotù] ba rà tère ma còo é pâ câmu na é pwa, goro é pàtâma Pwidueé. ⁷ Ba é pâ duée, âna rà uu too, na rà còobé gée goo tàpé na rà wâru. Â wâru mwara tèpa pitâbwamwa ma tàpé na rà bee na rà capai wâdé diri. ⁸ Â dau maina é ipwàdée na é pwi ville-bà.

Simona pwi a pwa tutê

⁹ É nye mara tâa na é pwi ville-bà é pwi âboro na ina gooé pâ Simona. É pwi a pwa tutê, â é nama dau pwa-muru naa gooé. Â wà tèpa âboro na napô Samaria, âna rà dau pò goo é pwina é pwa.

¹⁰ Wàilà diri, tapoo gée goo tèpa nari èpo tiagoo tèpa ijiao, âna rà mu nye po tàmaarié bwàti, â rà nye cau ina diri kaa pâ: «Wà pwini, âna nye tâa gooé kaa é

† 7.55 Psaume 110.1 ††† Gòro étò kà Pwidueé—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Gòro âji î wà Pwidueé. †† 7.56 Kolosé 3.1 ††† 7.60 Luka 23.34 †† 8.3 Apostolo 9.1,13, 22.4, 26.9–11 †† Filipo—Pwi jè
 ârapâra tèpa 7 apitu tà tèpa apostolo. (Còo Apostolo 6.5.)

pàtama wà Pwiduee, na dau maina awé!»¹¹ Rà nye dau tàmarié bwàti kaa, ba jèe dau gòiri é pàara, na é pwa ma rà pò goro é pai pwa tutê kèe.

¹² Êco na, [Úna é tèepaa me] wà Filippo, â rà cau tèreè, na é picémara tàra é Picémara Wâdé goo wà Iésu Kériso, ma é *Mwaciri kà Pwiduee. Â rà cèikí naa goo, â rà nama *upwaarà—wà tèpa paa ma pa ilàri mwara.

¹³ Napwa naa goo wà Simona, âna é cèikí mwara, â *upwaaé. Géé na càué, â jèe caé caa pâra jii wà Filippo. Â é còo é pâ *câmu na maina kâra pàtama Pwiduee na gére coo, â po dàpàgà tée, wàé mwara.

¹⁴ Wà tèpa apostolo, na rà tâa Iérusaléma, âna rà tère pâ rà jèe tòpi é popai kà Pwiduee wà tèpa âboro Samaria. Â rà panuâ pâ wà Pétèru ma Ioane.¹⁵ Úna ru tèepaa pâ naa jaarà, â ru pwapwicíri kàra, ma rà tòpi é Nyuâaé Pwicíri.¹⁶ Ba caé caa pâji boo naa gò cè pwi jèe ârapàarà, ba bwaa nye po upwaarà co naa na nee Pwi Ukai Iésu.¹⁷⁻¹⁸ †Â ru tòpò îru naa gòrà, â rà tòpi é Nyuâaé Pwicíri.

Úna é còo pwiri wà Simona, [â é pò]¹⁹ â é ina tà tupédu apostolo pâ: «Gàu naa tòo mwara é pwi pàtama bèepwiri, ba na go tòpò é îo naa gò pâ âboro, ba na rà tòpi é Nyuâaé Pwicíri.»

Â pwa na é naa mwani tàru.

²⁰ Êco na é ina tée wà Pétèru pâ: «Pwiini! Wâdé na tiàngà bau é mwani'gà! Wànau? Gà tà niimiri pâ, é âraimeai kà Pwiduee, âna muru wâri goro mwani?²¹ O nye ticè kâgà géé goo é wakè kâbu! Ba po dau èpà é pwâranümagà!²² Biigà jii é pâ auniimiri'gà na èpà, â gà pwapwicíri tà Pwi Ukai, ba na é pwanauri tâgà é auniimiri'gà.²³ Ba go còo pâ jèe dipitirigà é èpà, â gà dau pwi a piboo. Ba é èpà, âna é pii é pwâranümagà ma auniimiri'gà.»

²⁴ Â é tòpi tàru wà Simona pâ: «Tupéeni, gàu pwapwicíri ba kôo, ba na o càcaa tèepaa mariô é pâ namuru na gàu gére ina!»

²⁵ Ru picémara é popai kà Pwi Ukai wà Pétèru ma Ioane. Â géé na càué, â ru wâjué còwâ naa Iérusaléma. Â wii naigé, âna ru picémara é Picémara Wâdé naa na é pâ village na wâru, géé goo Samaria.

É cèikí pwi âboro géé Éthiopie

²⁶ Napwa naa goo wà Filippo, âna é patùraé é pwi *angela kà Pwi Ukai, â é ina tée pâ: «Gà cimadò, â gà pâra wii naigé na é boo géé Iérusaléma naa Gaza, pwi naigé na càra caa ciburà wédò na.»

²⁷ Â é nye cimadò kaa wà Filippo, â é pâra. Úna é pâra wii é naigé, â ipitiru ma pwi jèe âboro géé napò Éthiopie ††. Wà pwiibà, âna pwi âboro imaina ‡ naa na pitûâ goo é pâ mwani kà tò ilàri ukai naa Éthiopie. Ba é wâjué còwâ géé goro aupwamaina Pwiduee na Iérusaléma.²⁸ Â é gére pûra é tii na é wii wà *péroféta Isaia, na é na wàtio kèe.

† 8.17 Apostolo 19.6 †† Éthiopie—Napò wà Afrique, wâboo iti kâra Aigupito (Égypte). ‡ Pwi âboro imaina—Grec: Pwi eunuque, pwi âboro imaina. (Còo Mataio 19.12.)

²⁹ É ina tà Filippo é Nyuâaé Pwicíri pâ: «Gà paé, ba na gà cimwünyabwèri é pwi na wàtio bèepwiri gére me.»

É patùraé goo Iésu

³⁰ É itàa pâ wà Filippo, â é tère wà pwi Éthiopie na é gére pûra é tii kà péroféta Isaia. Â é tawèerié wà Filippo pâ: «Gà nye tâmogòori é pwina gà gére pûra?»

³¹ Â é tòpi tée pâ: «Na o wànau târa cè pai tâmogòori kôo, wiàna nye ticè na paari tòo?» Â é ila wà Filippo pâ, na é too ma é tâa jaaé.³²⁻³³ ††Napwa pwi ére na tii na é gére pûra, âna wàéni:

*Rà popaé pâ,
pwacèwii pwi mutò
na tapàgà na wàé.
É tà tâa, é tà cîô
na rà pwa tée na èpà.
Nye dau ticè *târù
kâra é pwina rà pwa.
Rà dàtié pâ
dàra pwâra bà kèe,
pwacèwii pwi mutò
naa na wâra taa macii.
Rà wâpà pâ naîé?
Â dà cè jèkutâ
na piwiâ goorà?
Au, bwa, ba nye ticè!
Ba jèe patâjii
é wâro kèe ni
na é tâa gòropuu.Ésaie 53.7-8*

³⁴ Â é tawèeri Filippo wà pwi a pitûâ, pâ: «Pâri ma gà ina tòo, pâ, wàilàpà na é inaé naani wà pwi péroféta? É nye pi-inaé còwâ, é, é ina cè pwi jèpwi?»

³⁵ Â, tapoo géé goo pwi auinapopai-bà, â é inapàpari tée wà Filippo é Picémara Wâdé goo wà Iésu.

É cèikí ma upwaaé

³⁶ ††Na ru pâra wii naigé, â ru pâmari é najawé, â é ina tà Filippo pâ: «Dà cè pwina o pacoo wiàna upwaaò na jèe wàéni i najawé.»

{³⁷ Â é tòpi tée wà Filippo pâ: «Wiàna gà cèikí géé na âji pwâranümagà, â pâri ma upwaaagà.»

Â é tòpi tée pâ: «Go cèikí pâ, wà Iésu Kériso âna *Pwina naí Pwiduee.»}

³⁸ Â é nama pacoo i na wàtio, â ru boo ma wà Filippo naa najawé, â é upwaaé.³⁹ Na ru tò còwâ géé najawé, â é nye dàgòtù wà Filippo kaa é Nyuâaé kà Pwi Ukai, â caé mwa caa còo còwâ wà pwi a pitûâ. Êco na é dau ipwadéé kaa, â é nye pâra wii naigé kèe.

⁴⁰ ††É mwa tòpò wà Filippo naa na ville Azot é Nyuâaé kà Pwi Ukai. Â géewê, â é pâra naa Césarée wà Filippo. Â wii naigé, â é picémara é Picémara Wâdé naa na diri é pâ ére.

†† 8.32-33 Ésaie 53.7-8 †† 8.36 Apostolo 10.47 ††† 8.40 Apostolo 21.8

É todà Saulo Pwi Ukai Iésu

9 [†]Na pwi pàara-bà, âna é dau putàmu wà Saulo naa goo wà tèpa cèikî naa goo wà Iésu. Dau nùmee na é pòtàmwararà, â é mudàra cè pai pwa wèe. Â é pâra nau còo wà pwi *ukai kà tèpa pwa ârap-waailò. ² Â é ilari jiié pâ, na é wii cè tii, tà tèpa pitûâ kâra pâ *wâra pitapitiri na ville Damas. Ê tii-bà, âna é naa é tàrù kèe ma é tâjùru diri tèpa cèikî na é pâ-darirà—wà tèpa paa ma ilàri na rà wâgoo ê pai *pâra wiâ Pwi Ukai—ba na é poparà me naa *Iérusaléma.

³ Â, na é gére pâra wii naigé pâ naa Damas, â ûna é pâmwünyabweri wê, â nye me kaa géenidò *nap-wéretòotù é pwi pwéelaa, â é pwéelaa bèepié. ⁴ Ê nye tûuboo kaa naa napuu, â é tère pwi pwâratùra na ina tée pâ: «Saulo, Saulo, cina gà tubaèpà tòo?»

⁵ [Nye dau wâgo tà Saulo kaa] â é tawèeri pâ: «É?! Wâgà wàa, co Pwi Ukai?»

Â é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ: «Wâgo Iésu, na gà gére tubaèpà tòo ^{††}. ⁶ Gà cimadò, â gà tò naa Damas, ba o mwa ina tâgà naawê, cè pwina gà pwa.»

⁷ Wà tèpa âboro na rà pâra wiâê, âna nye po dàpàgà tàra, â càra caa tâmogòori cèna rà ina. Ba rà nye tère é pwâratùra, êco na nye ticè âboro cèna rà còo.

⁸ Ûna é cimadò géee napuu wà Saulo, â é niâ, êco na jèe câé caa còojè. Â rà mwa po tu naa goro îê, â rà popaé pâ naa Damas. ⁹ Â âracié tòotù na é tâa, â câé caa còojè, â câé caa ija ma wâdo.

É cùru Ananias pàdari Saulo

¹⁰ É tâa Damas pwi jè a cèikî na nee Ananias. Â é pièpàparié tée wà Pwi Ukai, â é ina tée pâ: «Ananias!» Â é tòpi tée pâ: «Wànau?»

¹¹ Â é ina tée wà Pwi Ukai pâ: «Gà cimadò, â gà pâra naa na pwi naigé na nee 'Tàrù' â gà mudàra na pwârawâ kà Judas, wà pwi âboro géee na ville Tarse, na nee Saulo. Ba é gére pwapwicîri, â go nama é còo naa na nyuâa ¹² é pwi âboro na nee Ananias na é gére tòme. Â é tòpò du îê naa gòé, ba na é còojè còwâ.»

¹³ Â é tòpi tée wà Ananias pâ: «Au, Pwi Ukai, wà pwi âboro-bà, âna wâru tèpa âboro na rà inaê ba èpà tòo. Ba rà ina pâ: "Po dau wâru pâ muru na èpà, na é pwa tà tèpa âboro kà Pwiduée—tèpa cèikî naa goo wà Iésu—na Iérusaléma." ¹⁴ Â é gére wâni pa é tàrù, na rà naa tée wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ba na é tâjùru diri wà tèpa âboro na rà ipwamainagà.»

¹⁵ Êco na é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ: «Gà pâra, ba go jèe pitòrigari wà pwi âboro bèepwiri, ba na é pwi neemuru wakè kòo. Ba ée mwa pamogòori é needò na ara é pâ Ba ma tèpa ukai kàra, ma na ara mwara é Ba *Isaraéla. ¹⁶ Â go o mwa paari tée diri é pwina, na ée pwa naa na aré ma tòina, ba kòo.»

¹⁷ Â é nye còobé kaa wà Ananias, â é pâra.

† 9.1 Apostolo 8.3 †† Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bëeni: «O dau gòo naa googà, na gà cìcara Pwiduée.» Po dau dàpàgà tà Saulo, â é dau céca. Â é ina pâ: «Pwi ukai, dà na nùmagà na go pwa?» Â é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ... ‡ 9.15 Apostolo 25.13, 27.24; Roma 1.5 †† 9.16 2 Korénito 11.23–28

É pwapwicîri kèe Ananias

É tò wà Ananias naa na pwârawâ na é tâa wè wà Saulo. Â é tòpò du îê naa gòé, â é ina tée pâ: «Saulo, pwi a cèikî béedò, é cùruo wà Pwi Ukai Iésu—wà Pwi Ukai na ia é piâpàparié tâgà na naigé Damas. Â é panuâo me, ba na gà còojè còwâ, â, ba na dipitirigà é Nyuâaê Pwicîri.»

¹⁸ Â nye tûu kaa géeni na âraporomee Saulo é pâ pwina pwacèwii é upàra ârawéà, â é còojè còwâ. Â é cimadò, â pwa ma *upwaaé. ¹⁹ Â é ija, â me còwâ é nii kèe.

É tapoo inapàpari Iésu wà Saulo

Bwaa tàpo pwa tòotù kà Saulo na Damas jaa tèpa cèikî. ²⁰ Â géewê, âna é nye picémara kaa é popai, pâ naa é pâ wâra pitapitiri. Â é inapàpari tàra pâ wà Iésu, âna nye wâé kaa *Pwina naî wà Pwiduée.

²¹ ††Wà diri tàpé na rà gére tàmaariê, âna rà dau pò. Â rà ina pâ: «É! Gona càcaa wâé kaa, na ia é dau gòo goro tubaèpà tà tèpa cèikî naa goo Iésu, na Iérusaléma? Â é me mwara naani nau tâjùrurà ma poparà pâ-dari tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò!»

²² ††Êco na pimaina too é pàtama Pwiduée naa goo é pai tura kà Saulo. Â é pamogòori tà wà tèpa *Juif géee Damas pâ, wà Iésu, âna é Pwi *Mesia, [pwi a pa-udò na rà tapacîé géee na biu]. Â càra caa tâmogòori cè pwina rà tòpi tée.

É uru jii tèpa pièpàrié

²³ Jèe tàpo pwa pàara kà Saulo wâjaara, â rà ipitiri wà tèpa Juif, â rà pitèrerà, ba na rà tètàmwereê. ²⁴ Â, na diri é pâ ne ma pwaa, âna rà wéaa dèe goo é pâ goropwârawâ goro napô, ba na rà catàmwereê. Êco na é pâra nau tâmogòori pwiri Saulo. ²⁵ ††Â, na jèe ne, âna rà nama é uru wà tèpa bée. Ba rà tòpòé naa na pé na ai, â rà panuâê boo wii é pé goropwiinawâ babé wâri napô.

É pitu tée Barnabas

²⁶ §É pâra naa Iérusaléma wà Saulo, â é mudàra cè pai pwa wèe, ba na é pâra mari tèpa cèikî. Êco na wâgotàra diri gooé, ba càra caa wâari pâ é jèe pwi jè a cèikî.

²⁷ ††Êco na é pitu tée wà Barnabas †††. Ba é popaé pâ-dari wà tèpa *apostolo, â é piwiâ tàra pâ: «Wà Pwi Ukai, âna é piâpàparié tà pwiibà naa gòo naigé, â é patùraé. Â ni, âna câé caa piwâ na é picémara naa na nee Iésu na Damas.»

²⁸ Tapoo géewê, âna é jèe tâa jaarà wà Saulo, â é pâra ma me naa Iérusaléma, â é picémara ba gòo naawê, naa na nee Pwi Ukai. ²⁹ Â é patùra mwara wà tèpa Juif na rà pwa grec. Êco na rà pwaé goro pwina é ina tàra, â wàilà mwara, âna rà mudàra cè pai pwa

†† 9.21 Apostolo 8.3 ††† 9.22 Apostolo 18.28 ††† 9.25 2 Korénito 11.32–33 § 9.26 Galatia 1.17–19 §† 9.27 1 Korénito 9.1 §†† Barnabas—Còo Apostolo 4.36–37.

wèe, ba na rà catàmwereê. ³⁰ Ûna rà tàmogòori pwiri wà tèpa cèikî, â rà popaé pâ naa na ville Césarée. Â géewê, âna rà pwa ma é pâra naa Tarse.

³¹ Na pwi pàara-bà, âna rà wâro na è tàbwàti wà tèpa cèikî wâna diri è pâ napô *Judée, Galilée ma *Samaria. Rà pipagòorà, â rà papwicîri wà Pwiduée. Â dau pitoo é jéùrà ba é pitu tàrà è Nyuâaê Pwicîri.

Wakè kà Pétéru na Lydda ma Joppé

É pâra còwâ wà Énée

³² Wà Pétéru, âna é cai pâ mwara tèpa âboro kà Pwiduée na diri è pâ napô, â é pwa ma boo tia jaa wà tàpé na rà tâa na village Lydda. ³³ Â é pâmari naawê pwi jè âboro na nee Énée, na jèe 8 naja kèe goro puu gòro aupuu kèe, ba é pitàbwamwa.

³⁴ Â é ina tée wà Pétéru pâ: «Énée, é pwa ma gà wâdè ni wà Iésu Kériso! Cimadò, â gà pipîri è aupuugà!» Â é nye cimadò kaa.

³⁵ Ûna rà còwê [na é pâra] â rà cèikî naa goo wà Pwi Ukai wà diri tèpa âboro Lydda, ma Saron †.

É pawâro còwâ Tabitha

³⁶ Wâjaa tèpa cèikî na ville Joppé, âna pwa è tô ilàri, na nee Tabitha [naa na *hébèru] ma Dorcas naa na grec. É tô a nye po wakè kèe pwa pwina wâdè. Ba é pitu tà tàpé na piticè neemururà. ³⁷ Êco na, na pàara-bà, âna é maagé, â é bà. Gée na càuru na rà papitooé, â rà popaé too naa na pwi narawâ na tâdòiti. ³⁸ Ûna rà tàmogòori wà tèpa cèikî wê pâ, wà Pétéru âna é tâa Lydda, â rà cùru pâ tupédu ârailu béera nau ina tée pâ, na é wâcì medarirà. (Ba càcaa wâiti Lydda pâ naa Joppé.) ³⁹ Â é nye pâra kaa wiâru wà Pétéru. Ûna é tèepaa pâ, â rà popaé too naa na pwi narawâ na tâdòiti. Â wà diri è pâ ilàri dâpwà, âna rà cibèepié burà i, â rà paari tée na jèpapara ârabwée na é pwa wà Tabitha, na é bwaa wâro.

⁴⁰ Â é pacòobèrà diri wà Pétéru, â é tùu jùrué, â é pwapwicîri; â é tabiié dâra i naiiri âboro bà, â é ina tée pâ: «Tabitha, cimadò!»

Â é nye niâ kaa wà tòobà, â ûna é còo wà Pétéru, â é nye too kaa nau tâa! ⁴¹ Â é tu pâ dèe wà Pétéru, â é pacimadòé. Â nabwé, â é todà pa ilàri dâpwà ma diri pàra âboro kà Pwiduée, â é paari tàrà wà Tabitha, na é jèe wâro còwâ!

⁴² Diri tèpa âboro wà Joppé, âna rà tère è pwi jèkutà-bà, â dau wâru tàpé na rà cèikî naa goo wà Pwi Ukai.

⁴³ Tàpo gòiri wà Pétéru wê, â é pitâa jaa pwi âboro na nee Simona, pwi a wakè goro parawére macii.

Pétéru ma Corneille

10 Pwa pwi âboro na é tâa Césarée na nee Corneille, pwi *Roma. Wà pwiibà âna é pwi jè caa kâra 100 coda, gée nabibiu kâra wâra coda kà tèpa Italie. ² Wà pwi âboro-bà, âna wâdè tée è pwapwicîri kà

† Saron—Nacè na maina, 80 km pai gòri wèe, ma 15 km pai maina wèe.

tèpa *Juif, wàe mara è pwârawâ kèe. É dau pwi a pimeai tèpa Juif na ticè kâra, â é pwi a nye tà pwapwicîri tà Pwiduée.

É patùra Corneille pwi angela

³ Na jè tòotù, na âracié inere-tòotù na càuru ija, â é pwapwicîri, â é nye po còo bwàti kaa pwi *angela kà Pwiduée na é tò mariè naa wâ, â é ina tée pâ: «Corneille!»

⁴ Â é nye po còwê kaa wà Corneille, â dau wâgotèe, â é ina pâ: «Dà, co Pwi Ukai?»

Â é ina pwi angela pâ: «Napwa è pâ pwâra pwapwicîri'gà, âna é tère wà Pwiduée, â é còo è pai imeaigà, â câe caa imwùru jii. ⁵ Gà naa pâ ni naa Joppé cè tèpa âboro, ba na rà pâ nau todà me wà Simona, na ina gooé mwara pâ Pétéru. ⁶ É pitâa jaa wà Simona, pwi a wakè goro parawére macii. É pwârawâ kà pwiibà, âna tâa bàrawià.»

⁷ Na é pâra còwâ i pwi angela, â wà Corneille, âna é todà tupédu ârailu âboro gée jaa tèpa ênawéna kèe. Â é todà mwara pwi jè coda kèe, gée nabibiu kà tèpa coda na é pitûa kâra—pwi coda na jèe dau gòrié jaaé, â pwi a pitòimiriè naa goro pwapwicîri. ⁸ Gée na càuru na é wiâ tàrà diri è pâ pwina tèepaa mariè, â é cùrurà pâ naa Joppé.

É patùra Pétéru è Nyuâaê Pwicîri

⁹ Na tòotù gée paé còwâ, na po gopaé bwàti, âna rà pâmwünyabweri Joppé. Na pwi pàara-bà, âna é too wà Pétéru naanidò gòrowâ ††, nau pwapwicîri, ¹⁰ na rà pwabwàti è uti kèe [wà tèpa âboro wà pwârawâ]. Na é gère pwapwicîri, â me mariè pwâra copwa, â nùmee dâra ija. Â wà Pwiduée, âna é paari tée naa na nyuâa è pâ muru. ¹¹ É nye còo kaa è napwéretòotù na é tàpirié, â é boome géewê è pwina pwacèwii è pwérela na dau maina na cipa pâ ârapàpé naûruê. Â é tàbàtù boome naa gòropuu. ¹² Â tâa na, diri è pâ na pwâra macii na ârapàpé ârà, ma êdiri pâ âgòri ma âûtòo ma dòèa, ma êdiri pâ marü mwara.

¹³ Â é ina tée pwi pwâratùra pâ: «Gà cimadò co Pétéru, â gà taa, â gà uti.»

¹⁴ †Êco na é ina wà Pétéru pâ: «Bwa! Tàutòo co Pwi Ukai, ba cãgo caa mu uti è pwina papwicîri [è *Naèà kâbà].»

¹⁵ †É jèu tère mwara i pwâratùra, na é ina tée pâ: «Gà cibwaa câbaèpà è pwina é ina wà Pwiduée pâ muru na wâdè.»

¹⁶ É wacié tèepaa è pâ namuru bèepwiri, â gée na càùé, â càù too còwâ naa napwéretòotù.

¹⁷ Â, na gère wàrapwiri, â wà i tèpa âboro na ia é cùrurà wà Corneille, âna rà jèe pitawèeri cèna é wèe i pwârawâ kà Simona, â tòcia tàrà i pwârawâ. Â rà tèepaa pâ naa goropwârawâ, na pàara na wà Pétéru na é bwaa gère pimudàra cè pai ina wàra i pwi na ia é paari tée wà Pwiduée. ¹⁸ Â rà to, â rà tawèeri pâ: «Gona

†† Gòrowâ—Pwa goro puu, â po bàracaari bwàti, â pâri ma jè pâra gò. † 10.14 Lévitique 11.1–47; Ézékiel 4.14 †† 10.15 Maréko 7.15, 19

nye wâni kaa na é pitâa wê wà Simona, pwina nee Pétéru?»

Rà pâmariê wà tèpa âboro kà Corneille

¹⁹ Na é bwaa gére pinünüma wà Pétéru naa goo i pwi na ia é còo, â é ina tée ê Nyuâaê Pwicîri pâ: «Pwiini, rà wâni wà tèpa âracié âboro na rà mudàgà. ²⁰ Cimadò ma gà boo, â gà cibwaa piwâ na gà pâra wiârà, ba wâgo na naara me.»

²¹ Â é boo wà Pétéru, â é ina tà tèpa âboro bèeni pâ: «Wà pwi âboro na guwà gére mudèe, âna wâgo kaa. Dà cè majoroé ma guwà me?»

²² Â rà tòpi tée pâ: «É cùrubà me wà Corneille, pwi caa kâra coda, pwi âboro na é *târù, â wâdé tée é pwapwicîri kà tèpa Juif. Wà diri mwara tèpa Juif, âna rà pi-inaê ba wâdé. É piâpâparié wà pwi angela kà Pwiduée, â é ina tée pâ, na é pwa ma gà me naa pwârawâ kêe, ba na é tere cè pwina gà ina tée.»

²³ Nabwé, â é ticirà wà Pétéru ma rà bwaa puu.

É pâra wiârà naa jaa Corneille

Na dàuru kêe, âna é jèe pâra wiâ tèpa âracié âboro bèeni wà Pétéru. Â rà pâra wiâê mwara wà pâra tèpa cèikî na tâa Joppé. ²⁴ Na pwi tòotù gée paé còwâ, â rà tèepaa pâ naa Césarée. Â é tà tapacîrà wê wà Corneille, ma wà tèpa âboro gée na tâa kêe ma tèpa âji bée, na é nye todàra me. ²⁵ Na é tò wà Pétéru, â é pâra caraé wà Corneille, â é tùu jùrué burà cùué boo naa goro â wà Pétéru.

²⁶ †Éco na é dàgòtùé wà Pétéru, â é ina tée pâ: «Gà cimadò, ba go nye pwi âboro pwacèwiigà!»

²⁷ É nye gére tura burà too naa na wâ wà Pétéru, â é pâmari pâ âboro na wâru, na rà jèe tàgére tâa wê. ²⁸ Â é ina târa pâ: «Guwà jèe nye tâmogòori pâ muru pwicîri tà tèpa Juif, na rà pabée tàpé na càra caa tèpa Juif. Â papwicîri jirà mwara na rà tò naa jaarà. Éco na é jèe paari tòo wà Pwiduée pâ, na go cibwaa cabaèpà pwi âboro ma go cibwaa miiriê. ²⁹ Ékaa na, na guwà todòo me, â nye ticé pwina na go bwaa èrà goo.»

«Â go tawèeriwà pâ: Dà cè majoroé ma guwà nama go me?»

³⁰ Â é ina tée wà Corneille pâ: «Jèe âracié tòotù nabà, gée na càuru pwi tòotù na go pwapwicîri ni, na âracié ineretòotù. Â pwi tòotù-bà, âna é piâpâpario pwi âboro na pwâra é ârabwée kêe ††, â é ina tòo pâ: ³¹ «Corneille, wà Pwiduée, âna é jèe tòpi è pwâra pwapwicîri'gà. Â câe caa imwüru é pai imeigà. ³² Â ni, âna gà cùru pâ naa Joppé cè tèpa âboro nau todà me wà Simona, pwina nee mwara Pétéru, na é pitâa na pwârawâ kà Simona, pwi a waké goro parawére macii. Napwa pwârawâ kêe, âna tâa bàrawià.» ³³ Ékaa na go panuâ wai paé tèpa âboro, ba na rà todàgà, â nye dau wâdé kaa na gà me. Êni, âna bà jèe wâdiri ara Pwiduée, ba na bà tere diri è pâ namuru na é jèe naa tâgà wà Pwi Ukai, ba na gà ina tâbà.»

† 10.26 Apostolo 14.13-15; Auinapàpari 19.10 †† Pwi âboro na pwâra é ârabwée kêe—Pai ina wèe pâ, pwi jèe angela. (Còo Apostolo 1.10.)

É patùra tàpé na càra caa tèpa Juif

³⁴ †É inapàpari târa wà Pétéru pâ: «Go mwa nye tàgére tâmogòori kaa pâ napwa wà Pwiduée, âna câe caa pwaké goro âboro. ³⁵ Ba, naa na diri è pâ napô, âna wà pwi âboro na é papwicîri wà Pwiduée ma pwa è pwina wâdé, ma imeai, âna é wâdéarié wà Pwiduée. ³⁶ É jèe panuâ è popai târa è Ba *Isaraéla—è Picémara Wâdé târa è pinaanapô na é naigé mee wà Iésu Kériso, Pwi Ukai kâra diri è pâ âboro.

³⁷ ††«Guwà jèe tâmogòori è pwina tèepaa béaa na Galilée, géewê, tia na diri è napô *Judée, gée na càuru è pai picémara è *piupwaa kà Ioane. ³⁸ ††Ba wà Pwiduée, âna é naaboo †† è patàmara è Nyuâaê Pwicîri naa gò wà Iésu, pwi âboro gée Nazareth. É pâra diri naa pâ ére, â é pwa na wâdé tà tèpa âboro, ba é wâ-jaaé wà Pwiduée. Â é nama rà wâdé còwâ wà [tàpé na rà maagé, ma] èdiri wà tàpé na wâgoorà è patàma wà *Caatana.

³⁹ «Wàibà kaa tèpa *paâjupâra wàra diri è pâ pwina é pwa, na *Iérusaléma, tia na pâra ére napô gée goro Judée ††. Éco na rà tanamiriê naa goro *kurucé, â é bà.

⁴⁰ «Éco na wà Pwiduée, âna é nama é wâro còwâ, na pwi béaracié kâra tòotù gée na càùé. Â é pwa ma é piâpâparié tâbà co. ⁴¹ †Wàibà tàpé na pitòrigaribà béaa, ba na bà mwa tèpa paâjupâraê. Wàibà tàpé na bà picaaija ma wâdo ma wâé, gée na càuru na é wâro còwâ jii tèpa bà. Ba câe caa pwa ma piâpâparié târa diri è pâ âboro. ⁴² ††Â nye wà Iésu kaa na é jèe cùrubà pâ, ba na bà pâra nau picémara è *Picémara Wâdé târa è Ba, ma inapàpari pâ, jèe wâé kaa pwina é jèe tòpòé wà Pwiduée, ba na ée mwa pwi a pitèi tàpé na rà wâro ma tàpé na rà bà.

⁴³ ††«Â wà diri tèpa *péroféta, âna rà jèe tàmara ina pâ, cè pwina é cèikî naa goo Iésu, âna o pwanauri è èpà kêe, naa na nee.»

É boo Nyuâaê Pwicîri naa gòrà

⁴⁴ ††Una é bwaa gére tura wà Pétéru, â é nye boome kaa è Nyuâaê Pwicîri naa gò diri tàpé na rà tàmaari è popai kà Pwiduée.

⁴⁵ Wà tèpa Juif na rà cèikî, na ia rà me wiâ wà Pétéru ††, âna rà pò, na naa boome mwara è Nyuâaê Pwicîri naa gò tàpé na càra caa tèpa Juif. ⁴⁶ ††Ba rà térerà na rà tura naa è pâ pwâratùra na ité, ma pwamaina Pwiduée. Â é ina wà Pétéru pâ: ⁴⁷ «Wànau, o nye pâri ma câjè caa *upwaa tàpé na rà jèe tòpi è Nyuâaê Pwicîri, pwacèwiijè?»

⁴⁸ ††Â é naa tàrù wà Pétéru, ba na upwaarà naa na nee Pwi Ukai Iésu.

† 10.34 Deutéronome 10.17; Roma 2.11 †† 10.37 Mataio 4.12-17 †† 10.38 Mataio 3.16; Luka 4.17-20 ††† Naaboo... Grec: Oint. Còo note goo Luka 4.18. ††† Pâra ére napô gée goro Judée—Grec: Napô kà tèpa Juif. § 10.41 Luka 24.42-43; Apostolo 1.8 §† 10.42 Apostolo 17.31; 1 Pétéru 4.5 §†† 10.43 Ésaie 53.5-6; Jérémie 31.34 §† 10.44 Apostolo 11.15, 15.8 §†† Wà tèpa...cèikî na ia rà me wiâ wà Pétéru—Còo nee tii 23. §† 10.46 Apostolo 2.4, 19.6 §† 10.48 Apostolo 2.38

Gée na càùé, â rà ilaé pâ, na é bwaa tàpo pwa cè pàra tòotù wâjaarà.

É piwiâ tà tèpa apostolo wà Pétéru

11 Wà tèpa *apostolo ma tèpa cèikî, na rà tâa napô *Judée, âna rà tère pâ wà pàra tàpé na càra caa tèpa *Juif, âna rà jèe cèikî mwara naa goro é popai kà Pwiduée.

² Ûna é too naa *Iéruusaléma wà Pétéru, â wà tèpa cèikî na rà tèpa Juif †, âna rà cagòtù tée é pwina é pwa, â rà ina tée pâ: ³ ††«Cina gà too naa jaa tàpé na càra caa tèpa Juif, ma guwà pi-ija naima ma wailà?»

É patùrao Pwiduée

⁴ Â wà Pétéru, âna é piwiâ tàra bwàti é pâ namuru na tèepaa marié, gée na autapoo goo é pwi jèkutâ-bà. Â é ina pâ: ⁵ †«Go tâa Joppé, â na pàara na go bwaa gére pwapwicîri na, âna go côo jè muru, na é paari tóo naa na nyuâa wà Pwiduée—pé pwina pwacèwii é pwérela na dau maina, na cipa é pâ ârapàpé naûruê. Â é boome gée napwéretòotù tia jaa. ⁶ Ûna go ucâri é pé pwérela bèepwiri, â go côo naa na, pâ macii âraèrù, ma macii a piugà, ma pâ âgòri, ma pâ âûtòo, ma pâ dòèa, ma pâ marü mwara. ⁷ Â go tère é pwâratùra, na ina tóo pâ: “Gà cimadò co Pétéru, â gà taa, â gà uti.”

⁸ «Éco na go ina pâ: “Bwa! Tàutòo co Pwi Ukai, ba muru pwicîri [naa na é *Naèà kâbà]. Â câgo caa mu uti gée goo!”

⁹ «Â go jèu tère mwara i pwâra-tùra na me gée napwéretòotù, na ina pâ: “Gà cibwaa câbaèpà é pwina é ina wà Pwiduée pâ muru na wâdé.” ¹⁰ É wacié tèepaa é pâ namuru bèepwiri, â gée na càùé, â càùrà too còwâ naa napwéretòotù.

Go pâra wiârà naa Césarée

¹¹ «Â rà nye tèepaa medario kaa wà tèpa âracié âboro me gée Césarée naa na pwârawâ na bà tâa na. ¹² Â é ina tóo é Nyuâaê Pwicîri pâ: “Gà cibwaa piwâ na gà pâra wiârà ††.” Â wà tèpa 6 béejè na wailà-ni ††, âna rà me wiâo naa Césarée, â bà capai too naa na é pwârawâ kà Corneille.

¹³ «Â é piwiâ tâbà wà Corneille é pai côo kée pwi *an-gela naa pwârawâ na é ipaarié tée, ma ina tée pâ: “Panuâ pâ cè âboro naa Joppé nau mudà Simona, pwina ina gooé mwara pâ Pétéru, ¹⁴ †††ba ée mwa ina tâgà pâ, na popai na gà o udò goo, wâgà ma diri é pwârawâ'gà, [ba na o tâa tàwà é *âji wâro.]”

É boome Nyuâaê Pwicîri

¹⁵ †††«Ûna go tapoo tùra, â é boome naa gòrà é Nyuâaê Pwicîri, pwacèwii naa gòjè naa na autapoo

† Tèpa Juif—Grec: Tápé na pwa kamaî tàra. Ipaìwà naa na nee tii 3. †† 11.3 Apostolo 10.28; Galatia 2.12 † 11.5 Apostolo 10.9–48 †† Gà cibwaa piwâ na gà pâra wiârà—é, Pâra wiârà, â gà cibwaa pwaké goro âboro. †† Tèpa 6 béejè na wailà-ni—Tápé na rà me wiâ Pétéru gée Joppé. (Còo Apostolo 10.23,45.) ††† 11.14 Apostolo 16.31 ††† 11.15 Apostolo 2.4

goo. ¹⁶ §Â go nye tà niimiri é pwi popai kà Pwi Ukai, na é ina pâ: “Wà Ioane, âna é *piupwaa goro jawé, èco na wâguwà, âna o mwa *upwawà goro é Nyuâaê Pwicîri.”

¹⁷ «Wà Pwiduée, âna é nye naa tàra mwara é âraimeai, i Nyuâaê Pwicîri, ma pwacèwii, na jè cèikî naa goo Pwi Ukai Iésu Kériso. Â go pwi wàa, ma go ci-cara wà Pwiduée?»

¹⁸ †Gée na càùru é pai tère kàra pwiri, â rà jèe nabwé na rà putàmu, â rà pwamaina Pwiduée, â rà ina pâ: «Ûu kaa! Âjupâra pâ wà Pwiduée, âna é naa mwara é âji wâro tà tàpé na càra caa tèpa Juif, na rà pinünüma ma biirà dèe.»

Tèpa cèikî wà Antioche na Syrie

¹⁹ ††Gée na càùru é pai bà kà Étienne, â tapoo pwa-imudiri tà tèpa cèikî, â rà jèpa ipiina pâ naa é pâ napô, naa Phénicie, ma naa na ville Antioche ma gòropô Chypre. Â rà picémara é popai naawé; èco na rà nye picémara co tà tèpa Juif. ²⁰ Éco na wà pàra tàpé gée jaarà, tèpa âboro gée Chypre ma na ville Cyrène, âna rà me naa Antioche. Â rà picémara é *Picémara Wâdé kà Pwi Ukai Iésu tà tàpé na càra caa tèpa Juif. ²¹ Nye tâa gòrà é nii kà Pwiduée, â wâru tèpa âboro, na rà bi-irà naa goo wà Pwi Ukai, â rà cèikî.

²² ††Ûna rà tère pwiri wà tèpa cèikî na wâra pwapwicîri ††† Iéruusaléma, â rà panuâ pâ wà Barnabas naa Antioche. ²³ Ûna é tèepaa pâ, â é côo é *aupwényun-yuâari kà Pwiduée naa gò tèpa âboro, â é dau ip-wàdée. Â é pagòora diri ma rà cimwü bwàti naa goo Pwi Ukai.

²⁴ Ba wà Barnabas, âna pwi âboro na é dau wâdé, â maina é cèikî kée. Â dau tâa gòé é Nyuâaê Pwicîri. Â wâru mwara tàpé na rà cèikî naa goo Pwi Ukai.

²⁵ †Géewê, â é pâra naa na ville Tarse, ba na é mudà wà Saulo. ²⁶ Ûna é pâmarié, â é popaé me naa Antioche. Ru tâa wê naa na caapwi naja. Ru pâra taaci naa na pâ ipitiri kâra wâra pwapwicîri, â rà pacâmuri pâ âboro na wâru. Nye tapoo kaa na Antioche, na tapoo ina goo tèpa cèikî pâ *chrétiens*, [pai ina wèe pâ 'tèpa cèikî naa goo wà Kériso].

Rà pitu tà tèpa cèikî naa Judée

²⁷ Na pàara bèepwiri, âna rà boome gée Iéruusaléma naa Antioche pâ tèpa *péroféta [na rà pame é popai gée jaa wà Pwiduée]. ²⁸ ††Pwi jè ârapàrarà, âna nee Agabus. Â wâgooé é pàtàmara Nyuâaê Pwicîri. Â é cimadò, â é ina tàra pâ: «O mwa pwa cè copwa na dau maina pitiri gòropuu.» (Â nye coo pwi auina-bà na pàara kà Claude, pwi ukai kà tèpa *Roma.)

§ 11.16 Apostolo 1.5 †† 11.18 Apostolo 13.48, 14.27 ††† 11.19 Apostolo 8.1–4 †† 11.22 Apostolo 4.36 ††† Tapoo gée na nee tii bëeni, â tiagoro tii Auinapàpari, âna é popai wâra pwapwicîri, âna pai ina wèe pâ, é picaatâa kà tàpé na rà cèikî naa goo Iésu, â càcaa é auba maina na Iéruusaléma na é pwi Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif. Còo mwara Wâra pwapwicîri naa na Neeremuru (Vocabulaire). †† 11.25 Apostolo 9.30 †† 11.28 Apostolo 21.10

²⁹ Napwa naa goo wà tèpa cèikî, âna rà pitèrerà, ba na rà panuâ pâ cè bépitu kàra tà tèpa cèikî na rà tâa Judée. Rà nye jèpa naa è pwina pâri ma rà naa [wiâra è pumara wakè kàra]. ³⁰ †Â wà Barnabas ma Saulo, âna ru pa pâ i âraimeai dari tèpa pitûâ kàra wâra pwapwicîri.

Rà tòtàmwarà Jacques ma tâjùru Pétèru

12 Na pàara-bà, âna é tubaèpà tà pàra tèpa cèikî wà ukai *Héroda Agrippa I. ² Â é naa tàrù, ba na tòtàmwarà goro tàuwa wà Jacques, pwi aèjii kà Ioane. ³ Ûna é còo pâ wâdé tà tèpa *Juif, â é nama tâjùru mwara wà Pétèru, na pwi jè *tòotù maina kàra, pwi tòotù na pi-ija poloa na ticè nyaa kêe. ⁴ Â é pwa ma tûè naa na karapuu, â é nama wéaarié è ârapàpé gomu na piârapàpé coda naa na. Ba nùmee na pitèi Pétèru na ara diri è pâ âboro, gée na càuru tòotù *Paséka. ⁵ Â rà wéaari wà Pétèru naa na karapuu. Â napwa wà tèpa cèikî, âna rà gòo goro pwapwicîri taaci ba kêe.

É pacòobé Pétèru pwi angela

⁶ Na pwi bàrane béaa kàra è pai pitèié, âna wà Pétèru, âna é puu nabibiu kàra ârailu coda. Â tòoé goro itùpaò, naa goo tupédu coda. Â pwa mwara tèpa coda, na rà wéaari è goropwârawâ goro karapuu.

⁷ Éco na é nye pwairi tèepaa kaa pwi jè *angela kà Pwi Ukai, â nye po pwéelaa kaa na karapuu. Â wà pwi angela, âna é pitaci †† gòro jènere wà Pétèru. Â é ina tée pâ: «Gà cimadò wài!» Â nye tûu kaa gée goro è du î wà Pétèru i pâ itùpaò.

⁸ Â é jèu ina tée còwâ wà pwi angela pâ: «Gà piigà goro i karapuu'gà, â gà coona i du wâraâgà.» Â é nye pitère dèe wà Pétèru.

Â é ina tée mwara wà pwi angela pâ: «Wâdé. Â gà coona i palito'gà, â gà me wiâò.»

⁹ Â é pâra wiâé gée na karapuu wà Pétèru. Éco na câe caa tâmogòori pâ è pâ pwina é pwa tée wà pwi angela, âna nye tàgère âjupâra. Ba é niimiri pâ é pwa âcòwâ. ¹⁰ †Â ru wénari è tèpa coda na rà wéaa béaa, â ru wénari mwara wà tàpé na rà coo wê. Â ru tèepaa pâ naa goo è goropwârawâ paò na babé wâri è ville. Â é nye pitàpirié acari béaa kàru, â ru còobé, â ru pâ naa jè naigé. Gée pwiri, â nye tàpo tiâu kaa i pwi angela.

¹¹ Â pitàmogòo nùma wà Pétèru, â é ina pâ: «Nye âjupâra kaa! Wà Pwi Ukai, âna é nye panuâ me pwi angela kêe, ba na é upao gée na-araraí wà Héroda! Â é upao jii è pâ pwina èpà na rà pwa na rà pwa tòo tèpa Juif [na rà cicarabâ].»

É pâra naa jaa tèpa cèikî bée

¹² É pâra wà Pétèru naa na pwârawâ kà Maria, nyaa kà Ioane (na jè nee mwara Maréko). Rà tàgère tâa wê è jè auwâru goro tèpa cèikî, â rà nye tàgère pwapwicîri. ¹³ Â é cùu è goropwârawâ na autò wà Pétèru, â é me wà Rhode nau tàpiri. (Wà tòoni, âna tò ênawéna na

† 11.30 Apostolo 12.25 †† Pitaci—Toucher sur le côté. ‡ 12.10 Apostolo 5.19

pwi pwârawâ-bà.) ¹⁴ Â é tèreina è pwâratùra kà Pétèru, â naa na pai wâdé tée, â é itàa pâ, na ina pâ: «É! Wà Pétèru na é wáboo gòroigé!» Â é imwùru na é tàpiri i goropwârawâ!

¹⁵ Â rà ina tée pâ: «Gà ipwirié co tòoni!» Éco na é nye gòo goro ina pâ: «Akaé! Go nye âjupâra.» Â rà ina mwara tée pâ: «Bwa! O gére nyuâaè ††.»

¹⁶ Na rà gére wàrapwiri pai tûra kàra, âna wà Pétèru, âna é nye tàgère gòo goro cùu taaci i goropwârawâ! Â rà mwa tàpiri, â rà nye dau pò kaa.

¹⁷ Â é pwa ineremuru tàra pâ, na rà cibwaa tûra. Â é piwiâ tàra è pai pacòobée gée na karapuu. Â é ina tàra pâ: «Guwà mwa ina tà Jacques †† ma pàra tèpa cèikî béejè.» Â é còobé jiià, â é pâra naa na jè ére.

¹⁸ ††Ûna pwaa dòme, â rà paé ma me wà tèpa coda. Â rà dau géaa, ba càra caa tâmogòori cèna é wée wà Pétèru, â dau wâgotàra. ¹⁹ Â é nama rà mudèe bwàti wà Héroda, èco na càra caa pâmarié. Â é pitawiâ wà tèpa wéaa, â é nama catàmwararà.

Gée na càùé, â é boo wà Héroda gée napò *Judée naa Césarée, ba na é pitâa wê.

É bà ukai Héroda Agrippa I

²⁰ É dau putàmù wà ukai Héroda naa goo wà tèpa âboro gée Tyr ma Sidon. Éco na rà me nau còoè, ba na rà ilari jiié è pinaanapò. (Ba è du ville kàra, âna ru wâro goo è napò kà Héroda.) Â rà nama é pwi naigé mee wà Blastus, pwi ênawéna kà pwi ukai, pwi a wéaari è pwârawâ maina kêe.

²¹ Na pwi tòotù na é jèe dàbacoò na wà Héroda, â é coona è ârabwée kàra ukai kêe. Â é too naa gòro è autâa kêe, â é patùra tèpa âboro.

²² Â rà nye dau picàdirié, ma ina pâ: «É! Càcaa pwi âboro na gére tûra! Â pwi jè pwiduée!»

²³ ††Â wâdé tée na rà pwamainâè jii wà Pwiduée. Êkaa na é nye èié kaa è pwi angela kà Pwi Ukai, â rà iri è naparawée è pâ âgù, â é bà.

²⁴ †Napwa naa goo è popai kà Pwi Ukai, âna jèe dau picémara ba maina pâ, â é pitoo è jéu tèpa cèikî.

²⁵ ††Gée na càuru è pai wakè kà Barnabas ma Saulo, â rà wâjué còwâ gée ††† *Iéruusaléma, wàilà ma Ioane-Maréko.

bétapoo pai pâra kà paulo

(Naporomee 13.1–14.28)

Rà pitòrigari Barnabas ma Saulo

13 Naa na wâra pwapwicîri naa Antioche wâna province Syrie, âna pwa pàra tèpa *péroféta, ma

†† Nyuâaè—é, Pwi angela kêe. Rà cèikî wà tèpa Juif pâ, rà wéaari-jè jècaa è pâ angela. †† Jacques—Pwi jii wà Iésu. (Còo note goo Apostolo 15.13.) ††† 12.18 Apostolo 5.22–24 ††† 12.23 Daniel 5.20 § 12.24 Ésaie 55.11 †† 12.25 Apostolo 11.29–30, 15.37 ††† Gée Iéruusaléma—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Naa Iéruusaléma.

tèpa ipacâmu—wà Barnabas, wà Siméon pwina ina gooé pâ 'Pwi âboro duu'; Lucius gée na ville Cyrène; Manaën na ia ru pimaina naima ma pwi kupénoo *Héroda Antipas; ma wà Saulo.

² †Pwa pwi pàara na rà gére ipwanya—ba rà panuâ é ija, ba na rà gére pwapwicîri tà Pwi Ukai.

Â é ina tàra é Nyuââ Pwicîri pâ: «Guwà pitòpò naaiti wà Barnabas ma wà Saulo, tàra é wakè na go todàru naa goo.»

³ ††Gée na càuru é ipwanya ma pwapwicîri kàra, â rà tòpò ìrà naa gòru [ba na pwényunyuâariru] â rà panuâru pâ.

Ru pâra naa gòropô Chypre

⁴⁵ †É cùru pâ Barnabas ma Saulo é Nyuââ Pwicîri. Â é pâra wiâru wà Ioane-Maréko, ba na é pitu tàru. Rà boo naa na ville Séleucie, â géewê, â rà pâ gòro wànga naa gòropô Chypre. Ûna rà tèepaa pâ naa na ville Salamine, â ru picémara é popai kà Pwiduée wà Barnabas ma Saulo, naa na pâ *wâra pitapitiri kà tèpa *Juif.

É cicararu Élymas

⁶ Ûna ru jèe pâra pitiri é pô, tia na ville Paphos, â ru pâmari pwi jè Juif na nee Bar-Jésus (Élymas naa na grec) †. Wà pwi âboro-bà, âna pwi a pwa tutê, â é ina pâ wàè pwi péroféta kà Pwiduée [na é pame popai kèe]. ⁷ Wà pwiibà, âna pwi bée Sergius Paulus, pwi kupénoo kâra pô-bà, na pwi a tà manga. Wà pwi kupénoo-bà, âna é todà wà Barnabas ma Saulo, ba dau nùmee na é tère é popai kà Pwiduée. ⁸ Éco na wà Élymas, âna é mudàra, ba na é dàbii é aucèikí kà pwi kupénoo.

⁹ Wà Saulo (na ina gooé mwara pâ Paulo) †, âna dipitiri é Nyuââ Pwicîri, â é ucâri Élymas burà ina tée pâ: ¹⁰ «Pwina naî *Caatana! Gà pwi a cicara é pwina *târù! Dau pwi a maina kaa é pwa tûâ naa googà! Wànau? Bwaa caa pâ nabwé kaa é pai cicaragà é pâ naigé na tàrù kà Pwi Ukai? ¹¹ ††Ée tatéegà wà Pwi Ukai, â gà o bwi ni, â o tàpo pwa pàara na o cângà caa còjè.»

Â nye me kaa é bàutê naa gò wà Élymas, â jèe câe caa còjè. Â é mudàra ma cèi dàra pâ âboro, ba na rà pipopaé.

¹² Napwa naa goo wà pwi kupénoo, âna é pò goro é pwina gére tèepaa, ma é pàtàmara é popai kà Pwiduée, â é nye cèikí kaa.

Na Antioche goro jènere Pisidie

¹³ ††Gée na càué, â wà Paulo ma tèpa bée, âna rà pa wànga gée Paphos, pâ naa na ville Perge gée goo province Pamphylie. Â é pâra jiiiru naawê wà Ioane-Maréko, â é wâjué còwâ naa *Iéruusaléma. ¹⁴ Â gée Perge, âna ru pâra wà Paulo ma Barnabas, â ru pâra

wii é naigé pâ naa Antioche goro jènere pwi ére napô Pisidie.

Ûna ru tèepaa pâ naawê, â ru tò naa na wâra pitapitiri kà tèpa Juif, na *tòotù pwicîri. ¹⁵ Wà tèpa âboro na rà pwapwicîri wê, âna rà gére pûra i tii goro *Naèà kà Moosé, ma i tii kà tèpa péroféta. Â rà ina tàru wà tèpa pitûâ pâ: «Tupédu jènerebà, wiàna pwa cè popai kàu, tàra pagòjè, â gàu cimadò ma gàu tûra.»

É patùra tèpa jènereê Paulo

¹⁶ É cimadò wà Paulo, â é pwa ineremuru, ba na rà cibwaa tûra, â é ina pâ: «Bwa; guwà tère diri, i tàpé *Isaraéla, ma wâguwà mwara na guwà gére pwapwicîri naima. ¹⁷ †Wà Pwiduée kâra é pwi Ba kâjè Isaraéla, âna é pitòrigari wà tèpa caa kâjè. Â é pwa ma é pimaina too é Ba, na pwi pàara na rà bwaa pwa pârame naa napô *Aigupito. Â é pwa ma rà còobé, goro é nii ma pàtàmee. ¹⁸ ††Â é pa-ijarà †† na wâpâ na 40 naja, naa namaré.

¹⁹ ††É pwa ma rà pwâri ma catàmwara é 7 mwaciri naa napô *Kanana, â é panuâ tàra é napô, ba na tèpa âji apooé. ²⁰ ††É pwi pàara-bà, âna wâmwünyabweri 450 naja [gée na càuru pai pitòrigarirà kèe na Aigupito]. Â é naa tàra wà tèpa ukai *juges*, tàra pipoparà tiagoro é pàara kà péroféta Samuéla.

²¹ ††«Nye, na pwi pàara-bà, na wà tèpa ijiao kâjè, âna rà ilari jii Pwiduée cè pwi ukai kàra. Â é naa tàra wà Saül, pwina naî Kis gée na wâao kà *Benjamin. Â wà Saül âna é pwi ukai kàra naa na 40 naja.

É pwi a pa-udòjè Iésu

²² ††«Gée na càué, â é tapwùtù Saül wà Pwiduée, â é naa tàra é Ba wà pwi ukai *Davita. É ina wà Pwiduée gooé pâ: *Go jèe pâmari wà Davita pwina naî Jessé, pwi âboro na wânúmoo gooé, na ée mwa pacoo diri cábawâdè kôo.*

1 Samuel 13.14

²³ ††«Â é autûâri kà Pwiduée, âna na ée mwa còobé gée na é tâa kà Davita, wà Iésu pwi a-upa Isaraéla.

²⁴ ††«Béaa kâra é pai tèepaa kà wà Iésu, âna é me wà *Ioane Pwi a piupwaa, â é picémara tà tèpa Isaraéla. Â é ina tàra pâ: «Guwà pinünüma ma guwà biiwà ma *upwaawâ.» ²⁵ ††Ûna é pwa na é tubanabwé é wakè kèe, â é mu nye tà ciburà ina tàra wà Ioane pâ: «Gona guwà gére niimiri pâ wâgo wàa? Ba càcaa wâgo pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapacîê gée na biu]. Guwà còo, ée mwa pwicò kôo wà pwiibà, na po dau càcaa pâri ma go tipi é otâpwe goro du wâraâê.»

Càra caa còoinaé tèpa pitûâ

²⁶ [É ina mwara wà Paulo pâ]: «Tàpo tàmaariô, co tèpa jènereô, tèpa gòobàra *Abéraama, ma wâguwà

† 13.2 Apostolo 9.15 †† 13.3 Apostolo 6.6 † 13.5 Apostolo 12.12, 15.39 †† Élymas naa na grec—Popai gée na nee tii 8.
 †† Saulo; Paulo—Nee naa na hébéru pâ: Saulo, nee naa na grec pâ: Paulo. ††† 13.11 Apostolo 9.8 ††† 13.13 Apostolo 15.38
 † 13.17 Exode 1.7, 6.6, 12.51 †† 13.18 Nombres 14.34; Deutéronome 1.31 ††† É pa-ijarà—é, É pidâpwicâariê naa goorà.
 †† 13.19 Deutéronome 7.1; Josué 14.1 ††† 13.20 Juges 2.16; 1 Samuel 3.20 †† 13.21 1 Samuel 8.5, 19, 10.20–24 †† 13.22 1 Samuel 13.14, 16.12; Psaume 89.21 ††† 13.23 2 Samuel 7.12–16 ††† 13.24 Mataio 3.1–2 ††† 13.25 Ioane 1.20, 27

† 13.2 Apostolo 9.15 †† 13.3 Apostolo 6.6 † 13.5 Apostolo 12.12, 15.39 †† Élymas naa na grec—Popai gée na nee tii 8.
 †† Saulo; Paulo—Nee naa na hébéru pâ: Saulo, nee naa na grec pâ: Paulo. ††† 13.11 Apostolo 9.8 ††† 13.13 Apostolo 15.38

mwara na papwicîri wà Pwiduee. Jèe panuâ medarijè diri é pwi popai bèeni, ba na jè udò, [ma tâa tâjè é *âji wâro].²⁷ Éco na wà tèpa âboro Iérusaléma ma tèpa ukai kâra, âna càra caa câmogòori pâ, wà Iésu, âna é me, ba na jè udò. Càra caa tâmogòori é popai na rà ina béaa wà tèpa péroféta; é popai na rà mu pûra diri na é pâ tòotù pwicîri! Éco na rà pacoo é popai-bà, na rà pwa ma é bà wà Iésu.

²⁸ †«À rà nye tâmogòori pâ, nye ticè na é pwa wà Iésu na pâri ma tètâmwereê goo. Éco na rà nye ilari jii wà *Pilato pâ, wâdé na é bà [naa goro *kurucé].²⁹ ††Ba rà pacoo diri é pâ namuru na ina naa gooé. À gée na càùé, â rà naaê boo gée goro kurucé, â rà tòpòé naa na auipwàni.»

É pawâroé còwâ Pwiduee

³⁰ «Éco na wà Pwiduee, âna é pawâroé còwâ, gée nabibiu kà tèpa bà.³¹ †À naa na pâ tòotù na dau wâru, â é ipaarié taaci wà Iésu tà tèpa âboro na ia rà too ma wàé gée Galilée naa Iérusaléma. À nabàni, âna rà jèe tèpa *paâjupâraê naa nabibiu kâra é Ba Isaraéla.

³² «À wàibà, âna bà picémara tàwà é pwi *Picémara Wâdé bèepwiri. Ba é jèe mara ina béaa wà Pwiduee tà tèpa jooorojè pâ ée mwa pwa jè muru.³³ ††À nabàni, âna é pwa ba kâjè tèpa naîrà † [ma pâra tàpé mwara]. Ba é pwa ma é wâro còwâ wà Iésu.

«Jèe wii gooé, naa na bêarailu kâra salamo kà Davita pâ:

*[Wàéni popai kôo,
na go ina] nabà:
Gà pwina naîô,
â go pwi caa'gà††. Psaume 2.7*

³⁴ †††À wà Pwiduee, âna é pawâroé còwâ, gée nabibiu kà tèpa bà, ba na é cibwaa wâjué còwâ naa na auipwàni, â é cibwaa wai ma botére. Ba ée jèe mara ina wà Pwiduee pâ: *Go mwa naa tàwà é *aupwényunyuâari na go jèe mara ina tà Davita.*

Ésaie 55.3

³⁵ †«À âjupâra, ba é wii mwara wà Davita, naa na jè ére pâ:

*Gà jèe pitòrigario
ma go pwi ênawéna'gà.
O câgà caa panuâ nyuââô
ma é tâa na aubà.
O câgà caa panuâ naiio
ma o wai ma botére. Psaume 16.10*

³⁶ «Wà ukai Davita, âna é nye tà piênawéna kà Pwiduee, tiagoro é pai bà kèe, â é pacoo é câbawâdé

† 13.28 Mataio 27.22–23 †† 13.29 Mataio 27.59–60 † 13.31 Apostolo 1.3,8 †† 13.33 Psaume 2.7 †† Kâjè tèpa naîrà—é, Kà tèpa naîrà. ††† Wàéni popai kôo na go ina nabà... Grec: Nabà, âna gà jèe pwi naîô, â go jèe pwi caa'gà. Naa na tii Salamo (Psaumes), âna é ina wà Pwiduee é popai bèepwiri tà pwi Mesia kèe, ûna é pwa ma é Pwi Ukai kâra diri é pâ muru. (Wà Paulo, âna é paari pâ wà Iésu Kériso, âna pwi Mesia.) ††† 13.34 Ésaie 55.3 § 13.35 Psaume 16.10

kà Pwiduee. Éco na é bà, â pwànirié pwacèwii diri tèpa caa kèe, â é jèe wai ma botére naa na auipwàni.³⁷ Éco na wà pwina é jèe pawâroé wà Pwiduee, âna caé caa wai ma botére.»

É pame pai pwanauri èpà kâjè

³⁸⁻³⁹ ††«Wâdé na guwà tâmogòori bwâti, co tèpa jènereô, pâ, bà picémara tàwà nabà é pai pwanauri èpà naa na nee Iésu. À nye gée gooé kaa, na tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wà Pwiduee ††, ba na jèe tèpa âboro na jèe tàrù na araé. Ba càcaa pâri, é Naèà kà Moosé ma pwanauri é èpà, ma nama jèe tàrù.⁴⁰ À guwà pwacôoco, ba péa tà tèepaa mariwà é pwina rà jèe ina tèpa péroféta:

⁴¹ ††Guwà pwacôowà,
wâguwà tèpa ipwamainawà!
Go mwa papòwà,
â guwà jèpa ipiina!
Go o mwa pwa wakè kôo
na guwà bwaa wâro;
wakè na muugère
ma dau maina awé.
À wiàna wiâ tàwà,
â câguwà caa wâari.» Habakuk 1.5

⁴²⁻⁴³ [À ûna é ina diri pwiri wà Paulo, â] jèe nabwé é ipi-tiri, â ru còobé ma Barnabas gée na i wâra pitapitiri. À rà ilari jiiru wà tèpa âboro pâ, na ru mwa tòpò cè gòobàra é popai kàru, na é tòotù pwicîri noowé. À wâru tàpé na rà pâra wiâru—wà tèpa Juif, ma tàpé na rà biirà naa goro é pwapwicîri kà tèpa Juif. À rà ipwa jèkutâ naima, â ru pagòora ba na rà cimwü naa na *pimeaari imudi kà Pwiduee.

Ru pâdari tàpé na càra caa tèpa Juif

⁴⁴ Na pwi tòotù pwicîri pâ còwâ, âna ipiti édiri tèpa âboro na ville Antioche wà Pisidie, ba na rà tère é popai kà Pwi Ukai.⁴⁵ Úna rà còo pwiri wà [tèpa pitûâ kà] tèpa Juif, â rà iboo goo wà Paulo, â rà tobapwâé ma inaé ba èpà.⁴⁶ ††Éco na ru ina ba gòo tàra wà Paulo ma Barnabas pâ: «Bu mara me mariwà ba wâguwà tàpé na, na guwà mara tère é popai kà Pwiduee. Úna guwà tûma, êkaa na, bu o biibu dà tàpé na càra caa tèpa Juif. Ba munaa càcaa kàwà é *wâro dâra gòiri jaa Pwiduee?!⁴⁷ ††Ba wàéni é pwina é jèe ina tàbà wà Pwi Ukai pâ:

*Go tòpògà ma cùrugà.
Gà mwa pwéelaa kâra pâ Ba.
Ina târa gòropuu:
"É jèe me wà Pwi Ukai;
me nau pa-udòwà!"» Ésaie 49.6*

† 13.39 Roma 10.4 †† Tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wà Pwiduee—Còo note goo Roma 1.17. † 13.41 Habakuk 1.5 †† 13.46 Apostolo 3.26, 18.6 † 13.47 Ésaie 49.6

Dau wâru tàpé na rà cèikî

⁴⁸ Ûna rà tère pwiri wà tàpé na càra caa tèpa Juif, â rà dau ipwàdée. Â rà ina pâ: «Nye dau wâdé kaa é popai kà Pwi Ukai!» Â rà cèikî wà tàpé na é jèe pitòrigarirà wà Pwiduée, ba na tà tàra é wâro dâra gòiri jaaé.

⁴⁹ Â napwa naa goo é popai kà Pwi Ukai, âna é pâpitiri napô.

⁵⁰ Êco na wà tèpa cicara Paulo ma Barnabas, âna rà pinaa ârapûru wà tèpa âboro, ba na rà tubaèpà tàru ma pacòobéru. Wàilà âna tèpa ijiao kâra napô, ma pàra ilàri na wâdé tàra é pwapwicîri kà tèpa Juif, â na pi-inarà ba wâdé na pwi napô-bà. Â rà pacòobéru gée napô kâra. ⁵¹ †Â ru tauri é dâuru puu goro âru ††, â ru pâra naa na ville Iconium.

⁵² Â wà tèpa cèikî na rà tâa Antioche, âna dipitirirà é Nyuâaê Pwicîri, â é nama rà dau ipwàdée.

Paulo ma Barnabas na Iconium

14 Ipaiwà é pwina tèepaa na Iconium ma wâ Antioche. Ba ru too wà Paulo ma Barnabas naa na *wâra pitapitiri kà tèpa *Juif; â ru picémara é popai kà Pwiduée; â wâru tèpa âboro na rà cèikî—wà tèpa Juif, ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif mwara. ² Napwa naa goo wà pàra tèpa Juif, âna tàutàra dâra cèikî naa goo é popai na ru ina; â rà pitoo naa na pûru wà pàra tèpa tâa wê, ba na rà putâmu naa goo wà Paulo ma Barnabas.

³ Êco na càru caa pò ma pâra, â ru bwaa nye tàpo tâa wê. Â càru caa piwâ na ru picémara é *pimeaari imudi kà Pwi Ukai, ba tupédu a cèikî naa gooé. Â é *paâjupâra é pâ popai na ru ina wà Pwiduée, na é nama ru pwa é pâ *câmu kâra pàtâmee na rà pò goo wà tèpa âboro. ⁴ Â rà pitadârûrà wà tèpa âboro na napô bèepwiri. Ba é jè ére gée goorà, âna é pâra wiâ [tèpa caa kà] tèpa Juif; â jè ére, âna é pâra wiâ wà tupédu *apostolo.

⁵ †Pwa mwara pàra tàpé na càra caa tèpa Juif [na rà cicara Paulo ma Barnabas]. Â rà pitêrerà ma wà tèpa Juif, ma wà tèpa caa kâra ††, ba na rà catâmwâraru goro atû. ⁶ Êco na, ûna ru tâmogòori pwiri, â ru uru pâ naa napô Lycaonie—naa na du ville Lystre, ma Derbe, ma é pâ na ére goro jènereru. ⁷ Â ru picémara naawê é *Picémara Wâdé.

Na Lystre ma Derbe

⁸ Na pàra bèepwiri, âna é tâa Lystre é pwi a pitàb-wamwa. Gée na aukîri kêe, âna càcaa pâri ma é cimadò ma é pâra. ⁹ Â, na jè tòotù, âna é tàmaari wà Paulo na é gére picémara é popai. Â é nye po ucâriê kaa wà Paulo, ba é còo pâ é cèikî wà pwiibà pâ o mwa wâdé du âê.

† 13.51 Mataio 10.14; Apostolo 18.6 †† Tauri é dâuru puu goro âru—Pai ina wèe pâ, o càcaa pûra naa gooru cè pwina o tèepaa marirà. ‡ 14.3 Maréko 16.20; Hébéru 2.4 †† 14.5 Apostolo 14.19 †† Tèpa caa kâra—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Tèpa na-poromeerà.

¹⁰ Â é dau tùra too wà Paulo, â é ina tée pâ: «Gà cimadò, â gà citârù!»

Â é nye ègò kaa, â é too na citârù, â é pâra!

¹¹ ††Wâru é pâ âboro gée Lycaonie na rà còo pwiri, â rà uu burà ina naa na pwâratùra kâra pâ: «É! Wà tèpa duée kâjè, âna rà jèe pipwârûrà †† naa goo tèpa âboro, â rà boome darijè!»

¹² Â rà naa tàru é nee tèpa duée kâra. Ba rà ina goo Barnabas pâ Zeus, nee pwi ukai kà tèpa duée; â wà Paulo pâ Hermès † ba nye wâé na é pwi a pame é popai.

¹³ Pwa é wâra pwapwicîri kà Zeus, âna é wâni na jè tapoo tò naa na ville ††. Â wà pwi a pwa ârapwailò kêe, âna é pame é pâ paaci bau pâ buké, â é tòpò boo naa goro é pâ goropwârâwâ. Ba nûmarà ma wà tèpa âboro na rà pwa *ârapwailò tà tupédu apostolo.

Caapwi co pwi âji Pwiduée!

¹⁴ Êco na, ûna ru tère pwiri, â dau càcaa wâdé tàru, â ru tidàpa é ârabwée kâru ††. Â ru itàa pâ naa nabibiu kâra pâ âboro, â ru tomara too pâ: ¹⁵ ††«Bwa! Tèpa bée-bu, dà na guwà pwa? Wàibu, âna bu nye tupédu âboro pwacèwiiwà! Â bu me nau picémara tàwà é Picémara Wâdé. Wâdé na guwà panuâ é pâ duée kàwà na ticè-muru naa goorà. Guwà biiwà naa goo wà Pwiduée na é wâro. Ba wâé na é pwa é napwéretòotù ma gòropuu ma nawia, ma diri é pâ namuru na wâna.

¹⁶ ††«Â wà pwi Pwiduée-bà, naa na pâ pàara biu, âna é panuâ é pâ Ba, ma rà pwa é pâ câbawâdé kâra.

¹⁷ ††Êco na é mu nye tà paari tâjè é pimeaari kêe, na é pwa é pâ muru na wâdé ba kâjè. Ba é naa tâjè é popaa me gée napwéretòotù, ma é pàara na piûnya na. Â wâé na é naa tâjè é pâ utimuru na dau wâru, â é naa mwara ma jè dau ipwàdée.»

¹⁸ Â ru jèe nye ina tàra é pâ popai bèepwiri wà Paulo ma Barnabas, èco na ru bwaa nye tàpo paa goro ticia jirà pâ, na rà cibwaa pwa ârapwailò tàru.

Rà èi Paulo goro atû

¹⁹ ††Êco na rà tèepaa me naawê wà tèpa Juif na ia rà cicara Paulo ma Barnabas naa Antioche ma Iconium. Â rà too naa na pûru wà pàra tèpa âboro, ba na rà catâmwara Paulo. Â rà dau èié goro atû, â rà bèerié còobé gée na napô, ba rà tà niimiri pâ é jèe bà. ²⁰ Êco na rà cibèepié wà tèpa cèikî, â é cimadò â é tò naa na ville.

Na pwi tòotù gée paé còwâ, â ru pâra ma Barnabas naa na ville Derbe.

††† 14.11 Apostolo 28.6 ††† Pipwârûrà—Se transformer.

† Zeus; Hermès—Biu, âna wà tèpa Grec bèeni, âna dau wâru tèpa duée kâra. †† Wâni na jè tapoo tò naa na ville—À l'entrée. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Wâna autò na ville. ††† Tidàpa é ârabwée kâru—Rà tidàpa é ârabwée kâra wà tèpa Juif na rà po dau pikîri. É, na po dau dâpàgà tàra goo cè jè muru, pwacèwii na rà pwa cèna èpà tà Pwiduée. †† 14.15 Psaume 146.6; Apostolo 10.26 ††† 14.16 Apostolo 17.30 †† 14.17 Jérémie 5.24 †† 14.19 Apostolo 17.13; 2 Korénito 11.25

Ru wâjué còwâ naa Antioche wâ Syrie

²¹ Géewê, âna ru picémara ê Picémara Wâdé na Derbe, wâ Paulo ma Barnabas. Â wâru tēpa âboro na rà cèikî. Â ru wâjué me còwâ naa Lystre, ma Iconium, ma Antioche wâ Pisidie. ²² †Ru pagò tēpa cèikî, ba na rà cimwü naa na cèikî kàra naa goo wâ Pwi Ukai. Â ru ina tàra pà: «Jè wâro na ê pà picâri, na jè pàra wii ê naigé pà naa na ê *Mwaciri kà Pwiduée.»

²³ Ru pitòrigari wâ pàra tēpa âboro, ba na rà tēpa pitûâ naa na jēpa wâra pwapwicîri. Â ru ipwanyâ—ru panuâ ê ija na jè pàara, ba na ru pwapwicîri kàra bwàti. ²⁴ Â nabwé, [â ru picijirâ] â ru tapàgà boo Pisidie, â ru tèepaa naa na province Pamphylie. ²⁵ Â ru picémara ê popai kà Pwiduée naa na du ville wê—naa Perge, ma Attalie.

²⁶ ††Géewê, â ru pa wànga ba na ru wâjué còwâ naa Antioche wâ Syrie. Ba nye wâ tēpa cèikî na pwi ére-bà, na ia rà panuâru na aranara ê pimeaaari imudi kà Pwiduée, târa pwi wakè na ru gére tubamwara.

²⁷ †Una ru tèepaa pà, â ru panaimari tēpa cèikî. Â ru piwiâ tàra diri ê pà namuru na é nama ru pwa wâ Pwiduée. Â ru piwiâ mwara ê pai tàpiri ê goropwârawâ tà tàpé na càra caa tēpa Juif, ma rà cèikî. ²⁸ Â bwaa tàpo gòiruru goro tâa wê.

Pwâra pitûra goro Naèà kà Moosé

15 †Pwa pàra tēpa âboro, na rà me géee napô *Judée, na rà pacâmuri tēpa cèikî pà: «Wiàna câguwâ caa pipwa *kamaî tàwâ wiâra ê *Naèà kà Moosé, â o câguwâ caa udò.»

² ††Éco na wâ Paulo ma Barna-bas, âna ru dau pitakâna ma wàilà goro ê pwi auniimiri-bà. Â rà pà nau pitêrera pà, wâdé na rà too naa *Iéruusaléma, wàilu ma wâ pàra tàpé géee goorà, ba na rà o pitûra wâ tēpa *apostolo ma wâ tēpa pitûâ kàra wâra pwapwicîri, goo ê pwi auinapopai bèepwiri.

³ Â êkaa, na é panuârà pà ê wâra pwapwicîri. Â rà pàra wâ tàpéeni, â rà tapàgà du ére napô Phénicie ma *Samaría. Â rà piwiâ tà tēpa cèikî wê ê pai cèikî kà tàpé na càra caa tēpa *Juif. Â rà dau ipwâdée goo, wâ tàpé na rà tère ê pwi jèkutâ-bà.

Ipitiri na Iéruusaléma

⁴ ††Una rà tèepaa pà naa Iéruusaléma wâ Paulo ma Barnabas ma wâ tēpa béeru, â é tòpirà ê wâra pwapwicîri—êdiri wâ tēpa cèikî ma tēpa apostolo ma tēpa pitûâ kàra wâra pwapwicîri. Â rà piwiâ tàra diri ê pà muru na é nama rà pwa wâ Pwiduée.

⁵ Éco na rà wâjaarà wâ pàra tēpa *Farasaio na rà jèee cèikî naa goo wâ Iésu. Â rà cimadò, â rà ina tàra pà: «Wâdé na rà pwa kamaî tà tēpa cèikî na càra caa tēpa Juif, â wâdé na rà pàra wiâ bwàti ê Naèà kà Moosé.»

† 14.22 Apostolo 15.32; 1 Tésalonika 3.3 †† 14.26 Apostolo 13.1–2 †† 14.27 Apostolo 15.4, 12 †† 15.1 Galatia 5.2 †† 15.2 Galatia 2.1 ††† 15.4 Apostolo 14.27

⁶ Rà ipitiri wâ tēpa apostolo ma tēpa pitûâ, ba na rà pitûra goo ê popai bèepwiri.

É patûrarà Pétéru

⁷ ††Rà dau pièi popai goo, â jè pàara, â é cimadò wâ Pétéru â é ina tàra pà: «Bwa; tēpa cèikî béee, guwâ tâmogòori pà, jèee gòiri na é pitòrigario wâ Pwiduée géee nabibiu kàwâ, ba na go picémara ê popai tà tàpé na càra caa tēpa Juif. Ba nùmee na rà tère ê popai goro wâro, â na rà o cèikî naa goo. ⁸ †Wâ Pwiduée, âna é tâmogòori ê pwâranüma tēpa âboro. Â é naa tàra mwara ê Nyuûaê Pwicîri pwacèwii naa goo. É nye tàgèere paari tâjè pà, é nye tòpirà mwara. ⁹ Caa caa ipwaké goo jè ma wàilà. É cèitiri †† é èpà kàra, â é nama wâdé ê pwâranümarà na araé, ba rà cèikî naa gooé.

¹⁰ †††«Â nabàni, âna guwâ bwaa géere bumuru goo Pwiduée? Gorodà na guwâ tòpò naa gò tēpa cèikî ê jè nakake, na càcaa pàri ma rà kakeri wâ tēpa jooorojè, ma wàijè mwara? ¹¹ ††Bwa! Jè cèikî pà, jè udò géee goo ê *pimeaaari imudi kà Pwi Ukai Iésu, ipaiwàijè ma wàilà.»

¹² Â po tèepaa me ê tànana naa na i ipitiri. Â rà tàmaari wâ Barnabas ma wâ Paulo, na ru piwiâ tàra ê pà *câmu kàra pàtâma Pwiduée, na é nama ru pwa, naa nabibiu kà tàpé na càra caa tēpa Juif.

Aupitèi kà Jacques

¹³ ††Una ru jèee tûra diri, â é tûra wâ Jacques ††, â é ina pà: «Bwa; tēpa cèikî béee, guwâ tâmaariò. ¹⁴ É piwiâ wâ Simona Pétéru ê pai tapoo pitòrigari kà Pwiduée cè Ba kèe, géee nabibiu kà tàpé na càra caa tēpa Juif, ba na é pwi Ba kèe. ¹⁵ Ba jèee pwacèwii ê pwina é ina wâ Pwiduée, na rà naigé mee wâ tēpa *péroféta kèe. Ba jèee wii pà:

¹⁶ ††Géee na càuru pwiri,
â go o mwa me còwâ.
Go o mwa bari còwâ
pwârawâ kà *Davita^{†††},
pwâra ukai na jèee tûu.
Go mwa pacimadò còwâ.

¹⁷ Rà o mwa mudò
tēpa âboro diri;
pâmariò pà Ba,
tàpé na go todàra,
ba na o pwi Ba kôo.

¹⁸ Wàépwiri popai kôo,
wâgo Pwi Ukai.
Go jèee tàmara ina;
pacoò géee na biu.» Amos 9.11–12

††† 15.7 Apostolo 10.1–43 † 15.8 Apostolo 10.44, 11.15 †† Cèitiri—Patâjii, purifier de, éliminer. ††† 15.10 Mataio 11.30; Galatia 3.10 †† 15.11 Galatia 2.16; Éféso 2.5–8 ††† 15.13 Galatia 2.9 †† Jacques—Pwi jii wâ Iésu. (Còo Maréko 6.3.) Caa caa pwi jèe ârapàara tēpa 12 apostolo, éco na é pà nau pwi apostolo ma pwi âboro imaina naa jaa tēpa cèikî wâ Iéruusaléma. (Còo Galatia 1.19; 2.9.) †† 15.16–18 Amos 9.11–12 ††† Pwârawâ kà Davita—É Ba Israéla, wâ tēpa Juif.

¹⁹ É ina mwara wà Jacques pà: «Go niimiri pà, na cibwaa naa mwara cè jè nakake kà tàpé na càra caa tèpa Juif na rà jèe cèikî naa goo wà Pwiduée. ²⁰ †Wâdé na jè pwa tii pàdarirà ma jè ina tàra pà, na rà cibwaa uti é pà macii na pwa *ârapwailò goo târa pà ânuuru duée. Â rà cibwaa ipuu imudi ††. Â rà cibwaa uti é domii, ma uti é pà macii na dàuru nyarà ‡ (ba jèe càcaa còobé é domii kàra). ²¹ [Diri é pà pwiibà, âna rà tâmogòori] ba jèe gòiri na picémara é Naèà kà Moosé, naa na pà napô. Â wà tèpa Juif, âna rà pûra i Naèà naa na é pà *wàra pitapitiri, diri é pà *tòotù pwiçîri.»

Rà wii tii tà tèpa cèikî na Antioche

²² Wà tèpa apostolo, ma wà tèpa pitûâ, ma diri é wàra pwapwicîri, âna rà pitêrerà ma rà wii tà tèpa cèikî naa Antioche. Â rà pitòrigari wà Silas, ma wà Jude, na ina gooé pà Barsabbas—tupédu âboro na rà cèikî naa gooru—ba na ru pâra wiâ Paulo ma Barnabas ma popa pà i tii. ²³ Wàèni é pwina rà wii:

Bwàcu kàwà co tèpa cèikî wà Antioche, ma Syrie, ma Cilicie! Wàibà—wà tèpa apostolo ma tèpa pitûâ—na wii é tii bèeni. Câguwà caa tèpa Juif, êco na [guwà cèikî naa goo wà Kériso, êkaa na] guwà tèpa aèjii kâbà naa na nee.

²⁴ Bà tère pà, pwa pâra tàpé na rà pâra gée jaabà, â rà paé nau tuba-imwûruwà goro é pà popai kàra, â rà jèe nama gù é pwâranümawà. Êco na càcaa wàibà na naa tàrù tàra. ²⁵ Êkaa na bà pitapitiri, â bà niimiri pà, wâdé na bà pitòrigari cè tupédu âboro gée jaabà, ma bà panuâru paé dariwà. Â ru paé wiâ tupédu a cèikî béebà, tupé na dau wânümabà gooru, wà Paulo ma Barnabas. ²⁶ Ba ru panuâ wâro kàru, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso. ²⁷ Bà naa paé wà Jude ma Silas, ba na ru mwa po ina tàwà goro pwâru ma napéaati é pwina wii naa na tii bèeni. ²⁸ ††Ba bà pitêrebà, wàibà ma é Nyuââé Pwiçîri, pà, càcaa wâdé na bà tòpò còwâ naa gòwà cè nakake. Êco na wàèni é pwina âjimuru:

²⁹ Guwà cibwaa uti é pà macii na pwa *ârapwailò goo târa é pà ânuuru duée;
Guwà cibwaa uti é domii, ma é pà macii na dàuru nyarà (ba jèe càcaa còobé é domii kàra);
Guwà cibwaa ipuu imudi.

É pà namuru bèepwiri, âna wâdé na guwà nabwé jii.

Topai tàwà.

Dau pagòo tèpa cèikî

³⁰ Êkaa na rà pâra naa Antioche wà Paulo, Barnabas, Jude ma Silas. Â rà papitiri diri tèpa cèikî, ba na rà naa tàra i tii. ³¹ Ûna rà pûra i tii wà tèpa cèikî, â nye dau pi-wâdé nùmarà kaa.

† 15.20 Exode 34.15–17; Lévitique 17.10–16 †† Rà cibwaa ipuu imudi—é, Rà cibwaa pwa é wârogòronaigé (prostitution). ‡ Dàuru nya (é, dàuru nye)—Étrangler. †† 15.28 Mataio 23.4

³² Napwa naa goo wà Jude ma Silas, âna ru tupédu péroféta, â tàpo gòriru jaarà. Â ru pame é popai kà Pwiduée tà tèpa cèikî, â ru dau pagòorà.

³³ Gée na càuru é jè pàara, â rà picijiiru wà tèpa cèikî wà Antioche, ba na ru wâjué còwâ dari tàpé na rà naaru me. { ³⁴ Êco na é niimiri wà Silas pà wâdé na é bwaa tà tâa. }

³⁵ Wà Paulo ma Barnabas, âna ru nye tà tâa Antioche. Â rà pacâmuri tèpa âboro ma inapàpari é popai kà Pwi Ukai, wàilu ma pà âboro na wâru.

béârailu kàra pai pâra kà paulo

(Naporomee 15.36–18.22)

Ru ipiina Paulo ma Barnabas

³⁶ Gée na càuru é jè pàara, â é ina wà Paulo tà Barnabas, pà: «Ju wâjué còwâ naa na é pà napô na ia ju picémara pà wé é popai kà Pwi Ukai. Wâdé na ju cai tèpa cèikî na rà jèpa wâna, ba na ju còo pà, pwiri rà gère wânau.»

³⁷ †Nüma wà Barnabas na é popa mwara wà Ioane-Maréko. ³⁸ ††Êco na tàu tà wà Paulo, ba é nye pwa-itépàra jiiru wà pwiibà, tapoo gée na province Pamphylie. Â câé caa pitu tàru tiagoro é pwâadàra wakè kàru. ³⁹ Ru dau pitûra, â ru iputàm, tiagoro na ru ipiina. Â é popa Ioane-Maréko wà Barnabas, â ru pâra gòro wànga naa gòropô Chypre.

⁴⁰ Napwa naa goo wà Paulo, âna é popa Silas. Â wà tèpa cèikî, âna rà panuâru, na aranara é pimeaaari imudi kà Pwi Ukai, â ru pâra. ⁴¹ Â ru tapàgà é du province Syrie ma Cilicie, â ru pagòo pà é pà wàra pwapwicîri.

É pâra wiâ Paulo wà Timotéo

16 ††É pâra wà Paulo géewé naa Derbe, ma naa Lystre (du ârailu ville). Naa Lystre, âna é pâmari pwi a cèikî na nee Timotéo, pwi naîri tô ilàri Juive, na tô a cèikî naa goo wà Iésu. Â napwa naa goo wà caa kée, âna câé caa pwi *Juif. ² †Wà tèpa cèikî gée na du ville Lystre ma Iconium, âna rà ina pà, é dau pwi âboro wâdé wà Timotéo.

³ Â é todèe wà Paulo, ba na é pâra wiâê. É mara pwa *kamaî tée, ba naa wâdé tà tèpa Juif na rà tâa na ére bèepwiri. Ba rà nye tâmogòori diri pà, wà caa kée, âna câé caa pwi Juif ††.

⁴ ††Na pà napô na rà pà naa, âna ru ina tà tèpa cèikî, wà Paulo ma Silas, na rà pâra wiâra bwàti é pà auptûâri kà tèpa *apostolo ma tèpa pitûâ gée *Iéruusaléma.

†† 15.37 Apostolo 12.12,25 ††† 15.38 Apostolo 13.13; Kolosé 4.10 ††† 16.1 Apostolo 14.6; 2 Timotéo 1.5 § 16.2 Filipi 2.19–22 †† Nüma Paulo na é pa pà é Picémara Wâdé dari tèpa Juif. Êco na o càra caa tòpié bwàti goo wà Timotéo, ba bwaa càcaa pà pwa kamaî tée. Ba wà caa kà Timotéo, âna câé caa pwi Juif. ††† 16.4 Apostolo 15.23–29

⁵ Wà tèpa âboro kà Pwidueé, âna rà pimaina too naa na cèikî, â é pitoo mwara ê jéùrà diri na pâ tòotù.

Todà Paulo naa Macédoine

⁶ †Ê Nyuââ Pwicîri, âna é còwâri wà Paulo ma Silas, na ru pwa na ru picémara ê popai kà Pwidueé naa na province Asia. Â rà tapàgà pwi ére naa nadàpara Phrygie ma Galatia [ma wà tèpa béeru]. ⁷ Ûna rà tèepaa pâ naa gòobàrà napô Mysie, â rà pwa na rà too naa na province Bithynie, êco na câé caa tàpiri tàrà ê Nyuââ Pwicîri kà Iésu. ⁸ Êkaa na rà tapàgà Mysie, â rà tèepaa boo naa Troas, pwi aucoo kâra wànga ††.

⁹ Ûna ne, â wà Paulo, âna é còo naa na nyuâa, pwi âboro gée na province Macédoine, na é coo, â é gére tacoo gooé burà ina tée pâ: «Gà me naa Macédoine nau pitu tâbà.»

¹⁰ Gée na càuru pwina paari tée, â bà † mudàrà ma bà piwacî pâ naa Macédoine, ba bà jèe tâmogòori pâ, wà Pwi Ukai na é todàbà ba na bà picémara ê *Picémara Wâdé naawê.

Na Filipi

¹¹ Bà tò naa gòro wànga na Troas, â bà itàa dàrà ê pò Samothrace. Â, na dàuru kée, â bà ègò boo naa Néapolis, pwi aucoo kâra wànga. ¹² Géewê, â bà pâra naa Filipi, pwi ville gée na province Macédoine †† (pwi colonie kà tèpa *Roma). Bwaa tàpo pwa tòotù kâbà naa na pwi napô bèepwiri.

É cèikî Lydie

¹³ Na *tòotù pwicîri, â bà còobé jii ê napô, â bà pâra naa bàrà nairiwâ, ba bà niimiri pâ tâa wê, cè ére cèna rà mu pwapwicîri wê wà tèpa Juif. Bà tâaboo, â bà patùra pa ilàri na rà gére pitapitirirà naawê. ¹⁴ Wà tò jèpwi, na nee Lydie, tò âboro gée na ville Thyatire, âna tò a pi-icu imwaano mii, na dau maina ê wâri wèe. Câé caa tò Juive, êco na wâdé tée ê pwapwicîri kà tèpa Juif. Â é tâmaari bwàti ê popai kâbà. Â é tàpiri ê pwâranümee wà Pwi Ukai. ¹⁵ Â *upwaaé bau ê tèpa âboro na rà tâa pwârawâ kée.

Â gée na càué, â é ina tâbà pâ: «Wiàna guwà câbaâjupâra pâ, go âji cèikî naa goo Pwi Ukai, â guwà me wiâo naa pwârawâ kôo.» Â é tacoo goobà, ba na bà pâra wiâê.

É pacòobé duée gée goo tô ilàri

¹⁶ Na jè tòotù, na bà gére pâra naa na aupwapwicîri, â é me carabà tò jè ilàri na pwa duée gooé. Wà pwi duée-bà, âna é cètúué nau ina tà tèpa âboro ê pâ namuru na o mwa tèepaa. Â dau wâru mwani na rà tòpi gée goo ê pâ pwina é ina wà tàpé na é piwakè kàra.

¹⁷ ††Â é me wiâbà, na wàibà ma Paulo, â é tomara pâ: «Wà tèpa âboro bèeni, âna tèpa ênawéna kà Pwidueé

na é tâjaijè, â rà picémara tàwà ê pai udò kâjè [naa na *âji wâro].»

¹⁸ Ê nye tà wàrapwiri diri na pâ tòotù, â jèe tubagùra nùma wà Paulo. Â é nye tabiié kaa, â é ina târa i duée pâ: «Gà còobé gée goo tô ilàri bèeni naa na nee Iésu Kériso!»

Â é nye còobé kaa gée gooé.

Tâjùru Paulo ma Silas

¹⁹ Ûna rà còo wà tèpa pitûâ kée pâ, jèe tiàu ê opamwani kàra, â rà nye tâjùru kaa wà Paulo ma wà Silas, â rà dàturu boo naa na aupitèimuru, na ara tèpa pitûâ kâra napô. ²⁰ ††Rà paariru tà tèpa pitèimuru kà tèpa Roma, â rà ina tàrà pâ: «Wà tupédu âboro bèeni, âna ru tubagù ê napô. ²¹ Ba tupédu Juif, â ru gére picémara ê pâ tûâ na càcaa pâri ma jè tòpi ma wârori, wà: jè tèpa Roma.»

²² ††Â rà nye putàmuru kaa naa gooru wà tèpa âboro. Â wà tèpa pitèimuru, âna rà nama dàdàpa ê árabwée kàru, â rà pwa ma pâdiru goro bàrà upwâra. ²³ Â rà tòpòru naa na wâra pwa karapuu, â rà ina tà pwi a wéaa pâ, na é wéaariru bwàti. ²⁴ Êkaa na é tòpòru naa na pwi Bénabwé naditàrawâ na wâra pwa karapuu, â é pwa ma dàgabia ê du âru naa na ê pâ upwâra.

Gù napuu

²⁵ Naa nabibiu kâra ne, âna wà Paulo ma Silas, âna ru nye tà pwapwicîri ma nyabi, â ru tòbuari Pwidueé. Â rà tàgére tâmaariru wà pâra tèpa pwa karapuu béeru.

²⁶ Â nye tèepaa kaa ê pé gù napuu na dau maina, â é tébagù ê pâ pàara wâ wâna wâra pwa karapuu. Â rà cau tàpirirà diri ê pâ goropwârawâ, â tûu mwara ê pâ itùpaò na tòo diri tèpa pwa karapuu goo. ²⁷ ††Una é pò tàcî wà pwi a wéaa, â nye dau dàpàgà tée kaa. Â é còo ê pâ goropwârawâ maina kâra na karapuu na tàpirirà, â é nye càù kaa ê tauwa kée, ba na é pitaé còwâ, ba é niimiri pâ rà jèe uru wà tèpa pwa karapuu ††.

²⁸ Êco na é kànarié wà Paulo, â é ina tée pâ: «Pwiini, gà cibwaa pipwa tâgà cèna èpà, ba bà cau wâni diri!»

²⁹ Â é nye ilari kaa cè ânye wà pwi a wéaa, ma wacî dò naa na wâra pwa karapuu, â é tûu jùrué burà céca naa goro â wà Paulo ma Silas, goo ê pai wâgotée.

É cèikî pwi a wéaa

³⁰ ††É pacòobéru, â é ina tàru pâ: «Tupédu ukai, dà cè pwina na go pwa ba na go o udò [ba na o tâa tóo ê âji wâro].»

³¹ Â ru tòpi tée pâ: «Gà cèikî naa goo Pwi Ukai Iésu, â gà o udò, wâgà ma ê pwârawâ'gâ.»

³²⁻³⁴ Â é poparu wiâê, naa na pwârawâ kée, na bwaa ne, â é nuwa aurumuru kàru, â é naa uti kàru. Â ru picémara tàrà ma tèpa âboro na ê pwârawâ kée, ê

doine—é, Ê bécaapwi ére gée goo wà Macédoine. †† 16.17 Maréko 1.24 ††† 16.20 Maréko 13.9 ††† 16.22 2 Korénito 11.25; 1 Tésalonika 2.2 § 16.27 Apostolo 12.18-19 †† Naa na é naèà kà tèpa Roma, âna wà pwi awéaari na karapuu, âna é nye tòpi ê wârimuru kà pwi âboro na é pwa karapuu, wiàna é uru wà pwini. Nye ciburà pwâra bà ê wârimuru. ††† 16.30 Apostolo 2.37

† 16.6 Apostolo 18.23 †† Aucoo kâra wànga—Port. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Aucoo wànga. † Bà—Wà Luka, pwi awii é tii bèeni, âna é tapoo pâra wiâ wà Paulo géeni. †† Province Macé-

popai kà Pwi Ukai. Â rà cèikî naa goo, â ru *upwaarà. Â rà dau ipwàdéé.

Rà panuâ Paulo ma Silas

³⁵ Ûna pwa, â rà cùru tèpa pipa popai wà tèpa pitûâ kàra, ba na rà ina tà pwi a wéaa pâ, na é panuâru.

³⁶ Â é ina tà Paulo pwiibà pâ: «Wà tèpa pitûâ, âna rà panuâ popai me, pâ, o jèe panuâ, â gàu pâra na é pitàbwàti.»

³⁷ Â é ina wà Paulo tà tèpa pipa popai pâ: «Tàpéeni, wàibu, âna bu tupédu Roma †. Êco na rà pitèibu wà tèpa pitûâ kàwà, â rà nama pâdibu, na ara é pâ âboro diri, â rà tûbu naa na karapuu! Â gona pwa na rà pacòobébu ni pwàniri? Bwa! O càcaa wàrapwiri! Wàdé na rà nye me wàilà ma rà panuâbu.»

³⁸ Rà pawâjué é pai ina kà Paulo wà tèpa pipa popai, â dau wâgo tà tèpa pitèimuru na rà tère pâ ru tupédu Roma. ³⁹ Â rà me nau picigòboo tàru. Â rà pacòobéru, â rà tacoo gooru pâ, na ru pâra gée na napô.

⁴⁰ Ru pâra wà Paulo ma Silas, â ru too dari Lydie. Gée na càuru é pai còo tèpa cèikî, â ru pagòora, â ru pâra.

Wà Paulo ma Silas na Tésalonika

17 Ru pâ naa du ville Amphipolis ma Apollonie wà Paulo ma Silas, â ru tèepaa naa Tésalonika, wàna tâa wê pwi jè *wâra pitapitiri kà tèpa *Juif. ² Â é tò naa na wâra pitapitiri wà Paulo, wiâra é nye pai pwa kée. Â âracié tòotù pwiçîri na é pwa pupûra goo é popai na é pa gée na *Tii Pwiçîri. ³ É paari tàra diri pâ auinapopai goo pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò na rà tapacîê]. Ba wii pâ, ée mwa maagé còo, â [éee mwa bà. Êco na] ée mwa wâro còwâ gée na aubà. Â é ina tàra wà Paulo pâ: «Guwà còo, wà pwi Iésu na go picémaraê tàwà, âna wàé kaa pwi Mesia.»

⁴ Wà pâra tàpé gée goorà, âna rà cèikî, â rà pâra wiâ Paulo ma Silas. Dau wâru tàpé gée goo tèpa *Grec na rà pâra wiâru—tàpé na wâdé tàra é pwapwîçîri kà tèpa Juif—wàrapwiri mwara gée jaa é pa ilàri imaina.

⁵ Êco na rà dau iboo wà pâra tèpa Juif, â rà todà tèpa âboro na nye ticé na wâdé naa goorà, ma rà pinaa ârapûru tèpa âboro na ville, ba na rà putàmuru naa gooru. Â rà itàa pâ nau mudàru naa na pwârawâ kà pwi âboro na nee Jason, ba na rà poparu pâ naaniboo gòro naigé, na ara diri é pâ âboro, [ba na pitèiru].

⁶⁻⁷ †Êco na càra caa pâmariru, â rà dàti pâ wà Jason ma pâra tèpa cèikî naa jaa tèpa pitûâ kàra napô, â rà tomara pâ: «Wà pwini, âna é tòpi tupédu âboro èpà, wà Paulo ma Silas, na ru tubagù é gòropuu diri, â nabàni, âna ru tèepaa naani! Wà tàpéeni ma wà tèpa béerà, âna rà cicara é naèà kà César, pwi ukai kà tèpa *Roma. Ba rà ina pâ, nye caapwi co é pwi ukai, â wà pwiibà, âna wà Iésu.»

⁸ Ûna rà tère pwiri wà tèpa âboro ma wà tèpa pitûâ, â nye dau céepwâa ‡ tàra kaa. ⁹ Â rà mwa panuâ cawi

† Tupédu Roma—Wà Paulo ma Silas, âna ru me gée na pâ napô na rà popa wà tèpa Roma. Naa na naèà kà tèpa Roma, âna pwiçîri na rà pâdi pwi âboro na tâa na tii kàra. †† 17.7 Luka 23.2; Ioane 19.12 ‡ Céepwâa—Inquiet, être dans l'affliction.

wà Jason ma wà pâra tèpa bée, na rà wâri i wârimuru kàra.

Na Bérée

¹⁰ Ûna ne, â wà tèpa cèikî, âna rà pitu tà Paulo ma Silas, ba na ru pâra pwàniri [gée Tésalonika. Â ru pâra] naa na ville Bérée.

Ûna ru tèepaa pâ, â ru too naa na wâra pitapitiri kà tèpa Juif. ¹¹ Wà tèpa Juif na tâa Bérée, âna rà dau wâdé jii tèpa Juif na rà tâa Tésalonika. Ba rà tòpi é popai naa na ipwàdéé. Â diri na pâ tòotù, âna rà còo bwàti é Tii Pwiçîri kàra, ba na rà còo pâ pwiri nye âjupâra kaa é pâ popai na é ina tàra wà Paulo. ¹² Wâru gée goorà na rà cèikî, â wâru mwara gée jaa tèpa Grec—pa ilàri imaina, ma tèpa paa.

¹³ Êco na rà tère wà tèpa Juif gée Tésalonika pâ, wà Paulo, âna é picémara é popai kà Pwiduée mwara na Bérée. Â rà me nau naa ârapûru tèpa âboro wê, ba na rà putàmuru naa gooé. ¹⁴ Êco na rà nye ègò kaa mwara wà tèpa cèikî, â rà popa Paulo naa na aucoo kàra wànga. Â napwa naa goo wà Silas ma Timotéo, âna ru bwaa nye tà tâa Bérée.

¹⁵ Wà tàpé na rà picia wà Paulo, âna rà ciaé tia na ville Athènes. Â é cùrurà còwâ naa Bérée, ba na rà ina tà wà Silas ma wà Timotéo pâ, na ru piawài gooro medarié.

Paulo na Athènes

¹⁶ Wà Paulo, âna é bwaa tàpo cipacî Silas ma Timotéo wà Athènes. Â é còo pâ wà tèpa âboro na pwi napô-bà, âna nye itémuru kaa é pâ ânuuru duée na rà pwa-maina. Â nye dau tòina kaa é pwâranümee. ¹⁷ †Â é pâra naa na wâra pitapitiri kà tèpa Juif, â é patûrarà, wàilà ma wà tàpé na wâdé tàra é pwapwîçîri kàra. Â diri na pâ tòotù, âna é patûra mwara wà tàpé na é pâdarirà naa na aupwa jèna.

¹⁸ Rà pitûra mwara ma wàé wà pâra tèpa pacâmuri âboro gée goo wà tàpé na ina goorà pâ, tèpa *épicurien* ma tèpa *stoïcien* ‡. Wà pâra tàpé gée goorà, âna rà ina pâ: «Gona dà na é gére tòri ma uti tâjè wà pwi bèepwiri?»

Â wà pâra tàpé mwara, âna rà ina pâ: «Wàra munaa é picémara cè pâ duée na nye ité ‡‡.» Ba rà tère wà Paulo na é picémara wà Iésu ma é pai wâro còwâ.

¹⁹ Â rà ciaé naa jaa é wàratûâ kàra napô, na nee Aréopage, â rà ina tée pâ: «Nümbà na bà tâmogòori bwàti é pâ namuru bèepwiri bwaa âmué, na gà gére ina tâbà. ²⁰ Ba gà pwa ma bà tère é pâ muru na ité, â nümabà na bà tâmogòori é pai ina wèe.» ²¹ (Ba wà diri

‡† 17.17 Apostolo 18.19 ‡‡ Tèpa *épicurien* ma tèpa *stoïcien*—Wà tàpé na rà cawîâ wà *Épicure*, é *Zénon*, tupédu philosophe kà tèpa Grec biu. É ina wà *Épicure* pâ, é muru na dau piwéna tà tèpa âboro, âna é 'wâdé na maina'. É ina wà *Zénon* (pwi caa kà tèpa *stoïcien*) pâ, jè wâro wâna é 'wâdé na maina' wiàna jèe câjè caa tâmogòori é maagé, ma é ipwàdéé, â wiàna jèe nye dàpàgàjè jii wà tèpa âboro. ‡‡† Cè pâ duée na nye ité—Wâru tèpa duée kà tàpé Athènes. Â rà niimiri pâ wà Paulo, âna é tûra goo tupédu duée na bwaa âmué. Jèpwi, âna wà pwi duée paa na nee Iésu; â jèpwi, âna tò duée ilàri na nee Wâro Còwâ.

tèpa âboro géeni Athènes, ma wà tàpé na tèpa pârame na rà wâro wâni, âna rà nye tà tâa goo ê pâ jèkutâ na bwaa âmuê.)

²² Â é cimadò wà Paulo, â é ina pâ: «Bwa; tàpé Athènes, go còo pâ guwà tèpa dau tòmimi ê pâ duée. ²³ Ba, na go gére tabéaa na ê ville kàwà, â go còo ê pâ auba na guwà pwamaina ma pwapwicîri naa goo. Â go pwa ma pâmari mwara ê pwi aupwa *ârapwailò na wii naa goo pâ: *Tà pwi jè duée na câjè caa tâmogòorié.*

«Guwà còo, wà Pwina guwà pwamainaê na câguwà caa tâmogòorié, âna wàè kaa, na go me nau picémaraê tàwà. ²⁴ †Wà Pwiduee na é pwa ê gòropuu, ma diri ê pâ namuru na tâa na, âna wàè Pwi Ukai kâra napwéretòtù ma ê gòropuu. Â câé caa tâa na ê pâ wâra pwapwicîri na rà bari wà tèpa âboro. ²⁵ ††Â càcaa pâri ma jè pitu tée, wàijè tèpa âboro, pwacèwii na nùmee goo cè jè muru jijjè!

«Ba wàè na é naa tâjè diri ê wâro ma ôomaa, ma diri ê pâ namuru. ²⁶ Â é pwa ma wà tèpa âboro diri, âna rà còobé géé goo ê pwi caapwi âboro, ba na rà wâro pitiri wâna ê gòropuu. Â é jèe nabwé tòpò tàra ê jèpa pàara na naja, ma ê pwàadàra ê jèpa napô.

²⁷ †«É wàrapwiri ê pai tòpò kèe wà Pwiduee, ba na rà o mudèe wà tèpa âboro. Ba câé caa wâiti jijjè. Â wiàna rà mudèe imudi wà tèpa âboro, â péa rà nye tà pâmar-ié. ²⁸ Ba jèe nabwé ina pâ: “Jè wâro géé gooé, â jè gù géé gooé, â jè tèpa âboro géé gooé.” Wàra na rà ina mwara pàra tèpa pwa tii kàwà pâ: “Jè tèpa naîê mwara †.”

²⁹ ††«Géé goro na jè tèpa naîê, â jè cibwaa niimiri pâ wà Pwiduee, âna é pwacèwii ê duée na pwa goro atü, é, na pwa goro mwani mii ma mwani pwaa, wiàra ê au-niimiri kà tèpa âboro! ³⁰ Rà wàrapwiri wà tèpa âboro na jè pàara, êco na wà Pwiduee, âna é dau pidàp-wicâarié goorà, ba ticé na rà tâmogòori.

«Éco na nabàni, âna é tacoo goorà, ba na rà pinünü-ma, ba na o tòotéri ê wâro kàra. ³¹ ††Ba é jèe nabwé tòpò ê Tòotù na ée mwa pitèi diri ê pâ âboro naa gòropuu, â ê aupitèi kèe, âna o *târù. Ée mwa pinaigé mee ê pwi âboro, na é jèe nabwé pitòrigarié târa pwi tòotù-bà. Â é pawâroé còwâ géé na aubà, ba na é paari tâjè diri pâ wàè kaa pwiri, ê pwi a pitèimuru na ia é jèe pitòrigarié.»

Rà pitadàrùrà goo ê popai

³² Úna rà tèreè na é gére tûra goro ê wâro còwâ géé na aubà, â [rà pitadàrùrà wà tèpa âboro-bà]. Wà pàra tàpé, âna rà pitaurée gooé; â wà pàra pwi, âna rà ina pâ: «Bà o mwa tère-gà còwâ goo pwiri, na cè jè tòotù.» ³³ Â é còobé jiiirà wà Paulo. ³⁴ Éco na, pwa pàra tàpé mwara, na rà tâa gooé, â rà cèikî naa goo ê popai kèe. Wàrapwiri naa goo wà Denys, pwi jè a tâa na wàratûâ kà tàpé Athènes, ma tò jè ilàri na nee Damaris, ma pâ pàra âboro mwara.

† 17.24–25 1 Rois 8.27; Apostolo 7.48 †† 17.25 Psaume 50.12 † 17.27 Psaume 145.18; Jérémie 23.23 †† Jè tèpa naîê mwara—Wà Paulo, âna é ina ê popai na ru wii tupédu poète grec. †† 17.29 Ésaie 40.18–20, 44.10–17; Apostolo 19.26 ††† 17.31 Psaume 96.13

Na Korénito

18 É pâra wà Paulo géé Athènes, naa na ville Ko-rénito. ² †††Â é pâmari naawé pwi jè *Juif na nee Aquilas, pwi âboro géé na province Pont, na ru bwaa tàgére tèepaa me géé Italie, ma wà Priscille, tô wàdèe. Ba wà Claude, pwi ukai kà tèpa *Roma, âna é jèe nabwé ina tà diri tèpa Juif pâ, na rà còobé géé Roma.

Wà Paulo, âna é pâra nau cairu. ³ ††Â é pâra nau pitâa jaaru ma rà piwaké naima. Ba po caapwi bwàti ê waké kàra—rà tèpa pwa wà imwaano st. ⁴ Â, diri pâ tòotù pwicîri, â é picémara ê popai wà Paulo, naa na ê pâ *wâra pitapitiri. Â é patùra tèpa Juif ma tèpa *Grec, â é mudàra ma rà cèikî naa goo ê popai na é ina.

É biié dà tàpé na càra caa tèpa Juif

⁵ †††Na ru mwa tèepaa me géé na province Macé-doine wà Silas ma Timotéo, â wà Paulo, âna é nye po tâa goo kaa ê picémara ê popai. Â é ina tà tèpa Juif pâ: «Wà Iésu, âna nye wàè kaa pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò na guwà tapacîê géé na biu].»

⁶ ††Éco na rà cicaraé, â rà pi-inaê ba èpà. Â é tauri tètâjii ê dàuru puu ^{st†} géé goro ârabwée kèe wà Paulo, â é ina tàra pâ: «Wiàna tiàuwà jii ê wâro kà Pwiduee, âna mwa nye géé goowà, â câgo caa pwi majoroé. Nabàni, âna go pâra dari tàpé na càra caa tèpa Juif.»

⁷ Â é còpò jiiirà, â é pâra naa jaa pwi jèpwi na nee Titius Justus, pwi âboro na wàdèe tée ê pwapwicîri kà tèpa Juif. É pwàrawâ kèe, âna é tàpo wâmwünyabweri ê wâra pitapitiri. ⁸ Â wà Crispus, pwi ukai kâra wâra pitapitiri, âna é cèikî naa goo wà Pwi Ukai, cau wàilà diri mara ê pwàrawâ kèe. Â wâru mwara tèpa Korénito na rà tère Paulo, â rà cèikî, â *upwàarà.

⁹ Naa jè ne, â é pipaarié naa na nyuâa wà Pwi Ukai tà Paulo, â é ina tée pâ: «Gà cibwaa pwa ma wâgotâgà, â gà cibwaa pwacimarù st, â gà nye tà coo goo ê picémara ê popai kòo. ¹⁰ ††Ba go nye tà wâjaagà, â o nye ticé pwi jè âboro cèna é tâjùrugà, ma o pwa tâgà cèna èpà. Gà nye tà ina ê popai, ba wâru ê pâ âboro kòo na rà wâna ê ville bèepwiri.»

¹¹ Â é tâa wê wà Paulo naa na caapwi naja, â 6 parui. Â é pacâmuri tàpé Korénito goro ê popai kà Pwiduee.

Dàtié na ara pwi kupénoo roma

¹² Na pàara na wà Gallion, âna pwi kupénoo naa na province Akaïe ^{st†}, â rà cau cinaima wà tèpa Juif, â rà tâjùru wà Paulo, â rà popaé pâ naa na aupitèimuru [na ara pwi kupénoo]. ¹³ Â rà ina tée pâ: «Wà pwi âboro bèeni, âna é tacoo goo tèpa âboro, ba na rà pwamaina wà Pwiduee, naa na pai pwa na pi-ité jii ê *Naèà [kâra pwapwicîri kâbà].»

††† 18.2 Roma 16.3 § 18.3 Apostolo 20.34 †† Tèpa pwa wà imwaano—é, Tèpa waké goro parawére macii. ††† 18.5 Apostolo 17.14–15 §† 18.6 Apostolo 13.46,51, 20.26 §†† Tauri tètâjii ê dàuru puu—Pai ina wèe pâ, o càcaa pûra naa gooé cè pwina o tèepaa marirà. †† Pwacimarù—Être silencieux. §† 18.10 Josué 1.9; Ésaie 41.10 §†† Akaïe—Napô Grèce nabà.

¹⁴ Bwaa câé caa pâji tûra wà Paulo, â é tòpi tàra wà Gallion pâ: «Tàpéeni, wiàna wà pwi âboro bèeni, âna [é pòtâmwara âboro, é wiàna] é gére pwa cè pwina dau èpà, â pwiri go gére tàmaariwà. ¹⁵ Êco na guwà pitòocia goro é pâ popai, ma é pâ neere âboro, ma é naèà kàwà. Â êpwiri, âna nye pikàwà. Càcaa nùmoo na go pwi a pitèi é pâ namuru bèepwiri.»

¹⁶ Â é pwa ma tû tàra géé na é aupitèimuru. ¹⁷ Â rà ègò, cau wàilà diri, â rà tâjùru wà Sostène, pwi ukai kâra wâra pitapitiri, â rà pièié na ara é wâra pitèimuru. Êco na nye ticè na é còo naa goo wà Gallion.

Pai wâjué còwâ naa Antioche

¹⁸ †Bwaa nye tàpo gòiri é pai tâa kà Paulo wà Korénito. Â géewê, â é picijii tèpa cèikî. Â é popa wiâé wà Priscille ma Aquilas, â rà pâra naa Cenrées. Rà tò naa gò jè wànga, pâ naa na province Syrie. Na é bwaa tâa Cenrées wà Paulo, â é pwa é jè *ipwataâboro. Â é pwa ma pwârù diri é pûrué, wiâra é naèà kà tèpa Juif.

¹⁹ Nabwé, â rà pâra géewê gòro wànga. Â rà tèepaa naa na ville Éféso. Â é tò wà Paulo naa na wâra pitapitiri, â rà pitùra ma wà tèpa Juif. ²⁰ Â rà ilari jiié pâ, na é bwaa tàpo tâa jaarà.

²¹ Â é ina tàra pâ: «Bwa ††, êco na, wiàna câbawâdé kà Pwiduée, â go o mwa wâjué còwâ medariwà.» Â é pâra jiià.

Â é còpòo gòro wànga géé Éféso, [â ru jèè tà tâa wê wà Priscille ma Aquilas].

²² Ûna é ti wâ Césarée wà Paulo, â é too [naa Iérusaléma] nau pwabwàcu tà tèpa cèikî. Â nabwé, â é wâjué còwâ naa Antioche wà Syrie [na ia é tapoo i pâra kèe géewê].

béâracié kâra pai pâra kà paulo

(Naporomee 18.23–21.16)

²³ Bwaa nye tàpo gòiri é pai tâa kà Paulo wà Antioche. Géé na càué, â é pâra còwâ mwara. Â é pâra pitiri Galatia ma Phrygie, nau pagòo tèpa cèikî.

Wakè kà Apollos na Éféso

²⁴ Na pàara bèepwiri, âna é me naa Éféso wà pwi jè Juif na nee Apollos, pwi âboro géé na ville Alexandrie. Wà pwiibà, âna pwi âboro na é tûra bwàti ma tâmogòori bwàti é *Tii Pwicîri. ²⁵ Â jèè pacâmurié naa goo é pai *pâra wiâ Pwi Ukai, â é pwi a tàcî. Â é picémara tà tèpa âboro é *Picémara Wâdé kà Kériso. Â é pacâmurirà ma napéaati bwàti é popai gooé. Êco na é nye tâmogòori co é *piupwaa kà Ioane.

²⁶ Â é tapoo tûra na é wâra pitapitiri, â nye ticè na wâgotèe goo. Â ru tèreé wà Aquilas ma Priscille, â ru popaé naa jaaru, â ru ina tèreé bwàti é naigé kà Pwiduée.

† 18.18 Nombres 6.18; Apostolo 21.24 †† Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Ba nùmoo na go tâa goo é tòtù maina na Iérusaléma.

²⁷ Ûna nùmee na é pâra naa Akaie, â rà pagòoé wà tèpa cèikî, â rà pwa tii pâdari tèpa cèikî wê, ba na rà tòpié bwàti.

Ûna é tèepaa pâ naawé, â é pwi jè bépitu na maina, ba kà tàpé na rà jèè cèikî géé goro é *pimeaari imudi kà Pwiduée. ²⁸ †Â rà pitùra ma wà tèpa Juif na ara diri âboro, â po ticè na rà wà tée, ba é *paâjupâra tàra goro é Tii Pwicîri pâ, wà Iésu âna wàé kaa pwi Mesia.

Paulo na Éféso

¹⁹ ††Na é bwaa tàgére tâa Korénito wà Apollos, â wà Paulo, âna é tapàgà pâ é pâ ére na tâa gòro-jaa ††, â é tèepaa naa Éféso.

Â é pâmari naawé pâra tèpa cèikî, â é tawèerirà pâ: ² ††«Ûna na ia guwà cèikî, â é nye boome naa gòwà é Nyuâaé Pwicîri?»

«Câbà caa tâmogòori pâ pwa cè nyuâaé pwicîri!»

³ «Âna dà *piupwaa cèna *upwaa wà goo?»

«Goo é piupwaa kà Ioane.»

⁴ ††Â é ina tàra wà Paulo pâ: «Wà Ioane, âna é upwaa tàpé na rà pinünüma ma rà biirà naa goo wà Pwiduée. Â é ina tà tèpa *Juif pâ, na rà cèikî naa goo wà pwi âboro na ée mwa pwicò kèe—wà Iésu.»

Rà tòpi Nyuâaé Pwicîri

⁵ Wà tèpa cèikî, âna rà nama upwaarà naa na nee Pwi Ukai Iésu. ⁶ †Ûna é tòpò du îê naa gòrà wà Paulo, â é boome naa gòrà é Nyuâaé Pwicîri, â rà tûra na pâ pwâratùra na ité, â rà inapàpari é pâ popai na é naa tàra wà Pwiduée. ⁷ Wà tèpa âboro-bà, âna rà jèè wâpâ na 12 ma.

É picémara popai naawé

⁸ Géewê, â é ciburà too naa na *wâra pitapitiri wà Paulo naa na âracié parui. Â câé caa piwâ na é picémara é popai goo é *Mwaciri kà Pwiduée, â é dau mudàra ma rà cèikî wà tèpa âboro naa goo é pwina é ina tàra.

⁹ Êco na wâru tàpé na rà pagòo pûrurà ma tàutàra na rà cèikî. Â rà pitaurée goo é pai *pâra wiâ Pwi Ukai, na ara diri é pâ âboro. Â é pâra jiià wà Paulo, â é popa tèpa cèikî, â é pacâmurirà diri na pâ tòotù, naa na é jè wâra ipitiri kà Tyrannus ††. ¹⁰ É piwàrapwiri é pai pwa kèe wà Paulo naa na ârailu naja, êkaa na rà tère é popai kà Pwi Ukai diri wà tàpé na rà tâa na province Asia—wà tèpa Juif ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif mwara.

Tèpa naí Scéva

¹¹ ††Wà Pwiduée, âna é pwa ma é pinaigé mee wà Paulo é pâ câmu kâra pàtamee na nye dau wâdé kaa, na rà pò goo wà tèpa âboro. ¹² ††Â wà tèpa âboro, âna

‡ 18.28 Apostolo 9.22 †† 19.1 1 Korénito 3.6 †† É pâ ére na tâa gòrojaa—Na Phrygie ma na province Asia. ††† 19.2 Apostolo 8.16 ††† 19.4 Mataio 3.11 § 19.6 Apostolo 8.17; 10.44,46 †† Wâra ipitiri kà Tyrannus—Pwiri é mu pacâmuri tèpa âboro naawé wà pwina nee Tyrannus. ††† 19.11 Apostolo 14.3 †† 19.12 Apostolo 5.15

rà popa ê pâ ârabwée ma pâ noo kêra imwaano, ba na é tigée goo wà Paulo. Â rà popa pàdari tèpa maagé, â rà jèe nye wâdé kaa! Â wà tèpa duée, âna rà còobé, â rà pâra.

¹³ Pwa mwara pàra tèpa Juif, na rà nye tà pipàra wii napô, ba na rà tû còobé ê pâ duée gée goo ê pâ âboro. Â rà pimudàra ma rà pwa naa na nee Pwi Ukai Iésu. Â rà ina tàra pâ: «Naa na nee wà Pwi Ukai Iésu na é picé-maraê wà Paulo, â guwà còobé!»

¹⁴ Wà tàpéebà, âna wà tèpa 7 naî Scéva, pwi jè caa kà tèpa pwa *ârapwaailò.

Go tâmogòori Iésu. Wâguwà wàa?

¹⁵ Êco na é tòpi tàra i pé duée pâ: «Go tâmogòori wà Iésu, â go tâmogòori mwara wà Paulo. Â gona wâguwà, âna guwà tèpa wàa?»

¹⁶ Â wà pwi âboro bèepwiri na tâa gooé i duée, âna é êgò gée paé, â é tâjùrurà †, â é dau èirà. Â rà mwa uru pa ê aurumuru kàra gée pwàrawâ kêe, âna rà jèe ci-càpé!

¹⁷ †Una rà tâmogòori ê jèkutâ bèepwiri wà tàpé Éféso—wà tèpa Juif ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif mwara—â nye dau maina kaa ê pai wâgotàra, â rà cau papwicîri ê nee Pwi Ukai Iésu. ¹⁸ Wâru gée goo tàpé na rà jèe cèikî, na rà me nau inapàpari na ara diri ê âboro ê pâ muru na rà pwa pwàniri. ¹⁹ Ê jè auwâru goo tàpé na rà tèpa patùra pâ duée, âna rà pame ê pâ tii kàra, â rà cîri na ara ê pâ âboro. Â é jéûru wâri wàra diri ê pâ tii bèepwiri, âna dau maina awé. Ba é tèepaa naa goro 50 000 mwani atù kàra ‡. ²⁰ Êkaa na é jèe pipàra pâ ê popai kà Pwi Ukai, â é pwa ma pimaina mwara ê pàtamee.

Rà cicara Paulo tèpa wakè wà Éféso

²¹ †Gée na càuru ê pâ muru bèepwiri, â é niimiri wà Paulo pâ, na é tapàgà pâ ê du province Macédoine ma Akaie, ba na é pâra naa *Iérusaléma. Â é ina mwara pâ: «Wiàna go tèepaa pâ, â wâdé mwara na go pâ naa *Roma.»

²² Â é panuâ pâ béaa kêe naa Macédoine wà Timotéo ma Éraste, tupédu ârailu âboro gée goo tèpa pitu tée. Â wàé, âna é bwaa tà tâa na province Asia na jè pàara.

É ina ba èpà Paulo wà Démétrius

²³ †Na pàara bèepwiri, âna gùmagù ba maina ê napô [gée goro ê popai kà Paulo] goo ê pai pâra wiâ Pwi Ukai. ²⁴ Ba pwa pwi jè âboro na nee Démétrius na pwi a wakè goo ê pâ paò pwaa. Â é pwa ê pâ nari wàra pwapwicîri kà Artémis ††, tô jè duée. Â dau maina ê mwani na rà tòpi ma wà tèpa bée.

²⁵ Â é cau panaimarirà diri, â é ina tàra pâ: «I tàpé wée, guwà tâmogòori pâ ê wâdé kâjè, âna é me gée

† Tâjùrurà—Pàra Tii Pwicîri naa na latin, âna rà ina pâ: Tâjùru tupédu ârailu gée goorà. †† 19.17 Apostolo 5.11 ‡ 50 000 mwani atù kàra—Po dau maina awé wâri wée. Wâri pwi caapwi âboro naa na wâro kêe. †† 19.21 Apostolo 23.11; Roma 1.13 †† 19.23 2 Korénito 1.8 ††† Artémis—Tò duée kà tèpa Grec, târa pwaapà ma ip-wénaî. Nee naa na latin pâ Diana.

goro ê pwâra wakè kâjè bèeni. ²⁶⁻²⁷ Ba po dau wâru tèpa âboro ni na province Asia, ma pitiri gòropuu, na rà pwamaina Artémis. Êco na guwà jèe tàgère còo ma tère ê pwina é pwa ê ji pwi Paulo bèepwiri. Ba é gére inapàpari pâ, ticémuru naa goo ânuuru duée, ba muru na pwa goro na-araraîri âboro. Â rà pâ nau wâru wà tàpé na rà cèikî ê pwiibà, càcaa wâco wâni Éféso, â jèe wâpitiri Asia.

«Po dau èpà, ba o péa o ina ba èpà ê wakè kâjè, bau imara †† i wâra pwapwicîri kà Artémis, â péa o nabwé na jè pwamainaê!»

Gùmagù napô

²⁸ Rà nye dau putàmu kaa tèpa wakè goro paò, â rà tomara too pâ: «Wà Artémis kâjè tàpé Éféso, âna é tâ-jaijè diri!»

²⁹ §Â pâ nau gùmagù ê pé napô diri, ba cau tèpa âboro diri, âna rà piwàcî pâ naa na aupitapitiri. Â rà dàti wiàrà wà Gaius ma Aristarque, tupédu âboro gée na province Macédoine, tupédu bée wà Paulo goro picémara ê popai. ³⁰ Nüma wà Paulo na é pâra mari ê pâ âboro, ba na rà pitùra, êco na rà pacooé wà tèpa cèikî. ³¹ Â wà pàra tèpa bée mwara, tèpa âboro imaina me gée Asia, âna rà panuâ popai tée pâ, na é cibwaa cipàpari ê pâ âboro naa na wâra ipitiri.

³² Napwa naa goo wà tèpa âboro, âna jèe càra caa pitàmaarirà, ba wà pàra tàpé, âna rà tomara pâ, wàrani. Â wà pàra pwi, âna rà tomara ê jè pai ina wée. Â wâru tàpé na càra caa gére tâmogòori pâ gée goro dà na rà gére ipitirà.

³³ Wà pàra tèpa Juif, âna rà popa pwi jè âboro na nee Alexandre, â rà piwiâ tée ê majoro ê pitapitiri kà tèpa âboro bèepwiri. Â rà cètùué, ba na é pwi a pitùra kàra na ara pâ âboro. Â é cimadò, â é pagotù è îê, ba na é ilari jii tèpa âboro pâ, na é tûra.

³⁴ Êco na, na rà tâmogòori pâ é pwi Juif [na é cèikî naa goo wà Pwiduée] â rà cau tomara too diri pâ: «Wà Artémis kâjè tàpé Éféso, âna é tâjaijè diri!» Â po ârailu ineretòotù kàra goro tomara pwiri.

É pacoora pwi jè a pitûa

³⁵ É mwa bàra pâra nau pacoora wà pwi a pwa tii kàra wâratûa kàra napô. Â é ina tàra pâ: «Bwa; i tàpé gée Éféso! Jè tâmogòori diri pâ ê napô bèeni, âna é pwi a piwéaari ê wâra pwapwicîri kà Artémis, ma é ânuuê pwicîri—ê ânuuê na pwa goro atù, â na tûu boome gée napwéretòotù! Wàilàapà pwina câé caa tâmogòori pwiri? ³⁶ Nye ticè pwi jèpwi cèna é tobapwâ. Wâdé na guwà moo, â guwà cibwaa ûri imudi. ³⁷ Ba guwà pame naani wà tèpa âboro bèeni. Êco na nye ticè na rà mura gée na é wâra pwapwicîri, ma ticè na èpà na rà ina naa goo Artémis, tô duée ilàri kâjè.

³⁸ «Wà Démétrius ma tèpa bére wakè kêe, âna mu-naa nùmarà na rà bu èpà, naa goo cè pwi jèpwi. Wâdé, êco na nye pwa tèpa pitèimuru, â nye pwa mwara ê pâ

††† Imara (imee)—Sentiment de respect, de crainte, qui se dégage de splendeur. § 19.29 Apostolo 20.4, 27.2; Kolosé 4.10; Philémon 1.24

tòotù kâra pitèimuru. Wàépwiri wâna na, na rà pâra nau piciapwâ naawê. ³⁹ Wiàna bwaa pwa cè muru cèna nùmawà na guwà tawèeri, â jè mwa pitùra goo naima, na pai pwa wèe na wâdé, na cè tòotù kâra wâratûâ.

⁴⁰ Ba péa rà niimiri wà tèpa Roma pâ, jè nama gùmagu napô, gée goo è pwina tèepaa nabà. Â wiàna rà tawèerijè goro majoro è pitapitirijè, â o ticè na jè tòpi tàra goo.»

Â gée na càuru è pai tùra kèe, â é ina tàra pâ, na rà ipiina.

Paulo na Macédoine ma na Grèce

20 Ûna jèe nabwé è pai pipwa kâra, â é papitiri tèpa cèikî wà Paulo, â é pagòora.

Gée na càuru è jè pàara, â é picijiira, â é pâra naa na province Macédoine. ² Â é tapàgà è pâ napô Macédoine, â é dau pagòò tèpa cèikî na rà tâa wê goro è pâ popai na wâru. Â géewê, â é pâra naa Grèce. ³ Â é bwaa tà tâa wê, naa na âracié parui. Â gée na càué, â é pwa na é tò naa gòro wànga pâ naa na province Syrie. Êco na é tère pâ, pwa na rà pwa tûâ tée wà tèpa *Juif. Â é niimiri pâ, na é wâjué, ma é pâ naa Macédoine.

⁴ Wâru tèpa âboro na rà pâra wiâé gée na pâ jèpa ville—wà Sopater gée Bérée, pwina naî wà Pyrus; wà Aristarque ma Secundus gée Tésalonika; wà Gaius gée Derbe; â âracié âboro mwara gée na province Asia—wà Timotéo, ma Tychique, ma Trophime. ⁵ Rà pâra béaa kâbà †, â rà mwa tà tapacîbà wâna ville Troas. ⁶ Â napwa naa goobà, âna bà pa wànga gée na ville Filipi, gée na càuru è pâ *tòotù maina kâra 'pi-ija poloa na ticè nyaa kèé'. Â gée na càuru è 5 tòotù, â bà mwa pâdarirà naa Troas. Â bà bwaa tà tâa wê naa na caapwi nadàpara pwapwicîri.

Paulo na Troas

⁷ Na bàrane kâra *tòotù pwicîri, â bà caatâa naima tàra pa utimuru, ma tubiti è poloa ††. Â é patùra tèpa cèikî wà Paulo, tiagoro nabibiu kâra ne, ba ée jèe pâra jirà, na dàuru. ⁸ Bà picaatâa na è pwi naditârâwâ na tâdòiti. Â dau wâru è pâ ânye na tâa wê.

É pawâro còwâ Eutyque

⁹ Pwa pwi âboro èpo, na nee Eutyque, âna é tâa na goropwârâwâ kîri ‡. Â, na é gére pwa nyakâra tùra wà Paulo, â é puuia wà pwini, â é tûu gée na âracié narawâ tâdòiti. Â, na rà pipagòtùé, âna é jèe bà.

¹⁰ Â é boo wà Paulo, â é cùué boo, â é tòtòopié, â é ina pâ: «Guwà cibwaa nama wâgotàwà, ba é bwaa nye wâro.»

¹¹ Ûna é too còwâ wà Paulo, â é tubiti è poloa, â rà ija. Â é bwaa tùra ba gòiri mwara tiagoro pwârâpwa. Â gée na càuru pwiri, â é pâra jirà. ¹² Â wà tèpa cèikî,

† Kâbà—Wà Luka, pwi awii i tii bëeni, âna é bwaa tà tâa jaa wà Paulo. †† Tubiti è poloa—Sainte-Cène, eucharistie. Còo note goo Apostolo 2.42. ‡ Tâa na goropwârâwâ kîri—Câca muru pwicîri naa na pai pwa kâra.

âna rà pâra wiâ i pwi âboro èpo [naa jaaé]. Â rà nye dau ipwàdéé diri kaa.

É tapoo pai wâjué còwâ kèe

¹³ Bà pâra béaa kà Paulo gòro wànga, ba nùmee na é pâ napô tia na ville Assos, â na bà mwa popaé géewê.

¹⁴ Â é tòme daribà naa gòro wànga naa Assos, â bà pâra naa na ville Mytilène. ¹⁵ Géewê, na tòotù gée paé còwâ, âna bà pâ goro jènere gòropô Kio. Â, na dàuru kèe, â bà coo na gòropô Samos. Â, na tòotù gée paé còwâ, â bà tèepaa naa na ville Milet. ¹⁶ Ba é jèe nye tûâri wà Paulo pâ, o câé caa coo na Éfeso, târa na o câé caa tà èrà wâna province Asia. Ba é wacî, târa na é tèepaa naa *Iéusaléma, wiàna pâri, na tòotù kâra Pentecôte, [*tòotù maina kâra piûnya].

É picijii tèpa cèikî na Éfeso

¹⁷ †† Ûna bà tèepaa naa Milet, â é panuâ popai wà Paulo pâ naa Éfeso, jaa tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri, ba na rà me mariê naa Milet.

¹⁸ †† Ûna rà pitànaima, â é ina tàra pâ: «Guwà jèe nye còo è pai wâro kòo naa nabibiu kàwà, tapoo na tòotù na go tèepaa medariwà naa na province Asia. ¹⁹ Â go piênawéna kà Pwiduée, na è ipakîri. Â, na pàra tòotù, âna go mu i, â go mu dau pidàpwicâariô goo è pâ tûâ na èpà, na rà pwa tòo wà tèpa Juif. ²⁰ Guwà tâmogòori pâ go jèe ina tàwà diri è pâ pwina wâdé ba kàwà, â nye ticè na go naapwàniri goowà. Ba go picémara ma pacâmuriwà, béaa kâra diri è pâ âboro, ma naa na mwara è pâ pwârâwâ kàwà. ²¹ Go ina ba gòò tà tèpa Juif, ma tàpé na càra caa tèpa Juif mwara pâ, na rà pinünüma ma rà biirà naa goo Pwiduée, â na rà cèikî naa goo Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso.»

O câjè mwa caa picòjè còwâ

²² «Â èni, âna é tacoo goò è Nyuââ Pwicîri, ba na go pâra naa Iéusaléma, â câgo caa tâmogòori cè pwina o tèepaa mariô. ²³ †† É mu nye tà patèreô naa na è pâ napô è Nyuââ Pwicîri pâ, è karapuu, ma è maagè còo, âna rà nye tàgère tapacîô. ²⁴ †† Êco na pé piticèmu-ru naa goo, na go bà, é, na go wâro. Ba wàéni è pwina dau pwamuru naa goo: Na go tubamwara § è wakè na é naa tòo wà Pwi Ukai Iésu, na go picémara è *Picémara Wâdé, goo è *pimeaari imudi kà Pwiduée.

²⁵ «Ia go picémara pâ jaawà è *Mwaciri kà Pwiduée. Â nabàni, âna go tâmogòori pâ o câjè mwa caa picòjè còwâ. ²⁶ Êkaa pwiri, na go ina ba gòò tàwà nabàni, pâ: Wiàna cè pwi jè ârapàarawà, âna o tiàué jaa Pwiduée, â câgo caa pwi majoroé. ²⁷ Ba go jèe picémara tàwà, diri è pâ pwina, na guwà tâmogòori, naa goo è auniimiri kà Pwiduée. Â nye ticè cèna go pwàniri goowà.»

†† 20.17 Apostolo 18.21 †† 20.18 Apostolo 18.19 ††† 20.23 Apostolo 9.16, 21.11 ††† 20.24 Apostolo 21.13; 2 Timotéo 4.7 § Na go tubamwara—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagèe pâ popai bëeni: Naa na ipwàdéé.

Tòimiri bwàti tèpa cèikî

²⁸ †«Guwà ipwacôwà, â guwà tòimiri bwàti mwara é wâra pwapwicîri kêe, ba tèpa âboro kà Pwiduee. Ba é Nyuâaê Pwicîri, âna é naara tàwà, ba na guwà wéaarirà, wàilà na é jèe wârirà wà Pwiduee, goro é pai bà kà Pwina naîê Iésu ††. ²⁹ †Ba go nye tâmogòori pâ gée na càuru é pai pâra kôo, â rà o tèepaa me wà tèpa âboro na tèpa pwâ. Â rà pwacèwii tèpa macii a piuti na rà o tòdidiri é na gomu goowà. ³⁰ Â nye gée nabibi kàwà mwara, na rà o cimadò géewê wà tàpé na rà pwâ, ba na rà dàti tèpa cèikî wiàrà.»

Guwà ipwacèwii

³¹ ††«Guwà tà tàcî, â guwà tà niimiri pâ po âracié naja na go tâa jaawà. Â pwa é pâra pâara na, mu tûu é pwâra jawé kôo na go mu pagòowà jècaa, naa ne ma pwaa. ³² Â nabani, âna go naawà tà Pwiduee, ma é popai goro é pimeaari imudi kêe. Ba wàè na tà tée é pàtamee, târa ma é pagòowà, ma naa tàwà é pâ *aup-wényunyuâari na é jèe nabwé ipwabwàti, ba kà tèpa âboro kêe.

³³ ††«Ûna go bwaa tâa jaawà, â càcaa nûmoo goo cè mwani pwaa, ma cè mwani mii, ma cè ârabwée kâra cè pwi jèpwi. ³⁴ ††Ba guwà nye tâmogòori pâ go nye wakè goro é du na-araraîô bèeni, ba târa é pwina nûmabà goo, ma wà tèpa béeò. ³⁵ Â go jèe paari tàwà mwara pâ, na jè wakè, târa ma jè pitu tà tàpé na rà maagé ma piticè kâra. Na jè wàrapwiri, â jè niimiri é popai kà Pwi Ukai Iésu na é ina pâ: “Dau maina ipwadée kà pwina é naa, jii pwina é tòpi.”»

³⁶ Â gée na càuru é pai tûra kêe bèepwiri, â é tûu jûrué wà Paulo, â rà capai pwapwicîri naima. ³⁷ Â rà ib-wénûu, ba na rà picijiié, â rà nye po cau i diri. ³⁸ Ba po dau pikîri é pwâranûmarà, gée goro na é ina tàra pâ, o càra mwa caa picòora còwâ. Â géewê, â rà ciaé boo tiagoro é wànga.

Gòobàra pâra kà Paulo naa Iérusaléma

21 Bà ipicijii ma tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri na Éféso, â bà tò naa gòro wànga. Â bà itàa ba tàru naa gòropô Cos ††. Ûna dàuru, â bà too naa gòropô Rhodes, â géewê, â bà pâra naa na ville Patara.

² Naawê, âna bà pâmari pwi wànga pâ naa na ére napô Phénicie, â bà tò naa gò, â bà pâra. ³ Â bà pâra, â ûna bà niâ pâ, â bà côo é pô Chypre, â bà tòpòé naa gòro aèmwü. Â bà itàa dàra province Syrie, â bà ti wâna pwi jèe ville wê, na nee Tyr, wâna na na kai naawê é wànga.

⁴ †Ûna bà pâmari tèpa cèikî wê, â bà tà tâa jaarà naa na caapwi nadàpara pwapwicîri. Â é Nyuâaê Pwicîri,

† 20.28 1 Timotéo 4.16; 1 Pétèru 5.2-4 †† Goro é pai bà kà Pwina naîê Iésu—é, Goro é pai bà kêe {Pwiduee}. Grec: Goro é pai joro domii kêe. † 20.29 Mataio 7.15; Ioane 10.12 †† 20.31 1 Tésalonika 2.11 †† 20.33-34 1 Korénito 9.11-12 ††† 20.34 Apostolo 18.3; 1 Tésalonika 2.9 ††† Cos; Rhodes—Ârailu pô na nawia Méditerranée naa goro jènere napô Turquie. (Wâ Turquie, âna é province Asia naa na pâara kà Paulo.) § 21.4 Apostolo 20.23

âna é naa tàra é popai goo Paulo. Â rà ina tée pâ, na é cibwaa too naa *Iérusaléma ††. ⁵ Êco na, gée na càuru caapwi nadàpara pwapwicîri, â bà coo gòobàra pâra kâbà. Â rà picibà wà tèpa tâa wê, wàilà mara wàdàra, ma èpo kàra. Rà ciabà tia bàrawià, â na bà tèepaa boo, â bà tûu jûrubà, â bà pwapwicîri. ⁶ Nabwé, â bà tò naa gòro wànga, â rà wâjué còwâ naa jaarà wà tèpa cèikî.

Patère Paulo pâ o tâjûrué

⁷ Bà còpòo gée Tyr, â bà pâra naa Ptolémaïs, pwi au-coo kâra wànga. Â bà tubanabwé naawê é pâra kâbà gòro wànga. Géewê, â bà pâra nau pwabwàcu tà tèpa cèikî, â bà bwaa tàpo tâa caapwi tòotù wâjaara.

⁸ ††Bà còpòo pâ naa Césarée na dàuru. Ûna bà tèepaa naawê, â bà pitâa jaa wà Filippo, pwi a picémara é *Picémara Wádé, wà pwi jèe ârapàara tèpa 7 dikona na ia pitòrigarirà na Iérusaléma. ⁹ Wà pwiibà, âna ârapapè é pa èpo dopwa kêe, na rà pa *péroféta. [Ba rà inapàpari é pâ popai na cùrurà goo Pwiduee.] ¹⁰ ††Â jèe dau wâru é tòotù kâbà naa na pwi ére-bà.

Â, na pâara-bà, âna é tèepaa boome gée napô *Judée wà pwi jèe péroféta, na nee Agabus. ¹¹ ††Â Ûna é pâmaribà, â é pa karapuu kà Paulo, â é ipii còwâ é du âê ma du îê goo, â é ina pâ: «Wàéni é pwina é ina é Nyuâaê Pwicîri: “Wà pwi âboro na kêe é karapuu bèeni, âna rà wàrani târa cèe pai piie wà tèpa *Juif na Iérusaléma. Â rà o mwa naaé tà tàpé na càra caa tèpa Juif ††.”»

¹² Ûna bà tère pwiri, wàibà ma tèpa tâa wê, â bà tacoo goo wà Paulo pâ, na é cibwaa too naa Iérusaléma.

¹³ ††Êco na é tòpi tâbà pâ: «Cina guwà gére i, ma pwa ma pikîri é pwâranûmoo? Wiàna tò-o ma pòtâmwaràò naa goo nee Iésu na Iérusaléma, âna go jèe pipwabwàtio.»

¹⁴ Ûna càcaa pâri ma bà tubatûu é pwâranûmee, â bà nabwé na bà tacoo gooé, â bà ina pâ: «Wádé na coo é câbawadé kà Pwi Ukai.»

¹⁵ Gée na càuru é pâ tòotù-bà, â bà too naa Iérusaléma. ¹⁶ Â rà me wiàbà wà pâra tèpa cèikî gée Césarée, â rà popabà pâdari pwi âboro na nee Mnason, ba na bà pitâa jaaé. Wà pwiibà, âna pwi âboro gée gòropô Chypre, â pwina jèe gòrié na é cèikî.

Paulo ma tèpa pitûâ gée Iérusaléma

¹⁷ Ûna bà tèepaa naa Iérusaléma, â rà tòpibà naa na ipwadée wà tèpa cèikî. ¹⁸ Na tòotù gée paé còwâ, âna bà pâra wiâ Paulo naa jaa wà Jacques †††. Â rà cau ipitiri naawê wà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri. ¹⁹ †††Ûna é pwabwàcu tàra diri wà Paulo, â é piwiâ tàra diri é pâ

†† Muna é ina é Nyuâaê Pwicîri pâ, o tubaèpà tà Paulo, wiàna é pâra naa Iérusaléma. Pwiri wàilà tèpa âboro na rà pame popai-bà, âna rà niimiri pâ, pai ina wèe pâ, na é cibwaa pâra naawê. ††† 21.8 Apostolo 6.5, 8.40 †† 21.10 Apostolo 11.28 ††† 21.11 Apostolo 20.23, 21.33 †† Tàpé na càra caa tèpa Juif—Wà tèpa coda roma na rà tanamiri Iésu naa goro kurucé. †† 21.13 Apostolo 20.24 ††† Jacques—Còo note goo Apostolo 15.13. ††† 21.19 Apostolo 15.12

namuru na é pwa wà Pwiduée, naa nabibiu kà tàpé na càra caa tèpa Juif, na pàara na é picémara tàra é popai.
 20 †Una rà tère pwiri, â rà dau pwamaina Pwiduée.

Tèpa cèikî na rà tèpa Juif

Â rà ina tée pâ: «Gà còo, co pwi béebà, jèe po dau wâru tèpa Juif na rà cèikî [naa goo Iésu] âna rà bwaa dau déi goo é *Naèà kà Moosé. 21 Â rà tère pâ wâgà, na picòo tà pàra tèpa Juif—wàilà na rà piwâro naima ma pàra tèpa âboro ité—pâ, na rà biirà jii é Naèà kà Moosé. Â rà tère mwara pâ gà ina tàra pâ, na rà cibwaa pwa *kamaí tà tèpa nari èpo kàra, â na rà cibwaa pâra wiâra é nyamanya kà tèpa Juif. 22 O mwa wànuu? Ba rà mwa tère pâ gà wâni.

23 ††«Gée goro pwiri, â wâdé na gà pwa pwina bà ina tâgà. Ba rà wâni nabibiu kâbà ârapàpé âboro na rà pwa é *ipwataâboro tà Pwiduée. 24 Wâdé na gà poparà wiâgà, ba na guwà pwa ma wàilà é 'pwapwicîri târa pai pinuwa' †. Â gà wâri é pwina tiàu jiià goro é wakè bèepwiri, ba na rà o pwârû é pûrurà. Â rà o tâmogòori wà tèpa âboro pâ, é pwina rà tère naa googà, âna pwâ. Â nye wâgà mwara, âna gà o paari pâ gà pwi a pitòimiri gâ mwara, naa goro é Naèà.

Tii tà tàpé na càra caa tèpa Juif

25 ††«Â napwa naa goo wà tàpé na càra caa tèpa Juif, na rà jèe cèikî, âna bà jèe pwa tii darirà. Â bà ina tàra é aupidûâri kâbà: "Guwà cibwaa uti é pâ macii na pwa *ârapwaaailò goo târa pâ ânuuru duée. Guwà cibwaa uti é domii, ma é pâ macii na dàuru nyarà (ba jèe cà-caa còobé é domii kàra). Â guwà cibwaa ipuu imudi."»

26 ††Â é wâgoo é auniimiri kàra wà Paulo, â é popa tèpa ârapàpé âboro bèepwiri. Â, na tòotù géeme còwâ, â rà tapoo ma wàé é 'pwapwicîri târa pai pinuwa' wiâra é naèà kà tèpa Juif. Â gée na càùé, â é too naa na *Wâra pwapwicîri wà Paulo, â é inapàpari é tòotù na rà o mwa jèpa pwa ârapwaaailò na; ba na rà paari pâ, rà jèe tubanabwé é *aupwataâboro kàra.

Rà tâjùru Paulo pàra tèpa Juif

27 Naa pwâadàra é caapwi nadàpara pwapwicîri, âna wà tèpa Juif gée na province Asia, âna rà còo wà Paulo naa na Wâra pwapwicîri, â rà pinaa ârapûru wà tèpa âboro, ba na rà tâjùrué. 28 Â rà ina pâ: «Tèpa *Isaraéla, guwà me nau pitu tâbà! Wàéni é pwi âboro na é picémara pitiri pâ, naa cicara é Ba kâjè, ma é Naèà kà Moosé, ma é Wâra pwapwicîri bèeni! Â nabà, âna é jèe còbèedari †† mwara é pwi ére pwicîri bèeni, ba é jèe pwa ma naadò naawé wà tàpé na càra caa tèpa Juif!»

† 21.20 Apostolo 15.1,5 †† 21.23–24 Nombres 6.1–20; Apostolo 18.18 † Pai pinuwa; Pwârû é pûrurà—Còo mwara Ipwataâboro naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. Pwiri wà tàpé na rà pwa é aupwataâboro bèepwiri, âna rà tà pitanami, â wâdé na rà pwa é 'pwapwicîri târa pai pinuwa' ba na rà wâdé mwara na ara Pwiduée. †† 21.25 Apostolo 15.29 †† 21.26 1 Korénito 9.20 ††† Còbèedari—Profaner. Pwicîri na popa too é pwi âboro na càé caa pwi Juif naa na Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif. É wârimuru kèe, âna pwâra bà.

29 ††(Rà ina pwiri, ba rà còoru naima ma Trophime, pwi âboro gée Éfésò, naawé na Iérusaléma, â rà niimiri pâ é popaé dò naa na Wâra pwapwicîri wà Paulo.)

30 Â diri é ville, âna é pikòì, â rà itàa me diri é pâ âboro, â rà tâjùru wà Paulo. Â rà dàtié còobé gée na Wâra pwapwicîri, â rà nye pò ma târi kaa é pâ goropwârawâ §. 31 Â rà jèe pimudàra, ba na rà tètâmwereé.

Rà pacoora tèpa coda roma

Éco na é pâ nau tère wà pwi caa kâra coda *roma pâ, rà gùmagù diri tàpé Iérusaléma. 32 Â é nye pò ma popa kaa tèpa coda ma tèpa caa kàra, â rà itàa pâ dàra. Úna rà còora wà tèpa âboro, â rà nye nabwé kaa na rà èi wà Paulo.

33 É nye pâra kaa wà pwi caa kâra coda, â é tâjùru Paulo, â é pwa ma piié goro ârailu itùpaò. Â é tawèeri tèpa âboro pâ: «Wàilàapà pwini, â dà cè pwina é pwa?»

34 Â rà ina wà pàra tàpé pâ wàrani, â rà ina pàra tàpé pâ wàrana. Â càé caa tâmogòori wà pwiibà pâ, wàilàapà cèna âjupàra ba rà po dau pikòì. Â é ina pâ, na popa Paulo too naa na wâra coda. 35 Â rà popaé wà tèpa coda. Úna rà tèepaa naa gòro aucò too, â rà jèe po tàmee, ba rà po dau putàmu wà tèpa âboro, â nye nùmarà na rà èié. 36 ††Ba rà cau pâra diri wiâé burà tomara pâ: «Naaé, ba na bà pòtâmwereé!»

É patùra tèpa Juif Paulo

37 Wà tèpa coda, âna pwa na rà naadò wà Paulo naa na wâra coda, â é ina tà pwi caa kàra [naa na pwâratùra grec] pâ: «Pwiri o nye pâri ma go ina tâgà cè jè muru?»

Â é pò wà pwini, â é tòpi tée pâ: «Gona gà pwa grec? 38 ††Gona càcaa wâgà pwi *Aigupito ††, pwi a pwa ma gùmagù é napô?—wà pwi a pa pâ naanigée namaré é 4 000 âboro târa tú paa dàra é pwâra ukai kâbà?»

39 Â é tòpi tée wà Paulo pâ: «Bwa! Wâgo, âna go pwi Juif, â go pwi a tèpa naa Tarse, napô gée na province Cilicie, pwi napô na dau maina. Â go ilari jiigà pâ, cà-caa pâri ma go patùra é pâ âboro bèeni?»

40 Â é ina wà pwiibà pâ: «Îgà!»

Â é coo gò i aucò wà Paulo, â é pwa ineremuru târa é pâ âboro goro îê. Úna nye po ticé pwâratùra kaa, â é patùrarà, goro *héberu, pwâratùra kà tèpa Juif.

22 Â é ina pâ: «Bwa; tèpa jènereò ma tèpa caa, guwà tère pwina go ina tàwà ni, ba târa béipwamuruò.»

2 Úna rà tère na é patùrarà naa na é pwâratùra kàra, â mwa dau ticé airà kaa.

Go pwi âji Juif

É ina tàra wà Paulo pâ: 3 ††«Go pwi *Juif, pitèpao naa Tarse wâna province Cilicie, êco na èrùo naani *Iérusaléma. Â wà Gamaliel †† na é pacâmuriò, pwi âboro imaina naa jaa wà tèpa caa kâra câmu. Â é còo

††† 21.29 Apostolo 20.4 § Rà...târi kaa é pâ goropwârawâ—Rà pwa pwiri, ba pwicîri na jèe pwa é pwina èpà naa na, â pwi ére na pâri ma jè càrû wâwé. Â càcaa nùmarà na wà Paulo, âna é uru too naawé. †† 21.36 Luka 23.18 ††† 21.38 Apostolo 5.36–37 †† Pwi Aigupito na é pwi Juif, na nùmee na rà paègò tèpa Roma gée napô

tôo bwàti é *Naèà kà tèpa jooorojè. Go pwi a tàcì ba kà Pwiduee pwacèwiiwà diri nabà. ⁴†Go tubaèpà tà tàpé na rà *pâra wiâ Pwi Ukai Iésu. Ba go pwa ma tâjûrurà ma piirà—tèpa paa ma ilàri mwara—â go tûrà naa na karapuu. Â go pwa ma tètâmwara pàrà tàpé gée goorà.

⁵«Wà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò ma é *wâratûâ kà tèpa ijiao, âna rà o *paâjupâraô. Ba go tòpi jiiirâ é pâ tii, ba na go naa tà tèpa jènerejè, tèpa Juif na rà tâa Damas. É pâ tii-bà, âna rà naa é tàrû kôo, ma go pâra naawê, nau tâjûru tèpa cèikî naa goo Iésu, ma poparâ me naa Iéusaléma, ba na pwa wârimuru tàra. Â go pwa diri é pâ muru bèepwiri.»

É piwiâ pwâra to kà Pwi Ukai

⁶«Éco na, ûna go gére pâra wii naigé, ûna po gopaé bwàti, na go pâra mwünyabweri Damas, â é nye me kaa géenidò napwéretòtù é pwi pwéelaa na dau maina, â é èuruo. ⁷Go nye tûuboo kaa naa napuu, â go tère é pwâratûra na ina pâ: “Saulo, Saulo, cina gà tubaèpà tîo?”

⁸«Â go tòpi tée pâ: “Wâgà wàa, co pwi ukai?”
«Â é tòpi tîo pâ: “Wâgo Iésu gée Nazareth, na gà gére tubaèpà tîo.”

⁹«Wà tàpé na rà pâra wiâô, âna rà côo é pwéelaa, éco na càra caa tère é pwâratûra kà pwina é patûrao.

¹⁰«Â go ina pâ: “O dà cèna go pwa, co Pwi Ukai?”
«Â é tòpi tîo wà Pwi Ukai pâ: “Gà cimadò, â gà pâra naa Damas, ba o mwa ina tâgà naawê, cè pwina gà o pwa.”

¹¹«Ûna go niâ, â jèe câgo caa côojè. Â rà mwa po tu naa goro îô wà tèpa béeò, â rà popao pâ naa Damas.

¹²«Pwa pwi jè âboro wê, na nee Ananias. Wà pwiibà, âna pwi âboro na é dau pwi a pitòimiriê, ma pâra wiâra é Naèà kà *Moosé. Â rà dau inaê ba wâdé wà diri tèpa Juif na rà tâa Damas. ¹³Â é me mariô wà pwi-ibà, â é ina tîo pâ: “Saulo, pwi a cèikî béeò, gà niâ còwâ!”

«Â go nye niâ còwâ kaa, â go côoê. ¹⁴Â é ina tîo pâ: “É jèe pitòrigarigà wà Pwiduee kà tèpa jooorojè, ba na gà tâmogòori é câbawâdé kèe, ba na gà côo wà pwina é *tàrû, wà Iésu; ba na gà tère é pâ popai na é ina tâgà. ¹⁵Ba gà mwa pwi a paâjupâraê, naa jaa tèpa âboro diri, goo é pâ namuru na gà côo ma tère. ¹⁶Â éni, âna dà na gà cipacîri? Gà cimadò ma *upwaaagà. Â gà pwapwicîri tà Pwi Ukai ^{††}, ba na o pwanauri é pâ epà'gà.”

Pâdari tàpé na càra caa tèpa Juif

¹⁷«Gée na càué, â go jèe wâjué còwâ naa Iéusaléma. Â, na jè tòotù, na go bwaa gére pwapwicîri wâna *Wâra pwapwicîri, â é pipaarié tîo naa na nyuâa wà Pwi Ukai. ¹⁸Â é ina tîo pâ: “Gà piwâcî, â gà còobé wài

Judée. (Còo é popai goro Zélote na 1.13.)^{§††} 22.3 Apostolo 5.34 ^{§†} Gamaliel—Còo Apostolo 5.34. [†] 22.4 Apostolo 8.3 ^{††} Â gà pwapwicîri tà Pwi Ukai—Grec: Naa na nee. [‡] 22.18 Apostolo 9.29–30

gée Iéusaléma, ba wà tèpa âboro wâni, âna o càra caa tòpi é pai paâjupâraô kâgà.”

¹⁹††«Â go tòpi tée pâ: “Pwi Ukai, rà nye tâmogòori pâ béaa, âna go pâra naa na *wâra pitapitiri, â go pwa ma tâjûru wà tàpé na rà cèikî naa googà. Â go nama pâdirà, ma naarà dò naa na karapuu. ²⁰††Ûna nama catâmwara wà Étienne, pwi ênawéna'gà, âna go tâa wê mwara. Ba go pwi jè a wâgoo é auniimiri kà tàpé na rà catâmwereê, â go wéaari mwara é ârabwée kâra.”

²¹†††«Éco na é ina tîo wà Pwi Ukai pâ: “Gà còobé [gée Iéusaléma] ba go mwa nama gà pâ naa na, na wâiti wê, dari tàpé na càra caa tèpa Juif.”»

Pwa na rà pâdié tèpa coda

²²Rà tâmaari wà Paulo tia wê wà tèpa Juif. Éco na, ûna é ina pâ, na é pâra dari tàpé na càra caa tèpa Juif, [â rà nye putâmu kaa] â rà tomara too pâ: «Kaa! Jè gére wéaari târa dà, é pwâra âboro na wàrani?! Catâmwereê! Ba càcaa pâri ma é wâro!» ²³Â rà nye wi-ikau kaa, â rà tòpwùtù ma tâjii é pâ ârabwée kâra, â rà tû too é dàuru puu ^{†††}.

²⁴Wà pwi a pitûâ kâra coda *roma, âna é ina tà tèpa coda kèe pâ, na rà popa dò wà Paulo naa na wâra coda. Â pwa na rà pâdié goro ubati [§], ba na é ina tàra é majoroé ma rà uu [ma putâmu naa gooé] wà tèpa Juif.

Neèò âna tâa na tii kâwà

²⁵†Éco na, ûna rà tîoé, ba na rà pâdié, â é ina wà Paulo tà pwi jè caa kâra coda na é tâa wê, pâ: «Gona nye pwa tàrû kâwà ma guwà pâdi pwina é tâa na tii kâwà, tèpa Roma, na bwaa càcaa pâji pitèié?»

²⁶Â [é pò] wà pwi caa kâra coda, na é tère pwiri, â é pâra nau patère pwi a pitûâ maina kâra pâ: «O dà cèna gà pwa tà pwi âboro bëeni? Ba é pwi Roma!»

²⁷Â é me wà pwi a pitûâ dari wà Paulo, â é tawèerié pâ: «Ico pwini, gà pwi a tâa na tii kâjè tèpa Roma?»
«Ûu.»

²⁸«Gà côo, wâgo, âna po dau wâru mwani na go tòpò târa ma go pwi Roma!»

«Wâgo âna na pitèpao, âna go jèpwi Roma.»

²⁹†††Ûna é tère pwiri wà pwi a pitûâ, â nye dau wâgotèe kaa. [Ba pwicîri] na rà pii wà pwi a tâa na tii kâra. Â napwa naa goo wà tèpa coda na ia rà pwa na rà pâdié, âna rà panuâe kaa!

Paulo na ara wâratûâ maina

³⁰Wà pwi a pitûâ kà tèpa coda, âna nümee na é tâmogòori bwàti cè majoroé ma rà pitòti ^{§†} Paulo wà tèpa Juif. Â, na dàuru, âna é tûâri tà tèpa pwa *ârapwaaailò, ma diri é wâratûâ maina kà tèpa Juif pâ, na rà

†† 22.19 Apostolo 8.3, 26.9–11 †† 22.20 Apostolo 8.1 ††† 22.21 Apostolo 9.15 ††† Tôpwùtù ma tâjii é pâ ârabwée... Rà wârapwiri na rà miiri é jè muru, é, na rà putâmu. Rà niimiri pâ, é ina wà Paulo pâ: «É tûtâjii tèpa Juif wà Pwiduee, â é pitòrigari tèpa Ba.»

§ Ubatî—Dau epà, ba pwa noo kâra duuru macii, târa ma dàpàgà é naparawére âboro. ^{§†} 22.25 Apostolo 16.37 ^{††} 22.29 Apostolo 16.38 ^{§†} Pitòti (é, pitòtiri, tòti)—Accuser.

ipitiri. Â é nama tapwütù ê pâ itùpaò gée goo Paulo, â popaé me, ma tòpòé naa nabibiu kàra.

23 É nye po niâri tèpa wâratûâ wâ Paulo, â é ina tàra pâ: «Tèpa jènereô, càcaa gûmagù è pwâranûmoo na ara Pwidueé, goo ê wâro kôo tiagoro nabâni.»

² † Â ûna é tère pwiri wâ Ananias, pwi *ukai kâ tèpa pwa ârapwaaillò, â [é putâmu. Â] é cùru tàpé na rà cimwünyabweri wâ Paulo pâ, na rà tamoori pwêe.

³ † † Â é ina tée wâ Paulo pâ: «Ée mwa wâri tâgâ wâ Pwidueé! Ba nûmagâ na gà tèio goro è *Naèà, êco na gà gére còbèedari è Naèà, ba gà pwa ma rà èio! Wâgâ na po dau wâdé pwâgâ, êco na, napwa naa goo è pwâranûmagâ, âna po dau bàutê na!»

⁴ Â wâ tàpé na rà tâa goro jènere wâ Paulo, âna rà ina tée pâ: «É! Gà tàgére ina ba èpâ wâ pwi ukai kâ tèpa pwa *ârapwaaillò kâ Pwidueé!»

⁵ † Â é tòpi tàra wâ Paulo pâ: «[Pwanaurio] co tèpa jènereô, ba câgo caa tâmogòori, pâ, é pwi ukai kâ tèpa pwa ârapwaaillò! Âjupâra pâ é ina è *Tii Pwicîri pâ: Gà cibwaa tûra ba èpâ naa goo pwi a pitûâ kâra è Ba'gâ.»

Exode 22.27

Rà pitadàrurà tèpa wâratûâ

⁶ † É nye tà tâmogòori wâ Paulo pâ wâ tèpa tâa na è wâratûâ, âna [tèpa tâa na, du ârailu ére goro pwapwicîri]—wâ tèpa *Farasaio ma wâ tèpa *Sadukaio. Â é ina tàra pâ: «Tèpa jènereô! Go pwi Farasaio, â wâ caa kôo, âna pwi Farasaio, â go cèikî naa goo è pai o wâro còwâ kâ tèpa bà. Êkaa na rà tèio!»

⁷ Úna é ina pwiri, â wâ tèpa Farasaio ma tèpa Sadukaio, âna [rà nye iputâmu kaa] â rà pitadàrurà.

⁸ † (Ba rà ina wâ tèpa Sadukaio pâ, nye ticè wâro còwâ kâ tèpa bà, â nye ticè *angela, â nye ticè duée. Â napwa naa goo wâ tèpa Farasaio, âna rà cèikî naa goo diri è pâ pwi bèepwiri.)

⁹ Úna rà jèe gére dau pitûra too, â rà nye cimadò kaa wâ pâra tèpa *dotée goro è *Naèà, gée nabibiu kâ tèpa Farasaio. Â rà ina pâ: «Nye ticè cèna bà còo cèna èpâ cèna é pwa wâ pwi âboro bèeni. Pwiri é patûraé cè angela?»

¹⁰ Úna jèe pâra nau pimaina too è pai iputâmu kâra, â é niimiri wâ pwi a pitûâ kâ tèpa coda pâ, péa rà tà ténoori wâ Paulo, â é ina tà tèpa coda kèe pâ, na rà popaé dò còwâ, naa na wâra coda.

¹¹ † † Na ne, âna é pièpâparié tà Paulo wâ Pwi Ukai, â é ina tée pâ: «Gâ gòo, ba gà jèe *paâjupâraò naani *Iérusaléma, â o wâdé mwara na gà paâjupâraò na *Roma.»

Rà ipwa tûâ ba na rà catâmwereê

¹² Na dàuru kèe, âna rà pitòpò tûâ wâ pâra tèpa *Juif, â rà *ipwataâboro pâ o càra caa ija ma wâdo béaa kâra cè pai caamwara wâ Paulo. ¹³ Wâ tàpéebâ, âna rà wâdo còwâ kâra 40 âboro.

† 23.2 Ioane 18.22–23 †† 23.3 Mataio 23.27 † 23.5 Exode 22.27 †† 23.6 Apostolo 26.5 †† 23.8 Mataio 22.23 ††† 23.11 Apostolo 27.24, 28.16, 23

¹⁴ Â rà pâdari tèpa caa kâ tèpa pwa *ârapwaaillò ma tèpa ijiao, â rà ina tàra pâ: «Bâ jèe ipwataâboro pâ o câbâ caa ija, tiagoro na bà mwa tètâmwara wâ Paulo. ¹⁵ † † Êkaa na, wâdé na guwâ nama ilari jii wâ pwi a pitûâ kâra coda pâ, na é popa me wâ Paulo dariwâ, wâguwâ ma diri è *wâratûâ maina. Â guwâ ina tée pâ nûmawâ na guwâ jèu còo bwâti còwâ è pai gére pwa wârimuru kèe. Â wâibâ, âna bà o caamwereê béaa kâra cè pai tèepaa me kèe naani.»

É patêre Paulo pwi niaa gooé

¹⁶ Êco na wâ pwina niaa goo Paulo, âna é tère pâ pwa na rà ipwa tûâ tà Paulo. Â é too nau patêreê naa na wâra coda.

¹⁷ Â wâ Paulo, âna é todâ pwi jè caa kâra coda, â é ina tée pâ: «Gâ popa pâ pwi âboro èpo bèeni dari pwi a pitûâ kâwâ, ba pwa jè muru na nûmee na é ina tée.»

¹⁸ Â é popa wâ pwini, â é ciaé pâdari pwi a pitûâ kèe, â é ina tée pâ: «É todòo wâ Paulo, pwi a pwa karapuu, â é cùruo pâ, na go cia medarigâ wâ pwi âboro èpo bèeni, ba pwa jè muru na nûmee na é ina tâgâ.»

¹⁹ Â é dàti i pwi nari âboro èpo wâ pwi a pitûâ, â ru tàpo gée paé nau coo, â é tawèerie pâ: «Dâ cèna nûmagâ na gà ina tòo?»

²⁰ Â é tòpi tée pâ: «Rà pitêrerâ wâ tèpa Juif, ba na rà ilari jiigâ pâ, na gà nama é me widàuru wâ Paulo, naa na wâratûâ maina kâra. Ba rà o ina pâ nûmarâ na rà tâmogòori bwâti cè pwina é pwa. ²¹ Êco na gà cibwaa pitêre dàra! Ba rà o ipwa tûâ tée. Ba rà wâdo còwâ kâra 40 wâ tàpé na rà jèe ipwataâboro pâ o càra caa ija ma wâdo, tiagoro cèna rà o pòtâmwereê. Â êni, na rà jèe nabwé ipwabwàtirâ, â rà tapacîri co cèna gà ina.»

²² Â é tòpi tée wâ pwi a pitûâ pâ: «Gâ cibwaa wiâ è pwâra pitûra kâju!» Â é panuê.

Rà popa Paulo pâdari pwi kupénoo

²³ Wâ pwi a pitûâ, âna é todâ tupédu caa kâra coda kèe, â é ina tàru pâ: «Gâu ipwabwâti 200 coda [na rà pa tàuwa] ma 70 coda na tâa gòro òoci, â 200 coda na rà tèpa tò da, ba na rà pâ naa Césarée na 9h bàrane.

²⁴ Guwâ pwabwâti mwara cè tèpa òoci, ba na cia pâ wâ Paulo naa jaa wâ pwi kupénoo Félix. Â guwâ wéaarié bwâti, ba na càcaa tèepaa tée cè pwina èpâ.»

²⁵ Â nabwé, â é wii è tii bèeni:

²⁶ Tii kâ Claude Lysias tà kupénoo Félix. Bwâcu'gâ.

²⁷ † Go panuâ paé darigâ wâ pwi âboro bèepwiri. Ba wâ tèpa Juif, âna rà popaé, ba na rà tètâmwereê. Êco na, ûna go tère pâ pwi âratii kâjè tèpa Roma, â bà pâra ma tèpa coda kôo nau upaé jii. ²⁸ † † Â nûmoo na go tâmogòori cè majoroé ma rà pitòtié goo, â go popaé pâ, naa na wâratûâ kâra. ²⁹ Â go pâdari pâ nye ticè èpâ cèna é pwa na pâri ma pòtâmwereê goo, é, ma é pwa karapuu goo. Ba è pâ pwina rà pitòtié goo, âna nye êco, pâ popai goro naèà kâra.

††† 23.15 Apostolo 25.3 § 23.27 Apostolo 21.30–33, 22.25–27 §† 23.28 Apostolo 22.30

³⁰ †Una patêreô pâ rà pitù tûa têe wà pàra tèpa Juif, â go nye pò ma panuâe paé darigà. Â go ina mwara tà tàpè na rà pitòtié pâ, na rà mwa nye ina tâgà, cèna rà ina naa gooé.

Topai tâgà.

³¹ Â wà tèpa coda, âna rà pwa ê pwina é ina tàra wà pwi a pitùâ kàra. Ba, na ne, âna rà popa pâ wà Paulo, naa na ville Antipatris. ³² Na dâuru kêe, âna rà wâjué còwâ [wà tèpa po pâra] naa na wâra coda. Â wà tàpè na rà tâa gòro òoci, âna rà tà pâra co ma wà Paulo. ³³ Â rà tèepaa pâ naa Césarée, â rà naa i tii tà pwi kupénoo, â rà panuâ Paulo têe.

³⁴ Gée na càuru ê pai pûra kêe i tii, â é tawèeri wà Paulo pâ: «Gona gà pwi âboro gée na dà province?»

Â é tòpi têe pâ: «Gée Cilicie.»

³⁵ Â é ina têe wà pwi kupénoo pâ: «Go mwa tawiâgà, wiàna rà tèepaa me wà tèpa pitòtigà.» Â é tûâri tàra pâ, na wéaari wà Paulo naa na pwârawâ maina na é nama bari wà ukai *Héroda Maina.

Paulo na ara pwi kupénoo Félix

24 Po 5 tòotù gée na càué, âna rà tèepaa boo naa Césarée wà Ananias, pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò, ma wà pàra tèpa ijiao kà tèpa *Juif, ma wà pwi apoka †† na nee Tertullus. Â rà pàdari wà pwi kupénoo Félix, ba na rà piciapwâ têe goo wà Paulo. ² Â é todà me wà Paulo i pwi kupénoo [ba na é coo araé].

É pitòti Paulo wà Tertullus

É pitòti Paulo wà Tertullus [na ara pwi kupénoo] â é ina pâ: «Bwa; Kupénoo Félix, wiàna bà wâro na é tàb-wàti ma é pinaanapô, â na wàrapwiri gée googà, â gée goro é pai tûârigà, ma é pai pa'gà bwàti é napô kâbâ. ³ Bà pwaolé tâgà, gée na âji pwâranümabà, goo ê pâ namuru bèepwiri. ⁴ Càcaa nümoo dàra popa jiigà cè pàara cèna gòri, êkaa na go ilari jiigà pâ, gà pidàp-wicâarigà na ji pàara, ba na gà tère cè pwina go o ina tâgà.

⁵ †«Bà còo pâ wà pwi âboro bèeni, âna é nye dau pwi âboro èpà kaa, ba é tò dii ma bara, naa nabibiu kà tèpa Juif, wà gòropuu pitiri, â é pwi caa kà tèpa Nazaréen (neere pé pwi jè pwapwicîri). ⁶ †Wàé mwara na é mudàra ba na é còbèedari ê *Wâra pwapwicîri, êkaa na bà tâjùrué {ba nümabà na bà tèié wiâra ê *Naèà kâbâ.

⁷ «Éco na wà pwi a pitùâ kâra wâra coda, Lysias, âna é me, â é nye pò ma popaé imudi jiibà. ⁸ Â é ina tà tèpa pitòti Paulo pâ, na rà medarigà, ma rà ina tâgà ê pâ namuru na bà pitòtié goo.» Â wiàna nümagà, â gà tawèeri Paulo, ba wâdé na é nye ina tâgà ê pwina bà pitòtié goo. Nabwé.»

⁹ Â wà tèpa Juif, âna rà ina pâ ê pwina é ina wà pwini apoka Tertullus, âna âjupâra.

† 23.30 Apostolo 24.5–8 †† Pwi apoka—Avocat. Pwi a-ipamuru-jè naa na wâra pitèimuru. ‡ 24.5 Apostolo 17.6 †† 24.6 Apostolo 21.28–30

É ipwamuruê Paulo

¹⁰ Wà pwi kupénoo, âna é pwa ineremuru tà Paulo pâ, na é tûra.

É cimadò wà Paulo, â é ina pâ: «Bwa; go tâmogòori pâ gà pwi a [pitùâ ma] tèi è napô kâbâ tèpa Juif, naa na pâ naja na jèe wâru, â câgo caa dumapié na go ipwamuruô naa naporomeegà.

¹¹ «Gà pitawèeri paé, ba càcaa pâji wénari 12 tòotù na go tèepaa me naa *Iéruusaléma, nau pwamaina Pwiduée. ¹² Â câgo caa pitaèkâa ma cètùu tèpa âboro, naa na Wâra pwapwicîri, ma na wâra ipitiri, ma na ville. Nye ticè âboro cèna é ina pâ é còoò na go pwa ê pâ pwiibà. ¹³ Â wà tèpa âboro bèeni, âna càcaa pâri ma rà *paâjupâra tâgà, é pwina rà pitòtio goo.

¹⁴ «Âjupâra pâ go pwi a *pâra wiâ Pwi Ukai, [wiâra é naigé na bwaa âmuê] ba na go piênawéna kà Pwiduée kà tèpa jojooorjè. Â âjupâra pâ, wà tèpa pitòtio bèeni, âna rà ina pâ, i naigé-bà, âna pwâ. Éco na go cèikî naa goo diri é Naèà kà *Moosé, ma diri é pâ tii kà wà tèpa *péroféta. ¹⁵ †Ba bà capai cèikî ma tèpa âboro bèeni pâ, wà tèpa bà, naa na wâdé ma èpà, âna rà o mwa wâro còwâ. ¹⁶ Êkaa na go nye pimudàra taaci, ba na é nye tânana é pwâranümoo, na ara Pwiduée, ma tèpa âboro, â nye ticè cèna pâri ma pitòtio goo.

Ticè èpà na rà còo naa good!

¹⁷ «Gée na càuru ê pâ naja na wâru, na tiàuo gée Iéruusaléma, â go wâjué pâ còwâ naawé, ba na go pa pâ é mwani, bépitu târa é Ba kôo, â târa mwara ma go ipwa *ârapwaaillò tà Pwiduée. ¹⁸ ††Êkaa pwiri na go tà tâa goo, naa na Wâra pwapwicîri, ûna rà pâmaridò, ba go gére tubanabwé é 'pwapwicîri târa pai *pinuwa'. Nye ticè cè jè âboro na go pame naawé, â nye ticè pwâra pikòti wé.

¹⁹ «Éco na rà tâa wé wà pâra tèpa Juif gée na province Asia. Â wiàna go pwa cèna èpà na tòotù-bà, â gorodà na càra caa tâa ni nabà wà tàpéebà, ba na rà pitòtio? ²⁰ Â wà mwara tèpa âboro bèeni, âna nye ticè èpà na ia rà còo naa good, na ia rà popao na ara é wâratùâ maina. ²¹ ††É, pwiri nümara na tèio, goo i ji popai na ia go ina, naa nabibiu kàra pâ: "Go cèikî pâ, rà o wâro còwâ wà tèpa bà"? Êkaa na go gére tâa ni, nabà na arawà. Nabwé.»

Picàù too còwâ pai pitèi Paulo

²² †Napwa naa goo wà kupénoo Félix, âna é dau tère é pâ popai goro é pai pâra wiâ Pwi Ukai. É picàù too còwâ é pai tèi wà Paulo, â é ina tà tèpa Juif pâ: «O mwa tèi cawi wà Paulo, wiàna é tèepaa me wà Lysias, wà pwi a pitùâ kâra wâra coda.»

²³ Â é ina tà pwi jè caa kâra coda pâ, na é wéaari Paulo naa na karapuu, â na é cibwaa tòoé ma pwa-imudiri têe, â na nye panuâ tà tèpa bée mwara, ma rà me nau caié. [Â é pâra wà Félix.]

†† 24.15 Ioane 5.28–29 ††† 24.18 Apostolo 21.12–28 ††† 24.21 Apostolo 23.6 § 24.22 Apostolo 23.26

²⁴ Pàra tòotù gée na càùé, â ru tèepaa me còwâ wà Félix, ma Drusille † tô wâdèe, tô ilàri Juive. Â ru pwa ma é me wà Paulo, â ru tèreè, na é tura goo é cèikí naa goo Iésu Kériso.

²⁵ Êco na, ûna é tura goro é wâro na *târù na ara Pwi Ukai, ma é pai pidâpwicâarijè naa na diri é muru, ma é pitèimuru kà Pwiduée na o mwa me, â wâgo tà wà Félix. Â é ina tà Paulo pâ: «Êni, jè o bwaa tàpo pacoo i ipitiri kâjè. Wâdé na gà pâra jiiio ni, êco na, wiàna mwa pwa cè pàara kôo, â go mwa todàgà còwâ.» ²⁶ Ba é nye tà wâari mwara pâ, é péa tà naa cè mwani kèe wà Paulo. Â é pwa ma rà nye tà ciburà popa me wà Paulo darié, ba na ru pitùra.

Paulo na ara kupénoo Festus

²⁷ Paé ârailu naja, â é tòotéri wà pwi kupénoo Félix wà Porcius Festus. Êco na wà Félix, âna câe caa panuâ Paulo, â é pwa ma é nye tà tâa na karapuu, ba na o wâdé tà tèpa Juif wâé.

25 Wà Festus, âna é tèepaa naa na province *Judée, â âracié tòotù gée na càùé, â é too gée Césarée naa *Iéruusaléma.

Rà jèu pitòti Paulo

² †Wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaailò, ma tèpa âboro imaina gée jaa tèpa *Juif, âna rà piciapwâ tée goo wà Paulo. ³ †Rà tacoo gooé, ma ilari jiié pâ, na é pwa ma é me naa Iéruusaléma wà Paulo. Ba wà tàpèeni, âna rà tà pwa é jè tûâ, ba na rà o mwa caamwereé naa naigé.

⁴ Â é tòpi wà Festus pâ: «Bwa, ba wà Paulo, âna wéaarié na Césarée, â wâgo, âna càcaa gòirio wà Iéruusaléma, ba go o pâra còwâ. ⁵ Â wà tèpa pitùâ kàwà, âna wâdé na rà boome wiâo naa Césarée. Â wiàna pwa cè muru cèna èpà cèna é pwa pwi âboro-bà, â rà mwa ina naawé.»

Paulo naa na wâra pitèimuru

⁶ Wà Festus, âna é tâa jaarà co naa na 8, é, na 10 tòotù, â é boo còwâ naa Césarée. Â, na dàuru kèe, âna é pwi a pitèimuru, â é tûâri tàra pâ, na rà popa me wà Paulo. ⁷ †Ûna é tèepaa me wà Paulo, â rà cibèepié wà tèpa Juif na rà boome gée Iéruusaléma. Â wâru é pâ pwina dau èpà na rà ina naa gooé, ma rà pitòtié goo. Êco na càcaa pâri ma rà *paâjupâra.

⁸ Â é tòpi wà Paulo ma é ipwamurué, â é ina pâ: «Nye ticè èpà na go pwa naa goo é *Naèà kâbà tèpa Juif, ma naa goo é *Wâra pwapwicîri, ma naa goo wà César, [pwi ukai kà tèpa *Roma].»

⁹ Wà Festus, âna nümee na rà wâdéarié wà tèpa Juif, â é tòpi tà Paulo pâ: «Nümagà na gà too naa Iéruusaléma, ba na go pitèigà goo pwiri, naawé?»

Go to pâdari César!

¹⁰ É ina tée wà Paulo pâ: «Bwa. Go coo ara é wâra pitèimuru kà César, â o mwa nye pitèio naawé. Ba gà nye tàgère tâmogòori bwàti pâ, nye ticè èpà na go pwa tà tèpa Juif. ¹¹ Â wiàna go pwa cèna càcaa târù, cèna pâri ma caamwaraô goo, â wâdé na caamwaraô. Êco na, wiàna é pwina rà ina naa gooò, âna pwâ, â nye ticè pwi âboro cèna pwa *târù kèe, ma é popao darirà. Bwa! Go to pâdari wà César †!»

¹² Â rà tàpo pitùra wà Festus ma tèpa pwa ipitiri, â nabwé, â é ina tà Paulo pâ: «Wâdé. Ûna gà to pâdari wà César, â gà o nye pâdarié!»

Piwiâ jèkutâ goo Paulo tà Agrippa

¹³ Gée na càuru é pâ tòotù na wâru, âna wà pwi ukai *Agrippa ma wà Bérenice, tô naigé kèe, âna ru tèepaa naa Césarée nau pwabwâcu tà Festus.

¹⁴ ††Bwaa wâru tòotù na rà bwaa tâa wê na, â wà Festus, âna é piwiâ tà Agrippa, é pai pwa goo wà Paulo, â é ina tée pâ: «Wà Félix na é nama é pwa karapuu wà Paulo. ¹⁵ Na pàara na go tâa Iéruusaléma, âna wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaailò, ma tèpa ijiao kà tèpa Juif, âna rà piciapwâ, ma ilari pâ, na é pwa wârimuru.

¹⁶ «Â go tòpi tàra pâ: “Wâjaabà tèpa Roma, âna càcaa wârapwiri é pai pwa kâbà. Ba câbà caa pwa wârimuru tà pwi âboro, béaa kâra é pai pitèié. Ba wâdé na bà nye pitùra ma wà tèpa pitòtié, ba na é nye ina cè popai târa pipwamurué.” ¹⁷ Êkaa na rà capai tèepaa me naani dario. Â câgo caa bwaa tapacîri, â na dàuru, â go tâa na aupitèimuru, â go ina pâ, na popa me wà pwi âboro bèepwiri.»

Pitaèkâa goo pwapwicîri kàra

¹⁸ «Go gére niimiri pâ, pwiri o dau maina é èpà na é pwa. Êco na é pwina rà pitòtié goo, âna ticèmururu naa goo. ¹⁹ Ba rà nye pitaèkâa goo é pwina wâna é pwapwicîri kàra, naa goo cè pwi Iésu cèna é bà, â na wà Paulo, âna é ina pâ é wâro còwâ.

²⁰ «Â câgo caa tâmogòori cè pwina go pwa, naa na pai pitùra kàra. Â go tawèeri wà Paulo pâ, pwiri nümee dàra pâ naa Iéruusaléma, ma o pitèié naawé goo é pâ namuru bèepwiri. ²¹ Êco na é to pâdari wà César, ba na é pitèié. Â go naa târù ma wéaarié tiagoro é pai panuâ kôo dari wà César.»

²² Â é ina wà Agrippa tà Festus pâ: «Wâgo mwara, âna nümoo na go tère pwi âboro-bà.»

Â é tòpi tée wà Festus pâ: «Widàuru, âna gà o mwa tèreè.»

Rà too naa na wâra pitèimuru

²³ Na dàuru kèe, â wà Agrippa ma Bérenice, âna ru tèepaa naa na wâra pitèimuru, wailà ma tèpa pitùâ kâra coda, ma tèpa âboro imaina na napô. [Â rà dau

† Drusille—Tô naigé kà ukai Agrippa II, â tô cià Bérenice. (Còo Apostolo 25.13.) †† 25.2 Apostolo 24.1 † 25.3 Apostolo 23.15 †† 25.7 Apostolo 24.5-6

†† Go to pâdari wà César—Wà pwi atâa na tii kà tèpa Roma, âna pâri ma é to pâdari wà César, pwi ukai kà tèpa Roma, ba na é pitèié, wâra Cour d'Appel. ††† 25.14 Apostolo 24.27

pwamainaru wà tèpa âboro wiâra ê pai pwa kàra.] Â é naa tàrù wà Festus ma popa me wà Paulo.

²⁴ Â é coo wà Festus, â é ina pâ: «Bwa; Ukai Agrippa ma cau wâguwà diri na guwà wâni jaabà, guwà còo pwi âboro bèeni. É pwi majoro tùra kà diri tèpa Juif, na Iérusaléma ma wâni, â rà jèe me nau còòd gooé. Â rà capai ina too diri pâ, wâdé na caamwereê.

²⁵ «Naa goodò, âna câgo caa pâmari cè èpà cèna o pâri ma caamwereê goo, êco na nye wâé còwâ na é ilari pâ, na é pâra dari wà pwi ukai César. Â go niimiri pâ, na go panuâê pâ.

²⁶ «Êco na câgo caa tâmogòori cèna go wii pâdari wà ukai naa gooé. Â êkaa majoroé ma go pwa ma é coo aragà, co Ukai Agrippa, ma arawà diri. Guwà pitawiâê diri, ma ina tòo, cèna go o wii tà pwi ukai. ²⁷ Ba càcaa tàrù tòo na go panuâ pâ tée cè pwi a pwa wârimuru, wiàna càcaa po pwéelaa bwàti cè majoroé.»

É ipwamuruê Paulo na ara Agrippa

26 É mwa ina wà ukai *Agrippa tà Paulo pâ: «Pwi-ibà, go panuâ tâgà ma gà tùra, ma gà ipwamuru-gà.»

Â é naatoo ê îê wà Paulo, â é ina pâ: ² «Bwa; go nye dau ipwàdée kaa, co Ukai Agrippa, na go tùra na aragà nabà, ma go tobapwâ ê pwina rà pitòtio goo wà tèpa *Juif. ³ Ba gà dau tâmogòori bwàti ê nyamanya kâjè tèpa Juif †, ma ê pâ namuru na jè mu pitùra goo, â go ilagà pâ gà jèe tàpo pidàpwicâarigà, ma gà tèreô.»

Rà cau tâmogòori pai wâro kôo

⁴ «Wà diri tèpa Juif, âna rà tâmogòori ê wâro kôo, gée na autapoo goo, na go bwaa pwi âboro èpo, naa nabibiu kâra ê Ba kôo [na province Cilicie] tia *Iérusaléma. ⁵ †Jèe gòiri ê pai tâmogòori kâra pâ go pwi a wâro wâna *Farasaio, pwi jè ére kâra pwapwicîri na nye dau tâa goo diri pâ naèà. O pâri ma rà *paâjupâra wiàna nûmarà.

⁶ †«Â nabàni, âna jèe pitèio, ba go cèikî pâ o coo ê auinabéaa kà Pwiduée tà tèpa caa kâjè. ⁷ Êco na, nye muru na rà cau cèikî naa goo, wà diri tèpa 12 wâao kâjè, na rà piênawéna kà Pwiduée, naa ne ma pwa.

«Êkaa na rà tèio, co Ukai Agrippa, wà tèpa Juif bèep-wiri. ⁸ Â wâguwà tèpa Juif nabàni, âna gona dau pwa-coé tà Pwiduée, ma é pawâro còwâ tèpa bà? Â gorodà na câguwà caa cèikî naa goo?»

Béaa âna go cicara Iésu

⁹ †«Béaa, âna go niimiri pâ, napâraô âna na go cicara ba gòo ê nee Iésu gée Nazareth. ¹⁰ Â go tòpi jii tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaailò ê tàrù, ba na go naa wârimuru tà tèpa âboro kêe. Dau wâru tàpé na go na-ma tòpòrà naa na karapuu naa Iérusaléma. Â go pwi a wâgoo mwara ê pai catàmwara. ¹¹ Go nye taaci kaa

† Nyamanya kâjè tèpa Juif—Ê wâao kà tèpa Héroda, âna càra caa tèpa âji Juif. Jèe gòiri na rà biirà dâra pwapwicîri kà tèpa Juif. Êco na càra caa dau tâa goo ê pai pwa kâra pwapwicîri. †† 26.5 Filipi 3.5–6 ‡ 26.6–7 Apostolo 23.6, 28.20 †† 26.9 Apostolo 8.3

èirà naa na ê pâ *wâra pitapitiri, â pwa na go nama rà ina ba èpà ê nee Iésu. Uu kaa, ba ia go dau pwi a putà-mu naa goorà, â go dau pwa tàra na èpà, tia na ê pâ napò na wâiti.»

É jèu piwiâ pai todèe kà Pwi Ukai

¹² «Êkaa pwiri ê majoroé ma go pâ naa Damas, wiâra ê tàrù, na rà naa tòo wà tèpa caa kà tèpa pwa ârap-waaailò. ¹³ Bà pâra wii naigé, co pwi Ukai Agrippa, â, na po gopaé bwàti, â go nye còo kaa ê pwi pwéelaa na é me gée napwéretòtù, naa gòbà ma wà tèpa béèò. Â é dau pwéelaa jii ê tòotù. ¹⁴ Bà capai tûu diri naa napuu, â go tère ê pwâratùra na é ina tòo naa na *hébèru pâ: “Saulo, Saulo, gorodà na gà pwa tòo na èpà? O dau gòo naa googà, na gà cicara Pwiduée †.”

¹⁵ «Â go tawèeri pâ: “Wâgà wàa, co Pwi Ukai?”

«Â é tòpi tòo pâ: “Wâgo Iésu na gà gére pwa tòo na èpà. ¹⁶ Cimadò, ba go âpâparigà, ba na gà pwi ênawé-na kôo. Â gà o pwi a paâjupâraô, â gà mwa piwiâ ê pwina gà còo nabà, bau ê pâ pwina go o mwa paari tâgà. ¹⁷ Go panuâgà pâdari ê Ba'gà, tèpa Juif, bau ê pâra Ba mwara, â go o mwa pwi a wéaarigà. ¹⁸ ††Go cùrugà, ba na gà tàpiri ê du âraporomeerà, ba na rà o còobé gée na ê bàutê, pâ naa na ê pwéelaa—gée na pàtâma *Caatana, naa jaa Pwiduée. Ba wiàna rà cèikî naa goodò, â o pwanauri ê pâ èpà kàra, â o pwa autâa kàra ma wà diri tàpé na rà cèikî naa goo Pwiduée.”»

Ni, âna go inapàpari Iésu pitiri

¹⁹ «Wàrapwiri co Ukai Agrippa, â po dau pwacoé tòo ma câgo caa pitère dâra ê pwina go còo, ba ê muru na me gée jaa wà Pwiduée. ²⁰ Â go picémara ê popai—tapoo na Damas, ma wà Iérusaléma, ma wâdiri na ê pâ napò kà tèpa Juif, ma wâjaa mwara tàpé na càra caa tèpa Juif. Â go ina tàra diri pâ: “Guwà pinünüma ma guwà biiwà naa goo wà Pwiduée. Â guwà paari naa na ê càrawà pâ guwà jèe pinünüma.”

²¹ «Wàèpwiri kaa ê majoroé ma rà tâjùruo wà tèpa Juif naa na *Wâra pwapwicîri, â rà pwa na rà pòtâmwarao. ²² Êco na wà Pwiduée, âna é wéaario tia-goo ni. Êkaa na go nye tà paâjupâraê na ara tèpa âboro kîri ma maina.

«Â napwa ê pwina go ina, âna càcaa pi-itè jii i pwi ia rà mara ina wà tèpa *péroféta ma wà *Moosé, pâ: ²³ ††[Wà Pwiduée, âna é cùru medarijè] wà Pwi *Mesia. Â wâdé na é pwamaagé còo, â na é pâbéaa nau wâro còwâ gée nabibiu kà tèpa bà, ba na o picémara ê pwéelaa târa ê Ba kôo, wà tèpa Juif, ma wà tàpé mwara na càra caa tèpa Juif.»

Wâdé na gà cèikî, co pwi ukai!

²⁴ Na é wàrapwiri pai ipwamuruê kêe wà Paulo, â é ina too wà Festus pâ: «Pigù ê pûrugà co pwini! Gà po dau câmu, â gà jèe pimwüru goro ê tà manga'gà!»

†† Na gà cicara Pwiduée—Ucina naa na grec goo ê òoci na tàutèe na é pitère dà pwi atâa gòè. ††† 26.18 Ésaie 42.16; Éfeso 2.2; Kolosé 1.13 ††† 26.23 Luka 24.44–47; 1 Korénito 15.20

²⁵ Â é tòpi tée wà Paulo, pâ: «Bwa, càcaa wàrapwiri, co Kupénoo, ba nye êkaa popai na âjupâra ma pitâ-mogòo na go ina. ²⁶ Wà ukai Agrippa, âna é jèe nye tâ-mogòori é pâ namuru bèepwiri, ba càcaa é cè muru cèna ipwa pwàniri, â câgo caa piwâ na go piwiâ tée.»

²⁷ [Â é tabiié wà Paulo dà ukai Agrippa, â é tawèeriié pâ]: «Ico pwi ukai, gona gà nye cèikî naa goo tèpa péroféta? Go tâmogòori pâ gà nye cèikî naa goorà...»

²⁸ Â é tapàgà tée wà Agrippa: «Ico pwini, gà nye ni-imiri kaa pâ, na go pò ma cèikî naa goo Iésu Kériso ni?!»

²⁹ Â é tòpi tée wà Paulo pâ: «Naa pò ma ni, é, naa mwa tàpo pwiri, wiâra é câbawâdé kà Pwiduée! Ba nū-moo na guwà pwacèwii, co Ukai Agrippa, ma wâguwà diri tàpé na guwà gére tâmaariô ni. Êco na, na càcaa piiwà goro itùpaò pwacèwii.»

Ticé èpà na é pwa wà Paulo

³⁰ Nabwé, â rà cau cimadò diri wà pwi ukai, ma wà pwi kupénoo, ma wà Bérenice, ma wà diri tàpé na rà gére tâa wê. ³¹ Â rà còobé, â rà pi-ina tàra pâ: «Wà pwi âboro bèeni, âna nye ticé cèna èpà cèna é pwa, na pâri ma é pwa karapuu goo, ma o mwa pòtâmwereé goo.»

³² Â é ina wà ukai Agrippa tà wà Festus pâ: «Ûu kaa. Â wiàna câe caa gére to pâdari César, â jèe tà pâri ma panuâê còwâ.»

Panuâ Paulo naa Roma

27 Pidàbacoò tòotù na é pâra naa Roma † [wà Paulo]. Â bà pâra wiâê. [Wà tèpa coda, âna] rà naa Paulo ma wà pâra tèpa pwa wârimuru, tà Julius, wà pwi jèe caa kâra coda gée na é pâ coda na rà wéaari wà pwi ukai César. ² †† [wà Julius, âna é nama] bà tò naa gòro é wànga gée na ville Adramytte, na é pâra dâra pâ aucoo kâra wànga wâ province Asia. Â bà pi-caapâra ma wà Aristarque, pwi âboro gée na ville Tésalonika, wâna province Macédoine.

³ Na dàuru kée, âna bà tèepaa pâ naa na ville Sidon. Â wà Julius, âna é wâdé naa goo wà Paulo, â é nye panuâê ma é pâra dari wà tèpa bée naawê, nau pa jiià è pwina tiâu jiié.

⁴ Bà pâra géewê, â bà itàa mwünyabweri é pô Chypre, â bà po pi-itàa na ânuuê, ba é uu carabà è pwéretòotù. ⁵ Géee na càuru é pai tapàgà kâbà è nawià Cilicie ma Pamphylie, â bà tèepaa naa na ville Myra wâna province Lycie. ⁶ Â naawê, âna wà pwi caa kâra coda, âna é pâmari è pwi wànga géee na ville Alexandrie, na é pâra naa Italie, â é nama bà tò naa gò.

⁷ Jèe nye tàpo wâru tòotù kâbà goro nye tà pi-itàa ba ciâa, â nye dau gòo târa kaa ma bà tèepaa mwünyabweri Cnide, pwi aucoo kâra wànga. Â càcaa pâri ma bà ti wê goro è pwéretòotù, â bà itàa na ânuuru i pô Crète, pâ goro i goromee Salmoné. ⁸ Bà tàpo itàa wii i pô, â po dau gòo è pai tapàgà kâbà wê, â bà tèepaa

† Roma—Grec: Italie. Roma, âna ville na maina naawê. Còo naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. †† 27.2 Apostolo 19.29

naa Bons Ports, pwi aucoo kâra wànga, na wâmwünyabweri é ville Lasée.

Jèe pàara kâra èpà napô

⁹ Jèe dau wâru é pàara na bà tubatiâu, â càcaa wâdé târa tòobàra i pâra kâbà, ba jèe pàara kâra èpà napô, ba jèe paé è *tòotù maina kâra parui septembre ‡.

¹⁰ Êkaa na é patèrerà wà Paulo, â é ina tàra pâ: «Guwà còo, co tèpa béeò, go tâmogòori pâ wiàna jèe pâra, â jèe pâmari cèna èpà. O tanoori i wànga bau é èreé, â péa jèe tà mwü mwara.»

¹¹⁻¹² Êco na wà tèpa tâa gòro i wànga, âna càcaa wâdé tàra na rà tòpò wànga naawê, na pwi pàara kâra èpà napô. Â nūmarà na rà tàpo paé naa na aucoo kâra wànga Phénix wâ Crète, ba ciimiri wê †. Â wà pwi caa kâra coda, âna nye dau piâjimuru tée è pwina ru ina tée wà pwi a pa wànga, ma wà pwi apooé, jii è popai kà Paulo. ¹³ É tàpo uu ba kîri è pwéretòotù, na toome niboo nawia, â rà niimiri pâ wâdé, â rà càù jinu, â bà itàa wii è gòropô Crète [pâ naa Phénix].

Pòu na nawià

¹⁴ Bwaa càcaa gòiri é pai pâra kâbà, â nye uu kaa ba maina é pé dàré gòro jaa, pé dàré na ina goo pâ Eurquilon. Â pâ nau pòu, ¹⁵ â jèe càcaa pâri ma bà itàa caraé, ba é jèe pòtò i wànga, â bà po ipanuâbà ma é popabà. ¹⁶ Bà pâ naa ânuuru Cauda, ji pwi nari pô. Â dau gòo târa ma bà naatoo medaribà i nari wànga na bà tadàti. ¹⁷ Êco na bà mwa bàra càué dôme.

Wà tèpa waké gòro wànga, âna rà pa é pâ otâpwe, â rà dàgabiaé bwâti naa goo i wànga maina. Ba dau wâgotàra na citawé naa pâ namarawâ wâ Libye. Â rà naa-boo i noo, â rà panuâ ma é pòtòbà i pwéretòotù.

¹⁸ Na dàuru kée, ûna jèe dau maina é pai uu kâra i pwéretòotù, â rà tûtâjii è pâ ère i wànga naa nawià.

¹⁹ Â, na béaracié kâra tòotù, â rà tâjii mwara é pâ neemuru wànga.

²⁰ Jèe wâru tòotù na é nye uu taaci i pwéretòotù, â câbà caa còo è tòotù ma ìricò †. Â bà jèe pâra nau cà-caa wâari pâ bà o udò. ²¹ Â jèe wâru tòotù mwara na câbà caa ija na.

É pagòo tèpa bée wà Paulo

É cimadò wà Paulo naa nabibiu kâbà, â é ina pâ: «Tèpa béeò, wiàna guwà gére pitère dâra i pwi ia go ina pâ na jèe cibwaa pâra géee Crète, â pwiri câe caa géee tèepaa marijè cè pwina èpà wàrani. ²² Êco na go ina tàwà pâ: Guwà gòo! Ba o nye ticé cè pwi jèe ârapàarajè cèna é bà, êco i wànga na o tiâu.

²³ «Go pwi ênawéna kà Pwiduée, â èruune, âna é cùru me pwi jèe *angela kée, ²⁴ †† na é ina tòo pâ: “Gà cibwaa pwa ma wâgotâgà co Paulo, ba gà o nye

‡ Tòotù maina kâra parui septembre—Grec: Tòotù kâra ipwanyà. Còo mwara Tòotù maina naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. †† Ba ciimiri wê—Ba é ti co wâna sud-ouest ma nord-ouest i pwéretòotù. †† Câbà caa còo è tòotù ma ìricò—Ticé pai pwa wèe ma rà pa cè câmu kâra naa goro ìricò. ††† 27.24 Apostolo 23.11

tèepaa pādari wà César, [pwi ukai kà tèpa *Roma]. Ba wà Pwiduee na pwi a pimeaari, âna é nama rà wâro diri wà tàpé na rà pâra wiâgà. É wàrapwiri googà.”

²⁵ «Gée goro pwiri co tèpa béeò, â guwà gòò, ba go nye cèikî naa goo Pwiduee pâ, o wàra é pwina é ina tîo. ²⁶ †Éco na jè o citàwé gò cè jè pò.»

Rà pâmwünyabweri napô

²⁷ Gée na càuru é pâ tòotù na wâru, na bé 14 kâra ne, â é nye popabà taaci i pòu naa nawià Méditerranée ††. Â nabibiu kâra ne, â wà tèpa wakè gòro wànga, âna rà pitère naa goorà pâ, bà pâra mwünyabweri cè napô. ²⁸ Â rà tòcai é najawé goro otàpwe, ba na rà còo é pai numwiri wèe, â rà timari pâ 37 mètres. Nabwé, â bà tàpo paé, â rà jèu tòcai mwara, â rà timari co 28 mètres. ²⁹ Wâgotàra pâ bà o tatée cè gòoràwé, â rà tûboo é ârapàpé pàiri jinu gée pwâragòro wànga. Â géewé, âna bà tâa, â jèe dau nûmarà na awàì gòropwaa.

³⁰ Nabwé, â wà tèpa wakè gòro wànga, âna rà pwa na rà uru. Ba rà naaboo é nari wànga naa najawé, â rà gòma-ina pâ na rà pâra nau tûboo cè pâra pàiri jinu naadòbà naporomara wànga.

³¹ Éco na é ina wà Paulo tà tèpa coda ma pwi caa kàra pâ: «Wiàna rà pâra gée gòro wànga wà tèpa âboro bèepwiri, â o capai tiàuwà diri.»

³² Â rà nye ègò kaa wà tèpa coda, â rà tapàgà è pâ otàpwe na cipa i nari wànga, â rà panuâe naa nawià ma é wâri.

É pagòorà mwara Paulo

³³ Na bwaa pwa dàra ne, â é ina tâbà † diri wà Paulo pâ: «Wâdé na jè pa cè uti kâjè. Ba jèe ârailu nadàpàra pwapwicîri na jè po tâa, â câjè caa ija. ³⁴ Â èni, âna go âji ilawà pâ, na guwà pa cè èwà, ba na o pwa nii kàwà târa ma guwà udò. Ba o nye ticè jè ârapàarawà cèna o tiàu cè ji caapwi wàrapûruê.»

³⁵ Â é pa è poloa, â é pwaolé tà Pwiduee béaa kàra, â é tubiti, â é ija. ³⁶ Â bà po capai piègòturu diri, â bà ija. ³⁷ (Po 276 kaamwara wàibà naa gòro i wànga.) ³⁸ Úna bà jèe pwàro, â rà tètâjii pâ baikè blé naa nawià, ba na puràra i wànga.

Rà citàwé naa na namarawâ

³⁹ Na pwaa, â wà tèpa wakè gòro wànga, âna càra caa còoina é napô, èco na rà còo too è namarawâ naa bàrawià, wâna pwi jè nanarawé. Â rà niimiri pâ na rà naadò wè i wànga, wiàna pâri. ⁴⁰ Â rà tipi tâjii è pâ pàiri jinu naa nawià, â rà tipi mwara è pâ otàpwe na cipa pâ ârawànga †† goo. Â rà càù too è pwi noo na tâa naporomara wànga, â pipòtòbà too dàra bàrawià. ⁴¹ Éco na, na bà too, â bà citàwé naa na namarawâ, ba é kàrù i naporomara wànga, â câé mwa caa gù. Â napwa naa

† 27.26 Apostolo 28.1 †† Méditerranée—Grec: Adriatique.
‡ Tâbà—Grec: Tàra. Ipaìwà naa na pâ nee tii 36 ma 38. É wâjaara wà Luka, pwi awii tii bèeni. †† Ârawànga—Gouvernail. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Poé, é, pòé.

goo è pwâragòro wànga, âna tabòaa goro è pai maina wàra è wià.

Rà cau udò diri

⁴² Rà niimiri wà tèpa coda pâ, na catàmwara diri tèpa pwa wârimuru, ba wâgotàra pâ rà péa tà uru gée gòro wànga. ⁴³ Éco na wà pwi caa kàra, âna nûmee na é wâro wà Paulo, â é pacoora, â é ina tà tèpa tâmogòori éoo pâ, na rà ègò béaa ma rà mara éoo too naa gòropô. ⁴⁴ Â é ina tà pâra tàpé pâ, na rà pa cè ére upwâra, é cè noo kâra wànga, ma rà éoo gò. Â [bà éoo diri, â] nabwé, â bà capai tâdòo diri napô, â bà capai udò diri.

Paulo naa gòropô Malte

28 Bà pâra na tâmogòori pâ è pwi pò bèepwiri, âna nee Malte. ² †† Â wà tèpa âboro wè, âna rà dau tòpibà ma pitu tâbà bwàti. Úna dau maina è popaa ma moo, â rà pwa è na ânye na dau maina, â rà nama bà pwacârau. ³ É pa na údòro upwâra wà Paulo ma é tû dò naa gòro ânye, â pwa è dòèa na é còobé gée na, goro tòoka, â é uti î wà Paulo.

⁴ Úna rà còo pwiri wà tèpa âboro naa napô bèepwiri, â rà pi-ina tàra pâ: «É! Guwà còo, é pwi a pòtâmwara âboro wà pwini, ba é udò jii nawià, èco na é pwa wârimuru tée i pwiduee kâjè, â é nama é bà.»

⁵ †† Éco na é ura i îe wà Paulo, â é tûu naa na ânye i dòèa, â câé caa tà pimaagé goo wà Paulo.

⁶ †† Â rà ucârié wà tèpa âboro, ba rà niimiri pâ é tée, é, pwiri é tàpo tûuboo ma é bà. Â jèe gòiri è pai ucârié kàra, â úna rà còo pâ câé caa maagé, â pitòotéri i auniimiri kàra, â rà ina pâ: «Bwa! Pé duée!»

É nama tiàu maagé kà tèpa âboro

⁷ Wâna pwi ére-bà, âna pwa è napuu kà Publius, pwi âboro pimaina naa gò pò-bà. Wà pwini, âna é tòpibà bwàti, â bà pitâa jaaé naa na âracié tòotù. ⁸ Napwa wà caa kèe, âna é dau maagé, ba é pitòoka ma coori domii. Â é tàgère puu gòro aupuu. Â è pâra wà Paulo nau còoè, â é tòpò è îe naa gòé, â é pwapwicîri kèe, â tiàu i maagé kèe.

⁹ Gée na càué, â rà mwa tà me mwara wà pâra tèpa maagé gée na napô bèepwiri, â é pwa ma tiàu è maagé kàra. ¹⁰ Â rà dau pwabwàti tâbà, â rà naa tâbà è pwina tiàu jiiibà târa pâra.

É coo gòobàra pâra kèe naa Roma

¹¹ Po âracié parui è pai tâa kâbà [na gòropô wà Malte]. Â nabwé, â bà tò naa gò è pwi wànga gée na ville Alexandrie, na nee Castor ma Pollux §, pwi wànga na é tà tâa wè na pàara na èpà napô. ¹² Â [bà pâra, â] bà tâdòo wâna ville Syracuse, â bà tà tâa wè naa na âracié tòotù.

†† 28.2.2 Korénito 11.27 ††† 28.5 Maréko 16.18 ††† 28.6 Apostolo 14.11 § Castor ma Pollux—Neere tupédu duée najawé bèrepidu kà tèpa Grec. Nee mwara pâ les Dioscures.

¹³ Géewê, â bà itàa wii i napô, tèepaa naa na ville Reggio. Na dàuru kêe, âna é uu i pwéretòotù, â ârailu tòotù kâbà pâ naa Pouzzoles, pwi aucoo kâra wànga.

¹⁴ Â bà pâmari tèpa cèikî naawê, â rà ilari jiiibà pâ, na bà tàpo tâa jaarà, naa na caapwi nadàpara pwapwicîri, â bà bwaa tàpo tâa jaarà. Â bà mwa bàra pâra naa *Roma.

¹⁵ Na rà tère é jèkutâ goobà wà tèpa cèikî na rà tâa Roma, â rà me carabà naa na Aupwa jèna kà Appius ma naa na é pâ Âracié Wâra ija. Â, na é còora wà Paulo, â nye dau piwâdé nùmee kaa, â é ipwaolé tà Pwiduée.

Paulo âna é patùra tèpa Juif na Roma

¹⁶ Na bà tèepaa pâ naa Roma, â rà naa tàrù tà Paulo ma é tâa na jè pwârawâ, â caapwi pwi coda na é wéaarié.

¹⁷ Gée na càuru é âracié tòotù, â wà Paulo, âna é papitiri wà tèpa pitùâ kà tèpa *Juif na tâa Roma. Â é ina tàra pâ: «Bwa; tèpa jènereô, nye ticè na go pwa na èpà târa é Ba kâjè, ma é pâ nyamanya kà tèpa ijiao kâjè. Êco na rà tâjùruo ma tòpò-o naa na karapuu, na *Iéusaléma. Â rà popao, â rà naaô tà tèpa Roma. ¹⁸ †Â rà pitawiâô wà tèpa Roma, â nùmarà na rà panuâô còwâ, ba nye ticè na rà pâmari naa gooò cèna pâri ma rà catâmwaraô goo.

¹⁹ ††«Êco na wà tèpa Juif, âna tàutàra. Êkaa na go jèe po ilari pâ, na go to pâ naa jaa wà César, pwi ukai. Êco na càcaa nùmoo na go pinatòti é Ba kôo. ²⁰ †Êkaa na go todawâ ba na jè pitùra. Ba wàijè tèpa Juif, âna jè cèikî naa goo pwi [*Mesia, *pwi a pa-udòjè] na é me [gée goo Pwiduée]. Êkaa na gére pwa jinu gooò nabà.»

²¹ Â rà tòpi tée pâ: «Bwa. Câbà caa tòpi cè tii googà gée napô *Judée, â nye ticè cè pwi jènerejè mwara cèna é me nau pipwa jèkutâ googà tâbà, é wâpà na é inagà ba èpà. ²² ††Êco na wâdé na gà napéaati tâbà bwàti é pwi ditàra pwapwicîri bèepwiri, ba bà tère pâ, dau pinawâ ba èpà pitiri.»

É picémara Iésu tàra

²³ Rà càù tée é jè tòotù, â wâru tàpé na rà medarié, naa na i wâ na é pitâa na. Â é pinapéaati tàra bwàti [è pwina é cèikî naa goo] â é picémara tàra é *Mwaciri kà Pwiduée. É *paâjupâra Iésu tàra goro é *Naèà kà Moosé, ma é pâ auina kà tèpa *péroféta. Â rà pitùra,

† 28.18 Apostolo 26.31 †† 28.19 Apostolo 25.11 † 28.20 Apostolo 26.6-7 †† 28.22 Apostolo 24.14

tapoo na dàuru tiagoro bàrane. Ba é imudàra na é tàpiri é pwâranümarà naa goo Iésu.

²⁴ Wà pâra tàpé, âna rà tèreina é pwina é ina, â wà pâra pwi, âna tàutàra dàra cèikî naa goo. ²⁵ Jèe pwa na rà ipiina, â càra caa pitèrerà, â é ina tàra wà Paulo pâ: «É nye âjupâra é Nyuâaé Pwicîri na ia é ina tà tèpa joorowâ na é naigé mee wà péroféta Isaia, na é ina pâ:

²⁶ Gà pâra co pwini
ma ina tà pwi Ba:
“Guwà tère taaci,
â câguwà caa tèreina.
Ucâri taaci,
â câguwà caa còo.”

²⁷ [Go ina naa goorà—
goo pwi Ba kôo bèeni]:
Pwâranümarà na gòo,
pwâranümarà na kee,
[âraporomeerà na bwi].

Ba péa rà còo
ma còoina bwàti
Â péa rà tère
ma tèreina diri.
Â péa rà biirà
ma medario còwâ.
Péa nama tiàù
pâ maagé kâra Ba.» Ésaie 6.9-10

²⁸ Â é tubanabwé wà Paulo, â é ina tàra pâ: «Wâdé na guwà tâmogòori pâ, wà Pwiduée âna é jèe panuâ é *Picémara Wâdé kée pàdari tàpé na càra caa tèpa Juif, â rà o tère, â rà o udò, [â o tâa tàra é *âji wâro].»

{ ²⁹ Â nabwé, â rà pâra wà tèpa Juif, â rà dau pitaèkâa goo é pwina é ina tàra. }

É pacâmuri diri tàpé na rà medarié

³⁰ Napwa wà Paulo, âna é tâa na é wâ na é pa, naa na du ârailu naja †. Â é tòpi diri é pâ âboro na rà me nau còoé. ³¹ Â câé caa piwâ na é picémara tàra é Mwaciri kà Pwiduée, ma pipacâmurirà goo diri é pâ namuru goo wà Pwi Ukai Iésu Kériso. Â nye ticè jè muru, cèna pi-paèràé naa na é pai tùra kée.

†† Munaà rà panuâ Paulo wà tèpa Roma, gée na càuru ârailu naja. Â é mwa pwa bérapàpé kâra pai pâra kée, na càcaa piwiâ naa na Tii Pwicîri. Munaà é cai tèpa cèikî wâ Akaie (Grèce). Â pwiri é pâra tia Espagne mwara. (Còo Roma 15.24 ma 28.) É wii bétapoo kâra tii kée tà Timotéo ma tii tà Tito na pâara bèepwiri. Â gée na càùé, â wà Néron, pwi ukai kà tèpa Roma, âna é nama jèu tâjùrué mwara. Â rà tètâmwereé wâpâ na naja 67 naa Roma.

Roma

tà tàpé

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Wâru tèpa cèikî na rà tâa jaaé, na rà panuâ pâ bwàcu kàra tà tèpa béera naa *Roma (naporomee 16).

É wii wiidà?

Na é *naja 57. Wà Paulo, âna é wii gée na ville Korénito, naa na béaracié kâra pai pâra kêe, béaa kâra pai wâjué kêe còwâ naa *Iéruusaléma. (Còo 15.25–31.)

É wii tâi?

Tà tèpa âboro naa na ville wâ Roma, na ia rà tère é *Picémara Wâdé, â ia rà cèikî naa goo. (Càcaa wà Paulo na é picémara tàra.) Wâru gée goorà, âna càra caa tèpa *Juif. (Còo 1.13; 11.13,30,31.) Éco na pwa pâra tàpé na rà tèpa Juif. (Còo 2.17; 7.1.) Rà ipitiri wà tèpa cèikî, naa na pâ pwârawâ. (Còo naporomee 16.)

Cina é wii?

Wà Paulo, âna é napéaati é êre cèikî kâjè, naa goo Iésu Kériso, ma pai pwa goo, na é pa-udòjè wà Pwiduée, ma naa tâjè é *wâro dâra gòiri jaaé.

Pwiri pwa pitaékâa nabibiu kà tèpa cèikî na rà tèpa Juif, ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif. É paari wà Paulo pâ, tâa tà tèpa Juif é *aamwari na pwiçîri gée goo Pwiduée, êco na nabà, âna é tòpi diri tèpa âboro na medarié, â câé caa pwaké goro âboro.

É pwa pupûra tà tèpa cèikî, ba na rà wârori é wâro na *târù ma âjupâra.

Jèpwi mwara, âna é patère tèpa cèikî naa Roma pâ, ée mwa tâa jaarà wiàna é pâra naa Espagne (1.10–13; 15.22–28).

Dà êre é tii bèeni?

É tii bèeni, âna tii na é napéaati bwàti é pai pa-udòjè kà Pwiduée:

Béaa, âna jè cau tèpa pwa na èpà, â jè tapacîri é wârimuru na dau gòo jii Pwiduée (naporomee 2–3). Éco na dau maina *pimeaari imudi kêe ba kâjè, â é pa-udòjè tèpa âboro jii pâ èpà kâjè, wiàna jè cèikî naa gooé. Wàèpwiri auniimiri kêe gée na biu. É pacoo nabà pwi auniimiri kêe-bà. Â é nama é pinaigé mee wà Iésu Kériso, na é pipanuâ, ba na é wâri é wârimuru kâjè, na é bà naa goro *satauro (3.23). Gée goo kaa pwiri, â wà Pwiduée, âna é nama jè tèpa âboro na jè *târù na araé, â é nama pwacèwii na câjè mu caa pwa na èpà. Wàrapwiri co gée goo é pwina é pwa wà Kériso, â jè tòpi wiàna jè cèikî naa gooé. Càcaa gée goo cè pwina wâdé na jè pwa, é, pai pitère dâra kâjè cè jè naèà.

Wà *Abéaama, pwi âboro imaina kà tèpa Juif, âna é câmu tâjè. É wâro kêe, âna *paâjupâra é pwina é ina wà Paulo. Ba wà Abéaama, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée, â wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na târù na araé (naporomee 4).

Gée goo é pwina é pwa wà Kériso, â wà Pwiduée, âna é tapàgà é pàtàmara èpà naa na wâro kâjè, â é jèe tipijè, ba na jè wârori é wâro na târù. O càcaa mwa caa pitèijè. Ba wà Pwiduée, âna é jèe inapàpari pâ, jè tèpa âboro kêe na jè wâdé na araé (8.1). Â ticè muru na pâri ma pinaaitirijè jii é pimeaari kêe (8.38).

Gée goo kaa pwiri, â wâdé na jè pipanuâjè bamwara tée, ba na jè pwacèwii é *ârapwaaìlò na wâro, na dau wâdé tée. Ba wàe kaa pwiri é âji pwapwicîri, na pâri ma jè naa tée (12.1).

Jè wârori pâ wâro na pitòimiri—jè pitère dà tàpé na tâa gòrà ê pitûâ naa na napô (13.1); jè cibwaa pitèi ma pi-ina tèpa cèikí béejè (14.4). Jè pidàpwicâarijè goo pàra tàpé na càcaa mwü ê cèikí kàra. Â jè ipwadàra ma jè pwa cè muru na wâdé târa, â jè pitu târa, ma pagòo cèikí kàra (15.1).

Pai pitàgoo tii tà tàpé Roma

Ipwabwàcu ma pwâranüma Paulo
 Jè cau tèpa pwa na èpà
 Pai nama jè tàrù na ara Pwiduee goro cèikí kâjè
 Pai wâro kâjè na bwaa âmuê
 Ba Isaraéla ma pàra Ba
 Câmu goro pai wâro kâjè
 Bénabwé popai ma ipwabwàcu

Ipwabwàcu

1 †Wâgo Paulo, pwi ênawéna kà *Kériso Iésu, âna go pwa tii [tàwà, tèpa cèikí naa *Roma]. É todòo wà Pwiduee, ba na go pwi *apostolo. Â é pitòrigario, ba na go inapàpari ê *Picémara Wâdé kêe, ² †na é jèe mara inapàpari béaa—ba é nama rà pinaigé mara é pwiibà wà tèpa *péroféta kêe, na rà wii naa na Tii Pwicîri— ³ Picémara Wâdé goo Pwina naîê, wà Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè. Wàé, âna pwi gòobàra pwi ukai *Davita †. ⁴ Â wà Pwiduee, âna é paari pâ, é Pwina naîê, na é nama é wâro còwà gée na aubà, goro pàtàmara é *Nyuâaê Pwicîri. ⁵ †É pacimaô wà Pwiduee, ba na go † pwi apostolo kà Kériso. Â é wakè kôo, âna, na go inapàpariê târa diri é pâ Ba, ba na rà cèikí naa gooé, ma pitère dèe.

⁶⁻⁷ ††Wâguwà mwara tàpé Roma, âna guwà tèpa bée tàpéebà. Ba dau wânüma wà Pwiduee tàwà. Â é todàwà, ba na guwà tèpa âboro kà Iésu Kériso, ma guwà tèpa âji Ba kà Pwiduee. Wâdé na tà tàwà é pimeaari imudi ma pinaanapô na me gée goo Pwiduee kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

Nüma Paulo na é cairà

⁸ Go tapoo goro pwaolé tà Pwiduee kôo goowà diri, naa na nee Iésu Kériso, ba jèe po jèkutâri pitiri gòrop-uu é cèikí kàwà. ⁹ Â go nye tà niimiriwà naa na pwâra pwapwicîri kôo—üu, pâri ma é *paâjupâra é pwiibà wà Pwiduee. Wàé na go piênawéna kêe gée na diri é pwâranümo, na go inapàpari é Picémara Wâdé goo Pwina naîê.

¹⁰ ††Go nye ciburà ilari jiié pâ, na go caiwà, wiàna câbawâdé kêe. ¹¹ Ba nye dau nümoo na go pagòowà, ma jè ipàdi ma wâguwà é *aupwényunyuâari me gée

† 1.1 Apostolo 9.15 †† 1.2 Roma 16.25–26 † É, ...Pwi gòobàra pwi ukai Davita naa na naiiri âboro... ⁴ Â napwa naa goo âji èrèe na pwicîri, âna wà Pwiduee, âna é paari goro pàtàmee pâ, é Pwina naîê, na é nama é wâro còwà gée na aubà. É, ...âna é paari pâ, é Pwina naîê na dau pwa pàtàmee... †† 1.5 Apostolo 26.16–18; Galatia 2.7–9 †† Go—Grec: Bà. Còo note goo 2 Korénito 1.6. ††† 1.7 Nombres 6.25–26 ††† 1.10 Apostolo 19.21; Roma 15.23

goo ê Nyuâaê Pwicîri. ¹² Â jè mwa pipagòojè goro cèikí kâjè naa goo Kériso.

¹³ †Tèepaa naa goro nabà, âna càcaa pâri ma go paé dariwà. Êco na wâdé na guwà tâmogòori, co tèpa béeo naa na nee Kériso, pâ, jèe dau wâru pai niimiri kôo pâ, na go pwa. Ba wâdé tóo na go còo é pwâra wakè kôo naa jaawà, pwacèwii é pai còo kôo, naa [jaa tàpé na càra caa tèpa *Juif] na pàra napô.

¹⁴ Ba go dau niimiri [diri tèpa âboro]—tàpé na rà pwacèwii, ma wà pàra tàpé na pi-itè é nyamanya kâjè ma wàilà ††; â wà tèpa âboro na rà câmu, ma wà tàpé na bwaa càra caa câmu. ¹⁵ Êkaa na dau nümoo na go caiwà na Roma, ba na go picémara é Picémara Wâdé naa jaawà.

Êre Picémara Wâdé

¹⁶ ††Go cèikí ba mwü †† naa goro é Picémara Wâdé. Ba wàèpwiri pwi neemuru wakè kà Pwiduee na dau pwa nii kêe †† târa ma é pa-udò tàpé na rà cèikí naa goo Kériso [ma naa târa é *âji wâro jaaé]—tapoo gée goo wà tèpa Juif béaa, ma tubanabwé naa goo pàra tàpé.

¹⁷ ††Ba é Picémara Wâdé, âna é paari tâjè tèpa âboro pâ, wà Pwiduee âna é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé ††, â é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé ††. É wàrapwiri tâjè goro é cèikí kâjè. Ba é ina [wà Pwiduee] naa na Tii Pwicîri, pâ, Wà pwina é cèikí, âna é tàrù na arao. Â o tâa tée é wâro.

Habakuk 2.4

§ 1.13 Apostolo 19.21 †† Tàpé na rà pwacèwii, ma wà pàra tàpé... Grec: Tèpa Grec ma tèpa Barbare. ††† 1.16 Maréko 8.38; Apostolo 13.46; 1 Korénito 1.18–24 †† Go cèikí ba mwü—Grec: Caa go caa kamu. ††† Neemuru wakè kà Pwiduee, na dau pwa nii kêe—Grec: Ê jè pàtàma Pwiduee. †† 1.17 Habakuk 2.4; Roma 3.21–22 †† Tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé—Il nous a réconciliés. É popai bèepwiri, âna pâra wiâra é auina pâ: É nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé (justifiés), êkaa na napéaati naa na tii bëeni. Còo mwara Tàrù naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. ††† 1re phrase—Grec: Ba é tàrù kà Pwiduee, âna naa {tà pwi âboro} goro é cèikí kêe, ba kà {tàpé na} rà cèikí.

jè cau tèpa pwa na èpà

(Naporomee 1.18–3.20)

¹⁸ Wà Pwiduee, âna é paari, géenidò *napwéretòtù, é pwâra putàmu kèe tà tèpa âboro na èpà. [Â ée mwa tèirâ ma naa wârimuru târa] wiâra pwâranûmarâ ma é pâ tûâ kàra na èpà. Ba rà pâiti jii é âjupâra, â rà pwa ma càra caa còo Pwiduee wà pàra tàpé.

¹⁹ †Éco na nye pâri ma rà tâmogòori Pwiduee, wiàna nûmarâ. Ba é jèe nye tòpò [naa na pwâranûmajè, wài-jè tèpa âboro] é pai pwa wèe ma jè tâmogòorié. ²⁰ ††Ba wiàna câjè caa còo goro du âraporomeejè, â é pipaarié bwàti naa na é pâ pwina é pwa gée na autapoo goo. Ba é tòpò é gòropuu, ma napwéretòtù, ma diri é pâ namuru na tâa na. Â pâri ma jè còo pâ, é tâjaijè awé, â pwa pàtamee dâra gòiri. ²¹ †Ékaa na, rà o mwa wànau târa pai ipwamururâ wà tàpé na rà naa càurâ naa gooé?

Wà tàpéebâ, âna rà nye tâmogòori pâ, nye pwa cè Pwiduee, êco na càra caa pwamainâe ma pwaolè tée, wàra na nûmee goo. Ba rà imwûru naa na é bàutê, â piticèmururu naa goo é auniimiri kàra. ²² ††Rà niimiri pâ rà tâmanga, êco na rà piwârau. ²³ ††Ba rà naa càurâ naa goo Pwiduee na é tâa dâra gòiri na muugère kèe, ba na rà ipwamaina é pâ *ânuurumuru na o tiàurâ—ânuuru âboro, ma marü, ma macii, ma dòèa.

É panuârâ wà Pwiduee

²⁴ Géee goo kaa pwiri, na é panuâ tèpa âboro wà Pwiduee, ma rà pwa pâ tûâ na èpà na nûmarâ goo. Â rà tubaèpâ é naiirâ, â rà pitubakamurâ còwâ. ²⁵ Rà pâ na naaco Pwiduee na é âjupâra, â rà itàari é nyi duée imudi ††. Â rà ipwamaina é pwina é tòpò jii na rà ipwamaina wà Pwina é tòpò diri! (Éco na [wàijè, âna] wâdé na jè ipwamaina Pwiduee na é âjupâra dâra gòiri! Wâdé na wàra!)

²⁶ Wàé kaa pwiri, na wà Pwiduee, âna é panuâ tèpa âboro, ba na rà pwa é tûâ na jè kamu goo. Ba wà pa ilâri kàra, âna jèe càra caa puu ma tèpa paa, â rà puu ma pàra ilâri. Â jèe càcaa wàra é pai pwa goo! ²⁷ †††Ipaì-wà naa goo tèpa paa, ba jèe càra caa ipuu ma wà pa ilâri; ba rà nama dâtirâ é pâ câbawâdè kàra na miiri, â rà ipuu ma pàra paa! Â ékaa pwiri, na rà tòpi naa na naiirâ é wârimuru kâra jèpa èpà na rà pwa.

²⁸ Úna rà naa càurâ naa goo wà Pwiduee, â é panuârâ wiâra é pâ auniimiri kàra na èpà, â rà pwa é pâ namuru na càcaa muru a pwa na jè miiri goo. ²⁹⁻³¹ Rà pâ nau po dau èpà naa na diri pai pwa wèe, â jèe piaraégò é tûâ kàra:

Rà tèpa iau;
Rà tèpa iputàmu;
Rà tèpa ipwamainarâ;
Rà tèpa ipwa tûâ;
Rà tèpa ipwagoo;
Rà tèpa ipawâmi;
Rà tèpa pi-ina kàra;
Rà tèpa picocoo;
Rà tèpa pièpâ;
Rà tèpa pitànyiri;
Rà tèpa piokée, tiagoo na;
Rà pâ nau tèpa pipòtâmwara âboro.
Càra caa pinûnûma naa goo é èpà na rà pwa, ba gòo pûrurâ.
Càra caa pitu tà pàra tàpé, ba ticè imeaari goorâ.
Càra caa pacoo ipwataâboro kàra, ba rà tèpa pwâ.
Càra caa pitère dâra pa nyaa ma caa kàra.
Càra caa papwicîri Pwiduee, â rà pâ nau tèpa ci-caraé.
Rà ciburâ pâmari é pâ na jèpapara tûâ târa pwa pwina èpà.

³² Wàépwiri kaa! Rà dau tâmogòori bwàti é pitûâ kà Pwiduee, â càra caa ipacè naa goo. Jèpwi mwara, âna rà pagòo mwara tàpé na rà pwaduwâ kàra. Wâdé na rà bà wà tèpa âboro na wàrapwiri càrarâ!

Pitèimuru kà Pwiduee

2 †[Pwiri gà gére pi-ina tâgâ pâ: «Rà nye dau èpà kaa wà tèpa âboro bëeni!»] Wàéco, na gà nye tàgère pwa mwara é càrarâ! Â o po dau pwacooé tâgâ na gà ipwamurugâ còwâ. Ba wiàna gà pitèirâ, â gà pip-wa wârimuru còwâ tâgâ. ² Ba jè nye tâmogòori bwàti pâ, é *târù wà Pwiduee na é pitèi wà tàpé na rà wàrapwiri.

³ Â wâgâ, pwi a gére pwacèwiirâ, âna gà gére tèirâ. Â wànau? Gà gére niimiri pâ, gà uru jii é pitèimuru kà Pwiduee? ⁴ ††Câgâ caa gére còo pâ, é dau pidâpwicâar-iè naa googâ wà Pwiduee, â é nye dau wâdé naa googâ? Gà nye gére pa ma piticèmururu naa goo pwiri? É wàrapwiri wà Pwiduee, ba nûmee na gà pitòotéri é wâro'gâ.

⁵ Éco na tàutâgâ goo, ba po dau gòo pûrugâ! Â gà nye tà piâjagò é wârimuru'gâ. Ba o tèepaa pwi Tòotù na ée mwa paari é pwâra putàmu kèe wà Pwiduee tà tàpé na rà pwa na èpà. Â ée mwa paari é pai târù kàra é pitèimuru kèe. ⁶ ††«Ba wà tèpa âboro, âna rà jèpa tòpi é jèpa câmarâ ††, wiâra jèpa wakè kàra.»

⁷ Wà pàra tàpé, âna rà ipwadâra ma rà pwa é pwina wâdé, ba na é wâdéarirâ wà Pwiduee ††. Â rà mudàra é aupwényunyûâri kèe, ma é wâro na ticè pwâadèrèè na wâjaaé. Â wà Pwiduee, âna ée mwa nama rà wâro awé jaaé.

† 1.19 Apostolo 14.15–17, 17.24–28 †† 1.20 Job 12.7–9; Psaume 19.2 † 1.21 Éféso 4.17–18 †† 1.22 Jérémie 10.14; 1 Korénito 1.20 †† 1.23 Deutéronome 4.15–19; Psaume 106.20 ††† Duée imudi—Grec: É pwina pwâ. ††† 1.27 Lévitique 18.22, 20.13; 1 Korénito 6.9

§ 2.1 Mataio 7.1–2; Ioane 8.7 §† 2.4 Éféso 1.7; 2 Pétèru 3.15 §†† 2.6 Psaume 62.13; Proverbes 24.12; Mataio 16.27; 2 Korénito 5.10 §† Câma—Récompense. Pumara wakè. §†† Ba na é wâdéarirâ wà Pwiduee—Grec: Rà mudàra é muugère.

⁸ †Èco na wà pàra tàpé, âna rà cicaraé, â càra caa pitère dàra é âjupâra, â rà nye tà ciburà pwa é tûâ na èpà. Â wà Pwidueé, âna ée mwa putàmurirà, â ée mwa naa wârimuru tàra.

⁹ Wà diri tàpé na rà pwa na èpà—wà tèpa *Juif ma pàra tàpé na càra caa tèpa Juif—âna o pwaée kàra, â rà o mwa tâa na aré ma tòina. ¹⁰ Â wà diri tàpé na rà pwa pwina wâdé—wà tèpa Juif ma wà mwara pàra tàpé na càra caa tèpa Juif—âna rà mwa tòpi jii wà Pwidueé é pwényuâa ma muugère, ma ipwamaina ma pinaanapô. ¹¹ Ba câé caa ipwaké goro âboro.

Ipaiwà wiàna pwa Naèà, é ticè Naèà

¹² Wà tèpa Juif, âna tâa tàra é *Naèà kà Moosé, â wà pàra tàpé, âna tiâu jaarà é Naèà. [Èco na ipaiwà wàilà. Ba] na rà pwa na èpà, â ée mwa tèirà ma pwa wârimuru tàra wà Pwidueé. Â é pitèimuru kèe tà tèpa Juif, âna o pâra wiâra é Naèà.

¹³ Wiàna tâa tâjè é Naèà, â wiàna câjè caa pitère dàra, â o [coo é wârimuru kâjè]. Èco na, wiàna jè pitère dàra, â wà Pwidueé, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé, â] é nama jè tèpa âboro na jè *tàrù na araé.

¹⁴ ††Wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna càra caa tâmogòori é Naèà. Èco na, ûna rà wâro wiâra *pwâratùra-nigée-goorà, âna, pwacèwii na rà wâro wiâra é Naèà †. ¹⁵ Â rà nye tà paari pâ, é nye tâa na pwâranümarà é Naèà. Â é pwâratùra-nigée-goorà, âna é *paâjupâra pwiri. Ba, na pàra pàara, âna rà pitòtirà còwâ, â na pàra pàara, âna rà ipwamururà còwâ.

¹⁶ Jè o mwa còo bwàti na Tòotù kâra Pitèimuru. Ba wà Pwidueé, âna é nama é pitèi é pwina cârù na pwâranüma diri tèpa âboro wà Kériso Iésu. Â wàèpwiri pwi *Picémara Wâdé na go inapàpari.

Ba Isaraéla ma Naèà

¹⁷ Wâgà, pwina gà pwi Juif, gà nama pàagà é Naèà, â gà pi-ina kâgà, ba gà pwi âboro kà Pwidueé. ¹⁸ Â gà ina pâ gà tâmogòori é câbawâdé kèe; â é pitu tâgà é Naèà, ma gà tâmogòori cè pai pâra'gà na wâdé. ¹⁹ Â gà niimiri pâ gà pwi a pipopa tèpa bwi, â gà pwi pwéelaa kà tàpé na rà tâa na bàutè. ²⁰⁻²¹ †† Â gà pwi a picòo tàpé na càra caa tâmogòori pwa pwina wâdé. Â gà pwi a pacâmuri tàpé na bwaa càra caa gòo ††. Ba gà niimiri pâ, tâa tâgà é autâmogòorimuru ma é âjupâra, me gée goro é Naèà.

Pwiini! Gorodà na câgà caa picòogà còwâ? Ba gà ina tà pàra tàpé pâ, na rà cibwaa mura, â wâgà, âna gà pwi a mura! ²² Â gà papwicîri é toomura, â wâgà, na gà pwi a toomura! Â gà èpàri é pâ duée imudi, èco na gà mura [pâ ânuurà] gée na pâ wâra pwapwicîri kàra †††

† 2.8 2 Tésalonika 1.8 †† 2.14 Apostolo 10.35 † 2e phrase—Grec: Ûna rà pwa, gée goorà, é pwina é ina é Naèà, â rà pâ nau {tèpa} naèà kàra, wàilà còwâ. †† 2.20 2 Timotéo 3.5 †† 2.21 Mataio 23.3-4 ††† Tâpé na bwaa càra caa gòo—Grec: Tèpa nari èpo. ††† Gà mura...gée na pâ wâra pwapwicîri kàra—é, Câgà caa tòimiri é neemuru na pwicîri. Pwiri wà pàra tèpa Juif, âna rà icuri pâ ânuuru duée, na me gée na pâ wâra pwapwicîri kà tàpé na càra caa

²³ Gà pi-ina kâgà, ba tâa jaagà i Naèà, èco na câgà caa pitère dàra! Â gà gére tubaèpà tà Pwidueé goro é tûâ'gà.

²⁴ †Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: Â gà pwi matoroé ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà pi-ina ba èpà é nee Pwidueé.

Ésaie 52.5

Âji kamaî

²⁵ [Wâgà na gà pwi Juif, âna pwa *kamaî tâgà.] Â wiàna gà pacoo é Naèà, â é pai pwa kamaî'gà, âna piâjimuru. Èco na, wiàna câgà caa pitère dàra é Naèà, â o piticèmuru naa goo é pai pwa kamaî'gà.

²⁶ ††Wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna càcaa pwa kamaî tàra. Èco na, wiàna rà pitère dàra é Naèà kà Pwidueé, â wà Pwidueé, âna é còorà ma rà pwacèwii tàpé na pwa kamaî tàra. ²⁷ O wàilà na rà pitèigà, wâgà, pwi Juif, na pwa kamaî tâgà. Â gà o tòpi é wârimuru na dau maina. Ba gà tàgére tâmogòori é Naèà, èco na tàutâgà na gà pitère dàra.

²⁸ Gona wàilàapà tèpa âji Juif? Câjè caa tèpa Juif, gée goro é pâ muru na jè còo goro âraporomeejè. Â é âji kamaî, âna càcaa é câmu kèe na pwa naa na naiijè tèpa âboro. ²⁹ ††† Jè tèpa âji naî Pwidueé ††, gée goro é wakè kâra Nyuâaè Pwicîri naa na pwâranümajè. Â càcaa é naèà na pwa pwiri. Â wiàna wàrapwiri, â dau pwacoé naa gooje tèpa âboro ma jè ipwamainajè mwara. Â nye wàco wà Pwidueé na pâri ma é ipwamainajè.

Dau tàrù pwina é pwa wà Pwidueé

3 Wiàna wà pwi jè âboro, âna é pwi *Juif, â gona muru na wâdé, é, muru na càcaa wâdé? Â é pwa *kamaî, âna pwamuru naa goo pwiri? ² Ûu, nye dau wâdé ba kèe naa na pâ muru na wâru. Ba wà Pwidueé, âna é naa tà tèpa Juif é popai kèe, ba na rà wéaari.

³ Wiàna wà pàra tàpé gée goorà, âna càra caa wéaari é pâ auinabéaa kàra tée, â gona wà Pwidueé, âna o câé caa wéaari é pâ auinabéaa kèe tàra? ⁴ ††† Akaé! Ba wiàna rà pwâ wà tèpa âboro, â wà Pwidueé, âna wàé Pwidueé na é *tàrù, â é nye wakè na âjupâra. Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

Na gà tùra, co Pwidueé,

â gà tàrù ma âjupâra.

Tèpa âboro diri,

âna rà còoina popai'gà.

Â gà nye ciburà piétò,

jii tàpé na rà pitòtigà. Psaume 51.6

⁵ Napwa naa goo pâ tûâ kâjè na èpà, âna rà paari pâ, nye ticè èpà goo Pwidueé. Â gée goo kaa pwiri, â rà ina pàra tàpé †† pâ: «Càcaa wâdé wiàna é pwa wârimu-

cèikî naa goo Pwidueé. Muru na pwicîri naa na Naèà. (Còo Deutéronome 7.25.) § 2.24 Ésaie 52.5 †† 2.26 Galatia 5.6 ††† 2.29 Deutéronome 30.6; Kolosé 2.11 †† Tèpa âji naî Pwidueé—Grec: Tèpa Juif, tàpé na pwa kamaî tàra. ††† 3.4 Psaume 51.6 †† Rà ina pàra tàpé—Grec: Go tùra pwacèwii tèpa âboro.

ru tâjè wà Pwiduée, [ba pâ tûâ kâjè na èpà, âna paari pai wâdé kêe!]⁶ Akaé! Ba wiàna wàrapwiri, â pwiri cà-caa tàrù è pai pwa kà Pwiduée, â pwiri o wànau târa cè pai tèi kêe tèpa âboro ni gòropuu?

⁷ [À wâgà, pwiri gà pwacèwii tàpéebà, â gà gére ni-imiri pâ] 'É pâ tûâ kôo na èpà, âna paari pâ, piwéna jii-jè è pwina é pwa wà Pwiduée. À jè còoinari pai muugère kêe goo. Ékaa na càcaa tàrù na é pwa wârimuru tóo wà Pwiduée.'

⁸ [Bwa. Gà cibwaa ina pwiri. Ba nye ipaiwà] na jè ina pâ: «Wâdé na jè pwa na èpà, ba na o tèepaa è pwina wâdé!» (À pwa pàra tèpa pwâ na rà ina pâ, go ina pwiri. À wà tàpéebà, âna pâri ma pwa wârimuru târa.)

Ticè âboro na é tàrù na ara Pwiduée

⁹ Jè ina pâ wànau naa goobà, wàibà tèpa Juif? Gona bà piwéna jii wà pàra tàpé na ara Pwiduée? Bwa! Cà-caa wàrapwiri! Ba go jèe nye ina pâ: Édiri pâ âboro, âna rà jèe cau piénawéna kâra è [auniimiri kàra na] èpà—wà tèpa Juif ma wà mwara tàpé na càra caa tèpa Juif. ¹⁰ ††Ba jèe wii naa na Tii Pwicíri pâ:

*Nye ticè pwi jè âboro
cèna é tàrù na ara Pwiduée.*

Nye ticè ji pwina caapwi wàé!

¹¹ *Nye ticè jè âboro*

cèna é wâro naa âjupâra.

Nye ticè pwina é mudà Pwiduée!

¹² *Rà nye cau naa càurà*

naa goo Pwiduée.

Rà cau tèpa âboro na rà èpà.

Nye ticè na pwa na wâdé.

Nye ticè ji pwina caapwi wàé! Psaume 14.1-3

¹³ *Na rà tûra, âna pimo;

piârailu ûmemeerà.

Ba rà pigòé ma tubé. Psaume 5.10

Popai kâra, âna pwacèwii aru.

Rà utijè pwacèwii dòèa. Psaume 140.4

¹⁴ ††Maina tojii na pwârà.

Jè maagé goo pwâratûra kàra. Psaume 10.7

¹⁵ ††Rà nye itàa co, nau ipòtâmwara.

¹⁶ *Wâna rà pâ wê, na rà tòdidiri.*

Rà câmi é aré ma tojii.

¹⁷ *Càra caa tâmogòori*

é naigé mara pinaanapô. Ésaie 59.7-8

¹⁸ ††Ba càra caa papwicíri Pwiduée. Psaume 36.2

¹⁹ Napwa naa goro è *Naèà, ma è pâ popai na wâna, âna mara tatée wà tàpé na é naa ba kàra è Naèà [wà tèpa Juif]. É paari diri pâ tûâ kà tèpa âboro na càcaa *tàrù na ara Pwiduée, â na ée mwa pitèira goo. À nye ticè jè âboro naa gòropuu diri cèna pâri ma é ipwamuruê. ²⁰ †††Ba nye ticè jè âboro cèna é ina pâ é pwi âboro na é tàrù na ara Pwiduée goro cè pai pitère dâra kêe è

Naèà. Ba é wakè kâra è Naèà, âna, na rà tâmogòori tèpa âboro pâ, rà tèpa âboro na rà èpà.

pai nama jè tàrù na ara pwiduée goro cèikí kâjè

(Naporomee 3.21-5.21)

²¹ Nabàni, âna é jèe paari wà Pwiduée è pai pwa goo, ma jè o tèpa âboro na jè tàrù na araé. À, na é nye pwa, âna nye ticè Naèà. Ba è Naèà kà *Moosé ma è pâ popai kà tèpa *péroféta, âna rà nye po *paâjupâra co è pwina é pwa wà Pwiduée. ²² †Ba wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé, â] é nama jè tàrù na araé, wiâra è cèikí kâjè. À é pwa tà diri tèpa âboro na rà cèikí naa goo Kériso, â nye ticè ipwaké goo.

²³ Ba jèe cau pwa na èpà diri, â jè wâiti jii è pwényuâa ma muugère kà Pwiduée. ²⁴ ††À wà Pwiduée, géee goro è *pimeaari imudi kêe, âna é naa tâjè è âraimeai na wàrapwiri—[é pinaanapô, na é tòpò naa nabibiu kâjè ma wàé. À é nama pwacèwii na câjè mu caa pwa na èpà] ba na jè tèpa âboro na jè tàrù na araé. É pwiibà, âna âraimeai kêe tâjè, na é naigé mee wà Kériso Iésu, na é tipijè jii è pâ na èpà.

²⁵⁻²⁶ Wà Pwiduée, âna é naa wà Kériso, ba na é pwi *ârapwaaillò ba kâjè. Géee goo è domii kêe, â wà Pwiduée, âna é pwanauri è pâ èpà kâjè tèpa cèikí naa gooé. À wàèpwiri na é paari pâ, tàrù è pai pwa kêe. Ba béaa, âna é pidâpwicâariè naa goojè, â câé caa pwa wârimuru tâjè goro èpà kâjè. À nabà, âna é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé, na jè cèikí naa goo Iésu.

É paâjupâra Naèà è cèikí kâjè

²⁷ Géewê, âna o ticè majoroé ma jè pi-ina kâjè. À piticèmururu naa goro è pai pitère dâra è Naèà. Ba è pwina é âjimuru, âna cèikí. ²⁸ Ba go ina tàwà pâ: Wà Pwiduée, âna [é jèe tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé, â] é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé, wiâra cèikí kâjè. À càcaa géee goo è pai pacoo kâjè è Naèà.

²⁹ ††Wànau, gà niimiri pâ, wà Pwiduée, âna é nye Pwiduée kà tèpa Juif co? À gona câé caa Pwiduée kà pàra tàpé mwara? Akaé, ba é Pwiduée kâra gòropuu diri. ³⁰ †††Ba é nye caapwi co wà Pwiduée. Ba wàé na ée mwa nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé wà tèpa Juif, wiâra cèikí kâra. À wàé mwara na ée mwa nama rà tàrù na araé pàra Ba, wiâra cèikí kâra.

³¹ ††Éco na jè cibwaa niimiri pâ, piticèmururu naa goo è Naèà, wàrapwiri goro è cèikí kâjè. Bwa! Càcaa wàrapwiri! Ba è cèikí kâjè, âna é paâjupâra è Naèà.

† 3.9 Roma 1.18-2.24, 3.23 †† 3.10 Psaume 14.1-3, 53.2-4
‡ 3.13 Psaume 5.10, 140.4 †† 3.14 Psaume 10.7 †† 3.15 Ésaie 59.7-8 ††† 3.18 Psaume 36.2 ††† 3.20 Psaume 143.2; Roma 7.7; Galatia 2.16

§ 3.22 Galatia 2.16 †† 3.24 Roma 5.1 ††† 3.29 Roma 10.12
§† Gòropuu diri—Grec: Pàra tèpa Ba (les païens). ††† 3.30
Deutéronome 6.4; Galatia 3.20 †† 3.31 Mataio 5.17

É pwi a cèikî wà Abéaraama

4 Jè o ina pâ wànau naa goo wà *Abéaraama, pwi jo-
jooorjè ^{1?} Dà cè câmaê gée goro è wakè na é pwa?
² [Nye ticè.] Càcaa gée goo è pwina é pwa, na é jèe pwi
âboro na é *târù na ara Pwidueé. Â càcaa pâri ma é pi-
ina kêe. ³ ††Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Wà
Abéaraama, âna é cèikî naa goo Pwidueé, â gée goro è
cèikî kêe, âna wà Pwidueé, âna é nama é pwi âboro na
é târù na araé.*

Genèse 15.6

⁴ Napwa naa goo wà pwi jè âboro na é pwi a wakè,
âna é mwani na é tòpi, âna wâriê goro wakè kêe, â cà-
caa po mwani naa wàrapwiri. ⁵⁻⁶ Êco na càcaa ipaiwà
naa goo wà pwi âboro na nùmee na é wâdé na ara
Pwidueé, ba ticè wakè na pâri ma é pwa. Â wâdé co è
cèikî kêe naa goo Pwidueé. Gée goo è cèikî kêe, âna
wà Pwidueé, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kàru
ma wàé, â] é nama é pwi âboro na é târù na araé.

Wà ukai *Davita, âna é nyabiri è ipwàdéé kà pwi
âboro na wàrapwiri, na é ina pâ:

⁷⁻⁸ ††Rà nye ipwàdéé kaa

wà tàpé na nuwarà.

É pa jirà tojii

wà Pwidueé Caa.

Rà puràrà wàilà,

ba pwanauri awé

diri pâ èpà.

Câe mwa caa côo

è pwina rà pwa! Psaume 32.1-2

Càcaa kamaî na nama jè wâdé

⁹ Ê ipwàdéé [na é ina wà Davita] âna gona nye kà tè-
pa *Juif co? Bwa. Nye kêe na diri è pâ Ba. Ba ia go jèe nye
mara ina pâ: *Wà Abéaraama, âna é cèikî naa goo
Pwidueé, â gée goro è cèikî kêe, âna wà Pwidueé, âna
é nama é pwi âboro na é târù na araé.*

Genèse 15.6

¹⁰ Ba wiidà na wà Pwidueé, âna é nama târù wà
Abéaraama na araé? Pwiri gée na càuru è *kamaî kêe?
Bwa, càcaa gée na càué, â nye béaa. ¹¹ ††Ba wà
Pwidueé, âna é nye nama é târù na araé, na bwaa cà-
caa pwa kamaî tée, gée goro è cèikî kêe naa goo
Pwidueé. Â gée na càué, â é tòpi è câmu wà Abéaraama
goro è kamaî kêe, na paari pâ, ée mwa bàra târù na
ara Pwidueé gée goro è cèikî kêe.

Â, na wàrapwiri, â wà Abéaraama, âna é jèe pâ nau
caa kà diri tèpa cèikî naa goo Pwidueé na càcaa pwa
kamaî târa. Â wà diri tàpéebà, âna wà Pwidueé, âna é
nye nama rà tèpa âboro na rà târù na araé. ¹² Wà
Abéaraama, âna é nye pwi caa kà tàpé na pwa kamaî
târa, [âna wà tèpa Juif] wiàna rà pâra na cèikî, wiàra

† Abéaraama, pwi jojoorjè—Grec: Abéaraama, pwi jojoorjè wiàra
è naiiri âboro. Wà Abéaraama, âna é pwi jojooro tèpa Juif. Êco na é pâ
nau pwi jojooro mwara, diri tàpé na rà cèikî naa goo Pwidueé. (Còo
du nee tii 11 ma 12.) †† 4.3 Genèse 15.6; Galatia 3.6 † 4.7-8
Psaume 32.1-2 †† 4.11 Genèse 17.10-11

naigé na ia é pwa. Ba wàé, âna é cèikî naa goo
Pwidueé, béaa kêe è pai pwa kamaî tée.

Auinabéaa kà Pwidueé tà tèpa cèikî

¹³ ††Wà Pwidueé, âna é ina tà Abéaraama ma wà tèpa
gòobèrèè, pâ, ée mwa naa târa è gòropuu diri. Càcaa
gée goro na é pitère dâra è *Naèà wà Abéaraama. É
wàrapwiri tée wà Pwidueé, ba é jèe nama é pwi âboro
na é târù goro cèikî kêe. ¹⁴ ††Ba wiàna pwi aupwényun-
yuâari bèepwiri, âna kà tàpé na rà pitère dâra è Naèà
kà *Moosé, â pwiri piticèmururu naa goo è cèikî bau i
pwi ia é ina wà Pwidueé.

¹⁵ ††Bwa! Ê Naèà, âna é pame co è wârimuru [tà tàpé
na pwa na rà wârori è Naèà. Ba pwacoé na rà pâra
wiàra diri]. Â wiàna nye ticè naèà, â pwiri [nye ticè
napàrajè na jè wârori. Â] nye ticè pai pitanami kâjè.

¹⁶ ††É aupwényunyûâari [na é ina wà Pwidueé] âna me
gée goro è *pimeaari imudi kêe, â gée goro mwara è
cèikî kà Abéaraama. Â rà pâra na tâa na tèpa gòobèrèè.
Â càcaa kà tàpé co na rà pâra wiàra è naèà; â kà pâra
tàpé mwara na rà cèikî naa goo Pwidueé, pwacèwii
Abéaraama, pwi caa kâjè diri.

¹⁷ ††Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Go pwa ma gà
pwi caa kêe è pâ Ba na wâru.*

Genèse 17.5

Êkaa na é pwi caa kâjè wà Abéaraama, ba é cèikî naa
goo wà Pwidueé. [Ba é tâmogòori pâ wà Pwidueé, âna
pâri ma é pacoo è auinabéaa kêe.] Ba wà Pwidueé, âna
wàé na é pawâro còwà tèpa bà. Â wàé mwara na é
tòpò è pwina bwaa âmuê, na câjè caa pâji pâmari
naani gòropuu.

¹⁸⁻¹⁹ ††††Ûu, é nye wâari wà Abéaraama naa goro i pwi
ia é ina tée wà Pwidueé, â é pidàpwicâariê goro
tapaçîri. Ba é cèikî naa goo Pwidueé na ia é ina tée pâ:
O dau wâru awé tèpa gòobàragà.

Genèse 15.5

Â êkaa pwiri, na é pâ nau *pwi caa kêe è pâ Ba na
wâru.*

Genèse 17.5

É cèikî kà Abéaraama, âna é cimwü. Êco na jèe muru na
pwacoé, ba jèe po 100 naja kà Abéaraama, â é jèe
pâmwünyabweri na é bà. Â wà Sara, tô wâdèè, âna jèe
càcaa pâri ma é ipièrù. ²⁰ Êco na câé caa pidumapiê, â
é nye cèikî naa goro è auinabéaa kà Pwidueé. Â é cèikî
kêe, âna é pagòoé, â é nye ipwamaina Pwidueé. ²¹ Ba é
tâmogòori pâ, wà Pwidueé, âna dau pwa pàtamee, ma
é pacoo i pwi ia é mara ina tée. ²² ††††Wà wàé kaa pwiri, na
wà Pwidueé, âna é *nama é pwi âboro na é târù
Abéaraama na araé.*

Genèse 15.6

Popai ba kâjè mwara

²³ Ê pâ popai bèepwiri, âna càcaa kà wà Abéaraama
co, ²⁴⁻²⁵ †††† popai ba kâjè mwara. Ba é jèpa côo è cèikî

†† 4.13 Genèse 17.4-6, 22.17-18; Galatia 3.29 ††† 4.14 Galatia
3.18 ††† 4.15 Roma 3.20, 5.13 § 4.16 Galatia 3.7 †† 4.17 Genèse
17.5 ††† 4.18 Genèse 15.5 §† 4.19 Genèse 17.17 ††† 4.22 Genèse
15.6 †† 4.25 Ésaie 53.4-5

kâjè wà Pwiduée, â ée mwa tòpijè. Wàé na é naa Iésu, Pwi Ukai kâjè, ba na é pwa wârimuru goro é pâ èpà kâjè, [tiagoro é pai bà kêe]. Â wà Pwiduée, âna é pawâroé còwâ géé na aubà, ba na [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé, â] é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé.

Pinaanapô naa nabibiu kâjè ma Pwiduée

5 Wà Pwiduée, âna é nama jè tèpa âboro na jè *tàrù géé goro é cèikî kâjè. Â nabàni, âna jè tâa na é pinaanapô ma wà Pwiduée na é naigé mee wà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso. ² Géé goro é cèikî kâjè naa gooé, â jèe pâri ma jè pàdari Pwiduée, ba é naigé kâjè wà Iésu. Â jè jèe tòpi é *pimeaaari imudi kêe, â jè wârori nabà. Â jè jèe ipwàdéé, ba jè cimwü naa na é cèikî kâjè, pâ, jè o tòpi é càmajè—pai tâa kâjè na é pai maina ma muugère kà Pwiduée †.

³ †Jèpwi mwara, âna jè ipwàdéé na pâ aré kâjè, ba jè tâmogòori pâ, é aré, âna é nama jè pidàpwicâarijè. ⁴ Â, na jè pidàpwicâarijè, â jè cimwü naa na pâ tacai. Â, na jè cimwü, â o pimaina too é cèikî kâjè, na jè tapacîri [é auinabéaa kà Pwiduée].

⁵ Â é cimwü é cèikî kâjè naa gooé, ba o câé mwa caa panuâjè wà Pwiduée. Ba jèe dipitiri pwâranümajè é pimeaaari kêe na dau maina awé, na é pinaigé mee é Nyuââ Pwicîri, na jèe naa tâjè.

É bà ba kâjè na jè bwaa èpà

⁶ Ba, na bwaa nye càcaa pâri [ma jè ipa-udòjè] â wà Kériso, âna é jèe bà ba kâjè, wàijè tèpa âboro na jè èpà, na pwi pàara, na é jèe nye dàbacoo wà Pwiduée.

⁷ [Â jè pinünüma cai naa goo ni]: Po dau pwacoé ma jè bà ba kà pwi âboro na *tàrù é wâro kêe. Â matâra pâ, pwa nii ma gòo kâjè ma jè bà ba kà pwi âboro na é dau meaaari pàra tàpé ‡. ⁸ †Éco na wà Kériso, âna é bà ba kâjè na jè bwaa tèpa âboro èpà. Wàé kaa pwiri, na wà Pwiduée, âna é paari é pimeaaari kêe ba kâjè.

⁹ †Â nabàni, âna é jèe nama jè tàrù na araé goro é pai pwa *ârapwailò kêe—[é pai bà kà Kériso]. Â wiàna é pwa é muru na maina na wàrapwiri, â wà Kériso, âna ée mwa pa-udòjè jii é wârimuru [na Tòotù na ée mwa pitèi tèpa âboro na wà Pwiduée].

¹⁰ Ba, na pàara na jè bwaa tèpa cicara wà Pwiduée, â é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé goro pai bà kà Pwina naîé. Â wiàna é wàrapwiri tà tèpa cicaraé, â ée mwa upajè goro pai wâro [còwâ] kà Pwina naîé, nabàni na jè jèe tèpa bée. ¹¹ Â jè ipwàdéé ma ipwamainâé, géé goo Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, na é jèe tòpò é pinaanapô bèepwiri.

Adamu ma Iésu Kériso

¹² ††[Wàéni é pwina tèepaa]: É Èpà ††, âna jèe tèepaa me naa gòropuu, é majoroé pwi caapwi âboro, wà

*Adamu. Â é Èpà, âna é pwa ma jè bà, wàijè diri tèpa âboro. Ba jè cau pwa na èpà, â jè o cau bà.

¹³ †Ba jèe wâni gòropuu é Èpà, béaa kâra é pai naa é Naèà kà Pwiduée tà *Moosé. (Éco na, na bwaa ticè naèà, â câjè caa naa nümajè naa goro é pâ èpà na jè pwa.) ¹⁴ Êkaa na, tapoo na pàara kà Adamu, tèepaa naa goo wà Moosé, â pwa nii kâra é pwâra bà naa goro tèpa âboro. [Ba rà cau bà.] Ipaiwà wiàna càra caa pwa é pwi èpà na ia é pwa wà Adamu. (Ba wàé, âna é pwa é pwina é papwicîri jiié wà Pwiduée.)

Napwa naa goo wà Adamu, âna é pwi ânuuru Pwina ée mwa tèepaa. ¹⁵⁻¹⁶ Éco na càru caa ipaiwà. Ba é èpà na é pwa wà pwi caapwi âboro, wà Adamu, âna po dau pi-itè jii é âraimeai na é naa naa goro piticèmururu naa goo †† wà Pwiduée na é naigé mee pwi caapwi âboro, Iésu Kériso. Géé goo é èpà kà Adamu, âna rà cau bà diri é pâ âboro. Â géé goro é pwina é pwa wà Kériso, âna rà cau tòpi é pâ aupwényunyuâari na é naa wà Pwiduée naa na pimeaaari imudi kêe.

Ba é èpà kà Adamu, âna é pame é pitèimuru ma wârimuru. Â é âraimeai na é nye naa naa goro piticèmururu naa goo wà Pwiduée, âna é pame pai tipijè, wàijè pâ âboro na jè wâru. Â ipaiwà, wiàna dau wâru pâ èpà kâjè. Ba dau pwa pàtamara é pimeaaari imudi kà Pwiduée jii i èpà kà Adamu.

¹⁷ Ba géé goro é èpà kà pwi caapwi âboro, wà Adamu, â é pwâra bà, âna é piétò jii diri pâ âboro. Éco na wà Pwiduée, âna é naa tâjè naa goro piticèmururu naa goo é aupwényunyuâari kêe na é naigé mee pwi caapwi âboro, wà Iésu Kériso. Â é nama [pwacèwii na câjè mu caa pwa na èpà, ba na] jè tèpa âboro na jè tàrù na araé. Â é nama jè piétò naa na *âji wâro.

¹⁸ ††[Go ina mwara pâ]: Géé goro é tûâ na èpà kà pwi caapwi âboro, â édiri pâ âboro, âna cau tèirà ma pwa wârimuru tàra. Â géé goro é tûâ na wâdé kà pwi caapwi âboro, â wà Pwiduée, âna é tipi diri tèpa âboro, ma rà wâro. Â é nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé.

¹⁹ †Ba wà pwi âboro na é caapwi, wà Adamu, âna câé caa pitère dà Pwiduée. Â géé goo kaa pwiri, âna édiri pâ âboro, âna rà jèe pâ nau tèpa pwa na èpà. Â wà pwi âboro na é caapwi, wà Iésu Kériso, âna é nye pitère dà Pwiduée. Â géé goo pwiri, na wà Pwiduée, âna [ée mwa tòpò pinaanapô naa nabibiu kâra diri pâ âboro ma wàé, â] é nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé.

É piétò é pimeaaari kà Pwiduée

²⁰ Ûna é tèepaa me é Naèà, â rà pâ nau dau pimaina too é èpà. Éco na é aupwényunyuâari kà Pwiduée, âna o nye dau pimaina too awé.

²¹ ††[Â go tubanabwé naawé é auniimiri bèeni]: Na pàara béaa, âna é piétò é Èpà. Ba é pame é pwâra bà [naa goo diri pâ âboro gòropuu]. Â nabàni, âna piétò é pimeaaari imudi kà Pwiduée. Ba é pame tâjè é

† Grec: Ba géé gooé na tàpîri tâjè é pimeaaari imudi bèepwiri, â jè cimwü naa na, â jè ipwàdéé, naa na auwâari, goro é pai maina ma muugère kà Pwiduée. †† 5.3 Jacques 1.2-3; 1 Péturu 1.5-7 ‡ Na é dau meaaari pàra tàpé—Grec: Na é wâdé. †† 5.8 Ioane 3.16; 1 Ioane 4.10 †† 5.9 Roma 1.18, 2.5 ††† 5.12 Genèse 3.6; Roma 6.23 ††† É

Èpà—Le péché, le mal. É câbawâdé na tâa na pwâranüma diri tèpa âboro, âna cètùujè, ba na jè pwa é pâ na jèpapara muru na èpà. § 5.13 Roma 4.15 †† Naa, naa goro piticèmururu naa goo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Naa imudi. ††† 5.18 1 Korénito 15.22 †† 5.19 Ésaie 53.11 ††† 5.21 Roma 6.23

pinaanapô ma tàrù na é naigé mee Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè. Â é naa tâjè é *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée.

pai wâro kâjè na bwaa âmuê

(Naporomee 6-9)

Na upwaajë â jè bà â jè wâro còwâ ma Kériso

6 O dà cèna jè ina? Gona jè o bwaa ciburà pwa na èpà, ba na wà Pwiduée, âna ée mwa paari tâjè é *pimeaari imudi kèe na maina awé? ² Bwa. Jè cibwaa pwa na wàrapwiri! Ba jèe nye ticè pàtàmara pwâra bà naa goojè. Â gorodà na jè bwaa nye tà ciburà pwa na èpà?

³⁴ † ††Ba guwà tâmogòori bwàti pâ, gée goo é pai *upwaajë naa najawé, â jè caapwi ma wà Kériso Iésu. Pai ina wèe pâ, na ia upwaajë, â pwacèwii na jè bà, [â pwànirijè ma wàé]. Éco na wà Pwiduée Caa na é maina ma muugère ma pwa pàtàmee, âna é pawâro wà Kériso gée na aubà, ba na o wàijè mwara, âna jè o wârori é wâro na bwaa âmuê.

Wâro kâjè ba kà Pwiduée

⁵ Ba jè jèe caapwi ma wàé, gée goro é pai bà kâjè. Â jè o caapwi ma wàé naa na pai o wâro còwâ kâjè gée na aubà. ⁶ *Wâdé na guwà tâmogòori bwàti ni, pâ: Ê wâro kâjè béaa, âna é jèe bà naa goro *satauro ma wà Kériso. Â jèe tubatiâu é pàtàmara Èpà na tâa na pwâranümajè. Â jèe câjè caa tèpa *ênawéna kîri kâra Èpà ††. ⁷ Ba wà pwina é bà, âna jèe dàgòtùé jii é pàtà-mara é Èpà.

⁸ Â wiàna jè bà ma wà Kériso, â jè cèikí mwara pâ, jè o wâro còwâ ma wàé. ⁹ Ba jè tâmogòori pâ, na tòotù na é wâro còwâ gée na aubà wà Kériso, â o jèe câe mwa caa bà còwâ. Ba é Maagè Bà, âna jèe ticè nii kèe naa gooé. ¹⁰ Ba ûna é bà wà Kériso, â é jèe dàgòtù é pàtàmara é Èpà dâra gòiri awé. Â nabàni, âna é wârori é wâro kèe ba kà Pwiduée.

¹¹ ††Â wâguwà mwara, âna wâdé na guwà tâmogòori pâ, pwacèwii na guwà jèe bà, â jèe ticè pàtàmara Èpà naa goowà. Â guwà wâro, ba guwà caapwi ma Kériso Iésu. Â é wâro kàwà, âna guwà wârori ba kà Pwiduée.

¹² †††Â wâdé na guwà wâro pwacèwii na ticè pàtàmara é Èpà naa na naiiwà na ée mwa bà na cè jè tòotù. Êkaa na guwà cibwaa pitère dâra é aunünüma na èpà kâra naiiwà. ¹³ †††Guwà cibwaa naa cè ére gée goro naiiwà, ma é piênawéna kâra Èpà, wàra pâ neemuru wakè târa pwa na èpà. Bwa. Guwà ipanuâwà tà Pwiduée, ba na guwà tèpa ênawéna kèe. Ba guwà pwacèwii tèpa âboro na wâro còwâ gée na aubà. ¹⁴ †Ba jèe càcaa é *Naèà na é pitûâ kàwà, â jèe nye é pimeaari imudi kà

Pwiduée. Â êkaa pwiri, na guwà cibwaa pwa ma é pitûâ kàwà é Èpà.

Jè tèpa ênawéna kà Pwiduée

¹⁵ Guwà cibwaa ina pâ: «Wâdé na jè pwa na èpà, ba é pimeaari imudi kà Pwiduée, na é pitûâ kâjè, â càcaa é Naèà.» ¹⁶ ††Bwa! Gona câguwà caa tâmogòori pâ, wià-na guwà pipanuâwà tà pwi jè âboro, ba na guwà tèpa ênawéna kîri kèe, â guwà pitère dèe. Wâpà wiàna guwà tèpa ênawéna kâra èpà, é, wâpà wiàna guwà tèpa ênawéna kà Pwiduée. Wiàna guwà pitère dâra é èpà, â guwà o bà. Â wiàna guwà pitère dà wà Pwiduée, [â é tòpò pinaanapô naa nabibiu kàwà ma wàé] â é na-ma guwà tèpa âboro na guwà *tàrù na araé.

¹⁷ Jè capai pwaolé tà Pwiduée kâjè. Ba béaa, âna guwà tèpa ênawéna kâra èpà. Â nabàni, âna guwà pitère dâra é pâ popai na guwà tòpi, gée na diri pwâranümawà. ¹⁸ Â nabàni, âna jèe tipiwà jii é Èpà. Â guwà tèpa ênawéna kà [Pwiduée, ba na guwà pwa] é pwina *tàrù ma wâdé.

¹⁹ Go tâmogòori pâ, po dau pwacoé tàwà, ma guwà tâmogòori bwàti †††. Â go napéaati, na go pwa ucina goro é wâro kâjè na diri pâ tòotù. Béaa, âna pwacèwii na guwà tèpa ênawéna kîri kâra Èpà. Â guwà panuâ bamwara é naiiwà, ba na guwà wârori é wâro na èpà ma miiri. Â nabàni, âna guwà tèpa ênawéna kîri [kà Pwiduée]. Â wâdé na guwà panuâ bamwara é naiiwà, ba na guwà piênawéna tà [Pwiduée, â guwà pwa] é pwina wâdé. Êkaa na, guwà piaabòriwà, ba na o wâdé tà Pwiduée wâguwà.

²⁰ Na pàara na guwà pwa âboro kîri kâra Èpà, â câguwà caa pitacoo goowà, ma guwà pâra wiàra é autûâri kà Pwiduée. ²¹ Â dà é pwâra wakè kàwà? Guwà kamu, na guwà niimiri nabàni! Ba é pâ muru bèepwiri, âna pame é pwâra bà.

²² Nabàni, âna tipiwà jii é Èpà, â guwà jèe pâ nau pwa âboro kîri kà Pwiduée. Â é pwâra wakè kàwà, âna, na guwà piaabòriwà, ba na wâdé tà Pwiduée wâguwà. Â gée goo pwiri, â tâa tàwà é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. ²³ ††Ba é wâri wàra é èpà, âna é pwâra bà. Â wà Pwiduée, âna é nye po naa tâjè wàrapwiri é *wâro dâra gòiri, na é naigé mee Kériso Iésu, Pwi Ukai kâjè.

Tipijè jii é Naèà

7 Tèpa béèd naa na nee Kériso, go niimiri pâ guwà tàpo tâmogòori pai pwa goro é pâ naèà. Ê *Naèà, âna é pitûâ kâjè tèpa âboro, na pàara na jè bwaa wâro. ² Pwacèwii wà tô ilàri na é jèe piéa, âna pié naa goo pwi éaé goo é Naèà na pàara co na é bwaa wâro na wà pwiibà. Â wiàna é bà wà pwi éaé, â jèe pâri, ma é pwa còwâ é câbawâdé kèe †††.

³ Â wiàna é tâa wà ttoni ma wà pwi jè âboro, na pàara na é bwaa wâro na wà pwi éaé, â jè ina pâ é toomura (é cîaa jiié), [ba câe caa pitère dâra é Naèà].

† 6.3 Galatia 3.27†† 6.4 Kolosé 2.12† 6.6 Galatia 5.24
†† Èpà—Péché. Còo note goo Roma 5.12. †† 6.11 2 Korénito 5.15;
Galatia 2.19††† 6.12 Genèse 4.7††† 6.13 Roma 12.1§ 6.14 1
Ioane 3.6

§† 6.16 Ioane 8.34; 2 Péteru 2.19§†† 1re phrase—Grec: Gée
goo é pai ticè nii kàwà. §† 6.23 Roma 5.12,15§†† Jèe pâri, ma é
pwa còwâ é câbawâdé kèe—Grec: Jèe tipijè jii é naèà na é pié naa
goo pwi éaé.

Éco na, wiàna é tâa ma wà pwi jè pao, gée na càuru pai bà kà pwi éaé, â jèè cæ caa toomura, ba cæ caa ègòjai é Naèà.

⁴ †Ico tèpa béèò, jèè ipaiwà naa goo, tèpa cèikí. Ba é Naèà, âna jèè cæ caa pijjè còwâ ††. Â jè tèpa âboro kà pwi jèpwi, wà Kériso, na é bà ba kâjè †, â é wâro còwâ gée na aubà. Â gée goo pwiri, âna wâdé na é wâro kâjè, âna naa cè pwâra wakè na wâdé ba kà Pwiduee.

⁵ Ba béaa, âna jè wâro wiâra é pâ câbawâdé kâjè. Â é Naèà, âna é pwa ma pimaina too é auniimiri na èpà na naiijè. Â gée goro pwiri, âna jè o bà. ⁶ ††Éco na nabà, âna wà Pwiduee, âna é tipijè jii é Naèà, na pwa wârimuru tâjè ††. Â jè pièna wéna kà Pwiduee goro pai pwa na bwaa âmuê. Ba jè pitère dâra é Nyuâaê Pwicîri, â càcaa é Naèà kà *Moosé.

Jè cicara èpà na wâgoojè

⁷ ††Gona jè ina pâ, é naèà âna é èpà? Bwa! Ba nye gée goro co é naèà, na go còoina é pwina èpà. Ba wiàna ticè naèà, â càcaa pâri, ma go tâmogòori pâ, é auniimiri kôo, âna èpà ††. ⁸ [Go o tûra goo é Èpà, pwacèwii na é pwi jè âboro]: È Èpà †, âna é mudàra naa good è pai pwa wèè goro é Naèà, ba na é pawâro diri é pâ na jèpapara auniimirimuru na èpà na wâgood. Â é tòpò naa na pwâranümoò pâ câbawâdé na èpà. Ba wiàna ticè Naèà, â pwacèwii na nye ticè pàtamara é Èpà.

⁹ Béaa, âna câgo caa tâmogòori é pâ naèà, na rà pwicîri jiio na go pwa é pàra muru. Â go nye wâro. Éco na, ûna go tâmogòori pâ pwa é autûâri, â é nye wâro good kaa, é Èpà, â é pitûâ kâra pwâranümoò ††. ¹⁰ [Â pitèio ma go pwa wârimuru tiagoro pwâra bà.] Guwà còo pâ, é naa é autûâri [kêe wà Pwiduee] ba na go wâro goo. Éco na é autûâri, âna é pwa ma go bà.

¹¹ ††Ba é Èpà, âna é pa é autûâri, ba na é pa-imwüro, â é nama go bà.

¹² ††Napwa naa goo é Naèà, âna muru na pwicîri, ba é me gée goo Pwiduee. Â é jèpa autûâri, na tâa na é Naèà, âna muru na pwicîri, ma *târù, â wâdé ba kâjè.

¹³ Gona é muru na wâdé, âna é pwa ma go bà? Bwa, càcaa wârapwiri. Ba nye é Èpà, na é pa é pwina wâdé, ba na é pwa ma go bà. Â, na é pwa pwiri, â é paari pâ, é po dau èpà. [Napwa naa goo é autûâri, âna é papwicîri jii jè na jè pwa na èpà.] Â é Èpà, âna é pa é autûâri, ma jè dau pwa na èpà jii béaa †††

Ipa na dau gòo

¹⁴ Jè nye tâmogòori bwati pâ, é naèà âna é me gée goo Pwiduee. Éco na wâgo, âna go pwi âboro na ticè

† 7.4 Roma 6.2,11 †† Ba é Naèà, âna cæ caa pijjè còwâ—Grec: Jè bà naa goro é Naèà. † Na é bà ba kâjè—é, Ba é jèè caajurijè naa na é naiié, âna é wâra pwapwicîri. †† 7.6 Roma 8.2, 6.4 †† Na pwa wârimuru tâjè—Grec: Ba jè bà naa goo i pwi ia tâjürujè. ††† 7.7 Exode 20.17; Deutéronome 5.21 ††† Dernière phrase—Grec: Wiàna ticè naèà na ina pâ: «Gà cibwaa iari muru», â pwiri o câgo caa tâmogòori iari muru. † È Èpà—Péché. Còo note goo Roma 5.12. †† Grec: Béaa, na ticè naèà, âna go wâro; èco na, na é tèepaa me é aupitûâri, â é nye wâro {good} kaa é Èpà, â go jèè bà. ††† 7.11 Genèse 3.13 †† 7.12 1 Timotéo 1.8 ††† Dernière phrase—Grec: Goo é aupitûâri, âna é Èpà âna é pipaarié, pâ po dau èpà awé.

nii kôo. Â go pâ nau pwi *èna wéna kîri kâra é Èpà.

¹⁵⁻¹⁶ ††Â câgo caa tâmogòori awé cè pwina go pwa. Ba câgo caa pwa é pwina nümoò goo, â go pwa é pwina tàutòo goo. Â èpwiri na go mwa tâmogòori pâ, é naèà, âna muru na wâdé. ¹⁷ Ba càcaa wâgo na pwa pwiibà, â é Èpà, na é wâna pwâranümoò. ¹⁸ Go tâmogòori bwati pâ, càcaa tâa good è wâdé, gée goro na go pwi âboro na ticè nii kôo. Â wiàna nümoò na go pwa é pwina wâdé, â pwacoé.

¹⁹⁻²⁰ Ûu, câgo caa pwa é pwina wâdé, na nümoò goo. Â go pwa pwina èpà, na càcaa nümoò goo. Â wiàna wârapwiri, â [pwacèwii na] càcaa wâgo, na go pwa pwiri, â é Èpà, na wâna pwâranümoò.

O wailàapà na upao?

²¹ Êkaa na go tâmogòori pâ, pwa pé 'naèà' [na wâgood] âna, na nümoò na go pwa na wâdé, â càcaa pâri. Â go nye ciburà pwa co é pwina èpà. ²² Guwà còo pâ wâna âji pwâranümoò, âna wâdé tóo é naèà kà Pwiduee. ²³ ††Éco na pwa é jè 'naèà' na é wâna naiio—naèà kâra Èpà. Â ru nye ipaa ma é naèà kà Pwiduee. Â é pwi naèà bèepwiri na é wâgood, âna pwacèwii na é popao, ma tòpò-o naa na karapuu.

²⁴ Au, wârico! O wailàapà na upao jii, é pwâranümoò na èpà †††, na é popao dâra é pwâra bà? ²⁵ †††Wàco Pwiduee, na é naigé mee wà Pwi Ukai Iésu Kériso †††! Wâdé na jè picagòtùé!

[Wàeni é ère pwina go ina]: Nümoò na go pitère dâra, é naèà kà Pwiduee, èco na ticè nii kôo, â go nye pitère dâra, é naèà kâra Èpà.

É tipijè jii èpà é Nyuâaê Pwicîri

8 Wà tàpé na rà tâa goo Kériso Iésu, âna nye ticè pitèimuru ma wârimuru kâra ¹⁸. ² Ba, na go wâgoo wà Kériso Iésu, â é Nyuâaê Pwicîri, âna é naa tóo é wâro naa wâjaaé. Â é pâ nau pwi naèà kôo na bwaa âmuê. Â é tipio jii é pwi naèà na é popao naa na Èpà ¹⁹ ma é pwâra bà ²⁰.

³ Napwa naa goo é *Naèà kà Moosé, âna pwacoé ma é tipijè gée goro é pai ora kâra pwâranümajè. [Ba ticè nii kèe, ma pitòotéri é pwâranümajè na èpà.] Éco na wà Pwiduee, âna é jèè tipijè. Ba é jèè panuâ me Pwina naifé, na é pa naiiri âboro pwacèwii—wàijè tèpa pwa na èpà—ba na é tipijè jii é Èpà. Â é jèè tubatiàu é pwi Èpà bèepwiri, na pitûâ naa na naiiri âboro, ⁴ ²¹ba na jè wâro wiâra é naèà na é *târù. Ba câjè caa wâro wiâra é auniimiri kâra naiiri âboro. Â jè wâro wiâra é Nyuâaê Pwicîri.

⁵⁻⁶ Ba wà tàpé na rà pâra wiâra auniimiri kâra naiiri âboro, âna rà nye pitère dâra é câbawâdé kâra. Â rà

†† 7.15 Galatia 5.17 †† 7.23 Galatia 5.17; 1 Péteru 2.11 ††† Pwâranümoò na èpà—Grec: Naiiri âboro. ††† 7.25 1 Korénito 15.57 ††† 1re phrase—Grec: Éco na {jè} pwaolè tà Pwiduee goo Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè. ¹⁸ Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagéè pâ popai bèeni: Ba rà wâro wiâra é Nyuâaê Pwicîri, â càcaa wiâra é pâ câbawâdé kâra na èpà. ¹⁹ Èpà—Péché. Còo note goo Roma 5.12. ²⁰ Grec: Ba é naèà kâra Nyuâaê {Pwicîri na é naa} wâro naa goo Iésu Kériso, âna é jèè tipio jii é naèà kâra Èpà ma é Pwâra bà. ²¹ 8.4 Galatia 5.16,25

pâra dâra pwâra bà. Êco na wâ tàpé na rà wâro wiâra ê Nyuââ Pwicîri, âna rà nye pitêre dâra ê câbawâdé kêe. Â, â tâa târa ê *âji wâro ma pinaanapô.

⁷ Wiâna jè pâra wiâra ê pâ câbawâdé kâra naiiri âboro, â o nye pwacoé ma jè pitêre dâra, ê naèà kâ Pwiduée. Â jè pâ nau tèpa cicara Pwiduée, ma tèpa pièpàrié. ⁸ Êkaa na wâ tàpé na rà pâra wiâra ê pâ câbawâdé-bâ, âna pwacoé ma rà wâdé na ara Pwiduée.

Jè pâra wiâra Nyuââ Pwicîri

⁹ Êco na wâguwâ, âna jèe câguwâ caa pâra wiâra ê pâ câbawâdé kâwâ bèepwiri. Ba guwâ pitêre dâra ê Nyuââ Pwicîri kâ Pwiduée, na é tâa goowâ. Wâ pwi âboro na câe caa tâa gooé ê Nyuââ Pwicîri kâ Kériso, âna câe caa pwi âboro kâ Kériso.

¹⁰ Êco na wâguwâ, âna é wâgoowâ wâ Kériso. Â wiâna ée mwa bà ê naiiwâ majoroé ê Êpâ, â âjupâra mwara pâ wâ Pwiduée, âna é nama pwacèwii na câguwâ mu caa pwa na èpâ, ba na guwâ tèpa âboro na guwâ *târù na araé. Â é jèe tòpò pinaanapô naa nabibiu kâwâ ma wâé. Â é Nyuââ Pwicîri kêe, âna é nama guwâ wâro †. ¹¹ Ûu, ée mwa bà ê naiiwâ, êco na, wiâna é wâgoowâ ê Nyuââ Pwicîri, â ée mwa pawârowâ wâ Pwiduée, pwacèwii ê pai pawâro kêe wâ Kériso Iésu, gée na aubâ.

É nama jè tèpa naî Pwiduée

¹² Êkaa pwiri, co tèpa béeò naa na nee Kériso, âna pwacèwii na pwa kéredi kâjè. Ba napârajè [na jè wâro na ê Nyuââ Pwicîri] na jè cibwaa wâro wiâra ê câbawâdé kâra naiiri âboro. ¹³ Ba wiâna guwâ wâro wiâra ê pâ câbawâdé bèepwiri, â guwâ o bà [dâra gòiri awé]. Êco na, wiâna guwâ nama bà ê pâ câbawâdé bèepwiri, gée goo é Nyuââ Pwicîri, â o tâa tàwâ é âji wâro. ¹⁴ Ba wâ tàpé na rà wâro wiâra ê câbawâdé kâra ê Nyuââ Pwicîri kâ Pwiduée, âna tèpa naî Pwiduée.

¹⁵ †††Â, na jè tòpi é Nyuââ Pwicîri, âna câe caa piijè ma nama wâgotâjè. Â é nama jè tèpa naî Pwiduée. Â é pitu tâjè ma jè tomara too tà Pwiduée, ma ina tée pâ: «Pwi Caa kô!»

¹⁶ †††Â é Nyuââ Pwicîri, âna é *paâjupâra târa nyuââ-jè pâ, jè tèpa naî Pwiduée †. ¹⁷ Â wiâna jè tèpa naî Pwiduée, â jè o tòpi é aupwényunyuâari na é jèe ina béaa, pâ, ée mwa naa târa é Ba kêe. Â jè o mwa cau tòpi ma wâ Kériso. Ba wiâna jè tâa na é aré ma tòina pwacèwiié, â jè tòpi mwara pwényuâa ma muugère pwacèwiié.

Aupwényunyuâari kâjè noowê

¹⁸ Guwâ tère, é pâ aré kâjè nabâ, âna po dau kîri awé, jii é muugère na maina na ée mwa naa tâjè wâ Pwiduée! ¹⁹ Ba diri é pâ namuru na é jèe tapoo [wâ Pwiduée—ê gòropuu bau diri pâ muru na wâna, ma diri é napwéretòtù ma pâ îricò]—âna rà tapacîri naa pidâpwicâari, ba na rà còo é pàara na ée mwa paari é pai maina ma muugère kâ tèpa naî wâ Pwiduée.

²⁰ ††Ba diri é pwina é tapoo wâ Pwiduée, âna jèe cà-caa pâri ma rà tâbawêe, ba rà jèe tanami. Â wârapwiri, wiâra é auniimiri béaa kâ Pwiduée ††, ²¹ tapacîri é tòtù na [ia é jèe pacoo gée na biu. Na tòtù bèepwiri] âna ée mwa cau tipi tèpa naî, gée na wai ma botère. Â o muru na dau wâdé ma pwényuâa awé †.

²² Â jè cau tâmogòori pâ, diri é pâ muru bèepwiri na é tapoo wâ Pwiduée, âna rà càwé goro pai maagé còo kâra, pwacèwii tô ilâri na ée pitâmari èpo. ²³ †††Â wàijè mwara, tèpa naî Pwiduée, âna jè gère càwé wâna pwâranümajè, na jè pitapacîri i pàara na ée mwa tipijè wâ Pwiduée, â na jè mwa bàra picaatâa ma wâé dâra gòiri awé †. Êco na é jèe naa tâjè é Nyuââ Pwicîri kêe, na é pâbéaa kâra âraimeai, na é jèe ina béaa wâ Pwiduée pâ, na ée mwa naa tâjè.

²⁴ Ba é jèe pa-udòjè, gée goro pai cèikî kâjè naa gooé, [â é naa tâjè é âji wâro jaaé]. Â jè tapacîri [ma jè mwa bàra tòpi diri é wâro kâjè ma wâé]. Â guwâ còo, wiâna jè jèe còo é pwina jè wâari naa goo, â é cèikî kâjè, âna càcaa âji cèikî. Ba câjè caa tapacîri é muru na jèe tâa tâjè. ²⁵ Â wiâna jè cèikî naa goo é pwina câjè caa còo, â jè o mwa dau pidâpwicâarijè goro tapacîri.

É pitu tâjè Nyuââ Pwicîri

²⁶ Jèpwi mwara, âna é Nyuââ Pwicîri, âna é me nau pitu tâjè, wàijè na piticè nii kâjè, [ma kîri cèikî kâjè]. Ba câjè caa tâmogòori pai pwapwicîri bwâti. Â é Nyuââ Pwicîri, âna é càwé ma pwapwicîri tà Pwiduée ba kâjè. Â é pwâra pwapwicîri kêe, âna piwéna jii é pâ pwâratùra. ²⁷ †††Â wâ Pwiduée, âna é còo é pwina wâna pwâranüma pwi âboro, â é tâmogòori é pwina nüma é Nyuââ Pwicîri goo. Ba é Nyuââ Pwicîri, âna é pwapwicîri wiâra ê câbawâdé kâ Pwiduée, ba kâ tèpa âboro kêe.

²⁸ †††Ba jè tâmogòori mwara é pwini, pâ: Êdiri pâ muru, âna tèepaa, ba na béwâdé kâjè †††, wàijè na wânümajè goo wâ Pwiduée. Ba é todâjè wiâra câbawâdé kêe, nau pacoo é pwina wâdé ba kâjè. ²⁹ †††Ba é jèe mara pitòrigarijè béaa. Â é jèe nye mara tûâri béaa, pâ, na jè o pwacèwii Pwina naî, na ée pwi ciara tèpa aéjii kêe na dau wâru.

† 8.9 1 Korénito 3.16, 12.3 †† 8.10 Galatia 2.20 † Grec: Â, wiâna é wâgoowâ wâ Kériso, â âjupâra pâ, é bà é naiiri âboro gée goo é Êpâ; êco na é Nyuââ, âna {é naa} é wâro, gée goo é pai târù {kâ Pwiduée}. †† 8.13 Galatia 6.8; Kolosé 3.5 †† 8.15 Maréko 14.36; 2 Timotéo 1.7 ††† 8.15-17 Galatia 4.5-7; Auinapàpâri 21.7 ††† 8.16 2 Korénito 1.22 † É, É Nyuââ Pwicîri, âna ru paâjupâra, naima ma nyuââjè pâ, jè tèpa naî Pwiduée.

†† 8.20 Genèse 3.17-19 ††† Grec: Ba é pwina é tòpò {naa gòropuu, wâ Pwiduée}, âna tâa aranara é pitûâ kâra pàra muru na piticè-muru naa goo. †† O muru na dau wâdé... é, O pwa câmarâ—pai tâa kâra na é pai maina ma muugère kêe. ††† 8.23 2 Korénito 5.2-4 † Na jè mwa bàra picaatâa ma wâé, dâra gòiri awé—Grec: Na jè o tèpa naî (l'adoption). †† 8.27 Psaume 139.1 ††† 8.28 Éfeso 1.11 ††† Êdiri pâ muru... é, Na diri pâ namuru, âna wâ Pwiduée, âna jè picaawakè ma wâé. ††† 8.29 Kolosé 1.18; Hébéru 1.6

³⁰ Â wàilà na é tàmarà pitòrigarirà béaa wà Pwiduée, â na é jèe nye todàra mwara. Â wàilà na é jèe todàra [â é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàra ma wàè] â é nama rà tèpa âborò na rà tàrù na araé. Â ée mwa nye naa tàra mwara é câmarà—pai tâa kàra na é pai maina ma muugère kêe.

Nye ticè na ipapiinarijè jii pimeaari kà Pwiduée

³¹ †O dà cèna jè ina cèna piwéna? Wiàna wàijè naima ma Pwiduée, â wàilàapà na cicarajè [ma piwéna jiijè]? Nye ticè! ³² Ba é nye panuâ pwi âji Naîê [ma é pwi *ârapwaaillò] ba kâjè diri, â câé caa upaé jii é maagé còo. Ûna wàrapwiri, â gona wàilu ma wà Pwina naîê, âna gona càru caa naa tâjè imudi diri é pâ muru? Akaé!

³³ ††Â o wàilàapà na o pitòti tàpé na é pitòrigarirà wà Pwiduée? Nye ticè! Ba wà Pwiduée, âna é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàra ma wàè. ³⁴ Â o wàilàapà na pitèirà ma pwa wàrimuru tàra? Nye ticè! Ba wà Kériso Iésu, âna é jèe bà ba kàra.

Â jèpwi mwara, âna é nye wàro còwâ gée na aubà. Â é jèe wàgòro étò kà Pwiduée [â jèe tâa tée diri é pitûâ]. Â é pwawicîri ba kâjè.

³⁵ Â o dà mwara cèna ipapiinarijè jii é pimeaari kà Kériso? Nye ticè! Càcaa pâ aré ma tòina, ma pai pidumapiê kâjè, ma pâ maagé, ma pai tubaèpà tâjè, ma copwa, ma pai ticè neemurujè, ma pâ pwécapa, ma diri na jèpapara muru na èpà na papòjè. Â càcaa mwara é pwâra bà na pâri ma é ipapiinarijè jii é pimeaari kà Kériso. ³⁶ ††Âna jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Wàrapwiri googà,
â rà pwa kûu tâbà,
rà tètâmwaraabà,
na diri pâ tòotù.
Â rà pwa-imudi tâbà,
pwacèwii pâ mutô,
na gére poparà pâ,
naa na autaa macii. Psaume 44.23*

³⁷ Êco na, na diri é pâ pwina tèepaa maribà, âna bà dau piétò awé, majoroé wà Pwina é jèe meaaribà. ³⁸⁻³⁹ Ba go nye cèikí ba mwü, pâ:

*Tâbawêe é pimeaari
kà Pwiduée ba kâjè!
Ticè cèna pâri
ma ipapiinarijè jii.
Càcaa é pwâra bà.
Càcaa é wàro.
Càcaa pâ *angela.
Càcaa pâ duée.
Càcaa pâ pàtâma na èpà.
Ticè cè muru—
muru na gére nabà,
muru na o widàuru,*

*murù nidò,
murù niboo,
murù naa gòropuu diri.
Ticè muru na pâri
ma pinaaitirijè
jii pimeaari kêe
naa goo Kériso Iésu,
Pwi Ukai kâjè!*

ba isaraéla ma pàra ba

(Naporomee 9-12)

É imuru tèpa jènereê Paulo

⁹ Go patùrawà ni gée na âji pwâranümoo, â é pwina go ina, âna nye âjupâra, â câgo caa pwâ. Ba bu nye caapwi ma wà Kériso. Â é Nyuâaê Pwicîri, âna é pitûâ kàra é pwâranümoo. Â wàè na é *paâjupâra é pwina go ina tàwà. ²³ ††Èni: Go po dau pikîri, â tòina é pwâranümoo, goo tèpa jènereê, é Ba *Isaraéla. Ba wiàna pâri ma go pitu tàra [ma rà udò] â pwiri go panuâo, ma é tojiio wà Pwiduée, ma ipapiinariò jii Kériso.

⁴ ††Ba é nye pitòrigari é Ba kòo wà Pwiduée, ba na Ba kêe, ma tèpa naîê. Â é jèe nye paari tàra é pai maina ma muugère kêe. Â é pwa *ipwataâborò tàra, â é naa tàra é *Naèà. Â é naa tàra mwara é tàrù, ba na rà pwawicîri tée, [na pai pwa wèe na âjupâra]. Â wàilà, na rà jèe nye tòpi é pâ aupwényunyuâari kêe, na é jèe mara ina tàra béaa.

⁵ Ba wà tèpa jooororà, âna rà tèpa âborò, na tèpa pwamuru naa goorà, na araé. Â é té gée goorà wà Kériso, naa na naiiri âborò. Wâdé na jè cau ipwamaina dàra gòiri wà Pwiduée, na é wâjai diri pâ muru ††!

Tèpa âji naî Pwiduée

⁶ Wiàna wàrapwiri, â gona jè o niimiri pâ, câé caa pacoo é auinabéaa kêe wà Pwiduée? Akaé! É jèe nye pacoo, ba, é âji Ba kà Pwiduée, âna é dau maina jii é Ba Isaraéla ††. ⁷ ††Jèpwi mwara, âna câé caa [niimiri wà Pwiduée pâ] wà tèpa cau té gée goo *Abérama, âna rà jèe tèpa âji naîê. Ba é ina tà Abérama, pâ: *Wà tèpa gòobàragà na ia go inarà, âna o mwa pitèparà gée goo Isaaka, pwina naîgà.*

Genèse 21.12

⁸ ††[Wà Abérama, âna nye pwa mwara pàra tèpa naîê.] Pai ina wèe pâ, càcaa tàpé na rà tèepaa, gée goro é câbawâdé kàra âborò, na rà o tèpa naî Pwiduée. Ba wà tèpa âji naîê, âna wà tàpé na tèepaa, gée goro é auinabéaa kà Pwiduée. ⁹ †††Â wàeni é pwina

†† 9.3 Exode 32.32 †† 9.4 Exode 9.4 ††† Wâdé na jè cau ipwamaina dàra gòiri, wà Pwiduée, na é wâjai diri pâ muru—é, {Wà Kériso}, na é wâjai diri pâ muru, ba é Pwiduée na, naa pwamainâ dàra gòiri awé. ††† Grec: Êco na câé caa pitanami é popai kà Pwiduée. Ba {é Ba} Isaraéla, âna càcaa wà diri tàpé na rà té gée goo Isaraéla. § 9.7 Genèse 21.12 §† 9.8 Galatia 4.23 §†† 9.9 Genèse 18.14

† 8.31 Psaume 118.6 †† 8.33 Ésaie 50.8-9 † 8.36 Psaume 44.23

é ina wà Pwiduée, tà Abéraama, [na é ipwataâboro tée]: *Na go o mwa wâjué còwâ, naa na caapwi naja, â wà Sara, tô wâdàgà, âna ée mwa pitàmari pwi nari èpo paa.*

Genèse 18.10

¹⁰ Â nye coo pwacèwii pai ina kée. Â napwa naa goo wà pwi âboro èpo bèepwiri, âna wà kaa, Isaaka, pwi jo-jooro tèpa *Juif. Â gée na càùé, â ru piéa ma Rébéka. Â Rébéka, âna é pitàmari du bérepidu †.

¹¹⁻¹³ †† Â é ina tée wà Pwiduée pâ, wà pwi ciàra èpo, wà Ésaü, âna ée mwa piâboro kîri kà pwi jiié, Iakobo. Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Go wâdéari wà Iakobo, jii wà Ésaü.*

Malachie 1.2-3

Â é tàmara ina pwiri, na bwaa càru caa tèepaa, wà tupédu bérepidu. Â bwaa nye ticé èpà ma wâdé, na ru pwa. Â é wàrapwiri pai pitòrigari kée wà Pwiduée, ba naa coo ma wàra é auniimiri kée. Ba é nye pitòrigari wà tèpa âboro, wiàra é câbawâdé kée, â càcaa goro é pâ wakè kàra.

Pwiduée co na é pitòrigari

¹⁴ Gona jè ina pâ, câé caa *târù wà Pwiduée? Bwa! ¹⁵ †† Ba é jèe ina tà *Moosé, pâ: *Wiàna wâdé tôo, â go meaari pwi jèpwi. Â wiàna wâdé tôo, â go pwa na wâdé, ba kà pwi jèpwi.*

Exode 33.19

¹⁶ †† Ba nye wà Pwiduée na é niimiri pâ, é pwa na wâdé ba kâjè. Â càcaa gée goro cè câbawâdé kâjè, ma wakè kâjè. ¹⁷ ††† Jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ, é ina wà Pwiduée, tà Faraô, pwi ukai naa *Aigupito, pâ: *Wâgo na go pwa ma gà pwi ukai, ba na paari é pàtàmoo naa googà, ma rà o tâmogòori é neeô, diri é gòropuu.*

Exode 9.16

¹⁸ Ba wiàna nūma wà Pwiduée, â é meaari wà pàra tàpé. Â wiàna nūmee, â é nama gòo pūru pàra tàpé.

É pwa pwina nūmee goo

¹⁹ Pwiri gà o ina tôo, pâ: «Wiàna wà Pwiduée, na é nama jè pwa diri é pâ tūâ kâjè, â cina é pa-icòojè? Ba càcaa pârijè, ma jè pagòo pūrujè tée!»

[Â go tòpi tâgà, pâ]: *Gona wâgà wàa, na gà cicaraé?* ²⁰ ††† Ba gona é muru na pwa §, âna é ina tà pwina é tòpòé, pâ: «Gorodà na gà tòpò-o, ma go wàrani?»

Bwa! ²¹ †† Ba wà pwi a pwa é ilò puu, âna é pwa é pwina nūmee goro i puu kée. Â wiàna nūmee, â é nye pwa goro i puu bèepwiri, é ngapò târa diri pâ tòotù, bau jè ngapò na dau wâdé.

²² Wàrapwiri mwara naa goo Pwiduée. Ba wiàna nūmee, â pâri, ma é paari é pwàra putàmu kée, ma é pàtàmee, ma é ténoori tèpa âboro èpà ††. Éco na é dau dàpwicâarié ba kàra, [ba wàé na é pitûâ]. ²³ Â wàé na é pitòrigari, na é meaari pàra tàpé, ba wâdé tée na

† *Grec: jèpwi mwara, wà Rébéka, ba é pitàmari {du} naî Isaaka, pwi caa kâjè.* †† 9.12 *Genèse 25.23* † 9.13 *Malachie 1.2-3* †† 9.15 *Exode 33.19* †† 9.16 *Éfeso 2.8* ††† 9.17 *Exode 9.16* ††† 9.20 *Ésaie 29.16, 45.9* § *Muru na pwa—Grec: Pala na pwa {goro puu}.* †† 9.21 *Jérémie 18.6* ††† *Tèpa âboro èpà—Grec: Tâpé na wâdé na ténoorirà.*

rà tòpi é câmarà—pai tâa kàra na é pai maina ma muugère kée.

Câé caa todà tèpa Juif co

²⁴ Wà tèpa âboro-bà, âna wàijè. Câé caa todàjè co, gée nabibiu kà tèpa Juif, ba nye gée nabibiu kà mwara tàpé na càra caa tèpa Juif. ²⁵ †† Ba wà Pwiduée, âna é ina naa goorà, naa na tii kà *péroféta Osée, pâ: *É Ba, na càcaa pwi Ba kôo, âna go jèe ina goorà nabàni pâ “Ba kôo”. Â é Ba, na câgo caa mearié, âna go o jèe mearié.*

Osée 2.25

²⁶ †† Béaa, âna go ina tàra pâ: *“Câguwà caa pwi Ba kôo.”* Â go ina goorà nabàni pâ: *“Guwà tèpa naî Pwiduée na é wâro.”*

Osée 2.1

²⁷ †† Napwa naa goo wà tèpa Juif, âna é tomara too wà péroféta Isaia, â é ina pâ: *Wà tèpa Isaraéla, âna rà o mwa wâru, pwacèwii é marawâ niboo bàrawià. Éco na o pwâco gée goorà, cèna rà o udò, [ma rà wâro awé].* ²⁸ Ba wà Pwi Ukai, âna ée awài, goro tèi é gòropuu diri.

Ésaie 10.22-23

²⁹ †† Â é nye tàmara ina béaa mwara, wà Isaia, pâ: *Wà Pwiduée, na dau pwa pàtàmee awé naa goro diri pâ muru, âna é nye panuâ pàra tèpa gòobàrajè, ba na rà wâro. Ba wiàna càcaa wàrapwiri, â o cau tiàujè, pwacèwii du ville *Sodoma ma Gomora.*

Ésaie 1.9

Càra caa cèikî tèpa Juif

³⁰ Dà pai ina wèe diri é pâ pwi bèepwiri? Ba jè côo pâ, wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna càra caa mudà wà Pwiduée. Éco na, na rà jèe pâ nau cèikî naa gooé [â é tòpò pinaanapô naa nabibiu kàra ma wàé] â é nama rà tèpa âboro na rà *târù na araé.

³¹ Napwa naa goo tèpa âboro kàra é Ba Isaraéla, âna rà mudàra é naèà, ba na é nama rà târù na ara Pwiduée. Éco na càra caa pâmari. ³² ††† Â gorodà? Ba rà imudàra ma rà târù, gée goro é pâ na wakè kàra, â càcaa gée goo é cèikî kàra [naa goo Pwiduée]. Â cigòtù ârà, naa goro i atü, pwi a nama jè tûu. ³³ ††† Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri é popai bèeni kà Pwiduée:

*Gà côo ma gà tère!
Go tòpò naa *Siona,
[naa napô pwicîri]
pwi Atü na wâdé,
pwi Atü na mwü.
O cigòtù â
tèpa cicarao.
Rà tûboo awé
gée goo Atü kôo-bà!
Rà piétò awé^{§§§}
tàpé na cèikî;*

§† 9.25 *Osée 2.25* ††† 9.26 *Osée 2.1* †† 9.27 *Ésaie 10.22-23* †† 9.29 *Ésaie 1.9* ††† 9.32 *Ésaie 8.14* ††† 9.33 *Ésaie 28.16; 1 Pétèru 2.6* ††† Rà piétò awé—é, O câgo caa panuàrà. *Grec: O càra caa kamu.*

na pûra naa goo
pwi Atü kôo-bà.Ésaie 8.14; 28.16

Joël 3.5

10 Tèpa béeò naa goo Kériso, dau nùmoo na rà udò wà tèpa *Juif, ê Ba kôo, [ma tâa târa ê *âji wâro]. Â wàè kaa pwiri ê pwâra pwapwicîri kôo tà Pwiduée. ²³ Ba go tâmogòori bwàti pâ, nùmarà na rà pâra wiâ Pwiduée. Êco na càra caa tâmogòori ê naigé kà Pwiduée, târa ma é tòpò pinaanapô naa nabibiu kà tèpa âboro ma wàè. Â tàutàra goro ê naigé kêe, â rà nye pâra wiâra, ê naigé kàra. Â rà ipwadàra [ba na rà pitêre dâra ê *Naèà kà Moosé.]

⁴ Êco na nabàni, âna jèe piticèmmuru naa goo ê Naèà. Wàrapwiri, gée goo wà Kériso. Ba wà tàpé na rà cèikî naa gooé, âna [é tòpò pinaanapô wà Pwiduée, naa nabibiu kàra ma wàè, â] é cau nama rà tèpa âboro na rà *tàrù na araé.

Rà udò diri tàpé na rà todà Pwi Ukai

⁵ †Béaa, âna ê naigé ma jèe tàrù na ara Pwiduée, âna, na jèe pâra wiâra ê Naèà. Â é ina wà Moosé, pâ: *É Naèà, âna é naa wâro, tà pwina é pitêre dâra diri ê pâ na autûâri, na wâna.*

Lévitique 18.5

⁶ ††Êco na nabàni, âna jèe *tàrù na ara Pwiduée goro ê cèikî kâjè [naa goo wà Kériso]. Â o càcaa mwa caa pâri ma jèe pitawèerijè pâ: «Wàilàapà, na o too naa *napwéretòtù?» ba na é naa boome darijè [*pwi a pa-udòjè. Ba é jèe nye boome] wà Kériso. ⁷ Â o câjè caa pitawèerijè mwara pâ, «O wàilàapà, na boo naa na aubà †?» ba na pawâro còwâ wà Kériso. Ba é jèe nye too. ⁸ [Â é pame darijè ê pai udò kâjè.] Â wâdè co na jèe cèikî naa gooé.

Wàè kaa ê popai na bà picémara. Ba é jèe nye ina Moosé mwara, naa na *Tii Pwicîri pâ: *Napwa é popai, âna é tàmwünyabwerigà. É tâa pwâgà, â é wâna pwâranümagà.*

Deutéronome 30.14

⁹ Ba wiàna gà inapàpari goro pwâgà, pâ, wà Iésu Kériso, âna é Pwi Ukai, â wiàna gà cèikî, gée na âji pwâranümagà, pâ, é pawâroé còwâ wà Pwiduée gée na aubà, â gà o udò. [Â o tâa tâgà ê *wâro dâra gòiri jaaé.] ¹⁰ Ba wiàna gà âji cèikî naa gooé, ma inapàparié, â wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kàu ma wàè, â] é nama gà pwi âboro na gà tàrù na araé, â é pa-udògà.

¹¹ ††Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Rà mwa piétò†wà tèpa âboro na rà cèikî naa gooé.*

Ésaie 28.16

¹² †††Â [wâna ê popai bèepwiri, âna] nye ticè nadàpà wà tèpa Juif, ma tàpé na càra caa tèpa Juif. Ba nye caapwi co Pwi Ukai kâjè diri, â é naa, naa goro piticèmmuru naa goo, ê aupwényunyuâari kêe, ba kà diri tàpé na rà todèe. ¹³ †††Ba wàra na jèe wii mwara naa na Tii Pwicîri pâ: *Wà diri tàpé na rà todà Pwi Ukai, âna rà o udò.*

† 10.5 Lévitique 18.5 †† 10.6-9 Deutéronome 30.12-14

‡ Aubà—Grec: Oolaa ('Abîme'). Còo Auinapàpari naporomee 9.

†† 10.11 Ésaie 28.16 ††† Rà mwa piétò—é, O câgo caa panuàrà. Grec: O càra caa kamu. ††† 10.12 Apostolo 15.9 ††† 10.13 Joël 3.5

Picémara ê Picémara Wâdè

¹⁴ O wànau târa cè pai todà wà Pwi Ukai, wiàna câjè caa cèikî naa gooé? Â o wànau târa cè pai cèikî naa gooé, wiàna câjè caa tère cè popai gooé? Â o wànau târa cè pai tère, wiàna ticè na inapàparié? ¹⁵ ††Â o wànau târa cè pai inapàparié, wiàna ticè cèna cùrué ma é ina? Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Pwényuâa é pai tèepaa kà tàpé na rà inapàpari é pinaanapô, wàilà na rà picémara ê picémara na wâdè.*

Ésaie 52.7

¹⁶ †††Â càcaa po wàilà diri [tèpa Juif] na rà pitêre dâra ê *Picémara Wâdè. Ba é ina wà *péroféta Isaia, pâ: *Pwi Ukai, Pwiduée, wàilàapà na cèikî naa goo popai kâbà?*

Ésaie 53.1

¹⁷ ††Uu, jèe cèikî, naa goo pai tère kâjè ê Picémara Wâdè goo wà Kériso. Â jèe cèikî naa goo, ûna rà picémara.

¹⁸ †††Â napwa mwara naa goo tèpa Juif, âna gona càra caa tère ê popai bèepwiri? Akaé. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Jèe nye picémara pitiri
é popai bèepwiri.*

Rà tère pitiri gòropuu diri. Psaume 19.5

¹⁹ ††É, gona càra caa tâmogòori i popai? Akaé! Ba wà Pwiduée, âna jèe tàmara ina béaa, na é naigé mee wà Moosé, pâ:

*Go nama guwà piboo,
goo pàra tàpé.*

[Go paari wâdè kôo

tà pàra tèpa Ba.]

Càra caa Ba kôo.

Â càra tâmogòorio.

Guwà o putàmu

naa goo tàpéebà. Deutéronome 32.21

²⁰ †††Â wà Isaia, âna câé caa piwâ, na é ina ê popai bèeni, me gée jaa Pwiduée, pâ:

Càra caa mudòo,

â rà jèe pâmariô.

Càra caa todòo,

â go jèe ipaario tàra. Ésaie 65.1

²¹ †††Â wà Pwiduée, âna é ina mwara goo tèpa *Isaraéla, pâ:

Go tu pâ goro du îô,

dâra é Ba bèepwiri,

diri pâ tòotù.

[Go paari pwâranümoo.

Â càra caa medario.]

Ba dau gòo pûrurà.

Càra caa pitêre dòo. Ésaie 65.2

§ 10.15 Ésaie 52.7 †† 10.16 Ésaie 53.1 ††† 10.18 Psaume 19.5

§† 10.19 Deutéronome 32.21 §†† 10.20 Ésaie 65.1 †† 10.21 Ésaie 65.2

Câe caa naa càùé tà tèpa Juif

11 †Pwiri na jè ina pâ wànau? Gona wà Pwiduée, âna é nye naa càùé târa é Ba kêe, wà tèpa *Juif? Bwa! Ba wâgo, âna go pwi Juif, pwi gòobàra *Abérama, géé na wâao kà *Benjamin. ² Bwa, câe caa naa càùé târa é Ba kêe, wà Pwiduée, na é jèe nye mara pitòrigari béaa.

Ba guwà nye tâmogòori bwàti, é pwina é ina wà *péroféta Élia, naa goo pwiibà. Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri pâ, é picipwâ tà Pwiduée, goro é Ba *Isaraéla. ³ †† é ina pâ: *Au, Pwi Ukai! Rà jèe tètâmwara tèpa péroféta'gà. Â rà ténoori é pâ aupwa *ârapwaaîlò tâgà. Â wâgo co, [na go pwi dâra péroféta] na go tà tâa. Â nûmarà mwara, na rà pòtâmwaraô.*

¹ Rois 19.10

⁴ †† dà na é tòpi tée goo, wà Pwiduée? É ina tée pâ: *Akaé, rà bwaa nye tà tâa 7 000 tèpa âboro kôo, na càra caa tùu jùrurà, na ara pwi nari duée, Baal††.*

¹ Rois 19.18

⁵ †† nye tà ipaiwà nabàni. Ba pwa jè dâra é Ba Isaraéla, na é pitòrigarié wà Pwiduée, ba na kêe, wiàra é *pimeaari imudi kêe. ⁶ †† câe caa pitòrigarirà, géé goro é pâ tûâ kâra. Ba wiàna wàrapwiri, â é pimeaari kà Pwiduée, âna o càcaa é pimeaari, na é naa naa goro piticèmururu naa goo ††.

⁷ Pai ina wèe pâ wànau, é pwi bèepwiri? Wà tèpa Juif, âna rà mudàra [é pinaanapô kâra ma wà Pwiduée] êco na [é aumaina goorà] âna càra caa pâmarié, ba gòo pûrurà; â êco tàpé na é pitòrigarirà wà Pwiduée. ⁸ †† Ba jèe nye wii naa na é Tii Pwicîri pâ:

*É papuurà wà Pwiduée,
ba na ticè na rà tâmogòori.
Â é nama rà bwi, ma rà kee.
Â rà nye tà ciburà wàrapwiri. Deutéronome 29.3; Ésaïe 29.10*

⁹ †É ina mwara wà ukai *Davita, tà Pwiduée, pâ:

*Gà naa wârimuru
tà tàpé na rà èpà.
Rà pi-ija ma wâdo.
[Rà iauri pâ wâdé.]
O wâdé naa bii
diri pâ pwiibà,
ba na o pwêe
naa na naigé,
ba na rà tûu naa na.
¹⁰ Gà nama rà bwi
ba na ticè na rà côo!
[Gà naa tàra diri*

† 11.1 1 Samuel 12.22; Psaume 94.14; Filipi 3.5 †† 11.3 2 Rois 19.10, 14 † 11.4 1 Rois 19.18 †† Baal—Pwi jè duée kà tèpa âboro na rà tâa napô Kanana, napô na rà popa wà tèpa Isaraéla. Â wà pàra tèpa Isaraéla, âna rà naa càùrà naa goo wà Pwiduée, â rà pwapwicîri tà Baal. †† 11.6 Galatia 3.18 †† Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Â wiàna géé goo pâ wakè, â càcaa muru na naa wàrapwiri. Ba du âraïlu muru na nye pi-ité. ††† 11.8 Deutéronome 29.3; Ésaïe 29.10 § 11.9–10 Psaume 69.23–24

*pâ aré ma tòina.]
O càcaa pa jiiirà.
Rà o tòcùuràstgoo
pai kakeri wèe! Psaume 69.23–24*

Tàpiri tà pàra Ba

¹¹ ††† Úna jè tère pwirist, â jè péa niimiri pâ, pwiri wà tèpa Juif, âna rà tûu dâra gòiri awé? Bwa; nye tàpo wàrapwiri naa na jè ji pàara co, ba na rà udò é pàra Ba, [ma tâa târa é *âji wâro jaa Pwiduée]. Â é pâ nau pi-boo é Ba Isaraéla. ¹² Ba, na càra caa pitère dà wà Pwiduée, â [càra caa tòpi diri é pâ aupwényunyuâari kêe. Â] géé goo pwiri, â é dau *pwényunyuâari tàpé na càra caa tèpa Juif. Êco na, na rà mwa cau cimadò còwâ wà tèpa Juif. Â, na pwi tòotù-bà, âna o dau maina awé é aupwényunyuâari [ba kâjè diri].

¹³ Napwa naa goowà, wâguwà na câguwà caa tèpa Juif, âna [wà Pwiduée, âna é cùruo me, ba na] go pwi *apostolo ba kàwà. Â é wakè bèepwiri, âna dau wâdé tîo. ¹⁴ Â, na go gére wàrapwiri, â o wâdé, ba rà o piboo tèpa jènereô, tèpa Juif, ba na rà o udò wà pàra tàpé géé goorà. ¹⁵ Ba Úna é naa càùé târa wà Pwiduée, â é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâra pàra Ba, naani gòropuu, ma wâé. Â wiàna ée mwa tòpi còwâ tèpa Juif, â rà o pwacèwii tèpa bà, na rà wâro còwâ.

Naagà géé naa goro Ba kêe

¹⁶ [Wiàna wà tèpa jojooro tèpa Juif, âna rà tèpa âboro kà Pwiduée, â nye ipaiwà mwara naa goo tèpa gòobàrarà. Ba pwacèwii é poloa.] Ba wiàna pwi jè ére na pâbéaa géé goo i poloa, âna naa tà Pwiduée, â diri é poloa, âna nye kêe. Â nye pwacèwii mwara é upwâra. Ba wiàna é wâé, âna kà Pwiduée, â é ditèe, âna kêe mwara.

¹⁷ †† Ba é Ba Isaraéla, âna pwacèwii jè upwâra, na tòimiri goo, naa na aupwanapô kà Pwiduée. Â é jèe tépàgà pàra ditèe. Â wâgà, na câgà caa pwi Juif, âna gà pwacèwii ditàra upwâra còpaaci. Â é naagà géé, naa goro upwâra na tòimiri goo. Úna wàrapwiri, â wâgà mwara, âna gà wâdo, é nûru é pwi upwâra bèepwiri. Â pwa câmagà, géé na aupwényunyuâari kà Pwiduée, na é ina béaa, na é *ipwataâboro tà Abéramast.

¹⁸ Êkaa na gà cibwaa pi-ina kâgà! Gà cibwaa niimiri pâ, gà wâdé jii é ditèe na tapàgà. Ba càcaa wâgà, na pa i pâ wâé, â é pâ wâé na rà popagà!

¹⁹⁻²¹ Âjupâra pâ, é tépàgà pàra tàpé, ba càra caa cèikí. Â wâgà, âna, é naagà géé, naa goro i upwâra, géé goro na gà cèikí. Â pwiri gà mwa ina pâ: «É jèe tépàgà i ditèe, ba na wâgo, âna naaô géé, naa goro i upwâra.» Êco na gà ipwacòoco! Ba wiàna é tépàgà é âji ditèe, â é péa pwacèwii mwara, naa googà. Êkaa na go ina pâ, gà cibwaa pi-ina kâgà!

²² †† Gà còo, wà Pwiduée, âna é nye wâdé ba kâjè. Êco na é pitèi ba gòo tàpé na càra caa pitère dèe. Â é wâdé naa googà, wiàna gà nye ciburà pàra wiàra é pai wâdé

st Tôcùu—Dos courbé. ††† 11.11 Apostolo 13.46 §† Úna jè tère pwiri... Grec: Go tawèeri pâ... §†† 11.17 Éféso 2.11–19 §† Dernière phrase—Grec: Pwa kâgà géé goo é wâé. §† 11.22 Ioane 15.2,4

kêe. Â wiàna càcaa wàrapwiri, â é péa tépàgàgà, gée goo i upwâra.

²³ Pwiri wà tèpa Juif, âna rà o mwa wâjué còwâ, â rà cèikî naa goo Pwiduée. Â wiàna wàrapwiri, â pwa pàtâmee, ma é naara gée còwâ naa goro i upwâra.

²⁴ Ba ûna é naaga gée, naa goro i upwâra na tòmîri goo, âna càcaa muru a pwa. Ba wâgà, âna gà pwi ditàra upwâra còpaaci. Â napwa naa goo wà tèpa Juif, âna rà tèpa âji ditàra, é upwâra, na nye tòmîri goo. Â dau ticècoé tà Pwiduée, ma é naara gée còwâ naa goro i upwâra.

Ée mwa udò ê Ba Isaraéla

²⁵ Üu, co tèpa béeò naa na nee Kériso, guwà cibwaa pi-ina kàwà! Ba dau wâru pâ namuru, na câguwà caa tâmogòori. Â nûmoo na guwà tâmogòori, é âji pai pwa goo wà tèpa Juif, é muru na ia tàbinyiri † béaa.

Wàeni: Wiàna pàra tàpé, âna tàutàra na rà cèikî, êco na o càra caa ciburà wàrapwiri. Ba wiàra é câbawâdé kà Pwiduée, â wà pàra tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà o medarié. Â, na rà cau me còwâ wà tàpéebà, â wà mwara tèpa âji Juif, âna rà o tapoo cèikî còwâ ††. ²⁶ †Â, na pàara-bà, âna é Ba Isaraéla, âna ée mwa udò. Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri é popai bèeni kà Pwiduée, pâ:

*Ée mwa me gée *Siona*

wà pwi a pa-udòjè.

Ée me ba na é tipi

tèpa gòobàra Iakobo††.

²⁷ ††Go paco ma wàilà

auipwataâboro.

Go pwanauri pâ èpà,

pâ tûâ na rà pwa.Ésaie 59.20; 27.9

²⁸ Âjupâra pâ, wâru tèpa Juif na tàutàra goo é *Picé-mara Wâdé. Â rà jèe pâ nau tèpa cicara wà Pwiduée. Â é pwiibà, âna pâ nau wâdé ba kàwà, wâguwà na câguwà caa tèpa Juif. Êco na wà Pwiduée, âna é jèe pitòrigari tèpa Juif, ba na rà pwi Ba kêe. Â é ip-wataâboro tà tèpa jooororà. Â dau wânümee tàra.

²⁹ Ba câe caa pa còwâ é pwina é naa. Â câe caa naa càuè tà tàpé na é jèe todàra.

³⁰⁻³¹ Béaa, âna wâguwà, [na câguwà caa tèpa Juif] âna càcaa nûmawà goo Pwiduée. Ûna tàu tà tèpa Juif, na rà tòpi é pâ wâdé kêe ††, â é naa tàwà. Êco na, [na jè tòotù, âna] ée mwa nye naa tàra còwâ, é pâ wâdé kêe.

³² Â é jèe nama wàrapwiri, ba na é paari tâjè diri é pimeari kêe.

† Tàbinyiri—Secret. †† Grec: Càcaa nûmoo na guwà niimiri pâ guwà tèpa tâmogòorimuru. Wâdé na guwà tâmogòori é auniimiri na tàbinyiri bèeni: O gòò pûru é auwâru gée goo tèpa Isaraéla, tia-goo na rà tòme diri tàpé na càra caa tèpa Juif. ‡ 11.26 Ésaie 59.20–21 †† Iakobo—Pwi joooro diri tèpa Juif. Còo mwara Abérama, ma Isaaka, ma Iakobo naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. †† 11.27 Jérémie 31.33–34 ††† Tàu tà tèpa Juif, na rà tòpi é pâ wâdé kêe—Grec: Càra caa pitère dèe.

Dau maina pimeari kà Pwiduée

³³ ††Wà Pwiduée, âna é dau maina ma pwényuâa awé! Â po dau maina é pimeari kêe, ma é pâ wâdé na é pwa! Dau wâgòro ma wâdòiti jiijè, é autâ-mogòorimuru, ma auniimiri kêe! Wàilàapà, na tâ-mogòori é pâ autûari kêe? Â wàilàapà, na tâmogòori é pai pwa goro pai wakè kêe? ³⁴ †Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

Wàilàapà na tâmogòori

auniimiri kà Pwi Ukai?

Wàilàapà na ina tée

cè pwina é pwa?Ésaie 40.13

³⁵ ††Wàilàapà na naa tée cè muru,

ba na é pitòowâri tée

wà Pwiduée Caa?Job 41.3

³⁶ ††Ba diri é pâ namuru, âna nye me gée gooé. Â nye wàé, na é pwa diri é pâ muru, ba kêe. Wâjaaé é pai maina ma muugère, dàra gòiri awé! Amen!

câmu goro pai wâro kâjè

(Naporomee 12.1–15.13)

Ârapwaaìlò na wâro

12 ^{5†}Tèpa béeò naa na nee Kériso, é dau mearijè wà Pwiduée, â é pwa pâ pwina wâdé ba kâjè. Gée goo pwiri, â go ilari jiiwà, gée na âji pwâranûmoo, pâ, guwà pipanuâwà bamwara tée, ba na guwà pwacèwii é *ârapwaaìlò na wâro, na dau wâdé tée. Â wàé kaa pwiri é âji pwapwicîri, na pâri ma guwà naa tée.

² Guwà cibwaa ipwacèwii tèpa âboro gòropuu. Â guwà panuâwà tà Pwiduée, ba na é tòotéri é pwâranûmawà, [ma é auniimiri kàwà, ma é càrawà]. Épwiri, âna guwà o tâmogòori é câbawâdé kêe, na pâri ma guwà pwa—na âjupâra, ma wâdé, ma tâbawée.

Jèpa naa tâjè jèpa âraimeai

³ ††Napwa naa gooò, âna é naa tòo, naa goro piticè-muru naa goo, é pâ wâdé kêe, wà Pwiduée, [ûna é pitòrigario, ba na go pwi *apostolo kêe. Êkaa na, o pâri ma] go jèpa ina tàwà jècaa, pâ: Gà cibwaa niimiri pâ pwamuru naa googà. Bwa, gà ipakîrigà, â gà pinünüma bwàti. Â gà pitèigà bwàti, wiàra é pai cèikî, na é naa tâgà wà Pwiduée.

⁴ ††Gà còo, wâna naijè, âna wâru é pâ na ére. Â é jèpa ére bèepwiri, âna nye jèpa pi-itè wakè kàra. ⁵ Â wàrapwiri naa googè, wàijè na jè wâru. Ba caapwi naijè, na jèe caapwi ma wà Kériso. Â jèpa pwa é jèpa wakè kâjè.

††† 11.33 Ésaie 55.8–9 § 11.34 Ésaie 40.13; 1 Korénito 2.16 §† 11.35 Job 41.3 §†† 11.36 1 Korénito 8.6 §† 12.1 Roma 6.11,13; 1 Pétèru 2.5 §†† 12.3 1 Korénito 12.11; Éfèso 4.7 §† 12.4–5 1 Korénito 12.12,27

⁶ †Ba wà Pwidueé, âna é jèpa naa tâjè é jèpa âraimeai, [ba na jè piênawéna kêe].

Êkaa na wiàna é naa tâgà é wakè goro *péroféta, â wâdé na gà pwi a pa popai kêe, wiàra é câmu goo cèikîgà. ⁷ Â wiàna é naa tâgà, ma gà pwi a pitu tà pàra tàpé ††, â wâdé na gà pitu tàra. Â wiàna é naa tâgà, ma gà pwi a pacâmuri, â gà pacâmuri.

⁸ Â wiàna gà pwi a pagòo pàra tàpé, â gà pagòorà. Â wiàna gà pwi a-imeai, â gà naa, â gà cibwaa câmuri. Â wiàna gà pwi a-ipopa ba, â gà pwa, géee na âji pwâranûmagà. Â wiàna gà pwi a pwa na wâdé ba kà pàra tàpé ma pitu tàra, â gà pwa naa na ipwàdé.

Câmu kêra wâro kà pwi a cèikî

⁹ Napwa é pimeaari kàwà, âna wâdé na âji pimeaari. Guwà cibwaa gòmapwa. Â wâdé na guwà èpàri ma mi-iri diri é pwina èpà, â guwà ciburà tâa goo é pwina wâdé. ¹⁰ †Â guwà pimeariwà, goro é âji pwâranû-mawà, ba guwà tèpa aèjii, naa na nee Kériso. Â guwà pipapwicîriwà. ¹¹ Guwà cibwaa pwaora, na guwà piênawéna kà Pwi Ukai. Â guwà tà tàcî, â guwà wakè ba kêe, géee na diri é nii kàwà ma pwâranûmawà.

¹² ††Guwà ipwàdé, géee goo cèikî kàwà, naa goo é pwina é pwa, ba kàwà, wà Pwidueé. Â wiàna é tèepaa mariwà é aré, â guwà pidàpwicâariwà, â guwà ciburà pwapwicîri. ¹³ ††Â wiàna wà tèpa cèikî béewà, âna ticè tàra cè jè muru, â guwà naa tàra. Â guwà tòpi bwàti, tàpé na rà me mariwà.

¹⁴ †††Napwa naa goo wà tàpé na rà pwa tàwà na èpà, â guwà ilari jii Pwidueé pâ, na é *pwényunyuâarirà. Ûu, guwà ilari é aupwényunyuâari kêe, â guwà cibwaa tojiirà.

¹⁵ Guwà ipwàdé, ma wà tàpé na rà ipwàdé, â guwà i, ma tàpé na rà i. ¹⁶ †††Guwà cibwaa pinadàrù tèpa âboro. Â guwà pwa ma caapwi, é pai meaarirà kàwà, pwacèwii na, cau tèpa âboro na pwamuru naa goorà. Â guwà cibwaa ipwamainawà. Â guwà cibwaa niimiri pâ, guwà tèpa dau tâmogòorimuru ⁵.

Tûa kâjè naa jaa pâ âboro diri

¹⁷⁻¹⁹ †††Wiàna pâri, â guwà mudàra, ma guwà wâro na pinaanapô, ma wàilà diri. Â guwà mudàra, ma guwà pwa é pwina wâdé, na ara diri pâ âboro. Tèpa âji béed, guwà cibwaa pitôowâri tà pàra tàpé. Wiàna rà pwa tàwà na èpà, â guwà cibwaa pawâjuépiri tàra còwâ é èpà na rà pwa tàwà. Â guwà panuâ tà Pwidueé é pwiibà, ba wàè, na ée mwa tèi, ma pwa wârimuru tàra. Ba é ina wà Pwi Ukai, naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Nye wâgo co,
na go o mwa pitôowâri,*

† 12.6-8 1 Korénito 12.4-11; 1 Péteru 4.10-11 †† Gà pwi apitu tà pàra tàpé—Wàèpwiri pai ina wàra Dikona. † 12.10 1 Péteru 1.22 †† 12.12 1 Tésalonika 5.16-18 †† 12.13 Hébéru 13.2 ††† 12.14 Mataio 5.44; 1 Korénito 4.12 ††† 12.16 Proverbes 3.7 § É, Â wâdé na guwà caapwi. Guwà ipakîriwà. Guwà pwa é pâ wakè, na càcaa nûma wà pàra tàpé, na rà pwa. Guwà cibwaa ipwamainawà, â guwà cibwaa niimiri pâ guwà tèpa dau tâmogòorimuru. †† 12.17 1 Tésalonika 5.15 ††† 12.19 Deutéronome 32.35; Mataio 5.39

[tà tàpé na rà pwa na èpà].

Â wâgo co,
na go nye jèpa naa tàra
pumara é tûa kêra. Deutéronome 32.35

²⁰ ††Â jèe wii mwara naa na é jè ére na Tii Pwicîri pâ:

*Wiàna é copwa
wà pwi a pièpàrigà,
â gà naa cè èe.
Na nûmee na é wâdo,
â gà naa cè wâdoóé.
[Â é pai kamu kêe]
âna o dàuru ânye tòo,
na tâa gòro pûruê. Proverbes 25.21-22*

[Â wâguwà, âna wâdé na guwà pwa é pwiibà.] ²¹ Â guwà cibwaa nama pièdò é èpà. Â wâdé na guwà pièdò jii é èpà, goro é pwina wâdé.

Pitêre dà tèpa pitûa kêra napô

¹³ ††Guwà pitêre dà tàpé na tâa gòrà é pitûa naa na napô. Ba wiàna rà pitûa, âna wà Pwidueé, na é tòpòrà. Ba nye ticè na é pitûa, wiàna câé caa naa tàrù tée, wà Pwidueé. ² Wà pwina tàutée dàra pitêre dàra é pâ naèà, âna é cicara é pwina é tòpò wà Pwidueé. Â wà pwiibà, âna ée mwa tòpi é wârimuru kêe.

³ ††Wiàna jè pwa é pwina wâdé, â o càcaa wâgotâjè, goo tàpé na rà pitûa kâjè. Êco na, wiàna jè pwa na èpà, â o nye wâgotâjè goorà. Êkaa na, gà pwa na wâdé, ba na o wâdé tàra wâgà.

⁴ Ba wà tèpa pitûa, âna rà pwacèwii tèpa ênawéna kà Pwidueé. Â é wakè kêra, âna, na rà pitu tâgà ma gà pwa na wâdé. Â pwa tàrù kêra, ma rà pwa wârimuru tâgà. Ba wàèpwiri mwara pwi wakè na é naa tàra wà Pwidueé. ⁵ Êkaa na, wâdé na gà pitêre dàra, ba na o câé caa putâmu naa googà, wà Pwidueé. Â jèpwi mwara: Gà tâmogòori, naa na *pwâratûra-nigée-googà, pâ, é pitêre dàra, âna wâdé ma *tàrù.

⁶ ††Wâdé mwara, na gà naa é mwani wâripû. Ba wà tàpé na rà tòri é mwani, âna wà Pwidueé, na é naa tàra é wakè bèepwiri. ⁷ Â gà naa tà pàra tàpé é pwina gà nye pitôowâri tàra. Wiàna é wâripû, â gà wâri. Â wiàna é pitêre dàra, â gà pitêre dàra. Â wiàna é ipakîri, â gà ipakîrigà.

Pimeaari âna Naèà kâjè

⁸ †††Wiàna pwa kéredi'gà, â wâdé na gà wâri wài. Êco na nye pwa jè caapwi muru na càcaa pâri ma gà wâri diri—âna é pimeaari! Ba wâdé na gà ciburà meari pàra tàpé. Â wiàna gà wàrapwiri, â gà nye pitêre dàra bwàti, é *Naèà. ⁹ †††Wâru é pâ autûari, wâna é Naèà. [Wàilà-ni pàra pwi]:

§† 12.20 Proverbes 25.21-22; Mataio 5.44 ††† 13.1 Proverbes 8.15; Tito 3.1 †† 13.3 1 Péteru 2.13-14 §† 13.6-7 Mataio 22.21 ††† 13.8 Mataio 22.39-40; Jacques 2.8 ††† 13.9 Exode 20.13-15,17; Deutéronome 5.17-19,21

*Gà cibwaa toomura (gà cibwaa cîâa jii tô wâdàgà, é, wà pwi éagà);
Gà cibwaa tètâmwara âboro;
Gà cibwaa mura†;
Gà cibwaa iari é neemuru pàra tàpé.*

Exode 20.13-17

È ére diri é pâ autûari bèeni, bau diri é pàra pwi, âna caatâa, naa na é caapwi popai bèeni, pâ:

Gà meaari tèpa âboro††, pwacèwii é pai pimeaarigà còwâ.

Lévitique 19.18

¹⁰ *Ba wiàna jè meaari cè pwi jèpwi, â jèe nye po dau pwacoé ma jè pwa tée é pwina èpà! Êkaa na, wiàna jè meaarirà, â jè pitère dâra bwàti é Naèà.

Wârori wâro na é pwéelaa

¹¹ ††Guwà tàcî, [â guwà wârori bwàti é pwina go tàgère ina tàwà]. Guwà tâmogòori bwàti é pàara na jè gére wâro na. Ba ée jèe pâmwünyabwerijè é tòotù, na ée mwa bàra pa-udòjè na wà Pwiduée, [â é naa tâjè é *âji wâro jaaé].

Béaa, na jè mara cèikî naa goo Kériso, â é tòotù bèepwiri, âna é bwaa wâiti. Â nabàni, diri na pâ tòotù, âna ée jèe dau pime mwünyabwerijè. ¹² ††Ba é ne, âna ée jèe nabwé, â ée jèe ègòdò i tòotù.

Êkaa na, wâdé na jè patâjii é pâ tûâ na èpà, na jè pwa naa ne. Â jè popa é neemuru paa, târa wakè na pwaa. ¹³ †††Wâdé na guwà wârori é wâro na tàrù ma wâdé, naa na pwéelaa. Guwà cibwaa dau wâdo ma ija; â guwà cibwaa ipuu imudi ma pàra tàpé; â guwà cibwaa pièbà, ma iputàmù.

¹⁴ †††Â wâdé na guwà caapwi ma wà Pwi Ukai Iésu Kériso, ma é pwacèwii é ârbwée na é wâgoowà. [Guwà ciburà pitère dèe] â guwà cibwaa nama popawà é pâ câbawâdé kàwà, ba na guwà pwa pâ tûâ na èpà.

Jè meaari tèpa bééjè na càcaa mwü cèikî kàra

Cibwaa pitèira

14 ⁵Gà tòpi diri tàpé na rà *pâra wiâ Pwi Ukai. Ipai-wà mwara naa goo wà tàpé na càcaa mwü bwàti é cèikî kàra. Â gà cibwaa pitèira ma pi-inarà. ² ††Pwiri wâgà, âna péa wâdé tâgà diri é pâ utimuru. Êco na wà pwina càcaa mwü é cèikî kèe, âna pwiri câe caa uti é noo kâra macii ^{†††}. ³ †††Â gà cibwaa pi-inaé ba èpà. Â wà pwiibà, âna é cibwaa pitèigà mwara. Ba wà Pwiduée, âna é nye cau tòpiwà diri. ⁴ †††Wâgà wàa, ma gà pitèi é pwi ênawéna kà pwi jèpwi? Ba nye wàco pwi ukai kèe,

† *Gà cibwaa mura—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Â gà cibwaa ina cè popai na pwâ, naa goo cè pàra âboro. †† Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tâmwünyabwerigà, é, pwi jèneregà. † 13.10 1 Korénito 13.4-7 †† 13.11 Éféso 5.14; 1 Tésalonika 5.6-7 †† 13.12 1 Ioane 2.8 ††† 13.13 Luka 21.34; Éféso 5.18 ††† 13.14 Éféso 5.11 † 14.1 Roma 15.7 †† 14.2 Genèse 9.3-4 ††† Câe caa uti noo kâra macii—Grec: É ija doromuru co. (Còo nee tii 21.) Wâru pâ naèà kà tèpa Juif naa goro é utimuru. Êco na é tipijè*

na ée mwa pitèié, wiàna é wâdé, é, wiàna é èpà ^{††}. Â ée mwa nye pitu tée, ba na é pwa pwina wâdé.

⁵ †††Wàrapwiri naa goo tàpé na rà niimiri pâ, nye pwa jè tòotù na pwicîri. Â wà pàra tàpé mwara, na rà niimiri pâ, èdiri pâ tòotù, âna ipaiwà. Ba wâdé na rà nye jèpa piwéaari, é jèpa auniimiri kàra; â na rà jèpa cimwü naa goo.

⁶ Wà tàpé na rà picàdàrù ^{†††} é tòotù, âna rà wàrapwiri, ba na rà papwicîri Pwi Ukai Pwiduée. Â wà tàpé na rà ija diri é pâ utimuru, âna rà nye wàrapwiri mwara, ba na rà papwicîri. Â rà ipwaolé tée diri goo. Â wà tàpé na càra caa uti é noo kâra macii, âna rà pwa mwara bèepwiri, ba na rà papwicîri wà Pwiduée. Â wàilà mwara, âna rà pwaolé tée.

Jè wâro ba kà Pwi Ukai

⁷ Câjè caa piwâro ba kâjè co, â câjè caa bà ba kâjè co. ⁸ †††Ba wiàna jè wâro, â wâdé na jè wâro ba kà Pwi Ukai: Â wiàna jè bà, â jè bà ba kèe. Ba naa na wâro, ma naa na é bà, âna jè tèpa ênawéna kà Pwi Ukai. ⁹ Ba wà Kériso, âna é bà, â é wâro còwâ gée na aubà, ba na é pwi ukai kà tèpa bà, ma tèpa wâro.

¹⁰ †††Êkaa na, wà tàpé gée goowà, na rà pitèi tèpa cèikî béerà, â wâdé na rà coo! Â ipaiwà naa goo tàpé na rà niimiri pâ mwü é cèikî kàra—na rà cibwaa ipwatétéri tà pàra tàpé. Üu, guwà nabwé! Ba jè mwa cau cima diri, ara Pwiduée, naa na é aupitèimuru kèe ¹⁸.

¹¹ ††Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Wàéni popai kôo,
wâgo Pwi Ukai
na go naa wâro.
Go ina ba gòo:
Rà o cau me dòo
tùu jùrurà arao,
pwamaina needô,
wâgo Pwiduée.Ésaie 45.23*

¹² Ba [o mwa pwa é tòotù, na] ée mwa todajè wà Pwiduée, ba na jè jèpa ina tée jècaa é âjupâra kàra é pâ tûâ kâjè jècaa.

Cibwaa nama rà pwa na èpà

¹³ Jè cibwaa tà ciburà pitèi ma pi-ina pwi jèpwi. Wâdé na gà tâa goo pai niimiri bèepwiri, pâ, ticè jè muru cè-na gà pwa, cèna ténoori é cèikî kà pwi béegà, ma na-
ma é pwa na èpà.

¹⁴ ²⁰†††Napwa naa good, âna é jèe nye inapàpari tóo wà Pwi Ukai Iésu, pâ, nye ticè utimuru na pwicîri tâjè. Êco na wà pwi jèpwi, âna wiàna é niimiri pâ, pwicîri é jè utimuru, â nye pwicîri ba kèe. ¹⁵ ²¹†††Â wiàna gà tubaèpà tà pwi a cèikî béegà, goro é utimuru na gà ija, â jèe

wà Kériso gée goo diri é pâ pwiibà. †† 14.3 Kolosé 2.16 ††† 14.4 Mataio 7.1; Jacques 4.11-12 †† Wiàna é wâdé, é, wiàna é èpà—Grec: Wiàna é coo, é wiàna é tûu. †† 14.5 Galatia 4.10-11 ††† Picàdàrù—Faire une distinction. ††† 14.8 Galatia 2.20 ††† 14.10 2 Korénito 5.10 18 Grec: Â wâgà, âna gorodà na gà pitèi tèpa aèjii'gà? É, wâgà, âna gorodà na gà ipwatétéri tà tèpa aèjii'gà? Ba jè mwa cau coo naa na aupitèimuru kà Pwiduée. 19 14.11 Ésaie

câgà caa wâro wiâra ê pimeari; â ê pai ija'gà, âna cà-caa wâdé. Ba wà Kériso, âna é bà ba kée mwara.

¹⁶ Pwiri gà tàmogòori pâ, ê pwina gà pwa, âna muru na càcaa pwiçiri. Êco, na càcaa wâdé na pinabaèpà [ê nee Kériso] †, géee goo ê pâ tûâ'gà.

¹⁷ Ê ija ma wâdo, âna càcaa âjimuru, [ba kâjè tèpa ênawéna] naa na *Mwaciri kà Pwiduee. Ê pwina âjimuru, âna ê wâro na *târù [na ara Pwiduee] bau ê pinaanapô ma ipwâdée, na é naa tâjè ê Nyuâaê Pwiçiri. ¹⁸ Wiàna gà wàrapwiri, pai piênawéna'gà, ba kà Kériso, â o wâdé tà Pwiduee wâgà. Â o wâdé tà tèpa âboro mwara wâgà.

É pame pinaanapô

¹⁹ ††Gà pwa ê pâ muru na o pame ê pinaanapô, bau ê pâ muru na o pagòo ê cèikî kà tèpa béegà. ²⁰ ††Â gà cibwaa tubaèpà ê wakè kà Pwiduee, goro ê utimuru'gà! Âjupâra pâ, go tàgére ina pâ, diri ê pâ utimuru, âna wâdé ba kâjè. Êco na càcaa wâdé, wiàna diri ê pâ utimuru na gà ija, âna ténoori ê cèikî kà pàra tàpé, ma nama rà pwa na èpà.

²¹ Êkaa na, wâdé na gà câmuri, cè pai ija ma wâdo'gà. Gà cibwaa ténoori ê cèikî kà pwi béegà goo cè pwina gà ija ma wâdo—wiàna noo kâra macii, é wiàna dipâa.

²² Â gà cibwaa inapàpari imudi, ê auniimiri'gà naa goo pwiri. Gà pwàniri pwiri, ba na o nye wàco Pwiduee na còo.

Napwa naa googà, â o cidòri nyuâagà, wiàna ticè na piigà ††, naa na pâ tûâ'gà ma auniimiri'gà. ²³ Êco na, wiàna gà piwâ naa goo pai ija'gà ê jè muru, â [wâdé na câgà caa ija. Ba] wiàna gà ija, â gà jèe còobé jii ê aucèikî'gà. Â gà pwa na èpà, â ée mwa tèigà wà Pwiduee.

Jè ipwacèwii Kériso

15 ¹⁻² ††Jè cibwaa wâro ba kâjè co. Wàijè na mwü ê cèikî kâjè, âna wâdé na jè pidàpwiçarijè goo pàra tàpé na càcaa mwü ê cèikî kàra. Â jè ipwadàra ma jè pwa cè muru na wâdé tàra, â jè pitu tàra, ma pagòo cèikî kàra. ³ ††Ba [jè pàra wiâ] Kériso, na câe caa wâro ba kée co. Ba jèe wii naa na *Tii Pwiçiri pâ: *Na rà tànyirigà, âna rà tànyirîô.*

Psaume 69.10

⁴ †††Ediri pâ popai naa na Tii Pwiçiri, âna jèe tàmara wii, ba na pacâmurijè. Ba rà pagòojè, ba na maina cèikî kâjè, na pàara na jè bwaa pitapaciri, naa na pidàpwiçarijè, i pâ auinabéaa kà Pwiduee. ⁵ Ba ê pidàpwiçarijè bau ê ipagòo, âna me géee goo Pwiduee. Â wâdé na é nama guwà caapwi, naa na pwâranüma ma auniimiri kàwà, pwacèwii ê tûâ kà Kériso Iésu. ⁶ Â géee goo kaa pwiri, â guwà o capai pwamaina Pwiduee, wà pwi caa kà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso.

⁷ ††Guwà pitòpiwà bwàti, wàra pai tòpiwà kà Kériso. Â wàrapwiri, â [wà tèpa âboro, âna rà] o pwamaina wà Pwiduee.

É me wà Kériso ba kà diri tèpa Ba

⁸ ††Go ina tàwà pâ: Wà Kériso, âna é me naani gòropuu, ba na é pwi ênawéna kà tèpa *Juif. Â é paari pâ, wà Pwiduee, âna é pacoo ê pâ auinabéaa kée tà tèpa joojoojè. ⁹ †††Â wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà pwamaina Pwiduee mwara, géee goro ê pai wâdé kée ba kàra. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwiçiri pâ:

*Go o nyabiri dò;
pwamaina neegà
naa nabibiu kâra pâ Ba.Psaume 18.50*

¹⁰ †††Â jèe wii mwara naa na jè ére, pâ:

*Guwà cau ipwâdée,
wâguwà pâ Ba.
Guwà cau nyabiri
mara Ba kée,
pwi Ba kà Pwiduee.Deutéronome 32.43*

¹¹ ††††Â jèpwi mwara, âna:

*Pwamaina Pwi Ukai,
tèpa âboro diri.
Guwà nyabiri dò
ê pwényuâa kée,
wâguwà pâ Ba!Psaume 117.1*

¹² ††††Â é ina mwara wà *péroféta Isaia, pâ:

*Ée mwa cimadò
pwi gòobàra Jessé††.
É mwa pitûâ wàè
kâra diri pâ Ba.
[Nye géee gooé kaa,
pâ aupwényunyuâari,
na me géee goo Pwi Ukai.]
Nye majoroé wàè
na rà cèikî naa goo.Ésaie 11.10*

¹³ Ba wà Pwiduee na é naa tâjè ê cèikî, na jè bwaa tapaciri diri pâ wâdé na ée mwa naa tâjè. Wâdé na é nama guwà tâbawêe, naa na pinaanapô ma ipwâdée, géee goro ê cèikî kàwà naa gooé. Â, na wàrapwiri, â o maina too ê cèikî kàwà, naa na pai tapaciri kàwà, géee goro ê pàtàmara ê Nyuâaê Pwiçiri.

É piênawéna kà Kériso wà Paulo

¹⁴ Ico tèpa béed naa goo Kériso, âna go tàmogòori pâ, guwà tèpa âboro na guwà wâdé. Â guwà tàmogòori bwàti [ê pai wârori ê wâro na *târù]. Â pâriwà ma guwà pipacâmuriwà naa na. ¹⁵ Êco na, naa na é tii bèeni, âna câgo caa piwâ, na go taniimiri tàwà ê pâ pwina guwà jèe picòo. Ba wà Pwiduee, géee goro é

45.23; Filipi 2.10-11 20 14.14 Apostolo 10.15; Tito 1.15 21 14.15 1 Korénito 8.11-13 † Pinabaèpà ê nee Kériso—é, Pinabaèpàgà. †† 14.19 Roma 12.18, 15.2 † 14.20 1 Korénito 8.13 †† Ticè na piigà—é, Ticè na pitòtigà goo, ê pwâratùra-nigée-googà. †† 15.2 1 Korénito 10.24,33 ††† 15.3 Psaume 69.10 ††† 15.4 2 Timotéo 3.16

§ 15.7 Roma 14.1 §† 15.8 Mataio 15.24 §†† 15.9 Psaume 18.50; Apostolo 3.25 §† 15.10 Deutéronome 32.43 §†† 15.11 Psaume 117.1 §† 15.12 Ésaie 11.10; Auinapàpari 5.5 §† Jessé—Caa kà ukai Davita, pwi jojooro Iésu Kériso. (Còo Mataio 1.1-6 ma Apostolo 13.22.)

*pimeaari imudi kêe, ¹⁶ †âna é pwa ma go pwi ênawé-na kà Kériso Iésu, ba kàwà, wâguwà na câguwà caa tèpa Juif. Go jèe pame tàwà é *Picémara Wâdé, ba na guwà tèpa urâpâra tà Pwiduée, na wâdé ba kêe. Â é pitòrigariwà, ba na guwà tèpa âboro kêe, goro é Nyuâaê Pwicîri ††.

¹⁷⁻¹⁸ Â go nye dau ipwâdée kaa, gée goo é wakè kôo ba kà Pwiduée. Â câgo caa pi-ina kôo goro cè pàra muru, â go nye ina co é pwina é nama go pwa wà Kériso, ba bu caapwi ma wâé. Â é nama rà pitère dà Pwiduée, wà tàpé na càra caa tèpa Juif, gée goro é pwâratùra ma tûâ kôo. ¹⁹ [É pwa ma tèepaa good] é pâ câmu kêe, naa na é pàtàmara é Nyuâaê Pwicîri—é pâ muru na rà pò goo wà tèpa âboro. Â tapoo gée *Iéruusaléma, tèepaa naa na ére Illyrie, âna go jèe picémara pitiri é Picémara Wâdé goo Kériso.

²⁰ †Épwiri é wakè kôo na dau wâdé tóo—é pai picémara kôo é Picémara Wâdé, naa na pâ ére napô, na càra caa mu tère é popai goo Kériso. Ba câgo caa bari naa goro é pàaé na é jèe tòpò pwi jèpwi ††. ²¹ ††Ba go pâra wiâra é pwina wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Jèe càra caa tère
cè popai gooé;
Jèe càcaa piwiâ tàra
[Picémara Wâdé].
Rà mwa cau còoé,
ma tâmogòori [Pwi Ukai]. Ésaie 52.15*

Gére pâra kà Paulo

²²⁻²³ ††Wâru pâ pàara na nümoo na go pâ na caiwà, éco na é ciburà paèràò é wakè bèepwiri. Â nabàni, âna go jèe tubanabwé é wakè kôo naa na napô bèeni. ²⁴ Â go jèe niimiri pâ, wiàna go o jèe pâra naa Espagne, â go bwaa tàpo coo jaawà [na *Roma]. Ba o wâdé tóo na wàrapwiri. Â gée na càué, â guwà o mwa pitu tóo, naa na gére pâra kôo.

²⁵⁻²⁶ †† †Nabàni, âna go pâra naa Iéruusaléma, ba go pame é âraimeai, na rà naa wà tèpa cèikî wà Macédoine ma Akaïe, na càra caa tèpa Juif. Ba [rà ilari jiio pâ, na go pame é] âraimeai kàra tà tèpa Juif na rà cèikî naa goo Iésu, na rà wà Iéruusaléma. Ba wâjaa tàpéebà, âna bwaa wâru na ticé neemurà. ²⁷ ††Rà nye dau ipwâdée kaa wà tèpa Macédoine ma Akaïe, na rà pitu tàra goro pâ neemurà. Ba rà jèe dau tòpi é pâ aupwényunyuâari, naa na pwâranümarà, gée goorà.

²⁸ Wiàna go naa diri tàra [i mwani] â go mwa pâ jaawà, na go pâra naa Espagne. ²⁹ ††Â go jèe tâmogòori pâ, go o papaé tàwà, é aupwényunyuâari na tâbawêe, gée goo Kériso.

† 15.16 Roma 1.5, 11.13 †† Dernière phrase—é, Â é Nyuâaê Pwicîri, âna é nama é pwicîri ma wâdé tà Pwiduée, é pwi ârapwaa ilò-bà. † 15.20 2 Korénito 10.15–16 †† 2e phrase—Ba càcaa nûma Paulo, na é pa ba kêe, é wakè kà pwi jèpwi. †† 15.21 Ésaie 52.15 ††† 15.22 Roma 1.13 †††† 15.25–26 1 Korénito 16.1–4 § 15.26 Apostolo 24.17; 1 Korénito 16.1; 2 Korénito 8.1, 9.2, 12 §† 15.27 1 Korénito 9.11 §†† 15.29 Roma 1.11

Guwà pwapwicîri kôo

³⁰ ††Tèpa béeò naa goo Kériso, go pi-ilawà, pâ, na guwà ciburà gòo goro pwapwicîri tà Pwiduée ba kôo. Ba jèe pitànaima naa na cèikî, naa goo Pwi Ukai Iésu Kériso, â naa na é pimeaari, na é naa tâjè é Nyuâaê Pwicîri.

³¹ Guwà pwapwicîri, ba na rà o cibwaa tubaèpà tóo wà tàpé *Judée na tàutàra dàra cèikî naa goo Kériso. Â guwà pwapwicîri mwara ba kà tèpa cèikî naa Iéruusaléma, ba na rà o tòpi bwàti é bépitu na go pa pâdarirà. ³² Â gée na càué, â wiàna nûma Pwiduée, â go o medariwà naa na ipwâdée. Â o pâri ma go tàpo nao jaawà.

³³ Wâdé na wà Pwiduée, wàé na é naa pinaanapô, âna é tâa jaawà diri! Amen!

Ipwabwàcu kà Paulo

16 [Guwà tòpi bwàti] wà Fébéé ^{§††}, tó aéjii kâjè naa na nee Kériso. É tó dikona kâra wâra pwapwicîri wà Cencreés ^{§†}, â é tó ilàri na wâdé. ² Â, guwà tòpié bwàti, naa na nee Pwi Ukai, wâra pai pwa kâjè, wâjè tèpa cèikî. Â guwà pitu tée, naa na diri pâ muru, ba, wâé, âna po dau wâru tàpé na é pitu tàra, tiagooò mwara.

³ ††[Wâru tàpé naa jaawà, na nümoo na] guwà ina tàra mwara é bwàcu kôo:

Tà [du duadà] Priscille ma Aquilas, na bà wakè naima ma wâgo ba kà Kériso Iésu. ⁴ Wà du è-bà, âna càru caa piwà, na ru naa diri, tiagoro na ru naa é wâro kàru, ma ru pitu tóo, â dau wânümoo tàru. Â rà nye còoinaru mwara diri pâ wâra pwapwicîri, kà tàpé na càra caa tèpa *Juif;

⁵ Târa diri tèpa cèikî na rà gére ipitiri naa na pwârawâ kàru;

Tà pwi béeò, Épénète, na é pwi a mara cèikî naa goo Kériso, na province Asia;

⁶ Tà Maria, na é po dau wakè ba maina, ba kàwà;

⁷ Tà Andronicus ma Junias, tupédu jènerèò, na bà tâa na karapuu naima. Ru tupédu *apostolo na dau pwamuru naa gooru, â ru tupédu a mara cèikî jiio;

⁸ Tà Ampliatus, pwi âji béeò, naa na nee Pwi Ukai;

⁹ Tà Urbain, na bu piwakè naima ba kà Kériso;

Tà pwi âji béeò Stakis;

¹⁰ Tà Apellès, na é paari bwàti pâ, pwi âboro *tàrù, kà Kériso;

Tà tàpé na pwârawâ kà Aristobule;

¹¹ Tà pwi jènerèò, wà Hérodione;

Tà tàpé na pwârawâ kà Narcisse, na rà cèikî naa goo Pwi Ukai;

¹² Tà du ilàri Trifène ma Trifose, na ru dau wakè ba maina ba kà Pwi Ukai;

§† 15.30 2 Korénito 1.11; Kolosé 4.3; 2 Tésalonika 3.1
§†† Fébéé—Pwiri wàé na é popa pâ é tii bèeni kà Paulo tà tèpa cèikî wà Roma. §† Cencreés—É ville na é pwi aucoo wànga kâra ville Korénito. §† 16.3 Apostolo 18.2

Tà tô âji béeò Perside, ba wà tòobà mwara, âna é po dau wakè ba maina, ba kà Pwi Ukai;

¹³ †Tà Rufus, pwi ênawéna kà Pwidueé na pwamuru naa gooé, ma tà tô nyaa kêe, na é pwacèwii na é tô nyaa kôo;

¹⁴ Tà Asincrite, ma Flégon, ma Hermès, ma Patrobas, ma Hermas, ma wà pàra tèpa béejè naa goo Kériso, na rà wàjaarà;

¹⁵ Tà Filologue ma Julius;

Tà Néré ma tô naigé kêe, Olimpás, ma wàilà diri tèpa cèikí, na wàjaarà.

¹⁶ ††Wâguwà diri, âna wâdé na guwà pipwabwàcu tàwà, wàra pai pwa kà tèpa aéjii naa na nee Kériso. Â wàilà diri tèpa wàra pwapwicíri kà Kériso, âna rà panuâ paé mwara é bwàcu kàra tàwà.

Bénabwé popai

¹⁷ †Tèpa béeò naa na nee Kériso, [pwa jè muru na nü-moo na go bwaa ina tàwà]: Guwà ipwacôoco wà tàpé na rà tadàrù é picaatâa kàwà, â na rà cicara é popai na guwà jèe tòpi. Â rà pwa ma ténoori é cèikí kà pàra tàpé. Guwà cibwaa picaatâa ma wàilà. ¹⁸ ††Ba wà tàpéebà, âna càra caa piênawéna kà Kériso, Pwi Ukai kâjè. Ba rà pàra wiàra é câbawâdé kàra ††, ma pâ naèà kàra. Â rà pwa cuka tà tèpa âboro, ba na rà ipa-imwüru tàpé na càra caa gòo naa na cèikí, tàpé na rà bwaa càcaa pâri ma rà còoina bwàti é pai pwa goro é èpà.

¹⁹ †††Napwa naa goowà, âna go ipwàdéé, ba rà còo diri pâ âboro, pâ, guwà pitêre dà wà Pwi Ukai. Â wâdé na guwà picòoina bwàti, ba na guwà pwa é pwina wâdé, â guwà upiri é èpà. ²⁰ †††Â wà Pwidueé, pwi a naa pinaanapô, âna ée nama guwà còogai *Caatana.

† 16.13 Maréko 15.21 †† 16.16 1 Korénito 16.20; 1 Pétèru 5.14

‡ 16.17 Mataio 7.15; Tito 3.10 †† 16.18 Filipi 3.19; 2 Pétèru 2.3

†† Câbawâdé kàra—Grec: Nanaarà. ††† 16.19 Roma 1.8; 1 Korénito 14.20 ††† 16.20 Genèse 3.15

Wâdé na wà Pwi Ukai Iésu Kériso, âna é *pwényunyuâariwà goro é *pimeari imudi kêe. Cidòri nyuâawà!

Ipwabwàcu kà pàra tàpé

²¹ §Rà ina bwàcu kàwà mwara wà Timotéo, pwi béeò goro wakè, wàilà ma tèpa jènereô, Lucius, ma Jason ma Sosipater.

²² (Â wâgo mwara, wà Tertius, na go wii é tii bèeni, naa na nee wà Paulo, âna go pwabwàcu tàwà naa na nee Pwi Ukai, na é caajurijè.)

²³ ††Â wà Gaius mwara, na go pitâa jaaé, âna é pwabwàcu tàwà. Â wàjaaé kaa, na rà pitapitirirà na diri é wàra pwapwicíri ni. Wàilu mwara, âna ru pwabwàcu tàwà, wà Éraсте, pwi a wéaari mwani kàra ville, ma wà Quartus, pwi béejè naa na nee Kériso. { ²⁴ Wâdé na é pwényunyuâariwà diri wà Pwi Ukai Iésu Kériso, goro é pimeari imudi kêe na dau maina. Amen.}

Ipwamaina Pwidueé

²⁵⁻²⁶ †††Jè pwamaina Pwidueé, na é tâa napwiri, nabàni, ma dàra gòiri awé. Wàé na mwa nama cimwü é cèikí kàwà, naa goro é *Picémara Wâdé goo Iésu Kériso. Ba êkaa pwiri, é câbawâdé kêe, na tàbinyiri géé na autapoo goo. Â nabàni, âna é tûâri pâ, é pwi popai bèepwiri, âna inapàpàri, târa diri é pâ Ba, na càra caa tèpa Juif. Êkaa na rà o cèikí naa gooé, ma pitêre dèe. Â wàèpwiri na o coo, é pwina rà jèe tàmara ina béaa wà tèpa *péroféta.

²⁷ Üu, jè pwamaina Pwidueé na é caapwi co, wàé na tâbawêe é autâmogòorimuru kêe. Wâdé na jè pwamaina é muugère kêe, na jè còo géé goo Iésu Kériso, dàra gòiri awé!

Wâdé na wàra! Amen!

§ 16.21 Apostolo 16.1-2, 19.22, 20.4 †† 16.23 Apostolo 19.9; 1 Korénito 1.14 ††† 16.25 Roma 1.5; Éféso 1.9, 3.5,9; Kolosé 1.26

1 Korénito

tà tàpé

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Sostène.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 53 ma 55, na pàara na é tâa Éféso wà Paulo. (Còo 19.8–10.)

É wii tâi?

Târa ê wâra pwapwicîri wâ Korénito, ville wâ napô Grèce. Wà Paulo, âna é tapoo ê wâra pwapwicîri wê, na ia é picémara tàra ê *Picémara Wâdé goo Iésu, na naja 51, é, 52. (Còo 1.1–18.) É wii ârapàpé tii tà tàpé Korénito wà Paulo, êco na ârailu co na tâa na *Tii Pwicîri. Pwi tii bèeni, , âna béârailu kâra tii kêe tàra. (Còo 5.9.)

Cina é wii?

Korénito, âna ville na maina na é wâmwünyabweri ê bàrawià, â wâru pâ âboro na rà mu tèepaa naawê, gée na pâ napô na wâiti. Â rà popa me wiârà pâ nyamanya kâra, gée na pâ pwapwicîri kâra béaa, na ité jii ê âji cèikî naa goo Iésu Kériso. Ba wà pàra tàpé, âna rà ina pâ, nye êco ê nyuâajè na piâjimuru, â càcaa naiijè; êkaa na wâdé na jè wâro imudi goro naiijè.

Wâru tèpa cèikî na rà tapoo pâra wiâra pâ nyamanya bèepwiri. Â rà niimiri pâ, tâa tàra ê autâmogòorimuru na wâgòro, jii pàra tàpé, â rà ipwamainarà goo. Â càra caa pitêrerà, â pitadàrù ê wâra pwapwicîri. Â wà Paulo, âna é wii, ba na é ina tàra pâ, na rà cibwaa wàrapwiri pai pwa kâra. É wii mwara, ba na é ina tàra pâ muru na rà tawèerié goo (7.1,25; 8.1; 12.1; 16.1,12).

Dà ère ê tii bèeni?

É ina wà Paulo pâ, wâdé na caapwi pwâranüma tèpa cèikî (1.10–17). Càcaa wâdé na jè piputàmu, ma popa tèpa cèikî béejè naa na aupitèimuru (naporomee 6). Jè cibwaa ipuu imudi, ma wârori ê wâro imudi (naporomee 5). Jè cibwaa ipwamainajè goro ê autâmogòorimuru kâjè. Ba âji autâmogòorimuru, âna me gée goo Pwiduée, â càra caa còoina wà tèpa âboro gòropuu. Ê pai bà kà Iésu, ma pai wâro còwâ kêe gée na aubà, âna muru na dau pwamuru naa goo, naa na cèikî kâjè (1.18–2.14; ma naporomee 5).

É pacâmurijè wà Paulo goro ê pai wâro na pwicîri kà pwi âji a cèikî naa goo wà Iésu, naa nabibiu kà tèpa âboro na ité ê pwapwicîri ma nyamanya kâra. É jèe tipijè wà Kériso, â ticè na papwicîri jiiijè. Êco na jè ipwacòoco, ba cà-caa diri pâ muru na wâdé ba kâjè, â wà Paulo, âna é tacoo gooje, ba na jè cibwaa pwa cè muru na tanoori ê cèikî kà pwi jè béejè (naporomee 8–10).

É ina pai pwa wàra picaatâa. É napéaati pâ âraimeai na é naa tâjè wà Pwiduée, ba na jè ipagòojè naa na wâra pwapwicîri. Jè cibwaa pwa-imudirimuru goro pâ âraimeai. Wâdé naa pitòimiri ê pai pwa kâjè na jè pwapwicîri (naporomee 11–12).

Pwi muru na âjimuru jii diri pàra muru, âna ê pimeaari. Wâdé na êdiri ê pwina jè pwa, âna me gée goo pimeaari (naporomee 13).

É ina wà Paulo pai pwa goo ê pai wâro còwâ kâjè gée na aubà (naporomee 15). Ê pai wâro còwâ kà Iésu, âna é pwacèwii pwi autapoo kâra piûnya. Â ée mwa cau pawârojè wà Pwiduée.

Pai pitàgoo tii 1 Korénito

Ipwabwàcu ma ipwaolé

Càra caa pitêrerà tèpa cèikî wâ Korénito

Autâmogòorimuru kà Pwiduée, âna ité jii auniimiri kà tèpa âboro
 Jè pâra wiâ Kériso, càcaa pwi jè âboro
 Tèpa apostolo âna rà tèpa ênawéna kà Kériso
 Tûâ na èpà naa na wâra pwapwicîri
 Pai tòpi kà Paulo tà tàpé Korénito
 Popai goro piéa
 Pa âboro dopwa
 Noo kêra macii na pwa ârapwaaîlò goo, târa ânuurumuru
 Tûâ kâjè na jè pwapwicîri naima
 Pai târamiri pûrujè
 Caanilo—Pa-utimuru
 Âraimeai géé goo Nyuâaê Pwicîri ma pimeaari
 Pai wâro còwâ géé na aubâ
 Pàra aupitûâri kà Paulo ma ipicijii

Ipwabwàcu

1 ¹⁻² Wâgo † Paulo na pwa tii tàwà, wâguwà è wâra pwapwicîri kà Pwiduée, wâna ville Korénito. Tàgére wàibu ma wà Sostène, pwi béejè, pwi jè a cèikî naa goo wà *Kériso Iésu. [Â é naa bwàcu kàwà mwara.] É todòo wà Pwiduée, ba na go pwi *apostolo kà Kériso Iésu, [â é cùruo pâ, ba na go picémara è popai kêe]. Â wâguwà, âna é pitòrigariwà wà Pwiduée, ba na guwà tèpa âboro kêe, ba guwà tâa goo wà Kériso. Â é todàwà, ba na guwà wâro ba kêe. Ba é wàrapwiri tà diri tèpa âboro, na diri pâ ére, na rà cèikî naa goo Iésu Kériso, ma ipwamainâe ††. Ba wàé na é Pwi Ukai kâjè.

³ Wâdé naa tà tàwà è *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

É pwényunyuâarijè Pwiduée na é naigé mee Iésu Kériso

⁴ Go ciburà pipwaolé tà Pwiduée, goro pâ *aupwényunyuâari na dau wâru, na é jèe naa tàwà, na é naigé mee wà Kériso Iésu. ⁵ Ba géé goo pai tâa kàwà gooé, âna tâa tàwà diri pâ na jèpapara wâdé. Ba wà Pwiduée, âna é nama guwà tèpa tâmogòori ina popai, ma naa tàwà è autâmogòorimuru na dau maina. ⁶ Ba go † jèe *paâjupâra tàwà è popai goo Kériso, â guwà jèe cèikî naa goo. Â é popai bèepwiri, âna é jèe wàawà goowà.

⁷ Â géé goo kaa pwiri, âna tâa tàwà diri è pâ âraimeai kà Pwiduée, na pàara bèeni, na guwà tà tapaçiri, è pai wâjué me còwâ kà Pwi Ukai Iésu Kériso. ⁸ †† Ba nye wàé kaa, na é nama cimwü è cèikî kàwà tia pwâadèrèè. Â, na wàrapwiri, â nye ticè na o pitèiwà goo, na Tòotù na è wâjué còwâ.

† Wâgo—Grec: Wàibu. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwâranûmaru ma wà Sostène na é tâa jaaé. †† Na rà cèikî naa goo Iésu Kériso, ma ipwamainâe—Grec: Na rà todà nee Iésu Kériso. † Go—Grec: Bà. É pi-inaê còwâ wà Paulo. (Còo note goo 2 Korénito 1.6.) †† 1.8 1 Tésalonika 3.13, 5.23

⁹ †† Â jè tâmogòori ba mwü pâ, ée mwa pacoo diri è pâ pwiibà wà Pwiduée, pwacèwii auinabéaa kêe ††. Ba nye wàé na é todàwà, ba na guwà piwâro naima ma wà Pwi Naîê, wà Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè.

càra caa pitêrerà tèpa cèikî

(Naporomee 1-4)

¹⁰ †† Tèpa cèikî béeò, go ilari ba gòo jiiwà, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso, pâ, guwà pitêrewà, naa na caapwi pwâranûma, ma caapwi aunûnûma. Wâdé naa ticè muru nabibiu kàwà, na guwà pitadàrùwà goo!

¹¹ Ba rà ina tóo wà pàra tèpa béejè na rà tâa pwârawâ kà Cloé, pâ, guwà pitòocia. ¹² † Ba pwa pàra tàpé géé jaawà, âna rà ina pâ: «Wàibà, âna bà pâra wiâ Paulo.» Â napwa pàra tàpé, âna rà ina pâ, rà pâra wiâ Apollos. Â wà pàra tàpé, âna rà ina pâ, rà pâra wiâ Pétèru. Â napwa pàra tàpé, âna rà [pi-ina kàra ma] ina pâ: «Wàibà, âna bà pâra wiâ Kériso.»

¹³ Wànau? Wà Kériso, âna pitadàrùé? Gona wâgo Paulo, âna tanamiriô naa goro *satauro ba kàwà? Â gona guwà *piupwaa naa na neeò? Bwa!

¹⁴ † Go pwaolé tà Pwiduée, ba cãgo caa upwaa pwi jèpwi géé goowà, wàco Crispus ma wà Gaïus. ¹⁵ Â, na wàrapwiri, â nye ticè pwi jè âboro, cèna é ina pâ é piupwaa naa na neeò. ¹⁶ †† (Akaé, ba go mwa tà niimiri pâ, go piupwaa mwara wà Stéphanas ma diri è pwârawâ kêe. Êco na go niimiri pâ, nye ticè pàra tàpé na go *upwaa.)

¹⁷ Ba wà Kériso, âna cãe caa cùruo, ba na go piupwaa. Â é nye cùruo pâ co, ba na go inapàpari è *Picémara Wâdé. Â cãgo caa wàrapwiri, goro pâ popai na me géé goro è tà manga kà tèpa âboro. Bwa, go paari bwàti è pàtamara è pai bà kà Kériso naa goro satauro.

†† 1.9 1 Tésalonika 5.24; 1 Ioane 1.3 ††† 1re phrase—Grec: É tàrù wà Pwiduée. ††† 1.10 Filipi 2.2 § 1.12 Apostolo 18.24-28; 1 Korénito 3.4 †† 1.14 Apostolo 18.8; Roma 16.23 ††† 1.16 1 Korénito 16.15

Autâmogòorimuru kà Pwidueé

¹⁸ †É popai goro [ê pai bà kà Iésu naa goro] é satauro, âna piwârau †† tà tàpé na rà o tubatiâu è wâro kàra dâra gòri awé. Êco napwa naa gooè, âna popai na jèe pa-udòjè, ba é wâna è pàtâma Pwidueé. ¹⁹ *Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Go o mwa nama tiâu
autâmogòorimuru
kà tèpa tâmogòorimuru.
Go o mwa patâjii
tàmanga ma nii
kà tèpa tàmanga.Ésaie 29.14*

²⁰ ††À rà mwa ina pâ wânau, wà tàpé na rà tàmanga, ma wà tàpé na rà câmu, ma wà tàpé na rà tûra bwàti? Ba wà Pwidueé, âna é jèe paari pâ, è autâmogòorimuru kàra è gòropuu bèeni, âna piwârau.

Kériso âna autâmogòorimuru kêe

²¹ ††Càra caa tâmogòori Pwidueé wà tèpa âboro gòropuu, goro è pwi autâmogòorimuru kàra bèepwiri. Êco na é popa è pwârâtûra kâbâ—popai na rà ina goo pâ 'piwârau'—ba na é pa-udò diri tàpé na rà cèikî naa gooé, [ma naa tàra è *âji wâro jaaé]. Â wàèpwiri na é paari è âji autâmogòorimuru kêe ††!

²² [É popai kâbâ, âna piwârau tà] tèpa *Juif, ba rà ciburà mudàra cè pâ *câmu kàra pàtâma Pwidueé, na rà o pò goo. Â [piwârau tà] tàpé na càra caa tèpa Juif, ba rà ciburà mudàra è 'tàmanga' ma 'autâmogòorimuru' [na me géé goo è auniimiri kà tèpa âboro].

²³ ††Êco na wâgo, âna go inapàpari pâ, wà Kériso, [wà pwi *Mesia na ia é cùrué me wà Pwidueé] âna é bà naa goro satauro. Ê popai-bà, âna tanoori tèpa Juif; â popai na pimwûru, ma ticè èrèè, tà pàra tàpé.

²⁴ †Êco na wà Kériso, âna wàé kaa na é paari è pàtâma, ma autâmogòorimuru kà Pwidueé, tà tàpé na é todàra—wiàna rà tèpa Juif, ma wiàna càra caa tèpa Juif.

²⁵ ††[Wà pàra tèpa âboro, âna rà niimiri pâ, pimwûru] è pwina é pwa wà Pwidueé. Êco na muru na dau pièdò jii è tàmanga kà tèpa âboro. [Â rà niimiri mwara pâ, ticè nii kàra è pwina é pwa.] Êco na muru na dau pièdò jii è nii kà tèpa âboro.

É pitòrigari pwina ticè nii kêe

²⁶ ††Tèpa béeò, guwà jèe côo cai pâ, wâguwà wàa, béaa kàra pai todàwà kà Pwidueé. Ba càcaa wâru géé goowà, cè tèpa tàmanga, naa na pai côo kà tèpa

âboro. Â càcaa wâru tàpé cèna pwa pàtâmarà. Â càcaa wâru tàpé cèna pwamuru naa goorà.

²⁷ Êco na wà Pwidueé, âna é pitòrigari è pwina rà niimiri wà tèpa âboro pâ piwârau, târa ma é tubakamu tèpa 'tàmanga'. Â é pitòrigari è pwina ticè nii kêe naani gòropuu, târa ma é tubakamu tàpé na pwa nii kàra.

²⁸ Â é pitòrigari è pwina kîri tàra, bau è pwina rà niimiri pâ piticèmururu naa goo, bau è pwina rà miiri, târa ma é tanoori è pwina pwamuru naa goo tàra. ²⁹ ††È wàrapwiri wà Pwidueé, ba na o nye ticè âboro cèna é pi-ina kêe, na araé.

³⁰ ††À napwa naa goowà, âna nye wà Pwidueé, na é dànaimariwà naa goo wà Kériso Iésu. Géé goo wà Kériso, âna é nama jè tèpa tâmogòorimuru; â é nama jè *tàrù na araé; â é nama jè pwi Ba kêe; â é dàgòtùjè jii è pàtâmarà èpà.

³¹ ††Ékaa na, wà pwina nùmee na é pi-ina kêe, âna wâdé na é ina co nee Pwi Ukai

Jérémie 9.23

pwacèwii auwii naa na Tii Pwicîri.

Popai kôo âna pai bà kà Iésu

2 Na ia go tèepaa medariwà, co tèpa béeò, â go inapàpari tàwà è auniimiri kà Pwidueé, na pwàniri béaa ††. Â câgo caa ina è pâ popai na maina ma wâgòro, ba na go paari è tàmanga ma autâmogòorimuru kôo. ² Ba câgo caa pame tàwà cè jè pai tâmogòori wèe, â èco è popai goo Iésu Kériso, na é bà naa goro *satauro.

³ ††À, na go medariwà, âna ticè nii kôo, â wâgotôo, â go pwùkùru. ⁴ ††À câgo caa picémara tàwà goro è 'autâmogòorimuru' kàra âboro. Ba è *Nyuûaè Pwicîri, âna é *paâjupàra tàwà è popai kôo goro pàtamee. ⁵ Â ékaa pwiri, na é cèikî kàwà [naa goo Kériso] âna é pàra goro è pàtâma Pwidueé, â càcaa goo cè autâmogòorimuru kàra âboro.

Càra caa tâmogòori tèpa âboro

⁶ Na go ††tâ jaa tàpé na jèe mwü è cèikî kàra naa goo wà Kériso, â go tûra na autâmogòorimuru [kà Pwidueé, ba na go napéaati tàra è popai gooé]. Â càcaa è pé autâmogòorimuru kàra è gòropuu bèeni, ma wà tèpa pitûâ ¹⁸, ba o cau tubatiàurà. ⁷ Ba è pwina go napéaati, âna è auniimiri kà Pwidueé, ma autâmogòori kêe.

Ba béaa kàra è pai tapoo wàra è gòropuu, âna é niimiri pâ, èe mwa nama jè tâa jaaé, naa na è pai maina ma muugère kêe. Êco na tàbinyiri è auniimiri kêe bèepwiri tiagoro nabàni, â bwaa nye tàbinyiri tà pàra tàpé ¹⁹.

† 1.18 Roma 1.16 †† Piwârau—Folie. † 1.19 Ésaie 29.14 †† 1.20 Job 12.17; Ésaie 19.12, 33.18, 44.25 †† 1.21 Mataio 11.25 †† †† Grec: Ê gòropuu, âna câe caa tâmogòori Pwidueé, naa na autâmogòorimuru kêe. Â wâdé têe, na é pa-udò tàpé na rà cèikî, géé goo è popai na piwârau. ††† 1.23 Roma 9.32; 1 Korénito 2.14 † 1.24 Kolosé 2.3 †† 1.25 2 Korénito 13.4 ††† 1.26 Mataio 11.25; Jacques 2.5

† 1.18 Roma 1.16 †† Piwârau—Folie. † 1.19 Ésaie 29.14 †† 1.20 Job 12.17; Ésaie 19.12, 33.18, 44.25 †† 1.21 Mataio 11.25 †† †† Grec: Ê gòropuu, âna câe caa tâmogòori Pwidueé, naa na autâmogòorimuru kêe. Â wâdé têe, na é pa-udò tàpé na rà cèikî, géé goo è popai na piwârau. ††† 1.23 Roma 9.32; 1 Korénito 2.14 † 1.24 Kolosé 2.3 †† 1.25 2 Korénito 13.4 ††† 1.26 Mataio 11.25; Jacques 2.5

⁸ Ba càra caa tâmogòori è autâmogòorimuru kêe, wà tèpa pitûâ kâra gòropuu. Ba wiàna ina pâ, rà tâmogòori, â pwiri càra caa gére tanamiri naa goro sa-tauro, wà Pwi Ukai na é po dau maina ma muugère. ⁹ †Ékaa pwiri è ère è auwii naa na *Tii Pwicîri, na ina pâ:

*Câ mu caa côo
muru na wàrani.
Câ mu caa têtê
[pwényuâa bèepwiri];
Câ mu caa niimiri
pai wâdé na maina
jii pwina é pwa
wà Pwiduée Pwi Ukai;
pâ wâdé na é pwabwàti
ba kâjè diri,
wàijè na jè mearié.Ésaie 64.3*

Pwéelaa tâjè aunünüma kà Kériso

¹⁰ Wàijè, âna jè tâmogòori è pwi bèepwiri nabà. Ba é jèe paari tâjè wà Pwiduée, goo è Nyuââ Pwicîri. Ba é Nyuââ Pwicîri, âna é nye côo diri è pâ muru, tiagoo pwina tâa na aubinyiri na pwâranüma Pwiduée.

¹¹ Càcaa pâri ma jè tâmogòori è auniimiri kà pwi jè âboro. Ba jè tâmogòori co è pwina wâgoojè. Â nye wârapwiri mwara naa goo wà Pwiduée. Ba nye ticè na tâmogòori auniimiri kêe, êco è Nyuââ Pwicîri kêe ††.

¹² Â é jèe naa tâjè è Nyuââ Pwicîri wà Pwiduée, â o câjè mwa caa niimiri pwacèwii tèpa âboro gòropuu †. Pâri ma jè tâmogòori è pâ âraimeai [na dau wâdé] na ia é jèe naa tâjè, goro è *pimeai imudi kêe. ¹³ Â, na go patûrawà goro pâ âraimeai bèepwiri, â câgo caa wârapwiri, géee na è autâmogòori kâra âboro. Bwa, go ina é pwina é picòo tôo è Nyuââ Pwicîri. Ba nye wârapwiri è pai pacâmuri tàpé na é tâa goorà è Nyuââ Pwicîri ††.

¹⁴ Wà pâra tàpé ††, âna càra caa tâmogòori è pwina me géee goo è Nyuââ kà Pwiduée. Â rà niimiri pâ muru na imwûru. Ba nye êco è Nyuââ Pwicîri, na é pwa ma jè côoinari è pâ namuru bèepwiri. ¹⁵ Â wà pwina é tâa gooé è Nyuââ Pwicîri, âna pârié, ma é tèi è ère diri pâ muru. Napwa naa goo wà pâra tàpé, âna càcaa pâri ma rà côoina è pwina tâa na pwâranümee ††.

¹⁶ †††Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri, pâ:

*Wàilàapà na tâmogòori
auniimiri kà Pwi Ukai?
Wàilàapà na ina têtê
cè pwina é pwa?Ésaie 40.13*

† 2.9 Ésaie 64.3 †† Grec: Napwa naa goo pwi jè âboro, â pwiri è tâmogòori è aunünüma kà pwi jèpwi, géee goo na ru cau tupédu âboro, â tâa tàru è nyuâa kâra âboro. Êco na nye ticè na tâmogòori è aunünüma kà Pwiduée, êco è Nyuââ Pwicîri kêe. † Câjè...âboro gòropuu—Grec: Â càcaa è nyuâara gòropuu. †† Wârapwiri è pai pacâmuri... é, Ba wiàna jè pacâmuri tèpa âboro goro pâ muru goo è Nyuââ Pwicîri, â jè wârapwiri goro pâ popai na é naa tâjè è Nyuââ Pwicîri. †† Pâra tàpé—Grec: Tâpé na rà nünüma goro è pai nünüma kâra âboro co ('l'homme naturel'). ††† 2e phrase—Grec: Â ticè âboro na pâri ma é pitèié. ††† 2.16 Ésaie 40.13

Â wàijè, âna jèe pwéelaa tâjè è aunünüma kà Kériso.

Jè pâra wiâ Kériso, càcaa pwi jè âboro

³ Tèpa béeò naa na nee Kériso, guwà gére pwaduwa kà tèpa âboro gòropuu [na càra caa tâmogòori Kériso]! Ékaa na, na ia go tâa jaawà, â go patûrawà, pwacèwii pâ nari èpo. Ba càcaa cimwü è cèikî kàwà naa gooé.

² †[Na ia go pacâmuriwà, â] câgo caa naa tàwà è utimuru cèna gòo, ba pwacoé na guwà ija. Go naa tàwà dilé, ba na guwà wâdo. Â bwaa nye ipaiwà tiagoro nabàni, ³ ††ba guwà nama dàtiwà è pâ auniimiri kàwà na èpà. Â guwà piboo goowà, â guwà iputâmuriwà. Ékaa na go ina pâ, guwà ipwacèwii tèpa âboro gòropuu, [na càra caa tâmogòori Kériso]. ⁴ †††Ba wiàna guwà ina pâ: «Wâgo, âna go pâra wiâ Paulo» é, «Wâgo, âna go pâra wiâ Apollos», â guwà paari pâ, ipai-wâguwà ma tèpa âboro gòropuu.

Bu tupédu ênawéna co

⁵ ††Wàilàapà Apollos? Â wàilàapà Paulo? Bu nye po tupédu ênawéna co kà Pwiduée. Â é wakè goobu, ba na guwà cèikî [naa goo wà Pwi Ukai Iésu Kériso]. Â wàibu jècaa, âna bu jèpa pwa è wakè, na é naa tâbu. ⁶ Wâgo, âna go câmi [è popai] â wà Apollos, âna é *up-waa. Êco na nye wà Pwiduée na é pwa ma cipu.

⁷ Wà pwina é picâmi, ma wà pwina é upwaa, âna cà-caa pwamuru naa gooru. Wà pwina é dau piâjimuru, âna wà Pwiduée, ba é pwa ma cipu. ⁸ †††Â câé caa pwaké goo wà pwina é câmi, ma wà pwina é upwaa. Ba é tòpò tàru jècaa è pumara wakè kàru, wiâra è jèpa wakè kàru. ⁹ Ba wàibu ma Apollos, âna bu piwakè naima ba kà Pwiduée ††. Â wâguwà, âna guwà pwacèwii è aupwanapô kêe.

Guwà wâ kà Pwiduée

Guwà pwacèwii mwara è wâ kêe [na géere bari]. ¹⁰ Â go pwacèwii pwi a ba wâ na é pwabwàti è pàaé, wiâra è âraimeai ††, na é naa tôo wà Pwiduée. Â mwa wà pâra tàpé na rà mwa bari naa gò. Â wàilà jècaa, âna wâdé na rà pwacôoco bwàti, cè pai bari kàra naa gò. ¹¹ †††Ba è pàaé na jèe tòpò, âna wà Iésu Kériso. Â o nye ticè pwi jè âboro cèna ée mwa caa tòpò cè jè pàaé.

¹² [O wâru na rà bari, naa gòro è pàaé bèepwiri.] Wà pâra tàpé, âna rà o tòpò mwani mii, ma mwani pwaa, ma atü na dau maina wâri wèe †††. Â wà pâra pwi, âna rà o tòpò pâ upwâra ma jò, ma murumwatò †††.

¹³ †††Éco na, na cè jè tòotù, âna o nye paari bwàti wiàna wâdé, é, wiàna èpà è jèpa wakè kàra jècaa. Ba jè tapacîri è Tòotù na ée mwa [tèepaa me na wà Kériso,

§ 3.2 Hébéru 5.12–13; 1 Pétéru 2.2 †† 3.3 1 Korénito 1.10–11 ††† 3.4 1 Korénito 1.12 †† 3.5–6 Apostolo 18.4,11 ††† 3.8–9 Mataio 13.3–9; Éféso 2.20–22 †† Bu piwakè naima ba kà Pwiduée—é, Bâ piwakè naima ma wà Pwiduée. †† Áraimeai—Nii bau è autâmogòorimuru târa wakè kà Pwiduée. (Còo note goo 1 Korénito 12.4.) ††† 3.11 Ésaie 28.16; 1 Pétéru 2.4–6 ††† Mwani mii... Ucina goo pâ muru na pâri târa è wakè kà Pwiduée, ba muru na o tâa awé. ††† Pâ upwâra...ma murumwatò—Popai na càcaa pwéelaa

ba na é] tèi tèpa âboro. [Â ê pitèimuru kêe, âna o] pwacèwii ê ânye. ¹⁴ Â wiàna ê wakè kà pwi jè âboro, âna càcaa tòo ê ânye, â wà pwi bèepwiri, âna ée mwa tòpi ê pumara wakè kêe. ¹⁵ Â wiàna ê wakè kêe, âna tòo, â é tubatiàu diri †. Â wà pwiibà, âna pwacèwii pwi âboro, na càué gée gòro ânye, ba na é udò.

É tâa goowà ê Nyuââ Pwicîri

¹⁶ ††Wâguwà, co tèpa béeò, âna guwà pwi wà kà Pwiduée, â ê Nyuââ Pwicîri kêe, âna é tâa goowà. Â gona câguwà caa tâmogòori pwiri? ¹⁷ Â wiàna é nama tòri ‡ ê wà kà Pwiduée wà pwi jè âboro, â ée mwa nama tiàué wà Pwiduée. Ba é wàra pwapwicîri kà Pwiduée, âna é pwicîri, â é wà bèepwiri, âna wâguwà [tèpa cèikî].

Guwà wâgoo Kériso

¹⁸ Guwà ipwacòoco, ba guwà péa ipa-imwüruwà! Ba gona guwà niimiri pâ, tâa tàwà ê autâmogòorimuru na wâgòro wiàra ê autâmogòori kâra pâ âboro gòropuu? Guwà naaco pâ autâmogòorimuru bèepwiri ††, ba na o tâa tàwà ê âji autâmogòorimuru! ¹⁹ ††Ba napwa é autâmogòori kâra pâ âboro gòropuu, âna pâra ma imwüru na ara Pwiduée. Â jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Wà Pwiduée, âna ée mwa nama rà coo goropwi-inawâ†††, tèpa tà manga, goro é tà manga kâra.*

Job 5.13

²⁰ †††Â jèe wii mwara pâ: *Napwa wà Pwi Ukai, âna é tâa mogòori, ê pâ aunünüma kà tèpa tà manga. Ba nye ticèmuru naa goo.*

Psaume 94.11

²¹⁻²² Êkaa na guwà cibwaa pi-ina kàwà pâ, guwà tèpa âboro kà Paulo, é, wà Apollos, é, wà Pétèru. Ba guwà còo, wà diri tàpéebà, âna rà [me na wakè ba] kàwà—wâgo Paulo, ma Apollos, ma wà Pétèru. Â cau kàwà diri pâ muru [na é tòpò wà Pwiduée]—ê gòropuu, ma é wâro, ma é pwâra bà, ma é tòotù nabà, ma é pâ tòotù na o bwaa wà naigé! ²³ Â wâguwà, âna guwà wâgoo wà Kériso, â wà Kériso, âna é wâgoo wà Pwiduée.

Tèpa apostolo âna rà tèpa ênawéna kà Kériso

4 Wâdé na guwà còoinari pâ, wàibu [ma wà Apollos] †, âna bu tupédu ênawéna kà Kériso. Â cùrubu, ba na bu inapàpari ê auniimiri na dau pwényuâa kà Pwiduée, na é gére pacoo—muru na ia tàbinyiri jii tèpa âboro. ² ††Â napâra pwi jè ênawéna kêe, âna, na é wakè bwàti ba kêe, ma pitère dèe.

³⁴ Â câgo caa ipacè naa goo ê pai pitèio kà tèpa âboro co—wiàna wâguwà, é, wiàna é jè wâra pitèimu-

naa na grec. Ucina goo muru na càcaa pâri, ba o tòo naa na ânye.
18 3.13 1 Korénito 4.5 † Tubatiàu diri—é, Tubatiàu é pumara wakè kêe. †† 3.16 1 Korénito 6.19; 2 Korénito 6.16 † Nama tòri—Grec: Nama tiàu (détruire). †† Naaco pâ autâmogòorimuru bèepwiri—Grec: Wâdé na guwà pâ nau pimwüruwà. †† 3.19 Job 5.13 ††† Ée mwa nama rà coo goropwiinawâ—Grec: É tâjuru. ††† 3.20 Psaume 94.11 † Wàibu ma wà Apollos—é, Wàibà. Pwiri é niimiri wà Apollos ma Pétèru ma wà pâra tàpé. (Còo 1 Korénito 3.22.) †† 4.2 Luka 12.42

ru. Â piticèmuru mwara, naa goo ê pai pitèio còwâ. Go niimiri pâ, nye ticè èpà na go pwa, èco na o càcaa wâgo na go ina pâ, go *tàrù na ara Pwi Ukai. Nye wâé co na ée mwa tèio.

⁵ †††Êkaa na guwà tère co tèpa béeò! Guwà cibwaa mara pitèi pwi jè âboro, béaa kâra cè pai mwa wâjué còwâ kà Pwi Ukai! Ba wâé co, na ée mwa papwéelaari ê pâ muru na tà cârù na bàutè. Â ée mwa paari pâ aunünüma na rà pwàniri wà tèpa âboro. Â, na wàrapwiri, â wà Pwiduée, âna ée mwa naa tà tèpa âboro, é pumara wakè kâra ††.

Cina guwà pi-ina kàwà?

⁶ †††Tèpa béeò, [go wâjué còwâ] naa goobu ma wà Apollos. Diri é pâ pwina go gére ina naa goobu, âna wâdé na câmu ba kàwà, ba na guwà còo. [Ba jè mu ina é auina bëeni pâ]: «Jè cibwaa pâiti jii ê pwina wii.» Â wiàna guwà pitère dâra co é pwina wii [naa na *Tii Pwicîri] pwacèwiibu, â o câguwà mwa caa pi-ina kàwà pâ, guwà pâra wiâ pwi jè a pitûâ. Â o câguwà mwa caa pinabaèpà pâra tèpa pitûâ.

⁷ ††Ba gona wàilàapà cèna é pwa ma guwà piétò jii cè pâra tàpé? Ba diri é pwina tâa tàwà, âna nye wà Pwiduée na é naa tàwà. Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na guwà pi-ina kàwà, pwacèwii na muru na me gée goowà?

⁸ Ba pwiri guwà niimiri pâ guwà jèe tòpi diri é aupwényunyûari kà Pwiduée, â guwà ina pâ guwà jèe wâbé goo! Â guwà pâ nau tèpa ukai naa na cèikî! Auwa! Ba wàibà, tèpa *apostolo kà Kériso, âna càbà caa tèpa wàrapwiri! Ba wiàna gére âjupâra, â wàibà, âna pwiri bà tèpa ukai mwara ††!

⁹ [Èco na, na guwà còo é wâro kâbà, â càcaa wàrapwiri.] Ba pwacèwii na wà Pwiduée, âna é nama bà dau kîri jii diri tèpa âboro. Â bà pwacèwii [tèpa tubatiàu i paa] na poparà na ara diri tèpa âboro, béaa kâra pai o tètâmwararà. Â é gòropuu diri, âna é còo [pwâra kamu kâbà]—wà tèpa âboro, ma wà mwara tèpa *angela.

¹⁰ [Naa na auniimiri kà tèpa âboro, âna] bà piwârau, majoroé é cèikî kâbà naa goo Kériso. Èco na wâguwà, [âna guwà pi-ina kàwà pâ] tâa tàwà é autâmogòorimuru, majoroé é cèikî kàwà! Wàibà, âna ticè nii kâbà; â wâguwà, âna pwa nii kàwà. Â wàibà, âna càra caa papwicîribà; â wâguwà, âna ipwamainawà.

¹¹⁻¹² †††††Uu, tiagoro nabàni mwara, âna bà bwaa ciburà copwa, â bwaa ciburà nûmabà dâra wâdo. Â ticè ârabwée kâbà. Â bà piwâro itâa. Â jèe oratâbà goro wakè goro du ìbà. Â wà tèpa âboro, âna rà tànyiribà ma tamagèribà. Èco na, ûna rà wàrapwiri tâbà, â bà *pwényunyûarirà. Ûna rà tubaèpà tâbà, â bà pidàpwicâaribà.

††† 4.5 1 Korénito 3.8 †† Pumara wakè kâra—Grec: É pai picâdirà. ††† 4.6 Roma 12.3 †† 4.7 Roma 12.6 †† Grec: Guwà jèe pwâro; jèe tà tàwà diri pâ muru; â guwà jèe tèpa ukai, {â càcaa wàibà}. Wâdé tóo wiàna wàrapwiri, ba na o wâjèe diri, âna jè o capai tèpa ukai ma wâguwà. ††† 4.11 2 Korénito 11.23-27 ††† 4.12 Mataio 5.44; Apostolo 18.3; 2 Tésalonika 3.8

¹³ Â, na rà pi-inabà ba èpà, â bà tòpi naa na pidàp-wicàari, â bà pimudàra, ba na bà pinaanapô ma wàilà. Tiagoro ni, âna rà bwaa nye tàgére pwa tâbà, pwacèwii na bà tèpa teepà na rà tètâjii, ma è pà muru na tòri, na rà miiri goo.

Tèpa naîô naa na cèikî

¹⁴ Câgo caa ina pwiri tàwà, ba na guwà kamu. Ba guwà pwacèwii tèpa èpo kôo [naa na cèikî] â po dau wânümoo tàwà. Â nümoo na go pwa pupûra tàwà bwàti. ¹⁵ †Ba wiàna pwa cè 10 000 âboro cèna pacâmuriwà goro è cèikî nabà, â nye caapwi co pwi caa kàwà. Ba nye wâgo kaa, na ia go mara picémara tàwà è *Picémara Wâdé, ma pame tàwà è *âji wâro naa goo wà Kériso. ¹⁶ ††Gée goo kaa pwiri, â go ilari jiiwà ba gò, pà, guwà ipwacèwii.

¹⁷ †Wàèpwiri è majoroé ma go panuâ paé tàwà wà Timotéo, na é pwacèwii wà pwi âji naîô. É wakè kôo bwàti † naa na nee Pwi Ukai, â dau wânümoo tée. Â ée mwa taniimiri tàwà è pwina go pacâmuri na diri tèpa wâra pwapwicîri, goro è pai wâro kâjè naa goo wà Kériso.

Ipwacôoco!

¹⁸⁻¹⁹ [Go tère pà] wà pàra tàpé gée goowà, âna rà pà nau tèpa pwamainarà. Â rà pi-ina kàra [goro diri pà muru na wâdé na rà pwa]. Â rà tà niimiri pà, o câgo mwa caa tà wâjué medariwà. [Wâdé na rà ipwacôoco!] Ba go mwa tèepaa paé, wiàna è câbawâdé kà Pwi Ukai. Â go o mwa còo wiàna pwa cè âji pàtàmara diri pà pwâratùra kàra, é, wiàna nye po popai co. ²⁰ †Ba è *Mwaciri kà Pwiduée, âna càcaa muru goro pwâratùra co, â goro nii kée ma pàtamee. ²¹ Dà cèna nümawà goo? Na go tèepaa medariwà pa pimeari, é, pa cè ubati?

tûâ na èpà naa na wâra pwapwicîri

(Naporomee 5-6)

Rà puu imudi pàra tèpa cèikî

⁵ ††Tàpèeni, go tère è jè jèkutâ na dau èpà naa goowà. Ba go tère pà, pwi jè ârapàarawà, âna ru ipuu mara tô béarailu wâdà wà caa kée. Guwà còo, dau pwicîri naa jaa tàpé na càra caa papwicîri Pwiduée! Â naa jaajè tèpa cèikî, âna mwa nye dau pwicîri awé.

² Â gorodà na guwà gére pi-ina kàwà [na gére wàrapwiri na wâjaawà]? Bwa, wâdé na guwà kamu ma pikîri goo. Â guwà tû tà pwi âboro-bà, gée na picaatâa kàwà!

³ ††Wâgo na go jèe nye mara tèié, naa na nee Pwi Ukai Iésu. Â wiàna go nye wâiti jiiwà, â go nye tà wâjaawà naa na nyuâaô. ⁴⁵ †Wâdé na guwà pitànaima naa na nee Pwi Ukai Iésu—â o wàijè naima naa na

† 4.15 Galatia 4.19 †† 4.16 Filipi 3.17 † 4.17 Apostolo 19.22 †† É wakè kôo bwàti—É pitère dâra. †† 4.20 1 Korénito 2.4

aunünüma—â guwà panuâ pwi âboro bèepwiri tà *Caatana †, [na jè ju pàara]. Â o tubatiâu è pà câbawâdé na èpà kàra âboro, â ée mwa udò, na Tòotù na ée mwa wâjué me còwà wà Pwi Ukai. [Â o tâa tée è *âji wâro jaaé].

⁶ ††Uu, càcaa wâdé è pai pi-ina kàwà! Ba gona câguwà caa tâmogòori pà, [ji caapwi âboro na é pwa na èpà, âna é nama tòdidiri è picaatâa? Ba pwacèwii è ucina kâjè, na ina pà]: «É ji nari nyaa kàra poloa, âna é pwa ma é tûu too è poloa.»

⁷ ††Guwà cèitiri wà è pwina tòri gée goowà. Â guwà o pwacèwii è poloa na bwaa âmué, na ticè nyaa kée, târa tòotù *Paséka. Ba nye è pai bà kà Kériso, na é nama guwà wàrapwiri. Ba nye wâé kaa, è *ârapwaaillò, na é nama dâgòtù è èpà kâjè, pwacèwii è nari mutò na tètamwèrè târa tòotù Paséka ††.

⁸ ††Ba [na bà] pwamaina è tòotù Paséka, [wàibà tèpa *Juif †, â bà] pa è poloa na bwaa âmué na ticè nyaa kée, â bà naaco è poloa béaa na èpà. [Wàèpwiri è câmu ba kâjè diri]: Jè naaco è pà tûâ na èpà, â jè pàra na è âjupâra.

Cibwaa pabéera!

⁹ Go jèe inapàpari tàwà naa na jè tii, ba na guwà cibwaa pitànaima ma tàpé na rà ipuu imudi. ¹⁰⁻¹¹ ††[Wiàna go ina pwiri, â] câgo caa ina diri tèpa âboro, na càra caa papwicîri Pwiduée. [Ba rà wânabibiu kâjè] wà tèpa âboro na rà ipuu imudi. Â ipaiwà mwara naa goo wà tèpa mura, ma tèpa iau, ma tèpa pwamaina pà duée imudi, ma tèpa pitànyiri, ma wà tèpa ipwirié. Â o nye pwacoé ma guwà pàiti jiiirà, na guwà nye tàgére pi-wâro naima ma wàilà ††! Bwa. Go ina ni pwi âboro, na é ina pà é pwi jè a cèikî bééjè. Ba wiàna é pwaduwa kà tèpa âboro gòropuu, goro pwa pà tûâ bèepwiri na èpà, â guwà cibwaa pabée, ma pi-ija naima ma wâé.

¹²⁻¹³ †††Napwa naa goo wà tàpé na càra caa tèpa cèikî, âna càcaa wâgo na go pitèirà, â nye wà Pwiduée. Â wâguwà, âna pàrawà na guwà pitèi è picaatâa kàwà. Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri, pà: *Guwà pacòobée gée jaawà wà pwi âboro na é èpà.*

Deutéronome 17.7

Rà pitòocia pàra tèpa cèikî naa na wâra pitèimuru

⁶ [Go tère pà] câguwà caa pitèrewà, â guwà pàra naa na wâra pitèimuru kà tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée. Càcaa pàri ma guwà wàrapwiri!

††† 5.1 Lévitique 18.7-8; Deutéronome 23.1 ††† 5.3 Kolosé 2.5 § 5.5 1 Timotéo 1.20 †† Guwà panuâ pwi âboro bèepwiri tà Caatana—Munaa rà pacòobée gée na é wâra pwapwicîri, tapacîri è pàara na é pitòotéri è wâro kée. (Còo 1 Timotéo 1.20.) ††† 5.6 Galatia 5.9 †† 5.7 Ésaie 53.7; 1 Pétèru 1.19 ††† Grec: Guwà cèitiri gée goowà è nyaa kàra poloa béaa; ba na guwà pwi jè poloa na bwaa âmué. Ba wà Kériso, pwi Paséka kâjè, âna panuâ, ba na é pwi ârapwaaillò. É nyaa kàra poloa (levain), âna ucina goro è èpà na pwàniri naa goojè. (Còo Luka 12.1.) †† 5.8 Deutéronome 16.3 †† Wàibà tèpa Juif—Wà Paulo, âna é pwi Juif na é pàra wiâ Iésu. Éco na wâru tàpé Korénito na càra caa tèpa Juif. ††† 5.11 2 Tésalonika 3.6; Tito 3.10 ††† 4e phrase—Grec: Ba wiàna wàrapwiri, â pwiri guwà gére pàra, gée na gòropuu bèeni. ††† 5.13 Deutéronome 13.6, 17.7

Wâdé na guwà nama pitùra goo, na ara [tèpa cèikî béewà, ba wàépwiiri] ê Ba kà Pwiduée. ² †Gona câguwà caa tâmogòori pâ, jè o mwa pitèi ê gòropuu diri, wàijè tèpa naî Pwiduée? Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na cà-caa pâriwà ma guwà pitèi ê nyi nari muru, na càcaa pwamuru naa goo?

³ Â gona câguwà caa tâmogòori pâ wàijè kaa, âna jè mwa tèi tèpa *angela †? Â wiàna wàrapwiri, â o nye pârijè mwara ma jè tèi ê pâ nari muru na wâro kâjè ni gòropuu.

⁴ [Êkaa na guwà nabwé na] guwà pa pâ ê pâ pitòocia kàwà bèepwiri, naa na wâra pitèimuru. Ba wà tàpé na rà pitèiwà, âna piticèmuru naa goorà naa na ê wâra pwapwicîri. ⁵ Gona nye ticè jè ârapàarawà cèna é tàpo tâmanga, ma é pinapéaati bwàti tà tèpa cèikî béewà? Â po dau kamu ba kàwà! ⁶ Ba [wiàna càcaa wâdé na] ru pitòocia tupédu a cèikî, â [nye dau èpà kaa, na] rà wàrapwiri, na ara tàpé na càra caa cèikî!

Guwà cibwaa wàrapwiri!

⁷ Jèpwi mwara, wiàna guwà pitòocia naa na wâra pitèimuru, â paari pâ guwà tàgére pitanami [naa goo ê pai wârori kàwà é wâro na wâdé tà Kériso. Â go ina tàwà pâ]: Wiàna rà pwa tàwà cèna èpà, â wâdé na guwà pidàpwicâariwà! Â wiàna rà mura jiiwà è jè muru, â guwà cibwaa putàmù! ⁸ Ê pwina dau èpà, âna nye piwâguwà còwâ, na pwa na èpà tà tèpa cèikî béewà, ba guwà murarà! ⁹⁻¹⁰ †Guwà ipwacòoco! Wà tàpé na èpà é wâro kàra, âna o ticè kàra naa na *Mwaciri kà Pwiduée:

Wà tèpa ipwirié;
Wà tèpa pitànyiri;
Wà tèpa iau;
Wà tèpa mura;
Wà tàpé na rà pwamaina pâ duée imudi;
Wà tàpé na rà pwa-imudiri muru goro pâ naiirà (tèpa ipuu imudi ma wà pàra tàpé, ma wà tèpa toomura, ma wà tèpa paa na rà ipuu ma tèpa paa, naa na pai pwa na càcaa wâdé).

Diri tàpé na wàrapwiri ê wâro kàra, âna o ticè autâa kàra na Mwaciri kà Pwiduée. ¹¹ †Béaa, âna rà wàrapwiri wà pàra tàpé gée goowà. Êco na wà Pwiduée kâjè, âna é jèe pitòrigariwà, ba na guwà tèpa âboro pwicîri kèe. Â é jèe nuwa tâjii è èpà kàwà, [â é jèe tòpò pinaanapô naa nabibiù kàwà ma wàé] â é jèe nama guwà *tàrù na araé. Â é cau wàrapwiri diri, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso, â na é naigé mee ê Nyuâaê Pwicîri.

† 6.2 Auinapàpari 3.21 †† Jè mwa tèi tèpa angela—é, jè mwa pitùà naa goo wà tèpa angela, é, jè mwa pitùà naa goo pâ duée, ma pitèirà. Ê popai angela naa na grec, âna pwiri tèpa angela kà Pwiduée, é, tèpa duée. ‡ 6.9–10 Galatia 5.19–21; Éféso 5.5; Auinapàpari 22.15 †† 6.11 Tito 3.3–7

Jè papwicîri naiijè

¹² †Pwiri guwà mwa tòpi pâ: «Nye ticè na papwicîri jii.» Â nye âjupâra. Êco na càcaa èdiri pâ muru na wâdé ba kâjè. Â jè cibwaa nama jè tèpa *ênawéna Kiri kâra muru [na jè pwa]. ¹³ ††Guwà ina mwara pâ: «Ê utimuru, âna târa nanaajè, â é nanaajè, âna târa é utimuru. Â é du pwiibà, âna wà Pwiduée, âna ée mwa nama tià ††.» Êco na [go ina tàwà pâ]: Jè cibwaa pwa-imudiri è naiijè. Ba é naiijè, âna kà Pwi Ukai, â wà Pwi Ukai, âna [é pitùà] kâra è naiijè. ¹⁴ ††Wà Pwiduée, âna ée mwa nama é wâro còwâ è naiijè gée na aubà, goro è patàmee, pwacèwii na ia é pwa tà Pwi Ukai kâjè.

¹⁵ ††Gona câguwà caa tâmogòori pâ, è naiijè, âna ére gée goo è naii Kériso? Â câjè caa tòpò è naii Kériso naima ma è naiiri è ilàri gòronaigé. Bwa! Nye po dau pwacoé na wàrapwiri. ¹⁶ ††Wâdé na guwà tâmogòori pâ, wà pwi âboro na ru pitâa ma tô jè ilàri gòronaigé, âna jèe pâ nau caapwi è naiiru. Ba jèe wii [naa goro è du duadà] naa na è *Tii Pwicîri pâ: *Wàilu, âna ru pâra nau caapwi.*

Genèse 2.24

¹⁷ ††Wà pwi âboro na é wâgoo wà Pwi Ukai, âna ru pâ nau caapwi ma wàé.

¹⁸ Wiàna gà pwa-imudiri naiigà, ma pipuu ma cè âboro imudi, â gà tubamiiri è naiigà còwâ. Â nye ticè cè jè èpà, cèna wàrapwiri ††. Â wâdé na gà upiri! ¹⁹ Gona gà jèe ipwanauri pâ, wà Pwiduée, âna é jèe naa tâgà è Nyuâaê Pwicîri, na é wâro googà †? Â câgà caa pwi âboro'gà còwâ, ba é naiigà, âna wà kâra è Nyuâaê Pwicîri. ²⁰ ††Ba [é jèe pipanuâe wà Kériso, ba na gà pwi âboro kèe—ba] dau maina wârigà. Êkaa na gà papwicîri è naiigà, ba na gà pwamaina wà Kériso ††!

pai tòpi kà paulo tà tàpé korénito

(Naporomee 7–14)

Popai goro piéa

7 Go tòpi tàwà ni, goro pâ muru na ia guwà pwa tii tîo. [Ia, guwà mara tawèerio pâ] pwiri wâdé na wà pwi paa, âna ticè wâdèe ††? [Â go ina pâ]: Úu, nye wâdé. ² Êco na, târa ma câe caa ipuu imudi, â wâdé na é pa cè wâdèe. Â ipaiwà naa goo wà tô ilàri ††.

†† 6.12 1 Korénito 10.23 ††† 6.13 1 Tésalonika 4.3–5 ††† Ê utimuru, âna târa nanaajè... Pai ina wèe pâ, rà niimiri pâ, ticèmuru naa goo è pwina rà pwa goro è naiirà. Êco na, pwiri è popai bèepwiri, âna popai kà Paulo. § 6.14 Roma 8.11; 1 Korénito 15.20; 2 Korénito 4.14 †† 6.15 Éféso 5.30 ††† 6.16 Mataio 19.5 †† 6.17 Ioane 17.21–23; Roma 8.9–11 ††† 2e phrase—Grec: Pàra èpà na jè pwa, âna wâgòroigé jii è naiijè. †† 1re phrase—Grec: Gona câguwà caa tâmogòori pâ, è naiiwà, âna é wâra pwapwicîri kâra Nyuâaê Pwicîri? †† 6.20 1 Korénito 7.23; 1 Pétèru 1.18–19 ††† 2e phrase—é, Gà pwamainaê goro è naiigà. Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Gà pwamainaê goro è naiigà bau è pwâranümagà, ba du muru na kà Pwiduée. ††† Ticè wâdèe—é, Càru caa ipuu ma wà tô jè ilàri. ††† Na pàra nee tii naa naporomee 7, âna bà naanaimari popai kà

³ Wà pwi paaò, âna wâdé na cibwaa tàutêe, na ru ipuu ma wâdêe. Â wàrapwiri mwara naa goo tô ilàri.
⁴ Â wàilu jècaa, âna nye ticè tàrù kàru, naa goro naiiru. Ba è naii pwi paaò, âna kà tô wâdêe; â è naii tô ilàri, âna kà pwi éaé.

⁵⁶ Gàu cibwaa piwâ na gàu ipuu du duadâ. Êco na, pâri ma gàu tàpo naaco naa na jè ji pàara, wiàna gàu pitêreu, ba na gàu pwawicîri. Nye wâgàu naawê †. Â gée na càué, â wâdé na gàu wâjué còwâ, ba péa cãgàu caa piaabòriu, â péa é tà tacaiu wà *Caatana.

⁷ Napwa naa good, âna nye ticè wâdòo. Â wâdé tóo wiàna pâri ma guwà cau wàrapwiri diri. Êco na [cãcaa ipaiwàijè. Â] wà Pwiduee, âna é jèpa naa tâjè jècaa é bèpitu kêe.

Jèpa aupitûâri tà jèpa âboro

⁸ Wiàna cãgà caa piéa ††, é wiàna gà tô dàpwà, â wâdé na gà pwacèwiiò, â cãgà mwa caa piéa còwâ.
⁹ †Êco na, wiàna pwacoé ma gà pitòimirigà, â wâdé na gà piéa, ba na o càcaa dau maina naa googà, è pâ câbawâdé kâra naiiri âboro.

¹⁰⁻¹¹ ††Tà tàpé na guwà jèe piéa—wiàna gà pwi paaò, é, tô ilàri—â go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa tapàgà piéa. Â càcaa wâgo, âna wà Pwi Ukai na é pitûâ. Â wiàna gà tô ilàri, na gà jèe pâra jii pwi éagà, â wâdé na gà tâa acari. É, wâdé na gà wâjué còwâ, ba na gàu pinaanapô ma wâé.

¹² Wiàna câe caa tô a cèikî wà tô wâdàgà, â wàéni è popai kôo tâgà (â càcaa Pwi Ukai na é ina pwiri, â nye wâgo): Wiàna nùmee na gàu pitànaima wà tóoni, â gà cibwaa tapàgà piéa kàu. ¹³ Â ipaiwà wiàna gà tô ilàri, â câe caa pwi a cèikî wà pwi éagà. Ba wiàna nùmee na gàu piéa, â gà cibwaa tapàgà piéa kàu.

¹⁴ Ba nye gée googà kaa, na é pwi âboro kà Pwiduee †. Â ipaiwà naa goo tô wâdà pwi a cèikî. Ba wiàna càcaa wàrapwiri, â pwiri wà tèpa èpo kàu, âna rà gére wâgòroigè jii è tâa kà Pwiduee ††, êco na jè tâmogòori pâ, é jèe tòpirà naa na tâa kêe.

¹⁵ †††Wiàna nùmee na é pâra jiigà wà pwi éagà, na câe caa pwi a cèikî, â gà naaè ma é pâra. Â o jèe ticè na pigà naa gooé. Â wàrapwiri naa goo tô wâdàgà na câe caa tô a cèikî. Ba wâdé tà Pwiduee na ru pitêreru wà du duadâ §. ¹⁶ †††Â gona gà tâmogòori pâ, pâri ma é udò, [ma tâa tée è *âji wâro, wiàna cãgàu caa pitâiti] †††?

Paulo tà pwi paaò, ma popai na ipaiwà tà tô ilàri, ba naa wâdé pai ina wèe naa na cî. † Nye wâgàu naawê—Grec: Go ina pwiri, ba na go naa tàrù tàu; â càcaa autûâri kôo tàu. †† Wiàna cãgà caa piéa—é, Wiàna gà pwi dàpwà. † 7.9 1 Timotéo 5.14 †† 7.10 Mataia 5.32, 19.9 †† É pwi âboro kà Pwiduee; É jèe tòpirà naa na tâa kêe—Grec: Papwicîriè; Papwicîrirà. ††† Wâgòroigè jii è tâa kà Pwiduee—Grec: Tôri. ††† 7.15 Roma 14.19 § Ba wâdé tà Pwiduee na ru pitêreru... é, Êco na, wiàna pâriu, âna gàu pitànaima. Ba wà Pwiduee, âna é todàu, ba na gàu pitêreu. †† 7.16 1 Pétèru 3.1 ††† Pwiri pai ina wèe pâ, wâdé na gàu pitànaima, ba na ée mwa udò gée googà, pwi béegà. É, pwiri wâdé na gàu pitâiti, ba o câe mwa caa udò, wiàna gàu ciburà iputâmu.

Jè tâa na pai tâa kâjè na é naa tâjè Pwi Ukai

¹⁷ Wàéni è jè autûâri kôo, tâa diri pâ wâra pwawicîri: Wâdé na gà tà tâa na é pai tâa'gà, na ia é naa tâgà wà Pwi Ukai Iésu, béaa kâra é pai todàgà kà Pwiduee. ¹⁸ Wiàna [gà pwi *Juif, na] pwa *kamaî tâgà béaa, â gà nye tâa na é pai pwa-bà. Â wiàna cãgà caa pwi Juif, â gà cibwaa nama gà pwa kamaî tâgà.

¹⁹ ††Ba è pai pwa kamaî, ma è pai câ pwa kamaî, âna piticèmururu naa goo. É pwina âjimuru âna, na gà pitêre dàra pâ aupitûâri kà Pwiduee. ²⁰ Üu, [go ina mwara pâ]: Gà tâa na é pai tâa'gà, béaa kâra pai todàgà kà Pwiduee.

²¹ Wiàna gà pwi *ênawéna kîri kà pwi jè âboro, â gà cibwaa géaa goo è pwiibà. Ba nye piticèmururu naa goo. (Êco na, wiàna ina pâ, tèepaa marigà cè pai tòpi è tàrù'gà, â gà popa.) ²² ††Ba ûna é todàgà wà Pwi Ukai, âna é jèe tipigà, ba na gà pwi âboro kêe.

Â wiàna cãgà caa pwi ênawéna kîri kà pwi jè âboro béaa, â gà jèe pâ nau pwi ênawéna kîri kà Kériso. ²³ Ba [é jèe pipanuê, ba na] é wârigà, goro è wâri wèe na dau maina. Â gà cibwaa nama gà pwi ênawéna kîri kâra pâ âboro.

²⁴ [Go tubanabwé è auniimiri kôo bèepwiri, â go ina mwara pâ: Guwà wârori è wâro kàwà na ara Pwiduee. Â] guwà jèpa tâa na é pai tâa kàwà jècaa, béaa kâra è pai todàwà kà Pwiduee.

Pa âboro dopwa

²⁵ Jèpwi mwara [na ia guwà tawèerio goo] âna wà pa âboro dopwa. [Â wàéni è pai tòpi kôo tàwà.] Nye auniimiri kôo co, ba nye ticè popai cèna é ina tóo wà Pwi Ukai naa goo pwiri. Êco na, pâri ma guwà cèikî naa goo, ba é nama go pwi a pitûâ ††, gée goo è pai wâdé kêe.

²⁶⁻²⁷ Wiàna gà pwi dopwa, â go niimiri pâ, wâdé na o cãgà caa piéa, gée goo pâ maagè còo, na gére tèepaa marijè na pwi pàara bëeni. Êco na, wiàna pwa cè wâdàgà, â cãgo caa ina pâ, na gà mudàra ba na gà tapàgà piéa. ²⁸ Êco na, wiàna nùmagà na gà piéa, â càcaa muru na èpà. Â ipaiwà naa goo wà tô èpo dopwa na nùmee na é piéa. Go ina co pâ, o wâru pâ géaa ma tacai †† na wâro kà du duadâ †††, â wâdé tóo na guwà udò jii.

²⁹ É pwina go ina tàwà, co tèpa gòrobéeò, âna: Càcaa gòiri è pàara na tâa tâjè [ma jè wakè ba kà Pwi Ukai]. Â tapoo nabàni, âna wâdé na jè cau wâro [ba kêe] pwacèwii tàpé na càra caa piéa.

³⁰ Ipaiwà wiàna jè ipwàdée, é, wiàna jè pikîri; â wiàna pwa neemurujè, é wiàna ticè. Ba, naa na diri pâ muru, âna wâdé na jè wâro ma wakè, ba kà Pwi Ukai co †††.

†† 7.19 Roma 2.25; Galatia 5.6, 6.15 ††† 7.22 Philémon 1.16; 1 Pétèru 2.16 †† Pwi apitûâ—Grec: Pwi âboro na go pitêre dàra. †† Géaa ma tacai—Difficulté, problème. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pipaèrà. ††† O wâru pâ géaa ma tacai na wâro kà du duadâ—é, O dau gòò tà du duadâ, naa na pâ aré na o jèe tèepaa. ††† Grec: Â wà tàpé na rà i, âna wâdé na pwacèwii tàpé na càra caa i. Â wà tàpé na rà ipwàdée, âna wâdé na rà pwacèwii tàpé na càra caa ipwàdée.

³¹ †Ba wiàna jè wârori ê wâro-bà naani gòropuu, ma diri pâ muru na tâa na, â jè cibwaa nama rà piâjimuru tâjè. Ba o cau tiàurà diri.

Tâa coo naa goo wakè kà Iésu

³² Nye tàutôo na guwà ipacè naa goro pâ pwi bèepwiri. Wà pwi a cèikî na ticè wâdèe, âna é naa nümee naa goro ê wakè kà Pwi Ukai. Â é mudàra ê pwina wâdé tà Pwi Ukai. ³³ Êco na, wiàna pwa wâdàgà, â gà o dau naa nümagà naa goo ê wâro ni gòropuu. Ba gà o pwa ê pwina o wâdé tà tò wâdàgà, ³⁴ â o pitadàrù ê pwâranümagà.

Â ipaiwà naa goo wà tò a cèikî na é tò dopwa ††, ba é naa nümee co naa goro ê wakè kà Pwi Ukai. É papwicîriê, â é ipanuâê bamwara tée. Êco na wà tò a cèikî na é pwa éaé, âna ée mwa naa nümee naa goro ê wâro ni gòropuu. Ba ée mudàra cè pai wâdéarié kà pwi éaé.

³⁵ Go ina tàwà diri pâ pwiibà, ba na go pitu tàwà, â càcaa na go naa tàwà cè jè naèa. Ba nümoo na guwà wârori ê wâro na wâdé, â na guwà nye po tâa goo co kaa, ê wakè kà Pwi Ukai.

Tàpé na rà tapacîri na rà piéa

³⁶ Jèpwi, âna [wàeni ê popai kôo] goo tèpa âboro èpo ma pa èpo ilàri, na rà tapacîri na rà piéa †. Wiàna é dau câbawâdé tò èpo ilàri wà pwi dopwa, â é niimiri pâ, péa ru ipuu ma wà tóobà ††, â wâdé na ru piéa. Êkaa na o càru caa pwa na èpà. ³⁷ Êco na, wiàna é niimiri ba gòo naa na pwâranümee, pâ, wâdé na càru caa piéa, â [gona ée mwa pwa dà? Go ina pâ]: Nye wâdé na wàrapwiri, wiàna nye ticè pitacoo goo ê pwina nümee goo, â wiàna càru caa ipuu. ³⁸ Êkaa na, wiàna ru piéa ma i tò èpo, â tàpo wâdé. Â wiàna càru caa piéa, â nye dau wâdé awé.

Pa dâpwà

³⁹ ††[Târa tubanabwé, âna wàeni ê popai kôo naa goo pa dâpwà]: Wà tò ilàri na pwa éaé, âna wâdé na ru pitâa, na pàara na é bwaa wâro na wà pwiibà. Â wiàna é bà, â pwa tàrù kà tóoni, ma é piéa còwâ, ma wà pwi jèpwi. Êco na wâdé na é pwi a cèikî naa goo Pwi Ukai. ⁴⁰ Êco na go niimiri pâ, pwiri o wâdé ba kèe, wiàna é tà tâa acari. Nye auniimiri kôo pwiri, êco na é wâgòò mwara ê Nyuâaê Pwicîri.

Â wà tàpé na rà wâri pâ neemururà, âna wâdé na rà pwacèwii wiàna ticè neemururà. † 7.31 1 Ioane 2.17 †† Tô dopwa—Grec: Tô èpo dopwa, é, tò dopwa na é jèe jiiâmù, é, Tô dopwa, é, tò dâpwà.

† 1re phrase—é, Jèpwi, napwa naa goo pwi caa kà tò ilàri dopwa, na é jèe tàpo jiiâmù. Wiàna wàrapwiri, â o wàrani nee tii 36–38:

³⁶ Wiàna é niimiri pâ, càcaa wâdé na é bwaa wéarié naa pwârawâ, â wâdé na é naaé, ba na é piéa, â càcaa muru na èpà. ³⁷ Êco na, wiàna é niimiri ba gòo naa na pwâranümee, pâ, o cêe caa nama é piéa wà tóoni, â nye wâdé, wiàna nye ticè pitacoo goo ê pwina nümee goo.

³⁸ Êkaa na, wiàna é naa tò èpo kèe, ba na é piéa, â tàpo wâdé. Â wiàna cêe caa nama é piéa, â nye dau wâdé kaa. †† Péa ru ipuu ma wà tóobà—Grec: O pwa kamu kà tóobà. †† 7.39 Roma 7.2–3

Ârapwaaailò târa ânuurumuru

8 ††Wàeni popai kôo goro ê pâ noo kâra macii na pwa *ârapwaaailò goo, târa pâ ânuurumuru ††. Pwiri guwà niimiri pâ, guwà cau tâmogòori bwàti pwiibà †. [Guwà ipwacòoco, ba] é autâmogòorimuru na wàrapwiri, âna é péa nama maina nümawà! Êco na é pimeari, âna é pagòo tèpa béejè. ² ††Ba wà tàpé na rà ina pâ rà tâmogòori diri é muru, âna nye âji ticè na rà tâmogòori. ³ Â wà tàpé na rà meari Pwiduée, âna é tâmogòorirà wà Pwiduée.

⁴⁶ †† ††Napwa naa goo é noo kâra macii na naa târa pâ *ânuurumuru: Âjupâra pâ, naa na pai còo kà pàra tèpa âboro, âna wâru pâ muru ni gòropuu ma naa napwéretòotù, na ina goorà pâ 'pwiduée' ma 'pwi ukai'. [Â rà pwamururà ma pwamainarà, â rà pwa ârapwaaailò târa.]

Êco na jè tâmogòori pâ, nye caapwi co Pwiduée, pwi Caa. Nye gée gooé co, na tapoo diri pâ namuru. Â wiàna jè wâro, â jè wâro ba kèe. Â nye caapwi co Pwi Ukai kâjè, âna wà Iésu Kériso. Â nye gée gooé co, na cau tèepaa diri pâ muru. Â nye gée gooé co, na jè tòpi ê *âji wâro.

Niimiri tàpé na càcaa gòo cèikî kàra

Âjupâra pâ, nye dau piticèmururu naa goo pàra 'pwiduée' Â gée goo kaa pwiri, na [guwà niimiri pâ] †† pwa tàrù kâjè ma jè uti é noo kâra macii na pwa ârapwaaailò goo târa.

[Â go tòpi tàwà pâ]: Âjupâra pâ ticèmururu naa goorà, [â càcaa pwicîri tâjè. Êco na jè ipwacòoco.] ⁷ Ba pwa pàra tèpa [cèikî béejè] na càra caa tâmogòori bwàti pwiri. Ba béaa, âna rà mu pwapwicîri târa pâ ânuuru duée. Â nabàni, â wiàna rà uti é noo kâra macii na pwa ârapwaaailò goo, â o càra caa pitère dàra é *pwâratùranigée-goorà, â rà tubaèpà târa pwâranumarà.

Ba rà niimiri pâ rà gére pwamaina pâ muru bèepwiri, gée goo na càcaa pâji gòo é aunünuma kàra. ⁸ Êco na càcaa gée goo é utimuru, na é tòpijè wà Pwiduée. Wiàna jè uti, é, wiàna câjè caa uti, â nye ticèmururu naa goo.

⁹ ††Êkaa na pwa tàrù'gà [ma gà uti, é, câgà caa uti]. Êco na gà niimiri wà pwi jè a cèikî béegà, na càcaa gòo é cèikî kèe. Ba gà péa nama tûu é cèikî kèe, ma nama é pwa na èpà. ¹⁰ Ba wiàna é còogà na gà gére ija naa na ère pwicîri kàra, na ara é ânuuru pâ 'pwiduée' â é

††† 8.1 Apostolo 15.29 ††† Ânuurumuru—Idole. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. Rà icuri é noo kâra macii wà tèpa âboro naa na aupwa jèna. Â càra caa pwaké goro é noo kâra macii na pwa ârapwaaailò goo, ma jè noo kâra macii. Pwacòe ma é tâmogòori wà pwi âboro na é wâri. † Guwà niimiri pâ, guwà cau tâmogòori... Grec: Âjupâra pâ, cau tà tâjè diri é autâmogòorimuru. Rà pi-ina kàra wà tàpé Korénito pâ, rà tâmogòori diri. Â rà niimiri pâ, rà mwù naa na cèikî kàra. †† 8.2 Galatia 6.3 ††† 8.4 Deutéronome 4.39, 6.4; Galatia 4.8 †† 8.6 Éfeso 4.5, 6 ††† Guwà niimiri pâ—Nye wà tàpé Korénito na rà mara ina pâ, pwa tàrù kàra ma rà uti é noo kâra macii bèepwiri, gée goo na ticè pàra 'pwiduée'. Â wà Paulo, âna é úuri ê pwina rà ina, êco na é pa-icòora mwara goro é pwina rà pwa ma é pwina rà niimiri. (Còo 1 Korénito 10.19–20.) †† 8.9 Roma 14.13–15; Galatia 5.13

niimiri pâ, wâdé na é pwaduwa'gà. Â wâgà, âna gà tâmogòori pâ, càcaa pwicîri tâgà. Êco na wâé, âna càcaa gòo é aunünüma kêe. Â wiàna é uti, â o câé caa pitêre dâra bwàti é pwâratûra-nigée-gooé.

¹¹⁻¹² †Â gà còo, nye géé goro é autâmogòori'gà, na gà tubaèpà †† tà pwi béégà, na kîri é cèikî kêe. Â wiàna gà wàrapwiri, â gà pwa mwara tà Kériso, na ia é jèe bà ba kà pwi béégà. ¹³ †Êkaa na, wiàna é pai uti kôo é noo kâra macii, âna o nama é pwa na èpà wà pwi jè a cèikî bééò, â wâdé na câgo caa uti.

É ipwamuruê wà Paulo

9 ††Napwa wâgo, âna pwa tàrù kôo [ma go ilari jii-wà cè bépitu]. Ba go pwi *apostolo, â go jèe còo wà Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè, goo du âraporomeeô. Â go jèe wakè goro nii kêe. Â wâguwà, âna guwà tèpa pwâra wakè kôo. ² ††Â wiàna rà ina wà pàra tàpé pâ, càcaa wàrapwiri, êco na wâguwà, âna guwà tâmogòori pâ nye âjupâra. Ba é wâro kàwà, âna *paâjupâra pâ, go pwi apostolo kà Pwi Ukai ††.

Pwa tàrù kôo ba go pwi a wakè

³ Wàéni béipwamuruô ma otòpi tà tàpé na rà inaô ba èpà: ⁴ ††Gona nye wàibu co [ma wà Barnabas] na ticè tàrù kâbu, ma bu tòpi é utimuru géé goro é wakè kâbu? ⁵ Gona ticè tàrù kâbu, ma bu piéa ma du ilàri a cèikî, ma poparu wiâbu, na bu wakè? Ba rà nye cau wàrapwiri wà Pétèru ⁵ ma wà tèpa jii Pwi Ukai Iésu, ma diri pàra tèpa apostolo. ⁶ Â gona nye wàibu co, na bu wakè dâra mwani, târa ma bu wâro?

⁷ Ba wà pwi coda, âna câé caa wâri [é neemuru paa kêe. Bwa, wâé, âna wâriê naa goro é wakè kêe.] Â wà pwina é câmi jè upwâra, âna é nye uti é pwêe. Â wà pwina é wéaari macii, âna é wâdo é dilé géé goo.

⁸⁻⁹ ††Â jè còo pâ wàrapwiri naa na wâro kâjè na diri pâ tòotù. Êco na câgo caa ina géé good co. Ba jèe nye wii naa na é *Naèà kà Moosé pâ: *Gà cibwaa pacoo é paaci, ma é uti é pwâra blé, na pàara na é còogai, ba kâgà, é u mwatò goro blé.*

Deutéronome 25.4

Wiàna é ina pwiri wà Pwiduée, â gona é ina co é macii? ¹⁰ ††Bwa! É ina ba kâjè mwara, tèpa âboro. Ba wiàna jè û, ma pétâ, â jè tapacîri é jè ére na kâjè, géé goro ârapiûnya.

¹¹ ††[Naa goobu ma wà Barnabas ††, na ia bu jèe picémara tàwà é popai] â bu nye câmi é arapwûru naa na pwâranümawà, târa *napwéretòotù. Â gona muru na dau maina tàwà, ma bu tòpi é pwina pâri, târa pai wâro kâbu, géé goo é pâ neemuruwà naani gòropuu ††? ¹² ††Â wiàna pwa tàrù kà pàra tàpé ma rà tòpi jiiwà, â o nye dau wâdé, wiàna guwà naa tâbu mwara!

† 8.11 Roma 14.15.20 †† Tubaèpà—Grec: Tanoori é cèikî kêe. † 8.13 Roma 14.21 †† 9.1 Apostolo 22.17-18, 26.16; 1 Korénito 15.8-9 †† 9.2 2 Korénito 3.2-3 ††† Ba é wâro kàwà, âna paâjupâra pâ... é. Ba é wâro kàwà naa goo Pwi Ukai, âna paâjupâra pâ, go pwi apostolo. ††† 9.4 Luka 10.8 † Pétèru—Grec: Céphas. †† 9.9 Deutéronome 25.4; 1 Timotéo 5.18 ††† 9.10 2 Timotéo 2.6 †† 9.11 Roma 15.27 ††† Naa goobu ma wà Barnabas—é, Naa goobà ma wà pàra tèpa apostolo. Popai Nous naa na grec. †† Naa na

Bu jèe caa tacoo goowà

Êco na jèe nye câbu mu caa tacoo goowà pâ, na guwà wàrapwiri, â bu naaco, ba na o ticè na rà èrà goo [wà tèpa âboro, na rà tòpi] é *Picémara Wâdé goo wà Kériso.

¹³ ††Guwà tâmogòori bwàti pâ, wà tèpa pwa *ârapwaailò, âna rà nye tòpi é ére géé goro ârapwaailò naa na wâra pwapwicîri. Â wà tèpa ênawéna kâra, âna rà tòpi é ére géé goo pâ âraimeai. ¹⁴ ††Â nye ipaiwà naa goo wà tàpé na rà picémara é Picémara Wâdé. Ba é ina wà Pwi Ukai pâ, wâdé na rà wâro géé goo é popai kâra.

¹⁵ Êco na wâgo, âna nye câgo caa tòpi géé goo, â càcaa majoroé ma go wii tàwà tii bèeni. Bwa, o wâdé na go bà, jii na wàrapwiri! Ba go ipwadée na càcaa pâri ma ina, wà pwi jè âboro pâ, go tòpi mwani jii tàpé na go picémara tàra é Picémara Wâdé †††. ¹⁶ ¹⁸ Câgo caa pi-ina kôo, naa goro pai picémara kôo é Picémara Wâdé. Ba nye wakè na é naa tîo [wà Pwiduée] ma go pwa. Â ée mwa pitèio ba gòo ¹⁹ wiàna câgo caa pwa.

¹⁷ Wiàna wâgo na pitòrigari i wakè bèepwiri, â o wâdé na go tòpi é mwani goo. Êco na [nye wà Pwiduée, na é] pitòrigario, â é cùruo pâ. Â câgo caa tapacîri naa wâriô goro mwani. ¹⁸ O dà cè câmaô? Wàéni: Na go picémara é Picémara Wâdé, wiàna nye ticè wâriô naa goo. Â go ipwadée, ba nye pwa tàrù kôo, ma go ilari cè wâriô, êco na câgo caa ilari.

Go piênawéna kâra âboro diri

¹⁹ Géé goo kaa pwiri, â nye ticè âboro na pitûa kôo. Êco na go piênawéna kâra diri tèpa âboro, ba na o dau wâru géé goorà, na go poparà dari Kériso. ²⁰ ²⁰ Wiàna go tâa jaa tèpa *Juif, â go nye pwacèwiirà, ba na go poparà dari Kériso. Jèe tipio jii é Naèà kà Moosé, êco na go nye pitêre dâra, goorà, ba wàilà, âna rà pitêre dâra.

²¹ Â wiàna go tâa jaa tàpé [na càra caa tèpa Juif] na càra caa tâmogòori é Naèà kà Moosé, â go pwacèwiirà, â câgo caa po tâa co naa goo é Naèà. Â go nye wàrapwiri, ba na go poparà dari Kériso. (Êco na é tâa good é naèà kà Pwiduée, ba go nye ciburà wârori é naèà kà Kériso.)

²² ²¹ Â wiàna go tâa jaa tàpé na càcaa gòo é cèikî kâra, â go wâro pwacèwiirà, ma go pagòrà, ba na rà wâro wiâ Kériso ²². Üu, go nye wâro pwacèwii tàpé na go tâa jaarà, na diri pai pwa wèe, ba na o pwa tèpa âboro géé goorà, na rà o medari Kériso ²³. ²³ Diri é pwiibà, âna go

pwâranümawà, târa napwéretòotù; Pâ neemuruwà, naani gòropuu—Spirituèl; Matériel. †† 9.12 Apostolo 20.34; 2 Korénito 11.9 ††† 9.13 Deutéronome 18.1-3 ††† 9.14 Mataio 10.10; Luka 10.7; Galatia 6.6 ††† Dernière phrase—Grec: O nye ticè âboro cèna é patâjii jiiio é ipwadée kôo bèepwiri. 18 9.16 Jérémie 20.9 19 Ée mwa pitèio ba gòo—Grec: O dau pwaée kôo. 20 9.20 Apostolo 21.20-26 21 9.22 2 Korénito 11.29 22 Ma go pagòrà... Grec: Ma go poparà dari Kériso. 23 Na rà o medari Kériso—Grec: Na go padòrà.

pwa, ba na é pâra pâ † é Picémara Wâdé. Â, naa wàrap-wiri, â o tà tôte è pâ aupwényunyuâari kêe.

Go tà itàa ba na go piétò

²⁴ Guwà tâmogòori pâ, wà pwina é piétò, naa na é pi-itàa, âna é tòpi è câmaê. Â càcaa wà diri tèpa itàa na rà tòpi. Êkaa na wâdé na guwà itàa, ba na guwà tòpi è câmawà! ²⁵ ††Wà tèpa itàa ma tèpa ipaa, âna rà dau ip-wabwàtirà, ma piaabòrirà, ba na rà o piétò. Napwa naa goo è câmarà, âna o càcaa tâa dàra gòiri.

Êco na é câmajè, [wàijè tèpa cèikî] âna ée mwa tâa dàra gòiri awé. ²⁶ Êkaa pwiri na go itàa bwàti, ba na go tèepaa naa na é pwàadèrèè. Â, na go piokée, â go tò bwàti îò, târa ma coogée. ²⁷ †† go piaabòrio, â go wakè, ba na go ipwabwàti è naiio, târa ma é pacoo è câbawâdé kôo. Ba o càcaa wâdé, wiàna câe caa tòpio wà Pwiduée †, gée na càuru è pai picémara kôo è popai kêe tà pàra tàpé.

Cibwaa ipwamaina duée imudi

10 ††Tèpa cèikî béeò, go taniimiri tàwà, è pwina tèepaa mari tèpa jooorojè ††, wà tèpa *Isaraéla biu. [Ba wà Pwiduée, âna é tòcia tàra è naigé naa namaré.] Ba é nama é pâra béaa kàra è jè nee, ba na é wéaarirà. Â rà cau jépàgà diri è nawià Mii. ² Â [pwacèwii na] cau *upwaarà, naa na i nee, ma nawià, ba na rà o caapwi ma wà *Moosé [pwi a pitûâ kàra].

³ ††Â rà cau ija diri è utimuru me géenidò nap-wéretòotù ⁵, na é naa tàra wà Pwiduée. ⁴ ††Â rà cau wâdo mwara è jawé na é naa tàra. Ba nye goro kaa è pàtamee, na é nama joro i jawé, gée goro pwi atù na pâra wiàrà. Â è pwi atù bèepwiri, âna wà Kériso.

⁵ ††Êco na, [gée na càuru diri pâ pwi bèepwiri, âna] wâru gée goorà, na càcaa wâdé tûâ kàra tà Pwiduée, â é nama rà bà, â è tòdidirirà naa namaré.

Cibwaa ipwacèwii Ba Isaraéla biu

⁶ ††Diri è pâ pwi bèepwiri, âna târa câmu tâjè, ba na jè cibwaa pwaduwa kàra. Â jè cibwaa niimiri pâ, jè pwa na èpà, pwacèwiirà:

⁷ ††Jè cibwaa pwamaina tèpa duée imudi, pwacèwii pai pwa kà pàra tàpé gée goorà. Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Rà tâaboo naa na pi-ija. Â rà câbu imudi. [Â rà pwamaina è pâ duée imudi.]*

Exode 32.6

† Pâra pâ—Se répandre. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bwiri pâ. †† 9.25 Filipi 3.14; 2 Timotéo 2.4–5, 4.7–8 † 9.27 Roma 8.13, 13.14 †† Câe caa tòpio wà Pwiduée—Grec: Tòpò-o naa goro jènereê (disqualifié). Pwicîri jiiè na é itàa naa na pi-itàa. †† 10.1 Exode 13.21–22, 14.22–29 ††† Jooorojè—Wâru tèpa cèikî naa Korénito na càra caa tèpa Juif (tèpa Isaraéla). Êco na é ina wà Paulo pâ, jooorojè, ba, é ina wà Pwiduée pâ, na wàijè diri tèpa cèikî naa goo wà Kériso, âna jè pwacèwii tèpa gòobàra Abéaama, pwi joooro tèpa Isaraéla. (Còo Galatia 3.29.) ††† 10.3 Exode 16.35 § Me géenidò napwéretòotù—Grec: Spirituel. Ipaiwà mwara naa goo pâ popai nye gée goro kaa è pàtamee na nee tii 4. † 10.4 Exode 17.6; Nombres 20.11 †† 10.5 Nombres 14.29–30 † 10.6 Nombres 11.4,34; 1 Korénito 10.11 †† 10.7 Exode 32.6

⁸ ††Jè cibwaa ipuu imudi, pwacèwii pàra tàpé. Ba gée goo kaa pwiri, â rà po 23 000 tàpé na rà bà, naa na caapwi tòotù.

⁹ ††Jè cibwaa gàdà Pwi Ukai ††, pwacèwii pàra tàpé, na utirà dòea, â rà bà.

¹⁰ ††Jè cibwaa pikûu, pwacèwii pàra tàpé. Ba wà Pwiduée, âna é cùru pâ pwi jè *angela kêe na pòtamwararà.

¹¹ Diri è pâ aré-bà, âna tèepaa mari wà tèpa Isaraéla biu, ba na câmu tâjè. Â jèe wii diri, ba na jè ipwacòoco. Ba o tàpo tèepaa è pwàadàra è pàara bèeni. ¹² Wàèp-wiri, wà pwina é niimiri pâ gòo è cèikî kêe, âna é ip-wacòoco, ba é péa tà tûu!

¹³ [Êco na wâdé na guwà tâmogòori pâ]: Diri è pâ tacai na tèepaa mariwà, âna pwacèwii pâ tacai kà pàra tàpé. Â wà Pwiduée, âna ée pwi a pacoo è auinabéaa kêe, â o câe caa nama é wénari è nii kàwà i tacai. Â ée mwa paari tàwà è pai udò jii, ba na guwà o nye tà cimwü naa na tacai.

¹⁴ Êkaa, co tèpa âji béeò, wâdé na guwà upiri è ipwamaina duée imudi.

Jè caapwi ma Kériso

¹⁵ Guwà pi-ina kàwà pâ, guwà tèpa tàmanga ††, ma guwà tâmogòori pitèi bwàti pâ muru. Wiàna wàrap-wiri, â guwà pitèi cai è pwina go ina tàwà ni: ¹⁶ ¹⁸ [Na jè ija è utimuru kà Pwi Ukai] â jè pwaolé tà Pwiduée goo è wârado goro dipâa—pai ina wèe pâ, domii kà Kériso, [na joro, na ia é bà ba kâjè]. Â è poloa na jè ipàdi, âna è naii Kériso. Ûna jè wâdo, ma ija, â jè caapwi ma wà Kériso. ¹⁷ ¹⁹ Â cau wàijè diri na jè ija i poloa, â jè tàgére caapwi naiiri âboro. Ba jè cau ija gée goro è poloa na caapwi.

Cibwaa pitànaima ma pâ duée!

¹⁸ ²⁰ Guwà niimiri cai [è pai pwapwicîri kà] tèpa Isaraéla. Wà tàpé na rà uti è *ârapwailò na naa tà Pwiduée, âna rà pâ nau caapwi ma wàé. ¹⁹ ²¹ Â càcaa ipaiwà naa goo wà tàpé na rà pwa ârapwailò târa pâ ânuuru [muru na rà ina goorà pâ] 'pwiduée!' Ba piticè-muru naa goo pâ pàra 'pwiduée', â piticè-muru naa goo pâ ârapwailò na naa tàra.

²⁰ ²² Êco na guwà ipwacòoco. Ba pwa pâ duée [na rà cicara wà Pwiduée]. Â nye wàilà kaa na rà tòpi è pâ ârapwailò bèepwiri. Â è utimuru na naa târa pâ duée, âna càcaa naa tà Pwiduée, na é caapwi co. Â càcaa wâdé tôte, na guwà pitànaima ma è pâ duée ²³.

²¹ ²⁴ Guwà tère, làpé! Càcaa pâri ma guwà picapai wâdo è wârado kà Pwi Ukai, bau è wârado kàra pâ duée imu-

† 10.8 Nombres 25.1–9 † 10.9 Nombres 21.5–6 †† Pwi Ukai—Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Wà Kériso.

†† 10.10 Nombres 16.41–49 ††† Guwà pi-ina...guwà tèpa tàmanga—Grec: Go patûrawà, pwacèwii wiàna guwà tèpa tàmanga.

18 10.16 Mataio 26.26–28 19 10.17 Roma 12.5 20 10.18 Lévitique 7.6 21 10.19 1 Korénito 8.4 22 10.20 Deutéronome 32.17; Auinapàpâri 9.20 23 Pwa tàrù kâjè ma jè uti è noo kàra macii na pwa ârapwailò goo, êco na jè ipwacòoco, na jè cibwaa pwapwicîri târa pâ duée. 24 10.21 2 Korénito 6.15–16

di! Â càcaa pâri ma guwà picapai ija ê utimuru kà Pwi Ukai, bau ê utimuru kâra pâ duée imudi! ²² †Wânau, nûmawà na guwà nama é putàmu wà Pwiduée? É, pwiri guwà niimiri pâ dau pwa nii kàwà jiié?

Jè pwa diri ba na o ipwamaina Pwiduée

²³ ††[Jè wâjué còwâ] naa goo auina kàwà, pâ «Nye ticè muru na papwicîri jiio.» Â go ina mwara pâ, càcaa êdiri pâ muru na wâdé. Nye âjupâra pâ, nye ticè na papwicîri jiié, [tèpa naî Pwiduée] êco na càcaa êdiri pâ muru na pagòo tèpa béejè. ²⁴ †Wâdé wiàna jè cibwaa po mudàra co é pwina wâdé ba kâjè; jè mudàra mwara pwina wâdé ba kà pàra tàpé.

²⁵ [Wàeni é pwina gà mwa pwa]: Wiàna gà wâri é noo kâra macii naa na aupwa jèna, â gà cibwaa pitawèerigà [pâ, pwiri utimuru târa pwa ârapwailò]. Â, na wàrapwiri, â o càcaa tubagù é *pwâratùra-nigée-googà. [Ba napwa naa goo é utimuru, âna nye ticè na pwicîri tâjè.] ²⁶ ††Ba: É gòropuu diri, bau diri é pwina tâa na, âna kà Pwi Ukai.

Psaume 24.1

²⁷ Ipaiwà na rà todàgà wà tàpé na càra caa tèpa cèikí. Â gà pâra, â gà cibwaa piwà na gà ija. Â gà cibwaa tawèerirà goro é utimuru, ba na o càcaa tubagù é pwâratùra-nigée-googà. ²⁸⁻²⁹ ††Éco na, wiàna é ina tâgà wà pwi âboro pâ: «Wàeni utimuru na naa târa duée», â gà cibwaa ija. Â càcaa wàrapwiri googà, â wàrapwiri gooe, ba na gà cibwaa tubagù é pwâratùra-nigée-gooe.

[Pwiri guwà o tòpi tòo pâ]: «Gorodà na go pitèrè dâra é aunünüma kà pwi jèpwi? ³⁰ ††Ba wiàna go pwaolé tà Pwiduée goro é utimuru, â gorodà na o pitèio goro pai uti kòo?»

³¹ ††[Â go ina pâ]: Na ga ija, â na gà wâdo, â gà cau pwa, ba na béipwamaina Pwiduée. Â ipaiwà naa goro diri pâ muru na gà pwa. ³² ††Â gà ipwacòco goro pâ tûâ'gà, ba gà péa tanoori é pwâratùra-nigée-goo pwi jè âboro—wiàna ina pâ, pwi jè *Juif, é, wà pwi âboro na câé caa pwi Juif, é, wiàna pwi jè âboro géé na wâra pwapwicîri kà Pwiduée.

³³ ††Â napwa naa good, âna go wàrapwiri ††. Ba câgo caa imudàra cè wâdé kòo acari. Â go o imudàra cèna wâdé ba kà diri tèpa âboro, ba na o wâru géé goorà, na rà o udò, [ma tâa târa é *âji wâro].

11 ††Üu, guwà ipwacèwiio, ba go ipwacèwii Kériso.

tûâ kâjè na jè pwapwicîri naima

(Naporomee 11–14)

Pai târamiri pûrujè

² Go jèe naa tàwà pâ nyamanya ma pâ ârapupûra [na ia go jèe tòpi]. Â go ipwàdée goowà, â go picâdiriwà, ba guwà nye tà niimiri, â guwà wâro wiâra ^{††}. ³ ††Â pwa mwara jè muru na nûmoo na guwà tâmogòori. Wàeni: Wà Kériso, âna é pwi a pitûâ ^{††} kà pwi paa; â wà pwi paa, âna é pwi a pitûâ kà tò wâdèe. Â wà Pwiduée, âna é pwi a pitûâ kà Kériso, [pwacèwii na é pûrujè, âna pwi a pitûâ kâra naiiri âboro kâjè].

⁴ Wà pwi âboro na é târamiri é pûrué na é pwapwicîri, é, na é ipa popai naa na nee Pwiduée, âna câé caa papwicîri wà Kériso, na é pwi a pitûâ kèe.

⁵⁻⁶ Éco na, napwa naa goo wà tò ilàri, âna wâdé na é târamiri é pûrué, na é pwapwicîri, é, na é ipa popai naa na nee Pwiduée. É wàrapwiri, ba na é paari pai pitòimiri kèe wà pwi éaé, na é pwi a pitûâ kèe. Wiàna câé caa wàrapwiri, âna pwacèwii na tàpi pûrué, muru na kamu ^{†††} ba kà tò ilàri ^{†††} [naa jaajè].

⁷ †††Napwa naa goo wà pwi paa, âna é cibwaa târamiri é pûrué ¹⁸ [na é pwapwicîri]. Ba wà pwi paa, âna é pwacèwii é ânuuru muugère kà Pwiduée ¹⁹. Éco na wà tò ilàri, âna é pwényuâa ma muugère kà pwi paa. ⁸ ²⁰ Ba wà Pwiduée, âna câé caa tapoo é paa gée goro é naii tò ilàri. Â é tapoo é ilàri gée goro é naii pwi paa. ⁹ Â câé caa tapoo é paa ba kà tò ilàri, â é nye tapoo é ilàri ba kà pwi paa.

¹⁰ Wàépwiri é majoroé ma é târamiri é pûrué wà tò ilàri. Ba wàrapwiri goo wà tèpa *angela ²¹.

¹¹ Éco na, naa na pai tòpò kà Pwi Ukai ²², âna, wiàna ticè ilàri, â o nye ticè paa. Â wiàna ticè paa, â o ticè ilàri. ¹² Ba wiàna é tapoo ilàri gée goro naii pwi paa wà Pwiduée, â âjupâra mwara pâ, wà pwi paa, âna pitèpaé géé goo tò ilàri. Â wàilu, âna ru cau me géé

††† Jèpa pi-itè pâ jèpa nyamanya, naa na pâ jèpa napò ma jèpa pàara. Na pàara kà Paulo, âna càcaa wâdé, na gòri wàrapûru pwi paa; â càcaa wâdé na pwârû pûru tò ilàri. Wâdé na tòmiri pai pwa kâjè, wiâra nyamanya kâra Ba kâjè, â na càcaa tanoori wà tèpa jènerejè. †† 11.3 Genèse 3.16; Éféso 5.23 †† Pwi apitûâ—Grec: Pwi pûru. ††† Kamu—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pitubaârakaée. ††† Muru na kamu ba kà tò ilàri—Wà tèpa Juif béaa, âna rà tàpi pûru tò ilàri na é pwa pâ tûâ na èpà. Tâpi pûru pa ilàri gòronaigé mwara. Grec: Â wiàna tàutèe na é târamiri é pûrué, â wâdé naa tàpi! ††† 11.7 Genèse 1.26–27 18 É cibwaa târamiri é pûrué—é, Ticè pitacoo gooe na é târamiri é pûrué. 19 Pwacèwii...Pwiduée—É jèe tòpò pwi âboro wà Pwiduée, ba na é pwacèwii, wâé Pwiduée. 20 11.8–9 Genèse 2.18–23 21 Ba wàrapwiri goo wà tèpa angela—Càcaa pwéelaa pai ina wèe. Wàeni pàra auniimiri kà pàra tèpa dotée goro é Tii Pwicîri: • Wà tò ilàri, âna é paari tà tèpa angela pâ, pwa tàrù kèe, ba na é pwapwicîri ma ipa popai naa na nee Pwiduée. Â é tàrù bèepwiri, âna é me géé goo wà Pwiduée. É, • É paari tà tèpa angela pâ, é papwicîri pwi éaé. É, • É pipwamurué jii wà tèpa angela kà Caatana (tèpa duée), ûna é gére pwapwicîri. É, • O pwa pàtâmee jii pâ duée, ba na é piétò jiià. 22 Naa na pai tòpò kà Pwi Ukai—é, Naa na wâro kâjè naa goo Pwi Ukai.

† 10.22 Deutéronome 32.21 †† 10.23 1 Korénito 6.12 † 10.24 Roma 15.1–2 †† 10.26 Psaume 24.1 †† 10.28 1 Korénito 8.7 ††† 10.30 1 Timotéo 4.4 ††† 10.31 Kolosé 3.17 † 10.32 Roma 14.13 †† 10.33 1 Korénito 9.20–22 ††† 1re phrase—é, Guwà ipwacèwiio. (Còo 1 Korénito 11.1.) ††† 11.1 1 Korénito 4.16

goo wà Pwidueé, ba wà Pwidueé na é tapoo diri pâ muru.

¹³ Gona guwà niimiri pâ, wâdé wiàna câé caa târamiri é pûrué wà tô ilàri, na é pwapwicîri tà Pwidueé? Wâdé na guwà pinûnûma cai bwàti naa goo, ma pitèi cai.

¹⁴ Wà pwi paa na dau gòri é wàrapûrué, âna po dau kamu ba kâjè. Ba nye càcaa wàrapwiri wiàra é càra na naa tâjè †. ¹⁵ Â wà tô ilàri, âna nye naa tée, ba na gòri wàrapûrué, bêtâramiri é pûrué, ba pwényuâa ma muugère kêe. ¹⁶ Â wiàna pwi càra âboro-bà, âna câé caa wâdé tà wà pwi jèpwi, â go ina co pâ nye câmaajé tâbà ††. Â ipaiwà pai pwa bèepwiri naa na pàra wàra pwapwicîri.

Caanilo—Pa-utimuru

¹⁷ Go patùrawà ni, goro pâ tûa kàwà na càcaa wâdé tóo. Ba, na guwà mu picaatâa [nau pwapwicîri] â guwà dau pitubaèpà tàwà [gée goro é pâ càrawà na èpà].

¹⁸ †Ba jèpwi, âna go tère pâ, na guwà ipitiri, â guwà pitadàrùwà. Â go niimiri pâ, âjupâra é pwâratùra bèepwiri. ¹⁹ (Èco na péa wâdé wiàna pwa cè pitadàrù wânabibiu kàwà, ba na jè tâmogòori tàpé na rà âjupâra.)

²⁰ Jèpwi: Na guwà pitànaima, â guwà niimiri pâ, na guwà pi-ija é utimuru kà Pwi Ukai ††. ²¹ Èco na guwà pitòri, ba wà pàra tàpé, âna rà copwa, â wà pàra tàpé, âna rà ipwirié. ²² Wànau? Nye ticé pwârawâ kàwà ma guwà ija ma wâdo wê? Gona càcaa âjimuru tàwà é wàra pwapwicîri kà Pwidueé? Â nûmawà na guwà tubakamu tàpé na ticé kàra? Go mwa inaanau †† tàwà? Pwiri guwà niimiri pâ go mwa picàdiriwà? Bwa!

Ère Caanilo—Pa-utimuru

²³ Guwà tère! Wàeni mwara é nyamanya, na ia go tòpi jii wà Pwi Ukai, âna go pacâmuriwà goo: Na bàrane, na icuri wà Pwi Ukai Iésu na, âna é popa é poloa.

²⁴ ††Â é pwaolé tà Pwidueé goo, â é tubiti ma ipâdi, â é ina pâ: «Èni, âna naiio, na go panuâ ba kàwà. Wiàna guwà ija, â guwà pitaniimiri é pwina go pwa tàwà.»

²⁵ ††Gée na càuru é pi-ija, â wà Pwi Ukai, âna é popa mwara é wârado dipâa, â é ina pâ: «Èni, âna câmu kâra *aupwataâboro na bwaa âmué—aupwataâboro na é pwa wà Pwidueé goro é domii kôo [na joro, ba na é tòpò pinaanapô naa nabibiu kàwà ma wâé]. Wiàna guwà wâdo, â guwà pitaniimiri é pwina go pwa tàwà.»

[Wàépwiri é popai kà Pwi Ukai Iésu.] ²⁶ Èkaa na, wiàna jè ija ma wâdo, â târa inapàpari é pai bà kà Pwi Ukai ba kâjè, tèepaa naa goro cè pai wâjué me còwâ kêe.

Jè pwapwicîri Caanilo—Pa-utimuru

²⁷ †Wiàna gà tòpi imudi é poloa ma é wârado dipâa kà Pwi Ukai, â gà còbèedari é naiié bau é domii kêe.

²⁸ Èkaa na, gà nye mara pinûnûma bwàti, béaa kâra é pai ija ma wâdo'gà. ²⁹ Ba wiàna gà ija ma wâdo, âna câgà caa còoina é naii Pwi Ukai ††, â ée mwa pitèigà wà Pwidueé, â ée mwa naa wârimuru'gà.

³⁰ Wàépwiri kaa, na wâru gée goowà, na rà tâa na aré ma maagé, tiagoro na rà bà. ³¹ Wiàna jè mara pitèi bwàti é càrajè, â pwiri o câé caa pitèijè wà Pwi Ukai [ma naa wârimuru kâjè]. ³² ††(Èco na, wiàna é tèijè ma patàrùjè, âna târa ma o câjè caa dau pwa wârimuru, ma tèpa âboro gòropuu.)

³³ Èpwiri co tèpa cèikî béedò, wiàna guwà picaatâa goro é pi-ija kà Pwi Ukai, â guwà pitapaciwà. ³⁴ Ba wiàna guwà po dau copwa, â wâdé na guwà mara ija béaa naa pwârawâ kàwà. Ba na wàrapwiri, â wiàna guwà ipitiri, â o câé caa naa wârimuru kàwà wà Pwidueé.

[Nabwé naawê.] Napwa naa goo pàra pwina guwà ilari jiio, âna go o mwa ina tàwà, wiàna go mwa wâjué me còwâ dariwà.

Âraimeai gée goo Nyuâaê Pwicîri

12 Tèpa cèikî béedò, go patùrawà ni, goro pâ âraimeai, na me gée goo é Nyuâaê Pwicîri. Ba wâdé na guwà tâmogòori bwàti é pai pwa goo.

² †Béaa, na bwaa câguwà caa pâji tâmogòori wà Pwidueé, âna guwà pwamaina pâ *ânuurumuru na guwà ina pâ 'pwidueé', na ticé wâro goorà. Â, na guwà wàrapwiri, â rà pa-imwûruwà pâ duée imudi. Â càcaa pâri ma guwà cicararà ††.

³ ††[Èco na nabà, âna é popawà é Nyuâaê Pwicîri kà Pwidueé]. Â nûmoo na guwà câmogòori é pwina me gée gooé. Ba wiàna é tûra gée goo é Nyuâaê Pwicîri, wà pwi jè âboro, â o càcaa pâri ma é pinajajai Iésu. Â wiàna é inapàpari pâ, wà Iésu, âna é Pwi Ukai, â nye gée goo kaa é Nyuâaê Pwicîri.

Caapwi co Nyuâaê Pwicîri na é naa

⁴⁵ ††Nyuâaê Pwicîri, âna é jèpa naa tâjè jècaa pâ âraimeai †† na pi-ité. Â wiàna wâru pâ jèpa pai piênawéna kâjè, èco na jè piênawéna kà Pwi Ukai na é caapwi co. ⁶ Â wâru pâ jèpa wakè kâjè, èco na caapwi co Pwidueé na é wakè goo'jè diri. ⁷ Â é Nyuâaê Pwicîri,

§ 11.27 Héberu 10.29 †† Câgà caa còoina é naii Pwi Ukai—Ârailu pai ina wèe: Jèpwi âna, Câgà caa còoina pâ, guwà caapwi ma wà tèpa cèikî béegà na rà ija ma wâdo, ba guwà cau caapwi naiiri âboro, é naii Kériso. Jèpwi âna, Câgà caa còoina pâ é pwina gà wâdo ma ija, âna {câmu kâra} é naii Kériso ma domii kêe, na é bà ba kâgà; âna muru na dau pwicîri. ††† 11.32 Héberu 12.5-6 †† 12.2 Habakuk 2.18-19 ††† Grec: Guwà tâmogòori pâ, na pàara na guwà bwaa tèpa paiens (tàpé na càra caa tâmogòori Pwidueé), âna ipa-imwûruwà goro pâ idoles (ânuuru pâ 'pwidueé') na càcaa pâri ma rà tûra. Èco na rà pitûa kàwà. †† 12.3 1 Ioane 4.2-3 †† 12.4 Roma 12.6 ††† Âraimeai—Pai ina wèe ni pâ, é nii bau é autâmogòorimuru na naa tâjè, ba na jè wakè kà Pwidueé, ma ipagòo é wàra pwapwicîri kêe (talent, aptitude, capacité).

† È càra na naa tâjè—Grec: La nature. Munaa pai ina wèe ni pâ, tèpa nyamanya kà tèpa âboro. †† Câmaajé tâbà—é, Câmaajé tóo. † 11.18 1 Korénito 1.10-12 †† Utimuru kà Pwi Ukai—Naa na bé-tapoo wàra pwapwicîri, âna nye ticé Caanilo, é, Pa-utimuru (Sainte-Cène, eucharistie) pwacèwijiè. Rà nye ija pwacèwii pai ija kâjè diri tòotù. †† Inaanau—Ina pâ wànau. ††† 11.24-25 Mataio 26.26-28; Maréko 14.22-24; Luka 22.19-20 ††† 11.25 Exode 24.6-8; Héberu 8.8-13

âna é paari é pai tâa goojè kêe, ûna é naa tâjè jècaa é jèpa âraimeai, ba na o pagòo diri [è wâra pwapwicîri].
⁸⁻¹⁰ É naa tà pwi jèpwi, jè âraimeai, â é naa tà pwi jèpwi, jè âraimeai. Âna nye pwi caapwi Nyuâaê Pwicîri na é naa. [Wàéni pàra pwi] †:

È pai tâmogòori tèi bwàti pâ muru;
 È popai goro autâmogòorimuru;
 È cèikî na maina;
 È pai nama tiâu maagé;
 È pai wakè goro pàtamee;
 È pai ipa popai naa na nee Pwiduée (*péroféta);
 È pai nadàrù è pwina me gée goo wà Pwiduée, ma è pwina càcaa me gée gooé;
 È pai tùra na pâ pwâratùra na ité ††;
 È pai bii è pâ pwâratùra bèepwiri.

¹¹ Èdirì pâ pwiibà, âna nye è Nyuâaê Pwicîri na é ipâdi tâjè jècaa wiâra câbawâdé kêe.

Wâguwà naima âna guwà naii Kérìso

¹² ††Guwà jèe còo cai è naiijè [wàijè tèpa âboro]: Nye caapwi naiiri âboro, êco na nye dau wâru è nyi ére gée goo. Â ipaiwà naa goo è naii Kérìso, [pai ina wèe pâ, è wâra pwapwicîri kêe]. ¹³ ††Ba jèe cau *upwaaajè naa goo è Nyuâaê Pwicîri na è caapwi, ba na jè o caapwi naiiri âboro. [Âjupâra naa goojè diri tèpa cèikî] wiàna jè tèpa *Juif, é, câjè caa tèpa Juif; â wiàna jè tèpa *ênawéna kîri kâra pâ âboro, é, wiàna pwa târù kâjè. Ba jè cau tòpi è Nyuâaê Pwicîri naa na è pwâranümajè.

¹⁴ Â napwa naa goo è naiiri âboro, âna wâru pâ ére gée goo. ¹⁵ Â câé caa ina è âjè pâ: «Gée goo na câgo caa îjè, â câgo caa tâa na naiiri âboro.» ¹⁶ Â câé caa ina è pwâranyürujè pâ: «Gée goo na câgo caa âraporomeejè, â câgo caa tâa na naiiri âboro.» ¹⁷ Ba wiàna ina pâ, nye po êco è âraporomeejè naa na naiijè, â jè o mwa wànau târa cè pai tère kâjè? Â wiàna ina pâ, nye po êco pwâranyürujè naa na naiijè, â jè o mwa wànau târa pai tère ûraara muru?

Wà Pwiduée na é jèpa tòpòjè

¹⁸ Ba wà Pwiduée, âna é jèpa tòpò jèpa ére, naa na naiiri âboro, wiâra è nye pai niimiri kêe. ¹⁹ Â wiàna ina pâ, nye po êco caapwi ére, â o càcaa naiiri âboro na tâbawêe.

²⁰ Ûu, ba wâru diri è pâ jèpa ére gée goro è naiiri âboro. ²¹ Wàépwiri na, càcaa pâri ma é ina è âraporomeejè târa îjè pâ: «Càcaa pwamuru naa googà.» Â càcaa pâri ma é ina è pûrujè târa du âjè pâ: «Càcaa pwamuru naa goou.»

²² Jèpwi mwara, âna pwa pàra ére gée goro è naiijè, na jè niimiri pâ, ticè nii kâra. Êco na nye wàilà kaa na

† Na pàra nee tii na è naporomee bèeni, âna wâru pâ popai na caapwi pai ina wèe, naa na paicî. Â câbà caa ciburà ina còwâ è pwina caapwi. †† Pwâratùra na ité—È pwâratùra na câjè caa câmu goo, na jè pwamaina Pwiduée goo. Pwiri è âji pai tèpa âboro, pwiri è pai tèpa angela (còo 1 Korénito 13.1), pwiri càcaa âji paijè. ‡ 12.11 1 Korénito 7.7 †† 12.12 1 Korénito 10.17 †† 12.13 Galatia 3.28

dau pwamuru naa goorà. ²³ Â è pâ ére na jè pinaap-wàniri, âna jè nye dau pipapwicîrirà. Â è pâ ére na câjè caa còo, âna jè dau piwéaarirà, ²⁴ jii è pàra ére. Ba nye wàrapwiri, pai tòpò kà Pwiduée è naiijè.

²⁵ Â ékaa, na càcaa pâri ma pitadàrù è naiijè. Â èdiri pâ ére bèepwiri, âna rà nye pitòimìrirà còwâ. ²⁶ Ba wiàna é tâa na aré pwi jè ére, â èdiri pàra ére, âna rà cau tâa na aré ma wàé. Â wiàna ipwamaina jè ére, â wàilà diri, âna rà cau ipwàdéé ma wàé.

Pàra wakè naa na wâra pwapwicîri

²⁷ ††Wâguwà naima, âna guwà naii Kérìso, è wâra pwapwicîri kêe. Â wâguwà jècaa, âna guwà jèpa ére gée gooé. ²⁸ ††Â wàéni [pàra tèpa wakè] na é jèe tòpò wà Pwiduée naa na wâra pwapwicîri:

Tèpa apostolo, na rà tèpa pàbéaa;
 Tèpa ipa popai (péroféta);
 Tèpa picémara popai;

Â wàéni pàra tàpé mwara:
 Tèpa wakè goro pàtamee;
 Tèpa nama tiâu maagé;
 Tèpa pitu tà pàra tàpé;
 Tèpa pitûâ;
 Tèpa pwa pâ pwâratùra na ité.

²⁹ Gona [guwà niimiri pâ] jè cau tèpa *apostolo diri? Bwa! Â câjè caa capai tèpa péroféta diri, ma tèpa picémara popai, ma tèpa wakè goro pàtamee. ³⁰ Â gona jè cau tèpa nama tiâu maagé, ma tèpa pwa pâ pwâratùra na ité, ma tèpa bii pâ pwâratùra bèepwiri? Bwa. [Ba jèe naa tâjè jècaa è jèpa âraimeai.] ³¹ ††Â wâguwà, âna wâdé na guwà iari è pâ âraimeai na pwamuru naa goo.

Êco na go o mwa paari tàwà è naigé na dau piwéna ma wâdé awé.

Pimeari

13 Wiàna go pwa pâ pairi pâ âboro diri, ma pâ pai tèpa *angela, â wiàna ticè pimeari good, â nye po pwa aio co, pwacèwii kilo, é, târa ilò na é tûu ††.
² ††Wiàna go pame popai kà Pwiduée; wiàna go tâmogòori diri pâ muru ni gòropuu, pâ muru na tâa na wâbinyiri; â wiàna ticè pimeari good, â nye piticèmururu naa good. Wiàna dau maina cèikî kòo, ma go pagù pâ jaa, â wiàna ticè pimeari good,

††† 12.27 Roma 12.5 ††† 12.28 Éfésò 4.11-12 § 12.31 1 Korénito 14.1 †† Târa ilò na é tûu—Grec: Sinebalo (cymbale) na pwa aié. ††† 13.2 Mataio 17.20

â nye piticèmuru naa goodò.
³ Wiàna go naa
 diri pâ neemuruô
 tà tàpé na ticè kàra;
 â wiàna go panuâ naiio
 ba na go pi-ina kôo †,
 â wiàna ticè pimeaari goodò,
 â nye piticèmuru naa goodò.

Wàéni pai pwa wàra pimeaari

⁴ Wàéni ê pai pwa
 wàra ê pimeaari:
 Jè pidàpwicâarijè.
 Jè pitu tà pàra tàpé.
 Câjè caa tèpa piboo.
 Câjè caa pi-ina kâjè.
 Câjè caa tèpa maina nûma.
⁵ Câjè caa pwa-imudiri muru.
 Câjè caa piniimirijè co.
 Câjè caa tèpa putàmù.
 Câjè caa tèpa tà niimiri na èpà
 naa na pwâranùmajè.
⁶ ††Wàéni ê pimeaari:
 Na jè ipwàdée
 goro ê âjupâra;
 â jè pikîri goro
 ê pwina càcaa *târù.
⁷ †Jè nye ciburà cèikî.
 Jè nye ciburà tapacîri.
 Jè nye ciburà kakeri.
 Â càcaa oratâjè goo.

Ée mwa tâa dâra gòiri awé

⁸ Dâ na ée mwa tâa
 dâra gòiri awé?
 Nye ê pimeaari!
 [O nye cau tiâu
 pâ âraimeai]:
 O nye tiâu
 tèpa *péroféta.
 O nye tiâu
 pai pipa popai
 naa pwâratùra na ité.
 O nye tiâu
 pai tâmogòorimuru.
⁹ Càcaa tâbawêe
 ê autâmogòorimuru
 na naa tâjè.
 Càcaa tâbawêe
 ê popai kâjè
 naa na nee Pwiduée.
¹⁰ O tiâu diri
 ê pwina càcaa tâbawêe,
 ba ée mwa tèepaa me
 pwina tâbawêe!

¹¹ Na go bwaa èpo,
 â go tûra pwacèwii nari èpo,
 â go niimiri pwacèwii nari èpo.
 Úna go jèe maina,
 â go naaco diri
 pai pwa kâra nari èpo.

¹² Bwaa câjè pâji còo bwàti;
 jè niâ naa na garaaci [na tòri].
 Éco na, na jè tòotù,
 âna jè o mwa bàra còoê
 naa na pai tâa kèe.
 Bwaa câjè caa tâmogòori diri.
 Éco na, na jè tòotù,
 â jè mwa bàra tâmogòori bwàti ††,
 pwacèwii Pwiduée,
 na é tâmogòorijè bwàti.

¹³ ††Tâa tâjè pâ muru na âracié:
 É cèikî, é pitapacîri,
 bau ê pimeaari.
 Â wà pimeaari,
 na dau maina naa nadàpàra.

Nabwé!

Pai pwa goo du âraimeai

14 †††Guwà imudàra béaa ê pimeaari, naa na diri ê
 pwina guwà pwa. Â wâdé na guwà iari ê pâ
 âraimeai gée goo ê Nyuâaê Pwicîri.
 Dau wâdé wà pwini ipa popai naa na nee Pwiduée.
² Ba wiàna gà tûra na ê pwâratùra na ité goo ê Nyuâaê
 Pwicîri, â gà nye patùra co wà Pwiduée. Ba wà pàra
 tàpé, âna càra caa tâmogòori ê pwina gà ina. Ba gà ina
 pâ muru na tàbinyiri tàra.
³ Éco na, wiàna gà ipa popai naa na nee Pwiduée, â
 gà patùra pâ âboro. Â gà pagòora, ma patâmarùrà. Â
 gà pitu târa diri ê wâra pwapwicîri. ⁴ Ba wà pwina é
 tûra na pâ pwâratùra na ité, âna é nye ipagòoé còwâ.
 Â wà pwina é ipa popai naa na nee Pwiduée, âna é
 pagòo diri ê wâra pwapwicîri.
⁵ Wâdé tòo na guwà cau tûra na pâ pwâratùra na ité.
 Éco na nye dau wâdé tòo jii pwiri, wiàna guwà pame ê
 popai naa na nee Pwiduée, [naa na pwâratùra na jè
 cau tâmogòori diri]. Ba wàépwiri ê muru na piwéna.
 Éco na, wiàna gà tûra na ê pwâratùra na ité, â wiàna
 wà pwi jèpwi, âna é bii popai na gà ina, â nye wâdé
 mwara. Ba wiàna wàrapwiri, â [ê popai'gà, âna ée]
 pagòo diri ê wâra pwapwicîri.

Pwa na gà pagòo tèpa cèikî

⁶ Wiàna ina pâ, go tèepaa mariwà, co tèpa cèikî béedò,
 â go patùrawà co naa na ê pwâratùra na ité, â o mwa
 wànau târa ma pagòowà? Bwa, wâdé na go pame ê
 popai na guwà tâmogòori—naa na pai pupûra kôo, é,
 naa na popai goro autâmogòorimuru, é, naa na popai
 na go pame tàwà naa na nee Pwiduée, é, naa na popai

† Ba na go pi-ina kôo—é, Ba na o cîri. Càcaa pwéelaa naa na
 grec. †† 13.6 Roma 12.9 †† 13.7.1 Pétèru 4.8

†† Jè mwa bàra tâmogòori bwàti—jè mwa bàra còo Pwiduée ma
 tâmogòorié bwàti. Grec: Jè mwa còo{ê} naa na naporomee.
 ††† 13.13.1 Tésalonika 1.3 ††† 14.1.1 Korénito 12.31, 14.39

goro é pwina é paari tóo wà Pwiduée naa na nyuâa. Ba édiri pâ pwi bèepwiri, âna târa pitu tàwà.

⁷⁸ [Guwà jèe niimiri cai pâ neemuru nyabi] pwacèwii é kuruò, ma kitara. Wiàna càcaa pwéelaa é aié, â jè o mwa wànau târa cè pai tâmogòori é wéegére nyabi [†]? Â wiàna càcaa pwéelaa cè airi é tutu, â o wàilàapà na o pitapitirirà ma pwabwàtirà târa ipaa? [Â wiàna wàrapwiri naa goo] pâ muru bèepwiri, na ticè wâro goorà, ⁹ â o nye ipaiwà naa goowà! Ba wiàna càcaa pwéelaa tâjè é pwina gà ina, â o wànau târa ma jè tâmogòori é èreè? Ba gà tùra pwacèwii pâ marü.

¹⁰ Dau wâru pâ pwâratùra kà tèpa âboro gòropuu. Â rà nye jèpa tâmogòori é jèpa pwâratùra kàra jècaa.

¹¹ Éco na wâgo, âna câgo caa tâmogòori é pairà. [Â wàilà, âna càra caa tâmogòori é paio.] Â go pwi pârame ba kàra, â rà tèpa pârame ba kôo. ¹² Â ipaiwà naa goowà [wiàna guwà tùra co na pwâratùra na ité]. Êkaa na wâdé na guwà mudàra pâ âraimeai, târa pagòo é wâra pwapwicîri, [â càcaa muru na kàwà co].

Bii popai ba na rà tâmogòori

¹³ Wàépwiri, wiàna gà tùra na é pwâratùra na ité, â wâdé na gà pwapwicîri, ma o naa tâgà é âraimeai târa bii popai. [Â, na wàrapwiri, â jè o cau tâmogòori é popai na gà pame.] ¹⁴ Ba, na go pwapwicîri na é pwâratùra na ité, â nye ticè na go tâmogòori naa na é pâ pwina go gére ina. Ba nye é Nyuâaê Pwicîri ^{††} na é gére pwapwicîri wâgood. ¹⁵ Â dà cèna go pwa? Wâdé na go pwapwicîri ma nyabi naa na nyuâa; â wâdé mwara na go pwapwicîri ma nyabi goro autâ-mogòorimuru kôo.

¹⁶ Wiàna guwà picaatâa târa ma guwà pwapwicîri, â wâdé na guwà niimiri tàpé na càra caa tâmogòori é pai pwa goo é pâ âraimeai géé goo é Nyuâaê Pwicîri. Ba wiàna gà pwaolé tà Pwiduée, co, naa na é pwâratùra na ité, na é naa tâgà é Nyuâaê Pwicîri, â rà mwa o wànau târa ma rà pâra wiâgà, naa na pwâra pwapwicîri'gà? Ba o càra caa tâmogòori é pâ pwina gà ina [‡]. ¹⁷ Péa po dau wâdé pai pwapwicîri'gà. Éco na càcaa pitu ma pagòo tàpé na rà gére tère.

¹⁸ Napwa naa good, âna go pwi a tùra na pâ pwâratùra na ité—â go dau pwa awé jiiwà. Â go pwaolé tà Pwiduée goo. ¹⁹ Éco na wâna é ipitiri kà tèpa cèikî, âna nùmoo na go ina co 5 popai na pwéelaa, ba na go pacâmurirà, jii é pâ 10 000 popai, na ina naa na jè pwâratùra na càra caa tâmogòori.

Pwâratùra na ité âna câmu kèe

²⁰ ^{††}Tèpa cèikî bééò, napwa naa goo é pâ tûa na èpà, âna wâdé na guwà pwacèwii nyi nari èpo, na ticè na rà tâmogòori. Éco na, naa na diri pàra muru, âna wâdé

[†] Cè pai tâmogòori é wéegére nyabi—é, Cè pai picàdàrù-ru wèe. ^{††} É Nyuâaê Pwicîri—é, É nyuâaò. [‡] Grec: Wiàna gà pwaolé goro é nyuâa, â wà pwina é tâa wè wà pwi âboro na é tâmaari...âna ée mwa wànau târa ma é tòpi pâ «Amen» târa pwâra pipwaolé kâgà? Ba câe caa tâmogòori é pwina gà ina. ^{††} 14.20 Éfésò 4.14

na guwà pinünüma pwacèwii tèpa âboro maina. ²¹ ^{††}Jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ é ina wà Pwi Ukai pâ:

*Go o mwa patùra é Ba kôo,
naa na jè pwâratùra na ité.*

*Go o mwa pacâmurirà,
naa na pai tèpa pârame.*

Â o càra caa pitère dòo.Ésaie 28.11–12

²²⁻²³ ^{††}Êkaa na, wiàna jè tùra na pwâratùra na ité, âna càcaa muru na wâdé ^{†††} ba kà tàpé na càra caa cèikî. Ba wiàna rà tèepaa naa na wâra pwapwicîri wiàna guwà gére jèpa tùra na jèpa pwâratùra na ité, â rà mwa ina pâ, gù pûruwà!

Éco na, wiàna jè ipa popai naa na nee Pwiduée, â o muru na wâdé ba kà tàpé na bwaa càra caa pâji cèikî [§], [ba o tàpìri pwâranümarà]. ²⁴ ^{§†}Ba wiàna rà tèepaa, na guwà gére jèpa pame é popai naa na nee Pwiduée, naa na pwâratùra na rà tâmogòori, â rà o mwa còoina pâ tûa kàra na èpà, â rà o pinünüma ma rà biirà ^{§††}.

²⁵ Ba o papwéelaari é pâ muru na tâa na wâbinyiri na pwâranümarà. Â rà o mwa tûu jûrurà, ma pwamaina Pwiduée. Â rà o mwa ina pâ: «Âjupâra pâ wà Pwiduée, âna é wâjaawà!»

Càrajè na pitòimiri naa na wâra pwapwicîri

²⁶ ^{§†}Tèpa cèikî bééò, jè o wànau, târa pai pwa kâjè na jè ipitiri? Wàéni:

Wà pwi jèpwi, âna é nyabi târa ma pwamaina Pwiduée.

Wà pwi jèpwi, âna é ipacâmuri ^{§††}.

Wà pwi jèpwi, âna é pame é popai goro é pwina é paari tée wà Pwiduée naa na nyuâa;

Wà pwi jèpwi, âna é tùra na é pwâratùra na ité;

Wà pwi jèpwi, âna é bii é popai bèepwiri.

Â diri é pâ pwiibà, âna târa ma pagòo é wâra pwapwicîri diri. ²⁷ Wâdé na ârailu, é, âracié âboro co, na tùra na pâ pwâratùra na ité; â rà pitapacîrà. Â wâdé na pwa pwi a bii pwâratùra kàra. ²⁸ Ba wiàna ticè, â rà cibwaa tùra. Â rà nye jèpa patùra co wà Pwiduée.

²⁹ ^{§†}Napwa naa goo wà tàpé na rà ipa popai naa na nee Pwiduée, âna wâdé na ârailu, é âracié. Â wà pàra tàpé, âna rà o tère é popai na rà pame, ma pitèi é pwina o pwa ^{§†}. ³⁰ Â wiàna é naa é popai kèe wà Pwiduée tà pwi jèpwi, â wà pwina é gére tùra, âna wâdé na é coo.

^{††} 14.21 Ésaie 28.11–12 ^{†††} 14.23 Apostolo 2.13 ^{†††} Càcaa muru na wâdé—Grec: Câmu kèe; na pai ina wèe pâ, é aupitèi kà Pwiduée—wiàna pwâra putâmu kèe naa goo tàpé na tàutàra na rà cèikî, é, ipwâdée kèe goo tàpé na tàpìri pwâranümarà. [§] Muru na wâdé, ba kà tàpé na bwaa càra caa pâji cèikî—Grec: Câmu ba kà tèpa cèikî. ^{§†} 14.24 Ioane 16.8 ^{§††} Rà o pinünüma ma rà biirà—Grec: O pitèirà, é, rà pitèirà. ^{§†} 14.26 1 Korénito 12.8–10 ^{§††} Ipacâmuri—Pwiri pai ina wèe pâ, ipa popai naa na nee Pwiduée goro é pàtâma Nyuâaê Pwicîri (prophétiser). Ba jè wàrapwiri na jè pwa pupûra, wiàna é popajè é Nyuâaê Pwicîri. ^{§†} 14.29 1 Tésalonika 5.21 ^{§†} Pitèi é pwina o pwa—Pai ina wèe pâ, pitùra goo cè pai wàrori wèe. É, Pitèié.

³¹ Â, na wàrapwiri, â wà diri tàpé na rà tòpi é popai gée goo wà Pwidueé, âna o pâri ma rà jèpa pame tàwà. Â o pacâmuriwà ma pagòowà. ³² Ba wâdé na rà tâmogòori pai pitòimirà. ³³⁻³⁴ †Ba càcaa wâdé tà Pwidueé na jè pwa-imudiri muru naa na wâra pwapwicîri; â wâdé tée na jè pitòimirijè, ma wakè na tàb-wàti.

Càra pa ilàri

Napwa naa goo wà pa ilàri, âna rà cibwaa tùra imudi ††, naa na ipitiri kàwà. Ba ticè tàrù kàra ma rà wàrapwiri. Ipaiwà naa na diri pàra wâra pwapwicîri †. Â wâdé na rà papwicîri [tèpa pitûâ] wâra na jèe wii naa na è Naèè kà *Moosé. ³⁵ Wiàna nùmarà na rà tâmogòori bwàti, â wâdé na rà tawèeri tèpa éarà naa pwàrawâ kàra. Ba càcaa wâdé na rà tùra [imudi] naa na pi-caatâa.

³⁶⁻³⁷ ††Édiri pâ pwiibà, âna autûâri kà Pwi Ukai, [â tacoo goowà pâ, na guwà pitère dàra]. É, gona guwà tà niimiri pâ é popai kà Pwidueé, âna é me gée jaawà? É, pwiri nye wâguwà co na guwà tòpi? Wiàna dau tâa gòwà è Nyuââ Pwicîri, [pwacèwii na guwà ina] â wâdé na guwà còoina pâ, go patùrawà naa na nee Pwi Ukai. Ipaiwà mwara wiàna guwà ina pâ guwà tèpa pame popai kèe. ³⁸ Ba wà tàpé na tàutàra na rà còoina pwiri, âna o càcaa còoinarà ††.

³⁹ [Go tubanabwé goro è auniimiri bèeni] co tèpa cèikí béeò: Wâdé na guwà iari na guwà ipa popai naa na nee Pwidueé. Â guwà cibwaa pacoo tàpé na rà tùra na è pwàratùra na ité. ⁴⁰ Éco na wâdé na guwà pwa diri naa na pitòimiri ma tàbwàti.

pai wâro còwâ gée na aubà

(Naporomee 15)

É jèe wâro còwâ wà Kériso

15 Tèpa cèikí béeò, go taniimiri tàwà è *Picémara Wâdé na ia go jèe inapàpari tàwà. Ba guwà jèe tòpi, â nabàni mwara, âna guwà bwaa nye tà tâa goo. ² É picémara bèepwiri, âna ée mwa pa-udòwà, [ma naa tàwà è *âji wâro] wiàna guwà tà cimwü naa goo, wâra pai ina kòo tàwà. Éco na, wiàna càcaa wàrapwiri, â o piticèmururu naa goro è cèikí kàwà!

³ ††Go jèe naa tàwà è ârapupûra na ia go jèe tòpi. Wàeni è pwina dau pwamuru naa goo:

Wà Kériso, âna é bà,

† 14.34 1 Korénito 11.3; 1 Timotéo 2.12 †† Tùra imudi—Grec: Tùra. Naa na nee tii 11.5, âna é ina wà Paulo pâ, pwa tàrù kà pa ilàri ma rà ipa popai naa na nee Pwidueé. Càcaa wâdé tà Paulo na rà pacoo è pwapwicîri na rà tawèeri ère pai pwa pupûra, é, na rà pwa jèkutà co. (Còo mwara note goo 1 Timotéo 2.11–12.) † Ipaiwà naa na... Pwiri pâ popai bèepwiri, âna rà tâa goro pâ popai naa na nee tii 32. †† 14.37 1 Ioane 4.6 †† O càcaa còoinarà—O cêe caa còoinarà wà Pwidueé, é, Â cãguwà caa ipacè naa goorà. ††† 15.3 Ésaie 53.5–12

ba na o tipijè
jii é pâ èpà kâjè,
wâra pai jèe ina
naa na Tii Pwicîri.
⁴ ††Tòpòe naa na auipwàni.
Pawâroé còwâ gée na aubà,
naa na béaracé kâra tòotù,
wâra pai jèe ina
naa na Tii Pwicîri.

⁵ Â é ipaarié [tà tèpa âboro kèe]:
tà Pétèru †† pwi a pâbéaa;
tà tèpa 12 *apostolo;
⁶⁻⁷ †††tà tèpa cèikí na rà wâna 500;
tà Jacques;
tà diri pàra tèpa apostolo.

Wà pàra tàpé gée goo tèpa 500 âboro-bà, âna rà jèe bà. Éco na dau wâru tàpé na rà bwaa tàgére wâro nabàni.

É ipaarié tà Paulo

⁸ ††Gée na càuru diri pâ pwi bèepwiri, â é ipaarié tóo, wâgo, pwi 'pwèedi' †††. ⁹ ††Ba po dau piticèmururu naa good jii diri tèpa apostolo béeò. Â càcaa pâriò ma rà ina good pâ, na go pwi apostolo, gée goo é pai tubaèpà kòo târa è wâra pwapwicîri kà Pwidueé béaa. ¹⁰ ††Éco na, gée goro è *pimeaari imudi kà Pwidueé, â gére wâgo ni. Ba è pimeaari imudi bèepwiri, âna é jèe tòpò è pwâra wakè kèe naa good. Ba go jèe dau wakè jii pàra tèpa apostolo. Â nye càcaa wâgo na wakè, â nye wà Pwidueé, goro è pimeaari imudi kèe.

¹¹ Â wiàna nye wâgo [na go picémara è popai tàwà] é, wiàna wà tèpa apostolo béeò, â wàè kaa pwiri è Picémara Wâdé, na ia bà picémara tàwà, â na ia guwà cèikí naa goo.

Ée mwa pawârojè Pwidueé

¹² Wà Kériso, âna é jèe wâro còwâ gée na aubà—wàèpwiri è popai na bà picémara. Â gorodà na rà ina pàra pàarawà ††† pâ, o càra caa wâro còwâ wà tèpa bà? ¹³ Ba wiàna wàrapwiri, â wà mwara Kériso, âna pwiri cêe caa wâro còwâ gée na aubà! ¹⁴ Â pwiri piticèmururu naa goo è Picémara Wâdé kâbà, â ipaiwà mwara naa goro è cèikí kàwà. ¹⁵ Â pwiri bà tèpa pwâ, ba bà jèe picémara tàwà pâ, wà Pwidueé, âna é pawâroé còwâ.

¹⁶ [Go ina mwara pâ]: Wiàna âjupâra pâ, càra caa wâro còwâ wà tèpa bà, â wà Kériso, âna pwiri cêe caa wâro còwâ. ¹⁷ Â napwa è cèikí kàwà, âna pwiri piticèmururu naa goo. Â pwiri é bwaa piiwà è pàtàmara è pwina èpà, â pwiri càcaa pwanauri è pâ tûâ kàwà na èpà †††. ¹⁸ Â pwiri wà tèpa cèikí, na rà jèe bà, âna rà wâi-

††† 15.4 Mataio 12.40; Apostolo 2.24–32 § 15.5 Mataio 28.16–17; Luka 24.34 §† Pétèru—Grec: Céphas. (Âna jèe nee Pétèru. Còo Ioane 1.42.) §†† 15.7 Luka 24.50 §† 15.8 Apostolo 9.3–6 §†† Wâgo, pwi 'pwèedi'—Grec: Pwacèwii na pitèpao béaa kâra parui kòo. Pwiri rà pitunee tà Paulo, gée goo è pai tubaèpà kèe tà tèpa cèikí, béaa kâra pai cèikí naa goo wà Kériso. †† 15.9 Éfésò 3.8; 1 Timotéo 1.15 §† 15.10 2 Korénito 11.23 §†† Pàra pàarawà—Pwa tèpa pacâmuru

ti jii Pwidueé. ¹⁹ Ba wiàna é cèikî kâjè naa goo Kériso, âna nye târa co é pwi wâro ni gòropuu, â pwiri nye wâjè kaa tàpé na dau ipwaée kâjè naa na diri tèpa âboro!

'Pwi autapoo kâra piûnya'

²⁰ Êco na càcaa wàrapwiri! Ba é jèe nye wâro còwâ wâ Kériso, â é pwacèwii pwi autapoo kâra piûnya. Â o wâru wâjè na jè o mwa pwicò kèe. ²¹ †Ba jè cau bà diri, goo pwi caapwi âboro, wâ *Adamu, na ia me gooé é pwâra bà. Â jè o mwa wâro còwâ gée na aubà, goo pwi âboro, wâ Kériso. ²² Êdiri pâ âboro, âna rà cau bà, ba rà caapwi ma Adamu. Â wâjè diri ††, âna jè o mwa wâro còwâ gée na aubà, gée goo na jè caapwi ma wâ Kériso.

²³ *Wâ Pwidueé, âna é jèe mara pawâro wâ Kériso, ba é pwi a pâbéaa. Â ée mwa caa pawârojè mwara, na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ naani gòropuu wâ Kériso ††. ²⁴ Â gée na càuru pwiri, âna o pwâadàra pâ muru. Â wâ Kériso, âna ée mwa tédidiri awé é pàtà-mara diri pâ duée, ma pâ u, ma pâ pitûâ na èpà. Â nabwé, â ée mwa panuâ còwâ tà Pwidueé Caa, é pitûâ kèe ma pwâra ukai kèe.

²⁵ ††Ba [é jèe tàmara pacoo wâ Pwidueé pâ] na ée mwa pitûâ wâ Kériso, tiagoro na ée mwa còogai diri tàpé na rà ipaa dèe. ²⁶ †††Â wâ pwi bénabwé, âna é pwâra bà. Â ée mwa pwa ma tiàué awé wâ Kériso.

²⁷ †††Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ, wâ Pwidueé, âna é jèe nye nama é pitûâ naa gòro diri é pâ muru.

Psaume 8.7

²⁸ Â, na ée piétò, wâ Pwina naîê, naa goro diri pâ muru, â ée mwa ipakîriê na ara Pwidueé. Â wâ Pwidueé, âna ée mwa pitûâ bamwara, kâra diri pâ muru, ma wâ diri tèpa âboro.

Êkaa na guwà tàcî!

²⁹ [Go wâjué còwâ naa goo é pai wâro còwâ gée na aubà.] Ba pwa jèpwi mwara: Gorodà na rà *piupwaa wâ pàra tàpé ba kà tèpa bà kàra, wiàna o càra mwa caa wâro còwâ wâ tèpa bà ²⁹?

³⁰ †††Â jèpwi mwara, âna wàibà [ma wâ tèpa apostolo béèò] âna cina bà nye tà ciburà pipanuâbà, [ba na bà picémara é pâ popai-bà, wiàna ticè wâro còwâ gée na aubà]? Ba dau wâru pâ muru na èpà na tèepaa maribà, na diri pâ tòotù.

³¹ [Gona câguwà caa tâmogòori] co tèpa cèikî béèò, pâ go còo é pwâra bà na arao na diri pâ tòotù? Go nye *ipwataâboro pâ, nye âjupâra pwiri, pwacèwii na nye âjupâra pâ, go dau inawà ba wâdé tà pàra tàpé, goo [é pwina é pwa tàwà] wâ Pwi Ukai kâjè Kériso Iésu ^{31†}.

³² †††Ba dau gòo é ipaa kòo dà tàpé [na rà cicarao] naa

na rà ina pâ, wâ Iésu, âna câe caa wâro còwâ gée na aubà. 32† 2e phrase—Grec: Â pwiri guwà bwaa tâa na pâ èpà kàwà. † 15.21 Roma 5.12 †† Wâjè diri—Grec: Wâ diri tèpa âboro. Pai ina wèe pâ, wâjè tèpa cèikî naa goo wâ Kériso. † 15.23 1 Tésalonika 4.16; Auinapàpari 20.5 †† Napéaati naa na grec pâ: O mwa jèpa pwa tà diri tèpa âboro, naa na jèpa autâa kàra jècaa. †† 15.25 Mataio 22.44 ††† 15.26 Auinapàpari 20.14 ††† 15.27 Psaume 8.7 † Piupwaa...ba kà tèpa bà—Pwiri rà wàrapwiri wâ pàra tèpa cèikî, na pàara kà Paulo. Êco na ticè popai goro é pai pwa wèe bèepwiri naa na jè

na ville Éféso, ba rà pwacèwii pâ macii a piugà. Â wiàna ticè wâro còwâ gée na aubà, â pwiri piticèmuru naa goo ipaa kòo. Â pwiri wâdé na jè [pwa é pwina rà ina wâ pàra tàpé, pâ]: *Ija ma wâdo, ba widàuru, âna jè o bà.*

Ésaie 22.13

³³ [Bwa! Càcaa wàrapwiri.] Â guwà cibwaa nama rà ipa-imwüruwà wâ pàra tàpé. Ba [âjupâra mwara é auina bèeni, pâ]: «Wâ tèpa béèjè na èpà, âna rà o mwa tubaèpà è càrajè na wâdé.» ³⁴ Êkaa na guwà tà tàcî! Guwà niimiri bwàti. Â guwà pitòotéri é càrawà na èpà ba na o wâdé ^{34††} Ba go ina tàwà pâ: Pwa pàra tàpé gée goowà, na càra caa tâmogòori Pwidueé! Â wâdé na guwà kamu goo.

Naiiri âboro na bwaa âmué

³⁵ Gà péa tawèerio pâ: «O wànau cè pai pwa goo é pai wâro còwâ kà tèpa bà? Ê pâ naiirà, âna o pwacèwii dà?» ³⁶ †††Gà pinünüma cai! Na jè câmi pudòro upwâra, â é mara wai naa napuu, béaa kâra cè pai cipu kèe. Â wâdé na wàrapwiri. ³⁷ Â câjè caa câmi é upwâra na jèe maina, â jè câmi co pudòé, wiàna pwâra blé, é, wiàna jèpwi. ³⁸ Â, na é cipu, â pwa é naiié, na é naa wâ Pwidueé. Ba é nye jèpa ipâdi târa jèpa pudòro upwâra é jèpa naiirà, wiàra cábawâdé kèe.

³⁹ Â nye pi-itè mwara é naiiri âboro, ma é naiiri macii, ma é naiiri marü, ma é naiiri ârawèa.

⁴⁰ Nye ipaiwà naa goo pâ muru gòropuu, ma é pâ muru nidò napwéretòotù. Po dau pwényuâa é pai còora diri, êco na nye jèpa pi-itè é pwényuâa kàra.

⁴¹ Jèpwi mwara, âna jèpa pi-itè é pwéelaa kâra tòotù, ma é pwéelaa kâra parui, ma é pwéelaa kâra pâ ïricò. Â é pâ jèpa ïricò mwara, âna nye jèpa pi-itè é pwéelaa kàra.

Èjipi naiijè ma o pwa pwi jèpwi

⁴² Nye wàrapwiri naa goo pai wâro còwâ kâjè gée na aubà. Ba é naiiri âboro na jè èjipi naa napuu, âna pwacèwii é pudòro upwâra. Ba ée mwa wai ma botére naawè. Êco na é naiijè na é wâro còwâ gée na aubà, âna câe caa mwa caa wai ma botére. Ba ée jèe *wâro dâra gòiri awé.

⁴³ †††È naiiri âboro na jè èjipi naa napuu, âna càcaa wâdé pai còo wèe. Êco na, na é wâro còwâ gée na aubà, â é nye dau pwényuâa kaa. Na jè èjipié, â piticè nii kèe. Êco na, na é wâro còwâ, âna nye dau pwa nii kèe kaa. ⁴⁴ Jè nye èjipi co é naiiri âboro. Â gée na càué, âna o naiiri âboro na bwaa âmué, na é nama é wâro còwâ é Nyuâaê Pwicîri. Ba wiàna pwa naiiri âboro naani gòropuu, â âjupâra pâ, pwa é âji naiiri âboro na bwaa âmué, na ée mwa naa tâjè é Nyuâaê Pwicîri.

é na Tii Pwicîri. 31 15.30 Roma 8.36 ††† Goo...Kériso Iésu—é, Naa na nee Pwi Ukai kâjè Kériso Iésu. 32 15.32 Ésaie 22.13 32†† Guwà pitòotéri é càrawà na èpà, ba na o wâdé—é, Nabwé na guwà pwa na èpà. 31 15.36 Ioane 12.24 32 15.43 Filipi 3.20-21

Bénabwé popai

¹³ Wâdé na guwà tà tàcî, â guwà cimwü naa na ê cèikî kàwà! Â guwà gòò, â guwà piêgòtùru! ¹⁴ Â guwà wârori ê wâro kàwà naa na pimeaari.

¹⁵⁻¹⁶ †Jèpwi, co tèpa béed: Go tacoo goowà pâ, na guwà pitêre dà tèpa pitûâ kàwà naa na cèikî, na rà wakè ba gòò, ba na rà piênawéna kàwà. Â go niimiri tàpé na rà pwacèwii Stéphanas. Ba guwà tâmogòori pâ, wàilà ma ê tâa kêe, âna rà tèpa mara cèikî naa na province Akaïe. Â rà dau ipanuârà, ma rà pitu tà tèpa cèikî.

¹⁷⁻¹⁸ Go dau ipwàdée na rà jèe me naani, wà Stéphanas, ma Fortunatus ma Akaïcus. Ba rà dau pagòò-o, na pwi pàara bèeni, na guwà wâiti jii. (Â go niimiri pâ, o pagòowà mwara, na guwà tère pâ nye wàrapwiri.) Wâdé na guwà papwicîri tàpé na rà wàrapwiri, ma pwamainarà.

† 16.15 1 Korénito 1.16

Ipicijii

¹⁹ †Tèpa wâra pwapwicîri na province ni Asia, âna rà naa paé bwàcu kàwà. Â wà Aquilas ma Priscille, ma wà pàra tàpé na rà ipitiri jaaru, âna rà naa paé bwàcu kàwà mwara, naa na nee Pwi Ukai. ²⁰ Â wà mwara diri tèpa cèikî na rà wâni, âna rà naa bwàcu kàwà.

Â wâguwà, na guwà ipitiri, âna wâdé na guwà tà ipwàdée, wàra pai pwa kà tèpa naí Pwi Ukai.

²¹ Wâgo, Paulo, âna go popa i opwa tii, ba na go tubanabwé ê tii bèeni.

²² †Wiana cêe caa meaari Pwi Ukai, wà pwi jè [ârapàarawà] â guwà naaê iti jii ê picaatâa kàwà †.

Maranatha—Wâdé na gà me, co Pwi Ukai kâjè!

²³ Wâdé na é *pwényunyuâriwà wà Pwi Ukai Iésu, goro ê *pimeaari imudi kêe! Amen! Wâdé na wàrà!

²⁴ Dau wânümoò tàwà naa na nee Kériso Iésu!

†† 16.19 Apostolo 18.2,18,26 ‡ 16.22 Galatia 1.8-9 †† Guwà naaê iti jii ê picaatâa kàwà—Grec: O tojié, o pinajajaié (maudit).

2 Korénito

tà tàpé

Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 55 ma 57, é tâa Macédoine wà Paulo. (Còo 16.6–17.15.) É wii tii bèeni caapwi naja géé na càuru na é wii 1 Korénito.

É wii tâi?

Târa ê wâra pwapwicîri wà Korénito. Còo Bétapoo popai. É wii ârapàpé tii tà tàpé Korénito wà Paulo, êco na ârailu co na tâa na *Tii Pwicîri. Pwi tii bèeni, , âna béârapàpé kêra tii kêe târa.

Cina é wii?

Wâna jè tii na ia é wii târa béaa (na pitubatiâu), âna é pwa tàpé Korénito wà Paulo. É patêrerà goro pai pwa kêra na èpà (2.3). Wâru tàpé géé goorà, na rà biirà (7.8–13). Êco na pwa pàra tèpa maina nûma na rà ina pâ, ticè tàrù kêe ma é patûrarà. Ba rà tòpi pàra tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ. Wà tàpéebà, âna rà ina pâ wàilà co na rà tèpa âji apostolo, â rà inabaèpà wà Paulo (naporomee 10–11). É wii tii bèeni wà Paulo, ba na é ipwamuruê, ma paari é pimeaari kêe ba kà tèpa cèikî wà Korénito (2.4; 6.11), ma é pimeaari kà Pwiduee ba kêra (5.14–15). Nûmee naa é naa târa cè jè pàara, ba na rà pinünûma béaa kêra pai wâjué còwâ kêe (13.10). É wii mwara, ba na é pwa pupûra târa, ba na rà pacoo ê auinabéaa kêra pâ, na rà tòri mwani ba kà tèpa cèikî wà *Iérusaléma, na pàara na pwa copwa wê (naporomee 8).

Dà êre ê tii bèeni?

Rà ina tèpa pitòti Paulo pâ, câé caa pwi âji apostolo, â càcaa tâa gòé ê pàtàmara Nyuââ Pwicîri, géé goo na é pwi âboro na é picâri ma ticè nii kêe.

Êco na é paari wà Paulo pâ, wiàna jè âji ênawéna kà Kériso, â jè o mwa tâa na aré ma tòina pwacèwii Kériso, â wâdé na jè tòpi naa na ipakîri ma pidâpwicârijè. Wiàna jè tâa na aré nabà, âna târa ipwabwàtijè, ba na o tâa tâjè ê muugère, na o dau maina awé, dâra gòiri awé (4.17).

Wiàna ticè nii kêjè, â pâri ê pàtàma Pwiduee ma é wakè goojè, ma biijè, ba na jè pwacèwii Iésu. Â jè o paari naa goojè tà tèpa âboro gòropuu, ê pàtàma Pwiduee ma pai maina ma muugère kêe.

É paari wà Paulo pâ, wà tàpé na rà pitòtié, âna càra caa tèpa âji ênawéna kà Kériso, ba rà tèpa maina nûma, â tàutàra na rà picâri ba kêe.

É ina mwara pâ, wiàna jè pwa na èpà, â wâdé na jè pinünûma ma jè biijè, ma tòotéri ê pwina jè pwa na càcaa wâdé. Wiàna wàrapwiri, â jè o mwa tèpa pitêre dà Pwiduee, ma tèpa meari âboro, â o pwicîri ma *tàrù wâro kêjè. Êco na càcaa wàrapwiri ê wâro kà tàpé na rà pitòti Paulo.

Naa na tii bèeni, âna wà Paulo, âna é dau paari ê pwâranûmee tà tàpé Korénito. É dau mearirà, â é putà-murirà mwara géé goo ê èpà na rà ina naa gooé. Â é po dau putàmù goo tèpa âboro na rà ipa-imwürurà.

Pai pitàgoo tii 2 Korénito

Ipwabwàcu ma bétapoo popai

Pai tâa kà Paulo ma tàpé Korénito

Tàrù pâ tûâ kêe târa

É pame auipwataâboro târa wâro

Picémara Wâdé, âna é pagòoé na é tâa na aré goo wà Kériso
 Autûâri kêe târa
 Bépitu ba kà tèpa cèikî wâ Iérusaléma
 Ipwamuruê kà Paulo jii tèpa pitòtié
 Paulo ma tèpa apostolo a pwâ
 É tâa na aré goo wà Kériso
 É pwina é còo Paulo naa na nyuâa
 É pidumapiê goo tàpé Korénito
 Bénabwé popai
 Ipicijii

Ipwabwàcu

1 Wâgo † Paulo, na pwa tii, wâgo pwi *apostolo kà Iésu *Kériso, wiâra ê câbawâdé kà Pwiduée. [Ba é cùruo pâ, ba na go picémara ê popai kêe.] Go wii tàwà, wâguwà ê wâra pwapwicîri kêe, na tâa na ville Korénito, â târa mwara pâ âboro kêe, na province Akaïe. Tâgére wâibu ma wà Timotéo, pwi a cèikî bééjè. [Â é naa bwàcu kàwà mwara.]
2 Wâdé na tà tàwà ê *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

É pagòojè Pwiduée na jè tâa na aré

3 ††Jè ipwamaina Pwiduée, wà pwi Caa kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso †. Ba é pwi caa kâjè mwara, na dau wânümee tâjè. Â é nye tà ciburà pwa na wâdé tâjè. Â wâé na é pwi Pwiduée, na é ciburà patâmarù ê pwâranümajè ma pagòojè.
4 ††É wârapwiri, na jè †† tâa na é aré, ba jè wâro na pâ aré kà Kériso. Â wiâna dau wâru pâ aré kâjè, â o dau maina awé ê pai patâmarù pwâranümajè kêe, goo Kériso. Â é wârapwiri tâjè, ba na jè mwa caa patâmarù pwâranüma pâra tàpé na rà tâa na aré.
6 Ékaa na, wiâna go †† tâa na aré, wâgo, â târa ma patâmarù pwâranümawà, â târa ma guwà udò, [ma tâa tàwà ê *âji wâro]. Ba é pagòo-o wà Pwiduée, ba na go pagòowà, na pâara na guwà tâa na pâ aré, pwacèwii. **7** Â go tâmogòori pâ, guwà o tà cimwü [naa na é cèikî kàwà]. Ba, na guwà tâa na aré pwacèwii, â é patâmarù pwâranümawà [wà Pwiduée] pwacèwii.

Dau tubaèpà tà Paulo na Asia

8 ††Wâdé na guwà tâmogòori, co tèpa béèò, pâ, jèe dau tubaèpà tòo naa na province Asia. Â jèe pwa na

† Wâgo—Grec: Wâibu. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwâranümaru ma wà Timotéo na é tâa jaaé. †† 1.3 Roma 15.5 † Pwi Caa kà Pwi Ukai kâjè... é, Wà Pwiduée ma Caa kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. †† 1.5 Psaume 34.20 †† Jè—é, Go. Munaa Paulo co, é, pwiri wâé ma Timotéo. Grec: Nous. ††† Go—Grec: Bà, é, Bu (nous). Na diri é tii bèeni, âna wà Paulo, âna é ina pâ, bà (nous), ba na é pi-inaê còwà. Na paicî, âna jè wii pâ go ba na dau pwéelaa. (Naa na pâ note, âna bà wii pâ: Grec: +Go...) Na pâra pâara, âna pwiri é inaru ma wà Timotéo mwara; â na pâra pâara, âna pwiri é inarà ma wà pâra tàpé mwara. ††† 1.8 Apostolo 19.23; 1 Korénito 15.32

câgo caa udò gée na. Ji pwiina ma é pa-urao ma é popao, â jèe pwa na go bà.

9 Pwacèwii na jèe pitèio, ma pwa wârimuru tòo, tiagoro bà. Â wiâna wârapwiri, â na târa na câgo caa tà cèikî naa good còwà; â ba na go pipanuâò tà Pwiduée, na é pawâro còwà tèpa bà. **10** ††Â é jèe nye upao jii é pwâra bà, â é bwaa nye tà upao mwara ni. Â go cèikî ba gòo pâ, ée bwaa nye tà ciburà upao mwara, na pâ tòotù na bwaa wâ naigé. **11** Â wâguwà, âna guwà pitu tòo, goro é pwâra pwapwicîri kàwà. Ba é tère wà Pwiduée, â é [upao ma] *pwényunyuâariò. Â o wâru tèpa âboro, na rà o pwaolé tée goo pwiri.

pai tâa kà paulo ma tàpé korénito

(Naporomee 1-7)

Tàru pâ tûâ kêe târa

12 [Wâdé na guwà tâmogòori pâ] diri é pwina go pwa naani gòropuu, âna go pwa naa na âjupâra, â gée na âji pwâranümoo ††. Â ipaiwà naa goo é pâ tûâ kòo tàwà [ba nye ticè èpà na]. Â é *pwâratùra-nigée-good, âna é *paâjupâraò, na go ina pwiri. Ba go pâra wiâ Pwiduée, càcaa wiâra é tà manga kà tèpa âboro.
13-14 †††Ba, na go mu wii tàwà, âna [nye ticè na go pinaapwâniri goowà. Ba] é pwina guwà pûra, âna âji pai pwa goo. Ékaa na [o câguwà caa kamu good] na cè tòotù na ée mwa wâjué me còwà na wà Pwi Ukai kâjè Iésu. Bwa, guwà o ipwàdéé good, wàra pai ipwàdéé kòo goowà. Guwà jèe tàpo tâmogòori pwiri, co tèpa béèò. Â nümoo na guwà tâmogòori bamwara.

Dau nümee na é cairà

15 Béaa, âna go niimiri pâ, guwà tâmogòori bwàti [è pwâranümoo]. Â ékaa pwiri, na ia go niimiri pâ, [na go wailu caiwà] ba na é wailu pwényunyuâariwà wà Pwiduée good— **16** ††jèpwi, na pai pâra kòo naa na province Macédoine; â jèpwi, na pai wâjué kòo còwà

§ 1.10 2 Timotéo 4.18 †† Pwiri wà pâra tàpé na Korénito, âna rà pitòti wà Paulo pâ, càcaa âjupâra na ia é ina târa pâ ée mwa wailu cairà. Â é wii, ba na é ipwamuruê. ††† 1.14 2 Korénito 5.12; Filipi 2.16 †† 1.16 1 Korénito 16.5-6

naa *Judée. Â ia go niimiri pâ, pwiri guwà o pitu tîo, goro pai wâjué kôo cîwâ naawê.

¹⁷ Wâépwiri auniimiri kôo béaa. [Â gorodà na câgo caa wâjué me cîwâ dariwà] †? Pwiri guwà gére niimiri pâ câgo caa nûnûma bwàti? Pwiri go pwaduwa kà tàpè na rà ina pâ «ûu» naa nûmarà na rà ina pâ «bwa»?

¹⁸ Bwa. Câgo caa wàrapwiri. Â é nye paâjupâraô wà Pwiduée. Ba wiàna é tà mwü, â wâgo mwara, âna go tà mwü. Â wiàna go ina tàwà pâ «ûu», âna pai ina wèe pâ «ûu» ††!

¹⁹ *Guwà tère, wà pwi Kériso Iésu, na bà picémara tàwà ma wà Silas ma wà Timotéo, âna wâé kaa *Pwina naî Pwiduée [na é âjupâra. Ba wâé, âna é popai géee jaa Pwiduée] na é ina tâjè pâ «Ûu, wâdé na wàra!» Â câé caa pwi a-ina pâ «Matâra...» ††. ²⁰ †† Â é ina pâ «ûu» ba na jè tîpi diri é pâ aupwényunyuâari kà Pwiduée, na é jèe nye mara ina. Â nye géee goo Kériso, na jè cau pwa-maina Pwiduée ma ina diri pâ: «Ûu! Amen! Wâdé na wàra!»

²¹ Â nye wà Pwiduée, na é nama jè cimwü [wâgo ma wâguwà] naa goo Kériso. Ba wâé na é pitòrigarijè †† ba kèe. ²² †† Â é jèe nye naa tâjè é *Nyuâaê Pwicîri, naa na pwâranûmajè, ba na câmu kèe [pâ, jè tèpa âboro kèe]. Wâépwiri é bétapoo *aupwényunyuâari, na naa tâjè.

Majoroé ma câé caa me

²³ Go nye âjupâra §, â é paâjupâraô mwara wà Pwiduée, na go ina pâ: Wâéni é majoroé ma câgo caa wâjué cîwâ medariwà naa Korénito. Ba càcaa nûmoo na guwà tîina [goro pâ popai kôo tàwà na gò]. ²⁴ †† Ba càcaa nûmoo na go pitûa jaiwà. Ba guwà jèe nye cimwü naa na é cèikî kàwà. Â nûmoo na jè piwakè naima, ba na jè cau ipwàdé.

2 ¹⁻³ ††† Wiàna go ipwàdé, â wâguwà mwara, âna guwà ipwàdé. Â mu nye tà wâguwà, na mu dau pagò-o; â wâdé na wàrapwiri. Êco na, wiàna guwà tîina, â o wàilàapà na o mwa nama go ipwàdé? Êkaa na jèe càcaa nûmoo na go patûrawà ba gòo mwara goo cè pwina go pâmari naa jaawà §. Wâé kaa pwiri é majoroé ma go pitòtèri auniimiri kôo, ⁴ ††† go po pwa tii paé dariwà ††. Êco na po dau tîina ma pikîri é

† 2e phrase—Wà tèpa èpàri Paulo, âna rà ina pâ, é pwi apwà, ba câé caa cairà wiàra auinabéaa kèe. É ipwamurué ni wà Paulo, ma ina pwi majoro pwina é pwa: Dau nûmee na é cairà, êco na, géee na càuru pai tère kèe pâ, bwaa càcaa wâdé pâ tûa kàra, â é pitòtèri auniimiri kèe. Ba wiàna é cairà wà, â péa tà tîina pai pitâa kàra ma wâé, â o càcaa wâdé tère. Êkaa na é pwa tii târa, ba na é pwarà ma patèrerà. (Còo 2 Korénito 2.3.) Â é niimiri pâ, ée mwa cairà, géee na càùé, naa na ipwàdé. (Còo 2 Korénito 13.10.) †† Grec: Wà Pwiduée, âna é tâa na pai tâa kèe, ba na é popai +kôo tàwà, âna cà-caa «ûu» ma «bwa». † 1.19 Apostolo 18.5 †† Matâra... Grec: «Ûu» ma «bwa». †† 1.20 Auinapàri 3.14 ††† Pitòrigarijè—Grec: Oint. Còo note goo Luka 4.18. ††† 1.22 2 Korénito 5.5; Éfeso 1.13-14 § Go nye âjupâra—Grec: {Go ipwataâboro} naa goro é wâro kôo. §† 1.24 1 Péteru 5.3 §†† 2.1 1 Korénito 4.21 §† 4e phrase—Grec: Êkaa na go niimiri pâ, o câgo caa wâjué cîwâ naa jaawà, ma go na-ma guwà pikîri. §†† 2.4 Apostolo 20.31 §† Go po pwa tii paé dari-wà—É tii bëepwiri, âna pitubatià. (Câé caa ina é bétapoo tii tà tàpè Korénito, na tâa na Tii Pwicîri.)

pwâranûmoo, â go dau i, ba go tâmogòori pâ guwà o tîina goro é pwina go ina §†. Dau wâdé tîo co, na go paari tàwà é pimeari kôo, na dau maina ba kàwà.

Pwanauri pwi âboro na é pwa na èpà tàwà

⁵ Wà pwi âboro na é wâjaawà, na ia é tubaèpà tîo †††, âna dau maina é èpà na é pwa tàwà, jiio. Wâépwiri é majoroé ma jè cau tîina. Êco na câgo caa dàbamaina †††, ba càcaa muru na dau maina. ⁶ Ba guwà jèe nye pitèié †††, â guwà nye paari tère é èpà kèe. Â jèe nye pâri.

⁷ Â nabàni, âna wâdé na guwà pwanaurié, ma pagòoé mwara. Ba é péa panuâ [é cèikî kèe] géee goro é pai tîina kèe, na dau maina. ⁸ Â go tacoo goowà pâ, na [guwà nama caapwi pwâranûmawà, ma] guwà paari tère cîwâ é pimeari kàwà ¹⁸.

⁹ Â, na ia go wii, âna târa ma còo [é pwâranûmawà] pâ, pwiri guwà pitère dòo, naa na diri pâ ére. ¹⁰ Â wià-na guwà pwanauri wà pwi âboro bëepwiri, â wâgo mwara, âna go o pwanaurié. Â nye âjupâra pâ, go jèe pwanaurié, ba kàwà, naa na nee Kériso. Â go niimiri pâ, é èpà na é pwa tîo, âna càcaa dau maina ¹⁹.

¹¹ ²⁰ Wiàna jè wàrapwiri, â o ticè naigé kà *Caatana, ma é piwâmijè. Ba jè tâmogòori bwàti é pâ tûa kèe.

Jè piétò géee goo Iésu Kériso

¹² ²¹ Go jèe pâra naa Troas, ba na go picémara é *Picémara Wâdé kà Kériso. Â, na ia go tèepaa pâ, â go pâ-mari pâ, é jèe nye pwabwàti é naigé kôo wà Pwiduée. ¹³ ²² Êco na go po dau pidumapièe goo pwi béèò Tito. Ba go tapacîé, â câé caa tèepaa. Â go jèe picijii tàpè Troas, â go wâjué me cîwâ naani, Macédoine, [ba na go mudèe].

¹⁴ Êco na jè ipwaolé tà Pwiduée! Ba é jèe piétò wà Kériso. Â é popajè ²³, na ara tèpa âboro diri, pwacèwii é pwâra paa kèe na é piétò. Â jè paarié naa na diri pâ ére, pwacèwii jè ûraara muru na wâdé, na é pâra pitiri pâ ére.

¹⁵⁻¹⁶ ²⁴ Ûu, jè pwacèwii é jawé ûrea, é pwi âraimeai, na é naa tà Pwiduée, wà Kériso. Â wà pâra tàpè na é géee pa-udòrà mwara, âna rà tère pwi jawé ûrea-bà na dau wâdé awé, â é naa târa é *âji wâro [dàra gòiri jaaé]. Â napwa naa goo wà tàpè na rà géee tubatià é wâro kàra, wàiti jiié, âna rà tère co é ûraara muru na bà, na wâbu, na pame târa é pwâra bà.

O wàilàapà na pâri ma é pwa é wakè bëepwiri, [wakè kàra *apostolo? O nye ticè, êco pwi âboro na é pitu tère wà Pwiduée]. ¹⁷ Po dau wâru tàpè na rà pa popai kà

§† Ba go tâmogòori pâ, guwà o tîina goro é pwina go ina—Grec: Càcaa târa ma guwà pikîri. §†† Wà pwi âboro na é wâjaawà, na ia é tubaèpà tîo—Grec: Wiàna é nama {jè} pikîri wà pwi jè âboro.

§†† Dàbamaina—Exagèrer. §§§ Guwà jèe nye pitèié—Grec: É auwâru géee goowà, âna rà jèe pitèié. Pwiri é pai pitèi kà tèpa cèikî na rà ipitiri. ¹⁸ Paari tère cîwâ é pimeari kàwà—Pwiri pai ina wèe pâ, rà tîpié cîwâ naa na picaatâa kàra. ¹⁹ Dernière phrase—Grec: Wiàna go pwanaurié goo cè jè muru. ²⁰ 2.11 Luka 22.31 ²¹ 2.12 Apostolo 14.27; 1 Korénito 16.9 ²² 2.13 Apostolo 20.1 ²³ Popa-jè—é, Popabà. Pwiri é inaé ma pâra tèpa apostolo. ²⁴ 2.16 Luka 2.34; 2 Korénito 3.5-6

Pwiduée, ba na rà bu mwani ma bu neemururà goo. Â câgo caa pwacèwii. Ba wâgo, âna go pwi ênawéna kà Kériso, na go ina é âjupâra, na ara Pwiduée. Ba wàé pwi a cùruo.

Go picémara auipwataâboro târa wâro

3 †Gona [guwà niimiri pâ] go tapoo pi-ina kôo mwara? Bwa. Ba câgo caa pwaduwa kà tèpa pwa pupûra, na rà nama guwà wii é pâ popai na wâdé naa goorà, ba na rà paari târa pàra wâra pwapwicîri. Bwa; câgo caa wàrapwiri! ² †Ba é tii kôo, âna wâguwà, na jèe nye wii naa na pwâranümo. Â pâri ma rà pûra diri tèpa âboro, [na rà côoina é wakè kôo naa jaawà].

³ †Ba wà Kériso, âna wàé na é jèe nye wii é tii bèepwiri. Â wâgo, âna go nye po pwi a-ipa popai—popai naa na tii na càcaa wii goro bépwa tii, â wii goro é Nyuâaê Pwicîri kà Pwiduée, na é wâro †. Tii na càcaa wii mwara, naa gòro atü †, â wii naa na pwâranümarâ âboro.

⁴ Go cimwü [na go ina pwiri] géee goo na go cèikî ba gòo naa goo Pwiduée, ba go tâa goo Kériso. ⁵ Â câgo caa niimiri pâ go ipwa acari, é wakè na é naa tîo. Â nye wà Pwiduée, na é nama pâriô ma go pwa. ⁶ †† Â wàé na é nama go pwi a pame é *auipwataâboro kèe na bwaa âmuê, [na é pwa ba kâjè, wàijè é Ba kèe].

É auipwataâboro bèepwiri, âna càcaa me géee goro é naèa na wii; ba muru me goro é Nyuâaê Pwicîri. É naèa na wii, âna é nama jè bà. Êco na é Nyuâaê Pwicîri, âna é nama jè wâro.

Dau maina awé muugère

⁷ †† Wà *Moosé, âna ia é pame é naèa, na wii naa gòro atü. Â é naèa bèepwiri, âna é pame co é pwâra bà. Âjupâra pâ, na ia é tèepaa, â é tèepaa naa na muugère kà Pwiduée. Ba é naporomee wà Moosé, âna dau pwâra goo, â càcaa pâri ma rà ucâri wà tèpa *Isaraéla. Êco na é muugère bèepwiri âna càcaa gòiri.

⁸ Â napwa naa goo é auipwata-âboro ⁹ na é pawârojè, na é pame é Nyuâaê Pwicîri, âna dau maina awé é muugère kèe. ⁹ †† Wà na é naèa na é naa wârimuru tâjè, âna muugère, â o mwa wânau cè pai maina awé é muugère kâra auipwata-âboro, na é nama jè *târù [na ara Pwiduée]? ¹⁰ Üu, é muugère [kâra é naèa] âna muru na dau kîri, naa goro jènere é muugère [kâra auipwataâboro na bwaa âmuê]. ¹¹ Ba wiàna jèe pwa muugère kâra é pwina càcaa gòiri, â o mwa wânau cè pai dau muugère kâra é pwina tâa dàra gòiri?

† 3.1 Apostolo 18.27; 2 Korénito 5.12 †† 3.2 1 Korénito 9.2 † 3.3 Exode 24.12; Jérémie 31.33; Ézékiel 36.26–27 †† Pwiduée, na é wâro—é, Pwiduée, na é naa é wâro. †† Wii...naa gòro atü—É ina wà Paulo é Naèa kà Moosé. (Còo Exode 24.12.) Â é mara inapâpari béaa wà i péroféta Iéremia pâ, é naèa na bwaa âmuê, âna o wii naa na pwâranüma tèpa âboro (Còo Jérémie 31.33; Ézékiel 11.19; 36.26–27.) ††† 3.6 Jérémie 31.31; Ioane 6.63; 1 Korénito 11.25 ††† 3.7 Exode 34.29 § Auipwataâboro—Grec: Wakè (ministère). Ipaìwà naa na pâ nee tii 9 ma 10. §† 3.9 Deutéronome 27.26; Roma 1.17

Jè còo muugère kà Pwi Ukai

¹² É nama jè gòo é auipwataâboro bèepwiri, na é pwa ba kâjè wà Pwiduée ††. Â câjè caa piwâ, [na jè piênawéna kèe]. ¹³ †† Â câjè mu caa pwaduwa kà Moosé, na ia é cajipi é naporomee, na ia é coo ara é Ba kèe, tèpa Isaraéla. Ba tàutèe na rà còo é muugère na tâa gòé, na é gére pitiaù boo.

¹⁴ Â napwa naa goo wà tèpa Isaraéla, âna nye dau câmoori kaa é pwâranümarâ, tèepaa naa goro nabà. Ba, naa rà pûra ma tère é pâ tii goro é naèa ††—tii goro é auipwataâboro béaa—[â càra caa côoina é âjupâra na tâa na. Ba pwacèwii na] târamiri é naporomeerâ goro cè imwaano. Â càcaa [pâri ma rà] dàgòtù é imwaano bèepwiri, éco wiàna rà tâa goo Kériso.

¹⁵ Üu, âjupâra pâ, tiagoo nabàni, âna pwacèwii naa târamiri aunünüma kà tèpa Isaraéla, na rà mu pûra é tii kà Moosé. ¹⁶ †† Êco na, wiàna é biie dà Pwi Ukai wà pwi jè âboro, â o tûu é ocajipi naporomee. ¹⁷ †† Ba wà Pwi Ukai, âna wàé é Nyuâaê. Â é Nyuâaê kà Pwi Ukai, âna é tipijè géee goo é pâ pwina tòojè, â jèe nye ticè na cipajè. ¹⁸ Â jèe cau dàgòtù géee naporomeejè é ocajipi wèe, ba na jè pwacèwii é garaaci na pwâra, goro é muugère kà Pwiduée. Ba é Nyuâaê kà Pwi Ukai, âna é gére pitòotèrijè, ba na jè pwacèwii, â ba na jè tâa na é muugère, na pimaina too.

Picémara Wâdé âna pwéelaa naa na bàutè

4 Wà Pwiduée, âna é panuâ tîo é wakè bèepwiri, naa na pai wâdé kèe. Wàèpwiri é majoroé ma câgo caa pidumapiè, â càcaa oratôo [goo é pâ aré ma tòina na go tâa na].

² ††† Â go jèe mara niimiri pâ, [wiàna go picémara târa pâ âboro] â o câgo caa ina cè ji caapwi popai na pwâ. Â câgo caa naapwâniri cè ji caapwi muru, [ba na go nama puràra é wakè kôo]. Bwa! Tàutôo goo é pwâra càra âboro, na jè kamu goo. Ba go wakè na âjupâra. Â câgo caa ébii é Popai kà Pwiduée; â go paari bwàti é âjupâra naa naporomee Pwiduée. Â wà tèpa âboro, âna rà o tâmogòori naa na *pwâratûra-nigée-goorà [pâ, go pwi âboro na câgo caa piwâmirâ]. ³ Ba é Picémara Wâdé na go inapâpari, âna pwéelaa. Â pâri ma rà tâmogòori é èrèè.

Êco naa goo tàpé na rà tubatiàu é wâro kâra, wâiti jii Pwiduée, ba cârù tàra ††. ⁴ ††† Ba wà *Caatana, pwi ukai kâra é gòropuu bèeni, âna é nama rà bwi, ba na o càra caa tâmogòori, ma càra caa cèikî. Êkaa na càra caa còo é pwéelaa—ba càra caa tâmogòori é *Picémara Wâdé, goo é pai muugère kà Kériso. Ba wà Kériso, âna wàé kaa, na é paari tâjè wà Pwiduée, ba na jè tâmogòorié bwàti ¹⁸.

††† É auipwataâboro bèepwiri, na é pwa ba kâjè wà Pwiduée—Grec: Espérance. §† 3.13 Exode 34.33 ††† É pâ tii goro é naèa—Aamwari Béaa (l'Ancien Testament). §† 3.16 Exode 34.34 †† 3.17 Ioane 8.36; Roma 8.2 ††† 4.2 2 Korénito 2.17; 1 Tésalonika 2.5 ††† Grec: Nye târamiri é Picémara Wâdé +kôo, tà tàpé na rà gére bà. ††† 4.4 Éféso 2.2; Kolosé 1.15; Hébéru 1.3 18 Dernière phrase—Grec: Ba é pwi ânuuru Pwiduée.

⁵ Ba, na go pwa pupûra, â câgo caa pi-inapàpario cōwâ tàwà. Â go inapàpari co wà Kériso Iésu, Pwi Ukai. Â géé gooé, âna go pwi ênawéna kàwà.

⁶ †Biu, âna é ina wà Pwiduee pâ: *Wâdé na é tèepaa é pwéelaa naa nabibiu kâra é bàutê.*

Genèse 1.3

Â wà pwi Pwiduee-bà, âna wàé kaa, na é nama tèepaa é pwéelaa kêe, naa na pwâranümo, ba na go o tâmogòori pâ, é muugère kêe, âna é tâa goo Kériso ††.

Cimwü cèikî kà Paulo naa na aré

⁷ ††É pwi pwéelaa bèepwiri na é wâgoojè, âna é pwacèwii] é pâ wâdé, na dau maina é wâri wèe. Êco na jè pwacèwii é wâra jawé puu [na càcaa gò]. Â êkaa pwiri, na rà nye tâmogòori pâ âboro, pâ, càcaa me géé goojè, é pàtamee na dau maina awé na tâa goojè; â nye me géé goo wà Pwiduee.

⁸ ††Ûu, go †† nye dau tâa na aré ma tòina na diri pâ ére, êco na càcaa còogaio. Â nye ciburà pwa na go pidumapié, êco na go nye tà cimwü. ⁹ Rà nye ciburà pwa é pwina èpà tōo, êco na wà Pwiduee, âna câé caa panuâo. Â rà nye téura naa napuu, êco na go nye cimadò cōwâ. ¹⁰⁻¹¹ ††† †††É diri pâ tòotù, âna go nye pipwabwätio târa bà, ba kà Iésu. Ba pwacèwii na go tàgère pa naa na naiio pai bà kêe—é naiio na ée mwa bà. Êco na go nye popa mwara naa good é pai wâro kêe cōwâ. Â wà tèpa âboro, âna rà o cōo pwiri.

¹² Â wiàna go pibwéka târa ma go bà, â târa ma tâa tàwà é *âji wâro [§]. ¹³ ††Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri, pâ: *Go cèikî naa goo Pwiduee. Êkaa na go tùra.*

Psaume 116.10

Â é cèikî bèepwiri, âna é cèikî kōo. Â êkaa pwiri na go picémara é popai kêe.

É pawâroò cōwâ ba go tâa gooé

¹⁴ †††Ba go tâmogòori pâ wà Pwiduee, âna é pawâro cōwâ Pwi Ukai Iésu géé na aubà. Â ée mwa pawâroò cōwâ, ba go tâa goo Iésu. Â ée mwa popajè naima ma wâguwà, ma jè cima arae. ¹⁵ Êkaa na *pwényunyuâari-wà, na go tâa na aré. Â, na wàrapwiri, â é pâ wâdé kà Pwiduee, âna pibwiari ^{§†} pâ. Â o wâru cè tèpa âboro, na rà o tâmogòori é pâ aupwényunyuâari kêe, na me géé goo é *pimeari imudi kêe. Â rà o ipwaolé ma ipwamainae. Â o pimaina pâ é muugère kêe, ma é pai maina kêe ^{§††}.

† 4.6 Genèse 1.3; Ésaie 9.1; 2 Korénito 3.18 †† É muugère kêe, âna é tâa goo Kériso—Grec: É muugère kà Pwiduee, naa goro na poromee Kériso. † 4.7 2 Korénito 5.1 †† 4.8 2 Korénito 1.8, 7.5 †† Go—Grec: Nous (pwacèwii bu, bà, é, jè naa na paici). Êco na wà Paulo, âna é ina pâ muru na tèepaa tée, pwi apostolo. Ipaivà naa na pâ nee tii 8–15. (Cōo mwara note goo 2 Korénito 1.6.) ††† 4.10 1 Korénito 15.31 ††† 4.11 Roma 8.36 § Grec: Êkaa na é waké pwâra bà, naa +good; â é wâro, âna é {tâa} goowà. †† 4.13 Psaume 116.10 ††† 4.14 1 Korénito 6.14 †† Pibwiari—Se répandre, s'élargir. Pipâra pâ. ††† Grec: Ba diri pâ pwi bèepwiri, âna tèepaa géé goowà, ba na é pipâra pâ é pimeari imudi. Â o wâru tàpé na rà o pwamaina Pwiduee, naa na pwényuâa kêe.

Càcaa gòiri aré kâjè nabà

¹⁶ ††Gée goro diri [pâ aupwényu-nyuâari-bà] â o càcaa oratâjè. Ba wiàna jèe pitàbàtù ^{§†} boo cōwâ é naiijè [ma ée pâra dâra é pwâra bà]; â napwa naa goo é âji wâro na wâgoojè, âna é pimaina too. ¹⁷ †††Â wiàna jè tâa na aré na pâ tòotù bèeni, âna càcaa maina, â o càcaa târa gòiri. Ba é pâ pwiibà, âna târa ipwabwätijè, ba na o tâa tâjè é muugère. Â é muugère-bà, âna o dau maina awé, jii é pai tâa na aré kâjè nabà. Â é tà tâa jaaajè dâra gòiri awé.

¹⁸ †††Ékaa na, jè cibwaa nama piâjimuru tâjè é pâ pwina jè cōo goro du âraporomeejè. Ba o càra caa tà tâa awé. Â jè dau naa nümajè naa goro pâ muru na câjè caa cōo goro du âraporomeejè. Ba pâ muru na rà o tâa dâra gòiri awé.

Naiiri âboro na bwaa âmué

⁵ †††Ûna jè gére wâro ni gòropuu, â é naiijè, âna pwacèwii é wâ imwaano, na o mwa ténoori na jè tòotù. Êco na jè tâmogòori pâ, pwa é pwi wâ kâjè, na é wânidò *napwéretòotù. É pwi wâ-bà, âna é nye tà tâa awé, ba wâ bari kà Pwiduee, â càcaa muru bari kâra âboro. [É pwi wâ bèepwiri, âna é naiijè na bwaa âmué].

² ††Nabàni, âna jè maagé cōo, â jè càwé. Ba jèe dau gòo tâjè, ma jè tapacîri é naiijè ¹⁹ na o mwa naa tâjè, naanidò napwéretòotù. ³ [É naiiri âboro bèepwiri, âna é pwacèwii é jè ârabwée, na o mwa naa tâjè.] Â wiàna jè coona, â o câjè caa cicapé na ara Pwiduee. Ba o naa târa é nyuâajè é naiié na bwaa âmué.

⁴ Ûu kaa. Ba ûna jè wâro ni gòropuu, â jè nye dau càwé kaa, goro pai maagé kâjè. Â wiàna càcaa nümajè naa tiâu ârabwée kâjè, êco na o mwa dau wâdé tâjè, na jè o tòpwütù é dōro ârabwée, ma jè coona jè ârabwée na bwaa jajau—[naiiri âboro] na o câ mwa caa bà!

⁵ Â nye wà Pwiduee, na é jèe pwabwätijè, târa é wâro bèepwiri. Â é naa tâjè é Nyuâaê Pwicîri, ba na é pwi pâbéaa kâra é pâ aupwényunyuâari na é naa, â târa ma é *paâjupâra mwara pâ, jè o mwa cau tòpi diri é pâra pwi ²⁰. ⁶ ††Êkaa na wâdé na jè tà ciburà piégòtùru ma ipwàdée!

Jè wâro na cèikî

Âjupâra pâ, na pàara na jè gére wâro na naiijè, naani gòropuu, â bwaa câjè caa pâji pitànaima ma Pwi Ukai. ⁷ Êco na jè wâro na é cèikî, â câjè caa wâro wiâra é pwina jè cōo goro é du âraporomeejè. ⁸ †††Â wàépwiri é majoroé ma jè tà ciburà piégòtùru ma ipwàdée. Ba wâdé tâjè na jè pâra géé na é pwi naiiri âboro bèeni, ba na jè pitànaima ma wà Pwi Ukai.

§† 4.16 Éfeso 3.16 §† Pitàbàtù—Descendre, diminuer. Boo. ††† 4.17 Roma 8.17–18 ††† 4.18 Kolosé 1.16 ††† 5.1 2 Korénito 4.7 18 5.2 Roma 8.23 19 Jè tapacîri é naiijè—Grec: Nümajè na jè coona é wâ bèepwiri. Naa na pâ nee tii 2–5, âna wà Paulo, âna é naanaimari du ucina goo é naiijè—ucina goo wâ imwaano, ma ucina goo ârabwée kâjè. 20 2e phrase—É popai grec, âna pai ina wèe pâ, prémices ma garantie. 21 5.6 Hébéru 11.13–16 22 5.8 Filipi 1.23

⁹ †Â é pwina piâjimuru tâjê, âna, na jê mudàra ma wâdé tà wà Pwidueé wàjê—wiàna jê bwaa wâro [ni gòropuu] na naiiri âboro bèeni, é, wiàna jê pâra gée na. ¹⁰ ††Ba jê o cau coo ara Iésu Kériso, ba na é pitèijê. Â ée mwa ipâdi tâjê, wiàra é pwina jê pwa naani gòropuu, wiàna wâdé, é, wiàna èpà.

Go pame popai goro pinaanapô

¹¹ Pârajê na jê piaabòrijê na ara Pwi Ukai, ma dau pa-pwicîriê. Napwa naa good ‡, âna go tà ciburà niimiri é pwiibà. Â wàé kaa pwiri, na go dau patùra pâ âboro, ba na rà pibiirà dèe. Â é tâmogòori é pwâranümoo wà Pwidueé. Â go wâari pâ, wâguwà mwara, âna guwà tâmogòorio bwàti. ¹² Guwà cibwaa niimiri pâ go ciburà pi-ina kôo. Nümoo co, na guwà ipwàdée good. Â go naa tàwà mwara, é bétòpi tà tèpa ipwamainarà—wàilà na rà pi-ina kàra, goro pâ muru na jê còo goro du âraporomeejê, â càcaa gée goo pâ muru na wâna pwâranümajê.

¹³ Pwiri [rà o ina pâ] go pigù, na go ina pwiri. Â wiàna wàrapwiri, â go pigù ba kà Pwidueé. Â wiàna go pwa goro tà manga ma goro autâmogòorimuru, â go wàrapwiri, ba na guwà tòpi é popai kôo ††

¹⁴ [Napwa naa goo é pwina go pwa, âna] go nye pitère dàra é pimeaari kà Kériso, [naa na diri pâ ére]. Ba go tâmogòori pâ, caapwi pwi âboro, [wà Kériso] âna é bà ba kâjê diri. Êkaa na wàijê, âna jê jêe bà [naa goro é wâro kâjê béaa]. ¹⁵ ††Â jê cibwaa tà wâro ba kâjê co. Ba wiàna é bà wà Kériso ma pawâroé còwâ, â wiàna é pawârojê, â wâdé na jê wâro ba kêe.

Pinaanapô na é naigé mee Kériso

¹⁶ Êkaa na jêe câgo caa còo wà tèpa âboro, goro pai còo kà tàpé na càra caa tâmogòori wà Pwidueé †† Béaa, âna go †† mu wàrapwiri târa pai còo kôo wà Kériso, èco na nabàni, âna jêe câgo mwa caa wàrapwiri. ¹⁷ †Ba wiàna é tâa goo Kériso wà pwi jê âboro, â [wà Pwidueé, âna é] tòpò naa gooé é wâro na bwaa âmué. Â jêe tiâu diri pâ muru béaa. Êdiri pâ muru na wâni, âna bwaa po âmué diri.

¹⁸⁻¹⁹ †† Ba wà Pwidueé, âna é jêe tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjê ma wàé, na é naigé mee Kériso. Â é pwanauri é pâ èpà kâjê. Ba wàépwiri kaa é aunünüma kêe gée na biu, na é gére naame goo Kériso, naa jaajê tèpa âboro ††. Â wàé kaa pwiri é wakè kôo, ba na go pame târa pâ âboro é popai goro é pinaanapô bèepwiri, ²⁰ naa na nee Kériso. Â wâguwà, âna guwà tère é popai, ba é todàwà wà Pwidueé, ba na o tâa tàwà é pinaanapô bèepwiri, naa nabibiu kàwà ma wàé.

† 5.9 Kolosé 1.10; 1 Tésalonika 4.1 †† 5.10 Eclésiaste 12.14
‡ Good—Grec: Goobà. Êco na munaa é pi-inaê còwâ wà Paulo, naa na pâ nee tii 10 tiagoro nee tii 15. (Còo mwara note goo 2 Korénito 1.6.) †† Ba na guwà tòpi é popai kôo—Grec: Ba kàwà. †† 5.15 Roma 14.7-8 ††† Goro pai còo... Grec: Wiàra é naiiri âboro.
††† Go—é, jê, é, Bà. Còo note goo 2 Korénito 1.6. § 5.17 Roma 8.1; Galatia 6.15 †† 5.18 Roma 5.10 ††† 5.19 Roma 3.23-25 †† 3e phrase—Grec: Wà Pwidueé âna é tâa goo Kériso, ba na é wàrapwiri tà tèpa âboro.

Â go tacoo goowà, naa na nee Kériso, ba na guwà tòpi é popai ††. ²¹ ††Ba wâdé tà Pwidueé na jê *tàrù na araé. Â é jêe pwa ma jê tàrù, gée goo Kériso. Guwà tère é pwina é pwa ba kâjê wà Kériso. Ba pwi a ticè èpà kêe, èco na wà Pwidueé, âna é tòpò naa gòé, diri é pâ èpà kâjê, ba na é tòpò naa gooé diri é *tàrù ma pai wâdé kà Kériso ††.

Tòpi pimeaari kêe nabàni!

6 Wâgo, âna bu wakè naima ma wà Pwidueé ††. Êkaa na go tacoo goowà pâ, na guwà cibwaa ip-wa-imudiri é pwina é naa tàwà wà Pwidueé, naa na *pimeaari imudi kêe. ² ††Ba é jêe nye ina pâ:

*Na pwi pàara,
na go o pitòrigari,
âna go o teregà.
Â go o pitu tâgà,
na tòotù na go pacoò.
Â go o pa-udògà
na pwi tòotù
na go o mwa pitapwâina^{sss}. Ésaie 49.8*

Â guwà tère, jêe tèepaa pwi tòotù-bà! Jêe nabà, na é upajê wà Pwidueé, [â é naa tâjê é *âji wâro jaaé]!

Aré kà Paulo goo wà Kériso

³ Càcaa nümoo na go nama tanoori é pâ âboro goro cè càrao, ba na rà cibwaa ina ba èpà é wakè kôo.

⁴⁻⁵ ††Bwa. Go nye paari, na diri pâ ére, pâ, go pwi âji ênawéna kà Pwidueé. Â wàépwiri na go dau gòo naa na pidàpwicâari, naa na pâ muru na èpà na wâru, na tèepaa mariô—é aré, ma ora, ma copwa, ma pai wâgotôo. Ba rà pâdio tèpa âboro, â rà tûô naa na kara-puu. Â go mu uru gée nabibiu kâra pâ pubu âboro, na rà putâmu naa good. Â go nye tà ciburà wakè ba gòo, tiagoo na ticè nii kôo.

É pidàpwicâariê, â é tà wakè

⁶⁻⁷ ††Naa na diri é pâ pwiibà, âna go nye tà ciburà paari pâ, go pwi âji ênawéna kà Pwidueé, goro pai pitòimiriô, ma pai tâmogòorimuru kôo, ma pai pidàpwicâariô. Â go nye tà ciburà pitu târa pâ âboro, ma meaarirà, gée na âji pwâranümoo. Â go nye tà wakè goro é pàtàmara é Nyuâaê Pwicîri. Â nye tàrù na go picémara pâ é Popai kêe. Üu, é càrao bèepwiri na *tàrù, âna pwacèwii é neemuru paa kôo, târa ipwamu-ruô, â târa nama pipâra pâ é *Picémara Wâdé.

††† Grec: +Go pwi a-ipa popai naa na nee Kériso, ba pwacèwii na wà Pwidueé, na é patèrewà good. Êkaa na go tacoo goowà naa na nee Kériso, pâ, na guwà pinaanapô ma wà Pwidueé. †† 5.21 Hébéru 4.15 ††† Grec: Wà pwina caé caa tâmogòori é èpà, âna é pâ nau pwi èpà, ba na jêe pâ nau tàrù na ara Pwidueé. ††† 1re phrase—Grec: Wàibà, âna bà wakè naima ma wà Pwidueé. Munaa é pi-inaê còwâ wà Paulo. Êco na matâra pâ, é pi-inarà ma wà pâra tèpa apostolo bée. Ipaìwà naa na pâ nee tii 1-13. (Còo mwara note goo 2 Korénito 1.6.) ††† 6.2 Ésaie 49.8 ††† Pitapwâina—Choisir, déterminer. 18 6.5 2 Korénito 11.23-27 19 6.6 1 Timotéo 4.12

⁸ [Na go wakè ba kà Pwi Ukai, â câgo caa ipacè naa goo ê pwina rà niimiri wà tèpa âboro.] Ba wà pàra tàpé, âna rà inaô ba wâdé; â wà pàra tàpé mwara, âna rà inaô ba èpà. Â wà pàra tàpé, âna rà picagòtùo; â wà pàra tàpé, âna rà piècaario. Â wà pàra tàpé mwara, âna rà ina pâ, go pwi a pwâ; èco na go nye ina é âjupâra.

⁹ †Â rà ina pàra tàpé pâ, càra caa tâmogòorio. Êco na dau wâru tàpé na rà tâmogòorio bwàti ††. Â pwa wârimuru tóo ba gòo, â pwa na go bà †. Êco na bwaa nye wâgo-ni, tàgére wâro.

¹⁰ †Uu, go nye dau tâa na aré, èco na go nye tà ip-wàdé. Â wiàna ticè wâdé kôo ni gòropuu, â dau wâru pâ wâdé, na go tòpò naa na pâ pwâranümara âboro. Ba wiàna nye ticè kôo, â âjupâra pâ, kôo diri é pâ muru.

¹¹ Ico tèpa béèò Korénito, go tàpiri tàwà ni é pwâranümoo. Â nye ticè na go naapwàniri goowà, naa na diri é pwina go ina tàwà. ¹² Ba dau wânümoo tàwà. Â [wiàna pwa cè pwina pitâa nabibiu kâjè, â munaa] câguwà caa wâdéario géé na âji pwâranümawà? ¹³ ††Go patùrawà ni, pwacèwii na guwà tèpa âji naîô. Â wâguwà, âna wâdé na guwà ipwacèwii, ma tòpio bwàti naa na âji pwâranüma!

Pâra jii tàpé na rà pwa na èpà

¹⁴ ††Guwà cibwaa ipiiwà, naa goo tàpé na càra caa cèikî naa goo Pwiduee. Ba càcaa pâri ma guwà wârori é wâro kàra. Wànau? Pâri ma ru picaatâa é wâdé ma èpà? Pâri ma ru picaatâa é pwéelaa ma bàutê? ¹⁵ Pâri ma ru picaatâa wà Kériso ma wà Béliâl [*Caatana]? Pâri ma caapwi pai còo kà pwi a cèikî naa goo Pwiduee, ma wà pwina câe caa cèikî? ¹⁶ ††Dà cè pwina ipaiwà naa goo é pâ ânuuru duée ††, ma é wâra pwap-wicîri kà Pwiduee? Bwa! Ba wàijè, âna jè wâra pwap-wicîri kà Pwiduee, na é wâro. Ba é jèe ina pâ:

Go tâa jaa pwi Ba bèeni.

Â bu picaapâra.

Go o mwa pwi Pwiduee kêe.

Â ée mwa pwi Ba kôo. Lévitique 26.12; Ézékiel 37.27

¹⁷ ††Â é ina mwara wà Pwi Ukai Pwiduee pâ:

Guwà pâra jiiirâ.

Guwà pwa-ité tâa.

Naaco pâ tûâ kàra,

tûâ na dau miiri.

Â go o mwa tòpiwâ. Ésaie 52.11

¹⁸ ††Go o mwa pwi caa kàwà,

â guwà o mwa tèpa naîô^{†††},

† 6.9 2 Korénito 4.10 †† 2e phrase—é, Wà Pwiduee, âna é tâmogòorio bwàti. † 3e phrase—Grec: {Rà niimiri pâ go} gére bà. †† 6.13 1 Korénito 4.14 †† 6.14 Éféso 5.11 ††† 6.16 Lévitique 26.12; 1 Korénito 3.16 ††† Ânuuru duée—Idole. Còo Ânuurumuru naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. § 6.17 Ésaie 52.11; Auinapàpàri 18.4 †† 6.18 2 Samuel 7.14; Jérémie 31.9 ††† Guwà o mwa tèpa naîô—Popai na é mara ina wà Pwiduee goo pwi Mesia co. (Còo 2 Samuel 7.14.) Êco na wà Paulo, âna é

paa ma ilàri.

Wâgo Pwiduee

na dau pwa nii kôo,

naa gòro diri pâ muru. Nabwé! 2 Samuel 7.8, 14

⁷ [Wà Pwiduee, âna é] ina pâ muru bèepwiri, co tèpa gòrobéèò, ba kâjè [wàijè tèpa naîê]. Êkaa na, wâdé na jè pitâiti jii é pâ muru, na tubaèpà é naijè ma pwâranümajè. Wâdé na jè cèitiri é èpà géé na wâro kâjè, ma jèe dau papwicîriè.

Ipwadée kà Paulo goo tàpé Korénito

² Guwà naa cè autâa kôo, naa na pwâranümawà. Ba câgo mu caa piwâmi cè jè ârapàarawà. Â câgo mu caa ipa-imwûru cè jè âboro jii é cèikî kêe. Â câgo mu caa pwâgàriwà, ba na go popa cè muru jiiwà.

³ Wiàna go ina pwiri, âna càcaa târa pitòtiwà. Ba âjupâra na go jèe nye ina pâ, guwà tâa na pwâranümoo. Â o nye ciburà wàrapwiri, wiàna jè bwaa wâro, é wiàna jè jèe bà. ⁴ Dau maina é cèikî kôo, naa goowà. Ba dau wâdé tóo é wâro kàwà, â go pwamainawà [goo é cèikî kàwà]. Â guwà dau pagòo-o naa na diri pâ aré kôo, êkaa na go dau ipwadée.

⁵ ††[Go wâjué còwâ naa goo i pwi ia go ina]: Na ia go tèepaa naa na province Macédoine, â nye ticè nao kôo. Ba wâru pâ wià ma pwéretòotù béaa kôo. Ba wâgòroigé, âna go pâmari tàpé na rà cicarao. Â wâna pwâranümoo, âna maina pai wâgotòo.

⁶ Êco na wà Pwiduee, âna é pwi a dau pagòo wà pwi âboro na ticè nii kêe. Â é nye pagòo-o, ba é panuâ medario wà Tito. ⁷ Go ipwadée goro pai tèepaa kêe medario, â go dau ipwadée goro é jèkutâ kêe goowà. Ba é piwiâ tóo pâ, guwà dau pagòoé. Â é ina mwara pâ, dau nümawà na guwà còo còwâ, â guwà tà tapacîô. Â guwà po dau tòina [goro é pâ muru na tèepaa tóo naa jaawà] †††. Â é pwa jèkutâ tóo goro é pimeari kàwà ba kôo, â dau nümawà na guwà pitu tóo ma pwamuruô. Â dau imaina pâ é ipwadée kôo.

Go ipwadée ba guwà biiwà

⁸ ††Tèpa béèò wée, go tâmogòori pâ, guwà tàpo tòina, goo i tii kôo ††, naa na jè ji pàara. Â wâgo mwara, âna go tàpo pinünüma còwâ, na jè ji pàara. Êco na nabàni, âna câgo mwa caa niimiri còwâ. ⁹ Bwa, go ipwadée. Â càcaa géé goo pai tòina kàwà, â nye géé goo na guwà jèe pinünüma ma guwà biiwà còwâ. Ba muru na dau wâdé tà Pwiduee. Â go còo pâ, i pwi ia go wii, âna càcaa èpà tàwà.

¹⁰ ††Ba [câjè caa tà niimiri còwâ] é tòina na wàrapwiri, na é naa tâjè wà Pwiduee. Ba é naa, ba na jè pinünü-

naanaimari é popai bèepwiri, bau é popai na me géé na Ésaie 43.6-7 tèpa naîô, paa ma ilàri, ba na é paari pâ, wàijè diri na jè cèikî naa goo Iésu, pwi Mesia, âna jè cau tèpa naî Pwiduee, â tâa tâjè diri pâ aupwényunyuâari kà tèpa âji naîê. §† 7.5 2 Korénito 2.13 §†† É pâ muru na tèepaa tóo naa jaawà—Wà pwi jè ârapàara tàpé Korénito, âna é dau picocoori wà Paulo. (Còo 2 Korénito 10.7.) §† 7.8 2 Korénito 2.4 §† I tii kôo—Tii na ia é pwa, ba na é patùrarà ba gòo. Câe caa ina bétapoo tii tà tàpé Korénito, na tâa na Tii Pwicîri. (Còo 2 Korénito 2.1-3.) §†† 7.10 Mataio 27.3-5; Hébéru 12.16-17

ma ma pitòotéri ê wâro kâjê. Â ê tòina bèepwiri, âna é pame pai udò kâjê [naa na *âji wâro]. Êco na, wiàna jè tòina, â câjê caa biijè, âna muru na èpà †. Ba jè tà ciburà pâra dâra bà, dâra gòiri, iti jii Pwiduée.

¹¹ Tèpa béèò wée, guwà jèe còo cai ê pwina é pwa wà Pwiduée ba kàwà, goro pai tòina kàwà. Wàéni: Guwà ègò, ba na guwà coo iti jii wà pwina é inaò ba èpà ††! Jèpwi: Guwà putàmù naa gooé! Jèpwi: Nùmawà na guwà pwa wârimuru tée! Jèpwi: Wâgotàwà, ba guwà péa pwa jè muru na càcaa wâdé! Jèpwi: Dau nùmawà na guwà còod [ba na guwà patâmarù pwâranümoo]. Jèpwi: Guwà paari pâ, càcaa wâguwà na guwà pwa na èpà, na pwi pâara-bà.

¹² Na ia go wii tàwà i tii bèepwiri, âna càcaa târa ma go pitòti wà pwina é pwa na èpà, é, târa ma go pwa-muru pwi jè âboro ‡. Â nye nümoo na é nye paari tàwà wà Pwiduée, pâ, go âji tâa na pwâranümawà. Ba guwà nye pò ma ipwamuruò kaa. ¹³ Â wàè kaa pwiri é pwina pagòo-o.

Go ipwàdée gée goo Tito

Jèpwi mwara, co tèpa béèò: Go dau ipwàdée, ba guwà nama é ipwàdée wà Tito. Ba guwà [cau tòpié bwàti, â guwà] pagòoé ma patâmarù ê pwâranümee.

¹⁴ Ia go pi-inawà ba wâdé tée. Â câguwà caa pwa ma go pitòotéri auniimiri kôo, naa goowà. Êkaa na i pwi ia go ina tée, âna popai na âjupâra, pwacèwii na go nye ciburà ina tàwà ê âjupâra.

¹⁵ Napwa naa goo wà Tito, âna dau wânümee tée wâguwà. Ba é ina pâ, guwà tòpié, naa na tòimiri ma ipakîri, â guwà dau pitère dèe. Wàè kaa pwiri é majoroé ma dau maina too é pimeaari kée ba kàwà. ¹⁶ Üu, go nye dau ipwàdée kaa, co tèpa béèò, ba pâri ma go pûra naa goowà, naa na diri pâ muru.

bépitu ba kà tèpa cèikî wâ iérusaléma

(Naporomee 8-9)

Rà dau naa tèpa Macédoine

8 ††Tèpa béèò naa goo Kériso, wâdé na guwà tâmogòori é wakè na é pwa wà Pwiduée gée goro é *pimeaari imudi kée, naa na pâ wâra pwapwicîri, wâna province Macédoine ‡. ² Ba rà po dau tâa na aré wà tèpa cèikî wê, â po dau ticè kàra. Êco na rà tà tâa na é ipwàdée, â rà nye tà naa, naa goro piticèmuru naa goo [è wâdé kàra]. ³ Â wâgo âna go *paâjupâra pâ, rà naa é pwina tà tàra. Â rà naa piwéna jii. Âna nye ticè âboro cèna é tacoo goorà pâ, na rà naa.

† 4e phrase—Grec: Ê pikîri na me gée goo {pâ géaa kâjê naani} gòropuu. †† Guwà ègò, ba na guwà coo iti jii wà pwina é inaò ba èpà—Grec: Guwà ipamuruwà. ‡ Pwi jè âboro—Pai ina wèe pâ wàè, Paulo. †† 8.1 Roma 15.26; 2 Korénito 9.1-2 ‡† Pâ wâra pwapwicîri... Pâ wâra pwapwicîri na é tòpò wà Paulo naa na du ville Filipi ma Tésalonika, ma pwiri wâ Bérée mwara. (Còo Apostolo 16-17.)

⁴ Pwa jèpwi mwara: Nye wàilà na rà tacoo goò, ba na pwa cè kàra gée goo é bépitu na jè naa, ba kà tèpa cèikî wâ *Iérusaléma. ⁵ Â é pwina rà naa, âna o dau wénari é pwina go cipacîri gée goorà. Ba rà nye pipanuâra diri tà Pwi Ukai. Â gée na càùé, â rà pipanuâra còwâ tòo, ba rà pitère dâra é cábawâdé kà Pwiduée.

⁶ [Napwa naa goo é bépitu ba kà tàpé Iérusaléma, âna] nye wà Tito, na é tapoo é wakè bèepwiri. [Â wàè na é pagòowà mwara, na guwà pa cè nakake kàwà gée goo.] Êkaa na, go ina tée pâ, wâdé na é pagòowà mwara, ba na guwà tubanabwé é auniimiri kàwà.

⁷ ††Ba [wà Pwiduée, âna é] dau imeaiwà, goro pâ wâdé na wâru, naa diri pâ ére—è cèikî, ma é pwâratùra, ma é aupicòoina, ma é nii, ma é pimeaari. Â guwà tà tàcî; â dau maina é pimeaari kàwà ba kôo ‡. Â wâdé mwara na guwà dau imeai pâra tàpé, ma naa, naa goro piticèmuru naa goo.

⁸ Wiàna go ina pwiri, â câgo caa tacoo goowà. Â go nye ina tàwà co pâ: Ê pâra wâra pwapwicîri, âna nye bura tàra na rà pitu naa na ipwàdée. Â go naa tàwà é pai pwa wèe bèepwiri târa ma paari pâ, é pimeaari kàwà, âna âjupâra. ⁹ †Ba guwà mwa tâmogòori pâ, wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, âna é nye ipanuâé imudi tàwà. Ba dau wâru pâ wâdé kée [naa *napwéretòotù]. Â é panuâ diri, ba na tâa tàwà é pâ wâdé na wâru [na ara Pwiduée].

Naa wiâra pwina tâa tàwà

¹⁰⁻¹¹ Naja géeilu, âna wâguwà na guwà tèpa mara niimiri pâ, na guwà pitu tà tàpé Iérusaléma. Ba caapwi pwâranümawà naa goo. Üu, guwà jèe niimiri, â guwà pò ma pwa. Â wàéni é auniimiri kôo: Wâdé na guwà awàì, ma guwà tubanabwé é pwina guwà jèe tapoo, wiâra é pwina tâa tàwà. ¹² ††Ba wiàna jè naa, gée na âji pwâranümajè, â é pwina jè naa, âna wâdé tà Pwiduée. [Ipaiwà wiàna maina, é, wiàna kîri.] Ba câé caa ina tâjè pâ, jè naa é pwina tiàu jaajè.

¹³ Câgo caa ina pâ, guwà nama gòo ma tòina é wâro kàwà târa ma ticècoé é pai wâro kà pâra tàpé. Wâdé co, na pwa cè kàwà, â pwa kàra mwara. ¹⁴ Ba nabàni, âna wâru tàwà pâ muru; â wàilà, âna nye ticè. Â wâdé na guwà pitu tàra, ba, na jè tòotù, âna o ticè kàwà, â o wàilà na rà o mwa pitu tàwà. [Â, na tòotù bèepwiri, â o cai pwa kàwà.] ¹⁵ ††Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: Wà pwina é dau piûnya, âna o ticè upûuè^{††}; â wà pwina é tâpo piûnya ba kîri, â o câé caa copwa.

Exode 16.18

É tà pa i âraimeai wà Tito

¹⁶ Go pwaolé tà Pwiduée [goro é pimeaari imudi kée]. Ba é tòpò naa na pwâranüma wà Tito, é pimeaari ba kàwà, na é pwacèwii é pimeaari kôo ba kàwà. Ba dau nümee na é pitu tàwà. ¹⁷ Üna go ilari jiié pâ, na é pâ

††† 8.7 1 Korénito 16.1-2 ††† Dau maina é pimeaari kàwà ba kôo—Pâra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Dau maina é pimeaari kôo ba kàwà. § 8.9 Mataio 8.20; Filipi 2.6-7 †† 8.12 Maréko 12.43-44 ††† 8.15 Exode 16.18 †† Upûuè—Surplus. Bwà, dèrèe, utimuru na maina jii é pwina pâri ma é ija.

nau caiwà, â é tòpi naa na ipwàdée, ba dau wâdé tée.

¹⁸ Â go mwa panuâ paé, ma pwi jè a cèikî bée. Wà pwiibà, âna pwi âboro na rà inaé ba wâdé diri tèpa wâra pwapwicîri, gée goo é wakè kée, na é picémara é *Picémara Wâdé. ¹⁹ Â rà jèe pitòrigarié, ba na ée mwa pâra wiâô naa Iérusaléma, na go popa paé é âraimeai. Â wàépwiri é pai piênawéna kôo, tà Pwi Ukai, târa ma o pwamainâé. Â wàépwiri mwara, na go paari é âji pwâranümo.

²⁰ Dau wâru é mwani bèepwiri [gée goo na rà jèe naa, naa goro piticémuru naa goo]. Â go o ipwacôoco, ba o péa pitòtio goo, é mwani-bà. ²¹ Ba go mudàra é pwina wâdé tà Pwiduée, ma tèpa âboro mwara.

²² Napwa naa goo pwi jè béeò na go panuâ paé ma tupéeni, âna dau pwi a pitu tâjè [â é pwi a pitère dâra]. Â go dau cèikî naa gooé. Â wàé, âna é cèikî naa goowà, â po dau wâdé tée, na é pitu tâjè diri. ²³ Napwa naa goo wà Tito, âna é pwi bére wakè kôo ba kâwà. Â wà tupédu âraili, âna wà tèpa wâra pwapwicîri na rà panuâru paé. Â rà cau wakè târa ma o pwamaina wà Kériso.

²⁴ †Â [guwà tòpirà bwàti, â] guwà paari târa é pimeai kâwà. Ba go jèe pi-inawà ba maina târa pâ wâra pwapwicîri. Â wâdé na rà tâmogòori é âjupâra goo pwiibà.

Go dau inawà ba wâdé târa

⁹ ††Âjupâra pâ, càcaa pâri ma go wii tàwà goro é âraimeai ba kà tèpa cèikî wâ *Iérusaléma. ² Ba go tâmogòori pwâranüma. Â go jèe pi-inawà ba wâdé tà tàpé Macédoine. Ba go ina târa pâ, wâguwà, tèpa cèikî gée na province Akaie, âna guwà mara ipwabwàtiwà, â guwà jèe tapoo naa bépitu kâwà, naa naja géeilu. Â wâru gée goorà, na dau pagòorà, târa ma rà ipwacèwiiwà.

³ Éco na go panuâ paé tàwà i tèpa âracié béeò, ba na rà pitu tàwà, ba na guwà dau pibwéka. Ba go jèe nye ina tà pâra tàpé [pâ, guwà jèe ipwabwàtiwà]. Â càcaa wâdé wiàna piticémuru naa goo é pai pi-inawà kôo ba wâdé! ⁴ Ba gée na càùé, â rà o pâra wiâô naa jaawà, wà pâra tèpa Macédoine. Â wiàna rà pâmari pâ, câguwà caa pibwéka, â go o kamu, â o dau maina pwâra kamu kâwà mwara.

⁵ Wàé kaa pwiri, na go mara panuâ paé tàwà i tèpa âracié bére wakè kôo. Â rà o mwa pa é pâ âraimeai kâwà, na guwà jèe mara ipwabwàti. Â [wiàna bà me ma wà tèpa Macédoine, â] rà o côo pâ, é âraimeai kâwà âna me gée na âji pwâranüma, â càcaa gée goo cè pai tacoo goowà kôo.

Naa, naa na ipwàdée

⁶ †Wàépwiri é pwina go tàgére ina tàwà: Wà pwina é picâmi ba kîri, â é nye piûnya ba kîri. Â wà pwina é picâmi ba maina, â é nye piûnya ba maina.

† 8.24 2 Korénito 7.13–14 †† 9.1 2 Korénito 8.1–7 † 9.6 Proverbs 11.24–25

⁷ Wâdé na jè naa, gée na âji pwâranümajè, ba na o nye ticè pitacoo goojè, â ticè iau. Ba wâdé tà Pwiduée, wà pwina é naa, naa na ipwàdée. ⁸ Ba wàé, âna ée mwa naa tàwà é pâ na jèpapara wâdé kée. Â é naa, naa goro piticémuru naa goo. Â o ciburà tâa tàwà, diri pâ muru na pâri târa é wâro kâwà. Â o dau wâru tàwà jii pwiri, ba na o âraimeai kâwà, ba kà pâra tàpé ††. ⁹ †Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri [goo pwi âboro, na é papwicîri wà Pwiduée] pâ:

*É naa imudi
tà tàpé na ticè kâra.
É dau uri arapwüru.
É pai wâdé kée,
âna dâra gòiri. Psaume 112.9*

O mwa pwényunyuarwà

¹⁰ ††É arapwüru kà pwi a picâmi, âna me gée goo Pwiduée. Â nye wàé, na é naa tâjè é utimuru kâjè. Â ée mwa naa tàwà cè arapwüru, â ée mwa pacipu. Épwiri na o dau nama wâru cè pwâra wakè na wâdé.

¹¹ ††Ûu, ée mwa naa tàwà, naa goro piticémuru naa goo †, é pâ na jèpapara wâdé. Â guwà o mwa caa naa cè kà pâra tàpé. Â o wâru cè tèpa cèikî [gée Iérusaléma] na rà o ipwaolé tà Pwiduée, goro é pâ âraimeai kâwà, na bà pa pâ târa. ¹² Wàé kaa pwiri é pai pwa wée, ma guwà piênawéna kâra. Ba guwà naa târa é pwina tiâu jiià.

Muru na piwéna pwiri, â guwà o pagòorà, ba na rà dau ipwaolé tà Pwiduée. ¹³ Â guwà paari é pai pitère dâra kâwà é *Picémara Wâdé kà Kériso. Ba guwà ipâdi imudi é pwina tâa tàwà, tà tèpa cèikî wâ Iérusaléma, ma wà diri pâra tàpé mwara.

Ûu, rà o côo mwara pâ dau pwamuru naa goo é pai piênawéna kâwà, ba kâra. Â rà o pwamaina Pwiduée goo, ¹⁴ ma pwaolé tée, gée goro é wâdé kée na dau maina, na é jèe naa tàwà, naa goro piticémuru naa goo. Â rà o dau pwapwicîri tée, ba kâwà, ba dau wânümarà tàwà.

¹⁵ Wâdé na jè pwamaina Pwiduée, goro Pwi âraimeai kée ††, na piédò ma wéna, na pwacoé na jè ina!

ipwamurué kà paulo jii tèpa pitòtié

(Naporomee 10–12)

¹⁰ †††Pwa pâra tàpé [gée goowà] na rà ina pâ, po dau gòo é pwina go tûâri tàwà, na pàara na jè piwâiti na; â go po dau pwi a piwâ, â ticè nii kôo, na go tâa jaawà! Â ni, âna wâgo Paulo, âna go popa é pai pi-

†† Ba na o âraimeai kâwà, ba kà pâra tàpé—Grec: Târa pâ wakè na wâdé. †† 9.9 Psaume 112.9 ††† 9.10 Ésaie 55.10 ††† 9.11 2 Korénito 1.11, 4.15 † Naa...naa goro piticémuru naa goo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Naa imudi. †† Pwi âraimeai kée—Wà Iésu Kériso, é, é pai caajuri tèpa Juif ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif. Wâéni éreé: Wà Pwiduée, âna é pwi anaa, ma pwi apimeai, â wiàna rà pimeai ma naa, naa goro piticémuru naa goo, wà tèpa âboro, â na wàrapwiri goo Pwiduée. ††† 10.1 1 Korénito 2.3

pakîri, ma pai moo kà Kériso, ba na go tacoo goowà [pâ, na guwà tàpo tãmaariô].

² †Tàpéebà! Guwà tère, ba go péa tà dau tura ba gòo, ûna go tèepaa mariwà! Wà pàra tàpé gée jaawà, âna rà niimiri pâ é wâro kôo, âna câe caa pi-ité †† jii tẽpa âboro gòropuu na càra caa tâmogòori Pwiduee. [Rà ipwacòoco, ba rà o mwa tâmogòori bwàti pâ] go po dau pwi âboro gòo!

³ Wiàna go nye pwi âboro gòropuu, âna câgo caa pwaduwa kà pàra tàpé. ⁴ †[Ba go wakè ba kà Pwiduee, â é wakè kôo, âna pwacèwii é paa.] Â é pâ neemuru paa na go cipa, âna càcaa neemuru paa kâra âboro. Ba é nii kâra, âna me gée goo wà Pwiduee, ba naa ténoori é wârugu [kà Caatana]. Â, naa tédidiri é pâ auniimiri-imuru na pwâ ⁵ kà tàpé na maina nûmarà—auniimiri na câmoorirâ, ba na càra caa tâmogòori Pwiduee. Â go ipaa, târa ma o tòotéri é pwâranûmara âboro, ba na rà o pitère dà Kériso.

⁶ Wâru tàpé jaawà, na rà jèe pitère dà Kériso. Êco na nye wâru mwara, tàpé na tàutàra na rà pitère dèe. Â wà tàpé bèepwiri, âna go o jèe tàpo pwa wârimuru tàra ††.

Jèe naa tõe pitûa naa gòwà

⁷ Wâdé na guwà cõo bwàti pâ muru †† Pwa pwi jè âboro †† jaawà, na [é picocoorio, â é dau pi-ina kèe, â] é ina pâ é pwi âboro kà Kériso. Â jèe wâdé. Êco na wâdé na é niimiri pâ wâgo mwara, âna go pwi âboro kà Kériso. ⁸ ††Â wâgo, âna tâa tõe é pitûa naa gòwà, na me gée goo wà Pwi Ukai.

Pwiri [guwà niimiri pâ] go po dau pi-ina kôo goo pwiri? Êco na câgo caa kamu goo. Ba é pitûa bèepwiri, âna târa ma go pitu tàwà ma pagòowà, â càcaa târa ma go tubaèpà tàwà. ⁹ Â guwà cibwaa niimiri pâ, wâdé tõe na wâgotàwà, na go wii tàwà.

¹⁰ Napwa naa goo wà pwi âboro-bà, âna é ina pâ: «Ê pâ tii kà Paulo, âna nye dau gòo kaa, êco na, na é wân-abibiu kâjè, âna é pwaduwa kâra mimi, ba câe caa tâmogòori ina popai.» ¹¹ Ipwacòoco, co pwiini! Ba wiàna go mwa wâjaawà, âna go o dau gòo, pwacèwii é tii kôo!

Go pi-ina co wakè kà Pwiduee

¹² Wà tèpa âboro na wàrapwiri, âna rà niimiri pâ po dau pwamuru naa goorà. Â gona rà niimiri pâ ticèmu-ru naa gooò ⁹? Â wâdé. Ba rà tèpa pigù, ba rà picâ-murirâ cõwâ. [Â càra caa ucâri é wâro kà tàpé na pwamuru naa goorà.] ¹³ ††Rà pi-ina kàra ^{†††}, naa na pâ ére na wâru, na ticè tàrù kàra naawé.

† 10.2 1 Korénito 4.21 †† Ê wâro kôo, âna câe caa pi-ité... Grec: Go pâra wiàra é naiiri âboro. † 10.4 Êfeso 6.13–17 †† Grec: +Go pipwabwàtio, ba na go naa wârimuru tà tàpé na càra caa pitère dàra. †† Wâdé na guwà cõo bwàti pâ muru—é, Guwà pitèi wiàra é pwina guwà cõo goo du âraporomeewà. ††† Pwi jèe âboro—é, Pàra tàpé. Pwiri pâ nee tii 7–11 âna rà ina pwi caapwi âboro, na é pwi apacâmuri pwina apwâ, é pwiri rà ina pàra tèpa âboro. ††† 10.8 2 Korénito 13.10 § 2e phrase—Grec: +Câgo caa picâmuribà ma wàilà. †† 10.13 Roma 12.3 ††† Rà pi-ina kàra—Grec: +Â câgo caa pi-ina kôo...

Â wâgo, âna go pi-ina kôo co, goro é wakè na é naa tõe wà Pwiduee ^{††}. Â wàe na é jèe naawà tõe, ba na go wakè nabibiu kàwà. ¹⁴ Nye pwa tàrù kôo, ma go pi-ina kôo ^{†††}. Ba wâgo, na go mara pame tàwà é *Picémara Wâdé goo Kériso. ¹⁵ Â wâguwà na guwà aupwanapò kôo, â câgo caa pi-ina kôo, gée goo é aupwanapò na é wakèri wà pwi jèpwi. Â go wâari pâ, guwà o inaò too ^{††}, wiàna é pimaina too é cèikî kàwà. ¹⁶ Â gée pwiri, â go o picémara pâ, é Picémara Wâdé, naa na pâ pàra ére na wâiti jiiwà. Â o ticè pai pwa wèe, ma o pitòtio pâ, go wakè co, naa na aupwanapò kà pwi jèpwi.

¹⁷ ††Wà pwina nûmee na é pi-ina kèe, â wâdé na é ina co nee Pwi Ukai.

Jérémie 9.23

¹⁸ †††Wàilàpà wà pwina pwamuru naa gooé? Càcaa pwina é po pi-ina kèe co! Â nye wà pwina é ina wà Pwi Ukai pâ, pwamuru naa gooé.

Paulo ma tèpa apostolo a pwâ

11 Pwiri [guwà tà niimiri pâ] go tura pwacèwii pwi a pigù? Â wâdé, â guwà pidàpwicâariwà naa gooò!

² †††[Â pwiri guwà niimiri pâ] go piboo goo cè pàra tàpé, goowà? Â wiàna wàrapwiri, â go pwacèwii Pwiduee. Ba guwà pwacèwii tõe èpo ilàri dopwa, ma dau jajau. Â go jèe mara ina tà Kériso pâ, go mwa panuàwà tõe, ba na guwà piéa ma wàe. Êni, âna guwà piiwà naa gooé [ba guwà tèpa âboro kèe] â câguwà caa tèpa âboro kà pwi jèpwi.

³ †††[Tiagoro nabà, âna *tàrù ma âjupâra é pai pâra kàwà wiâ Kériso.] Guwà ipwawaiwà! Ba o péa ipa-imwûruwà, ma wâiti jii Kériso é pwâranûmawà. Ba [wà *Caatana] i Dòea biu, âna é pwâgàri wà Éva ¹⁸, â é ipa-imwûruè.

⁴ ¹⁹Na ia, go picémara tàwà Iésu [Kériso, â guwà tòpi popai kôo]. Êco na nabà, âna guwà dau awài, goro tòpi pwi jè 'Iésu', na rà picémara wà pàra tàpé. Â guwà itàa, ba na guwà tòpi cè jè 'nyuâa' na é pi-ité jii é âji Nyuâaè Pwicîri, na ia guwà jèe mara tòpi jii. Â pwacèwii é pai tòpi kàwà é pwi 'picémara wâdé', na câe caa âji *Picémara Wâdé.

⁵ ²⁰Wà tàpé na rà inapàpari é pâ pwiibà, âna rà ina pâ rà tèpa *Apostolo maina'. Â gona wâgo wàa ²¹?

⁶ ²²Pwiri âjupâra pâ, câgo caa pwi a tura bwàti. Êco na go pwi a tâmogòori wà Pwiduee [bau é pâ wâdé kèe]. Â go ciburà paari ba pwéelaa é pâ pwiibà, naa na diri pâ muru na go pwa.

§† 2e phrase—Grec: +Go popa, ba na câmu kôo, é picée na ia é tõe wà Pwiduee {naa goro wakè kôo}. ††† 1re phrase—Grec: Â câgo caa pâiti jii é picée, pwacèwii naa +câgo caa tèepaa me dariwà. †† Guwà o inaò too—é, O pimaina too é wakè kôo jaawà. †† 10.17 1 Korénito 1.31 ††† 10.18 1 Korénito 4.4 ††† 11.2 Êfeso 5.26–27 ††† 11.3 Genèse 3.4, 13 18 Éva—Tõe wâdà Adamu, pwi apâbéaa kà tèpa âboro naani gòropuu. (Cõo 1 Timotéo 2.13–15.) ¹⁹ 11.4 Galatia 1.8–9 ²⁰ 11.5 1 Korénito 15.10; 2 Korénito 12.11 ²¹ Â gona wàgo wàa?—Grec: Â go niimiri pâ, pwamuru naa gooò wâgo mwara. ²² 11.6 1 Korénito 2.1, 13

Câgo caa iluuriwà

⁷8 † † † Ûna go picémara tàwà é Picémara Wâdé me gée jaa Pwiduée, â câgo caa ilari jiiwà pâ, na guwà pitu tóo goro cè mwani. Ba nye pàra wàra pwapwicîri na rà naa mwani kôo. Â, na go wakè jaawà, âna pwacèwii na go popa jiiwà, ba na go naa tàwà. Go wàrapwiri târa ma ipakîriô na arawà, ba na o ipwamainawà. Â wà nau? Pwiri guwà niimiri pâ èpà è pai pwa kôo tàwà?

⁹ Nye pwa pàra pàara na ticè mwani kôo, â câgo caa iluuriwà goo. Â nye wà tèpa cèikî béejè wâ Macédoine, na rà pame bépitu tóo. Ûu, câgo caa mu ilari jiiwà cè muru. Â o câgo mwa caa ilari còwâ. ¹⁰ Â câgo caa piwà na go pi-ina kôo, goo è pwiibà, na diri é ére gée goo Akaïe. Ûna go ina pwiri, â é *paâjupâraô wâ Kériso. ¹¹ Â gona guwà niimiri pâ, câgo caa meariwà, [gée goo cè pai càcaa ilari cè jè muru jiiwà]? Guwà cibwaa niimiri pwiri! Ba wà Pwiduée, âna é nye tâmogòori pâ, go po dau meariwà.

Rà tèpa ênawéna kà Caatana

¹² Wàépwiri é majoroé ma o câgo caa tòpi cè jè muru jiiwà †. Ba câgo caa panuâ tà tèpa pwâ, cè pai pwa wèe, ma rà ina pâ, go ipwacèwiirâ. ¹³ Ba wà tàpéebà, âna rà ina pâ, wâ Kériso, âna é panuârâ pâ, ba na rà tèpa apostolo kée, ma tèpa ênawéna kée. Éco na rà tèpa ipawâmi ma tèpa pwâ. Â rà nye po gòmapwa co.

¹⁴ Guwà cibwaa pò goo pwiibà! Ba wà pwini Caatana, wà pwi a pwâ, âna é gòmapwa ma é pwi *angela na é pwéelaa. ¹⁵ Â wà tèpa ênawéna kée, âna rà gòmapwa mwara, ma rà pwa é pwina wâdé. Éco na, [na jè tóotù, âna] rà o tòpi é wârimuru, wiàra é pâ tûâ kàra [na èpà].

É tâa na aré goo wâ Kériso

¹⁶⁻¹⁹ Go ina tàwà mwara pâ: Guwà cibwaa niimiri pâ go pigù, na go patùrawà. Éco na, wiàna wàrapwiri é auniimiri kàwà, â wâdé, ba guwà naa tóo é pai pwa wèe, ma go tàpo pi-ina kôo, pwacèwii pwi jè a pigù. Ba wâru tàpé na rà wàrapwiri, â ni, âna go pwacèwiirâ mwara. Éco na, wiàna go pwa, â é popai kôo ni, âna popai kà pwi a pigù, â càcaa popai na me gée goo Pwi Ukai. Â wâdé na guwà pidàpwicâariwà goodò, ma tòpi é pwina go ina, wâguwà na [guwà niimiri pâ] guwà tèpa tâmogòorimuru—wâguwà, na ia guwà po dau wàcî goro tòpi [é popai] kà tèpa âji a pigù.

²⁰ [Ba wà pwi jè ârapàrarâ, âna é piwâmiwà goro é pâ popai na é pame dariwà.] Â guwà panuâé ma é pitûâ kàwà, â é piwà, ba na guwà tèpa *ênawéna kîri kée. Â é pa mwani kàwà, â é uti é pwâra wakè kàwà. Â, [na é wàrapwiri tàwà, âna] é tàgére piècaariwà, ba maina nùmee. Â é [dau pwawà, pwacèwii na é] tam-agéri upwàwà goro popai kée. Éco na guwà nye ip-wàdéé goo wà pwiibà!

† 11.7 1 Korénito 9.18 †† 11.8-9 2 Korénito 12.13; Filipi 4.15-16 † 1re phrase—Grec: É pwina go pwa, âna go o mwa tà coo gòobèrèe.

²¹ † † Â wâgo, âna câgo caa wàrapwiri. Pwiri wâdé na go kamu goo? Ba guwà ina goodò pâ, ticè nii kôo. Â nye wâdé. Guwà jèe niimiri cai ††.

Wà pwiibà ma wà tèpa bée, âna rà gòo goro pi-ina kàra ††. Â, na wàrapwiri, wâdé na go gòo, ma go tàpo pi-ina kôo. [Â wiàna go pwa, â go tâmogòori pâ, go] pwacèwii pwi a pigù.

Go dau piênawéna kée jiiwà

²² Gona [rà pi-ina kàra pâ] rà tèpa âboro gée goo é Ba kà tèpa *Héberu? Wâgo mwara. Â [tâa târa é pwapwicîri kà] tèpa *Isaraéla? Wâgo mwara. Rà tèpa gòobàra *Abéaraama? Wâgo mwara. ²³ † † † Rà [ina pâ rà] tèpa ênawéna kà Kériso? Wâgo mwara, ba dau maina é pai piênawéna kôo jiiwà. (Na go ina pwiri, âna go tûra pwacèwii pwi a piwârau.) Ûu, go jèe dau wakè jiiwà, ba kà Kériso. Jèe ciburâ tòpò-o naa na karapuu. Jèe ciburâ dau pâdio jiiwà. Wâru mwara pâ pàara na pwa na go bà na, [gée goo pai piênawéna kôo ba kà Kériso].

²⁴ † [Napwa naa goo é âji Ba kôo] wà tèpa *Juif, âna rà naa tóo 5 [pwa wârimuru na nye dau gòo kaa—rà] pwa 39 pâdio goro ubati ††, naa na caapwi pwa wârimuru. ²⁵ † † † Â naa goo tèpa *Roma, âna rà wacié pâdio goro bàra upwâra. Ba, naa jèpwi, âna rà èio goro atû, ba na rà catâmwaraô. Â jèpwi mwara, âna go wacié tâa gòro wànga, na é mwü. Â, na jè pàara, âna caapwi tóotù ma caapwi ne, na go tâa nawia.

²⁶ † † Wâru pâ aupâra kôo, naa na pâ napô na pi-ité. Â go pâmari é pâ na jèpapara muru ma tacai—pâ jèpé; ma wà tàpé na rà mura gòro gòori; ma [wà tàpé na rà cicarao]—tàpé gée goo tèpa jènereô, tèpa Juif, ma tàpé gée goo pàra Ba; tiagoro mwara tàpé na rà ina pâ rà tèpa cèikî naa goo Iésu! Â go dau tâa na aré, naa na pâ ville, ma naa namaré, ma naa nawia—[naa na diri pâ ére].

²⁷ Â po dau gòo é pai wakè kôo. Â, na pàra pwi, âna ticè nao kôo, â dau oratôo. Na pàra pwi, âna ticè utimuru ma wâdoò, â go copwa. Â, na pàra pwi, âna ticè palito ma kupétuu kôo, â go dau moo.

²⁸ Â jèpwi mwara: Wâna pwâra-nùmoo, âna go mu pidumapié goro diri tèpa wâra pwapwicîri, â go nye tà niimirâ, taaci. Â jèe pâ nau pwacèwii é nakake, na po dau tóina tóo. ²⁹ Ba wiàna ticè nii kà pwi jè a cèikî béeò, â wâgo mwara, âna go tère mwara. Â wiàna [wà pwi jèpwi, âna é] ipa-imwüruê, ba na é pwa cè jè èpà ††, â go tóina gooé, [â go putâmu naa goo pwina é ipa-imwüruê].

†† 11.21-22 Filipi 3.5 †† Â wâgo...guwà jèe niimiri cai—Grec: Go kamu, gée goo na ticè nii +kôo. ††† Wà pwiibà ma wà tèpa bée... Grec: Wiàna pâri {ma é pi-ina kée} wà pwi jèe âboro... ††† 11.23 Apostolo 16.23 § 11.24 Deutéronome 25.3 §† 39 pâdio goro ubati—Wârimuru na maina ba pwicîri, naa na naèà kàra, na wénari é 40 pai pâdi âboro. (Còo Deutéronome 25.3.) §†† 11.25 Apostolo 16.22, 14.19 §† 11.26 Apostolo 9.23, 14.5 §†† Ba na é pwa cè jè èpà—é, Ba na é panuâ é cèikî kée.

Go pi-ina kôo co goo pai ticè nii kôo

³⁰ Wiàna go pi-ina kôo, â go nye pi-ina kôo co, goro pai ticè nii kôo. ³¹ Â câgo caa pwâ na go ina pwiri. Ba wâ Pwiduee, wâ pwi Caa kâ Pwi Ukai Iésu, âna é paâjupâraô—Wâ Pwina jè pwamainâê dâra gòiri awé.

³² †Na ia go tâa na ville Damas, â rà ipwadârapwa ma rà tâjùruo. Ba wâ pwi kupénoo wê, na é pwi a wakè kâ ukai Arétas, âna é nama rà wéaa goo ê pâ gorop-wârawâ goo ê ville, wâ tèpa coda kêe. ³³ Â [wâ tèpa bééò goro wakè, âna] rà tòpò-o naa na pé na ai, â rà panuâô boo, naa goropwârawâ kîri, wii é pé goropwi-inawâ babé wâri napô. Â wâépwiri, é pai udò kôo.

É pwina é côo Paulo naa na nyuâa

12 Âjupâra pâ, dau piticè-muru naa goo, na go tâ ciburâ pi-ina kôo mwara. Êco na go nye ina tâwâ, é pâ pwina é paari tôo wâ Pwi Ukai, naa na nyuâa. ² [Tâpo tère cai jèkutâ kôo]:

Pwa pwi jè âboro na é pwi a cèikî naa goo Kériso. Na jè tòotù, na jèe po 14 naja nabâ, âna é dàgòtùè wâ Pwiduee, naa na ére na é dau wâdòiti wâ *nap-wéretòotù. Â pwiri é nye gére naaco é naiié. É, pwiri é tàgére tâa na é naiié. Â câgo caa tâmogòori, wâgo, â nye wâco Pwiduee na tâmogòori.

³⁴ Â wâ Pwiduee, âna é popaé too naa nap-wéretòotù, pwi ére na dau wâdé awé. Naa na napô bèepwiri, âna wâ tèpa bée Pwiduee, âna rà nye nao na pinaanapô ††. Pwiri wâ pwi âboro-bâ, âna pwiri é tàgére naaco naiié. É, pwiri é tàgére tâa na é naiié. Â câgo caa tâmogòori, wâgo, â nye wâco Pwiduee na tâmogòori. Â wâna é ére bèepwiri, âna é tère pâ popai na po dau wâdé awé, na pwacoé na jè ina naa na popai kâ tèpa âboro. Nabwé.

⁵⁶ [Guwâ côo, pwi âboro-bâ, âna wâgo.] ‡ Â câgo caa pwi a piwârau, ba nye âjupâra. [Pwiri guwâ niimiri pâ] pâri ma go pi-ina kôo goo é pwiibâ, êco na go nye ina co pâ: Go pwi âboro na dau ticè nii kôo. Ba càcaa wâdé na guwâ niimiri pâ, pwamuru naa gooò, géee goo pwiri. Wâdé na guwâ pitèio co, wiâra é pâ tûâ kôo, ma é popai na go inapâpari tâwâ.

'Dara upwâra' naa na naiié

⁷ †Po dau wâdé é pwina go côo naa na nyuâa, na tòotù-bâ. Êco na géee na càùè, âna naa tôo é aré, na é tubaèpâ tôo ‡, ba na o câgo caa ipwamainâô, â na o câgo caa pi-ina kôo, goo é pwina go côo. Â é pwi aré bèepwiri, âna pwacèwii é jè dara upwâra naa na naiio, â pwacèwii mwara pwi jè a picia popai, me géee jaa *Caatana. ⁸ Â go wacié pwapwicîri tà Pwiduee, ba na é popa jiio. ⁹ ††Êco na é ina tôo pâ: «Jara kâgâ é

† 11.32–33 Apostolo 9.23–25 †† Naa na napô bèepwiri...âna rà nye nao na pinaanapô—Paradis. Rà ina mwara wâ tèpa ijiao pâ: Paradaiso. ‡ Guwâ côo, pwi âboro-bâ, âna wâgo—Côo nee tii 7.

†† 12.7 Job 2.6 ‡‡ É aré na é tubaèpâ tôo—Pwiri é maagé naa na naiié; pwiri pai tubaèpâ tère kâ tàpé na rà cicaraé. ††† 12.9 Filipi 4.11–13

*pimeaari imudi kôo. Â wiàna piticè nii'gâ, â o tâbawêe é pàtàmoò naa googâ.»

Êkaa na, go pi-ina kôo co, na piticè nii kôo, ba na o tâa gooò é pàtàma Kériso. ¹⁰ Géee goo kaa pwiri, â wâdé na piticè nii kôo, ma go tâa na aré ma tòina, géee goo pai tâa kôo goo Kériso. Â wâdé mwara na rà pin-abaèpâo wâ pàra tàpé, ma tubaèpâ tôo. Â go cau tòpi é pwiibâ naa na ipwâdéee. Ba, na pàara na ticè nii kôo na, â wâé kaa pwiri é pàara na go dau gòo na.

É pidumapiè goo tàpé Korénito

¹¹ ††Pwiri go tàgére tûra pwacèwii pwi a pigù, na go ina pwiri. Êco na, wiàna wârapwiri, â géee goo na wâguwâ, âna câguwâ caa inaô ba wâdé! Â wiàna [guwâ niimiri pâ] piticèmururu naa gooò, wâgo, â wàilà mwara, wâ tàpé na rà ina pâ rà tèpa '*Apostolo maina', âna wâ tàpéebâ, âna piticèmururu naa goorâ mwara!

¹² †Na ia go tâa jaawâ, â guwâ côo pai pidâpwicâriô. Â guwâ pò goo é pâ câmu kâra pàtàma Pwiduee na ia go pwa—câmu kêe, na paari pâ go pwi âji apostolo [na é cùruo me wâ Pwiduee].

¹³ ††Â guwâ tòpi diri é pwina go naa tà pàra wâra pwapwicîri. Caapwi co ji muru. Ba câgo caa ilari jiiwâ cè bépitu tôo. Âna wâna? Gona guwâ niimiri ††† pâ, èpâ é pwina go pwa? Gona guwâ niimiri pâ, wâdé na go picigòboo tâwâ goo pwiibâ?

Ticè na go ilari jiiwâ

¹⁴ Guwâ tère, co tèpa bééò. Ba go o jèe tâpo wacié pàdariwâ. Â o câgo mwa caa ilari jiiwâ. Ba càcaa é mwani [ma cè pàra muru] na nùmoò goo jiiwâ—â nye êco pwâranùmawâ! Ba [guwâ pwacèwii tèpa âji naîô, â] càcaa tèpa nari èpo na rà wakè, ba na rà picigòtù pa nyaa ma caa kâra. Â nye wâ pa nyaa ma caa, na rà picigòtù tèpa èpo kâra. ¹⁵ Êkaa pwiri na go ipwâdéee, na go naa tâwâ é pwina tâa gooò—èdiri pâ neemuruô, ma diri pwâranùmoo mwara. Â gona é pimeaari kâwâ ba kôo, âna o pikîri pâ, wiàna é pimaina pâ é pimeaari kôo ba kâwâ?

¹⁶ [Go niimiri pâ, go jèe dau paari bwàti tâwâ, â] câgo caa mu tòpò naa gòwâ cè nakake. Êco na wâ pàra tàpé, âna rà picocoorio pâ, go pwi a piwâmi. Ba rà ina pâ, wiàna câgo caa ilari cè jè muru, na pàara na go tâa jaawâ na, âna go gòmapwa, ba go jèe tà pâmari cè pai pwa wèe, na go o mwa pwa tâwâ ††.

¹⁷ Êco na guwâ jèe tâpo niimiri bwàti cai, wâ tàpé na go panuârâ pàdariwâ. Gona go cùru pwi caapwi géee goorâ, ba na go popa jiiwâ cè jè muru? Bwa! ¹⁸ †††Â [guwâ jèe niimiri cai] wâ Tito, na go cùrué paé dariwâ, ma wâ pwi jè bééò. Â gona é piwâmiwâ wâ Tito? Bwa, ba wàibu, âna caapwi pwâranùmabu, ma pai pàra kâbu.

††† 12.11 2 Korénito 11.5 § 12.12 Roma 15.19 †† 12.13 2 Korénito 11.9 ††† Âna wâna? Gona guwâ niimiri... Grec: Guwâ ipwanaurio goro é pwina càcaa târù. ††† Dernière phrase—Grec: Â go tâjùruwâ. ††† 12.18 2 Korénito 8.6, 16–18, 17.11

Go patùrawà târa pagòowà

¹⁹ Gona guwà niimiri, [co tèpa gòrobéè] pâ, go tàgére ipwamuruô, na go ina pwiri? Bwa. Go patùrawà, na ara Pwiduée, gée goo na jè cau tâa goo Kériso. Â diri ê pwina go ina tàwà, ma pwa tàwà, âna târa ma pagòowà.

²⁰ Ba wâgotôo wiàna go tèepaa paé dariwà, â péa go tà pâmari cè muru naa jaawà, na càcaa wâdé tîo. Â o péa càcaa wâdé tàwà cè pai tòpi kôo tàwà mwara. Péa go tà pâmari naa jaawà cè pitòocia, ma ipwagoo, ma iputamu, ma piècaa, ma picocoo, ma pâ ipwamaina? Péa go tà pâmari cè tûâ na èpà, naa na picaatâa kàwà?

²¹ Ba ûna ia go tâa jaawà béaa, â wâru gée goowà, na rà tàgére ipuu imudi ma pàra tàpé, ma pwa pâ tûâ na miiri, goro naiiri âboro.

Â wâgotôo ni, ba péa go tà tèepaa paé, â bwaa câguwà caa pâji pinünüma ma guwà biiwà. Â ée péa nama go kamu goowà, wà Pwiduée, â go péa imuruwà.

Bénabwé popai

13 ¹⁻² †Wâna béwailu caiwà kôo, âna ia go nye ina tàwà pâ, guwà ipwacôoco. Ba wà pàra ârapàarawà, âna rà pwa pwina càcaa wâdé. Â nabàni, na go bwaa wâiti jiiwà na, âna go ina tàwà mwara pâ, guwà ipwacôoco. Ba go o jèe wacié tèepaa dariwà. Â jèe wii pâ: *Wiàna pitôti pwi jèpwi goro ê èpà, â o càcaa pâri ma caapwi co pwi a *paâjupâra wèe. Â nye wâdé wiàna ârailu ma âracié.*

Deutéronome 19.15

Â go o péa tà dau gòo naa goowà, na go tèepaa dariwà.

³ Guwà mudàra na go paari tàwà pâ, go tûra naa na nee Kériso? [Go o mwa paari tàwà bwàti pâ] é dau pwi a pwa nii kêe, â dau pwi a pwa pàtamee târa ma é wakè goodè naa jaawà. ⁴ Na ia é bà naa goro *satauro, naa na naiiri âboro, â ticè nii kêe. Êco na é nye wâro còwâ gée na aubà, goro ê pàtama Pwiduée.

Â wâgo mwara, âna ticè nii kôo naa naiiri âboro, êco na go tâa goo Kériso, â go piwâro naima ma wàé. Â

† 12.21 2 Korénito 13.2 †† 13.1 Mataio 18.16; 1 Timotéo 5.19 ‡ 13.4 Filipi 2.7-8

tâa goodè é pàtama Pwiduée gée goodè. Â guwà o mwa còo é pwiibà.

⁵ ††Guwà jèe pinünüma cai, wiàna é wâro kàwà, âna *âji wâro kà tèpa cèikî [naa goo Kériso]. Â wiàna guwà pâmari pâ, câe caa tâa jaawà wà Kériso, â guwà jèe nye pitanami! ⁶ Â go wâari pâ, guwà tâmogòori pâ, wâgo, âna é jèe pitèio [Pwiduée, â dau wâdé tée wâgo] â câgo caa pitanami.

⁷ Â go pwapwicîri tà Pwiduée ba kàwà, ba na guwà nabwé na guwà pwa na èpà. Â càcaa târa ma go paari pâ, câgo caa pitanami [goro ê wakè kôo naa jaawà]. Ba wâdé tîo co, na guwà pwa na wâdé.

Â ticémuru naa goo, wiàna rà pitèi [pàra tàpé] pâ, èpà wakè kôo. ⁸ Ba go pwi ênawéna kâra é popai na âjupâra. Â go nye wakè co, ba na é imaina pâ é wakè. Â càcaa pâri ma go pacooé. ⁹ Â go ipwàdé, goro pai ticè nii kôo, wiàna guwà gòo. Â go pwapwicîri, ba na o wâdé còwâ é pwâranümawà na ara Pwiduée ††.

¹⁰ †††Wâépwiri é majoroé ma go wii é tii bëeni, na go bwaa wâiti. Ba tàutôo na go tûra ba gòo, wiàna go tâa jaawà. Ba wà Pwi Ukai, âna é jèe naa pitûâ tîo, ba na go pagòowà, â nye càcaa târa ma go tubaèpà tàwà.

Ipicijii

¹¹ Go tubanabwé naani, co tèpa cèikî béeè, â go ina tàwà pâ: Guwà ipwàdé ††† Guwà biiwà gée na pâ èpà kàwà. Â guwà ipagòowà naima. Â wâdé na caapwi é pwâranümawà. Wâro na pinaanapô, â ée mwa wâjaawà, wà Pwiduée, pwi a mearijè, ma pwi a naa pinaanapô.

¹² Guwà pipwabwàcu, wàra pai pwa kà diri tèpa âji a cèikî béejè.

Wà diri tèpa cèikî ni, âna rà naa bwàcu kàwà.

¹³ Wâdé na é *pwényunyuâariwà wà Pwi Ukai Iésu Kériso, goro é *pimeaari imudi kêe. Wâdé na tâa tàwà diri é pimeaari kà Pwiduée. Wâdé na é caajuriwà é Nyuâaê Pwicîri!

Cidòri nyuâawà!

†† 13.5 1 Korénito 11.28 †† Ba na o wâdé còwâ é pwâranümawà, na ara Pwiduée—Grec: Ba na guwà tâbawêe. ††† 13.10 2 Korénito 10.8 ††† Guwà ipwàdé...guwà ipagòowà naima—é, Topai tàwà...guwà pitère dòo.

Galatia

tà tàpé

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?

Munaa nabibiu kâra *naja 48 ma 49, na é tâa Antioche wà Paulo, béaa kâra ê ipitiri maina kà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri kà Kériso wâ *Iérusaléma na naja 50. (Côo naporomee 15.) Munaa pwi pâbéaa kâra tii na é wii wà Paulo.

É wii tâî?

Târa pâ wâra pwapwicîri na ére Galatia, naa nakakò kâra napô Turquie nabà. Munaa ê province Galatia, wâna tâa wê pâ ville Iconium, ma Lystre, ma Derbe. Â wà Paulo ma wà Barnabas, âna ru picémara ê *Picémara Wâdé naawê na naja 46–47 (côo naporomee 14), po ârailu naja béaa kâra na é wii tii târa.

Cina é wii?

Wâru tàpé Galatia na càra caa tèpa *Juif. Â géé na càuru pai cèikî kàra naa goo wà Iésu, â rà me wà pàra tèpa ipacâmuri âboro, na rà tacoo goorà pâ, na rà pâra wiâra diri pâ naèà kâra pwapwicîri kà tèpa Juif, pwacèwii ê pai pwa *kamaî, ma ê pâ papwicîri pàra tòotù. É dau putàmù wà Paulo naa goo wà tàpé na rà ina pwiri. Â é putàmù naa goo tèpa Galatia mwara, ba rà nama ipa-imwûrurà jii ê âji cèikî (1.6–9; 3.1–3). É dau meaarirà, ba rà pwacèwii tèpa âji naîê, naa na nee Iésu Kériso (4.19).

Dà ère ê tii bèeni?

Wà Kériso, âna é jèe tipijè, ba na ticè na piijè (6.1). Piticémuru naa goo diri pâ naèà kâra pwapwicîri béaa. Ba pwacoé ma jè *târù na ara Pwiduée, géé goro pai pitère dâra kâjè ê pâ naèà. Â nye êco géé goo ê cèikî kâjè naa goo wà Iésu Kériso (2.16). Â wà Pwiduée, âna é pwa ma jè tèpa âboro na bwaa âmuê (6.15). Â câ mwa caa wàijè na jè wârori ê wâro kâjè, â nye wà Kériso, na é wâro goojè (2.20).

Pai pitàgoo tii tà tàpé Galatia

Ipwabwàcu

Caapwi co âji Picémara Wâdé

Todà Paulo ba na é picémara

Rà tòpié pàra tèpa apostolo

Ère Picémara Wâdé

É tipijè jii Naèà ê Picémara Wâdé

Càcaa pâri ê Naèà

Tèpa naî Pwiduée géé goro ê cèikî

Cibwaa nama piiwà còwâ

Du ârailu auipwataâboro

É jèe tipijè Kériso

Pitère dâra Nyuââê Pwicîri

Bénabwé popai ma ipicijii

Ipwabwàcu

1 Wâgo † Paulo, na pwa tii. Go pwi *apostolo, ba ru pitòrigario wà Iésu *Kériso, ma wà Pwiduée Caa—wà Pwina é pawâro còwâ wà Iésu gée na aubà. [Â ru cùruo pâ, ba na go picémara é popai kàru.] Â câgo caa wàrapwiri gée goo é auina kà tèpa âboro, ba càcaa tèpa âboro na rà nama go pwi apostolo!

2 Go wii tàwà, wâguwà diri tèpa wâra pwapwicîri wâna province Galatia. Â [rà naa bwàcu kàwà mwara wà] diri tèpa cèikî naa goo wà Iésu Kériso na rà wâni.

3 Wâdé na tà tàwà é *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà! **4** ††Wà Pwi Ukai Iésu, âna é panuâ wâro kêe, â é bà, ba na é tipijè jii é pâ èpà kâjè, ma upajè jii é [pai wâro na] èpà kâra pwi gòropuu bèeni. Ba wâépwi è câbawâdé kà Pwiduée Caa kâjè. **5** Ê pwényuâa ma muugère, âna kà Pwiduée co, dàra gòiri awé! Wâdé na wàra! Amen!

caapwi co âji picémara wâdé!

(Naporomee 1-2)

6 Wà Pwiduée, âna é jèe todàjè, gée goro é pimeaari imudi kêe {na é pinaigé mee wà Iésu Kériso} †. Â go pò goowà, na guwà bujèjai wài, ba na guwà pâ nau tère pwi jè *Picémara Wâdé! [na rà pame dariwà wà pàra tàpé]. **7** ††Éco na càcaa wàrapwiri! Ba nye caapwi co é Picémara Wâdé kà Kériso. Â wà tèpa pwâ na rà picémara jè popai, âna rà ébii é âji Picémara Wâdé. Â rà tubagù é pwâranümawà, ma ipa-imwûruwà.

8 ††Wâdé naa pinajajairi wà pwi âboro na é picémara cè jè popai, na pi-itè jii é âji popai na ia bà jèe mara inapàpàri tàwà! Â nye ipaiwà mwara wiàna wàibà ††, é, wiàna pwi jè *angela gée napwéretòotù! **9** Go ††† jèe ina tàwà kaa, [na ia go tâa jaawà] â go ina mwara ni, pâ: Wà tàpé na rà picémara é popai na pi-itè jii é Picémara Wâdé na ia guwà jèe tòpi, âna wâdé na é tètâjiià wà Pwiduée!

10 †††Rà ina wà tàpéebà pâ, na] bà mudàra ma bà pitèrebà ma wà tèpa âboro. Bwa! Go piênawéna kà Kériso co. Câgo mu caa mudàra ma rà wâdéario wà tèpa âboro; â go nye mudàra co ma é wâdéario wà Pwiduée!

Todà Paulo ba na é picémara

11 ††Tèpa cèikî béed, wâdé na guwà tâmogòori pâ, é Picémara Wâdé na go gére picémara, âna càcaa muru me gée goo tèpa âboro. **12** Ba câgo caa tòpi jii pwi jè

† Wâgo—Grec: Wàibà. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwâranümara ma wà tèpa cèikî bée na rà tâa jaaé. †† 1.4 Galatia 2.20 † Gée goro é pimeaari imudi kêe... é, Naigé mee é pimeaari imudi kà Kériso. †† 1.7 Apostolo 15.1,24 †† 1.8 1 Koréni-to 16.22 ††† Wàibà—é, Wâgo. Munaa é pi-inaê còwâ wà Paulo. ††† Go—Grec: Bà. É pi-inaê còwâ wà Paulo. (Còo note goo 2 Koréni-to 1.6.) § 1.10 1 Tésalonika 2.4 §† 1.11 Mataio 16.17

âboro, â nye ticè âboro na é pacâmuriô goo. Ba nye jè muru na é paari tóo [wà Pwiduée] goo wà Iésu Kériso †††.

13 ††Ba guwà tâmogòori bwàti é càrao béaa, na ia go bwaa tâa na é pwapwicîri kà [tèpa jènereô, wà] tèpa *Juif. Ba go dau pwi a putàmu naa goo wà tèpa cèikî naa goo wà Iésu. Â go nama rà picâri, ma dau tubaèpà tàra. Â go pwa na go tédidiri é wâra pwapwicîri kà Pwiduée. **14** †††Na pàara-bà, âna go dau pitoo paé naa na pwapwicîri kà tèpa Juif, jii tèpa jènereô na pinee kâbà ma wàilà. Â go wénarirà, ba go dau pàra wiàra bwàti diri pâ tûâ ma nyamanya kà tèpa jojoorobà.

Go còo Pwina naif Pwiduée

15 ††Éco na wà Pwiduée, âna ia é jèe mara pitòrigario, na ia go bwaa tâa nanaa nyaa kôo, â é todòo gée goro é pimeaari imudi kêe. **16** Â, na tòotù na wâdé tée, â é paari tóo wà Pwina naif, ba na go tâmogòorié. [Â é cùruo pâ] ba na go inapàpàrié tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â, na wàrapwiri, â câgo caa ilari autâmogòorimuru jii pwi jèpwi. **17** Ba câgo caa too naa *Iéusaléma, ma bà pipâmaribà ma tèpa mara apostolo béaa kôo. Ba go pàra wài naa napô Arabie. Â géewê, â go wâjué còwâ naa na ville Damas.

18 ††Gée na càuru âracié naja, â go too naa Iéusaléma, ba na bu pitâmogòoribu ma Pétèru †††. Éco na bu tâa wê naa na ârailu nadàpàra pwapwicîri co. **19** Â câgo caa còo pàra tèpa apostolo, wàco wà Jacques, pwi aèjii kà Pwi Ukai.

20 Ê pwina go ina tàwà ni, âna go inapàpàri tàwà na ara wà Pwiduée, â câgo caa pwâgàriwà.

21 †††Géewê, â [câgo caa tâa napô *Judée, â] go pàra naa na du ére wâ Syrie ma wâ Cilicie. **22** Êkaa na, [na diri é pwi pàara-bà, âna] càra caa tâmogòorio wà tèpa cèikî wà Judée, ba càra mu caa còo. **23** Â rà nye po tère é jèkutâ good. Ba rà ina wà pàra tàpé pâ: «Wà pwi âboro bèepwiri, âna wàe kaa pwi a dau tubaèpà tâbà béaa. [Â é pacoò wà tèpa âboro, ba na rà cibwaa cèikî naa goo wà Iésu.] Â nabàni, âna é jèe picémara é cèikî na ia é mu ténoori béaa!»

24 Â gée goo kaa pwiri, â rà cau pwamaina wà Pwiduée.

Rà tòpié pàra tèpa apostolo

2 †††Jèe 14 naja gée na càuru [è pai pipaarié tóo kà Pwi Ukai Iésu] na bà mwa wâjué còwâ naa *Iéusaléma, wàibà ma wà Barnabas ma wà Tito. **2** Ba wà Pwiduée, âna é paari tóo pâ, wâdé na go wâjué còwâ naawê. Â bà ipitiri ma wà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri, â go piwiâ tàra é *Picémara Wâdé, na go gére picémara tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. Ba o wâdé naa good, wiàna rà o wâgoo é pwina go pwa. Ba

††† Jè muru na é paari tóo...goo wà Iésu—é, Wà Iésu Kériso na é pwa ma go tâmogòori, é, Wà Iésu Kériso na ia é pipaarié tóo. §† 1.13 Apostolo 8.3 §†† 1.14 Apostolo 22.3 §† 1.15 Ésaie 49.1; Galatia 2.7 §† 1.18 Apostolo 9.26 §†† Pétèru—Grec: Céphas. (Còo Ioane 1.42, ma note.) §§† 1.21 Apostolo 9.30 §§§ 2.1 Apostolo 15.2

wiàna càcaa wàrapwiri, â pwiri ticèmuru naa goo diri é wakè kôo †.

³ [Éco na nye wâdé tàra. Â wâdé tàra mwara é pai wakè kâbu naima ma] Tito, pwi âboro na câé caa pwi Juif. Â càra caa tacoo gooé pâ, na pwa *kamaî tée, [wiàra nyamanya kâ tèpa Juif]. ⁴ ††Ba wâ *Kériso Iésu, âna é jèe tipijè, ba na o nye ticè na o mwa caa pijjè côwâ ‡.

Éco na pwa pàra tèpa âboro, na rà cîâa me naa jaajè [naa na wâra pwapwicîri]. Rà ina pâ, rà tèpa cèikî bée-jè, éco na rà tèpa ipwa tûâ. Ba rà pwacèwii tèpa coda na rà mara cîâari é napô, ba na rà còo bwàti é pai wâro kâ tèpa âboro wê ††. [Â dau èpâ tàra] é tàrù na é naa tâjè wâ Iésu. Â pwa na rà naa, ma bà tèpa *ênawéna kîri còwâ [kâra pâ naèa ma nyamanya kâra]. ⁵ Éco na câbâ mu caa ipacè naa goorâ, â câbâ mu caa pitère dâra, naa na nyi nari muru. Â bà pwamuru ba kâwâ é Picémara Wâdé, na é âjupâra diri ††.

Rà còo pâ Pwiduée na é cùruo

⁶ Napwa naa goo wâ tèpa pitûâ—tèpa âboro imaina naa na cèikî, âna ticè na rà nama go pitòotéri naa na popai na go mu picémara. (Éco na càcaa âjimuru tôo, wiàna rà tèpa âboro imaina naa na pai còo kâra pâ âboro. Ba wâ Pwiduée, âna câé caa pwaké goro âboro.)

⁷ ††Éco na rà còoina pâ ipaiwàibu ma wâ Pétèru. Ba wâ Pwiduée, âna é cùrué pâ, ba na é picémara é Picémara Wâdé tà tèpa Juif. Â wâgo, âna é cùruo pâ, ba na go picémara tà tàpé na càra caa tèpa Juif. ⁸ Pai ina wèe pâ, é wakè wâ Pwiduée goo wâ Pétèru, ba na é pwi *apostolo kèe naa jaa tèpa Juif; â é wakè good, ba na go pwi apostolo kèe, naa jaa pàra tàpé.

⁹ Â napwa naa goo wâ tèpa âracié a pitûâ imaina wâ-na wâra pwapwicîri—wâ Jacques, ma wâ Pétèru, ma wâ Ioane, wàilà na ina goorâ pâ 'tèpa ò kâra wâao kâ Pwiduée'—âna [rà còo pâ nye wàrapwiri. Â] rà tòpibu ma wâ Barnabas goro îrà étò, â rà inapàpari pâ, na bà tèpa pibéebâ [naa goro wakè kâ Pwiduée]. Ba napârabu na bu pâra dà tàpé na càra caa tèpa Juif; â wàilà, âna rà pâ dàra wâ tàpé na rà tèpa Juif.

¹⁰ ††Â rà nye ilari jilbu co pâ, na bu niimiri tàpé na piticè neemururâ, naa na wâra pwapwicîri kâra, wâ Iéruusaléma. Â go nye pwa diri kaa gée na âji pwâranü-moo.

Go patùra Pétèru

¹¹⁻¹² ⁵Gée na càué, â wâ Pétèru, âna é caibâ na Anti-oche gée Syrie. Ûna é tapoo tâa jaabâ, â é mu ija naima ma wâ tèpa cèikî na càra caa tèpa Juif. Éco na wâ Jacques, âna é cùruo medaribâ gée Iéruusaléma wâ

† Dernière phrase—Grec: Pèa piticèmuru naa goo pai itàa kôo béaa ma nabàni. †† 2.4 Galatia 1.7, 5.1, 13 ‡ 1re phrase—Grec: Tâa tâjè é libérté naa goo wâ (Kériso Iésu). †† 4e phrase—Bâ napéaati naani é pai ina wâra é popai espions. †† Ba na o càcaa pitòotéri cè ji nari muru gée goo é Picémara Wâdé, ma jè o cau tòpi diri pâ aup-wényunyuâari kèe. ††† 2.7 Apostolo 22.21 ††† 2.10 Apostolo 11.29-30 § 2.12 Apostolo 11.3

pàra tàpé [na rà dau pwamuru é nyamanya kâ tèpa Juif]. Â wâgo tà wâ Pétèru [goro é pwina rà ina naa gooé] â é tapoo piadié jii tàpé na càra caa tèpa Juif.

Ûna wàrapwiri, â câgo caa piwâ na go patùraé, na ara diri tèpa cèikî, ba na go paari tée pâ, càcaa wâdé é tûâ kèe bèepwiri.

¹³ Â càcaa wâé co, ba wâ diri tèpa cèikî na rà tèpa Juif, âna rà cau pwaduwa kèe, tiagoo wâ Barnabas mwara! Ba rà piwâ na rà paari é âji auniimiri kâra. Éco na rà tâ-mogòori bwàti pâ, é pwina rà pwa, âna èpâ.

¹⁴ Ûna go còo pâ, càcaa *tàrù pai pâra kâra, wiàra é Picémara Wâdé, â go ina tà Pétèru na ara diri é pi-caatâa, pâ: «Gâ pwi Juif, éco na, na gâ tàpo naaco pai pâra kâjè wiàra é naèa kâ tèpa Juif, ba na gâ wâro naima ma wâ tàpé na càra caa tèpa Juif. Â gorodâ na gâ tacoo goo tàpé na càra caa tèpa Juif pâ, na rà ip-wacèwii tèpa Juif?»

Ére Picémara Wâdé

¹⁵ Napwa naa goobâ ††, âna bà tèpa Juif gée na pai pitèpabâ. Â béaa, âna bà mu ina goo tàpé na càra caa tèpa Juif pâ, rà 'tèpa pwa na èpâ', ba càra caa pâra wiàra é *Naèa kâ Moosé ††.

¹⁶ ††Éco na nabàni, âna bà jèe tâmogòori pâ, câé caa *tàrù na ara Pwiduée wâ pwi jè âboro, gée goro é pai pitère dàra kèe é naèa kâ Moosé; â nye éco gée goo é pai cèikî kèe, naa goo wâ Kériso Iésu. Â wàibâ, âna bà nye cèikî naa gooé, [ba na o tâa pinaanapô naa nabibiu kâbâ ma wâ Pwiduée] ma bà tèpa âboro na bà tàrù na araé ††. É pwi pinaanapô ma tàrù bèepwiri, âna me gée goo é cèikî kâbâ naa goo wâ Kériso, â càcaa gée goo pai pitère dàra kâbâ é Naèa. Ûu, [go ina mwara pâ]: Nye ticè âboro na ée mwa tàrù na ara Pwiduée, gée goro pai pitère dàra kèe é Naèa!

¹⁷ Ékaa na, wàibâ tèpa Juif, âna ia bà mudâra cè pai pwa wèe, ba na bà mwa tàrù na ara Pwiduée. Â bà pâ-mari, naa goo wâ Kériso. Â wâ pàra tàpé, âna rà pitòtibâ pâ, na bà 'tèpa pwa na èpâ', ba câbâ mwa caa pitère dàra diri é Naèa. Ûu, rà ina pâ, wâ Kériso, âna é popabâ, ba na bà tèpa pwa na èpâ! Bwa! Càcaa âjupâra ††! ¹⁸ Wàèni é pwina èpâ—wiàna go wâjué còwâ naa goro é Naèa na ia go jèe tètâjii ††! ¹⁹ Na go wâro wiàra é Naèa, â dau pwacoé ma wâdé tà Pwiduée wâ-go. Éco na nye gée goo é Naèa kaa, na go còoina pwiri! Â ni, âna go jèe panuâ é Naèa, ba na go wâro ba kâ Pwiduée. Â câé mwa caa piio còwâ, ba jèe pwacèwii na go bà naa goo é Naèa.

Ba wiàna é bà naa goro *satauro wâ Kériso, âna wàibu ma wâé ††. ²⁰ ††Â wiàna go wâro, â càcaa wâgo,

†† Napwa naa goobâ—é, Napwa naa gooju. Pwiri pâ popai naa na nee tii 15 ma 16 (pwiri tiagoro nee tii 21), âna gòobàra é popai kâ Paulo tà Pétèru. ††† Grec: Wàibâ, âna bà tèpa Juif gée na pai pitè-pabâ, â câbâ caa tèpa pwa na èpâ gée na pàra Ba. †† 2.16 Apostolo 15.10-11; Roma 3.20-28; Galatia 3.11 ††† O tâa pinaanapô...bâ tàrù na araé—Grec: Justifiés. Còo note goo Roma 1.17. †† Grec: Wiàna bà còoina pâ, bà tèpa pwa na èpâ, gée goo pai còoina kâbâ é pai tàrù gée goo Kériso, â gona wâ Kériso, âna é pwi ênawéna kâra é èpâ? Bwa! Càcaa wàrapwiri. †† Grec: Ba wiàna go bari còwâ i pwi ia go jèe tubatiâu, â go paari pâ go pwa na èpâ. ††† Grec: Ba nye gée

â wà Kériso na wârori é wâro kêe wâgood. Â é wâro kôo nabàni naa na naiiri âboro, âna go wârori naa na cèikî, naa goo wà *Pwina naí Pwiduee na é meario, â é bà ba kôo.

²¹ Wâépwiri é âraimeai, na é naa tâjè wà Pwiduee, gée goro é *pimeari imudi kêe, ba na jè tàrù na araé. Â wânau? Gona go o mwa têtâjii pwiri, ba na go tâa goro é Naèà? Bwa! Ba wiàna pâri ma pwa pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wà Pwiduee, ma jè tèpa âboro na jè tàrù na araé, gée goro pai pitère dâra kâjè é Naèà, â pwiri gére piticèmururu naa goo é pai bà kà Kériso †.

é tipijè jii naèà é picémara wâdé

(Naporomee 3-4)

3 [Go pò goowà] co tàpé Galatia, ba pwacèwii na pigù é pûruwà! Dà na é ipa-imwüruwà [ma guwà pàgà jii é âjupâra]? Go wadipi ina tàwà pâ, wà Kériso, âna é jèe bà naa goro *satauro [ba na wâdé tà Pwiduee wâguwà]?

² Wàéni co é pwina nümo na go tâmogòori jiiwà: Gona guwà niimiri pâ, guwà jèe tòpi é *Nyuâaê Pwicîri, gée goro é pai wâro kàwà wiâra é *Naèà? Bwa! Nye gée goo é pai cèikî kàwà, naa goo é *Picémara Wâdé goo wà Kériso! [Â guwà tâmogòori bwàti é pwiibà!] ³ Gorodà na guwà nama ipa-imwüruwà jii?

Nye é Nyuâaê Pwicîri, na é tapoo é wakè naa goowà. Â gona guwà niimiri pâ, guwà mwa tubanabwé goro naiiri âboro? Guwà tèpa pigù! ⁴ Gona guwà nama piticèmururu naa goo diri é pai tâa na aré kàwà tiagoo ni †? Guwà têtâjii diri pâ pwiibà?

⁵ Wà Pwiduee, âna é jèe naa é Nyuâaê Pwicîri, â é na-ma guwà pwa pâ *câmu kâra pàtamee, na rà pò goo wà tèpa âboro. Â gona guwà niimiri pâ, nye gée goo é pai pitère dâra kàwà é Naèà? Bwa! [Go ina mwara pâ]: Nye gée goo co é pai cèikî kàwà, naa goo é Picémara Wâdé goo wà Kériso!

Abéraama âna é pwi câmu

⁶ †[Jè pûra naa na *Tii Pwicîri pâ] Wà *Abéraama, âna é cèikî naa goo wà Pwiduee, â gée goro é cèikî kêe, âna wà Pwiduee, âna é nama é pwi âboro na é *tàrù na araé.

Genèse 15.6

⁷ Êkaa na wâdé na guwà tâmogòori pâ, wà diri tàpé na rà cèikî [naa goo wà Pwiduee] âna nye wàilà kaa pwiri tèpa gòobàra Abéraama. ⁸ Ba jè pûra mwara naa na Tii Pwicîri pâ, wà Pwiduee, âna é mara ina tée é popai

goro é naèà na go bà naa goo é naèà, ba na go wâro ba kà Pwiduee. Tanamiribu naa goro satauro, wâgo ma wà Kériso. §§† 2.20 Galatia 1.4 † Grec: Cãgo caa têtâjii é pimeari imudi kà Pwiduee. Ba wiàna jè tàrù gée goro é Naèà, â pwiri piticèmururu naa goo wà Kériso. †† Diri é pai tâa na aré kàwà—é, Diri é pwina guwà jèe wârori. Pwiri pâ aré ma tòina kàra, majoroé é pai cèikî naa goo wà Kériso, é, aupwényunyuâari na rà tòpi. † 3.6 Genèse 12.3; Roma 4.3,16

wâdé bèeni, pâ: *Go o mwa *pwényunyuâari diri tèpa Ba wà gòropuu, gée googà!*

Genèse 12.3

Wâépwiri, na é mara inapàpari pâ, ée mwa tòpi tàpé na càra caa tèpa Juif, [ma tòpò pinaanapô naa nabibiu kàra ma wàé] ma nama rà tàrù na araé. Â nye gée goo kaa é cèikî kàra na é wàrapwiri.

⁹ Wàrapwiri naa goo diri tàpé na rà cèikî [naa goo wà Pwiduee] ba rà o tòpi jiié i aupwényunyuâari na ia é naa tà Abéraama, gée goro é cèikî kêe.

Càcaa pâri é Naèà

¹⁰ †Éco na rà tojii wà tàpé na rà niimiri pâ, o wâdé [tà Pwiduee] wàilà, gée goo é pai pitère dâra kàra é Naèà. Ba jèe wii mwara naa na Tii Pwicîri pâ: *É tojii wà pwina cãe caa pitère dâra taaci é pâ naèà, na wii naa na Tii goro é Naèà!*

Deutéronome 27.26

[Â nye dau pwacoé kaa na jè pitère dâra diri!]

¹¹ †Jèe cõo pâ, o nye ticé âboro na o tàrù na ara Pwiduee, gée goro pai pitère dâra é Naèà. Bwa! [Ba, ina naa na Tii Pwicîri pâ] wà pwi âboro na é tàrù na ara Pwiduee, âna wà pwina é cèikî naa gooé. Â nye gée goro co é cèikî kêe, na tâa tée é wâro jaa Pwiduee ††.

¹² Jèe cõo pâ, é Naèà, âna cãe caa pâra goro é cèikî, [â nye goro é wakè kâjè]. Ba wàéni é pwina jèe wii naa na é Naèà: *É naa wâro, tà pwina é pitère dâra diri é pâ na autûâri, na wâna.*

Lévitique 18.5

[Â wiàna wàrapwiri, â jèe cau tojii, ba càcaa pâri!]

¹³ ††Éco na wà Kériso, âna é pipanuâe, â é jèe tipijè jii é tojii kâra Naèà, ba é popa naa gòé é tojii kâjè, [na tanamirié naa goro satauro]. Ba jèe wii pâ: *Tojii wà pwina é utòtòro goro upwâra.*

Deutéronome 21.23

¹⁴ É wàrapwiri wà Kériso, ba na o tâa tâjè tèpa cèikî naa gooé é aupwényunyuâari na ia é naa tà Abéraama wà Pwiduee. Â âjupâra mwara naa goo tàpé na càra caa tèpa Juif. Â gée goro é cèikî kâjè naa gooé, âna jè tòpi é Nyuâaê Pwicîri, na é mara ina béaa wà Pwiduee pâ, na ée mwa naa tâjè.

Naèà âna é me co gée na càuè

¹⁵⁻¹⁶ §Biu, âna é ina tà Abéraama wà Pwiduee pâ, na ée mwa pwényunyuâarié. Na jèe cõo bwàti é popai kà Pwiduee naa na Tii Pwicîri [naa na *hébèru] â jèe pûra pâ é ina pâ, na ée mwa pwényunyuâari wà Abéraama bau é pwée. Pai ina wèe pâ âboro na té gée gooé. Cà-caa wii pâ, *pâpwée*, â nye wii co pâ, *épwée*. Â go popa pwiri, ba na ucina goo wà Kériso, na é caapwi co ††.

†† 3.10 Deutéronome 27.26 †† 3.11 Galatia 2.16 ††† Wà pwi âboro na é tàrù... Grec: Wà pwina é tàrù gée goro é cèikî, âna o tâa tée é wâro. ††† 3.13 Deutéronome 21.23; Roma 8.3 § 3.16 Genèse 12.7, 13.15 §† Wà Kériso, âna wàé co na é pinaigé mara diri é aupwényunyuâari ba kâjè na jèe wâru. Â ina gooé pâ, jèe gòobàra Abéraama, gée goro é cèikî kâjè naa goo wà Kériso. Grec: ¹⁵ Go tûra goo pai pwa kà tèpa âboro: Wiàna é ipwataâboro wà pwi âboro, â paâjupâraé...â o nye ticé âboro na o pâri ma é tubatiâu, é, naa cè gòobèrè. ¹⁶ Napwa naa goo pâ auinabéaa, âna muru na ina tà

Wà Pwidueé, âna é *ipwataâboro tà Abéraama, ba na é *paâjupâra é auina kêe bëepwiri. Â guwà còo, co tèpa béèò, pâ, napwa naa goojè, tèpa âboro, âna wiàna jè ipwataâboro goo cè jè muru na jè ina, â càcaa pâri ma jè pitòotéri, é, tubatiàu é popai na jè jèe ina. [Â wiàna wàrapwiri naa jaajè tèpa âboro] ¹⁷ tã jè tâmogòori pâ, wà Pwidueé, âna o câe mwa caa pitòotéri é auina kêe, na ia é jèe ipwataâboro goo.

Wàeni é pwina nùmoo na go ina: Napwa naa goo é Naèà, âna muru na é naa wà Pwidueé, po 430 naja gée na càuru é auinabéaa kêe tà Abéraama. Â é Naèà, âna càcaa pâri ma é pitòotéri é ji nari auwii naa na é auinabéaa kêe ^{††}.

¹⁸ *Â wiàna é aupwényunyuâari, âna o naa tâjè, gée goro [è pai pitère dàra kâjè] é Naèà, â pwiri câe caa me gée goro é auinabéaa kà Pwidueé. Êco na càcaa wàrapwiri, ba wà Pwidueé, âna ia é naa tà Abéraama é aupwényunyuâari kêe, gée goo é auinabéaa kêe tée. Â é naa tée piticèmuru naa goo.

¹⁹ ††Wiàna wàrapwiri, â târa dà é Naèà? Nye é muru na ia é naa tâjè wà Pwidueé gée na càué, ba na paari tâjè é pâ na èpà na jè pwa. Â é coo tiagoro pai tèepaa me kà Pwi gòobàra Abéraama, na é caapwi co—wà Pwina ée mwa pinaigé mara diri é aupwényunyuâari ^{‡‡}.

[Jèpwi mwara, âna ru pi-ité é Naèà bau é *aupwataâboro ^{‡‡}. Ba jè ina pâ wà Pwidueé, âna é naa] é Naèà [târa é Ba] na rà pinaigé mee wà tèpa *angela. Â wà [*Moosé] âna é pwi a-ipa popai kêe. ²⁰ Êco na, na ia é ipwataâboro wà Pwidueé [tà wà Abéraama] â nye ticè pwi a-ipa popai naa nabibiu kàru. Ba muru na é pwa gée gooe co wà Pwidueé, [â nye ticè popai kà Abéraama naa na].

Naèà âna é wakè co béaa kà Kériso

²¹ †††Wiàna wàrapwiri, â gona é Naèà, âna é cicara é aupwataâboro kà Pwidueé? Bwa! Ba nye êco aupwataâboro, na é pame tâjè é *âji wâro. Â [é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâjè ma wàé, â] é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé. Â ticè jè naèà cèna pâri ma é wàrapwiri. ²² Êco na é Tii Pwicîri, âna é inapàpari pâ, na diri pâ muru ma wà diri tèpa âboro, âna rà cau tâa aranara é pàtàmarà èpà. Â ticè pai pwa wèe, ma jè tòpi é aupwényunyuâari kâra aupwataâboro, êco gée goro pai cèikí kâjè, naa goo wà Iésu Kériso [§].

²³ ††Béaa, âna pwacèwii na jè tèpa pwa karapuu. Â é Naèà, âna é pwi a wéarijè na diri pâ tòotù, tapacîri pwi pàara na o paari tâjè é naigé mara é pai cèikí naa goo wà Kériso. ²⁴⁻²⁵ †††[Wàeni jè ucina goro é Naèà]: Béaa, âna é pwacèwii pwi caa kâra câmu kâjè, na é

Abéraama, bau é pwèe, â càcaa pâ pwèe na wâru. Caapwi co pwi pwèe, âna wà Kériso. † 3.17 Exode 12.40 †† Dernière phrase—Grec: Â é Naèà, âna càcaa pâri ma é pitòotéri, nama tiàu é aupwataâboro. ‡ 3.18 Roma 4.14 †† 3.19 Apostolo 7.38; Roma 5.20 †† Wà Pwina... Grec: Wà Pwina pwa é auinabéaa ba kêe. ††† Aupwataâboro—Auinabéaa (promesse). Ipaiwà naa na pâ nee tii 20–22. ††† 3.21 Roma 8.2–4 § Grec: Êco na, é Tii Pwicîri, âna é tòpò diri pâ muru na aranara é èpà, ba na é auinabéaa, âna o naa tà tàpé na rà cèikí naa goo wà Iésu Kériso. †† 3.23 Galatia 4.3 ††† 3.24 Roma 10.4

pacâmurijè, ma mara tòcia tâjè wà Kériso, tapacîri é pai tèepaa kêe. Â nabàni, âna é jèe nye tèepaa me kaa wà Kériso, â jè jèe cèikí naa gooe. Â é jèe nama jè tàrù na ara Pwidueé. Â o càcaa pâri ma é pacâmurijè còwâ é Naèà.

Tèpa naí Pwidueé gée goro é cèikí

²⁶ †††Una jè ††† cèikí naa goo wà Kériso Iésu, â jè jèe cau tèpa naí wà Pwidueé diri. ²⁷ ††Na ia *upwajè naa na nee wà Kériso, â jè jèe coona é ârabwée na bwaa âmuê—ba na jè wàra na é wà ^{§†}.

²⁸ †††[Na jè jèe tâa goo wà Kériso, âna] jèe nye ticè na pi-ité naa nabibiu kà tèpa Juif ma tàpé na càra caa tèpa Juif; â naa nabibiu kà tèpa *ênawéna kîri kà tèpa âboro, ma wà tàpé na pwa tàrù kàra; â naa nabibiu kà tèpa paa ma pa ilàri. Ba jè jèe caapwi, gée goo na jè caapwi ma wà Kériso Iésu.

²⁹ †††Â wiàna jè jèe tâa gooe, âna jè tèpa gòobàra Abéraama. Â tâa tâjè diri é pâ aupwényunyuâari, na ia é mara ina wà Pwidueé tà Abéraama.

Jè tèpa naíè â càcaa tèpa ênawéna co

4 Guwà jèe niimiri cai é pwini, pâ: Wà pwi âboro, âna ée mwa tòpi diri pâ neemuru wà caa kêe, [na ée mwa pwi âboro maina]. Êco na, na é bwaa nari èpo, â câe caa piwéna jii tèpa *ênawéna kîri kà pwi caa kêe. ² Â é nye ciburà pitère dà tàpé na rà wéarié, tèepaa naa na tòotù na é jèe câmuri wà pwi caa kêe.

³ †††Ipaiwà naa goojè. Ba béaa, âna jè pwacèwii tèpa èpo, â jè tèpa ênawéna kîri kâra pâ naèà ma duée imu-di ¹⁸. ⁴ ¹⁹Êco na, na pàara na é jèe tàmarà câmuri wà Pwidueé, â é panuâ me Pwina naíè darijè naa gòropuu ²⁰. Â é wâro aranara é pitûâ kâra é *Naèà kà Moosé. ⁵ É pipanuâe, ba na é tipijè jii é Naèà na piijè, â é nama jè tèpa âji naí Pwidueé.

⁶ ²¹Â târa ma jè tâmogòori pâ jè tèpa naíè, âna wà Pwidueé, âna é tòpò naa na pwâranümajè é Nyuâaê Pwicîri kà Pwina naíè. Â é Nyuâaê Pwicîri, âna é cètùu-jè, ma jè ina tà Pwidueé [naa na ipwàdée] pâ: «Au! Pwidueé, Caa kôo!» ⁷ Êkaa na jèe ticè na piijè, ba jè jèe tèpa naí Pwidueé. Â ée mwa naa tâjè diri é pâ aupwényunyuâari kà tèpa naíè, na é tàmarà ina béaa.

Cibwaa nama piwà còwâ!

⁸ Napwiri, âna câguwà caa tâmogòori Pwidueé, â guwà tèpa ênawéna kîri kâra pâ nari duée, jii wà Pwidueé na é caapwi co. ⁹ Êco na nabàni, âna guwà jèe pâmari. (Â nye âjupâra pâ, nye wà Pwidueé kaa na é jèe pâmariwà.) Â, na araé, âna ticè nii kâra pâ duée imudi, ma pâ naèà; â ticè câmu kâra.

§† 3.26 Ioane 1.12 §†† Jè—Grec: Guwà (Ipaiwà naa na pâ nee tii 26–29.) †† 3.27 Roma 6.3 §† Grec: Wà diri tàpé na upwàrà naa goo wà Kériso, âna rà coona wà Kériso. Ucina goo pai naaco é tûâ kâjè na èpà, ba na jè wârori é wâro na bwaa âmuê ma wà Kériso. ††† 3.28 Roma 10.12 ††† 3.29 Roma 4.13 ††† 4.3 Kolosé 2.20 18 Pâ naèà ma duée imudi—é, Pâ pàara é gòropuu. 19 4.4–5 Ioane 1.14; Roma 1.3 20 Darijè naa gòropuu—Grec: É pwina naí tò jè ilàri. 21 4.6–7 Roma 8.15–17

Wà nau? Cina guwà tabiiwà wâjué còwâ, ma guwà pitère dâra còwâ pâ muru bèepwiri?! Nùmawâ na guwà jèu tèpa ênawéna kîri kâra còwâ? ¹⁰ †Gorodâ na guwà papwicîri pâra tòotù, ma pâra parui, ma è pâra pâara, ma è pâra naja? ¹¹ Auwa! Wâra munaa piticèmu-ru naa goo diri è wakè kôo jaawâ!

¹² Go tacoo goowâ, co tèpa béeò, naa na nee Kériso, pâ, na guwà ipwacèwii, [â guwà nama tipiwâ jii diri pâ pwi bèepwiri]! Ba wâgo, [pwi *Juif, âna jèe tipio jii è Naèà, ba] na go pwacèwiiwâ [na câguwâ caa tèpa Juif].

Béaa, âna dau wâdé pâ tûâ kâwâ tôo, â wâdé na guwà ciburâ wârapwiri ††. ¹³ Na ia go mara picémara tàwâ è *Picémara Wâdé, âna go jèe tèepaa mariwâ, géee goo pai maagé kôo. ¹⁴ Â [go tâmogòori pâ] guwâ géaa goo pwiri, êco na câguwâ caa pwatétéri tôo, ma tétâjii. Bwa, guwâ nye tòpio pwacèwii na go pwi *angela kâ Pwiduée, ma pwacèwii na wâgo Kériso Iésu.

¹⁵ Â guwâ nye dau ipwâdéee kaa, ma piégòturu, ba na guwâ pitu tôo. Ba guwâ ipanuâwâ diri bau è pâ wâdé kâwâ ba kôo †!

Â nabàni, âna é wâpâ è pimeari ma ipwâdéee kâwâ bèepwiri? ¹⁶ Gona guwâ niimiri pâ, go pwi a cicarawâ, géee goo na go ina tàwâ è âjupâra?!

Cibwaa tère tèpa ipa-imwûruwâ

¹⁷ [Go tâmogòori pâ, wâ tèpa pacâmu na rà medari-wâ] ††, âna rà dau kairiwâ. Êco na càra caa wârapwiri, géee na âji pwâranûmarâ. Ba nûmarâ na rà pa-ipiinari-wâ jiio, ba na guwâ pâra wiârâ co.

¹⁸ Na ia go tâa jaawâ, â guwâ gòo, ba na guwâ pwa na wâdé, [â guwâ pâra wiâô]. Â wâdé na guwâ nye tà wârapwiri, wiâna tiâuo jaawâ ††.

¹⁹ Au, [go meaariwâ] co tèpa âji naîô! Â go po dau maagé còo, na go niimiriwâ—pwacèwii è maagé kâra ilâri na é pitâmari èpo. Â o càcaa tipio jii pwiri, na bwaa càcaa pâji tâbawêe è wâro kâ Kériso naa goowâ, â bwaa câguwâ caa pâji pwacèwiié. ²⁰ Êco na jèe câgo caa tâmogòori è pwina go pwa [ba na go pitu] tàwâ. Â po dau nûmoo na go tâa jaawâ, ba na go tàpo ina ba kîri tàwâ, [êco na càcaa pâri].

Du ârailu auipwataâboro

²¹ Gona wâ pâra tàpé géee goowâ, âna nûmarâ na rà pitère dâra è Naèà kâ Moosé? Â wâdé, êco na wâdé na rà tère bwâti è pwina é ina i Naèà. ²² ††Ba jèe wii [naa na *Tii Pwicîri] pâ, wâ *Abéraama, âna ârailu tupédu naîé. Pwi jèpwi, [wâ Ismaël] âna wâ pwina naî Agar, wâ tó ênawéna kîri kêe; â wâ pwi jèpwi, [âna wâ Isaaka] âna wâ pwina naî Sara, tó âji wâdèe. Ba wâ Sara, âna câé mu caa tó ênawéna kîri kâ pwi jèe âboro.

† 4.10 Roma 14.5; Kolosé 2.16 †† Dernière phrase—Grec: Jèe câguwâ caa pwa tóo cèna èpâ. † 2e phrase—Grec: Wâpâ è ipwâdéee kâwâ? Go ina tàwâ pâ, béaa, âna pwiri guwâ èrù du âraporomeewâ ma guwâ naa tóo, wiâna pâri. †† Wâ tèpa pacâmu na rà medari-wâ—Còo Galatia 1.7. †† É, Wâdé na rà imudâra ma rà pwa na wâdé na pâara na tiâuo, pwacèwii na pâara na go tâa jaawâ. Pwiri popai goo wâ tàpé na rà kairi tàpé Galatia, é, pwiri popai goo wâ tàpé Galatia. ††† 4.22 Genèse 16.15, 21.2

²³ †††Wâ pwina naî tó ênawéna kîri kêe, âna pitèpaé, géee goro co è pwina é pwa wâ pwi âboro, wâ Abéraama. Êco na wâ pwina naî tó wâdèe Sara—wâ tó na pwa tàrù kêe—âna pitèpaé, ba nye wâ Pwiduée kaa, na é pacoo è auinabéaa, na pâara kêe ⁵.

²⁴⁻²⁵ Wâ du ilâri bèepwiri, âna du ucina ba kâjè, goro è du *auipwataâboro [na é pwa wâ Pwiduée ba kâra è Ba kêe]. Wâ Agar, tó ênawéna kîri kâ Abéraama, âna é ucina [goro è Naèà, na ia é naa wâ Pwiduée târa è Ba kêe, tèpa Juif]. Ba rà jèe pâ nau tèpa ênawéna kîri [kâra è Naèà] pwacèwii Agar ma wâ tèpa gòobèrèe. Â è ville [kâ tèpa Juif] *Iéruusaléma, âna é pwacèwii è gòojaa Sinaï wâ napô Arabie, [na ia rà mara tòpi è Naèà naawé]. Ba du ére-bâ, âna câmu kâra pai pii tèpa âboro.

²⁶⁻²⁸ †† ††† Napwa naa goo wâ Sara, âna é ucina goo è auinabéaa kâ Pwiduée, na tipi tèpa âboro jii è pwina piirâ goo. Â pwa pwi jèe Iéruusaléma, na wânidò *nap-wéretòotù, âna pwi napô kâ diri tàpé na tipirâ. Â dau wâru wâilà. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Gâ ipwâdéee wâgâ,
napô Iéruusaléma
na ticé èpo'gâ!
Nyabi ma ipwâdéee,
wâgâ na câgâ caa pitâmari èpo!
Râ jèe tétâjiiigâ,
êco na gâ mwa piétò!
O dau wâru èpo'gâ
jii tó na pwa éaé!Ésaie 54.1*

Guwâ còo, co tèpa béeò naa goo Kériso, wâ tèpa èpo kêe, âna nye wâijèe kaa! Ûu, jèe tèpa âji naîé, â câjè caa tèpa ênawéna kîri kâ pwi jèpwi. Ba jèe pwacèwii Isaaka, pwina naî Abéraama ma wâ Sara †††.

²⁹ †††Napwiri, âna [wâ Ismaël, pwina naî tó ênawéna kîri, âna é tubaèpâ tà wâ Isaaka]. Guwâ còo, wâ pwina naîé na pitèpaé géee goro è auniimiri kâra âboro, âna é tubaèpâ tà pwi naîé [na pitèpaé géee goro è auinabéaa kâ Pwiduée]. Â nabàni, âna nye tàgère ipaiwâ tâjè, na pitèpajè géee goo è Nyuâaé Pwicîri.

³⁰ É ina pâ wâ nau i Tii Pwicîri naa goo pwi bèepwiri? Wâéni: *Guwâ tû tà tó ênawéna kîri, ma wâ pwina naîé. Ba wâ pwiibâ, âna o câé caa tòpi pâ wâdé jii caa kêe. Wâco pwina naî tó ilâri na pwa tàrù kêe, âna ée mwa tòpi diri.*

Genèse 21.10

³¹ Guwâ còo, co tèpa béeò naa goo Kériso, câjè caa tèpa ênawéna kîri kâra è Naèà. Jèe tèpa âji naî Pwiduée na pwa tàrù kâjè ††!

††† 4.23 Roma 9.7-9 § Grec: Wâ pwina naî tó ênawéna kîri kêe, âna pitèpaé, wiâra è naiiri âboro; â wâ pwi naî tó na pwa tàrù kêe, âna é pitèpa géee goro è auinabéaa. †† 4.26 Hébéru 12.22; Auinapâ-pari 21.2,10 ††† 4.27 Ésaie 54.1 †† 4.28 Roma 9.7 ††† Grec: ²⁶ Êco na tó Iéruusaléma na wânidò, na é tó nyaa kâjè, âna pwa tàrù kêe... ²⁸ Êco na wâguwâ, âna guwâ tèpa aéjii kâ Isaaka, tèpa naîé wiâra è auinabéaa. †† 4.29-30 Genèse 21.9-10; Ioane 8.35 †† Grec: Câjè caa tèpa naî tó ênawéna kîri kâ pwi jèpwi. Â jèe tèpa naî tó ilâri na pwa tàrù kêe.

É jèe tipijè Kériso

5 É tipijè wà Kériso, ba na o ticè na o mwa caa piijè còwà. Â wâdé na guwà cipa ba mwü pai tipiwà. Â guwà cibwaa nama guwà tèpa *ênawéna kîri còwà kâra jè naèà.

²³ Guwà tère, làpé! Ba wâgo, Paulo [pwi *apostolo] âna go ina tàwà ba gòo pâ: Wiàna guwà [mudàra é pinaanapô ma wà Pwiduée goro é pai] pwa *kamaî wiàra é *Naèà, â wâdé na guwà pitère dâra diri pàra ére mwara gée goro é Naèà. Â wiàna wàrapwiri, â piticèmururu naa goo é pwina é pwa ba kâjè wà Kériso!

⁴ Wà pàra tàpé gée goowà, âna rà o mudàra, ma rà *tàrù na ara Pwiduée, gée goro pai pitère dâra kàra é *Naèà. [Rà ipwacôoco!] Ba péa pa-ipiinarirà jii wà Kériso, ma é *pimeaari imudi kà Pwiduée.

⁵ Éco na wàijè, âna jè cèikî co, â jè tapacîri naa na ip-wàdé, é tòotù, na ée mwa bàra tòpijè na araé wà Pwiduée, â o wâdé tée wàijè. Â é pitu tâjè é Nyuâaé Pwicîri, na pàara na jè bwaa tapacîri é pwi tòotù-bà †.

⁶ †Wiàna pwa kamaî tâjè, é, wiàna càcaa pwa kamaî tâjè, â nye piticèmururu naa goo, ba jè tâa goo wà Kériso Iésu. Â é pwina âjimuru, âna éco é cèikî kâjè [naa gooé]. Â é cèikî kâjè, âna é âpàpaa ‡, wiàna jè meari [pàra tàpé].

Wàilàpà na nama guwà pàgà?

⁷ Ico tèpa béeò, guwà jèe nye pâra bwàti [naa goo wà Kériso]. Â wàilàpà na nama guwà pàgà jii é naigé-bà? ⁸ Càcaa wà Pwiduée, ba nye wàé na é todàwà!

⁹ †[Ipwacôoco, ba wà pwi caapwi âboro na é pwâ, âna pâri ma é nama guwà cau imwüru diri.] Pwacèwii na jè mu ina pâ: «É ji nari nyaa kâra poloa, âna pwa ma é too é poloa.» ¹⁰ †Éco na go cèikî ba mwü pâ, guwà o mwa tâa goo é auniimiri kôo, gée goo pai caapwi kâjè naa goo Pwi Ukai.

Napwa naa goo wà pwi âboro na é pwa ma gùmagù é pwâranümawà, â wà Pwiduée, âna ée mwa nye pitèié ma pwa wârimuru tée. Nye ipaiwà, wiàna wà pwiibà, na é pwi âboro imaina naa jaawà.

¹¹ Ico tèpa béeò naa na nee wà Kériso, câgo mu caa picémara é pai pwa kamaî, wiàra é nyamanya kà tèpa *Juif. Ba wiàna go gére wàrapwiri, â pwiri càra caa pi-inaô ba èpà? Bwa! Wàéni é pwina go picémara: [É bà wà pwi *Mesia, naa goro] é *satauro. Â wàépwiri muru na tanoori tèpa Juif ††.

¹² Napwa naa goo wà tèpa pi-iluuriwà, âna [jèe oratôo goorà]. Wiàna nùmarà na rà pwa kamaî tàwà, â wâdé wiàna rà pitapàgà tâjii é jè ére paaò goorà!

† Grec: Wàijè, âna jè tapacîri, gée goro é cèikî, é pai tàrù kâjè goro é Nyuâaé. †† 5.6 1 Korénito 7.19; Galatia 6.15 ‡ Âpà-paa—Manifester, montrer. †† 5.9 1 Korénito 5.6 †† 5.10 2 Korénito 11.15; Galatia 1.7 ††† Tanoorirà ba wà pwi Mesia, âna pwi ukai me gée goo Pwiduée, na ia rà tapacîè gée na biu. Càra caa còoina pâ wà Iésu, âna é pwi Mesia.

Pitère dâra Nyuâaé Pwicîri

¹³ †††Jèe nye todàwà, co tèpa béeò naa goo Kériso, ba na tâa tàrù kàwà, â tipiwà jii diri pâ muru na piuwà. Éco na guwà cibwaa popa pai tàrù kàwà bèepwiri, ma guwà pwa-imudirimuru, wiàra é câbawâdé kàwà na èpà. Bwa. Guwà piênawéna kàwà jècaa naa na pimeaari. ¹⁴ †Diri é ère Naèà kà *Moosé, âna é tâa na é aupitûâri na caapwi. Wàéni: *Gà meari tèpa âboro* ††, *pwacèwii é pai pimearigà còwà.*

Lévitique 19.18

¹⁵ Wiàna guwà ciburà pidàdàrùwà pwacèwii é pâ macii a piugà, â guwà pwacôoco, ba péa tà tiàuwà.

¹⁶ Wàépwiri na go ina tàwà: Guwà pitère dâra é Nyuâaé Pwicîri. Ba wiàna wàrapwiri, â o câguwà caa pâra wiàra é pâ câbawâdé kàwà na èpà. ¹⁷ ††Ba é pâ câbawâdé kâjè bèepwiri, âna rà cicara é Nyuâaé Pwicîri; â é Nyuâaé Pwicîri, âna é cicara pâ câbawâdé kâjè na èpà. Â ru ipaa naa goojè. Ékaa na pitadàrù é pwâranümajè. ¹⁸ Â wiàna é pitûâ kàwà é Nyuâaé Pwicîri, â o jèe câguwà caa tâa aranara é Naèà. [Â wàépwiri é ère i pwi ia go ina tàwà.]

Pwâra wakè kâra câbawâdé na èpà

¹⁹ †††Jèe còo bwàti é pâ tûâ kà tàpé na rà pipanuàrà, ba na rà pâra wiàra é pâ câbawâdé kàra:

Rà naa nùmarà naa goo pâ muru na jè kamu goo;

Rà ipuu imudi ma pàra tàpé;

Rà pwa pâ tûâ na miiri goro é pâ naiirà;

²⁰ Rà pwamaina pâ *ânuurumuru, â rà pwa wâi, â rà pitère dâra pâ duée;

Rà piébà, â rà piboo;

Rà pièpàri, â rà iputàmù;

Rà pipwamainarà còwà, â rà còogai pàra tàpé;

Rà pitadàrùrà, â rà niimiri pâ, nye âjupâra co é pwina rà ina naa na jèpa pucò kàra;

²¹ Rà iari pâ neemuru pàra tàpé;

Rà ipwirié, â rà pi-ija ma piwâdo pwacèwii pâ puàkà na rà picaatâa.

Â wâru mwara pâ muru na èpà na rà pwa. Â go ina tàwà mwara é pwina go jèe ina pâ: Wà tàpé na rà pwa é pâ muru bèepwiri, âna o càra caa tòpi é pâ aup-wényunyuâari kâra é *Mwaciri kà Pwiduée.

Pwâra wakè kâra Nyuâaé Pwicîri

²² Éco na wàéni é pwée na é tòpò é Nyuâaé Pwicîri naa na wâro kâjè:

Pimeaari;

Pipwàdé;

Pinaanapô;

Pidàpwicâari;

Piwâdéari;

Piênawéna;

Pitère dâra;

††† 5.13 1 Pétèru 2.16 § 5.14 Roma 13.9 †† Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tàmwünyabwerigà, é, pwi jènerègà. ††† 5.17 Roma 7.15–23 †† 5.19 1 Korénito 6.9–10

²³ Pitâa na tânana;
Pitôimiri.

Â ê Naèà, âna nye âji ticè na é ina naa goo pâ pwi bèepwiri. ²⁴ †Wàjè na jè tèpa âboro kà Kériso Iésu, âna jè jée tanamiri naa goro satauro ê pâ câbawâdé kâjè na èpà. ²⁵ Â wiàna é pawârojè ê Nyuâaê Pwicîri, â wâdé na jè nama é pitûâ kâjè. ²⁶ ††Jè cibwaa pipwamainajè, ma pipaarijè! Jè cibwaa pigàdàra ma piputâmu! Â jè cibwaa pièbà ma piboo!

Bénabwé popai

6 †Tèpa âji béèò naa goo wà Kériso, wiàna guwà pâ-mari pâ, wà pwi jè béewà, âna é gére pwa na èpà, â wâdé na guwà popaé me còwâ naa na naigé na wâdé. Wàépwiri é napârawà, wiàna guwà [ina pâ guwà] cimwü †† naa na pai wâro kàwà wiâra ê Nyuâaê Pwicîri. Â guwà ina ba kîri tée. Â guwà ipwacôoco, wâguwà diri, ba péa dàtiwà mwara, ma guwà pwa é pwina èpà. ² ††Guwà pitu tàwà jècaa, ma pitûri é nakake kàwà. Â, naa wàrapwiri, â guwà pitère dàra é auptûâri kà Kériso [pâ, na jè pimearijè, ba wàépwiri é âji *Naèà kâjè].

³ Wiàna é niimiri wà pwi jèpwi pâ, pwamuru naa gooé, â wà pwiibà, âna é pitanami, ba nye piticèmuru naa gooé! ⁴ Êkaa na, gà cibwaa ciburà còo pwi jèpwi, ba na gà ipwamainagà jiié. Gà nye pitèi còwâ é pâ tûâ'gà. Â wiàna wâdé, â pâri ma gà ipwâdéé goo. ⁵ †††Ba wâdé na jè nye còo jècaa é pâ jèpa tûâ kâjè. ⁶ †††Jèpwi mwara: Wâdé na guwà ipâdi é pâ wâdé kàwà ma wà pwina é pacâmuriwà goo é Popai.

Jè piûnyari pwina jè câmi

⁷ †Gà ipwacôogà naa goro é càragà! Gà cibwaa niimiri pâ gà o cârû na ara wà Pwiduée ††! Ba gà o nye piûnyari é pwina gà câmi. ⁸ Ba wiàna jè câmi, wiâra pâ câbawâdé kâjè na èpà, â jè o mwa piûnyari é pwâra bà, ma pai tubatiàujè. Êco na, wiàna jè câmi wiâra pwina nûma é Nyuâaê Pwicîri goo, â jè mwa piûnyari é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. ⁹ Êkaa na jè cibwaa na-ma oratâjè, ma jè pwa é pwina wâdé! Â jè cibwaa pipanuâjè! Ba o mwa tèepaa é tòotù, na jè mwa piûnyari [é auptényunyûâri]. ¹⁰ Géé goo kaa diri pwiri, â jè popa é pàara na tâa tâjè, ba na jè pwa na wâdé tà diri tèpa âboro. Â jè dau wàrapwiri tà tèpa cèikî bééjè!

† 5.24 Roma 6.6; Kolosé 3.5 †† 5.26 Filipi 2.3 † 6.1 Mataio 18.15
†† Wiàna guwà ina pâ guwà cimwü—Grec: Wà tàpé géé goowà na rà cimwü. É ina pwiri wà Paulo, ba na é tatéera, ba rà pi-ina kàra.
†† 6.2 Roma 15.1 ††† 6.5 Roma 14.12 ††† 6.6 1 Korénito 9.11, 14
§ 6.7–8 Roma 8.13 †† 2e phrase—Grec: O câjè caa gàdà wà Pwiduée.

Ipicijii

¹¹ Wâgo Paulo, na go cipa i bépwa tii ††, ba na go tubanabwé i tii. Guwà còo pâ aupwa âmu maina na go pwa! ¹² [Wàéni é pwina go ina tàwà]: Guwà ipwacôowà goo wà tàpé na nûmarà na rà pwa *kamaî tàwà!

Rà wàrapwiri, ba na rà wâdéarirà tèpa âboro. Ba wâgotàra [goo wà tèpa *Juif]. Ba [wiàna rà picémara é popai goro é pai bà kà Kériso] naa goro *satauro, â o péa tubaèpà tàra. ¹³ Pwiri gére pwa kamaî tàra, êco na càcaa âji nûmarà na rà pitère dàra é Naèà kà *Moosé. Nûmarà co na rà pi-ina kàra, na ara tèpa Juif. Wâdé tàra na rà ina pâ, nye wàilà kaa, na rà nama guwà tòpi é nyamanya bèepwiri kà tèpa Juif ††.

¹⁴ Auwa! Wâgo, âna câgo caa pi-ina kòo goro é muru na wàrapwiri. Go inapàpari co é pai bà kà wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, naa goro satauro. Â géé goo kaa pwiri, â câ mwa caa âjimuru tòo diri pâ tûâ, na dau pwamuru naa goo naa na pé gòropuu bëeni. Pwacèwii na rà jèé bà diri pâ pwi bèepwiri naa good. Â wâgo, âna pwacèwii na go jèé bà, naa na càra gòropuu †††.

¹⁵ ††Wiàna pwa kamaî tâjè, é, wiàna càcaa pwa kamaî tâjè, â nye piticèmuru naa goo. É pwina pwamuru naa goo, âna, naa tòotéri é pai wâro kâjè. Ba wà Pwiduée, âna é nama jè tèpa âboro na jèé bwaa âmué.

¹⁶ Wâguwà na guwà wâro wiâra é auptûâri kòo bèepwiri, âna nye wâguwà kaa é âji Ba kà Pwiduée ††—é Ba *Isaraéla [na bwaa âmué]! Wâdé na é cau *pwényunyûâriwà diri wà Pwiduée ma naa tàwà é pinaanapô kèe!

¹⁷ †††[Go tubanabwé naa goo pai ina wèe pâ]: Wà tàpé na rà cicarao †††, âna wâdé na rà coo! Ba [nye wà Iésu kaa na é naa tàrù kòo. Â] go jèé dau pwamaagé còo na go wakè ba kèe. Â pâ aurumuru na wâ naiio, âna nye câmu kèe.

¹⁸ Tèpa cèikî béèò, wâdé na é pwényunyûâriwà wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, géé goo é *pimeari imudi kèe!

Cidòri nyuâawà! Amen!

††† Wâgo Paulo, na go cipa i bépwa tii—Na ia é pwa tii, â é tûra, â wà pwi jè âboro (secrétaire), âna é wii é pwina é ina. Êco na é popa é bépwa tii wà Paulo, ba na é pwabwàcu tàra. †† Grec: Ba wà tàpé na pwa kamaî tàra, âna càra caa pâra wiâra é Naèà. Êco na wâdé tàra na pwa kamaî tàwà, ba na rà pi-ina kàra goo é naiiwà.
††† Grec: Êco na wâgo, âna câgo caa pi-ina kòo, â go pi-ina kòo co, goro é satauro kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Géé gooé, âna jèé tanamiri naa goro satauro é gòropuu ba kòo, â wâgo mwara ba kàra gòropuu. †† 6.15 2 Korénito 5.17; Galatia 5.6 ††† ...Âna nye wâguwà kaa e âji Ba kà Pwiduée—é, ...Bau é âji Ba kà Pwiduée.
††† 6.17 2 Korénito 4.10 ††† Cicarao—Grec: Pi-iluurio. Pwiri popai goo wà tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ, na rà ina pâ, câé caa pwi âji apostolo wà Paulo. É, pwiri ora tà Paulo goo wà tàpé Galatia na rà ciburà pi-iluurie goro pai nûmarà dàra pâra wiâ é Naèà kà Moosé.

Éféso

tà tàpé

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma . Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tii tà Philémon, ma tii tà tàpé Filipi ma tàpé Kolosé.

É wii tâi?

Tà tèpa cèikî na càra caa tèpa *Juif, wâna province Asia (Turquie nabà). Rà tâa na ville Éféso ma pàra ére na wâmwünyabweri wê. Munaa é wii, ba na o pûra paé, naa na pâ wâra pwapwicîri. Cêe caa tâmogòori diri tèpa âboro na é wii tàra (còo 1.15; 3.2), ba é wii 4, é, 5 naja géee na càuru pai tâa kêe wâ Éféso , â jèe pipâra pâ é *Picémara Wâdé.

Cina é wii?

É wii, ba na é paari tâjè tèpa cèikî pâ, po dau maina awé *aupwényunyuâari na é pinaigé mee wà Iésu Kériso. Â é pwa pupûra tâjè ma jè wârori ê wâro na wâdé tà Pwiduée.

Dà êre ê tii bèeni?

Dau pwényuâa wà Pwiduée, ba é niimiri, géee na biu, pâ, na ée mwa naa tâjè diri pâ wâdé kêe. Géee goro é *pimeaari imudi kêe, â é upajè jii pâ èpà kâjè, â é naa tâjè é *âji wâro jaaé. Â é naa tâjè é autâa wâ *nap-wéretòotù ma wà Kériso, ma diri aupwényunyuâari kêe—aupwényunyuâari nabà, ma aupwényunyuâari na o mwa me. É wàrapwiri, géee goro é pai tâa kâjè, goo wà Kériso (2.6). Géee goo kaa pwiri, â caajurijè ma wà diri tèpa cèikî naa goo Kériso, ma jè caapwi wâra pwapwicîri. Wâru pâ uci-na goo é wâra pwapwicîri na é ina wà Paulo. Ba jè pwacèwii ê nâii Kériso (1.22–23); â jè pwacèwii ê wâ kà Pwiduée (2.19–22); â jè pwacèwii tô wâdà Kériso (5.23–32).

Wiàna wàrapwiri, â wâdé na jè wârori ê wâro na wâdé tà Pwiduée:

- Jè wakèri ê âraimeai na é naa tâjè ê Nyuâaê Pwicîri, ba na jè pagòo é wâra pwapwicîri (4.1–16);
- Jè tètâjii diri ê pâ tûâ ma càra na miiri, â jè wâro na pwéelaa (4.17–5.20);
- Jè wâro na é pimeaari ma ipakîrijè naa na tâa kâjè (5.21–6.9).

É taniimiri tâjè wà Paulo pâ, jè tèpa coda kà Kériso na ipaa dà *Caatana ma é pàtamara èpà. Ékaa na wâdé na jè popa diri ê neemuru paa, na é naa tâjè wà Pwiduée (6.10–20).

Wâru pâ popai na pwényuâa na pwi tii bèeni goo pâ pwi bèepwiri:

- Pimeaari kà Pwiduée (1.5, 2.4 ma pàra nee tii)
- Nyuâaê Pwicîri kà Pwiduée (1.13–14 ma pàra nee tii)
- Popai kà Pwiduée (1.13; 5.26; 6.17)

Pai pitàgoo tii tà tàpé Éféso

Ipwabwàcu

Aupwényunyuâari na é naigé mee Iésu Kériso

É pwapwicîri ba kà tèpa cèikî wà Paulo

Béaa, âna jè bà; nabà, âna jè wâro
 Jè caapwi naa goo Kériso
 Auniimiri kà Pwiduee gée na biu
 Dau maina pimeaari kà Kériso ba kâjè
 Pai wâro kâjè naa na picaatâa na bwaa âmuê
 Wâro kâjè na bwaa âmuê
 Wâdé na jè wârori wâro kà tèpa âji naî Pwiduee
 Pai wâro kà tèpa pwârawâ na rà cèikî
 Neemuru paa kâjè
 Ipicijii

Ipwabwàcu

1 [†]Wâgo, Paulo, na pwa tii tàwà, wâgo pwi ^{*}apostolo kà ^{*}Kériso Iésu, wiâra é câbawâdé kà Pwiduee. [Ba é cùruo pâ, ba na go picémara é popai kêe.] Go wii tàwà, wâguwà tèpa âboro kêe, na Éfésò ^{††} [ma naa na pàra ére mwara]—wâguwà, na guwà cimwü naa na cèikî, naa goo Kériso Iésu, â guwà caapwi ma wâé.
² Wâdé na tà tàwà é ^{*}pimeaari imudi ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduee kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

aupwényunyuâari naigé mee iésu kériiso

(Naporomee 1-3)

³ [‡]Wâdé na jè pwamaina Pwiduee! Wâé, na é Pwiduee ma Caa kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Ba é naa tâjè, gée napwéretòotù, édiri pâ ^{*}aupwényunyuâari kêe. Ba é nama cidòri é nyuâajè, gée goro na jè caapwi ma wà Kériso.

⁴ ^{‡‡}Béaa kâra na é tapoo é gòropuu wà Pwiduee, âna é jèe mara pitòrigarijè, ba na jè tèpa âboro kêe, na é naigé mee Kériso. Â nùmee na jè tâbawêe, ma ticè èpà goojè, na araé. Ba dau wânümee tâjè, ⁵ ^{‡‡}â gée goo é pimeaari kêe, âna é niimiri gée na biu pâ, na ée mwa nama jè tèpa naîê, goo wà Iésu Kériso. Nye câbawâdé kêe, êkaa na é paco.

⁶ Wâdé na jè pwamainaê, ma picagòtùé. Ba dau maina ma muugère é pimeaari imudi kêe ba kâjè! Ba é naa piticémuru naa goo tâjè é pâ aupwényunyuâari kêe, na é naigé mee Pwina naîê, na dau wânümee tée.
⁷ ^{‡‡‡}Â jè jèe caapwi ma wâé. Â é jèe tipijè [wà Pwiduee] â é jèe pwanauri é pâ èpà kâjè, gée goro é domii kà Kériso [na joro na ia é bà ba kâjè]. Nye dau maina kaa, é pimeaari imudi kêe, ⁸ na é naa tâjè, na ticè câmu goo. Â é naa tâjè diri é tà manga, ma autâmogòrimuru ^{‡‡}.

⁹ [§]É paari tâjè é auniimiri kêe ma câbawâdé kêe, na ia tàbinyiri béaa. Â ée mwa paco tâjè, goo wà Kériso,
¹⁰ ^{§†}na pàara, na é jèe mara paco béaa. Ée mwa

† 1.1 Apostolo 18.19-21, 19.1 †† Na Éfésò—Pâ popai bèepwiri, âna nye tiâu na pàra Tii Pwicîri naa na grec. ‡ 1.3 Éfésò 2.6 †† 1.4 Ioane 15.16 ‡‡ 1.5 Ioane 1.12 ‡‡† 1.7 Éfésò 2.7; Kolosé 1.14

panaimari diri é pwina [é tapoo] na wânidò napwéretòotù, ma naaniboo gòropuu. Â ée mwa cau tòpòrà diri, na aranara pitûâ kà Kériso.

É pitòrigarijè gée na biu Pwiduee

¹¹⁻¹² ^{§††}Wàibà, âna é pitòrigaribà wà Pwiduee—wàibà na bà mara cèikî naa goo Kériso, ma tapacîê. Â é niimiri, gée na biu, na é pwa ma bà tèpa âboro kêe, gée goro na bà caapwi ma wà Kériso. Â é pwa ma wàrapwiri, ba na é paco é auniimiri kêe. Â é câbawâdé kêe âna, na bà inapàpari é pai maina ma muugère kêe.

¹³ Wâguwà mwara, âna guwà tère é popai na âjupâra. Â é popai bèeni, âna é ^{*}Picémara Wâdé, pwi Picémara Wâdé na [é pame wà Pwiduee, ba na é] paudòwà goo, [ma naa tàwà é ^{*}âji wâro jaaé]. Guwà jèe tèreê, â guwà jèe cèikî naa goo wà Iésu Kériso. Â [é inapàpari wà Pwiduee, pâ, guwà jèe tèpa âboro kêe. Ba] é naagée naa goowà é câmu kêe—é ^{*}Nyuâaê Pwicîri, pwacèwii auinabéaa kêe.

¹⁴ ^{§†}Â é Nyuâaê Pwicîri bèepwiri, âna é pâbéaa kâra é pâ wâdé kêe, na naa tâjè, tèpa âboro kêe. Â gée goo pwiri, âna jèe tâmogòori pâ, jèe o mwa tòpi diri é pâ wâdé kêe. Â o tipijè bamwara, jii é èpà. Wâdé na jèe cagòtù wà Pwiduee, na é maina ma muugère!

É pwapwicîri ba kà tèpa cèikî Paulo

¹⁵⁻¹⁶ Gée goro diri é pâ pwi bèepwiri [na é pwa wà Pwiduee, ba kàwà] âna go ciburà niimiriwà, naa na pwâra pwapwicîri kôo. Â go ciburà pwaolé tée goowà. Ba go tère é jèkutà goowà, pâ, guwà dau cèikî naa goo Pwi Ukai Iésu, â guwà meaari diri tèpa âboro kêe.

¹⁷ ^{§††}[Na go pwapwicîri ba kàwà] â go ilari jii Pwiduee pâ, na é pitu tàwà ma guwà tâmogòorié bwàti, goro é Nyuâaê Pwicîri kêe. Ba é Nyuâaê Pwicîri, âna ée mwa paari tàwà é âji pai pwa goo wà Pwiduee ^{§†}—wà Pwiduee kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, ma Pwi Caa, na é dau maina ma muugère awé. ¹⁸ Go ilari jiié pâ, naa pwéelaa tàwà bwàti, naa na pwâranümawà [é pâ popai bèeni]:

‡‡‡ É, É pwa pwiri gée na tà manga ma autâmogòrimuru kêe. § 1.9 Roma 16.25 §† 1.10 Kolosé 1.16,20 §†† 1.11 Roma 8.28-29 §‡ 1.14 2 Korénito 1.22 §†† 1.17 Kolosé 1.9 §† É âji pai pwa goo wà Pwiduee—é, ...goro pâ muru. Révélacion. É paari tâjè é Nyuâaê Pwicîri, naa na nyuâa, é pâ namuru na câjè caa tâmogòori, goro é tà manga kà tèpa âboro.

É câmawà, na guwà tapacîri goro cèikî, gée na càuru è pai todàwà kèe;
É pâ wâdé kèe, na dau maina ma muugère, na ée mwa naa târa diri tèpa âboro kèe;
¹⁹†É pàtâma Pwiduée, na dau maina awé, ba kâjè, wàijè tèpa cèikî naa gooé.

Nama Kériso na é pitûâ kâra diri

Wà Pwiduée, âna é paari è nii ma pàtâmee, ²⁰†na é pawâro còwâ wà Kériso, gée na aubà, â é nama é tâa gòro îê étò, naa napwéretòotù. ²¹†Á é nama é pitûâ kâra diri—pâ pitûâ, ma duée †, ma pàtâmee—[naa gopaérenao, ma wâni gòropuu]; na pàara napô bèeni, ma na pàara napô na o mwa me. ²²††Uu, é cau tòpò diri wà Pwiduée, na aranara è pitûâ kà Kériso.

Á é nama é pwi ukai kâra è wâra pwapwicîri kèe, ²³††na pwacèwii è âji naiié. Á [wà Kériso, âna pwi pûruê; â] ru tâbawêe. Á êdiri pâ namuru, na é tòpò wà Pwiduée, âna rà tâbawêe ††, naa goo Kériso.

Béaa âna jè bà; nabà âna jè wâro

2 ²Béaa, âna guwà tèpa âboro bà, [ba càcaa tâa tàwà è *âji wâro] gée goro pâ tûâ kàwà na èpà, ma pai càcaa pitère dà Pwiduée kàwà. ²†Ba ia guwà wâro pwacèwii tèpa âboro gòropuu na rà pwa na èpà. Á guwà pitère dà *Caatana, pwi caa kà tèpa duée, na rà pitûâ naa na ére gopaérenao ma wâni gòropuu. Wàè na é pitûâ kà diri tàpé na tàutàra na rà pitère dà Pwiduée. ³††Á béaa, âna wàijè, âna jè cau pwacèwiirâ. Ba jè pâra wiâra è auniimiri ma câbawâdé kâjè, na èpà. Á jè pwa diri è pwina nümajè na jè pwa goro è naiijè. Á jè tapacîri è wârimuru gée jaa wà Pwiduée. Ba é putâmu naa goo diri tèpa âboro gòropuu, na rà tèpa pwa na èpà.

Jè wâro gée goo pimeari kèe

⁴⁵††Béaa, âna jè tèpa âboro bà [na ara Pwiduée] gée goro è pâ èpà kâjè. Éco na dau wânümee tâjè, ba dau maina è pimeari kèe. Á é naa tâjè è âji wâro, gée goro è pai tâa kâjè goo Kériso. Uu, guwà udò, gée goro co è *pimeari imudi kà Pwiduée. ⁶††É dàgòtùjè, gée na aubà, ma wà Kériso Iésu, â é naa tâjè è autâa *napwéretòotù, ma wà Kériso. Á é wàrapwiri, gée goro è pai tâa kâjè, goo wà Kériso. ⁷ Ba nûma wà Pwiduée, na é paari dâra gòiri, pâ, dau maina awé è pimeari imudi kèe, ma dau wâru awé è pâ aupwényunyûari ma è pâ wâdé kèe, na é naa tâjè naa goro piticèmuru naa goo, na é pinaigé mee Kériso Iésu.

⁸ Ba guwà jèe udò, gée goro è pimeari imudi kà Pwiduée, na naigé mee è cèikî kàwà. É pai jèe udò

† 1.19 Kolosé 1.11 †† 1.20 Psaume 110.1; 2 Korénito 13.4; Kolosé 2.12 † 1.21 Kolosé 1.16, 2.10 †† Duée—Còo Éféso 2.2. †† 1.22 Psaume 8.7 ††† 1.23 Roma 12.5; Éféso 4.10,15; Kolosé 1.18 ††† Rà tâbawêe, naa goo Kériso... Pai ina wèe pâ, diri pâ muru na é tòpò wà Pwiduée, âna kà Kériso, â wàè, Kériso, âna é tâa goorà, â é naa târa è wâro. É, Wà Kériso, âna é tâbawêe goo diri pâ muru na é tapoo Pwiduée. § 2.1-5 Kolosé 1.21, 2.13 §† 2.2 Kolosé 3.7; Tito 3.3 §†† 2.3 Kolosé 3.6 §† 2.4-5 Roma 6.13 §†† 2.6 Kolosé 2.12

kàwà, âna càcaa gée goowà. Ba é âraimeai, na é naa tâjè [piticèmuru naa goo] wà Pwiduée. ⁹††Á càcaa wàrapwiri goo è pâ tûâ kàwà, ba naa càcaa pâri, ma guwà pi-ina kàwà goo! ¹⁰††Ba wàijè âna jè pwâra wakè kà Pwiduée, na ia é jèe nama bwaa âmué è wâro kâjè. É pwa na wàrapwiri, ba na jè tèpa ciburà pwa pâ tûâ na wâdé. Á è pâ tûâ bèepwiri, âna é tòpò béaa, naa na câbawâdé kèe ba na jè mwa pwa.

Jè caapwi naa goo Kériso

¹¹ Wà tèpa *Juif, âna rà ina goorà pâ 'tèpa pwa *kamaî târa'. Á rà pi-ina kàra goo ††. Á wâguwà, na câguwà caa tèpa Juif, âna rà ina goowà pâ 'tàpé na càcaa pwa kamaî târa'.

Napwa naa goo è pwa kamaî, âna, è pwina po pwa na naiiri âboro co. Éco na wâdé na guwà niimiri pâ, béaa, âna câguwà caa tèpa âboro na Ba kà Pwiduée.

¹²††Na pwi pàara bèepwiri, âna câguwà caa tâmogòori pâ, wàilàapà Kériso †††, [wà pwi *Mesia, na é pa-udò è Ba kà Pwiduée]. Ba câguwà caa tèpa âboro, na è Ba *Isaraéla, na é pitòrigari wà Pwiduée. Á ticè kàwà, gée goro è pâ *aupwataâboro, ma auinabéaa kà Pwiduée. Á, na guwà wâro na è gòropuu bèeni, â o nye ticè aupwényunyûari jii Pwiduée, na guwà o wâari. Ba câguwà caa tâmogòorié, ¹³††â guwà tâiti jiié.

Éco na, nabàni, âna guwà jèe medarié, ba guwà tâa goo Kériso Iésu, gée goro è domii kèe [na joro na ia é bà ba kàwà].

¹⁴††Wà Kériso, âna jèe wàè, pwi pinaanapô kâjè. Á é dânaimarijè, ma jè caapwi Ba, wàibà tèpa Juif, ma wâguwà ²⁰ mwara, na câguwà caa tèpa Juif. Ba ûna é bà naa goro *satauro, â é ténoori è auba wânabibiú kâjè, na bari goro è pai pièpàrijè.

¹⁵††[Wàibà tèpa Juif, âna bà pâra wiâra] è Naèà kà *Moosé, â dau wâru pâ pitûâ, ma nyi nari naèà goo. [Éco na nabàni] âna ticèmuru naa goo diri è Naèà, gée goro è pwina é pwa wà Kériso. Ba é tòpò è pinaanapô, naa nabibiú kâbà ma wâguwà, na câguwà caa tèpa Juif. Á é naanaimarijè, ba na jè caapwi Ba, na jè tâa gooé.

¹⁶††Jèpwi mwara: É tòpò pinaanapô mwara, naa nabibiú kâjè diri, ma wà Pwiduée, gée goro è pai bà kèe, naa goro satauro. Á é nama tiàu è pai pièpàrijè.

¹⁷††Uu, wà Kériso, âna é tèepaa me, nau inapàpari è *Picémara Wâdé na pame è pinaanapô. Á é picémara tàwà [wâguwà na câguwà caa tèpa Juif] na guwà tâiti jii Pwiduée. Á é picémara tâbà [wàibà tèpa Juif] na bà tàpo tàmwünyabweri Pwiduée.

¹⁸ Gée goo kaa è pwina é pwa wà Kériso, âna wàijè diri—tèpa Juif ma tàpé na càra caa tèpa Juif—âna jèe pâri ma jè pâra mari wà Pwiduée Caa kâjè. Á jè cau

†† 2.9 1 Korénito 1.29-31; 2 Timotéo 1.9 §† 2.10 Tito 2.14 §†† Rà pi-ina kàra goo—Ba è kamaî, âna câmu kâra pai pitòrigarirâ kà Pwiduée, ba na rà pwi Ba kèe. §†† 2.12 Roma 9.4; Kolosé 1.21 §†† Câguwà caa tâmogòori pâ, wàilàapà Kériso—Grec: Tiàu Kériso goowà. 18 2.13 Kolosé 1.20 19 2.14 1 Korénito 12.13 20 Wàibà...wâguwà—É pwi Juif wà Paulo; â càra caa tèpa wàrapwiri wà tàpé Éféso. 21 2.15 Kolosé 2.14 22 2.16 Zakarie 9.10; Kolosé 1.20,22 23 2.17 Ésaie 57.19

pâra naa jaaé, géé goro ê Nyuââê Pwicîri kêe, na é caapwi co.

Jè tèpa âboro pwârâwâ kêe

¹⁹ †Êkaa na, wâguwâ tàpé na câguwâ caa tèpa Juif, âna câguwâ caa tèpa pârame, â câguwâ caa pwi Ba na ité. Guwâ jèe tèpa âboro kà Pwiduée, â guwâ tò naa na tâa kêe, pwacèwii diri pâra tèpa âboro kà Pwiduée.

²⁰ †† Jè pwacèwii ê wâ, na bari naa goro ê paaé [na cimwü]. Ê pâara wâ, âna wâ tèpa *apostolo, ma wâ tèpa *péroféta †. Ê atü pâara wâ na âji êkêe, âna wâ Kériso. ²¹ †† Wàé na é pwa ma é pimaina too ê wâ—[wàijè na jè cèikî naa gooé]—ma pâ nau wâra pwapwicîri kà Pwiduée.

²² †† Wâguwâ [na câguwâ caa tèpa Juif] âna guwâ tèpa atü mwara naa goro ê wâ bèepwiri, géé goo ê pai tâa kàwâ goo Kériso. Ê ipaiwâ mwara naa goobâ, tèpa Juif. Ê é wâro, na ê wâ bèeni, ê Nyuââê Pwicîri kà Pwiduée ††.

Auniimiri kà Pwiduée géé na biu

3 ¹⁻² †† † [Wâ Pwiduée, âna é caajurijè—wàibâ tèpa *Juif, ma wâguwâ na câguwâ caa tèpa Juif.] Ê géé goo kaa pwiri, na wâgo, Paulo, âna go piênawéna kà Kériso Iésu, na go wakè ba kàwâ. Ê nabàni, âna go tâa na karapuu géé goro ê wakè bèepwiri ba kàwâ. Gona câguwâ caa tâmogòori pwiri? Ba wâ Pwiduée, naa na pai wâdé kêe, âna é naa tôo ê wakè bèepwiri, ba na é pacoo ê auniimiri kêe.

³ †† Caaé caa inapàpari ê auniimiri kêe bèepwiri, géé na autapoo goo. Êco na nabàni, âna é paari tôo. Ê go mwa gére tapoo ina tàwâ, naa na tii bèeni. ⁴ Ê, na guwâ pûra, â guwâ o tâmogòori, ê pwina go tâmogòori, wâgo, naa goro ê auniimiri kêe bèepwiri [na é pacoo] goo wâ Kériso.

⁵ Béaa, âna ticè âboro na tâmogòori bwàti pwiri. Êco na é jèe nama pwéelaa wâ Pwiduée, goro ê Nyuââê Pwicîri kêe, tà tèpa âboro na é pitòrigarirâ—tà tèpa apostolo ma *péroféta kêe.

⁶ †† Wàéni ê auniimiri kêe: Wiàna rà tâa goo Kériso Iésu wâ tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà jèe pâra nau pwacèwii tèpa Juif, ba jèe pâra nau caapwi Ba ††. Ê rà cau tòpi ê pâ wâdé ma aupwényunyuâari kà Pwiduée. Ê é auinabéaa kà Pwiduée, âna kàra diri. Wàépwiri kaa ê *Picémara Wâdé!

Cùru Paulo ba na é picémara

⁷⁻⁸ †† † Wâgo, âna piticémuru naa gooò, jii diri tèpa âboro kà Pwiduée. Êco na [é dau pwabwàti tôo, â] é pitòrigario, ba na go pwi ênawéna kêe, goro ê *pimeari imudi kêe. Ê é wakè gooò goro pàtamee, ba

na go inapàpari ê Picémara Wâdé kêe, tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Ê go ina tàra diri pâ aupwényunyuâari kêe, na piédò ma wéna awé na é naa tâjè na jè tâa goo Kériso.

⁹ Ê cùruo pâ, ba na go paari târa diri pâ âboro ê pai pwa kêe na é pacoo ê auniimiri kêe, na ia tàbinyiri géé na autapoo goo, na ia é tòpò diri pâ muru. ¹⁰ Ê [paari mwara] tà diri tèpa pitûa ma pàtamee, naa gopaénao ma nidò *napwéretòtù, pâ, po dau maina é autâmogòorimuru kêe, wàé Pwiduée, na wâru pai pwa goo. Ba rà o còo [pai caapwi kà tèpa Juif, ma wâ pâra tàpé, naa na] ê wâra pwapwicîri kêe ††.

¹¹ Diri pâ pwiibâ, âna é jèe nye niimiri, géé na autapoo goo, pâ na ée mwa pwa. Ê é pacoo, goo wâ Kériso Iésu, Pwi Ukai kâjè.

¹² †† Wàijè, âna jèe tâa goo Kériso, â jèe cèikî naa gooé. Ê géé goo kaa pwiri, âna pwa tàrù kâjè, ma jèe medari Pwiduée, ma jèe tâa jaaé. Ê câjè caa piwâ [â càcaa wâgotâjè].

¹³ Ê êkaa, na go ina tàwâ pâ, na guwâ cibwaa pidumapiè, goro ê pai tâa na aré kòo, ba kàwâ. Ba géé goo kaa ê pai tâa na aré kòo, [âna pimaina too ê cèikî kàwâ]. Ê o naa tàwâ ma guwâ tâa jaa Pwiduée na é pai maina ma muugère kêe †††.

Dau maina pimeari kà Kériso ba kâjè

¹⁴ Go tùu jùruo ara Pwiduée Caa, [na go pinünüma naa] goo pwiri. ¹⁵ Ba wàé pwi Caa kà diri tàpé na rà wânidò napwéretòtù, ma wâni gòropuu. Ê é nama jèe cau tèpa âboro na jèe caapwi Ba †††. ¹⁶ Ê dau maina ma muugère, â dau wâru pâ wâdé ma aupwényunyuâari kêe. Ê go ilari jiié, pâ, ée mwa dau pagòowâ, goro ê Nyuââê Pwicîri kêe, ba na cimwü ê pwâranümawâ.

¹⁷ †† Wâdé na é tâa na pwâranümawâ wâ Kériso, géé goro ê cèikî kàwâ! Wâdé na [guwâ pwacèwii ê upwâra na gòo, na] ê wàé, âna wâgòro, naa na pimeari kêe. ¹⁸ Ê, na wàrapwiri, na wâguwâ, ma diri pâra tèpa âboro kà Pwiduée, âna guwâ tâmogòori bwàti pâ, ê pimeari kà Kériso, âna po dau maina awé ¹⁹. ¹⁹ Ba é piwéna jii é autâmogòori kâjè tèpa âboro. Ê wâdé na é dipitiri é wâro kàwâ wâ Pwiduée, goro ê pai tâbawèe kêe.

²⁰ Ê wakè gooò wâ Pwiduée, goro ê pàtamee na dau maina. Ê pâri ma é pwa ê pâ muru naa gooò, na dau maina awé, jii é pwina jèe niimiri pâ, jèe ilari jiié.

²¹ Wàijè ê wâra pwapwicîri kêe, na jèe tâa goo Kériso Iésu, âna wâdé na jèe pwamainâe taaci dâra gòiri awé! Amen! Wâdé na wàrapwiri!

† 2.19 Éfésò 3.6 †† 2.20 1 Korénito 3.11 † Apostolo...péroféta—Còo Éfésò 4.11. †† 2.21 1 Korénito 3.16 †† 2.22 1 Pétèru 2.5 ††† Dernière phrase—é, Ê wâro na é wâ bèepwiri wâ Pwiduée, goo ê Nyuââê Pwicîri. ††† 3.1 Filipi 1.7,13 § 3.2 Kolosé 1.25 †† 3.3 Éfésò 1.9–10; Kolosé 1.26 ††† 3.6 Éfésò 2.13,16–19 †† Caapwi Ba—Grec: Caapwi naiiri âboro. ††† 3.7 Kolosé 1.25 †† 3.8 1 Korénito 15.9–10

§† Ba rà o còo...ê wâra pwapwicîri kêe—é, Rà o mwa tâmogòori pwiri, géé goro é pai picémara ê Picémara Wâdé kâra wâra pwapwicîri. Grec: Géé goro é wâra pwapwicîri. ††† 3.12 Ioane 14.6; Roma 5.2 ††† Dernière phrase—Grec: Ba wàrapwiri ê pai maina ma muugère kàwâ. ††† Ê é nama jèe cau tèpa âboro na jèe caapwi Ba—Grec: Ê pitunee târa pâ jèpa wâao. 18 3.17 Ioane 14.23; Kolosé 1.23, 2.7 19 Po dau maina awé—Grec: Large, long, haut et profond.

pai wâro kâjè naa na picaatâa na bwaa âmuê

(Naporomee 4–6)

4 [†]Go tâa na karapuu, ba go piênawéna kà Pwi Ukai. Â go tacoo goowà, ma [guwà niimiri diri é pwina é pwa ba kàwà wà Pwiduée, â] guwà wârori é wâro na wâdé tée. Ba é todàwà, ba na guwà tèpa âboro kée. ^{2 ††}Wâdé na guwà ciburà ipakîriwà, ma moo, ma pidàpwicâariwà. Wâdé na guwà ciburà pimeariwà, â guwà picâri naa goowà. ^{3 †}Ba é caajuriwà é Nyuâaê Pwicîri. Â wâdé na guwà ciburà wâro na é pinaanapô, ba na guwà tà caapwi.

Jè caapwi naijè ma Kériso

⁴ Nye caapwi co naiiri âboro. Nye caapwi co é Nyuâaê Pwicîri. Â nye caapwi co câmajè na jè tapacîri ^{††}, gée na càuru pai todàjè. ⁵ Nye caapwi co Pwi Ukai kâjè, nye caapwi co é cèikî, ma caapwi co *piupwaa ^{††}. ^{6 †††}Nye caapwi co Pwiduée, Pwi Caa kâjè diri ^{†††}. Wâé na é pitûâ kâra diri, wâé na é wakè na diri, â é wâna diri. ^{7 †}Âjupâra pâ wà Kériso, âna é jèpa naa tâjè, naa goro piticèmururu naa goo, pâ jèpa âraimeai na pi-itè. ^{8 ††}Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*É too naa na ére
na wâdòiti.*

*Â é popa pâ wiâé
tàpé na ia rà cicaraé,
tàpé na ia é piétò jiià.*

*Â é naa âraimeai
tà tèpa âboro. Psaume 68.19*

^{9 †††}Dà pai ina wèe pâ: *É too naa na ére na wâdòiti?* Pai ina wèe pâ, béaa kâra é pai too kée, âna é boo naa na ére na dau wâgòro kâra gòropuu ^{††} wà Kériso. ¹⁰ Â wà Pwina é boo, âna wâé kaa wà Pwina é too naa na ére na wâdòiti naa *napwéretòotù, ba na é pwi ukai kâra diri pâ muru. Â pimaina pâ é pitûâ kée ^{†††} naa gò diri pâ muru, na ia é tapoo wà Pwiduée.

^{11 †††}[Dà pai ina wèe pâ: *É naa âraimeai tà tèpa âboro?*] Wà Kériso, âna é jèpa pâdi tà tèpa âboro kée é jèpa wakè na rà pwa ^{††}. [Wâéni para pwi]:

† 4.1 Kolosé 1.10 †† 4.2 Kolosé 3.12–13 † 4.3 Kolosé 3.14–15 †† Dernière phrase—Grec: Nye caapwi co é auwâari (espérance). Espérance, âna é pwina dau wâdé na jè tapacîri naa na pidàpwicâari, gée goo é cèikî kâjè naa goo wà Iésu Kériso. †† Caapwi co piupwaa—Wiàna wâru pâ pai pwa goo piupwaa, â nye caapwi co pai ina wèe, âna câmu kée, ba na jè inapàpari pâ, jè tèpa âboro kà Kériso co. ††† 4.6 1 Korénito 12.6 ††† Caa kâjè diri—é, Caa kâra diri pâ muru. † 4.7 Roma 12.3, 6 †† 4.8 Psaume 68.19 ††† 4.9 Ioane 3.13 †† É boo... é, É boo naaniboo gòropuu. Rà niimiri wà tèpa Juif pâ, wà tèpa bà, âna rà tâa na pé pwèe na dau wâgòro, na nee pâ: Oolaa ('Abîme'). Coo Auinapàpari naporomee 9. ††† Pimaina pâ é pitûâ kée... é, É dipitiri diri pâ muru, é, É nama tâbawée diri pâ muru. †† 4.11 1 Korénito 12.28 †† É jèpa wakè na rà pwa—é, É jèpa âraimeai.

Tèpa apostolo (tàpé na rà jèe còoê, ma picémara popai kée);
Tèpa péroféta (tàpé na rà tòpi, naa na nyuâa, é popai kà Pwiduée, â rà mwa pame tâjè);
Tèpa *évangéliste* (tàpé na rà picémara pâ é Picémara Wâdé);
Tàpé na rà wéaari ma pacâmuri tèpa cèikî.

¹² É naa tàra é pâ âraimeai ^{†††} bèepwiri, ba na rà o mwa caa pagòo diri tèpa âboro kà Pwiduée, ma piênawéna kàra còwà. Â, na wàrapwiri, â o pimaina dò é wâra pwapwicîri, é naii Kériso. ^{13 †††}Â jè o caajurijè, naa na cèikî, â o caapwi é pai tâmogòori kâjè wà *Pwina naï Pwiduée. Â jè o cau cimwü, pwacèwii Kériso, â jè o cau tâbawée, pwacèwiié.

Wâdé na jè cimwü naa goo Kériso

¹⁴ Na o wàrapwiri, â o câjè mwa caa pwacèwii pâ nari èpo [naa na cèikî. Ba nabàni, âna càra caa pâji cimwü wà para tàpé gée gooje. Rà] pwacèwii é wànga na ticè poé ^{†††}, na pòtò gòro é wià ma pwéretòotù. Ba rà dau tère é pâ popai kà tàpé na rà me, nau picàù dàra, ba na rà pa-imwùrurà.

¹⁵ ¹⁸Bwa, jè cibwaa wàrapwiri. Wâdé na jè ciburà wâro na é âjupâra ¹⁹ goro é pimeari. Â jè o pâ nau pwacèwii Kériso, naa na diri é pwina jè pwa.

Wâé na é pwi ukai [kâra é wâra pwapwicîri kée] pwacèwii é pûru âboro. ¹⁶ Wâé na é pitûâ ma wéaari diri pâ ére gée goro naiié, ba na rà caapwi. É pa-ijarà, ma pitu tàra, ba na rà pimeaarirà ²⁰. Â rà jèpa wakè bwàti. Êkaa na é pimaina too é naiié, â é cimwü naa na é pimeari.

Wâro kâjè na bwaa âmuê

¹⁷ ²¹Go tacoo goowà, naa na nee Pwi Ukai, pâ, na guwà nabwé na guwà wâro pwacèwii tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée, tàpé na ticè nùmarà. ¹⁸ Bàutè é aunünüma kâra, ba gòo pûrurà, â tàutàra na rà pitère dà Pwiduée. Êkaa na [rà pitanami] â tiàu goorà é *âji wâro na é naa wà Pwiduée. ¹⁹ Càra mu caa picàdàrù é pwina wâdé jii é pwina èpà. Â rà pipanuârà, ba na rà wâro imudi. Â, na rà pwa pâ na jèpapara tûâ na miiri, â càra caa kamu goo.

²⁰ Càcaa wàrapwiri é wâro kâjè wià Kériso na guwà picòo. ²¹ Ba guwà tère é popai goo Kériso, â guwà tâmogòori pâ tâa gooé é âjupâra. Ba guwà tèpa âboro kée.

²² Êkaa na wàrapwiri, na guwà cibwaa wârori é wâro na èpà, na ia guwà wârori béaa. Guwà tètâjii diri é pâ tûâ ma càra na miiri.

Ba béaa, âna guwà pipanuâwà târa é auniimiri ma câbawâdé kàwà na èpà, na rà pa-imwùrurà ma

††† Âraimeai—Nii bau autâmogòorimuru târa wakè kà Pwiduée. (Còo note goo 1 Korénito 12.4.) ††† 4.13 Kolosé 1.28 ††† Poé (é, pòé)—Gouvernail. Ârawànga. 18 4.15–16 Kolosé 1.18, 2.19 19 Wâro na é âjupâra—é, Ina é âjupâra. 20 2e phrase—Grec: Caa-jurirà goro pâ aupitòobàra (jointsures) na naa tàra. 21 4.17 Roma 1.21; 1 Pétèru 1.14 22 4.22 Roma 8.13; Kolosé 3.9

tanooriwà. ²³ †Guwà tòotéri ê pwâranümawà, ma é au-niimiri kàwà, ma é càrawà ††, ²⁴ ‡ba na guwà tèpa âboro na bwaa âmué ê wâro kàwà. Â guwà o pwacèwii tèpa âboro na rà tòpwùtù ê ârabwée na tòri, â rà coona é ârabwée na bwaa âmué.

Ba ûna é tòpòwà wà Pwiduée ††, â câbawâdé kée na guwà pwacèwiié, ba na guwà wâro naa âjupâra. Êkaa na wâdé na pâ tûâ kàwà, âna *târù ma pitòimiri.

Jè tòotéri càrajè na èpà

²⁵ ‡Guwà nabwé na guwà pwâ. Â guwà ina é pwina âjupâra tà tèpa [cèikí] béewà. Ba wàijè diri, âna jè caapwi [wâra pwawicîri] pwacèwii pâ ére gée goro caapwi naiiri âboro.

²⁶ ††Wiàna guwà iputàmù ma pwi jèpwi, â guwà cibwaa pipwa tàwà na èpà. Guwà naaco é pwâra putàmù goowà, béaa kâra é pai duu kâra é tòotù. ²⁷ Ba guwà cibwaa panuâ *Caatana [ma é tacaiwà ba na guwà pwa na èpà].

²⁸ Wiàna guwà tèpa mura, â wâdé na guwà coo. Â guwà wakè ba gòo, ba na pwa mwani kàwà, ba na guwà wâri é pwina tiàù jiiwà, ma naa tà tàpé na ticè tàra.

²⁹ ††Guwà nabwé na guwà ina pâ popai na miiri, [ma pwa na èpà tà pàra tàpé]. Â guwà ina pâ popai na wâdé, ba na pitu tàra ma pagòorà.

³⁰ §Guwà nabwé na guwà nama é pikîri é Nyuââ Pwicîri [goo é pwina guwà pwa]. Ba é Nyuââ Pwicîri, âna pwi câmu na é naagée naa goowà wà Pwiduée, ba na paari pâ, [guwà tèpa âboro kée. Â pwi câmu pâ, wà Pwiduée, âna] ée mwa tipiwà bamwara jii é pâ èpà kàwà, na Tòotù kée.

³¹ †Guwà cibwaa tubaèpà tà pàra tàpé, ma pi-inarà ba èpà. Guwà cibwaa wéaari naa na pwâranümawà é pâ èpà na rà pwa tàwà. Guwà cibwaa iputàmù, ma piokée. Â guwà cibwaa pitànyiriwà.

³² ††Wâdé na guwà pwa na wâdé tà pàra tàpé. Â guwà paari tàra é pimeaari na wâna pwâranümawà. Â guwà pipwanauriwà, pwacèwii na é jèe pwanauriwà wà Pwiduée, gée goo Kériso.

Wâdé na jè wârori wâro kà tèpa âji naí Pwiduée

5 ††Guwà tèpa naí Pwiduée, na dau wânümeè tàwà. Â wâdé na guwà pwacèwiié. ² ††Wâdé na guwà tèpa meari pàra tàpé. Ba é mearijè wà Kériso, â é panuâ é wâro kée, ba na *ârapwaaìlò ba kâjè, na dau wâdé tà Pwiduée ††.

³ Guwà cibwaa [niimiri còwâ pâ, na guwà] ipuu imudi ma pàra pwi. Â guwà cibwaa pwa é pâ muru na po miiri goro naiiwà. Guwà cibwaa imudàra ma wâru tàwà é

† 4.23 Roma 12.2 †† É, Guwà nama tòotéri é auniimiri kàwà goro é Nyuââ Pwicîri. ‡ 4.24 Genèse 1.26; Kolosé 3.10 †† Ba ûna é tòpòwà wà Pwiduée—é, Ba ûna é tòpò {é âmu wâro kàwà} bèepwiri. †† 4.25 Zakarie 8.16; Kolosé 3.8–9 ††† 4.26 Psaume 4.4; Jacques 1.19–20 ††† 4.29 Kolosé 4.6 § 4.30 Ésaie 63.10; Éfésò 1.13–14; 1 Tésalonika 5.19 †† 4.31 Kolosé 3.8 ††† 4.32 Mataio 6.14, 18.22–35; Kolosé 3.12–13 §† 5.1 Mataio 5.48 §†† 5.2 Exode 29.18; Hébéru 10.10 §† Na dau wâdé tà Pwiduée—Grec: Na pwacèwii é úrea na dau wâdé.

pâ muru ni gòropuu. Ba guwà tèpa âboro kà Pwiduée. Â càcaa nümoo na go tère pâ, rà ina tèpa âboro pâ guwà wàrapwiri.

⁴ Guwà cibwaa ina pâ popai na èpà ma miiri, na càcaa pâri ma guwà ina. Guwà cibwaa ina imudi pâ muru na jè papwicîri. Â guwà cibwaa èauri é pâ jèkutâ èpà, pwacèwii tàpé na ticè nùmarà. Bwa, wâdé na guwà ipwawolé tà Pwiduée.

⁵ ††Wâdé na guwà tâmogòori pâ: O nye ticè autâa na *Mwaciri kà Pwiduée ma Kériso, kà tàpé na rà ipuu imudi, ma tàpé na rà pwa é pâ muru na miiri goro naiirâ, ma tàpé na rà ciburà imudàra é pâ muru ni gòropuu. Ba é pwiibà, âna é pwacèwii na rà ipwamaina é pâ duée imudi.

Jè wâro na pwéelaa

⁶ †††Rà ina wà pàra tàpé pâ, nye ticè èpà goo é pâ tûâ bèepwiri. Éco na rà pwâ, â guwà cibwaa nama rà pa-imwüruwà. Ba é putàmù wà Pwiduée goo tàpé na càra caa pitère dèe, â ée mwa pitèirâ ma naa wârimuru tàra †††. ⁷ Â guwà cibwaa pwadéi tèpa âboro na rà wàrapwiri!

⁸ †††Béaa, âna guwà tàpé na guwà tâa na é bàutê. Â nabà, âna guwà tâa na pwéelaa, ba guwà tâa goo Pwi Ukai. Êkaa na wâdé na é càrawà, âna càra tàpé na rà tâa na é pwéelaa—⁹ wâna é wâro na é pwényuâa, ma *târù, ma âjupâra. ¹⁰ Wâdé na guwà ciburà imudàra é pâ pwina wâdé tà Pwi Ukai.

^{11–12} Guwà cibwaa pwaduwa kà tàpé na rà wakè na bàutê, ba ticè pwâra wakè kàra, na wâdé. Na jè po niimiri co é tûâ kàra, â jè jèe miirirâ. Guwà cicara diri pâ pwi bèepwiri. Â guwà pa pâ, naa na pwéelaa, diri é pwina èpà. ^{13–14} ¹⁸ ¹⁹ Ba é pwéelaa, âna é paari é âji pai pwa goo diri pâ muru, wiàna wâdé, é wiàna èpà ²⁰. Êkaa na jè ina pâ:

«Gà tàcî, co pwi a puu!
Cimadò gée na aubà.
Wà Kériso na é pame
naa googà é pwéelaa.»

Jè wakèri bwàti pàara na naa tâjè

¹⁵ ²¹ Guwà ipwacòoco é pai wâro kàwà. Guwà ipwacèwii tàpé na pitòimiri é wâro kàra, â càcaa tàpé na ticè nùmarà. ¹⁶ Â guwà wakèri bwàti é pâ pàara na naa tàwà, [ba na guwà pwa na wâdé]. Ba wâru pâ èpà na pàara napò nabà. ¹⁷ Êkaa na guwà cibwaa wâro imudi, â guwà imudàra é pwina wâdé tà Pwi Ukai ²².

§† 5.5 1 Korénito 6.9–10; Kolosé 3.5 §†† 5.6 Roma 1.18; Kolosé 2.4,8 §†† Grec: Guwà cibwaa nama é ipa-imwüruwà wà pwi jè âboro, goro pâ popai na ticè èreè. Ba nye gée goo kaa pwiri, na é pwâra putàmù kà Pwiduée, âna é tâa gò tàpé na rà cicaraé. §§§ 5.8 Ioane 12.36; Éfésò 2.13; Kolosé 1.13; 1 Pétèru 2.9 18 5.13 Ioane 3.20–21 19 5.14 Ésaie 26.19, 60.1; Roma 13.11 20 1re phrase—Grec: É pwina jè còo naa na é pwéelaa, âna pâ nau pwéelaa. 21 5.15–16 Kolosé 4.5 22 Grec: Êkaa na guwà cibwaa nama ticè nùmarà; â wâdé na guwà tâmogòori é câbawâdé kà Pwiduée.

Jè wâro wiâ Nyuâaê Pwicîri

¹⁸ †Guwà cibwaa ipwirié goro dipâa, ba o péa tubaèpà tàwà. Wâdé na é nye dipitiriwà taaci ê Nyuâaê Pwicîri.
¹⁹ ††Â guwà pipagòowà goro pâ nyabi—pâ *salamo, ma pâ cantique, ma pâ nyabi na é naa tàwà ê Nyuâaê Pwicîri. Â, na guwà nyabi, â guwà pwamaina Pwi Ukai géé na âji pwâranümawà. ²⁰ †Wâdé na guwà ciburà pwaolè tà Pwiduée Caa, naa na nee Iésu Kériso Pwi Ukai kâjè, na é pitûâ naa gòro diri pâ muru.

Tèpa pwârawâ na rà cèikî

²¹ ††Guwà papwicîri wà Kériso, â guwà ipakîriwà naa goo wà tèpa cèikî béewà.

Du duadà —Tô ilàri

²² ††Wà tô ilàri, âna wâdé na é ipakîrié naa goo pwi éaé, pwacèwii pai ipakîrié naa goo wà Pwi Ukai. ²³ ††Ba wà pwi paa, âna é pwi a pitûâ kà tô wâdèe, pwacèwii na wà Kériso, âna é pwi a pitûâ kâra ê wâra pwapwicîri, na é pwacèwii ê naiié. Â wâé na é *pwi a pa-udòé.
²⁴ Ê wâra pwapwicîri, âna é ipakîrié naa goo wà Kériso, êkaa na wâdé na wà tô ilàri, âna é ipakîrié naa goo wà pwi éaé naa na diri pâ muru.

Du duadà —Pwi paa

²⁵ †††Napwa naa goo pwi paa, âna wâdé na é meaari tô wâdèe, pwacèwii na wà Kériso, âna é meaari ê wâra pwapwicîri kèe. Ba é panuâ wâro kèe ba kèe, ²⁶ ††â é naaè tà Pwiduée, ba naa kèe. Â é nuwaé goro jawé, ma é popai ††, ²⁷ †††ba na é dau pwényuâa ma tâbawêe, ma ticé tòpwiçâ ma èpâra ma ipwatari, ma ticé èpà wâgoóé, [pwacèwii tô ilàri dopwa na ru mwa piéa ma wâé].
²⁸ Ipaiwà naa goo pwi paa. Ba wâdé na é meaari tô wâdèe, pwacèwii pai meaari kèe ê naiié. Ba wà pwina é meaari tô wâdèe, âna é pimeaarié còwâ. ²⁹ Ba nye ticé âboro na é pièpàri còwâ ê naiié. Bwa, é pa-ijaé, ma wéaarié bwàti, pwacèwii pai pwa kà Kériso, ba kâra [è naiié] ê wâra pwapwicîri kèe.
³⁰ [Jè tâmogòori pwiri] ba wàijè, âna jè naiié. ³¹ ††jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *É panuâ ê du nyaa ma caa kèe wà pwi paa, ba na ru pitâa ma wà tô wâdèe. Â, na wârapwiri, â wâilu, âna ru pâ nau caapwi.*

Genèse 2.24

³² †††Ê popai bèepwiri, âna tâgòro, ba go niimiri pâ, ucina goro [pai pitànaima kà] Kériso ma é wâra pwapwicîri kèe.

³³ Târa tubanabwé, [â go ina mwara pâ]: Wà pwi paa, âna wâdé na é meaari ê tô wâdèe, pwacèwii pai

† 5.18 Luka 21.34 †† 5.19 Kolosé 3.16 † 5.20 Kolosé 3.17 †† 5.21 1 Pétèru 5.5 †† 5.22 Kolosé 3.18; 1 Pétèru 3.1 ††† 5.23 1 Korénito 11.3; Éféso 1.22 ††† 5.25 Kolosé 3.19; 1 Pétèru 3.7 † 5.26 Tito 3.5 †† Â é nuwaé goro jawé, ma é popai—Piupwaa. Ê popai bèepwiri, âna pwiri ê Picémara Wâdé. Ê, pwiri pâ popai na ina na rà piupwaa wà tèpa cèikî, é, pâ popai kà pwi apiéa tà tô wâdèe. ††† 5.27 2 Korénito 11.2; Kolosé 1.22 †† 5.31 Mataio 19.5 ††† 5.32 Auinapàri 19.7

pimeaarié còwâ kèe. Â wà tô ilàri, âna wâdé na é papwicîri pwi éaé.

Pâ èpo ma du nyaa ma caa kâra

6 ††Wâguwà tèpa èpo, âna wâdé na guwà pitère dà du nyaa ma caa kâwà. Wâépwiri napârawà, {ba guwà tèpa âboro kà Pwi Ukai}. ² ††Ba [jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ]: *Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà.*

Exode 20.12

Êpwiri, âna pitûâ kà Pwiduée na pâbéaa. Â wâéni é aupwényunyuaari na é ina pâ ée mwa naa [tà tàpé na rà pitère dàra é naèa bèepwiri]: ³ *Â é wâro'gà naani gòropuu, âna o gòri ma wâdé.*

Exode 20.12

⁴ †††Wâguwà tèpa caa kâra èpo †††, guwà cibwaa nama rà putàmu tèpa èpo kâwà. Â wâdé na guwà pipièrù bwàti goorà, â guwà patûrarà ma pacâmurirà. [Ba wâépwiri napâra pwi a cèikî] naa goo Pwi Ukai.

Tèpa ênawéna ma tèpa pitûâ kâra

⁵ †††Wâguwà tàpé na guwà tèpa *ênawéna kîri kà pàra tàpé, âna wâdé na guwà pitère dà tèpa pitûâ kâwà naani gòropuu. Â guwà dau papwicîrirà, â guwà piênawéna kâra bwàti, géé na âji pwâranümawà, pwacèwii pai piênawéna kâwà tà Kériso.

⁶⁻⁷ [Guwà wakè bwàti, ba na rà ipwâdèe goowà, naa na diri pâ pàara.] Â càcaa na pâ pàara co, na rà còowà na. Â guwà niimiri pâ, guwà wakè ba kà Pwi Ukai, â cà-caa ba kà tèpa âboro. Ba guwà tèpa ênawéna kà Kériso, â napârawà na guwà pwa é cãbawâdé kà Pwiduée, géé na diri pwâranümawà.

⁸ ††Ba wâdé na guwà tâmogòori pâ, wà Pwi Ukai, âna ée mwa jèpa naa tâjè cãmajè, goro é pwina wâdé na jè jèpa pwa. Ipaiwà wiàna jè tèpa ênawéna kîri kà pàra tàpé, é, wiàna jè tèpa âboro na pwa tàrù kâjè ¹⁹.

⁹ ††Wârapwiri naa goowà mwara, co tèpa pitûâ. Wâdé na guwà papwicîri tèpa ênawéna kîri kâwà, ma pwa na wâdé tàra. Â guwà cibwaa pwa kûu tàra. Ba caapwi pwi a pitûâ kâwà diri, naa *napwéretòotù, â cãe caa pwi a pwaké goro âboro.

Neemuru paa kâjè

¹⁰ Go tubanabwé naa goo pai ina wèe pâ: Wâdé na guwà gòro goro é pàtâma Pwi Ukai, ma nii kèe na dau maina. ¹¹ ††Guwà popa diri é neemuru paa, na é naa tàwà wà Pwiduée. Â o pâri ma guwà cicara é pâ tûâ na èpà kà Pwi âboro èpà, wà *Caatana.

¹² ††Ba câjè caa pipaa dà tèpa âboro. Jè pipaa dà tèpa pitûâ kà tèpa duée ma u, [na câjè caa còora goro du âraporomeejè]. Üu, jè pipaa dà tèpa ukai gopaérenao, na maina pàtamarà, na rà pitûâ naa gò é gòropuu bèeni, na é tâa na bàutè.

†† 6.1 Kolosé 3.20 †† 6.2-3 Exode 20.12 ††† 6.4 Psaume 78.4; Proverbes 22.6; Kolosé 3.21 ††† Tèpa caa kâra èpo—é, Pa nyaa ma caa kâra èpo. ††† 6.5 Kolosé 3.22-23; Tito 2.9-10; 1 Pétèru 2.18 18 6.8 2 Korénito 5.10; Kolosé 3.24-25 19 2e phrase—Esclave ou libre. 20 6.9 Roma 2.11; Kolosé 4.1 21 6.11 Roma 13.12; 2 Korénito 10.4 22 6.12 1 Pétèru 5.8-9

¹³⁻¹⁴ †Ékaa na go ina tàwà pà: Guwà popa diri ê neemuru paa na é naa tàwà wà Pwiduée. Ba na, o pâri ma guwà cimwù, na pà pàara na tèepaa mariwà ê èpà. Ûna jèe nabwé ê pipaa, â guwà o piétò. Wàéni †† ê neemuru paa kâjè:

Karapuu kâjè—ê âjupâra kà Pwiduée;
Ârabwée paò târa nawâajè—ê wâro na *târù na araé;

¹⁵ †*Du wâraâjè*—ê pai ciburà picémara kâjè ê *Picémara Wâdé na é pame ê pinaanapô;

¹⁶ *Upwâra bécâgòtù kâjè*††—ê cèikí kâjè naa goo Pwiduée, na diri pà ére. (Â jè pa, ba na jè câtâmwara ê doromara ânye, goro ê da, na é tò wà Pwi âboro èpà);

¹⁷ ††*Bwe bépamuru pûrujè*—ê wâro na é naa tâjè wà Pwiduée, ûna é pa-udòjè ††;

Tâuwa kâjè na é naa tâjè ê Nyuâaê Pwicîri—ê popai kà Pwiduée.

¹⁸ †††Guwà ciburà pwapwicîri [na diri pà ére] ma na diri pà pàara, wiâra ê pitûa na é naa tàwà ê Nyuâaê

† 6.14 Ésaie 11.5, 59.17; 1 Tésalonika 5.8 †† Wàéni... Grec: Guwà popa... Ipaiwà naa goo diri pà na jèpapara neemuru paa, naa na nee tii 13–17. † 6.15 Roma 10.15 †† Upwâra bécâgòtù—Bouclier.

†† 6.17 Héberu 4.12 ††† Ê wâro na é naa tâjè wà Pwiduée, ûna é pa-udòjè—Grec: Ê pai pa-udòjè. ††† 6.18 Luka 18.1; Kolosé 4.2; 1 Tésalonika 5.17

Pwicîri. Â guwà ciburà tàcî, â guwà ciburà pidàp-wicâariwà, naa goro ê pwâra pwapwicîri kàwà, ba kà diri tèpa âboro kà Pwiduée.

¹⁹⁻²⁰ § ††Guwà pwapwicîri ba kôo, ba na é naa tîo ê popai wà Pwiduée. Ba é cùruo, ba na go inapàpari târa diri pà âboro ê Picémara Wâdé, na ia càra caa tâ-mogòori béaa. Â nye gée goo kaa ê pai inapàpari kôo ê Picémara Wâdé bèepwiri na tîo-o goro itùpaò naani na karapuu. Ékaa na guwà pwapwicîri, ba na o câgo caa piwà na go tà ciburà patùra tèpa âboro [goo wà Kériso].

Ipwabwàcu kà Paulo

²¹⁻²² §††Go cùru paé dariwà wà Tychique, ba na é piwiâ tàwà ê jèkutâ goòò, ma pagòowà. Wà pwiibà, âna é pwi âji béejè, ma pwi ênawéna na é dau pitêre dà Pwi Ukai, na bu piwakè naima ma wàé.

²³ Wâdé na wà Pwiduée Caa kâjè, ma wà Pwi Ukai Ié-su Kériso, âna ru naa tàwà, diri tèpa cèikí béebu, ê pinaanapô, ma pimeaaari. Ma ru pitu tàwà, ma guwà cèikí ba gòò naa gooru. ²⁴ Go ilari jii Pwiduée pà, na é *pwényunyuâari goro ê *pimeaaari imudi kêe, wà diri tàpé na rà cimwù naa na pimeaaari kàra, ba kà Pwi Ukai Ié-su Kériso.

§ 6.19 Kolosé 4.3–4; 2 Tésalonika 3.1 §† 6.20 2 Korénito 5.20; Philémon 1.9 §†† 6.21 Apostolo 20.4; Kolosé 4.7–8; 2 Timotéo 4.12

Filipi

tà tàpé

Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma . Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tii tà Philémon, ma tii tà tàpé Éfésó ma tàpé Kolosé.

É wii tâi?

Tà tèpa cèikî wâna ville Filipi, ma wà tèpa pitûâ kàra. É wii tàra wà Paulo 12 naja gée na càuru na é mara picémara tàra é *Picémara Wâdé.

Cina é wii?

Dau wânüma Paulo goo tàpé Filipi (1.8), â é wii, ba na é ina pimeaari kêe ba kàra, ma naa tàra jèkutâ gooé. É pwaolé tàra goro é âraimeai na rà naa tée (4.10–15). É pagòorà ba na rà cimwü naa na é cèikî kàra, â na rà piwakè naima naa na caapwi pwâranüma (1.27). Â é ina tàra pâ, na rà nye tà ipwàdéé taaci, na rà tà tâa goo wà Pwi Ukai (4.4).

Dà êre é tii bèeni?

É tii bèeni, âna ina gooé pâ 'Tii goro ipwàdéé', ba wà Paulo, âna é pwa wâru wii . É âji ipwàdéé, âna càcaa me gée goo pâ muru na wâgòroigé jiijè na tèepaa darijè. É me gée goo é pinaanapô kà Pwiduée na tâa na pwâranümajè, gée goro pai tâa kêjè goo Iésu Kériso.

Ba jè côo naa na wâro kà Paulo pâ, é pwi a dau tâa na aré ma tòina goo wà Kériso. É wii gée na karapuu wâ Roma, â câé caa pâji tâmogòori cè tûâ gooé, ba pwiri o pwâra bà (1.7; 2.17,23). Wâru tàpé na rà èpàrié ma cicaraé (3.2), â rà pwâco tèpa cèikî na rà pitu tée (2.20,21).

Êco na é nye tà ipwàdéé taaci wà Paulo, â é tòpi é pwina tèepaa mariê, na diri pâ ére, ma na diri é pâ pàara. É ina pâ «Cau pâriô diri pâ pwi bèepwiri, gée goo Kériso, na é pagòo-o.» (4.13)

É wii mwara wà Paulo pâ, é pwina é dau âjimuru, âna pai tâmogòori kêjè Iésu Kériso, Pwi Ukai kêjè. Diri é pàra muru, âna nye piticèmuru naa goo, jii pwiri (3.8).

Wâdé na jè ipwacèwii Iésu na diri pâ muru. Wà Iésu, âna é ipakîriê, â é ipanuâê, ba na é bà ba kêjè naa goro *satauro. Â wâdé na jè ipanuâjè ma piênawéna kêjè jècaa naa na ipakîri, pwacèwiié.

Pai pitàgoo tii tà tàpé Filipi

Ipwabwàcu ma ipwaolé

É pipâra pâ é Picémara Wâdé

Wâro kà Paulo ba kà Kériso

Aupitûâri kà Paulo tà tàpé Filipi

Popai goo Timotéo ma Épafrodite

Âjimuru âna, na jè tâmogòori Kériso

Pàra autûâri kà Paulo ma ipicijii

Ipwabwàcu

1 †Wâgo †† Paulo, na pwa tii. Tàgére wàibu, ma wà Timotéo, ba bu tupédu ênawéna kà *Kériso Iésu. Go wii tàwà, wâguwà tèpa âboro kà Pwiduée, na guwà tâa Filipi, ma wà tèpa pitûa ma tèpa dikona. Guwà tèpa âboro kà Pwiduée, ba guwà tâa goo wà Kériso Iésu. ²Wâdé na tà tàwà è *pimeari imudi ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

É pwaolé tà Pwiduée wà Paulo

³Na diri è pàara na go niimiriwà na, âna go pwaolé tà Pwiduée goowà. ⁴Â go nye taaci ipwàdé, naa na pai pwawicîri kôo ba kàwà. ⁵Ba guwà pitu tôo, naa goo è pai inapàri è *Picémara Wâdé, tapoo na guwà cèikî, tiagoro nabà.

⁶Wà Pwiduée, âna é tapoo è wakè na dau wâdé, naa na è pwâranümawà. Â go cèikî ba gòo pâ, ée mwa ciburà wakè goowà, tèepaa naa goro è tòotù, na ée mwa wâjué me còwà wà Kériso Iésu.

⁷Dau wânümoo tàwà! Â wàrapwiri è pwâranümoo goowà diri. Ba guwà dau pitu tôo, naa goro wakè, na é naa tôo wà Pwiduée. Â jè jèe cau tòpi naima è *aupwényunyuâari kèe, nabàni, na go tâa na karapuu, pwacèwii béaa, [na càcaa pâji piio].

Na pwi pàara-bà, âna go ipwamuru è Picémara Wâdé. Â go picémara târa pâ âboro, ba na rà dau cèikî naa goo. ⁸Ûu, é nye tâmogòori wà Pwiduée pâ, go ina è âjupâra. Ba go cau meariwà, pwacèwii pai meariwà kà Kériso Iésu.

⁹Wàéni è pwâra pwawicîri kôo, ma pwâranümoo ba kàwà—na é pimaina too è pimeari kàwà. Wâdé na guwà tâmogòori bwàti [è pwi cèikî bèeni] na tâa goo. Â wâdé na guwà còo bwàti è pai wâro kàwà. ¹⁰††Naa wàrapwiri, â guwà o tâmogòori còo ma wârori è pwina âjimuru. Â è tòotù, na é mwa wâjué còwà na, wà Kériso, âna o nye ticè èpà wâgoowà. Â o nye ticè, na pâri ma pitèiwà goo. ¹¹Â è pwâra wakè kàwà, âna o dau wâdé ma tâbawèe, gée goro na é wâro goowà, wà Iésu Kériso. [Â wà tèpa âboro, âna rà] o mwa còo è pai maina ma muugère kà Pwiduée, â rà o ipwamainàe.

É pipâra pâ è Picémara Wâdé

¹²Tèpa cèikî béèò, nümoo na guwà tâmogòori pâ, è pai tâa kôo na karapuu, âna [pwa muru na wâdé na. Ba] gée goo kaa pwiri, na é dau pipâra pâ è Picémara Wâdé! ¹³⁻¹⁴††Ba wà tèpa coda, na rà wâ pwârawâ kà pwi kupénoo, ma wà diri pàra tèpa âboro ni, âna rà jèe tâmogòori pâ, go wâna karapuu, gée goo pai piênawéna kôo, ba kà Kériso. Â wâru tèpa cèikî, na é dau pagòora wà Kériso, ma rà picémara è popai kèe, â jèe càra mwa caa piwâ ma wâgotàra goo.

† 1.1 Apostolo 16.12–40 †† Wâgo—Grec: Wàibu. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwâranümaru ma wà Timotéo na é tâa jaaé. ‡ 1.6 1 Korénito 1.8 †† 1.10 1 Tésalonika 5.23 †† 1.13 Apostolo 28.30

¹⁵⁻¹⁷Ba wâru tàpé na rà picémara wà Kériso, gée na pwâranümarà na wâdé. Ba rà tâmogòori pâ, go tâa na karapuu, gée goo è pai *paâjupâra kôo è Picémara Wâdé. Â rà tâmogòori pâ, [wà Pwiduée, na é] naa tôo è wakè bèeni.

Êco na wà pàra tàpé, âna rà picémara è popai, gée goro è pai piboo kàra. Ba nümara na rà wénariô. Â pwa na rà nama go tâa na aré, na pàara na go bwaa tâa na karapuu na.

¹⁸Wiàna rà piênawéna kà Kériso, gée na âji pwâranümarà, é, wiàna rà nye piniimirà co, â piticémuru naa goo. Ba è nee Kériso, âna nye tà picémara, goo pâ pwina rà pwa. Â go ipwàdé nabàni, goo pwiri; ùu, go nye tà ciburà ipwàdé!

Wâro kà Paulo ba kà Kériso

¹⁹††Go ipwàdé, ba go tâmogòori pâ, guwà pwawicîri kôo, [na go tâa ni na karapuu]. Â é dau pitu tôo è *Nyuâaè Pwicîri kà Kériso, [â é wéaari è nyuâaè]. Êkaa na, go cèikî pâ, o mwa tipio [gée na karapuu].

²⁰Dau nümoo na go [piênawéna bwàti kà Kériso] â na go cibwaa kamu goo è wakè kôo. Â go wâri pâ, o câgo caa piwâ, na go paari pâ, wà Kériso, âna é dau maina ma muugère—wiàna go wâro, é wiàna go bà.

²¹††Ba wiàna go wâro, â go wâro co, ba kà Kériso. Â wiàna go bà ba kèe, â nye dau wâdé mwara. ²²⁻²³††Ba jèe dau nümoo na go wâjaa Kériso dâra gòiri awé.

Êco na piwâru pwâranümoo. Ba wiàna go nye tà wâro, â pwiri go nye tà pwa è wakè na wâdé, ba kèe. ²⁴⁻²⁵Â o wâdé ba kàwà, na go tâa ni gòropuu, ba o pâri ma go pitu tàwà, ba na o pimaina pâ è cèikî ma ipwàdé kàwà. ²⁶Wàrapwiri, wiàna go medariwà, â guwà o ipwàdé ma pwamaina Kériso Iésu, gée goo è pwina è pwa ba kôo.

Aupitûari kà Paulo tà tàpé Filipi

Guwà tà cimwü

²⁷††É pwina piâjimuru ba kàwà, âna, na guwà wâro wiâra è Picémara Wâdé kà Kériso. Â wiàna go me nau caiwà, é, wiàna câgo caa me, â go o mwa tère cè jèkutâ goowà na wâdé. Nümoo na go tère pâ, guwà cimwü naa na è cèikî kàwà, â na guwà piwakè naima naa na caapwi pwâranüma. Ba guwà pwacèwii tèpa ipaa. Wâdé na guwà wakè ba gòo, ba na é imaina pâ è cèikî kàwà, na é me goro è Picémara Wâdé.

²⁸Guwà cibwaa nama wâgotàwà goo tàpé na rà carawà. Ba [wiàna guwà gòo, â] rà o còo pâ, o tubatiàurà diri, dâra gòiri awé. Â guwà o tâmogòori pâ, guwà o piétò, â ée mwa pa-udòwà wà Pwiduée, [ma naa tàwà è *âji wâro jaaé].

²⁹††Ba wàé, na é naa tàwà è cèikî, naa goo Kériso. Â wàé mwara na é nama guwà tâa na aré, goo wà Kériso, na guwà piênawéna kèe.

††† 1.19 2 Korénito 1.11 ††† 1.21 Galatia 2.20 § 1.23 2 Korénito 5.8 §† 1.27 Éfésò 4.1; 1 Tésalonika 2.12 §†† 1.29 Apostolo 16.19–40

³⁰ Ba wâgo mwara, âna go dau tâa na aré ba kêe, nabàni, pwacèwii biu na go tâa jaawà. Â guwà còo pai wakè kòo ba gòo, na go pwamuru [é Picémara Wâdé]. Â é wakè bèepwiri, âna cau wakè kâjè diri.

Guwà pitêrewà

2 É wâro kàwà naa goo Kériso, âna é pagòowà. Â é pimeaari kêe, âna é patamarù é pwâranümawà. Â é Nyuââ Pwicîri, âna é naanaimariwà ma wàé. Â guwà pimeariwà, géé na âji pwâranümawà. ² Â wiàna wàrapwiri, â go tacoo goowà pâ, na guwà pitêrewà. Wâdé na caapwi pimeari kàwà, ma caapwi pwâranümawà, ma caapwi auniimiri kàwà. Â, na guwà wàrapwiri, â o dau maina ipwàdéé kòo.

³ †Guwà cibwaa wakè ma guwà pipaariwà. Â guwà ipakîriwà, ma ipwamaina pàra tàpé. Â guwà cibwaa niimiri pâ, dau pwamuru naa goowà jiiir. ⁴ ††Guwà cibwaa piniimiriwà co, â guwà mudàra cè pwina wâdé, ba kà pàra tàpé.

Guwà ipwacèwii Iésu na é ipakîrié

⁵ Wâdé na guwà ipwacèwii wà Kériso Iésu, naa na aunünüma kàwà, ma càrawà. Ba:

⁶ †Ru caapwi wàilu ma Pwiduée, naa na diri é pâ ére.

Â câé caa picipa ma wéaari pai maina kêe.

⁷ †É panuâ autâa kêe.

É panuâ diri kaa.

É pâ nau pwi âboro kîri.

É pa naiiri âboro.

⁸ ††É ipakîrié.

É pitêre dà Pwiduée,

tiagoro pai bà,

pai bà naa goro *satauro,

[pwacèwii teepâ,

kà tèpa âboro diri].

⁹ ††Â wà Pwiduée,

âna é pinaaé too.

É naa tée neere âboro,

na dau maina awé.

¹⁰ ††Ba na, naa na nee Iésu,

âna rà tùu jùrurà, na araé

diri pâ pwina

wânidò *napwéretòotù,

ma wâni gòropuu,

tianiboo na autâa kà tèpa bà [§].

¹¹ ††Â rà o cau tomara too pâ:

Wà Iésu Kériso,

âna é Pwi Ukai!

Ba na, pai pwamaina

Pwiduée Caa.

Nabwé!

Guwà îricò naa na bàutê

¹² Ûna go bwaa tâa jaawà, co tèpa âji béeò, â guwà pitêre dòo. Â wâdé na guwà nye tà ciburà pitêre dòo, nabàni na tiàuo jaawà. Guwà dau papwicîri Pwiduée, â guwà piênawéna kêe na diri pâ muru, na guwà piwakè naima, ba na tâbawêe é wâro kàwà ^{§††} naa gooé. ¹³ Ba wà Pwiduée, âna é tàgére wakè goowà, â ée mwa pwa ma wâdé tàwà, é câbawâdé kêe. Â ée mwa naa cè nii kàwà, ma guwà pitêre dèe.

¹⁴ [Na, é wâro ma wakè kàwà, âna] guwà cibwaa na ma oratàwà ^{§†}. Â guwà cibwaa pikûuriwà, ¹⁵ ^{§††}ba na o ticè èpà jaawà, â na o ticè na pâri ma pitèiwà goo. Â guwà o tèpa naí Pwiduée, na guwà tâbawêe, naa nabibiu kâra pâ âboro gòropuu, na rà tèpa pwâ, ma tèpa âboro èpà. Ba guwà o pwacèwii pâ îricò, na té na bàutê ^{§†}, ¹⁶ na guwà pa pâdarirà é popai târa *âji wâro ^{§†}.

Wiàna guwà wàrapwiri, â go dau ipwàdéé goowà, na tòotù na é mwa wâjué còwâ na wà Kériso. Ba go jèe po dau pipanuâò, ba kàwà, pwacèwii pwi a-itâa, wâna pi-itâa. Â go o dau ipwàdéé, wiàna é wakè kòo, ba kàwà, âna pwa pwêe. ¹⁷ Â wiàna pâri ma go bà, ba kàwà, â go o naa é wâro kòo, pwacèwii é *ârapwailò tà Pwiduée. Â jèe o mwa tòpò naa jaa i ârapwailò na guwà naa tée, géé goro é cèikî kàwà naa gooé. Â go dau ipwàdéé, goo pwiri. ¹⁸ ^{§††}Ûu, â jèe o ipwàdéé naima.

Wà Paulo âna é cùru pâ Timotéo ma Épafrodite

¹⁹ Go niimiri pâ, wiàna wâdé tà Pwi Ukai Iésu, â go cùru paé dariwà wà Timotéo, ba na go tère cè popai goowà, târa ma pagòo-o. ²⁰ Nye wàco wà Timotéo, na ipaiwà pwina tâa na pwâranümabu. Â nye ticè pwi jèp-wi, cèna é niimiriwà, â nye wàé co.

²¹ ^{§††}Ba wà pàra tàpé, âna rà nye jèpa mudàra jèpa wâdé kàra. Â càra caa mudàra, ma rà pwa é pwina wâdé tà Kériso Iésu.

²² Êco na guwà tâmogòori pâ, é dau pitu tóo wà Timotéo. Ba bu pwacèwii tupédu aénaí, na bu wakè naima, goro é picémara é Picémara Wâdé. ²³ Â êkaa, na go niimiri pâ, go o mwa panuâé paé dariwà, wiàna go tâmogòori cè tûâ good, naani. ²⁴ Â napwa naa good, âna go tâmogòori pâ, go o jèe tàpo paé mariwà. Ba go dau cèikî naa goo Pwi Ukai.

Tòpi bwàti Épafrodite

²⁵ ^{§§§}Nabàni, âna go jèe niimiri pâ, na go panuâ paé còwâ, wà pwi a cèikî béejè, wà pwini Épafrodite—wà pwi ia guwà panuâé medario, ba na é pitu tóo. Â bu dau wakè naima ba gòo, pwacèwii tupédu a-ipaa, [na

† 2.3 Galatia 5.26 †† 2.4 1 Korénito 10.24 † 2.6 Ioane 1.1–2, 17.5 †† 2.7 Ioane 1.14; 2 Korénito 8.9 †† 2.8 Hébéru 5.8, 12.2 ††† 2.9 Ésaie 45.23; Apostolo 2.33; Éféso 1.20–21; Hébéru 1.3–4 ††† 2.10 Roma 14.11 § Autâa kà tèpa bà—Rà niimiri, wà tèpa Juif pâ, pwa autâa kà tèpa bà, na aranara é gòropuu. §† 2.11 Roma 10.9

§†† Wâro kàwà—Grec: Pai pa-udòwà. Pai ina wèe ni pâ, é wâro naima kà tèpa cèikî naa na picaatâa. §† Nama oratàwà—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Tamaki. §†† 2.15–16 Daniel 12.3; Filipi 1.10; 1 Tésalonika 2.19 §† Îricò, na té na bàutê—Grec: Uèù. §† 1re phrase—é, Guwà tà mwù goro é popai târa wâro. §†† 2.18 Filipi 3.1, 4.4 §§† 2.21 2 Timotéo 4.10 §§§ 2.25 Filipi 4.18

bu inapàpari ê *Picémara Wâdé].²⁶ Dau nùmee na é còowà diri. Â dau tòina pwâranümee, ba guwà tère é pai maagé kée. ²⁷ Âjupâra pâ, é po dau maagé béaa, [â é jèe pwa na é bà]. Êco na é meaarié wà Pwiduée, â é jèe piégòtùru còwâ. Ûna wàrapwiri, â wâgo mwara, âna upao, jii ê tòina na maina.

²⁸ Â, na go panuâê paé dariwà, â guwà o ipwàdée. Â câgo mwa caa dau pidumapié goowà. ²⁹ Guwà tòpié bwàti naa na ipwàdée, wàra pai tòpi kâjè é pwi a cèikî béejè, naa na nee Kériso. Â wâdé na guwà ipwamaina tèpa âboro na pwacèwiié. ³⁰ Ba pwa na é bà, na é wakè ba kà Kériso. Â é wàrapwiri, ba na é pitu tòu, na pàara na càcaa pâri naa goowà, gée goro é pai pitâiti kâjè.

Âjimuru âna na jè tâmogòori Kériso

3 ¹⁻² Go tubanabwé é auniimiri kôo bèeni, co tèpa cèikî béed: Wâdé na guwà ipwàdée, goo pai tâa kàwà, ma wà Pwi Ukai.

Ipwacôoco tèpa wakè ba èpà

Guwà ipwacôoco tèpa wakè ba èpà. Câgo caa piwâ, na go ciburà ina tàwà pwiri, ba na guwà tàcî, ma pipwabwâtiwâ. Ba rà ina pàra tàpé pâ, wâdé na pwa *kamaî tâjè diri, [wàijè na jè cèikî naa goo Iésu]. Rà tèpa akàna! [Nümarà na tapàgà jè ére gée goo naijè, êco na] é pwiibà, âna piticèmururu naa goo!

³ †Ba é âji pwa kamaî, âna [wâna pwâranümajè. Â] wàijè, [âna jè âji Ba kà Pwiduée]. Ba jè piênawéna kée, goro é Nyuâaê Pwicîri. Â câjè caa pi-ina kâjè, goro é pwina jè pwa, naa na naijè! Jè ina é pwina é pwa wà Kériso Iésu, ba kâjè.

⁴ ††Wiàna pwa pwi jèpwi, na pâri ma é pi-ina kée, âna o wâgo. Â wiàna rà niimiri wà pàra tàpé pâ, pwamuru naa goo é pâ tûâ kàra, â wâgo, âna go dau wénarirà awé. ⁵ *Ba wâgo, âna go pwi âji *Juif, pwi *Isaraéla gée na wâao kà *Benjamin. Â pwa kamaî tòu, na bé 8 kàra tòotù gée na càuru é pai pitèpao, [wiâra nyamanya kà tèpa Juif]. Â go pwi jè bée tèpa *Farasaio [pwi ditàra pwapwicîri kâbà tèpa Juif] na bà nye dau tâa goo é *Naèà kà Moosé. Â go nye dau pwi a pitère dâra kaa é Naèà, ⁶ ††tiagoo na, câgo mu caa tâjii †† é ji autûari na kîri naa na.

Â go nye panuâô bamwara [târa pwapwicîri kôo] tiagoro pai tubaèpà kôo tà tèpa cèikî naa goo Iésu. [Ba go nye tà niimiri pâ, go pwa é câbawâdé kà Pwiduée].

Ticèmururu naa goo wakè kôo béaa

⁷ ††Na pàara bèepwiri, âna nye dau âjimuru tòu diri é pwiibà. Â ni, âna go jèe tâmogòori pâ, po dau ticèmururu naa goo, majoroé [é pwina é pwa wà] Kériso. ⁸⁻⁹ ††É pwina é dau âjimuru, âna pai tâmogòori kôo Kériso Iésu, Pwi Ukai kôo. Diri é pàra muru, âna nye piticèmururu naa goo, jii pwiri. Ûu, êdiri pâ pwiibà, âna nye

† 3.3 Roma 2.29†† 3.4 2 Korénito 11.18† 3.5 Luka 1.59; Apostolo 23.6; 2 Korénito 11.22†† 3.6 Apostolo 8.3†† Tiagoo na, câgo mu caa tâjii... Grec: Â jèe nye ticè cè jè muru cèna pitòtio goo (ir-reprochable). ††† 3.7 Mataio 13.44,46††† 3.9 Roma 3.21-22

pwacèwii é pâ teepâ. Â go jèe cau naaco diri, ba na go wâro goo Kériso. Â wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâbu ma wàé, â] é nama go pwi âboro na go *târù na araé, majoroé é cèikî kôo, naa goo Kériso. Â càcaa gée goro é pai pitère dâra kôo, é Naèà, [ba po dau piticèmururu naa goo pwiri].

¹⁰ †Nye nùmoo na go dau tâmogòori wà Kériso, bau é pàtamee, na é nama é wâro còwâ, gée na aubà. Â go pa cè napâraô gée goo pai tâa na aré ma tòina, ma pai bà kée. ¹¹ Ba wiàna wàrapwiri, â go cèikî pâ, [wà Pwiduée, âna ée] mwa pawâroô còwâ, gée na aubà, pwacèwii Kériso.

Jè tà paé na pai itàtà kâjè!

¹²⁻¹³ ††Wà Kériso Iésu, âna é jèe pwa ma go udò, ba na go pwi âboro, na go pâra nau tâbawêe, ma wâdé tà Pwiduée, ma mwü é pai cèikî kôo. Câgo caa ina tàwà pâ, go jèe tâbawêe kaa, é, na go jèe tèepaa naa gòro otàpwe kâra pi-itâa. Ba bwaa dau gòri é naigé, co tèpa cèikî béed. Â go tà còo co é naigé, na wâbéaa kôo, â câgo caa niâri còwâ é naigé, na wâcàuru ††. ¹⁴ ††Go itâa, goro diri é nii kôo, ba na go tòpi é pwina é todò naa goo ††† wà Pwiduée, gée goo é pwina é pwa wà Kériso Iésu ba kâjè ††.

¹⁵ ††Wàijè diri, na jèe mwü é cèikî kâjè, âna wâdé na wàrapwiri, cè pai niimiri kâjè. Â wiàna pi-itè é auniimiri kà pàra tàpé, naa goro cè jè muru, â ée mwa paari târa wà Pwiduée é âjupâra, goro é pwiibà. ¹⁶ Â wâdé na jè nye tà picaapâra, wiâra é pitûâ, na jèe pàra wiâra, tiagoro nabàni.

Guwà ipwacèwii

¹⁷ ††Tèpa cèikî béed, wâdé na guwà ipwacèwii. Â guwà ipwacèwii mwara, tàpé na rà ipwacèwiiibà.

¹⁸ [Ipwacòowà goro pâ tûâ kàwà.] Go jèe ina tàwà béaa pâ, dau wâru [tèpa cèikî] na rà pâ nau tèpa cicara é *satauro, goro pâ tûâ kàra. Â go po dau pikîri, goro é pwiibà, â go i goo.

¹⁹ ††Wàilà, âna rà ipanuârâ bamwara, târa câbawâdé kâra naiiri âboro. Â rà pi-ina kàra, goro é pwina rà pwa, na jè miiri goo. Â guwà pwacôoco, ba rà pàra dâra pai tiàurà [wâiti jii Pwiduée, dâra gòiri awé].

²⁰ †††Â napwa naa goojè, âna jèe tèpa âboro *nap-wéretòotù, wâna é tâa wê, wà Pwi Ukai Iésu Kériso. Â jèe pidàpwicâarijè, ma tapacîri, é pai wâjué me còwâ kée, ba na ée mwa bàra pa-udòjè. ²¹ †††Ée mwa pitòotéri é naijè na ticè nii kée, goro é pàtamee, ba na o pwacèwii é naii na pwényuâa. Â goro é pàtamee bèepwiri, âna ée mwa piétò jii diri é pâ muru, â ée mwa pitûâ kàra.

§ 3.10 Roma 6.3-5, 8.17†† 3.12 1 Timotéo 6.12,19††† Grec: ¹² Câgo caa pâji tâbawêe. Â go pipwadàrapwa, ba na o tâa tòu é câmaô, ba wâgo, âna go tâa goo Kériso. ¹³ Câgo caa niimiri, co tèpa aèjii, pâ, jèe tâa tòu pwi bèepwiri. Â go naaco pâ muru na càuo, â go itâa dâra é pwina wâbéaa kôo. †† 3.14 1 Korénito 9.24 ††† É pwina é todò naa goo—é, É wâro na bwaa âmuè naanidò. †† Gée goo é pwina é pwa wà Kériso... é, Na é todàjè na é naigé mee Kériso Iésu. †† 3.15 1 Korénito 2.6 ††† 3.17 1 Korénito 4.16 ††† 3.19 Roma 16.18 ††† 3.20 Éfésò 2.6,19 18 3.21 1 Korénito 15.28,43-53

Pàra autôâri kà Paulo

4 †Tèpa âji pwâranümoo, po dau nümoo na go cõowà cõwà. Ba go ipwàdée goowà, ba guwà tèpa pwàra wakè kôo. Â go ilari jiiwà pâ, guwà tà mwü naa goo Pwi Ukai.

2 Wâgàu, co du èpo, Évodie ma Syntique, go ilari jiiu ba gòo, pâ, gàu pitèreu, ma gàu caapwi naa goo Pwi Ukai!

3 ††Â wâdé na gà pitu tàru, co pwi âji bére wakè kôo †. Ba dau gòo è pai wakè kâbà ma wàilu, ba na é bwiri pâ è *Picémara Wâdé—wakè na bà pwa, ma wà Clément, ma wà pàra tàpé. Ê neerà, âna nye wii, naa na Tii goro wâro, kà Pwiduee ††.

Guwà nye tà taaci ipwàdée

4 Guwà nye tà taaci ipwàdée, ma guwà nye tà tâa goo wà Pwi Ukai. Üu, go nye ina mwara pâ: Wâdé na guwà nye tà taaci ipwàdée!

5 ††Â guwà moo, naa goro diri pâ âboro. Ba ée jèe wâjué cõwà wà Pwi Ukai. 6 †††Guwà cibwaa géaa naa goro pâ muru, â guwà pwapwicîri tà Pwiduee, ma ilari jiié cè muru na tiàu jiiwà. Â guwà ciburà pwaolé tée. 7 †††Â è pinaanapô, me gée jaa Pwiduee, âna ée mwa wéaari è pwâranümawà ma auniimiri kàwà, na tâa goo Kériso Iésu. Â è pinaanapô bèepwiri, âna é dau wénari awé è pai tâmogòori kâjè, tèpa âboro.

Tâa goo pâ pwina wâdé

8 Go tubanabwé è auniimiri kôo naani, co tèpa cèikî béèo: Wâdé na guwà tà tâa goo è pâ pwini:

- Pâ pwina wâdé;
- Pâ pwina âjupâra;
- Pâ pwina pwényuâa;
- Pâ pwina muugère;
- Pâ pwina tâbawêe;
- Pâ pwina jè ipapwicîri ma câdiri;
- Pâ pwina pwéelaa, ma *tàrù na ara Pwiduee.

9 ††Â guwà pwacèwii, naa goro diri è pâ muru. Üu, guwà pwa è muru, na guwà picòo jiiu; na guwà tòpi jiiu; na guwà tère jiiu; na guwà cõo na go pwa. Â wà Pwiduee, na é naa è pinaanapô, âna ée mwa wâjaawà.

É pitu tâjè Kériso na diri pâ muru

10 Dau maina pwâranümawà gooò. Êco na, tiagoo nabàni, âna càcaa wâru pâ pàara, na guwà paari è

† 4.1 1 Tésalonika 2.19–20 †† 4.3 Luka 10.20 † Pwi âji bére wakè kôo—Wà Paulo, âna é patùra pwi jè bée goro wakè, êco na cõe caa ina nee. †† Tii goro wâro, kà Pwiduee—Cõo note goo Auinapâ-pari 3.5. †† 4.5 Hébéru 10.25; Jacques 5.8–9 ††† 4.6 Mataio 6.25–34; Kolosé 4.2 ††† 4.7 Ésaie 26.3; Ioane 14.27; Kolosé 3.15 § 4.9 Roma 16.20

pimeaari kàwà, ba kôo. Â nabàni, âna go dau ipwàdée, naa goo Pwi Ukai. Ba pâri ma guwà naa tóo [è âraimeai, gée na âji pwâranümawà].

11 Cãgo caa ina tàwà pâ, nye tiàu jiiu cè jè muru. Ba go jèe nye tâmogòori wâro, goro pwina tâa tóo. 12 Ba go nye tòpi è pwina tèepaa mariò, na diri pâ ére, ma na diri è pâ pàara. Â go tâmogòori wâro—wiàna wâru tóo, é, wiàna ticè tóo; â wiàna go pwàro, é, wiàna go copwa. 13 ††Cau pâriò diri pâ pwi bèepwiri, gée goo Kériso, na é pagòo-o.

Olé tàwà goro bépitu

14–15 †††Êco na nye dau wâdé tóo, è pwina guwà pwa, goro pimeaari kàwà, co tèpa âji béèo, tàpé Filipi. Ba guwà pitu tóo, naa na pai tâa na aré kôo.

Guwà niimiri è pai wâro kôo, na ia go pâra, gée na province Macédoine, ba na go inapàpari è Picémara Wâdé, naa jaawà. Na pwi pàara-bà, âna nye ticè, gée goo tèpa pàra wâra pwapwicîri, na rà niimiri pâ, na rà pitu tóo, goro mwani. Nye wâguwà co. 16 Â na ia [go pâra jiiwà] â go tâa na ville Tésalonika, â wâru è pai panuâ me tóo è pâ âraimeai kàwà.

17 Wiàna go ina tàwà diri pâ pwiibà, âna cãgo caa imudàra cõwà è pimeaari kàwà. Êco na go nye tâmogòori pâ, wiàna guwà naa, â guwà o nye tòpi è pumee. Â nümoo na é *pwényunyuâariwà wà Pwiduee. 18 Ba è âraimeai kàwà tóo, âna pwacèwii è *ârapwaaìlò tà Pwiduee, na nye dau wâdé tée.

Napwa naa goo è pwina guwà naa tóo, na é naigé mee Épafrodite, âna go nye tòpi naa na ipwàdée. [Â go pwaolé tàwà ni.] Ba nye cau tâa tóo è pwina nümoo goo. Üu, jèe dau wâru tóo, â jèe dau wéna!

Ée mwa naa tàwà pwina tiàu

19 Wâguwà, âna ée mwa pwényunyuâariwà wà Pwiduee goo pâ wâdé kée, na dau wâru, ma muugère. Â ée mwa naa tàwà diri cè pwina tiàu jiiwà, na é pinaigé mee Kériso Iésu. 20 Wâdé na jè pwamaina Pwiduee Caa, dàra gòiri awé! Amen! Wâdé na wàra!

Ipicijii

21 Guwà cau pwabwàcu, târa diri tèpa cèikî [na rà wâ-jaawà]—wà diri tèpa âboro kà Pwiduee, gée goo wà Kériso Iésu. Â wà mwara tèpa cèikî béèo, na rà gére wâni, âna rà pwabwàcu tàwà. 22 Rà ina mwara bwàcu kàwà wà tèpa cèikî, na rà wakè na pwârawâ kà pwi ukai kà tèpa *Roma, ma wà mwara pàra tèpa cèikî.

23 Wâdé na é pwényunyuâariwà diri, wà Pwi Ukai Iésu Kériso, goro è *pimeaari imudi kée.

Cidòri nyuâawà!

Kolosé

tà tàpé

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma . Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tii tà Philémon, ma tii tà tàpé Filipi ma tàpé Éfésó. Wâru pâ popai na é , na ipaiwà bau é pâ popai na é .

É wii tâi?

Târa é wâra pwapwicîri wâ Kolosé, ville naa province na nee pâ Asia (napô Turquie nabà) na pàara na rà pitûâ naawê wà tèpa Roma. Wà pwi jè âboro na nee Épafras, âna é picémara târa é *Picémara Wâdé goo Iésu na naja 52–55, béaa kêra pai tâa kàru na karapuu naima ma Paulo.

Cina é wii?

Wâru tàpé gée goo tèpa cèikî wâ Kolosé, na càra caa tèpa *Juif, â càra caa tâmogòori é pâ naèà kà Pwiduée. Pwa pàra tèpa âboro, na rà ipa-imwürurà goro pâ pupûra na pwâ. Ba rà ina târa pâ, é naijè, âna muru na èpà, â wâdé na jè wâro wiâra pâ naèà na gòò, ba na jè dau piaabòrijè. Â rà ina mwara pâ, wâdé na jè pwamaina tèpa *angela. Êdiri pâ pwi bèepwiri, âna muru na pwâ, ba muru na pâiti jii é âji Picémara Wâdé goo wà Iésu.

Dà ère é tii bèeni?

É ipwàdéé wà Paulo, ba é cèikî kà tàpé Kolosé, âna gòò. Â é pagòorà na rà tà tâa na âji pupûra goo Kériso, â na rà cibwaa pâiti jii. Wâdé na jè pwamaina co wà Pwiduée ma wà Kériso, ba wàilu na ru pitûâ kêra diri é pâ muru naa gòropuu ma naa napwéretòotù. Â é ina mwara wà Paulo pâ, na jè cèikî naa goo wà Kériso, â o câ mwa caa pâ naèà kêra pâ âboro na o nama wâdé tà Pwiduée wàijè. Ê âji naèà kêjè, âna tâa na pwâranümajè, â ticè na pi-ijè còwâ, wàijè na jè tâa goo Kériso, ba pwacèwii na jè jèè bà, ma wâro còwâ ma wàé.

Pai pitàgoo tii tà tàpé Kolosé

Ipwabwàcu ma pwâra pwapwicîri
Kériso na é âjimuru jii diri pâ muru
Wakè kà Paulo ba kêra wâra pwapwicîri
Tâa goo Kériso
Cibwaa ipacè naa goro naèà na pwâ
Wârori âmu wâro naa goo Kériso
Popai târa pwârawâ na rà cèikî
Bénabwé popai ma ipicijii

Ipwabwàcu

1 ¹⁻² Wâgo † Paulo, na pwa tii tàwà, wâguwà tèpa âboro kà Pwiduée na ville Kolosé. Tàgère wàibu ma Timotéo, wà pwi a cèikî bééjè. [Â é naa bwàcu

kàwà mwara.] Go pwi *apostolo kà *Kériso Iésu, wiâra é câbawâdé kà Pwiduée. [Ba é cùruo pâ, ba na go picémara é popai kêe.] Â wâguwà, âna é pitòrigariwà, ba

† Wâgo—Grec: Wàibu. Wà Paulo na é pwa tii, èco na é paari pâ, caapwi pwâranümaru ma wà Timotéo na é tâa jaaé.

na guwà tèpa âboro kêe, na guwà pitêre dèe, ba guwà tâa goo Kériso.

Wâdé na tà tàwà è *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduee kâjè. Cidòri nyuâawà!

Pwâra pwapwicîri kà Paulo

³ †Bà nye ciburà pwapwicîri ba kàwà, â bà nye ciburà ipwaolé tà Pwiduee, wà Caa kà Pwi Ukai Iésu Kériso.

⁴ Ba bà tère è jèkutâ goro è cèikî kàwà naa goo wà Kériso Iésu ma è pimeaari kàwà, ba kà diri tèpa âboro kà Pwiduee. ⁵ ††Â guwà wàrapwiri, ba guwà tapaçiri goro cèikî è pâ *aupwényunyûari na é pwabwàti ba kàwà naa *napwéretòotù wà Pwiduee. Â guwà jèe tâmogòori pwiri, na ia guwà mara tère è *Picémara Wâdé, pwi popai na é âjupâra.

⁶ É Picémara Wâdé, âna é tàgére bwari, ma maina pâ, naa gòropuu diri. Â è tàgére tòotéri è wâro kà tèpa âboro na diri pâ ére, ma pame è pâ aupwényunyûari naa goorà †. Â é jèe nye wàrapwiri naa jaawà, tapoo na pàara na guwà tapoo tère. Na pwi pàara-bà, âna guwà mara tâmogòori è âjupâra, goro è pimeaari imudi kà Pwiduee ba kâjè tèpa âboro.

⁷ †Ba wà Épafras, pwi béebà goro wakè, na é mara pame tàwà i popai bèepwiri. É pwi ênawéna na é dau pitêre dà Kériso, â è wakè ba kàwà †. ⁸ Â é piwiâ tâbà mwara è pimeaari na é tòpò naa goowà è *Nyuâaê Pwicîri.

Bà pwapwicîri ba kàwà

⁹ ††Tapoo na tòotù na bà tère è jèkutâ goowà, â câbà caa nao goro pwapwicîri ba kàwà. Â bà ilari jii Pwiduee pâ, na é naa tàwà è autâmogòorimuru, na é naigé mee Nyuâaê Pwicîri kêe, ba na guwà tâmogòori bwàti è câbawâdé kêe. ¹⁰⁻¹¹ †††Â, naa wàrapwiri, â guwà o wârori è wâro na o pwamaina Pwi Ukai. Â o wâru pâ tûâ na wâdé na guwà o pwa, na o nama é ipwâdé. Â o dau pimaina too è pai tâmogòori kàwà wà Pwiduee, na é maina ma muugère. Â é pagòowà goro è pàtamee na dau maina, ba na guwà o tà mwû ma pidâpwicâriwà, ma ipwâdé, naa na diri pâ muru na o tēepaa mariwà.

¹² †Â guwà o mwa ipwaolé tà Caa. Ba é naa tàwà è tàrù ma o tâa tàwà è mwato kàwà, gée goro è pâ wâdé kêe na é pwabwàti, ba kà tèpa âboro kêe, na rà wâro na pwéelaa.

¹³ †Ba é upajè jii è pitûâ naa mwaciri kâra bàutê. Â é popajè pâ naa na Mwaciri kà Pwina naîê, na dau wânúmee tēe. ¹⁴ ††Wà Pwina naîê, âna é ipanuâe còwâ, ba na é tipijè jii è èpà, ba na é pame tâjè è pai pwanau-ri wàra è pâ èpà kâjè.

Kériso na é âjimuru jii diri pâ muru

¹⁵ †Càcaa pâri ma jè còo Pwiduee.

† 1.3-4 Éféso 1.15,16 †† 1.5-6 Éféso 1.13; 1 Pétèru 1.4 † 2e phrase—Grec: É tòpò pwêe. †† 1.7-8 Kolosé 4.12; Philémon 1.23 †† Ba kàwà—é, Ba kôo naa jaawà. ††† 1.9 Éféso 1.16,17 ††† 1.11 Éféso 1.19, 3.16 § 1.12 Éféso 1.11,18 §† 1.13 Luka 22.53; Éféso 2.2 §†† 1.14 Éféso 1.7 §† 1.15 Ioane 1.18; 2 Korénito 4.4

Éco na wà Kériso, âna é pwi ânuu Pwiduee, na jè còoê.

Ba é pwacèwii wà Pwiduee, naa na diri pai pwa wèe.

É Pwina naîê na é pâbéaa kâra diri pâ muru.

É piwéna jii diri pâ muru na é tòpò wà Pwiduee §†.

¹⁶ Cau tòpòrà diri gooé:

Diri pâ muru naa napwéretòotù ma wâni gòropuu;

diri è pwina jè còo,

ma è pwina câjè caa còo;

diri pâ nyuâa, ma è pâ pàtâma;

diri pâ pitûâ, ma ukai,

ma mwaciri.

Wâé na tòpò diri pâ muru ba kêe.

Ba pwina nûma Pwiduee goo, âna wà Kériso na pacoo §†.

¹⁷ †É nye tâa, béaa kâra

diri è pâ muru.

Â é pwi pàara diri pâ muru;

é tòimirirà ma caajurirà.

¹⁸ ††É pwi pûru è naiié—

[ukai kâra] wâra pwapwicîri kêe.

Wâé na é nama é wâro §†.

Wâé pwi âboro, na é mara

wâro còwâ gée na aubà

ba na é tâdòiti jiiira diri.

¹⁹ †††Â wâdé tà Pwiduee,

na ipaiwàilu ma wà Pwina naîê naa na diri pâ ére ¹⁸.

²⁰ ¹⁹ Géee goo wà Pwina naîê,

âna é tòpò pinaanapô

wà Pwiduee,

naa nabibiu kêe

ma wà diri tèpa âboro,

ma diri pâ muru,

wâni gòropuu

ma wânidò napwéretòotù.

É wàrapwiri goo è domii

kà Kériso

[na joro na ia é bà]

naa goro satauro.

Nabwé!

É jèe pinaanapô ma wâguwà

²¹ ²⁰ [É pâ popai bèepwiri, âna ina] ba kàwà mwara, ba béaa, âna guwà pitâiti jii Pwiduee. Ia guwà tèpa èpàrié, â guwà cicaraé goro pâ auniimiri ma tûâ kàwà

§†† Grec: É ânuu Pwiduee na câjè caa còoê. É Pwina naîê, pwi apâbéaa kâra diri pâ muru na jèe tòpòrà. §† Wâé na tòpò diri pâ muru...wà Kériso na pacoo—Grec: Tòpò diri gooé, ma ba kêe.

§† 1.17 Ioane 1.1, 8.58 §†† 1.18 Apostolo 26.23; Éféso 1.22-23; Auinapàpari 1.5 §†† Wâé na é nama é wâro—Grec: Wâé, âna è au-tapoo. §§§ 1.19 Kolosé 2.9 ¹⁸ Ipaiwàilu ma wà Pwina naîê... Grec: É tâa bamwara goo wà Pwina naîê. ¹⁹ 1.20 Éféso 1.10, 2.16 ²⁰ 1.21 Roma 5.10; Éféso 2.12

na èpà. ²² †Â nabàni, âna wà Pwiduée, âna é jèe tòpò pinaanapò naa nabibiù kàwà ma wàé. Ba wà Pwina naîé, âna é pa naiiri âboro, â é bà [naa goro *satauro] ba na é popawà na ara Pwiduée, ma guwà pwiçiri ma tâbawêe na araé. Â jèe nye ticè èpà goowà, cèna ée mwa pitèiwà goo.

²³ Wâdé na guwà tà cimwü naa na cèikî kàwà. Â guwà cibwaa pâiti jii é Picémara Wâdé na guwà jèe tòpi, ba wàépwiri é pàara cèikî kàwà. Gée goo pwiri, na guwà tapaciri na cèikî, diri pâ aupwényunyuaari kà Pwiduée. Ê pwi Picémara Wâdé bèepwiri, âna jèe picémara pitiri naa gòropuu. Â wâgo Paulo, âna go pwi ênawéna kèe.

Wakè kà Paulo ba kâra wâra pwapwiciri

²⁴ Napwa naa good, âna go ipwàdé na go pwa-maagé còo ba kàwà. Ba êkaa na go pa é nakake kòo, gée goro pâ maagé còo kà Kériso ba kâra é naiié, é wâra pwapwiciri kèe. ²⁵ ††Ba wà Pwiduée, âna é cùruo, ba na go pwi ênawéna kâra diri é wâra pwapwiciri kèe, ba na go inapàpari tàwà bwàti êdiri popai kèe, ²⁶ †popai goro é auniimiri kèe na é pacoò, ba kâjè. Béaa, âna i pwi auniimiri kèe bèepwiri, âna ia tàbinyiri. Â tiagoro nabàni, âna nye ticè âboro na tâmogòori. Â nabàni, âna ée jèe nye inapàpari tâjè, wàjè pwi Ba kèe.

²⁷ Ba nùmee na jè tâmogòori pâ, dau maina ma pwényuâa awé é pwina é pwa ba kâjè. Â muru na maina ba kâra diri na jèpapara âboro, â càcaa kà tèpa *Juif co. Â wàéni é èreé: É wâro goo jè wà Kériso! Â gée goo kaa pwiri, â jè tâmogòori pâ, jè mwa tâa na é pai maina ma muugère kèe ††.

²⁸ Â wàépwiri majoroé ma bà inapàpari wà Kériso târa diri pâ âboro. Â bà patùrarà, ma pacâmurirà, goo diri é autâmogòorimuru na tâa goobà. Bà wàrapwiri, [ba na bà poparà pâ, naa goo Pwiduée] ba na rà cimwü ma tâbawêe [naa na cèikî kàra] naa goo Kériso. ²⁹ ††Wàé kaa pwiri, na go wakè ba gòo, goro é pàtâma Kériso na dau maina, na é wakè good.

2 Nùmoo na guwà tâmogòori pâ, go wakè ba gòo ba kàwà, ma tèpa cèikî wà Laodicée, ma mwara tàpé na càra caa pâji ipitibà. ² Ba nùmoo naa pagòowà diri, ma guwà o caapwi naa na pimeaari kàwà. Â guwà o cèikî ba mwü naa gòo é pwina é pwa wà Pwiduée, gée goo na guwà tâmogòori bwàti é auniimiri kèe ba kâjè, na ia tàbinyiri béaa. Â é ère pwi auniimiri kèe bèepwiri, âna wà Kériso.

³ ††Wà Kériso, âna wàé é *aamwari kà Pwiduée, ba tâa gooé diri é autâmogòorimuru ma é tà manga kèe na tàbinyiri, [â wàé co na é paari tâjè].

⁴ ††Go ina tàwà é pâ pwiibà, ba na ticè jè âboro cèna ipa-imwüruwà, goro é pâ pwàratùra na po nea. ⁵ †Ba wiàna go jèe wàiti jiiwà, â go ciburà niimiriwà. Â go

† 1.22 Éféso 2.14-16, 5.27 †† 1.25 Éféso 3.2,7-8 † 1.26 Roma 16.25-26; Éféso 3.5,9 †† Grec: Nùmee na rà tâmogòori é pwényuâa kâra é pwina càrù, ba kà tèpa Ba. Wàéni: Wà Kériso, âna é tâa goowà, â wàépwiri é majoroé, ma guwà tapaciri é muugère.

†† 1.29 Éféso 3.7,20; Filipi 4.13 ††† 2.3 1 Korénito 1.24,30 ††† 2.4 Roma 16.18 § 2.5 1 Korénito 5.3

nye dau ipwàdé kaa, na go tère pâ wâdé wâro kàwà, â guwà pitòimiriwà, â é tà mwü é cèikî kàwà naa goo wà Kériso.

Tâa goo Kériso

⁶ Guwà jèe tòpi wà Kériso Iésu, ba na é Pwi Ukai kàwà. Â wâdé na guwà ciburà tâa gooé, ⁷ ††ba na guwà wâro gée gooé, [pwacèwii é upwâra] na wàawà, naa napuu na wâdé. Â guwà tà mwü na cèikî, na bà jèe pacâmuriwà goo, [pwacèwii é wâ, na bari] naa gòro é pàaé na mwü. Â guwà ipwàolè tà Pwiduée, gée na diri é pwâranümawà.

⁸ Guwà cibwaa nama rà ipa-imwüruwà, wà pàra tàpé, goro pâ picòo na pwâ. É popai kàra, âna [wàra muru na po dau] tà manga, êco na nye piticèmururu naa goo. Ba nye auniimiri ma nyamanya kâra âboro co, na me gée goro é pâ duée gopaérenao †††. Â càcaa popai me gée goo Kériso.

⁹ ††Wiàna é pa naiiri âboro wà Kériso, êco na ipai-wàilu ma wà Pwiduée Caa, naa na diri pàra ére †††. ¹⁰ ††Â guwà jèe tòpi é wâro kàwà na tâbawêe, gée goo na guwà tâa gooé. Wàé na tâa tée diri é tàrù ma pàtamee, naa goro diri pâ pitùâ, [ma duée] ma pàtâma.

É jèe naa tàwà âji wâro

¹¹ ††Jèpwi mwara: Ûna guwà jèe medari Kériso, â [jèe pwacèwii na] pwa *kamaî tàwà. Càcaa é pai pwa kamaî naa na naiiri âboro, [â nye kamaî târa pwâranümajè]. Ba wà Kériso na é tapàgà tâjii é pàtâmara pâ câbawâdé kàwà na èpà, na rà ciburà dàtiwà pâ, ma guwà pwa na èpà.

¹² ††Ba, na ia jèe *upwaawà, âna pwacèwii na ip-wàniriwà, ma wà Kériso. Â guwà jèe wâro còwâ gée na aubà ma wàé, ba guwà cèikî naa goro é pàtâma Pwiduée na é nama é wâro còwâ. ¹³ †††Ba béaa, âna guwà tèpa âboro bà, [ba càcaa tâa tàwà é *âji wâro] gée goro é pâ èpà kàwà. Â, na pwi pàara-bà, âna càcaa pâji tapàgà tâjii é pâ câbawâdé kàwà na èpà †††.

Nabàni, âna wà Pwiduée, âna é nama jè wâro naima ma wà Kériso. Â é cau pwanauri diri é pâ èpà kâjè.

¹⁴ ††Â é jèe càtura é 'kéredi' kâjè—[pai ina wèe pâ, êdiri pâ muru èpà na jè pwa] na o mwa pitèijèe goo. Â é na-ma tiàù é pàtâmara é pâ pwiibà, ba jèe tanamiri naa goro i *satauro, na ia é bà wà Kériso. ¹⁵ Â gée goro é satauro, âna wà Pwiduée ¹⁹, âna é piétò naa na paa kàra, ma pâ duée ma pitùâ na rà cicaraé. Â é jèe popa jiià diri é pitùâ kàra ma pàtâmarà. Â é piirà, â é dàtirà pâ, [naa na pai kamu kàra] na ara pâ âboro diri ²⁰.

†† 2.7 Éféso 3.17 ††† Na me gée goro é pâ duée... é, Auniimiri, goro é pai pwa goo é gòropuu ma napwéretòotù. †† 2.9 Ioane 1.14,16 ††† Ipaiwàilu ma wà Pwiduée Caa... Grec: Wà Pwiduée, âna é tâa bamwara goo wà Kériso. †† 2.10 Éféso 1.21-22 †† 2.11 Roma 2.29 ††† 2.12 Roma 6.4 ††† 2.13 Éféso 2.1,4-5 ††† 2e phrase—Grec: Â gée goo na càcaa pwa kamaî tàwà. 18 2.14 Éféso 2.14-16; 1 Pétèru 2.24 19 Pwiduée—é, Kériso. 20 Wà tèpa Roma (tàpé na rà pitùâ kâra é gòropuu na pwi pàara-bà), âna rà mu popa diri tèpa coda na rà piétò jiià goro paa, â rà paairà na ara tèpa

Jè cibwaa ipacè naa goro naèa na pwâ

¹⁶ †Guwà cibwaa nama rà naa cè naèa tàwà wà tèpa âboro. Guwà cibwaa nama rà pitèiwà, goro è utimuru, ma è pwina guwà wâdo, é, géepà, [na câguwà caa papwicîri] è pâ tòotù [na rà ina pâ, pwicîri]—pwacèwii tòotù goro pai èbé parui, ma pwi jè tòotù naa na nadàpara pwapwicîri. ¹⁷ ††Ediri pâ pwiibà, âna po ânuuru co è pwina o mwa tèepaa. È âjimuru, âna wà Kériso.

¹⁸ Üu, guwà cibwaa nama rà pacoowà jii è ipwàdéè kàwà, [goro è pâ naèa kàra]. Ba rà tacoo gooè jè pâ, wâdé na jè dau piaabòrijè, [naa na naiiri âboro, ba na jè paari è pidàpwicâari. À rà ina mwara pâ, wâdé] na jè ipwamaina tèpa *angela. Wà tèpa âboro-bà, âna rà niimiri pâ, rà piwéna jiiè, gée goo [na rà tòpi è 'autâ-mogòrimuru' gée na] âcôwâ. Êco na è auniimiri kàra, âna auniimiri kàra âboro co!

¹⁹ †Tàutàra na rà tâa goo Kériso, na é pwi [ukai kâra è wâra pwapwicîri kèe, pwacèwii è] pûru âboro [na é pitûâ kâra è naiié]. Ba wà Kériso na é pitûâ ma wéaari diri pâ ére gée goro naiié, ba na caapwi naiiri âboro ††. À é pa-ija è naiié, â wà Pwiduée, âna é nama é maina too.

Tipiwà jii pâ pitûâ na èpà

²⁰ ††Wâguwà, âna guwà jèe bà ma Kériso, â é jèe tipiwà jii è pâ pitûâ ma duée gopaérenao ††. À wiàna wàrapwiri, â gorodà na guwà nye ciburà pâra wiàra pâ naèa [goro è pwapwicîri] na rà me gée goo è auniimiri kâra pâ âboro? ²¹ Ba rà ina pâ: «Guwà cibwaa popa è pwini!» â «Guwà cibwaa ija è pwi bèepwiri!» â «Guwà cibwaa tu naa goo!»

²² ††È pâ naèa bèepwiri, âna târa pâ muru, na o tiâu na pàara na jè wakè goo. Munaa, naa na auniimiri kà tèpa âboro, ²³ âna nye è naèa na po dau tà manga. Ba rà niimiri pâ, wiàna jè pâra wiàra, â jè o wârori è wâro na wâdé tà Pwiduée ⁵. Pwa na rà pitûâri tâjè pâ, na jè pwamaina tèpa angela ^{5†}, ma ipakîrijè, ma pitòimiri bwàti è pâ naiijè goro cè pai pwa wèe cèna gòo. Bwa! Piticèmururu naa goo diri è pwiibà! Ba [go jèe nye ina pâ] nye naèa me gée goo auniimiri kâra âboro co! À nye ticè nii kàra, naa goro è pâ câbawâdé na èpà ^{5††}, na tâa na pwâranümajè, na rà cètùujè ma jè pwa na èpà.

Wârori âmu wâro naa goo Kériso

3 ^{5†}[Wà Pwiduée, âna é nama] guwà wâro còwâ gée na aubà ma wà Kériso. À é tâa *napwéretòotù wà Kériso, gòro étò kà Pwiduée, [ba na é pitûâ kâra diri pâ

âboro diri naa na pai kamu kàra. Wàèpwiri ucina goo wà Kériso na é piétò awé jii diri tèpa duée ma pitûâ na rà cicaraé. † 2.16 Roma 14.1-12 †† 2.17 Hébéru 8.5 † 2.19 Éféso 2.21, 4.16 †† 2e phrase—Grec: Ba, gée gooé, na caajuri diri è naiié, goro pâ aupitòobàra ma otàpwe (jointures et ligaments) na naa târa. †† 2.20-21 Galatia 4.3,9; 1 Timotéo 4.3 ††† Duée gopaérenao—é, Pâ auniimiri kâra âboro gòropuu. ††† 2.22 Mataio 15.9 § 2e phrase—Grec: È pai pwapwicîri na dau gòo. §† Na jè pwamaina tèpa angela—é, Na jè pwamainaê {Pwiduée}. §†† Nye ticè nii kàra... é, Rà nama pimaina too è pâ câbawâdé na èpà. §† 3.1 Maréko 12.36, 16.19; Éféso 1.20

muru]. Êkaa na, wâdé na guwà imudàra è pâ muru na wânidò napwéretòotù. ² ††À guwà naa nünümawà naa goo pâ pwi bèepwiri, â càcaa naa goo pâ muru ni gòropuu.

³ Ba guwà jèe bà ^{5†}, pwacèwii Kériso. À tâa tàwà è wâro [na bwaa âmué] na é bwaa nye wéaari ba kàwà wà Pwiduée, pwacèwii pai wéaari kèe è wâro kà Kériso. À è wâro kàwà bèepwiri, âna bwaa càcaa pâji èpàpaa bwàti ^{5†}. ⁴ Ba é tâa goo wà Kériso. À, na ée mwa cipàpaa [naani gòropuu] â guwà o mwa pitànaima ma wâé. À guwà o tâa na é pai maina ma muugère kèe.

Tétâjii pâ càrawà na èpà

⁵ ††Wàèpwiri kaa majoroé ma guwà nama tiâu è pâ aunünüma na èpà, na bwaa tâa goowà ^{5††}. Guwà cibwaa niimiri còwâ pâ, guwà ipuu imudi ma pàra pwi, â guwà cibwaa pwa pâ muru na po miiri naiiwà goo. À guwà tétâjii è pâ auniimiri na jè kamu goo. Guwà cibwaa imudàra ma o wâru tâgà è pâ muru ni gòropuu. Ba è pwiibà, âna è pwacèwii na guwà ipwamaina è pâ duée imudi. ⁶ À wà Pwiduée, âna é putàmu goo tàpé na rà wàrapwiri ^{5††}, [â ée mwa pitèira ma naa wârimuru târa].

⁷ Béaa, âna guwà wàrapwiri, na guwà wâro wiàra è pâ [câbawâdé kàwà na] èpà. ⁸ ¹⁸À nabàni, âna go ina tàwà pâ, na guwà tétâjii è pâ pwiibà! Guwà tétâjii mwara è pwâra putàmu, ma è piokée. Guwà cibwaa tubaèpà tà pàra tàpé. Guwà cibwaa tànyirirà, â guwà cibwaa pwâ, ba na guwà pitòtirà. Guwà cibwaa ina pâ pwâratùra na miiri, na càcaa pâri ma jè ina. ⁹ ¹⁹À guwà cibwaa pwâgàri [tèpa cèikí béewà].

Guwà jèe tòpwùtù ârabwée tòri

[Diri è pwiibà, âna pwacèwii cè ârabwée tòri, na] guwà jèe tòpwùtù. [Ba guwà jèe nye naaco] è pai wâro kàwà béaa, ma diri è pâ càrawà na èpà. ¹⁰ ²⁰À guwà jèe coona [jè ârabwée] na bwaa âmué.

Wà Pwiduée, wà Pwina è tòpòwà, âna é ciburà wakè goowà, ba na guwà o ciburà ipwacèwiié, ma tâ-mogòorié bwàti. ¹¹ ²¹[Wâna è pwi wâro na bwaa âmué na é naa tàwà, âna] jèe nye ticè na pi-itè jii tèpa *Juif, ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif; tàpé na pwa *kamaî târa, ma wà tàpé na càcaa pwa kamaî târa. Jèe nye ticè tèpa pârame, ma tèpa kàpuno. Jèe nye ticè 'tèpa tà-manga', ma wà 'tèpa âboro biu' ²². Jèe nye ticè *ênawé-na kîri, ma tàpé na pwa târù kàra. È pwina é âjimuru, âna wà Kériso, â nye wâé co. À é cau wâgoojè diri.

¹² ²³Wà Pwiduée, âna é meariwà, â è pitòrigariwà, ba na guwà pwi Ba kèe na pwicîri. À wàèpwiri na wâdé na guwà tèpa pimeari, â guwà tàpé na guwà ciburà

§†† 3.2 Mataio 6.33 §† Guwà jèe bà—Jèe nabwé è wâro béaa, wiàra è pâ câbawâdé na èpà. §† Grec: Ba guwà jèe bà, â è wâro kàwà, âna pacârûri naa goo Kériso, na é wâgoo Pwiduée. §†† 3.5-6 Roma 6.6,11; Éféso 4.19, 5.3-6 §†† È pâ aunünüma na èpà... Grec: È pâ muru gée na gòropuu. §†† Tàpé na rà wàrapwiri—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Tàpé na rà cicaraé. 18 3.8 Éféso 4.25-29, 5.4 19 3.9 Éféso 4.22,25 20 3.10 Éféso 4.24 21 3.11 Galatia 3.28 22 'Tèpa âboro biu'—é, Tàpé na ticè tà manga kàra. 23 3.12 1 Pétèru 2.9

pwa na wâdé tà tèpa âboro. Â wâdé na guwà moo, ma ipakîriwà ma pidâpwicâriwà. ¹³ †Guwà tâa bwàti ma wà tèpa cèikî béewà. Â guwà pwanaurirà wiàna rà pwa cè muru na càcaa wâdé tàwà. Ba wà Pwi Ukai, âna é jèe pwanauriwà!

¹⁴ ††Uu, é pwina é dau piâjimuru, âna nye pimeaari. Êkaa é utâpwe, na é dânaimarijè ma é piibamwùjè.

¹⁵ †Wà Pwiduée, âna é todàwà, ba na guwà pwacèwii caapwi naiiri âboro, ba na tâa tàwà é pinaanapô na me gée jaa wà Kériso. Wâdé na guwà nama é pinaanapô kèe bèepwiri, âna é popa é pâ pwâranûmawà [ma auniimiri kàwà]. Â guwà ciburà pwaolè tée. ¹⁶ ††Wâdé na é wâro goowà é popai kà Kériso, bau diri pâ aupwényunyuâari na é pame tàwà.

Guwà ipacâmuriwà ma pipwa pupûra tàwà jècaa, goro diri é autâmogòrimuru [na é naa tàwà]. Guwà pwaolè tà Pwiduée gée na diri é pwâranûmawà. Â guwà nyabiri tée pâ *salamo, ma pâ cantique, ma cè pâ nyabi na é naa tàwà é Nyuâaè Pwicîri.

¹⁷ ††Diri pâ pwina guwà pwa ma ina, âna guwà pwa naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso. Â, [naa na diri pâ muru, âna] guwà pwaolè tà Pwiduée Caa, gée goro é pwina é pwa wà Kériso ba kàwà ††.

Popai târa pwârawâ na rà cèikî

¹⁸ †††Wâguwà co ipâe, âna guwà ipakîriwà na ara pâ éawà jècaa. Ba nye wârapwiri é napâra tô a cèikî naa goo wà Pwi Ukai.

¹⁹ †Wâguwà tèpa paa, âna guwà meaari pa wâdàwà jècaa [naa na tàbwàti]. Guwà cibwaa pwa kûu târa.

²⁰ ††Wâguwà tèpa èpo, âna guwà pitère dà du nyaa ma caa kàwà, naa goro diri pâ muru. Ba wâdé tà Pwi Ukai é pwiibà.

²¹ †††Wâguwà tèpa caa, âna guwà cibwaa ciburà ta-ilu- uri pâ èpo kàwà. Ba péa guwà tà tanoorirà, â oratàra.

Tèpa ênawéna ma tèpa pitûâ kàra

²²⁻²³ ††Wâguwà tèpa ênawéna kîri kà pàra tàpé, âna guwà pitère dà bwàti tèpa pitûâ kàwà naani gòropuu, gée na âji pwâranûmawà. Â guwà wakè bwàti, naa na pâ pàara na rà wéariwà na, é, naa tiàurà jaawà. Ba câguwà caa wakè, ba na é wâdéariwà wà pwi jè âboro co, â guwà wakè mwara ba kà Pwi Ukai—pwi a pitûâ kàwà, na guwà papwicîriè. ²⁴ Ba nye wâé kaa na guwà piênawéna kèe. Â guwà tâmogòori pâ, ée mwa naa tàwà é pumara wakè kàwà, gée na pâ wâdé na é wéaari ba kâra é Ba kèe.

²⁵ ††† [guwà ipwacôoco, ba] wiàna càcaa wâdé é wakè kàwà, â guwà o tòpi é pumee na èpà. Ba câe caa ipwaké goro âboro wà Pwi Ukai, [ba nye pwa pumara é wakè na wâdé, bau é wakè na èpà].

4 ††Wâguwà tèpa pitûâ, âna guwà piwéaari bwàti tàpé na rà tèpa *ênawéna kîri kàwà, naa na é pai pwa wèe na wâdé ma *tàrù. Ba guwà cibwaa ipwanau-

† 3.13 Éféso 4.2,32 †† 3.14 Roma 13.8–10 † 3.15 1 Korénito 12.27; Éféso 4.4; Filipi 4.7 †† 3.16 Éféso 5.19 †† 3.17 1 Korénito 10.31; Éféso 5.20 ††† Gée goro é pwina é pwa wà Kériso... é, Naa na nee Kériso. ††† 3.18 Éféso 5.22 § 3.19 Éféso 5.25 † 3.20 Éféso

ri pâ, nye wâguwà mwara, âna pwa pwi a pitûâ kàwà, na é wânidò *napwéretòotù.

Bénabwé popai

² ††Guwà ciburà pwapwicîri. Â guwà ciburà tàcî, naa goro é pwâra pwapwicîri kàwà, â guwà pwaolè tà Pwiduée. ³ †††Â guwà pwapwicîri mwara ba kâbà, ba na ée mwa naa tâbà cè pai pwa wèe, ma bà picémara é popai kèe—popai goro é auniimiri kèe, na tàbinyiri béaa, [â na é pacoo nabà naa] goo Kériso. [Guwà pwapwicîri kô mwara, ba] go tâa ni na karapuu goro pai picémara kô é pwi popai-bà. ⁴ Â guwà ilari pâ, na o pâri ma go napéaati bwàti é pai pwa goo pwi popai-bà tà tèpa âboro. Ba wâepwiri é wakè kô.

⁵ ††††Napwa naa goowà, âna wâdé na guwà wakèri bwàti é pwi pàara na guwà pitànaima ma tàpé na càra caa tèpa cèikî. Â guwà wârori é wâro na pitòimiri naa jaarà. ⁶ ††††Guwà patûrarà bwàti, ba na o nûmarà na rà ciburà têtewà ¹⁸. Â wâdé na guwà tâmogòori tòpi bwàti târa diri pâ âboro, goro é pwina rà tawèeriwà goo.

Ipwabwàcu

⁷⁻⁹ ¹⁹ ²⁰ ²¹Go cùru paé dariwà wà Tychique, pwi bére wakè kô, ma wà Onésime, wà pwi âboro gée jaawà. Ru tupédu âji béejè, ma tupédu ênawéna na ru dau pitère dà Pwi Ukai. Â ru mwa pwa jèkutâ tàwà goobà, ma pagòowà.

¹⁰⁻¹¹ ²²Rà naa bwàcu kàwà mwara wà Maréko ²³, pwi bòru wà Barnabas; ma wà Iésu ²⁴ na pi-ina mwara gooe pâ Justus; ma wà Aristarque, na bu pwa karapuu naima.

Wâru tèpa *Juif nabàni na rà jèe cèikî naa goo Kériso. Êco na wàco tàpéebà, gée goorà diri, na rà pitu tôo ma pagò-o, naa na wakè târa é *Mwaciri kà Pwiduée.

Napwa naa goo wà Maréko, âna pwiri ée mwa tèepaa mariwà. Â wiàna wârapwiri, â wâdé na guwà tòpié bwàti, pwacèwii pai ina kâbà tàwà béaa.

¹² ²⁵É naa bwàcu kàwà mwara wà Épafras, pwi a me gée jaawà, na é pwi ênawéna kà Kériso Iésu. Ba é ipaa ba kàwà, naa na pâ pwâra pwapwicîri kèe. Â é ciburà ilari jii Pwiduée mwara pâ, na o mwü ma tâbawêe é cèikî kàwà, â na guwà o tâmogòori é câbawâdé kà Pwiduée, ma guwà pitère dèe. ¹³ É wakè ba gòo ba kàwà, ma tèpa cèikî mwara naa du ville Laodicée ma Hiérapolis.

6.1 ††† 3.21 Éféso 6.4 †† 3.22 Éféso 6.5–8 ††† 3.25 Roma 2.11 †† 4.1 Éféso 6.9 †† 4.2 Éféso 6.18; Filipi 4.6 ††† 4.3 Roma 15.30; Éféso 6.19 ††† 4.5 Éféso 5.15–16 ††† 4.6 Éféso 4.29; 1 Pétèru 3.15 18 1re phrase—Wà Paulo, âna é pwa ucina naa na grec, ba é ina pâ, é pai tùra kâjè na wâdé, âna pwacèwii é utimuru na pwa còo na, â wâdé nûmee. 19 4.7 Éféso 6.21 20 4.8 Éféso 6.22 21 4.9 Philé- mon 1.10–12 22 4.10 Apostolo 12.12, 13.13, 15.37–39

23 Maréko—Jè nee mwara Ioane, é, Ioane-Maréko. (Còo Apostolo 12.12.) Wà pwiibà, âna wâé pwi awii tii kà Maréko. Còo mwara 2 Tim- otéo 4.11; Philémon 1.24; 1 Pétèru 5.13. 24 Iésu—Càcaa wà Pwi Ukai Iésu Kériso. Wâru tèpa âboro na neerà Iésu naa jaa tèpa Juif, pwacèwii du neere âboro Bwâé ma Téa naa jaajè. 25 4.12–14 Kolósé 1.7; 2 Timotéo 4.10–11; Philémon 1.23–24

¹⁴ Ru naa bwàcu kàwà mwara wà Luka, pwi gòrobée-jè na pwi dotée, ma wà Démas.

¹⁵ Guwà naa bwàcu kâbà tà diri tèpa cèikî béejè wâ Laodicée. Naa bwàcu tà Nimfa, ma wà tèpa cèikî na rà ipitiri na pwârawâ kêe.

¹⁶ Na guwà jèe pûra diri i tii bèeni naa jaawà, â guwà naa târa ê wâra pwapwicîri wâ Laodicée, ba na rà o pûra mwara. Â guwà pûra mwara ê tii kôo, na rà o naa paé tàwà.

¹⁷ †Guwà taniimiri tà Arkippe pâ, wâdé na é tubanabwé bwàti ê wakè na é naa tée wà Pwi Ukai.

Ipicijii

¹⁸ ††Wâgo Paulo, âna go pa i bépwa tii, ba na go tubanabwé ê tii bèeni. Â guwà cibwaa ipwanaurio, na go tâa ni na karapuu!

Wâdé na é *pwényunyuâariwà wà Pwiduée goro é *pimeaari imudi kêe!

Cidòri nyuâawà!

† 4.17 *Philémon 1.2* †† 4.18 1 *Korénito 16.21*

1 Tésalonika

tà tàpé

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Ru tâa jaaé wà Timotéo, ma Silas.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 49 ma 52 naa na béarailu kêra pai pâra kà Paulo, na rà tâa na ville Korénito ma wà Timotéo ma wà Silas. (Còo 18.1 ma 18.5.)

É wii tâi?

Târa ê wâra pwapwicîri wâ Tésalonika, ville naa napô Grèce, ére gée goo na province Macédoine na pàara na rà pitûâ naawê wà tèpa *Roma. É picémara naawê ê *Picémara Wâdé wà Paulo, naa na âracié nadàpara pwapwicîri, béaa kêra pai uru kêe jii tàpé na rà cicaraé. Êco na wâru tàpé na rà cèikî gée goo popai kêe, â é wii tii bèeni, pwiri caapwi naja gée na càùé, ba na é pagòo ê cèikî kêra na bwaa âmuê.

Cina é wii?

Ûna é tapoo ê wâra pwapwicîri naa Tésalonika wà Paulo, â càcaa wâdé tà pâra tèpa *Juif ê popai na é picémara, â rà pacòobée gée na ville. (Còo 17.1-9.) É wii tà tèpa cèikî wê, ba na é pagòora ma pacâmurirà.

Dà êre ê tii bèeni?

É ipwàdé wà Paulo goo diri pâ muru na wâdé, naa na wâro kêra ê wâra pwapwicîri. Â é pagòora, ba na rà piétò jii pâ géaa ma tacai. Â é pacâmurirà goro ê pai wâro kêra, na rà tapacîri ê pai wâjué me còwâ kà Pwi Ukai Iésu. Ba wà pâra tàpé gée goora, âna rà tapoo dumapiê goro ê pwina o tèepaa tà tèpa cèikî, na rà bà béaa kêra pai wâjué me còwâ kà Iésu. Â gée goo na ée mwa wâjué me còwâ wà Pwi Ukai, â wà pâra tàpé mwara, âna rà niimiri pâ wâdé na rà wâro imudi, ma rà pwa ciritàu.

Pai pitàgoo tii 1 Tésalonika

Ipwabwàcu
Wâro na wâdé kà tàpé Tésalonika
Wakè kà Paulo naa Tésalonika
Wâro na wâdé tà Pwiduée
Pai wâjué còwâ kà Pwi Ukai
Bénabwé popai ma ipicijii

Ipwabwàcu

1 †Wâgo †† Paulo na pwa tii. Tàgére wàibà ma wà Silas ‡, ma wà Timotéo. [Â ru naa bwàcu kàwà mwara.] Go wii tàwà, wâguwà ê wâra pwapwicîri wâ

† 1.1 Apostolo 17.1-9 †† Wâgo—Grec: Wàibà. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwâranümarà ma wà Timotéo ma Silas na ru tâa jaaé. ‡ Silas—Nee, âna Silvain naa na latin ma Silas naa na grec. (Còo Apostolo 17.1.)

Tésalonika, na guwà tâa goo wà Pwiduée Caa kâjè, ma wà Pwi Ukai *Kériso.

Wâdé na tà tàwà ê *pimeaari imudi ma pinaanapô. Cidòri nyuâawà!

Wâro na wâdé kà tàpé Tésalonika

2-3 ††Bà ciburà ipwaolé tà Pwiduée Caa, na bà pwapwicîri ba kàwà. Bà pwaolé tée goro diri pâ wakè na

†† 1.3 1 Korénito 13.13; Kolosé 1.4-6

guwà pwa, gée goro ê cèikî ma pimeaari kàwà. Â bà ipwaolé mwara tée, goro pai cimwü kàwà, ba guwà pita-pacîri goro cèikî, [ê pai wâjué me còwâ kà] wà Pwi Ukai Iésu Kériso. ⁴ Tèpa béebà naa goo Kériso, bà tâ-mogòori pâ, é meariwà wà Pwidueé, â é pitòrigariwà, ba na guwà tèpa âboro kée.

Guwà ipwacèwiibà

⁵ †Na ia bà inapàpari tàwà é *Picémara Wâdé, â câbà caa po ina tàwà, goro pwâratùra co; â bà picémara tàwà goro é pàtàmara é *Nyuâaê Pwicîri, bau é cèikî pâ, é popai kâbà, âna âjupâra. Â guwà tâmogòori bwàti é pai wâro kâbà naa jaawà, ma pai pitu tàwà kâbà. ⁶ ††Â wâguwà, âna guwà pâra wiâra é pai wâro kâbà, ma é pai wâro kà Pwi Ukai. Ba guwà jèe tòpi é popai, naa na pâ aré na maina. Êco na é Nyuâaê Pwicîri, âna é naa tàwà é ipwàdé na dau maina. ⁷ Â guwà pâ nau tèpa câmu, tà diri tèpa cèikî wâna du province Macédoine, ma Akaïe, ma na diri pâ ére mwara.

⁸ Ba é popai kà Pwi Ukai, âna é pâra jiiwà, â é aié, âna jèe tèreê pitiri wà Macédoine ma wà Akaïe, [pwacèwii é tikakara]. Â wà diri tèpa âboro wê, âna rà tâmogòori pâ guwà cèikî naa goo Pwidueé.

Nye ticé popai na pâri ma bà ina tàwà. ⁹ Ba ûna rà pwa jèkutâ goobà, â rà piwiâ mwara é pai tòpibà kàwà naa jaawà. Â rà ina pâ, guwà jèe biiwà dà Pwidueé. Â guwà naaco é pâ ânuuru duée, ba na guwà pwamaina ma pitère dà i Pwidueé na é wâro ma âjupâra.

¹⁰ Â rà piwiâ pâ, guwà tapaçiri goro cèikî, wà Pwina naîé, Iésu Kériso, na ée mwa wâjué me còwâ gée *napwéretòtù. Ba é jèe wâro còwâ gée na aubà, â é upajè gée na é wârimuru goro é pâ èpà—wârimuru na ée mwa naa tà tèpa âboro wà Pwidueé, naa na pwâra putàmù kée.

Wakè kà Paulo naa Tésalonika

2 Tèpa cèikî béèò, guwà tâmogòori bwàti pâ, é pai tâa jaawà kâbà, âna càcaa piticémuru naa goo. ² †Â guwà tâmogòori pâ, béaa kâra na bà caiwà, âna bà tâa na ville Filipi. Â rà pwa-imudiri tâbà, ma tànyiribà naawê. Â wâjaawà mwara, âna wâru tàpé na rà ci-carabà. Êco na wà Pwidueé, âna é pagòobà, ba na câbà caa piwâ goro pai picémara tàwà é *Picémara Wâdé.

³ Â na ia bà picémara é popai, â nye ticé auniimiri kâbà na tàbinyiri. Â nye ticé âboro cèna bà pwâgàrié ma pa-imwürué. ⁴ †Ba é nye cèikî naa goobà wà Pwidueé, na é naa tâbà é Picémara Wâdé kée. Â câbà caa tûra, ba na rà wâdéaribà wà tèpa âboro; wàco wà Pwidueé, na é còo é pâ auniimiri na tàbinyiri wâna pwâranùmabà.

⁵ [Â ipaiwà na ia bà wakè jaawà.] Ba guwà nye tâmogòori pâ, câbà caa ipwawâdé pwâratùra tàwà. Â wà Pwidueé na é *paâjupâra pâ, câbà caa bu mwani. ⁶ Â

câbà caa mudàra na guwà ipwamainabà, é, na rà ipwamainabà mwara wà pàra tàpé.

⁷ Êco na, wiàna nùmabà, â pwa tàrù kâbà ma bà pitûâ kàwà, gée goo na bà tèpa apostolo kà Kériso, [ba wàe na é cùrubà]. Â êco na, na ia bà tâa jaawà, â bà po dau moo, pwacèwii tò jè ilàri na é còo bwàti é nari èpo kée. ⁸⁻⁹ ††Tèpa béèò, guwà wânau târa pai ipwanauri é wakè kâbà? Ba bà po dau meariwà, â câbà caa naa tàwà co é Picémara Wâdé kà Pwidueé, â bà naa tàwà mwara é wâro kâbà. Â, na pàara na ia bà picémara tàwà é Popai, â bà wakè mwara naa ne ma pwaa, ba na bà wâro. Ba càcaa nùmabà na bà tòpò tàwà cè nakake.

Tàrù càrabà naa jaawà

¹⁰ Guwà tâmogòori bwàti, â wà Pwidueé mwara, pâ, é càrabà naa jaawà, tèpa cèikî, âna é *tàrù ma âjupâra. Â ticé na caa pitèibà goo cèna bà pwa na èpà. ¹¹ ††Â guwà tâmogòori mwara pâ, ba kàwà jècaa, âna bà ipwacèwii pwi caa kâra èpo na é meari tèpa naîé. ¹² Â bà pagòowà, ma tacoo goowà, ma pitûâ kàwà pâ, guwà wârori é wâro na wâdé tà Pwidueé. Ba é todàwà, ba na guwà tò naa na Mwaciri kée, ba na guwà o tâa jaaé naa na pai maina ma muugère kée.

Guwà jèe tòpi bwàti Popai

¹³ ††Bà ciburà pwaolé tà Pwidueé mwara, ba, na ia bà pame tàwà é popai, â guwà tère ma tòpi bwàti, pwacèwii popai na é me gée jaa Pwidueé, â càcaa me gée goobà co, tèpa âboro. Â nye âjupâra, ba nye êkaa é Popai kà Pwidueé, popai na é nye tà wakè goowà.

¹⁴ †Uu, [ia guwà tòpi bwàti. Êco na] gée na càué, âna rà tubaèpà tàwà wà tèpa jènerewà. Â, na wârapwiri, â guwà ipwacèwii tèpa cèikî béewà st naa napò *Judée. Ba na ia rà tòpi é Popai, â pàra tèpa jènererà juif, â rà tubaèpà tàra. ¹⁵ ††Ba nye wà pàra tèpa *Juif mwara, na ia rà pòtàmwara tèpa *péroféta biu, tiagoo Pwi Ukai Iésu. Â nabàni, âna rà tubaèpà tâbà mwara.

Dau càcaa wâdé tà Pwidueé wàilà, â rà cicara mwara diri pâ âboro! ¹⁶ Wàibà, âna bà inapàpari pâ, é pa-udò diri tèpa âboro wà Pwidueé, [â é naa tàra é *âji wâro jaaé]. Êco na pwa na rà pacoobà wà tàpéebà, na bà pame é popai-bà tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â èpwiri, âna pwi Bénabwé kâra é pâ èpà kàra na wâru. Â wà Pwidueé, âna ée jèe pitèirà ma pwa wârimuru tàra st.

Nümee na é còora mwara

¹⁷⁻¹⁸ Tèpa béèò naa goo Kériso, jèe pitâiti na ji pàara bèeni st. Êco na bà nye tà ciburà niimiriwà. Â bà dau ipwadàra, ba na bà caiwà còwâ, ba dau wânùmabà tàwà. Â wâru pâ pàara na pwa na go pâra dariwà, wâ-go Paulo, êco na é pacoobà wà *Caatana. ¹⁹⁻²⁰ ††Dau wâdé tâbà wâguwà, â bà ipwàdéé goowà. Â gée

† 1.5 1 Korénito 2.4-5 †† 1.6 Apostolo 17.5-9 † 2.2 Apostolo 16.19-24, 17.1-9 †† 2.4 Galatia 1.10

†† 2.9 Apostolo 20.34 ††† 2.11-12 Apostolo 20.31 ††† 2.13 2 Tésalonika 2.13 § 2.14 Apostolo 17.5 †† Tèpa cèikî béewà—Grec: Pâ wâra pwapwicîri naa goo Kériso Iésu. ††† 2.15 Apostolo 9.23,29, 13.45,50, 14.2,5,19 †† Dernière phrase—Grec: Êco na o jèe tâa gòrà é pwâra putàmù. ††† Ru pâra gée Tésalonika wà Paulo ma Silas, ba

goowà, na bà tapacîri ê tòotù na ée mwa wâjué me cōwâ na, wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Ba, na pwi tòotù-bà, âna o wâguwà na guwà o pumara wakè kâbà, pwacèwii ê bwe korona, na naa tà tàpé na rà piétò.

Bà cùru paé dariwà Timotéo

3 ^{1-2 † ††}[Dau gòò tâbà ê pai pitâiti kâjè ma wâguwà.] Â jèe càcaa pâri ma bà tà ciburà tapacîri ba gòiri. Â wàèpwiri na bà pitèrebà, ba na bà cùru paé dariwà wà Timotéo, na bà bwaa tà tâa wâna ville Athènes. Wàé, âna pwi béebà goro wakè kà Pwiduee, goro picémara ê *Picémara Wâdé goo Iésu Kériso. Â bà niimiri pâ, dau wâdé wiàna é pagòò ê cèikî kàwà, ^{3 †}ba na guwà cibwaa dumapié, na pàara na gére tubaèpà tàwà.

Ba jè cau tâmogòori bwàti pâ, o mwa tèepaa tâjè tèpa cèikî, pâ pàara na jè tâa na aré na. Â nye wà Pwiduee na é panuâ pâ, naa wàrapwiri. ⁴Ba wàèpwiri i pwi ia bà jèe tàmara ina tàwà, na ia bà tâa jaawà, âna, jè o mwa dau tâa na aré; â jèe wàèni nabà.

É inawà ba wâdé tâbà

⁵Üu, wàèpwiri ê majoroé, co tèpa béèò, ma go panuâ paé wà Timotéo. Ba càcaa pâri ma go tà bàra tapacîri, â nümoo na é còo pai pâra kàwà naa na é cèikî. Ba wâgotòo pâ, pwiri é jèe tacaiwà wà *Caatana, ma ténoori é wakè kâbà, naa goowà.

^{6 ††}Â ni, âna é jèe wâjué me cōwâ, géé jaawà, â é pi-wiâ tâbà ê jèkutâ na wâdé, goro cèikî ma pimeaari kàwà. Â é ina pâ, guwà po dau niimiriwà naa na ip-wàdéé, â nümawà na guwà còobà, pwacèwii bà. ^{7 ††}Wàèpwiri, co tèpa béèò naa goo Kériso, guwà dau pagòobà goro ê pai mwü wàra é cèikî kàwà, naa nabibiu kâra diri pâ aré ma tòina kâbà. ⁸Ba bà piègòtùru, na bà tère pâ, guwà gòò naa goo wà Pwi Ukai. ⁹O wànau târa cè pai pwaolé tà Pwiduee goro é ipwàdéé kâbà géé goowà? ¹⁰Â naa ne ma pwaa, âna bà ciburà pwapwicîri tée, géé na diri é pwâranümabà, ba na jè picòojè. Ba nümabà na bà naa tàwà é pwina tiâu jii é cèikî kàwà, ba na o tâbawêe.

Pwâra pwapwicîri ba kàra

^{11 †††}Üu, [wàèpwiri é pwâra pwapwicîri kâbà, pâ] wà Pwiduee Caa kâjè, ma wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, âna ru tàpiri é naigé, ba na bà tèepaa mariwà. ¹²Â [bà pwapwicîri mwara pâ] naa wà Pwiduee, âna é nama pimaina pâ, é pimeaari kàwà. Ma guwà pimeaariwà cōwâ, â guwà meaari pàra tàpé, pwacèwii pai meaariwà kâbà. ¹³[Bà ilari jiié pâ] na ée pagòowà, ba na guwà piaabòriwà na araé, â guwà cimwü. Â o ticé èpà kàwà na o pitòtiwà goo, na guwà coo ara Pwiduee Caa, na

na ru upiri tàpé na rà cicararu. (Còo Apostolo 17.10.) †† 2.19 Filipi 2.15-16, 4.1; 2 Tésalonika 1.4 †† 3.1 Apostolo 17.15 †† 3.2 Apostolo 16.1-3 †† 3.3 2 Timotéo 3.12 †† 3.6 Apostolo 18.5 †† 3.7 2 Tésalonika 1.4 ††† 3.11 2 Tésalonika 2.16

pwi tòotù na ée mwa tèepaa me cōwâ wà Pwi Ukai Iésu Kériso, ma wà diri tèpa âboro kée.

Wâro na wâdé tà Pwiduee

4 Tèpa béèò naa goo Kériso, bà tubanabwé [goro é auniimiri bèeni]: Bà jèe pacâmuriwà goo é pai wâro na wâdé tà Pwiduee, â guwà jèe wârori. Â nabàni, âna bà tacoo goowà, naa na nee Pwi Ukai Iésu, pâ, na guwà pwa cèna piwéna. ²Ba guwà nye tâmogòori é pâ aupitûâri, na ia bà jèe naa tàwà, naa na nee. ^{3 †††}Wà Pwiduee, âna nümee na guwà wârori é wâro na wâdé tée, naa na diri pâ ére.

Gà cibwaa ipuu mara pâ âboro imudi;

^{4 †}Gà piwéaari bwàti é naiigà ^{††}, ba na gà o pwicîri ma wâdé na ara Pwiduee;

⁵Gà cibwaa nama dàtigà é pâ câbawâdé kâra naiiri âboro, na èpà, pwacèwii tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduee;

⁶Gà cibwaa ipwa tûâ tà pwi a cèikî béégà, ma ipuu ma é wâdèe.

Wà Pwiduee, âna ée pwa wârimuru tà tàpé na rà wàrapwiri, wàra pai jèe ina kâbà tàwà. ^{7 †††}Ba câé caa todàjè, ba na jè wâro imudi; â é todàjè, ba na jè wâro ba kée. ^{8 ††}Â wà pwina é tètâjii é popai bèepwiri, âna câé caa tètâjii aupitûâri kâra âboro, â é nye tètâjii wà Pwiduee, na é naa tàwà é Nyuââ Pwicîri kée.

Nama pimaina too pimeaari kàwà

^{9 †††}Napwa naa goo é pai pimeaari kàwà, âna, ticé muru na go ina tàwà naa goo. Ba guwà jèe nye tâmogòori, géé goo Pwiduee, é pai meaari tèpa béewà naa goo Kériso. ¹⁰Â [bà tâmogòori pâ] guwà dau meaari ba maina tèpa cèikî wà Macédoine. Â bà ina tàwà pâ, wâdé na guwà dau pwa cèna piwéna.

^{11 ††}Guwà imudàra ma guwà piwâro na tàbwàti ma wà pàra tàpé. Â guwà cibwaa pwa ma âranümawà é wâro kà pwi jèpwi. Â guwà wakè bwàti, wàra pai jèe ilari kâbà jiiwà. ¹²Â, na wàrapwiri, â wà tàpé na càra caa tèpa cèikî, âna rà o câbawâdé é pai wâro kàwà. Ba o câguwà caa tèpa ija wii pwârawâ ^{††}.

Pai wâjué cōwâ kà Pwi Ukai

Rà mwa wâro cōwâ tèpa bà

¹³Tèpa béèò naa goo Kériso, nümabà na guwà tâmogòori é pwina tapacîri wà tèpa [cèikî na ia rà jèe] bà. Ba na, o câguwà caa pikîri, pwacèwii tàpé na càra caa tèpa cèikî. ^{14 †††}Ba jè cèikî pâ, é bà wà Iésu, â é wâro cōwâ géé na aubà. Êkaa na bà tâmogòori pâ, wiàna é

††† 4.3 1 Tésalonika 5.23; 1 Pétèru 1.16 § 4.4-5 1 Korénito 6.13 †† Gà piwéaari bwàti é naiigà—é, Gà wéaari ma papwicîri tô wâdàgà. ††† 4.7 1 Pétèru 1.15-16 §† 4.8 Luka 10.16; 2 Korénito 1.22 §†† 4.9 Ioane 13.34 §† 4.11 Éfésò 4.28 §† 2e phrase—é, Ba na ticé cè jè muru cèna tiâu jiiwà. §†† 4.14 Roma 14.9; 1 Korénito 15.3-4,12

bà wà pwi a cèikî naa gooé, â wà Pwidueé, âna é nama é wâro còwâ † pwacèwii Iésu.

¹⁵ ††Uu, wàéni é popai kà Pwi Ukai na bà ina tàwà: Na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ wà Pwi Ukai, âna wà tèpa âboro kée na rà jèe bà, âna [rà o mwa wâro còwâ gée na aubà, â rà o pâmarié. Â] o càra caa tapacîri wà tàpé na rà bwaa wâro. [Ba jè mwa capai pitànaima ma wàé.] ¹⁶ Na pwi tòotù-bà, âna jè o mwa tère cè pwâra uu cèna maina—pwâratùra kà pwi ukai kà tèpa *an-gela, ma é airi tutu kà Pwidueé. Â wà Pwi Ukai, âna ée mwa tàbàtù boome gée napwéretòotù. Â wà tèpa cèikî naa gooé, na rà jèe bà, âna rà mara cimadò gée na aubà.

¹⁷ Â gée na càùé, â wàijè tàpé na jè bwaa wâro, âna o cau dàgòtùjè too, naima ma wàilà, too naa na pâ nee, dari wà Pwi Ukai, â o ipitijè ma wàé. Â jè o mwa pitànaima ma wà Pwi Ukai dàra gòiri awé. ¹⁸ Guwà ipagòowà, goro é popai bèepwiri!

O papòri tèpa âboro

5 Câbà caa wii tàwà goro cè pàara ma cè tòotù, cèna ée mwa tèepaa wà Pwi Ukai. ² *Ba guwà jèe nye tàmogòori bwàti pâ, ée wâjué me còwâ, pwacèwii pwi a mura, na é me naa ne. [Ba o càra caa tapacîé wà tèpa âboro.] ³ ††Ba rà o gére tà niimiri pâ, rà jèe wâro na é pinaanapò, ma o wâdé diri naa goorà. Êco na o papòrà pwi tòotù bèepwiri, pwacèwii é pai maagé kà tô ilàri na é pitàmari èpo; â o tubatiàura. Â o jèe càcaa pâri ma rà uru.

⁴ Napwa naa goowà, tèpa cèikî béeò naa goo Kériso, âna câguwà caa tèpa wâro na bàutê. Â o câguwà caa pò goo é tòotù bèepwiri, na é tèepaa, pwacèwii pwi a mura. ⁵ ††Ba guwà tèpa âboro naa pwéelaa, â guwà tèpa wakè na pwaa. Â câjè caa tèpa tâa na bàutê.

Jè tà tàcî!

⁶ Êkaa na wâdé na jè tà tàcî, ma jè pitòimiri-jè! Jè cibwaa puu wàra pàra tàpé! ⁷ Ba é ne, âna kà tàpé na rà puu, ma wà tàpé na rà ipwirié. ⁸ ††[Go ina mwara pâ]: Wàijè, âna jè tèpa âboro na pwéelaa. Êpwiri na wâdé na jè piaabòrijè, ma coona [é ârabwée târa paa. Jè popa] i cèikî ma i pimeaari, târa ma wéaari nawâajè. Â jè pa é cèikî kâjè goro é pai o pa-udòjè, ba na bwe, târa wéaari é pûrujè.

⁹ Ba câé caa todàjè, ba na é pwa wârimuru tâjè, goro pwâra putàmu kée. Â é jèe nye pitòrigarijè, ba na é up-ajè [ma naa tâjè é *âji wâro jaaé] na é naigé mee wà Pwi Ukai Iésu Kériso. ¹⁰ †††Ba wà Kériso, âna é jèe bà ba kâjè, ba na jè o wâro naima ma wàé, [wiàna jè jèe bà,

† É nama é wâro còwâ—Grec: É popaé me. †† 4.15–16 1 Koréni-to 15.51–52 † 5.2 Mataio 24.42–43; 2 Pétèru 3.10; Auinapàpari 3.3 †† 5.3 Mataio 24.39; Luka 21.34–35 †† 5.5 Roma 13.12 ††† 5.8 Ésaie 59.17; Éfeso 6.14,17 ††† 5.10 Roma 14.8–9; 1 Tésalonika 4.14

é, wiàna jè bwaa wâro; â] wiàna jè tàgére puu, é, wiàna jè tà tàcî; na pwi tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na. ¹¹ Êkaa na, wâdé na guwà ciburà ipitu tàwà ma ipagòowà, pwacèwii na guwà nye tàgére pwa.

Bénabwé popai

¹² Tèpa béebà naa goo Kériso, bà ilari jiiwà pâ, guwà tòimiri tèpa pitûâ kàwà naa goo Pwi Ukai, ba rà nye dau wakè ba gòo goowà, na rà pwa pupûra tàwà, ma pacâmuriwà. ¹³ Guwà papwicîrìrì ma meaarìrì, gée goro diri pâ muru na rà pwa ba kàwà. Â [guwà pitu tàra, â] guwà tâa na pinaanapò ma wà tèpa béewà.

¹⁴ ††Guwà patùra wà tèpa pwa ciritàu ††, â guwà pagòo tàpé na rà piwà [na rà wakè kà Pwidueé] â guwà pitu tà tàpé na ticè nii kàra. Â guwà pidàpwicâriwà naa goorà diri.

¹⁵ †††Guwà cibwaa pitòowâri tà tàpé na rà tubaèpà tàwà. Â guwà imudàra ma guwà ciburà ipwa tàwà è pwina wâdé. Â guwà wàrapwiri tà diri tèpa âboro.

¹⁶ ††Guwà ciburà ipwàdéé, ¹⁷ â guwà ciburà pwapwicîri. ¹⁸ †††Â guwà ciburà pwaolé tà Pwidueé, wiàna wâdé, é wiàna èpà naa goowà. Wàé kaa pwiri é pwina nùmee na guwà pwa, wâguwà na guwà caapwi ma Kériso Iésu.

¹⁹ ††Guwà cibwaa pacoo é Nyuâaê Pwicîri na é wakè, ²⁰ â guwà cibwaa câbapiticèmururu naa goo wà tàpé na rà ipa popai naa na nee Pwidueé. ²¹ ††Guwà pitèi ma naaitiri bwàti é pwina wâdé ma èpà. Â guwà cipa ba gòo é pwina wâdé, ²² â guwà pâiti jii è èpà.

Ipicijii

²³ †††Bà ilari jii Pwidueé, wà Pwina é naa è pinaanapò, pâ, na é nama guwà pwicîri, ma guwà wâro ba kée co. Ma é wéaari bamwara diri é wâro kàwà—é nyuâawà, ma pwâranùmawà, ma auniimiri kàwà, ma naiiwà. Â, na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na, wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, âna o nye ticè èpà goowà, na o mwa pitèiwà goo. ²⁴ Ba wà Pwidueé na ée jèe todàwà, âna é coo goo é auina kée, â ée mwa nye pacoo diri é pâ pwiiibà.

²⁵ †††Â guwà pwapwicîri ba kâbà mwara, co tèpa béebà naa goo Kériso.

²⁶ Guwà pwabwàcu târa diri tèpa cèikî béejè, wàra pai pwa kâjè, tèpa cèikî naa goo Kériso.

²⁷ Â go ilari jiiwà, naa na nee Pwi Ukai, pâ, guwà mwa pûra é tii bèeni tà diri tèpa cèikî.

²⁸ Wâdé na tâa jaawà é *pimeaari imudi kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso!

Cidòri nyuâawà!

§ 5.14 2 Tésalonika 3.6,11 §† Tèpa pwa ciritàu—é, Tàpé na càra caa pitòimiri. §†† 5.15 Roma 12.17; 1 Pétèru 3.9 §† 5.16 Filipi 4.4 §†† 5.18 Éfeso 5.20 §† 5.19 Éfeso 4.30 §† 5.21–22 1 Ioane 4.1 §†† 5.23 2 Tésalonika 3.3 §†† 5.25 Kolosé 4.3; 2 Tésalonika 3.1

2 Tésalonika

tà tàpé

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo, na rà tâa na ville Korénito ma wà Timotéo ma wà Silas.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 49 ma 52, pàra parui géee na càuru pâbéaa kêra tii kêe tà tàpé Tésalonika.

É wii tâi?

Târa ê wâra pwapwicîri wâ Tésalonika. Coo Bétapoo popai.

Cina é wii?

Géee na càuru na é wii pâbéaa kêra tii tà tàpé Tésalonika, â é tère wà Paulo pâ, tàgère pimaina pâ ê cèikî bau ê pimeari kêra (1.3). Â é ipwàdéee, â é wii, ba na é pagòorà. Â é wii mwara ba na é pacâmurirà mwara goo ê pai wâjué còwâ kà Pwi Ukai Iésu, ma ê wâro na wâdé na pàara na jè tapacîê. Ba wâru tàpé géee goorà, na càra caa tâmogòori bwàti ê pupûra na pâbéaa kêra tii kêe, â rà ni-imiri pâ, jèe tèepaa pâ Bénabwé tòotù, géee goo na pimaina pâ pai tubaèpà tàra. Ba wà pàra tàpé, âna rà ina pâ, pwiri é jèe wâjué còwâ wà Iésu (2.1–2). Â wà pàra tàpé, âna rà naaco wakè (3.6–13). Â é pò ma wii tii bèeni wà Paulo, ba na é patêrerà ma pacoorà.

Dà ère ê tii bèeni?

É napéaati bwàti wà Paulo ê pwina o tèepaa béaa kêra pai wâjué còwâ kà Pwi Ukai, ba caê caa pâji tèepaa. Wâru tèpa âboro na rà o cicara Pwiduee. Â ée mwa cipàpaa wà pwi âboro na dau èpà, na ina gooé pâ (2.3). Ée mwa too na tâa na é wâra pwapwicîri kà Pwiduee, ma inapàpari pâ, wàè Pwiduee (2.4). Â ée mwa pwa pâ *câ-mu kêra pàtamee, na rà pò goo tèpa âboro, â o wâru tàpé na ée mwa ipa-imwürurà (2.9–10). Â ée mwa tubaèpà tèpa âji âboro kà Pwiduee. Êco na é pagòojè wà Paulo, ba na jè cimwü naa na cèikî kâjè naa tubaèpà tâjè. Jè cibwaa pò ma cèikî naa goo tàpé na rà pame jèkutâ na ité goro ê pai wâjué còwâ kà Pwi Ukai (2.1–3). Wâdé na jè tâa goro ê popai kà Pwiduee na jè tòpi (2.15). Jè cibwaa pwa ciritàu. Wâdé na jè wârori ê wâro na pitòimiri ma wâdé tà Pwiduee tiagoro pwâadèrèe (1.12).

Pai pitàgoo tii 2 Tésalonika

Ipwabwàcu ma pwâra pwapwicîri
Béaa kêra pai wâjué me còwâ kà Pwi Ukai
Bénabwé popai ma ipicijii

Ipwabwàcu

1 Wâgo † Paulo, na pwa tii. Tàgère wàibà ma wà Silas ma wà Timotéo. [Â ru naa bwàcu kàwà mwara.] Go wii tàwà, wâguwà ê wâra pwapwicîri wâ

† Wâgo—Grec: Wàibà. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwâranümarà ma wà Timotéo ma Silas na ru tâa jaaé.

Tésalonika, na guwà tâa goo wà Pwiduee Caa kâjè, ma Pwi Ukai Iésu *Kériso.

² ††Wâdé na tà tàwà ê *pimeari imudi ma pinaanapô, na me géee goo Pwiduee kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

†† 1.2 Roma 1.7

Ipwoolé kà Paulo

³ Tèpa béebà naa goo Kériso, bà ciburà pwoolé tà Pwidueé ba kàwà. Ba pimaina pâ ê cèikî kàwà, bau ê pimeari kàwà jècaa ba kà pàra tàpé. ⁴ †Èkaa pwiri na bà ina târa pàra wàra pwapwicîri kà Pwidueé, pâ, bà nye dau ipwàdée kaa goowà. Ba guwà piwéaari ba mwù ê cèikî kàwà wàna pidàpwicâari naa na pâ aré ma tòina na wàru.

Ée mwa pitèi gòropuu wà Pwi Ukai

⁵⁻⁶ ††Wiàna guwà tâa na aré, âna gée goo na [guwà tèpa naîri *Mwaciri kà Pwidueé. Â] é pwabwàtiwà wà Pwidueé, ba na o pâri ma guwà o tò naa na Mwaciri kée. Â é paari pâ, é *târù ma âjupâra, ba ée mwa pipaa dà wà tàpé na rà pipaa dàwà—[ée mwa pitèirà ma naa wârimuru tàra] gée goro pai tubaèpà tàwà kàra. ⁷ †Â ée mwa naa tâjè nao, wâguwà ma wàibà, na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ wà Pwi Ukai Iésu Kériso.

Ba rà mwa boome gée *napwéretòotù bau tèpa *angela kée na dau pwa pàtamarà. ⁸ ††Â é pa é ânye na dau maina, ba na é pwa wârimuru tà tàpé na rà naa càurà naa goo Pwidueé, ma càra caa pitère dâra é *Picémara Wâdé goo Pwi Ukai kâjè Iésu. ⁹ ††Wàeni wârimuru kàra: Ê pai tubatiàurà dâra gòiri awé. Ba ée mwa nama tiàurà jiié, ma tiàurà jii pai maina ma muugère kà Pwi Ukai ma pàtamee, dâra gòiri awé.

¹⁰ ††É pwi bèepwiri, âna o tèepaa na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na. Â wà diri tèpa âboro na rà cèikî naa gooé, âna rà càdirie ma ipwamainaê. Â wâguwà ma wàilà, ba guwà jèe cèikî naa gooé, na ia bà paâjupâraè tàwà.

É pwapwicîri ba kàra Paulo

¹¹ ††Èkaa pwiri na bà ciburà pwapwicîri tà Pwidueé kâjè pâ, na é pitu tàwà, ba na guwà wârori é wâro na wâdé tée. Ba é todàwà [ma guwà wâro ba kée co]. Â bà ilari jiié pâ, na é pitu tàwà goro é pàtamee, ba na guwà tubanabwé diri pâ muru na wâdé na nümawà na guwà pwa, gée goro é cèikî kàwà. ¹² †Una wàrapwiri, â o pwamaina nee Iésu, Pwi Ukai kâjè, gée goowà. Â wâguwà mwara, âna o ipwamainawà ma wàé, gée goro é pimeari imudi kà Pwidueé kâjè, ma Pwi Ukai Iésu Kériso.

Béaa kâra pai wâjué me còwâ kà Pwi Ukai

2 Tèpa cèikî béebà, [nümabà na bà pacâmuriwà] goro é pai o wâjué còwâ kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, bau ê pai o naanaimarijè kée, ba na jè tâa ma wàé. ² Guwà cibwaa nama gûmagù é pwàranümawà, wiàna rà ina pàra tàpé pâ, é jèe wâjué còwâ ⁵, [ba jèkûtâ na pwâ]. Â pwiri rà o ina pâ, nye é *Nyuâaê Pwicîri na é nye paari tàra pwiri, wàna âcòwâ ^{5†}, é, rà o

† 1.4.2 Korénito 7.4; 1 Tésalonika 2.19 †† 1.6 Roma 12.19 † 1.7 1 Tésalonika 3.13 †† 1.8 Ésaie 66.15 †† 1.9 Ésaie 2.10 ††† 1.10 Kolosé 3.4 †††† 1.11 Kolosé 1.9; 1 Tésalonika 1.2–3 † É jèe wâjué còwâ—Grec: É jèe tèepaa i Tòotù kà Pwi Ukai. †† É Nyuâaê Pwicîri,

ina pâ, wàibà na wii tàra pwiri. ³ ††Bwa! Guwà cibwaa nama rà ipa-imwüruwà!

Ée mwa tèepaa me 'A cicara'

O càcaa pâji tèepaa i tòotù-bà, béaa kâra pai tèepaa kâra [pàra muru. Ba o mwa mara coo] é pàara, na rà o cicara Pwidueé tèpa âboro na rà dau wâru. Â ée mwa cipàpaa wà pwina ina gooé pâ *A cicara*^{5†}. Â wà pwiibà, âna o mwa tubatiàué.

⁴ ††Ée mwa piècaari diri é pâ namuru na pwicîri, ma diri é pwina rà ipwamaina ma papwicîri wà tèpa âboro. Â ée mwa ipwamainaê còwâ, ma ina mwara pâ, é tâdòiti jii diri pâ muru. É mwa pâra na too, na tâa na é wâra pwapwicîri kà Pwidueé, ma inapàpari pâ, wàé Pwidueé! ⁵ Go jèe nye ina tàwà diri pâ pwiibà, na pàara na ia go bwaa tâa jaawà. É, gona guwà ipwanauri pwiri?

⁶ Wà A cicara, âna o càcaa pâri ma é ipaarié, béaa kâra é tòotù kée. Ba pwa pwina é pacooé tiagoro pwi tòotù bèepwiri. Â guwà nye tâmogòori bwàti wà pwiibà ^{5†}. ⁷ †Ajupâra pâ, é jèe tàgère wakè ni gòropuu, é pàtamee na é cicara Pwidueé. Éco na, tiagoro nabà, âna wàijè co tèpa naî Pwidueé na jè còoinaê. Â wiàna é càué còwâ wà pwina é pacooé, ⁸ ††wà A cicara, âna ée mwa cipàpaa. [Wàeni é pwina o tèepaa tée na pwâadèrèè]:

Ée mwa tèepaa
Pwi Ukai Iésu,
na pwényuâa kée.
Ée mwa nama é bà,
wiàna é upié goro pwée.
Ée mwa nama tiàué awé,
goro pai tèepaa me,
naa muugère kée!

⁹ ††[Éco na, béaa kâra pwiibà, âna] wà A cicara, âna ée mwa pwa pâ câmu na wâru, goro é pàtama *Caatana—é pâ muru na rà o pò goo wà tèpa âboro, â o ipa-imwürurà goo. ¹⁰ † Â o wâru mwara pâ muru na èpà, na ée mwa pwa, ba na é pwâgàri tèpa âboro. Wà tàpéebà, âna o tiàurà awé, ba tàutàra goo é âjupâra. Ba wiàna rà gére tòpi, â pwiri rà o udò, [â o tâa tàra é *âji wâro].

¹¹ Nye wà Pwidueé, na [é panuâ ma o wàrapwiri, ba] é panuâ é pwi pàtamee-bà na èpà, ma é ipa-imwürurà. Â rà o cèikî naa goo é pwina pwâ. ¹² † Ée mwa tèirà ma naa wârimuru tàra, gée goo na wâdé tàra na rà pwa na èpà, jii na rà cèikî naa goro é âjupâra.

na é nye paari tàra pwiri, wàna âcòwâ—Grec: Gée goro é nyuâaê. Pai ina wèe pâ, vision, é, prophétie (popai naa na nee Pwidueé). ††† 2.3 1 Timotéo 4.1; 1 Ioane 2.18, 4.3 †† Acicara—Pwi ukai kà tàpé na rà cicara Pwidueé, ma ègòjai pâ naèà kée. ††† 2.4 Ézékiel 28.2; Daniel 11.36 † Dernière phrase—Càcaa pwéelaa tâjè nabà é pwina é pacoo Acicara. Pwiri é naèà kâra mwaciri kà tèpa Roma, é, è Nyuâaê Pwicîri, é, wakè kâra wâra pwapwicîri, é wà Mikaéla, wà pwi ukai kà tèpa angela. Còo mwara Angela naa na Neeremuru (Vocabulaire), ma Daniel 10.13,20–21. †† 2.8 Ésaie 11.4; Auinapàpari 19.15 ††† 2.9 Auinapàpari 13.11–13

Bénabwé popai

¹³ †Tèpa cèikî béebà, dau wânüma Pwi Ukai tàwà, â wâdé na bà ciburà pwaolé tée goowà! Ba é jèe tàmarà pitòrigariwà napwiri ††, ba na é pa-udòwà [ma o tâa tàwà è âji wâro]. Â é wàrapwiri goro è Nyuââ Pwicîri kêe, na é nama guwà tèpa âboro pwicîri kà Pwiduée, â géé goro pai cèikî kàwà naa goro è âjupâra. ¹⁴ Â é todàwà, na ia bà picémara tàwà è *Picémara Wâdé, ba na guwà tâa na pai maina ma muugère kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. ¹⁵ Êkaa na wàrapwiri, co tèpa béebà, na wâdé na guwà tà mwü [naa na cèikî kàwà]. Â guwà cimwü naa goo è popai na ia bà naa tàwà, naa na pwâratùra, é, na bà wii tàwà naa na pâ tii.

¹⁶ Wà Pwiduée Caa kâjè, âna dau wânümee tâjè. Â géé goro è *pimeaari imudi kêe, â é nye ciburà pagòò-jè dàra gòiri. Â é jèe naa tâjè è cèikî na maina, na pàara na jè bwaa tapacîri diri pâ wâdé na ée mwa naa tâjè. Â bà ilari jiiiru ma wà Pwi Ukai Iésu Kériso pâ, ¹⁷ na ru pagòowà, ba na [o câguwà caa piwâ na] guwà ciburà pwa ma ina è pwina wâdé!

Guwà pwapwicîri ba kâbà

3 Bà tubanabwé [è pâ auniimiri kâbà bèepwiri] co tèpa béebà naa goo Kériso, na bà ilari jiiwà pâ, guwà pwapwicîri ba kâbà. Guwà ilari jii Pwi Ukai pâ, na é ipâra pâ wà i popai kêe, â na rà papwicîri è popai wà tèpa âboro, na diri pâ ére, pwacèwii na guwà pwa. ² Â guwà ilari mwara, ba na é wéaaribà jii tàpé na èpà pwâranümarà. Ba wâru tàpé na rà cicara è popai kâjè.

³ Éco na wà Pwi Ukai, âna é tâa na pai tâa kêe, â ée mwa nama guwà gòo, â ée mwa piwéariwà jii wà *Caatana, Pwi âboro èpà. ⁴ †Â é nye pagòobà mwara wà Pwi Ukai, ba na bà tâmogòori pâ, guwà tàgére pâra wiâra è pâ pitûâ kâbà, â guwà o wàrapwiri dàra gòiri.

⁵ Go pwapwicîri tà Pwi Ukai pâ, na é popa pwâranü-mawà naa na pimeaari kà Pwiduée [na é wâgòro]. Â, na é nama pimaina too naa goowà è pai pidàpwicâari, na me géé goo Kériso.

Wakè ba gòo pwacèwiibà!

⁶⁻⁷ †† †Tèpa cèikî béebà, bà pitûâri tàwà, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso, pâ, guwà cibwaa tâa jaa wà tèpa

† 2.13 Éfésó 1.4; 2 Tésalonika 1.3 †† Napwiri—é, Béaa kâra diri tèpa âboro. ‡ 3.4 2 Korénito 7.16; Galatia 5.10 †† 3.6 Roma 16.17 †† 3.7 Filipi 3.17

cèikî na rà pwaora—wà tàpé na càra caa pâra wiâra è aupamogòori kâbà, pâ, napârajè na jè wakè bwàti. Â guwà pwacèwiibà. Ba câbà caa tèpa pwaora naa jaawà, ⁸ †† câbà caa po tâa, ba na guwà mwa po géaa goobà ††. Bà nye wakè ba gòo, naa ne ma pwaa, ba na câbà caa nakake kàwà.

⁹ †† Âjupâra pâ, pwa tàrù kâbà, ma bà ilari jiiwà pâ, na guwà pitu tâbà. Éco na nümabà na guwà picòo géé goobà. ¹⁰ Ba, na ia bà tâa jaawà, âna bà naa tàwà è popai bëeni, pâ: Wà pwina câé caa wakè, âna wâdé na câé caa ija!

¹¹ †† Bà wii tàwà pwiri, ba bà tère pâ, pwa pàarawà na rà pwa ciritàu, â tàutàra dàra wakè! Â rà nye tà géaa ma tura goo è wâro kà pâra tàpé. ¹² †† Â bà tacoo goorà, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso pâ, na rà wârori è wâro na pitòimiri ma moo, â na rà wakè dàra cè uti kàra.

Pwa taaci pwina wâdé

¹³ †† Tèpa béebà naa goo Kériso, â guwà cibwaa nama oratàwà goro pwa è pwina wâdé. ¹⁴ Guwà còo bwàti tàpé na tàutàra na rà pitère dàra è pwina bà ina tàwà naa na tii bëeni. Â guwà cibwaa pagòora naa goro è pwina rà pwa ††. Ba wâdé na rà kamu goo. ¹⁵ †† Éco na guwà cibwaa còora pwacèwii na guwà pièpàriwà. Â guwà nye ciburà pwa pupûra tàra. Ba wâdé na wàrapwiri naa jaajè tèpa cèikî.

Ipicijii

¹⁶ Wà Pwi Ukai, âna é pwi a naa pinaanapò, â go ilari jiié pâ, na é ciburà naa tàwà è pinaanapò, na diri pâ pai pwa wèe. Wâdé na é tâa jaawà diri!

¹⁷ Wâgo Paulo, na go popa i bépwa tii, ba na go tubanabwé i tii. Ba go nye wàrapwiri târa diri pâ tii kòo, ba [na paari pâ, nye âjupâra pâ] wâgo na go wii.

¹⁸ Wâdé na tâa jaawà diri è *pimeaari imudi kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso!

Cidòri nyuâawà!

††† 3.8 1 Tésalonika 2.9 ††† 1re phrase—Grec: Câbà mu caa ija è poloa kà pwi jèpwi. § 3.9 1 Korénito 9.4; 1 Tésalonika 1.6 †† 3.11 1 Timotéo 5.13 ††† 3.12 1 Tésalonika 4.11 †† 3.13 Galatia 6.9 ††† 2e phrase—Grec: Guwà cibwaa pabéerà. †† 3.15 1 Tésalonika 5.14

1 Timotéo

tà

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 62 ma 66, gée na càuru pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma, na wii naa na na-poromee 28. Munaa mwa gée na càué, na é mwa pâra pitiri pàra napô (pwiri tiagoo napô Espagne) ba na é picémara mwara é *Picémara Wâdé. Pwiri é wii gée Macédoine é tii bèeni. Â gée na càué, âna rà tâjùrué còwâ wà tèpa Roma, â rà tètàmwereê naa napô kàra.

É wii tâi?

Tà Timotéo. Wà pwi caa kêe, âna pwi *Grec; â wà nyaa kêe, âna tô Juive, tô a cèikî naa goo Iésu Kériso. Wà Paulo, âna é pâmari Timotéo, naa na béarailu kêra pai pâra kêe, na é tâa Lystre, na é naja 49. Â wà Timotéo, âna é pâ nau pwi a *câmu jaaé . Gée na càué, â wà Paulo, âna é cùrué pâ, naa Tésalonika, ma Korénito , ma naa Éféso, ba na é wéaari é wâra pwapwicîri wê .

Cina é wii?

É tère wà Paulo pâ, wà pàra tàpé, âna rà tapoo pacâmuri tèpa âboro goro pâ muru na pwâ, naa na pâ wâra pwapwicîri wâ Éféso. Êkaa na é wii tà Timotéo, ba na ée mwa pwa pupûra tà tèpa cèikî, ma wà tèpa pitûa kàra.

Dà ère é tii bèeni?

Wàeni é pàra pupûra, na é naa tà Timotéo, wà Paulo, naa na é tii bèeni:

- Gà cimwû, naa na é pai pâra'gà, wiâra é Tii Pwicîri.
- Gà wakè ba gòò, goro é Picémara Wâdé.
- Gà ina tà tèpa cèikî pâ, wâdé na rà ciburà pwapwicîri naima.
- Gà tòimiri é pâ wâra pwapwicîri.
- Gà pitòrigari cè tèpa wéaari wèe.

Pai pitàgoo tii 1 Timotéo

Ipwabwàcu

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ

Popai goro pai pwapwicîri

Càrajè na jè pwapwicîri naima

Tèpa pitûa ma tèpa dikona

Aupitûari kà Paulo tà Timotéo

Càrajè naa na wâ kà Pwiduée

Câmu na ipa-imwûru

Pwi a wakè bwàti ba kà Kériso

Ipwacôoco pai wâro'gà

Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikî

Bénabwé popai ma ipicijii

Ipwabwàcu

1 ¹⁻² †Wâgo Paulo na pwa tii tâgà co Timotéo. Go pwi *apostolo kà *Kériso Iésu, wà pwi majoro ê cèikî kâjè. Ba ru cùruo pâ, wàilu ma wà Pwiduée, *pwi a pa-udòjè, [ba na go picémara ê popai kà Kériso]. Gà pwi âji naîô naa na cèikî naa goo Kériso. Wâdé na tà tâgà ê *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Kériso Iésu. Â [wâdé na gà tâmogòori] pai moo kàru naa googà. Cidòri nyuagà!

Gà pwacôoco tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ

³ Ico pwi béed, go taniimiri tâgà i pwi ia go ina tâgà, na ia go pâra jiiigà naa na province Macédoine. Ba go tacoo googà pâ, na gà tà tâa na ville Éfésò, ba na gà pacoo tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ. ⁴ ††Rà nye ciburà tûra taaci, goro pâ jèmaa na pwâ, ma pâ jèkutà gòri, goo pâ nee tèpa jooorojè †. Â gà ina tàra pâ, na rà panuâ diri ê pwiibà. Ba êpwiri, âna tagòtù kaa ê pitaèkâa. Â càcaa pitu târa ê wakè kà Pwiduée, pwi wakè na jè pwa naa na ê cèikî ††.

⁵ Go ina tâgà pâ, gà pwa pwiri, co Timotéo, ba na [gà pacâmuri tèpa cèikî pâ, na] rà pimeaarirà, gée na âji pwâranûmarà. Ê pimeaari, âna me gée goro ê pai pitère dâra kâjè, ê *pwâratûra-nigée-goojè. Â é me gée goro mwara, ê pai pâra kâjè, wiâra ê cèikî kâjè, na âjupâra.

⁶ Êco na wà tèpa âboro bèepwiri na rà tèpa pwâ ††, âna rà pàgà jii ê naigé bèepwiri na wâdé. Â rà jèe imwûru, ba rà tâa goro pâ popai na ticè èreè. ⁷ Ba nûmarà na rà tèpa pacâmuri âboro goro ê *Naèà kà Moosé. Êco na càra caa tâmogòori bamwara, ê pâ pwina rà gère gòo goro pacâmuri!

Naèà âna wâdé wiàna jè wârori

⁸ ††Jè nye tâmogòori pâ, i Naèà âna nye wâdé, wiàna jè wârori bwàti. ⁹ Ba wà Pwiduée, âna câe caa naa ê Naèà, ba kà tàpé na wâdé ê wâro kàra. Â é naa i Naèà [tà Moosé] ba kà tàpé na rà ciburà pwa na èpà. Wà tàpéebà, âna tàutàra na rà pitère dâra, â rà ègòjai ê pâ pitûa kèe:

Rà naa càurà tà Pwiduée, â tàutàra na rà pwa-mainaè;

Rà pitaurée goo ê pâ muru pwicîri;

Rà tèpa pitétâmwara âboro, tiagoo na rà tétâmwara du nyaa ma caa kàra;

¹⁰ Rà tèpa toomura, ba rà cîaa jii wâdàra;

Rà ipuu imudi ma wà pâra tàpé—tiagoo na wà tèpa pao, âna rà pipuu còwâ;

Rà tèpa pwa âraicu goro âboro ††;

† 1.2 Apostolo 16.1-3; Tito 1.4 †† 1.4 1 Timotéo 4.7; Tito 1.14
‡ 1re phrase—Còo note goo Tito 3.9. †† Wakè na jè pwa naa na ê cèikî—é, Ê wakè kèe, âna pai udò kà tèpa âboro. Â jè tâmogòorié goro co ê cèikî. †† Wà tèpa âboro bèepwiri, na rà tèpa pwâ—Grec: Wà pâra tàpé. ††† 1.8 Roma 7.12,16 ††† Tèpa pwa âraicu goro âboro—Trafiquants d'esclaves. Rà tâjuru pâ âboro, ma icurirà ba na rà tèpa ênawéna kîri kà pâra tàpé.

Rà tèpa pwâ;

Rà pitòti pâra tàpé, ma *ipwataâboro pwâ, naa na wâra pitèimuru.

[Ê Naèà, âna naa, ba kà tàpé na rà wàrapwiri] ma wà diri tàpé na rà pwa pâ na jèpapara tûa na èpà. Wàilà na càra caa pitère dâra ê ârapupûra na *tàrù, na ia jè tòpi. ¹¹ Ê pwi bèepwiri, âna é me gée goo ê *Picémara Wâdé, na é naa tòo wà Pwiduée, [ba na go wéaari ma inapàpari]. Dau maina ma muugère wà Pwiduée! Wâdé na jè pwamainàè †!

Ipwaolé tà Kériso na é pa-udòjè

¹² ††Go pwaolé tà Kériso Iésu, Pwi Ukai kâjè. Ba é niimiri pâ, pâriô ma é pûra naa good, ma naa tòo ê wakè kèe. Â é naa tòo ê nii kèe, ba na go wakè. ¹³ †††[Câe caa còo pâ] béaa, âna go pwi a pitaurée gooé, ma pi-inaè ba èpà ††. Â ia go po dau tubaèpà tée, [na go tubaèpà tà tèpa âboro kèe]. Êco na é meaario, â é wâdéario, [â câe caa naa wârimuru tòo]. Ba é còo pâ, go wàrapwiri, gée goro ê pai càcaa tâmogòori kòo. Ba ia câgo caa pâji cèikî naa gooé.

¹⁴ Po dau maina ê pimeaari imudi kà Pwi Ukai [Pwiduée] kâjè; pimeaari na é piédò ba kòo. Â é pwa ma go cèikî, naa goo Kériso, â é pwa ma go meaari tèpa âboro kèe, goro ê pimeaari kà Kériso Iésu. ¹⁵ †††Ba [jè mu ina pâ]: «Wà Kériso Iésu, âna é me naa gòropuu, ba na é pa-udò tàpé na rà pwa na èpà, [ma naa tàra ê *âji wâro jaaé].» Â wâépwiri ê popai na âjupâra, na pâri ma jè cèikî naa goo.

Wâgo, âna nye wâgo kaa, pwina go nye dau pwa na èpà kaa. ¹⁶ Êco na wà Pwiduée, âna é meaario, [â câe caa naa wârimuru tòo]. Â é wàrapwiri, ba na é paari pâ, é dau pidàpwicâariè wà Iésu Kériso naa good. [Ba wiàna é wàrapwiri naa good]—pwi âboro na go dau èpà jii pâra tàpé—â o câmu, ba kà pâra tèpa âboro. Â rà o cèikî naa gooé, ma tòpi jiié ê *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée.

¹⁷ Pwamainà ma picagòtù Pwiduée! Wâé na é Pwi Ukai na muugère; wà Pwina ticè pwâadèrèe; wà Pwina câjè caa còoè; wà Pwina é caapwi co! Pwamainàè dâra gòiri awé! Wâdé na wàra! Amen!

Gà tà cimwü naa na cèikî

¹⁸ Ê pwina go ina tâgà, co Timotéo, pwina naîô, âna pitatée bau i pwi ia rà ina naa googà wà tèpa *pérofé-ta, [na ia rà pame ê popai kà Pwiduée]. Ê pwiibà, âna o naa cè nii'gà, ba na gà o pipaa, [târa pwamuru ê Picémara Wâdé]. ¹⁹ Wâdé na gà cimwü naa na cèikî'gà [naa goo Kériso]. Â gà ipwacôoco, â gà wâro bwàti, wiâra ê *pwâratûra-nigée-googà.

Ba wà pâra tàpé, âna tàutàra na rà pitère dâra ê pwâratûra-nigée-goorà. Â rà jèe tubatiâu ê cèikî kàra. ²⁰ ††Ru wâjaarà, wà Himéné ma wà Alexandre. Go jèe panuâru tà *Caatana ††, ba naa wàrapwiri, â ru mwa

§ Wâdé na jè pwamainàè—é, Ê naa tâjè pinaanapô ma ipwâdée.

†† 1.12 Apostolo 9.15; 1 Korénito 15.9-10; Galatia 1.15-16

††† 1.13 Apostolo 8.3, 9.1-5 †† Pi-inaè ba èpà—Rà ina mwara wà

bàra tàmogòori pâ, ru cibwaa ina pâ, ru tûra naa na nee Pwiduee.

Popai goro pai pwapwicîri

2 Gée goo kaa diri pwiri, â go cau tacoo goowà [ma diri é wâra pwapwicîri] pâ, na guwà pwapwicîri tà Pwiduee, ba kà [tèpa cèikî béewà, ma wà] diri tèpa âboro, [gée na âji pwâranûma]. Guwà ilari jiié pâ, na é pwa pâ muru na wâdé ba kâra; â guwà pwaolè tée goo. Wâépwiiri é pwina dau âjimuru.

² Guwà pwapwicîri, ba kà tèpa ukai, ma tèpa pitûâ, ma tèpa âboro imaina, ma diri tàpé na rà pipopa é napô kâjè. Â, naa wârapwiri, â jè wârori é wâro, na moo ma awé. Â jè o papwicîri Pwiduee, â jè o pâra bwâti, naa na diri pâ ére. ³ Wâé kaa pwiri [jè pwâra pwapwicîri] na wâdé na jè pwa, éna é ipwâdée goo wà Pwiduee, *pwi a pa-udòjè. ⁴ Ba nùmee na rà cau udò diri tèpa âboro, [ma tâa tàra é *âji wâro jaaé]. Â wâdé tée na rà cau tòpi ma tàmogòori é âjupâra [goo Iésu].

⁵ Ba nye caapwi co, wà Pwiduee [kà diri tèpa âboro]. Â é nye caapwi co wà pwi a-ipa popai nabibiu kâjè tèpa âboro ma wà Pwiduee—âna wà Kériso Iésu. Ba é jèe pa é naiiri âboro, pwacèwiijè, ⁶ †â é panuâ é wâro kèe, ba na o tipi diri é pâ âboro [jii é èpà, ma é pwâra bà]. Wâépwiiri na é jèe paari wà Pwiduee, na tòtù na é jèe tàmara tòpò, [pâ, nùmee na rà udò, wà diri tèpa âboro].

⁷ ††Â gée goo kaa pwiri, na é cùruo, ba na go pwi *apostolo kèe, tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. É panuâô pâ, ba na go pwa pupûra tàra, ma pacâmurirà goro é popai na âjupâra [goo Iésu] na jè cèikî naa gooé. Na go ina pwiri, â go nye âjupâra, â câgo caa pwâ!

Càrajè na jè pwapwicîri naima

⁸ Wâépwiiri é aupitûâri kôo: Na diri pâ pàara, na guwà ipitiri naa na nee Pwi Ukai, âna wâdé na guwà pwapwicîri tée. Â guwà naaco é piputâmu, ma é pâ pitòcia. Na guwà pagòtù too îwà dà Pwiduee, â wâdé na guwà pwa, naa na pwâranûma na pwéelaa na araé.

⁹ ††Â go pitûâri tà pa ilàri †† pâ: [Na guwà ipitiri naa na nee Pwi Ukai, â] wâdé na pitòimiri é pai pwa ârabwée kàwà, ma pai pwa wèe pûruwà. Guwà cibwaa coona ârabwée na po dau maina wâri wèe, â guwà cibwaa po dau tòpò mwani mii ma perle. ¹⁰ ††Ba é âji pwényuâa kà tò a cèikî, âna paari goro pâ wakè kèe, na wâdé.

¹¹⁻¹² †††Â, na pàara na gére pwa pupûra na, âna wâdé na wà pa ilàri, âna rà tàmaari naa na ipakîri ma tànana ††. Â câgo caa naa tàrù tàra, ma rà pacâmuri tèpa

tèpa ijiao pâ: Pinabaèpâé. ††† 1.15 Luka 19.10 †† 1.20 1 Korénito 5.5; 2 Timotéo 4.14-15 †† Go jèe panuâru tà Caatana—Munaa é pacòobèru wà Paulo gée na é wâra pwapwicîri, tapacîri é pàara na rà pitòotéri é wâro kâra. † 2.6 Roma 3.29-30; Galatia 1.4 †† 2.7 Apostolo 9.15; Galatia 2.7-8; 2 Timotéo 1.11 † 2.9 1 Pétèru 3.3-5 †† Pa ilàri—Pai ina kà tèpa ijiao, bépitiòimiri pa ilàri. Wà pàra tàpé, âna rà ina pâ: Tèpa ilàri. †† 2.10 1 Timotéo 5.10 ††† 2.12 1 Korénito 14.34 ††† Tànana—Munaa na pàara kà Paulo, âna wâru pa ilàri na rà niimiri pâ, pwa tàrù kâra ma rà tûra imudi naa na wâra pwapwicîri. Â nùmee na é pacoo é pai pwa bèepwiri. Ékaa na é papwicîri jiièrà na rà tûra, naa na pâ wâra pwapwicîri na é pwi apitûâ naa na.

pao, ma pitûâ jairà ma pwa kûu tàra naa na pwina rà pwa †. ¹³ ††Ba wà Pwiduee, âna é tòpò béaa wà pwi pao, wà *Adamu; â gée na càué, â é mwa tòpò wà tò ilàri, wà Éva. ¹⁴ †††Â càcaa wà Adamu, na ia é piwâmié [i Dòèa, *Caatana]. Â wà tò ilàri, na ia piwâmié, â câé caa pitèrè dàra é naèà kà Pwiduee. ¹⁵ Éco na pa-udòrà, naa na pai pitâmari èpo kâra ††, wiàna rà tà wâro, naa na cèikî, ma pimeaari, ma ipapwicî, ma ipakîri.

Popai tà tèpa pitûâ naa na cèikî

3 †††Wàéni é jè pwâratûra [na jè mu ina, pâ]: «Wà pwina nùmee na é pwi caa kà tèpa pitûâ kâra é wâra pwapwicîri, âna wâdé, ba pwi wakè na âjimuru.» Nye popai na âjupâra. ²⁻³ †††Â wà pwi âboro bèepwiri, âna wâdé na, é wâro kèe, âna pitòimiri [na ara tèpa âboro diri]. Â wâdé na ticè na pitòtié goo. [Wàéni pâ pwina pâri ma ina naa gooé]:

É tâa bwâti goo tô wâdèe ††;

Câé caa pwi a wâdo ma dau ija;

Câé caa pwi a putâmu, ma pwi a tòocia;

Câé caa pwi a wâdé tée mwani.

É pwi a piaabòrié;

É pwi a tûra ba moo;

É pwi a tòpi bwâti tèpa âboro na rà tèepaa marié;

É tàmogòori ma é pacâmuri tèpa cèikî;

⁴ Â é pwi a pitòimiri bwâti é pwârawâ kèe, ba na rà pitèrè dèe pâ èpo kèe naa na ipakîri.

⁵ Ba wiàna câé caa tàmogòori popa é pwârawâ kèe, â é wànau târa, cè pai popa kèe, é wâra pwapwicîri kà Pwiduee? ⁶ Wà pwi a pitûâ kâra é wâra pwapwicîri, âna càcaa wâdé na é bwaa pwi a tapoo a cèikî. Ba é péa tà pwamainae, â péa é tà ipa-imwûrué wà *Caatana, wà Pwi âboro èpà †††. ⁷ ††††Â jèpwi mwara: Wâdé na wâro kèe, âna wâdé tà tàpé na càra caa tèpa cèikî. Ba na, o nye ticè âboro, cèna pi-inaé ba èpà. Â o câé caa tûu, naa na é jé, na é pwabwâti ba kèe, wà Pwi âboro èpà.

Tèpa dikona

⁸ Ipaiwà naa goo wà tèpa dikona †††. Ba wâdé na rà tèpa âboro na rà wàrani:

Rà tèpa pitòimirià;

Rà tèpa âboro *tàrù, na càcaa wâru ûmemeerà;

Càra caa tèpa ipwirié;

Càra caa tèpa ciburà bu mwani.

† Ma pitûâ jairà...naa na pwina rà pwa—é, Â rà cibwaa tapàgà popai na é tûra wà pwi pao. †† 2.13 Genèse 2.7,21-22; 1 Korénito 11.8-9 ††† 2.14 2 Korénito 11.3; Galatia 3.1-6 †† Naa na pai pitâmari èpo kâra—é, Wiàna rà tòpi bwâti é wakè kâra, na rà ipièrù goo pâ èpo kâra; é, gée goro pai pitèpa i Pwi èpo {Iésu}. ††† 3.1 Apostolo 20.28 †† 3.2 Tito 1.6-9 †† É tâa bwâti goo tô wâdèe—Grec: Nye caapwi co wâdèe. ††† Â péa é tà ipa-imwûrué wà Caatana... é, Â é péa pâra nau tòpi wârimuru kèe, pwacèwii Caatana, wà Pwi âboro èpà. ††† 3.2 2 Korénito 8.21 †††† Dikona—Naa na grec, é popai bèeni, âna pai ina wèe pâ: Pwi ênawéna. Naa na pâbéaa kâra wâra pwapwicîri, âna wà tèpa dikona, âna rà tàpé na rà pitu tà tèpa pitûâ.

⁹ Â wâdé na rà pâra wiâra ê cèikî na jè pacâmurirà goo. Ba nye pwi âjupâra na é jèe paari tâjè [wà Pwiduée]. Â wâdé na rà pitère dâra bwâti ê *pwâratûra-nigée-goorà. ¹⁰ Béaa kêra na jè pitòrigari pwi jè âboro, ba na é pwi dikona, âna wâdé na jè jèe mara còo bwâti ê wakè kêe, ba na o ticè cèna pâri ma o pitòtié goo.

¹¹ †Napwa naa goo wà pa wâdâra dikona ††, âna wâdé na rà wârani:

Rà pitòimirirà;
Càra caa picocoo;
Càra caa ija ma wâdo imudi;
Rà tàrù, ma âjupâra, naa na diri pâ ére.

¹² Wà tèpa dikona, âna wâdé na rà papwicîri pa wâdâra ‡. Â wâdé na rà pitòimiri bwâti ê èpo kêra, ma é pwârawâ kêra. ¹³ Â wiâna rà pwa bwâti ê wakè kêra, âna jè o pipapwicîrirà. Â rà o cimwù, naa na cèikî kêra ††, naa goo wà Kériso Iésu.

Aupitûâri kà Paulo tà Timotéo

¹⁴ Nûmoo na go jèe tàpo paé marigà. Êco na go jèe tàmara wii tâgà pwiri, ¹⁵ ba péa go tà ipwâ. Ba wâdé tóo na gà tâmogòori, cè càrajè na wâdé, naa na é wâao kà Pwiduée. Ê wâao bèepwiri, âna êkaa ê wâra pwapwicîri kà Pwiduée, na é wâro. Â ê wâra pwapwicîri, âna é cipa ma ipwamuru ê âji ârapupûra [goo wà Kériso]. Ba é pwacèwii pwi a cipa wâra i wâ ††.

É dau pwényuâa Kériso!

¹⁶ ††Gà còo, nye dau maina ma pwényuâa kaa, ê cèikî na é wâgoojè! Ba:

É pa naiiri âboro
wà Iésu Kériso.
É *paâjupâraê
ê Nyuâaê Pwicîri.
Rà còoê pâ *angela.
Jè inapàparié
târa pâ Ba.
Cèikî naa gooe
pitiri gòropuu.
Dàgòtùé
naa *napwéretòtù,
naa na muugère
kà Pwiduée Caa.

O mwa ipa-imwûru pâra tàpé

⁴ Ê *Nyuâaê Pwicîri, âna é inapàpari pâ, rà o panuâ ê âji cèikî wà pâra tèpa âboro, nabàni, naa na pâ Bénabwé tòtù. Â rà o pâra wiâra ê pâ autâmogòori na imwûru, na me gée goo ê pâ duée. ² Wà tèpa âboro

bèepwiri, âna rà tèpa pwâ, ba jèe tubatiâu é *pwâratûra-nigée-goorà, gée goo pai càcaa mu pitère dèe kêra ††. ³ Wà tàpéebà, âna rà tûâri [tà tèpa cèikî] pâ, na rà cibwaa piéa, ma rà cibwaa ija ê pâ pâra utimuru. Êco na é pâ utimuru bèepwiri, âna muru na é tòpò wà Pwiduée, ba na jè ija.

Â wàijè tèpa cèikî naa goo Kériso na jè tâmogòori é âjupâra, âna wâdé na jè ija, ma pwaolé tà Pwiduée goo. ⁴ Úu, diri é pâ muru, na é pwa wà Pwiduée, âna nye wâdé! Â nye ticè na jè o papwicîri! Â jè nye tòpi diri [naa na ipwâdée] â jè ipwaolé tà Pwiduée. ⁵ Ba é pâ muru bèepwiri, âna pâ nau muru na wâdé tà Pwiduée, gée goro é popai kêe †† ma é pwâra pwaolé tée.

Pwi a wakè bwâti ba kà Kériso

⁶ Wâdé na gà ciburà picòo é pâ muru bèepwiri, tà tèpa cèikî béegà. Â, naa wârapwiri, â gà o pwi âji ênawé-na kà Kériso Iésu. Â gà ciburà tòpi [naa na pwâranûmagà] é ârapupûra na âjupâra, goro é cèikî kêjè [naa goo Iésu]. Ba gà jèe nye pâra wiâra, â wâdé mwara na o pwacèwii utimuru'gà, na diri pâ tòtù.

⁷ ††Gà cibwaa ipacè naa goo é pâ jèmaa na pwâ, ba ticèmururu naa goo, tà pwi âboro na é papwicîri Pwiduée. Wâdé na gà wakè taaci ba gòo, ba na gà pwi a pitòimiri, ma pwi a papwicîri Pwiduée. ⁸ Ba [jè mu ina pâ]: «Ê wakè târa ma pwabwâti ê naiijè, âna muru na tàpo wâdé. Êco na é muru na dau wâdé awé, âna é wakè goo é wâro kêjè, ba na o wâdé tà Pwiduée. Gée goo kaa pwiri, na jè tòpi é *âji wâro tapoo nabà, ma dâra gòiri.»

⁹ É popai bèepwiri, âna âjupâra, â wâdé na rà tòpi diri é pâ âboro. ¹⁰ ††Gée goo kaa pwiri, â jè wakè ba gòo. Ba jè jèe cèikî naa goo Pwiduée na é wâro, [â na é naa wâro]. Ba wàé na é *pwi a pa-udò diri tèpa âboro; âjupâra, tà tàpé na rà cèikî naa gooé. ¹¹ Â wàé kaa pwiri, é majoroé ma gà nye tà ciburà pacâmurirà goo.

Ipwacôoco pai wâro'gà

¹² ††Wâdé na gà paari é càra âboro na wâdé tà tèpa cèikî, naa na é pwâratûra'gà, ma é tûâ'gà, ma é pimeaari'gà, ma é cèikî'gà, ma é pai pitòimirigà. Â, naa wârapwiri, â o ticè pai pwa wèe, tà pwi jè âboro, ma é piècaarigà gée goro na gà bwaa pwi dopwa.

¹³ Na gà bwaa tapacîri é pai tèepaa kôo, â wâdé na gà po tâa coo, goo pûra *Tii Pwicîri [tà tèpa pwapwicîri] ††. Â gà pagòora taaci, ma pacâmurirà taaci.

¹⁴ ††Gà cibwaa ipwanauri é âraimeai na é naa tâgà é Nyuâaê Pwicîri, na ia rà tòpò îrà naa gògà wà tèpa pitûâ †††, â na ia rà pame é popai naa googà naa na nee Pwiduée. ¹⁵ Â wâdé na gà po tâa coo, goo pâ

††† Grec: Ê pwâratûra-nigée-goorà, âna jèe cîri goro paò mii (marqués au fer rouge dans leur conscience). Napwiri, âna wà tèpa pwa karapuu na pwa na rà uru, âna tòdâpa é jè ére gée goo na-parawéerâ, goro paò mii, ba na câmu kêra èpâ kêra. § 4.3 Genèse 9.3; Roma 14.6; 1 Korénito 10.30–31 †† Ê popai kêe—Pwiri Genèse naporomee 1, na é ina wà Pwiduée pâ, diri pâ muru, âna wâdé tée. ††† 4.7 1 Timotéo 1.4 †† 4.10 1 Timotéo 2.3–4 ††† 4.12 Tito 2.15 †† Pûra...tà tèpa pwapwicîri—Rà pwâco tàpé na rà tâmogòori pûra tii. †† 4.14 2 Timotéo 1.6 ††† Rà tòpò îrà naa gògà wà tèpa

† 3.11 Tito 2.3 †† Pa wâdâra dikona—é, Pa ilàri na rà dikona.

‡ Rà papwicîri pa wâdâra—Grec: Pwa caapwi piéa. †† Naa na cèikî kêra—é, Na rà inapàpari é cèikî kêra. †† Pwi acipa wâra i wâ—Pwi ò kêra wâao naa jaajè na Kalédoni. Popai ni goo é wâra pwapwicîri, êco na, na pâra tii, âna popai mwara goo wà Kériso. (Còo 1 Korénito 3.11; 1 Pétèru 2.4–8.) ††† 3.16 Ioane 1.14; 2 Pétèru 3.3; 1 Ioane 2.18

wakè, na ia go jèe ina tâgà. Â gà ipanuâgà bwàti târa é wakè bèepwiri, ba na rà o còu wà tèpa âboro, pâ, dau pimaina too é pwâra wakè'gà. ¹⁶ Gà ipwacôoco é pai wâro'gà, ma é pai pacâmuri'gà. Â gà tà tâa taaci goo. Â ée mwa pa-udòwà wà Pwiduée—wâgà, ma wà tàpé na rà o tòpi é popai'gà, [â ée mwa naa tàwà é âji wâro jaaé].

Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikî

5 Gà cibwaa tùra ba gòo, tà pwi ijiao. Wiàna gà naa cè pupûra tée, â gà papwicîrié, pwacèwii na é pwi caa'gà. Â gà pwa pupûra tà tèpa âboro èpo dopwa, pwacèwii na rà tèpa jiigà; ² ma wà pa ilàri pwanümarà, pwacèwii na rà pa nyaa'gà; ma pa èpo ilàri dopwa, pwacèwii na rà pa naigé'gà.

Pa dâpwà

³ Guwà tòimiri bwàti wà pa dâpwà na ticè âboro na pitu târa. ⁴ Â wiàna pwa èpo kàra, ma èrùrà, â wâdé na wà tàpéebà, âna rà pitu ma pwabwàti târa tâa kàra béaa. Ba wâépwiri é âji wakè kà pwi a cèikî. Â, naa wârapwiri, â rà o pawâjuépiri còwâ, tà wà du nyaa ma caa kàra, ma gèe ma ao kàra, é pâ muru na rà tòpi jirà. Â o dau wâdé tà Pwiduée.

⁵ Napwa naa goo wà pa dâpwà na ticè âboro na pitu târa, âna wàilà kaa pwiri, pa ilàri na rà cèikî bwàti, naa goo Pwiduée. Ba rà pwapwicîri tée, naa ne ma pwa. Â rà tà ciburà ilari jiié pâ, na é pitu târa. ⁶ Napwa naa goo pa dâpwà na rà nye mudàra co é pipwâdée kàra, âna rà jèe bà, wiàna rà bwaa tàgère wâro.

⁷ Wâé kaa pwiri, é pitûâ, na gà ina tà pa dâpwà ma tâa kàra †, ba na o nye ticè cèna jèe o mwa caa tèira goo. ⁸ Ba wà pwina caé caa pwabwàti târa é tâa kèe—â pâbéaa é pwârawâ kèe—âna é jèe tétâjii é cèikî. Â é jèe po dau èpà awé, jii pwina caé caa pwi a cèikî.

Pa dâpwà na naa mwani kàra

⁹ Napwa naa goo pa dâpwà na é wârirà é wâra pwapwicîri ††, âna wâdé na rà jèe wâdò còwâ kàra 60 naja; âna rà nye tâa bwàti goo éarà béaa ‡. ¹⁰ Â rà pa ilàri na dau tâmogòorirà, goo pâ muru na wâdé, na ia rà pwa:

Rà ipièrù bwàti, goo pâ èpo kàra;
Rà tòpi bwàti é pâ âboro;
Rà piênawéna bwàti kà tèpa cèikî, naa na ipakîri ††;
Rà pitu tà tèpa piticè neemururà;
Rà pwa diri pâ na jèpapara muru na wâdé.

pitûâ—Rà wârapwiri gée na càuru na rà pitòrigari Timotéo, ba na rà pwényunyuârié ma pagòòé târa wakè. † Gà ina tà pa dâpwà ma tâa kàra—Grec: Gà ina târa. Munaa pa dâpwà, é, pwiri diri tèpa cèikî. †† (ma 5.11) Pa dâpwà... Grec: Pa dâpwà na wii neerà naa na tii. Wà pa dâpwà bèepwiri, âna rà pipanuârà, ba na rà wakè ba kà Pwiduée, â rà tòpi mwani bépitu, jii é wâra pwapwicîri. ‡ Rà nye tâa bwàti goo éarà béaa—Grec: Nye caapwi co éarà. †† Piênawéna...naa na ipakîri—Grec: Nuwa é â tèpa pwapwicîri. (Pai pitòpi âboro kà tèpa Juif ma tèpa tapoo cèikî naa goo Iésu na pàara kà Paulo.)

¹¹ Guwà cibwaa naa bépitu târa pa dâpwà na rà bwaa dopwa. Ba o péa cètùurà pâ câbawâdé kàra naiiri âboro, ba na rà piéa còwâ. Â o dâtirà jii [é wakè, na rà mara ina pâ, na rà pwa ba kà] Kériso. ¹² Â wiàna wârapwiri, â càra caa pacoo é *ipwataâboro kàra tée, ¹³ †† rà péa pwa ciritàu. Â muru na èpà jii pwiri—rà péa tà ciburà pâra wii pwârawâ, ma picocoo. Â rà gée naa na pâ muru, na ticè ûraarà goo, ma ina imudi é pâ muru.

¹⁴ †† Â gée goo kaa pwiri, na go ina tà pa ilàri dâpwà, na rà bwaa dopwa, pâ, wâdé na rà piéa còwâ. Â wâdé na rà pièrù goo pâ èpo kàra, ma wéaari bwàti é pwârawâ kàra. Â, na wârapwiri, â o càra caa naa cè naigé tà tàpé na rà pièpàrijè ††, ma rà pinabaèpàjè.

¹⁵ Ba napwa naa goo pàra dâpwà, âna rà jèe nye pàgà, ba na rà pâra wiâ *Caatana, â rà jèe imwûru.

¹⁶ Gà ina tà pa ilàri na rà cèikî pâ, wiàna pwa cè dâpwà naa tâa kàra, â wâdé na wàilà, na rà pitu târa. Â, naa wârapwiri, â o càca nakake kàra é wâra pwapwicîri. Ba é mwa pitu târa co wà pa dâpwà na ticè âboro na pitu târa.

Tèpa pitûâ

¹⁷ Wâdé na jè papwicîri, ma wâri bwàti tèpa pitûâ na rà pipopa é wâra pwapwicîri. Â mwa nye dau pâri kaa ma jè wârirà, wiàna rà wakè ba gòo, goro é pai pwa pupûra ma picémara kàra. ¹⁸ †Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri pâ: *Gà cibwaa pacoo é paaci na é uti é pwâra blé, na pàara na é còogai, ba kâgâ é u mwatò goro blé.*

Deutéronome 25.4

Â jèe wii mwara pâ: «Wà pwi a wakè, âna wâdé na é tòpi é wârié ††.»

¹⁹ †† Wiàna pwa pwi jèe âboro, na é pitòti pwi jèe a pitûâ, â gà cibwaa ipacè naa goo, wiàna wâé acari. Wâdé wiàna ârailu ma âracié, cè tàpé na rà paâjupâra.

²⁰ †† Wà tàpé na rà pwa é [pwina dau] èpà, âna gà patùrarà, na ara diri é âboro. Â, naa wârapwiri, â wà pàra tàpé, âna o wâgotàra, na rà pwa é pwina èpà.

²¹ Wâépwiri é pâ pwina go pitûâri tâgà ba gòo, na ara Pwiduée ma Kériso Iésu ma tèpa *angela na pitòrigarirà ††. Â gà pitère dâra bwàti, â gà cibwaa ipwaké goro âboro.

²² Gà còu bwàti é wâro kà pwi jèe âboro, béaa kàra na gà pitòrigarié ba na é pwi a pitûâ ††. Ba gà péa paari pâ, gà wâdéari é pâ èpà kèe. Gà ipwacôoco, â gà pitòimirigà [naa na diri pâ ére].

²³ Napwa naa googà, co Timotéo, na gà pwi a ciburà maagé, âna go ina tâgà pâ: Gà cibwaa wâdo co é jawé

†† 5.13 2 Tésalonika 3.11 ††† 5.14 1 Korénito 7.9 ††† Tâpé na rà pièpàrijè—é, Pwi apièpàrijè, wà Caatana. † 5.18 Mataio 10.10; 1 Korénito 9.9 †† ...Wâdé na é tòpi é wârié—Popai kà Iésu naa na Tii kà Luka (Luka 10.7). Paari tâjè pâ, wà Paulo, âna é pwamuru é pwina wii naa na Âmu Aamwari (le Nouveau Testament), âna ipaiwâ bau é popai naa na Aamwari Béaa (l'Ancien Testament), ba cau popai kà Pwiduée. ††† 5.19 2 Korénito 13.1 †† 5.20 Éfésò 5.11 ††† Angela na pitòrigarirà—Pwiri tèpa angela na rà piênawéna kà Pwiduée, na ara autâa kèe, naa napwéretòotù. (Còu Auinapàpari 5.11.) †† Gà còu bwàti... Grec: Gà cibwaa piûri, na gà tòpò ìgà, naa gò cè pwi jèe âboro, ba na é pwi apitûâ.

moo; â gà tàpo wâdo mwara, ji dipâa, ba o wâdé târa ê nanaagâ.

²⁴ Napwa naa goo tàpé na rà ciburà pwa na èpà, âna, pâbéaa kâra, ê jèkutâ goorà, na rà pâra naa goro pitèimuru. Â pwa pàra càrarà, âna mwa tà pwicò me kâra. ²⁵ Pwacèwii mwara, ê pâ wakè na wâdé. Ba pwa pàra wakè kâra, na jè nye mara còo wâi. Â pwa pàra pwi, na jè mwa nye tà còo pwicò.

Tèpa ênawéna kîri

6 [†][Wâéni ê popai, ba kâ tèpa cèikî, na rà] tèpa *ênawéna kîri kâ pàra tàpé: Guwâ papwicîri tèpa caa kâwâ, ma pitère dâra bwâti. Â, naa wârapwiri, â o càra caa pitaurèe goo Pwiduée, wâ tèpa âboro; â o càra caa pwaêrea, goro ê cèikî kâjè. ² ^{††}Â wiàna wâ pwi caa'gâ, âna é pwi a cèikî béegâ, â càcaa pai ina wèe pâ, na câgâ caa papwicîriê, naa na diri pâ ére. Bwa, wâdé na gà dau wakè bwâti ba kèe, ba na gà pitu tà pwi a cèikî béegâ, na é mearié wâ Pwiduée.

Bénabwé popai

Wâdé na gà pacâmuri tèpa cèikî goo diri pâ pwiibâ, co Timotéo. Â gà tacoo goorà pâ, na rà pitère dâra bwâti.

Picòo na pwâ

³ Pwa pàra âboro, na rà pacâmuri tèpa cèikî goro ê pâ muru na ité jii ê pwina go ina tâgâ. Â càra caa pâra wiâra ê pwâratùra kâ Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso. Ê pwâratùra bèepwiri, âna âjupâra ma tâbawêe, â é pacâmurijè goro pai wârori ê wâro na wâdé tà Pwiduée [†]. ⁴ Wâ tèpa âboro-bâ, âna maina nûmarà, â ticè na rà tâmogòori. Jè maagè kâra, âna rà nye tà tûra, ma pitòocia, goro pâ neeremuru. Â diri pâ popai kâra bèepwiri, âna tagòtù ê piboo, ma é pai pitadârù, ma pâ pinabaèpâ, ma pâ aunünüma na èpâ. ⁵ ^{††}[Dau wâdé târa] pâ pitapopai na ticè urèe, ba rà pâra wiâra ê pâ aunünüma kâra na càcaa *târù. Ba jèe càra caa còo ê âjupâra. Â rà niimiri pâ, ê cèikî naa goo Pwiduée, âna naigé, ma o pwa neemururâ.

Âji wâdé kâjè

⁶ ^{†††}Nye âjupâra pâ, ê cèikî kâjè naa goo Pwiduée, âna jèe pé wâdé kâjè na maina, wiàna jè ipwâdée goo ê pwina jèe wâjaajè. ⁷ ^{†††}Ba nye ticè na jè pame naani gòropuu, â o nye ticè cèna jè pawâjuépiri còwâ. ⁸ Â wiàna pwa cèna jè ija ma jè coona, â jèe nye pârijè kaa pwiri.

⁹ Â napwa tàpé na rà ciburà mudâra cè neemururâ, âna rà naa [pai pwa wèe, tà *Caatana] ma é piwâmira, â rà pâ nau pwa pâ muru na èpâ. Ba càra caa còo pâ, rà pitubaèpâ târa còwâ, na rà pâra wiâra pâ câbawâdé kâra na piticèmururu naa goo. Pwacèwii na piirâ goro

[†] 6.1 Éféso 6.5 ^{††} 6.2 Philéon 1.16 [†] 6.3 Galatia 1.6-9 ^{††} Â é pacâmurijè, goro pai wârori ê wâro na wâdé tà Pwiduée—é, É pâra naa goo ê cèikî kâjè. ^{††} 6.5 2 Timotéo 3.8, 4.4; Tito 1.14 ^{†††} 6.6 Filipi 4.11-12; 1 Timotéo 4.8; Hébéru 13.5 ^{†††} 6.7 Job 1.21

itùpaò, ma tûrà naa nawiâ, ba na rà mwü, ba na o tiàurâ bamwara [§].

¹⁰ ^{§†}Ba é majoro diri ê pâ na jèpapara èpâ, âna é pai wâdéari kâjè ê mwani. Wâru tàpé, na rà po dau mudâra ê mwani, â rà imwüru jii ê cèikî. Â rà pâra, na po dau maagé goo.

Pàra aupitûâri tà Timotéo

¹¹ ^{§††}Gâ uru jii ê pâ muru bèepwiri na èpâ, co Timotéo, ba gà pwi âboro kâ Pwiduée. Gà mudâra ma gà pitòimirigâ, ma wâdé tà Pwiduée wâgâ. Gà wâro na cèikî, ma pimeaari, ma pidâpwicâari, ma moo. ¹² ^{§†}Gâ cimwü naa na pwi paa na wâdé, wiâra ê cèikî kâjè ^{§††}. Â gà cipa ba gòo é *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée [â gà wârori bwâti nabâni]. Ba nye târa kaa, ê wâro bèepwiri, na é todâgâ, na tòotù na gà napâpari ê cèikî'gâ, na ara é pâ âboro na wâru.

¹³⁻¹⁴ ^{§†}Go tûâri tâgâ ni pâ, na gà pitère dâra bwâti diri pâ naèa, na gà jèe tòpi. Go ina tâgâ pwiri, na ara Pwiduée, na é naa ê wâro kâra diri ê pâ muru. Â go ina, na ara Kériso Iésu, wâ pwina é ina co é âjupâra, na ia é coo ara wâ kupénoo Ponce Pilato. Üu, gà wéaari bwâti ê pâ naèa bèepwiri, ba na o ticè tòri ma ûra googâ; â o ticè na o mwa pitèigâ goo, tèepaa naa na é tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na wâ Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. ¹⁵ ^{§†}Ba:

Wâ Pwiduée kâjè,
Ukai kâ tèpa ukai,
Pwi a pitûâ kâ tèpa pitûâ.
É pitûâ naa gò diri.
É jèe pacoo i tòotù.
Ée mwa paari Kériso.
[Ée nama é wâjué me còwâ]
na pwi tòotù-bâ.
¹⁶ Nye wâé co kaa
na é wâro dâra gòiri awé.
Pwâra é pwéelaa kèe,
pwacoé ma niâriê.
Càcaa pâri ma còoê,
goro âraporomeejè.
O mwa pwamainâe,
na diri pâ tòotù.
Tâa tée pàtamee,
dâra gòiri awé!
Wâdé na wâra! Amen!

Tèpa cèikî na pwa neemururâ

¹⁷ ^{§§†}Gâ ina bwâti, tà tàpé na pwa neemururâ naani gòropuu, pâ, rà ipwacòoco. Ba rà péa pipwamainarâ. Â rà cibwaa cèikî naa goo ê pâ neemururâ, ba o càcaa tà tâa awé. Bwa, wâdé na rà cèikî naa goo Pwiduée, wâ Pwina é naa tâjè, naa goro piticèmururu naa goo, diri ê

[§] Dernière phrase—Wâèpwiri ucina naa na grec. Bamwara (é, baamwara)—Pour de bon. ^{§†} 6.10 Éféso 5.5 ^{§††} 6.11 2 Timotéo 2.22 ^{§†} 6.12 1 Korénito 9.25-26; 2 Timotéo 4.7 ^{§††} Wiâra ê cèikî kâjè—é, Ba na gà pwamuru ê cèikî kâjè. ^{§†} 6.13 Ioane 18.36-37 ^{§†} 6.15 Auinapâpari 17.14 ^{§§†} 6.17 Luka 12.20

pâ muru, ba na jè o ipwàdée goo. ¹⁸ Gà ina tàra pâ, na rà pwa cèna wâdé [goro pâ wâdé kàra]. Rà nama wâru pâ tûâ kàra na wâdé, â rà naa ma ipâdi naa goro piticèmuru naa goo ma pàra tàpé. ¹⁹ †Â, naa wàrapwiri, â rà o pwawéaa, târa ê jè pàara noowê ê âji neapiâ na dau pwényuâa, na o càcaa wai—âna ê *âji wâro.

Ipiciji

²⁰ Gà wéaari bwàti, co Timotéo, ê pwina é naa tâgà wà Pwiduée. Gà cibwaa tère pâ pwâratùra na ticè na,

† 6.19 *Mataio 6.20*

ma pipâiti jii ê cèikî. Ba wà tàpé na rà pitòcia goo pâ muru bèepwiri, âna rà ina pâ, tâa târa pâ 'autâ-mogòorimuru na wâgòro'. Êco na càcaa âjupâra. ²¹ ††Â wâru tàpé na rà pâiti jii ê âji cèikî, gée goro ê pai pâra wiâra kàra ê aunünüma bèepwiri.

Wâdé na cau tâa jaawà diri ê *pimeaari imudi kà Pwiduée!

Cidòri nyuâawà!

†† 6.21 1 *Timotéo 1.6*; 2 *Timotéo 2.18*

2 Timotéo

tà

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 66 ma 67, na béârailu kêra pai tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma. Còo Bétapoo popai. Bén-abwé kêra tii na é wii, ba càcaa gòiri gée na càùé, âna é nama tètâmwereê wà Néron, pwi ukai kà tèpa Roma. Ba é pwi a èpàri tèpa cèikî naa goo Iésu.

É wii tâî?

Tà Timotéo. Còo Bétapoo popai.

Cina é wii?

É tâmogòori wà Paulo pâ, o jèe càcaa gòiri wâro kêe, â é wii tà Timotéo, ba dau wânümee têe, ba é pwacèwii pwina naîê (1.3). É wii, ba na é paari pimeaari kêe têe, ma pagòóe naa na cèikî kêe. Â é ina têe cè càraé naa goo tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ.

Dà êre ê tii bèeni?

Wà Paulo, âna é pwi âboro na dau imaina naa na cèikî. Naa na tii bèeni, âna é wii bénabwé auniimiri kêe, â jèe còo pwâranümee ma pwina âjimuru têe. Wàeni é pupûra, na é naa tà Timotéo, naa na tii bèeni:

- Gà tà còo Iésu, ma pâra wiâê taaci, tiagoro pwâadèrèe, pwacèwii (2.8–13; 4.6–8).
- Gà papwicîri è wâro'gà (2.21–22).
- Gà cibwaa piwâ na gà pwa é wakè na é naa tâgà wà Pwi Ukai, ba é naa tâgà pàtâmee (1.6–8).
- Gà pidâpwicâarigà, naa na aré ma tòina na tèepaa medarigà gée goo na gà pwi âboro kà Iésu (2.3–7; 4.5).
- Gà ciburà pitêre dàra è pâ popai na âjupâra, na tâa na Tii Pwicîri (1.13; 4.14–17), â gà ciburà picémara ma pacâmuri tèpa âboro goo (2.15; 4.5).
- Gà tètâjii è pâ ârapupûra na pwâ (2.21), â gà ipwacôoco tàpé na rà me nau ipawâmi tèpa âboro kà Pwiduée (3.1–9).
- Gà pitòrigari tèpa âboro na rà *tàrù, ba na rà tèpa pacâmuri pàra tàpé (2.1–2).

Pai pitàgoo tii 2 Timotéo

Ipwabwàcu

Jèe tà cimwü na cèikî kêjè

É pagòo Timotéo wà Paulo

Pwi coda na é pitêre dà pwi ukai

Iésu Kériso, âna é pwi câmu kêjè

Ipwacôoco tàpé na rà pâiti jii âjupâra

Câmu tà Timotéo

Bénabwé popai ma ipicijii

Ipwabwàcu

1 Wâgo Paulo [na pwa tii] tâgà, co Timotéo, wâgo pwi *apostolo kà *Kériso Iésu, wiâra ê câbawâdé kà Pwiduée. Ba é cùruo pâ, ba na go inapàpari ê *âji wâro. Ba é jèe mara ina béaa pâ, na ée mwa naa tâjè ê wâro bèepwiri, na é naigé mee Kériso Iésu.

² †Gà pwi âji naîô naa na cèikî, co Timotéo, â dau wânümoo tâgà. Wâdé na tà tâgà ê *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Kériso Iésu. Â [wâdé na gà tâmogòori] pai moo kàru naa googà. Cidòri nyuâgà!

É pagòo Timotéo wà Paulo

³ †Naa ne ma pwaa, ûna go pwapwicîri, â go ciburà ina ê neegà. Â go pwaolé tà Pwiduée, na ia rà piè-nawéna kèe wà tèpa nyimuô ma upò, â na go piè-nawéna kèe mwara gée na âji pwâranümoo. ⁴ Go tà ni-imiri ê pai dau i'gà [na ia go pâra jiiigà]. Â po dau nümoo na go cògà còwâ. Â go o dau ipwâdé, wiâna ju ipâmariju còwâ.

Tòcidàra còwâ ânye na wâgoogà

⁵ †Go tâmogòori pâ, gà pwi a cèikî naa goo Pwi Ukai, gée na âji pwâranümagà. Ba gà pwacèwii wà gèe'gà Loïs, na ia é mara cèikî, â wà mwara nyaa'gà, Eunice.

⁶ †Ékaa na go pagòogà, ba na gà wéaari bwàti ê âraimeai kà Pwiduée, na é wâgoogà—na ia gà tòpi, gée goro pai tòpò ê du îô naa gògà. Ba é jèe pwacèwii ê ânye na jèe pwa na é bà, â wâdé na gà tòcidàra còwâ †.

⁷ ††Ba é Nyuâaê Pwicîri, na é naa tâjè wà Pwiduée, âna câe caa nama jè piwâ ma wâgotâjè. Ba é pame tâjè ê pàtamee, ma é pimeaari ma é pai pitòimirijè!

⁸ Ékaa na gà cibwaa piwâ na gà inapàpari Pwi Ukai kâjè. Â gà cibwaa nama wâgotâgà ††, goro pai wâni na karapuu kôo ba kèe. Wâdé na ju kakeri ma picâri naima, ba kâra ê *Picémara Wâdé. [Â gà cimwü naa goo Pwiduée] ba é naa tâgà ê pàtamee [na go jèe ina tâgà].

Nyabi tà Pwiduée na é pa-udòjè

⁹ †É jèe pa-udòjè wà Pwiduée Caa. É todàjè diri, ba na jè Ba kèe. Càcaa wàijè, na pwa pwiri; Ba nye câbawâdé kèe, na é pacoo gée na biu, na bwaa tiâu gòropuu.

É paari tâjè, pimeaari kèe, na é naigé mee Kériso. ¹⁰ †É tèepaa me Kériso, *pwi a pa-udòjè. É nama tiâu pàtamara ê pwâra bà. É naa tâjè wâro dâra gòiri awé! Wàépwiri kaa Picémara Wâdé kèe ††!

Câjè caa piwâ na jè picémaraé

¹¹ ††Wà Pwiduée, âna é pwa ma go pwi apostolo kèe, ma pwi a-inapàpari ê *Picémara Wâdé kèe bèepwiri, ma pwi a pacâmuri tèpa âboro. ¹² Wàé kaa pwiri, na go gère picâri goo, nabà. Éco na càcaa wâgotôo goo. Ba go nye tâmogòori wà Pwina go cèikî naa gooé. Â go nye niimiri ba mwü pâ, é tâmogòori wéaari ê wâro kôo na ia go naa tée ††, tiagoro ê Tòtù pwicò †.

¹³ Gà pâra wiâra ê pâ popai na âjupâra, na gà jèe tòpi jii, â gà pitère dâra. Â gà wârori pwiibà, naa na é cèikî ma é pimeaari, na é naa tâjè wà Kériso Iésu. ¹⁴ ††Â gà wéaari bwàti ê Picémara Wâdé na naa tâgà. Â ée mwa pitu tâgà ê *Nyuâaê Pwicîri, na é wâro goojè.

É cimwü pwi béjè Onésifor

¹⁵ Napwa tèpa cèikî gée na province Asia, âna gà nye tâmogòori pâ, rà naa càurà tóo—wârapwiri mwara naa goo wà tupédu aéjii wà Figèle, ma Hermogène.

¹⁶ Caapwi co, wà pwini Onésifor. Wâdé na wà Pwi Ukai, âna é naa é pimeaari kèe târa ê wâao kèe. Ba é nye ciburà pitu tóo, â càcaa wâgotée na é pwa karapuu, pwacèwii ††. ¹⁷ Ba ûna é tèepaa me naani na ville *Roma, â câe caa nao goro mudòo pitiri ê pâ ére, â é nye pâmariô.

¹⁸ Â gà nye tâmogòori bwàti diri pâ na wakè na wâdé, na ia é pwa tóo, naa na ville kèe, Éfeso. Â go ilari jii Pwi Ukai pâ, na é paari tée é pimeaari kèe ††, na Tòtù na ée mwa pitèi ê gòropuu wà Pwiduée!

Pwi coda na é pitère dà pwi ukai

2 Gée goo kaa [diri pâ muru bèepwiri] co pwina naîô, â wâdé na gà cimwü, naa goro é pàtamee ma *pimeaari imudi kà Kériso Iésu. ² Gà jèe tée é ârapupûra na âjupâra, na go inapàpari, na ara pâ âboro na dau wâru. Wâdé na gà naa diri ê pâ pwiibà, tà tèpa âboro na rà *tàrù—tà tàpé na pârirà ma rà pacâmuri pâra tàpé.

³ ††Gà kakeri ma picâri, pwacèwii pwi jè coda kà Kériso Iésu. ⁴ Ba wà pwi coda, âna nümee na é wâdéarié wà pwi caa kèe. Â câe caa tà niimiri ê pâ

† 1.2 Apostolo 16.11; 1 Timotéo 1.2†† 1.3 Apostolo 23.1† 1.5 Apostolo 16.1†† 1.6 1 Timotéo 4.14†† †† †† Anye na jèe pwa na é bà...tòcidàra còwâ—é, Ânye, na wâdé na gà nama dau udàrù. ††† 1.7 Roma 8.15††† Gà cibwaa nama wâgotâgà—É popai kamu naa na grec, âna pai ina wèe pâ: Wâgotâjè naani, ma na nee tii 12 ma 16. § 1.9 Éfeso 2.8-9; Tito 3.5

† 1.10 Hébéru 2.14 ††† Wàépwiri kaa Picémara Wâdé kèe—é, Gée goro é Picémara Wâdé. †† 1.11 1 Timotéo 2.7 ††† É wâro kôo na ia go naa tée—é, I pwi ia é naa tóo, pai ina wèe pâ, é Picémara Wâdé. †† Tòtù pwicò—Tòtù na ée mwa wâjué còwâ wà Iésu na, é, tiagoro é pwâadèrè. †† 1.14 1 Timotéo 6.20 ††† Càcaa wâgotée na é pwa karapuu, pwacèwii—Grec: Câe caa kamu goo pâ

wakè na wâgòroigé jii wâra coda. ⁵ †À wà pwi a pwa kòcò mwara, âna o câé caa piétò, wiàna câé caa pâra wiâra é pâ naèà goro kòcò.

⁶ ††[Pwacèwii na jè mu ina pâ]: Wà pwi a dau wakè na aupwanapô, âna o nye wàé, na ée mwa mara tòpi béaa pwâra wakè kêe. ⁷ Gà nünüma bwàti naa goo é pwina go ina tâgà ni, â wà Pwi Ukai, âna ée mwa pwa ma gà po tâmogòori diri.

Iésu Kériso âna é pwi câmu kâjè

⁸ †Gà mwa tà niimiri pâ, wà Iésu Kériso, pwi gòobàra pwi ukai *Davita, âna é jèe wâro còwâ géé na aubà. Wàé kaa pwiri é *Picémara Wâdé, na go picémara.

⁹ ††À majoroé kaa é Picémara Wâdé bèepwiri, na go gére tòina, â tò-o goro é pâ itùpaò, naani na karapuu, pwacèwii pwi jè a pòtàmwara âboro. Êco na ticè âboro cèna pâri ma é tòo é Popai kà Pwiduée! ¹⁰ Go pidàp-wicâariô naa goo diri é pwiibà, ba kà tàpé na é pitòrigarirà wà Pwiduée. Ba nümoo na rà udò, ma tâa târa, dàra gòiri, é wâro ma é muugère jaa Kériso Iésu.

¹¹ ††Ba âjupâra é popai na [jè mu ina] pâ:

Wiàna jè jèe bà
naima ma Kériso,
â jè o wâro còwâ
naima ma wàé.

¹² †††Wiàna jè cimwü,
â jè o pitûâ
naima ma wàé.

Wiàna jè tètâjiié,
â ée mwa tètâjiié.

¹³ †††Wiàna câjè caa tàrù,
éco na wàé, âna
é nye tà tâa taaci
na é tàrù.

Ba é tâa na pai tâa kêe.

Ipwacôoco tàpé na rà pâiti jii âjupâra

¹⁴ †Gà taniimiri é pâ popai bèepwiri tà diri [tèpa cèikî]. Â gà ina ba gòo târa, na ara Pwiduée, pâ, na rà cibwaa pitòcia goro popai. Ba piticèmururu naa goo é pâ pwâratùra bèepwiri, â nye po târa na tòdidiri tàpé na rà tère.

¹⁵ ††Wâgà, âna gà gòo naa na wakè'gà, â gà ina ba tàrù é popai na âjupâra. Â wà Pwiduée, âna ée mwa ipwàdéé goo é wakè'gà, â o câgà caa kamu goo.

¹⁶⁻¹⁷ †††Gà cibwaa tâa jaa tèpa âboro, na rà pwacèwii Himéné ma wà Filétos, ba ru pwa pâ jèkutâ na piticèmururu naa goo. Ba wà tàpé na rà wàrapwiri, âna càra caa papwicîri wà Pwiduée. Ê pâ popai bèepwiri, âna pwacèwii é aurumuru naiiwà, na é imaina pâ. Â wà

tàpé na rà pacâmuri tèpa âboro goro pwiri, âna rà o tâiti jii Pwiduée.

¹⁸ Napwa naa goo wà tupéebà, âna ru jèe pâiti jii é âjupâra, ba ru ina pâ, wà tèpa bà, âna rà jèe wâro còwâ géé na aubà, [â o ticè cè jè wâro còwâ na jè tapacîri.] Â, na wàrapwiri, â ru ténoori é cèikî kâra pâra âboro. ¹⁹ ††Êco na é pàaé na é tòpò wà Pwiduée, âna nye gòo ma cimwü. Â wii naa gò, pâ: *Wà Pwi Ukai, âna é nye tâmogòori tàpé na rà tèpa âboro kêe,*

Nahoum 1.7

ma «Wà pwina é ina pâ é pwi âboro kà Pwi Ukai, âna wâdé na é pâiti jii é èpà.»

²⁰ [Gà niimiri cai] é wà na dau wâdé, âna càcaâ tâa na co é pâ ngapò, na pwa goro mwani mii ma mwani pwa. Â pwa mwara, é pâ ngapò, na pwa goro upwâra ma goro puu, ba nye târa diri é pâ tòtù. Â é ngapò na dau wâdé, âna târa pâ tòtù na jè pi-ija naima na. ²¹ Â wiàna gà cèitiri é èpà'gà géé na pwâranümagà, [ma tètâjii é pâ ârapupûra bèepwiri na pwâ] âna gà o pwacèwii é ngapò na dau wâdé, ba kà Pwi Ukai. Â ée mwa popagà, ba na gà pwi neemuru wakè kêe. Â o wâru pâ na jèpapara wakè na wâdé na ée mwa pwa googà.

Gà uru jii pwina èpà ma pwina pwâ

²² ††Gà uru jii é pâ câbawâdé kà tèpa âboro dopwa, co Timotéo. Â gà mudàra ma gà wârori é wâro na tàrù. Â gà mudàra ma gà wâro na cèikî, ma pimeaari ma pinaanapô. Ba wàépwiri pai pwa kà diri tàpé na rà papwicîri wà Pwi Ukai, géé na pwâranümarà na wâdé na araé.

²³ ††Gà cibwaa ipacè naa goo é pâ jèkutâ na ticè èreé, ma ticèmururu naa goo. Ba tèepaa me géé goo pwiri é pâ pitòcia. ²⁴ Â wà pwi ênawéna kà Pwi Ukai, âna càcaâ wâdé na é pwi a tòcia. Wâdé na é pwi a moo ma ipakîrié naa goo diri tèpa âboro, ma pwi a tâmogòori pacâmuri, ma pwi a pidàp-wicâarié.

²⁵ Ba wâdé na é tâmogòori tûra ba moo tà tàpé na rà cicaraé. Â géewè, â wà Pwiduée, âna ée mwa pitu târa, ma rà pinünüma, ba na rà tâmogòori é âjupâra. ²⁶ Â wiàna pitâmogòo nûmarà, â rà o udò jii é pwârajé kà *Caatana, wà Pwi âboro èpà, na é tâjûrurà, ba na rà pwa é câbawâdé kêe.

O dau wâru tèpa ipa-imwüru

³ †††Wâdé na gà tâmogòori pâ, na pâ bénabwé tòtù, âna o jèe tèepaa me pâ pâara na gòo ma pwacoé. ² Ba wà tèpa âboro, âna [rà o dau èpà]:

Rà o piniimirà co;

Rà o wâdéari mwani;

Rà o pi-ina ba èpà wà Pwiduée;

O càra caa papwicîri é pwina pwicîri;

O maina nûmarà, â rà o pi-ina kâra;

O càra caa pitère dà du nyaa ma caa kâra, â rà o jèe tèpa cuâcâda;

itùpaò kôo. §§† Ê pimeaari kêe—é, Ê pimeaari kà Pwiduée.

§§§ 2.3 2 Timotéo 1.8 † 2.5 2 Timotéo 4.8 †† 2.6 1 Korénito 9.7

‡ 2.8 Roma 1.3; 1 Korénito 15.4 †† 2.9 Éféso 3.1,13; Filipi 1.12–14

‡† 2.11 2 Korénito 4.11 ††† 2.12 Mataio 10.33 ††† 2.13 Roma

3.3–4; Tito 1.2 § 2.14 1 Timotéo 6.4; Tito 3.9 §† 2.15 1 Timotéo 4.6

§†† 2.16 1 Timotéo 4.7 §† 2.17 1 Timotéo 1.20

§†† 2.19 Ésaie 52.11; Ioane 10.14; 1 Korénito 8.3 §† 2.22 1 Timotéo 6.11 §† 2.23 1 Timotéo 4.7 §†† 3.1 1 Timotéo 4.1

³ O gò pwâranümarà, ma ticè pimeaari goorà;
 Rà o pi-ina ba èpà pàra tàpé;
 Rà o wârori è wâro imudi;
 Rà o tèpa putàmu;
 Rà o tèpa cicara è pwina wâdé;
⁴ Rà o tèpa icuri tèpa béerà;
 Rà o tèpa pwaduwa kà tèpa pigù, â rà o ipwa-
 imudirimuru;
 Rà o tèpa ipwamainarà;
 O wâdé tàra è ipwadéè imudi, jii wà Pwiduée.

⁵ †Rà o gòmapwa ma rà tèpa âboro kà Pwiduée, ma pâra wiâra è nyamanya kâra wâra pwapwicîri. Êco na o nye ticè pàtàmarà cèikî [naa na wâro kâra]. Â gà upi tèpa âboro na rà wàrapwiri.

⁶ [Â gére wàrapwiri ni.] Ba wà pàra tàpé gée goorà, âna rà cai pâ pwârawâ. Â rà ipiwâmi pa ilàri, na càcaa mwü è cèikî kâra. Ba wà pa ilàri-bà, âna rà nye tà nimiri pâ, dau maina èpà kâra, ba nye tà càu pwâranümarà diri kaa è pâ na jèpapara èpà. ⁷ Â dau wâdé tàra na rà tàmaari diri kaa tèpa picémara popai, êco na po dau pwacoé ma rà còoinari è âjupâra, ⁸ †gée goo na wà tèpa ipa-imwürurà, âna rà cicara è âjupâra.

Wà tèpa pwa pupûra-bà, âna rà pwacèwii wà Jannès ma wà Jambres †, tupédu a cicara wà *Moosé [na *Aigupito biu]. Càcaa wâdé aunünüma kâra, ba ticè pàara è cèikî kâra. ⁹ Êco na o càra caa pâra tia-iti. Ba wà diri tèpa âboro, âna rà mwa bàra còoina è pai imwüru kâra, pwacèwii na ia rà còo è càra Jannès ma Jambres.

Câmu na é naa Paulo tà Timotéo

¹⁰ Êco na wâgà, co Timotéo, âna gà tâmogòorio bwàti, â gà pâra wiâô naa na diri pâ muru—è ârapupûra kôo, ma è càrao, ma è aunünüma kôo; â è cèikî kôo, ma è pidàpwicâariô; â è pimeaari kôo, ma è pai cimwü kôo, ¹¹ †ma è pai tubaèpà tòo ma pâ aré kôo. Ba gà tâmogòori pâ, rà po dau tubaèpà tòo, naa na pâ ville Antioche gée Pisidie, ma Iconium ma Lystre. Â go dau pwamaagé còo goo. Êco na wà Pwi Ukai, âna é nye upao jii diri è pâ pwi bèepwiri. ¹² †Â jèe wâdé, ba wiàna nümajè na jè pâra wiâ Kériso Iésu, â o tubaèpà tâjè.

¹³ Napwa naa goo wà tèpa piwâmi, âna rà o mwa nye ciburà dau pwa na èpà jii béaa. Â rà o ipa-imwüru pàra tàpé. Êco na rà nye ipa-imwürurà còwâ.

¹⁴ Â wâgà, âna wâdé na gà tà pâra wiâra bwàti è âjupâra na gà jèe picòo, â na gà jèe cèikî naa goo. Ba gà nye tâmogòori pâ, wàilàapà tàpé na rà pacâmurigà. ¹⁵ Ba é pacâmurigà è *Tii Pwicîri, gée na aukîri'gà, â târa tâgà è autâmogòorimuru, târa ma gà udò, [ba na târa tâgà è *âji wâro] gée goo è cèikî'gà naa goo Kériso Ié-su.

† 3.5 Mataio 7.15,21; Tito 1.16 † 3.8 Exode 7.11 † Jannès ma wà Jambres—Pwiri tupédu âboro gée goo tèpa pwa tutè na rà cicara Moosé. † 3.11 Apostolo 13.14-52, 14.5,8-20 † 3.12 Mataio 16.24; Ioane 15.20; Apostolo 14.22

¹⁶ †Ba diri è Tii Pwicîri, âna é me gée jaa Pwiduée, târa ma picòo tâjè, ma èurujè, ma patàrùjè, ma pinadàrù è pwina wâdé jii è pwina èpà †. ¹⁷ Nye gée goro è Tii Pwicîri, na [é wakè goojè wà Pwiduée, ba na] jè tèpa ênawéna kèe na tâbawée. Â é pwabwàtijè, ba na jè pwa diri pâ muru na wâdé.

Gà inapàpari popai kà Pwiduée

⁴ Wà Kériso Iésu, âna ée mwa me nau pitûâ kâra diri tèpa âboro, â ée mwa pitèirà diri—tèpa wâro ma tèpa bà. Êkaa na go tûâri tâgà, na araé, ma na ara Pwiduée, pâ: ² Gà picémara è popai kà Pwiduée, na diri na pàara, wiàna wâdé, ma wiàna èpà. Gà pacâbweri ⁵ tèpa âboro; â gà patàrù tàpé na rà pwa na èpà; â gà pacâmurirà bwàti. Â gà pagòora. Gà pwa diri pwiri, naa na pidàpwicâari.

³ †Ba o jèe tèepaa me è jè pàara, na o wà tèpa âboro, âna o jèe tàutàra na rà tère è Popai kà Pwiduée. Â rà o nye tà pâra wiâra è pâ câbawâdé kâra na èpà. Â rà o nye ciburà mudàra tèpa picòo na wâru wàilà, na rà ina co è pwina wâdé tàra na rà tère. ⁴ Ba rà o kee naa goo è âjupâra, ba na rà o tère è pâ jèmaa na pwâ.

⁵ Êco na wâgà, âna wâdé na gà pwi a pitòimirigà na diri pâ pàara, â gà pidàpwicâarigà, naa na aré ma tòina. Â gà inapàpari è *Picémara Wâdé. Â gà tubanabwé diri pâ wakè na é panuâ tâgà wà Pwiduée, ba gà pwi ênawéna kèe.

Go jèe pwa pipaa na wâdé

⁶ ††Napwa naa gooò, âna go jèe panuâ è wâro kôo, ba na go pwa *ârapwaaillò goo tà Pwiduée. Ba o jèe tèepaa è pàara na go bà na. ⁷ †Go pwa pwi ipaa na wâdé. Â go jèe tubanabwé è itàa kôo. Â go nye cipa ba mwü è cèikî ††. ⁸ †Go jèe piétò, ba go jèe wârori è wâro na *tàrù ma wâdé tà Pwi Ukai †, pwi a pitèi na é tàrù. Â tapoo nabàni, âna go tapacîri è bwe korona—è pumara wakè kôo—na ée mwa naa tòo, naa na pwi Tòotù, na ée mwa pitèi tèpa âboro na. Â ée mwa nye naa tà mwara, diri tàpé na wânümarà gooé, ma tapacîri è pai o tèepaa kèe.

Bénabwé popai

⁹ Wâdé na gà piwâcî me mariô. ¹⁰ ††Ba wà Démas, âna é jèe panuâò, ba é po dau wâdéari è pâ neemuru è pé gòropuu bèeni. Â é pâra naa na ville Tésalonika. Â wà Crescens, âna é pâra naa Galatia; â wà Tito, âna é pâra naa Dalmatie. ¹¹ Tà wàcò Luka, na é tà wâjaao. Â

††† 3.16 Roma 15.4 ††† Pinadàrù è pwina wâdé jii è pwina èpà—é, Pacâmurijè goro pai wârori è wâro na wâdé ma tàrù. † Pacâbweri—Convaincre, réitérer. † 4.3 1 Timotéo 4.1 †† 4.6 Filipi 2.17 †† 4.7 1 Timotéo 6.12 ††† Â go nye cipa ba mwü è cèikî—é, Â go jèe pitère dàra, tiagoro è pwâadèrèè. † 4.8 1 Korénito 9.24-25 † Go jèe piétò, ba go jèe wârori è wâro na tàrù ma wâdé tà Pwi Ukai—é, Go mwa tòpi è pumara wakè kôo—wâro dàra gòiri—jii wà Pwi Ukai. É, Â o wâdé ma tàrù na go tòpi è pumara wakè jii wà Pwi Ukai. Grec: La couronne de justice. ††† 4.10-11 Apostolo 15.37-39; 2 Korénito 8.23; Kolosé 4.14

wâdé na gà mudà Maréko, â gà popaé wiâgà. Ba ia é po dau pitu tôo naa goo é wakè na go pwa.

¹² Napwa naa goo Tychique, âna go o jèe panuâê pâ naa na ville Éféso. ¹³ †Na gà mwa me, â gà tàpo coo jaa Carpus naa na ville Troas, ba na gà popa é palito, na ia go tà ujii naa jaaé. Â gà pame mwara é pâ tii kôo—â gà cibwaa imwûru jii i pâ tii, naa wii naa goro parawére mutô ††.

¹⁴ †Wà Alexandre, wà pwi a caagai paò, âna é po dau pwa tôo é pâ muru na èpà. Êco na wà Pwi Ukai, âna ée mwa nye naa tée cè pumara é pâ wakè kèe [na èpà]. ¹⁵ Gà ipwacôogà gooé mwara, ba é nye dau gòo goro cicara é popai kôo.

Rà capai panuâô

¹⁶ Na tòotù na tapoo pitèio naa na wâra pitèimuru, â nye ticè âboro cèna pitu tôo. Ba wàilà diri, âna rà capai panuâô. Wâdé na é pwanaurirà wà Pwiduée. ¹⁷ Êco na wà Pwi Ukai, âna é pitu tôo, ma pagòo-o. Â é naa tôo é

† 4.13 Apostolo 20.6 †† Tii na wii naa goro parawére mutô—Parchemins. Ê pâ tii na wii naa goro parawére mutô, âna maina wâri wèe jii pâ pwâpié (papyrus), ba dau gòo. ‡ 4.14 Psaume 62.13; Roma 2.6; 1 Timotéo 1.20

nii kèe, ba na go inapàpari diri é popai kèe, tà tàpé na càra caa tèpa *Juif, na rà tâa ni. Â é upao [jii é pwâra bà na dau èpà, pwacèwii na upao] géee na pwâra liô ††. ¹⁸ [Â go tâmogòori pâ] ée mwa pa-udò-o jii diri é pâ pàra èpà, ma popao, naa na é Mwaciri kèe, na wânidò *napwéretòotù. Picagòtùé ma pwényunyuâarié dâra gòiri awé! Wâdé na wàra. Amen!

Ipicijii

¹⁹ ††Bwàcu kà du duadà Priscille ma Aquilas, ma diri é pwârawâ kà Onésifor.

²⁰ ††Wà Érate, âna é tà tâa na ville Korénito. Â go ujii Trophime naa na ville Milet, ba é maagé.

²¹ Timotéo, gà piwàcî me, béaa kêra é pàara aumoo. Wà Eubule, ma Pudens, ma Linus, ma Claudia, âna rà naa paé bwàcu'gà, wàilà ma wà diri tèpa cèikî béejè naa goo Kériso, na rà wâni.

²² Wâdé na é tà jaagà wà Pwi Ukai. Wâdé na é pwényunyuâariwà diri goro é *pimeaari imudi kèe!

Cidòri nyuâawà!

†† Liô—Lion. †† 4.19 Apostolo 18.2; 2 Timotéo 1.16–17
 ††† 4.20 Apostolo 19.22, 20.4; Roma 16.23

Tito

tà

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 62 ma 66, béaa kâra Bénabwé pai tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma, ma pai bà kêe naawê. Munaa é tâa Macédoine wà Paulo. Còo Bétapoo popai. É wii na pàara na é wii ê pâbéaa kâra tii kêe tà Timotéo.

É wii tâî?

Tà Tito, pwi naî pwi jè *Grec, na é tâa gòropô Crète. É cèikî naa goo Iésu gée goo wà Paulo (1.4). Na naja 46, âna é pâra wiâê naa *Iéruusaléma (còo naporomee 2). Duîjè naja gée na càùé, âna é pâra wiâ Paulo naa na béaracé kâra pai pâra kêe, â ru piwakè naima, ba na ru inapàpari ê *Picémara Wâdé (còo naporomee 2, 7, 8, ma 12). Gée na càùé, â wà Paulo, âna é panuâê naa Crète, ba na é pitûâ naa na wâra pwapwicîri (1.3).

Cina é wii?

Nüma Paulo na é naa cè câmu tà Tito, ba na é tòimiri ê picaatâa kà tèpa cèikî na Crète.

Dà êre ê tii bèeni?

Wà Paulo, âna é taniimiri tà Tito, â é ina tée ê pai wâro kà pwina nümee na é pwi a pitûâ kâra wâra pwapwicîri. Â é naa mwara ê pupûra tà tèpa cèikî—tà tèpa ijiao, tà pa ilàri dopwa, tà tèpa âboro èpo dopwa, ma tà tèpa cèikî na rà tèpa ênawéna kîri kà tèpa âboro na pwa neemururà. Â é picòo tàra cè pai wâro na o wâdé tà Pwiduée.

Pai pitàgoo tii tà Tito

Ipwabwàcu

Popa bwàti wâra pwapwicîri â cicara tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ

Pai wârori wâro na wâdé

Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikî

Âmu wâro kà tèpa cèikî

Bénabwé popai ma ipicijii

Ipwabwàcu

1 Wâgo, Paulo, [na pwa tii tâgà, co Tito]. Go pwi ênawéna kà Pwiduée, ma pwi *apostolo kà Iésu Kériso.

[É cùruo pâ wà Pwiduée] ba na go nama pimaina too ê cèikî kà tàpé na é jèe pitòrigarirà. Â é cùruo, ba na go picòo tàra ê âjupâra goo Iésu, ba na rà wârori ê wâro na papwicîri wà Pwiduée. ² †Â, na wàrapwiri, â rà

o cèikî ba gòo pâ, o tâa târa ê *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. Ba béaa [kâra ê pai tòpò kêe ê gòropuu] âna é jèe mara ina pâ, na ée mwa naa tâjè ê wâro bèepwiri, â câé caa pwâ.

³ Â, na pàara na é jèe tàmara pacoò wà Pwiduée, *pwi a pa-udòjè, âna é jèe pamogòori †† ê popai kèe bèepwiri. Â é cùruo, ba na go inapàpari.

⁴ *Wâgà, co Tito, âna gà pwacèwii pwi âji naîô, gée goo ê cèikî na é dànaimariju. Wâdé na tà tâgà ê

† 1.2 Kolosé 1.27

†† Pamogòori—Faire connaître. ‡ 1.4 Roma 1.7; 2 Korénito 8.23; Galatia 2.3; 2 Timotéo 4.10

*pimeaari imudi ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduee kâjè ma *Kériso Iésu, pwi a pa-udòjè. Cidòri nyuâagà!

Popa bwàti wâra pwapwicîri

⁵ Na ia go picijiigà na gòropô Crète, â go ina tâgà pâ, na gà mwa tubanabwé è wakè kâju naawê. Ba wâdé na gà tòpò cè tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri, naa na pâ jèpa village.

Pitòrigari bwàti tèpa pitûâ

⁶⁻⁷ †Napwa naa goo pwi a pitûâ kâra wâra pwapwicîri, âna cùrué, ba na é piwéaari è wakè kà Pwiduee. Â wâdé na é wâro kée, âna pitòimiri na ara tèpa âboro diri. Â nye ticè cèna pâri ma pitòtié goo:

É tâa bwàti goo tô wâdèe †;
Câé caa pwi a-ipwamainâe;
Câé caa pwi a wâdo;
Câé caa pwi a putâmu, ma pwi a piokée;
Câé caa pwi a bu mwani goro è pwina é ina na pwâ.
Â wâ tèpa naîê, âna rà tèpa cèikî naa goo Iésu, na rà pitère dâra, â càra caa tèpa wâro imudi;

⁸ Wâdé na:

É pwi a tòpi bwàti tèpa âboro na rà tèepaa mariê;
É pwi a meaari è muru na wâdé;
É pwi a nünûma bwàti;
É pwi a *tàrù ma pitòimiriê;
É pwi a piaabòrié.

⁹ Â wâdé na é pâra wiâra è popai na tàrù, na picémara [naa na wâra pwapwicîri]. Â, na wàrapwiri, â o tàrù è pupûra na é naa tà tèpa âboro, â ée pagòora goo. Â o pâri ma é patûra tàpé na rà cicara è popai.

Gà târi pwâ tèpa ipawâmi!

¹⁰ †Po dau wâru è pâ âboro na càra caa pitère dâra. Â rà ipawâmi è pâ âboro goro è pâ popai kâra na piticè-muru naa goo. Rà dau wâjaa tèpa *Juif na rà jèe cèikî, [ba rà tacoo goo pâra tàpé pâ, na rà pwa *kamaî].

¹¹ ††Wâdé na gà târi è pwârà. Ba rà pacâmuri tèpa âboro goro è pâ muru na càcaa âjupâra, â rà nama gù è cèikî kâra diri kaa pâ wâao. Â jèpwi mwara, âna rà bu mwani goro pâ pwina rà ina na pwâ.

¹² Ba nye pwi jè âboro tàmanga gée jaa tèpa âboro wâ Crète, na é ina goo è âji Ba kée, pâ:

«Pwi âboro gée Crète,
pwi âboro a pwâ;
pwi a pwa ciritâu;
ma pwi a dau ija.
Câé caa pitère dàjè;
é pwi macii a piuti.»

† 1.6 1 Timotéo 3.2-7; 2 Timotéo 2.24-26 †† É tâa bwàti goo tô wâdèe—Grec: Nye caapwi co wâdèe. † 1.10 1 Timotéo 4.7 †† 1.11 2 Timotéo 3.5-6; 1 Pétèru 5.2

¹³ ††† popai bèepwiri, âna âjupâra. Â gée goo kaa pwiri, âna wâdé na gà pacoora ma pwarà, ba na o tàrù è pai cèikî kâra. ¹⁴ ††† Â gà ina tàra pâ, na rà nabwé na rà ciburà tère è pâ jèmaa ma autûâri kà pâra tèpa Juif, na pwâ. Ba rà naa càurà târa âjupâra. ¹⁵ [Pwa na rà papwicîri na jè uti pâra utimuru. Éco na jè tâmogòori pâ]:

Édiri pâ muru, âna wâdé
ba kà tàpé na wâdé pwâranümarà.
Ticè na wâdé
tà tàpé na tòri pwâranümarà,
tà tàpé na tàutàra na rà cèikî.

Wàrapwiri, ba tòri è autâmogòorimuru kâra bau *pwâratûra-nigée-goorà. [Ba càra mu caa tâmogòori na rà picâdârù è pwina wâdé jii pwina èpà.] ¹⁶ ††† Rà in-apàpâri pâ, rà tâmogòori wâ Pwiduee, éco na càrarà, âna pâiti jiié. Càra caa pitère dèe, â é miiri è pwina rà pwa. Tapidau diri è pâ wakè kâra, â jèe nye dau pwa-coé ma rà pwa cè ji caapwi muru na wâdé.

Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikî

Pa âboro na pwanümarà

2 Wâgà, co Tito, âna wâdé na gà pacâmuri tèpa âboro, wiâra è picòo na *tàrù. ² Gà pacâmuri tèpa ijiao, ba na rà pitòimirirà, ma piaabòrirà. Â wâdé na rà wâro na cèikî, ma pimeaari, ma pidâpwicâari. ³ †† Â gà ina tà pa jiiâmu, pâ, wâdé na rà wârori è wâro na pwicîri, ma wâdé na ara Pwiduee. Â rà cibwaa picocoo, ma dau wâdo dipâa. Wâdé na rà paari naa na càrarà ma tûâ kâra è pwina wâdé na jè pwa. ⁴ Â wâdé na rà pacâmuri pa ilàri na pwa éarà, ba na:

Rà meaari tèpa éarà, ma èpo kâra;
⁵ †† Rà pitòimirirà;
Rà wakè bwàti naa na pwârawâ kâra;
Rà ipakîrirà naa goo tèpa éarà.

Â, na wàrapwiri, â wâ tèpa âboro, âna o càra caa pitau-rèe goo è popai kà Pwiduee.

Pa âboro dopwa

⁶ Gà pagòo tèpa âboro dopwa, ba na rà pitòimirirà. ⁷ ††† Â wâgà mwara, naa na diri pâ ére, âna wâdé na gà paari tàra è âji càrajè. Â gà pacâmurirà, naa na âji pwâranüma, ma ipapwicîri.

⁸ ††† Wâdé na è pwâratûra'gà, âna tàrù ma wâdé, ba na o càcaa pâri ma rà pitòtigà. Â wâ tèpa pièpàrigà âna rà o kamu, ba ticè na rà pâmari ma rà pi-inajè ba èpà goo.

Tèpa ênawéna kîri

⁹ ††† Wâ [tèpa cèikî na rà] tèpa ênawéna kîri kà tèpa âboro, âna wâdé na rà ipakîrirà naa goo tèpa caa kâra,

††† 1.13 2 Timotéo 4.2 ††† 1.14 1 Timotéo 4.7 ††† 1.16 1 Ioane 1.6, 2.4 § 2.3 1 Timotéo 3.11 §† 2.5 Éfésò 5.22 §†† 2.7 1 Timotéo 4.12 §† 2.8 1 Pétèru 2.15 §†† 2.9 1 Timotéo 6.1

naa na diri pâ ére. Wâdé na rà mudàra cè pai wâdéarirà kàra. Â rà cibwaa tòpi tàra goro putàmu. ¹⁰ Â rà cibwaa murarà. Wâdé na rà paari tàra pâ, rà âjupâra ma tàrù, naa na diri pâ muru na rà pwa. Ékaa na, naa wàrapwiri, â rà o còo wà tèpa âboro pâ, è popai kà Pwiduee, *pwi a pa-udòjè, âna muru na dau wâdé ma pwényuâa.

Âmu wâro kà tèpa cèikî

¹¹ Wà Pwiduee, âna é jèe paari è *pimeaari imudi kèe, ba é me nau pa-udò diri tèpa âboro [ma naa tàra è *âji wâro jaaé]. ¹² †Â é pacâmurijè goro è pimeaari kèe bèepwiri, ba na jè naaco diri pâ tûâ na câjè caa pa-pwicîri wà Pwiduee goo, ma è pâ câbawâdé kàra è gòropuu bèeni na èpà. Â, na wàrapwiri, â jè wârori na pwi pàara nabà, è wâro na pitòimiri, ma tàrù, na papwicîri wà Pwiduee.

¹³ Ba jè tapacîri goro cèikî è tòotù na dau pwényuâa. Na pwi tòotù bèepwiri, â ée mwa wâjué còwâ wà Kériso Iésu, naa na è pai maina ma muugère kèe. Ba wâé na é Pwiduee kâjè ma pwi a pa-udòjè. ¹⁴ ††É jèe panuâ è wâro kèe, ba na é tipijè jii diri è pâ càrajè na èpà. Â é pwa ma jè pwi Ba kèe, na jèe ticè èpà kèe, â na ciburà dau nùmee na é pwa na wâdé.

¹⁵ †Ékaa na wâdé na gà pacâmuri tèpa âboro goo diri è pâ pwiibà. Â gà pagòorà, ma patùrarà. Ba tà tâgà è tàrù ma gà wàrapwiri. Â gà cibwaa panuâ ma é pwatétéri tâgà cè jè âboro.

Mudàra ma guwà pwa na wâdé

3 ††Gà taniimiri [tà tèpa cèikî naa jaagà na Crète] pâ, na rà ipakîrirà diri tà tèpa ukai, ma tèpa pitûâ, ma tèpa kupénoo, â na rà pitère dâra. Â wâdé na rà ciburà mudàra ma rà pwa è pâ na jèpapara muru na wâdé. ² Rà cibwaa pinabaèpà cè jè âboro. Â rà cibwaa pitòocia. Wâdé na rà pitòimiri ma moo ma ipakîrirà na ara diri è pâ âboro.

³ ††Ajupâra pâ, napwiri, âna wàijè mwara, âna nye ticè na jè tâmogòori [naa goo Pwiduee]. Â tàutâjè na jè pitère dèe. Â jè ipanuâjè, ba na ipa-imwùrùjè. Â jè pâ nau tèpa piênawéna kàra pâ câbawâdé imudi, ma è pâ na jèpapara ipwâdé imudi. Jè pwa è wâro na èpà. Jè tèpa piboo. Â jè tèpa pièpàrijè. ⁴ Éco na:

É paari pai wâdé kèe
wà Pwiduee Caa,
*pwi a pa-udòjè.
Ba é meaarijè.
⁵ ††É nye pa-udòjè co,
goro *pimeaari imudi kèe.
Càcaa wàijè,
na jè piupajè còwâ,
goro pâ wakè kâjè.
É nama upwajè

† 2.12 1 Ioane 2.16 †† 2.14 Exode 19.5; Deutéronome 4.20, 7.6; Ézékiel 37.23; Galatia 1.4; 1 Pétèru 2.9 † 2.15 1 Timotéo 4.12 †† 3.1 Roma 13.1-7; 1 Pétèru 2.13-14 †† 3.1 1 Korénito 6.11; Éféso 2.2, 5.8 ††† 3.5 Éféso 5.26; 2 Timotéo 1.9

goro è Nyuâaè Pwicîri;
[É cèitiri èpà
gée na pwâranümajè.]
É nama pitèpajè còwâ,
[ma naa tâjè wâro;
wâro na bwaa âmuè].
⁶ ††É naaboo naa gòjè
è Nyuâaè Pwicîri;
me goo Iésu Kériso,
pwi a pa-udòjè.
⁷ É nama jè *tàrù na araé,
goro è pimeaari kèe.
O tâa tâjè *wâro dâra gòiri.
Ba é jèe mara ina.
Â jè cèikî ba gòo naa goo.

⁸ Wàèpwiri è pwâratùra na âjupâra.

Naaco pitòocia goo pwapwicîri

Nùmoo na gà gòo, co Tito, goro ina è pâ pwi bèepwiri, tà diri tàpé na rà cèikî naa goo Pwiduee. Ba na wàrapwiri, â rà o ciburà pwa wakè na wâdé. Â è pwina rà pwa, âna o wâdé ma âjimuru, ba kàra diri è âboro. ⁹ †Gà cibwaa ipacè naa goo è pâ jèkutâ imudi, naa goo pâ nee tèpa jooorojè ††—[tèpa pi-ina kàra goro pwapwicîri]. Â gà uru jii è pâ pitòocia goro è *Naèà kà Moosé. Ba diri è pâ pwi bèepwiri, âna piticèmururu naa goo, â càcaa muru na pitu tâjè.

¹⁰ †††Wiàna pwa cè jè âboro na é tò dii ma bara naa na wâra pwapwicîri, â gà wailu patèrèe. [Â wiàna cæ caa pitère dâgà] â gà panuâè, â gà cibwaa ipacè naa gooé. ¹¹ Ba wà pwi âboro na é wàrapwiri, âna é jèe pagà jii è âjupâra. Â é tàgère pwa na èpà, â é pitòtié còwâ.

Bénabwé popai

¹² ††Go o panuâ paé tâgà wà Artémas, é, wà Tychique. Â wiàna é tèepaa paé, â gà piwàcî me, nau pâmarîò naa na ville Nicopolis. Ba go jèe niimiri pâ, na go tâa wê, na pàara aumoo. ¹³ †††Â gà pitu tà Zénas, pwi apoka ††, ma wà Apollos, â guwà pwabwàti è pai pâra kàru jii-wà, ba na o nye ticè cè pwina tiàu tàru. ¹⁴ †††Â, na wàrapwiri, â wà tèpa cèikî béejè wâ Crète, âna rà picòo è pai pwa cèna wâdé, ba na rà pitu tà tàpé na tiàu tàra. Ba wâdé na pwa pwâra cè wakè kàra.

Ipicijii

¹⁵ Wà diri tèpa cèikî na rà wâjaaoo, âna rà naa bwàcu'gà. Â gà pwabwàcu mwara tà tèpa âji béejè naa na cèikî, na rà wêe.

††† 3.6 Apostolo 2.17-18 § 3.9 2 Timotéo 2.14, 16 †† 1re phrase—Muru na wâdé na jè niimiri tèpa jooorojè. Éco na càcaa wâdé na jè ipwamainajè goo, ma pitòocia ma wà pâra tàpé. Wà tàpé na é ina wà Paulo, âna munaà rà niimiri pâ, rà tòpi jii Pwiduee è autâmogòorimuru na wâgòro, gée goo pâ jèkutâ kàra goo pâ nee tèpa jooororà. ††† 3.10 Mataio 18.15-17 †† 3.12 Éféso 6.21-22; Kolosé 4.7-8 ††† 3.13 Apostolo 18.24; 1 Korénito 3.5-6, 16.12 †† Pwi apoka—Avocat. Pwi a-ipamurujè naa na wâra pitèimuru. †† 3.14 Éféso 4.28

Wâdé na é cau *pwényunyuâariwà diri wà Pwiduée,
goro ê pimeaari imudi kê.

Cidòri nyuâawà!

Philémon

tà

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma . Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tà tàpé Filipi ma tàpé Éfésó, ma tàpé Kolosé.

É wii tâi?

Tà pwi jè a cèikî na nee Philémon naa na ville Kolosé. É pwi bérewakè kà Paulo (1.1), â é pwi âboro na wâru neemuruê, ba pwa ênawéna kîri kêe.

Cina é wii?

Wà Onésime, pwi ênawéna kîri kà Philémon, âna é mura mwani kêe, â é uru. Â é tèepaa naa na ville Roma, â ip- itiru ma wà Paulo naawê. Â géé goro ê popai kà Paulo, â é cèikî naa goo wà Iésu wà Onésime. Â wà Paulo, âna é gére panuâê pâ cowa naa jaa wà Philémon. Â é wii tii tée, ba na é tòpi cowa Onésime, pwacèwii pwi a cèikî bée naa goo wà Iésu.

Dà ère ê tii bèeni?

Naa na pàara na rà pitûâ na wà tèpa Roma, âna wâru tèpa âboro na pwa ênawéna kîri kàra. Naa na auniimiri kà tèpa âboro na wâru, âna piticèmuru naa goo tèpa ênawéna kîri kàra. Êco na é paari wà Paulo pâ, jè cibwaa niimiri pwiri, wàijè tèpa cèikî naa goo Iésu. Ba é ina tà Philémon pâ, wà Onésime, âna jèe cãe caa pwi ênawéna kîri kêe co. É jèe pwi aéjii kêe mwara, naa na nee Kériso. Â wâdé na é tòpié wà Philémon naa na pimeaari (1.16), ma pwanauri è èpà na ia é pwa.

É tâmogòori wà Paulo pâ, é putàmu wà Philémon, géé goo è èpà na é pwa tée wà Onésime, êkaa na jè cõo pâ, é paturáé ba moo, naa na pimeaari.

Naa na tii bèeni, âna jè cõo mwara ucina naa goo pai pwa kà Kériso, tâjè tèpa âboro na jè pwa na èpà. Ba é pwanaurijè, â é tòpijè. É ina pâ, jè tèpa aéjii kêe. Â pwacèwii è pwina é pwa ba kà Onésime wà Paulo (1.18–19), âna wà Kériso, âna é wâri diri è kéredi kâjè goro pai bà kêe ba kâjè.

Pai pitàgoo tii tà Philémon

Ipwabwàcu

Pimeaari ma cèikî kà Philémon

Gà tòpi cowa Onésime

Ipicijii

Ipwabwàcu

1 Wâgo † Paulo na pwa tii tâgà, co Philémon, pwi béeò goro wakè, na dau wânümoò tâgà. Go tâa

† Wâgo—Grec: Wàibu. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwâranümaru ma wà Timotéo na é tâa jaaé.

na karapuu ni, goro è wakè kôo ba kà *Kériso Iésu. Â [é naa bwàcu'gà mwara] wà Timotéo, wà pwi a cèikî béeju. ² †Â [gà naa bwàcu kâbu] tà Appia, tô a cèikî béejè; ma Arkippe, pwi béejè goro paa ba kà Ukai kâjè Iésu. Â [gà pwabwàcu mwara] tà tèpa cèikî, na rà ipitiri na pwârawâ'gà. ³ Wâdé na tà tâgà è *pimeaari imudi

†† 1.2 Kolosé 4.17; 2 Timotéo 2.3

ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Cidòri nyuàagà!

Pimeari ma cèikî kà Philémon

⁴ Nye diri kaa na pàara na go mu pwapwicîri na, co Philémon, âna go pi-ila ba kâgà, â go pwaolé tà Pwiduée googà. ⁵ Ba go tère ê jèkutâ, goro ê cèikî'gà, naa goo wà Pwi Ukai Iésu, bau ê pimeari'gà, naa goo diri tèpa cèikî. ⁶ Go ilari jii Pwiduée pâ, wâdé na dau pi-maina too ê pimeari'gà, tà tèpa cèikî béegà †. Êkaa na, wà tèpa âboro ††, âna rà o côoina bwàti, diri pâ na jèpapara muru na wâdé, na tâa tâjè gée goo Kériso ‡. ⁷ ††Nye dau ipwàdé kaa ê pwàranümo, co pwi gòrobéè, goo ê pimeari'gà. Ba gà patàmarù ê pwàranüma tèpa âboro kà Pwiduée, â êkaa pwiri pwina dau pagò-o.

Gà tòpi còwâ Onésime

⁸ Gée goo ê pimeari'gà, âna câgo caa piwâ, na go ilari jii'gà [pâ, na gà tòpi bwàti pwi jè béè] ††. Nye pâri tîo, ma go tûâri tâgà pwiri, naa na nee Kériso. ⁹ Êco na go ilari jii'gà co, ba dau wânümo tâgà. Wâgo Paulo, na go jèe pwi âboro pwanümo †††, â go gére tâa na karapuu, gée goro ê wakè kôo, ba kà Kériso Iésu.

¹⁰ †††Wàéni ê pwina go ilari jii'gà: Na gà tòpi còwâ pwi *ênawéna kîri'gà [na ia é uru jii'gà]—wà pwini Onésime. Ba é jèe pâ nau pwi a cèikî, na pàara na go tâa ni, na karapuu. Â é jèe pwacèwii na é pwina naîô.

¹¹ [Gà tâmogòori pâ, Onésime, âna pai ina wèe pâ 'Pwi a pitu tâjè'.] Â wiàna câe caa pwi a pitu tâgà béaa; â nabàni, âna é jèe dau pitu tâju.

Go naaê paé còwâ darigà

¹²⁻¹³ Ba é pwi âboro na é té gée good. Â dau nümo dâra tà cipaé naani jaao, na pàara bèeni, ba na é bwaa tàpo pitu tîo, na bwaa tiàngà. Ba go bwaa tâa na karapuu, gée goo [ê pai picémara kôo] ê *Picémara Wâdé kà Iésu Kériso. Êco na go o mwa naaê paé còwâ

† Ê pimeari'gà, tà tèpa cèikî béegà—Grec: Ê picaatâa naa na cèikî, é, ê pai picémara ê cèikî. †† Tèpa âboro—é, Gà. ‡ Ê, Go ilari jii Pwiduée pâ, wâdé na gà tâmogòori diri ê pâ aupwényunyuâari na é naa tâjè, gée goo ê cèikî kâjè naa goo Kériso. †† 1.7 2 Korénito 7.4 †† Na gà tòpi bwàti pwi jè béè—Popai me gée nee tii 17. ††† Pwi âboro pwanümo—é, Pwi âboro na é cùruo pâ wà Kériso. ††† 1.10 1 Korénito 4.15; Kolosé 4.9

darigà, ¹⁴ wiàna wâdé tâgà. Êco na câgo caa panuê paé darigà, wiàna câgà caa üuri. Ba wâdé na gà tòpié, gée na âji pwàranümagà, â càcaa gée goo ê pai tûâri kôo tâgà.

¹⁵ Âjupâra pâ, pwa cè ji pàara, cèna câgàu caa pitànaima na. Â matâra pâ wàrapwiri, ba na gàu o mwa nye pitànaima còwâ, dâra gòiri awé. ¹⁶ †Ba nabàni, âna jèe câe caa pwi ênawéna'gà co. É jèe pwi aéjii kâju mwara, naa na nee Kériso. Üu, é jèe pwi gòrobéè, â wâgà, âna wâdé na gà dau meaarié. Ba é pwi ênawéna'gà, â jèpwi mwara, âna é pwi a cèikî béegà, naa goo Pwi Ukai.

Tòpié pwacèwii naa wâgo

¹⁷ Wiàna câbaâjupâra †† pâ, bu tupédu bére wakè [ba kà Kériso] â gà tòpié còwâ, pwacèwii naa wâgo na gà tòpio. ¹⁸ Â wiàna é mura cè muru jii'gà [na ia é uru] é wiàna é pwa tâgà cè jè muru cèna càcaa wâdé, â gà tòpò diri naa goro nee. ¹⁹ Tii muru wii kôo ni: *Wâgo, Paulo, na go mwa wâri tâgà.* (Êco na wâgà mwara, co pwi béè, âna wâdé na gà niimiri pâ, gée good, na ia gà tòpi é *âji wâro!) ²⁰ Gà pwa ê pwina go ilari jii'gà, naa na nee Pwi Ukai, co Philémon, ba na o patàmarù ê pwàranümo, ba ju tupédu a cèikî, naa goo Kériso.

²¹ Go jèe cèikî naa goo ê pai pitère dâra'gà, êkaa na go pwa tii paé. Â go tâmogòori pâ, gà o pwa cè pwina piwéna jii ê pwina go ina paé.

Ipicijii

²² ††Go niimiri pâ, wà Pwiduée, âna ée jèe nama go caiwà diri; wàrapwiri goo ê pwâra pwapwicîri kâwà. Êkaa na gà pwabwàti cè naditârawâ, cèna go tâa na.

²³ ††É naa paé ê bwàcu'gà wà Épafras, pwi béè goro tâa na karapuu, gée goro pai picémara kèe Kériso Iésu. ²⁴ †††Â rà naa paé ê bwàcu'gà mwara, wà Maréko, ma Aristarque, ma Démas, ma Luka, wà tèpa béè goro wakè.

²⁵ Wâdé na é cau wâjaawà diri ê pimeari imudi kà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso!

Cidòri nyuàawà!

§ 1.16 1 Timotéo 6.2 †† Câbaâjupâra—Reconnaître la vérité, être convaincu (cèikî, tòpi, tâmogòori). ††† 1.22 Filipi 1.25, 2.24 ††† 1.23 Kolosé 1.7 ††† 1.24 Kolosé 4.10–12, 14; 1 Timotéo 4.10–11

Hébéru

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Câjè caa tâmogòori ê nee pwi a wii ê pwi tii bèeni. Êco na jè tâmogòori pâ, nye pwi jè *Juif, na é cèikî naa goo wà Iésu. É pwi a tâmogòori bwàti ê pwapwicîri kà tèpa Juif, ma é *Aamwari Béaa. Â é pwi âboro na é tâmogòori bwàti pai pwa tii naa na grec, ba é pai wii kêe, âna dau wâdé.

É wii wiidà?

Béaa kêra *naja 70. Ba, na pwi naja bèepwiri, âna wà tèpa coda roma, âna rà tanoori é *Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif wà *Iéruusaléma, â rà pacoo diri pâ *ârapwaailò kà tèpa Juif na é ina wà pwi a wii tii bèeni. (Còo na-poromee 9 ma 10.)

É wii tâi?

Tà tèpa Juif—tèpa ‘*Hébéru’—na rà jè cèikî naa goo Iésu. Pwiri rà naanaimari pâ popai kêe na wâru, naa na caapwi tii, ba na rà naa târa jè wâra pwapwicîri.

Cina é wii?

É wii, ba na rà tâmogòori bwàti ê wakè na é pwa wà Iésu ba kêra. Â é pagòora, ba na rà cimwü ma pidàp-wicâarirà, ba rà gére wâro na pàara na pitubaèpà târa.

Dà ère é tii bèeni?

Diri pâ naèà ma pâ ârapwaailò kà tèpa Juif naa na é *Aamwari Béaa, âna rà tâbawêe nabàni naa goo Iésu Kériso. Ba wà Pwiduée, âna é pwa tà tèpa âboro é *auipwataâboro na bwaa âmuê. Â é nama é pwi âji a pwa ârapwaailò kêe na caapwi co, wà Iésu Kériso. Wâé na é pwi a pame é pâ *aupwényunyuâari kêra auipwataâboro, â wâé pwi a-ipa popai naa nabibiu kêjè tèpa âboro ma wà Pwiduée. Ba é pwi âji âboro, â é pwi âji naî Pwiduée mwara, na é caapwi co. Ba é tâa jaa Pwiduée Caa, géé na biu, â dàra gòiri awé. Êco na é boome naani gòropuu, â é pa naiiri âboro. Â é pwa é ârapwaailò na tâbawêe, na é pipanuâê târa pwâra bà. Â joro é domii kêe na é bà naa goro *satauro, târa pwanauri diri pâ èpà kêjè. Â géé goo Kériso, â pâri ma jè medari Pwiduée naa na ipwâdé. Â câ mwa caa pâri ma jè pwa cè jè ârapwaailò.

Pai pitàgoo tii Hébéru

Iésu Kériso, âna é piwéna jii diri
 É piwéna jii tèpa angela
 É pame pai udò na dau pwényuâa
 É piwéna jii Moosé wà Iésu
 Âji pinaanapô jaa Pwiduée na é pame Iésu
 É pwi a-ipa popai nabibiu kêjè ma Pwiduée
 É pa naîri âboro â é pitêre dà Pwiduée
 Pai patêre tèpa cèikî
 É pacoo auinabéaa wà Pwiduée
 Melkisédék, âna é ânuu Iésu Kériso
 É pwi a pwa ârapwaailò maina kêjè wà Iésu Kériso
 Càcaa pâri pâ ârapwaailò béaa târa ma pwanauri pâ èpà
 Tâbawêe ârapwaailò kà Iésu
 É wacaapwi pwa ârapwaailò Kériso

Câmu tà tèpa cèikî
 Jè ipwacèwii cèikî kà tèpa Isaraéla biu
 Jè ipwacèwii Iésu, â jè cimwü
 Bénabwé popai

iésu kérésu âna é piwéna jii diri

(Naporomee 1.1–4.13)

1 Na pàara biu, âna é pipatùrari † wà tèpa jojoorojè †† wà Pwiduée, na rà naigé mee tèpa *péroféta kêe goro pàra pai pwa wèe na wâru. 2 †Â, na pàara nabà—naa na pâ bénabwé tòotù—âna é patùrajè, goo wà Pwina naîê. Ba géee gooe, âna wà Pwiduée, âna é tapoo è napwéretòotù ma è gòropuu, bau diri pâ muru na tâa na. Â nye wàé kaa na é pitòrigarié wà Pwiduée, ba na ée mwa panuâ tée diri pâ pwiibà. 3 ††Na jè còo Pwina naîê, â jè còo è pai muugère ma pai maina kà Pwiduée Caa. Ba ipaiwà wàilu naa na diri pai pwa wèe. Diri pâ muru, âna rà cau tèepaa ma wâro, géee goro è popai kêe, na dau pwa pàtamee.

Nye wàé kaa, Pwina naîê, na ia é cèitiri è pâ èpà kâjè. Â géee na càué, â é wâjué còwâ naa jaa Pwiduée, na é wânidò *napwéretòotù. Â wà Pwiduée—wà Pwina dau pwa pàtamee—âna é nama é tâaboo naa gòro âji îê [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru].

É piwéna jii tèpa angela

4 ††Wà Pwiduée, âna é nama é piwéna ††† jii diri tèpa *angela, wà Pwina naîê. Â é naa tée pwi neere âboro, na dau pwamuru naa goo, jii diri pâ neere âboro.
 5 †††Ba câé mu caa ina tà pwi jè angela wà Pwiduée pâ:

Wàéni popai kôo,
 na go ina nabà:
 Gà pwina naîô,
 â go pwi caa'gà. Psaume 2.7

é,
 Go o pwi Caa kêe,
 â ée mwa pwi naîô. 2 Samuel 7.14

6 ††Una é paari Pwina naîê, tà tàpé na rà tâa jaaé, â é naa tée è tàrù kà pwi ciàra èpo ††, â é pitûâri pâ:

Wâdé na wà diri tèpa angela kôo,
 âna rà o cau ipwamainae diri. Psaume 97.7

† Pipatùrari—Patùra. †† Jojoorojè—Wà pwi awii è tii bèeni, âna é pwi jè Juif, â é wii tà pàra tàpé na rà tèpa Juif mwara. Â rà jèe cau cèikî naa goo wà Kérésu. † 1.2 Ioane 1.3 †† 1.3 Apostolo 2.33–34; Kolosé 1.20; Héberu 8.1 †† 1.4 Filipi 2.9 ††† É piwéna—é, É jèe piwéna, é, É pâ nau piwéna. ††† 1.5 2 Samuel 7.14; 1 Chroniques 17.13; Apostolo 13.33 § 1.6 Roma 8.29 §† Una é paari Pwina naîê... Grec: Una é popa Pwi ciàra èpo naa na gòropuu {monde}. Munaa è pai pitèpa Kérésu, é, pai wâjué còwâ kêe na jè tòotù. É popai monde ni, âna pai ina wèe pâ: Autâa, é, napô, é, mwaciri. Pwiri naani gòropuu, é wâpà wiàna wânidò napwéretòotù.

7 †††Napwa naa goo tèpa angela kêe, âna é ina wà Pwiduée:

Go nama rà pwacèwii è pwéretòotù;
 Rà o pwacèwii è doromara ânye. Psaume 104.4

8 ††Éco na wàéni è pwina é ina naa goo wà Pwina naîê:

Wâgà co [Pwina naîô]
 âna wâgà Pwiduée^{†††}
 O ticè pwâadàra
 è Mwaçiri'gà.
 Gà mwa Pwi Ukai
 dâra gòiri awé.
 O *tàrù è pai pitûâ'gà.
 9 Gà wâdéari è tàrù,
 â gà miiri è èpà.
 Â wâgo, Pwiduée Caa'gà,
 âna go jèe pitòrigarigà^{††}
 jii diri tèpa béegà.
 Go wicèpwiri è jawé úrea
 naa gòro pûrugà.
 Go nama rà pipwamainagà;
 go naa tâgà è pipwàdé,
 na dau maina awé. Psaume 45.7–8

10 ††É ina mwara wà Pwiduée, naa goo Pwina naîê pâ:

Naa na autapoo goo,
 âna nye wâgà, Pwi Ukai^{†††},
 na gà pwi a tòpò
 è pàara gòropuu.
 Gà pwi a bari
 iri napwéretòotù.
 11 O mwa tiâu
 è gòropuu diri,
 ma napwéretòotù,
 ma diri pwina tâa na.
 Éco na nye wâgà co
 na o mwa tâa awé.
 12 Gà o cùurà
 pwacèwii ârabwée;

††† 1.7 Psaume 104.4 §† 1.8 Psaume 45.7–8 §†† Wâgà Pwiduée—É pâ popai bèepwiri géee na Psaume 45, âna popai kà pwi jè apwanyabi, goo è pai piéa kà pwi jè ukai. Naani, âna é ina wà pwina é wii è tii tà tèpa Héberu, pâ, wà Pwiduée Caa, âna é ina pwiri tà Iésu Kérésu, Pwina naîê. É wàrapwiri wà Pwiduée, ba na é paari tà tèpa âboro pâ, wà Iésu, âna é pwi ukai kâra gòropuu diri. †† Pitòrigarigà—Grec: Oint. Còo note goo Luka 4.18. §† 1.10–12 Psaume 102.26–28 §†† Nye wâgà, Pwi Ukai—É pâ popai bèepwiri géee na Psaume 102, âna popai kà pwi jè âboro tà Pwiduée. Naani, âna é ina wà pwina é wii è tii tà tèpa Héberu pâ, wà Pwiduée Caa, âna é ina pwiri tà Pwina naîê, Iésu Kérésu.

Gà o pipîrîrà
pwacèwii dòro aupuu.
Â nye wâgà co,
na gà nye tà tâa awé;
Gà nye tà wâro
dàra gòiri!Psaume 102.26–28

¹³ †Â wàèni jè muru na ia é ina wà Pwidueé:

“Gà me ma gà tâa ni.
Tâa ni gòro îò étò.
[Go naa tâgà é pitûâ.
O pwamainagà awé.]
Go nama gà còogai
tèpa ipaa dàgà.”Psaume 110.1

Gona guwà niimiri pâ, é ina pwiri tà pwi jè angela kêe?
[Bwa! É ina pwiri tà Pwina naîê!]

¹⁴ ††Ba napwa naa goo wà tèpa angela, âna rà tèpa ênawéna co. Ba é cùrurà wà Pwidueé, ba na rà pitu tâjè, wàijè na ée mwa pa-udòjè, [ma naa tâjè é *âji wâro jaaé].

É pame pai udò na dau pwényuâa

Jè cibwaa nama piticèmururu naa goo

2 Gée goo pwiri †, â wâdé na jè pâra bwàti wiâra é popai na jè tère. Ba péa jè tà pâiti jii. ² ††Ba napwa naa goo é *Naèà kà Moosé ††, âna é nama rà pwa wârimuru wà diri tàpé, na càra caa pâra wiâra bwàti. ³ ††Éco na [wà Pwidueé, âna] é jèe naa tâjè é naigé, ba na jè udò; pwi naigé na dau maina ma pwényuâa [jii é naèà]! Â jè o wânau târa cè pai uru kâjè jii é wârimuru, wiâna câjè caa câbaâjupâraê?! Ba nye wà Pwi Ukai Iésu kaa, na ia é mara inapàpari tâjè é naigé bèepwiri. Â wà tàpé na rà tèreê, âna rà jèe *paâjupâraê tâjè.

⁴ ††Â wà mwara Pwidueé, âna é paâjupâraê, goro pâ *câmu kâra pàtamee—muru na rà pò goo wà tèpa âboro. Â é jèpa naa pâ âraimeai, na é naigé mee é *Nyuâaê Pwicîri, wiâra câbawâdé kêe.

É ipakîriê boo ba kâjè

⁵ Go gére patûrawà goro é Mwaciri † na o mwa tèepaa. Â o càcaa tèpa *angela, na ée mwa nama rà pitûâ naawê, wà Pwidueé. ⁶ ††Ba é ina tée wà pwi jè âboro, na jè ére gée goo é *Tii Pwicîri pâ:

Wàilàapà wà pwi âboro,
na gà o niimiriê,
[co Pwidueé]?
Gorodà na piâranûmagà wàè,

† 1.13 Psaume 110.1 †† 1.14 Psaume 34.8, 91.11 † Pwiri—É pai maina ma muugère kà Pwina naî Pwidueé, na napéaati naa na-poromee 1. †† 2.2 Galatia 3.19 †† Naèà kà Moosé—Grec: Popai na rà pame, wà tèpa angela, âna é coo. Rà ina wà tèpa Juif pâ, rà tòpi é Naèà kà Moosé naigé mee wà tèpa angela. (Còo Apostolo 7.53.) ††† 2.3 Héberu 10.29, 12.25 ††† 2.4 Maréko 16.20; 1 Korénito 12.4, 11 § Mwaciri—Grec: Gòropuu. †† 2.6 Psaume 8.5–7

wà *Pwina naîri âboro^{†††}

⁷ Gà pakîriê boo
jii tèpa angela
na ji pàara,
na càcaa gòiri.
Gà naa tée korona—
bwe kâra ukai.
Gà nama pwamainaê.

⁸ Gà nama é pitûâ
naa gòro diri pâ muru!Psaume 8.5–7

Ba nye ticè jè muru, cèna o tâa gòroigé jii é pitûâ kèe ††. Éco na nabàni, âna jè còo bwàti pâ, càcaa pâji coo diri é popai bèepwiri. ⁹ †††Â jè còo mwara pâ, jèe pakîri wà Iésu, na ji pàara, na arana tèpa angela. Ba é pwa-maagé còo, â é bà ba kâjè diri tèpa âboro, gée goro é *pimeaaari imudi kà Pwidueé. Â gée goo é pwina é pwa wà Iésu, â jèe naa tée korona—bwe kâra ukai. Â jè còo pâ ipwamainaê, [pwacèwii é popai bèepwiri naa na Tii Pwicîri].

É pwi cià diri tèpa naî Pwidueé

¹⁰ Wà Pwidueé, âna é tòpò ba kèe diri pâ muru, â é tàgére wéaa goorà. Pwa pàra tèpa naî Pwidueé mwara, na rà dau wâru, [âna wàijè kaa] ††. Â wâdé tée, na é nama jè cau tâa na é pai maina ma muugère kèe. Pinaigé mara é pwiibà, é pai maagé còo kà Iésu ma pai bà kèe. Â gée goo kaa pwiri, â wà Pwidueé, âna é naa tà Iésu é autâa na tâbawêe, na pâriê. Ba wà Iésu, âna é pwi ukai, na é pa-udò diri tèpa naî Pwidueé, ma pwi a poparà pâ, [naa na *âji wâro] ††.

¹¹ †††Uu, nye wà Iésu kaa, na é pwina é popajè tèpa âboro kèe, pàdari wà Pwidueé †††, [pwi caa kèe] ba na o caapwi caa kâjè diri, wàijè ma wàé. Â gée goo kaa pwiri, âna câé caa kamu, na é ina gooje pâ jè tèpa aèjii kèe. ¹² †††Ba wàé na ia é jèe ina tà Pwidueé pâ:

Go mwa pwamaina neegà
tà tèpa aèjii kôo.
Go mwa câdirigà
na rà pitapitirirà¹⁸.Psaume 22.23

††† Wà Pwina naîri âboro—Popai me gée Psaume 8.4–6, na popai gooje tèpa âboro. Éco na wà pwina é wii é tii tà tèpa Héberu, âna é ina wà Iésu, na pitunee tée pâ Pwina naîri âboro. †† Pitûâ kèe—é, Pitûâ kâjè. Pwiri é inajè tèpa âboro, é, pwiri Iésu Kériso, Pwina naîri âboro. ††† 2.9 Filipi 2.8–9 †† †† Âna wàijè kaa—Bà jèe wii wàijè tèpa naîê naa na pâ nee tii 10–18, ba jè tèpa naî Pwidueé, wàijè na jè cèikî naa goo wà Iésu. (Còo Héberu 3.6.) †† É, Diri pâ muru, âna kèe {kà Pwidueé}, â rà me gée gooé, â rà tâa gée gooé. Â é popa tèpa naîê na rà wâru naa na pai maina ma muugère. Â wâdé tée na é nama é tâbawêe {wà Iésu} naigé mee é pai maagé còo kèe, wàé {wà Iésu} na é pwina é tapoo é pai udò kâra. É pâ popai é nama é tâbawêe {wà Iésu}, âna pwiri pai tòpi kèe é autâa kèe napwéretòtù, é, pwiri pai ina wèe pâ, na o tâbawêe é pai pa-udòjè kèe. ††† 2.11 Mataio 25.40 ††† É popajè...pàdari wà Pwidueé—é, É tipi tèpa âboro jii é pâ èpà kâra. Grec: É nama rà pwicîri. ††† 2.12 Psaume 22.23 18 Popai me gée Psaume 22.23, muru wii kà ukai Davita. Wà pwi awii é tii bèeni tà tèpa Héberu, âna é ina pâ, nye wà Iésu na é mara ina pâ popai bèepwiri tà Pwidueé, na ia ru tâa napwéretòtù, béaa kâra pai tòpò wàra é gòropuu.

¹³ †Â é ina tée mwara pâ: *Wâgo mwara, âna go mwa cèikî naa googà.*

Ésaïe 8.17

Â jèpwi mwara:
*Wâgo ni, ma wà tàpé
na é naarà tōo wà Pwiduée,
wàibà diri tèpa naîe†.Ésaïe 8.18*

É pâ nau pwi âboro pwacèwiijè

¹⁴ *Wàijè tèpa naî Pwiduée, âna jè cau tâa tâjè diri, è naiiri âboro na o mwa bà. Â é pa naiiri âboro wà Iésu, ba na é pwacèwiijè. Â é jèe bà ba kâjè, ba na tapàgà è pàtâma *Caatana, wà pwina é nama jè bà. ¹⁵ Â, na wàrapwiri, â é tipijè jii è pai wâgotâjè goro è pwâra bà, na ia piijè béaa, diri tòotù.

¹⁶ †Jè tâmogòori bwàti pâ, câé caa me wà Iésu, ba na é pitu tà tèpa angela. É nye me nau pitu tà tèpa goobàra *Abéraama. ¹⁷ Â é ipwacèwiijè, tèpa aéjii kèe, naa na diri pai pwa goo. Ba [wiàna càcaa wàrapwiri, â pwiri càcaa pâri ma] é pwi a-ipa popai nabibiu kâjè ma wà Pwiduée †. Â é jèe pwi a pwa ârapwailò maina kâjè, na é pitère dà Pwiduée, naa na pai piênawéna kèe tée. Â é pwi a mearijè, [wàijè na ticè nii kâjè]. Â é tòpò è *ârapwailò, târa pwanauri è pâ èpà kâjè. ¹⁸ Â nye pâri ma é pitu tâjè, wiàna tèepaa marijè è tacai. Ba é tâmogòori è tacai, ma è maagé cōo.

É piwéna jii Moosé wà Iésu

3 †Tèpa cèikî béed, wà Pwiduée âna é jèe todawà, ba na guwà tèpa âboro kèe. Êkaa na guwà naa nūmawà naa goo wà Iésu, ba é pwi majoro è cèikî kâjè. Ba é cūrué medarijè wà Pwiduée, â é pacimaè, ba na é pwi a pwa *ârapwailò maina kâjè †. ² Â é pitère dà Pwiduée, â é piênawéna kèe bwàti, pwacèwii *Moosé napwiri, na ia é piênawéna kâra diri è pwârawâ kà Pwiduée.

³ Êco na dau pwamuru naa goo wà Iésu jii wà Moosé, â wâdé na dau ipwamainâe jiié. Ba wà pwi apooro è wâ, âna é piwéna jii è pwi ênawéna [§]. ⁴ Ba jèpa wâ, âna nye pwa pwi apooé, â nye wà Pwiduée na é tòpò diri pâ muru.

⁵ †Napwa naa goo wà Moosé, âna é dau pwi a wakè bwàti naa na pwârawâ kà Pwiduée, â é dau pwi a pitère dàra. Êco na é nye pwi ênawéna co. Ba é pwi ânuuru ^{§†} diri è pwina ée mwa inapàpari wà Pwiduée, géé na càué. ⁶ Â wà *Kériso, âna é pwina nari èpo na

† 2.13 Ésaïe 8.17,18 †† Wàibà diri tèpa naîe—Grec: Ba rà cau tèpa naîo naa na Tii kà Isaia. Êco na naani, âna é popa pâ popai bèepwiri wà pwi awii è tii bëeni, ba naa popai goo wà Iésu, bau diri tèpa âboro kèe, na rà cau tèpa naî Pwiduée ma wàé. † 2.14 1 Ioane 3.8; Auinapàpari 12.10 †† 2.16 Ésaïe 41.8–9 †† Pwi a-ipa popai... Wàèp-wiri wakè kà pwi apwa ârapwailò. Cōo note goo Héberu 6.19–20. ††† 3.1–2 Nombres 12.7; Héberu 4.14, 7.26 ††† Grec: Â êkaa, co tèpa aéjii pwicîri, wâguwà tèpa béejè na todajè géé napwéretòotù, âna wâdé na guwà naa nūmawà naa goo wà Iésu, wàé pwi apostolo ma pwi apwa ârapwailò goro è cèikî kâjè. § (2e phrase) & 3.4 Grec: ...Ipaîwà naa goo pwi aba wâ, na é piwéna jii è wâ na é bari. ⁴ Ba édiri pâ wâ, âna o pwa pwi abari, â nye wà Pwiduée na é bari diri pâ muru. §† 3.5 Nombres 12.7 §†† Pwi ânuuru—Grec: Pwi apaâjupâra.

pwârawâ, na naa tée pitûâ. Â é pwârawâ bèepwiri, âna wàijè kaa, wiàna jè tà cimwü naa na pai pitapacîri kâjè, ma cipa ba mwü è cèikî kâjè.

Âji pinaanapô jaa Pwiduée na é pame Iésu

Cibwaa ipwacèwii tèpa Isaraéla

⁷ †Gée goo è pâ pwi bèepwiri, â [wâdé na jè pitère dàra è pwina] é ina è Nyuââ Pwicîri, pâ:

*Wiàna guwà tère
pwâra to kà Pwiduée,
na tòotù bëeni,
8 ††â guwà pitère dèe^{§†}!
Tàu tà wà tèpa Isaraéla
goo Pwiduée kàra,
napwiri, naa namaré.
Rà naa càurà naa gooé
Rà nye pigàdèe,
goro pâ càrarà!Psaume 95.7–8*

⁹ [Â ipaiwà è pwina é ina naa goorà wà Pwiduée]:

*Rà tacaio naa namaré,
wà tèpa caa kàwà.
Gée goo pwiri,
â rà cōo è pwina go pwa,
10 naa na 40 naja.
Oratōo goorà.
Go inapàpari:
“Rà naa càurà naa good!
Càra caa pitère dōo^{§†}!
11 ††Go putàmu naa goorà.
Go ipwataâboro pâ:
O càra mwa caa me
naa na ére aunao,
[ére kâra pinaanapô]
na go jèe ipwabwàti!”Psaume 95.9–11*

Jè cibwaa nama gòo pûrujè

¹² Êkaa na guwà ipwacôowà, co tèpa béed! Ba wiàna guwà wéaari pâ aunünūma na èpà, â wiàna tàutawà na guwà cèikî, â guwà péa tà pâiti jii wà Pwiduée, pwi a pawârojè ^{§§†}. ¹³ Ba è èpà na jè pwa, âna é ipa-imwûru-jè, ma nama gòo pûrujè, [â é pwa ma jè naa càujè naa goo wà Pwiduée]. Êkaa na guwà ciburà ipagòowà naima, ba na o càcaa tèepaa mariwà è pwiibà! Â guwà wàrapwiri diri pâ tòotù. Ba é pwi tòotù bèepwiri na é ina è Tii Pwicîri, âna nabà, [â càcaa widàuru]!

¹⁴ Jè jèe tèpa bée Kériso, géé na autapoo goo, na jè cèikî naa gooé. Â wâdé na jè cipa ba mwü è cèikî bèep-

§† 3.7 Psaume 95.7–11 §†† 3.8 Exode 17.7; Nombres 20.2–5 §† Â guwà pitère dèe... Grec: Guwà cibwaa nama gòo pwâranū-mawà, pwacèwii na biu, na tàutawà gooé. §† Grec: Naa na 40 naja. Go putàmu naa goo pwi naneèâboro bèepwiri. Â go ina pâ: É ipa-imwûrurà taaci è pwâranūmarà. Càra caa tâmogòori è pâ naigé kōo. Ipaîwà naa na nee tii 15. §§† 3.11 Nombres 14.21–23 §§† Pwi apawârojè—é, Na é wâro.

wiri, tèepaa naa na é pwàadèrèè [ba na o pwa cè kâjè gée goo é pwina tâa tée].

¹⁵ †Â [jè cibwaa ipwanauri é pwina jè tàgère] pûra naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Wiàna guwà tère
pwâra to kà Pwiduée,
na tòotù bèeni,
â guwà pitère dèe!
Guwà cibwaa
naa càùwà naa gooé!Psaume 95.7-8*

Càra caa tèepaa naa na aunao

¹⁶ ††Wàilàapà tàpé na ia rà tère é pwâra to kà Pwiduée, â na ia rà naa càùrà naa gooé? Nye wà tèpa jooorojè kaa, na ia é poparà còobé wà Moosé gée napô *Aigupito! ¹⁷ †Â nye naa goorà kaa, na ia é putà-mu wà Pwiduée, naa na 40 naja. Nye wàilà kaa na ia rà pwa na èpà naa namaré, â rà cau bà imudi naawé. ¹⁸ †Â nye wàilà kaa, na ia é *ipwataâboro tàra wà Pwiduée, pâ, o càra caa tèepaa naa na é napô, na ia é jèe pwabwàti ba kàra. ¹⁹ †Â jèe càra caa tèepaa, naa na aunao [ma pinaanapô] kà Pwiduée, gée goro na tàutàra na rà cèikí naa gooé.

⁴ Wà Pwiduée, âna é mara ina [tà tèpa jooorojè] pâ, ée mwa poparà pâ naa na aunao [ma pinaanapô] na é jèe mara ipwabwàti ba kàra. Â é auina kèe bèepwiri, âna é jèe nye coo ba kâjè nabàni. Êkaa na jè ipwacôoco, ba é péa pitèi pàra tàpé gée gooè wà Pwiduée, ma ina pâ, rà jèe ipâiti ††.

² Ba jèe nye picémara tâjè é popai na wâdé [goro é aunao bèepwiri] pwacèwiirà. Éco na wàilà, âna ticè pumara é popai na rà tère, gée goro na càra caa tòpi goro cèikí ††. ³ †††[Â wàèpwiri é majoroé ma] é ina wà Pwiduée pâ:

*Go putàmu naa goorà.
Go ipwataâboro pâ:
O càra mwa caa me
naa na ére aunao,
[ére kâra pinaanapô]
na go jèe pwabwàti!Psaume 95.11*

Tàpiri tâjè pwi aunao bèepwiri

Éco na wàijè na jè cèikí, âna jè o tòpi é âji nao ma pinaanapô kà Pwiduée †††, [na é jèe nabwé pwabwàti wà Pwiduée, gée na biu]. Ba èdiri auniimiri kèe goro pâ wakè na ée mwa pacoo, âna tâbawèe, béaa kâra pai tòpò kèe é gòropuu.

⁴ †jè pûra mwara naa na jè ére gée goro é *Tii Pwicîri [i pwi ia é pwa wà Pwiduée naa na autapoo goo]. Ba

† 3.15 Héberu 3.7-8 †† 3.16 Nombres 14.1-35 † 3.17 1 Koréni-to 10.10 †† É péa...ina pâ, rà jèe ipâiti—é, Ba rà péa niimiri wà pàra tàpé gée gooè pâ, na rà jèe ipwâ. †† Càra caa tòpi goro cèikí—é, Càcaa tâa goorà é cèikí kà tàpé na rà pitère dèe. Pwiri pai ina wèe pâ, wà Kaléba ma Iosua na ru cèikí naa goo wà Pwiduée. (Còo Nombres naporomee 13 ma 14.) ††† 4.3 Psaume 95.11; Héberu 3.11 ††† Jè o tòpi é âji nao... Grec: jè o nye too naa na aunao. Jè tòpi i âji pinaanapô bèepwiri na jè tâa goo Iésu Kériso. § 4.4 Genèse 2.2

jèe wii pâ: *É nao wà Pwiduée na bé 7 kâra tòotù, gée na càùru é pâ wakè na é pwa.*

Genèse 2.2

Wàèpwiri pwi bé 7 kâra tòotù kâra nadàpàra pwawicîri.

⁵ †jè wâjué còwâ naa goo i pwi nee tii, na ina pâ:

*O càra mwa caa me
naa na i ére aunao,
[ére kâra pinaanapô]
na go jèe pwabwàti!Psaume 95.11*

⁶ [Na jè pûra pwiri, â jè nye tâmogòori pâ] nye pwa é aunao [ma pinaanapô] na ia é pwabwàti wà Pwiduée. Jèpwi, âna jè jèe còo pâ, wà tàpé na rà mara tòpi é popai goo, âna càra caa tò naa na, ba càra caa pitère dèe. ⁷ ††Â wàèpwiri na é câmuri jè tòotù wà Pwiduée, [ba na rà o tòpi é âji pinaanapô kèe ††, wà pàra tèpa âboro]. Â é pwi tòotù bèepwiri, âna i pwi tòotù na ia ina naa na i pwi nee tii wâna é Tii Pwicîri. Ba é ina pâ:

*Wiàna guwà tère
pwâra to kà Pwiduée,
na tòotù bèeni,
â guwà pitère dèe†††!Psaume 95.7-8*

Â é popai bèepwiri, âna wà ukai *Davita, na é pinaigé mee, jèe dau wâme còwâ [kâra é pai pàra kà tèpa jooorojè naa namaré].

⁸ ††Ékaa na jè còo pâ é aunao [ma pinaanapô bèepwiri] âna càcaa é napô na ia é poparà pâ naawé wà Iosua ††. Ba wiàna wàrapwiri, â pwiri câe mwa caa ina còwâ cè jè tòotù wà Pwiduée. ⁹⁻¹⁰ †††Â gée goo pwiri, â pwa é aunao [ma pinaanapô] ba kâjè tèpa âboro kà Pwiduée. Â, na jè o too naa na, â jè o mwa bàra nao jii é wakè kâjè. Â jè o ipwacèwii wà Pwiduée, na ia é nao naa na bé 7 tòotù, [gée na càùru pai tòpò kèe é gòrop-uu].

¹¹ Wiàna wàrapwiri, â wâdé na jè ipwadàrapwa ma jè tòpi é âji pinaanapô kà Pwiduée. Â jè cibwaa pwaduwa kà tèpa jooorojè, [tèpa *Isaraéla] na ia rà ipwatàu. Ba wà pwina câe caa pitère dà Pwiduée, âna é pâiti †††.

Popai kà Pwiduée âna tàuwa

¹² †††É popai kà Pwiduée ¹⁸, âna dau pwa pàtâmee, ba na é wakè gooè. Ba é pwacèwii é tàuwa na nye dau éa kaa é du pière, ba é tapàgà tiagoro pâ aupitòobàra ma tiagoro pâ âraduuè. Ba é gée tiagoro pâ câbawâdé ma auniimiri na tàbinyiri nigée na pwâranümajè. Â é [pwa ma pwéelaa goorà ¹⁹ ma] tèirà.

† 4.5 Psaume 95.11 ††† 4.7 Psaume 95.7-8 †† Tòpi é âji pinaanapô—Còo note goo nee tii 3. ††† Â guwà pitère dèe—Grec: Guwà cibwaa nama gòo pwâranümawà. † 4.8 Deutéronome 31.7; Josué 22.4 †† 1re phrase—Grec: Ba wiàna é naa tàra aunao wà Iosua... (Iosua—Còo Apostolo 7.45.) ††† 4.10 Héberu 4.4 ††† Dernière phrase—Grec: Ba na o câe caa tûu wà pwi jèpwi. ††† 4.12 Éféso 6.17; Auinapàpàri 1.16, 19.13-15 18 É popai kà Pwiduée—Càcaa aupwa tii co. Ba é patùrajè wà Pwiduée, na rà naigé mee wà tèpa âboro kèe, â na naigé mee é Tii Pwicîri mwara. 19 Pwa ma pwéelaa—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Papwéelaari.

¹³ Ba nye ticè jè muru, ma âboro, cèna pâri ma é cârû goo wà Pwidueé. Ba wàé na é tòpòrà diri, â é tâmogòori é âji pai pwa goorà †. Â nye wàé kaa na jè o mwa coo arae ma paari tée diri é pwina jè pwa.

Iésu âna é pwi a-ipa popai nabibiu kâjè ma pwidueé

(Naporomee 4.14–10.18)

É tâmogòori pai ticè nii kâjè

¹⁴ ††[Go gére ina tàwà pâ] wà Iésu, *Pwina naí Pwidueé, âna é pwi a pwa *ârapwaaailò maina kâjè, na é jèe too naa *napwéretòotù, [ba na é pwi a-ipa popai nabibiu kâjè ma wà Pwidueé]. Êkaa na wâdé na jè tà tâjùru ba mwü é cèikí kâjè naa gooé.

¹⁵ Caa caa pwi a pwa ârapwaaailò na é wâiti jijè. Ba é tâmogòori bwàti é pai ticè nii kâjè, â jèe tacaié, naa goro diri é pwina tacaijè goo. (Êco na wàé, âna caé mu caa pipanuâé, â caé mu caa pwa na èpà.)

¹⁶ †Gée goo kaa pwiri, â o câjè caa piwâ, na jè me na ara Pwidueé, Pwi Ukai ††, [na é naigé mee wà Iésu]. Ba jè o mwa tòpi gée gooé é *pimeaari imudi kèe. Â ée mwa pitu tâjè, [wàijè na piticè nii kâjè] â ée mwa dau pwa na wâdé tâjè, na pàara kèe.

Pwidueé na é naa tée wakè kèe

5 Napwa naa goo wà pwi a pwa ârapwaaailò maina, âna é pwi âboro na pitòrigarié, ba na é pwi a-ipa popai nabibiu kà tèpa âboro, ma wà Pwidueé. Ba é naa tà Pwidueé é pâ âraimeai ma *ârapwaaailò, ba na o pwanauri é pâ èpà kà tèpa âboro. ² Â é [nye ji pwi âboro] pwacèwiirà, â é tâmogòori pai ticè nii kâra pâ âboro. Â é moo naa goorà, ma mearirà na rà imwüru, gée goro pai càcaa tâmogòori kâra. ³ ††Â, na pàara na é pwa ârapwaaailò târa pwanauri pâ èpà kâra é Ba, âna é pwa ârapwaaailò ba kèe mwara, gée goo na é pwi âboro na ticè nii kèe, pwacèwiirà.

⁴ ††Nye ticè cè jè âboro, cèna é tàpo cimadò gée gooé ma é pwi a pwa ârapwaaailò. Ba pwi wakè na dau pwamuru naa goo. Â nye wàco wà Pwidueé na pârié ma é pitòrigari cè pwi âboro, pwacèwii pai pwa kèe naa goo wà *Arona, [wà pwi a pâbéaa kà tèpa pwa ârapwaaailò kâjè biu].

⁵ Ipaiwà naa goo wà Kériso. Ba caé caa ipwamainâé còwâ. Â nye wà Pwidueé, na é nama é pwi a pwa ârapwaaailò maina. Ba é ina tée pâ:

*Wàéni popai kôo,
na go ina nabà:
Gà pwina naîô,
â go pwi caa'gà. Psaume 2.7*

† É tâmogòori é âji pai pwa goorà—Grec: Â rà nye cau cipàpaa na ara é du âraporomee. †† 4.14 Héberu 3.1, 10.23 † 4.16 Héberu 10.19 †† Na ara Pwidueé, Pwi Ukai—Grec: Naa goo é autâa (trône). †† 5.3 Lévitique 9.7, 16.6 ††† 5.4 Exode 28.1

⁶ ††Â jè pûra mwara [na jè nee *Tii Pwicîri] na é ina wà Pwidueé pâ:

*Gà pwi a pwa ârapwaaailò
dâra gòiri awé.
Ipaiwà wâgàu
ma Melkisédék^s. Psaume 110.4*

É pitère dèe Kériso â é picâri

⁷ ††Na é bwaa wâro ni gòropuu wà Iésu, â pwa jè pàara na é i ma tomara too tà Pwidueé, na é upaé [jii é pai bà kèe] ††. Â é tère é pwâra pwapwicîri kèe wà Pwidueé. Ba wà Iésu, âna é dau pwi a papwicîrié ma pitère dèe.

⁸ É nye Pwina naîé kaa, êco na, pâri ma é picòo é pai pitère dâra, goro pai picâri kèe. ⁹ Â [é pitère dâra tiagoro é pwâadèrèè, â] é jèe tubanabwé diri é wakè kèe †. Â gée goo kaa pwiri, na ée jèe caa *pwi a pa-udò diri tàpé na rà pitère dèe. [Â é naa tàra é *âji wâro jaaé.] ¹⁰ Â é pacimaé wà Pwidueé, ma é pwi a pwa ârapwaaailò maina pwacèwii wà Melkisédék.

Pai patère tèpa cèikí

¹¹ Wâru pâ muru na nûmoo na go ††† ina tàwà goo [pai ipaiwà Iésu, ma Melkisédék]. Êco na o câguwà caa tâmogòori, ba guwà tèpa pwa ciritàu, â câguwà caa nûnûma bwàti †† [naa goo é cèikí kâjè].

¹² ††Jèe gòiri [na guwà cèikí, êco na bwaa dau kîri é autâmogòori kàwà, naa goo é popai kà Pwidueé. Wià-na guwà jèe cimwü] â pwiri guwà jèe tèpa pacâmuri pâra tàpé. Êco na guwà bwaa tèpa câmu, â câguwà caa pâ dau paé.

Guwà pwacèwii pâ nari èpo na rà bwaa di. Ba bwaa càra caa pâji ija é utimuru cèna gòo. ¹³⁻¹⁴ Â wà pwi [a cèikí] na é wàrapwiri, âna bwaa càcaa pâri ma é pinadàrù é pwina *tàrù ma é pwina èpà †††. Êco na wà pwina é cimwü [naa na cèikí] âna é tâmogòori pwiri, ba é jèe wârori, â é jèe picòo. Â pâri ma é tòpi é utimuru na gòo.

††† 5.6 Psaume 110.4; Héberu 6.20, 7.1 † Melkisédék—Wà pwi ukai, ma pwi jè apwa ârapwaaailò kâra jè Ba, naa na pàara kà Abérama, pwi caa kâra é Ba Isaraéla. (Còo naporomee 7, ma Genèse 14.17–24.) †† 5.7 Mataio 26.36–46; Filipi 2.6–8 ††† 1re phrase—é, Pwa pàara na é i ma tomara too tà Pwidueé, ba na é upaé. Ba pwa pàtâma Pwidueé na é pa-udòjè jii é pwâra bà. Wà pwi awii tii bèeni, âna é niimiri é pwâra pwapwicîri kà Iésu na Gethsémané. (Còo Mataio 26.36–46.) Pwiri é niimiri mwara pâra pàara na é i na wà Iésu, pwacèwii gée na càuru pai bà kà wà Lacaro. (Còo Ioane 11.35.) †† Â...é jèe tubanabwé diri é wakè kèe—é, É tòpòè wà Pwidueé, ba na é pwi apwa ârapwaaailò maina kèe. Grec: Úna jèe nama é tâbawé. ††† Go—Pai pwa kà tèpa âboro béaa, na rà wii pâ: Wàibà; â pai ina wèe pâ: Wâgo. Còo note goo 2 Korénito 1.6. †† Ba guwà tèpa pwa ciritàu, â câguwà caa nûnûma bwàti—Grec: Ba guwà jèe kee. †† 5.12 1 Korénito 3.1–3 ††† Pinadàrù é pwina tàrù ma é pwina èpà—é, Tâmogòori é popai na tàrù.

Jè tòpaé jii pâ pâbéaa kâra ârapupûra

6 ¹² Wâdé na jè tèpa âboro na jè cimwü naa na cèikí naa goo Kériso. Jè tòpaé jii pâ pâbéaa kâra ârapupûra, na ia jè tòpi na jè mara cèikí:
 Ê pai pinünüma ma pai biijè jii pâ tûâ na èpà, na rà popajè dâra ê pwâra bà;
 Ê pai cèikí naa goo wà Pwiduée;
 Ê *piupwaa;
 Ê pai tòpò du ìjè [naa gò pwi jè a bwaa âmu cèikí târa *pwényunyuâariè];
 Ê pai o wâro còwâ gée na aubà kâra diri tèpa âboro;
 Ê pitèimuru kà Pwiduée, [târa naa târa ê pumara wakè kâra]. (Â napwa naa goo ê aupitèi kée, âna o coo awé.)

Ba diri pâ pwiibà, âna muru na jè jèe mara picòo béaa. Â càcaa pâri ma jè picòo còwâ. ³ Ba wâdé na jè pitòpaé, wiâra ê câbawâdé kà Pwiduée †.

⁴ Dâ cèna jè ina naa goo wà tàpé na rà panuâ bamwara ê cèikí ††? [O dau pwacoé ma rà o mwa jèu bi-irâ.] Ba ia é nama pwéelaa târa [ê âjupâra gooé]. Â rà jèe tòpi pâ *aupwényunyuâari kée, na me gée *napwéretòotù. Â jèe tâa jaarà ê Nyuâaè Pwicîri, ⁵ â rà jèe nari gée goo ê pai wâdé kâra ê popai kà Pwiduée. Â rà jèe còo mwara ê pàtâmara ê *Mwaciri kà Pwiduée, na ée mwa bàra paari, wiâna ée mwa tòpò ê Mwaciri kée ‡.

⁶ †† Â wiâna rà tètâjii diri pâ pwiibà, â rà nye dau pitubaèpà târa còwâ ††. Â o dau pwacoé ma o nûmarà na rà pinünüma ma wâjué còwâ. Ba pwacèwii na rà gère tanamiri còwâ wà *Pwina naí Pwiduée naa goro *satauro, ma tubakamué, na ara tèpa âboro diri.

⁷ [Wà tàpé na wàrapwiri, âna rà pwacèwii ê napuu na èpà.] Napwa naa goo ê napuu na wâdé, âna é tòpi bwàti ê popaa, â é nama cipu ê utimuru kà tèpa wakè wèe. Â é pwényunyuâari ê napuu bèepwiri wà Pwiduée. ⁸ ††† Êco na é napuu na é nama cipu co pâ upwâra na pwa daaé, ma murumwatò na èpà, âna ticè-muru naa goo. Â é péa tojii ê napuu bèepwiri wà Pwiduée, ma cîri tâjii.

Guwà tà cimwü tia pwâadèrèe

⁹ Napwa wâguwà, co tèpa âji béedò, âna go dau cèikí naa goowà. Ba go niimiri pâ, guwà tàgère tâa na é âji naigé, â guwà tàgère pâra dâra ê pai udò kàwà †† [naa

† Pai ina wèe pâ, wâdé na jè pinünüma naa goo pâ muru na wâgòro, goo ê cèikí kâjè—muru na tâa na Tii Pwicîri, na câjè caa pâji tâmogòori. Â pinapéaati pâra muru bèepwiri naa na tii bëeni. Ba wâru pâ ucina goo wà Iésu Kériso, na rà tâa na Aamwari Béaa.

†† Tâpé na rà panuâ bamwara ê cèikí—Nee tii 4–8, âna pwiri popai goo wà tàpé na rà tèpa acèikí béaa, êco na rà naaco ê cèikí kâra. Ê, pwiri popai goo wà tàpé na rà tâa jaa wà tèpa cèikí, â rà tâmogòori ê âjupâra, â rà còo pâ muru na wâdé na é pwa wà Pwiduée, êco na rà tètâjii. ‡ Ê pàtâmara ê Mwaciri kà Pwiduée... Grec: Ê pàtâmara ê pâara na o mwa me. †† 6.6 Mataio 12.31; Héberu 10.26–27; 1 Ioane 5.16 †† Rà nye dau pitubaèpà târa còwâ—Grec: Târa còwâ. Ê pâ popai-bà, âna rà tâa gòobàra pâ popai rà tanamiri còwâ wà Pwina naí Pwiduée, â pwiri pai ina wèe pâ: Goro du ìrâ. ††† 6.8 Genèse

na *âji wâro]. ¹⁰ †Ba wà Pwiduée, âna é *târù, â câé caa imwüru ê pimeari kàwà ba kée, ma tèpa âboro kée. Ba guwà nye dau pitu târa, â guwà bwaa nye tàgère ci naa goo nabà.

¹¹ Â o dau wâdé tóo, na guwà tà bura ma gòo, [naa na é pimeari kàwà bèepwiri] tiagoro pwâadèrèe. Â guwà o mwa tòpi diri ê câmawà na wâdé, na guwà tapacîri. ¹² Â o câguwà caa pâ nau tèpa tàpilée! Wâdé na guwà ipwacèwii tàpé na ia rà cèikí ba gòo. Ba rà pidàpwicâarirà, tiagoro na é naa târa i pumara wakè kâra wà Pwiduée, na ia é mara ina târa.

É pacoo auinabéaa wà Pwiduée

¹³⁻¹⁴ ††Biu, âna é *ipwataâboro ††† wà Pwiduée tà *Abéraama, pwi jojooorjè, â é ina pâ: *Go o nye dau pwényunyuâarigà. Â go nama rà dau wâru awé tèpa gòobàragà.*

Genèse 22.17

¹⁵ Â wà Abéraama, âna é pidàpwicâariè, ba na é tapacîri ê auinabéaa kà Pwiduée. Â gée goo kaa pwiri, â nye po cau coo diri tée.

¹⁶ Naa jaajè tèpa âboro, âna wiâna nûmajè na jè paari tà pâra tàpé pâ, jè ina é pwina âjupâra, â jè ipwataâboro naa na nee pwi âboro na dau pwamuru naa gooé jiijè. Â, naa wàrapwiri, â jèe pacoo diri ê pwâra pikòo nabibiu kâra, â rà târi pwâra.

¹⁷ Ipaiwà naa goo wà Pwiduée. Ba ûna é ina pâ ée mwa pwényunyuâari pâ âboro, â é nye ipwataâboro naa goo, ba na é *paâjupâra târa ê pwina é ina. Êkaa na rà tâmogòori pâ, rà o nye tòpi ê pwina é jèe ina, â o câé caa pitòotéri auina kée.

¹⁸ ††† [Ba jè tâmogòori pâ, wiâna é ina pâ ée mwa pwa cè jè muru wà Pwiduée, â o câé caa pwâ. Â wiâna é ipwataâboro naa goo, â ée nye pacoo.] Wàépwiri du ârailu muru na càcaa gù, â wàépwiri é bépagojè, na jè jèe uru naa jaaé. Â pwa nii ma gòo kâjè, ma jè cipa ba mwü é auinabéaa kée tâjè, na jè tapacîri goro cèikí.

¹⁹⁻²⁰ ††† Ê auwâari kâjè bèepwiri, âna é pwacèwii ê pâiri jinu na gòo, na é cipa ba mwü é pwâranûmajè. Â èrà bwàti na ére na dau pwicîri naa napwéretòotù. Ba wà Iésu, âna é jèe tàpiri ê pé ciità maina na é târiwâri ê ére bèepwiri ††, â é mara pâbéaa kâjè, ba na é tò naawè, ba [na é pwi a-ipa popai nabibiu] kâjè [ma wà Pwiduée]. Ba nye wàé kaa na é jèe pwi a pwa *ârapwaaillò maina kâjè, na é pwacèwii ukai Melkisèdeck biu ††. Â ée mwa wàrapwiri wà Iésu dâra gòiri awé.

3.17–18 ††† Guwà tàgère tâa na é âji naigé... é, Tâa tàwà é pâ muru na dau wâdé {jii pwiri}, na rà o pame é pai udò kàwà. § 6.10 Héberu 10.32–34 †† 6.14 Genèse 22.16–17 ††† Ê ipwataâboro—Grec: Ê ipwataâboro naa na nee, wàé còwâ {Pwiduée}, ba càcaa pâri ma é ipwataâboro naa na nee pwi jèpwi na é maina jii-é. (Còo nee tii 16.) †† 6.18 Nombres 23.19 ††† 6.19–20 Lévitique 16.2–3 †† 3e phrase—Ûna é wàrapwiri wà Iésu, â é ipwacèwii pwi apwa ârapwaaillò maina naa na Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif, na é tòpò naawè é ârapwaaillò bépwanauri pâ èpà kâra Ba. †† Ê pwacèwii ukai Melkisèdeck biu—Còo naporomee 7.

Melkisédek âna é ânuu Iésu Kériso

Wàilàapà Melkisédek?

7 †Napwa naa goo wà Melkisédek, âna é pwi ukai naa na ville Salem, na pàara biu. É pwi a pwa *ârapwaaïlò kà Pwiduée kâjè—pwi Pwiduée, na é dau imaina awé. Â wà Melkisédek, âna ipitiru ma wà *Abérama [pwi jooorojè] na é wâjué me còwâ gée na auipaa wà Abérama. Ba é piétò jii pàra ukai na rà wâru. Ûna ipitiru, â é *pwényunyuâarié wà Melkisédek. 2 Â wà Abérama, âna é naa tée è âraimeai gée goro é pwina é tòpi naa na pai paa kée ††.

[Guwà naa nümawà cai naa goo] é nee Melkisédek. Ba é pai ina wèe, âna 'pwi ukai na é *târù'. Â é pai ina wàra napô Salem, âna 'pinaanapô'. Êkaa na é pwi ukai kâra pinaanapô mwara. 3 [Càcaa wâru pâ popai gooé naa na *Tii Pwicîri. Ba]:

Càcaa ina tâjè
cè du nyaa ma caa kée,
ma càca jooorooé.
Â càcaa tâmogò
cè pai pitèpaé,
ma càca bà kée.
É pwi ucina goo
Pwina naí Pwiduée.
É pwi a pwa ârapwaaïlò
dàra gòiri awé.

4 Guwà jèe còo cai é pai maina kà pwini Melkisédek! Ba wà Abérama, âna é pwi jooorojè na dau pwamuru naa gooé. Éco na é nye tòpò na ara Melkisédek è âraimeai kée, âna caapwi ére gée goo é 10 gée na é pwina é tòpi naa na pai paa kée. 5 †Â wàèpwiri pwi jéuê na é pitûâri wà *Moosé naa na è Naèà kée, ba na o mwato kà tèpa pwa ârapwaaïlò. É naèà bèepwiri, âna kâjè, tèpa gòobàra Abérama. Â é pwina jèe naa, âna jèe naa tà tèpa jènerejè mwara, wà tèpa a pwa ârapwaaïlò kâjè gée na wâao kà Lévi ††.

6-7 Â napwa naa goo wà Melkisédek, âna câe caa pwi âboro gée na wâao kà Lévi. Éco na é nye tòpi jii wà Abérama, caapwi ére gée goo é 10.

Jèpwi mwara: Wà Abérama, âna [é pwi âboro imaina, ba] ia é *ipwataâboro tée wà Pwiduée ††. Â jè tâmogòori pâ, wà pwi âboro imaina, âna é pwényunyuâari wà pwi âboro kîri. Éco na [jè pûra pâ] nye wà Melkisédek, na ia é pwényunyuâari wà Abérama.

† 7.1 Genèse 14.17–20 †† É pwina é tòpi naa na pai paa kée—Grec: Caapwi ére gée goro 10 (la dîme), gée goro é butin. Butin—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ârapaa (ère paa). † 7.5 Nombres 18.21 †† Popai tà tèpa cèikî na rà tèpa Juif mwara. Grec: Wiâra é Naèà, âna pwa târù kà tèpa naí Lévi, ma rà tèpa pwa ârapwaaïlò mwara, ma rà tòpi caapwi ére gée goro é 10, gée goo é pwina tâa tà tèpa âboro kâra Ba Isaraéla, pai ina wèe pâ, tèpa jènerejè. Éco na, wàilà mwara, âna rà tèpa gòobàra Abérama. †† Ba ia é ipwataâboro tée wà Pwiduée—Na ia é tòpi è auinabéaa (promesse) kà Pwiduée.

89 Jèpwi mwara: Napwa naa goo wà tèpa pwa ârapwaaïlò kâjè—wà tèpa gòobàra Lévi—âna rà tòpi è âraimeai na wàrapwiri. Éco na rà tèpa âboro, na rà o nye capai bà pwacèwiijè. Napwa wà Melkisédek, âna ina gooé pâ, pwi âboro na é nye tà wâro awé.

Ûna é naa tà Melkisédek i âraimeai kée wà Abérama, âna pwacèwii na rà cau wàrapwiri tée, wà diri tèpa gòobàra Lévi †††. [Ba wà Abérama, âna é pwi jooororà diri.] 10 Ba wiàna wà Lévi [pwi caa kâra] âna càcaa pâji pitèpaé, âna pwacèwii na é tâa na è nâii pwi jooorooé Abérama, na ia é naa i âraimeai kée tà wà Melkisédek.

Tòotéri pai pwa ârapwaaïlò béaa

11 [Jè tàpo còo cai] é pai pwa ârapwaaïlò. [Ba jè tâmogòori pâ] nye êkaa é pwi pàara è Naèà [kà Moosé]. Â nye wà [*Arona, ma] wà tàpé gée na wâao kà Lévi na rà tèpa pwa ârapwaaïlò kâjè. Éco na jè còo pâ, é pai pwa ârapwaaïlò bèepwiri, âna jèe câe mu caa pacoo bwàti è câbawâdé kà Pwiduée †††. Ba wiàna wàrapwiri, â [wà Pwiduée, âna] pwiri câe caa panuâ medarijè pwi jè a pwa ârapwaaïlò maina, na ité jii, â na é pwacèwii wà Melkisédek. 12 Â wiàna é tèepaa wà pwi jè a pwa ârapwaaïlò maina na bwaa âmué è pai pwa ârapwaaïlò kée, â wâdé na tòotéri mwara è naèà.

13-14 †Guwà còo bwàti, pâ, na go gére patûrawà [goo wà Melkisédek, âna] go pwa ucina goo wà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso, na é té gée goo è wâao kà *Juda, â càcaa wâao kà Lévi. Â nye ticè âboro gée na wâao kée, na é mu pwi a pwa ârapwaaïlò. Ba ticè târù kâra ma rà wàrapwiri, naa na Naèà kà Moosé.

É piwéna wà Iésu Kériso

15 Guwà jèe còo pâ, wà pwi a pwa ârapwaaïlò kâjè, [wà Iésu Kériso] âna é ité [jii pàra tèpa pwa ârapwaaïlò wiâra è Naèà kà Moosé]. Â guwà mwa bàra tâmogòori, wiàna jèe ina pâ, é nye pwacèwii Melkisédek. 16 Ba càcaa pacimaè, gée goo càca pai té kée gée na càca jèe wâao ††. Â nye gée goo co è pàtamara è wâro kée, na o dàra gòiri awé. 17 Ba jèe còo pâ jèe wii naa na Tii Pwicîri gooé pâ:

Gà pwi a pwa ârapwaaïlò
dàra gòiri awé.
Ipaìwà wâgàu
ma Melkisédek. Psaume 110.4

18 Wàèpwiri na nama tiâu è Naèà kà Moosé [naa goo-jè]. Ba ticè nii kâra è Naèà, ma é pacoo [è câbawâdé kà Pwiduée]. 19 ††† Ba càcaa pâri ma é nama jèe tâbawêe [ma târù na ara Pwiduée]. Â nabà, âna é naa tâjè è naigé pâ naa jaaé, na dau wâdé jii è naèà, [goro è

††† Pwacèwii na rà cau wàrapwiri tée, wà diri tèpa gòobàra Lévi—Grec: Wà Lévi na é naa tée. ††† Jèe câe mu caa pacoo...è câbawâdé kà Pwiduée. Grec: Câe caa pame pai tâbawêe {kâjè}. § 7.14 Ésaïe 11.1; Mataïo 2.6; Auinapàpâri 5.5 †† Gée goo càca pai té kée... Grec: Majoroé càca jèe naèà na é me gée goo è nâiri âboro. Pwiri pai ina wèe mwara pâ, gée goo pâ naèà kà tèpa âboro, é, gée goo è pwina jèe còo goro du âraporomejè. ††† 7.19 Héberu 9.9

*auipwataâboro kée tâjè na bwaa âmuê] †. Â jè tapacîri goro cèikî [è pai coo wèe].

É tâa dâra gòiri awé

²⁰⁻²¹ †† Jèpwi mwara: Ûna é pitòrigari Kériso wà Pwiduee, â é ipwataâboro pâ, na ée mwa pwi a pwa ârapwaaillò kée dâra gòiri awé. Â câé mu caa wàrapwiri naa goo pàra tèpa pwa ârapwaaillò. Ba wàeni é pwina é ina:

*É jèe ipwataâboro
wà Pwi Ukai.*

É jèe ina tâgà:

*“Gà pwi a pwa ârapwaaillò
dâra gòiri awé!”*

O câé mwa caa

pitòotéri còwâ

autòpò kée. Psalme 110.4

²² *Gée goo kaa pwiri, â wà Iésu, âna é jèe pwi câmu †† kâra auipwataâboro na é pwa tâjè wà Pwiduee, êna é dau wâdé jii é naèa.

²³ Jèpwi mwara, âna wà [Iésu, âna é piwéna jii] tèpa pwa ârapwaaillò béaa. [Ba wàé, âna é nye caapwi co, â wàilà] âna rà nye dau wâru. Ba wiàna é bà wà pwi jèpwi, â é tòotérié wà pwi a pwicò kée. ²⁴ Â o nye ticè âboro cèna o tòotéri wà Iésu, ba é nye tâa dâra gòiri awé. ²⁵ ††Â, na wàrapwiri, â pâri ma é pa-udò tàpé na rà medari Pwiduee naa na nee, [ma naa tàra é wâro jaaé] dâra gòiri. Ba é *wâro dâra gòiri awé wà Iésu, â é nye tà ciburà pwapwicîri ba kâra.

É pwicîri ma tâbawêe

²⁶ Nye ticè cè jè âboro cèna pârié ma é pwi a pwa ârapwaaillò maina kâjè, [ma pwi a-ipa popai kâjè na ara wà Pwiduee] wàco Iésu. Ba é pwicîri, â nye ticè èpà gooé, â wâdé tà Pwiduee wàé. Â wà Pwiduee, âna é jèe nama é pitâiti jii tàpé na rà pwa na èpà. Ba é jèe dàgòtùé, naa na ére na wâdòiti kâra *napwéretòotù [ba na o dau pwamainâé].

²⁷ ††Wà Iésu, âna câé caa pwacèwii pàra tèpa pwa ârapwaaillò, na rà pwa ârapwaaillò diri pâ tòotù, târa pâ èpà kâra còwâ, bau é pâ èpà kâra é Ba. Ba é nye wa-caapwi pwa ârapwaaillò dâra gòiri awé, na ia é pi-panuâé, ma bà [naa goro *satauro].

²⁸ Wà tèpa pwa ârapwaaillò na pacimarà goro é Naèa kà Moosé, âna rà tèpa âboro na ticè nii kâra [pwacèwi-ijè]. Â wà Pwiduee, âna [é tòotéri é Naèa] goro é auipwataâboro kée. Â é pacima Pwina naîé, na é tâbawêe, [ba na é jèe nye pacoo diri] dâra gòiri awé.

É pwi a pwa ârapwaaillò maina kâjè wà Iésu Kériso

8 Wàeni ére é pwina go ina: Pwa pwi a pwa ârapwaaillò maina kâjè, naa napwéretòotù, [ma pwi a-ipa popai kâjè] na ara wà Pwiduee. Â wà Pwiduee, na é dau pwényuâa ma dau pwa pàtamee, âna é nama é tâaboo naa gòro âji îê [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru]. ² Â é ére na dau pwicîri, na é tâa wê, âna nye âji wà târa pwapwicîri. Ba muru pacima kà Pwiduee, â càcaa muru pwa kâra âboro ††.

³⁻⁴ Pwa é âraimeai na é tòpò, ba wàèpwiri wakè kà tèpa pwa ârapwaaillò naaniboo gòropuu. Â wiàna é bwaa tàgére tâa ni gòropuu wà Kériso, â pwiri càcaa pâri ma é pwi a pwa ârapwaaillò. Ba pwa pàra tàpé, ni gòropuu, na rà tèpa pwa ârapwaaillò wiâra é *Naèa kà Moosé. Â wakè kâra, âna na rà pwa ârapwaaillò ma tòpò pâ âraimeai. ⁵ ††Éco na, diri é pâ pwiibà, âna nye po câmu kâra ma ânuuru é âji wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù. Ba, na ia é pipwabwàtié wà Moosé, ba na é pacima é wâra pwapwicîri pwa goro imwaano, âna é pitûâri tée wà Pwiduee pâ: *Gà o pwa diri é pâ muru, wiâra é câmu na go jèe paari tâgà, naanidò gòrojaa.*

Exode 25.40

⁶ ††Ba wakè bèepwiri na ia é naa tà Kériso wà Pwiduee, âna nye dau piwéna awé, [jii é pai pwa ârapwaaillò wiâra é Naèa kà Moosé]. Ba wà Kériso, âna é pwi a pame tâjè é *auipwataâboro [na bwaa âmuê, na é pwa tâjè wà Pwiduee]. Â é auipwataâboro bèepwiri, âna nye dau pwényuâa kaa jii é Naèa. Â ée mwa pame tâjè pâ aupwényunyuâari na dau wâdé awé.

Auipwataâboro na bwaa âmuê

⁷ [Biu, âna wà Pwiduee, âna é *ipwataâboro târa é Ba kée *Isaraéla, goro é Naèa kà Moosé.] Â wiàna é auipwataâboro bèepwiri, âna é jèe pacoo é auniimiri kà Pwiduee, â pwiri câé caa tòpò còwâ cè béârailu wèe ††. ⁸ ††Éco na [càcaa tâbawêe é auipwataâboro béaa, ba] é pinabaèpà é Ba kée wà Pwiduee, na é ina pâ:

O tèepaa é pàara,

na o bwaa âmuê.

Bà mwa pitèrebà

bau wâao Isaraéla

*ma wâao *Juda.*

Bà mwa tòpò còwâ

cè auipwataâboro

na bwaa âmuê.

⁹ *Ia bà ipwataâboro*

ma tèpa caa kâra.

Ia go pacòobèrà

*gée napô *Aigupito.*

[Go poparà còobé,

ba na rà udò.]

† Goro é auipwataâboro kée tâjè... É pâ popai bèepwiri, âna rà me gée na nee tij 22. †† 7.21 Héberu 5.6 † 7.22 Héberu 8.6, 12.24

†† Wà Iésu, âna é jèe pwi câmu—Ba gée gooé, â jè tâmogòori pâ wà Pwiduee, âna ée mwa pacoo é auipwataâboro kée. †† 7.25 Roma 8.34 ††† 7.27 Héberu 5.3

††† Grec: É pwi ênawéna kà tèpa muru na pwicîri bau é wâra pwapwicîri pwa goro imwaano, na é pacima wà Pwiduee, â càcaa âboro. § 8.5 Exode 25.40; Kolosé 2.17; Héberu 9.23 †† 8.6 Héberu 7.22 ††† Grec: Wiàna wâdé bwàti i auipwataâboro béaa, â pwiri càcaa pâri ma mudàra còwâ cè jèpwi. §† 8.8–12 Jérémie 31.31–34

Bà tâaboo naima,
na pwi tòotù-bà,
â bà ipwataâboro.
Â càra caa pitère dâra.
Rà ipwanauri ê popai.
Â go naa càùo tàra.
Go panuârà pà jjiio!
Â o càcaa ipaiwà
¹⁰ ê auipwataâboro
na bwaa âmuê,
na bu mwa pwa,
wàibu ma Isaraéla,
tèpa âboro kôo.
Go mwa tòpò naèà kôo
naa nanaarà.
Go mwa wii popai kôo
naa na pwâranûmarà.
Â go mwa Pwiduée kâra,
â o mwa wailà pwi Ba kôo.
[Wàépwiri kaa
auipwataâboro
na bu mwa pwa.]
¹¹ Rà o cau tâmogòorio
diri pà âboro;
O càcaa pâri
ma rà pacâmuri
pwi béerà goodò.
O ticè na é pamogòori
pwi jènerèè
ba na é còoinaô.
[Ba go o mwa wâjaarà.]
Rà o mwa tâa jaao
wà tàpé na rà kîri.
Rà o mwa medario
wà tàpé na rà maina.
¹² Go o mwa tipirà
jii ê pà tojii kâra.
Go o mwa pwanaurirà
goro ê pà èpà kâra.
O câgo mwa caa niimiri
ê pà càrarà na èpà. Jérémie 31.31-34

[Wàépwiri ê auipwataâboro, na é pwa ba kâjè wà Pwiduée.] ¹³ Ûna é ina gooé pà, pwi muru na bwaa âmuê, âna pai ina wèè pà, jèè dòroé ê auipwataâboro béaa. Ba jèè muru na jèè gòiri, â o jèè tiàué awé.

Càcaa pâri pà ârapwailò béaa târa ma pwanauri pà èpà

Pai pwa goo du ère pwiçiri

⁹ [†]Ê *auipwataâboro béaa, [âna wii naa na *Naèà kà Moosé]. Â wâna pwi naèà-bà, âna pitûâri tà tèpa âboro ê pai pwapwicîri kâra, ma é ère pwiçiri kâra, naani gòropuu.

† 9.1-2 Exode 25.23-40, 26.1-30

²³ ^{††}Ba rà pwabwàti é wâ imwaano, ba naa wâra pwapwicîri. Â ârailu du naditârawâ na—'é ère na pwiçiri', ma 'é ère na dau pwiçiri'. Â é pwi naditârawâ bèepwiri, âna târiwâri goro pé ciità. Â wâna i ère na pwiçiri, âna pwa é taapà, bau é wâra ânye, bau é poloa na naa tà Pwiduée. ⁴ [†]Â pwa i béreca ^{††} na târamiri goro mwani mii, âna rà mu çiri naawê é *encens* [pâ dà na ûrea]. Wâna ère na dau pwiçiri, âna pwa mwara i wâra pipwataâboro, na pwa goro mwani mii. Â wâna i wâra pipwataâboro, âna pwa [âracié muru na dau pwiçiri]:
I noo kâra poloa *manne*^{††} [gée napwéretòtù] wâna jè pé wârado goro mwani mii;
I tâjò kà *Arona ^{†††}, na ia é mu;
I du atù na wii naa gò i 10 Naèà kâra auipwataâboro béaa.

⁵⁶ ^{†††} [§]Napwa naa goo i târa i wâra pipwataâboro, âna wê kaa na ia rà mu *upwaa goro é domii kâra macii, târa pwanauri pà èpà kâra é Ba. Â ru tâdòiti kâra i tée, i du ârailu ânuuru *angela ^{§†} [na pwa goro mwani mii]. Ba ru câmu kâra pai tâa kà Pwiduée, naa na pai muugère kêe. Â é itooru, âna cajipi i tée.

Wakè kà pwi a pwa ârapwailò

Wàépwiri pai pwa goo pà muru, naa na *wâra pwapwicîri pwa goro imwaano. Dau wâru pàra popai mwara, na pâri ma jè ina naa goo diri é pà pwiibà, èco na wâdé na jè paé.

Napwa naa goo tèpa pwa *âra-pwailò, âna rà mu tò naa na ère pwiçiri, na diri pà tòotù, ba na rà pwa é wakè kâra. ⁷ ^{§††}Â wàco pwi a pwa ârapwailò maina, âna pwa tàrù kêe, ma é tò naa na béarailu kâra ère wâ, [i ère na dau pwiçiri]. Â é wacaapwi too naawê, naa na caapwi naja. Â é pame é domii kâra macii, na é tòpò, ba na âraimeai tà Pwiduée. É domii bèepwiri, âna ârapwailò bépwanauri pà èpà—pà èpà kêe, bau diri pà èpà na rà pwa wà tèpa jènerèè, naa na pai càcaa tâmogòori kâra.

⁸ [Édiri pà pwiibà, âna nye po târa ipwacèwii tâjè.] Ba é Nyuâaè Pwiçiri, âna ée mwa paari tâjè é pai ina wèè. Wàèni: Càcaa pâri ma jè tò naa na ère na dau pwiçiri [wânidò napwéretòtù] gée goro é pai pwa ârapwailò, naa na wâ imwaano [naani gòropuu] ^{§†}.

†† 9.3 Exode 26.31-33 † 9.4 Exode 16.33, 25.10-16, 30.1-6; Nombres 17.23-26; Deutéronome 10.3-5 †† Béreca—Ére na çiri é encens naawê, ba na âraimeai tà Pwiduée. (Còo Luka 1.10.) Jè pûra na Exode naporomee 30 pà, i béreca, âna é tâa na ère na pwiçiri. Éco na é ina wà pwina é wii tii tà tèpa Héberu pà é tâa târa i ère na dau pwiçiri. Ba é wakè kâra béreca, âna pâra naa goo é wakè na pwa naa na ère na dau pwiçiri. †† Manne—Wà Pwiduée, âna é pa-ija é Ba kêe Isaraéla naa namaré goro manne, pé utimuru me gée napwéretòtù, na pwacèwii é nyi nara mwünyatè. ††† Tâjò kà Arona—Wà Pwiduée, âna é nama é pa tâjò kêe wà Arona, ba na é pwa pà wakè goro pàtàma Pwiduée. (Còo Exode naporomee 30.) ††† 9.5 Exode 25.18-22; Ézékiel 10.12-15 § 9.6 Nombres 18.2-6 §† Angela—Grec: Chérubin. (Còo Exode naporomee 25, ma Ézékiel naporomee 10.) §†† 9.7 Lévitique 16.2-34 §† Gée goro é pai pwa ârapwailò, naa na wâ imwaano... Grec: Na é bwaa tâa é wâ imwaano. Ucina goro pai pwapwicîri kà tèpa Juif.

⁹ †Ba jè côo pâ, na pwi pàara nabà, âna wâru pâ uràpâra ma ârapwaaïlò, na rà naa tà Pwiduée wà tèpa âboro. Êco na càcaa pâri diri pâ pwiibà, ma nama *târù è pwâranümarà na araé ††. ¹⁰ Ba è pwapwicîri bèepwiri bau diri pâ naèà kêe, goro utimuru, ma wâdo, ma pai *pinuwarà, âna muru târa naijè tèpa âboro. [Â càcaa pâri ma é tigée goro è pwâranümarà âboro.] Â è pâra co tiagoro na é tòpò è âji pai pwa wèe wà Pwiduée.

Tâbawêe ârapwaaïlò kà Kériso

¹¹ Napwa naa goo wà Kériso, âna é jèe pwi a pwa ârapwaaïlò maina kâjè, na é pame tâjè diri pâ aupwényunyuâari na jè tàgère wârori †. É jèe tòmè naa na wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù ††, na é piwéna ma tâbawêe. Ba càcaa pwa goro na-araraîri âboro, â càcaa muru géé na gòropuu bèeni. ¹² Â é wacaapwi tò dâra gòiri naa na ére na dau pwicîri. Â é pame è domii naawê, [ba na ârapwaaïlò bépwanauri pâ èpà]. Êco na càcaa domii kâra nani ma paaci, â nye è âji domii kêe [na joro na ia é pipanuê, ba na é pwi ârapwaaïlò]. Â, na wàrapwiri, â é tipi tèpa âboro jii pâ èpà kâra, dâra gòiri awé.

¹³ ††Wiâra pâ naèà kâra pwapwicîri béaa, [â wâru pâ muru] na rà 'miiri' goo wà tèpa âboro. Â wâru pâ ârapwaaïlò ma pwâra pwapwicîri târa ma cèitiri èpà kâra. Â rà mu *piupwaarà goro è domii kâra nani, ma è domii kâra paaci, ma è dàuru nari paaci ilàri na jèe tòo naa na ânye ††.

¹⁴ †††Êco na è domii kà Kériso, âna dau pwa pàtamee awé kaa jii pwiri! Ba é cèitiri èpà géé na è pwâranüma-jè dâra gòiri awé †! Â é tipijè jii è pâ tûâ na èpà na rà popajè dâra è pwâra bà! Ba é jèe pipanuê wà Kériso, ba na é pwi ârapwaaïlò na tâbawêe, na ticè tòri ma èpà gooé. Â géé goo kaa pwiri, â o ticè na ée mwa caa pitòtijè goo è *pwâratùra-nigée-goojè. Â pâri ma jè coo ara wà Pwiduée, wà pwi a-ipawârojè ††, ba na jè pwamainâe ma piênawéna kêe.

¹⁵ Ê pai bà kà Kériso, âna é tipijè jii è pâ èpà na jè pwa, na jè wâro na aranara è auipwataâboro béaa. Â è tòpò è auipwataâboro na bwaa âmuê. Â wà diri tàpé na é jèe todâra wà Pwiduée, âna rà o cau tòpi diri pâ aupwényunyuâari na ia é mara ina béaa. Â o tâa târa pâ aupwényunyuâari bèepwiri dâra gòiri awé.

Auipwataâboro goro domii

¹⁶⁻¹⁷ Napwa naa goo [è jè auipwataâboro, âna é pwacèwii] è tii na é wii wà pwi âboro béaa kâra pai bà kêe. Ba é wii pâ nee diri tàpé na rà o tòpi è pâ wâdé

† 9.9 Héberu 10.1-2 †† Târù è pwâranümarà na araé—Grec: Tâbawêe è pwâratùra-nigée-goorà (conscience). † Na jè tàgère wârori—é, Na jè o mwa wârori. †† Na wânidò napwéretòotù—Grec: Na pwa goro imwaano. †† 9.13 Lévitique 16.15-16; Nombres 19.9,17-19; Héberu 10.4 ††† Grec: ...{Rà popa} è domii kâra pâ nani ma paaci, bau è dàuru nari paaci ilàri, ba na rà piupwaa tàpé na rà 'miiri', ba na...rà cèitiri èpà kâra naiiri âboro... ††† 9.14 1 Pétèru 1.18-19 § É pwâranümajè dâra gòiri awé—é, Goo è Nyuâaê Pwicîri na é tâa dâra gòiri awé. Grec: Goro è nyuâa na é dâra gòiri awé. †† Pwi a-ipawârojè—é, Na é wâro. (Wà Pwiduée na é wâro.)

kêe ††. Êco na bwaa câé caa pâji coo è tii bèepwiri, wiâna bwaa câé caa pâji bà wà pwi a wii wèe. [Â nye ticè âboro na tòpi êkêe géé goo pâ wâdé kêe.] ¹⁸ Â ipaiwà naa goo è auipwataâboro béaa. Ba tòpò co goro pai joro wâra è domii [kâra è macii na tètâmwereê].

¹⁹ ††Ba ûna é jèe inapàpari diri pâ naèà târa è Ba wà Moosé, â é popa domii kâra pâ nari paaci ma nani, na biinaimari bau è jawé. Â é naaboo naa na è na ûdòro upwâra *hysope* na pii goro wàramutò na mii. Â é upwaa i Tii goro Naèà. Â è wàrapwiri naa gò pâ âboro diri. Â è inapàpari târa pâ: ²⁰ *Wâéni è domii bé-paâjupâra* ††† è auipwataâboro, na é pwa wà Pwiduée ba kâwâ, â wâdé na guwâ pâra naa goo.

Exode 24.8

²¹ ††Â è upwaa goro domii i wâra pwapwicîri pwa goro imwaano, ma èdiri pâ muru pwicîri na tâa na.

²² ††Êkaa na, wiâra è Naèà, â nye êco è domii na pâri ma é nama wâdé ††† pâ muru na ara Pwiduée. Â rà pwâco è pâ muru [naa na Naèà] na càcaa wàrapwiri. Â nye ticè pai pwanauri wâra pâ èpà, wiâna càcaa joro è domii.

É paarijè tà Pwiduée

²³ †††jèe jèe côo pâ, è wâra pwapwicîri pwa goro imwaano, bau è pwina tâa na, âna wâdé na ara Pwiduée. Ba wâdé goro è domii kâra pâ macii. Êco na pâ muru bèepwiri, âna nye po câmu kâra co è pâ muru na piwéna, na wânidò napwéretòotù. Â târa pâ pwi bèepwiri, âna o wâdé co è ârapwaaïlò na dau piwéna. [Ba càcaa pâri è domii kâra pâ macii ma câtùra è èpà.]

²⁴ Wà Kériso, âna é tò naa na è wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù, ba na é ipaarijè tà Pwiduée. Â câé caa wàrapwiri naa na i wâra pwapwicîri naani gòropuu, na pwa goro na-araraîri âboro. Ba è pwi wâra pwapwicîri-bà, âna nye po câmu kâra è pwi âji êkêe [na wânidò napwéretòotù].

²⁵ Â jèpwi mwara, âna è ârapwaaïlò na é pame wà Kériso, âna è domii kêe wâé, [â càcaa domii kâra macii].

[Â jèpwi mwara, âna] câé caa pwa wâru pwa ârapwaaïlò, pwacèwii pwi a pwa ârapwaaïlò maina naani gòropuu na é ciburà pwa na diri pâ naja. ²⁶ †††Ba wiâna wàrapwiri, â pwiri gére pwa wâru aré [ma bà] tapoo géé na autapoo goro è gòropuu. Bwa! É jèe nye wacaapwi tèepaa, na pwi pàara, béaa kâra pwâadâra gòropuu. Â è ipanuê, ba na é pwa ârapwaaïlò gooé còwâ. Â é jèe nama tiâu è èpà goro è pai bà kêe.

²⁷ Napwa naa goo wà tèpa âboro, âna rà nye wacaapwi bà co. Â géé na càùé, â ée mwa pitèirâ wà Pwiduée. ²⁸ Â wà Kériso mwara, âna é jèe nye wacaapwi bà, târa pwanauri è pâ èpà kà tèpa âboro diri. Â wiâna ée mwa wâjué me còwâ, â o càcaa târa ma é tipijè còwâ jii pâ èpà. Ée mwa jèu wâjué me, ba na é pa-udòjè, wàijè na

††† Tii na é wii...na rà o tòpi è pâ wâdé kêe—Testament. †† 9.19-20 Exode 24.6-8 ††† Bépaâjupâra—En attestation, ce qui confirme. †† 9.21 Lévitique 8.15,19 †† 9.22 Lévitique 17.11 ††† Nama wâdé—Grec: Cèitiri èpà (purifier). ††† 9.23 Héberu 8.5, 10.1 ††† 9.26 Héberu 10.10

jè tapacîê naa na pidàpwicâari. [Â ê *âji wâro na é naa tâjè, âna o dâra gòiri awé.]

É wacaapwi pwa ârapwaaïlò Kériso

10 [Go jèe paari tàwà pâ]: Napwa naa goo ê *Naèà kà Moosé, âna é po ânuuru co ê pâ aupwényunyuâari na rà mwa tèepaa me géé na càùé †. Â càcaa âji ânuuru pâ pwi bèepwiri. Ba é Naèà, âna é tacoo goo wà pwi a pwa ârapwaaïlò maina pâ, na é wacaapwi pwa *ârapwaaïlò, na caapwi naja. Â ipaiwà na diri pâ naja, [géé na biu, â dâra gòiri].

Éco na, diri pâ ârapwaaïlò bèepwiri, na rà dau wâru awé, âna càcaa pâri ma rà nama rà *tàrù ma tâbawêe na ara Pwiduée, ² ma cèitiri pâ èpà kàra. Ba wiàna pâri, â pwiri câé caa pitòtirà ê *pwâratùra-nigée-goorà. Â pwiri o càra mwa caa pwa ârapwaaïlò còwâ. ³ Bwa, ê ârapwaaïlò na rà naa diri pâ naja, âna rà nye tà ciburà taniimiri tàra còwâ ê pâ èpà kàra, [na nye tà ciburà wâ-goorà]. ⁴ ††Ba jèe nye po dau pwacoé ma cèitiri ê pâ èpà kàra pâ âboro, goro ê domii kàra paaci ma nani paao.

⁵⁻⁶ †Wàèpwiri ê majoro ê pâ popai bèeni na ia é ina tà Pwiduée wà Kériso, na ia é tèepaa me naani gòropuu:

Nye càcaa nūmagà

goo ârapwaaïlò

bépwanauri pâ tojii.

Câgà caa tòpi

macii na cîri

bétipi pâ èpà.

Càcaa wâdé tâgà

pâ âraimeai.

Gà naa tôo co

ê naiiri âboro

bépiênawéna'gà.

⁷ *Â go ina tâgà:*

"Wâgo-ni aragà.

Go mwa pwa wakè'gà;

go mwa pacoo co

ê câbawâdé'gà."

Ba nye wârapwiri

ê auina good

naa na i Tii'gà. Psaume 40.7-9

É tòpò âmu auipwataâboro

⁸ Gà còo, é ina wà Kériso pâ, càcaa wâdé tà Pwiduée pâ ârapwaaïlò, ma âraimeai, ma pâ macii na cîri! Éco na nye êkaa Naèà, na é tacoo goojà, ba na jèe naa diri pâ pwi bèepwiri!

⁹ Jèpwi, âna é ina tà Pwiduée wà Kériso pâ: *Wâgo-ni aragà; go o mwa pacoo co ê câbawâdé'gà.* [Â gà còo, ê pâ popai bèepwiri, âna rà paari tâjè pâ] é †† nama tiàu diri ê *auipwataâboro béaa; â é tòpò ê auipwataâboro na bwaa âmuê. ¹⁰ ††Â wà Kériso, âna é jèe nye pwa kaa

† Na rà mwa tèepaa me géé na càùé—Wà Kériso, âna é jèe nye pame pâ aupwényunyuâari bèepwiri, géé na càùru ê pàara kàra ê Naèà kà Moosé. †† 10.4 Héberu 9.13 † 10.5 Psaume 40.7-9 †† É—Kériso, é, Pwiduée Caa. †† 10.10 Héberu 9.12

ê câbawâdé kà Pwiduée, na é panuê ê naiié, ba na é pwi ârapwaaïlò na é caapwi co. Â é jèe tipijè jii ê pâ èpà kâjè, â é nama jè tèpa âboro kà Pwiduée ††.

¹¹ ††[Naa na auipwataâboro béaa, âna] rà coo goro ê béreca wà tèpa pwa ârapwaaïlò, na diri pâ tòotù ⁵. Â rà nye pwa wâru pwa ârapwaaïlò na ipaiwà. Éco na nye ticè ji caapwi ârapwaaïlò na rà pwa, na pâri ma tipijè jii ê pâ èpà kâjè.

¹² Â napwa naa goo ê ipwa ârapwaaïlò kà Kériso st, âna é nye wacaapwi pwa co. Â nye dau pwa pàtamee, târa ma pwanauri diri pâ èpà kâjè, dâra gòiri awé ^{st†}. Â géé na càùé, âna wà Pwiduée, âna é nama é tâaboo naa gòro âji îê, [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru] dâra gòiri awé. ¹³ ††Â é tâa wê, tiagoro na ée mwa bàra còo-gai diri tàpé na rà pipaa dèe.

¹⁴ Nye goro ê ârapwaaïlò kèe na caapwi co, na é naa rà tàrù ma tâbawêe na ara Pwiduée, diri tèpa âboro, na é jèe tipirà jii pâ èpà kàra ^{st†}.

Naèà na tòpò naa na pwâranūmajè

¹⁵ É nye *paâjupâra pwiri tâjè ê Nyuâaê Pwicîri, goro pâ popai bèeni [na é ina wà Pwiduée pâ]:

¹⁶ ††*Nye wàéni kaa*

auipwataâboro

na bà o mwa pwa

[ma tèpa âboro kôo]

na pwi tòotù

na go jèe pacoo:

Go mwa tòpò naèà kôo

naa nanaarà.

Go mwa wii popai kôo

naa na pwâranūmarà. Jérémie 31.33

¹⁷ ††Â é ina mwara pâ:

Go o mwa tipirà

jii pâ tojii kàra.

Go o mwa pwanaurirà

goro ê pâ èpà kàra.

O câgo mwa caa niimiri

pâ càrarà na èpà. Jérémie 31.34

¹⁸ Â gà còo, wiàna jèe pwanauri pâ èpà kâjè, â o câ mwa caa pâri ma jèe pwa còwâ cè jè ârapwaaïlò.

††† 2e phrase—Grec: Sanctifiés. Pai ina wèe mwara pâ, pâri ma jèe coo araé ma pwamainâê ma piênawéna kèe. ††† 10.11 Exode 29.38 § Na diri pâ tòotù—Pâ ârapwaaïlò na rà pwa na diri pâ tòotù, âna rà ité jii ê ârapwaaïlò na piwéna, na pwa co na caapwi tòotù kâra naja. (Còo nee tii 1.) Éco na cau ticè géé goorà na pwa pàtamee ma é tipijè jii ê pâ èpà kâjè. †† É ipwa ârapwaaïlò kà Kériso—Pwi ipwa ârapwaaïlò kèe bèepwiri, âna wàé còwâ, ba é ipanuê, ba na é bà. (Còo Héberu 9.28.) ††† Dâra gòiri awé—É pâ popai bèepwiri, âna pwiri gòobàra pâ popai târa ma pwanauri pâ èpà kâjè, é, pwiri gòobàra pâ popai tâaboo naa gòro âji îê. †† 10.13 Psaume 110.1 ††† Na é jèe tipirà jii pâ èpà kàra—é, Na é jèe nama rà tèpa âboro kà Pwiduée. Grec: Na jèe papwicîrirà. †† 10.16 Jérémie 31.33; Héberu 8.10 †† 10.17 Jérémie 31.34

câmu tà tèpa cèikî

(Naporomee 10.19–13.25)

Jè cipa ba mwü cèikî kâjè

¹⁹⁻²⁰ † †† Ico tèpa béèò, jèe tàpiri tâjè, i ére na dau pwiçîri [na wânidò *napwéretòotù] géé goro é pai joro wàra domii kà Iésu. Ba na ia é panuâ é naiié [ba na pwa ârapwaaillò goo] â é tàpiri é imwaano † [bétâriwâri i ére na dau pwiçîri]. Â o câjè caa piwâ na jè tòmè naawé! Ba nye êkaa pwi naigé na bwaa âmué, târa cè wâro †† [dàra gòiri awé naa jaa Pwiduee].

²¹ Wàépwiiri, jèe pwa é pwi a pwa ârapwaaillò maina kâjè, na é pitûâ naa na é pwârawâ kà Pwiduee. ²² †† Â é jèe cèitiri é èpà kâjè, ba na jè po pwéela, pwacèwii na nuwajè goro jawé na èaau ††. Â o jèe nye ticè cè jè muru cèna o pitôtijè goo. Â géé goo kaa pwiri, âna mwa bàra wâdé na jè tòmè naa jaa Pwiduee, naa na pwâranüma na âjupâra, ma é cèikî na mwü.

²³ Wâdé na jè tâjuru ba mwü é cèikî kâjè, naa goo é pâ aupwényunyuâari na jè tapacîri [na me géé jaa wà Pwiduee]. Ba é nye pwi a pacoo é pwina é jèe mara ina béaa. ²⁴ Â wâdé na jè pitu tâjè ma ipagòojè naima, ba na o pimaina too é pimeaaari kâjè, ma é pâ wakè kâjè na wâdé. ²⁵ ††† Â jè cibwaa coo jii é pâ ipitiri kâjè pwacèwii pàra tàpé, â wâdé na jè tà ciburà ipagòojè. Â jè tà cimwü naa goo, ba jè tâmogòori pâ, o jèe tèepaa é Tòotù [na ée mwa wâjué còwâ na wà Pwi Ukai].

Jè ipwacôoco!

²⁶ § [Jè ipwacôojè, co tèpa béèò!] Ba wiàna jè nama gòo pûrujè, ba na jè tà ciburà pwa na èpà—wàjè na jè jèe tâmogòori bwàti é âjupâra—â o jèe nye ticè ârapwaaillò, cèna o pâri, târa ma pwanauri pâ èpà kâjè bèepwiri! ²⁷ §† Â nye ticè cèna jè o tòpi jii Pwiduee, êco é pai pitèjè kèe ma pai pwa wârimuru kâjè! Â é pwi bèepwiri, âna jè tapacîri, naa na pai wâgotâjè ma pwükùru kâjè. Ba wà diri tàpé na rà cicara Pwiduee, âna ée nama tòrà naa na é na ânye na dau tò!

²⁸ §†† Napwa naa goo wà pwi âboro na câe caa pitère dàra é Naèà kà Moosé, âna pitèié ma tètâmwereé,

† 10.19 Héberu 4.16 †† 10.20 Mataio 27.51 † Na ia é panuâ é naiié...â é tàpiri é imwaano—Munaa ucina goro pai too kà pwi apwa ârapwaaillò kà tèpa Juif, naa na ére na dau pwiçîri, ba na é tòpò é ârapwaaillò bépwanauri pâ èpà kâra é Ba. (Pwi ârapwaaillò kà Iésu, âna é naiié, wâé.) Pwiri ucina mwara goro é pé ciità maina na é wâra pwapwacîri wâ Iéruusaléma na tûdârùé ûna é bà wà Iésu. (Còo Mataio 27.51.) Pwiri wà pwi awii tii bëeni, âna é ina pâ, é naii Iésu na taé, âna pwacèwii é ciità na tûdârùé. †† Dernière phrase—é, Â é wâro còwâ wà Kériso, â é jèe pâ nau pwi naigé kâjè. Grec: É tàpiri é naigé na bwaa âmué, na wâro. †† 10.22 Lévitique 8.30; Ézékiel 36.25; Éféso 5.26 ††† 1re phrase—Grec: Jèe cèitiri é tòri kâra pwâranümajè, â jèe nuwa é naijè goro jawé na èaau. ††† 10.25 Héberu 3.13 § 10.26 Héberu 6.4–8 §† 10.27 Ésaie 26.11 §†† 10.28 Deutéronome 17.6, 19.15

wiàna pwa ârailu, é, âracié cè tèpa pitòtié. Â càra caa piwâ wà tèpa jènereé ma rà tètâmwereé.

²⁹ §† Â o dà cè wârimuru kà tàpé na rà còogai wà *Pwina naí Pwiduee goro pâ tûâ kàra? Ba ia, é jèe nama rà tèpa âboro kèe †† goro é domii kèe—é domii na ia é jèe pacoo é auipwataâboro kà Pwiduee. Â wiàna rà nama piticèmururu naa goo, â o dà cè wârimuru kàra? Â wiàna rà piècaari é Nyuâaé Pwiçîri, wà pwi a pame é *pimeaaari imudi kà Pwiduee, â o dà cè wârimuru kàra? [Go ina tàwà pâ]: O nye dau maina awé! ³⁰ §† Ba jè tâmogòori pâ, é jèe ina [wà Pwiduee] pâ:

*Nye wâgo co,
na go o mwa pitôowâri
[tà tàpé na rà pwa na èpà].*

*Â wâgo co,
na go nye jèpa naa tàra
pumara é tûâ kàra. Deutéronome 32.35*

Â jèe wii mwara pâ:

*Ée mwa nye tèi é Ba kèe
wà Pwi Ukai. Deutéronome 32.36*

³¹ Â o po dau pwaée kâjè, wiàna wà Pwiduee na dau pwa pàtamee awé, âna é tâjurujè, ba na é pwa wârimuru tâjè §†!

Cipa ba mwü cèikî tia pwâadèrèe

³² Wâdé na guwà pitaniimiri pâ tòotù béaa. Ba géé na càuru pai tâmogòori kàwà é âjupâra goo wà Kériso †††, â guwà pâmarì pâ tacai ma pâ aré ma tòina na dau gòo. Éco na guwà pidàpwicâariwà naa goo, â guwà nye tà cimwü. ³³ Ba rà pitubaèpà tàwà, ma pitányiriwà na ara diri tèpa âboro. Â, na pàra pàara †††, âna guwà pwadéi tàpé na tubaèpà tàra pwacèwiiwà.

³⁴ ††† Ba ia guwà pitu tà tèpa [cèikî béewà na rà] pwa karapuu, â guwà picâri wiârà, naa na pai tâa na aré kàra. Â ia guwà pidàpwicâariwà, na ia pa jiiwà diri neemuruwà. Â ia guwà ipwâdèe, ba guwà nye tâmogòori pâ, jèe tâa tàwà é na atà *aamwari, [na é naa wà Pwiduee] na piwéna ma tà tâa awé!

³⁵ Â ni, âna guwà gòo, â guwà cibwaa nama oratàwà. Ba [wiàna guwà tà cipa ba mwü] é cèikî kàwà [naa goo wà Pwiduee] â o maina é câmawà! ³⁶ Â guwà tà pidàpwicâariwà mwara, ba na guwà o pwa é câbawâdé kà Pwiduee. Ba wiàna wàrapwiri, â guwà o nye tòpi é aupwényunyuâari, na ia é mara ina pâ, na ée mwa naa tàwà. ³⁷ †† Ba o càca gòiri, [â é tèepaa me wà Pwi Ukai] pwacèwii auwii na ina pâ:

*Ée tàpo tèepaa
wà pwi a tèepaa me.*

§† 10.29 Exode 24.8 §†† É jèe nama rà tèpa âboro kèe—Grec: Papwicîrirà. §† 10.30 Deutéronome 32.25–36 §† Grec: Po dau pwaée kâjè wiàna jèe tûu naa na-ararâi wà Pwiduee na é wâro. ††† Pai tâmogòori kàwà é âjupâra goo wà Kériso—Grec: Pai papwéelaariwà. ††† Na pàra pàara—é, É ârapâarawà. Pwiri wà pàra tàpé géé goorà, âna tubaèpà tàra, â wà pàra tàpé, âna rà pwadéirà. ††† 10.34 Mataio 6.20, 19.29 18 10.37–38 Habakuk 2.3–4

O câé caa ipwâ goo
pai piâpâparié. Habakuk 2.3

³⁸ [Â é ina mwara wà Pwidueé pâ]:

Wà pwina é tà cèikî,
âna é *târù na arao.
Â o tâa tée é wâro. Habakuk 2.4

Éco na wà pwi âboro na é piwâ ma wâjué cōwâ, âna èpà tà Pwidueé wàé. ³⁹ Â wà tàpé na rà naa càùrà naa goo wà Pwidueé, âna o tiàurà awé.

Éco na wàijè, âna jè tà cèikî naa goo wà Pwidueé, â é pa-udòjè [ma naa tâjè é *âji wâro jaaé].

Jè ipwacèwii cèikî kà tèpa Isaraéla biu

11 †É cèikî, âna dà cè pai ina wèè? Na jè cèikî, â jè tâmogòori ba mwü, naa na pwâranümajè, pâ, o nye tèepaa é pwina wâdé na jè tapacîri. Ba é cèikî, âna é *paâjupâra târa pwâranümajè, pâ, é nye coo, é pwina bwaa câjè caa pâji cōo goro du âraporomeejè. ²⁻³ ††Nye gée goro kaa é cèikî, na jè tâmogòori pâ wà Pwidueé, âna é tapoo diri pâ muru goro é popai kée. Ba é tòpò è gòropuu bau é napwéretòotù, ma êdiri pwina tâa na †. Êdiri pâ muru na jè cōo, âna rà cau me gée goro pâ pwina câjè caa cōo.

Na pàara biu, âna rà cèikî naa goo wà Pwidueé wà tèpa âboro imaina kà tèpa ijiao kâjè. Â nye gée goro kaa pwiri, na wâdé tée wàilà, â é inarà ba wâdé:

Abéla

⁴ ††Wà Abéla, âna é cèikî naa goo wà Pwidueé. Â nye gée goro kaa é cèikî kée, na é pwa é *ârapwaaillò na wâdé tà Pwidueé. Ba piwéna jii i pwi ia é naa wà pwi cièè, wà Kaina. Â é tòpié wà Pwidueé, â é nama é *târù wà Abéla na arao, gée goro é cèikî kée. Â wiàna jèè gòiri é pai bà kà Abéla, â rà bwaa nye tà ciburà patùra-jè é pâ pwiibà ††.

Énoka

⁵ †††Wà Énoka, âna é cèikî naa goo wà Pwidueé. Â jèè wii naa na tii ††† pâ, é pwi âboro na wâdé tà Pwidueé wàé. Â nye gée goro kaa é cèikî kée, na wà Pwidueé, âna é popaé too naa *napwéretòotù, na é bwaa wâro. Â càra mwa caa cōo cōwâ, naani gòropuu.

⁶ Jè cōo pâ, wiàna ticè cèikî kâjè, â o nye po dau pwa-coé ma jè tèpa âboro na wâdé tà Pwidueé wàijè. Â wiàna [âji nümajè na] jè too naa jaaé, â wâdé na jè mara cèikî pâ, nye pwa cè Pwidueé! Â jèpwi, âna wâdé na jè cèikî pâ, é pwi a *pwényunyuâari wà tàpé na rà medarié, gée na âji pwâranümarà.

† 11.1 2 Korénito 5.7 †† 11.3 Genèse 1.1; Psaume 33.6; Ioane 1.3 † É gòropuu bau é napwéretòotù... É popai grec ni, âna pai ina wèè pâ, âge, monde, univers. †† 11.4 Genèse 4.3-10 †† Abéla; Kaina—Du naí Adamu, pwi apâbéaa kà tèpa âboro naani gòropuu. ††† 11.5 Genèse 5.21-24 ††† Jèè wii naa na tii—é, Wà Pwidueé, âna é jèè paâjupâra naa gooé.

Noa

⁷ †Jèpwi, âna wà Noa, âna é cèikî naa goo wà Pwidueé. Â nye gée goro kaa é cèikî kée, na é jèè mara patùraé wà Pwidueé [goro i jèpé na maina na o mwa tèepaa]. Bwaa câé caa pâji cōo i jèpé wà Noa, êco na é nye papwicîri wà Pwidueé, â é nye pitère dèè. Â é iti i wànga, â rà cau udò diri mara é tâa kée. Â é cèikî kée, âna paari tâjè [é pai càcaa cèikî kà] pàra tèpa âboro gòropuu, na jèè pitèirà, ma naa wârimuru tàra. Â wà Pwidueé, âna é nama é târù na arao wà Noa, ma naa tée é pâ aupwényunyuâari kée. Cau coo diri pâ pwiibà, gée goro é cèikî kà Noa.

Abéraama

⁸ ††Wà *Abéraama, âna é cèikî naa goo wà Pwidueé. Â nye gée goro kaa é cèikî kée, na é pitère dà wà Pwidueé na ia é todèè. Â é pâra jii é napô kée, dàra é napô na ée mwa paari tée wà Pwidueé. Ba bwaa câé caa pâji tâmogòori wâna na é pâra naawé. ⁹ †††Una é tèepaa naa na pwi napô na é naa tée wà Pwidueé, â é wâro wè, goro cèikî, na wâ imwaano, ba é pwacèwii pwi pârame.

Â ru wàrapwiri mwara wà Isaaka, pwina naîè, ma wà Iakobo, pwi èrùé. Ba é *aupwataâboro na ia é pwa tà Abéraama wà Pwidueé, âna kà diri tèpa gòobèrèè mwara ††. ¹⁰ Ba é pwi âji napô na é pitapacîri wà Abéraama, âna é napô na é bari wà Pwidueé wiàra câbawâdé kée; napô na o tâa dàra gòiri awé.

¹¹ †††Wà Abéraama, ma wà tô wâdèè Sara, âna ru jèè du ijiao ma jiiatamu. Â wà Sara, âna é tô ilàri na é mwari—ba càcaa pâri ma pwa èpo kée. Éco na ru cèikî naa goo wà Pwidueé. Â nye gée goro kaa é cèikî kàru, na é pitâmari pwi nari èpo wà Sara ††. ¹² †††Â rà pâ nau dau wâru awé, tèpa naneèâboro, na pitèparà gée gooé. Â rà jèè wâru pwacèwii pâ írìcò nidò napwéretòotù, ma marawâ niboo bàrawià, na càcaa pâri ma jè pûra. [Ba pacoo, pwacèwii é auinabéaa kà Pwidueé.] Â guwà cōo, rà cau me gée goo wà pwi caapwi âboro, na ia é jèè nye po dau ijiao!

¹³ †††Wà Abéraama, ma Isaaka ma Iakobo †††, âna càra caa cōo diri [é pâ aupwényunyuâari na me gée goo] é auinabéaa kà Pwidueé, na rà bwaa wâro. Éco na rà nye cèikî taaci [pâ, o mwa nye coo na cè jè tòotù]. Â rà ipwâdèè, ba pwacèwii na rà cōo gée iti é pai pacoo wèè. Ba rà nye cau inapâpari diri pâ, rà po tèpa pârame co naa na pwi gòropuu bèeni.

¹⁴ Â wà tàpé na rà wàrapwiri târa é pai tura kàra, âna tèpa âboro na rà tàgère pâra dàra jè napô, na o mwa

§ 11.7 Genèse 6.13-22, 7.1; 1 Pétèru 3.20; 2 Pétèru 2.5 †† 11.8 Genèse 12.1-5 ††† 11.9 Genèse 35.12 †† Dernière phrase—Grec: Ba rà tòpi ma wàé é auinabéaa. ††† 11.11 Genèse 18.11-14, 21.2; Roma 4.19 †† Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina é cèikî kà Sara, naa na pwi nee tii bèeni. Éco na pàra tàpé, âna rà ina Abéraama. Â pàra tàpé mwara, âna rà inaru. †† 11.12 Genèse 15.5, 22.17 ††† 11.13 Genèse 23.4; 1 Chroniques 29.15; Psaume 39.13; 1 Pétèru 2.11 ††† Abéraama ma Isaaka ma Iakobo—Grec: Wà diri tèpa âboro-bà. Éco na càcaa ina diri tèpa gòobàra Abéraama na rà dau wâru, na inarà naa na nee tii 12.

âji napô kàra. ¹⁵ Â càra caa niimiri pwi jè napô na rà me géewê. Ba pwiri nye pâri ma rà wâjué còwâ naawê.

¹⁶ Ba rà niimiri é napô na dau wâdé jii cè jè napô ni gòropuu. Ba napô na wânidò napwéretòtù, na é pwabwàti ba kàra wà Pwidueé. Â wàépwiri é majoroé ma jè còo pâ, câé caa kamu goorà wà Pwidueé, na rà ina gooé pâ Pwidueé kàra.

¹⁷⁻¹⁸ †[Jèpwi mwara naa goo] wà Abéraama: É dau cèikî naa goo wà Pwidueé. Â é ina tée wà Pwidueé pâ, o mwa dau wâru cè tèpa gòobèrèè, na o mwa pitèparà gée goo pwina naîê, wà Isaaka.

Genèse 21.12

Éco na, gée na càùé, â é tacai é cèikî kée wà Pwidueé. Ba é tûâri tée pâ, na é pwa ârapwaaillò tée goo wà Isaaka. Â wà Abéraama, âna é [pipwabwàtié, ba na é] wàrapwiri. ¹⁹ ††Ba é cèikî pâ, pâri wà Pwidueé ma é pawâro còwâ tèpa bà. [Éco na é pacooé wà Pwidueé] â é naa Isaaka còwâ tà Abéraama. Â pwacèwii na é jèè wâro còwâ wà Isaaka ‡.

Isaaka

²⁰ ††Wà Isaaka mwara, âna é cèikî naa goo wà Pwidueé. Â nye gée goro kaa é cèikî kée, na é pacidòri nyuâa [tupédu naîê]—wà Iakobo ma wà pwi cièè, Ésaü. Â é naa tàru é aupwényunyuâari kée, na o mwa coo na cè jè tòotù na bwaa wà naigé.

Iakobo

²¹ ††Wàrapwiri mwara naa goo wà Iakobo. Ba é cèikî naa goo wà Pwidueé. Â béaa kàra pai bà kée, âna é dùué naa gòro é tâjò kée, â é pwamaina Pwidueé. Â é pwényunyuâari [tupédu èrùé] du naî Ioséfa. Â nye gée goro kaa é cèikî kée, na é wàrapwiri.

Ioséfa

²² †††Wà Ioséfa, âna é cèikî pâ, o gée na càuru é pai bà kée, âna wà Pwidueé, âna ée mwa popa é Ba kée, *Isaraéla, gée napô *Aigupito. Â nye gée goro kaa é cèikî kée, na é mara ina tà tèpa jènereé pâ, wiàna coo é pwi tòotù-bà, â rà mwa popa pâ wiàrà, é napudòé gée napô Aigupito ††.

Du nyaa ma caa kà Moosé

²³⁻²⁴ ††Wà du nyaa ma caa kà *Moosé, âna ru cèikî naa goo wà Pwidueé. Â nye gée goro é cèikî kàru, na càru caa pitère dàra é naèà kà Faraô, pwi ukai kà tèpa Aigupito. [Ba é tûâri pâ, naa tètàmwara diri tèpa nari èpo pao na pitèparà naa jaa tèpa Isaraéla.] Â ru naapwàniri Moosé, naa na âracié parui. Ba ru còo [gée goro] pai wâdé kàra naporomee [pâ, é jèè pitòrigarié wà Pwidueé ††. Â é pâmarié wà tò èpo kà ukai Faraô, â

† 11.17-18 Genèse 21.12, 22.1-14 †† 11.19 Roma 4.17 ‡ Â pwacèwii na é jèè wâro còwâ... é, Wàépwiri é jè ucina {ba kâjè}.

†† 11.20 Genèse 27.27-29, 39-40 ††† 11.21 Genèse 47.31-48.20

††† 11.22 Genèse 50.24-25; Exode 13.19 †††† Dernière phrase—Grec: Â é naa é pitûâ kée, naa goro é pâ dué. § 11.23 Exode 1.22, 2.2 †† Ru còo...pai wâdé kàra naporomee... Wà tèpa Isaraéla biu, âna rà cèikî pâ, é pai wâdé kàra naporomee pwi âboro,

é popaé, ba na èpo kée.] Â é pimaina too wà Moosé [naa na pwârawâ kà pwi ukai Faraô].

Moosé

Â wàé mwara, wà Moosé, âna é cèikî naa goo wà Pwidueé. Â nye gée goro kaa é cèikî kée, na tàutée na rà ina gooé pâ, é pwi èrù pwi ukai kà tèpa Aigupito.

²⁵ Â é tâa jaa [tèpa âji jènereé, wà tèpa Isaraéla] pwi Ba kà Pwidueé, na pàara na tubaèpà tàra na. Ba wâdé tée na é piaré wiàrà, jii cè pai ipwàdéé kée [jaa Faraô] na pwi wâro na èpà tà Pwidueé. Ba o càcaa gòiri pé ipwàdéé bèèpwiri.

²⁶ Â piècaarié, pwacèwii é pai piècaari Kériso—wà pwi *Mesia [na ia ée panuâé me wà Pwidueé, wâru pâ naja gée na càùé]. Ba wâdé tà Moosé pwiri jii cè pai tòpi kée diri pâ neaapiâ wà napô Aigupito. É wàrapwiri târa é càraé, ba é tà niimiri é câmaé na ée mwa naa tée wà Pwidueé.

²⁷ Â nye gée goro kaa é cèikî kée, na é [popa é Ba kée ba na rà] còobé gée Aigupito. Càcaa wâgotée goro cè pai putàmu kà ukai Faraô. Â é cimwü, ba é nye tàgére còo goro cèikî wà Pwina câjè caa còoé goro du ârapomeejè. ²⁸ †††Â nye gée goro kaa é cèikî kée, na é [tûâri târa é Ba kée pâ, na rà] pwa é *Paséka—rà tâmi é apwara goropwârawâ kàra goro é domii kàra nari mutô, ba na câé caa tatèrà i pwi *angela, na ia é tètàmwara tèpa ciàra èpo [naa napô Aigupito].

Tèpa Isaraéla

²⁹ ††Wà tèpa jooorojè, wà tèpa Isaraéla, âna rà cèikî naa goo wà Pwidueé, [na ia rà pâra wiâ wà Moosé gée napô Aigupito]. Â nye gée goro kaa é cèikî kàra, na jèè îgé é naigé kàra naa nawia Mii. Â rà tapàgà, tia na ére gée còwâ, [â rà cau udò]. Ba ûna rà pwârira wà [tèpa coda kà] tàpé Aigupito, â é cajipira i jawé, â rà cau mwü ma bà.

³⁰ †††Â wà tèpa Isaraéla, âna rà cèikî mwara naa goo wà Pwidueé. Ba nye gée goro kaa é cèikî kàra, na rà tabéaa goro é auba babé wâri napô, naa na 7 tòotù. Â é nye tûu kaa i auba.

Rahab

³¹ ††Wà Rahab, wà tô ilàri gòronaigé [wà Iériko] âna é cèikî naa goo wà Pwidueé. Â nye gée goro kaa é cèikî kée, na é tòpi wà i tupédu coda Isaraéla, na ia mara cùruru, ba na ru cai i ville. Ékaa na é udò [é tâa kée]. Éco na rà cau bà wà diri pàra tèpa âboro naa na ville, gée goo na càra caa tèpa pitère dà wà Pwidueé.

Wâru mwara pàra tàpé

³² ††O dà cèna go mwa ina còwâ mwara? Na càcaa pâri cè pàara ma go piwiâ diri [pâ pwina rà pwa, gée

âna câmu kée pâ, wâdé tà wà Pwidueé wàé. (Còo 1 Samuel 9.2; Luka 1.80; Apostolo 7.20.) ††† 11.28 Exode 12.21-30 †† 11.29 Exode 14.21-31 ††† 11.30 Josué 6.12-21 †† 11.31 Josué 2.1-21, 6.21-25; Jacques 2.25 †† 11.32 Juges 4.6-5.31, 6.11-8.32, 11.1-12.7, 13.2-16.31; 1 Samuel 1.1-25.1, 16.1-1 Rois 2.11

goro ê cèikî kàra—pwacèwii] wà Gidiona, ma Barak, ma Samasona, ma Jefté, ma Samuéla, ma wà diri tèpa *péroféta mwara:

³³ †Rà piétò jii pâ mwaciri wà pàra pwi;
Rà pa ê pitûâ goro âjupâra wà pàra pwi;
Rà [pwa ê pwina wâdé, â rà] tòpi ê pâ aupwényun-
yuâari [kà Pwiduée] wà pàra pwi;
Rà târi ê pwâra liô wà pàra pwi;
³⁴ ††Rà câtamwara pâ ânye na maina wà pàra pwi;
Rà udò jii [tèpa pièpàrirà, na pwa] na rà
tètàmwararà;
Rà tòpi ê nii ma gòò wà pàra pwi, na dau ticè nii
kàra, ba na rà piétò naa gòò paa, ma pagù ê pâ
pwâra paa na dau maina.

³⁵ †Napwa naa goo ê pàra ilàri, âna [gée goro ê cèikî
kàra, na] rà tòpi còwâ tèpa éarà, ma bàrarà, ma naîrà
†, na ia rà wâro còwâ gée na aubà.

Â napwa naa goo wà pàra tèpa âboro, [âna gée goro
ê cèikî kàra] na rà dau pidàpwicâarirà, na rà dau
tubaèpà târa naiirà [wà tèpa pièpàri Pwiduée] tiagoro
na rà nama rà bà. Â càra caa [panuâ ê cèikî kàra, ba na
o] tipirà. Ba rà jèè tà niimiri ê wâro gée na càuru ê
pwâra bà, na é mwa tòpi; wâro na dau piwéna awé [jii
ê wâro bèeni gòropuu].

³⁶ ††Wà pàra pwi, âna piècaarirà ma pâdirà goro
ubati. Â wà pàra tàpé, âna tòpòrà naa na karapuu ††,
ma piirà goro itupaò. ³⁷⁻³⁸ †††Â caamwara pàra pwi goro
atü. Â tòtamwara pàra tàpé goro tauwa. Â èti ba ârailu
pàra tàpé goro kiri.

Â napwa naa goo wà pàra tàpé, âna tubaèpà târa,
ma pwârirà gée na jè ére naa na jè ére. Â rà uru pâ naa
namaré, ma pâ gòrojaa, â ticè nao kàra. Â ticè neemu-
rurà, â rà coona co parawére mutô ma nani. Â rà
picârü wâna pâ pwâramara-atü, ma wâna pâ pwêe na
îri naa napuu. Â nye dau pwaée kàra kaa, â rà nye dau
maagé còo kaa. [Au, meaarirà!] Ba rà dau wâdé jii ê pé
gòropuu bèeni.

Rà cau tapacîri pwina jè tòpi

³⁹ [Wàéni ê êreê, co tèpa béedò]: Wà diri tèpa âboro
bèepwiri, âna rà cau cèikî diri naa goo wà Pwiduée. Â
gée goro ê cèikî kàra, â é inarà ba wâdé. Êco na nye
ticè gée goorà, cèna é nama tòpi na pwi pàara-bà, diri
[ê aupwényunyuâari]—i pwi ia é jèè mara ina wà
Pwiduée [pâ, na ée mwa naa târa i Ba kêe. ⁴⁰ Âna
gorodà?] Ba rà gére tapacîjè, [wàijè na jè bwaa wâro
nabà]. Ba wà Pwiduée, âna é jèè mara pwabwàti gée
na biu, pâ, na ée mwa cau nama jè tàrù ma tâbawée
na araé, wàijè naima ma wàilà. Â muru na dau wâdé
ba kâjè nabà ⁵.

† 11.33 Daniel 6.2–28 †† 11.34 Daniel 3.23–27 † 11.35 1 Rois
17.17–24; 2 Rois 4.25–37 †† Tèpa éarà, ma bàrarà, ma naîrà—é, Tè-
pa jènererà. Grec: Tèpa bà kàra. †† 11.36 1 Rois 22.26–27; 2
Chroniques 18.25–26; Jérémie 20.2, 37.15, 38.6 ††† 2e phrase—é, Â
tòpòrà naa na karapuu. Pwiri caapwi gomu goro âboro, é pwiri du
ârailu gomu. ††† 11.37 2 Chroniques 24.21 § Grec: Wà Pwiduée,
âna é jèè mara còo ê pwina dau wâdé ba kâjè jii pwiri, ba o càca

Jè ipwacèwii Iésu â jè cimwü

12 stJèè *paâjupâra tâjè ê cèikî kà diri tàpé na rà
pâbéaa kâjè na rà nye dau wâru awé kaa. Ê wâro
kàra, âna câmu ba kâjè st. [Pwacèwii na jè itàa na pi-
itaa.] Â wiàna wàrapwiri, co tèpa béedò, â wâdé na jè
panuâ tâjii diri cè nakake, na pacoo pai itàa kâjè. Â jè
tétâjii pâ èpà kâjè na cipajè! Â jè pipagòjè, ba na jè
nye tà itàa, naa na pidàpwicâari, tiagoro ê pwâadèrèe.

² Jè còo co wà Iésu, ba wàè na é pàara ê cèikî kâjè
gée na autapoo goo, â wàè na é wéaari, ba na o
tâbawée na pwâadèrèe. Ba é tòpi ê napâraê goro pai
pidàpwicâariê. Â é dau aré, â é bà naa goro *satau-
ro—ê pai bà na dau pwa kamu goo. Êco na é nama
piticèmuru naa goo ê pwi kamu bèepwiri, ba é tà ni-
imiri ê pai o ipwâdée kèe naa pwâadèrèe. Â [wà
Pwiduée, âna é jèè nama] é tâaboo naa gòro âji îê [ba
na é pitûâ kàra diri pâ muru].

³ Wâdé na jè niimiri ê pai pidàpwicâariê na rà
tubaèpà tée ma piècaariê wà tèpa âboro èpà. Ba wià-
na wàrapwiri, â o câjè caa pwaora, ma panuâ [ê cèikî
kâjè].

É picòjè Pwiduée ba é mearijè

⁴ Go tâmogòori pâ, rà pipaa dàwà wà tèpa âboro
èpà, pwacèwii na ia rà pwa tà Kériso. Â guwà dau tâa
na aré goo. Êco na bwaa câguwà caa pâji pwacèwiié
bwàti, tiagoro cè pai bà kàwà st ⁵ st††Â jèpwi mwara, go-
na guwà jèè ipwanauri pâ, é ina goowà pâ guwà tèpa
naîê, â é tòimiriwà [goro pai tâa na aré ma tòina
kàwà]? Ba é ina pâ:

*Pwi âji naîô wée,
gà tère Pwi Ukai na é picòowà.*

Gà cibwaa nama pièpà tâgà.

⁶ *É tòimiri diri tèpa âji naîê.*

*É pa-icòo diri tàpé
na wânümeè tàra. Proverbes 3.11–12*

⁷⁻⁸ stÉkaa na guwà tòpi bwàti ê pâ ârapupûra kà
Pwiduée, na é tûâri tàwà ê pâ muru. Ba é wàrapwiri tà
diri tèpa naîê. Ba wàilàapà pwi âboro èpo na câé caa
tòimiriê wà caa kêe? Â wiàna câé caa wàrapwiri tàwà
wà Pwiduée, â pwiri pai ina wèè pâ, câguwà caa tèpa
âji naîê. ⁹ Â wiàna jè papwicîri tèpa caa kâjè naani
gòropuu, na rà pa-icòo ma tòimiriê, â dau wâdé
mwara na jè tòpi na é tòimiriê pwi Caa kâjè na é
wânidò *napwéretòotù. Â o tâa tâjè ê *âji wâro st.

wâdé na é nama rà tâbawée jijjè. (Wàéni ê muru na dau wâdé ba
kâjè: Ba jè còo ê aupwényunyuâari kà Pwiduée na jè bwaa wâro
naani gòropuu, gée goo pai tâa kâjè naima ma wà Kériso.) †† 12.1
1 Korénito 9.24–25 †† 1re & 2e phrases—Grec: Rà tâbèepijè tèpa
paâjupâra na rà pwacèwii ê nee na maina. (Ucina goro é jéurà, ba rà
dau wâru awé.) †† Grec: Bwaa câguwà caa pâji cicara é èpà tiagoro
pai joro wàra domii {kàwà}. ††† 12.5–6 Job 5.17; Proverbes 3.11–12;
Auinapàpàri 3.19 †† 12.7 Deutéronome 8.5 †† Â o tâa tâjè é âji
wâro—é, Â jè mwa picòo pai wârori ê wâro na wâdé tée. Grec: Â jè
mwa wâro.

¹⁰ Ba wà tèpa caa kâjè, âna rà nye pa-icôo ma tòmiri-jè na ji pwi pàara na ûgé, wiâra câbawâdé ma auniimiri kàra. Êco na wà Pwidueé, âna é nye pitûâri ma picòjè, ba na é pitu tâjè [dàra gòiri]. Ba wâdé tée na jè pâ nau tèpa âboro na jè wâdé ma pwiçiri ma tâbawêe, pwacèwiié.

¹¹ †Âjupâra pâ, càcaa wâdé tâjè è ji pàara na jè tâa na è pai pitûâ ma picòjè. Êco na, wiàna jè tòpi bwàti, ma pidàpwicâarijè naa goo, â géé na càué, â o mwa pwa câmajè na o dau wâdé. Ba jè o mwa tèpa âboro kâra pinaanapô—tèpa ciburà pwa è pwina wâdé ma *târù.

Cimadò ma pagò du îgà na ora!

¹² ††Êkaa na [go jèpa ina tàwà jècaa pâ]:

Gà cimadò wài!
Pagò du îgà!
Mudàra cè nii
târa âgà na céca!
¹³ †Pâra wii naigé na tàrù!
Cibwaa pàgà jii!
[Pwa taaci na wâdé!]
Â o naa tâgà còwâ,
cè nii ma gòo,
wâgà na gà bee!
Â gâ o pâra ba tàrù!

Ciburà pitère dà Pwidueé!

¹⁴ [Wàèni pàra auptûâri kôo tàwà]: Guwà mudàra ma guwà wâro na pinaanapô ma tèpa âboro diri. Â guwà wârori è wâro na pwiçiri, ma wâdé tà Pwidueé. Ba nye po dau pwacòé ma guwà còo wà Pwi Ukai, wiàna câguwà caa wàrapwiri.

¹⁵ Guwà ipwacòoco! Guwà cibwaa naa càuwà naa goo è *pimeaari imudi kà Pwidueé, [ba o péa câguwà caa tòpi è aupwényunyuâri kêe]. Â guwà piwéariwà ma pitòmiriwà, ba péa ée tà wàawà naa jaawà cè jè pièpà †, na pwacèwii è murumwatò na èpà. Â é piawài goro ipâra pâ, â é tòpò pitiri è pwêe na maga.

¹⁶⁻¹⁷ † ††Â guwà ipwacòoco mwara, ba na o ticè géé goowà na é ipuu imudi. Â jèpwi mwara, âna guwà cibwaa pwaduwa kà Ésaü biu. Ba jè cau tâmogòori è jèkutà gooé. Ba é pwi ciàra èpo, na o tâa tée è aupwényunyuâri kà caa kêe. Â é icurié [imudi tà pwi jiié] naa goro caapwi ngapò utimuru co! Â géé na càué, [ûna é mwa còoina è pwina é pwa] â é picigòboo na ara caa kêe, ma dau i, ba na é ilari jiié còwâ è aupwényunyuâri kêe. Êco na jèe càcaa pâri. Â é tètâjiié wà caa kêe. Êkaa na guwà ipwacòowà! Â guwà cabaajimuru è pâ muru [na Mwaciri] kà Pwidueé!

† 12.11 Jacques 3.17–18 †† 12.12 Ésaïe 35.3 † 12.13 Proverbes 4.26 †† Cè jè pièpà—Pwiri è pièpà naa na pwâranümajè; pwiri pwi jè muru, é, pwi jè âboro na é tubatiâu è pinaanapô kâra picaatâ, ma tadàrùé. Munaa pai naa càujè naa goo wà Pwi Ukai, ma pai tàutâjè dàra cèikí naa gooé, ma pai pâra wiâra pâ duée imudi. (Còo Deutéronome 29.17.) †† 12.16 Genèse 25.29–34 ††† 12.17 Genèse 27.30–40

Jè pâmwünyabweri jaa pwiçiri

¹⁸ †††[Còo tèpa béeò, jè jèe pâ-mwünyabweri è jaa na càcaa pâri ma jè tii goo, ma còo goro du âraporomee-jè. Napwa naa goo wà tèpa jojoorjè, tèpa *Isaraéla biu, âna po dau wâgotàra na ia rà pâmwünyabweri i gòrojaa wà Sinai, ba na rà o tòpi pâ *Naèè kà Pwidueé. Ba rà còo naawé è doromara ânye, ma nee, ma bàutê. Â tii goorà è u kâra duée §. 19-20 †††Â rà tère airi tutu. Â é patûrarà [wà Pwidueé na] è pwâratùra na dau maina: [Pwiçiri na guwà pâra gò i jaa bèeni!] Wà pwi macii, ma wà pwi âboro cèna é tii goo, âna o cõtâmware è goro atù!

Exode 19.12–13

Â dau tâpwi kà tèpa Isaraéla, â rà tomara too tée pâ: «Éee! Gà coo, co Pwi Ukai!» Ba càcaa pâri ma rà tèreè, ²¹ ††tiagoo mwara wà *Moosé, [pwi a pitûâ kàra]. Ba é pwùkùru, ma céca goro pai wâgotêe.

²²⁻²³ Napwa naa gooè, âna jè ipwâdée, na jèe pâmwünyabweri è jaa [kà Pwidueé]—*Siona, na wânidò napwéretòotù. Â jè gére coo na è napò kà wà pwi a pitèi diri tèpa âboro, ma pwi a-ipawârojè ††. Â puràra pwâranümajè, ba jè jèe pwi pitapitiri kà diri tèpa âji naî Pwidueé ††—wàijè na jèe wii neejè naa na Tii kèe, [ba na o tâa tâjè è aupwényunyuâri kêe]. Â jè pi-caatâa ma wà diri tàpé na rà jèe bà ††, géé na biu, na wâdé tà Pwidueé wàilà—wà diri tàpé na ia é nama rà *târù ma tâbawêe na araé. Â rà cibèepijè è pâ *angela na rà dau wâru awé, na càcaa pâri ma jè pûra é jéùrà.

²⁴ †††Â jè jèe medari wà Iésu, wà pwi ia é pame tâjè è *aupwataâboro na bwaa âmuê, [na ia é jèe pwa wà Pwidueé] ba kâjè. Â é jèe pacoò wà Iésu goro pai joro è domii kèe [na ia é bà ba kâjè]. Â é domii kèe, âna é piwéna awé jii è domii ††† kà Abéla †††.

²⁵ 18Êkaa na guwà ipwacòoco, ba péa tàutàwà dàra pitère dà wà Pwidueé na é gére patûrawà! Ba ia càra caa udò jii è wârimuru, wà tèpa jojoorjè, tèpa Isaraéla, na ia rà naa càurà naa goo wà Moosé. Â wà Moosé, âna é pwi âboro pwacèwiié ¹⁹. Â o mwa wànau è wârimuru tà diri tàpé na rà naa càurà naa goo wà Pwidueé na é wânidò napwéretòotù?! ²⁶ 20Ba ia, [wà gòrojaa Sinai] na ia é nama gù napuu goro pwâratùra kèe. Â é jèe ina tâjè pâ: *Go o mwa tubagù còwâ è*

††† 12.18 Exode 19.16–20; Deutéronome 4.11–12 § Grec: Jèe câguwà caa pâmwünyabweri è jaa na pâri ma guwà tii goo, na pwa pé diopwaa kâra ânye goo, ma è nee, ma è bàutê, ma è ukârâduée. Ukârâduée—Tourbillon. †† 12.19 Exode 20.18–21; Deutéronome 5.22–27 ††† 12.20 Exode 19.12–13 †† 12.21 Deutéronome 9.19 ††† Pwi a-ipawârojè—é, Na é wâro. †† Âji naî Pwidueé—Grec: Tèpa ciàra èpo kà Pwidueé. Wâjaa tèpa Juif, âna wà tèpa ciàra èpo, âna rà tàpé na tâa târa è aupwényunyuâri na maina. †† Ma wà diri tàpé na rà jèe bà... Grec: Ma pâ nyuâa tàpé na rà tàrù, â na rà jèe tâbawêe. ††† 12.24 Genèse 4.10; Héberu 8.6 ††† Domii kà Abéla—é, Ârapwaaillò na ia é naa wà Abéla. ††† É domii kèe, âna é piwéna awé jii, è domii kà Abéla—Wà Abéla, âna pwi apâbéaa kà tèpa âboro na tètâmwararà. (Còo Héberu 11.4.) É pai joro wàra è domii kèe, âna pame è wârimuru kà pwi cièe, Kaina, na ia é tètâmware è. Êco na è domii kà Kériso, âna é pame è pai pwanauri wàra èpà kâjè diri, â é nama jè wâdé na ara wà Pwidueé. 18 12.25 Héberu 2.1–3, 10.26–29 19 Â wà Moosé, âna é pwi âboro pwacèwiié—Grec: {Moosé}, na é pwi âboro gòropuu. 20 12.26 Aggée 2.6

gòropuu diri. Â o càcaa gòropuu co, â o napwéretòotù mwara!

Aggée 2.6

27 Pai ina wèe pâ: O tiàu è gòropuu ma diri è pwina tâa na, ba muru na ia é tòpòrà wà Pwiduée. Êco è pâ muru na tâa jaaé, âna o tà tâa awé.

Mwaciri na o càcaa gù

28 Guwà còo, jè jèe tòpi [è autâa na] Mwaciri kêe na o càcaa gù! Êkaa na wâdé na jè dau pwaolé tée, ma pwa-mainaê. Â jè piênawéna kêe goro è wâro na pwicîri ma wâdé tée. Â jè dau papwicîriê, 29 †ba wà Pwiduée kâjè, âna è pwacèwii è ânye na tòotiàu diri è muru goo!

Bénabwé popai

13 Wâdé na guwà tà ciburà pimeariwà, pwacèwii tèpa aéjii. Ba wàépwiiri è pai pwa kà tèpa cèikî naa goo wà Kériso, tà tèpa béerà. 2 ††Â guwà tòpi bwàti tèpa âboro na rà me naa jaawà. Ba wà pàra tàpé, âna càra mu caa tâmogòori pâ, rà tòpi pâ *angela kà Pwiduée. 3 Â guwà niimiri mwara tèpa [cèikî béewà] na rà gére wâna karapuu, â guwà tâa na è aré ma wàilà, pwacèwii na wâguwà mwara na piwà. Â ipaiwà mwara naa goo tàpé na gére tubaèpà târa è naiirà—wâdé na guwà pwamaagé còo ma wàilà, pwacèwii na naiiwà na tubaèpà târa ‡.

4 ††Guwà tòimiri è pipaèwàdà kàwà. Â guwà cibwaa toomura—cibwaa cîa jii pa wâdàwà, é tèpa éawà. Ba ée mwa naa wârimuru wà Pwiduée tà tàpé na rà wàrapwiri, ma wà diri tàpé na rà ipuu imudi ma wà pàra tàpé.

É pitu tâjè Pwi Ukai

5 ††Guwà cibwaa pwa ma âra-nùmawà è mwani! Bwa! Guwà ipwàdée co, goro è muru na tà tàwà. Ba é jèe nye ina wà Pwiduée pâ: *O cãgo caa imwüru jiigà; â go mwa tà tòimirigà taaci.*

Deutéronome 31.6

6 †††Â gée goo kaa pwiri, â jèe câjè caa pidumapiè. Ba:

*É nye upao
wà Pwi Ukai kôo.
O càcaa wâgotôo
goo tèpa âboro.*

Dà cèna rà pwa tôo?Psaume 118.6

Wàépwiiri è popai na jè inapàpari naa na ipwàdée!

7 †††Guwà niimiri tèpa pitûâ kàwà naa na cèikî, na ia rà mara pame tàwà è popai kà Pwiduée. Â guwà naa nùmawà naa goo è pai wâro kàra, bau è aupwényun-yuâari na me goorà §. Â guwà ipwacèwii è cèikî kàra.

† 12.29 Deutéronome 4.24, 9.3 †† 13.2 Genèse 18.1-8, 19.1-3; Roma 12.13 ‡ Pwacèwii na naiiwà na tubaèpà târa—é, Ba wâguwà mwara, âna pwa naiiwà, é, Ba guwà bwaa wâro naani gòropuu ma wàilà, é, Ba pwiri o tubaèpà tàwà na cè jè tòotù na bwaa wâ naigé. Grec: Ba nye wâguwà naa na naiiri âboro. †† 13.4 Éféso 5.5

†† 13.5 Deutéronome 31.6,8; Josué 1.5 ††† 13.6 Psaume 118.6

††† 13.7 1 Korénito 4.16 § Aupwényunyuâari na me goorà—é, Pai bà kàra.

Pâra wiâ Iésu

8 Wà Iésu Kériso, âna é nye tà ipaiwà napwiri, ma nabà, ma dâra gòiri awé! 9 ††Guwà cibwaa tòpi imudi è pâ na jèpapara pupûra na ité. Ba rà péa ipa-imwüruwà. Ba nye êco è *pimeaari imudi kà Pwiduée, na é tâmogòori pagòo pwâranümajè, â càcaa cè pai pitère dâra kâjè pâ naèà goro è pâ utimuru. Ba pâ po dau piticèmururu naa goo è pâ pwiibà.

10 Pwa è *ârapwaaailò ††† kâjè [na é piwéna]. Â wà tèpa pwa ârapwaaailò ni gòropuu, âna ticé ère kàra géee goo. 11 ††Wàilà, âna rà mu popa me è domii kâra pâ macii na tètâmwara, naa na ére na dau pwicîri, ba na ârapwaaailò bépwanauri pâ èpà. Â è naii pâ macii-bà, âna cîri naa gòroigé †††, [naa na jè ère na wâiti jii è autâa kà tèpa âboro].

12 ††Wà Iésu, âna [wàé pwi ârapwaaailò kâjè. Â tètâjiié, â] é maagé còo, â é bà naa gòroigé jii ville. Â joro è domii kêe, ba na o cèitiri è pâ èpà kâjè, ba na pwéelaa [è pwâranümajè na ara wà Pwiduée].

13 ††Êkaa na wâdé na jè pâra wiâ Iésu, â jè tà tâa na è aré ma kamu kêe †††. Â jè còobé ma wàé jii è pai wâro kà tèpa âboro [na èpà] †††. 14 †††Ba è âji napô kâjè, âna càcaa wâna è pwi gòropuu bèeni na o tiàu. Ba é wânidò *napwéretòotù, â jè tàgère pâra naawé 18.

15 19Wàeni è pâ ârapwaaailò, na wâdé tà Pwiduée na jè tòpò na araé: Na jè pwamaina è nee, ma inapàpari pâ, é Pwi Ukai kâjè. 16 20Â jèpwi: Na jè pwa è pwina wâdé, â jè imeai tàpé na piticé kàra. Wàé kaa pwiri è âraimeai na wâdé tée.

Ipakîriwà ma pwapwicîri

17 21Wâdé na guwà ipakîriwà, â guwà pitère dà tèpa pitûâ kàwà [naa na cèikî]. Ba ée mwa tèira goowà wà Pwiduée. Â guwà nama rà ipwàdée goro è càrawà, â guwà cibwaa nama tòina pwâranümarà! Ba wiàna rà pikîri goowà, â o nye èpà ba kàwà mwara.

18 22[Tiagoro nabàni, co tèpa béee, âna] cãe caa pitòtibà è *pwâratûra-nigée-goobà. Â wâdé na guwà tà ciburà pwapwicîri ba kâbà 23, ba na o tà ciburà wâdé è càrabà naa na diri pâ ére. 19 Â jèpwi mwara, âna go tacoo goowà pâ, na guwà pwapwicîri, ba na o pâri ma go wâjué còwà wai naa jaawà.

† 13.9 Roma 14.17 ††† Ârapwaaailò—Grec: Aupwa ârapwaaailò (autel). †† 13.11 Lévitique 16.27 ††† Cîri naa gòroigé... Cãmu kâra pai tètâjii pâ èpà kâra è Ba. †† 13.12 Ioane 19.17 †† 13.13 Héberu 12.2 ††† Kamu kêe—Pai bà kêe naa goro satauro. (Còo Héberu 12.2.) ††† Jii è pai wâro kà tèpa âboro na èpà—Grec: Jii è ére na rà tâa wè wà tèpa âboro (hors du camp). Càcaa pai ina wèe pâ, jè wâro iti jii pàra tèpa âboro; wâdé na jè wârori è wâro na pwicîri, ma ité jii è wâro kàra na èpà, ba è âji napô kâjè, âna càcaa wâni gòropuu. Wâdé na jè pidàpwicâarijè, na rà tètâjiié, ma tubaèpà tâjè, ma piècaarijè, ba pâ muru na rà nye pwa tà Iésu. ††† 13.14 Héberu 11.10, 16, 12.22 18 2e phrase—Grec: Â jè pimudàra è napô na ée mwa tèepaa me. 19 13.15 Psaume 50.14, 23 20 13.16 Filipi 4.18 21 13.17 1 Tésalonika 5.12 22 13.18 Apostolo 24.16; 2 Korénito 1.12 23 Ba kâbà. Pwiri è pi-inaê còwà wà pwi awii è tii bèeni.

Aupwényunyuâari

²⁰⁻²¹ †Go ila wà Pwiduée, wà pwi a naa tâjè è pinaanapô, pâ, na é naa tàwà diri cè pwina tiàu jiiwà, ba na guwà pwa è câbawâdé kêe. Go ilari jiié pâ, na é wakè goowà, na é naigé mee wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, ba na o pwa cè pwêe goowà, na dau wâdé tée. [Â go pwamaina] wà Kériso, na é pwi a piwéaari-jè—wàijè na jè pwacèwii è pubu mutô kêe. [Ba é pi-panuâe ba kâjè tiagoro na é bà.] Â è domii kêe na ia joro, âna êkaa i pwi ârapwaailò na ia é pacoo è *aui-pwataâboro [kà Pwiduée] tâjè, na o tâa dâra gòiri awé. Â wà Pwiduée, âna é pawâroé còwâ gée na aubà. Üu,

† 13.20 Jérémie 32.40; Ézékiel 37.26; 1 Pétèru 2.25

wâdé na tâa tà Kériso è pai maina ma muugère dâra gòiri awé! Wâdé na wâra! Amen!

Ipicijii

²² Ico tèpa cèikî béèò, go ilari jiiwà pâ, na guwà tòpi bwàti è pâ autûâri kô naa na tii bèeni. Ba càcaa dau gòri, na go wii, ba na pagdòwà ma pamogdòri tàwà.

²³ Jèkutâ wâdé goo pwi béèjè Timotéo. Ba é jèe còobé gée na karapuu! Â wiàna é tèepaa me wài naani, â ée mwa me wiâò wiàna go caiwà.

²⁴ Guwà naa bwàcu kô tà tèpa pitûâ kàwà naa na wâra pwapwicîri, bau tèpa cèikî diri. Â rà naa bwàcu kàwà mwara diri tèpa cèikî ni napô Italie.

²⁵ Wâdé na tâa jaawà è pimeari imudi kà Pwiduée!

Cidòri nyuâawà!

Jacques

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Jacques, pwi jii wà Iésu. Caa caa pwi jè ârapàara tèpa 12 a câmu na é bwaa wâro wà Iésu, êco na, gée na càùé, â é jèe pwi *apostolo ma pwi âboro imaina naa jaa tèpa cèikî wâ *Iéusaléma. (Còo naporomee 15 ma 1.19; 2.9.)

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 43 ma 48, béaa kâra ipitiri maina kà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri wâ Iéusaléma na naja 50. (Còo naporomee 15.) Munaa pwi pâbéaa kâra tii na wii naa na *Âmu Aamwari .

É wii tâi?

Tà tèpa *Juif na rà cèikî naa goo wà Iésu, na rà wâro wâgòroigé jii napô *Judée. (Còo 2.9–11; 8.1–4.)

Cina é wii?

Rà dumapiê wà pàra tèpa cèikî, ba rà tâa na aré (1.2,12; 5.11,13). Pwiri gée goo na, wà tàpé na càra caa cèikî, âna rà tubaèpà tàra. Â é wii wà Jacques, ba na é pagòorà ma patâmarù pwâranûmarà.

Jèpwi mwara, âna pwa pâ pitòocia nabibiu kà tèpa cèikî, â é wii, ba na rà nabwé (4.1). Jèpwi mwara, âna é pwacòo wà tèpa cèikî na dau pwa neemururà, pâ, càcaa wâdé pâ tûâ kâra, tà tàpé na piticè neemururà (5.1–6).

Dà ère é tii bèeni?

Wàéni pàra aupitûâri kà Jacques naa na tii bèeni:

- Wâdé na jè cimwü naa na cèikî kâjè, na jè tâa na aré;
- Wâdé na jè pwapwicîri naa na cèikî;
- Jè ilari jii wà Pwiduée é autâmogòorimuru, ba na é tòpò pâ pwêe, naa na wâro kâjè—ipakîri, pinaanapô, ma tânana;
- Wâdé na jè wârori é wâro na pwicîri ma wâdé tà Pwiduée;
- Jè ipwacòoco é ûmemeejè, ba muru na dau pwa nii kêe, wiàna târa wâdé, é, wiàna târa èpà.
- Wiàna jè ina pâ jè tèpa cèikî, â wâdé na jè paari pâ nye âjupâra é cèikî kâjè, goro é pâ càrajè na wâdé, ma é pimeaari kâjè, â càcaa goro popai co.

Pwa pàra tàpé na rà niimiri pâ, é bénabwé kâra pâ popai bèepwiri, âna é cicara é popai kà Paulo. Ba é ina wà Paulo pâ, jè udò ma tâa tâjè è *âji wâro, gée goro é cèikî co, â càcaa goro é pwina jè pwa. (Còo 4.1–3.) Wàéni é âjupâra goro du auniimiri bèepwiri: Âjupâra é pwina é ina wà Paulo, ba nye dau pwacòé ma wâdé tà Pwiduée wàijè, gée goro é wakè kâjè. Êco na âjupâra mwara é pwina é ina wà Jacques. Ba wiàna é cèikî kâjè, âna âjupâra, â o pwa cè câmu kêe—è pâ wâdé na jè pwa.

Pai pitàgoo tii kà Jacques

Ipwabwàcu

Wâdé na jè cimwü naa na tacai

Gà tère, â gà pwa

Guwà cibwaa pwaké goro âboro

Tûâ kâjè, âna paâjupâra cèikî kâjè

Iputàmu ma pièkâa naa na picaatâa

Patère tèpa pwa neemururà

Bénabwé popai

Ipwabwàcu

1 [†]Wâgo Jacques, pwi ênawéna kà Pwiduée ma Pwi Ukai Iésu *Kériso, [âna go pwa tii. Go wii] tàwà, wâguwà diri tèpa âboro naa na è Ba kà Pwiduée ^{††}, na pa-ipiinariwà naa na gòropuu diri. Bwàcu kàwà diri!

Wâdé na jè cimwü naa na tacai

2 [‡]Wâdé na guwà ipwadée, co tèpa aéjii kôo, wiàna tèepaa mariwà è pâ na jèpapara tacai ma aré! ³ ^{††}Ba jè tâmogòori pâ, è tacai, âna é nama jè pidàpwicâarijè, [â é paari è âji pai pwa goro è cèikî kâjè]. ⁴ Â wâdé na [jè tà gòo ma cimwü naa na diri pâ muru, ba na] è pidàpwicâarijè, âna tòpò diri è pwêe [naa na pwâranümajè]. Ba jè o tâbawêe ma pwényuâa naa na diri pai pwa goo, â o ticè jè muru cèna tiàu jaajè.

Jè ila Pwiduée naa na cèikî

5 ^{‡‡}Wiàna nūmagà goo è autâmogòorimuru kà Pwiduée, â gà ilari jiié co! Â ée nye naa tâgà. Ba é pwi a naa, naa goro piticémuru naa goo, â câe caa putàmuri tàpè na rà ilari jiié. ⁶ Êco na wâdé na gà ilari naa na cèikî, â gà cibwaa pidumapié. Ba wà pwi âboro na é pidumapié, âna é pwacèwii è nawia, na ngaurié è pwéretòotù. ⁷⁻⁸ Ba é nye tà pòbiié, â câe caa tòpò è cèikî kèe naa goo è pwina caapwi. Â nye dau pwacoé kaa na é tòpi cè jè muru jii Pwi Ukai!

Ticémuru naa goo neemurujè

9 Wiàna ticè neemurugà, co pwi aéjii naa na nee Kériso, â [go ina tâgà pâ] gà tagòtùgà ma ipwadée! Ba dau pwamuru naa googà naa na pai còo kà wà Pwiduée, [â pwa mwato'gà wâjaaé].

10 ^{‡‡‡}Wà tàpè na dau pwa neemururà ^{‡‡}, âna wâdé na rà ipwadée wiàna é pakîrìrà wà Pwiduée. Â [wâdé na rà tà niimiri pâ] o mwa tiàurà, wàra murumwatò. ¹¹ Ba, na é ègòdò i tòotù, âna é dau té, â rà tûuboo è pâ mué, â marü, â jèe tiàu è pai muugère kàra. Â rà o wàrapwiri mwara wà tàpè na pwa neemururà. Ba o nye tiàurà kaa, bau diri pâ wakè kàra [§].

Na gà pwa na èpà âna nye wâgà

12 Cidòri nyuâa pwi âboro na é cimwü ma pidàpwicâarié, naa na pâ tacai. Ba wiàna é piétò, â ée mwa tòpi è pumara wakè kèe—bwe korona târa wâro ^{§†}, na ia é jèe ina béaa Pwi Ukai, na ée mwa naa tà tàpè na rà mearié. ¹³ Wiàna tacaigà, â gà niimiri pâ, na gà pwa na èpà, â gà cibwaa ina pâ, wà Pwiduée na cùrugà! Cà-

† 1.1 Mataio 13.55; Apostolo 15.23; Galatia 1.19; 1 Pétèru 1.1
 †† Tèpa âboro naa na è Ba kà Pwiduée—Grec: Tèpa 12 wâao. Ê 12 wâao, âna è Ba Isaraéla (tèpa Juif) na ia tadidirà naa na pâ jèpa ére. Ê wii wà Jacques tà tèpa cèikî naa goo wà Iésu. ‡ 1.2 Roma 5.3-5
 ‡† 1.3 1 Pétèru 1.7 ‡‡ 1.5 Proverbes 2.3-6 ‡‡† 1.10 Ésaie 40.6-7
 ‡‡‡ Wà tàpè na dau pwa neemururà—Pwiri wà Jacques, âna é patùra wà tèpa cèikî na dau pwa neemururà, é, pwiri è ina wà tàpè na càra caa tèpa cèikî. § Bau diri pâ wakè kàra—é, Na rà bwaa gére pwa pâ wakè kàra. §† Bwe korona târa wâro—Còo 2enote goo Auinàpàri 2.10.

caa pârijè ma jè cùru Pwiduée, ba na é pwa na èpà; â càcaa pâri ma é cùrujè ma jè pwa na èpà! ¹⁴ Bwa! Nye è èpà na pwâranümajè, na é datijè ma jè pwa è pâ tûâ na èpà. ¹⁵ Â wiàna câjè caa pacoo wài è pâ câbawâdé bèepwiri, â rà o nye cipu goojè; â è pwêe, âna pâ tûâ na èpà. Â è pâ tûâ na èpà, âna rà pimaina too naa goojè, â è pwêe, âna è maagé bà!

¹⁶ Wâdé na guwà tâmogòori bwàti, co tèpa âji béèò, pâ:

17 Diri pâ pwina pwényuâa, âraimeai na tâbawêe, na boome naa jaajè géenidò jaa Pwiduée, pwi a tòpò è pwéelaa, [pwi ukai kâra tòotù, pwi apooro parui, pwi caa kâra îricò] ^{§††} Ticè bàutè gooé; Ticè cèna gù naa gooé géé na biu; É tâa na pai tâa kèe, dàra gòiri awé!

18 ^{§†}É panuâ me tâjè è popai na âjupâra, ba na o tâa tâjè è *âji wâro, géé goo è popai-bà. Ba è câbawâdé kèe, âna, na [jè tèpa âboro kèe. Â] pwamuru naa goojè jii diri è pâ pwina é tòpò, pwacèwii tèpa pâbéaa kâra piûnya [na jè naa tée còwâ].

Gà tère â gà pwa!

19 Guwà jèpa tère bwàti è popai bèeni, co tèpa âji béèò:

Tàpiri taaci du pwâranyürugà; Tàpo târi pwâgà; Naaco putàmù.

20 ^{§††}Ba è pwâra putàmù kâra âboro, âna o càcaa pacoo è pâ tûâ na wâdé tà Pwiduée. ²¹ ^{§†}Â gà naaco diri è tûâ na miiri, â gà tètâjii è èpà géé na pwâranümagà, ba é péa dipitirigà. Â gà tòpi naa na ipakîri è popai, na ia é jèe câmi naa na è pwâranümagà wà Pwiduée. Ba dau pwa nii kâra è pwi popai-bà, târa ma pa-udògà [ma naa tàgà è âji wâro].

Gà tère popai â gà wârori

22-23 ^{§†}Gà tère è popai, â gà wârori! Wiàna gà pwi a po tâmaari co, â gà pwi a-imwüru! Ba pwacèwii na gà pi-ciânu naa na garaaci, ²⁴ â ûna gà pâra, â gà ipwanauri è pwina gà còo! ²⁵ ^{§§†}Êco na cidòri nyuâagà, wiàna gà pa cè pàara'gà, ma gà niâ naa na è naèà kà Pwiduée. Ba wàèpwiri è pwi popai na tâbawêe, â pârié ma é tipigà jii è pwina piigà. Â wiàna gà nye po tâa goo è naèà

§†† Pwi ukai kâra tòotù...caa kâra îricò—Grec: Pwi caa kâra pâ pwéelaa. Ba wà Pwiduée, âna é tòpò è pwéelaa, ma diri pâ muru naa napwéretòotù na pwa pwéelaa kâra. §† 1.18 Ioane 1.13
 §†† 1.20 Ecclésiaste 7.9 §† 1.21 Kolosé 3.8; 1 Pétèru 2.1 §† 1.22 Mataio 7.26; Roma 2.13 §§† 1.25 Roma 8.2; Jacques 2.12

kêe, â gà wârori, â o mwa pwa ê *aupwényunyuâari'gà gée goo. Êco na o nye ticè, wiàna gà po tère co ma imwüru jii.

²⁶ †Wànau, gona gà tàmogòori bwàti pâ naèa na pwapwicîri? Gà tère! Wiàna câgà caa pitòimiri ê ûmemeegà ††, â gà pwi a-imwüru, â piticèmuru naa goo pai pwapwicîri'gà! ²⁷ Â wàeni ê pai pwapwicîri na *târù ma wâdé tà Pwiduée Caa kâjè: Na gà pitu tà tàpé na ticè nyaa ma caa kâra; â gà patâmarù pa dâpwà, naa na pai tâa na aré kâra. Â gà pâra jii ê pâ tûâ na mi-iri ni gòropuu.

Guwà cibwaa pwaké goro âboro

2 †Tèpa aéjii kôo wée, wâguwà na guwà cèikî naa goo wà Pwi Ukai Iésu Kériso, na é dau maina ma muugère, guwà cibwaa pwaké goro âboro! ²⁻³ Guwà jèe niimiri cai ni: Ru tèepaa naa na ipitiri kàwà cè du ârailu âboro. Wà pwi jèpwi, âna tâa goro îê mwani mii, â dau wâdé kaa ê ârabwée kêe. Â pwiri gà dau ipacè naa gooé, â gà ina tée pâ: «Pwi ukai, gà me ma gà tâa ni, na autâa bèeni tâa béaa.»

Â wà pwi jèpwi, âna ticè kêe, â é coona dòro ârabwée. Â gà [pwaé, ma] ina tée pâ: «Kaa! Naaco autâa, co pwini, â gà tâaboo naapwiri napuu ††.» ⁴ Wiàna gà wàrapwiri, â gà pinadârù âboro, goro ê auniimiri'gà na càcaa *târù.

⁵ †Guwà tère cai ni co, tèpa béeò! [Cidòri nyuâa] tàpé na ticè kâra naa na pai còo kâra pâ âboro wâni gòropuu! Ba wà Pwiduée, âna é jèe pitòrigarirà, ba na o tâa târa pâ aupwényunyuâari na wâru naa na Mwaciri kêe, gée goo ê cèikî kâra naa gooé. Ba wàépwi è auin-abéaa tà tàpé na rà mearié.

⁶ Â wâguwà, âna gorodà na guwà ipwatétéri târa! Gona [guwà ipwanauri pâ] wà tèpa pwa neemurà na rà pwa kûu tàwà ma tûra ba gòo tàwà? Â gona càcaa wàilà na rà dàtiwà naa na wâra pitèimuru, [ba na rà popa mwani kàwà]? ⁷ Â càcaa wàilà na pi-ina ba èpà è nee [Iésu Kériso] na dau pwényuâa, â na tuneewà goo, [wâguwà tèpa cèikî naa gooé]?

Gà meari diri tèpa âboro

⁸ ††Gà còo, jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: Gà meari tèpa âboro††pwacèwii è pai pimearigà còwâ.

Lévitique 19.18

Wàépwi è naèa na piwéna, ba naèa kâra Mwaciri [kà Pwi Ukai kâjè]. Â wiàna gà pitère dâra bwàti, â muru na dau wâdé. ⁹ †Êco na, wiàna gà pipwaké goro âboro, â gà ègòjai pwi naèa bèepwiri ††, â gà gére pwa na èpà, â ée pitèigà i naèa.

¹⁰ ††Matâra pâ, gà pâra wii bwàti diri ê pâ aupitûâri naa na *Naèa [kà *Moosé]. Êco na, wiàna gà ègòjai è ji

† 1.26 Psaume 141.3 †† Wiàna câgà caa pitòimiri ê ûmemeegà—Pai ina wèe pâ, wiàna gà nye tà paòmaa taaci è pwâgà. † 2.1 Apostolo 10.34; Jacques 2.9 †† Gà tâaboo naapwiri na-puu—Grec: Gà tà cima pwiri, é, gà tâaboo naapwiri napuu. †† 2.5 1 Korénito 1.26–28 ††† 2.8 Mataio 19.19; Galatia 5.14 ††† Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tàmwünyabwerigà, é, pwi jèneregà. § 2.9 Deutéronome 1.17 †† Pwi naèa bèepwiri—é, Ê Naèa kà Moosé. ††† 2.10 Mataio 5.19

aupitûâri na caapwi co, â pwacèwii na gà ègòjai diri ê Naèa! ¹¹ ††Ba wà Pwiduée, âna ia é ina naa na Naèa pâ: Gà cibwaa toomura (gà cibwaa cîâa jii tô wâdâgà, ma pwi éagà).

Exode 20.14

Â pwiri gà pâra wiâra. Êco na, ia é ina mwara pâ: Gà cibwaa tètâmwara âboro.

Exode 20.13

Â [pwiri gà pwi a pâra wiâra diri pâra naèa, èco na] wiàna gà tètâmwara pwi jèe âboro, â gà nye pwi a-ègòjai diri ê Naèa.

¹² ††Nâpwa naa gooje, âna jèe pâra wiâra i naèa na é piwéna jii ê Naèa kà Moosé, ba i naèa goro ê pimeari na ia é jèe tipijè ma naa târù kâjè còwâ. Â o pitèijè goro pai pitère dâra kâjè i naèa bèepwiri. Â wâdé na gà ciburà pitaniimiri pwiri, naa na diri pâ popai'gà ma tûâ'gà ††.

¹³ ††Ba wiàna câgà caa meari pâra tàpé [ma pwanaurirà] â o câgà caa pâmari è pimeari [ma ipwanauri] naa na aupitèimuru kà Pwiduée. Êco na, wiàna gà pwi a-imeari, â gà pwanauri tèpa âboro, â gà mwa pâ-mari pâ, wà Pwiduée, âna o câé caa pitèigà; â ée nye mearigà ma pwanaurigà †††.

Tûâ kâjè âna paâjupâra cèikî kâjè

¹⁴ Tèpa aéjii kôo wée: O dà cè pumee tâgà, wiàna gà ina pâ gà pwi a cèikî, â ticè tûâ na wâdé na gà pwa? Gona [gà niimiri pâ] nye gée goro è pé cèikî na wàrapwiri, na o pa-udògà [naa na *âji wâro]? ¹⁵ ††Wiàna pwi jèe a cèikî béegà, âna ticè ârabwée ma uti kêe, ¹⁶ â gà po ina tée co pâ: «Ée mwa *pwényunyuâarigà wà Pwiduée. Wâdé wiàna pwa ârabwée ma uti'gà!» â wiàna câgà caa imeaié, â o nye piticèmuru naa goo pâ popai'gà! ¹⁷ Ê pwi cèikî na wàrapwiri, na ticè tûâ bé-paâjupâraè †††, âna pwi cèikî na piticèmuru naa goo.

Cèikî na ticè pwèe âna pwâ

¹⁸ ††Pwiri gà mwa ina tóo pâ: «Wâdé, ba wà pwi jèpwi, âna tâa tée è cèikî; â wà pwi jèpwi, âna é pwi a pwa pâ tûâ na wâdé.» Â go tòpi tâgà pâ: «Gà wànau târa cè pai paari tóo pâ, âjimuru è cèikî'gà, wiàna câgo caa còo naa na wâro'gà?» Bwa, po dau pwacoé! Â wâgo, âna go mwa paari tâgà goro pâ tûâ kôo, pâ, pwa pwâra è cèikî kôo. ¹⁹ Gona [gà niimiri pâ, go o mwa câdirigà gée goo na] gà cèikî pâ, pwa cè Pwiduée na é caapwi co? Pwiini! Wà tèpa duée, âna rà nye wàrapwiri mwara. Â wàilà, âna rà céca goro pai wâgotàra! ²⁰ Pwi a-imwüru wée, gà mwa tàmogòori wiidà pâ, piticèmuru naa goo è cèikî, wiàna câé caa tèepaa na cè tûâ cèna wâdé?

§† 2.11 Exode 20.13–14; Roma 13.9 §†† 2.12 Galatia 6.2; Jacques 1.25; 1 Péteru 2.16 §† Grec: Wâdé na popai'gà ma tûâ'gà, âna càra tàpé na o pitèirà wiâra è naèa na é naa è târù. §† 2.13 Mataio 5.7, 18.32–35 §†† Dernière phrase—Grec: Ê pimeari, âna piwéna jii è pitèimuru. §†† 2.15 1 Ioane 3.17 §†† Bèpaâjupâra—En attestation, ce qui confirme. 18 2.18 Galatia 5.6

Cèikî kà Abéraama ma Rahab

²¹ †Gà jèe niimiri cai wà *Abéraama, pwi jooorojè. Gorodà na wà Pwiduée, âna é nama é *târù na araé? Gée goo ê tûâ kà Abéraama, na ia é tòpò wà Isaaka, pwina naîê, naa gòro è aupwa *ârapwaaîlò. ²² ††Ba é pwi a cèikî [naa goo wà Pwiduée] â é pacoo goro è tûâ kêe, [ê pwina é ina têe wà Pwiduée]. Â gà còo pâ, nye è tûâ kêe na é nama tâbawêe è cèikî kêe. ²³ †Wàépwi è pai ina wàra è nee Tii Pwicîri na ina pâ: *Wà Abéraama, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée, â gée goro è cèikî kêe, âna wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é târù na araé.*

Genèse 15.6

Â é ina gooé wà Pwiduée pâ, é pwi bée.

²⁴ Gà còo, wâdé tà Pwiduée wàijè, gée goro è pwina jè pwa, â càcaa gée goro è pé cèikî [na ticè pwêe].

²⁵ ††Jèpwi mwara, âna wà Rahab, tô ilàri gòronaigé, wâna [ville Iériko]. Âna gorodà na wà Pwiduée, âna é nama é târù na araé? Gée goo ê tûâ kà Rahab. Ba é tòpi tupédu coda *Isaraéla [na ia ru cai pwàniri i ville. Â é naapwàniriru jii tèpa coda kà tàpé Iériko] â é mwa panuâru còwâ naa jè naigé, â càcaa còoru.

²⁶ [Wàéni è èreè, co tèpa aéjii kòo]: Ê naiiri âboro, âna é bà, wiàna tiàù è nyuâa na. Âna é wàrapwiri mwara è cèikî. Ba é bà, wiàna ticè tûâ na wâdé.

Iputàmu ma pièkâa naa na picaatâa

3 Tèpa aéjii kòo wée, guwà cibwaa nama guwà wâru na guwà tèpa pacâmuri âboro [goro è popai kà Pwiduée pwacèwiibà]. Ba guwà tâmogòori pâ, o pi-wéna cè pai o tèibà kêe.

Ipwacôoco ûmemeejè

² Âjupâra pâ, o cau tagabijè ††, wiàna jè pwa na èpà, naa na jèpapara pai pwa wée. Êco na wà pwi âboro na é tâmogòori tòimiri è ûmemee, âna é tâmogòori pitòimiriè bwàti na diri pâ muru. ³ Gà còo, jè naa paò na pwâra òoci, ba na é pitère dàjè, ma jè cau dàbii diri è naiié. ⁴ Pwacèwii è wànga, na jè dàbiié goro è ji ârawànga na dau kîri. Â ipaiwà, wiàna dau maina i wànga, â wiàna é cètùué è pwéretòotù na dau maina. ⁵ Ê wàrapwiri mwara i ûmemeejè, ba ji muru na dau kîri, êco na é pi-ina kêe, naa goro è pâ muru na dau maina.

É pwacèwii ânye

Gà còo, è ji caapwi nari ânye, âna é nama po tòo diri è jè ére na dau maina. ⁶ †††Â ipaiwà naa goo è ûmemeejè, ba pwacèwii nari ânye, na pâri ma é tòo diri è naiijè. Ba é pwi a pa popai na èpà, â é nama dipitiri è wâro kâjè è èpà kêe. Ba é ânye na udàrù gée na ânye maina kà *Caatana!

† 2.21 Genèse 22.9–12 †† 2.22 Hébéru 11.17–18 † 2.23 Genèse 15.6; 2 Chroniques 20.7; Ésaïe 41.8 †† 2.25 Josué 2.1–21; Hébéru 11.31 †† Tagabia—Coincer. ††† 3.6 Mataio 12.36–37, 15.11, 18–19

⁷ Jè tâmogòori pitûâ kâra diri pâ na jèpapara macii, ma marü, ma ârawéa, tiagoro pâ âûtòo ma dòèa.

⁸ †††Êco na nye ticè âboro na tâmogòori ma é pitûâ kâra è ûmemee. Ba [é pwacèwii è macii na é dau piuti. Â] jè bà goro è auru è poropwêe.

⁹ Gée goo è ûmemeejè, âna jè pwamaina wà Pwiduée. Â nye gée gooé mwara, na jè tojii wà pwi âboro, na é tòpò wà Pwiduée naa na ânuuè! ¹⁰ Gée na pwâra âboro na caapwi, âna é còobé me è aup-wényunyuâari, ma è tojii.

Tèpa âji béeò wée, càcaa *târù wiàna wàrapwiri! ¹¹⁻¹² Wâna, ru pipò naima è jawé na, ma jawé maa, na pwârapò na caapwi? Bwa! Gona è *upwâra wâi, âna é tòpò cè pwâra dipâa †; â è nyara dipâa, âna é tòpò cè pwâra wâi? Bwa! [O nye pwacèwii ma wàrapwiri] co tèpa aéjii kòo!

Gà ipakîri ma tànana

¹³ Gona gà niimiri pâ, gà tâmogòori pitèi bwàti pâ muru? Wâdé na gà paari è autâmogòorimuru goro pâ tûâ'gà. Gà pwa è pwina wâdé ma târù, naa na ipakîri ma tànana. [Ba wàépwi è pwâra upwâra na me gée goo è âji autâmogòorimuru.]

¹⁴ Êco na, wiàna dipitiri è pwâranûmagà è ipwagoo ma iau, â wiàna nûmagà na gà ciburà piwéna jii para tàpé, â gà cibwaa pi-ina kâgà [goro è autâmogòorimuru'gà] ba tiàù âjupâra na.

¹⁵ Ba é pé 'autâmogòorimuru' na wàrapwiri, âna cà-caa muru me gée goo [wà Pwiduée] na wânidò *nap-wéretòotù. Ê me gée goo è pâ câbawâdé na èpà kâra naiiri âboro wâni gòropuu. Â wà Caatana kaa, na tòpò naa na pwâranûmajè! ¹⁶ Â wâna tâa wê è ipwagoo bau è iau, âna é wée mwara è iputàmu ma pitaèkâa, ma diri pâ na jèpapara tûâ na èpà.

Tûâ kâra âji autâmogòorimuru

¹⁷ Wà pwi âboro na é wâbé goro è autâmogòorimuru kà Pwiduée, âna ticè èpà na pwâranûmee. [Wàéni pâ tûâ kêe:

É pwi âboro na pwicîri è wâro kêe];

É pwa diri gée na âji pwâranûmee;

É pwi a pwamuru diri tèpa âboro, â câé caa pwaké goorà;

É pwi a tère bwàti para tàpé, naa na ipakîri;

É pwi a moo naa na pai tòpi kêe târa;

É pwi a meari tàpé na rà tâa na géaa;

É pwi âboro na dau wâru kaa pâ pwâra upwâra na wâdé naa na wâro kêe.

¹⁸ †††Wà tàpé na rà wàrapwiri, âna rà picâmi è pinaanapô, â jè cau piûnyari diri è pwêe—è târù ††† ma piwâdé naa jaajè.

††† 3.8 Roma 3.13 § Cè pwâra dipâa—Grec: Cè pwâra olive. ††† 3.18 Mataio 5.9; Hébéru 12.11 ††† Ê târù—Justice. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâdâra tii.

Tûa na èpà kâra gòropuu

4 †Rà me gée gorodà pà iputàmù kàwà, ma è pà pièkâriwà? Nye me gée goo kaa pà câbawâdé na èpà, na rà gére pipaa na pwâranümawà! 2 Wiàna dau nümagà goo cè jè muru, na ticè kâgà goo, â gà piboo goo pwi jèneregà, na pwa tée. Â gàu piputàmù ma pitòcia ma wàé, ba na o tâa tâgà, tiagoro na pwa na gà pòtàmwereé!

Pwiri nye ticè kâgà, ba câgà mu caa ilari jii wà Pwiduée! 3 Êco na, wiàna gà ilari jiié, â o câgà caa tòpi, ba gà ilari goo è pwâranüma na èpà. Ba gà mudàra è pà muru na o wâdé tâgà co, wiàra pà câbawâdé na pitûâ'gà!

4 ††[Gà ina pà gà pwi âboro kà Pwiduée, êco na] gà naa è pwâranümagà tà pwi jèpwi, â gà pwacèwii pwi âboro na é cîa jii tô wâdè. Gona câgà caa tâmogòori pà, wiàna gà pwi a wâdéari [pà tûa na èpà] kâra gòropuu bèeni, â gà pà nau pwi a cicara wà Pwiduée?! 5 Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri † pà, wà Pwiduée, [âna dau wânümee goo] ba é tòpò naa goo è *Nyuâaè Pwicîri kèe, na dau wânümee gooé †. É, pwiri guwà niimiri pà piticèmuru naa goo è auwii bèepwiri?

Ipakîriwà na ara Pwi Ukai

6 ††É *pimeari imudi kà Pwiduée, âna é dau piwéna awé. Ba wàéni jè auina naa na Tii Pwicîri:

*Pwiduée, âna é cicara
tèpa ipwamainarà.
É naa pimeari
tà tèpa ipakîrirà. Proverbes 3.34*

7 ††Â wiàna wàrapwiri, â guwà ipakîriwà, na ara wà Pwiduée, â guwà pitère dèe. Â, na guwà cicara wà *Caatana, â ée uru jiiwà. 8 ††Guwà me naa jaa wà Pwiduée, â ée mwa tâa goowà. Â wâguwà na guwà bwaa pwa na èpà, âna guwà cèitiri è èpà gée na è wâro kàwà! Â wâguwà na pitadàrù è pwâranümawà, âna guwà piênawéna kà Pwiduée naa na diri è pwâranümawà 9!

9 Nabwé èa ma ipwàdée kàwà! Guwà i ma pijinünù goro è èpà kàwà! 10 ††Guwà ipakîriwà naa naporomee Pwi Ukai, â wàé, âna ée mwa ipwamainawà.

Cibwaa ipicocooriwà

11 Tèpa aéjii kô wée, guwà cibwaa ipicocooriwà. Ba wiàna gà ipicocoori ma pitèi pwi a cèikí béégà naa goo Kériso, â gà ipa ba ticèmuru naa goo †† è naèà kà Pwiduée, [na ina pà, na jè pimeari tèpa âboro. Â

† 4.1 Roma 7.23 †† 4.4 Roma 8.7; 1 Ioane 2.15 † Jè pûra naa na Tii Pwicîri—Pwiri è niimiri Exode 20.5; 34.14; Deutéronome 4.24; Zakarie 8.2. †† É tòpò naa goo è Nyuâaè Pwicîri kèe, na dau wânümee gooé—é, É Nyuâaè Pwicîri, âna é cicara é iau ma piboo kâjè, é, Wà Pwiduée, âna é dau câbawâdé è pwâranümajè na é tòpò naa goo è, É pwâranümajè...âna é ciburà câbawâdé pà muru, â é ciburà piboo. †† 4.6 Proverbes 3.34; 1 Péteru 5.5 ††† 4.7 Éfeso 6.12 ††† 4.8 Ésaie 1.16; Zakarie 1.3; Malachie 3.7 § Guwà piênawéna kà Pwiduée, naa na diri è pwâranümawà—Grec: Cèitiri èpà gée

wàilàapà na nama gà wàrapwiri? Pàragà na] gà pitère dâra co è naèà! 12 ††Ba nye caapwi co wà Pwina é naa è naèà bèepwiri, â nye wàé co na é pitèijè goo. Â wàé co na é tâmogòori pa-udò tèpa âboro, ma nama tiàurà. Â wâgà wàa, na gà niimiri pà, gà pitèi pwina é tâmwünyabwerigà?

Patère tèpa pwa neemururà

Càcaa wàijè na tâjùru wâro kâjè

13 †††Guwà tàpo tàmaariô, làpé! Wà pàra tàpé gée goowà, âna rà wàrani târa pai ina kâra pà: «Jè pàra naa na ville widàuru, ba na jè bu mwani wè. Â gée na càuru caapwi naja, â o dau wâru mwani kâjè!» 14 ††Wà-nau, gona guwà tâmogòori cè pwina o tèepaa dariwà widàuru?! Bwa! Ba è wâro kâjè, âna pwacèwii è aéra ††, na é tèepaa; â càcaa gòiri, â jèe tiàué còwâ! 15 Jè cibwaa wàrapwiri. Wâdé na jè ina co pà: «Wà Pwi Ukai, âna é tâjùru è wâro kâjè. Widàuru, âna pàri ma é pa còwâ †††.» 16 Êco na wâguwà, âna guwà pi-ina kàwà goro pà auniimiri kàwà, na me gée goo è pai pwa-mainawà! Â wàépwiri è muru na po dau èpà. 17 †††[Guwà ipwacòoco, ba] wà pwina é tâmogòori è muru na wâdé na é pwa, â wiàna cáé caa paco, â [pwacèwii na] é pwa na èpà.

O pwa aré kàwà!

5 Guwà tère, wâguwà na dau wâru pà neemuruwà! Guwà i ma càwé goro pà aré na o tèepaa mariwà! 2-3 †††Ba guwà jèe nye panaimari è pà neemuruwà târa è gòropuu bèeni na o tiàué 18. Â o jèe wai è pà neapià kàwà, â botère è pà ârabwée kàwà na dau wâdé. Â o jèe cîri diri è mwani kàwà, â o panaimari è dàué, ba na bépiciapwà goowà. Â o mwa tòpòwà naa na ânye, â tòwà 19. 4 20Guwà còo, è mwani na guwà iauri jii tèpa wakè kàwà 21, âna ée mwa piciapwà goowà. Â wà Pwi Ukai Pwiduée na dau pwa pàtème awé, âna é jèe nye tère è pwàra to kà tèpa âboro bèepwiri!

5-6 22[Ipwacòoco, ba] wâru pà âboro na guwà dàtirà naa na wâra pitèimuru, êco na nye ticè èpà na rà pwa tàwà. Â rà tòpi è wârimuru na dau gòo, ba jèe càcaa pàri ma rà pwamururà 23. Â gée goo pà tûa kàwà bèepwiri, â guwà nama rà bà. [Ûu, guwà dau ipwacòowà!] Jèe po dau wâdé pai tâa kàwà ni gòropuu, ba guwà jèe piniimiriwà co. Â guwà pwa diri è pà pwina guwà câbawâdé. Â jèe pwàro nanaawà, â jèe ipwàdée

na pwâranümawà. †† 4.10 Job 5.11; 1 Péteru 5.6 ††† Ipa ba ticè-muru naa goo—Grec: Pitèi. †† 4.12 Roma 2.1, 14.4 ††† 4.13 Luka 12.18–20 †† 4.14 Psaume 39.6,12; Proverbes 27.1 †† Aéra—Brouillard. ††† Grec: Wâdé na guwà ina co pà: Wiàna é câbawâdé wà Pwi Ukai, â jè o wâro, â jè o wàrani. ††† 4.17 Luka 12.47 ††† 5.2 Mataia 6.19 18 1re phrase—é, Guwà panaimari târa pwi Bénabwé Tòotù {na wà Pwiduée, âna ée mwa pitèi tèpa âboro}. 19 Grec (nee tii 3): É mwani mii ma mwani pwaa kàwà, âna jèe pwee, ba na bépitiòtiwà, â o mwa uti è piàwà pwacèwii è ânye. 20 5.4 Deutéronome 24.14–15 21 Tèpa wakè kàwà—Grec: Tèpa âboro na rà piünari è aupwanapò kàwà. 22 5.5 Luka 16.25 23 1re & 2e phrases—Grec: Guwà jèe pitèi pwi âboro na é tàrù, â guwà nama é bà. Â cáé caa pwamurué.

pwâranümawà. [Â nye wâdé, ba ée jèe tèepaa tòotù na o naa wârimuru tàwà!]

Bénabwé popai

Pidàpwicâariwà naa na pâ aré

⁷ †Tèpa aéjii kôo naa na nee Kériso, guwà pidàp-wicâariwà tèepaa naa goro cè pai o mwa wâjué còwâ kà Pwi Ukai. Guwà jèe niimiri cai ê aupwanapô. Jè càmì, â jè pitapacîri ê pàara kâra popaa, na é nama cipu pâ arapwüru. Â jè pidàpwicâarijè tiagoro ê pàara târa piûnya. Â wàépwiri co na jè o tòpi ê pumara wakè kâjè na dau wâdé ††. ⁸ †Êkaa na wâdé na guwà cimwü ma pidàpwicâariwà, ba ée jèe wâjué me còwâ wà Pwi Ukai.

⁹ Guwà cibwaa piciapwâ goo wà tèpa cèikî béewà, ba péa o pitèiwà. Â wà pwi a pitèimuru [na wânidò *nap-wéretòotù] âna é jèe pipwabwàtié, â é jèe tà wâni goropwârawâ! ¹⁰ Tèpa aéjii, guwà ipwacèwii wà tèpa *péroféta biu, wàilâ na rà ipa popai naa na nee Pwi Ukai. Ba rà dau pidàpwicâarirâ, naa na pai tâa na aré kâra [ma pai tubaèpà târa].

¹¹ †† Â jèe dau pwamaina wà tàpé na rà pidàpwicâarirâ, na rà tâa na aré ma tòina [na dau maina] pwacèwii wà Job. Ba jèe cau tâmogòori ê jèkutâ gooé. Â jèe còo pâ, géee na càuru diri [pâ muru na dau èpà, â] wà Pwi Ukai, âna é mwa naa tée pâ muru [na dau wâdé awé]. Ba wà Pwi Ukai, âna é dau pwi a mearijè, ma pwa na wâdé tâjè, ba dau wânümeé goojè.

¹² †† Jèpwi mwara, co tèpa aéjii, âna wàèni é muru na dau âjimuru: [Gà pacoo i pwi ia gà ina.] Â gà cibwaa *ipwataâboro [imudi]. Gà cibwaa ina é neeremuru, pwacèwii 'napwéretòotù' é, 'gòropuu', ba na *paâjupâra é auipwataâboro'gâ. [Ba wiàna gà pitana-mi] â gà o pwa wârimuru. Bwa, wâdé na gà ina co pâ

† 5.7 Deutéronome 11.14; Jérémie 5.24 †† Grec: Wà pwi apwa napô, âna é tapacîri ê pàiri napuu na dau wâdé, ba é pidàpwicâariè tiagoro na é tòpi ê pâbéaa kâra popaa, bau é béârailu kâra popaa. † 5.8 Roma 13.11-12; 1 Péteru 4.7 †† 5.11 Exode 34.6; Job 1.21-22, 2.10; Psaume 103.8 †† 5.12 Mataio 5.34-37

«üu» [â gà pacoo]. É, wiàna tàutâgà, â gà ina co pâ «bwa».

Pwâra pwapwicîri kà pwi a cèikî

¹³ Gona pwa cè pwi jè ârapàarawà cèna é tâa na aré ma tòina? Wâdé na é pwapwicîri! Â pwa cè pwi jèpwi cèna é ipwàdéee? Â wâdé na é nyabi ma ipwamaina Pwiduée. ¹⁴ †† Pwa cè pwi jè âra-pàarawà cèna é maagé? Wâdé na é todà tèpa pitûâ kâra wâra pwap-wicîri, ba na rà pwapwicîri kèe, ma *upwaaé goro l'huile ††, naa na nee Pwi Ukai.

¹⁵ † Ba wiàna gà cèikî ba mwü, na gà pwapwicîri kà tèpa maagé, â o tiâu maagé kâra, â ée mwa nama rà wâdé còwâ wà Pwi Ukai. Â wiàna pwa cè jè èpà kâra, â ée mwa pwanaurirâ.

¹⁶ Â ipaiwà wiàna gà [pitanami, â gà] pwa na èpà. Wâdé na guwà pi-inapàpari tàwà, ba na guwà ipwap-wicîri kàwà. Â ée mwa nama guwà wâdé còwâ wà Pwiduée. Ba dau pwa nii kâra é pwâra pwapwicîri kà pwi âboro na é *tàrù na ara Pwiduée.

¹⁷ †† Guwà niimiri wà péroféta *Élia biu, âna é nye pwi âboro pwacèwiijè. Â é dau pwapwicîri, ba na o càcaa popaa. Â nye ticè popaa kaa, naa na âracié naja ma 6 parui! ¹⁸ †† Â géee na càùé, â é pwapwicîri còwâ, â nye cooboo kaa é popaa, â cipu còwâ utimuru.

Pawâjuépiri còwâ tèpa béewà

¹⁹⁻²⁰ †† †† Tèpa âji béee, wiàna é géee imwüru jii é âjupâra cè pwi jè a cèikî béewà, â wâdé na guwà mudàra, ma guwà pawâjuépirié me còwâ [dà wà Pwiduée]. Ba wiàna guwà wàrapwiri, â guwà o upaé jii é pwâra bà [dàra gòiri awé] â wà Pwiduée, âna ée mwa pwanauri diri pâ èpà kèe.

††† 5.14 Maréko 6.13 ††† Upwaaé goro l'huile—Wà tèpa Juif, âna rà upwaa tàpé na rà maagé goro nûru élaio (olive) na rà pwap-wicîri ba kâra. § 5.15 Maréko 16.18 †† 5.17 1 Rois 17.1, 18.1 ††† 5.18 1 Rois 18.42-45 †† 5.19 Galatia 6.1 ††† 5.20 Proverbes 10.12; 1 Péteru 4.8

1 Pétéru

kà

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Simona Pétéru, pwi *apostolo, ma pwi âboro imaina naa na wâra pwapwicîri. É pitu tée wà Silas (côo 5.12), ba pwiri é pwi a tâmogòori bwàti pwa tii naa na grec.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 62 ma 64, na pàara na wà pwi ukai kà tèpa *Roma, wà Néron, âna é tapoo tubaèpà tà tèpa cèikî naa goo wà Iésu. Munaa é wii géee Roma wà Pétéru (na ina goo wê pâ *'Babulona' na 1 Pétéru 5.13).

É wii tâi?

Tà tèpa cèikî naa goo wà Iésu Kériso, na càra caa tèpa *Juif, â na rà wâro na province Asia kà tèpa Roma, wâna ére na ina goo pâ Turquie nabà. Â tii tà diri tèpa cèikî na tubaèpà tàra.

Cina é wii?

Wà tèpa cèikî, âna rà tâa na ê tàbwàti na pâ naja na wâru. Êco na pwa tèpa âboro na rà tapoo cicararà ma tubaèpà tàra. Â rà cètùu wà pwi ukai kà tèpa Roma, wà Néron, ba na é tubaèpà tàra mwara. É wii wà Pétéru, ba na é pagòo tèpa cèikî naa na pâ aré kàra.

Dà ère ê tii bèeni?

Wàijè na jè cèikî naa goo wà Iésu, âna jè pâ nau tèpa âboro na ê Ba kà Pwiduée, géee goo pai pwa *ârapwaailò goo Iésu Kériso. Jèe *upwaajè naa na nee Kériso, â wâdé na jè wârori é wâro na pwicîri na diri pâ tòotù. Wiàna tubaèpà tâjè, â wâdé na jè niimiri pâ wà Kériso, âna dau tubaèpà tée, â wâdé na jè pidàpwicâarijè naa na ip-wàdé, pwacèwiié. Ba o tâa tâjè pâ *aupwényunyuâari na wânidò *napwéretòotù na o tâa dàra gòiri awé (1.3-4, 5.12).

Pai pitàgoo tii 1 Pétéru

Ipwabwàcu
É pa-udòjè Pwiduée â é pwényunyuâarijè
Wârori wâro na pwicîri
Wâro kêjè naa jaa tàpé na càra caa tâmogòorié
Popai tà du duadà
Jè pidàpwicâarijè naa tubaèpà tâjè
Popai tà tèpa pitûâ kêra wâra pwapwicîri
Bénabwé popai ma ipicijii

Ipwabwàcu

1 Wâgo Pétéru na pwa tii. Go pwi *apostolo kà Iésu *Kériso, [ba é cùruo pâ, ba na go picémara é popai kêe]. Go cau wii tàwà, tèpa âboro kà Pwiduée na pa-ipiinariwà pitiri pâ na province—wâ Pont, ma Galatia, ma Cappadoce, ma Asia ma Bithynie [†]. ² ^{††}Wà

Pwiduée Caa, âna é jèe pitòrigariwà, ba wàépwiri é au-niimiri kêe géee na biu. Â é *Nyuâaê Pwicîri kêe, âna é nama guwà pwi Ba kêe na é pwicîri. Â wà [Pwina naîê] Iésu Kériso, âna é jèe cèitiri ê pâ èpà kàwà [‡]goro pai

[†] Pont...Bithynie—Diri pâ province bèepwiri, âna tâa napô Turquie nabà. ^{††} 1.2 Roma 8.29; 2 Tésalonika 2.13 [‡] 3e phrase—Grec: É pai upwaawà goro ê domii kà Iésu. Wà tèpa Juif, âna rà tètâmwara é paaci, â rà upwaa tèpa âboro goro ê domii kêe, ba

joro wàra ê domii kêe. Â guwà jèe tèpa âboro na guwà pitêre dèe.

Wâdé naa tà tàwà ê *pimeaari imudi ma pinaanapô, na piêdò ma wéna! Cidòri nyuâawà!

É pa-udòjè Pwiduée â ée mwa dau pwényunyûarijè

³ Pwamaina Pwiduée, pwi Caa kà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso! Ba dau maina awé ê pimeaari imudi kêe ba kâjè. Â é naa tâjè ê wâro na bwaa âmuê, gée goro ê pai wâro còwâ gée na aubà, kà Iésu Kériso. Â gée goo kaa pwiri, â tâa tâjè mwara ê cèikî na tâbawêe, ⁴ †naa goo diri pâ *aupwényunyûari na jè tapaçiri. Â wâeni: O cau tâa tâjè tèpa na Pwiduée ê *aamwari na wânidò *napwéretòotù—pwi aamwari na dau wâdé awé, â na càcaa wai ma botére, ba é tâa dàra gòiri awé!

⁵ †Ba é pa-udòjè wà Pwiduée gée goro ê cèikî kâjè [naa goo wà Kériso]. Â é gére wéarijè goro ê nii ma pàtamee, ba na jè o mwa bàra tòpi bamwara diri ê aupwényunyûari kêe, na o âpàpaa na Tòotù pwicò †.

⁶ †Gée goo diri pâ pwi bèepwiri, â wâdé na guwà ipwàdée na guwà tâa na pâ na jèpapara aré ma tòina. Ba nye wâdé na wàrapwiri na ji pàara bèeni dau ûgé, ⁷ †ba na tacai ê cèikî kàwà. Ba pwacèwii ê mwani mii, na jè çiri naa gòro ânye, ba na cèitiri ê pwina tòri gée goo ††. Â é cèikî, âna dau âjimuru awé jii ê mwani mii, na o tiàué na jè tòotù. Â wiàna é tà cimwü ê cèikî kàwà [gée na càuru pâ tacai] â guwà o mwa tòpi ê pinabawâdé ma ipwamaina ma pitòbuari, na é tòotù na ée mwa pipaarié târa diri tèpa âboro wà Iésu Kériso.

⁸⁻⁹ ††Câguwà caa mu còo wà Iésu, êco na wânümawà gooé. Â bwaa câguwà pâ còoê, êco na guwà tàgère cèikî naa gooé. Â gée goo kaa pwiri, âna é pa-udòwà wà Pwiduée, [ma naa tàwà ê *âji wâro]. Â o nye dau maina awé kaa ê ipwàdée kàwà, na pwacoé ma jè ina.

Inapàpari gée na biu pai pa-udòjè

¹⁰⁻¹¹ † †Wà tèpa *péroféta biu, âna rà mara pame é popai kà Pwiduée, na rà tûra goo ê âraimeai na jè o mwa tòpi—ê pai udò kâjè [naa na âji wâro]. Ba é tâa goorà ê Nyuâaê Pwicîri kà Kériso, â é nama rà inapàpari béaa é pai tâa na aré ma bà kà Kériso, bau é pai maina ma muugère kêe gée na càué. [Êco na càra caa tâmogòori é pai ina wàra ê popai na rà pame!] Â rà dau pinünüma naa goo, ma pimudàra ma rà tâmogòori pâ, o [wàilàapà, ma] wiidà, ma o wànau.

¹² Ba é ina tàra wà Pwiduée pâ, édiri pâ muru na rà inapàpari naa na nee, âna o mwa coo [gée na càùrà

na rà cèitiri èpà kàra. Nabàni, âna é pai bà kà Kériso, âna é pwi ârapwaaillò na cèitiri èpà kâjè. Ucina mwara goro é auipwataâboro kâjè ma wà Pwiduée, ma câmu kêe pâ, jè o mwa pitêre dèe. (Còo Exode 24.5-6, ma Hébèru 9.18-21.) † 1.4 Kolosé 1.12 †† 1.5 Ioane 10.28, 17.11 † Tòotù pwicò—Bénabwé tòotù. Ê tòotù na ée mwa wâjué còwâ wà Iésu Kériso, ba na é pwi apitûâ naa goro diri pâ muru naani gòropuu ma na wânidò napwéretòotù. Na pwi tòotù-bà, âna wà Pwiduée, âna ée mwa nama bwaa âmuê diri pâ muru. †† 1.6 Jacques 1.2; 1 Pétéru 5.10 †† 1.7 Proverbes 17.3; Zakarie 13.9; Malachie 3.3; Jacques 1.3 ††† Pwacèwii mwara pai wâèuru é iri da naa gòro ânye. ††† 1.8 Ioane 20.29; 2 Korénito 5.7 † 1.10 Mataio 13.16-17 †† 1.11 Psaume 22 Ésaie 53 Luka 24.26-27

co] ba kâjè nabà. Â [wàé kaa pwiri é pwina tèepaa. Ba] tèpa âboro [na ia é cùrurà pâ wà Pwiduée] âna rà jèe picémara tàwà ê Picémara Wâdé, naa na é pàtàmara ê Nyuâaê Pwicîri, na é cùrué boome gée napwéretòotù. Â guwà còo, [nye muru na po dau pwényuâa] na rà niâ boo wà tèpa *angela, ba na rà còo [ê pwina tèepaa].

Wârori wâro na pwicîri

¹³ Guwà pitaniimiri diri pâ aupwényunyûari bèepwiri, na o tà tàwà na tòotù na ée mwa pipaarié wà Iésu Kériso. Guwà nünümari bwati, â guwà piaabòriwà, â guwà tà tàci, ba na guwà pwa é wakè [kà Pwiduée].

¹⁴ ††Guwà pitêre dèe, ba guwà tèpa naîê. Â guwà cibwaa wâro wiàra pâ câbawâdé kàwà na èpà, pwacèwii pai pwa kàwà béaa, na bwaa câguwà caa pâji tâmogòori wà Kériso. ¹⁵ Guwà ipapwicîriwà, naa na pâ tûâ kàwà. Ba wà Pwiduée na é todàwà, âna é pwicîri.

¹⁶ ††Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Guwà ipapwicîriwà, ba go pwicîri.*

Lévitique 19.2

Papwicîri Pwiduée

¹⁷ ††[Wâdé na guwà pitaniimiri pâ] wà Pwiduée na guwà pwapwicîri tée, ma ina gooé pâ Caa, âna câe caa pwaké goro âboro. Â ée jèpa pitèjè jècaa goro é pwina jè pwa. Êkaa na guwà dau papwicîriê, na guwà bwaa wâro ni gòropuu.

¹⁸ Ba guwà tâmogòori bwati pâ, [guwà tèpa âboro kêe nabàni. Ba] é jèe wâriwà goro é wâri wèe na dau maina awé. É upawà jii ê wâro kàwà béaa, na càcaa pâri ma é naa tàwà cè âji cidòri ††. Ba ia guwà tèpa *ênawéna kîri kâra diri pâ tûâ na èpà, na ia guwà popa jii tèpa jooorowà.

Câe caa wâriwà wà Pwiduée goro mwani mii, é, mwani pwaa, é, goro cè pàra muru na o wai ma botére. ¹⁹ ††Bwa! É upawà goro é domii kà Kériso [na joro na ia é bà ba kàwà]—domii na po dau maina awé wâri wèe. Wà Kériso, âna ticè èpà gooé, pwacèwii é nari mutò na pwa ârapwaaillò gooé, na ticè tòri ma maagé gooé.

²⁰ ††Ba é jèe mara pitòrigarié wà Pwiduée, béaa kâra pai tòpò kêe é gòropuu, [ba na ée mwa bà, ma tipijè jii é pâ èpà kâjè]. Â wà Kériso, âna é jèe nye tèepaa na pàara kâjè nabà—naa na pâ bénabwé tòotù. Â guwà còo, é jèe pwa pwiri ba kàwà! ²¹ ††Nye gée gooé kaa, na guwà cèikî naa goo wà Pwiduée, na é jèe pawâroé còwâ gée na aubà, ma naa tée é pai maina ma muugère. Wàèpwiri na guwà tâmogòori pâ, wà Pwiduée, âna ée mwa naa tàwà ê pwina é jèe ina †††. Â guwà tapaçiri goro cèikî.

††† 1.14 Roma 12.2; Éféso 2.3, 4.17-18 †† 1.16 Lévitique 11.44-45; Mataio 5.48 ††† 1.17 Roma 2.11; Auinapàpari 2.23 †† Na càcaa pâri ma é naa tàwà cè âji cidòri—Grec: Na ticèmuru naa goo. †† 1.19 Apostolo 20.28; Hébèru 9.12-14 ††† 1.20 Éféso 1.4 ††† 1.21 Ioane 14.6; Roma 5.1-2 ††† 2e phrase—Espérance en Dieu.

Pimeaariwà

²² †Guwà jèe tòpi ê [popai na] âjupâra, [ê *Picémara Wâdé goo wà Iésu Kériso] â guwà pitère dèe. Â jèe cèitiri ê pâ èpà kàwà gée na è pwâranümawà. Â gée goo kaa pwiri, â jèe pâri ma guwà meaari tèpa cèikí béewà, gée na âji pwâranümawà. Êkaa na wâdé na guwà tà ciburà wàrapwiri, ²³ ba jèe pitèpawà còwâ, â è wâro na guwà jèe tòpi, âna é dau piwéna jii ê pwina guwà tòpi jii du nyaa ma caa kàwà. Ba êpwiri, âna muru na o wai ma botére ††. Êco na è wâro na bwaa âmuê na go ina, âna o tâa dâra gòiri awé, ba é me gée goo ê Popai kà Pwiduée—pwi Popai na é *wâro dâra gòiri awé.

²⁴ †Ba rà pwacèwii
ê murumwatò
diri pâ âboro.
Rà o mwari diri.
O tiàu pwényuâa kàra
pwacèwii murubuké
na é jèe moo ma tûuboo
[ma wai ma botére].

²⁵ Napwa naa goo
ê popai kà Pwi Ukai,
âna o tâa awé!
É cimwü dâra gòiri!Ésaie 40.6–8

Guwà còo, è popai bèepwiri, âna è Picémara Wâdé, na jèe picémara tàwà!

² ††Wiana wàrapwiri, â guwà cibwaa gòmawà! Guwà tètâjii diri pâ tûâ na èpà, pwacèwii ê ipwa tûâ, è piboo, ma è picocoo. ² Guwà jèe niimiri cai ê ji nari èpo na bwaa tapoo pitèpaé. Nye caapwi co è muru na wâdé tée—è nûru di. Â wâdé na guwà wàrapwiri naa goo è popai [kà Pwiduée]. Guwà naa nümawà naa goo, â guwà dau iari. Ba wàépwiri è utimuru [târa è pwâranümawà] na càcaa pinaanimari ma cè jè muru. Â naa tàwà, ba na guwà o imaina too, â na o tâbawêe è wâro na bwaa âmuê naa goowà. ³ ††Ba guwà jèe nari ††† gée goo è pai wâdé awé kà Pwi Ukai.

Iésu âna é âji atü pàara wà

⁴ Guwà medari wà Pwi Ukai Iésu, [â guwà tâa jaaé]. Ba wàé pwi pàara è wâro kâjè, ma pwi atü na é wâro! Rà tètâjiié wà tèpa âboro èpà, èco na é pitòrigarié wà Pwiduée, ba dau pwamuru naa gooé. ⁵ †††Â wâguwà mwara, âna guwà pwacèwii pâ atü na wâro. Wâdé na guwà pipanuâwà [tà Pwiduée] ba na é tòpòwà, naa na wâ pwicîri kèe na é gére bari. Jèpwi mwara, âna guwà pwacèwii tèpa pwa ârapwaaillò, [ârapitòrigari kà Pwiduée, ba na guwà cau piênawéna kèe] naima. Â pârawà na guwà tòpò pâ âraimeai na o wâdé tée—âraimeai na me gée goo è wakè kâra Nyuââe

† 1.22 Ioane 13.34; Roma 12.10 †† 1re & 2e phrases—Grec: Pitèpawà còwâ, â càcaa gée goo è arapwüru na o wai ma botére; â nye gée goo è arapwüru na tâa awé. † 1.24 Ésaie 40.6–8 †† 2.1 Éfésó 4.22; Jacques 1.21 †† 2.3 Psaume 34.9 ††† Nari (é, namiri)—Goûter. ††† 2.5 Éfésó 2.21–22; Auinapàpari 1.6

Pwicîri naa goowà. Â ée mwa tòpi wà Pwiduée, gée goo i pwi ia é pwa wà Iésu Kériso ⁵. ⁶ ††Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri [goo wà Iésu] pâ:

*Gà tère ni, co Ba!
Go pitòrigari pwi atü,
atü na pwâra;
na maina wâri wèe
pwi neapiâ kôo.
Go tòpòe naa *Siona,
[gòrojaa kôo,
napô pwicîri kôo.
É atü târa wâro!]
Rà mwa piétò^{st†}
wà tèpa âboro
na rà cèikí naa gooé.Ésaie 28.16*

⁷ ††Â guwà còo, dau âjimuru tâjè i pwi atü bèepwiri—[wà Iésu Kériso] ba jè jèe cèikí naa gooé. Êco na [wàéni è popai goo] wà tàpé na tàutàra na rà cèikí naa gooé:

*I pwi atü na rà tètâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wàé kaa pwiri,
i âji êkêe!
[Tàutàra goo
pwi ò kâra wâao!]stPsaume 118.22*

⁸ †††Â jèpwi mwara:
*O cigòtù â
tèpa cicarao;
Rà tûuboo awé
gée goo Atü kôo-bà!Ésaie 8.14*

Wàépwiri wà tàpé na càra caa cèikí naa gooé, [âna rà jèe tûu awé]. Ba wàépwiri è câbawâdé [kà Pwiduée] goo wà tàpé na càra caa pitère dâra è popai kèe.

Guwà pwi Ba kà Pwiduée

⁹ ††Wâguwà, âna guwà pwi Ba na pwicîri kà Pwiduée, Pwi Ukai. É jèe pitòrigariwà, ba na guwà pwi Mwaciri kèe; pacimawà, ba na guwà tèpa pwa ârapwaaillò kèe; pa-udòwà, ba na guwà tèpa âboro kèe; todàwà gée na bàutê, naa na pwéelaa ma muugère kèe, ba na guwà inapàpari è pâ muru na pwényuâa na é jèe pwa!

¹⁰ †††Napwiri, âna câguwà caa tèpa âboro na jèe mwaciri, â nabà, âna guwà jèe pwi Ba kà Pwiduée. Béaa, âna câguwà caa tòpi è pimeaari kèe, â nabà, âna guwà jèe tòpi!

† Dernière phrase—é, Âraimeai na guwà tòpò, na é naigé mee wà Iésu Kériso. †† 2.6 Ésaie 28.16; Éfésó 2.20 ††† Rà mwa piétò—é, O câgo caa panuârà. Grec: O càra caa kamu. †† 2.7 Psaume 118.22 ††† 2.8 Ésaie 8.14–15 †† 2.9 Exode 19.6 †† 2.10 Osée 2.25

Wâro na pwamaina Pwiduee naa jaa tàpé na càra caa tâmogòorié

¹¹ †Tèpa âji béeò wée, guwà tèpa pârame naani gòropuu, ba càcaa âji napô kàwà! Á go ina tàwà [gée na diri pwâranümoò] pâ, guwà cibwaa pâra wiâra é pâ câbawâdé kàwà na èpà. Ba pâ muru bèepwiri, âna rà pipaa dàra é pwâranümwà.

¹² ††Guwà ipwacôoco goro é pai wâro kàwà, naa nabibiu kà tàpé na càra caa cèikí. Wà tàpéebà, âna rà o picocooriwà, â rà ina pâ, guwà tèpa âboro èpà, êco na rà o mwa còo diri pâ muru na wâdé na guwà pwa. Á rà o pwamaina Pwiduee, na Tòotù na ée mwa tèepaa me ‡.

Pitère dà tèpa pitûâ kâra napô

¹³ ††Guwà tèpa âboro kà Pwi Ukai [Iésu Kériso] ††. Êkaa na wâdé na guwà ipakîriwà na ara é pâ pitûâ kâra é napô, wiàna pwi ukai naa napô maina, ¹⁴ é, wiàna tèpa pitûâ na é pacimarà. Ba pwa tàrù kàra, ma rà pwa wârimuru tà tàpé na rà pwa na èpà, ma càdiri tàpé na rà pwa na wâdé. ¹⁵ ††Ba wàépwiri câbawâdé kà Pwiduee. Á wâdé tée na guwà wârori é wâro na wâdé, ba na guwà târi é pwâ tàpé na rà picocooriwà imudi ††.

¹⁶ ††Jupâra pâ, [é jèe tipiwà wà Pwi Ukai, â] pwa tàrù kàwà târa pwa diri pâ muru. Êco na guwà cibwaa popa é tàrù kàwà bèepwiri, ba na guwà pwa na èpà! Bwa! Pwi tàrù, ba na guwà piênawéna kà Pwiduee [naa na diri pâ muru]. ¹⁷ ††Êkaa na guwà tòimiri pâ âboro diri; â guwà ipakîriwà na ara pwi ukai naa napô; â guwà meaari tèpa cèikí béewà; â guwà dau papwicîri wà Pwiduee.

Ipakîrijè pwacèwii Kériso

¹⁸ ††Wiàna gà pwi *ênawéna kîri kà pwi jè âboro, â wâdé na gà ipakîrigà, â gà dau tòimirié. Á ipaiwà é càragà, wiàna é pwi âboro na é tàrù ma moo, é, wiàna é pwi âboro èpà ma pwi a putàmu. ¹⁹ Ba pwiri nye ticè majoro é pai tubaèpà tâgà kèe. Á wiàna wàrapwiri, â o cidòri nyuâagà ††, wiàna gà pidàpwicâarigà, naa na pâ aré na wàrapwiri, gée goro pai pitère dàra'gà wà Pwiduee. ²⁰ ††Êco na, wiàna gà tâa na aré, gée goro pai pwa'gà é pwina èpà, â nye ticè cidòri'gà!

Dau wâdé tà Pwiduee, wiàna gà pidàpwicâarigà naa na pâ aré, gée goro pai pwa'gà é pwina tàrù. ²¹ ††Ba êkaa pwiri na é todàjè naa goo. Ba gà còo, é jèe maagé còo wà Kériso ba kâjè, â é jèe naa tâjè é câmu,

† 2.11 Galatia 5.17,24 †† 2.12 Mataio 5.16 ‡ Na Tòotù na ée mwa tèepaa me—Pwiri pwi tòotù na ée mwa pitèi é gòropuu wà Pwiduee, é, pwiri pwi tòotù na é cèikí naa gooé wà pwi jè âboro, â é tòpi é âji wâro. É, pwiri mwara é tòotù na é tâa na aré na, wà pwi jè âboro. †† 2.13 Tito 3.1 †† Guwà tèpa âboro kà Pwi Ukai Iésu Kériso—Grec: Gée goo wà Pwi Ukai. ††† 2.15 1 Pétéru 3.16 ††† Na rà picocooriwà imudi—Grec: Na ticè nûmarà. § 2.17 Roma 12.10 †† 2.18 Éfeso 6.5 ††† Cidòri nyuâagà—é, Muru na wâdé, é, Ée mwa pwényunyuaariwà wà Pwiduee. §† 2.20 1 Pétéru 3.14,17 §†† 2.21 Mataio 16.24; Ioane 13.15

â wâdé na jè pâra wii naigé kèe, ma ipwacèwiié. ²² ††Ba wà Kériso, âna:

*Nye ticè èpà na é pwa,
ma ticè na pwâ na é ina.Ésaie 53.9*

²³ ††Rà nye tànyirié,
â câé caa tòpi.
Rà tubaèpà tée,
â câé kànarirà.
É ipanuâê tà Pwiduee,
na tàrù pai pitèi kèe.
²⁴ ††É popa èpà kâjè,
naa na naiié.
É kakeri diri
naa goro satauro.
É tapàgà pitûâ kàra †††.
É tipijè jii é tojii.
[É naa tâjè tàrù]
ba na jè wâro,
ma jè pâra ba tàrù!
É nama jè wâdé còwâ;
goro aurumuru kèe.
Á tiàu maagé kâjè!
²⁵ †††Jè tèpa mutô kèe.
Jè jèe imwûru;
â é popajè còwâ.
É wéaarijè diri
dàra gòiri awé!

Popai tà du duadà

Pa ilàri

³ ¹⁻² ¹⁸ Napwa naa goowà co ipâê, âna guwà ipakîriwà naa goo tèpa éawà. Á ipaiwà wiàna pwi éagà, âna câé caa pwi a cèikí. Ba wiàna gà wàrapwiri, â jèe câgà caa ina tée cè popai, ba é jèe po cèikí gée goo é tûâ'gà. ³ ¹⁹ Gà cibwaa coona ârabwée na po dau maina wâri wèe, â gà cibwaa po dau tòpò pâ mwani mii ma perle, ba na gà pipaaringà. Ba é pai pwa ârabwée'gà, ma pai pwa wèe pûrugà, ma pai tòpò mwani mii, âna muru naa naiiri âboro co, â càcaa âjimuru ²⁰.

⁴ Ba é âji pwényuâa'gà, âna é moo ma pitòimiri ma pinaanapô na tâa na pwâranümagà. Wàépwiri ârabwée na o càcaa wai; pwi aamwari na dau wâdé tà Pwiduee. ⁵ Ba rà wàrapwiri pa ilàri, na rà cèikí naa goo wà Pwiduee naa pàara biu, â rà piaabòrirà. Ba rà ipakîrirà naa goo tèpa éarà, ⁶ ²¹ pwacèwii wà Sara, na é pitère dà wà *Abéraama, â é ina gooé pâ 'pwi ukai'. Á gà o tô èpo kèe, wiàna gà pwa é pwina wâdé, â gà cibwaa nama wâgotàgà [na gà ipakîrigà na ara pwi éagà].

† 2.22 Ésaie 53.9 †† 2.23 Ésaie 53.7; 1 Pétéru 3.9 ††† 2.24 Ésaie 53.5-6; Roma 6.11 ††† É tapàgà pitûâ kàra... Grec: Jè bà naa goo pâ èpà kâjè. ††† 2.25 Ézékiel 34.5-6; Mataio 9.36; Ioane 10.14; Hébéru 13.20-21 18 3.1 Éfeso 5.22 19 3.3 1 Timotéo 2.9 20 Muru naa naiiri âboro co, â càcaa âjimuru—Grec: Muru na wâgòroigé. 21 3.6 Genèse 18.12

Tèpa paaò

⁷ †Ipaivà naa goowà, wâguwà tèpa paaò. Wiàna gà piéa, â wâdé na gà wéaari tô wâdàgà, â gà moo naa gooé, ba pwa nii'gà jiié. Â gà dau papwicîriê mwara, ba wà Pwiduée, âna é jèe naa tée é *âji wâro, pwacèwii na é jèe naa tâgà. Ba wiàna gà wàrapwiri, â ée tère é pwâra pwapwicîri'gà wà Pwiduée.

Jè pidàpwicâarijè na tubaèpà tâjè

⁸ Wâdé na caapwi pwâranümawà, [wâguwà diri tèpa cèikî naa goo Iésu]. Guwà dau pimeaariwà jècaa géé na pwâranüma na moo, â guwà dau pitu tàwà, ba guwà tèpa aéjii naa na nee Kériso. Â guwà jèpa ipakîri-wà. ⁹ Wiàna rà pwa tàwà é pwina èpà wà pàra tàpé, â guwà cibwaa pawâjuépiri tàra còwâ. Â wiàna rà tànyiri-wà, â guwà *pwényunyuâarirà, ba é jèe todàwà wà Pwiduée, ba na guwà wàrapwiri. Ba wiàna guwà pwa, â ée mwa dau pwényunyuâariwà. ¹⁰ ††Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Cidòri nyuâagà
wiàna gà naaco èpà‡.
Gà mwa ipwàdéé
wiàna [gà pwa na *tàrù].
Gà naaco picocoo:
Gà tètâjii pwina pwâ!
¹¹ Gà coo jii tûâ na èpà!
Gà pàra na âjupâra:
Gà mudàra pinaanapò;
gà pa pàdari pàra tàpé.*

¹² É wéaari tàpé na rà tàrù,
wà Pwi Ukai Pwiduée.
É térerà na rà to.
É pipaa dà tàpé na rà èpà!Psaume 34.13–17

Cidòri nyuâajè na jè tâa na aré

¹³ Wiàna gà pwa na wâdé, â pwâco tàpé na rà o tubaèpà tâgà. ¹⁴ ††Éco na, wiàna gà tâa na aré, géé goo pâ tûâ'gà na tàrù, â o cidòri nyuâagà! Ékaa na:

*Gà cibwaa nama wâgotâgà,
goro pai pwa tâgà na èpà
na me géé goro âboro.
Gà cibwaa pidumapiê!Ésaie 8.12*

¹⁵ Bwa, gà papwicîri Kériso naa na pwâranümagà. Â gà tà ciburà wéaa, ba na o pwa cè pai tòpi'gà tà tèpa âboro, na rà tawèerigà goo é cèikî'gà. ¹⁶ ††Â wâdé na gà tòpi tàra goro ipapwicîri ma moo. [Gà ipwacòco é càragà, ba] na o câé caa pitòtigà é *pwâratùra-nigée-googà. Â o wâdé é wâro'gà géé goo na gà pwi âboro kà Kériso. Â wà tàpé na rà pinabaèpàgà, âna rà o dau

† 3.7 Éfeso 5.25 †† 3.10 Psaume 34.13–17 ‡ Cidòri nyuâagà wiàna gà naaco èpà—Grec: Wiàna nümagà na o wâdé é wâro'gà, â wâdé na... †† 3.14 Ésaie 8.12–13; Mataio 5.10; 1 Pétéru 2.20, 4.14 †† 3.16 1 Pétéru 2.12

kamu, géé goo na é pâ tûâ'gà, âna po cau wâdé diri [naa na diri pâ ére]. ¹⁷ Wiàna gà tâa na aré, â dau wâdé wiàna nye géé goo é càragà na wâdé, wiàra é cábawâdé kà Pwiduée. Â càcaa wâdé wiàna géé goo pâ tûâ'gà na èpà!

É tâa na aré Kériso â é jèe piétò!

¹⁸ É wacaapwi bà
wà Iésu Kériso,
bépwanauri èpà.
É maagé còo,
wà Pwina é tàrù;
[É maagé bà]
ba kâjè tèpa âboro,
na câjè caa tàrù.
É popajè pâ,
dari wà Pwiduée.
Jèe tètâmwereê
na naiiri âboro,
[naani gòropuu].
Pawâroé còwâ,
naa na naiiri âboro
na bwaa âmuê
na o câé mwa caa bà ††!

¹⁹ [Géé na càuru pai bà kèe] â é pàra wà Kériso, ba na é pwa pupûra tà tàpé †† na rà bà na rà pwa karapuu [naa na autâa kà tèpa bà]. ²⁰ †Wà tàpéebà, âna jèe càra caa pitère dà wà Pwiduée napwiri, na pàara kà Noa, na é iti i wànga kèe. É dau pidàpwicâariê wà Pwiduée naa goorà [éco na càra caa biirà dèe]. Â nye 8 âboro co na uparà jii i jèpé gòro wànga.

²¹ É jawé bèepwiri, âna ucina goro é *piupwaa kâjè nabàni, na é pinaigé mara é pai upajè. Na *upwajè, â càcaa ba na jè nuwa tâjii é tòri kâra é naiiri âboro! Nye câmu kâra pai nuwa tâjii é pâ èpà géé na pwâranüma-jè. Câmu mwara kâra *auipwataâboro na jè pwa tà Pwiduée [pâ, na jè o tèpa âboro kèe] ††. É upajè wà Pwiduée, géé goo pai [bà ma] wâro còwâ kà Kériso géé na aubà. ²² Â é jèe too naa *napwèretòotù, â é tâa gòro étò kà Pwiduée [ba na o pwamainâê]. Â pwa tàrù kèe ma pàtâmee, naa goo diri pâ *angela, ma pâ duée, ma pâ pitûâ ma pâ pàtâma.

Wârori wâro na wâdé tà Pwiduée

4 ††Wà Kériso, âna é maagé còo naa na naiiri âboro, â wâdé na guwà ipwabwàtiwà, ba na guwà ipwacèwiié. Ba [pwacèwii na jè mu ina pâ]: «Wà pwi a cèikî na é dau maagé còo naa na naîri âboro, âna wâé kaa pwi âboro na é naaco é èpà ††.» Â guwà popa é au-

††† Dernière phrase—é, Pawâroé còwâ géé goro é Nyuââé Pwicîri. Grec: Pawâroé còwâ naa na nyuâa. ††† Tâpé—Munaa tèpa âboro èpà géé na pàara biu na ia rà bà, â wà Kériso, âna é inapàpari é Picémara Wâdé tàra. É, pwiri tèpa duée—tèpa angela na ia rà ci-cara wà Pwiduée. (Còo Genèse 6.1–4.) Â wà Kériso, âna é pàra nau tèirà, ba na rà pwa wârimuru dàra gòiri. § 3.20 Genèse 6–7 †† Nye câmu kâra pai nuwa... é, Nye câmu kâra pai to kâjè dà wà Pwiduée, ba na é nuwa tâjii é pâ èpà géé na pwâranümajè. ††† 4.1 Roma

niimiri kà Kériso, ba na neemuru paa kàwà, [târa ma pagòowà na guwà maagé cò].

² Tapoo nabàni, âna wâdé na guwà cibwaa pâra wiâra còwâ é câbawâdé kàwà na èpà. Guwà pâra wiâra co é câbawâdé kà Pwiduee, na guwà bwaa tâa ni gòropuu. ³ †Ba po dau gòri é pàara na guwà wâro imu-di pwacèwii tèpa béewà na càra caa tâmogòori Pwiduee. Na pwi pàara bèepwiri, âna guwà pâra wiâra pâ auniimiri kàwà na èpà; â guwà ciburà pi-ija ma pi-wâdo imudi, ma ipuu imudi. Â jèpwi mwara, âna guwà tèpa pwamaina pâ duée—muru na po dau miiri tà Pwiduee.

[Èco na jèe nabwé diri pwiri!] ⁴ Â wà tèpa béewà béaa, âna rà pò goowà nabà. Â rà pinabaèpàwà, ba jèe câguwà caa tâa jaarà, na rà pwa na èpà ma wâro imu-di. ⁵ †Èco na rà o mwa coo ara wà Pwiduee, wà Pwina é pitèi tàpé na rà wâro ma tàpé na rà bà. [Â rà o tòpi tée na é pitèirà goro é jèpa tûâ kàra.]

⁶ Êkaa pwiri é majoroé ma jèe picémara é *Picémara Wâdé tà tèpa âboro diri, tiagoro mwara tàpé na ia rà jèe bà †. Wà tàpéebà, âna rà jèe bà † na na naiiri âboro, ba wàèpwiri é wârimuru na jè cau tòpi, wàjèe diri tèpa âboro. Èco na wâdé [tà Pwiduee] wiàna tâa târa é *âji wâro, goro é Nyuâaê Pwicîri.

Guwà pitòimiriwà

⁷ †Jèe wâmwünyabwe é pwâadàra diri pâ muru. Êkaa na guwà tà piaabòriwà, ma tà tàcî, ba na guwà pwapwicîri. ⁸ ††Â wàéni é pwina dau âjimuru: Guwà pimeariwà taaci, gée na âji pwâranümawà. Ba «Wà tàpé na rà pimeari, âna wâru pâ èpà na rà pwanauri ††.»

⁹ †Â guwà tòpi tèpa [cèikî béewà] naa na pwârawâ kàwà, gée na âji pwâranüma, â guwà cibwaa nye tà kûu. ¹⁰ ††[Wà Pwiduee, âna é] jèe jèpa naa tàwà jècaa é jèpa âraimeai, ba na guwà piênawéna kà wà tèpa béewà. Êkaa na guwà wakèri bwàti é urâpâra kàwà, ba na guwà pame târa é aupwényunyuâari kà Pwiduee.

¹¹ Wiàna é naa tâgà, ba na gà pwi a pwa pupûra, â wâdé na gà pwa, ba na gà pame é popai kée. Wiàna é todàgà, ba na gà pwi a pitu tà pàra tàpé, â gà pwa goro é nii ma pàtâma Pwiduee.

Na diri pâ muru na gà pwa, âna gà wàrapwiri, ba na o ipwamaina Pwiduee, naa na nee Iésu Kériso. Wâdé na tâa jaa Pwiduee ^{††} é pai maina ma muugère dàra gòiri awé! Amen!

6.2,7 †† Wà pwi acèikî na é dau maagé còo... Munaa pai ina wèe pâ: Wà pwi acèikî na é piupwaa, ba na é paari pâ ée mwa naaco é èpà. † 4.3 Éfésò 2.2-3 †† 4.5 Apostolo 10.42 † Tàpé na ia rà jèe bà—Pwiri tèpa âboro na rà bà béaa kâra pai tèepaa kà Iésu Kériso. Â wà Iésu na é picémara târa na âracié tòtù kée nanaara napuu. (Cò du nee tii 19 ma 20.) Èco na wâru mwara pâ auniimiri goro pai ina wàra pâ popai-bà. †† Âna rà jèe bà—Grec: Âna jèe pitèirà. †† 4.7 Roma 13.11-12 ††† 4.8 Proverbes 10.12; 1 Pétéru 1.22 ††† Wà tàpé na rà pimeari... é, Wà Pwiduee, âna é pwanauri pâ èpà kà tàpé na rà meari pàra tàpé. † 4.9 Hébéru 13.2 †† 4.10-11 Roma 12.6-8 ††† Pwiduee—é, Iésu Kériso.

Aré me gée goo pai pâra wiâ Iésu

¹² Tèpa âji béeò wée, jèe tèepaa mariwà é tacai, pwacèwii é ânye na dau tòjè. Â guwà cibwaa pò goo, pwacèwii na muru na ité. ¹³ ††Bwa, wâdé na guwà ip-wàdéé goo, ba guwà tèpa bée Kériso, [pwi *Mesia, pwi ênawéna kà Pwiduee] naa na pâ maagé còo kée. Â o dau maina awé é ipwàdéé kàwà, na tòtù na o paari é pai maina ma muugère kée. ¹⁴ †††Ba wiàna pin-abaèpàwà, gée goro na guwà tèpa âboro kée, â cidòri nyuâawà! Ba é tâa goowà é Nyuâaê Pwicîri kà Pwiduee, Pwi Nyuâaê na é maina ma muugère!

¹⁵ [Câgo caa ina é aré na é me gée goro pai pwa'gà é pwina èpà!] Wiàna gà gée naa na wâro kà pàra tàpé, é, wiàna gà mura, é wiàna gà pwi a-ipòtâmwara, â gà mwa maagé còo goo! Guwà cibwaa wàrapwiri!

¹⁶ Èco na, wiàna gà maagé còo, gée goro na gà pwi a cèikî naa goo wà Kériso, â gà cibwaa kamu goo. Bwa, gà ipwamaina Pwiduee, ma pwaolé tée, ba gà pwi âboro kà Kériso.

¹⁷ Wà Pwiduee, âna ée mwa pitèi tèpa âboro. Â ée mwa tapoo, naa na wâao kée. Â wiàna o pitèijè, wàjèe tèpa naîé, o dà cè wârimuru kà tàpé na rà tètâjii é Picémara Wâdé kà Pwiduee? ¹⁸ ††Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Pwacoé pai upa
wà pwina é *târù.*

*Ée mwa wânau
wà pwi âboro èpà,
na é naa càué,
naa goo wà Pwiduee? Proverbes 11.31*

¹⁹ Wàèpwiri, [co tèpa béeò, â go tubanabwé goro é auina bèeni]: Wiàna gà maagé còo wiâra é câbawâdé kà Pwiduee, â wâdé na gà tà cimwü goro pwa é pwina wâdé. Â gà ipanuâgà tée, ba wàè pwi a tòpògà. Ba é tâa na pai tâa kée, â o câé mwa caa panuâgà.

Popai tà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri

5 Go pwa pupûra tàwà ni, wâguwà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri. Ba wâgo mwara pwi jè ijiao pwacèwiiwà, na go inapàpari é pai maagé còo [ma pai bà] kà Kériso. Â o tâa tâjè ma wâguwà é câmajè. Ba jè o mwa tâa na pai maina ma muugère kée, na tòtù na ée mwa paarié [wà Pwiduee].

Â go ilari jiiwà, pâ, ² ††guwà tòimiri tèpa âboro na é naa tàwà wà Pwiduee. Ba rà tèpa mutô kée, â [é nama guwà tèpa wéaarirà. Â pârawà ma] guwà naa èrà ma tòimiriwà. Êkaa na guwà wàrapwiri gée na âji pwâranüma, â càcaa pwacèwii tàpé na mwa po tacoo goorà, ba na rà pwa. Guwà pwa, gée goo é pimeari kàwà, â guwà cibwaa bu mwani goo. ³ †††Guwà cibwaa naa naèà tà tèpa âboro kàwà. Â guwà paari târa co é pâ càrawà na wâdé. Â rà o pâra wiâwà ma ipwacèwiiwà.

†† 4.13 Apostolo 5.41; Jacques 1.2; 1 Pétéru 1.6-7 ††† 4.14 1 Pétéru 2.20 †† 4.18 Proverbes 11.31 †† 5.2 Ioane 21.15-17; Apostolo 20.28 ††† 5.3 2 Korénito 1.24; Filipi 3.17; Tito 2.7

⁴ Ba wiàna guwà wàrapwiri, â o tâa tàwà ê bwe korona—[ê câmawà na dau pwényuâa]—na tòotù na ée mwa wâjué còwà wà [Iésu] Pwi Ukai kà tèpa wéaari mutô. Ê câmawà bèepwiri, âna é [pai tâa kàwà jaaé, naa na] pai maina ma muugère kèe, na o tâa dâra gòiri awé.

Bénabwé popai

⁵ †Wàéni popai kôo tàwà diri ††: Guwà ipakîriwà na ara tèpa pitûâ [naa na cèikî]. Â guwà cau piênawéna kàwà jécaa naa na ipakîri. Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Pwiduée, âna é cicara
tèpa ipwamainarà.
É naa pimeaari
tà tèpa ipakîrirà. Proverbes 3.34*

⁶ †Êkaa na guwà ipakîriwà, na aranara ê pàtâma Pwiduée na dau maina awé. Â ée mwa ipwamainawà na tòotù na é pitòrigari. ⁷ ††Â guwà panuâ tée diri ê pâ tòina kàwà, ba é tòimiriwà.

⁸ ††Guwà tà tàcî, â guwà tà pitòimiriwà. Ba wà pwi a pièpàriwà, wà *Caatana, âna é nye tàgére biié goowà, pwacèwii é liô †† na é imudàra cè âboro cèna é utié.

⁹ †††Guwà cicaraé, â guwà tà cimwü naa na cèikî kàwà! Â [guwà cibwaa niimiri pâ] guwà maagé còo [acari]. Ba rà wàrapwiri wà diri tèpa cèikî béewà, pitiri naa gòropuu. ¹⁰ [Â guwà maagé còo naa na ji pàara na càcaa gòiri.]

† 5.5 Éféso 5.21; Jacques 4.6 †† Tàwà diri—é, Diri tàpé na càra caa tèpa pitûâ. Grec: Tàwà na guwà bwaa dopwa. † 5.6 Mataio 23.12; Luka 14.11; Jacques 4.10 †† 5.7 Mataio 6.25–30 †† 5.8 1 Tésalonika 5.6 ††† Liô—Grec: Liô (lion) na é kûu. ††† 5.9 Éféso 6.11–13; Jacques 4.7

Éco na wà Pwiduée, âna é jèe todàwà, goo wà Iésu Kériso, ba na guwà mwa tâa ma wàilu, naa na pai maina ma muugère kàru, dâra gòiri awé. É wàrapwiri gée goo é *pimeaari imudi kèe ba kàwà. Â gée na càuru ji pàara na ûgé na guwà maagé còo na, â ée mwa nama guwà wâdé còwà. Â ée mwa pagòowà, ma nama guwà cimwü, ma pacimawà dâra gòiri.

¹¹ Ba tâa jaaé é pàtâmee na ticé pwâadèrèe, dâra gòiri awé! Wâdé na wàra! Amen!

Ipicijii

¹² †Go jèe wii tàwà ê ji nari tii bèeni, ba na go pagòowà, ma taniimiri tàwà pâ, tâa jaawà é pimeaari imudi kà Pwiduée. Wâdé na guwà tà cimwü na! É tâa jaaò wà Silas, â é pitu tòo na go wii é tii bèeni. É pwi âji béee na é *tàrù, â go dau cèikî naa gooé.

¹³ ††Rà naa bwàcu kàwà tèpa cèikî béewà géeni na ville ‘*Babulona’ ††. Ba wà Pwiduée, âna é todàra, ba na tèpa âboro kèe, pwacèwiiwà.

Â é naa bwàcu kàwà mwara wà Maréko, pwina naîo naa na nee Kériso.

¹⁴ Wâdé na guwà pipwabwàcu tàwà naa na pimeaari, naa na nee Kériso.

Wâdé na cau tâa jaawà é pinaanapô, wâguwà tèpa âboro kà Kériso!

Cidòri nyuâawà!

§ 5.12 Apostolo 12.2,25, 13.13, 15.22,37–40 †† 5.13 2 Timotéo 4.11 ††† ‘Babulona’—É wii tii gée na ville Roma wà Pétéru, éco na pwiri nümee na é naapwàniri jii wà tàpé na rà pièpàri tèpa cèikî. Babulona, âna câmu kà tàpé na rà pipaa dâra pwi Ba kà Pwiduée. (Còo Auinapàpàri 14.8 ma 18.10,21.)

2 Pétéru

kà

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Simona Pétéru, pwi jè a *câmu kà Iésu Kériso, pwi âboro imaina naa na wâra pwapwicîri.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 65 ma 67. É wii wà Pétéru gée *Roma, càcaa gòiri béaa kêra ê pai bà kêe naa goro *satauro, pwacèwii wà Iésu.

É wii tâi?

Tà diri tèpa cèikî naa goo wà Iésu Kériso.

Cina é wii?

Na pàara na é wii, âna wâru tèpa pwa pupûra na tèpa pwâ na rà pa-imwûru tèpa cèikî jii ê popai na âjupâra goo wà Iésu. Â é wii wà Pétéru, ba na é pa-icôo wà tèpa cèikî, ba na rà cibwaa pâra wiâra. Â é wii mwara, ba na é picijirà, ba é tâmogòori pâ ée jèe tàpo bà.

Dà êre ê tii bèeni?

Wà Pétéru, âna é pagòjè, ba na jè ciburà pâra wiâ Iésu, ba na o ciburà pimaina pâ ê *pimeaari imudi naa goojè, ma pai tâmogòorié kâjè. Ée nye wâjué còwâ wà Pwi Ukai Iésu Kériso, â na jè cibwaa ipacè naa goo wà tàpé na rà ina pâ, o càcaa wàrapwiri. O maina é wârimuru kà tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ. Wâru pâ popai, na ipaiwà bau ê pâ popai na é .

Pai pitàgoo tii 2 Pétéru

Ipwabwàcu

Wârori wâro na wâdé tà Pwiduée

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ

Ée mwa nye tèepaa còwâ Pwi Ukai

Bénabwé popai ma ipicijii

Ipwabwàcu

1 Wâgo Simona Pétéru [na pwa tii]. Go pwi ênawé-na kà Iésu *Kériso, ma pwi apostolo kêe [ba é cùruo pâ, ba na go picémara ê popai kêe]. Go cau wii tàwà, wâguwà na caapwi cèikî kâjè ma wâguwà. Ê cèikî kâjè bèepwiri, âna muru na dau pwényuâa, ba jè jèe tòpi gée goo wà Iésu Kériso, na é Pwiduée kâjè ma *pwi a pa-udòjè. Dau *târù diri pai pwa kêe, â câé caa pwaké goojè, ûna é cau naa tâjè diri ê cèikî bèepwiri †.

† Dernière phrase—é, Wâé na é nama jè târù na ara Pwiduée.
Grec: Gée goro pai târù kêe.

² Wâdé na ru *pwényunyuâariwà wà Pwiduée kâjè ma wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso ††. Wâdé na o ciburà pimaina pâ ê pai tâmogòoriru kàwà, ba na o pimaina pâ naa goowà ê pimeaari imudi, ma pinaanapô kàru!

Wârori wâro na wâdé tà Pwiduée

³ É todajè wà Pwiduée, ba na jè tâa na é pai maina ma muugère kêe! Â gée goo pai tâmogòorié kâjè, â pâri ma jè wârori ê wâro na pwicîri ma wâdé tée. Â wà Pwi Ukai ‡, âna é naa tâjè diri ê pwina âjimuru, ba na wàrapwiri ê pai wâro kâjè, goro ê pàtâma Pwiduée.

†† 1re phrase—é, Wà Iésu Kériso na é Pwiduée ma Pwi Ukai kâjè.
‡ Pwi Ukai—Munaa Iésu, é, pwiri Pwiduée.

⁴ Gée goo diri pwiri, â é naa tâjè wà Pwiduée i pwi ia é mara ina béaa—diri pâ *aupwényunyuâari na dau pwényuâa ma dau maina awé! Guwà cipa bwàti, ba na o tipi wà jii é pâ câbawâdé na èpà, na tubaèpà tà tèpa âboro gòropuu! Â o caapwi é pwâranümawà ma wà Pwiduée, â guwà o pwacèwiié.

⁵ Â guwà ipwadàrapwa, ba na è cèikî kàwà, âna ée tòpò naa goowà è pâ pwèe bèeni:

Guwà wârori é wâro na wâdé ma tàrù;
Guwà tâmogòori Pwiduée, â o pimaina too é pai tâmogòorié kàwà;
⁶ †Guwà piaabòriwà;
Guwà pidàpwicâriwà;
Guwà papwicîri wà Pwiduée, ma pitêre dèe;
⁷ Guwà dau meari tèpa cèikî béewà;
Guwà meari diri tèpa âboro.

Nama pimaina too pwina wâdé

⁸ Wiàna guwà nama rà pimaina too, pâ muru wâdé bèepwiri, naa goowà, â o pwa é pwâra wakè na wâdé na me gée na wâro kàwà. Â, na wàrapwiri, â guwà paari pâ guwà tâmogòori †† wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. ⁹ Êco na wà tàpé na tiâu goorà pâ pwèe bèepwiri, âna rà pwacèwii tèpa bwi. Ba càra caa côoina i pwi ia rà tòpi [na ia *upwaarà]—è pai cèitiri diri pâ èpà kàra.

¹⁰ Wà Pwiduée, âna é pitòrigariwà, co tèpa bééò, â é todàwà, ba na guwà tèpa âboro kèe. Â wâdé na guwà dau gòò goro wârori é wâro ma *paâjupâra pâ, guwà tèpa âboro kèe. Ba wiàna wàrapwiri, â o càcaa cigòtù âwà, â o câguwà caa tûu. ¹¹ Â ée mwa bàra tòpiwà naa na ipwadée, naa na Mwaciri kà [Pwina naîê] Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè ma *pwi a pa-udòjè—naa na Mwaciri na ticè pwâadèrèe.

O càcaa gòiri â ée bà Pétéru

¹² Guwà jèe nye tâmogòori bwàti diri pâ muru bèepwiri na go ina ni, â guwà jèe nye tà cimwü naa pai wâro kàwà wiàra é âjupâra. Êco na câgo caa piwâ na go taniimiri tàwà mwara. ¹³ Â go niimiri pâ, go o nye tà ciburà wàrapwiri, na go bwaa tâa ni gòropuu. ¹⁴ †Ba é jèe paari tòo wà Pwi Ukai Iésu Kériso, pâ, o càcaa gòiri, â go jèe pâra jiiwà géeni. ¹⁵ Â, na go wakè ba gòò ni, ba na guwà o ciburà tà niimiri diri é pwina go ina tàwà ni, gée na càuru pai pâra kôo.

Bà piwiâ tàwà pwina bà còo

¹⁶ ††[Wàibà ma wà tèpa apostolo bééò, âna] bà jèe inapàpari tàwà è pàtâma wà Pwi Ukai Iésu Kériso, ma cè pai o mwa wâjué me còwâ kèe. Â càcaa cè jè jèmaa kà tèpa âboro, â càcaa jèkutâ, na me gée goo è tà manga kâbà. Ba bà piwiâ tàwà co è pwina bà còo goro du âraporomeebà.

† 1.6 Galatia 5.22–23 †† Â guwà paari pâ guwà tâmogòori—é, Â o pimaina too é pai tâmogòori kàwà. † 1.14 Ioane 21.18–19; 2 Koréni-tò 5.1 †† 1.16 Mataio 17.1–5

Ba bà còo é pai maina ma muugère kà Pwi Ukai Iésu, ¹⁷⁻¹⁸ ††na ia bà tâa gò i gòrojaa na pwicîri. Â bà tère é pwâratùra kà Pwiduée—pwi Caa kâjè na é maina ma pwényuâa—na é dau pwamaina ma tòbuari Iésu [béaa kâbà]. Ba é inapàpari pâ: «Wà pwini, âna wàé co kaa pwiri wà Pwina naîô, na caapwi co, na go dau mearié. Wàé kaa, na go jèe nye pitòrigarié, ba dau wânümoo gooé.»

Tii Pwicîri âna popai kà Pwiduée

¹⁹ Gée goo kaa pwiri ††, â pâri ma jè cèikî naa goo diri pâ popai kà tèpa péroféta, ma naa nümajè naa goo. Ba rà pwacèwii é wâra ânye na pwéelaa na bàutê, tapacîri é pai too kâra îricò kaatàdaa †† na é pame i tòotù, [âna wà Kériso] na é jèe tèepaa me naa na pwâranümajè!

²⁰ Ê popai [kà Pwiduée, na tâa] na *Tii Pwicîri, âna rà naigé mee tèpa péroféta kèe. Â gà cibwaa niimiri pâ, pâri ma gà tâmogòori acari ⁵ diri é pai ina wèe. ²¹ ††Ba é popai na rà pame wà tèpa péroféta, âna càcaa muru gée goorà tèpa âboro. Â nye é Nyuââ Pwicîri na wakè goorà, ba na rà pame é popai na me gée goo wà Pwiduée.

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ

² ††Napwiri, âna rà tèepaa mari é Ba *Isaraéla pâ péroféta na rà pwâ ^{5†}. Â o ipaiwà nabàni. Ba rà o tèepaa mariwà pwàniri tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ. Â rà mwa ina pâ, rà tèpa âboro kà Pwi Ukai kâjè. Êco na rà o tèpa tètâjiié—wàé na ia é pipanuâé, ba na é wârirà [goro é wâri wèe na dau maina awé]. Â rà o ipa-imwûru tèpa âboro ma pwa ma tûu é cèikî kàra ^{5††}. Êco na nye wàilà còwâ, na o dau wàcî ma dau èpà, è pai tubatiàurà!

² O wâru tàpé na rà o pâra wiàra é ârapupûra kàra, ma é pâ tûâ kàra na miiri goro naiirà. Â gée goo pwiri, â o ina ba èpà è âji naigé [wiâ Kériso]. ³ Â wà tèpa pwa pupûra bèepwiri na rà tèpa pwâ, âna rà o tèpa iau ma piâranûmarà mwani. Â rà o pwa cuka tàwà, ba na rà popa mwani kàwà. Êco na o càcaa wâiti é pai tubatiàurà. Ba é jèe niimiri [wà Pwiduée] gée na biu pâ, na ée mwa naa wârimuru tàra.

Rà o pwa wârimuru

⁴ ††Ba câé caa piwâ wà Pwiduée, na é naa wârimuru tà tèpa *angela na ia rà cicaraé. Ba é jèe nye pwairi türà naa na ére na dau bàutê, tapacîri é tòotù na ée mwa pitèi é gòropuu.

†† 1.17 Mataio 17.5 ††† Gée goo kaa pwiri—Pai ina wèe pâ, gée goo na coo é popai na ia rà mara pame wà tèpa péroféta biu, goro é pai maina ma muugère kà Kériso. ††† Îricò kaatàdaa—Étoile du matin. § 2e phrase—Tèi bwàti é Popai kà Pwiduée, âna wakè kâra diri é wâra pwapwicîri. É, Wâdé na guwà tâmogòori pâ, ticè popai na Tii Pwicîri na é me gée goo è auniimiri kà tèpa péroféta. §† 1.21 2 Timotéo 3.16; 1 Pétéru 1.11–12 §†† 2.1 Mataio 24.11; Jude 1.4 §† Pâ péroféta na rà pwâ—Rà ina pâ, rà pame pâ popai naa na nee Pwiduée, èco na rà tèpa pwâ. §†† 5e phrase—Grec: Rà pame popai na nama tiâu (doctrines de perdition). §† 2.4 Jude 1.6

⁵ Jjèpwi mwara, âna, na pàara biu, âna câé caa piwâ, na é nama tiâu tèpa âboro èpà gòropuu na càra caa papwicîriê. Wà pwi âboro na é caapwi, wà Noa, âna é pwa pupûra tàra pâ, na rà wârori é wâro na *târù na ara Pwiduée, [êco na tàutàra dâra pitêre dèe]. Â rà cau bà naa na pé jèpé na dau maina awé, na é pâ jai é gòropuu diri. Â nye 8 co tàpé na rà udò—wà Noa ma é tâa kèe.

⁶ Jjèpwi mwara, âna wà Pwiduée, âna é nama tiâu è du ville *Sodoma ma Gomora. Â nye ticé na coo, êco é dàuru ânye. É wàrapwiri, ba na câmu kèe târa diri cè pâ âboro na o tàutàra na rà papwicîriê, na pâ tòotù na bwaa wâ naigé. ⁷⁻⁸ Êco na pwa pwi jè âboro na caapwi, gée goorà, na *târù é tûâ kèe na ara Pwiduée—âna wà Lota †. Â diri pâ tòotù, âna é còo ma tère pâ muru na miiri na rà pwa wà pàra tèpa âboro wê. Â dau tòina é pwâranümee goo, ba é còo pâ muru na càcaa *târù na ara Pwiduée. Â gée goo kaa pwiri, â wà Pwiduée, âna é upaé jii é ânye.

⁹ Guwà còo, é nye tâmogòori wà Pwi Ukai cè pai upa tàpé na rà papwicîriê, jii é pâ aré kàra. Â napwa naa goo tèpa âboro èpà, âna é tòpòrà naa na karapuu †, tapacîri pwi tòotù na ée mwa bàra pitèi é gòropuu diri. ¹⁰ ††† Â o dau maina é wârimuru, na ée mwa naa tà tàpé na rà wâro wiàra é pâ câbawâdé kàra na èpà, ma pwa pâ tûâ na miiri goro naiirà. Â ipaiwà naa goo wà tàpé na rà câbapiticèmururu naa goo é pitûâ kèe.

Rà tèpa maina nûma

[Rà wàrapwiri wà tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ.] Ba rà tèpa maina nûma, â rà nye pwa diri kaa é pâ na pwâra èpà. Â càra caa piwâ na rà ina ba èpà tàpé na pwa pàtamarà ††. ¹¹ †† Â guwà còo, wà tèpa angela, na dau pwa nii ma pàtamarà jiiirà ††, âna càra caa niimiri pâ, na rà pinabaèpà tàpéebà na ara wà Pwiduée! ¹² ††† Êco na wà tèpa pacâmu-bà, âna càcaa wâgotàra na rà piècaari é pâ muru [na dau piwéna jiiirà] na ticé na rà tâmogòori naa goo.

Napwa naa goo é wâro kàra, âna rà pwacèwii é pâ macii a piugà, na ticé nûmarà, na rà tâa ni gòropuu, ba na o capwârirà ma pòtâmwararà. Â é pâ tûâ kàra na miiri, âna poparà dâra é wârimuru dâra gòiri ††. ¹³ Â o tubaèpà tàra, pwacèwii pai tubaèpà kàra tà pàra tàpé.

Wà tèpa âboro-bà, âna rà pwâgàriwà, wâguwà [tèpa âji a cèikî] ba rà tâmogòori pwàniri èpà kàra, na rà tâa na pi-ija kàwà, â rà tubatòri é picaatâa kàwà, ma tubakamuwà. Ba:

Rà pwa pàpari é pâ muru na miiri;

† 2.5 Genèse 6-8; Hébéru 11.7; 2 Pétéru 3.6 †† 2.6 Genèse 19.24; Jude 1.7 † 2.7 Genèse 19.1-16 †† Lota—Pwi niaa goo wà Abéraama. (Còo note goo Luka 17.28.) †† É tòpòrà naa na karapuu—é, É naa wârimuru tàra naa na karapuu. ††† 2.10 Jude 1.7,8,16 ††† Tàpé na pwa pàtamarà—Grec: Tàpé na rà pwényuâa. Pwiri tèpa angela, é, tèpa ênawéna kà tèpa angela, é, tèpa duée, é, tèpa âboro na rà pitûâ naani gòropuu. (Còo Jude 8.) † 2.11 Jude 1.9 † Jiiirà; Tàpéebà—Pwiri tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ, é, pwiri tèpa pitûâ na pwényuâa. ††† 2.12 Jude 1.10 †† Wârimuru dâra gòiri—Grec: Pwâra bà.

¹⁴ Rà ciburà ucâri pa ilàri, â èpà pwâranümarà goo; Rà nye tà nûmarà dâra pwa taaci pâ câbawâdé na èpà; Rà mudàra taaci pâ muru na rà iari; Rà picàù dà tàpé na càcaa cimwü é cèikî kàra, ba na rà pwa na èpà.

Gée goo kaa diri pwiri, â é jèe tojiirà wà Pwiduée, â ée mwa naa tàra é wârimuru na dau maina. ¹⁵⁻¹⁶ ††† Ba rà jèe pàgà jii é naigé na tàrù, â rà pwaduwa kà Balaam biu, wà pwina naí wà Béor ††. Ba wàé pwi *péroféta a pwâ, â dau wâdé tée pai tòpi mwani târa pwa na èpà. Êco na wà Pwiduée, âna é pwaé, goro é pâ tûâ kèe na èpà. Â é pacooé jii é pwina é niimiri na ée mwa pwa goro pai ticé nûmee. Ba é nama é patûraé é buriko kèe, goro é pwâratùra kà pwi jè âboro!

Rà tèpa ênawéna kîri kâra èpà

¹⁷ ††† Wà tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ, âna [ticé muru na wâdé na rà pame]. Rà pwacèwii pâ pwâra-jawé na ticé jawé na, ma pâ nee na pòtòrà é pwéretòotù—po duu [êco na ticé popaa na]. Wà tàpéebà, âna é wéaari é autâa kàra wà Pwiduée, naa na bàutê, na nye cikautê kaa.

¹⁸ Maina nûmarà ma maina pwâra, â rà pi-ina kàra goro pâ nyakâra pwâratùra na ticé èreé. Â rà cètùu tàpé na rà me jii é pai wâro na èpà, ba na rà pwa còwâ diri é pâ càrarà na miiri. Ba rà ina tàra pâ, wâdé na jè pàra wiàra diri pâ câbawâdé kàra naiiri âboro.

¹⁹ Ba rà ina pâ rà tipiwà jii é pwina piiwà, [ba na o câguwà caa tèpa ênawéna kîri kâra cè pâ naèà]. Caapwi co na wàilà, âna [piirà goro pâ tûâ kàra na miiri] ma tèpa ênawéna kîri kâra pâ càrarà, na rà gére poparà dâra é pai tubatiàurà! Ba wà pwi jè âboro, âna é pwi ênawéna kîri kâra é pwina pa pitûâ naa gòé.

²⁰ ††† Béaa, âna rà tâmogòori Pwi Ukai kâjè ma *pwi a pa-udòjè, wà Iésu Kériso. Â é jèe tipirà jii é pâ tûâ na miiri kà tèpa âboro gòropuu. Êco na rà wâjué còwâ, ba na rà tèpa ênawéna kîri còwâ kâra é èpà. Dau pwaée kàra! Ba rà jèe dau èpà jii béaa!

²¹ ††† Béaa, âna rà tòpi é aupitûâri na pwicîri [jii Pwi Ukai] â rà tâmogòori é naigé na tàrù. Êco na rà tètâjii diri, â bwaa nye wâdé naa goorà wiàna càra caa tâmogòori é âjupâra! ²² †† Jè còo naa goorà pâ, nye âjupâra é du ârailu auina bèeni: *É ija còwâ i wéregaa kèe i akàna.*

Proverbs 26.11

Â «Jè nuwa i puàkà, â é wâjué còwâ naa na dùuru.»

Ée mwa nye tèepaa còwâ Pwi Ukai

3 Tèpa âji béèò wée, wàéni é béârailu kàra tii na go wii tàwà, ba na go taniimiri tàwà diri pâ muru bèepwiri, ma pagòowà, ba na o *târù ma pwicîri é aunûma kàwà. ² ¹⁹ Wâdé na guwà pitaniimiri é pâ

††† 2.15 Nombres 22.7; Jude 1.11; Auinapàpari 2.14 †† 2.16 Nombres 22.28-35 †† Béor—é, Bosor. ††† 2.17 Jude 1.12-13 ††† 2.20 Mataio 12.45 ††† 2.21 Luka 12.47-48 18 2.22 Proverbs 26.11 19 3.2 Jude 1.17

popai na rà mara ina béaa wà tèpa *péroféta pwiçiri kà Pwidueé. Â guwà wéaari é aupidûâri kà Pwi Ukai, *pwi a pa-udòjè, na ia rà jèe inapàpari tàwà wà tèpa *apostolo kàwà.

³ †Wàéni é popai na dau âjimuru, na wâdé na guwà tâmogòori bwâti. [Ba jèe mara ina tàwà pâ] rà o mwa tèepaa medariwà, na pâ Bénabwé tòotù, wà tèpa âboro na rà pâra co wiâra é pâ câbawâdé kàra na èpà.

Â rà o piècaariwà, ⁴ ††ma rà ina tàwà pâ: «Gona é wâpà wà pwi [Iésu kàwà] na ia é ina pâ ée mwa wâjué còwâ? O câé mwa caa me! Rà jèe maagé bà wà tèpa mara cèikí naa gooé †, [â càra caa còôé]! Ba nye ticé cè jèe muru naani gòropuu cèna pitòotéri gée na autapoo gool!»

⁵ ††Wà tèpa pitaurée na rà ina pwiri, âna tàutàra na rà còoinari pâ, wà Pwidueé, âna é tòpò é gòropuu bau napwéretòotù, goro é popai kée. Ba é dàgòtù é pâ napò gée najawé, ba na é cibèepi é pâ napò é najawé. ⁶ ††Â gée na càué, â é nama tiâu é pâ napò goro jawé. Ba é panuâ pâ i jèpé na dau maina.

⁷ [Wàépwiri é pwina go ina]: Wiàna ru tâa é napwéretòotù ma é gòropuu nabàni, âna nye gée goro kaa é popai kà Pwidueé. Â é wéaari diri pâ muru goro é popai kée, tapacîri é Tòotù na ée mwa cau pitèirà diri. Â, na pwi Tòotù-bà, âna ée mwa çiri napwéretòotù ma gòropuu, bau diri tèpa âboro na tàutàra na rà papwiciçirié.

É ipwâ ba é dau mearijè

⁸ ††Éco na wâguwà, co tèpa béeò, âna guwà cibwaa ipwanauri pâ: «É caapwi tòotù, âna pwacèwii 1 000 naja, naa na pai còo kà Pwi Ukai. Â é 1 000 naja, âna pwacèwii caapwi tòotù.»

⁹ ††Â wàépwiri na guwà còo pâ, càcaa âjupâra é auina kà pâra tàpé pâ, wà Pwi Ukai, âna é ipwâ ma é pacoo é auina kée! Bwa! [É cau tapacîjè] ba é dau moo ma pidàpwicâarié naa gooje tèpa âboro. Ba o càcaa wâdé tée wiàna o tiâu awé cè pwi jè âboro caapwi. [Â é naa tà tèpa âboro diri é pâara] ba na rà biirà dèe, jii é pâ èpà kàra, [ma rà o cau udò].

¹⁰ †Éco na ée mwa nye wâjué me còwâ wà Pwi Ukai. [Â ée mwa papò tèpa âboro] pwacèwii pwi a mura. Rà o mwa tère é aié na dau maina awé, â rà pwùkùru goo, ba o tùdàrù é napwéretòotù. Â o tòotiâu diri pâ îricò naa na pé diopwaa kàra ânye. Â o tubatiâu †† é gòropuu, ma diri pâ muru na tâa na!

† 3.3 1 Timotéo 4.1; Jude 1.18 †† 3.4 Mataio 24.48 † Wà tèpa mara cèikí naa gooé—Grec: Wà tèpa caa kâjè. †† 3.5 Genèse 1.6–9 †† 3.6 Genèse 7.11; 2 Pétéru 2.5 ††† 3.8 Psaume 90.4 ††† 3.9 Habakuk 2.3; 1 Timotéo 2.4 † 3.10 Mataio 24.29,35; Luka 12.39; 1 Tésalonika 5.2 †† Tubatiâu—é, Pitèi.

Wârori wâro na pwiçiri

¹¹ Wiàna o tiâu diri, â o dà cè càrawà ni? Wàéni: Guwà wârori é wâro na pwiçiri ma wâdé tà Pwidueé, â guwà piènewéna kée co. ¹² Â guwà dau wàrapwiri, ba na ée mwa tèepaa me wài é pwi Tòotù bèepwiri ††, [na ée mwa pitèi diri pâ muru wà Pwidueé]; pwi tòotù na o tòo diri é napwéretòotù bau é gòropuu. ¹³ ††Ba é jèe mara ina béaa pâ, na ée mwa tòpò é napwéretòotù ma gòropuu na bwaa âmué. Â diri pâ muru na o mwa tâa wê, âna rà o wâro wiâra é câbawâdé kà Pwidueé ††. Â wàépwiri é gòropuu na jè tapacîri naa na ipwàdé!

Bénabwé popai

¹⁴ Gée goo kaa pwiri, co tèpa âji béeò, guwà ipwadàra, ma guwà wârori é wâro na pwiçiri, tâa tapacîri é pwi Tòotù bèepwiri. Ba wiàna guwà wàrapwiri, â o ticé èpà goowà, na ée mwa pitèiwà goo wà Pwidueé. Â o pwa pinaanapò nabibiu kàwà ma wàé.

¹⁵⁻¹⁶ ††[Gorodà na é ipwâ na é wâjué me còwâ wà Pwi Ukai?] Gée goo co é pai moo ma pidàpwicâarié kée! Â guwà cibwaa ipwanauri pâ, wâguwà, âna upawà jii é wârimuru gée goo kaa pwiri! Â wàépwiri i pwi ia é mu wii tàwà wà Paulo, pwi âji béejè na dau wânümajè gooé. É inapàpari é pâ pwi bèepwiri na diri pâ tii kée, goo é autâmogòori na é naa tée wà Pwidueé.

Âjupâra pâ, pâra popai kée, âna tàpo pwacooé pai tâmogòori wèe. Â wà pâra tèpa âboro, âna rà ébii é pwina é ina. Wà tàpéebà, âna càra caa wàawà naa na âjupâra, â càra caa tèpa âji a câmu [goro é *Tii Pwiçiri]. Â rà wàrapwiri mwara târa pâra ére auwii naa na Tii Pwiçiri. Â gée goo kaa pwiri, â rà pame naa gòrà é wârimuru kàra na ticé pwàadèrèe.

Ipicijii

¹⁷ ††[Go wii é tii bèeni, ba na] go mara pa-icòowà, goo wà tèpa [pwa pupûra na rà tèpa pwâ, na] càra caa papwiciçiri é pwina tàrù! Êkaa na guwà tà tàcî! Â guwà ipwacòoco, ba rà péa ipa-imwüruwà, â guwà péa tûu, gée na pai cimwü kàwà.

¹⁸ Wâdé na o pimaina pâ naa goowà é *pimeaari imudi kà Pwi Ukai kâjè ma pwi a pa-udòjè wà Iésu Kériso. Wâdé na pimaina pâ é pai tâmogòorié kàwà! Wâdé na tâa jaaé é pai maina ma muugère, nabà ma dàra gòiri awé!

Wâdé na wàra! Amen!

††† Â guwà dau wàrapwiri... é, Â guwà ipwàdéé goro pai o tèepaa me kàra pwi Tòotù bèepwiri. †† 3.13 Ésaie 65.17, 66.22; Auinapàpari 21.1,27 ††† 2e phrase—Grec: Ée mwa tâa wê é tàrù. †† 3.15 Roma 2.4 †† 3.17 Maréko 13.33; 1 Korénito 10.12

1 Ioane

kà

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Munaa Ioane, pwi *apostolo, na ia é bwaa pwi nari âboro èpo na pàara kà Iésu.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 85 ma 100, na é jèe pwi ijiao, â é pwi a pitûâ kêra wâra pwapwicîri wâ Éfésô naa province Asia (napô Turquie nabà). Na pwi pàara bèepwiri, na é wii diri tèpa 5 tii kêe na tâa na *Tii Pwicîri—ê *Picémara Wâdé ; , ma tii .

É wii tâi?

Târa ê pâ picaatâa kà tèpa cèikî naa goo Iésu, na rà tâa na province Asia.

Cina é wii?

É pacâmuri tèpa cèikî na Asia goro ê âjupâra. Ba wà pàra tàpé gée goorà, âna rà pacâmurirà goro pâ popai na pwâ. Ba rà ina pâ, wà Iésu, âna câe caa pwi âji âboro pwacèwiijè, â câe caa tâmogòori pâ tacai ma aré kà tèpa âji âboro. Â rà ina mwara pâ, piticèmururu naa goo ê naiijè ma diri pâ muru na jè cò. Êkaa na piticèmururu naa goo pai wârori ê wâro kêjè, wiàna wâdé, é wiàna èpà, ba ipaiwà. Â rà jèe ipa-imwûru pàra tàpé goro ê popai bèepwiri.

Dà ère ê tii bèeni?

É taniimiri tâjè wà Ioane pâ, nye âjupâra pâ, wà Iésu, âna é nye pwi âji âboro pwacèwiijè. Êcò na wàè *Pwina naî Pwiduee wà Kériso. Napwa wà Pwiduee, âna é pwéelaa, ma pimeari. Â jè tâmogòori pwiri gée goo Iésu, na é jèe pwanauri ê èpà kêjè. Â jè tâmogòori mwara gée goo è Nyuââ Pwicîri na é jèe naa tâjè wà Iésu. Napwa wà pwi âji a cèikî naa goo Iésu, âna wâdé na é ciburà tâa goo ê cèikî, na jèe picòo tée gée na autapoo goo. Â wâdé mwara, na é naa ê wâro kêe ba kà pàra tàpé, pwacèwii Iésu. Na wàrapwiri â é paari ê pai pimeari kêe ba kà Pwiduee, ma pai tâmogòorié kêe.

Pai pitàgoo tii 1 Ioane

Popai kà Pwiduee na é naa wâro
 Jè wâro na pwéelaa wàijè tèpa naî Pwiduee
 Tèpa cicara Kériso
 Jè tèpa naî Pwiduee
 Tèpa péroféta a pwâ
 Majoroé pai pimearijè
 Cèikî naa goo Pwina naî Pwiduee
 É wii Ioane, ba na cimwû cèikî kêjè

Popai kà Pwiduee na é naa wâro

1 †Wà Pwi Popai, na é naa ê wâro ††, âna é tâa béaa kêra ê autapoo goo ê gòropuu. Â bà inapàparié tàwà nabà, ba bà jèe po tèreê; â bà jèe po còoê; â bà

jèe po tu naa gooé; â bà jèe po nünüma naa gooé.
² *Ba é piâpàparié [tà tèpa âboro] â wàibà na bà còo pai tèepaa kêe, âna bà tèpa *paâjupâraê. Â bà picé-

† 1.1 Ioane 1.1 †† Pwi Popai na é naa ê wâro—Pai ina wèe pâ, Iésu Kériso. (Còo Ioane 1.1.) ‡ 1.2 Ioane 1.14

mara tàwà pà, wâjaaé ê *wâro dâra gòiri. É tâa jaa wà Caa, na é jèe paarié tâbà. ³ Êkaa na bà inaé tàwà, wâguwà mwara, ba na [jèe capai tâmogòori ê wâro bèepwiri, â] o caapwi pwâranümajè. Â o caapwi pwâranümajè mwara, ma wà Caa, ma wà Pwina naîê, Iésu *Kériso. ⁴ †Â bà †† wii paé tàwà, ê tii bèeni, ba na o tâbawêe ê ipwàdée kâbà.

Wâdé na jè wâro na pwéelaa

⁵ †Wàéni ê popai, na bà tère jii Iésu Kériso, na bà inapàpari tàwà ni: Wà Pwiduée, âna wàé ê pwéelaa, â nye ticè bàutê gooé. ⁶ ††Wiàna jè ina pà, jè tâa goo wà Pwiduée, â wiàna jè bwaa gére wâro na ê bàutê, â jè tèpa pwâ, â câjè caa pâra wiàra ê *ÂJUPÂRA [na ara Pwiduée]. ⁷ Ba wà Pwiduée, âna é tâa na ê pwéelaa. Â wiàna jè wâro na ê pwéelaa, â o caapwi pwâranümajè goojè. Â é patâjii diri pà èpà kâjè, wà Pwina naîê, Iésu Kériso, goro ê domii kêe [na joro na ia é bà ba kâjè] ba na jè o caapwi mwara ma wàé.

⁸ ††Wiàna jè ina pà, nye ticè èpà na pwâranümajè, â jè nye pipwâgàrijè còwâ, â câe caa tâa goojè ê *ÂJUPÂRA. ⁹⁻¹⁰ Â câe caa wâro goojè, ê popai kêe, â jè pà nau tèpa tobapwâ wà Pwiduée. Êco na, wiàna jè inapàpari tà Pwiduée ê pà èpà kâjè, â ée mwa pwanaurijè, ma patâjii diri ê èpà na tâa goojè. Ba é *târù, â é pwa ê pwina é ina.

Pai wâro kâjè tèpa naî Pwiduée

É pitu tâjè wà Iésu Kériso

² ††Tèpa naîô, go wii tàwà ê pà muru bèepwiri, ba na câguwà caa pwa ê pwina èpà. Êco na, wiàna jè [pitanami ma] pwa cèna èpà, â pwa pwi a-ipwamurujè na ara wà Caa—âna wà Iésu Kériso, na é *târù [ba nye pwi a ticè èpà kêe]. ² ††Â wàé, âna é pipanuâe còwâ, ba na pwi *ârapwaaìlò târa ma patâjii pà èpà kâjè; â càcaa pà èpà kâjè co, â êmwara ê pà èpà kâra diri pà âboro gòropuu.

Jè pitère dèe wiàna jè mearié

³ Wàéni ê câmu kà pwi âboro na é tâmogòori Pwiduée: É pitère dâra ê pwina é ina. ⁴ Wà pwi âboro na é ina pà é tâmogòori Pwiduée, â na câe caa pâra wiàra bwàti ê pwina é ina, âna é pwi a pwâ, ba càcaa tâa gooé ê *ÂJUPÂRA. ⁵ †Â wà pwi âboro na é pâra wiàra ê popai kà Pwiduée, âna tâbawêe naa gooé ê pimeari kêe ††. Wàéni ê câmu kêe, na jè tâa goo Pwiduée: [Na jè pitère dèe.] ⁶ Â wà pwi âboro na é ina pà é tâa goo wà Pwiduée, âna wâdé na ê wâro pwacèwii wà Iésu Kériso.

† 1.4 Ioane 16.24 †† Bà—Wà Ioane, âna é wii ê tii goro ê auni-imirì kâra ma wà tèpa apostolo bée. † 1.5 1 Timotéo 6.16; Jacques 1.17 †† 1.6 1 Ioane 2.4 †† 1.8–9 Psaume 32.5; Proverbes 28.13 ††† 2.1 Hébéru 9.24 ††† 2.2 Ioane 1.29; Kolosé 1.20; 1 Ioane 4.10 § 2.5–6 Ioane 14.21,23 †† Pimeari kêe—é, É pai meari Pwiduée kâjè; é, è pai meari tèpa cèikí bée, goro è pimeari na me gée goo wà Pwiduée.

Jè meari tèpa cèikí béejè

⁷ ††Tèpa âji béeò, guwà cibwaa niimiri pà, go naa tàwà cè jè âmu aupitûâri. Ba jèe nye aupitûâri gée na autapoo goo †† [pà guwà pimeariwà]. Ba i popai na ia bà picémara tàwà. ⁸ ††Êco na [pwacèwii na] pwi aupitûâri na bwaa âmuê, ba wà Kériso, âna é paari tâjè ê âji pai wârori. Â wâguwà, âna wâdé mwara na guwà wârori nabàni ††. Ba jèe tapoo pitiâu pà é bàutê, â jèe tèepaa bwàti ê pwi âji pwéelaa.

⁹ ††Napwa naa goo wà pwi âboro na é ina pà é tâa na ê pwéelaa, â é câbaèpà pwi a cèikí bée, âna é nye tà ciburà tâa na ê bàutê, tèepaa naa goo nabàni. ¹⁰⁻¹¹ ††† †††Â câe caa tâmogòori cèna é pâra naawê, ba târi é du âraporomee ê bàutê. Êco na wà pwi âboro na é meari tèpa cèikí bée, âna é tâa na ê pwéelaa. Â o ticè èpà cèna é pwa †††.

Jè cibwaa wâdéari tûa na èpà

¹²⁻¹⁴ Go wii paé tàwà co tèpa naî [Pwiduée]. Ba jèe pwanauri é pà èpà kàwà, ba wârapwiri goo ê pwina é pwa wà Kériso. Â guwà jèe tâmogòori wà Caa. Go wii paé tàwà co tèpa ‘caa’—[wâguwà na guwà jèe cimwü naa na cèikí]. Ba guwà jèe nye tâmogòori wà Pwina é tâa, béaa kâra autapoo goo—üu, é tâa béaa kâra pai tòpò diri pà muru!

Go wii paé tàwà co tèpa âboro dopwa, ba guwà gòo, ba é tà mwü naa na pwâranümawà, è Popai kà Pwiduée. Â guwà jèe piétò jii *Caatana, wà Pwi âboro èpà. Üu, guwà jèe nye piétò jiié ^{18!}

¹⁵⁻¹⁹ Guwà cibwaa pii ê pwâra-nümawà naa goro ê pà muru gòropuu, bau ê pà muru [na èpà] na tâa na. Ba wiàna gà wâdéari è gòropuu, â o câgà caa meari wà Caa ²⁰. ¹⁶⁻²¹ Wàéni è pwina é me gée na è gòropuu bèeni:

Jè câbawâdé pà muru na èpà, naa na pwâranümajè; Jè naa nümajè naa goo è pwina jè còo, goro du âraporomeejè; Jè ipwamainajè goro è pà neemurujè.

Diri è pà pwiibà, âna càra caa me gée goo Caa, ba rà me gée goo [è wâro kâjè na èpà naani] gòropuu.

¹⁷⁻²² Jèe tàgère pitiâu pà, è pwi gòropuu bèeni, bau diri pà muru na wâna, na rà câbawâdé wà tèpa âboro. Êco na wà pwina é pwa è câbawâdé kà Pwiduée, âna ée mwa *wâro dâra gòiri jaaé.

††† 2.7 Ioane 13.34; 2 Ioane 1.5–6 †† Gée na autapoo goo—Pai ina wèe pà, gée na autapoo wàra è gòropuu, é, gée na pàara na ia picémara è Picémara Wâdé, é, na guwà tapoo cèikí. Ipaiwà naa 2.24 ma naa 3.11. ††† 2.8 Ioane 1.9; Roma 13.12 †† Ba wà Kériso... Grec: É autûâri bèepwiri, âna âjupâra naa goo Kériso, ma naa goowà mwara. †† 2.9 1 Ioane 4.20 ††† 2.10 Roma 14.13 ††† 2.11 Ioane 12.35 ††† Â o ticè èpà cèna é pwa—Grec: Â o câe caa tûu. 18 Bà jèe naanaimari naa na paicí è pà popai, na é pi-ina cûuru wà Ioane, naa na grec. 19 2.15 Roma 8.720 O câgà caa meari wà Caa—Grec: O càcaa tâa googà è pimeari kà Caa. 21 2.16 Roma 13.14 22 2.17 Mataio 7.21

Tèpa cicara Kériso

¹⁸ †Tèpa gòrobéè, jè wâro naa pâ Bénabwé tòotù. Ba guwà jèe tère pâ, ée mwa tèepaa na pwi pàara bèep-wiri, wà pwi âboro na ina gooè pâ Pwi a cicara Kériso. Â guwà còo, rà jèe dau wâru nabà tèpa cicara Kériso. Â wàèpwiri pai tàmogòori pâ, jè wâro na pâ Bénabwé tòotù. ¹⁹ ††Napwa tàpéebà, âna rà pâra jii è wâra pwap-wicîri, ba càra caa tèpa âji a cèikí béejè. Ba wiàna rà tèpa âji béejè, â pwiri rà tà mwü jaajè. Üu, pai pâra kàra jii, âna cipàpaa âji pai pwa goorà †.

²⁰ ††Éco na wâguwà, âna é jèe pitòrigariwà wà Kériso, wà Pwina é Pwicîri, â é jèe naa tàwà è *aupwényunyûari kèe, è Nyuâaè Pwicîri ††. Â nabàni, âna guwà jèe tàmogòori è *ÂJUPÂRA. ²¹ Wàé kaa pwiri, na go wii tàwà. Ba câguwà caa pwacèwii tàpé na càra caa tàmogòori è ÂJUPÂRA. Â go wii, ba na guwà tàmogòori pâ, nye ticè popai na pwâ, na é me gée goo wà Pwina é ÂJUPÂRA††.

²² ††É wàilàpà pwi a pwâ? Wàèni: Wà pwi âboro na é ina pâ, wà Iésu, âna càcaa wàè wà Kériso, [wà pwi *Mesia, na é me gée goo Pwiduée].

Wà tàpé na rà ina pwiri, âna rà pitütü ⁵ goo wà Pwina naîe, ma wà Caa kèe mwara. Wàilà kaa pwiri tèpa a cicara Kériso! ²³ ††Ba wà pwi âboro na é pitütü goo wà Pwina naîe, âna câe caa tâa gooè wà Caa. Â wà pwi âboro na é tòpi ^{5††} wà Pwina naîe, âna é tâa gooè wà Caa.

Nama é tâa goowà è âjupâra

²⁴ Wâguwà, âna wâdé na é nye tà cawi goowà è popai na guwà tère na guwà tapoo cèikí ^{5†}. Ba wiàna é tâa goowà è popai, â guwà o nye tà tâa goo Pwina naîe ma wà Caa. ²⁵ Â tâa tâjè è wâro dâra gòiri jaaru, ba wàèpwiri è âraimeai na é jèe ina béaa wà Kériso.

²⁶ Go jèe wii diri tàwà è pâ muru bèepwiri, [ba na guwà còoina] tàpé na pwa na rà ipa-imwüruwà.

²⁷ †††Guwà cibwaa mudàra tèpa pacâmuriwà [na rà wàrapwiri]. Ba é tà tâa goowà è Nyuâaè Pwicîri, pwi aupwényunyûari ^{5†} na jèe naa tàwà. Â wàè na é nye paari tàwà diri è pwina wâdé na guwà tàmogòori. Â è pwina é pacâmuriwà goo, âna nye âjupâra, â càcaa pwâ. Â wàèni è autûari kèe tàwà: Guwà tà tâa goo wà Kériso. Êkaa na wâdé na guwà wàrapwiri.

²⁸ Üu, co tèpa âji béeò, wâdé na guwà tâa goo Kériso, ba na o câguwà caa piwâ, ma kamu na araé, na tòotù

† 2.18 Mataio 24.5,24; 2 Ioane 1.7†† 2.19 Apostolo 20.30

‡ Cipàpaa âji pai pwa goorà—Grec: Cipàpaa pâ, càra caa tèpa bée-jè. †† 2.20 1 Korénito 2.15 †† É jèe pitòrigariwà... Grec: Â wâguwà, âna tâa tàwà è aupwényunyûari na é wicèpwiri {onction} naa gòwà, gée goo wà Pwina Pwicîri. É onction ni, âna câmu kâra pai pitòrigarijè. Munaa è Nyuâaè Pwicîri, é, pwiri è popai kà Pwiduée. Ipaìwà naa na nee tii 27. (Còo mwara note goo Luka 4.18.) ††† É, Càngo caa wii tàwà pâ, câguwà caa tàmogòori è ÂJUPÂRA. Go wii tàwà pâ guwà tàmogòori è ÂJUPÂRA. Â nye ticè popai na pwâ, na é me gée goo è ÂJUPÂRA. ††† 2.22 1 Ioane 4.3; 2 Ioane 1.7§ Pitütü—Rejeter. §† 2.23 Ioane 5.23; 1 Ioane 4.15, 5.1§†† Tòpi—é, Còoina. §† Na guwà tapoo cèikí—Grec: Gée na autapoo goo. §†† 2.27 Ioane 16.13 §† Pwi aupwényunyûari—Grec: Onction, pwacèwii na nee tii 20. Munaa è Nyuâaè Pwicîri, é, pwiri è popai kà Pwiduée.

na ée mwa wâjué me còwà na. ²⁹ ††Ba guwà tàmogòori pâ, wà Kériso, âna é tàrù ma âjupâra. Êkaa na, wà diri tàpé na pwa é pwina tàrù ma âjupâra, âna rà tèpa âji naî Pwiduée.

Jè tèpa naî Pwiduée

3 ††Guwà còo, dau maina awé è pimeari kà Pwiduée Caa ba kâjè, ba é pitunee tâjè pâ, na jè tèpa naîe! Â jèe wàijè gooni! Napwa naa goo wà tèpa âboro naa gòropuu bèeni, âna càra caa tàmogòori pwiri ^{5††}, ba càra caa tàmogòori wà Pwiduée, Caa kâjè.

² ††Tèpa âji béeò, jè jèe tèpa naî Pwiduée nabà. Â o mwa wànau, na pwi tòotù na ée mwa wâjué me còwà na, wà Kériso ^{18?} Jè nye tàmogòori pâ, o tòotèrijè, ba na jè pwacèwiié, wiàna jè còoé gée, [naa na pwényuâa kèe]. ³ Êkaa na jè pitòmirijè, ba na o ticè èpà goojè, na jè tà tapaçiri goro cèikí è pwi tòotù-bà. Ba wà Kériso, âna é pitòimiriè, â ticè èpà gooè.

Jè cibwaa ciburà pwa na èpà!

⁴ Wà tàpé na rà pwa na èpà, âna rà [jèe pâ nau pwacèwii wà Pwina é] cicara wà Pwiduée ma è pâ aputûari kèe. Ba wiàna jè pwa na èpà, â jèe cicara Pwiduée. ⁵ ¹⁹Â guwà jèe nye tàmogòori pâ, è jèe tèepaa wà Iésu Kériso, ba na é patâjii è pâ èpà kà tèpa âboro ²⁰, â nye ticè èpà gooè. ⁶ Wiàna jèe tâa gooè, â câjè mwa caa pwa na èpà. Â wà pwi âboro na é ciburà pwa na èpà, âna câe mu caa còoina wà Kériso, â câe mu caa tàmogòorié.

⁷ Tèpa âji béeò, guwà cibwaa nama ipa-imwüruwà. É nye *tàrù pwi âboro, wiàna é pwa è pwina tàrù ma wâdé, pwacèwii Kériso, wà pwina é dau tàrù ma wâdé awé. ⁸ ²¹Â wà pwi âboro na é ciburà pwa na èpà, âna é pwi âboro kà *Caatana, wà pwi ia é dau ciburà pwa na èpà gée na autapoo goo. Wàèni è majoroé ma è tèepaa me [naani gòropuu] wà *Pwina naî Pwiduée: É me, ba na é pwa ma tiâu diri pâ wakè na èpà kà Caatana.

⁹ ²²Wiàna gà pwina âji naî Pwiduée, â pwacoé ma gà ciburà pwa na èpà. Ba é tâa googà è *âji wâro me gée goo Pwiduée ²³. Â wiàna é tâa googà wà Pwiduée, â gà o mwa wârori è wâro kèe. ¹⁰ Wàèpwiri pai còoina tèpa naî Pwiduée ma wà tèpa naî Caatana. Ba wà pwi âboro na câe caa pitère dà Pwiduée ²⁴, âna câe caa pwi âboro kà Pwiduée. Â wà pwina câe caa meaari tèpa cèikí bée, âna câe caa pwi âboro kèe.

§† 2.29 1 Ioane 3.10 §†† 3.1 Ioane 1.12-13, 16.3§§† Tàmogòori pwiri—é, Còoinajè, é, tàmogòorijè. §§§ 3.2 2 Korénito 3.18 18 2e phrase—é, Widàuru ma wiilu. 19 3.5 Ioane 1.29; 1 Pétèru 2.22-24; 1 Ioane 2.2 20 Ba na é patâjii è pâ èpà... é, Ba na é pitu tà tèpa âboro, ba na o càra mu caa pwa na èpà. 21 3.8 Ioane 8.44 22 3.9 1 Ioane 5.18 23 É âji wâro, me gée goo Pwiduée—é, É pàtâma Pwiduée, é, è Nyuâaè Pwicîri kà Pwiduée, é, è popai kà Pwiduée. Grec: É arapwüru kà Pwiduée. 24 Pitère dà Pwiduée—Grec: Pwa è pwina tàrù.

Wâdé na jè pimearijè

11 †Wàéni è *Picémara Wâdé na guwà tère na guwà tapoo cèikí ††: Wâdé na jè pimearijè.

12 †Guwà cibwaa pwacèwii Kaina, na é pwi âboro kà Caatana, wà Pwi âboro èpà. Ba wà Kaina, âna é tètàmwarà Abéla, pwi jiié. Â gorodà na é tètàmwereê? Ba é pwi a pwa pâ tûa na èpà, â wà Abéla, âna é pwi a pwa pâ tûa na wâdé. 13 ††Ékaa na, guwà cibwaa pò, tèpa gòrobéè, wiàna rà èpàriwà è pâ âboro naa gòropuu bèeni [na càra caa papwicîri wà Pwiduée].

14 ††Wàijè, âna jè jèe pâra gée na aubà, naa na âji wâro. Wàéni è câmu kée—wiàna jè pimearijè tèpa cèikí bééjè. Ba wà pwi âboro na câe caa pimeari, âna é nye tà ciburà tâa na aubà, [wâiti jii Pwiduée]. 15 ††[Wà Pwiduée, âna é niimiri pâ] wà pwi âboro na é èpàri pwi a cèikí bée, âna é pwacèwii pwi a tètàmwarà âboro. Â wà tèpa tètàmwarà âboro, âna càcaa wâgoorà è *wâro dàra gòri, [na é me gée jaa Pwiduée].

16 ††Wàéni è âji pimeari: Wà Kériso, âna é panuâ é wâro kée ba kâjè. Â wâdé na jè panuâ è wâro kâjè ba kà tèpa bééjè.

17 †Guwà cò, wiàna wâru neemurujè, â wiàna jè iauri jii pwi jè a cèikí bééjè na ticè kée, â o wànau cè pai tâa gooje è pimeari kà Pwiduée? 18 ††Tèpa gòrobéè, jè cibwaa pimeari co goro popai, â wâdé wiàna jè âji pimeari goro è tûa ma càrajè.

Câjè caa piwâ na ara Pwiduée

19 Wiàna jè âji pimearijè goro è pâ tûa kâjè, â jè o tâmogòori pâ jè wâro na *ÂJUPÂRA. Â o càcaa wâgotâjè, na jè coo ara Pwiduée, [wà Pwina é ÂJUPÂRA]. 20 (Éco na, wiàna é pitòtijè è pwâranümajè, â [é bwaa nye tà mearijè wà Pwiduée. Ba] jè tâmogòori pâ, é nye piwèna jii è pwâranümajè wà Pwiduée, wàé na é tâmogòori diri pâ muru.) 21 ††Â wiàna câe caa pitòtijè è pwâranümajè, co tèpa âji béè, â o câjè caa piwâ ma wâgotâjè na jè coo ara Pwiduée.

22 Â ée mwa naa tâjè diri pâ namuru na jè ilari jiié, gée goo na jè pitère dèe, ma pwa è pwina wâdé tée.

23 ††Wàéni è pwina é ina tâjè: Wâdé na jè cèikí naa goo Pwina naîé, Iésu Kériso; â jè pimearijè, pwacèwii autûari kée tâjè.

24 ††Wiàna jè pitère dà Pwiduée, ma tâa gooé, â wàé, âna é tâa gooje. Â jè tâmogòori pâ, é tâa gooje, ba é wâro gooje è Nyuâaè Pwicîri, na é jèe naa tâjè.

Ipwacôoco tèpa péroféta a pwâ

4 ††Guwà ipwacôoco, co tèpa âji béè. Ba wâru tèpa *péroféta a pwâ, na rà mwa tèepaa me. [Â rà ina pâ rà pame è popai kà Pwiduée.] Â guwà cibwaa nama cèikí naa goorà! Wâdé na guwà cò bwàti è pwina rà

† 3.11 Ioane 13.34 †† 1re phrase—Grec: Wàéni è popai na guwà tère gée na autapoo goo. † 3.12 Genèse 4.8 †† 3.13 Ioane 5.18–19 †† 3.14 Ioane 5.24 ††† 3.15 Auinapàpari 21.8 ††† 3.16 Ioane 13.1; Galatia 1.4 § 3.17 Deutéronome 15.7 †† 3.18 Jacques 2.15–16 ††† 3.21 Héberu 4.16 †† 3.23 Ioane 6.29, 13.34 ††† 3.24 1 Ioane 4.13 †† 4.1 Mataio 7.15; 1 Tésalonika 5.21; 1 Ioane 2.18; 2 Ioane 1.7

ina pâ, pwiri âji popai na me gée goo è Nyuâaè Pwicîri kà Pwiduée. 2 ††Â guwà o còoina pâ, é tâa goorà è Nyuâaè Pwicîri, wiàna [è pwina] rà ina, [âna pâra naa goo è pwina é ina wà Pwiduée] pâ: «É jèe boome wà Iésu Kériso, âna é pa naiiri âboro.»

3 ††Wà pwi âboro †† na câe caa wàrapwiri, târa pai inapàpari kée wà Iésu, âna câe caa me gée goo Pwiduée. Âna wàépwiri câmu kà pwi a cicara Kériso, na ia guwà jèe tère pâ, ée mwa tèepaa. Â âjupâra, é jèe nye tà wâni gòropuu.

4 ††Tèpa âji béè, guwà jèe tèpa âboro kà Pwiduée, â guwà jèe piétò jii tèpa pwâ bèepwiri 18. Ba è Nyuâaè Pwicîri 19 na é tâa goowà, âna é maina jii *Caatana na é tâa ni gòropuu. 5 20Ba wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà nye tèpa âboro na è gòropuu bèeni [na èpà]. Â pwâratùra kàra, âna popai me gée gòropuu. Ékaa na wà tèpa âboro gòropuu, âna rà pitère dàra.

6 Éco na wàijè 21, âna jèe tèpa âboro kà Pwiduée. Â rà nye pitère dàjè tàpé na rà tâmogòori Pwiduée. Â wà tàpé na càra caa tèpa âboro kée, âna càra caa pitère dàjè. Â gée goo pwiri, na jè còoina è pwina tâa goo pwi âboro—wiàna è Nyuâaè Pwicîri na é *ÂJUPÂRA, é, wiàna è duée na é tuba-imwùrujè.

Jè pimearijè gée goo na Pwiduée âna é pwi a pimeari

7 Tèpa âji béè, wâdé na jè tà pimearijè, ba é me gée goo Pwiduée è pimeari. Wiàna jè pimearijè, â jè paari pâ, jè tèpa âji naî Pwiduée, â jè paari pâ jè tâmogòorié. 8 Wà pwi âboro na câe caa pimeari, âna câe caa tâmogòori Pwiduée, ba wà Pwiduée, âna é pimeari. 9 22Â é paari è pimeari kée ba kâjè. Ba é cùru me Pwina naîé na é caapwi co, naani gòropuu, ba na, gée gooé, âna o tà tâjè è *âji wâro. 10 23Wàéni è âji pimeari: É pimeari kà Pwiduée ba kâjè, na é po dau maina awé jii è pimeari kâjè ba kée. Ba é cùru me pwina Naîé, ba na é pwi *ârapwailò na patâjii è pâ èpà kâjè.

11 Tèpa âji béè, wiàna é wàrapwiri cè pai mearijè kà Pwiduée, â wâdé na jè pimearijè mwara. 12 24Nye ticè pwi jè âboro cèna é jèe còo Pwiduée [Caa]. Éco na, wiàna jè pimearijè, â é tâa gooje wà Pwiduée, â o tâbawèe naa gooje è pimeari kée.

Jè tâa goo Pwiduée â é tâa gooje

13 25Jè tâmogòori pâ, jè tâa goo Pwiduée, â é tâa gooje. Ba é naa tâjè è Nyuâaè Pwicîri kée, na é wâro gooje.

14 Â jè jèe còo goro du âraporomeejè 26 pâ, é cùru Pwina naîé wà Caa, ba na *pwi a pa-udò pâ âboro

§† 4.2 1 Korénito 12.3 §†† 4.3 1 Ioane 2.18 §†† Âboro—é, Duée. §§§ 4.4 Mataio 12.29; 1 Ioane 5.4–5 18 Tèpa pwâ bèepwiri—é, Tèpa duée bèepwiri. 19 É Nyuâaè Pwicîri—é, Pwiduée, é, Iésu Kériso. Grec: Pwina. 20 4.5–6 Ioane 8.47, 15.19 21 Wàijè—é, Wàibà (wà Ioane ma wà diri tèpa apostolo na rà pacâmuri tèpa âboro goro è âjupâra). 22 4.9 Ioane 3.16 23 4.10 Roma 5.8–10; 1 Ioane 2.2 24 4.12 Ioane 1.18; 1 Ioane 2.5 25 4.13 2 Korénito 1.22; 1 Ioane 3.24 26 Jè jèe còo goro du âraporomeejè—é, Bà jèe còo goro du âraporomeebà (wà Ioane ma wà tèpa apostolo na rà còo wà Iésu na é wâro naa gòropuu).

gòropuu. Â bà *paâjupâraê ma inapàparié tà pàra tàpé.

¹⁵ Â wà pwi âboro na é inapàpari pâ, wà Iésu, âna é *Pwina naî Pwidueé, âna é tâa gooé wà Pwidueé, â wàé, âna é tâa goo wà Pwidueé. ¹⁶ Â gée goo kaa pwiri, âna jè tâmogòori pâ, é mearijè wà Pwidueé, ba jè jèe cèikî naa goo é pimeaari kèe bèepwiri.

Wiàna é mearijè wà Pwidueé, âna ba wàé kaa é Pimeaari. Â wà pwi âboro na é wâro na pimeaari, âna é tâa goo Pwidueé, â é wâro gooé wà Pwidueé. ¹⁷ Wiàna tâbawêe naa goojè é pimeaari kèe, â jè o pwacèwii Kériso, naa na é pai wâro kâjè, naani gòropuu. Â o càcaa wâgotâjè naa na pwi Tòotù, na ée mwa pitèi é gòropuu na. ¹⁸ É pimeaari na tâbawêe, âna é patâjii é pai wâgotâjè. Â càcaa wâgotâjè wiàna é tâa goojè é pimeaari. Ba wiàna wâgotâjè, âna pwacèwii na jè gére tapacîri é wârimuru kâjè †; â càcaa tâbawêe é pimeaari naa goojè.

Jè wârori pimeaari

¹⁹ Wàijè, âna jè wârori é pimeaari, ba é nye mara mearijè béaa wà Pwidueé. ²⁰ Â wiàna é ina cè pwi jè âboro pâ, é meari Pwidueé, â é èpàri pwi a cèikî bée, âna é pwi a pwâ. Ba wà pwina caé caa meari pwi bée na é còoé, â ée mwa wànau târa cè pai meari kèe Pwidueé, na caé caa còoé? ²¹ ††Ba wàeni é pwina é tûâri tâjè wà Pwidueé, wàijè na jè mearié: Wâde na jè meari tèpa cèikî béejè.

Cèikî naa goo Pwina naî Pwidueé

5 †Wà diri tàpé na rà cèikî pâ, wà Iésu, âna wàé pwi Kériso, [wà Pwina é me gée goo Pwidueé] âna rà tèpa naî Pwidueé. Â wà diri tàpé na rà meari Pwidueé Caa, âna rà o meari mwara wà tèpa naî. ² Â jè tâmogòori pâ, ûna jè meari wà Pwidueé, ma pitère dàra é pwina é ina, â jè meari mwara tèpa naî. ³ ††Ba [wiàna nûmajè] na jè meari wà Pwidueé, â jè o pitère dàra é pwina é ina. Â càcaa pwacoé ma jè pitère dàra.

⁴ Ba wiàna jè tèpa naî wà Pwidueé, â jè piétò jii é [èpà naa] gòropuu, gée goro é cèikî kâjè [naa goo wà Iésu Kériso]! ⁵ Ba o wàilàpà na piétò jii é [èpà naa] gòropuu? Nye èco wà pwina é cèikî pâ, wà Iésu âna é *Pwina naî Pwidueé.

Tèpa 3 paâjupâra Pwina naî

⁶ ††Wà Iésu Kériso, âna paari pâ é Pwina naî Pwidueé ††, goro é jawé bau é domii. Càcaa goro co é jawé, â nye goro é jawé bau é domii. Â é Nyuâaê Pwicîri, âna é nye tà *paâjupâra é pwiibà. Ba é Nyuâaê Pwicîri, âna wàé é *ÂJUPÂRA. ⁷ Ékaa na rà po âracié tèpa paâjupâra ††— ⁸ ††Nyuâaê Pwicîri [na é patùrajè]; ma é jawé [kàra *piupwaa kà Iésu]; ma é domii kèe ††, [na joro na

† 3e phrase—é, É pai wâgotâjè, âna pwacèwii na jè pwa wârimuru. †† 4.21 Maréko 12.29–31 † 5.1 1 Ioane 4.15 †† 5.3 Ioane 14.15,23–24 †† 5.6 Ioane 1.29–34 ††† Paari pâ, é Pwina naî Pwidueé—Grec: É tèepaa. ††† Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: ⁷ Ba rà âracié tèpa paâjupâra naa napwéretòotù—wà Caa, wà Popai, ma é Nyuâaê Pwicîri. Â rà tèpa âboro caapwi. ⁸ Â rà âracié tè-

é bà ba kâjè]. Â wà tèpa âracié bèepwiri, âna rà nye pitèrerà.

⁹ ††Wiàna jè tòpi é pai paâjupâra, na me gée goro âboro, â [wàdé na jè tòpi] é pai paâjupâra na me gée goo Pwidueé, ba é nye piwéna. Â é nye paâjupâra kaa wà Pwina naî. ¹⁰ ††Â wiàna jè cèikî naa gooé, â jè mwa còoina pâ, é popai gooé, âna é âjupâra ††.

Éco na, wiàna câjè caa cèikî naa goo [Pwina naî] Pwidueé, âna jè câbapwâ Pwidueé, ba câjè caa tòpi é pwina é ina goo wà Pwina naî.

¹¹ Jè tâmogòori pâ, é pwina é ina naa gooé, âna *ÂJUPÂRA, ba é jèe naa tâjè é *wâro dàra gòiri jaaé. Â é wâro bèepwiri, âna wâgoo wà Pwina naî. ¹² ††Uu, wà pwi âboro na é tâa gooé wà Pwina naî, âna tâa gooé é wâro bèepwiri. Â wà pwi âboro na caé caa tâa gooé wà Pwina naî Pwidueé, âna ticé *âji wâro gooé.

Go pwa tii ba na cimwù cèikî kàwà

¹³ ††Guwà tèpa cèikî naa goo Pwina naî Pwidueé. Â go pwa tii tàwà ni, ba na guwà tâmogòori bwàti pâ, jèe tà tàwà é wâro dàra gòiri jaa Pwidueé. ¹⁴ ††Wàeni gorodà na tà mwù é cèikî kâjè naa goo Pwidueé. Ba jè tâmogòori pâ, é tère é pwâra pwapwicîri kâjè, wiàna jè ilari jè muru naa na câbawâdé kèe. ¹⁵ Â wiàna jè tâmogòori pâ é tèrejè, â jè tâmogòori mwara pâ, é jèe naa tâjè é pwina jè ilari jiié!

Câjè caa pwa taaci pwina èpà

¹⁶ ††Wiàna gà còo pwi a cèikî béegà, na é pwa na èpà ††, â wâde na gà pwapwicîri kèe, ba na tà tée é âji wâro. Éco na pwa pwi jè èpà, na é nama é bà [dàra gòiri] ¹⁸ wà pwi jè âboro. Â câgo caa tacoo googà pâ, na gà pwapwicîri ba kèe, wiàna é tàgère pwa é pwi èpà bèepwiri. ¹⁷ Ba èdiri pâ tûâ kâjè na càcaa *târù, âna wàèpwiri é èpà. Éco na càcaa diri pâ èpà na jè pwa, na rà nama jè bà.

¹⁸ ††Jè nye tâmogòori pâ, wàijè tèpa naî Pwidueé, âna câjè caa pwa taaci é pwina èpà. Â wà *Caatana, wà Pwi âboro èpà, âna càcaa pâri ma é tubaèpà é nyuâajè. Ba é wéaarijè wà Pwina naî.

¹⁹ Â jè nye tâmogòori pâ, jè tèpa âboro kà Pwidueé. Â napwa naa goo diri [pàra tèpa âboro] gòropuu, âna [càra caa tèpa âboro kèe. Ba] é pitûâ kàra wà Pwi âboro èpà.

pa paâjupâra naa gòropuu—é Nyuâaê Pwicîri, é jawé ma é domii. Â rà pitèrerà wà tèpa âracié bèepwiri. § 5.8 Ioane 15.26

†† Jawé...ma é domii kèe—Ucina mwara goro é piupwaa kâjè, ma é dipâa na jè wâdo naa na Caanilo, ba naa pitaniimiri é pai bà kèe. ††† 5.9 Ioane 5.32–37 †† 5.10 Galatia 4.6 ††† Â jè mwa còoina pâ, é popai gooé, âna é âjupâra—Grec: Â tâa goojè é bépaâjupâra. †† 5.12 Ioane 3.36 †† 5.13 Ioane 20.31 ††† 5.14 Ioane 14.13; 1 Ioane 3.21–22 ††† 5.16 Mataio 12.31 ††† Na é pwa na èpà—Napéaati naa na grec pâ: Na caé caa popaé naa na aubà {dàra gòiri}. ¹⁸ Pwi jè èpà, na é nama é bà dàra gòiri—Munaa é pai ciburà naa càujè naa goo Kériso (còo nee tii 12), ma pai ciburà tàutâjè na jè meari tèpa béejè (còo 1 Ioane 3.14). Pwi pwâra bà bèepwiri, âna munaa pwâra bà dàra gòiri, wâiti jii Pwidueé, é, pwiri é pai tubaèpà târa é pai tâa kâjè ma wà Pwidueé, é, pwiri é pwâra bà kàra naiiri âboro. ¹⁹ 5.18 1 Ioane 3.9

Jè tâmogòori Pwiduée

²⁰ Jè nye tâmogòori mwara pâ, é jèe tèepaa me wà Pwina naî Pwiduée. Â é jèe naa tâjè é pai tâmogòorimuru, ba na jè tâmogòori wà Pwiduée, na é caapwi co. Â jè tâa goo wà Pwiduée, géé goo na jè tâa goo Iésu Kériso, Pwina naîê. Ba wàé Pwiduée na é caapwi co, â wàé mwara na é naa tâjè é wâro dâra gòiri jaaé.

²¹ Â ékaa, co tèpa âji béèò, na guwà tètâjii diri pâ muru na pwa na rà popa autâa kâ Kériso, naa na pwâranümawà †.

† É, Guwà tètâjii é èpà géé na é pwâranümawà, é, Guwà tètâjii cè pâ ârapupûra na càcaa papwicîri wà Kériso. Grec: Guwà piwéaariwà jii pâ ânuurumuru. Còo mwara Ânuurumuru (Idole) naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii.

2 Ioane

kà

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Ioane. Còo Bétapoo popai.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 85 ma 100.

É wii tâi?

Tà tô jè ilàri na nee , munaa ucina goro ê wâra pwapwicîri ma tèpa cèikî na jè ére. (Pwiri wâra pwapwicîri kà Gaius. Còo Bétapoo popai.) Ba, na pwi pàara-bà, âna wâru pâ âboro na rà tubaèpà tà tèpa cèikî naa goo Kériso. Êkaa na càcaa nùmee na é inapàpari ê pâ âji neerà naa na tii.

Cina é wii?

Na é wii pâbéaa kâra tii kêe , âna é patêre tèpa cèikî goo tàpé na rà pacâmurirà goro pâ popai na pwâ. Â é wii mwara, ba wà tàpéebà, âna rà tàgére ipâra, géee na jè ére naa na jè ére, ba na rà ipawâmi tèpa cèikî (1.10–11).

Dà ére ê tii bèeni?

Du ârailu popai na âjimuru naa na tii bèeni (ma diri tii kà Ioane), âna , ma . Ê âjupâra, âna me géee goo wà Kériso ma popai gooé (1.1–4). Còo mwara naa na Neeremuru naa pwâadàra tii. Wiàna jè wâro na ê âjupâra, â o paari naa na pimeaari kâjè (1.5), â jè o còoina tèpa pacâmu na rà tèpa ipawâmi, â o câjè caa pitu tàra naa na wakè kàra (1.10–11).

Pai pitàgoo tii 2 Ioane

Ipwabwàcu

Wâro naa ma pimeaari

Tèpa pwa pupûra na rà pwâ

Ipicijii

Ipwabwàcu

Wâro na ê ÂJUPÂRA ma pimeaari

1 Tii kà [Ioane] pwi ijiao [naa na cèikî] tà tô ilàri na é pitòrigarié wà Pwiduée, ma wà tèpa naîê †. Dau wânúmoo goowà, â càcaa wâgo acari, â wà mwara diri tàpé, na rà jèe tâmogòori ê *ÂJUPÂRA, ² na é nye tà tâa awé goojè. Ê pwi *ÂJUPÂRA bèepwiri, âna wàé kaa ê majoroé ma bà meariwà.

³ Wâdé naa tà tâjè ê *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me géee goo Pwiduée Caa kâjè ma Pwi Ukai Iésu *Kériso. Â wâdé na jè tâmogòori pai moo kàru naa goojè, wàijè na jè tâa na ÂJUPÂRA ma pimeaari!

† Tô ilàri...ma wà tèpa naîê—É wii ê tii wà Ioane târa ê wâra pwapwicîri ma tèpa cèikî na jè ére. Còo Bétapoo popai.

⁴ ††Go nye dau ipwadée kaa, na ia go pâmari pàra tèpa naîgà, â go còo pâ, rà wâro na ÂJUPÂRA, pwacèwii na é pitûâri tâjè wà Caa. ⁵ †Â nabà, co tòoni, âna go tacoo googà pâ: «Wâdé na jè pimearijè.» Càcaa cè âmu aupitûâri; â jèe nye pwi aupitûâri na guwà jèe nye tâmogòori na guwà tapoo cèikî ††. ⁶ Ba wiàna jè meari wà Pwiduée, â jè pitère dâra ê aupitûâri kêe. Â wàeni ê pwi aupitûâri, na ia jè jèe tâmogòori, géee na autapoo goo: «Wâdé na jè pimearijè ††.»

†† 1.4 3 Ioane 1.3 † 1.5 1 Ioane 2.7 †† Na guwà tapoo cèikî—é, Géee na autapoo goo ê gòropuu, é, tapoo na pàara na ia picémara ê Picémara Wâdé. Grec: Géee na autapoo goo. †† Wiàna jè meari

Tèpa pwa pupûra na rà pwâ

⁷ † [Guwà ipwacôoco] tèpa pwa pupûra na rà pwâ, ba rà jèe pâ nau wâru naani gòropuu—tèpa âboro na rà ina pâ, câé caa pa naiiri âboro wà Iésu Kériso. Wà tàpéebà, âna rà tèpa ipa-imwüru tèpa âboro, ma tèpa cicara Kériso.

⁸ Guwà ipwacôowà, ba na guwà cibwaa tubatiàu é pwâra wakè kâjè ††. Wâdé na guwà cimwü, ba na guwà tòpi diri é câmawà. ⁹ Wiàna guwà pâra wiâra é pwina é picémara wà Kériso, â guwà o mwa tâa goo wà Pwiduée Caa, ma wà Pwina naîê. Êco na, wiàna guwà pâiti jii é pwina é picémara wà Kériso, â o câguwà mwa caa tâa goo wà Pwiduée.

Pwiduée; Wâdé na jè pimearijè—Grec: Wâéni é pimeari; Wâro na pimeari. † 1.7 1 Ioane 4.1-3 †† Wakè kâjè—é, Wakè kâbà, é, wakè kàwà na pàra Tii Pwicîri naa na grec.

¹⁰ Wiàna é pupûra kà pwi jè âboro, âna câé caa ipai-wà bau é pwina bà ina tàwà naa goo wà Kériso, â guwà cibwaa tòpié na pwârawâ kàwà. Â guwà cibwaa pagòóé naa na é wakè kêe ‡. ¹¹ Ba wiàna guwà tòpié, âna guwà pwadéiri é pâ tûâ kêe na èpà.

Ipicijii

¹² Dau wâru pâ popai, na nümoo na go ina tàwà. Êco na càcaa nümoo na go wii naa na cè tii. Ba go wâari pâ, go mwa nye tèepaa mariwà, ba na jè pitùra ma picôojè géé. Â o tâbawêe ipwadée kâjè.

¹³ Rà naa paé bwàcu'gà, wà tèpa naî tô aéjii'gà ‡†, wà tô na é pitòrigarié mwara wà Pwiduée.

[Topai tàwà.]

‡ Guwà cibwaa pagòóé naa na é wakè kêe—Grec: Guwà cibwaa pwabwàcu tée. †† Wà tèpa naî tô aéjii'gà—Ê wâra pwapwicîri naa na ére na é tâa wê wà Ioane, ma wà tèpa cèikî wê. (Còo note goo nee tii 1.)

3 Ioane

kà

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Ioane. (Còo Bétapoo popai.)

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 85 ma 100.

É wii tâi?

Tà pwi jè a pitûâ kâra wâra pwapwicîri, na nee Gaius. Pwiri pwi jè ârapàara tèpa âracié âboro na inarà naa na *Tii Pwicîri. É, pwiri pwi jè âboro, na é pwi a pitûâ kâra wâra pwapwicîri wâ Pergame.

Cina é wii?

Pwa pwi jè âboro na nee Diotrèphe na é dau pwa na èpà naa na wâra pwapwicîri. Tautêe na é pitêre dâra ê pitûâ kà Ioane, ba é pwi maina nûma. Â é pacoo pàra tèpa pwa pupûra gée na wâra pwapwicîri (1.9–10). Êco na càcaa wàrapwiri ê pai pwa kà Gaius. Â wà Ioane, âna é wii têe, ba na é pagòoé, ba na é ciburà pwa na wâdé, ma pa-icòoé goo wà Diotrèphe.

Rà niimiri wà pàra tèpa dotée goro ê Tii Pwicîri pâ, wà Ioane, âna é wii âracié tii kêe na caapwi pàara, â é naa tà Démétrius (1.12), ba na é naa tà Gaius ma wâra pwapwicîri kêe:

- , âna pupûra târa diri pâ wâra pwapwicîri naa na province Asia (wâ napô Turquie nabà), ba ticé ipwabwàcu ma ipicijii naa na tii.
- , âna tii târa ê wâra pwapwicîri kà Gaius (â câé caa ina neerà ba péa o tubaèpà tàra).
- , âna tii tà Gaius co, ba na é paari têe wà Démétrius, pwi a popa tii, ma pa-icòoé goo Diotrèphe.

Dà ère ê tii bèeni?

Âracié âboro na, na jè pa cè napàrajè gée goorà, naa na tii bèeni:

- Gaius, ba wâro kêe, âna wâdé ma *târù, â é tòpi bwàti diri tèpa âboro kà Pwiduée, na rà tèepaa naa napô kêe (1.3,5)
- Démétrius, ba é pwi âboro na é pàra na âjupâra (1.12)
- Diotrèphe (còo naadòbà), ba é pwa na èpà, â jè cibwaa ipwacèwiié!

Wà Ioane, âna é ina ba wâdé tèpa âji ênawéna kà Pwiduée na rà ipâra gée na jè ère naa na jè ère, ba na rà picémara ê popai ma pagòo tèpa cèikî wê. Napàrajè, wàijè tèpa naî Pwiduée, na jè tòpirà bwàti ma pitu tàra (1.6–8). Wà tàpéebà, âna càcaa tèpa pacâmu na é inarà ba èpà, naa na 1.7. Jè pinadàrù du pubu goro âboro bèepwiri, wiâra ê popai na 1.8. Ba wà pàra pwi, âna rà déi goo ê picémara kà Kériso; â wà pàra tàpé, âna rà pâiti jii.

Pai pitàgoo tii 3 Ioane

Ipwabwàcu

Wâdé pai tòpi'gà wà tèpa béejè

É pi-ina Ioane wà Diotrèphe

Ipicijii

Ipwabwàcu

1 [†]Wâgo [Ioane] pwi ijiao [naa na cèikî] âna go pwa tii tâgà, co Gaius, na dau wânümoo tâgà ^{††}.
 2 Pwi âji béeò, dau nümoo na gà piégòtùru naa na diri pai pwa goo. Ba gà jèe piétò, naa na è nyuâa, â nümoo mwara, na gà piégòtùru, naa na naiiri âboro.
 3 ^{††}Na ia rà wâjué còwâ maribà wà tèpa cèikî béejè, â rà ciburà piwiâ tâbà è wâro'gà na wâdé ma *târù, ma pai tà mwù'gà naa goo è *ÂJUPÂRA. Â go nye dau ipwadée kaa na go tère pwiri! ⁴Ba nye ticè muru na é nama go dau ipwadée, jii na go tère pâ, rà pâra bwàti wiâra è ÂJUPÂRA, wà tèpa naîò naa na nee Pwi Ukai ^{††}.

Wâdé pai tòpi'gà wà tèpa béejè

⁵Pwi âji béeò wée, gà paari taaci pâ, gà pwi âji a cèikî. Ba gà cau tòpi bwàti diri tèpa béejè ^{††}, [na rà tèepaa naa napô'gà]. Gà cau tòpi tàpé na gà tâmogòorirà, ma wà mwara tàpé na câgà caa tâmogòorirà. Â nye dau wâdé kaa è pai pwa'gà. ⁶^{†††}Rà cau piwiâ târa è wâra pwapwicîri bèeni, è pimeaaari'gà.
 Â go ilari jiiigà mwara pâ, gà pitu tà tàpé na rà wàrapwiri, ma naa târa cè pwina tiàu jiiirà, ba na rà nye coo gòobàra wakè kàra. Ba wâdé tà Pwiduée, na jè pitu tâjè wàrapwiri. ⁷^{†††}Ba wà tàpéebà, âna rà pâra naa na nee Iésu *Kériso, ba na rà wakè ba kà tàpé na càra caa pâji cèikî naa gooé. Êco na nye ticè jè muru, cèna rà ilari jiiirà. ⁸Napârajè na jè pitu târa, wàijè tèpa naî Pwiduée, ba na jè tèpa bére wakè kàra, naa goro picé-mara è ÂJUPÂRA.

† 1.1 Apostolo 19.29; Roma 16.23 †† Na dau wânümoo tâgà—é, Na wânümoo tâgà géé goo è âjupâra na é tâa gooju. † 1.3 2 Ioane 1.4 †† Tèpa naîò naa na nee Pwi Ukai—Grec: Tèpa naîò (tàpé na é nama rà cèikî naa goo Iésu). †† Tèpa béejè—Pai ina wèe ni, tàpé na rà me, ba na rà pacâmuri tèpa cèikî. ††† 1.6 Tito 3.13 ††† 1.7 1 Korénito 9.12

É pi-ina Ioane wà Diotrèphe

⁹Go wii paé béaa è tii [§], târa è wâra pwapwicîri'gà. Êco na wà Diotrèphe, âna tàutèe dàra tère è pwina go ina. Ba nümee dàra pitûâ kàwà diri. ¹⁰Â wiàna go mwa tèepaa mariwà, â go mwa inapàpari diri pâ pwina é pwâgàribà goo.

Jèpwi mwara: Caa caa tòpi tèpa âboro kà Pwiduée, na rà tèepaa dariwà. Â é pwapwicîri jii tèpa cèikî na rà tòpirà. Â wiàna rà tòpirà wà pâra tàpé, â é pacoora géé na wâra pwapwicîri!

¹¹^{††}Pwi âji béeò, gà cibwaa ipwacèwii tàpé na rà wàrapwiri! Ba pâ tûâ kàra na èpà, âna paari pâ càra caa tâmogòori Pwiduée. Wâdé na gà ipwacèwii tàpé na rà pwa na wâdé, ba pâ càrarà, âna paari pâ rà tèpa âji âboro kà Pwiduée.

¹²Napwa naa goo wà Démétrius, [âna wâdé na guwà tòpié bwàti]. Ba wâru tèpa cèikî na rà pi-inaé ba wâdé. Â è pâ tûâ kèe na âjupâra, âna *paâjupâraé. Â wàibà, âna bà paâjupâraé mwara. Â è pwina bà ina, âna gà nye tâmogòori pâ, nye âjupâra.

Ipicijii

¹³^{††}Wâru è pâ muru, na nümoo na go ina tâgà, êco na câgo caa wii paé naa na cè tii. ¹⁴Ba go wâari pâ, o mwa nye ipitiju, â ju mwa nye pitùra géé.

¹⁵Wâdé na tâa jaagà, è *aupwényu-nyuâari, bau è pinaanapô kà Pwiduée! Cidòri nyuâagà!

Wà tèpa béegà, âna rà naa paé è bwàcu'gà. Bwàcu mwara kà tèpa cèikî béejè, na rà wâjaagà. Jèpa bwàcu kàra jècaa.

[Topai tâgà.]

§ Ê tii—Pwi jè tii kà Ioane, na càcaa tâa na Tii Pwicîri. †† 1.11 1 Ioane 3.6–10 ††† 1.13 2 Ioane 1.12

Jude

Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Jude, pwi jii wà Iésu ma wà Jacques. (Còo 13.55.) Càcaa wà Jude, pwi jè *apostolo (còo 1.17–18).

É wii wiidà?

Nabibiu kàra *naja 64 ma 67, béaa kàra pai ténoori wàra é ville *Iéusaléma.

É wii tâi?

Pwiri tà tèpa cèikî naa goo wà Iésu, na rà tèpa *Juif mwara. Ba é ina é pâ nee tii na wâru, na wâna é *Aamwari Béaa.

Cina é wii?

Na pàara na é wii, âna wâru tèpa pwa pupûra na tèpa pwâ, na rà ipa-imwûru tèpa cèikî jii é popai na âjupâra goo wà Iésu. Rà ina pâ, wà Iésu, âna câé caa Pwi Ukai, â rà pacâmuri tèpa âboro goro é pai wâro na miiri. Â é wii wà Jude, ba na é pa-icòo wà tèpa cèikî, ba na rà cibwaa pâra wiârâ é pâ câmu-bà.

Dà ère é tii bèeni?

É cèikî kâjè, âna câé caa naa tâjè é tàrù, ba na jè wâro imudi, ma pwa-imudirimuru goro naiijè. Wà Pwidueé, âna é naa wârimuru na dau gòo tà tàpé na rà wàrapwiri. Jè cibwaa pâra wiâ tèpa âboro na rà ina pâ, na jè wàrapwiri. Wâdé na jè wârori é wâro wiârâ é cèikî kâjè, na bari naa gò é pàaé na cimwü. Â jè upa tèpa béejè, wiàna rà tàpo pàgà jii pwiri. Wâru pâ popai naa na na ipaiwà bau pâ popai naa na é .

Pai pitàgoo tii kà Jude

Ipwabwàcu

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ

Ârapupûra ma wârimuru kàra

Rà tubatòri picaatâa

Énoka, âna é ina wârimuru kàra

Bénabwé popai

Ipwabwàcu

1 †Wâgo, Jude, na pwa tii. Go pwi ênawéna kà Iésu *Kériso, â bu tupédu aéjii ma Jacques. Go cau wii tàwà, wâguwà na é todàwà ma meaariwà wà Pwidueé; wâguwà na é tòimiriwà wà Iésu Kériso. ²Wâdé na wà Pwidueé, âna é moo naa goowà, ma naa tàwà é pimeaari ma pinaanapô kèe na pièdò ma wéna!

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ

³Tèpa âji béèò wée, dau nümoo béaa na go wii tàwà é popai goro é pai cau pa-udòjè [naa na *âji wâro]. Â

[ûna go tère é jèkutâ goo é pwina é gére tèepaa mari-wà, â] go pò ma awàì goro wii tàwà. Â go pagòowà ni, ba na guwà pipaa ba gòo, ma guwà pwamuru [ma in-apàpari] é âji cèikî kâjè, na ia jèe nye wacaapwi naa tâjè, wàijè é Ba pitòrigari kà Pwidueé.

⁴††Ba [go tère pâ] rà cîaa me mariwà, wà tèpa âboro èpà, [na rà naapwàniri é âji auniimiri kàra]. Ba càra caa papwicîri wà Pwidueé. Â rà ébii é popai goro é *pimeaari imudi kèe, ba na rà wâro imudi, ma pwa pâ tûâ na miiri goro é naiirà. Â rà tètâjii wà Iésu Kériso, na é Pwi Ukai kâjè ma pwi a popajè, na é caapwi co. Guwà còo, jèe wii naa na *Tii Pwicîri géé na biu, pâ, o dau gòo é wârimuru kà diri tàpé na rà wàrapwiri!

† 1.1 Mataio 13.55

†† 1.4 Galatia 2.4; 2 Pétéru 2.1

⁵ †Guwà jèe tàmogòori bwàti [ê pâ jèkùtâ goro ê wârimuru na ia é naa wà Pwi Ukai tà tàpé na naa càùrà naa gooé]. Â go mwa taniimiri tàwà ni.

Jèpwi: É †† jèe cau pa-udò diri ê Ba *Isaraéla jii wà tèpa Aigupito. Êco na, gée na càùé, â wâru gée goorà, na tàùtara na rà cèikî naa gooé. Â é nama tiàurà diri!

⁶ ††Jèpwi: Wà Pwiduee, âna ia é naa tà tèpa *angela ê autâa kàra [na dau pwényuâa] ba na rà pitûâ naawé. Êco na wà pàra tàpé gée goorà, âna [rà niimiri pâ cà-caa pâri] â rà pâra géewé. Â é tâjùrurà wà Pwiduee, â é piirâ naa na ére na dau bàutê, ba na rà pwa karapuu wé, tapacîri ê Tòotù na ée mwa pitèi ê gòropuu.

⁷ ††Jèpwi: Wà tèpa âboro na du ville *Sodoma ma Gomora ma ê pâ pàra village pitiri, âna rà tèpa pwa pâ muru na càcaa wâdé na jè pwa. Â rà tèpa pwa pâ muru na miiri goro naiirâ. Â wà Pwiduee, âna é nama tòrà ê ânye. Â wàépwiiri ê câmu kàra cè pai tojii, [wà diri tàpé na càra caa pitère dà wà Pwiduee] âna ê na ânye, na é tà tò awé.

Rà tubatòri picaatâa kàwà

⁸ Rà nye wàrapwiri kaa wà tèpa pwa pupûra bèepwiri na rà tèepaa mariwà. Ba rà wârori ê wâro na miiri, â rà ina pâ rà tòpi tàrù kàra naa na naurune. Â rà tètâjii ê pitûâ [kà Pwi Ukai] ††, â rà inabaèpà ê pâ angela kèe ††. ⁹ †††[Â rà niimiri pâ, rà tèpa wàa?!] Ba guwà còo, wà Mikaéla, pwi ukai kà diri tèpa angela, âna câe caa niimiri pâ, na é pinabaèpà [wà pwina dau piticèmururu naa gooé] wà *Caatana, na ru ipwamuru ê naii *Moosé. Ba é nye ina co tée pâ: «Wâdé na é pwa wârimuru tâgà wà Pwiduee!»

¹⁰ †Êco na wà tèpa ipwamainarà-bà, âna rà piècaari ê pwina pwiçiri, na càra caa tàmogòori. Ba ê pwina rà tàmogòori, âna pâ muru co, na me gée goro pâ câbawâdé kàra naiiri âboro, na dàtirà pwacèwii pâ macii a piugà. Â nye ê pâ muru bèepwiri na o poparà me dàra ê wârimuru kàra, ¹¹ ††na o dau maina awé! [Rà pwacèwii diri tèpa âboro èpà na pàara biu, na ia rà ci-cara Pwiduee, â o ipaiwà ê wârimuru kàra.]

Rà pâra wii naigé èpà kà Kaina;
Rà tèpa bu mwani pwacèwii Balaam;
Rà pipaa dà Pwiduee pwacèwii Koré.
Â o tubatiàurà pwacèwiirâ diri!

¹² †††Rà tubatòri picaatâa kàwà, â rà nama miiri ê pi-ija kà Pwi Ukai. Ba rà ija ma wâdo ma piniimiriirâ co, â ticé kamu kàra.

Rà tèpa nee na dau duu,
â ticé popaa na rà pame.

† 1.5 Exode 12.51; Nombres 14.29-30 †† É—Wà Iésu, é, wà Iosua na pàra Tii Pwiçiri naa na grec. † 1.6 2 Pétèru 2.4 †† 1.7 Genèse 19.1-25; 2 Pétèru 2.6,10 †† Pitûâ kà Pwi Ukai—é, Pitûâ kà tèpa âboro, é, pitûâ kà tèpa angela. ††† Pâ angela kèe—é, Tèpa duée. Grec: Tâpé na rà pwényuâa. ††† 1.9 Daniel 10.13,21, 12.1; Zakarie 3.2; 2 Pétèru 2.11; Auinapàpàri 12.7 † 1.10 2 Pétèru 2.12 †† 1.11 Genèse 4.7-8; Nombres 16.1-35; 2 Pétèru 2.15; 1 Ioane 3.12 ††† 1.12 2 Pétèru 2.13,17

Rà pâ upwâra na mwari,
â ticé pwârà, â ticé wàawà.

¹³ Rà pâ wià na pwii,
ma tòpò oropwâra jawé co
—pâ tûâ kàra na miiri.
Rà pâ îricò naa napwéretòotù,
â ticé pwéelaa kàra.
Rà pâra imudi naa na bàutê,
â tiàurà naa na cikautê.
O tiàurà dàra gòiri awé!

Énoka âna é ina wârimuru kàra

¹⁴ ††Wà [pwi jojooorjè, wà] Énoka, na é pwi bé 7 kâra naneeâboro gée goo wà *Adamu, âna é jèe nye mara ina béaa ê wârimuru kà tèpa âboro bèepwiri. Ba é ina pâ:

«É tèepaa wà Pwi Ukai.
É popa tèpa angela kèe.
Dau wâru wàilà;
Càcaa pâri ma pûrarà.
¹⁵ Ée mwa pitèi ê gòropuu.
Ée mwa naa wârimuru
tà tèpa âboro èpà;
Rà jèe cicaraé
goro pâ tûâ kàra;
Rà jèe inaé ba èpà
goro popai kàra;
Rà tànyiri ê nee na pwiçiri.»

¹⁶ Wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà tèpa picocoo ma tèpa pikûu. Rà tèpa pâra wiâra ê câbawâdé kàra na èpà. Maina nûmarà ma maina pwârà, â rà pwa pâ nyakâra pwâratùra béipwamainarà còwâ. Â rà pwa cuka tà tèpa âboro, êco na rà mudàra co pâ, na jè naa tàra cè jè muru.

Bénabwé popai

¹⁷ Wâguwà tèpa âji béeò, wâdé na guwà pitaniimiri ê pâ popai kà tèpa *apostolo kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. ¹⁸ †††Ba rà jèe mara inapàpàri béaa tàwà pâ: «Rà o mwa tèepaa medariwà na cè pâ bénabwé tòotù, wà tèpa âboro na o càra caa papwiçiri wà Pwiduee. Rà o tèpa pitaurée, â rà o mwa pâra co wii ê pâ câbawâdé kàra na èpà.»

¹⁹ Wàilà pwiri! Â rà gére pitadàrùwà ni. Ba rà pâra wiâra co é pâ câbawâdé kàra naiiri âboro. Ba câe caa tâa goorà ê *Nyuâaê Pwiçiri.

²⁰ ††Napwa naa goowà, co tèpa béeò, âna wâdé na guwà pipagòowà goro ê cèikî kàwà na dau pwiçiri. Â guwà ciburà pwapwiçiri, wiâra ê pitûâ na é naa tàwà ê Nyuâaê Pwiçiri. ²¹ Â guwà wârori ê pimeaari kà Pwiduee, na guwà gére tapacîri ê tòotù na ée mwa bàra paari tàwà diri ê pai wâdé naa moo kèe, wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Ba, na pwi tòotù bèepwiri, âna

†† 1.14 Genèse 5.18,21-24 ††† 1.18 2 Pétèru 3.3 †† 1.20 Kolosé 2.7

ée mwa nama tâbawêe ê wâro kàwà jaa Pwiduee dâra gòiri.

Meari tàpé na càcaa mwü cèikî kàra

²² Â wâdé na guwà meari tàpé na rà bwaa piwâ naa na ê cèikî kàra, â guwà moo naa goorà! ²³ †Â guwà pitu tà pàra tàpé na rà pàgà jii naigé—wà tàpé na rà pàra dâra ê wârimuru dâra gòiri awé. Guwà uparà jii ê na ânye!

Â naa goo tàpé na rà pwa na èpà, âna guwà pwa na wâdé tàra. Êco na guwà dau ipwacôoco, ba péa guwà pitubatòriwà còwâ, géee goo pâ càrarà na miiri. Guwà nama dau wâgotàwà goo pwiri! Â guwà uru jii diri ê pwina tòri na rà pwa ††.

† 1.23 Zakarie 3.2; Auinapàpàri 3.4 †† Â guwà uru jii diri ê pwina tòri... Grec: Guwà miiri ê ârabwée na tòri géee goro ê {càra} naiiri âboro.

Ipwamaina Pwiduee

²⁴ Wà Pwiduee, âna é tâmogòori wéaarijè, ba na o câjè caa tûu iti jiié, naa na èpà. Â é nama ticè èpà goojè, na jè mwa coo araé, naa na pai maina ma muugère kée. Â jè o mwa dau ipwàdéee na pwi tòotù-bà! ²⁵ †Ba é *pwi a pa-udòjè, na é caapwi co. Wâdé na jè pwa-mainaê, naa na nee Pwi Ukai kâjè wà Iésu Kériso ††! Üu, wâdé wiàna tâa jaaé ê pwényuâa ma ipwamaina, ma pitûâ ma pàtâmee, tapoo me napwiri, â nabàni, â dâra gòiri awé!

Wâdé na wàra! Amen!

‡ 1.25 Roma 16.27; 2 Pétèru 3.18 †† 1re & 2e phrases—é, Ba é Pwiduee na é caapwi co, â é pawârojè, na é pinaigé mee wà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso. Â wâdé na jè pwamainaê!

Auinapàpari

Muru na paari tà Ioane

Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Munaa Ioane, pwi *apostolo. (Còo Bétapoo popai.) Wà tèpa *Roma, âna rà tòpòé naa na karapuu naa gòropô Patmos (na é wâmwünyabweri napô Turquie nabà). Â wà pwi jè *angela kà Pwidueé, âna é patùraé naawê, â é paari tée naa na nyuâa pâ muru na o mwa tèepaa.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 95 ma 96 gée na càù Iésu Kériso. Na pàara bèepwiri, âna wà Domitien, âna é pwi ukai (César) kà tèpa Roma. Â é dau tubaèpà tà tèpa cèikî naa goo Iésu.

É wii tâi?

Tà tèpa cèikî, na province Asia (napô Turquie nabà). Wâru gée goorà, na rà pidumapiê goro ê pai tubaèpà tàra. À càra caa còo pâ é wâjué còwâ Iésu, naa na pai piétò kêe, pwacèwii na é jèe mara ina tàra.

Cina é wii?

É pagòo tèpa cèikî na dau tubaèpà tàra, pâ wà Iésu, âna ée mwa nye piétò awé jii diri tàpé na rà cicaraé, wàilà ma wà *Caatana mwara, pwi caa kêra. Â ê Mwaciri kêjè ma wà Kériso, âna o tâa dàra gòiri awé.

Dà ère ê tii bèeni?

Wà Ioane, âna é wii popai kà Iésu târa 7 wâra pwapwicîri wâ Asia, ba naa patêrerà ma pagòorà (naporomee 2-3).

Gée na càùé, â é wii pâ muru na wâru na o mwa tèepaa, na é còo naa na nyuâa. Ba é còo ê ipaa na maina kà Caatana ma tèpa âboro kêe na rà ipaa dà Iésu ma tèpa âboro kêe.

- Ê èpà, âna o pimaina pâ, â o dau wâru tàpé na rà naa càùà naa goo wà Pwidueé. Ê ville *Babulona, na ina goo wê pâ 'Tò ilàri gòronaigé' (naporomee 17-18), âna ucina goo ville Roma, ma ucina mwara goo diri tèpa âboro gòropuu na maina nùmarà, â na rà cicara Pwidueé ma tubaèpà tà tèpa âboro kêe.
- Wà Caatana, ucina gooe, âna Dàragô, âna ée mwa dau tubaèpà tà tèpa âboro kà Kériso, ê wâra pwapwicîri kêe (ucina goorà, âna tô ilàri naa naporomee 12). Ê tubaèpà tàra tiagoro na é tètâmwara pàra tàpé. Êco na wà Pwidueé, âna ée mwa wéaari nyuâarà.
- Ru mwa cimadò tupédu âboro na dau èpà, tupédu ênawéna kà Caatana na ina gooru pâ 'Itémuru', ma 'Pwi *péroféta a pwâ' (naporomee 13), â o panuâ tàru ma ru pwa pâ muru na èpà naani gòropuu na jè ji pàara.
- O mwa tèepaa pâ câmu na ité, â o tubatiàu jè ère gée goo napwéretòotù ma gòropuu, â o wâru pâ aré ma tòina na o mwa tèepaa tà tèpa âboro (naporomee 6-10; 15-16).
- Êco na, gée na càùé, â ée mwa wâjué còwâ Pwi Ukai Iésu, â ée mwa piétò jii Caatana ma tèpa âboro kêe. Êe mwa tédidiri 'Babulona', â ée mwa tâjùru Caatana, ma tûê naa na ânye dàra gòiri (naporomee 19-20).
- O tiàu ê gòropuu ma napwéretòotù béaa, â o tèepaa ê gòropuu ma napwéretòotù na bwaa âmuê, na o coo dàra gòiri. Rà o wâro wê dàra gòiri awé naa na tàbwàti ma ipwàdée wà diri tèpa âboro kà Pwidueé (naporomee 21-22).

Wâru pâ auniimiri goro pâ namuru na wii naa naporomee 4-19 naa jaa tèpa dotée goro ê *Tii Pwicîri. Ba ina pâ:

- Muru na cau coo na pàara kà Ioane;
- Muru na gére coo, tèepaa na tòotù kêe, ma nabà, ma gée na càùé;
- Muru na càcaa pâji tèepaa.

Munaa cau âjupâra ê pâ auniimiri-bà, ba pâ auinabéaa kà Pwiduée naa na Tii Pwicîri, âna wâru pâ pai pacoo wèe—pacoo naa na tòotù na wii, â jèu pacoo gée na càùé, â mwa pacoo diri naa pwâadàra gòropuu.

Wâru pâ ucina na ité na wâna ê tii bèeni—ucina na rà tâmogòori bwàti ê pai ina wèe wà tèpa cèikî, na pàara biu. Êco na câjè caa dau tâmogòori bwàti nabà. Êco na dau pwéelaa ère ê tii: Wà Iésu na é nye piétò jii ê èpà, tapoo nabà, tiagoro ê pwâadàra ê pàara, â wâdé na jè tâa gooé, wàijè tèpa âboro kèe.

Nimaro 7 naa na tii Auinapàpari

Wà Ioane, âna é popa ê nimaro 7 (na câmu kèe goo ê pwina pwicîri ma tâbawêe), ba na é paari pâ, wà Iésu, âna é Pwi Ukai na tâbawêe. (Còo mwara naa na autapoo goo .) Wàéni pâ 7 x 7 muru naa na tii bèeni:

- <α> Jèpa tii târa 7 wâra pwapwicîri (2.1–3.22)
- <β> 7 aupii goro tii (5.1–6.17; 8.1–5)
- <γ> 7 angela ma 7 tutu (8.6–11.18)
- <δ> 7 câmu (11.19–15.4)
- <ε> 7 wâra jawé bétubatòina (15.5–16.21)
- <ζ> 7 popai goo Babulona (18.1–24)
- <η> 7 muru na o coo naa pwâadàra gòropuu (19.11–21.8)

Pai pitàgoo tii Auinapàpari

Bétapoo popai
 Muru na tâa nabà
 É wéaari wâra pwapwicîri kèe wà Kériso —Jèpa tii târa 7 wâra pwapwicîri
 Muru na o mwa tèepaa
 Tàpiri naa napwéretòotù
 Aré ma tòina
 Tubatiàu ére gée goo gòropuu ma napwéretòotù
 Rà pipaa dà Kériso wà Caatana ma tèpa wakè kèe
 Bétubatòina
 Tubatiàu tô ilàri gòronaigé Babulona
 Pwâadàra gòropuu. É piétò Kériso
 Âmu napwéretòotù ma gòropuu
 Bénabwé popai

Bétapoo popai kà Ioane

1 †Wàéni ê pwina é paari wà Iésu *Kériso, naa goro ê pâ muru na o tàpo tèepaa me. Wà Kériso, âna é tòpi gée goo wà Pwiduée Caa, â é mwa cùru pwi jè angela kèe, ba na é pame ê popai tôo, wâgo Ioane, pwi ênawéna kèe. Â é tûâri tôo pâ, na go inapàpari tà tèpa âboro kà Pwiduée. ² Go *paâjupâra tàwà ni pâ ê pwina go còo âna popai na é ina tôo wà Pwiduée, goo wà Iésu Kériso ††. ³ *Cidòri nyuâa pwi âboro na é pûra [târa pâ âboro] ê popai bèeni, na me gée jaa Pwiduée. Â cidòri nyuâa mwara tàpé na rà tère ma pâra wiâra! Ba é jèe wâmwünyabwe ê tòotù na ée mwa pacoo diri pwiri [wà Pwiduée].

Ipwabwàcu

⁴ ††Go wii târa pâ 7 wâra pwapwicîri, na province Asia ††: Wâdé na tâa jaawà ê *aupwényunyuâari, ma é *pimeaaari imudi, ma é pinaanapô:

Aupwényunyuâari na me gée jaa wà Pwina é napwiri, ma nabà, â ée mwa me!
 Aupwényunyuâari na me gée goro ê *Nyuâaê Pwicîri, na é tâa béaa kâra autâa kà Pwi Ukai, [na é pwacèwii 7 nyuâa †††, naa na pai tâbawêe kèe]!
⁵ †††Aupwényunyuâari na me gée goo Iésu Kériso! Wàé na é inapàpari Pwiduée goro âjupâra. Â wàé na é pwi âboro na é mara wâro còwâ gée na aubà. Â wàé kaa Pwi Ukai kà diri tèpa ukai wâni gòropuu!

Â wàé pwina é dau meaarjè, â é tipijè jii ê pâ èpà kâjè, goro domii kèe [na joro na ia é bà ba kâjè]. ⁶ §Â é pwa ma jè tèpa naîri Mwachiri kèe, ma jè coo ara Pwiduée ††,

† 1.1 Auinapàpari 22.6 †† Goo wà Iésu Kériso—é, Popai kà Iésu Kériso. † 1.3 Auinapàpari 22.7,10

†† 1.4 Exode 3.14–15; Auinapàpari 3.1, 4.5 †† Asia—Wâ napô Turquie nabà. ††† Nyuâaê Pwicîri...na é pwacèwii 7 nyuâa—Grec: Tèpa 7 nyuâa. Nimaro 7 âna ucina goo pai tâbawêe kà Pwiduée,

caa kêe, ba na jè piênawéna kêe. Wâdé na tâa jaaé é pai maina ma muugère, ma pàtamee, dâra gòiri awé! Amen! Wâdé na wâra!

⁷ †Guwà tàmaari! Ba ée jèe tàpo me, na pâ nee. Â rà o cau côoê diri tèpa âboro—wà mwara tàpé na ia rà tótée goro da. Â rà o mwa i ma pijinünü diri pâ Ba wâni gòropuu. Amen! Wâdé na wâra!

⁸ †É ina wà Pwi Ukai Pwiduee, pâ: «Wâgo *Alpha* ma *Oméga*, pwi autapoo goo ma pwi pwâadèrèè †. Wâgo na go napwiri, ma nabà, â go o mwa me. Wâgo Pwina dau pwa Pâtâmoo naa gòro diri pâ muru.»

É côo Iésu Kériso naa na muugère kêe

⁹ Wâgo Ioane, pwi a cèikî béewà, na jèe cau pwa-maagé côo, ba wàrapwiri goo pai pâra wiâ Iésu kâjè. Éco na jèe cimwü ma pidàpwicâarijè, ma jèe cau tapacîri é Mwaciri kêe.

[Na pwi pâara na ia é patùrao wà Pwi Ukai, âna] go tâa na karapuu naa gòropô Patmos, géee goro é pai picémara kôo é popai kà Pwiduee, ma pai paâjupâra kôo Iésu. ¹⁰ Â, na jèe tòotù pwapwicîri, tòotù kà Pwi Ukai, [â go géee pwapwicîri]. Â é popao é Nyuââ Pwicîri. Â go tère na càuo é jèe pwâratùra na dau maina, pwacèwii airi tutu.

¹¹ Â é ina tôo pâ: «Gà wii naa na tii é pâ muru na gà côo. Â gà panuâ pâ, târa pâ 7 wâra pwapwicîri, wâna pâ ville bëeni—wâ Éféso, ma Smyrne, ma Pergame, ma Thyatire, ma Sardes, ma Philadelphie ma Laodicée.»

¹² Â go tabiio, ba na go côo pâ wàilàapà na patùrao. Â go côo 7 wâra ânye mwani mii. ¹³ †Â wânabibiù kâra, âna é coo wê wà *Pwina naîri âboro †. Âna é coona é ârabwée gòri. Â é pûukake † na pii nawââe goo, âna mwani mii. ¹⁴ †Â é wàrapûruê, âna pwaa, pwacèwii é nee na dau pwaa †. Â é du âraporomee, âna pwacèwii é doromara ânye. ¹⁵ Â é du âê, âna pwacèwii paò mii, na tòo goro ânye, ma dau pwâra. Â pwâratùra kêe âna dau maina pwacèwii airi pwiritée † na dau maina.

¹⁶ †Â é cipa goro îê étò, é 7 îricò. Â géee pwêe, âna còobé é tàuwa, na pipwêe bëepi. Â é naporomee âna é pwâra pwacèwii i tòotù naa po gopaé bwàti.

¹⁷ †Â go cigòboo, â go tùu jùruo araé, â câgo caa gù, goo pai wâgotôo.

Éco na é tòpò îê étò naa gò-o, â é ina tôo pâ: «Gà cib-waa nama wâgotâgà! Ba wâgo-ni, wâgo na go au-

wiâra auniimiri kà tèpa Juif. ††† 1.5 Psaume 89.28; Kolosé 1.18 § 1.6 1 Pétèru 2.9; Auinapàpari 5.10, 20.6 † Jèe coo ara Pwiduee—Grec: Jèe tèpa pwa ârapwaaillò. † 1.7 Daniel 7.13; Zakarie 12.10; Mataio 24.30; Ioane 19.34–37; 1 Tésalonika 4.17 †† 1.8 Auinapàpari 21.6, 22.13 † Wâgo...pwi autapoo goo ma pwi pwâadèrèè—É tòpò diri pâ muru wà Pwiduee, â diri pâ muru, âna kêe. Alpha—Bétapoo aupwa âmu tii naa na alphabet na grec; Oméga—Bénabwé wèe. †† 1.13 Daniel 7.13, 10.5 †† Pwina naîri âboro—é, Pwina é pwacèwii é âboro. ††† Pûukake—Karapuu opii nawâjè, târa paa. ††† 1.14 Ézékiel 43.2; Daniel 7.9, 10.6; Auinapàpari 2.18, 14.2, 19.12 § Dau pwaa—Napéaati naa na grec pâ: Pwacèwii é wàramutô na pwaa, â pwacèwii é neige. †† Pwacèwii airi pwiritée—é, Pwacèwii pâ wiâ na dau maina. ††† 1.16 Hébéru 4.12; Auinapàpari 2.12, 19.15 †† 1.17–18 Ésaie 44.6, 48.12; Auinapàpari 2.8, 22.13

tapoo goo ma pwâadèrèè. ¹⁸ Â wâgo, âna wâgo Pwina é wâro ††. Ia go jèe bà, éco na êni, âna go jèe *wâro dâra gòiri awé, â pwa pâtâmoo naa goro é pwâra bà. Ba go tà pa é kii, târa é 'Napô kà tèpa bà'. ¹⁹ Â gà wii naa na tii é pwina gà côo—é pâ muru nabà, bau é pâ muru na o mwa tà tèepaa.

²⁰ «Wàèni é pai ina wèe na tàbinyiri, goro i pâ 7 wâra ânye mwani mii, ma i pâ 7 îricò, na ia gà côo naa na îò étò: Ba i pâ 7 wâra ânye, âna tèpa 7 wâra pwapwicîri. Â i pâ 7 îricò, âna tèpa 7 angela †† kâra.»

tii târa 7 wâra pwapwicîri <α>

(Naporomee 2–3)

1 <α> Tà tàpé Éféso

² †É ina tôo †† wà *Pwina naîri âboro, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi *angela †† kâra é wâra pwapwicîri wâ Éféso pâ:

«Wàèni é popai kôo, wâgo na go cipa na na-araraîò étò i 7 îricò; â go pâra nabibiù kâra 7 wâra ânye mwani mii, [ma wéaarirà]. Â go ina tàwà pâ: ² ††Go jèe tâ-mogòori é wâro kàwà ¹⁸, ma êdiri pâ wakè kàwà, ma é pai pidàpwicâariwà. Â go jèe tâmogòori pâ guwà cì-cara tàpé na nùmarà na rà pwa na èpà. Ba guwà jèe côoina tèpa pwâ, na rà pi-ina goorà pâ, rà tèpa *apostolo, [na go cùrurà pâ]. ³ Â guwà pwamaagé côo, ba wàrapwiri good. Éco na câguwà caa panuâ é cèikî kàwà naa good ¹⁹.

⁴ «Â caapwi co, pwa é càragà na èpà, â go patùrawà ba gòo. Guwà jèe tubatiàu pwâranümawà good ²⁰, na tâa goowà béaa. ⁵ ²¹Wâdé na guwà niimiri wâna na ia guwà tùu naawê. Â guwà pinünüma ma guwà biiwà, â guwà wârori còwâ é càrawà béaa, [na ia wâdé tà Pwiduee!] Ba go péa tèepaa mariwà, ma popa jiiwà i wâra ânye kàwà.

⁶ «Éco na wàèni é càrawà na wâdé. Ba guwà èpàri, pwacèwii é pâ wakè kà tèpa Nicolaïtes ²².

⁷ ††Wà pwina pwa pwâranüruê, âna wâdé na é tère, é pwina é ina é Nyuââ Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

††† Pwina é wâro—é, Pwina é naa wâro. †† Tèpa 7 angela kâra—Pwiri tèpa angela, é, pwiri tèpa âboro. (Angela naa na grec, âna pai ina wèe pâ: Pwi apame é popai.) †† 2.1 Auinapàpari 1.16 ††† Tôo—Wà Ioane na é wii tii. ††† Pwi angela—é, Pwi apitûâ. Ipaiwà naa na nee tii 8, 12, 18. (Còo note goo Auinapàpari 1.20.) ††† 2.2 1 Ioane 4.1 18 Wâro kàwà—Grec: Wâro'gà. É tii, âna wii tà pwi apiwéaari é wâra pwapwicîri, ba kâra diri tèpa wâra pwapwicîri na é wéaarirà. ¹⁹ 2e phrase—Grec: Càcaa oratàwà. ²⁰ Pwâranümawà good—é, Pwâranümawà goo tèpa cèikî béewà. ²¹ 2.5 Auinapàpari 3.3 22 Tèpa Nicolaïtes—Tèpa pwa pupûra na tèpa pwâ na rà pacâmuri tèpa cèikî naa goo Kériso goro pâ popai na pwâ. Mu-naa rà ina pâ, tâa târa é autâmogòorimuru na tàbinyiri, â rà niimiri pâ é nyuâjè co na âjimuru, â càcaa naijè, êkaa na wâdé na jèe wâro imudi goro naijè. Pwiri rà pâra wiâra pwi âboro na nee Nicolaüs. ²³ 2.7 Genèse 2.9; Auinapàpari 2.2, 19

«Â wà pwi âboro na é piétò [jii é èpà] âna go o mwa naa tàrù tée, ma é uti é pwâra upwâra târa wâro, na wâna aupwanapô kâ Pwiduée naa *napwéretòotù.

Nabwé!»

2 <α> Tà tàpé Smyrne

⁸ [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina tôo mwara, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra é wâra pwapwicîri wâ Smyrne pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo na go autapoo goo ma é pwâadèrèè, na ia go bà, â go jèè wâro còwâ. Â go ina tàwà pâ:

⁹ †«Go jèè tâmogòori é pai tâa na aré kàwà, ma pai ticé kàwà. Â po dau wâru pâ aupwényunyuâari kâ Pwiduée naa gòwà! Â go jèè tâmogòori é pâ picocoo kâ tàpé na rà ina pâ rà tèpa *Juif—[tèpa âboro kâ Pwiduée]—âna càra caa tàpé géewê. Ba rà tèpa âboro kâ *Caatana.

¹⁰ ††«Â go ina tàwà pâ: O mwa pwa cèè ji pàara † cèna guwà o tâa na aré ma tòina na. Ba wà Caatana, âna ée mwa nama tòpò cèè pàra tàpé gée goowà, naa na kara-puu, ba na pai tacaiwà diri. Êco na guwà cibwaa nama wâgotàwà. Â guwà cimwü naa na é cèikî kàwà, ipaiwà na pâra nau pòtâmwara. Â go o mwa naa pumara wakè kàwà—è bwe korona, târa wâro ††.

¹¹ ††«Wà pwina pwa pwâranyüüè, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuââè Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

«Wà pwi âboro na é piétò [jii é èpà] âna o câé caa tatée é béarailu kâra pwâra bà. [Ba ée mwa wâro jaa Pwiduée dâra gòiri.]

Nabwé!»

3 <α> Tà tàpé Pergame

¹² [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina mwara tôo, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra wâra pwapwicîri wâ Pergame pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo na pwa i tàuwa kôo, na pipwèè bèepi. Â go ina tàwà pâ:

¹³ «Go tâmogòori pâ wâna na guwà tâa wê, âna é pitûâ naawê wâ Caatana. Êco na guwà nye cipa ba mwü é nee. Â go jèè tâmogòori pâ rà popa jiiwâ Antipas, wà pwina é *tàrù na é *paâjupâraô. Â rà pòtâmwereè, naa na ville kàwà, na é tâa wê wâ Caatana. Êco na câguwà caa pitûtôowâri é pai cèikî naa good.

¹⁴ ††«Â caapwi co, pwa é càragà na èpà, â go patûrawà ba gòo. Ba rà wâjaawà wà tèpa âboro na rà pwaduwa kâ Balaam. Ba é [pwi *péroféta biu, pwi a pwâ, na ia é] pitu tà ukai Balak, ba na é pa-imwüru é Ba *Isaraéla. Ba é nama rà uti é pâ *ârapwaailò na naa

târa é pâ ânuuru duée imudi. Â é nama rà pwa wârogòronaigé ††† wà pàra tàpé.

¹⁵ «Â wàrapwiri jaawà nabà, ba pwa cèè ârapàarawà, na rà pâra wiâra é ârapupûra kâ tèpa Nicolaïtes. ¹⁶ †† Â go ina tàwà pâ, guwà pinünüma ma guwà biiwà! Ba go péa tèepaa mariwà, [pame wârimuru kàwà]. Â go o pi-paa ma wàilà, goro é tàuwa na me gée pwâô ††.

¹⁷ †††«Wà pwina pwa pwâranyüüè, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuââè Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

«Wà pwi âboro na é piétò [jii é èpà] âna go mwa naa tée é utimuru gée napwéretòotù—è manne na ia pacârûri ††. Â go mwa naa tée atü pwa, na wii naa goo, é nee na bwaa âmuè. É nee bèepwiri, âna o câé caa tâmogòori cèè jèè âboro, êco pwi âboro na é tòpi.

Nabwé!»

4 <α> Tà tàpé Thyatire

¹⁸ ††† [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina mwara tôo, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra é wâra pwapwicîri wâ Thyatire pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo *Pwina naî Pwiduée, wâgo na du âraporomeeô, âna pwacèwii é doromara ânye. Â du âô, âna pwacèwii paò mii, na tòo goro ânye, ma dau pwâra. Â go ina tàwà pâ:

¹⁹ «Go jèè tâmogòori é wâro kàwà, ma é pâ wakè kàwà. Ba guwà cèikî naa good, â guwà meari tèpa âboro, ma pitu târa. Â guwà pidâpwicâariwà. Â go tâmogòori pâ guwà dau pwa pâ wakè na wâru, jii béaa.

²⁰ ††«Â caapwi co, pwa é càragà na èpà, â go patûrawà ba gòo. Ba [dau èpà tôo, na] câguwà caa pa-coo tô ilàri Jézabel ††. Wà tóobà, âna é ina pâ é tô péroféta, na é pame é popai kôo. Êco na é pwâ, â é pa-imwüru tèpa âboro kôo, ba na rà pwa na èpà. Ba é nama rà uti é pâ ârapwaailò, na naa târa é pâ ânuuru duée imudi. Â é nama rà pwa é wârogòronaigé wà pàra tàpé.

²¹ «Wà tóobà, âna é pwacèwii tô ilàri gòronaigé †††. Â go dau naa tée pàara târa ma é pinünüma ma é biié. Êco na tàutèè na é pitòotéri é wâro kèe. Ba nümee [na é tâa gòro aupuu kèe, ba] na é tà pwa pâ tûâ kèe na miiri.

²² «Â wâdé, ba ée mwa tâa gòro aupuu kèe, êco na go o jèè tàpo tugée naa good, â ée mwa pwamaagé còo naawê. Â ipaiwà naa goo wà tàpé na rà pwaduwa kèe, wiàna càra caa pinünüma ma rà biirâ, jii é pâ tûâ na èpà bèepwiri.

††† Wârogòronaigé—Prostitution. § 2.16 Auinapàpari 3.11 †† É tàuwa na me gée pwâô—Ucina goro é Popai kâ Pwi Ukai na âjupâra. Wà Iésu, âna ée mwa popa popai kèe, ba na é pitèi tèpa pwâ na rà ébii é popai kèe. ††† 2.17 Exode 16.4, 14–15, 33–34; Ésaïe 62.2; Ioane 6.48–50 †† Manne na ia pacârûri—Wà Pwiduée, âna é pa-ja tèpa Isaraéla na rà tâa namaré, goro é manne. (Còo 2enote goo Hébéru 9.4.) Rà niimiri wà pàra tèpa Juif pâ, wà péroféta Iéremia, âna é pacârûri é jèè dâra manne, tapacîri é tòotù na o mwa pacoò é pwâra ukai kâ pwi Mesia. ††† 2.18 Auinapàpari 1.14–15 †† 2.20 1 Rois 16.31; 2 Rois 9.22 †† Jézabel—Munaa ucina goo wà Jézabel, naa na Aamwari Béaa, na ia é pame é pwapwicîri tà Baal. (Còo 1 Rois 16.31–33.) ††† É pwacèwii tô ilàri gòronaigé—Ucina goro é wâro, na càcaa papwicîri Pwiduée.

† 2.9 2 Korénito 11.14–15; Auinapàpari 3.9 †† 2.10 2 Timotéo 4.8; Jacques 1.12 † Cèè ji pàara—Grec: 10 tòotù. †† Go o mwa naa pumara wakè kàwà—è bwe korona, târa wâro—Munaa pai ina wèè pâ: Go o mwa naa tàwà é âji wâro, é, pwiri Go o mwa naa tàwà é câ-mawà na guwà wârori é wâro. †† 2.11 Auinapàpari 20.14, 21.8 ††† 2.14 Nombres 22–24, 25.1–2, 31.16; 2 Pétèru 2.15

²³ †«Üu, go o mwa nama rà bà, diri tàpé na rà pâra wiâê ††. Â diri tèpa wâra pwapwicîri, âna rà o mwa cau tâmogòori pâ, wâgo Pwina é tâmogòori diri pâ auni-miri ma câbawâdé, na tàbinyiri wâna pwâranüma tèpa âboro. [Guwà ipwacôoco!] Ba go mwa jèpa naa tàwà, wiâra jèpa wakè kàwà.

²⁴ «Napwa naa goo wà tàpé na rà pâra wiâ Jézabel, âna rà ina pâ rà mudàra cè 'ârapupûra na wâgòro'. Âna rà pwâ, ba rà mudà co wà Caatana ‡. Êco na wà pâra tàpé gée goowà gée pwiri Thyatire, âna câguwà caa wârapwiri. Â [pwa é popai kôo ba kàwà, â] càcaa jè nakake na dau tòina. ²⁵ ††Go tûâri tàwà co pâ, guwà tâjûru ba mwü é pâ muru na guwà tà pa ††, tèepaa naa goro pai wâjué còwà kôo.

²⁶⁻²⁷ †† ††«Wà tàpé na rà piétò—wà tàpé na rà tà pitère ddo, tia pwâadèrèè—âna go o mwa naa tàra é tàrù, na é naa tóo wà Caa kôo. Ba rà mwa pitûâ naa goo diri pâ Ba gòropuu. Â rà pòogairà goro tâjò paò, pwacèwii wâra jawé puu pècidaa. ²⁸ ††Â go naa tàra mwara é îricò kaatâdaa, na é pame i tòotù, [ba na câ-mu kâra pai piétò kâra].

²⁹ «Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuââê Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

Nabwé!»

5 <α> Tà tàpé Sardes

³ ††[Wà *Pwina naîri âboro, âna é ina tóo mwara, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi *angela ††† kâra é wâra pwapwicîri wâ Sardes, pâ:

«Wàéni é popai kôo, wâgo na dipitirio [é pàtàmara é Nyuââê Pwicîri, na é pwacèwii] 7 nyuâa [naa na pai tâbawêe kêe]; â kôo mwara, tèpa 7 îricò. Â go ina tàwà pâ:

«Go jèe tâmogòori é wâro kàwà, ma é pâ wakè kàwà. Go tère popai goowà, ba guwà paari pâ guwà tàcî ma wâro, êco na guwà jèe tàgère bà. ² Â go còo pâ é tûâ kàwà, âna càcaa wâdé tà Pwiduée Caa kôo. Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà cimadò! Â guwà pagòo é ji dàramuru na wâdé na bwaa tà tâa jaawà. Ba guwà o péa tà bà bamwara.

³ ††«Guwà pinünüma ma guwà biiwà! Â guwà tà nünümari é popai na guwà jèe tère ma tòpi. Â guwà pitère dèe! Ba go o péa papòwà, pwacèwii pwi a mura. Ba câguwà caa tâmogòori cè ineretòotù, cèna go tèepaa dariwà ††† na.

† 2.23 Psaume 7.10; Jérémie 17.10; Auinapàpari 20.12–13 †† Diri tàpé na rà pâra wiâê—Grec: Pâ naiê. † 1re & 2e phrases—Grec: Rà ina pâ, rà tâmogòori é pwina wâgòro naa jaa Caatana. †† 2.25 Auinapàpari 3.11 †† Guwà tâjûru ba mwü, é pâ muru na guwà tàpa—É cèikí kâra, bau é pâ muru na wâdé na rà pwa. ††† 2.26 Psaume 2.8–9 ††† 2.27 Psaume 2.9 † 2.28 Auinapàpari 22.16 †† 3.1 Auinapàpari 1.4, 16 ††† Pwi angela—é, Pwi apitûâ. Ipaiwâ naa na nee tii 7 ma 14. (Còo note goo Auinapàpari 1.20.) †† 3.3 Mataio 24.43–44; 1 Tésalonika 5.2; Auinapàpari 2.5, 16.15 ††† Ineretòotù, cèna go tèepaa dariwà na—Pai tèepaa kà Kériso naa jaarà, ba na é pitèrà, â càcaa pai wâjué còwà kêe, na bénabwé tòotù.

⁴ ††«Â caapwi co, na pwa pâara gée goowà, wâ Sardes, na càra caa tubatòri é ârabwée kâra, ba wâdé tóo, é wâro kâra. Â go o mwa naa tàra é ârabwée pwaa na jajau. Â bà mwa picaapâra [naa na pai piétò kâbà ††, na ara diri tèpa âboro].

⁵ ††«Ba wà diri tàpé na rà piétò [jii é èpà] âna rà o coona cè ârabwée na pwaa cèna wârapwiri. Â o câgo caa càtura é neerà gée na é Tii goro wâro †††. Â go mwa inapàpari, na ara Caa kôo ma pâ angela kêe, pâ, rà tèpa âboro kôo.

⁶ «Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuââê Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri! Nabwé!»

6 <α> Tà tàpé Philadelphie

⁷ †††[Wà Pwina naîri âboro, âna é ina tóo mwara, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra é wâra pwapwicîri wâ Philadelphie pâ:

«Wàéni é popai kôo, wâgo na go pwicîri ma âjupâra. Wâgo na go tà pa é kii, târa pwâra ukai kà *Davita. É pwina go tàpîri ¹⁸, âna o ticè na pâriê ma é târi; â é pwina go târi, âna o ticè, na pâriê ma é tàpîri. Â go ina tàwà pâ:

⁸ ¹⁹«Go jèe tâmogòori é wâro kàwà, ma é pâ wakè kàwà. Po dau ticè nii ma pàtàmawà, êco na guwà tà pitère dâra é popai kôo. Â câguwà caa pitütôowâri é neeò. Guwà còo, go jèe tòpò na arawà é goropwârawà na jèe tàpîri. Â nye ticè âboro cèna é tâmogòori târi.

⁹ ²⁰«Pwa pâra tàpé jaawà, na rà ina pâ rà tèpa *Juif [ma tèpa âji âboro kà Pwiduée]. Êco na càra caa tàpé géewê, ba rà tèpa âboro kà *Caatana. Â wà tàpéebà, âna go o mwa nama rà cigòboo na arawà. Â rà o nye tâmogòori pâ dau wânümoo goowà.

¹⁰ ²¹«Ba guwà nye pitère dâra é popai kôo, ba na guwà cimwü ma pidâpwicâariwà. Â gée goo pwiri, â go o mwa wéaariwà, na tòotù kâra aré ma tòina. Na tòotù bëepwiri, âna o tacai diri pâ âboro gòropuu.

¹¹ «Êco na guwà tà tàcî! [Ba go péa papòwà.] Â guwà tâjûru ba mwü é pâ wâdé [na wâna pwâranümawà]. Ba o péa tà upa jiiwà é câmawà.

¹² ²²«Wà pwi âboro na é piétò [jii é èpà] âna go o mwa nama é pwi âra wâ, târa wâra pwapwicîri kà Pwiduée Caa kôo. Â o câé caa còobé còwà. Â go o mwa wii naa gooé, é nee Pwiduée Caa kôo, ba é pwi âboro naa napò kà Pwiduée—âna *Iéruusaléma na bwaa âmuê, na ée mwa paboome wà Pwiduée, gée napwéretòotù. Â go o mwa wii mwara naa gooé, é neeò na bwaa âmuê.

†† 3.4 Jude 1.23 †† Naa na pai piétò kâbà—É ârabwée pwaa, âna ucina goro é pai piétò. Còo nee tii 5. ††† 3.5 Exode 32.32–33; Mataio 10.32; Luka 10.2, 12.8 ††† Tii goro wâro—Munaa tii kà Pwiduée, na é wii naa na, diri pâ nee tàpé na é naa tàra é âji wâro. (Còo Filipi 4.3.) Pwiri tii na wii naa na é pâ pumara wakè kà tàpé na dau gòo é cèikí kâra. ††† 3.7 Ésaie 22.22 18 É pwina go tàpîri... Pai ina wèe pâ, é pitûâ naa goo diri pâ muru wà Kériso, â é nye pacoo é câbawâdé kêe. Nye ticè na pâri ma é cicaraé. 19 3.8 1 Korénito 16.9 20 3.9 Ésaie 45.14, 49.23, 60.14; Auinapàpari 2.9 21 3.10 Luka 21.19; 2 Timotéo 2.12 22 3.12 Ésaie 62.2, 65.15; Auinapàpari 14.1, 21.2

¹³ «Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuââê Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

Nabwé!»

7 <a> Tà tàpé Laodicée

¹⁴ [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina mwara tôo, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kêra é wâra pwapwicîri wâ Laodicée pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo na ina goodò pâ 'Amen ma Wâdé na wâra'. Wâgo kaa na go inapàpari wâ Pwiduée goro âjupâra. Â wâgo pwi pâara ma pwi naigé mara diri é pâ muru na é tòpò wâ Pwiduée. Â go ina tàwà pâ:

¹⁵⁻¹⁶ †«Go jèe tâmogòori é wâro kàwà, ma é pâ waké kàwà. [Câguwà caa piênawéna kôo goro diri pwâranyü-mawà.] Wâdé na guwà moo, é wâdé na guwà tòoka. Êco na guwà tâa nabibiu. Guwà ipwacôoco, ba go péa gariwà!

¹⁷ ††«Guwà pi-ina kàwà pâ, dau wâru neemuruwà, ma mwani kàwà, â nye ticé cè jè muru cèna tiàù jiiwà.

«Êco na ticé tàwà, ba câguwà caa côoinari pâ po dau pwaée kàwà! Ba po dau ticé âji neemuruwà, â guwà bwi, ma cicàpé!

¹⁸ ††«Â go ina tàwà pâ: Wâdé na guwà wâri jiio mwani mii, na cîri naa goro ânye, na dau pwâra ma maina wâri wèe. Â o pwa neemuruwà, na ara Pwiduée. Â guwà wâri é pâ ârabwée na dau pwa, ma guwà o coona. Ba na wârapwiri, â o câguwà mwa caa kamu, goro pai cicàpé kàwà. Â guwà wâri jiio, cè wâi târa âraporomeewà, ba na guwà o niâ bwàti.

¹⁹ ††«Go pa-icôo ma tòimiri tèpa âboro na dau wânü-moo goorà. Â gée goo pwiri, â guwà tàcî, â guwà pinünüma ma guwà biiwà. Â guwà tòotéri é wâro kàwà!

²⁰ ††«Guwà côo, go coo goropwârawâ, â go cùu. Â wiàna é tère é pwâratùra kôo cè jè âboro, ma tàpiri tôo, â go too darié, ma bu pi-ija naima.

²¹ «Wà pwi âboro na é piétò [jii é èpà] âna go o mwa nama é tâaboo pwacèwiio, naa goro jènere é autâa kôo. Ba go jèe piétò, â go jèe tâaboo naa goro jènere é autâa kà Caa kôo. ²² Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuââê Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

Nabwé!»

Rà pwamaina Pwiduée naa napwéretòotù

4 ††Gée na càuru é pâ muru bèepwiri, â go côo naa na nyuâa, [wâgo Ioane] é goropwârawâ napwéretòotù, na tàpirié. Â go tère mwara i pwâratùra, na é pwacèwii é airi tutu. Â é ina tôo pâ: «Gà toome naani, ba na go paari tâgà é pâ muru na o tàpo tèepaa.»

² ††Â é popao é Nyuââê Pwicîri, â go côo é autâa, nidò *napwéretòotù, na é gére tâa gò wâ Pwi Ukai. ³ ††

† 3.15 Roma 12.11 †† 3.17 Luka 12.21; 1 Korénito 4.8 † 3.18 Ésaie 55.1; Auinapàpari 4.4 †† 3.19 1 Korénito 11.32; Héberu 12.6; Auinapàpari 2.5 †† 3.20 Ioane 14.23 ††† 4.1 Auinapàpari 1.1, 10 ††† 4.2 Ésaie 6.1 § 4.3 Ézékiel 1.28

é po dau jajau na pai muugère kêe, â é pwâra pwacèwii jè atù na bwùucùru ma mii st, na dau maina wâri wèe. Â é tâbèepi autâa é ubà, na é pwâra pwacèwii é atù *émeraude*.

Tèpa 24 âboro pwanümarà

⁴ ††Wâbèepi autâa kà Pwi Ukai, âna go côo pâra autâa na po 24. Â rà tâa gò tèpa âboro pwanümarà na rà po 24. Â rà coona pâ ârabwée na pwa, â rà bweri é bwe korona mwani mii. ⁵ ††Â [go côo] pâ âra kêra tikakara, na pâra gée goo i autâa kà Pwi Ukai, â [go tère] é pwâra kûu kêe. Â wâbéaa kêra autâa kêe, âna rà tâa wè é pâ 7 uèù na tà udàru. Â wàilà pwiri [câmu goro é Nyuââê Pwicîri kà Pwiduée, na é pwacèwii] 7 nyuââê [naa na pai tâbawée kêe]. ⁶ ††Go côo naawé mwara, pé nawia, na dau pwéelaa awé.

Ârapapé macii na pwa nyuâarà

Go côo pâ macii na pwa nyuâarà, na rà po 4, tèpa pwamaina Pwiduée st. Â dau wâru pâ âraporomeerà. Ba rà tâa ararà, ma wâ pwâgùrurà, â tàpitiri é naiirà. ⁷ Â wà pwi jèpwi, âna wâra munaa liò st, â wà pwi jèpwi, âna wâra munaa pwi nari paaci, â wà pwi jèpwi, âna é pa naporomara âboro, â wà pwi jèpwi, âna é pwacèwii é marü bwaamata ^{ss†} na é gére tâdòiti. ⁸ ††Â jèpa pwa 6 itoorà. Â pwa âraporomeerà pitiri goorà. Â rà nye tà nyabi, naa ne ma pwa, ma ina pâ:

«É pwicîri! É pwicîri!
É pwicîri wâ Pwi Ukai,
ba wàé Pwiduée,
na é patàru diri.
Dau pwa nii kêe,
naa gòro diri pâ muru.
Ba wàé nabà,
â wàé napwiri,
â é gére me còwâ!»

⁹ Â rà nye tà cagòtù, ma pwamaina, ma pwaolé tà Pwi Ukai, na é tâa gò é autâa kêe, wà Pwina é *wâro dàra gòiri awé. ¹⁰ †††Â, na diri pâ pâara na rà pwamainaé na, â wà i tèpa 24 âboro pwanümarà, âna wàilà mwara, âna rà cigòboo, ma tùu jürurà araé. Â rà pwamaina wà Pwina é wâro dàra gòiri awé. Â rà tapwütù i pâ bwe korona kêra na araé, â rà ina tée pâ:

¹¹ «Wâgà Pwi Ukai,
wà Pwiduée kâbà,
âna wâgà, na pâri
ma ipwamainagà,
ma cagòtùgà.

st Atù na bwùucùru ma mii—Atù 'jaspe' ma 'sardoine'. ††† 4.4 Auinapàpari 3.18 ††† 4.5 Ézékiel 1.13; Zakarie 4.2; Auinapàpari 1.4, 8.5, 11.19, 16.18 ††† 4.6 Ézékiel 1.5–10, 22, 10.14 †† Macii na pwa nyuâarà...tèpa pwamaina Pwiduée—Grec: Êtres vivants, na rà tâa jaa Pwiduée, ba na rà pwamainaé. Pwacoé ma jè ina pâ, pwacèwii dà. Pwiri tàpo pwacèwii pâ macii, é, pâ âboro, é, pâ angela, é, pâ nyuâa. †† Liò—Lion. ††† Marü bwaamata—Aigle. ††† 4.8 Ésaie 6.2, 3; Ézékiel 1.18, 10.12 ††† 4.10 Auinapàpari 7.10, 15, 19.4

Gà dau pwényuâa;
 Dau pwa pàtàmagà,
 naa gòro diri pâ muru.
 Wâgà na gà tapoo
 diri ê pâ muru.
 Wâgà na gà pacoo,
 géé goro ê câbawâdé'gà. Nabwé!»

7 aupii goro tii <β>

(Naporomee 5-7; 8.1-5)

É tàpiri tii wà Pwi nari mutô

⁵ †Go côo ê tii na pipîri, na é cipa goro îê étò wà Pwi Ukai, na é gére tâa gò jè autâa. Pwa aupwa tii bèepi ê pwi tii-bà. Â pwa pâ aupii na rà po 7 ††. ² Â go côo jè *angela na dau pwa pàtâmee, na é tomara too, â é ina pâ: «Wàilàapà cèna pâriê ma é tipi ê pâ aupii, ma pòpwara ê tii bèeni?»

³ Êco na nye ticé pwi jè âboro, cèna pwa tàrù kèe ma pwa pàtâmee ma é tipi ma pòpwara i tii, ma é côo—ticé nidò napwéretòotù, ma wâni gòropuu, ma wâna aranara napuu. ⁴ Â go i, â go dau i, géé goro na nye ticé pwi jè âboro na pâriê ma é tipi.

⁵ †Â é ina tîo i pwi jè ârapàara i tèpa ijiao pâ: «Gà cib-waa i! Ba pwa pwi âboro caapwi, na pâri ma é tipi ê pâ 7 aupii, ma pòpwara ê tii. Ba wà [pwina rà ina gooé pâ] Pwi liô, géé na wâao kà *Juda; wà pwi ukai, na é pwi gòobàra wà ukai *Davita. Ba wàè na é jèe piétò!»

Pâri Pwi nari mutô

⁶ †Nabwé, â go côo ê *Pwi nari mutô na é gére coo ara ê autâa kà Pwi Ukai, wânabibiu kâra i ârapàpé macii na pwa nyuâarà, ma i tèpa ijiao. Â wàra munaa tètâmwereê, ma pwa *ârapwaaailò gooé. Â po 7 pâ gi kèe, ba dau pwa pàtâmee, â 7 âraporomee mwara. Â wàilà pwiri [ê câmu goro] ê Nyuâaê Pwicîri ††, na é cùrué pâ wà Pwiduée, naa gòropuu diri. [Ba ê Nyuâaê Pwicîri, âna pwacèwii 7 nyuâa, naa na pai tâbawêe kèe.]

⁷ Â wà i Pwi nari mutô, âna é me naa goo i autâa kà i Pwi Ukai, na ia é popa i tii naa na îê étò. Â é pa jiié i tii. ⁸ ††Â rà cau cigòboo, ma tùu jùrurà araé, i tèpa ârapàpé macii ma wà i tèpa 24 ijiao, ba na rà pwa-mainaê. Â jèpa pwa gitar ††† [kà diri tèpa ijiao] ma é wâra jawé mwani mii, na wâbé goro jawé ûrea. Ba êp-wiri, âna é pâ pwâra pwapwicîri kà tèpa âboro kà Pwiduée. ⁹ ††Â rà nyabiri ê jè nyabi na bwaa âmuê, ma ina pâ:

«Wâgà co Pwi nari mutô,
 pârigà ma gà pa i tii,
 tipi ê aupii goo.
 Ba pòtâmwara;gà;
 Gà pwi ârapwaaailò;
 Gà naa wâro'gà;
 Joro domii'gà,
 ba kà tèpa âboro,
 géé na diri pâ wâao,
 ma diri pâ pwâratùra,
 géé na pâ napô diri,
 ma diri pâ Ba.
 Gà tipirà †† diri,
 jii pâ èpà kâra,
 ba na rà Ba'gà,
 ba kà Pwiduée.

¹⁰ †††Rà mwa tâa jaaé ††,
 ma piênawéna kèe.
 Rà o mwa pitûa
 kâra pâ âboro
 naa gòropuu. Nabwé!»

¹¹ †††Â géé na càùé, â go côo, â go tère pâ angela, na rà po dau wâru awé, na pwacoé ma jè pûrarà. Â rà cau cibèepi ê autâa kà Pwi Ukai—pâbéaa wà tèpa ârapàpé macii, â pâ wê wà tèpa ijiao, â tubanabwé naa goo wà tèpa angela bèepwiri. ¹² Â rà dau tomara too wà tèpa angela, na rà nyabi pâ:

«Pwamaina Pwi nari mutô,
 wà Pwi na ia pòtâmwereê!
 Ba tà tée pàtâmee,
 ma neaapiâ kèe,
 autâmogòori kèe,
 nii ma muugère kèe.
 Pâri ma cagòtùé!»

¹³ Â go tère ê pwâratùra, kâra diri ê pâ pwina é pwa wà Pwiduée naanidò napwéretòotù, ma wâni gòropuu, ma wâ nawia, ma wâboo còwâ kâra gòropuu. Â rà cau nyabi diri pâ:

«Ma jè pwamainaru:
 Pwi [Ukai maina]
 na é tâa goro autâa,
 ma Pwi nari mutô.
 Jè cagòtù-ru dâra gòiri!
 Pwa muugère kâru,
 nii ma gòo kâru,
 dâra gòiri awé! Nabwé!»

¹⁴ Â rà tòpi i tèpa ârapàpé macii pâ: «Amen! Wâdé na wàra!» Â rà cau cigòboo, ma tùu jùrurà wà i tèpa 24 ijiao, ba na rà pwamainaru.

† 5.1 Ésaie 29.11; Ézékiel 2.9-10 †† Pâ aupii na rà po 7—Pigabia bwâti goro buci (cire de bougie). Â wà pwi awii tii, âna é pwa câmu kèe naa na buci. † 5.5 Genèse 49.9; Ésaie 11.1,10; Auinapàpari 22.16 †† 5.6 Zakarie 4.10; Ioane 1.36; Auinapàpari 13.8 †† Nyuâaê Pwicîri—Grec: 7 nyuâa. ††† 5.8 Psaume 141.2; Auinapàpari 8.3-4 ††† Gitar—Grec: Harpe. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Horépa. § 5.9 Psaume 33.3, 40.4, 96.1, 98.1

§† Gà tipirà—Grec: Gà wârirà. ††† 5.10 Exode 19.6; Ésaie 61.6; Auinapàpari 1.6, 20.6 §† Rà mwa tâa jaaé—Grec: Rà mwa pwa ârapwaaailò tée. §†† 5.11 Daniel 7.10; Hébéru 12.22

Tipi i 7 aupii goro tii

1 <β> Pwi a tâa gòro òoci pwaa

6 †Gée na càué, â go còo [naa na nyuâa pâ para muru na o mwa tèepaa]: Ba i Pwi nari mutô, âna é tipi i pâbéaa kâra i aupii goro i tii. Â go tère i pwi jè ârapàara i tèpa macii, na é tomara too, pwacèwii airi tikakara. Â é ina [tà pwi jè âborò] pâ: «Gà pâra!» 2 ††Â é tèepaa me wà pwi a tâa gòro jè òoci pwaa. Â é tà pa wâra bàrada. Â naa tée é bwe korona kâra ukai. Ba é jèe nye pwi a piétò, â é pâra mwara nau paa, ba na é piétò mwara.

2 <β> Ipaà

3 Nabwé, â wà *Pwi nari mutô, âna é tipi é béarailu kâra aupii. Â go tère é béarailu kà tèpa macii, na é ina pâ: «Gà pâra!» 4 Â é tèepaa è òoci na mii pwacèwii doromara ânye. Â wà pwina é tâa gò, âna naa tée é pé tâuwa na maina. Â pwa tàrù kée, ba na é dàgòtù é pinaanapô, géeni gòropuu, ba na rà ipòtàmwararà wà tèpa âborò.

3 <β> Copwa

5 Nabwé, â wà i Pwi nari mutô, âna é tipi é béaracié kâra aupii. Â go tère i béaracié kà tèpa macii na é ina pâ: «Gà pâra!» Â é nye tèepaa kaa è òoci duu. Â wà pwi a tâa gò, âna é cipa é bépicâmu † naa na îê. 6 Â go tère é jè pwâratùra, na é pwacèwii pwâratùra kà pwi âborò, gée nabibiu kâra é pâ ârapàpé macii. Â é ina pâ: «[Gà pâra. Â gà ténoori é jè ére, gée goro i piûnya, ba na o dau maina wâri wèe, â dau kîri é âraicu]—caapwi tòotù goro wakè, târa caapwi ji kilo goro blé. Â caapwi tòotù goro wakè, târa âracié câmu goro orge. Êco na gà cibwaa tubaèpà è l'huile ma è dipâa ††!»

4 <β> Maagé Bà

7 Nabwé, â wà Pwi nari mutô, âna é tipi é béarapàpé kâra aupii. Â go tère i béarapàpé kà tèpa macii, na é ina pâ: «Gà pâra!» 8 ††Â é nye tèepaa kaa è òoci na pwiu. Â wà pwi a tâa gò, âna nee 'Maagé Bà'. Â pwa pwi jèpwi, na é pâra wiâê, âna nee 'Napô kà tèpa bà'. Â naa tàru tàrù, ma ru pitûâ naa goro pwi caapwi ére gée goo 4 ére, gée goro tèpa âborò gòropuu. Â ru naa é ipaa ma copwa, ma maagé. Â rà tipi é pâ macii a piuti, ba na rà uti é pâ âborò.

5 <β> Tàpé na pòtàmwararà

9 Nabwé, â wà i Pwi nari mutô, âna é tipi é bé 5 kâra aupii. Â go niâ boo còwâ kâra *aamwari târa imeai ††. Â go còo naawê, pâ nyuâara diri pâ âborò na

† 6.1 Auinapàpari 4.6, 5.1 †† 6.2-5 Zakarie 1.8, 6.1-6 † Bépicâmu—Balance pour mesurer le poids. †† Gà cibwaa tubaèpà è l'huile ma è dipâa—é, Gà cibwaa tubaèpà pâ upwâra olivier ma pâ nadipâa. †† 6.8 Jérémie 15.1-3; Ézékiel 5.12,17, 14.21 ††† Aamwari târa imeai—Autel. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. Ê, aupwa ârapwaaîlò. Pwiri câmu goro imeai na rà naa

pòtàmwararà, ba wàrapwiri goo è pai paâjupâra kàra è popai kà Pwiduée.

10 Â rà tomara too pâ: «Pwi Ukai wée! Wâgà na dau pwa pàtamagà naa gòro diri pâ muru. Â gà pwicîri ma gà âjupâra! O wiidà na gà o mwa pitèi tèpa âborò gòropuu, goro pai pòtàmwararà kàra? O wiidà na gà o mwa pwa wârimuru târa? Wâdé na gà pitòowâri târa, goro è domii kâbà!»

11 †††Â jèpa naa târa è jèpa ârabwée na pwaa, ma ina târa pâ: «[Guwà cibwaa dumapiê.] Â guwà tàpo nao, tapacîri è pai o mwa me kà diri tèpa béewà—[tèpa ênawéna kà Iésu] na o pòtàmwararà pwacèwiiwâ.»

6 <β> Gù diri pâ muru

12 †Nabwé, â wà Pwi nari mutô, âna é tipi é bé 6 kâra aupii. Â nye tèepaa kaa è kakürubwaanu †† na dau maina. Â nye po dau gù kaa è napuu. Â è tòotù, âna é pâ nau duu, wâra è imwaano dodà. Â è parui, âna é mii, pwacèwii è domii. 13 †††Â è pâ îricò, âna rà cau tûu-boo naa gòropuu, pwacèwii pai tûu kâra pwâra upwâra na bwaa bwûu, ûna pòu. 14 †††Â i napwéretòotù, âna tàpo pitiâué pâ, pwacèwii è jè aupuu ††† na jèe pipîri. Â diri è pâ jaa ma è pâ pô, âna rà gù gée na autâa kâra.

15 †††Â wà diri tèpa âborò gòropuu, âna rà cau uru, naa na pâ aucârû wâna pâ jaa, ma na pâ pwâramara-atù. Ba [ticé âborò na é dau gò jii è pàara bèepwiri]—wà tèpa ukai gòropuu, ma wà tèpa âborò imaina, ma wà tèpa ukai kâra coda, ma wà tèpa pwa neemurà, ma wà tèpa pwa nii kâra, ma wà diri tèpa ênawéna, ma wà diri pâra tèpa âborò. Ba rà cau itâa naa cârû.

16 †††Â rà ina târa è pâ jaa, ma è pâ atù, pâ: «Guwà naapwâniribà jii Pwi Ukai, na é tâa gòro è autâa kée. Guwà pacârübà, jii è pwâra putâmu kà Pwi nari mutô †††.»

17 †††Ba jèe tèepaa è tòotù na dau maina awé, ma pwa pwùkùru kée! Ba ru me nau pwa wârimuru tà tèpa âborò gòropuu. Â o wàilàapà cè pwi âborò cèna é ci-cararu?

Ba kà Pwiduée

7 ††††Gée na càuru pwiri, â go còo [naa na nyuâa] pâ *angela na rà po 4. Â rà coo na pâ ârapàpé ére gée goo gòropuu. Â rà cipa è pâ pwéretòotù na maina târa gòropuu—[è wài, ma dàapà, ma dàré, ma pwéretòotù gòro jaa]. Rà cipa, ba na càcaa pòu naa gòropuu, ma wâ nawia, ma càcaa pònoori pâ upwâra.

2 Â go còo pwi jè angela, na é toome, gée na autoo kâra tòotù, âna é tà pa è iri câmu 18 kà Pwiduée, wà Pwina é wâro 19.

tà Pwiduée wà tèpa âborò kée, na rà naa tée diri è wâro kâra. (Còo Filipi 2.17; 2 Timotéo 4.6.) ††† 6.11 Auinapàpari 7.9,13, 19.14 § 6.12 Mataia 24.29; Apostolo 2.20; Auinapàpari 8.12, 11.13, 16.18 †† Kakürubwaanu—Tremblement de terre. Pé gù napuu. ††† 6.13 Ésaie 34.4 †† 6.14 Auinapàpari 16.20 ††† Ê jè aupuu—Grec: Ê jè tii. †† 6.15 Ésaie 2.10,19,21 †† 6.16 Osée 10.8; Luka 23.30 ††† Grec: Rà o ina tà tèpa jaa: Guwà tûu naa gòjè! Rà mwa ina târa pûru jaa: Guwà tâamirijè. ††† 6.17 Joël 2.11; Malachie 3.2 ††† 7.1 Jérémie

Â é tomara too tà pàra tèpa ârapàpé angela, na naa tàra é pàtamee, ba na rà tubaèpà è gòropuu, ma najawé. Â é ina tàra pâ: ³ †«Guwà tàpo coo! Guwà cibwaa pâji tubaèpà è gòropuu, ma najawé, ma è pâ upwàra! Ba bà o bwaa mara tòpò béaa cè câmu naa gaadaa tèpa ênawéna kà Pwiduee kâjè.»

⁴ ††Â go tère è jéuru tàpé na rà tòpi è câmu kà Pwiduee. Ba po 144 000 *âboro gée na diri è wâao gée goro Ba *Isaraéla:

⁵ Po 12 000 gée na wâao kà *Juda;

12 000 gée na wâao kà Ruben;

12 000 gée na wâao kà Gad;

⁶ 12 000 gée na wâao kà Asser;

12 000 gée na wâao kà Neftali;

12 000 gée na wâao kà Manassé;

⁷ 12 000 gée na wâao kà Siméon;

12 000 gée na wâao kà Lévi;

12 000 gée na wâao kà Issakar;

⁸ 12 000 gée na wâao kà Zabulon;

12 000 gée na wâao kà Ioséfa;

12 000 gée na wâao kà *Benjamin.

Wàilà, âna rà po cau tòpi diri è câmu kà Pwiduee.

Rà pwamaina Pwiduee tèpa âboro na rà dau wâru

⁹ Gée na càuru è pâ pwi bèepwiri, â go ucâri, â go côo è pâ âboro na rà dau wâru, na càcaa pâri ma pûrarà. Ba rà me gée na diri pâ Ba, ma wâao, ma napô, ma pwâratùra naa gòropuu. Â rà cau coo ara è autâa kà Pwi Ukai, ma i *Pwi nari mutô. Â rà cau coona ârabwée pwaa diri, â rà cau cipa naa na îrà, è doru nu cè.

¹⁰ ††Â rà cau tomara too pâ: «Gàu jèe pa-udòbà, wâgà Pwi Ukai Pwiduee kâbà, na gà tâa gò autâa'gà, ma wâgà, Pwi nari mutô.»

¹¹ Â rà cau cibèepi è autâa bèepwiri—[wâgée me còwâ] wà tèpa angela, â pâ wê wà tèpa ijiao, â mwa wà tèpa ârapàpé macii naa goro jènere autâa. Â rà cau cigòboo ma tùu jùrurà, na ara è autâa, ma pwamaina Pwiduee. ¹² ††Â rà ina pâ:

«Amen! Wâdé na wàra!
Pwamaina Pwiduee kâjè!
Olé ba maina tée!
Ba tà tée pàtamee,
autâmogòori kée,
nii ma muugère kée!
Pâri ma cagòtùé!
Wâdé na wàra! Amen!»

49.36; Daniel 7.2 18 Iri câmu—Sceau. 19 Wà Pwina é wâro—Pai ina wèe mwara pâ: Wà Pwina é naa Wâro. † 7.3 Ézékiel 9.4,6; Auinapàpari 9.4 †† 7.4 Auinapàpari 14.1,3 † 144 000—Câmu kâra pai tâbawée kâra diri tèpa âboro kà Pwiduee (12 x 12 x 1 000). Còo note goo Auinapàpari 21.16. †† 7.10 Auinapàpari 4.10 †† 7.12 Auinapàpari 5.12

Rà me gée na aré ma tòina

¹³ Nabwé, â [é tabiié naa good] i pwi jè ijiao, â é tawèerio pâ: «[Gà tâmogòori pâ] wàilàapà pâ âboro bèepwiri, na rà coona pâ ârabwée pwaa? [Gà tâmogòori] na rà me géewé?»

¹⁴ ††Â go tòpi tée pâ: «[Gà ina tòo] co pwi ukai, ba wâgà co na tâmogòori.»

Â é ina tòo pâ: «Wàilà pwiri tèpa me gée na aré ma tòina na dau maina ††. Â rà nuwa è ârabwée kâra, ma pwaa, goro è domii kà Pwi nari mutô ⁵.»

¹⁵ «Â rà coo ara Pwiduee,

na é tâa gò autâa kée.

Rà piênawéna kée.

Â rà pwamainaê,

naa ne ma pwaa

naa na wâra pwapwicîri kée.

Â é wâjaara, ma wéaarirà.

¹⁶ ††O càra caa copwa còwâ.

O pwa jawé kâra,

naa diri pâ pàara.

O càcaa cîrìrà è tòotù,

[ba o tà pwa curuu kâra].

¹⁷ ††É ipièrù wâgoorà

i Pwi nari mutô,

na é coo ara i autâa.

É poparà pâ

naa goo pwârajawé pò,

ba jawé târa wâro.

O ticè nûru i kâra.

Ba wà Pwiduee Caa,

na é câtùra diri.»

Tipi bènabwé kâra aupii goro i tii

7 <β> Ipwabwàti pâ tutu

8 [Gée na càuru pwiri, â go côo mwara naa na nyuâa, pâ pàra muru na o mwa tèepaa]: Ba wà i *Pwi nari mutô, âna é tipi i bé 7 kâra aupii goro i tii. Â ticè pwâratùra, wânidò *napwéretòotù. Â nye po tà-nana kaa, naa na è caapwi gòobàra ineretòotù. ² Â go côo tèpa *angela na rà po 7, na rà coo ara Pwiduee. Â jèpa naa tàra è tutu.

³ ††Â é me pwi jè *angela, â é coo goro è *aamwari târa imeai, na mwani mii, na ara autâa kà Pwi Ukai. Â é cipa jè wâra acî mwani mii—pé pala târa cîri upwâra na ûrea. Â naa tée è pâ dàuru upwâra na wâru, târa cîri. Âna âraimeai tà Pwiduee, bére pâ pwâra pwapwicîri kà tèpa âboro kée. Â é cîri naa na wâra acî, naa goro i aamwari. ⁴ Â too i mu na ûrea, gée naa na-

††† 7.14 Daniel 12.1; Mataio 24.21 ††† Aré ma tòina na dau maina—Munaa diri pâ pàara na rà pwamaagé côo, wà tèpa naí Pwiduee. § Rà nuwa è ârabwée kâra...goro è domii kà Pwi nari mutô—Ucina goo wà Iésu Kériso, na é nama wâdé pwâranûmarà na ara Pwiduee, na é bà ba kâra naa goro satauro. †† 7.16 Ésaie 49.10 ††† 7.17 Psaume 23.2; Ésaie 25.8; Auinapàpari 21.4 †† 8.3 Exode 30.1–3; Auinapàpari 5.8

araraîê, na ara Pwidueé, bau i pwâra pwapwicîri kà tèpa âboro kêe.

⁵ †Â nabwé, â i pwi angela, âna é pwaai i wâra acî goro ânye, gée na aamwari. Â é tûboo naa gòropuu. Â nye pwa âra kaa tikakara, â é kûu. Â nye tèepaa kaa é kakürubwaanu—ba dau gù kaa é napuu.

7 angela ma 7 tutu <y>

(Naporomee 8.6–11.18)

⁶ Rà ipwabwàtirà wà i tèpa 7 angela, ba na rà upi é tutu kàra.

1 <y> Cîri ére géee goo gòropuu

⁷ †É upi i tutu kêe wà pwi a pâbéaa kà tèpa angela. Â rà nye tûboo kaa naa gòropuu é pàiri popaa moo ‡, ma ânye na pwa domii na. Â é cîri tâjii é pwi caapwi ére géee goo âracié ére, géee goo é gòropuu, ma diri pâ upwâra ma namwatò na tâa wê.

2 <y> Mii ére géee goo nawià

⁸ É upi é tutu kêe wà pwi béârailu kà tèpa angela. Â é nye tûboo kaa naa nawià é pé ânye, na pwacèwii é diopwaa kâra jaa. Â tatée é pwi caapwi ére, géee goro âracié ére, géee goro é nawià. Â é pâ nau mii wâra domii, ⁹ â rà bà diri pâ ârawèa, â rà mwü diri pâ wànga, na tâa wê †.

3 <y> Maga ére géee goo nairiwâ

¹⁰⁻¹¹ †É upi é tutu kêe wà pwi béâracié kà tèpa angela. Â é nye tûboo kaa géee napwéretòotù é jè pé îricò, na pé dau maina, na nee pâ 'Aru maga'. Â é pwéelaa pâ, pwacèwii é uèu. Â é tatée é pwi caapwi ére géee goro âracié ére, géee goro pâ nairiwâ ma aupò jawé. Â rà pâ nau dau maga, â dau wâru é pâ âboro na rà bà goo.

4 <y> Bàutê ére géee goo tòotù ma parui

¹² †É upi é tutu kêe wà pwi béârapapé kà tèpa angela. Â nye tatée kaa é tòotù, ma é parui, ma pâ îricò mwara. Â càra caa pwéelaa, na pwi caapwi ére géee goro âracié pàara napò ††.

¹³ †Â go niâ dò, â go côo jè marü bwaamata, na é tâ napwéretòotù. Â é tomara too pâ: «Au! Wârico! Wârico é pâ âboro gòropuu! Ba càra caa pâji upi tutu kàra, wà pàra tèpa âracié angela! Â rà o jèe tàpo upi.»

Bé 5 kâra tutu

5 <y> Kòrée na pwa daarà

⁹ †Wà pwi bé 5 kâra *angela, âna é upi é tutu kêe. Â go côo naani gòropuu é jè [angela ††, na pwacèwii é] îricò. Ba é jèe tûboome géenidò napwéretòotù. Â naa tée é kii târa Oolaa, é pwêe, na dau wâgòro ††. ² ††Üna é tàpiri, â toome é mu, wâra muru ânye na dau maina. Â é tubabàutê i tòotù, ma é napò.

³ Â rà còobé é pâ kòrée, géee na i mu. Â rà po jara êreé i gòropuu. Â panuâ târa ma rà utijè, pwacèwii pâ keecii ††, na dau pwa nii kàra. ⁴ ††Éco na tûâri târa pâ, na rà cibwaa tubaèpà é pâ murumwatò, ma muru câmi, ma upwâra. Â nye pwa tàrù kàra co, ma rà tubaèpà târa pâ âboro na ticé câmu kà Pwidueé wâ gaadaarà. ⁵ Ba panuâ târa na rà nama rà dau maagé côo, naa na 5 parui, pwacèwii maagé goro au-uti kàra i keecii. Éco na papwicîri jiiirà na rà pòtàmwararà.

⁶ ††Â napwa naa goo wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà o mudàra cè pai bà kàra, na pwi pàara bèepwiri. Éco na o càcaa pâri.

Pâ duée na còobé géee na oolaa

⁷ ††[Na go ucâri] i pâ kòrée, âna [go côo pâ] rà pwacèwii mwara pâ òoci na jèe pwabwàtirà târa paa. Â pwa bwe kàra, na pwacèwii é bwe korona mwani mii. Â é naporomeerà, âna pwacèwii âboro. ⁸ ††Â é wàrapûrurà, âna gòri, pwacèwii é wàrapûru ilàri. Â é poropwârà, âna [gòri ma éa] pwacèwii é poropwâra liò. ⁹ ††Â é pâ ârabwée goro nawâarà, âna pwacèwii ârabwée paò târa paa. Â é airi é itoorà, âna dau maina, pwacèwii é airi wâtio, na rà dàti é pâ òoci na wâru, naa na aupaa. ¹⁰ Tûgò tèpa kòrée bèepwiri, âna pwa daaé, pwacèwii é tûgòro keecii. Â pwa nii kàra, na rà nama rà maagé côo tèpa âboro, naa na 5 parui.

¹¹ Wà pwi ukai kàra, âna é pé duée, na me géee na Oolaa. Nee naa na *hébèru, âna Abadone, ma nee naa na grec, âna Apollyon, âna pai ina wèe pâ 'Pwi a tutàmwarajè'.

¹² [Â nabwé, â go tère é pwâratùra na ina pâ]: «Jèe nabwé é èpà na pâbéaa, na pwa pwükùru kêe. Éco na bwaa du ârailu é du pwina bwaa pwicò.»

Bé 6 kâra tutu

6 <y> Ipaà na dau maina

¹³ É upi é tutu kêe wà pwi bé 6 kâra angela. Â go tère jè pwâratùra na me géee goro é pâ ârapapé naûru i *aamwari mwani mii, na tâa ara Pwidueé. ¹⁴ Â é ina tà i

† 8.5 Exode 19.16–19; Lévitique 16.12; Auinapàpari 11.19, 16.18
†† 8.7 Exode 9.23–26; Ézékiel 38.22; Joël 3.3 ‡ Pàiri popaa moo—Grêe. †† Na tâa wê—Grec: Caapwi ére géee goro âracié ére, géee goorà. †† 8.11 Jérémie 9.14 ††† 8.12 Ézékiel 32.7; Auinapàpari 6.12–13 ††† †e phrase—é, Â tubatiâu é pwi caapwi ére, géee goro âracié ére, géee goro é nii kàra. † 8.13 Auinapàpari 9.12, 11.14

†† 9.1 Auinapàpari 20.1 ††† Angela—é, Âboro é, duée.
†† Oolaa, é pwêe na dau wâgòro—Karapuu kâra pâ duée ma u, wiâra é auniimiri kà tèpa Juif (côo Luka 8.1); é, autâa kà tèpa bà (côo Roma 10.7). ††† 9.2–3 Genèse 19.28; Exode 10.12–15; Joël 2.2, 10 †† Keecii—Scorpion. Gòowaa. †† 9.4 Auinapàpari 7.3 ††† 9.6 Job 3.21; Jérémie 8.3 ††† 9.7 Joël 2.4 ††† 9.8 Joël 1.6 18 9.9 Joël 2.5

pwi angela, pâ: «Gà tipi tèpa ârapàpé duée † na piirà naa goro jènere nairiwâ maina Euphrate.»

¹⁵ †† Ba piirà tapacîri ê pwi naja, ma parui, ma tòotù, ma ineretòotù bèeni, na é pacoo wà Pwiduee. Â é tipirâ wà i pwi angela, ba na rà pipòtâmwara ê pwi caapwi ére gée goo âracié ére, gée goo diri pâ âboro gòropuu. ¹⁶ [Â rà popa ê pwâra paa na dau maina awé.]

Â go còo naa na nyuâa pâ 200 miliô coda, na tâa gòro òoci. ¹⁷ Â nye wàrapwiri mwara ê pai còora kòo, naa na nyuâa. Pwa ârabwée paò târa nawâarâ, na wâru pâ âmu kâra, âna mii pwacèwii ê ânye, ma bwùucùru duu, pwacèwii atù pwâra, ma kari pwacèwii ê dà na tòo ‡. Â é pûru pâ òoci, âna pwacèwii ê pûru liô. Â rà kòpi ê âracié muru—ânye, ma mu, ma dà na tòo.

¹⁸ Â pwi caapwi ére gée goro ê âracié, gée goo tèpa âboro gòropuu, âna rà bà, gée goo pâ âracié bépitu-batòina bèepwiri, na rà kòpi i pâ òoci. ¹⁹ Ba ê pàtâmara pâ òoci, âna tâa pwâra. Â pwa nii kâra mwara, na tûgòrà, na pwacèwii ê dòèa. Ba pwa pûrurâ, târa ma rà utijè.

Càra caa biirà tèpa âboro

²⁰ †† Dau maina pâ maagé còo bèepwiri, târa pâ âboro. Êco na wà tàpé na rà udò jii, âna càra caa pinünüma, ma pitòotéri ê pâ tûâ kâra na èpà. Ba rà bwaa nye tà ciburâ piênawéna kâra pâ duée imudi. Ba rà cigòboo târa pâ *ânuurumuru ‡, na rà pwa goro na-araraîrà, goro mwani mii, ma mwani pwaa, ma paò, ma atù, ma bàra upwâra—ê pâ ânuurumuru na càra caa còojè, ma càra caa têrejè, ma càra caa pâra. ²¹ Â rà bwaa nye tà pwa na èpà. Ba rà bwaa nye tà mura, ma ipuu imudi, ma pwa dooki. Â rà bwaa nye ipòtâmwara.

Angela ma nari tii

10 Go còo pwi jè *angela na dau pwa nii kèe, na é boome gée napwéretòotù. Â târamiriê goro nee, ba na ârabwée kèe, â tâa gòro pûruê ê ubà, ba na bwe kèe. Â naporomee, âna pwâra pwacèwii i tòotù, â ê du âê, na dau pwa nii kàru ‡, âna pwacèwii doromara ânye. ² Â é còboo goro âji âê naa nawià, â ê â aèmwü kèe, âna coo namwari. Â é cipa ê nari tii na tàpirié.

³ Â é tûra too, pwacèwii ê liô. Â rà tòpié ê pâ 7 tikakara, â rà taaò.

⁴ †† Pwa na go wii ê pwina go tère. Êco na go tère ê pwâratùra, me gée napwéretòotù, na é ina tòo pâ: «Gà cibwaa wii ê ère pwina rà ina wà tèpa 7 tikakara bèepwiri. Â gà naapwàniri.»

⁵ Â nabwé, â wà i pwi angela, âna é pagòtù too ê îê ètò naa napwéretòotù, ⁶ ba na é *ipwataâboro naa na nee Pwiduee—wà Pwiduee na é *wâro dâra gòiri awé,

† Duée—Grec: Angela. Pwiri tèpa angela na èpà, â na rà cicara Pwiduee. †† 9.15 Auinapàpari 8.7-12 ‡ Dà na tòo—Soufre. †† 9.20 Psaume 115.4-7, 135.15-17; Daniel 5.23; Auinapàpari 16.9,11 ‡† Ânuurumuru—Idole. ‡†† Ê du âê, na dau pwa nii kàru—Grec: Ê du âê, âna {pwacèwii} du âra wâ (colonnes). ‡†† 10.4 Daniel 12.4,9§ 10.5 Deutéronome 32.40; Daniel 12.7

â na é tapoo ê napwéretòotù, ma é gòropuu, ma é nawià, ma èdiri pâ muru na wâna.

Ê *paâjupâra na araé, wà i pwi angela pâ: «O câ mwa caa gòiri [ê pai tapacîri kàwà]! ⁷ †† Ba wà Pwiduee, âna ée tàpo pacoo ê auniimiri kèe, na tàbinyiri gée na biu—auniimiri kèe, na é jèe inapàpari tà tèpa ênawéna kèe, wà tèpa *péroféta. Â ée mwa pacoo, ûna é upi tu-tu kèe wà pwi Bénabwé angela.»

Gà ija â gà inapàpari

⁸ Go tère mwara i pwâratùra, na me gée napwéretòotù, na é ina tòo còwâ pâ: «Gà pâ nau popa i tii na ia tàpirié, na é cipa wà i pwi angela, na ia é coo gòro parawére jawé, ma wâna mwari.»

⁹ †† Â go pâra darié, â ûna go ilari jiié i tii, â é ina tòo pâ: «Gà popa, ma ija; â o nea, na pwâgà, pwacèwii ê narapuutâ, caapwi co, na o maga na nanaagà.»

¹⁰ †† Â go popa i tii gée na-araraîê, â go ija, â é nye dau nea na pwâò, pwacèwii ê narapuutâ. ûna go namiri, â é maga na nanaaò.

¹¹ Â é ina tòo mwara pâ: «Gà inapàpari mwara ê popai kà Pwiduee, goo ê pwina ée mwa pwa. Â gà ina tà tèpa âboro na wâru—gée na pâ Ba, ma pâ napò, ma pâ pwâratùra. Â gà ina tà tèpa ukai kâra.»

Tupédu a paâjupâra Pwiduee

11 †† Gée na càuru pwiri, â naa tòo ê jè bàra watü bécâmu. Â go tère ê pwâratùra na ina tòo pâ: «Gà pâra, ma gà câmuri i wâra pwapwicîri kà Pwiduee †, bau é *aamwari târa imeai. Â gà pûra ê jéuru tèpa âboro, na rà pwapwicîri wâna ê wâra pwapwicîri. ² †† Â gà cibwaa câmuri ê gòroigé goo wâra pwapwicîri. Ba jèe naa tà tàpé na càra caa tèpa Ba kà Pwiduee. Â rà o còogai ê ville na pwicîri, wâ *Iéruusaléma, naa na 42 parui, [pai ina wèe pâ, 1 260 tòotù].

³ «Êco na go o mwa panuâ pâ, tupédu a *paâjupâraò, tupédu *péroféta. Â ru coona dodà. Â ru mwa inapàpari ê popai kòo, naa na pâ tòotù bèepwiri.» ⁴ †† [Â câmu kàru] âna du ârailu upwâra élaio ††, ma du ârailu wâra ânye. Â ru coo ara Pwiduee Pwi Ukai kâra gòropuu. [Ba ée tàpo cùruru pâ.]

⁵ †† Wiàna nûma pwi jè âboro, na é tubaèpà tàru, â o tòé ê ânye na é còobé gée pwâru. Â o wàrapwiri pai tètâmwara [kà Pwiduee] wà tàpé na rà pièpàriru. ⁶ †† Na diri pâ tòotù na ru inapàpari ê popai kà Pwiduee na, âna o wâjaaru ê pàtâma na dau maina. Ba o pâri ma ru pacoo ê popaa, ma pubii nawià ma pâ nairiwâ, ba na mii wâra domii. Wiàna nûmaru na ru tii goo ê gòropuu, â o wâru ê pâ na jèpapara tòina na o tatée ê gòropuu.

† 10.7 Amos 3.7 †† 10.9 Ézékiel 2.8, 3.1-3 †† 10.10 Ézékiel 3.3 †† 11.1 Ézékiel 40.3; Zakarie 2.5-6 †† Wâra pwapwicîri kà Pwiduee—Ucina goo ê pai tâbawêe kà diri tèpa cèikí naa goo Pwiduee. Ba ticè wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù. (Còo Auinapàpari 21.22.) †† 11.2 Luka 21.24; Auinapàpari 13.5 †† 11.4 Zakarie 4.3,11-14 †† Upwâra élaio—Olivier. †† 11.5 2 Samuel 22.9; Psaume 97.3 18 11.6 Exode 7.17-20; 1 Samuel 4.8; 1 Rois 17.1

Ê pwina o tèepaa tàru

⁷†Wiàna ru tubanabwé ê pai *paâjupâra kàru, â ée mwa toome wà Itémuru ††, géee na i Oolaa na ia dau wâgòro. [Ba é pé duée na po dau maina, na pwacèwii pé macii na èpà.] Â ée mwa pipaa dà i du péroféta kà Pwiduee, â ée mwa piétò jjiiru, â ée mwa pòtàmwararu.

⁸†Â o tà tâa i du naiiru, wânabibiu kêra na ville maina ††, na ara diri tèpa âboro na rà pâ wê. Ê ville bèepwiri, âna ia tanamiri Pwi Ukai kàru, naa goro *satauro, naawê. Â i ville, âna é pâ nau pwacèwii du napô *Sodoma ma *Aigupito ††, géee goro pâ èpà kêe. ⁹Wâru tàpé na rà o còo è naiiru—tàpé géee na diri pâ napô, ma wâao, ma Ba, ma pwâratùra. Â rà o còoru naa na âracié tòotù â gòobèrèe. Ba o càra caa panuâ ma pwàniri ê naiiru, na pwi pàara bèepwiri.

¹⁰Êdiri tèpa âboro gòropuu, âna rà o dau ipwàdée, géee goro ê pai bà kà tupédu péroféta bèepwiri. Ba, [na pàara na ru bwaa wâro, âna] ru nama rà dau aré. Â rà o jèpa pinaa tàra ê pâ urâpâra, â rà [o câbu naa na] ipwàdée.

¹¹††[Êco na wàeni ê pwina go còo naa na nyuâa, na o mwa tèepaa tàru]: Géee na càuru ê âracié tòotù â gòobèrèe, â é nye pawâroru còwâ kaa wà Pwiduee, â ru nye cimadò kaa. Â dau wâgotâra diri tàpé na rà còoru.

¹²††Â pwa ê pwâratùra na maina, me géee napwéretòotù, na é ina tàru pâ: «Gàu toome naani!»

Â ru too naa nee, naa napwére-tòotù na ara tèpa èpàriru.

¹³§Â géewê, â nye pwa kaa kakürubwaanu. Â po dau maina pai gù napuu, â é tûboo ê pwi caapwi ére géee goo 10, géee goro i ville. Â rà bà 7 000 âboro. Â wà tàpé na rà bwaa wâro, âna dau wâgotâra, â rà papwicîri Pwiduee wânidò *napwéretòotù, â rà ina pâ, dau maina pàtamee.

¹⁴§†Jèe nabwé naawê ê béârailu kêra aré ma tòina. Êco na ée tàpo tèepaa me mwara ê pwi béâracié wèe.

Bénabwé kêra tutu

7 <y> Mwaciri kà Pwiduee

¹⁵§††Géee na càuru pwiri, â é upi tutu kêe wà pwi bé 7 kêra *angela. Â go tère pâ pwâratùra na dau maina, boome géee napwéretòotù. Â rà tomara too pâ:

«Pitòotéri pitûâ
wâni gòropuu.
É pitûâ Pwi Ukai

† 11.7 Daniel 7.21; Auinapàpari 12.17, 13.7, 17.8 †† Itémuru—Grec: Pé macii. † 11.8 Luka 13.34 †† Ville maina—Munaa ville Jérusaléma, é, pwiri ucina goro picaatâa kà diri tèpa âboro na càra caa papwicîri Pwiduee. †† Du napô Sodoma ma Aigupito—Ucina goo tèpa âboro, na càra papwicîri Pwiduee. ††† 11.11 Ézékiel 37.5, 10 ††† 11.12 2 Rois 2.11 § 11.13 Auinapàpari 6.12, 16.18 §† 11.14 Auinapàpari 9.12 §†† 11.15 Exode 15.18; Psaume 10.16; Daniel 2.44, 7.14

ma pwi Mesia kêe,
Pwina é pitòrigarié.
Ée mwa pitûâ,
dàra gòiri awé. Nabwé!»

¹⁶Â wà i tèpa 24 ijiao, âna rà boo géee gò autâa kàra. Â rà cigòboo ma tûu jùrurà ara Pwiduee, â rà pwa-mainaê. ¹⁷Â rà ina pâ:

«Bà pwaolé tâgà,
Pwi Ukai Pwiduee!
Dau pwa pàtamagà,
naa gòro diri pâ muru.
Ba wâgà napwiri,
â wâgà nabà.
Gà ipâdi popai,
goo ê pàtamagà.
¹⁸§†Rà putàmù googà pâ Ba,
na pàara béaa.
[Na rà ipwacòoco!]
Ba jèe tèepaa ni pàara
na gà putàmù na!
Gà o pitèi tèpa bà.
Gà o naa câma
tèpa ênawéna'gà,
tèpa péroféta;
ma tèpa âboro'gà,
tèpa papwicîrigà—
tèpa âboro kîri,
ma tèpa âboro maina.
Jèe tèepaa pwi pàara
na gà nama tiâu
tèpa tojii âboro
pitiri gòropuu. Nabwé!»

7 câmu <δ>

(Naporomee 11.19–15.4)

¹⁹§††Géee na càué, â tàpîri ê wâra pwapwicîri kà Pwiduee wânidò napwéretòotù. Â go còo è wâra pipwataâboro §†. Â go tère pâ pwâratùra na maina §†. Â nye pwa âra kaa tikakara, â é kûu. Â nye pwa kaa kakürubwaanu—ba nye gù kaa ê napuu. Â coo è popaa na dau maina, â rà nye tûboo kaa pâ pàiri popaa moo.

1 <δ> Tô ilàri ma pwi Dàragô

¹² [Géee na càuru pwiri, â go còo mwara naa na nyuâa, pâ pàra muru na o mwa tèepaa.] Ba tèepaa naa gopaérenao ê jèe câmu kêe na dau maina, [na rà pò goo pâ âboro]. Wàépwiri, ê tô jè ilàri na pwényuâa §††, na é coona i tòotù, â tâa aranara du âê ê

§† 11.18 Psaume 110.5, 115.13; Roma 2.5; Auinapàpari 20.11–13 §†† 11.19 Hébéru 9.4; Auinapàpari 8.5, 15.5, 16.21 §† Wâra pipwataâboro—Rà tâa wê è 10 Naèà kà Pwiduee. (Còo Deutéronome 10.1–5 ma Hébéru 9.4.) Ucina goro è pai caatâa kà Pwiduee ma è Ba kêe. §† Pwâratùra na maina—é, Airimuru na maina. §†† Tô jè ilàri

parui. Â wâna pûruê ê bwe korona, na pwa goro 12 îricò. ² †Â é maagé còo, ba ée jèe pitàmari èpo. Â é i goro é aré ma tòina kèe na dau maina.

³ ††Â é nye tèepaa me kaa naa gopaérenao ê jèe câmu kèe—ê jèe pé walàuma kâra duée, wà pwi Dàragô †. Â po mii é naiié, â po 7 pûruê, na jèpa tâa gò, ê nari bwe korona. Â po 10 gi kèe. ⁴ ††Â é dâti boo, goro ê tûgòé, ê pwi caapwi ére gée goo âracié ére, gée goro ê pâ îricò wânidò napwéretòotù. Â é urarà boo naa gòropuu. Â nabwé, â é tà coo ara i tò ilàri na pigéaa, ba na é uti i pwi èpo kèe wiàna é pitàmariê.

⁵ ††Napwa naa goo wà i pwi èpo, âna ée mwa pitûâ kâra diri ê pâ Ba, goro i tâjò paò kèe.

Una pitèpaé, â nye upaé kaa, jii i pwi Dàragô, naa jaa Pwiduee, naa na autâa kèe. ⁶ Â é uru naa namaré i tò nyaa kèe, naa na autâa na é jèe pwabwàti ba kèe, wà Pwiduee. Â o mwa èrùé naawê, naa na 1 260 tòotù.

É ipaa dèe Mikaéla

⁷ ††Géewê, â nye pwa paa kaa wânidò *napwéretòotù [jaa Pwiduee]. Ba wà pàra tèpa *angela, ma Mikaéla, pwi ukai kâra, âna rà ipaa ma wà i pwi Dàragô ma tèpa duée †† kèe. ⁸ Â rà piétò jirà. Â rà tû còobé i Dàragô ma tèpa duée, gée napwéretòotù, ⁹ †boo naaniboo gòropuu.

(Napwa naa goo i pwi Dàragô maina bèepwiri, âna wàe kaa pwiri, wà i pwi dèa gée na biu. Â nee, âna 'Pwi a cicarajè', é, *Caatana. Â wàe kaa pwiri, na é pwi a-ipa-imwüru tèpa âboro pitiri ê gòropuu.)

¹⁰ ††[Gée na càuru ê pai tûu kèe] â go tère ê pwàratùra na dau maina, naanidò gopaérenao, na ina pâ:

«Jèe tèepaa tòotù
[na jèe tapacîri]!
É paari pàtamee
wà Pwiduee kâjè!
Ée pa-udò ê Ba kèe!
É tòpò Mwaciri kèe,
naa tàrù tâa pitûâ
kà pwi Mesia kèe!
Ba é tû tà Caatana,
pwi a piciapwà goojè.
Ia é mu pitòtijè
naa jaa Pwiduee,
naa ne ma pwaa.
Â é jèe tûu awé!
¹¹ Rà jèe piétò jiié

na pwényuâa—Ucina goro é Ba kà Pwiduee, na é còobé géewê wà pwi Mesia (Pwina naiè). Pwi Ba kà Pwiduee, âna wà tèpa Isaraéla, â nabàni, âna diri tàpé na rà pâra wiâ Iésu. † 12.2 Michée 4.10 †† 12.3 Daniel 7.7 † Dàragô—Dragon. Naa na tâgadé kà tèpa Juif, âna pé diopwaa kâra âgòri na tâa na numwiri, na é pwi âboro capwi. Nee mwara Léviathan (Psaume 74.14). Naani, âna pwi Dàragô, âna jèe nee Caatana. (Còo nee tii 9.) †† 12.4 Daniel 8.10 †† 12.5 Psaume 2.9; Ésaie 7.14, 66.7; Auinapàpari 19.15 ††† 12.7 Jude 1.9 ††† Tèpa duée kèe—Grec: Angela. Éco na rà tèpa angela na èpà, na jèe ina goorà pâ, duée. § 12.9 Genèse 3.1,14; Luka 10.18, 22.31; Auinapàpari 20.2 †† 12.10 Job 1.11; Zakarie 3.1

wà tèpa béejè,
goro é domii
kà *Pwi nari mutò;
goro é popai
na rà *paâjupâra.
Ba càra caa piwâ,
na rà bà, ba kèe.
¹² †††Ipwadée naa napwéretòotù!
Maagé còo naa gòropuu!
Au, wârigà co nawià!
É dau putàmù Caatana.
Ba é tûuboo dariwâ.
Â jèe ticé pàara kèe. Nabwé!»

É capwâri i tò ilàri wà Dàragô

¹³ É còoina wà Dàragô pâ, jèe tû tée boo naa gòropuu. Â é capwâri i tò ilàri ††, ba na é tubaèpà tée. Ba wà ttoni na ia é pitàmari i pwi âboro èpo. ¹⁴ †††Éco na jèe naa tà ttoni, ê du wàraîri i marù bwaamata. Â é tâ jiié ††, naa namaré, wâna ê autâa, na jèe pwabwàti ba kèe. Â o ipièrù wâgooé, naawê, naa na âracié naja â gòobèrèè ††.

¹⁵ Â i pwi Dàragô †††, âna é kòpi gée pwèe, pâ jawé na wâru, na pâ nau jèpé, ba na é wâri gò i tò ilàri. ¹⁶ Éco na é nye òmaa kaa ê napuu, â é namiri i jawé. ¹⁷ †††Â é nye dau putàmù kaa i pwi Dàragô, naa goo i ilàri. Â é pâra nau ipaa, tà diri pàra tèpa nai ttoni—wà tàpé na rà pitère dà Pwiduee, ma paâjupâra pâ, rà tèpa âboro kà Iésu †††.

¹⁸ Â nabwé, â é tà coo i pwi Dàragô wâ bàrawià.

2 <δ> Itémuru gée nawià

13 ¹⁸Gée na càùé, â go còo [naa na nyuâa, pâ pàra muru na o mwa tèepaa]: Ba go còo wà Itémuru, na é còobé gée nawià. Po 10 gi kèe. Â 7 pûruê, na jèpa tâa gò é bwe korona. Â wii naa gòro pâ jèpa pûruê, ê pâ nee Pwiduee, ba na é [pa autâa kà Pwiduee, ba na é] inaê ba èpà mwara.

² ¹⁹É naiié, âna pwacèwii ê naiiri *léopard*. Â é âê, âna pwacèwii ê âra *ours*. Â é pwèe, âna pwacèwii ê pwâra liò ²⁰. Â é naa tée ê nii kèe wà i pwi Dàragô, bau é autâa kèe, ma è pitûâ kèe, na dau maina. ³ ²¹Â go còo é aurumuru na dau maina, gòro jèe pûruê, pwacèwii na jèe tòdità, â wàra munaa é jèe bà. Éco na jèe nyu còwâ, â jèe wâdé.

Â wà diri tèpa âboro gòropuu, âna rà picâdirié goo, â rà pâra wiâê. ⁴ Â rà pwamainâ, â rà ina pâ: «Wàilàpà

††† 12.12 Ésaie 44.23, 49.13 ††† É capwâri i tò ilàri—Wâru pâ muru ni, na pwacèwii ê pai upa tèpa Isaraéla jii ukai Faraò na Aigupito. (Còo Exode 1.22; 14.8; 19.4; Nombres 16.31–33.) ††† 12.14 Daniel 7.25, 12.7 ††† Jiié—Grec: Jii i dèa. ††† Âracié naja â gòobèrèè—Pai ina wèe pâ, 42 parui, âna 1 260 tòotù. (Còo Auinapàpari naporomee 2–3.) Grec: Na caapwi pàara, ma pâ pàara, ma jèe gòobàra pàara. ††† Dàragô—Grec: Dèa. ††† 12.17 Auinapàpari 11.7 ††† Paâjupâra... é, Rà tà cimwü, naa goro è âjupâra na é paari wà Iésu. 18 13.1 Auinapàpari 12.3, 17.3,7–12 19 13.2 Daniel 7.4–6 20 Léopard, ba é dau itâa; Ours, ba dau gòri è pwûruê; Pwâra liò, ba dau gòri ma éa è poropwèe. 21 13.3 Auinapàpari 17.8

cèna pwa nii kèe pwacèwii Itémuru? Wàilàapà cèna pàri ma é cicaraé? Nye ticè!»

À rà pwamaina mwara i pwi Dàragô, ba wàé, na é naa tée é pàtamee.

É ina ba èpà Pwiduee

⁵ Jèe panuâ tà Itémuru, ma é tura, naa na 42 parui. Â é dau pi-ina kèe [ma ina pâ wàé âna wàé Pwiduee]. ⁶ Â é dau ina ba èpà wà Pwiduee, ma é nee, ma é autâa kèe wâ *napwéretòtù, ma wà diri tàpé na rà tâa wê.

⁷ Â jèe nye panuâ tée é pàtamee ma é ipaa, ma é piétò jii tèpa âboro kà Pwiduee. Â jèe panuâ tée mwara târa pitûâ, naa gòro [diri tèpa âboro gòropuu]—diri pâ wâao, ma pwâratùra, ma pâ napô, ma pâ Ba. ⁸ Â rà cau cigòboo tée diri tèpa âboro gòropuu, na jèe càcaa wii neerà, naa na Tii kà *Pwi nari mutô, béaa kâra é pai tòpò wàra é gòropuu †. Wà Pwi nari mutô, âna wàé kaa pwina é jèe bà, ba na é pwi *ârapwaaillò.

⁹ [Â wâgo, Ioane na go wii é tii bèeni, âna go ina pà]: Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère!

¹⁰ †Ba o tubaèpà tà tèpa âboro kà Pwiduee. Rà o pwa karapuu wà pàra pwi, â rà o pòtàmwarà pàra tàpé. Â wâdé na rà cipa ba mwü é cèikí kàra, ma pidàp-wicàarirà [naa na é pwina o tèepaa tàra].

3 <δ> Pé macii géee napuu

¹¹ Géee na càué, â go còo é béârailu kà tèpa macii [na èpà] na é còobé géee napuu. Po ârailu gi kèe, na pwacèwii é gi kâra nari mutô, êco na é pwi a takànari-jè, pwacèwii é dàragô. [Â nee mwara, âna 'Wà pwi *péroféta a pwâ'] ††. ¹² Â é wakè ba kà Itémuru, pé macii béaa, na ia jèe nyu còwâ i aurumuru kèe. Ba é tòpi jii Itémuru édiri tàrù kèe ma pàtamee.

É tacoo goo diri tèpa âboro gòropuu, ba na rà cigòboo na ara Itémuru. ¹³⁻¹⁴ ††Â é pwa é pâ câmu na dau maina, goro pàtamee, na ara Itémuru. Ba é panuâ boo é ânye géee napwéretòtù, â rà cau pò goo wà tèpa âboro gòropuu. Â panuâ tée, ma é ipa-imwürurâ. Â é tûâri tàra, ma rà pwa cè ânuu wà Itémuru, na ia pwa aurumuru wâgooe, â ia jèe nyu còwâ †.

É pawâro ânuu Itémuru

¹⁵ Panuâ tà i béârailu kà tèpa macii—[i pwi péroféta na é pwâ]—ma é pawâro i ânuu Itémuru. Â panuâ târa i ânuuê, ma é tura, ma pòtàmwarà diri tèpa âboro na càra caa pwamainaê. ¹⁶ ††Â é tacoo goro pâ âboro diri, ma rà tòpi é câmu kèe naa goo îrà étò, é, wâ gaadaarâ. É wàrapwiri tà tèpa âboro diri, na kîri ma maina, â wà tàpé na pwa neemururâ, ma ticè neemururâ, â wà

tàpé na pwa tàrù kàra, ma wà tàpé na ticè tàrù kàra ††. ¹⁷ Â ticè âboro na pàri ma pi-icu, wiàna ticè gooé é pwi câmu bèepwiri. I pwi câmu kèe bèepwiri, âna nee wà Itémuru ma nimaro na ucina goo nee.

¹⁸ [Wâgo, Ioane, na go wii é tii bèeni, âna go ina tàwà pà]: Wà pwi âboro na é tàmanga, âna wâdé na é pitadàra é nimaro kà Itémuru. Ba é nimaro kèe, âna nee pwi jèe âboro—âna 666 ††.

4 <δ> Ipwamaina nari mutô

14 [Géee na càué, â go còo mwara, naa na nyuâa, pâ pàra muru na o mwa tèepaa]: Ba go còo i *Pwi nari mutô, na é cima wâgòro jaa *Siona. Â rà géee tâa jaaé 144 000 âboro ††—wàilà diri na jèe wii na gaadaarâ é nee, ma nee Caa kèe.

² ††Â go tère é jèe pwâratùra, na me géee napwéretòtù, na pwacèwii airi gitar na dau wâru. Dau maina é aié, pwacèwii é airi pwiritée ††, ma é airi tikakara. ³ ††Ba rà nyabi wà diri tèpa âboro bèepwiri, naa naporomee [Pwiduee, na é tâa] na autâa kèe; ma na ara tèpa ârapapé macii na pwa nyuâarâ, ma wà tèpa 24 ijiao. Â é nyabi kàra, âna bwaa âmuê, â nye ticè pwi jèe âboro cèna é tâmogòori. Â nye wâdé co tèpa 144 000, ba nye wàilà tèpa âboro na jèe pa-udòrà jii é gòropuu.

⁴ Wàilà tèpa âboro, na càra caa pitubamiirirà naa na wâro-gòronaigé ††. Â rà pâra wiâ Pwi nari mutô, naa na pâ ére na é pâ wê. Ba é jèe uparâ wà Pwiduee, ma wârirâ ††, ba na rà tèpa âboro [wâna Ba] kàru ma wà Pwi nari mutô. Â rà pwacèwii é *ârapwaaillò ba kèe, na pwa goro é bétapoo pwêe na jèe piûnya. ⁵ Â càra mu caa tèpa pwâ. Â nye ticè èpà na rà pwa goro îrà.

5 <δ> Popai kà tèpa 3 angela

⁶ Nabwé, â go còo pwi jèe *angela na é tâ gopaéere-nao. Â é pâ nau picémara é popai wâdé na âjupâra dâra gòiri awé târa diri pâ âboro gòropuu—tà tàpé géee na diri é pâ wâao, ma pwâratùra, ma napô, ma pâ Ba.

⁷ Â é tomara too pâ: «Guwâ papwicîri wà Pwiduee, ma ipwamainaê! Guwâ tòbuari Pwina é tapoo napwéretòtù ma gòropuu, ma nawiâ, ma nairiwâ. Ba jèe tèepaa i pwi pàara na ée mwa pitèi tèpa âboro gòropuu na.»

⁸ ††Â [ûna é pâra, â] é tèepaa me wà pwi jèe angela, na é tomara too pâ:

«Ée jèe tûu *Babulona ¹⁹,
téura napô-bà!

†† † ...Pwa tàrù kàra, ma...ticè tàrù kàra—Hommes libres et esclaves. †† 666—Wiâra é auniimiri kà tèpa Juif, âna 6, âna nimaro kàra âboro. 666 âna nimaro kà pwina nùmee na é tâa na autâa kà Pwiduee. †† 14 000 âboro—Còo note goo Auinapàpari 7.4. †† 14.2 Auinapàpari 1.15, 19.6 †† Pwacèwii é airi pwiritée—é, Pwacèwii pâ wiâ na dau maina. †† 14.3 Ésaie 42.10; Auinapàpari 5.9, 7.4 †† 1re phrase—Ucina goro é wâro na wâdé na ara Pwiduee, ba ticè na èpà na. †† Wârirâ—Ucina goro é pai pipanuâ wàra é wâro kà Kériso. 18 14.8 Ésaie 21.9; Jérémie 51.7,8; Auinapàpari 17.2, 18.2,3 †† Babulona—Còo mwara Neeremuru (Vocabu-

† 13.5 Daniel 7.8,25, 11.36; Auinapàpari 11.2 †† 13.7 Daniel 7.21; Auinapàpari 11.7 † 13.8 Psaume 69.29; Auinapàpari 17.8, 20.12,15, 21.27 †† Béaa kâra é pai tòpò wàra é gòropuu—É pâ popai bèepwiri, âna pàri ma jèe tòpò naa goro jènere é pâ popai bèeni: Wà Pwi nari mutô, âna wàé na é jèe bà... †† 13.10 Jérémie 15.2, 43.11; Auinapàpari 14.12 ††† 'Wà pwi péroféta apwâ'—Còo Auinapàpari 16.13, 19.20, 20.10. ††† 13.13-14 1 Rois 18.24-39; Mataio 24.24; Auinapàpari 19.20 † Ia jèe nyu còwâ—é, Ia é jèe wâro còwâ. †† 13.16-17 Auinapàpari 14.9-11, 16.2, 20.4

É ipa-imwüru
 diri é pâ Ba.
 É naa tàra dipâa.
 Rà ipwirié goo.
 Rà pwaduwà kêe.
 Rà pwa pwina miiri.
 Rà ipuu imudi,
 wà tèpa âboro gòropuu. Nabwé!»

⁹ †Â gée na càué, â wà pwi jè angela, âna é pâra wià du angela bèepwiri. Â é tomara too pâ: «Wàéni é pwina o tèepaa tà tàpé, na rà pwamaina wà Itémuru ma i ânuuê, ma tòpi i câmu kêe naa gaadaarà ma goro îrà:

¹⁰ ††O naa tàra, wàilà mwara, é dipâa, na é pwabwàti wà Pwiduée, dipâa goro é pwâra putàmu kêe. Â càcaa tògòtù goro jawé, [â o gò ma maga, na rà wâdo]. Â rà o aré ma tòina goro ânye ma dà na tò, na ara pâ angela na rà pwiçiri, ma Pwi nari mutô.

¹¹ †«Â é nye tà tò awé i ânye, â rà o maagé còo goo dàra gòiri. Â o càra caa nao, naa ne ma pwaa. [Wàép-wiri é pwina o mwa tèepaa tà] tàpé na rà ipwamaina wà Itémuru ma i ânuuê, ma tòpi i câmu kêe.»

¹² ††[Wâgo, Ioane, na go wii é tii bèeni, âna go ina pâ]: Wàép-wiri é bépipagòo tèpa âboro kà Pwiduée. Wâdé na rà pidàpwicâarirà, [ûna tubaèpà tàra] ma pitère dàra é pâ naèà kà Pwiduée. Wâdé na rà tà mwü naa na cèikî kàra naa goo Iésu.

¹³ Â gée na càué, â go tère é jè pwâratùra gée napwéretòotù, na ina me tôo pâ: «Gà wii pâ: “Cidòri nyuâa tàpé na rà bà, tapoo nabà, gée goro pai cèikî kàra naa goo Pwi Ukai.”»

Â é Nyuâaê Pwiçiri, âna nye wàé mwara, na é ina pâ: «Ûu kaa, ba rà o nao jii é pâ aré ma tòina kàra. Â rà o tòpi é câmarà goro é wakè kàra †.»

6 <δ> Piûnya naani gòropuu

¹⁴ ††Go ucâri, â go còo wà *Pwina naîri âboro ††, na é tâa na é nee na pwaa. Â é bweri é bwe korona mwani mii, â é popa é pwàci na po éa.

¹⁵ Â go còo wà pwi jè angela, na é còobé gée na wâra pwapwicîri [§] [nidò *napwéretòotù]. Â é tomara too tà i Pwi na ia é tâa na i nee, pâ: «[Tèpa âboro gòropuu, âna pwacèwii blé na] jèe po wàèà bwàti. Jèe tèepaa é tòotù kâra piûnya ^{§†} Gà tù paé i pwàci'gà, â gà tapàgà!»

¹⁶ Â é tûboo naa gòropuu i pwàci kêe wà pwini, â é piûnyari i gòropuu.

laire) naa pwâadàra tii. Ucina goo diri tàpé na rà cicara Pwiduée ma tubaèpà tà tèpa âboro kêe. † 14.9 Auinapàpari 13.12-17 †† 14.10 Genèse 19.24; Psaume 75.9; Ésaie 51.17,22; Jérémie 25.15-16; Ézékiel 38.22; Auinapàpari 16.19, 20.10, 21.8 † 14.11 Ésaie 34.10 †† 14.12 Auinapàpari 13.10 †† Dernière phrase—é, É pâ wakè kàra, âna paâjupârarà. Grec: É pâ wakè kàra, âna pâra wiàra. ††† 14.14 Daniel 7.13 ††† Wà Pwina naîri âboro—é, Pwi âboro na pwacèwii é Pwina naîri âboro (Iésu Kériso). § Wâra pwapwicîri—Uci-na co, ba ticé âji wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù. (Còo Auinapàpari 21.22.) §† Piûnya—Récolte. Munaa ucina goo tèpa âboro diri, na o todàra naa na pitèimuru kà Pwiduée (Osée 6.11). É, tèpa âboro kà Pwiduée co, na rà mwa tò naa na Mwaciri kêe (Maréko 4.29).

¹⁷ Gée na càué, â é còobé wà pwi jè angela, gée na wâra pwapwicîri, nidò napwéretòotù. Â wàé mwara, âna é cipa jè pwàci na dau éa.

¹⁸ ††Â nabwé, â é tèepaa me gée na *aamwari târa imeai, wà pwi jè angela, na é pitûâ naa goro ânye. Â é tomara too tà wà i pwi a cipa i pwàci. Â é ina tée pâ: «Po dau wâru [pâ âboro, wâni gòropuu na rà èpà. Â rà pwacèwii] é pâ nacici pwâra dipâa na jèe po dau târa. Â gà tù paé i pwàci, â gà tapàgàra.»

¹⁹⁻²⁰ ††Â é tûboo i pwàci kêe i pwi angela, naa gòropuu. Â é tapàgà i pwâra dipâa wà gòropuu. Â é tù naa na aubigagai dipâa, naa gòroigé jii é napô. Â còogairà, â é nama joro é dipâa. Ba wàép-wiri é pwâra putàmu kà Pwiduée. Â o joro é domii kà tèpa âboro èpà, â o tù too, ma tù jai caapwi âboro ^{§†}, naa na 300 kilomètes.

7 <δ> Ipwabwàti 7 bétubatòina

15 Gée na càué, â go còo [mwara naa na nyuâa, pâ pàra muru na o mwa tèepaa]. Â go pò goo jè câmu kêe na dau maina, naa napwéretòotù. Ba pwa 7 *angela, na rà tà pa pâ 7 bépitubatòina. Wàé kaa pwiri é Bénabwé maagé còo, Bénabwé pwâra putàmu kà Pwiduée.

² Â go còo é jè nawià na pwacèwii wàrapéa na pwa ânye na. Â pwa pâ âboro [na rà coo gòro i na-jawé]—wà tàpé na rà piétò jii wà Itémuru, wà i pwina pwa ânuuê ma nimaro kêe. Â rà cau cipa é gitar na é naa tàra wà Pwiduée. ³ ††Â rà nyabiri i nyabi kà *Moosé, pwi ênawéna kà Pwiduée, bau nyabi kà *Pwi nari mutô:

«Dau maina wakè'gà,
 maina ma pwényuâa,
 co Pwiduée Caa.
 Dau maina nii'gà,
 naa gòro diri pâ muru;
 pwâra ukai'gà
 goro diri pâ Ba!
 *Tàru pâ naigé'gà!

⁴ ††Wâgà co na gà pwiçiri.
 Wâgà co na gà Pwiduée.
 O wàilàpà cè âboro,
 na càcaa wâgotée googà?
 O wàilàpà cè âboro
 na câé caa ipwamainagà?
 O nye ticé caapwi!
 Rà o cau me pâ Ba;
 rà cigòboo na aragà.
 Ba paari wakè'gà
 pâ tàru ma âjupâra'gà!»

§†† 14.18 Joël 4.13 §† 14.20 Ésaie 63.3; Auinapàpari 19.15
 §†† Jai caapwi âboro—Grec: Jai aunapaò na pwâra òoci (mors).
 §† 15.3 Exode 15.1; Psaume 139.14, 145.17 §† 15.4 Psaume 86.9;
 Jérémie 10.6-7

7 wâra jawé bétubatòina <ε>

(Naporomee 15.5–16.21)

⁵ †Gée na càué, â go ucâri ê napwéretòotù, â go côo ê *wâra pwapwicîri pwa goro imwaano. Âna tàpirié ê ére na dau pwicîri na wâna. ⁶ Â rà còobé wà i tèpa 7 angela, na ia rà cipa ê pâ 7 bétubatòina ††. Â rà coona ârabwée imwaano na dau pwaa, â rà pii nawâarà goro pûukake na mwani mii. ⁷ Â wà pwi jè ârapàara tèpa ârapàpé macii na pwa nyuâarà, âna é jèpa naa tà tèpa 7 angela bèepwiri ê wâra jawé mwani mii, na wâbé goro pwâra putàmu kà Pwiduee, wà Pwina é *wâro dâra gòiri awé.

⁸ †† Â i wà pwicîri, âna é nye wâbé kaa goro mu, gée goro ê pai maina ma muugère kà Pwiduee, ma é pàtamee. Â nye ticè jè âboro cèna pâriê ma é tò naa na i wà pwicîri, tèepaa naa goro cè pai pacoo kâra diri é pâ bétubatòina kà tèpa 7 angela.

16 Gée na càué, â go tère ê pwâratùra na maina, naa na é ére na dau pwicîri, na é ina tà i 7 *angela pâ: «Guwà pâra, â guwà wicèpwiri ê pâ wâra jawé naa gòropuu, ba câmu kâra é pwâra putàmu kà Pwiduee.»

1 <ε> Tonga

² †† É pâbéaa pâ wà pwi jè angela, â é wicèpwiri ê wâra jawé kèe naa gòropuu. Â nye tèepaa kaa é pâ tonga na po èpà ma miiri, naa goo diri tàpé na rà cigòboo târa i ânua wà Itémuru ma ipwamainâ—wàilà na pwa é câmu kèe na wâgoorà. Â rà dau céepwâa †† goo.

2 <ε> Nawia na mii

³ †† Nabwé, â é me wà pwi béârailu kà tèpa angela, â é wicèpwiri i wâra jawé kèe naa nawia. Â é nye biie kaa i nawia ma mii-tòri, pwacèwii ê domii kâra é âboro bà. Â rà po cau bà diri pâ muru na tâa nawia.

3 <ε> Nairiwâ na mii

⁴ Nabwé, â é me wà pwi béâracié kà tèpa angela, â é wicèpwiri ê wâra jawé kèe, naa na é pâ nairiwâ, ma é pâ aupò jawé; â nye domii kaa. ⁵ Â go tère pwi jè angela, [na pitûâ naa] goro diri pâ najawé, na é ina tà Pwiduee pâ:

«Wâgà co na gà *tàrù!
Ba wâgà nabà,
â wâgà napwiri!
Wâgà na gà pwicîri.
Pwa tàrù'gà co
ma gà pitèira,
ma pwa wârimuru tàra.

† 15.5 Exode 38.21 †† Bétubatòina—Malheur, plaie, fléau.
‡ 15.8 1 Rois 8.10–11; 2 Chroniques 5.13–14; Ésaïe 6.4 †† 16.2 Exode 9.10; Auinapàpari 13.12–17 †† Céepwâa—Souffrir, être dans l'affliction. ††† 16.3–4 Exode 7.17–21

⁶ [Ba rà pwa na èpà]:
Rà nama joro domii,
domii kâra é Ba'gà
ma tèpa *péroféta'gà.
Â gà pawâdoorà ni
goro é domii,
na jèpa pârirà. Nabwé!»

⁷ ††† Â go tère mwara é pwâratùra, me gée na i *aamwari târa imeai. Â é ina pâ:

«Ûu kaa, co Pwi Ukai
Pwiduee kâjè!
Dau maina nii'gà
naa gòro diri pâ muru.
Âjupâra ma tàrù
é pai pitè'gà,
[ma wârimuru
na gà naa tàra]. Nabwé!»

4 <ε> Tòoka

^{8,9} † Nabwé, â é me wà pwi béârapàpé kà tèpa angela. Â é wicèpwiri ê wâra jawé kèe naa na i tòotù. Â rà nye dau tòoka kaa goo pâ âboro. Êco na càra caa pinünüma ma rà biirà, ma rà ipwamainâ Pwiduee. Â rà pinabaèpâé, gée goo na wâé na pwa pàtamee, naa goro é pâ bétubatòina bèepwiri.

5 <ε> Bàutê

¹⁰ †† Nabwé, â é me wà pwi bé 5 kâra angela. Â é wicèpwiri ê wâra jawé kèe naa gòro é autâa kà Itémuru. Â nye bàutê kaa é mwaciri kèe. Â wà tèpa âboro, âna rà tòngüru poropwâra. Ba rà dau maagé côo [goro pai tonga kâra]. ¹¹ Êco na càra caa pinünüma, ma rà coo jii é pâ tûâ kâra na èpà. Â rà pinabaèpà wà Pwiduee *napwéretòotù.

6 <ε> Mwari nairiwâ Euphrate

¹² ††† Nabwé, â é me wà pwi bé 6 kâra angela. Â é wicèpwiri ê wâra jawé kèe, naa nairiwâ maina Euphrate. Â nye po mwari kaa, ba na o naigé kà tèpa ukai, na rà o mwa me gée na auègòdò tòotù ††.

¹³ Nabwé, â go côo pâ âracié duée na miiri, na rà pwacèwii ê pâ gérenu †††. Â rà jèpa còobé gée na pwâ i pwi Dàragô, ma wà Itémuru, ma i pwi péroféta, pwi a pwâ, [na ina gooé mwara pâ pwi macii na èpà] ††.

¹⁴ †† Wà tèpa duée bèepwiri, âna [pwa pàtamarà ma] rà pwa pâ câmu, na rà pò goo pâ âboro. Â rà pâ nau panaimari tèpa ukai wâni gòropuu, ba na rà pipaa dà Pwiduee, na é Tòotù na é jèe pacoo. [Na pwi Tòotù bèepwiri, âna ée mwa piétò, ma pitèi é gòropuu diri wà Pwiduee. Ba wâé co na] dau pwa pàtamee naa gòro diri é pâ muru.

††† 16.7 Psaume 19.10; Auinapàpari 15.3 § 16.9 Auinapàpari 9.20–21 †† 16.10 Exode 10.22; Ésaïe 8.21–22 ††† 16.12 Ésaïe 11.15 § Auègòdò tòotù—L'est. ††† Gérenu—Munaa ucina goo é popai kà tèpa duée bèepwiri na miiri. †† Na ina gooé mwara pâ, pwi macii na èpà—Còo Auinapàpari 13.11. †† 16.14 Auinapàpari 19.19

¹⁵É ina wà Pwi Ukai Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go o mwa wājué me cōwâ ††, [â go péa papòwà] pwacèwii pwi a mura naa ne. Â cidòri nyuâa pwi âboro na é tà tàcî, ma pwabwàti é pâ ârabwée kée. Ba péa é tà cicàpé, â ée mwa kamu wiàna cōoê.»

¹⁶Wà tèpa duée âna rà panaimari tèpa ukai gòropuu, naa na jè nadàbo, na ina goo pâ Harmaguédon goro pwa *hébèru.

7 <ε> Gù napuu ma popaa moo

¹⁷Nabwé, â é me wà pwi bé 7 kêra angela. Â é wicèp-wiri é wâra jawé kée, naa gopaérenao. Â go tère é pwâratùra na maina gée na autâa kà Pwiduée, wâna é wâra pwapwicîri. Â é tomara too pâ: «Jèe po cai coo diri!»

¹⁸††Â nye pwa âra kaa tikakara, â é kûu. Â nye tèepaa kaa é kakürubwaanu na dau maina. Â càcaa pwa cè gù napuu cèna wàrapwiri, tapoo gée na é tèepaa pwi âboro naani gòropuu. ¹⁹††Â téura pâ ville na wâru wâ gòropuu. Â po pitadàrùé ma âracié pàara, é ville maina ††. Ba nye wàrapwiri kaa é wârimuru na é naa târa é ville Babulona wà Pwiduée. Ba é pawâdooé goro dipâa, na tòo goro é pwâra putàmu kée.

²⁰††Â diri é pâ pô ma jaa, âna rà jèpa ipiina, gée goro é kakürubwaanu. ²¹§Â rà nye tûu kaa gée nap-wéretòotù, pâ pàiri popaa na moo, na po dau maina, pwacèwii é baikè cima †† na tûu naa gò tèpa âboro. Â rà pinabaèpà Pwiduée goo wà tèpa âboro. Ba dau maina awé pâ bétubatòina bèepwiri.

Tò ilàri gòronaigé Babulona

17 ††Gée na càué, â é medario, wà pwi jè ârapàara tèpa 7 *angela, na ia rà wicèpwiri i pâ 7 wâra jawé. Â é ina tōo pâ: «Gà me, ma go paari tâgà é wârimuru [na ée mwa naa wà Pwiduée] tà i pwi ville na maina, goro jènere pâ nairiwà na wâru ††, na ina goo wè pâ 'Tò ilàri gòronaigé, na é dau èpà'. ²††[Ba dau mi-iri é wakè kée.] Ba rà ipuu †† ma diri tèpa ukai naa gòropuu. É pâ tûu kée âna pwacèwii dipâa, na é naa târa pâ âboro gòropuu, ba na rà cau ipwirié, ma wârori é tûu kée.»

³††Â wà i pwi angela, âna é popao naa na nyuâa, naa namaré. Â go cōo naawè i tò ilàri bèepwiri, âna é tâa gòro é macii na dau mii. Â po 7 pûru i macii, ma po 10

† 16.15 Mataio 24.43-44; Auinapàpari 3.3†† Go o mwa wājué me cōwâ—Bénabwé pai tèepaa me kà Iésu. † 16.16 Zakarie 12.11 †† 16.18 Auinapàpari 4.5, 8.5 †† 16.19 Auinapàpari 14.10 ††† É ville maina—Munaa Babulona (ucina goo Roma. Cōo note goo Auinapàpari 17.1), é, pwiri Iérusaléma. ††† 16.20 Auinapàpari 6.14 § 16.21 Exode 9.23-24; Auinapàpari 11.19 †† É baikè cima—Grec: Caapwi talent. Càmù kée, âna 35-40 kilo. ††† 17.1 Jérémie 51.12-13 § Ville na maina... Babulona biu, âna ucina goo Roma, é ville maina na pàara kà Ioane. Â ucina goro diri pâ pubu âboro na càra caa papwicîri Pwiduée. ††† 17.2 Èsaie 23.17; Jérémie 51.7; Auinapàpari 14.8 †† Rà ipuu—É wârogòronaigé, âna ucina goro é pai pwa-maina wâra pâ duée imudî. Â ucina mwara goro é pai càcaa papwicîri Pwiduée. †† 17.3 Auinapàpari 13.1

gi kée, [ba wà Itémuru] ††. Â wii naa na diri é naiié é pâ nee béipwamainaé ma béinabaèpà Pwiduée.

⁴††Â wà i tò ilàri, âna é coona é ârabwée na dau bwùucùru ma mii, [pwacèwii pâ ârabwée kà tèpa ukai ma âboro imaina]. Â é picùâaé goro mwani mii, ma perle, ma pâ atù na maina é wâri wée, na pwâra. Â é tà pa é wâra jawé mwani mii na wâbé goro pâ muru na miiri. Ba pâ muru na èpà, gée goro é càraé na dau èpà. ⁵Â wii na gaadaaé é nee na pitàbinyiri, [âna é âji ère na pai ina wèe pâ]:

BABULONA NA DAU MAINA—NYAA
KÀ PA ILÀRI GÒRONAIGÉ MA ÊDIRI PÂ
TÛÂ NA MIIRI NAA GÒROPUU.

⁶†††Â go cōo pâ é ipwirié, ba é jèe dau wâdo é domii kà tèpa âboro kà Pwiduée, na tètàmwararà, gée goro é pai cèikî kàra naa goo Iésu.

Ina tà Ioane pai ina wèe

Go ucârié, ba go dau pò gooé. ⁷††Â é ina tōo wà i pwi angela pâ: «Gorodà na gà pò gooé? Go o ina tâgà é pai ina wèe na tàbinyiri, goo wà tò bèepwiri, ma wà Itémuru, na é coo gooé, ma pâ 7 pûrué ma pâ 10 gi kée.

⁸††«Ba wà Itémuru, âna é wâro béaa, â é jèe bà nabà. Â ée mwa toome cōwâ, gée na é Oolaa na ia dau wâgòro ²⁰. Â rà o pò goo, é pâ âboro gòropuu—tàpé na càcaa wii neerà, naa na Tii goro wâro béaa kêra é pai tòpò wàra é gòropuu. Êco na, ûna é còobé wà Itémuru, â wà Pwiduée, âna ée mwa nama tiàué bamwara.

⁹«Wà pwina é tèi bwàti pâ muru, âna wâdé na é tâ-mogòori ni, pâ: É pâ 7 pûrué bèepwiri, âna câmu kêra é 7 nari jaa ²¹, na é tâa wè i tò ilàri. Â câmu mwara kà 7 tèpa ukai. ¹⁰Ba tèpa 5 gée goorà, âna rà jèe tûu. Â é bwaa nye tà tâa pwi jèpwi. Â bwaa nye tiàu pwi jèpwi. Â wiàna ée mwa tèepaa, â o càcaa gòiri é pai tâa kée. [Ba é jèe nye pacoo pwiri wà Pwiduée.]

¹¹«Napwa naa goo wà Itémuru, na ia é wâro béaa, â na ia é jèe bà, âna wàé kaa pwiri pwi jè ârapàara tèpa 7 ukai. Â [ée mwa wājué cōwâ, ba na] é pwi bé 8 kêra ukai mwara, béaa kêra é pai tubatiàué.

¹²††«Napwa naa goo é pâ gi kée na gà cōo, âna câmu kà pàra tèpa 10 ukai, tàpé na bwaa ticè mwaciri kàra. Â o naa târa co ji pàara, na càcaa gòiri ²³, ma rà o pitûâ na, ma wà Itémuru.

¹³«Nye caapwi é aunünüma kàra, ma rà pinaa é pàtamarà, ma é tarù târa pitûâ, naa gooé. ¹⁴Ba rà o mwa ipaa dà *Pwi nari mutô. Êco na é nye piétò jiiirà. Ba nye wàé kaa na é Pwi a pitûâ kà tèpa pitûâ, ma Pwi Ukai kà tèpa ukai. Â rà o tâa ma wàé ²⁴, wà tèpa âboro

††† Ba wà Itémuru—Cōo Auinapàpari 12.3. ††† 17.4 Jérémie 51.7; Auinapàpari 18.16 ††† 17.6 Auinapàpari 18.24, 19.2 18 17.7 Auinapàpari 13.1 19 17.8 Daniel 12.1; Auinapàpari 11.7, 13.7 20 Oolaa na ia dau wâgòro—Cōo Zenote goo Auinapàpari 9.1. 21 7 nari jaa—Ucina goo wà ville Roma, na bari naa gò 7 nari jaa. Tèpa 7 ukai, âna pwiri pàra tèpa ukai (empereur) naawè. 22 17.12 Daniel 7.7,24 23 Ji pàara, na càcaa gòiri—Grec: Caapwi ineretòotù. 24 Â rà o tâa ma wàé... é, Â rà o piétò ma wàé...

kêe—tàpé na é todàra, ma pitòrigarirà, ma rà cimwù naa na é cèikî kàra.»

Rà èpàri tòi ilàri tèpa ukai

¹⁵ É ina tòi mwara i pwi angela pâ: «Gà còo pâ nairi-wâ na wâru [naa goro jènere i ville] na ia é tâa wê i tòi ilàri gòronaigé. Wàé kaa pwiri é câmu kâra pâ âboro, géé na diri pâ puâboro, ma pwâratùra, ma napô, ma Ba.

¹⁶ †«Napwa naa goo Itémuru, â pâ 10 gi kêe, [âna tèpa 10 ukai] âna rà o pâ nau èpàri i tòi ilàri gòronaigé. Â rà o mwa popa é pâ naneemuru tòoni, ma pâ ârabwée kêe, ba na o ticè kêe, â ée mwa pâra cicàpé. Â rà o mwa uti é pièe, ma cîri napwùrudòe naa gòro ânye.

¹⁷ «Rà wàrapwiri, ba na pacoo é câbawâdé kà Pwiduee. Ba wàé kaa, na é tòpò é auniimiri naa na pwâranümarà, ba na rà cau pitêrerà, ma rà naa tà Itémuru é pwâra ukai kàra. Â wàrapwiri, tèepaa naa goro é pai pacoo diri é pwi na ia é jèe mara ina wà Pwiduee.

¹⁸ «Napwa naa goo i tòi ilàri bèepwiri, na ia gà còoê, âna é câmu kâra ville maina, na é pitûâ kâra diri tèpa ukai wâ gòropuu.»

7 popai goo babulona <ζ>

(Naporomee 18)

18 Géé na càuru é pâ pwi bèepwiri, â go còo mwara pwi jè *angela, na é boome géé napwéretòotù. Â naa tée pàtamee na maina. Â dau maina pai muugère kêe, na é pwéelaa pàpari é gòropuu.

É pitèié Pwiduee

1 <ζ> O téuraé

² ††Â é tomara tòi pâ †:
«Ée jèe tûu *Babulona,
téura napô-bà!
[Ticè âboro wê!]
Jèe wâ kà tèpa u,
pwârawâ kâra duée,
bawâ kâra aràu,
[aucârü kâra akàna]
autâa kâra diri,
pâ macii na miiri.
³ [Tojii tòi ilàri-bà.]
É naa dipâa kêe.
Rà ipwirié pâ Ba.
Rà pâ nau pwacèwiié.
Rà pwa tûâ na miiri.
Rà ipuu imudi ma wàé,
pâ ukai gòropuu.
Wâro géé gooé

† 17.16 Auinapàpari 18.8 †† 18.2–3 Ésaie 13.21, 21.9, 34.11–14; Jérémie 50.39; Auinapàpari 14.8 † Pwiri bétapoo popai goo Babulona, âna tâa na naporomee 17.

tèpa pi-icu.
Wâru mwani kàra,
géé goo pâ tûâ èpà kêe. Nabwé!»

2 <ζ> Dau maina wârimuru kêe

⁴ ††Go tère é jè pwâratùra me géé napwéretòotù, na é ina pâ:

«Tèpa naîô wée!
Uru jii Babulona.
Còobé jii tòobà.
Uru jii pâ èpà kêe.
Naaco pâ tûâ kêe.
Ba guwà péa tòpi
é wârimuru kêe!
Dau maina aré
na go o mwa naa tée.
⁵ ††Dau wâru èpà kêe.

Dau pòri too,
tèepaa naanidò
napwéretòotù!
Go còo wakè kêe,
â câgo caa pwanauri.
⁶ ††Go o mwa papòé.
Naa wârimuru tée
wiâra pâ èpà kêe.
Naa tée na dau maina
jii é pwina é pwa.
Pwaaî wârado kêe.
Ba é naa dipâa kêe
[târa tubaèpà târa pâ Ba].
Pwaaî mwara
goro dipâa na gò,
ba na é wâdo còwâ.
[Â ée dau maagé goo.]

⁷ †††Dau maina nùmee.
Wâru mwani kêe.
Maina ipwâdéé kêe.
Ékaa na wàrapwiri:
O maina aré kêe.
Pièdò maagé kêe.
É pi-ina kêe pâ:
“Go nye tòi ukai.
Câgo caa tòi dàpwà.
O câgo caa còo pikîri.”
⁸ †Ékaa na wàrapwiri,
na ji caapwi tòotù,
éé pâ nau tòi dàpwà.
Ée mwa còo pikîri.
Ée mwa copwa.
O cîrié naa na ânye.
Ba maina pàtàmoo,
wâgo Pwiduee
ma go pitèié. Nabwé!»

†† 18.4 Ésaie 48.20; Jérémie 50.8, 51.6,45; 2 Korénito 6.17
††† 18.5 Genèse 18.20–21; Jérémie 51.9 †††† 18.6 Psaume 137.8;
Jérémie 50.15,29; 2 Tésalonika 1.6 †††† 18.7 Ésaie 47.7–9 † 18.8
Auinapàpari 17.16

Rà imuruê tèpa âboro

3 <ζ> Tèpa ukai

⁹ †Wà tèpa ukai kâra gòropuu, âna rà o côo ê muru ânye, wiàna tò Babulona, â rà o dau pi-i ma pijinünü gooé. Ba rà tèpa bée, na rà pwa pâ muru na dau èpà ma wàé. Â jèe dau pwa neemururà gée gooé. ¹⁰ Â rà o coo na wâiti wê, goro ê pai wâgotàra goo ê pai maagé kêe. [Â rà o pwùkùru.] Â rà o mwa ina pâ:

«Wârico Babulona!
Wârico napô maina!
Téura ma tubatiàué ††,
na ji caapwi tòotù!»

4 <ζ> Tèpa pi-icu

¹¹ †Rà imuruê ma pijinünü wà tèpa pi-icu wâni gòropuu, ba jèe ticè âboro cèna ée wâri cè neemururà.
¹² ††[Ba wàé, na ia é mu wâri diri pâ na jèpapara muru] na dau maina wâri wèe, na rà mu icuri:

Pâ mwani mii, ma mwani pwa;
Pâ atù na dau maina wâri wèe;
Pâ na jèpapara imwaano na dau wâdé;
Pâ upwâra na ûrea;
Pâ muru na pwa goro béokée kâra lélépâ ††;
Pâ muru na pwa goro upwâra;
Pâ paò ma paò mii;
Pâ atù pwa na dau wâdé †††;
¹³ Pâ na jèpapara jawé ûrea, ma wâi na ûrea;
Pâ dàuru upwâra na ûrea na jè cîri;
Pâ dipâa, ma géree, ma dàuru poloa, ma blé;
Pâ paaci ma mutô, ma pâ òoci ma wâtio;
Pâ ênawéna na piirà, na dau pwaée kâra.

5 <ζ> Tèpa pwa mwani kàra

¹⁴⁻¹⁵ ††Wà tèpa pi-icu, na dau pwa mwani kàra, gée goo i ville Babulona, âna rà o dau pi-i, ma pijinünü gooé. Â rà o ina tée pâ:

«Ticè neemurugà:
Muru na jajau,
muru na pwényuâa,
muru na wâdé tâgà.
Cau tubatiàurà.
Â o câgà caa pâmarirà.»

Â rà o coo na wâiti wê, goro ê pai wâgotàra goro pai maagé côo kêe. Â rà o pwùkùru. ¹⁶ †Â rà ina mwara pâ:

«Wârico Babulona!
Wàé na é coona

† 18.9–10 Ézékïel 26.17, 27.30–35 †† Téura ma tubatiàué—Grec: Pitèigà. † 18.11 Ézékïel 27.36 †† 18.12 Ézékïel 27.12,13,22 †† Béokée kâra lélépâ—Défenses d'éléphant, Ivoire. ††† Pé atù pwa na dau wâdé—Marbre. ††† 18.15 Ézékïel 27.31,36 § 18.16 Auinapàpari 17.4

imwaano mii
ma bwùucùru
na kîri ê aaé.
Â maina wâri wèe.
Wàé na é picûâaé
goro mwani mii,
ma pâ atù na pwâra.
¹⁷ ††Jèe ticè tée diri
na ji caapwi tòotù!»

6 <ζ> Tèpa pâra gòro wànga

Rà picoo iti jiié mwara wà diri tàpé na rà pâra gòro wànga—wà tèpa apooro wànga, ma wà tèpa pitûa naa gòro wànga, ma wà tèpa taa ârawéa, ma diri tèpa matélo.

¹⁸ ††Â rà o côo i mué na tòé, â rà o i, ma pi-ina tàra pâ: «Wâpà cè napô cèna wàra ê ville bèeni? Au! Nye ticè!»

¹⁹ ††Â rà o i, ma pijinünü, ma tü dàuru puu naa na pûrurà, [goro pai tòina kàra]. Â rà o wiikau burà ina pâ:

«Wârico Babulona!
Wârico napô maina!
Dau pwa mwani kâjè,
gée goo ville bèeni.
Téura ma tubatiàué
na ji caapwi tòotù!»

²⁰ †††[Éco na wàéni ê popai ba kà tèpa âboro kà Pwiduée]:

Câbu, co napwéretòotù!
Guwà ipwàdé,
âboro kà Pwiduée—
wâguwà tèpa *apostolo,
wâguwà tèpa *péroféta!
Ba é jèe téuraé,
é tojié wà Pwiduée.
É pwa wârimuru tée,
ba é tubaèpà tàwà.

Bénabwé popai gooé

7 <ζ> O câjè mwa caa côoê côwâ

²¹ ††Nabwé, â go côo wà pwi jè angela na dau pwa nii kêe. Â é popa é diopwaa kâra atù ††, â é tü naa nawia, â é ina pâ: «O ciura wârapwiri wà Babulona, ville maina, â o tüe wârapwiri, â o câjè mwa caa côoê côwâ. ²² †††Â o câjè mwa caa tée côwâ cè airi gitar, ma cè pwâra uu kâra kuruò, ma cè pwâra uu tutu. O tiâu cè pwi jè a wakè goro upwâra ma paò. Â o câjè mwa caa tée côwâ cè airi atù bécaagai blé. ²³ †††Â o câ mwa caa

† 18.17 Ésaïe 23.14; Ézékïel 27.27–29 ††† 18.18 Ézékïel 27.32 †† 18.19 Ézékïel 27.30–31 ††† 18.20 Deutéronome 32.43; Ésaïe 44.23; Jérémie 51.48 †† 18.21 Jérémie 51.63–64; Ézékïel 26.21 †† É diopwaa kâra atù—Napéaati naa na grec pâ: Pwacèwii é jè meule na maina. (Còo ànuuru aucòogai élaio naa nabibiu kâra tii.) ††† 18.22 Ésaïe 24.8; Ézékïel 26.13 ††† 18.23 Jérémie 7.34, 16.9, 25.10

pwéelaa cōwâ cè ânye wê. Â o câjè mwa caa tère cōwâ cè pwâratùra kà du a tapoo piéa.

«[O popa jiiigà, co Babulona, êdiri pâ pwi bèepwiri, majoroé è tûâ'gà na èpà.] Ba gà pwacèwii tō a pwa dooki †. Ba wà tèpa pi-icu'gà, na rà dau imaina naa na gòropuu diri, âna rà pa-imwüru è pâ Ba diri.

²⁴ †† «Ûu, [o maina wârimuru'gà] ba gà nye pwi majoroé, ba gà pôtâmwarâ tèpa péroféta, ma pàra tèpa âboro kà Pwiduée. Ûu, dau wâru tàpé na pôtâmwararâ géé googà, pitiri gòropuu; [â o pitèigà goo] ‡.»

Nyabi goro pai piétò naa napwéretòotù

19 Géé na càuru è pâ muru bèepwiri, â go tère è pwâratùra kà tàpé na rà po dau wâru awé, wânidò napwéretòotù. Â rà tomara too pâ:

«Aléluia! Aléluia!
Pwamaina Pwiduée!
Wàé na é pa-udòjè!
Wâjaaé è muugère,
ma nii ma pàtamee!
² †† Âjupâra ma *târù
è pwina é pitèi.
Ba é tèi tōobà,
na é wâgòronaigé
na miiri tûâ kêe,
tô na é tubamiiri
tàpé na wâ gòropuu.
Â é naa tée Pwi Ukai
wârimuru kêe,
wâri wâra domii
kà tèpa ênawéna,
tèpa âboro kêe
na pôtâmwararâ. Nabwé!»

³ Â rà tomara too mwara wà tèpa âboro, ma ina pâ:

«Aléluia! Aléluia!
Mu too è mu
goo wà tōoni!
Mu too awé
dàra gòiri! Nabwé!»

⁴ Â wà tèpa 24 ijiao, ma pâ ârapapé macii na pwa nyuâarâ, âna rà cigòboo ma tùu jùruu ara Pwiduée, na é tâa gò è autâa kêe, â rà pwamainâ ma tomara too pâ: «Aléluia! Amen! Wâdé na wâra!» ⁵ Â go tère è pwâratùra me géé goro jènere autâa kà Pwi Ukai, na ina pâ:

«Pwamaina Pwiduée,
Pwi Ukai kâjè,
wâguwà diri,
pâ ênawéna kêe,

† Gà pwacèwii tō apwa dooki—Munaa ucina goro pai maina wâra nūma tèpa âboro, ma pai naa càurâ naa goo wà Pwiduée. †† 18.24 Jérémie 51.49; Auinapàpari 17.6 ‡ Pwiri popai kà Ioane, na é wii i tii bèeni, é, pwiri gòobàra popai kà pwi angela. †† 19.2 Deutéronome 32.43; Auinapàpari 6.10

na maina ma kîri! Nabwé!»

Piéa kà Pwi nari mutô

⁶ †† Go tère mwara è toromacè ††, na pwacèwii pwâratùra kà tèpa âboro na rà dau wâru. Â dau maina aié, pwacèwii è airi pwiritée ††, ma pwâra itâa kâra tikakara, na é kûu ba maina. Â rà gére ina pâ:

«Aléluia! Aléluia!
É pitûâ Pwiduée,
Pwi Ukai kâjè!
Dau maina nii kêe,
naa gòro diri pâ muru!
⁷ †† Jè cau ipwàdée!
Jè piègòtùru!
Jè pipwamainâe!
Ba jèe tèepaa tòotù:
É piéa Nari Mutô.
É ipwabwàtié
wà tō ilàri wâdèe.
⁸ Jèe naa tà tōoni
na é coona lino,
imwaano na kîri aaé! Nabwé!»

(Napwa naa goo è imwaano lino bèepwiri, âna câmu kâra pâ tûâ na wâdé, na rà jèpa pwa wà tèpa âboro kà Pwiduée.)

⁹ †† Nabwé, â i pwi *angela, âna é ina tōo pâ: «Gà wii pâ: “Cidòri nyuâarâ tàpé na todàra naa goro è piéa kà *Pwi nari mutô.”»

Â é ina tōo mwara pâ: «Ê popai bèepwiri, âna âjupâra, ba popai kà Pwiduée.»

¹⁰ †† Â go cigòboo ma tùu jùruo na ara i pwi angela. Êco na é ina tōo pâ: «Ai! Bwa! Gà cibwaa wàrapwiri, ba ju nye cau tupédu ênawéna kà Pwiduée, wàiju ma wà diri tèpa béejè na rà *paâjupâra pâ, rà tèpa âboro kà Iésu ††. Â gà pwamainâ co Pwiduée! Ba wà diri tàpé na rà paâjupâra Iésu, âna é tâa jaarâ è Nyuâaè Pwicîri—è pwi Nyuâaè Pwicîri na é tâa jaa tèpa *péroféta, ma na ma rà inapàpari è popai kà Pwiduée ††.»

pwâadàra gòropuu 7 muru na é cōo ioane

<η>

(Naporomee 19.11–21.8)

1 <η> Pwi a tâa gòro òoci na pwaa

¹¹ †† Géé na càué, â go cōo è napwéretòotù, na é tàpir-ié, â go cōo pwi òoci na pwaa. Â pwa pwi âboro na é

†† 19.6 Auinapàpari 14.2 ††† Toromacè—Écho, bruit résonnant.

††† Pwacèwii è airi pwiritée—é, Pwacèwii pâ wiâ na dau maina.

§ 19.7–8 Ésaie 61.10; Auinapàpari 21.2 †† 19.9 Mataio 22.2–3

††† 19.10 Apostolo 10.25,26; Auinapàpari 22.8–9 †† Na rà paâjupâra... é, Na rà tà cimwü naa goro è âjupâra, na é paari wà Iésu. ††† Dernière phrase—é, Ba è âjupâra na é paari wà Iésu, âna è pwi âjupâra, na é pagòo tèpa péroféta, ba na rà inapàpari.

†† 19.11 Psaume 96.13; Ésaie 11.4; Auinapàpari 1.5, 6.2

tâa gò, âna ina gooé pâ 'Tàrù' ma 'Àjupâra'. Ba tàrù ma àjupâra pai pitèi kèe wà tèpa âboro. Â é pipaa [dà tàpé na rà cicaraé].¹² †Â é du âraporomee, âna pwacèwii doromara ânye. Â wâru é pâ bwe korona, naa gòro pûruê. Â wii naa gooé nee na tàbinyiri, na càra caa tâmogòori é pâ âboro, â nye wàé co.¹³ ††Â é coona é ârabwée na bwari goro domii. Â tuneé tée mwara pâ: 'Popai kà Pwiduée'.

¹⁴ Rà pâra wiâê é pwâra paa me gée napwéretòtù, na rà tâa gò é pâ òoci na pwa. Â rà coona é pâ ârabwée imwaano lino, na kîri é aaé, na po pwaajajau.

¹⁵ †Còobé pwêe é tauwa na po dau éa, bétaa é pâ Ba, â ée mwa pitûâ ba gò, goro é tâjò paò. Â é còogairà pwacèwii é pwâra dipâa. Wàèpwiri é pwâra putàmu kà Pwiduée na dau pwa pàtamee, naa gò diri pâ muru.

¹⁶ ††Wâgoro ârabwée kèe ma du pâa-âê †, âna wii é jè aupwa tii na ina pâ:

Pwi a pitûâ kà tèpa pitûâ,
ma Pwi Ukai kà tèpa ukai.

2 <η> Marü bwaooré ma ipaa

¹⁷ ††Nabwé, â go niâ dò, â go còo pwi jè angela, na é coo na i tòotù. Â é gére tomara too târa pâ marü bwaooré, na rà tâ nidò gopaérenao. Â é ina târa pâ: «Guwà me, naa goo é pi-ija maina, na é pwabwàti ba kàwà wà Pwiduée.¹⁸ Me, ba guwà mwa uti é pià tèpa ukai, ma tàpé na pwa nii kàra, ma tèpa caa kàra coda. Â guwà mwa uti piàra pâ òoci, ma wà tèpa coda na rà tâa gòrà. Ûu, é piàra pâ âboro diri—tàpé na pwa tàrù kàra, ma wà tèpa ênawéna kàra; tàpé na rà maina, ma wà tàpé na rà kîri.»

3 <η> Tâjùru Itémuru ma pé macii

¹⁹ Nabwé, â go còo Itémuru ma wà tèpa ukai kàra gòropuu. Â rà gére ipapitiri tèpa coda kàra, ba na rà ipaa ma wà i pwi a tâa gòro òoci pwa, ma tèpa coda kèe.

²⁰ †††Â [rà paa, â rà piétò jii Itémuru, â] rà tâjùruru, wàilu naima ma wà pwi péroféta pwi a pwâ. (Wàé kaa na ia é pwa é pâ câmu kèe goro pàtamee, ba kà Itémuru—ba na é ipa-imwùru é pâ âboro, na ia rà tòpi câmu kà Itémuru, ma ipwamaina é ânuuê.)

Â rà tü-ru, na ru bwaa wâro, naa na nawiâ ânye, ba na cîriru goro dà na tò. ²¹ Â cau pòtâmwara diri tèpa ipaa kàru, goro i tauwa na ia còobé gée pwâ pwi a tâa gòro òoci pwa. Â é pâ bwaooré, âna rà cau pwàro goro piàra âboro.

4 <η> Tâjùru Caatana naa na 1 000 naja

20 †[Gée na càuru é pai tubatiàu wà Itémuru] â go còo pwi jè *angela, na é boome gée nap-

† 19.12 Daniel 10.6; Auinapàpari 1.14, 2.17 †† 19.13 Ésaie 63.1-3; Ioane 1.1, 14 † 19.15 Psaume 2.9; Auinapàpari 1.16, 14.20 †† 19.16 Auinapàpari 17.14 †† Wâgoro ârabwée kèe ma du pâa-âê—Munaa wâgoro é ârabwée na târamiri du pâa-âê. ††† 19.17 Ézékiel 39.17-20 ††† 19.20 Auinapàpari 13.12-17, 20.10 § 20.1 Auinapàpari 9.1

wéretòtù. Â é popa é kii târa é pwêe na ia dau wâgòro, bau jè itùpaò na dau maina.²⁻³ ††Â é tâjùru wà i pwi Dàragò, i pwi dòea gée na biu, [na nee mwara pâ] 'Pwi a cicaraé', é, *Caatana. Â é piie goro i itùpaò. Â é tüê boo, naa na i Oolaa na ia dau wâgòro^{§††}, â é kiiri wâriê. Â ée mwa tâa wê wà i pwi Dàragò, naa na 1 000 naja, ba na o câé mwa caa ipa-imwùru còwâ é pâ Ba. Â gée na càuru 1 000 naja, â o mwa tàpo tipié.

⁴ ††Nabwé, â go còo pâ nyuâa tàpé na pòtâmwara, wàrapwiri goo é pai *paâjupâra kàra wà Iésu, ma pai picémara kàra é popai kà Pwiduée. Ba càra mu caa pwamaina Itémuru, bau i ânuuê. Â càra mu caa tòpi câmu kèe, na gaadaarà ma naa goro îrà. Â go còo pâ rà tâa gò pâ autâa kàra ukai. Ba [wà Pwiduée âna é] jèe pawârorà còwâ gée na aubâ, â é naa tàrù târa, ma rà pitûâ ma wà Kériso, [pwi *Mesia kèe] naa na 1 000 naja.

⁵⁻⁶ ††Ba wàilà âna rà tèpa pâbéaa kà tàpé na rà wâro còwâ gée na aubâ. Â cidòri nyuâarà, ba rà tèpa âboro pwicîri, [na rà jèe panuâ diri é wâro kàra tà Pwiduée]. Â [êkaa na rà o *wâro dâra gòiri awé. Ba] o càcaa pwa nii kàra é béwailu kàra pwâra bà naa goorà. Â rà o coo ara Pwiduée^{§†} ma wà Kériso, [pwi Mesia kèe] ma piênawé-na kàru. Â rà o pitûâ naima ma wàé, naa na 1 000 naja.

Napwa naa goo pàra tàpé, âna o bwaa càra caa pâji wâro còwâ, wiàna bwaa càcaa nabwé é 1 000 naja.

5 <η> Tü Caatana naa na ânye

⁷ Gée na càuru pâ 1 000 naja bèepwiri, [na é pacoo wà Pwiduée] â o tipi wà Caatana, gée na karapuu.⁸ ††[Â wàeni é pwina ée mwa pwa, na go còo naa na nyuâa]: É pâra pâpitiri é gòropuu, ba na é ipa-imwùru diri pâ Ba naa gòropuu, na ina goorà pâ Gog ma Magog. Â é panaimarirà ma rà pipaa [dà Pwiduée] ma wà tèpa âboro kèe. Â rà po dau wâru awé, pwacèwii é marawâ, [â pwacoé ma jè pûrarà].

⁹ †††Rà too, â rà po pâpitiri é gòropuu, â rà cibèepi é picaatâa kà tèpa âboro kà Pwiduée, wâna é napò na wânümeé goo. Â é nye tèepaa boome kaa, gée napwéretòtù é ânye, na é cau cîri tèpa ipaa bèepwiri. Â tubatiàurà bamwara.

¹⁰ ††††Â napwa naa goo wà Caatana, wà pwi ia ipa-imwùrurà, âna tüê naa nawiâ ânye, ma dà na tò, wâna na ia mara tü naawé mwara wà Itémuru, ma i pwi *péroféta pwi a pwâ. Â rà o aré ma tòina naawé, naa ne ma pwa, dâra gòiri awé.

6 <η> Bénabwé pitèimuru

¹¹ Gée na càuré, [â go còo naa na nyuâa, é pwina o tèepaa]. Go còo i Pwi Ukai na é tâa gò é autâa kèe. Â béaa kèe, â nye tubatiàu kaa é gòropuu ma napwéretòtù, â o câjè mwa caa còoru còwâ.¹² ††††Â go còo é pâ âboro na rà jèe bà—pâ âboro maina, ma pâ âboro

§† 20.2 Genèse 3.1; Auinapàpari 12.9 ††† Oolaa na ia dau wâgòro—Còo 2enote goo Auinapàpari 9.1. §† 20.4 Daniel 7.9,22,27; 1 Korénito 6.2; Auinapàpari 13.17 †††† 20.6 Auinapàpari 1.6 †† Coo ara Pwiduée—é, Pwa ârapwaaillò tà Pwiduée. §† 20.8 Ézékiel 38.2,9,15-16 †††† 20.9 2 Rois 1.10 †††† 20.10 Psaume 11.6; Auinapà-

kîri—âna rà gére coo goro i autâa kâ Ukai. Â pòpwara é Tii goro wâro—[ê tii kâ Pwidueé na é wii naawê, nee tàpé na é naa târa é wâro].

Â pòpwara mwara pàra tii, na wii naa na, diri pâ tûâ kâ tèpa âboro. Â ée mwa pitèira wâ Pwidueé wiâra é pâ tûâ kâra. ¹³ †Â rà me mwara diri tàpé na rà jèe bà, naa na diri pâ ére—naa napuu, é wâpâ wiâna naa nawiâ. Â poparâ pâ naa na 'Napô kâ tèpa bà', ba na ée pitèira wâ Pwidueé ††. ¹⁴⁻¹⁵ ††Â tû è 'Napô kâ tèpa bà' bau é auipwâni, naa nawiâ ânye. Â tû naawê mwara diri tàpé na càcaa wii neerâ naa na Tii goro wâro. Ba wâép-wiri é béwailu kâra pwâra bà, [dâra gòiri awé].

7 <η> Âmu napwéretòotù ma gòropuu

11 †Gée na càùé, â go còo [naa na nyuâa] é napwéretòotù bau é gòropuu, na ru bwaa âmuê. Ba jèe tiâu é napwéretòotù ma gòropuu béaa, â jèe tiâu mwara é nawiâ. ² ††Â go còo é napô na pwicîri kâ Pwidueé, âna wâ *Iéruusaléma na bwaa âmuê. Âna é gére boome géé napwéretòotù géé jaa Pwidueé. Â picûâaê, pwacèwii é tò jè èpo dopwa, na é ipwabwâtié târa pwi éaé, [ba na ru piéa]. ³ †††Â go tère pwi jè âboro naa goro jènere autâa kâ Pwidueé, wânidò *napwéretòotù, na é tomara too pâ:

«[Jè còo jè muru
na bwaa âmuê]:
É boo wâ Pwidueé.
É tâa jaa tèpa âboro.
É wâjaarâ wâé.
Rà o nye Ba kèe.
Wâé na ée Pwidueé kâra.
⁴ †††Ée càtùra nûru i kâra.
Â o ticè aré ma tòina kâra.
Jèe nabwé é maagé.
Tiâu awé é pwâra bà.
O càra mwa caa i.
Ba jèe tiâu pâ muru béaa. Nabwé!»

⁵ ††Â wâ Pwi Ukai, na é gére tâa gòro autâa kèe, âna é ina tòo pâ: «Gà còo, ba go nama âmuê diri é pâ muru.»

Â é ina mwara pâ: «Gà wii [ê pwina gà còo ma tère] ba nye âjupâra ma *tàrù é pâ popai bèepwiri.»

⁶ †††Â é ina tòo mwara pâ: «Jèe po cau coo diri! Ba wâgo *Alpha* ma *Oméga*; wâgo autapoo goo ma pwâadèrèè. Go o mwa naa, naa goro piticèmururu naa goo, é jawé târa wâro géé na pwârapò, tà diri tàpé na nûmarâ dâra wâdo. ⁷ ††††Â go o mwa naa diri pâ aup-

pari 19.20, 21.8 §§§ 20.12 Daniel 7.9-10; Mataio 25.31-46; Apostolo 17.31; 2 Korénito 5.10; Auinapàpari 13.8 † 20.13 Roma 2.6; 1 Péteru 1.17; Auinapàpari 2.23, 22.12 †† Grec: É nawiâ, âna é naa too diri tàpé na ia rà bà naa na; â è 'Napô kâ tèpa bà', âna é naa too diri tèpa bà, na rà tâa wê. Â jèpa pitèira, wiâra jèpa wakè kâra. † 20.15 Psaume 69.30 †† 21.1 Ésaie 65.17; 2 Péteru 3.13 †† 21.2 Ésaie 52.1, 61.10; Hébéru 11.16, 12.22; Auinapàpari 3.12 ††† 21.3 Lévitique 26.11, 12; Ézékiel 37.27; Zakarie 2.14; 2 Korénito 6.16 ††† 21.4 Ésaie 25.8, 35.10, 65.19; Auinapàpari 7.17 § 21.5 2 Korénito 5.17 †† 21.6 Ésaie 55.1; Jérémie 2.13; Ioane 7.37; Auinapàpari 1.8, 17, 22.17 ††† 21.7 2 Samuel 7.14; Psaume 89.27-28

wényunyuâari bèepwiri, tà pwina é piétò [jii é èpà]. Â go o Pwidueé kèe, â ée Pwi Naîô.»

⁸ †††Â napwa naa goo pàra tàpé, [âna rà o pwa wârimuru]:

Wâ tàpé na [càra mu caa pwa é pwina wâdé, goro pai] wâgotàra;
Wâ tèpa tàutàra na rà cèiki;
Wâ tèpa pwâ †††;
Wâ tèpa miiri é càrarâ;
Wâ tèpa ipuu imudi;
Wâ tèpa ipòtâmwara;
Wâ tèpa pwa dooki;
Wâ tèpa pwamaina pâ duée imudi.

Wâ diri tèpa âboro bèepwiri, âna o tûrà naa na nawiâ ânye, ma dà na tòo. Ba wâép-wiri é pwi béwailu kâra pwâra bà, [dâra gòiri awé].

Napô Iéruusaléma na bwaa âmuê

⁹ Gée na càùé, â é me mariô wâ pwi jè ârapàara tèpa 7 angela—tèpa wicèpwiri i tèpa 7 wâra jawé, na ia wâbé goro pâ tubatòina. Â é ina tòo pâ: «Gà me, ma go paari tâgâ è tò ilàri dopwa wâdâ *Pwi nari mutò.»

¹⁰ †††Â é popao naa na nyuâa ††, naa gòrojaa maina, na gòri too. Â é paari tòo Iéruusaléma, i napô pwicîri kâ Pwidueé, na é gére boome géé napwéretòotù géé jaa Pwidueé. ¹¹ ††††Â é pwâra goro é muugère kâ Pwidueé, pwacèwii é atù na dau maina wâri wèe, jè atù *jaspe*, na dau jajau ma pwéelaa. ¹²⁻¹³ †††††Napwa naa goo pâ auba atù goo, âna dau maina ma gòri too. Â pwa 12 gorop-wârawâ goo. Ba âracié wâna auégòdò tòotù; â âracié wâna auduu tòotù; â âracié wâporomarawâ; â âracié wâpwâragòrowâ. Â wii naa goo jèpa goropwârawâ é jèpa neere tèpa 12 wâao *Isaraéla. Â pwa 12 angela na rà jèpa wéaa goo. ¹⁴ Â po 12 atù pàara i auba. Â jèe wii naa goo jèpa pàaé bèepwiri, é jèpa nee tèpa 12 *apostolo kâ Pwi nari mutò.

Câmu kâra napô

¹⁵ †††††Wâ i pwi *angela, na bu gére pitùra, âna é cipa é bàra watù mwani mii. Â é câmuri i napô, bau é pâ goropwârawâ, ma é babé goo. ¹⁶ Â é còo pâ nye po ipaiwâ bwâti é câmu goo é pâ ârapàpé ére géé goro i napô. Â nye po ipaiwâ bwâti é pai gòri, ma dooé, ma augòri goo. [Ûna é naanaimari é câmu, âna nimaro kèe] âna po 12 000 ¹⁸. ¹⁷ Â é câmuri mwara é babé atù,

§† 21.8 Mataio 25.41; Hébéru 10.38-39; Auinapàpari 20.15, 22.15 §†† Càcaa popai tà tàpé na nûmarâ na rà pitère dà Pwidueé, éco na rà tûu ma pwa na èpâ na pàra pàara. Popai tà tàpé na rà naa càùrà naa goo wâ Pwidueé, â rà wârapwiri, tia pwâadèrèè. §† 21.10 Ézékiel 40.2 §† Â é popao naa na nyuâa—é, Â é popao é Nyuâaê Pwicîri, â wâ pwi angela âna é popao. §†† 21.11 Ésaie 60.1-2, 19 §†† 21.12-13 Ézékiel 48.30-35 §§§ 21.15 Ézékiel 40.3; Auinapàpari 11.1 18 12 000—Câmu kâra pai picaatâa kâ Pwidueé ma tèpa âboro kèe. 12 000 = 3 x 4 x 1 000. 3 = nimaro kâ Pwidueé (Caa, Naîê, ma Nyuâaê Pwicîri); 4 = pâ 4 ére nord, sud, est, ouest; 1 000 = câmu kâra pâ âboro na wâru. Jèpwi mwara; 12 = jè câmu kâ tèpa âboro kâ Pwidueé. (Còo Auinapàpari 7.4-8.)

â é câmu kêe, âna po 144 *coudée*[†]. (Ba wàèpwiri ê câmu na rà mu câmuri goo, wà tèpa âboro.)

¹⁸ †† Ê auba wâgoro babé, âna atù *jaspe*, na bwùucùru ma mii, [na dau maina wâri wèe]. Â é napô, âna é mwani mii, na é po pwéelaa, ma pwâra. ¹⁹ Â pâ pàara auba, âna pwa goro pâ atù na maina, na tòpò naa gò, pâ na jèpapara atù na kîri na jèpa dau maina é wâri wèe:

Pâbéaa—jaspe;
Bé 2—saphir;
Bé 3—calcédoine;
Bé 4—émeraude;
²⁰ Bé 5—sardonyx;
Bé 6—sardoine;
Bé 7—chrysolithe;
Bé 8—béryl;
Bé 9—topaze;
Bé 10—chrysoprase;
Bé 11—hyacinthe;
Bé 12—améthyste.

Â po dau jajau ma muugère pâ atù bèeni, â rà dau pwâra goro êdiri pâ âmu kêe.

²¹ Â i jèpa goropwârawâ na rà po 12, âna nye pwa goro caapwi perle. Â é naigé na maina, wânabibiu kâra napô, âna pwa goro mwani mii, na dau pwéelaa ma dau pwâra.

Pwéelaa naawê muugère kà Pwiduée

²² Nye ticé wâra pwapwicîri cèna go còo naawê. Ba ru tâa wê, wà Pwiduée † na dau pwa pàtamee, ma i Pwi nari mutô. [Â o pwamainaru naa naporomeeru.] ²³ †† Â jèe ticémuru naa goo, na ru èu naawê, ê tòotù ma parui. Ba jèe pwéelaa naawê ê muugère kà Pwiduée. Â wà i Pwi nari mutô, âna jèe pwi wâra ânye. ²⁴ †† Â diri tèpa âboro, âna rà o wâro na pwéelaa kêe. Â wà tèpa ukai, âna rà o pa pàdàrié diri pâ wâdé kàra. ²⁵ ††† Â o càcaa târi ê pâ goropwârawâ, ba nye ticé ne ma bàutê wê [â ticé a mura]. ²⁶ Â pâ Ba gòropuu, âna rà cia naawê diri pâ neemururà ma wâdé kàra.

²⁷ ††† O càcaa tò naawê cè jè muru na miiri. Â pwicîri mwara tà tèpa pwa pâ tûâ na miiri, ma tèpa pwâ. Â wâdé co, wàilà na wii ê neerà naa na tii kà Pwi nari mutô, ba Tii goro wâro.

Nairiwâ na é naa wâro

²² ⁵ Gée na càùé, â wà i pwi *angela, âna é paari tòo é nairiwâ, na é naa wâro. Â nye po dau pwéelaa awé. Â é itàa gée aranara ê autâa kà Pwiduée, ma *Pwi nari mutô, ² †† wânabibiu kâra naigé kâra i napô. Â é coo goo ê du jènere nairiwâ ††† i upwâra târa

† *Coudée*—Gòobàra caapwi mètre. (Pai gòri wâra ê î pwi âboro, gée goro mangadaîè, tiagoro jipu kâra îè.) †† 21.18–21 *Ésaie* 54.11–12 † Ru tâa wê, wà Pwiduée... Grec: Ê wâra pwapwicîri kêe, âna wà Pwiduée... †† 21.23 *Ésaie* 60.19–20; Auinapàpari 22.5 ††† 21.24 *Ésaie* 60.3,5 ††† 21.25 *Ésaie* 60.11 ††† 21.27 *Ésaie* 52.1; *Ézékiel* 44.9; 1 *Korénito* 6.9–10 § 22.1 *Ézékiel* 47.1 §† 22.2 *Genèse*

wâro ††. Â é pitòpò pâ pwêe naa na 12 parui naa na caapwi naja. Â é dooé, âna wâi târa ê pâ Ba. ³ Â o càcaa pwa còwâ cè tojii.

O tâa na i napô ê autâa kà Pwiduée ma Pwi nari mutô. Â rà o mwa piênawéna kà Pwiduée ma pipwamainae wà tèpa âboro kîri kêe. ⁴ ††† Â rà o picòora ma wâé, â o wii na gaadaarà ê nee. ⁵ ††† Â o câ mwa caa pwa còwâ ê bàutê. Â o càcaa piâjimuru târa ê wâra ânye, bau i tòotù. Ba ée pwéelaa kâra wà Pwi Ukai Pwiduée. Â rà o pitûâ dâra gòiri awé.

Bénabwé popai

⁶ †† Gée na càùé, â é ina tòo wà i pwi angela, pâ: «Diri ê pâ muru na gà me gée aucòo ma tère, âna âjupâra ma *târù. Ba wà Pwi Ukai Pwiduée, âna é naa é Nyuâaê Pwicîri kêe tà tèpa *péroféta, [ba na rà inapàpari ê popai kêe]. Â, na wàrapwiri, â é cùru pâ tèpa angela kêe, ma rà inapàpari tà tèpa âboro kîri kêe ê pâ muru na o mwa tà tèpaa.»

É wâjué còwâ Iésu

⁷ ††† Ê ina wà Iésu pâ: «Guwà còo! Go o tàpo tèpaa.» [Â wâgo, Ioane, âna go ina pâ] †††: O cidòri nyuâa pwi âboro na é pitère dâra ê popai kà Pwiduée, na tâa na é tii bèeni! Ba é paari ê pwina o tèpaa, târa ma rà pwacòoco wà tàpé na rà pûra.

⁸ †††† Una go cau còo ma tère diri pâ muru bèepwiri, â go cigòboo ma tùu jùruo, ma pwamaina i pwi angela, na ia é paari tòo.

⁹ Â é ina tòo pâ: «Bwa! Gà cibwaa wàrapwiri. Ba go pwi bére wakè'gà, ma wà tèpa béegà, wà tèpa péroféta, ma wà diri tèpa âboro, na rà pitère dâra ê pâ popai na wâna é tii bèeni. Â wâdé na gà pwamaina co Pwiduée!»

¹⁰ Â é ina tòo mwara pâ: «Gà cibwaa wéaari naa googà ê pâ popai, naa na tii bèeni, na é mara ina béaa wà Pwiduée. Ba popai târa pa-ipacòo wà tèpa âboro. Ba jèe wâmwünyabwe ê tòotù kêe, na é pacoo diri pwiri wà Pwiduée.

¹¹ ††† «Êkaa na, wà pwina é pwa na èpà, ma muru na miiri, âna wâdé na é nye gòo goro pwa ¹⁹. Â wà pwi âboro na é pipapwicîriê, ma târù ê wâro kêe, âna wâdé na é ciburà pwa.»

Go pwi autapoo goo ma pwâadèrè

¹² ²⁰ Ê ina wà Iésu pâ: «Guwà còo, ba go o jèe tàpo tèpaa me. Â go naa wâri wèe târa jèpa âboro, wiâra ê jèpa wakè kâra; [wiâna wâdé, é, èpà]. ¹³ ²¹ Ba wâgo *Al-*

2.9; *Ézékiel* 47.12; *Joël* 4.18; *Zakarie* 14.8 ††† Ê du jènere nairiwâ—Caapwi upwâra. Munaa é itàa boome ni nabibiu kêe i nairiwâ. ††† I upwâra târa wâro—é, Pâ upwâra târa wâro. ††† 22.4 *Mataio* 5.8; Auinapàpari 3.12 §† 22.5 *Daniel* 7.18,27; Auinapàpari 5.10, 20.6, 21.23,25 §† 22.6 Auinapàpari 1.1 §†† 22.7 Auinapàpari 1.3 §†† Munaa popai kà Ioane, èco na, pwiri gòobàra popai kà Iésu. ††† 22.8 Auinapàpari 19.10 18 22.11 *Daniel* 12.10 19 Wâdé na é nye gòo goro pwa—Munaa é pitunamiri càùrà wà pwi angela, ba na é tabatâcî ê pwâranûmarà, ma rà pitòotéri é wâro kâra. 20 22.12 *Ésaie* 40.10; *Jérémie* 17.10; Auinapàpari 2.23 21 22.13 *Ésaie* 44.6; Auinapàpari 1.8,17, 21.6

pha ma *Oméga*, na go tâa béaa, â go o mwa me. Â go pwi autapoo goo, ma pwi pwâadèrèè.»

¹⁴ †Cidòri nyuâa tàpé na [rà wâdé na ara Pwiduee. Ba] rà jèe nuwa ârabwée kàra. Â o pwa tàrù kàra ma rà tò na é goropwârawâ târa i napô, ma uti é pwâra upwâra târa wâro. ¹⁵ O càra caa toome pâ akàna—tèpa pwâ, ma tèpa ipuu imudi, ma tèpa ipòtâmwara, ma tàpé na rà pwa dooki, ma tèpa ipwamaina pâ duée imudi! Wà tàpéebà, âna rà o cau tâa gòroigé diri.

¹⁶ ††É ina wà Iésu pâ: «Go jèe cùru paé dariwà pwi angela kôo, ba na é papaé é popai kôo, tà tèpa wâra pwapwicîri. Wâgo, âna go pwi gòobàra wà ukai *Davita; wâgo, âna go pwi îricò kaatâdaa, na go pame é tòotù.»

¹⁷ †Â é Nyuâaê Pwicîri, ma wà tô Ilàri dopwa kà Pwi nari mutô, âna ru ina tée pâ: «Gà me!» Â wà pwi âboro na é tère pwiri, âna wâdé na é ina mwara pâ: «Gà me, [co Pwi Ukai]!» Â wà pwi âboro na nùmee dâra wâdo, â wâdé na é me, ma é wâdo é jawé târa wâro, ba nye ticè wâri wèe.

† 22.14 *Genèse* 2.9, 3.22 †† 22.16 *Nombres* 24.17; *Ésaïe* 11.1,10; *Roma* 1.3; *Auinapàpari* 2.28, 5.5 † 22.17 *Ésaïe* 55.1; *Auinapàpari* 21.6

Cibwaa tòotéri ère popai bèeni

¹⁸ ††Wâgo Ioane, na go ina bwàti târa diri pâ âboro, na rà tère é pâ popai, naa na é tii bèeni, pâ: Ê popai bèeni, âna popai kà Pwiduee na inapàpari é pwina o tèepaa. Â gà ipwacôoco. [Gà cibwaa ébii é popai] ba wiàna gà naa gòobàra é pâ popai bèeni, â é nye naa gòobàra tâgà mwara wà Pwiduee é pâ bétubatòina na ina naa na é tii bèeni. ¹⁹ Â wiàna gà patâjii é jè popai gée na tii bèeni, â ée mwa patâjii jiigà é kâgà, gée goro é pwâra upwâra târa wâro, ma autâa'gà na napô na pwicîri, na wii naa na tii bèeni.

²⁰ ††Â [wà Iésu] wà Pwina é *paâjupâra é pâ muru bèepwiri, âna é ina pâ: «Ûu, go o jèe tàpo tèepaa.»

[Â wâgo Ioane, â go ina pâ]: Amen! Wâdé na wâra! Wâdé na gà me, co Pwi Ukai Iésu!

²¹ [Â wâguwà tèpa cèikî na guwà pûra é tii bèeni] wâdé na é cau *pwényunyuâariwà diri wà Pwiduee, goro é *pimeaari imudi kà wà Pwi Ukai Iésu!

Cidòri nyuâawà!

†† 22.18–19 *Deutéronome* 4.2, 13.1 †† 22.20 *Auinapàpari* 2.16